

TATA DIOSPA MUSHUK RIMANAN

**Señorninchi Jesukristu
salvawananchikunapa alli rimanan
San Martin kechwapi killkadu**

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
quechua de San Martín

La Liga Bíblica
Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
quechua de San Martín

Primera edición, 1992
Segunda edición, 2008

Publicado por
© La Liga Bíblica 2008

Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra bajo las condiciones siguientes:

- Reconocimiento. Debe reconocer los créditos de la Liga Bíblica (pero no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o apoyan el uso que hace de su obra).
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
- Sin obras derivadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.

CONTENIDO

San Mateo	Mt	5
San Marcos	Mr	80
San Lucas	Lk	124
San Juan	Jn	204
Hechos	Hch	262
Romanos	Ro	330
1 Korintios	1 Kor	361
2 Korintios	2 Kor	392
Galatas	Ga	412
Efesios	Ef	424
Filipenses	Fili	435
Kolosenses	Kol	442
1 Tesalonisenses	1 Te	449
2 Tesalonisenses	2 Te	456
1 Timoteo	1 Ti	460
2 Timoteo	2 Ti	469
Tito	Tit	475
Filemon	File	479
Hebreos	Heb	481
Santiago	Sant	505
1 Pedru	1 Pe	513
2 Pedru	2 Pe	523
1 Juan	1 Jn	529
2 Juan	2 Jn	538
3 Juan	3 Jn	540
Judas	Judas	542
Apokalipsis	Apo	545
Salmos	Sal	583
Mana yachananchi rimanakunata entiendinanchikunapa killkadu	Glosario	607

JESUKRISTU KAY ALLPAPI KAWSASHKANTA

SAN MATEO

KILLKARKAN

Kaymi Jesukristupa ayllunkuna.

(Lk 3.23-38)

1 ¹Ñawpa tiempu *Jesukristu nasirkan alli kamachikuk Davidpa ñawpa awilunchi Abrahampa ayllunkunamanta. ²Abrahamka karkan Isakpa tatan. Isakka karkan Jakobopa tatan. Jakoboka karkan Judapa wawkinkunapana tatan. ³Judaka karkan Farespa Sarapa tatan. Farespa Sarapa maman karkan Tamar. Fareska karkan Esrompa tatan. Esromka karkan Arampa tatan. ⁴Aramka karkan Aminadabpa tatan. Payka karkan Naasonpa tatan. Naasonka karkan Salmonpa tatan. ⁵Salmonka karkan Boospa tatan. Boospa maman karkan Rahab. Booska karkan Obedpa tatan. Paypa mamanka karkan Ruti. Obedka karkan Isayipa tatan. ⁶Isayika karkan alli kamachikuk Davidpa tatan. Davidka karkan Salomonpa tatan. Salomonpa maman manara Davidpa warmin kashpa Uriyaspa warmin karkan. ⁷Salomonka karkan Roboampa tatan. Roboamka karkan Abiyaspa tatan. Payka karkan Asapa tatan. ⁸Asaka karkanna Josafatpa tatan. Josafatka karkan Jorampa tatan. Joramka karkanna Usiyaspa tatan. ⁹Usiyaska karkan Jotampa tatan.

Jotamka karkan Akaspa tatan. Akaska karkan Esekiyaspa tatan. ¹⁰Esekiyaska karkan Manasespa tatan. Manaseska karkan Amonpa tatan. Amonka karkan Josiyaspa tatan. ¹¹Josiyaska karkan Jekoniyaspa wawkinkunapana tatan. Chay pachana Babilonia llaktamanta runakuna *israel runakunataka apishpana pusharkansapa llaktanman chaypi paykunapa munanankunata rurashpa kawsanankunapana.

¹²Chaymanta Babilonia llaktamanta kutimuptinkuna Jekoniyaska karkan Salatielpa tatan. Salatielka karkan Sorobabelpa tatan. ¹³Sorobabelka karkan Abiyupa tatan. Abiyuka Eliakimpa tatan karkan. Eliakimka Asorpa tatan karkan. ¹⁴Asorka Sadokpa tatan karkan. Sadokka karkan Akimpa tatan. Akimka Eliyupa tatan karkan. ¹⁵Eliyuka karkan Eleasarpa tatan. Eleasarka Matanpa tatan karkan. Matanka Jakobopa tatan karkan. ¹⁶Jakoboka Josepa tatan karkan. Joseka Mariyapa kusan karkan. Mariyaka karkan Jesuspa maman. Tata Dios Jesustaka kachamurkan kay allpaman runakunata uchankunamanta salvanankunapa. Chayrayku Jesuspa suk shutin karkan Kristu.

¹⁷Ñawpa awilunchi Abrahammantapacha kamachikuk Davidkaman chunka

chusku kuti chay runakuna mirarkan-sapa. Chaymanta Davidmantapacha Babilonia llaktaman israel runakunata pushashkankuna pachakaman chunka chusku kuti chay runakuna mirarkan-sapa. Babiloniaman pushashkankunamantapacha Tata Diosmanta salvakuk runa nasishkan tiempukaman chunka chusku kuti chay runakuna mirarkan-sapa.

Jesukristu nasirkan.

(Lk 2.1-7)

¹⁸Jesukristu kashna nasirkan.

Tiyarkan suk shipash Mariya. Chay shipash mañaduna karkan kasarakanpa Josewan. Manara Josewan tantanakushpara Mariyaka okupadana karkan Tata Diospa Espiritunpa.

¹⁹Joseka novian Mariya okupada kananta yachashpa manana munarkan-nachu paywan kasarayta. Alli rurak runa kashpa mana munarkancho demandayta ama llaktamasinkunapi pinkachinanpa. Yuyaykurkan upallalla sakiyta.

²⁰Sakinanpa yuyaykuykaptinna suk tuta muskuyninpi Tata Diospa *angelnin willarkan: “Kanmi ñawpa Davidpa miraknin kanki. Chayrayku Tata Dios munan noviayki Mariyawan kasaranykipa. Chay wawanka Tata Diospa Espiritunpami. Manami ullkupachu. Ama pinkakuychu noviayki Mariyawan kasarayta. ²¹Mariyaka suk ullku wambrata wawayanka. Chay wambra llaktamasinkunata kastigumanta salvankasapa. Chayrayku chay wambrata shutiyachinki Jesus.” Chayta willashpa chay angelka Josetaka sakirkan.

²²⁻²³Ñawpa pacha Tata Dioska suk yachachikuk runata willarkan:

“Suk sensilla shipashmi ullku wambrata wawayanka.

Payta shutiyachinkichi Emanuel.” Emanuel riman “Tata Dios ñukanchikunawan.” Chay killkadun rimashkanshina Mariyaka wawayarkan.

²⁴Joseka puñuymanta rikchashpa Tata Diospa angelnin willashkanta kasushpa Mariyawan kasararkan. ²⁵Kasarashkan-kunawasha Mariyaka wawayanankaman manami Josewanka puñurkanrachu. Mariyapa wawan nasiptin Joseka shutiyachirkan Jesus.

Alli yachaysapa runakuna shamurkansapa Jesusta kuyak.

2 ¹Sinchi kamachikuk *Herodes chay llaktakunapi kamachikushman tiempu Belen llaktapi Jesuska nasirkan. Chay Belen llaktaka Judea partipi karkan. Jesus nasiptinna inti llukshimunan partimanta luserukunata yachakuk yachaysapa runakuna shamurkansapa. ²Jerusalen llaktapi chayashpankuna chaypi kawsak runakunata willarkansapa:

—Chay karu llaktaynikunapi suk llipyak luseruta kawashkanisapa. Chay luseruta kawashpaynikuna yachanisapa suk wambra nasishkanta kankuna *judiyu runakunata kamachishunaykichipa. Chayrayku shamushkanisapa payta kuyanaynikunapa. ¿Maypiti nasishka?

³Chayta uyarishpa kamachikuk Herodeska sukaman turbakurkan. Sukaman manchakurkan. Jerusalen llaktapi kawsak runakunapish turbakurkansapa.

⁴Chaypina Herodeska tukuy *saserdotekunapa kamachikukninkunata Moisespa killkadunta yachachikkunata kayachishpa tapurkansapa:

—Kankunaka Tata Diospa rimananta yachashpaykichi willawaychi ¿maypiti nasinka Tata Diosmanta shamuk salvakuk runa?

⁵Chaypina chay runakuna aynirkan-sapa:

—Kay Judea partipi Belen llaktapi nasinka. Ñawpa yachachikuk runa Tata Dios rimashkanta killkarkan:

⁶“Judea partipi aypa atun llaktakuna tiyaptin-pish taksha Belen llaktapi suk wambra nasinka alli kama-chikuk kananpa.

Paymi *israel wambraynikunata allita yachachinkasapa.”

⁷Chayta uyarishpa Herodeska chay alli yachak runakunata pakallalla kayachirkan. Paykunata tapurkansapa: —¿Aykapiti rikurimushka chay alli llipyak luseruka?

⁸Paykuna willaptinkuna Herodeska willarkansapa:

—Rillaychi Belen llaktaman. Chaypi chay nasidu wambrata allita maskamuy-chi. Payta tarishpaykichi shamuychi willawak ñukapish rinaynipa payta kuyak.

⁹Chashna Herodes willaptinkuna Belen llaktaman chay yachaysapa runakunaka rirkansapa. Riykashpan-kuna llaktankunapi kawashkankuna luseruta kashkan kawarkansapa. Chay luseruka ñawpakninkunata rishpa shayarirkan maypicha Jesus kananpi.

¹⁰Paykunaka chay luseruta kawashpan-kuna sukaman kushikurkansapa.

¹¹Chaymanta chay wasipi yaykushpan-kuna mamanwan wambra Jesusta kawarkansapa. Chaypina paykunaka kunkurikushpankuna chay wambrataka kuyarkansapa. Chaypina apamushkan kajonninkunamanta surkurkansapa kurita, kaspi wikin mishkiklla asnakta, ampinakuna kaspi wikinta. Chay kimsa layakunata wambra Jesusta kuyashpa kurkansapa.

¹²Chaymanta Tata Dioska paykunata muskuyninkunapi willarkansapa amana Herodesman rinankunapa. Chayrayku

Tata Diosta allita kasushpa suk chikan ñanta llaktankunaman kutirkansapa.

Jose Mariyawan Jesusta pusharkan Egipto llaktaman.

¹³Chaypina chay yachaysapa runakuna llaktankunaman rishkankuna-washa Tata Diospa *angelnin Josetaka muskuyninpi rikurishpa willarkan:

—Herodeska kay wambra Jesusta maskachinka wañuchichinanpa. Chayrayku utkana atarishpayki wambrata mamanwan tantallata pushay Egipto llaktaman. Chaypi kipariychi ñuka willanaynikaman kutimunayki-chipa.

¹⁴Chashna chay angel willaptin Joseka atarimushpa chay tutalla wambra Jesusta mamanwan tantallata pusharkan Egipto llaktaman.

¹⁵Ñawpa yachachikuk runa Tata Diospa rimashkanta killkarkan: “Egipto llaktamanta wambraynita kayarkani.” Tata Dios killkadunpi rimashkanshina paykunaka Egipto llaktapi kawsarkan-sapa Herodes wañunankaman.

Herodes aypa wambrakunata wañuchichirkan.

¹⁶Chaypina kamachikuk Herodeska yacharkan yachaysapa runakuna llullachishpa chikan ñanta llaktankuna-man kutishkankunata. Chayrayku sukaman piñakurkan. Jerusalemipi kashpankuna chay yachaysapa runaku-naka payta willarkansapa aykapimi chay luseruka rikurimushka nishpa. Chayta willaptinkuna Herodeska yacharkan mashna watayukna Jesus kananta. Chaypina Jesusta wañuchina-yashpa Belen llaktaman soldadunkunata kacharkan. Paykunaka Belenpi tukuy ladunpi tiyak llaktillukunapish tukuy manara ishkey watayuk wambrilluku-nata wañuchirkansapa.

¹⁷⁻¹⁸Ñawpa yachachikuk Jeremiyas killkarkan:

“Rama llaktapi tukuy warmikuna ñawpa Rakeshina sukaman llakishpa kaparishpa wakakurkansapa wawankunata wañuchiptinkuna.

Mana munarkansapachu ni pi kushichinankunapa wawankuna wañushka kaptinkuna.”

Chay killkadunpi rimashkanshina llullukunata wañuchirkansapa.

¹⁹Chaymanta Herodes wañuptin Egipto llaktapi Jose puñuykaptin Tata Diospa angelnin willarkan: ²⁰“Atariyna. Chay wambrata mamanwan tantallata pushashpayki kutiy Israel llaktaykichi-man. Chay wambra wañuchinayak runakunaka ñami wañushkasapana.”

²¹Chaypina Joseka angelta kasushpana wambrataka mamanwan pusharkan Israel llaktaman. ²²Chayashpankuna Joseka yacharkan Herodespa wambran Arkelao Judea partipi kamachikuk kananta. Chayrayku manchakurkan Judeaman riyta. Tata Dios muskuyninpi willaptin Galilea partiman rirkansapa. ²³Ñawpa yachachikuk runakuna rimarkansapa: “Nasaret llaktapi kawsaptin Tata Diosmanta shamudu runata shutiyachinkasapa Nasareno.” Chayrayku Jose Galilea partipi chayashpa Nasaret llaktapi rirkansapa kawsak.

Juan Bawtista kallarirkan yachachikuyta.

(*Mr 1.1-8; Lk 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28*)

3 ¹Chaymanta aypa watakuna washan Judea partiman suk runa Juan rirkan chunlla chakidu pampapi yachachikuk. Aypa runakunata Juan bawtisaptinkuna payta shutiyachirkan-sapa Juan Bawtista.

²Chaypina Juanka willarkansapa:

—Tata Dios sukaman munan mandunpi yaykunaykichipa. Chayrayku tukuy mana alli rurashkaykichimanta wanaychi.

³Ñawpa alli yachachikuk Isaiyas killkarkan:

“Chunlla chakidu pampapi suk runa sinchita yachachikuykan:

‘Señorninchipa suk ñanta allichaychi.

Suk ñanta kuskachaychi chayta purinanpa.’”

Chashna killkashpa Isaiyaska Juanpami killkarkan.

⁴Juana llachapan *kamellu millwamanta awadu karkan. Karapamanta ruradu chumbiwan sinturanta watak. Atun marukunata sachá amukunapa mishkinta mikuk.

⁵Chaypina aypa runakuna Jerusalem llaktamanta Judea partimanta Jordan yaku ladun llaktakunamanta llukshiksapa Juanta uyarinankunapa. ⁶Chaypina chay runakuna Juanta uchankunata willarkansapa. Chashna uchankunata willaptinkuna Jordan yakupi Juanka bawtisarkansapa.

⁷Chaymanta *Fariseo runakunawan *Saduseo runakuna rirkansapa Juanta willak bawtisanankunapa. Chaypina Juanka paykunata willarkansapa:

—Kankuna sukaman llullachikushpaykichi machakuyshina kankichi. Tata Dios kankunata utkana sukaman kastigashunkichi. ¿Piti willashushkankichi kastiguykichimanta kishpinaykichipa? ⁸Manara bawtisakushpaykichira allita rurashpa kawsaychi tukuy runakuna yachanankunapa wanashkaykichita. ⁹Amana yuyanakuychinachu: “Ñukaykuna ñawpa awilunchi Abrahampa miraknin kaptinikuna Tata Dios mana kastigawankasapachu.” Ñuka willaykichi: Tata Dios kay rumikunamanta atipanman Abrahampa

mirakninta rurayta. ¹⁰Suk kaspi mana allita wayuchakuptinka doynun sapinpi achawan kuchushpa rupachin. Chashnami Tata Dios kankunata mana alli rurashkaykichirayku utkana kastiga-shunkichi.

¹¹Chaymanta Juanka willarkansapa: —Ñukaka yakullawan bawtisaykichi mana alli rurashkaykichimanta wananykichipa. Chaymanta washaynita ñukamanta ashwan alli yachachikuk runa shamun. Payka Tata Diospa Espiritunwan ninawanshina bawtisa-shunkichi uchaykichimanta pichashu-naykichipa. Chay yachachikuk runa ñukamanta ashwan tukuy laya atipakmi. Chayrayku mana animukunichu ushutanta apayta.

^{12*}Triguta waktashpa murunkunata surkunchi. Chaypina murukunata wakaychanchi. Trigupa tullunkunata rupachinchi. Chay ñukamanta ashwan yachaysapa runaka chay trigu murunkuna surkuk runashinami. Paymi tukuy kreyikukunata allita kuydan. Mana kreyikukunata churankasapa mana tukuyniyuk ninapi.

Juan Jesusta bawtisarkan.

(*Mr 1.9-11; Lk 3.21-22*)

¹³Chaymanta Jesuska Galilea partimanta llukshirkan Jordan yakuman rinanpa. Jordan yakupi Juanka aypa runakunata bawtisaykarkan. Chaypina Jesuska Juantaka willarkan bawtisananpa. ¹⁴Chashna willaptinna Juan mana bawtisanayashpa Jesusta willarkan:

—Ashwan alli kanman ñukata bawtisawanaykipa. ¿Imapati ñukata shamunki willawak bawtisanaynipa?

¹⁵Chaypina Jesuska willarkan:

—Tata Dios kamachiwashkanchikunata kasunanchikuna tiyan. Chayrayku bawtisaway.

Chashna willaptin Juanka payta bawtisarkan.

¹⁶Chaymanta bawtisakushkanwasha Jesuska yakumanta llukshirkan. Chaypina sielu kicharikuuptin Jesuska kawarkan Tata Diospa Espiritunta suk urpaytashina paypa sawanman urayamuptin. ¹⁷Chaypina sielumanta Tata Dioska willarkan:

—Kay Jesuska sukaman munanayni wambraynimi. Paymi sukaman kushichiwan.

Supay Jesusta llullachinayarkan.

(*Mr 1.12-13; Lk 4.1-13*)

4 ¹Chaymanta Jesus bawtisakushkanwasha Tata Diospa Espiritun suk chunlla chakidu pampaman pusharkan. Chaypi supay munarkan Jesusta mana allikunata rurachiyta. ²Chay chunlla pampapi kashpa Jesus chusku chunka diyata chusku chunka tutata mana nimata mikurkanchu. Chaypina sukaman yarkarkan. ³Supay llullachinayashpa rirkan Jesustaka willak:

—Tata Diospa wambran kashpaykika kay rumikunata willay pankuna tukunanpa chaykunata mikunaykipa. ⁴Chaypina Jesuska aynirkan:

—Tata Diospa killkadunpi willawanchi: “Runakuna Tata Diospa rimananta kasushpa kawsanankuna tiyan. Manami panta mikushpallachu kawsankasapa.” ⁵Chaymanta supayka Jesustaka pusharkan Tata Dios aklashkan Jerusalem llaktaman. Chaypi Tata Diospa manllayba altu wasin sawaman pusharkan. ⁶Chaypina Jesusta willarkan:

—Tata Diospa wambran kashpaykika kay altumanta allpaman wishchunakuy. Tata Dios killkadunpi willawanchi:

“Tata Dioska *angelninkunata kachanka amachashunaykipa. Paykuna makinkunawan chaskishunkisapa ama rumikunapi mitkakunaykipa.”

⁷Chaypina Jesuska aynirkan:

—Chaymantapish Tata Diospa killkadunpi willawanchi: “Ama nimata yankamanta ruraychichu yachana-yashpa Tata Dios yanapawankachu manachu nishpa.”

⁸Chashna willaptin supayka Jesustaka pusharkan manllayba altu urkuman. Chay altumanta tukuy kay allpapi llaktakunata tukuy chaykunapi alli tiyakkunata kawachirkan. ⁹Willarkan:

—Kan kunkurikushpa ñukata kuyawaptikika tukuy kay kawashkaykitami kushkayki.

¹⁰Chaypina Jesuska willarkan:

—Ñukamanta ashuy, *Satanas. Tata Diospa killkadunpi willawanchi: “Señor-niki Tata Diosllata kuyay. Payllata sirvishpa kawsay.”

¹¹Chashna Jesus sinchita willaptin supayka ashurkan. Chaypina Tata Diospa angelninkuna Jesustaka laduncharkansapa yanapak.

Galileapi Jesus kallarrirkan yachachikuyta.

(Mr 1.14-15; Lk 4.14-15)

¹²Chaymanta kamachikuk *Herodeska yachachikuk Juanta karselpi churarkan. Jesuska chayta yachashpa Galilea partiman rirkan. ¹³Galileapi kashpa manana Nasaret llaktapi kawsarkannachu. Rirkan kawsak Kapernaum llaktapi. Chay llaktaka karkan Sabulon Neptali partipi Galilea kocha ladunpi. ¹⁴Ñawpa tiempu Tata Dios rimashkanta yachachikuk Isaiyas killkarkan:

¹⁵“Sabulon partipi Neptali partipi Galilea kocha ladunpi Jordan yaku ladunpi chay mana *judiyu runakuna kawsansapa.

¹⁶Chay partikunapi kawsak runakuna mana allita rurashpa tutupishina kawsarkansapa.

Paykunaka sukaman llipyak lusta kawarkansapa.

Chay runakuna wañunankunata manchashpa kawsarkansapa. Paykunapa allima lus llipyamurkan.”

Chayta killkarkan Isaiyaska. Chaypina chay killkadunpi rimashkanshina Jesus allita yachachikushpa lusshina karkan.

¹⁷Chaymanta Jesus chay Kapernaum llaktapi kawsashpana kallarrirkan yachachikuyta:

—Tata Dios sukaman munan mandunpi kawsanaykichipa. Chayrayku tukuy mana alli ruranaykichimanta wanaychi.

Jesus chusku challwakuk runakunata willarkan katinankunapa.

(Mr 1.16-20; Lk 5.1-11)

¹⁸Chaymanta Galilea kocha mañanpi puriykashpa Jesuska ishkay runakunata kawarkan. Paykunaka atun redninkunawan challwakuykarkansapa. Suk karkan Andres. Suk karkan wawkin Simon. Paypa suk shutin karkan Pedru. ¹⁹Chaypina Jesuska paykunata willarkansapa:

—Kankuna allita yachankichi challwakunata apiyta. Kunanmantapacha ñukata katiwaychi. Katiwaptikichi ñuka allita yachachishkaykichi runakunata yachachinaykichipa.

²⁰Chay ratulla chay challwakuk runakunaka redninkunata sakishpankuna Jesusta katirkansapa. ²¹Chaymanta chay kocha mañanta riykashpankuna Jesuska Santiagota wawkin Juanwan tantallata kawarkan. Chay ishkay runakuna Sebedeopa wambrankuna karkansapa. Suk kanowapi chay ishkay runakuna tatanwan redninkunata allichaykarkansapa. Chaypina Jesuska chay ishkay runakunata kayarkansapa paywan tantalla purinankunapa. ²²Chay ratulla paykunaka kanowanpi tantata sakishpa Jesuswan rirkansapa.

**Jesus aypa runakunata
yachachirkansapa.**

(Lk 6.17-19)

²³Chaymanta Galilea partipi tukuy llaktakunaman rishpa Jesuska yachachikurkan. Juidiyu runakunapa tantanaku-nankuna wasinkunapi yachachikurkan. Chay runakunata willarkansapa:

—Tata Diosmi munan mandunpi kawsanaykichipa.

Chashna willashpa Jesuska runakunata tukuy laya unkuyninkunamanta nanaynin-kunamanta alliyachirkansapa.

²⁴Chaymanta Siria partipi sukaman famakurkansapa Jesus unku dukunata alliyachiykananta. Chayrayku Siriapi kawsak runakuna Jesusman pusharkansapa rikchak laya unkuyniyuk runakunata, nanayuk runakunata, supayuk runakunata. Chaymanta pusharkansapa manchariyuk runakunata, kaspirayadu runakunata. Chaypina Jesuska tukuy chay unku du runakunata alliyachirkansapa.

²⁵Chaymanta Jesusman rirkansapa aypa runakuna Galilea partimanta, Dekapolis partimanta, Jerusalen llaktamanta, Judea partimanta, Jordan yaku suk ladunmanta.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa imata
rurashpami kushikunkasapa
nishpa.**

(Lk 6.20-23)

5 ¹Chaymanta Jesuska chay aypa runakunata kawashpa suk taksha urku sawanman rirkan. Chaypi tiyariptin disipulunkuna laduncharkansapa. ²Chaypina Jesus kallariirkan yachachiysapata. ³Willarkansapa:

—Kankuna kikikichi mana kreyina-kushpaykichi Tata Dios yanapashunay-kichita yuyashpa kushikuypuru kawsan-kichi. Chashna kawsashpaykichi Tata Diospa mandunpi kawsaykankichi.

⁴Llakidu kashpaykichipish kushikuypuru kankichi. Kankunata Tata Dios kuyashushpaykichi kushichishunkichi.

⁵Kankuna kikikichi mana alabana-kushpaykichi runamasikichiwan mana piñanakushpaykichi kushikuypuru kankichi. Tukuy allpapi maypipish kaptikichi Tata Dios yanapashunkichi kushichishunkichi.

⁶Kankuna yakuta munakshina mikuyta munakshina Tata Diospa munananta ruranayashpaykichi kushikuypuru kankichi. Tata Dios kankunata kushichishunkichi.

⁷Kankuna runamasikichita llakichishpa yanapashpaykichi kushikuypuru kankichi. Tata Dios kankunatapish llakichishushpaykichi yanapashunkichi.

⁸Tukuy shunku Tata Diosllata kuyashpaykichi kushikuypuru kankichi. Kankunaka Tata Diostami kawankichi.

⁹Kankuna runamasikichita yanapashpaykichi kuyanakushpa kawsanankunapa kushikuypuru kankichi. Tata Dios kankunata willashunkichi wambrankuna kanaykichita.

¹⁰Tata Diospa munananta rurashkaykichirayku runakuna chiknishuptikichi kushikuypuru kankichi. Tata Diospa mandunpi kawsaykankichi.

¹¹Ñukata kreyiwashkaykichirayku runamasikichi piñayashuptikichi makashuptikichi llullakushpa yuyashuptikichi kushikuypuru kankichi. ¹²Kankunata shina ñawpa yachachikukkunatapish chiknishpankuna sufrichirkansapa. Tata Dios kankunata sielupi premyuykichita kushunkichi. Chayrayku sukaman kushikuychi. Kushikushpalla kawsaychi.

**Jesus yachachikurkan alli
kachishina alli lusshina
kananchikunata.**

(Mr 9.50; Lk 14.34-35)

¹³Kankuna runamasikichita yachachishpa yanapashpaykichi alli

kachishinami kankichi. Allpayadu kachi mananami nima layapi kachiyamunkanachu. Chashna mana alli kaptin wishchunchi tukuy pi sarunanpa.

¹⁴⁻¹⁵Chaymanta suk alkusata apichishpanchikuna churanchisapa altupi tukuy wasita lusichinanpa. Chay apichidu alkusata mana churanchichu kajon ukupi. Kankunaka iden chay apichidu alkusashinami kankichi. Chaymanta suk llakta urku sawanpi kaptin mana atipanchu pakakuyta. Tukuy pi chay llaktata allimata kawan. Iden chay llaktatashina kankunatapish runamasikichi kawashunaykichi tiyan. ¹⁶Chayrayku allillata rurashpa kawsaychi. Tukuy runamasikichita yanapaychi paykunapish selupi kawsak Tata Diosnikichita kuyashpa alabanankunapa.

**Jesus Tata Diospa
kamachikunankunata
yachachikurkan.**

¹⁷Ñawpa tiempu Tata Dioska awilunchikunata yachachirkansapa kamachikunankunata kasushpa kawsanankunapa. Tukuy chayta alli yachachikuk runakuna killkarkansapa. Ñukaka shamushkani tukuy chay killkadunkunapi rimashkanta rurak. Manami shamushkanichu willaknikichi amana chay killkadunkunata kasunaykichipa.

¹⁸Mash allita uyariwaychi. Tata Dios tukuy rimashkanta ruranan tiyan. Allpa sielu kullunan diyakaman mana ni pi Tata Diospa rimashkanta chinkachinkachu.

¹⁹Chaymanta ichara kankuna Tata Dios kamachikushkanta mana kasunkichimancho chayka manami kasunapachu nishpa. Chaymanta ichara runamasikichitapish yachachinkichiman ama kasunankunapa. Chashna mana kasuptikichi Tata Dios willashunkichi mandunpi mana alli sirvikuk kanaykichita.

Chaymanta ichara kankuna Tata Dios kamachikushkanta allita kasushpa kawsanachiman. Chaymanta ichara runamasikichitapish yachachinkichiman allita kasunankunapa. Chashna kasuptikichi Tata Dios willashunkichi mandunpi ashwan alli sirvikuk kanaykichita.

²⁰Allita willaykichi. Moisespa killkadunta yachachikuk runakunawan *fariseo runakuna rimansapa Tata Dios kamachikushkankunata kasuykanankunata. Chashna rimashpapish manami allitachu kasuykansapa. Kankuna paykunamanta ashwan allita kasunaykichi tiyan. Mana paykunamanta ashwan allita kasushpaykichika manami Tata Diospa mandunpichu kawsankichi.

**Jesus yachachikurkan sukwan
sukwan perdonanakushpa
kawsananchikunapa.**

(Lk 12.57-59)

²¹Kankuna yachashkankichi Moises awilunchikunata willashkankunata: “Ama runamasikichita wañuchiychichu. Wañuchiptikichika llakta kamachikuk runa kankunatapish kastigashunaykichi tiyan.”

²²Chayta yachaptikichipish ñukami willaykichi: Kankuna runamasikichita chikniptikichika llakta kamachikuk runa kastigachishunaykichi tiyan. Chaymanta kankuna runamasikichita mana allita willashpa piñachiptikichika chay ashwan sinchi awtoridarkuna kastigachishunaykichi tiyan. Chaymanta runamasikichita maldisiptikichika Tata Dios mana tukuyniyuk ninapi kastigashunaykichi tiyan.

^{23*}Tata Diospa wasinman ofrendata apashpayki ichara yuyankiman suk runata sientichishkaykita. ²⁴Chayta yuyashpayki manarapish ofrenda churanapi ofrendaykita churashpara rillay chay sientichishkayki runawan perdonanakuk. Chashna perdonanakushpana kutiy ofrendaykita Tata Diospa churak.

²⁵Ichara suk runata debiptiki payka awtoridarpi mañakukushunkiman. Manarapish awtoridarpi chayashpaykichira paywan allita parlashpa allichay amana awtoridarpi yaykuchishunaykupa. Awtoridarpi chatashuptikika guardiyata willanka karselpi churashunaykupa. ²⁶Allita willayki: Tukuy debinaykita kutichinaykikaman karselmanta mana llukshinkimanchu.

Jesus yachachikurkan ama munananchipa chikan warmiwan uchallikuyta.

²⁷Chaymanta kankuna yachashkankichi Moises awilunchikunata willashkanta: “Ama chikan warmiwan uchallikushpa kawsaychichu.”

²⁸Chayta yachaptikichipish ñukami willaykichi: Suk warmiwan puñuyta munashpaykichika ñami yuyaynikichipi uchallikushkankichina. ²⁹Chayrayku ñawiki uchallichishuptikika surkushpa wishchuy ama kashkan uchallichishunanpa. Ashwan alli kanman suk ñawikillawan kawsanaykupa ama chay mana tukuyniyuk ninaman rinaykupa.

³⁰Chaymanta ichara makikiwan sukaman mana allita rurayta munankiman. Chay makikita tipiy amana nima mana allita ruranaykipana. Ashwan alli kanman suk makikillawan kawsanaykupa ama tukuy kuerpuykiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykupa.

Jesus yachachikurkan kasaradu ullku ama warminta wishchunanpa.

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lk 16.18)

³¹Chaymanta ñawpa awilunchikuna rimarkansapa: Warmikichita wishchunayashpaykichika rillaychi awtoridarpi killkachinakuk: “Kay warmitaka mananami munaninachu.” ³²Chashna awilunchikuna rimaptinkunapish ñukami willaykichi: Warmikichi mana chikan ullkuwan

uchallikuptinka ama wishchuychichu. Mana uchallikuk warmikita wishchushpaykichika kachaykankichi chikan ullkuwan uchallikunampa. Wishchudu warmiwan kasaraku ullkupish uchallikunmi.

Jesus yachachikurkan mana jurashpa rimananchikunapa.

³³Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Kankuna yachashkankichi Moises awilunchikunata willashkankunata: “Tata Diosta jurashpa suk imata ruranaykichipa willashpaykichika chay willashkaykichita ruranaykichi tiyan.”

³⁴Chayta yachaptikichipish ñukami willaykichi: Suk imata ruranaykichipa rimashpaykichika mana jurashpalla ruraychi. Tata Dios sielumanta kamachikuyan. Chayrayku suk imata ruranaykichipa ama sielupa shutinpi juraychichu. ³⁵Kay allpapipish Tata Dios kamachikuyan. Chayrayku suk imata ruranaykichipa rimashpaykichika ama allpapa shutinpi juraychichu. Jerusalem llakta sukaman sinchi kamachikuk Tata Diospa llaktanmi. Chayrayku ama Jerusalem shuinpi juraychichu. ³⁶Chaymanta mana chukchaykichita atipankichichu yanayachiyta nima yurakyachiyta. Chayrayku ama kikikichipa shutikichipi juraychichu.

³⁷Kankuna willashpaykichika ariya rurasha nishpa ruranaykichi tiyan. Willashpaykichika manami rurashachu nishpa ama ruraychichu. Ashwanta rimashpaykichika mana allitachu rimaykankichi.

Jesus yachachikurkan suk runa mana allita rurawaptinchikuna ama kutipananchikunapa.

(Lk 6.29-30)

³⁸Ñawpa awilunchikuna yachachikurkansapa: “Makanakushpa suk runa llaktamasinpa ñawinta surkupuptinka kirunta polvoptinka paypapis

awtoridar ñawinta surkuchipunan tiyan kirunta polvochipunan tiyan.”

³⁹Chayta yachachiptinkunapish willaykichi: Suk sakra runa imatapish kaptin rurashuptikichi ama kutipaychichu. Suk ladu uyaykichipi sakmashuptikichika suk ladutapish kuychi.

⁴⁰Chaymanta suk runa mañakuku-shuptikichi kamisaykichita kichushunaykichipa ama michaychichu apananpa. Sakuykichitapish kuychi.

⁴¹Chaymanta ichara suk kamachikuk runa mana pagarashushpaykichi suk kargata aparichishunkichiman suk kilometruta. Chay kargata ish kay kilometruta apapuychi.

⁴²Chaymanta llaktamasikichi ima tiyashuknikichita mañashuptikichi kuychilla. Suk imata mañashuptikichi suknin diya kutichishunaykichipa mana michashpa kuychilla.

**Jesus yachachikurkan tukuy
chikniwakninchikunata
kuyananchikunapa.**

(Lk 6.27-28, 32-36)

⁴³Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Ñawpa awilunchikuna yachachikurkansapa: “Yanapanakukmasikichita kuyaychi. Chiknishuknikichita chikniychi.”

⁴⁴Chashna yachachiptinkunapish ñukami willaykichi: Kankuna chiknishuk runakunatapish kuyaychilla. Maldishuptikichika Tata Diosta roygaychi yanapanankunapa. Chiknishuptikichika allita yanapaychi. Sufrichishuptikichika paykunapa oraychi.

⁴⁵Kankunaka allita rurashpa kawsashpaykichi sielupi kawsak Tata Diosta wambrankuna kankichi. Paymi intita llukshichimun alli rurak runakunapa mana alli rurak runakunapapish. Tata Dios tamyachimun tukuy alli rurak runakunapa tukuy mana alli rurak runakunapapish.

⁴⁶Chay *romano awtoridarpa kobra kuk runakuna mana alli rurak

kashpankunapish yanapanakukmasinkunallawan kuyanankunapa. Kankuna kuyanankukmasikichillata kuyashpaykichika paykunamanta mana ashwan allitachu ruraykankichi. Tata Dioska mana nima premyuta kushunkichichu.

⁴⁷Kankuna ayllupuralla rimachinakushpaykichika Tata Diosta mana riksik runakunamanta mana ashwan allitachu ruraykankichi. Paykunapish kuyanankumasinkunallata rimachinsapa. ⁴⁸Kankunaka sielupi kawsak Tata Diosnikichishina tukuy runakunata kuyashpa kawsanaykichi tiyan.

**Jesus yachachikurkan tukuy
runakunata yanapananchikunapa
mana ni pi kawptin.**

6 ¹Chaymanta ama ni pita yanapaychichu runakuna alabashunankunallapa. Alabashunankunallapa yanapaptikichi sielupi kawsak Tata Dioska manami nima premyuta kushunkichichu. ²Chayrayku mana nimayuk runakunata yanapashpaykichi ama ni pita willaychichu. Llullachikuk runakuna kallikunapi tantanakunankuna wasikunapi tukuy pita willansapa mana nimayukkunata yanapashkankunata. Munansapa tukuy runakuna rimanankunapa alli rurak kanankunata. Ñuka willaykichi chay alabanakunankunalla premyunkuna kananta.

³Kankuna mana nimayuk runata yanapashpaykichi ama ni pita nima kuyadu amiguykichita willaychichu. ⁴Pakallalla yanapaptikichi Tata Dioska tukuy alli rurashkaykichita yachashpa premyuykichita kushunkichi.

**Jesus yachachikurkan
imashnami Tata Dioswan
parlashunchisapa nishpa.**

(Lk 11.2-4)

⁵Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Allipi tukushpa llullachikuk runakuna tantanakunankuna wasiku-

napi plasakunapi shayarinsapa oranakunapa. Chayta ruransapa runamasinkuna kawashpa rimanankunapa allirurak kanankunata. Chashna runamasinkuna alabashpankuna premyuntashina kunsapa. Tata Dios mana nimata kunkasapachu. Kankuna ama paykunashina ruraychichu. ⁶Kankuna orashpaykichi wasikichi ukupi yaykuychi. Punkuta wichkashpa sapallaykichilla Tata Diosnikichiwan parlaychi. Pakallalla oraptikichi payka uyarishpa premyuykichita kushunkichi.

⁷Ama oraychichu chay mana *judiyu runakunashina. Paykunaka amañansapa Tata Diosta mañayta kuti kuti chayllata rimashpa. Yuyansapa kuti kuti chayllata mañashpa Tata Dios ashwan allita uyarinankunata. ⁸Kankuna orashpaykichi ama paykunashina mañaychichu. Manara mañaptikichira Tataykichi Dios tukuy munanaykichita yachan.

⁹Chayrayku kashna oraychi:

“A Tata Dios, kanmi kanki altu sielupi kawsak Tataynikuna.

Munanisapa tukuy runakuna rimanankunapa kan sukaman allirurak kanaykita.

¹⁰Munanisapa tukuy runakunata kamachinaykipa.

Roygaykisapa sielupi kawsakkuna munanaykita ruranankunashina kay allpapipish tukuy runakuna munanaykita ruranankunapa.

¹¹Tukuy diya mikunaynikunata kuwaysapa.

¹²Runamasinikuna mana allita rurawap-tinkuna ñukaykuna perdonanisapa. Chashna perdonashkaynikunashina kanpish uchaynikunamanta perdonawaysapa.

¹³Supaymanta amachawaysapa.

Yanapawaysapa ama supay llullachiwashpankuna mana allita rurachiwanankunapa.

Kanmi mana tukuy niyukta tukuy laya atipak alli kamachikuk kuyakuk kanki.

Chashna kachun.”

¹⁴Chaymanta willaykichi: Runamasikichi mana allita rurashuptikichika perdonanaykichi tiyan. Kankuna perdonaptikichika sielupi kawsak Tata Dios kankunatapish mana allirurashkaykichimanta perdonashunkichi. ¹⁵Mana alli rurashuknikichita mana perdonaptikichika Tata Diospish manami kankunataka perdonashunkichichu.

Jesus yachachikurkan Tata Diosta kuyashpa mikunata sasinanchikunapa.

¹⁶Allipi tukushpa llullachikuk runakuna churadu diyakunapi mikunata sasinsapa Tata Diosta kushichinankunapa. Paykuna sukaman munansapa tukuy pi yachanankunapa sasiykanankunata. Llakidu uyayuk tukunsapa tukuy pi kawashpa llakichinankunapa. Chashna runamasinkuna alabashpankuna premyuntashina kunsapa. Tata Dios manami nimata kunkasapanachu. Kankunaka mikunata sasishpaykichika ama paykunashina ruraychichu. ¹⁷Tata Diosta kushichinaykichipa mikunata sasishpaykichika chuya chuyata uyaykichita mayllaychi. ¹⁸Allita allichanakuychi ama ni pi yachanankunapa sasiykanaykichita. Tataykichi Diosllami mikunata sasinaykichita yachashpa premyuykichita kushunkichi.

Jesus yachachikurkan sielupi tiyawakninchikunallata yuyananchikunapa.

(Lk 12.33-34)

¹⁹Ama kay allpapi rikchak layaykichita mirachishpa kawsaychichu. Tukuy laya kay allpapi kuruyan ismayan.

Chaymanta suwa runakuna yaykushpankuna chay tiyakkunata apansapa.

²⁰Kankuna Tata Diosta allita kasushpa kawsaptikichi sielupi tiyapushunaykichi aypayaykan. Chaypi suwakuna manana yaykunasapanachu apanankunapa. Chaypi mana nima laya kuruyanchu nima ismayanchu. ²¹Sielupi tiyapushunaykichita tukuy shunku munashpaykichi chayllata yuyashpa kawsankichi.

Jesus yachachikurkan luspishina kawsananchikunapa.

(Lk 11.34-36)

²²Ñawinchikuna kuerpunchikunapa lusninshina. Yuyayninchikuna shunkunchikunapa lusninshina. Kankuna allikunata yuyashpaykichi allita rurashpa kawsankichi. Allita rurashpa kawsashpaykichi luspishina kawsaykanchi.

²³Chaymanta ñawikichi mana allita kawakuptinkuna tutapishina kawsankichi. Kankuna mana allikunata yuyashpaykichi mana allita rurashpa tutapishina kawsankichi. Chaymanta mana allikunata yuyashpaykichika allita rurashpa kawsashkaykichimanta Tata Diosmanta ashushpaykichi sukaman ashwan tuta likidupishina kawsankichi.

Jesus yachachikurkan ama tiyawakninchikunallata yuyashpa kawsananchikunapa.

(Lk 16.13)

²⁴Suk runa mana atipanchu chay ratulla ishkay patronpi trabajayta. Sukllallata kasunan tiyan. Suk patronninta kasushpa sukta manana kasunnachu. Kankuna chay trabajador runashina kankichi. Kullkiyayta munashpalla kawsashpaykichika manana atipankichinachu Tata Diosta kasushpa kawsayta.

Jesus yachachikurkan Tata Dios tukuy wambrankunata kuydanankunata.

(Lk 12.22-31)

²⁵Chayrayku allita willaykichi: Ama turbachinakushpa yuyaychichu imatami mikusha upyasha imatami llachapakusha nishpa. Tata Dios nasishkanchikuna diyamanta wiwawanchisapa. ¿Manachu mikunanchikunatapish llachapanchikunatapish kuwanchisapa?

²⁶Mash kawaychi imashnami pishkillukuna pawashpa kawsansapa nishpa. Paykunaka mana nima murukunata tarpunsapachu. Paykunapa nima muru wakaychana wasinkuna tiyapunsapachu. Mana nima murukunata tarpuptinkunapish sielupi kawsak Tata Diosnikichi aypa mikunankunata kunsapa. Tata Dioska pishkillukunamanta kankunata ashwan allita kuyashunkichi. Chayrayku rikchak layata kushunkichi.

²⁷Kankunaka sukaman turbachinakushpa ¿atipankichimanchu ashwanta kawsayta? ²⁸Mana ni chayta atipashpaykichika ¿imapatí llachapaykichillapi yuyashpa turbakunkichi? Mash kawaychi chay allima sisakunata. Chaykunaka mana nima trabajansapachu nima puchkakunsapachu. Mana trabajashpankunapish sukaman allima rikurinsapa.

²⁹Ñawpa kamachikuk Salomonpa llachapankuna sukaman allima rikurirkan. Kay sisakuna paypa llachapanmanta ashwan allimata rikurinsapa. ³⁰Tata Dios kiwakunata wiñachin sisanankunapa. Chay sisakuna suk diyallapa allimata rikurinsapa. Chaymanta ñukanchikuna rupachinchi-sapa. ¿Imapatí mana kreyikunkichi Tata Dios chay sisakunamanta kankunata ashwan allimata mudachishunaykichita?

³¹Chayrayku ama sukaman turbachina-kuychichu yuyaykushpa imatami mikusha imatami upyasha imatami mudakusha nishpa.

³²Tata Diosta mana kasushpa kawsak runakuna chaykunallata yuyaykushpalla kawsansapa. Ama paykunashina kawsaychichu. Kankunapaka tiyanmi alli kuydakuk yanapakuk Tata Diosnikichi. Paymi allita yachan imakunami illashunkichi nishpa. ³³Kankunapa kuydakuk Tata Diosnikichi tiyaptin ashwanta munaychi paypa mandunpi kawsayta. Paypa munash-kankunata rurashpa kawsaptikichi paymi tukuy layata kushunkichi. ³⁴Tukuy diya Tata Dios rikchak layata kushuptikichi ama turbakushpa rimaychichu: “Kaya ¿imatati mikuni imatati lachapakuni?” nishpa. Kayantipish Tata Dioska kuyashushpaykichi yanapashunkichi. Chayrayku kayapa kaya washanpa ama sukaman turbachina-kushpa llakiyichichu.

Jesus yachachikurkan ama sukta sukta yuyananchikunapa.

(Lk 6.37-38, 41-42)

7 ¹Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Ama ni pita washanchashpa yuyaychichu ama Tata Dios kankunata-pish willashunaykichipa mana alli rurak kanaykichita. ²Kankuna imashnacha runamasikichita washanchanaykichi-shina chashnallami Tata Diospish kankunata willashunkichi mana alli rurak kanaykichita. Runamasikichita rurashkaykichishinalla Tata Dioska kankunatapish rurashunkichi.

³Kankuna uchaykichita mana riksina-yaptikichi ñawikichipi kaspishina tiyan. Ñawikichipi kaspi tiyaykaptin munanki-chi wawkikichipa ñawinmanta takshasi-llu susyata surkuyta. ⁴Kankunapa ñawikichipi kaspishina tiyaykaptin ¿imashnatí animukunkichi wawkichi-chita willayta: “Ñuka ñawikimanta chay

usilluta surkunayani” nishpa? ⁵Chayta rimashpaykichi allipi tukushpa mana allikunata ruraykankichi. Chayrayku willaykichi: Kikikichipa ñawikichimanta chay kaspitashina surkuychi. Chaypira atipankichi wawkikichipa ñawinmanta chay taksha susillutashina surkupuyta.

⁶Chaymanta Tata Diospa rimananta sinchi shunkuyuk mana kasunayak runakunata ama yachachiychichu. Chay laya runakunata yachachtikichika iden piña allkushina chiknishushpayki-chi makashunkichiman. Paykunata yachachishpaykichika kuchikunapa alli *perlaskunatashina wishchuykankichi. Chay laya runakuna Tata Diospa rimananta mana nimatashina kawansapa. Chayrayku ama paykunata yachachiychichu.

Jesus yachachikurkan tukuy munananchikunata Tata Diosta mañananchikunapa.

(Lk 11.9-13; 6.31)

⁷Chaymanta munanaykichita Tata Diosta mañaychi. Chashna mañaptikichi payka kushunkichi. Munanaykichita maskaychi. Maskashpaykichi tarinkichi. Tata Dios yanapashunaykichipa munashpaykichi payta roygaychi. Chashna roygaptikichi payka punktuta kicharikshina yanapashunkichi. ⁸Tata Diosta mañashpaykichi chaskinkichi. Tata Diosta maskashpaykichi tarinkichi. Tata Diosta roygaptikichi payka punktuta kicharikshina yanapashunkichi.

⁹Kankunapa wambraykichi panta mañashuptikichi ¿ariya rumitachu kunkichiman? ¹⁰Challwata mañashuptikichi ¿ariya machakuytachu kunkichi-man? ¹¹Kankuna mana alli rurak kaykashpaykichipish wambraykichita allikunata kunkichi. Sielupi kawsak Tata Diosnikichita mañaptikichi payka ashwan allimakunata kushunkichi.

¹²Kankuna munankichi runamasikichi kuyashushpaykichi allita yanapashunaykicipa. Chashnashina kankunapish runamasikichita allita yanapaychi. Moises kamachikunankunapi ñawpa yachachikuk runakuna killkadunpi chayllata yachachikurkansapa.

**Tata Diosta katishpanchikuna iden
llañu ñantashina purinchisapa.**
(Lk 13.24)

¹³Kankuna llañu punkutashina yaykuychi. Aypa runakuna kikinkunapa munanan-kunallata rurashpa kawsansapa. Paykunaka iden anchu punkutashina yaykushpa alli kicharidu ñantashina puriykansapa. Chay alli kicharidu ñantashina purishpankuna mana tukuyniyuk ninapi chayankasapa. ¹⁴Chaymanta mana aypa runakunachu Tata Diospa munananllata rurashpa kawsansapa. Paykunaka iden llañu punkutashina yaykushpa llañu ñantashina padesishpa purinsapa. Chay llañu ñantashina purishpankuna sielupi chayankasapa.

**Jesus yachachikurkan llullachikuk
runakunamanta
kuydanakunanchikunapa.**
(Lk 6.43-44)

¹⁵Llulla yachachikuk runakuna rimansapa Tata Diospa rimananta allita yachachikuykanankunata. Kankunaka paykunamanta allita kuydanakuychi ama llullachishunaykicipa. Paykunaka iden ovejashina alli modoyuk tukunsapa. Chaykamanka manchanapa pumashina llullachikushpa wakllichishunayankichi.

¹⁶Llullachikuk runakunata kawsanan-kunamanta riksinkichi. Mash yuyaychi. Kashayuk kaspi mana uvakunatachu wayuchakun. Nima chupukasha wayuchakunchu *igo wayuta. Chashna-shinami chay llulla yachachikuk runaku-napish Tata Diospa rimananta mana

kuskatachu yachachikunsapa. ¹⁷Suk alli kaspi alli wayukunata wayuchakun. Mana alli kaspi mana alli wayukunata wayuchakun. ¹⁸Suk alli kaspika manami wayuchakunchu mana alli wayukunata. Mana alli kaspika manami wayuchakun-chu alli wayukunata. ¹⁹Ñukanchi mana alli wayuyuk kaspikunata kuchushpa rupachinchi. Chashnashina llulla yachachikukkunata Tata Dios churanka mana tukuyniyuk ninapi. ²⁰Kankuna chay mana alli yachachikukkunata mana alli ruranankunamanta riksinkichi llulla yachachikukkuna kanankunata.

**Jesus yachachikurkan Tata Diosta
kasushpa kawsak runakunalla
mandunpi yaykunankunapa.**
(Lk 13.25-27)

²¹Tatayni Diospa munananta rurak runakunalla paypa mandunpi yaykunka-sapa. Chay llullakuk runakuna: “Señor, Señor” willawashpankunapish mana allita rurashpa kawsansapa. Chayrayku paykunaka manami Tata Diospa mandunpi yaykunkasapachu.

²²Ñuka kashkan shamuptini chay llullachikuk runakuna willawankasapa: “Señor, ñukaykuna shutikita rimashpa yachachikurkanisapa. Shutikita rimashpa runakunamanta supaykunata llukshichirka-nisapa. Shutikita rimashpa aypa *milagru-kunata rurarkanisapa.” ²³Chashna willawaptinkunapish willashasapa: “Kanku-nataka manami riksiykichichu. Mana allita rurashpa kawsashkaykichirayku ñukamanta ashuychi.”

**Jesus yachachikurkan ishkay laya
ruradu wasikunapa ejemplunta.**
(Mr 1.22; Lk 6.47-49)

²⁴Chayrayku willaykichi: Kankuna yachachikushkaynita uyarishpa chayta kasunaykichi tiyan. Chashna kasushpa kawsashpaykichi yachaysapa runa

kankichi. Suk yachaysapa runa wasinta rurashpa sinchi allpapi uku ukuta aspishpa rurana. ²⁵Chaymanta sukaman tamyaptin yaku lloklashpa wasita kirpaptin sinchita wayraptin chay alli ruradu wasika mana urmankachu. Kankuna allita kasuwashpa kawsashpaykichika sinchi allpapi wasinta rurak runakunashinami kankichi.

²⁶Chaymanta kankuna yachachikunaynita uyarishpalla mana kasuwashpaykichika suk mana alli yuyaykuk runashina kankichi. Suk mana alli yuyaykuk runa wasinta rurashpa ñupu likidu allpapi rurana. Chay laya ruradu wasika mana sinchikunchu. ²⁷Sukaman tamyaptin yaku lloklaptin sinchita wayraptin chay mana alli yuyaykuk runapa wasin kunanlla urmapun. Sukaman allita wakllin. Kankunaka yachachikunaynita mana kasushpaykichika wakllichinakunkichi.

²⁸⁻²⁹Chaymanta Jesus yachachikuyta tukuchaptin chay runakunaka almirashpankuna parlarkansapa:

—Kay Jesuska kamachikuk runashina yachachiwanchisapa. Mana Moisespa killkadunta yachachikuk runakunashinachu yachachiwanchisapa.

**Jesus lasaruyak runata
alliyachirkan.**

(Mr 1.40-45; Lk 5.12-16)

8 ¹Chaymanta Jesus chay urkumanta urayamuptin aypa runakuna katirkansapa. ²Chaypina suk lasaruyak runa Jesusta ladunchashpa ñawpakninpi kunkurikushpa willarkan:

—Señor, munashpaykika kay unkuyninimanta alliyachiway.

³Chashna willaptin Jesuska chay runataka llankashpa willarkan:

—Ariya, munani alliyachiynikita. Ñami alliyaduna kanki.

Chayta willaptinlla chay runapa tukuy kirinkuna chinkarkan. ⁴Chaypina Jesuska willarkan:

—Amara ni pita willayrachu alliyachishkaynita. *Saserdoteman rillay kawashunanpa alliyaduna kanaykita. Chaymanta ñawpa Moises killkashkanpi kamachikunanta allita kasushpa suk ofrendata apay. Chayta apaptiki tukuy runakuna yachankasapa unkuynikimanta sanuyashkaykita.

**Jesus suk kapitanpa wiwachunta
alliyachirkan.**

(Lk 7.1-10)

⁵Chaymanta Kapernaum llaktapi chayaptin suk runa Jesusta laduncharkan. Payka *Roma llaktamanta soldadukunapa kapitannin karkan. Jesusta sukaman roygashpa willarkan:

⁶—Señor, suk wiwachuyni wasinipi sukaman unkuudulla kawsan. Manana nima kuyuyta atipannachu. Mana muchunapa laya nanaywan sukaman sufriykan.

⁷Chashna willaptin Jesuska chay kapitanta willarkan:

—Wasikiman risha payta alliyachinaynipa.

⁸Chaypina chay kapitanka willarkan:

—Señor, ñuka mana nimachu kani wasinipi yaykunaykipa. Kayllamanta atipanki wiwachuynita alliyachiya. ⁹Tata Diosmi kamachishunki. Chayrayku sinchi kamachikuk kanki. Ñukapapish tiyan kamachiwakninikuna. Paykuna kamachiwaptinkuna kasunayni tiyan. Chaymanta ñuka soldadukunata kamachiptini paykunapish kasuwansapa. Suk soldaduta suk mayman rinanpa willaptini rin. Sukta shamunanpa willaptini shamun. Suk wiwachuyni imatapish rurananpa willaptini rurana. Chayrayku sinchi kamachikuk kashpayki karullamanta wiwachuynita alliyachipay.

¹⁰Chashna chay kapitan willaptin Jesuska sukaman almirarkan. Chaypina tukuy chay katik runakunata willarkansapa:

—Allita willaykichi. Tukuy *judiyumasi-nikunamanta mana niman suk runa kay *romano kapitanshina ñukata kreyiwashkachu. ¹¹Chayrayku willaykichi: Inti llukshimunanmanta inti yaykunanmanta tukuy kreyiwakkuna Tata Diospa mandunpi yaykunkasapa. Chaypina tiyarinkasapa ñawpa awilunchi Abrahamwan Isakwan Jakobowan tantalla mikunankunapa. ¹²Chaykamanka kankuna Tata Diospa mandunpi yaykunaykichi kaykaptin mana ñukata kreyiwashkaykichirayku mana yaykunkichichu. Tata Dioska tukuy mana kreyiwakkunata sielu washaman tutayaduman churankasapa. Chaypina paykunaka llakishpankuna kirunkunata mukushpankuna sukaman wakankasapa.

¹³Chayta willashkanwashana Jesuska chay kapitanta willarkan:

—Rillayna wasikiman. Tukuy shunku kreyiwashkaykiraykumi wiwachuykitaka alliyachishkani.

Jesus willashkan oraslla chay unku wuwachunka wasinllapi alliyarkan.

**Jesus Pedrupa suedranta
alliyachirkan.**

(Mr 1.29-31; Lk 4.38-39)

¹⁴Chaymanta Jesuska disipulunkunawan rirkansapa Pedrupa wasinman. Chaypi yaykushpa Jesuska Pedrupa suedranta tarirkan unku duta. Chay warmika kawitunpi kalentorawan siridukarkan. ¹⁵Chaypina Jesuska chay unku wuwachunka warmipa makinta llankaptin kalentoranka chiriyapurkan. Chashna alliyashpa atarimushpa kallarrirkan Jesuska disipulunkunata karaysapata.

**Jesus aypa unku dukunata
alliyachirkansapa.**

(Mr 1.32-34; Lk 4.40-41)

¹⁶Chaymanta amusayaykaptinna Jesusman supayadu runakunata pushamurkansapa. Jesuska rimashpalla chay

supaykunata llukshichirkansapa. Tukuy unku dukunatapish alliyachirkansapa.

¹⁷Chayta Jesus rurarkan Tata Dios willashkanta rurananpa. Chay ñawpa yachachikuk Isaiyas killkarkan: “Payka rikchak laya unku yninchikunamanta alliyachiwashkanchisapa. Tukuy laya nanayninchikunata kichuwarkanchisapa.” Chay killkadunpi rimashkanshina Jesus unku dukunata alliyachirkansapa.

**Aypa runakuna munarkansapa
Jesuska katiyta.**

(Lk 9.57-62)

¹⁸Chaymanta aypa runakuna Jesuspa ladunpi tantanakurkansapa. Jesuska chay runakunata kawashpa disipulunkunata willarkansapa:

—Akuychi kay kochata chimbaypachi.

¹⁹Manara kanowapi yaykuptinkunara Moisespa killkadunta yachachikuk runa Jesuska ladunchashpa willarkan:

—Maestru, maytapish riptiki chaytami katishkayki.

²⁰Chaypina Jesuska willarkan:

—Atukkunapa machaykunapi wasinkuna tiyan. Pishkillukunapapish wasinkuna tiyan. Ñuka sielumanta shamudu runa kashpaynipish mana nima wasiyukchu kani chaypi samanaynipa.

²¹Chaypina Jesuska katik runa willarkan:

—Señor, tatayni wañuptin pampashpaynira katishkayki.

²²Chashna willaptin Jesus willarkan:

—Kunanlla aku ñukawan. Tata Diosta mana kasunayak runakunaka paykunapura pampanakuchunsapa.

**Jesus sinchi wayrata
sampayachirkan.**

(Mr 4.35-41; Lk 8.22-25)

²³Chashna parlashkankunawasha Jesuska disipulunkunawan suk

kanowapi yaykurkansapa kochata chimbankunapa. ²⁴Chimbaykaptinkuna kallarirkan sukaman wayrayta. Chay wayrawan yakuka sukaman olasyarkan yakallapa kanowata untachinankaman. Chay yaku wayrawan kuyuykaptinpih Jesuska kanowapi puñuykarkan. ²⁵Chaypina disipulunkunakuna rirkansapa rikchachik. Sukaman manchakushpankuna willarkansapa:

—¿Señor, salvawaysapa! Ñami suminayaykanchisapana.

²⁶Jesuska willarkansapa:

—¿Imapatí sukaman manchakunchi? ¿Manachu allitara kreyiwanchira?

Chashna willashpa Jesuska atarishpa wayrata yakuta sinchita willarkan sampayanapa. Willaptinlla sampayarkan.

²⁷Chayta kawashpankuna disipulunkunaka sukaman almirashpa tapunakurkansapa:

—¿Pití kay runaka? Rimashpalla wayrata yakuta kasillayachin.

Jesus supayadu runakunata alliyachirkan.

(Mr 5.1-20; Lk 8.26-39)

²⁸Chaymanta chay kochata chimbashpankuna Gadara llaktapi Jesuska disipulunkunawan chayarkansapa. Chaypi ishkay supayadu ullkukuna tiyarkan. Paykuna sukaman supayadu karkansapa. Chay ishkay runakunaka wañudukunata pampashkankunapi kawsarkansapa. Paykuna sukaman sakra likidu kaptinkuna mana ni pi atiparkansapachu chay ñanta puriya. Chaypina chay ishkay runakunaka Jesusta kawashpankuna laduncharkansapa. ²⁹Sinchita rimashpa willarkansapa:

—Tata Diospa wambran Jesus ¿manara kastigawanaykipasapa tiempu chayamuptinra shamushkankichu kastigawaksapa?

³⁰Chay supayadu runakunamanta mana karupichu aypa kuchikuna mikukuykarkansapa. ³¹Chaypina chay runakunapi kawsak supaykunaka Jesustaka willarkansapa:

—Kay runakunamanta llukshichi-washpaykisapa almitiwaysapa chay kuchikunapi yaykunaynikunapa.

³²Chashna willaptinkuna Jesus almitishpa willarkansapa:

—¿Rillaychi!

Jesus willaptinkunana chay supaykuna chay ishkay runakunamanta llukshirkansapa. Rirkansapa kuchikunapi yaykuk. Chaypina kuchikunaka kallpashpankuna urkumanta sinkushpa yakupi sipikurkansapa.

³³Chayta kawashpankuna kuchikuna kuydak runakuna manchakuywan llaktankunaman kallparkansapa. Chaypi chayashpankuna tukuy llaktamasinkunata willarkansapa Jesus chay supayadu runakunata alliyachishkanta. Kuchikuna yakupi sipikushkankunata parlachikurkansapa. ³⁴Chayta uyarishpankuna tukuy chay llaktapi kawsak runakuna rirkansapa Jesusta tarik. Jesusta kawashpankuna roygarkansapa llaktankunamanta llukshinanpa.

Jesus mana kuyuy atipak runata alliyachirkan.

(Mr 2.1-12; Lk 5.17-26)

9 ¹Chaymanta suk atun kanowapi yaykushpa Jesuska chimbarkan chay kochata. Chimbashpa kawsanan Nasaret llaktapi chayarkan. ²Chaypina runakuna suk mana kuyuy atipak runata kamillapi payman pusharkansapa. Chay unku duta pushamuk runakuna tukuy shunku kreyirkansapa Jesus alliyachinanta. Jesus kreyikushkankunata yachashpa chay unku duta willarkan:

—Wambrayni, ama manchakuychu. Tukuy uchaykikunamanta perdonayki.

³Chashna chay unku duta willaptin Moisespa killkashkankunata yachachikuk runakuna piñakushpankuna yuyayninkunapi rimarkansapa: “Kay runaka Tata Diostami sukaman piñachiykan. Payka iden Tata Diosshina tukushpa kay unku duta willashka tukuy uchankunamanta perdonananta.”

⁴Jesus chay runakunapa yuyayninkunata yachashpa willarkansapa:
—¿Imapatí washanchawaykankichi?
⁵Kay unku duta ishkay layata atipayman willayta. Munashpayni willayman: “Uchaykikunamanta perdonayki.” Munashpayni willayman: “Atarimushpa rillay.” ⁶Kunanlla kay unku duta alliyachisha. Alliyachiptini yachankichi ñuka sielumanta shamudu runa kanaynita. Yachankichi tukuy runakunapa uchankunata perdonayta atipanaynita.

Chashna willashpa Jesuska chay mana kuyuy atipak runata willarkan:

—¡Atarimuy! Kamillaykita apishpa wasikiman rillay.

⁷Chashna Jesus willaptinna chay unku duta runaka alliyaduna atarimushpa wasinman kutirkan. ⁸Chayta kawashpankuna chay runakuna sukaman manchakurkansapa. Chaymanta Jesus runakunata alliyachishkanrayku Tata Diosta alabarkansapa.

Jesus Mateota kayarkan.

(Mr 2.13-17; Lk 5.27-32)

⁹Chaymanta Jesus pasaykashpa ñuka Mateota kawawarkan. Maypicha *romano awtoridarkunapa kullkita chaskikunaynipi tiyaridu karkani. Chaypina Jesuska kawawashpa willawarkan:

—Shamuy ñukawan.

Chashna willawaptin atarishpa Jesusta katirkani. ¹⁰Chaymanta disipulunkunawan Jesusta pusharkani

wasinipi mikuk. Chaypina kullki chaskikukmasinikunawan mana alli rurak runakuna shamurkansapa tiyarik Jesuswan disipulunkunawan tantalla mikunaynikunapa. ¹¹Chaypina *fariseo runakuna chayta kawashpankuna ñukaykunata willawarkansapa:

—¿Imapatí maestruiykichich Jesus kullki chaskikukkunawan uchasapa runakunawan tantalla mikuykan?

¹²Chaypina Jesus yuyaykanankunata uyarishpa suk ejempluwan yachachirkansapa:

—Unku duta runa ampik runata sukaman maskan alliyachinanpa. Sanu runa mana nima ampik runata maskanchu sanu kashpa. ¹³Rillaychi allita yachakumuychi imatami Tata Dios rimanampi yachachiwanchisapa nishpa. Paymi willawanchisapa: “Animalkunata kuyawashpa wañuchinaykichimanta ashwanta munani runamasikichita llakichishpa yanapanaykichipa.” Chayrayku ñuka shamushkani uchasapakunata uchankunamanta salvanaynipa. Manami shamushkanichu mana uchayuk yuyanaku runakunata salvanaynipa.

Fariseokuna amañaksapa mana mikushpa Tata Diosta kuyayta.

(Mr 2.18-22; Lk 5.33-39)

¹⁴Chaymanta Juan Bawtistapa disipulunkuna ladunchashpankuna Jesusta tapurkansapa:

—Ñukaykunawan fariseo runakuna Tata Diosta kuyashpaynikuna churadu diyakuna amañanisapa mana nimata mikuyta. ¿Imapatí disipuluykikuna mana ñukaykunashina amañansapa?

¹⁵Chayta tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Suk funsiapi invitadu runakuna noviowan tantalla kashpankuna mana llakinsapachu. Funsia washa novio

sakiptinkuna chaypira churadu diyakuna mikunata mana mikunkasapachu.

¹⁶Chaymanta Jesus ashwanta entiendichinayashpa willarkansapa:
—Mana ni pi mawka llachapata tipi mushuk telawan remiendanmanchu. Chay llachapata takshaptin mushuk tela kintikushpa mawka llachapata ashwanta llikichin. ¹⁷Chaymanta mana ni pi llullu vinuta churanmanchu vinu churana mawka kapachupi. Chaypi churaptin llullu vinuka timbushpa mawka kapachuta pachyachinman. Kapachu llikikuptin vinuka usunman. Chay llikikudu kapachupish wakllidu kiparin. Chayrayku llullu vinuta mushuk kapachupi churansapa ama vinu ichakunanpa.

Jesus yawar unkuyuk warmita alliyachirkan. Chaymanta Jairopa shipashninta kawsachimurkan.

(Mr 5.21-43; Lk 8.40-56)

¹⁸Jesus chay runakunata yachachiykaptin suk runa laduncharkan. Payka tantanakunankuna wasipi kamachikuk runa karkan. Jesuspa ñawpakninpi kunkurikushpa willarkan:

—Chaylla shipashnini chayrak wañushka. Aku wasiniman. Llankaptiki shipashnini kashkan kawsamunka.

¹⁹Chashna willaptin disipulunkunawan tantalla Jesuska chay kamachikuk runata katirkan. ²⁰Jesus riykaptin suk warmi katishpa laduncharkan. Payka yawar unkuywan chunka ishkay watata kawsarkan. Chay warmi washanmanta Jesuspa llachapan mañanta llankarkan. ²¹Yuyarkan: “Jesuspa llachapanta llankashpaynilla alliyasha.” ²²Chashna llankaptin Jesus washanta chapashpa chay warmita kawarkan. Chaypina llakichishpa willarkan:

—Wambrayni, kushikuyna. Tukuy shunku kreyiwashkaykirayku sanuyachiyki.

Chayta willaptin alliyarkan.

²³Chaymanta chay kamachikuk runapa wasinpi Jesuska chayarkan. Chaypi aypa runakuna sukaman kaparikushpa wakakuykarkansapa. Kena pukuk runakunapish listuna karkansapa chay wañuduta pampak pushanankunapa. ²⁴Paykunata kawashpa Jesuska willarkansapa:
—Kaymanta llukshiychi. Kay shipashka puñuykanmi. Manami wañuduchu.

Puñuykananta willaptinkuna chay runakuna Jesusta sukaman asichirkan-sapa. ²⁵Chaypina Jesuska tukuyta washaman llukshichirkansapa. Chaymanta yaykushpa chay shipashta makinmanta aiptin kawsamushpa atarimurkan. ²⁶Chaymanta tukuy llaktakunapi sukaman famakurkansapa Jesus chay shipashta kawsachimushkanta.

Jesus ishkay mana kawakuk runakunata alliyachirkan.

²⁷Chaymanta riykaptinna ishkay mana kawakuk runakuna sinchita kaparishpa Jesustaka katirkansapa. Willarkansapa:

—¡Davidpa miraknin Jesus, ñukaykunatapish llakichiwaysapa!

²⁸Jesus suk wasipi yaykuptin chay ishkay biskukunapish yaykushpa laduncharkansapa. Jesuska paykunata tapurkansapa:

—¿Ariya kreyiwankichichu atipanaynita alliyachiynikichita?

Paykunaka aynirkansapa:

—Ariya, Señor, kreyiykisapami.

²⁹Chaypina Jesuska ñawinkunata llankashpa willarkansapa:

—Tukuy shunku kreyiwashkaykicherayku alliyachiykichi.

³⁰Chashna willaptinna chay ishkay runakunaka allitana kawakurkansapa.

Chaypina Jesuska paykunata sinchita willarkansapa:

—Ama ni pita willaychichu ñuka alliyachishkaynita.

³¹Chashna willaptin pish paykunata tukuy chay llaktakunapi kawsak runakunata parlachirkansapa Jesus alliyachishkankunata.

Jesus mana rimakuy atipak runata alliyachirkan.

³²Chay ishkay runakuna llukshiykaptinkuna sukkuna Jesusman pushamurkansapa suk mana rimakuk runata. Chay runaka supayadu kashpa mana rimakuyta atiparkanchu. ³³Jesuskay chay runamanta supayta llukshichirkan. Chaypina chay runaka atiparkan rimakuyta. Chayta kawashpankuna chay runakuna sukaman almirashpankuna willanakurkansapa:

—Mana niman suk kuti kay *Israel llaktapi kay laya alliyachikuk runata kawashkanchisapachu.

³⁴Chaypina fariseokuna Jesusta sukaman wawashchashpankuna willanakurkansapa:

—Supaykunapa kamachikuknin kay runata yanapaptin supaykunata atipan llukshichiyta.

Jesus chay llaktapi kawsak runakunata llakichirkan.

³⁵Chaymanta Jesuska llaktan llaktan alliyachikuyipi purirkan. Rikchak laya unkuynan nanaywan runakunata alliyachirkansapa. Tukuy llaktakunapi chayashpa tantanakunankuna wasikunapi yaykurkan yachachikunapa. Yachachikushpa willarkansapa Tata Diospa mandunpi yaykunankunapa.

³⁶Jesuskay chay aypa runakunata kawashpa llakichirkansapa iden llakidu wishchudu ovejakunashina kaptinkuna ni pi kuydaptinkuna. ³⁷Chaypina Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Chay aypa runakunaka iden pallanapa wayukunashinami. Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunaka iden pallak peonkunashinami. Yachachikuk runakuna pishinsapa kay aypa runakunata yachachinankunapa. ³⁸Chayrayku Tata Diosta roygaychi aypa yachachikukkunata kachanankunapa.

Jesus chunka ishkay disipulunkunata akillarkan.

(Mr 3.13-19; Lk 6.12-16)

10 ¹Chaymanta Jesuska ñukaykunata chunka ishkay disipulunkunata kayawashpankuna willawarkansapa:

—Kunanmantapacha ñuka yanapaptini kankuna atipankichi runakunamanta supaykunata llukshichiyta. Chaymanta atipankichi tukuy laya unkuyninkunamanta nanayninkunamanta alliyachiyta.

²Jesupa chunka ishkay disipulunkunapa shutinikuna kaykunami: Primeru karkan Simon. Paypa suk shutin karkan Pedru. Chaymanta Pedrupa wawkin Andres, Sebedeopa ishkay wambrankuna Santiagowan Juan karkansapa. ³Chaymanta Felipi, Bartolome, Tomas, Mateo karkanisapa. Ñuka Mateo *romano awtoridarkunapa kullki chaskikuk karkani. Chaymanta Alfeopa wambran Santiagowan Tadeo karkansapa. ⁴Chaymanta suk karkan Simon. Payka romano gobiernuta mana kasunayak runa karkan. Chaymanta Judas Iskariote karkan. Payka Jesusta apichichirkan wañuchichinankunapa.

Jesus disipulunkunata kacharkansapa rinankunapa yachachikuk.

(Mr 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵Jesuskay ñukaykunata ishkay chunka disipulunkunata kachawashpankuna willawarkansapa:

—Rillaychi *judiyu runakunapa llaktankunallaman. Ama rillaychichu

mana judiyukunapa llaktankunaman. Ama *Samaria parti llaktakunapi yaykuychichu. ⁶Rillaychi *israelmasikichillata yachachik. Paykunaka iden chinkadu ovejakunashina kawsaykansapa. ⁷Rishpaykichi paykunata willaychi: “Tata Diosmi munan mandunpi kawsanaykichipa.” ⁸Chashna yachachikushpa lasaruyak runakunata alliyachiychi. Rikchak laya unkuyuk runakunatapish alliyachiychi. Wañudukunata kawsachimuychi. Supayadu runakunamanta supaykunata llukshichiychi. Tata Dios yanapashuptikichi tukuy chaykunata atipankichi rurayta. Payka mana chaninpachu sukaman yanapashunkichi. Chayrayku kankunapish mana kobraqushpalla tukuy kay willashkaynita ruraychi. ⁹Rishpaykichi ama nima kullkita apaychichu. ¹⁰Ama nima pikshaykichita nima ushutaykichita nima bastonniki-chita apaychichu. Rillaychi mudakushkaykichi lllachapallawan. Chay runakunata yachachiptikichi paykuna karashunaykichi tiyan. Chayrayku ama nimata apaychichu.

¹¹Maykan llaktapi chayashpaykichi alli chaskikuk runata maskaychi. Paypa wasinpi kipariychi suk llaktaman rinaykichi diyakaman. ¹²Chay runapa wasinpi chayashpaykichi tukuy chaypi kawsakkunata allimata rimachiychi. ¹³Paykuna allita chaskishuptikichika Tata Diosta roygaychi kushichinankunapa. Mana allita chaskishuptikichika Tata Dios mana kushichinkasapachu. ¹⁴Chay runakuna wasinkunapi mana chaskishunayaptikichika mana uyarishunayaptikichika wasinkunamanta llaktankunamanta chakikichi susyanta urmachishpa llukshiychi. ¹⁵Allita willaykichi: Tata Dios kastigakunan diya chay ñawpa Sodoma Gomorra llaktakunapi kawsak runaku-

nata kastigankasapa. Chaymanta chay mana uyarishunayak runakunata ashwan sinchita kastigankasapa.

**Jesus willarkansapa runakuna
disipulunkunata chikninankunata.**

¹⁶Manara riptinikuna Jesuska yachachiwaysapallapi katirkan: —Mash allita uyariwaychi. Kankunata ovejatashina kachaykichi sakra likidu pumashina runakunata yachachinaykichipa. Chayrayku machakuyshina yachaysapa likidu kaychi. Yachaysapa kashpaykichi urpayshina alli modoyuk kuskata rurashpa kawsaychi.

¹⁷Sakra runakunamanta kuydana-kushpa kawsaychi. Chiknishuk runakuna awtoridarkunapi chatashunkichi. Chaymanta tantanakunankuna wasikunapi makashunkichi. ¹⁸Chashna rimanaynita yachachikuptikichi chay chiknishuk runakuna awtoridarkunaman ashwan sinchi kamachikukkunaman pushashunkichi. Tukuy paykunata mana judiyukunatapish atipankichi yachachiysapata. ¹⁹Awtoridarkunaman pushashuptikichi ama manchakushpa yuyaychichu imatami willankichi nishpa. Chashna oras Tata Diosmi yachachishunkichi imatami rimankichi nishpa. ²⁰Tata Diospa Espiritun yanapashuptikichi atipankichi awtoridarkunata allita ayniyta. Manami kikikichipa yuyaynikichitachu rimankichi.

²¹Chaymanta chay chiknikuk runakuna wawkinakunata awtoridarkunapi chatankasapa wañuchichinankunapa. Chiknikuk tatakuna wambrankunata awtoridarkunapi chatankasapa. Chiknikuk wambrakuna tatankunata mamankunata awtoridarkunapi chatankasapa wañuchichinankunapa. ²²Tukuy runakuna ñukata kreyiwashpa kawsashkaykichirayku kankunata chiknishunkichi. Chiknishuptikichipish

wañunaykichi diyakaman ñukata mana shaykushpa kreyiwashpa kawsanaykichi tiyan. Chashna kreyiwashpa kawsaptikichi Tata Diosmi sielumana pushashunkichi. ²³Suk llaktapi kawsak runakuna wañuchishunayaptikichika chikan llaktaman nitikuychi. Allita willaykichi: Manara kankuna tukuy Israel llaktakunapi yachachikuptikichira ñuka sielumanta shamudu runa kashkan shamusha.

²⁴Mana niman suk disipulu maestrunmanta ashwanta yachanchu. Mana niman suk peon patronninmanta ashwanta kamachikunchu. ²⁵Suk disipulu maestrunshina yachachikushpa kushikun. Chaymanta suk peon patronninhina kamachikushpa kushikun. Ñuka maestruykichi kaykaptini runakuna chikniwashpankuna rimansapa *Satanas kanaynita. Chashna ñukapa rimashpankuna kankunapapish idenllata rimankasapa.

**Jesus yachachikurkan chiknik
runakunata ama
manchanankunapa.**
(Lk 12.2-7)

²⁶Ama chiknishuk runakunata manchaychichu. Tata Diosmi paykunapa upallalla rimashkankunata pakallalla rurashkankunata yachashpa tukuy runakunapi rikurichinkasapa. ²⁷Ñuka kankunata pakallalla yachachishkaynita tukuy runakunata ama pakakushpa parlachiychi. Chaymanta upallalla willashkaynikunata tukuy runakunata sukaman yachachiychi. ²⁸Runakuna wañuchishunayaptikichi ama manchaychichu. Paykunaka wañuchishushpaykicipish mana atipansapachu mana tukuyniyuk ninaman churashuynikichita. Tata Diosllami tukuy uchasapa runakunata mana tukuyniyuk ninapi churankasapa.

Chayrayku payllata manchashpa kasushpa kawsaychi.

²⁹¿Manachu ishkay pishkillukunata rantinsapa suk kullkillawan? Chay pishkillukuna mana ashwan chaniyuk kashpankunapish Tata Dios mana munapin mana niman suk wañunmanchu. ³⁰⁻³¹Tata Dioska tukuy kankunata-pish allita kuydashunkichi. Pishkillukunamanta kankunata ashwanta kuyashunkichi. Sukaman kuyashushpaykichi allita yachan mashnami chukchaykichi tiyan nishpa. Chayrayku ama ni pita manchaychichu.

**Tukuy runakunata
parlachinanchikuna tiyan Jesus
salvawakninchikuna kananta.**
(Lk 12.8-9)

³²Jesus yachachiwaysapallapi katirkan:

—Kankuna mana pinkakushpa runamasikichita willanaykichi tiyan kreyiwak runakuna kanaykichita. Chashna rimaptikichi ñukapish sielupi kawsak Tatayni Diosta willasha kankuna kreyiwak kanaykichita.

³³Chaymanta ichara runamasikichita pinkakushpa mana munankichimanchu rimayta ñukata kreyiwanaykichita. Chashna mana kreyiwanaykichita rimaptikichi ñukapish sielupi kawsak Tataynita willasha kankunata mana riksinaynita.

**Jesusta katiptinchikuna
familyanchi chikniwashunchisapa.**
(Lk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴Jesuskata ñukaykuna disipulunkunata willawarkansapa:

—Ñuka kay allpaman shamushkaynirayku aypa runakuna makanakunkasapa. Ama yuyaychichu ñuka shamushkaynirayku tukuy runakuna manana makanakushpana kawsanankunata.

³⁵Ñuka shamushkaynirayku mana kreyiwak runakuna kreyiwak runakunata sukaman chikninkasapa. Ñukarayku suk wambra tatanta, suk shipash mamanta, suk nuera suedranta chiknishpa kawsankasapa. ³⁶Ñukata kreyiwashpa kawsaptikichi kikin familyaykichi chiknishunkichi.

³⁷Chaymanta tataykichimanta mamaykichimanta wambraykichimanta ñukata ashwan allita kuyawanaykichi tiyan. Ñukata mana ashwan allita kuyawashpaykichika mana ñukapa disipuluynikunachu kankichi. ³⁸Runakuna chiknishushpaykichi padesichishuptikichipish ñukallata allita kasuwashpa katiwanaykichi tiyan. Mana katiwashpaykichika mana ñukapa disipuluynikunachu kankichi. ³⁹Kankuna wañuymanta kishpinayashpa sakiwashpaykichika mana tokuyniyuk ninamanta mana kishpinkichichu. Chaymanta ñukata kreyiwashkaykicherayku runakuna padesichishushpaykichi wañuchishuptikichika Tata Dioswan mana tokuyniyukta kawsankichi.

**Runakuna chaskiwaptinchikuna
Tata Dios paykunata
yanapankasapa.
(Mr 9.41)**

⁴⁰Kankuna rimanaynita yachachikuk riptikichi suk runakuna chaskishushpaykichi ñukatapish chaskiwaykansapa. Ñukata chaskiwashpankuna kachamuwak Tatayni Diostapish chaskiykansapa. ⁴¹Kankuna rimanaynita yachachikuk riptikichi sukkuna chaskishunkichi. Tata Dioska paykunata kankunatashina premyunta kunkasapa. Chaymanta alli rurak runakuna kaptikichi sukkuna chaskishunkichi. Paykunatapish kankunatashina Tata Dios premyunta kunkasapa. ⁴²Ñukata katiwashkaykicherayku ichara suk runa suk tipi chirik

yakuta kushunkichiman. Tata Dios chay upyachishuk runata premyunta kunka.

**Juanpa disipulunkuna rirkansapa
Jesuswan parlak.
(Lk 7.18-35)**

11 ¹Jesuka chunka ishka ñukaykuna disipulunkuna yachachiwashkankunawasha rirkan Galilea parti llaktakunapi yachachikuk.

²Chay tiempu Juan Bawtista karselpi karkan. Chaypi kashpa yacharkan Jesus rikchak almirana ruranakunata rurashkanta. Chaypina Juanka ishka disipulunkunata kacharkansapa Jesusta tapuk:

³—¿Deveraschu Tata Diosmanta shamudu runa kanki? ¿Suktachu shuyashasapa?

⁴Chashna tapuptinkuna Jesuka aynirkansapa:

—Rillaychi Juanta willak uyarishkaykichita kawashkaykichita. ⁵Juanta willaychi ñuka alliyachiptini mana kawakukkuna kawakuykanankunata kojokuna puriyanankunata upakuna uyariyanankunata. Willaychi lasaruyak runakunatapish alliyachishkaynita. Willaychi wañudu runakunata kawsachimushkaynita. Chaymanta tukuy mana nimayuk runakunata yachachiykanisapa Tata Dios salvakuk kananta. ⁶Chaymanta Juanta willaychi tukuy runakuna mana pinkakushpa ñukata allita kreyiwashpa kushikuypurulla kanankunata.

⁷Chaymanta Juanpa disipulunkuna kutiptinkuna Jesuka chay aypa runakunata willarkansapa:

—¿Imatati rishkankichi kawak chunlla pampapi? ¿Rishkankichichu kawak pintuta wayra kuyuchiptin?

⁸Mana chayta kawak rishpaykichika ¿imatati kawak rishkankichi? ¿Allima llachapayuk runatachu? Kankunaka

allita yachankichi allima llachapayuk runakuna kamachikuk runakunapa wasinkunallapi kawsanankunata. ⁹Ariya ¿imatatí rishkankichi kawak? ¿Alli yachachikuk runatachu? Ariya deverasmi rishkankichi alli yachachikuk runata kawak. Payka tukuy alli yachachikukkunamanta ashwan alli yachachikukmi. ¹⁰Ñawpa tiempu Tata Dioska killkadunpi Juanpa rimarkan:

“Ñukaka suk alli yachachikukta kachasha tukuy runakunata willanankunapa kachamushkayni runata allita chaskinankunapa.”

¹¹Mash allita uyariwaychi. Chay yachachikuk Juanka tukuy runakunamanta ashwan alli yachachikukmi karkan. Chashna kaptinpih Tata Diospa mandunpi tukuy mana kreyinakuk runakuna Juanmanta ashwan yachaysapakunami kankasapa.

¹²Juan Bawtista shamushkanmantapacha kunankaman aypa runakuna Tata Diospa mandunpi sukaman sinchikushpa yaykunsapa. Paykunaka sukaman sufrishpankunapish mana manchakushpa sukaman munashpa yaykunsapa. ¹³Manarapish Juan Bawtista shamuptinra Moiseswan ñawpa yachachikuk runakuna yachachikurkansapa Tata Dios tukuy maypi kamachikunanta.

¹⁴Chaymanta Tata Dios killkadunpi willawanchisapa: “Suk alli yachachikukta ñawpa Eliyastashina kachasha.” Chay Eliyashina alli yachachikuk runaka Juanmi. Munashpaykichika kay yachachishkaynita kasuychi. ¹⁵Tukuy kay yachachikushkaynita allita rinrillikuychi.

¹⁶¿Imashna kanaykichita willaykichiman? ¿Ima ejempluwantí yachachiykichiman? Kankunaka plasapi tiyarishpa pukllak wambrakunashinami kankichi. Chay wambrakuna pukllak wambrama-

sinkunata kaparishpa willansapa: ¹⁷“Ñukaykuna kenata pukuptinikuna kankuna mana tushushkankichichu. Llakinaapa laya kantukunata kantaptinikuna mana wakashkankichichu.”

¹⁸Kankuna chay pukllak wambrakunashina mana nimawan agradakunkichichu. Juanka Tata Diosta kuyashpa aypa diyakunata mana nimata mikushpa nimata upyashpa kawsarkan. Chashna Juan amañaptin kankuna rimankichi supayadu kananta. ¹⁹Ñuka sielumanta shamudu runa mikuptini upyaptini rimankichi illu likidu kanaynita. Chaymanta rimankichi uchasapa runakunawan *romano awtoridarkunapa kullki chaskikukkunapa purikmasinkuna kanaynita. Chashna rimaptikichipish willaykichi: Tukuy pi allita rurashpa kawsashpa runamasinkunata kawachinsapa yachaysapa kanankunata.

Jesus chay mana kreyikunayak runakunata llakichirkan.

(Lk 10.13-15)

²⁰Chaymanta Jesuska suk llaktakunapi kawsak runakunata kallarikan piñayaysapata. Chay llaktakunapi aypa almirana *milagrukunata rurashka kaptinpih chay runakuna mana uchankunamanta wanarkansapachu. Jesus piñakushpa sinchita willarkansapa:

²¹—¡Alaw! Korasinpi Betsaidapi kawsak runakunata llakichini. Chay ishka llaktakunapi kashpayni aypa almirana milagrukunata rurashkani. Chaykunata kawashpankunapish uchankunamanta mana nima wananyansapachu. Chayrayku Tata Dioska paykunata sukaman kastigankasapa. Tiro llaktapi Sidon llaktapi almirana milagrukunata rurashka kaptini chaypi kawsakkuna uchankunamanta wananmansapa karkan Tata Diosta

kreyinankunapa. Llakina llachapaku-nata churakushpankuna uchpata umankunapi churanmansapa karkan llakinankunapa. ²²Chayrayku kastigakunan diya Tata Dioska chay Tiropi Sidonpi kawsak runakunamanta Korasinpi Betsaidapi kawsak runakunata ashwanta kastigankasapa.

²³Chaymanta Kapernaumpi kawsak runakuna yuyansapa sielumana riyta Tata Dioswan kawsak. Chashna yuyashpankunapish Tata Dios manami sielumanka pushankasapachu. Mana ñukata kreyiwashkankunarayku manllayba tuta likidu uchkuman kachankasapa. Chay ñawpa Sodoma llaktapi almirana milagrukunata rurashka kaptinika chay llaktapi kawsak runakuna kreyiwanmansapa karkan. Kreyiwashpankuna chay llakta kunankaman tiyanmanlla karkan. ²⁴Chayrayku willaykichi: Tata Dios kastigakunan diya ñawpa Sodoma llaktapi kawsak runakunamanta ashwan sinchita Kapernaumpi kawsak runakunata kastigankasapa.

Jesus tukuy runakunata kayarkan payta katishpa kushikushpa kawsanankunapa.

(Lk 10.21-22)

²⁵Jesus chay runakunata yachachishkankunawasha Tatan Diosta willarkan:

—Tatayni, kay allpapi chay sielupi allima kamachikukmi kanki. Kanka tukuy mana kreyinakuk runakunallata allita yachachinki. Chaymanta kikinkunallamanta yachak runakunata mana nimata yachachishkankichu. Chayrayku, Tatayni, sukaman alabayki. ²⁶Ariya, Tatayni, kushikushpa chashna munashkanki rurayta.

²⁷Jesus Tatanwan parlashkanwasha chay runakunata yachachirkansapa:

—Tataynika willawarkan ñukalla tukuy layata kamachikunaynipa. Payllami ñukata allita riksiwan.

Kankunaka manami allitachu riksiwan-kichi. Tata Diospa wambran kashpayni ñukallami payta allita rikisini. Ñuka munashkayni runakunata riksihiptini paykunalla Tataynita rikinsapa.

²⁸Kankuna llakidu shaykudu kashpaykichika ñukaman shamuychi. Shamuptikichi tukuy llakinaykichimanta samachishkaykichi.

²⁹Ñuka yachachikunaynika iden animal aysanan timonshinami. Yachachikunaynita kasushpaykichi timonta aysakshina kankichi. Chayrayku ñukamanta yachakuychi. Ñukaka mana piñakushpa allillapi yachachiykichi. Ñukaman shamushpaykichi ñukata kasuwashpaykichi kushikuypuru kawsankichi. ³⁰Atipanaykichi layallata yachachiykichi ruranaykichi. Ñuka yanapaptini atipankichi kasuwashpa kawsayta.

Suk samana diya Jesuspa disipulunkuna tipi triguta pallashpa mikurkansapa.

(Mr 2.23-28; Lk 6.1-5)

12 ¹Chaymanta suk *samana diya Jesuska ñukaykunawan suk *trigu chakra chawpinta pasarkanisapa.

Chaypina yarkashpaynikuna triguta tipirkanisapa mikunaynikunapa.

²Mikuykaptinikuna *fariseo runakuna kawawarkansapa. Chashna kawawashpankuna Jesusta willarkansapa:

—Mash kaway. Disipuluykikuna samana diya kaykaptin triguta tipishpa *Moisespa kamachikunankunata mana kasuykansapachu.

³Chashna willaptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Ariya, kawaykani imatami ruraykansapa nishpa. Samana diya pallashpankunapish manami uchallikuykansapachu. ¿Manachu leyishkankichi ñawpa kamachikuk David rurashkanta?

Suk kuti payka purikmasinkunawan sukaman purishpankuna yarkarkansapa. ⁴Yarkaymanta kashpa *Tata Diospa wasinpi yaykurkansapa. Chaypi Davidka Tata Diospa churadu pankunata mikurkan. Purikmasinkunata-pish kararkan. Chay laya pankunaka *saserdotekunallapa karkan. Chayta mikushpankunapish mana uchallikurkansapachu.

⁵¿Manachu leyishkankichi ñawpa Moisespa killkadunpi rimashkankunata? Chaypi willawanchisapa saserdotekuna Tata Diospa wasinpi tukuy diya trabajanankunata. Paykuna samana diyakuna mana samashpash manami uchallikunsapachu.

⁶Mash uyariwaychi. Chay Tata Diospa wasinpi trabajak saserdotekunamanta ñukami ashwan kamachikuk kani.

⁷Tata Dioska rimananpi willawanchisapa: “Kankuna wiwa animalnikichita wañuchishpa rupachinaykichi tiyan ñukata kuyawanaykichipa. Chay animalnikichita rupachishkaykichimanta ashwanta munani runamasikichita llakichishpa yanapanaykichipa.” Chashna Tata Dios rimaptinpish kankunaka mana entiendishkankichichu. Allita entiendishpaykichika kay disipuluynikunata mana willankichimanchu karkan samana diya tipi triguta tipishpa uchallikuyanankunata. ⁸Ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni ashwan alli kamachikuk kani willanaynipa imakunatami samana diya rurankichin nishpa.

**Jesus kaspirayadu makiyuk
runata alliyachirkan.**

(Mr 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹Chay chakramanta llukshishpa Jesuska suk tantanakunankuna wasipi yaykurkan. ¹⁰Chaypi suk kaspirayadu makiyuk runa karkan. Chaypina fariseo

runakuna Jesusta chiknishpa chapaykarkansapa chatanankunapa. Pantachinayashpankuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Ariya Moisespa killkadun willawanchichu samana diya suk un kuduta alliyachinanchikunapa?

¹¹Chaypina Jesuska aynirkan:

—Samana diya suk ovejaykichi uchukupi urmaptin ¿manachu surkunchiman? ¹²Ñukanchikuna ovejanchimanta ashwan allita runamasinchikunata kuyanchisapa. Chayrayku alli kanman samana diya runamasinchikunata yanapananchikunapa.

¹³Chashna paykunata willashpa Jesuska chay kaspirayadu makiyuk runata willarkan:

—¡Makikita chutachiy!

Chaypina chay runaka Jesusta kasushpa kaspirayadu makinta chutachiptin iden suk ladu makinshina alliyarkan.

¹⁴Samana diya Jesus chay runata alliyachiptin fariseo runakuna chay tantanakunankuna wasimanta llukshishpankuna kallarikansapa yuyaykuyta Jesusta wañuchinankunapa.

**Ñawpa yachachikuk Isaiyas
killkarkan Jesus rurananta.**

¹⁵Jesus fariseo runakuna wañuchinayanankunata yachashpa chay llaktamanta llukshirkan. Llukshiptin aypa runakuna katirkansapa. Chaypina tukuy un kudunata alliyachirkan. ¹⁶Chaymanta chay alliyachishkan runakunata willarkansapa: —Amara famakunkichirachu alliyachishkaynita.

¹⁷Jesus chayta rurashpa chay ñawpa yachachikuk Isaiyas rimashkantashina ruraykarkan. Kashna Tata Dios rimashkanta Isaiyas killkarkan:

¹⁸“Kaypimi sirviwaknini.

Ñukami paytaka kuyashpa akllarkani.

Paymi ñukata kushichiwan.
 Paytami Espirituynita kusha.
 Payka tukuy allpapi kawsak runakunata yachachinkasapa ñuka allirurak kanaynita.

¹⁹ Payka manami ni pita piñayanchu ni pita kaparichinkachu.
 Kallikunapi mana ni piwan ayninakuptin uyarinkasapachu.

²⁰ Payka pataranakuk pintuta mana pakinkachu.

Wañunayak alkusata mana wañuchinkachu.

Tukuy llakishpa shaykushpa kawsak runakunata mana washanchashpa llakichishpa yanapankasapa.

Sukaman allita kamachikunka tukuy runakuna yachanankunapa allillata rurashpa kawsayta.

²¹ Chaypina aypa llaktakunapi kawsak runakuna payta shuyankasapa salvanankunapa.”

Ñawpa yachachikuk Isaiyaska chayta killkarkan.

Fariseo runakuna rimarkansapa

Jesusta supay yanapananta.

(Mr 3.20-30; Lk 11.14-23; 12.10)

²² Chaymanta Jesusman supayadu runata pushamurkansapa. Chay runaka supayadu kashpa mana nima kawakuyta nima rimakuyta atiparkanchu. Jesus payta alliyachiptin atiparkanna kawakuyta rimakuyta. ²³ Chayta kawashpankuna tukuy runakuna sukaman almirashpankuna tapunakurkansapa:

—¿Kay runachu shuyaykananchi ñawpa kamachikuk Davidpa miraknin?

²⁴ Chashna chay runakuna tapunakup-tinkuna fariseo runakuna Jesusta mana kreyishpankuna rimarkansapa:

—Kay Jesuska atipan runakunamanta supaykunata llukshichiyta supaykunapa kamachikuknin *Belsebu yanapaptin.

²⁵ Chay fariseo runakuna yuyashkan-kunata yachashpa Jesuska willarkan-sapa:

—Suk llaktapi kawsak runakuna chikninakushpa makanakushpankuna kikinkunapura kulluchinakunsapa. Chaymanta suk wasipi kawsak runakuna chikninakushpa makanakushpankuna chayta chayta anchunsapa.

²⁶ Chashnallami supaykunapish kikinkunapura karkunakushpankuna wakllichinakunsapa. Kikinkunalla kulluchinakunmansapa.

²⁷ Kankunaka rimankichi supaykunapa kamachikuknin Belsebu yanapawaptin supaykunata llukshichinaynita. Chashna rimashpaykichi mana kuskatachu rimaykankichi. Belsebu yanapawaptinka ¿piti kankunapa disipuluykikunata yanapan supaykunata llukshichinankunapa? Allita yachankichi Tata Dios yanapanankunata. Chayrayku ñukata yuyawashpaykichi sukaman llullachinakuykankichi. ²⁸ Tata Diospa Espiritun yanapawaptin supaykunata atipani llukshichiyta. Chayrayku allita yachanaykichi tiyan Tata Dios ñukata kachamuwashkanta. Ñuka yachachiykichi Tata Dios kankunata kamachishunaykichita.

²⁹ Mana ni pi suk sinchi runapa wasinmanta atipanmanchu nimata apayta manara payta allita watashpara. Chay sinchi runata watashpara tukuy laya tiyapunankunata atipanman kichuyta.

³⁰ Kankuna mana kreyiwashpaykichi chikniwankichi. Mana yanapawashpaykichi sukkunata ñukamanta ashuchiykankichi.

³¹ Mash allita uyariwaychi. Tata Dioska runakunata tukuy uchankunamanta tukuy mana allirimashkankunamantapish perdonankasapa. Chaymanta mana kutin perdonankachu Tata Diospa

Espiritunta washanchashpa sakra mana alli kananta rimaptinkuna. ³²Ñukaka sielumanta shamudu runami kani. Chashna kaptinpih suk runa mana alli kanaynita rimaptinpih Tata Dioska payta perdonanka. Chaymanta suk runa Tata Diospa Espiritunta washanchashpa chiknishpa sakra mana alli kananta rimaptin Tata Dioska manami paytaka perdonankachu. Nima kunan kay tiempu nima wafushkanwasha perdonankachu.

Jesus wayuchakuk kaspipa jemplunta yachachikurkan.

(Lk 6.43-45)

³³Chaymanta Jesuska yachachikuyllapi katirkan:

—Kankuna alli wayuchakuk kaspita kuydashpaykichi alli wayukunata pallankichi. Mana allita kuydaptikichi mana allitachu wayuchakun. Kaspikunapa wayukunata kawashpaykichira riksinkichi chay kaspi allichu manachu nishpa. Allita rurashpa kawsaptini riksiwankichi alli wayuchakuk kaspishina kanaynita.

³⁴Kankuna fariseokuna sukaman llullachikushpaykichi machakuyshina kankichi. Mana alli rurak runakuna kashpaykichi mana atipankichichu allikunata rimayta. Tukuy runa shunkunpi yuyanallata riman. ³⁵Tukuy alli yuyayuk runa allikunallata rimashpa kawsan. Tukuy mana alli yuyayuk runa mana allikunata rimashpa kawsan.

³⁶Mash allita uyariwaychi. Kastigakunan diya Tata Dioska tukuy mana alli rimashkankunarayku runakunata kastigankasapa. ³⁷Tata Dioska willashunkichi rimashkaykichi allichu manachu nishpa. Chaypina rimashkaykichi alli kaptinka payka mana kastigashunkichichu. Rimashkaykichi mana alli kaptinka sukaman kastigashunkichi.

Mana kreyinayak runakuna Jesusta mañarkansapa almirana milagruta ruranapa.

(Mr 8.12; Lk 11.29-32)

³⁸Jesus yachachikuykaptin fariseo runakuna Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna uyarirkansapa. Chaypina willarkansapa:

—Maestru, yachanayanisapa deveraschu manachu Tata Diosmanta shamudu runa kanaykita. Chayrayku munanisapa kawayta almirana *milagrukunata ruraptiki.

³⁹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kankuna Tata Diosta mana kreyishpa mana alli rurak runakuna kashpaykichi mañawankichi almirana milagruta ruranaynipa. Kankunapaka manami rurashachu chay laya milagruta. Tata Dios ñawpa yachachikuk Jonasp suk milagruta rurarkan. Ñukapapish chay layallata ruranka. ⁴⁰Suk atun challwa Jonasta millpurkan. Chaypina chay challwa wiksampi kimsa diyata kimsa tutata payka karkan. Chay kimsa diya paktaptinna chay challwaka Jonasta kipnamurkan. Ñuka sielumanta shamudu runa iden Jonasshina kimsa diyata kimsa tutata allpa ukupi kashkaynimanta atarimusha.

⁴¹Chay ñawpa Ninive llaktapi kawsak runakuna sukaman mana allikunata rurashpankuna kawsarkansapa. Chaymanta chay yachachikuk Jonas yachachikuptin paykunaka uchankunamanta wanarkansapa Tata Diosta allita kasushpa kawsanakunapa. Chay kastigakunan diya chay ñawpa Ninivemanta runakuna kankunata chatashunkichi mana kreyiwashkaykicherayku. Ñuka Jonasmanta ashwan alli yachachikuk kaptinipish mana kreyiwanyankichichu.

⁴²Chaymanta ñawpa tiempu suk karu llaktamanta suk kamachikuk warmi

shamurkan yachaysapa Salomonta uyarik. Ñuka Salomonmanta ashwan alli yachaysapa kaptinipish kankunaka mana kreyiwanayankichichu. Chayrayku Tata Dios kastigakunan diya chay kamachikuk warmi kankunata chatashunkichi mana kreyiwashkayki-chirayku.

Jesus supayadu runapa ejemplunta yachachikurkan.

(Lk 11.24-26)

⁴³Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Suk runamanta supay llukshishpa chakidu chunlla allpapi purin samana-yashpa. Mana ni maypi samananta tarishpa yuyaykushpa riman: ⁴⁴“Shu kutishalla chay llukshimushkayni runallaman.” Chay runaman kutishpa tarin iden suk chunlla wasi chuya chuya pichadutashina. ⁴⁵Chaypina kanchis ashwan mana alli rurak supaymasinkunata rin kayak. Tukuy paykuna rinsapa chay runapi kawsak. Chashna modomanta chay runaka ashwan mana allikunata rurashpana kawsan. Kankuna sukaman mana alli rurak kashpaykichi iden chay aypa supayuk runashinami kankichi.

Jesuspa wawkinunawan maman rirkansapa paywan parlak.

(Mr 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶Jesus chay runakunata yachachiy-kaptin paypa mamanwan wawkinuna chay wasiman rirkansapa. Paykunaka Jesuswan parlanayashpankuna wasi washallamanta kayachirkansapa.

⁴⁷Chaypina suk runa Jesusta willarkan:

—Mamaykiwan wawkikikuna parlachishunayankisapa. Washapi shuyashuykansapa.

⁴⁸Chaypina Jesuska chay runataka willarkan:

—¿Pití mamaynika? ¿Pití wawkinunaka?

⁴⁹Chaymanta disipulunkunata makinwan apuntashpa tukuy runakunata willarkansapa:

—Kaykunami mamayni. Kaykunami wawkinikuna. ⁵⁰Kankuna paykunashina sielupi kawsak Tatayni Diospa munananta rurashpa kawsashpaykichi ñukapa wawkinikuna paninikuna mamaynikuna kankichi.

Jesus tarpukuk runapa ejemplunta yachachikurkan.

(Mr 4.1-9; Lk 8.4-8)

13 ¹Chay diyalla Jesuska chay wasimanta llukshishpa rirkan kocha mañanpi tiyarik. ²Chaypi tiyariptin aypa runakuna laduncharkansapa. Chaypina suk kanowapi Jesuska yaykurkan tiyarik chay kanowamanta yachachikunanpa. Yachachikuptin tukuy chay runakuna kocha mañanmanta uyarirkansapa. ³Chaypina Jesuska chay aypa runakunata rikchak laya ejemplukunata parlachishpa yachachirkansapa. Willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Suk runa rirkan murukunata chakranpi tarpuk.

⁴Chaypina murukunata shikwashpa tarpuptin sukkuna ñanpi urmarkansapa. Pishkillukuna chay ñanpi urmadu murukunata mikurkansapa. ⁵Suk murukuna urmarkansapa rumisapa allpapi. Chay murukuna allpa sawallapi kashpa utka shurayarkansapa allpa mana rakta kaptin. ⁶Chay allpa rumisapa kaptin chay murukuna mana atiparkansapachu sapichakuyta. Chayrayku rupay nanaptin chakirkansapa.

⁷Chaymanta suk murukuna urmarkansapa kashasapa allpapi. Chaypina kashakuna ashwanta wiñashpa chay wiñaykak murukunata makarkansapa. ⁸Suk murukuna urmarkansapa allima allpapi. Chaypina wiñashpankuna

sukaman allita wayuchakurkansapa. Suk murukuna mirarkansapa pachak murukunata. Sukkuna mirarkansapa sokta chunka murukunata. Sukkuna mirarkansapa kimsa chunka murukunata. ⁹Kankuna uyariwashpaykichika allita rinrillikuychi.

Jesus disipulunkunata willarkan imaraykumi ejemplukunawan yachachikurkan nishpa.
(Mr 4.10-12; Lk 8.9-10)

¹⁰Chaymanta ñukaykuna disipulunkuna Jesusta ladunchashpaynikuna tapurkansapa:

—¿Imaraykuti chay runakunata ejemplukunata parlachishpa yachachinkisapa?

¹¹Chaypina Jesuska ayniwarkansapa:

—Tata Dios kankunallata yachachishuykankichi paypa mandunpi yaykunaykichipa. Manara kutin yachachishushkaykichita kunanka yachachishuykankichi. Suk runakuna mana kasunayaptinkuna Tata Dios mana kankunatashinachu yachachinsapa. ¹²Tata Dioska tukuy kreyikukkunata sukaman yanapanka ashwanta entiendinankunapa. Chaypina ashwanta kreyikunkasapa. Mana kreyikukkunata tipi yachashkankunatapish kunkachinkasapa. ¹³Chay runakunata yachachiptinipish mana entiendinsapachu. Tukuy alli rurashkaynikunata kawashpapish mana yachansapachu imaraykumi chaykunata rurashkani nishpa. Chayrayku ejemplukunallawan paykunata yachachini.

¹⁴Ñawpa tiempu alli yachachikuk Isaiyas kay mana uyarinayak runakunapa killkarkan:

“Kay runakuna alli yachachikunaynita uyarishpapish mana nima entiendinkasapachu.

Alli rurashkaynita kawashpankunapish mana entiendinkasapachu imaraykumi rurashkani nishpa.

¹⁵Kay runakunapa shunkunkuna sinchi likidumi.

Rinrinkunata wichkansapa ama uyariwanankunapa.

Ñawinkunatapish wichkansapa alli rurashkaynita ama kawanankunapa.

Mana munansapachu rimashkaynita entiendiyta.

Mana munansapachu ñukaman shamuyta sanuyachinayninasapa.”

¹⁶Chaymanta Jesuska ñukaykunallata willawarkansapa:

—Kankuna sukaman kushikuypuru kankichi rurashkaynita kawashpaykichi. Sukaman kushikuypuru kankichi yachachikuptini uyarishpaykichi.

¹⁷Allita willaykichi. Ñawpa yachachikuk runakuna alli rurak runakunapish sukaman munarkansapa kawanaykichita kawayta. Munarkansapa uyarinaykichita uyariyta. Chashna munashpankunapish mana kawarkansapachu nima uyarirkansapachu.

Jesus chay murukuna tarpukuk runapa ejemplunta entiendichikurkan.

(Mr 4.13-20; Lk 8.11-15)

¹⁸Mash uyariwaychi. Yachachiykichi chay muru tarpukuk runapa ejemplun imatami riman nishpa. ¹⁹Aypa runakuna sinchi shunkuyuk kashpa iden ñanpi chakidu sarudu allpashina. Chay laya runakuna Tata Diospa rimananta uyarishpankunapish mana entiendinsapachu. Chaypina chay pishkillukuna ñanpi urmadu murukunata mikukshina supay shamun Tata Diospa rimananta kunkachinanpa.

²⁰Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta kushikushpa uyarinsapa. Chay laya runakuna iden rumisapa allpapi wiñak murukunashi-

nami. ²¹Mana ukupi sapiyukshina kashpankuna suk tiempullata kushikushpa Tata Diosta katinsapa. Paykuna kreyikushkankunarayku sufrishpankuna nanayta llakita mallishpankuna manana munansapanachu Tata Diosta katiyta.

²²Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta uyarishkankunamanta munanankunallata rurashpa kawsansapa. Sukaman kullkiyayta munashpalla kawsansapa. Chay laya runakunaka iden kashasapa allpapi wiñak murukunashinami. Mana nima wayuchakunsa-pachu.

²³Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta uyarishpa tukuy shunku kreyishpa entiendinsapa. Chay laya runakuna iden chay alli allpapi wayuchakuk murukunashinami. Sukkunaka pachak murukunata wayuchakukshinami. Sukkunaka sokta chunka murukunata wayuchakukshinami. Sukkunaka kimsa chunka murukunata wayuchakukshinami.

Jesus triguwan pakta mana alli kiwakuna wiñashkanta yachachikurkan.

²⁴Chaymanta Jesuska yachachikushpa chay aypa runakunata willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Tata Dios mandunpi kamachikushpa iden suk runa chakranpi alli *trigu murukunata tarpukshinami. ²⁵Chaymanta suk tuta tukuy pi puñuykaptinkuna chakrayukta chiknik runa chay trigu tarpudu chakraman rishpa mana alli kiwa murukunata tarpurkan. ²⁶Chaymanta trigu wiñaykaptin chay mana alli kiwapish sukaman wiñarkan. ²⁷Chaypina trabajadorkuna chakrayuk runata willarkansapa: “Señor, kan alli murukunata tarpuchiptiki ¿imapati mana alli kiwakuna wiñaykansapa?”

²⁸Chay chakrayuk runa aynirkansapa: “Suk chikniwak runami mana alli kiwa murukunata tarpushka.”

Chashna willaptin trabajadorkuna tapurkansapa: “¿Munankichu rinaynikunapa chay mana alli kiwakunata tipik?”

²⁹Chaypina chakrayuk runaka willarkansapa: “Amara tipiychirachu. Mana alli kiwakunata tipishpaykichika ichara trigukunatapish tipinkichiman. ³⁰Tantalla wiñachunsapa trigu pallananchi diyakaman. Alli trigu pukuptinra pallak runakunata willasha tukuy mana alli kiwakunata tipishpa tantanachinankunapa. Chay mana alli kiwata wata wata rurashpa rupachinkasapa. Chaymanta alli triguta pallashpa wakaychankasapa murukuna churana wasinipi.”

Jesus mostasa murillupa ejemplunta yachachikurkan.
(Mr 4.30-32; Lk 13.18-19)

³¹⁻³²Chaymanta Jesuska chay runakunata suk ejempluta yachachirkansapa:

—Kunan yachachiykichi imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa. Mostasa murillun tukuy laya murukunamanta ashwan kishnisillu. Suk runa chakranpi tarpuptin chay murilluka allita wiñan. Kishnisillu kashpish chay muruka tukuy kiwakanamanta ashwan atunta wiñan. Iden kaspishina sukaman ramachakun. Chay ramankunapi aypa pishkillukuna wasinkunata ruransapa. Kankuna chay kishnisillu murukunashinami kankichi.

Jesus lewadurapa ejemplunta yachachikurkan.
(Lk 13.20-21)

³³Chaymanta Jesuska kashkan yachachikushpa chay runakunata willarkansapa:

—Yachachiykichi imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa.

Suk warmi panta rurashpa kimsa pati trigupa machkanta yakuwan chakrun. Chaymanta tipi *levaduratapish churan chay chapuduta allita punkichinanpa. Kankuna Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichi chay alli levadura-shina kankichi.

**Jesus willarkan imaraykumi
ejemplunata parlachikushpa
yachachikurkan nishpa.**

(Mr 4.33-34)

³⁴Jesuska rikchak laya ejemplunata-
wan parlachikushpa chay runakunata
yachachirkansapa. Mana ejempluta
parlachikushpa mana yachachikuchu.
³⁵Ñawpa tiempu suk yachachikuk runa
killkashpa rimarkan Jesus ejempluku-
nata parlachikushpa yachachikunanta.
Chay killkadunpi riman:

“Ñuka rikchak laya ejemplunata
parlachishpayni runakunata
yachachisha.

Tata Dios kay allpata rurashkan-
mantapacha mana ni pi yachash-
kanta yachachikusha.”

**Jesus yachachikurkan imami chay
mana alli kiwakuna nishpa.**

³⁶Chaymanta Jesus chay aypa runaku-
nata wasinkunaman kutinankunapa
willashpa suk wasipi yaykurkan. Chaypi
ñukaykuna ladunchashpaynikuna
willarkanisapa:

—Chay mana alli kiwakunapa
ejemplunta parlachiwashpaykisapa
¿imatati yachachiwashkankisapa?

³⁷Chaypina Jesuska ayniwarkansapa:
—Ñuka sielumanta shamudu runa
kashpayni alli murukunata tarpukuk
runashinami kani. ³⁸Kay allpapi kawsak
runakuna iden chakrashinami. Tata
Diosta kasushpa kawsak runakunaka
iden chay alli murukunashinami.
Supaypa mandunpi kawsakkunaka iden

chay mana alli kiwakunashinami.
³⁹Supayka iden chay chakrapi mana alli
murukunata tarpuk runashinami. Kay
allpa tukunan diya iden chay trigu
pallana diyashinami. Chaymanta
*angelkuna iden triguta pallak trabaja-
dorkunashinami. ⁴⁰Kay allpa tukunan
diya Tata Dioska tukuy uchasapa
runakunata kastigankasapa. Payka iden
chay mana alli kiwakunata shuntushpa
rupachik runashinami. ⁴¹Ñuka
sielumanta shamudu runa kashpayni
angelninikunata kachamusha tukuy
maymanta mana alli rurak runakunata
tantachinankunapa. Chaymanta
runamasinkunata uchallichikuk runaku-
natapish tantachishasapa. ⁴²Chaypina
mana tukuyiniyuk ninaman paykunata
wishchushasapa. Chaypi chay runakuna
nanayta mana muchushpankuna
kirunkunata mukushpankuna sukaman
wakankasapa.

⁴³Chaymanta Tata Diospa munananta
rurak runakuna Tatankunapa mandunpi
yaykushpa iden intishina llipyankasapa.

Kankuna rinriyuk kashpaykichi allita
uyariwaychi.

**Jesus pakadu kuripa ejemplunta
aypa chaniyuk perlas ejemplunta
yachachikurkan.**

⁴⁴Chaymanta kashkan yachachi-
kushpa Jesuska willarkansapa:

—Tata Diospa mandunka iden aypa
chaniyuk kurishinami. Suk runa chikanpa
chakranpi pakadu kurita tarirkan. Chayta
tarishpa kashkan chayllapi pakarkan.
Kushikuyuru chay kuriyuk chakrata
rantinanpa tukuy tiyapushkankunata
rantikurkan. Chaypina chay kuriyuk
chakrata rantirkan. Chashnashina kankuna
sukaman munanaykichi tiyan Tata Diospa
mandunpi kawsayta.

⁴⁵Chaymanta chikan ejemplunta
willaykichi. Tata Diospa mandunka iden

aypa chaniyuk *perlasshinami. Suk rantikuk runa allima yurak perlaskunata maskashpa purirkan rantinanpa. ⁴⁶Sukaman maskashpa suk aypa chaniyuk ashwan allima perlasta tarirkan. Chaypina tukuy tiyapushkankunata rantikurkan chaypa chaninwan chay ashwan allima perlasta rantinanpa. Chashnashina kankuna sukaman munanaykichi tiyan Tata Diospa mandunpi kawsayta.

Jesus atun redpa ejemplunta yachachikurkan.

⁴⁷Chaymanta Jesuska kashkan yachachikushpa willarkansapa: —Kunan yachachiykichi imashnami Tata Diospa mandunpi yaykunkichi nishpa. Aypanakuna atun redninwan rikchak laya challwakunata apinsapa. ⁴⁸Chaymanta aypanakuna redninwan wichkashpa chay runakuna kocha mañanman aysansapa. Chaypi tiyarishpa challwakunata akllansapa. Alli challwakunata sestunkunapi churansapa. Mana alli challwakunata wishchunsapa. ⁴⁹Chaymanta kay allpa tukunan diyapish iden chay challwakunata apik runakunashina angelkuna runakunata akllankasapa. Tata Diosta kuyashpa kawsak runakunamanta mana alli rurak runakunata suchuchinkasapa. ⁵⁰Chaymanta tukuy mana alli rurak runakunata wishchunkasapa mana tukuy niyuk ninaman. Chaypi nanayta mana muchushpankuna kirunkunata mukushpankuna sukaman wakankasapa.

Jesus tukuy laya wakaychadukunapa ejemplunta yachachikurkan.

⁵¹Chaymanta Jesuska ñukaykuna disipulunkunata tapuwarkansapa: —¿Entiendinkichichu tukuy chay yachachishkaynikunata?

Chaypina aynirkanisapa:

—Ariya entiendinisapami.

⁵²Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Suk wasiyuk runa wasinpi aypanakuna mushuk aypanakuna mawka wakaychadu tiyapunankunata surkumun suk runata kawachinanpa. Chay kawachikuk runaka Tata Diospa killkadunta yachachikuk runakunashinami. Paykunaka Tata Diospa mandunpi yaykushpa yachansapa mushuk layata ñawpa yachashkankunata yachachikuyta.

Llaktamasinkuna Jesusta mana kreyinayarkansapachu.

(Mr 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³Chaymanta tukuy chay ejemplukunawan yachachikushkanwashpa chay llaktamanta Jesuska llukshirkan.

⁵⁴Chaypina kikinpa llaktanpi chayashpa tantanakunankuna wasipi Tata Diospa rimananta yachachikurkan. Chaypina tukuy chay runakuna sukaman almirashpankuna rimarkansapa:

—¿Maypití kay runaka tukuy layata yachakushka? ¿Imashnatí atipan almirana *milagrukunata rurayta?

⁵⁵¿Manachu kay runaka karpinterupa wambran? ¿Manachu paypa maman Mariya? ¿Manachu wawkinkuna Jakobo, Jose, Simon, Judas? ⁵⁶¿Manachu paninkuna llaktamasinchikunalla? ¿Pití payta yachachishka chay layata yachananpa?

⁵⁷Chay runakuna Jesus llaktamasinkuna kaptinkunapish mana nima kasunayarkansapachu. Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Suk runa Tata Diospa rimananta yachachikuptin llaktamasinkuna familyankuna mana kreyinsapachu. Chikan llaktakunapi yachachikuptin chaypira sukaman allita uyarinsapa.

⁵⁸Chashna llaktamasinkuna mana kreyinayaptinkuna Jesuska llaktanpi

mana aypa almirana milagrukunata rurarkanchu.

Kamachikuk Herodes Juan Bawtistata wañuchichirkan.

(Mr 6.14-29; Lk 9.7-9)

14 ¹Chay tiempu Galilea partipi sinchi kamachikuk *Herodes uyarirkan Jesus aypa almirana *milagrukunata rurashkanta. ²Chaypina Herodeska sirvkninkunata willarkansapa:

—Ichará chay Jesuska wañuchichishkayni Juan. Ichará Juan Bawtista wañushkanmanta kawsamushka. Chayrayku atipan almirana milagrukunata rurayta.

³Herodeska tukuy chayta rimarkan Juanta wañuchichishkanta yuyashpa. Ñawpana Juanta kadenakunawan watachishpa karselpi wichkachirkan. Chayta rurarkan warmin Herodiyas munaptin. Chay warmin Herodiyaska ñawpa Herodespa wawkin Felipapa warmin karkan. ⁴Kuñadanwan kawsap-tin Juanka Herodesta willarkan:

—Kuñadaykiwan uchallikushpa kawsashpayki mana allitachu ruraykanki.

⁵Chayta willashkanrayku Herodes Juantaka wañuchichinayarkan. Wañuchichinayaptinpi tukuy runakuna yuyarkansapa Juan Tata Diospa rimananta yachachikuk kananta. Chayrayku chay runakunata manchashpa mana animukurkanchu wañuchichiyta.

⁶Chaymanta Herodeska watan paktashkanrayku suk fiestata rurarkan. Chay fiestapi warmin Herodiyaspa shipashnin tushurkan tukuy konvidadukunapa ñawpakninkunapi. Chashna tushushpa Herodestaka sukaman kushichirkan. ⁷Chayrayku Herodes chay shipashtaka jurashpa prometirkan: “Imatapish mañawaptiki kushkayki.”

⁸Chashna Herodes willaptin chay shipashka mamanta tapurkan imatami

mañanka nishpa. Chaypina mamanka yachachirkan mañananpa Juan Bawtistapa umanta suk kallanapi churashpa kunanpa.

⁹Chashna mañaptin Herodeska sukaman llakirkan. Llakishpapi konvidadukuna prometinakushkanta uyarishkankunarayku mana atiparkanchu llullachiyta. ¹⁰Chayrayku Herodeska soldadunkunata willarkansapa karselman rishpankuna Juanpa umanta tipinankunapa. ¹¹Chaymanta soldadukuna Herodes willashkankunata rurarkansapa. Juanpa umanta tipishpankuna suk atun kallanapi churashpa aparkansapa chay shipashta chaskichik. Chaypina payka mamanta kurkan.

¹²Chaymanta Juanpa disipulunkuna rirkansapa kuerpunta pampak. Pampashkankunawasha rirkansapa Jesusta willak.

Jesus mikunata mirachirkan pichka waranka runakunapa.

(Mr 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³Juan Bawtistata wañuchishkankunata yachashpa Jesuska sapallan suk kanowapi chay kochata chimbarkan chunlla likidu pampaman rinanpa. Jesus rishkanta yachashpankuna chay llaktakunamanta aypa runakuna kocha mañanta purishpankuna katirkansapa. ¹⁴Chay kanowamanta llukshishpa Jesuska chay aypa katik runakunata kawarkan. Paykunata kawashpa sukaman llakichirkansapa. Chaypina tukuy chay pushadu unku-dukunata alliyachirkansapa.

¹⁵Chaymanta amusayaptin ñukaykuna Jesusta ladunchashpaynikuna willarkanisapa:

—Ñami amusayaykanna. Manami ni pi kaypika kawsanchu. Chayrayku tukuy kay runakunata willay chay llaktakunaman utka rinankunapa mikunankunata rantik.

¹⁶Chaypina Jesuska ñukaykunataka willawarkansapa:

—Mana munanichu rinankunapa.
Kankunalla karaychi.

¹⁷Chashna Jesus willawaptinkuna
willarkanisapa:

—Manami aypachu mikunaynikuna.
Pichka pan ishkay challwallami
tiyawansapa.

¹⁸Chaypina Jesuska willawarkansapa:
—Apamuychi chay mikunaykichita.

¹⁹Apamuptinikuna Jesuska tukuy
chay runakunata willarkansapa uksha
sawanpi tiyarinankunapa. Chaymanta
chay pichka panta chay ishkay
challwata apishpa sieluta chapashpa
Tata Diosta agradesirkan. Agradesish-
kanwasha chay pankunata paki paki
rurashpa ñukaykunata kuwarkansapa.
Chaypina ñukaykuna runakunata
charichirkanisapa. ²⁰Chay aypa
runakuna mikurkansapa saksanankuna-
kaman. Chaymanta mikushkankunawa-
sha ñukaykuna puchukunata tantachir-
kanisapa chunka ishkay sestu untata.
²¹Chay mikuk ullkukunaka pichka
waranka karkansapa. Aypa warmikuna
wambrakunapish mikurkansapa.
Paykunata mana yuparkanisapachu.

Jesus yaku sawanta purirkan.

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²²Chaymanta Jesuska ñukaykunata
willawarkansapa:

—Ñukaka tukuy kay runakunata
willasha wasinkunaman kutinankunapa.
Willanaynikaman kankuna kay
kanowapi kochata chimbaychi.

²³Chay runakuna rishkankunawasha
Jesuska sapallan suk urkuman rirkan
chaypi Tatan Dioswan parlanapa.
Tutayanankaman chaypi sapallan
karkan.

²⁴Jesus chay urkupi kaptin ñukaykuna
kanowapi chawpi kochata riykarkani-
sapa. Chimbaykaptinikuna sinchita
wayraptin olaskuna kanowaynikunata

sukaman kuyuchirkan. ²⁵Chaymanta
pakariykaptin Jesuska yaku sawanta
purishpa ladunchawarkansapa.

²⁶Ñukaykuna Jestusta mana riksishpay-
nikuna sukaman manchakurkanisapa.
Manchakuywan sinchita rimarkanisapa:

—¡Supaychi imachami shamuykan!

²⁷Chashna kapariptinikuna Jesuska
willawarkansapa:

—¡Ama manchawaychichu! Ñukami
kani.

²⁸Chaypina Pedru aynirkan:

—Kan Señorini kashpaykika
willaway yaku sawanta purishpa
laduykiman rinaynipa.

²⁹Chaypina Jesuska willarkan:

—Ariya shamuy.

Rinanpa willaptinna Pedruka kanowa-
manta llukshishpa yaku sawanta
purirkan Jesuspa ladunman rinanpa.

³⁰Riykashpana chay sinchi wayrata
mallishpa sukaman manchakurkan.

Kallarishpa sumiyta sinchita rimashpa
willarkan:

—¡Salvaway, Señor!

³¹Chashna Pedru willaptin Jesuska
makinmanta apishpa willarkan:

—¿Imapatí mana tukuy shunku
ñukata kreyiwanki yanapanaynipa?

³²Chaymanta Jesuswan Pedru
kanowapi yaykuptinkuna chay sinchi
wayraka kasillayarkan. ³³Chaypina
tukuy ñukaykuna kanowa ukupi
Jesuspa ñawpakninpi kunkurikushpa
willarkanisapa:

—Deverasmi Tata Diospa wambran
kanki.

**Genesaret partipi Jesus aypa
unkudu runakunata
alliyachirkansapa.**

(Mr 6.53-56)

³⁴Chaymanta Jesuswan tantalla chay
kochata chimbashpaynikuna Genesaret
partipi chayarkanisapa. ³⁵Chaypi

kawsak runakuna Jesusta riksishpankuna chayta chayta rishpankuna famakurkansapa Jesus llaktankunapi kananta. Chaypina Jesusman tukuy laya unkuuyuk runakunata pusharkansapa alliyachinankunapa. ³⁶Chay unkuudukuna alliyayta munashpankuna Jesusta roygarkansapa:

—Llachapaykipa mañanta llankanayanisapa alliyayanynikunapa.

Chaypina llachapanpa mañanta llankakkuna unkuyninkunamanta alliyarkansapa.

**Jesus yachachikurkan imata
rurashpanchi uchallikunchi.**

(Mr 7.1-23)

15 ¹Chaymanta *fariseo runakunawan Moisespa killkadunta yachachikukkuna Jerusalem llaktamanta rishpankuna Jesusta tapurkansapa:

²—¿Imapatí disipuluykikuna mana ruransapa ñawpa awilunchikunapa amañashkankunata? ¿Imapatí paykunaka makinkunata mana allita mayllashpankuna mikunsapa?

³Chaypina Jesuska tapurkansapa:

—¿Imapatí kankuna Tata Diospa munananta mana rurashpa ñawpa awiluykichipa amañashkankunallata rurankichi? ⁴Tata Diosmi rimarkan: “Tataykita mamaykita allita kuyashpa kawsaychi.” Chaymanta rimarkan: “Ichara suk runa tatanta mamanta sukaman chiknishpa maldisinman. Chay maldisikuk runataka awtoridarkuna wañuchichinankuna tiyan.”

⁵Chashna Tata Dios rimaptinpush kankuna chikan layatana yachachikuykankichi. Yachachikunkichi atipanaykichita mamaykichita tataykichita willayta: “Kankunata yanapanayni kullkita Tata Diostami kushkani. Chayrayku manana tiyawannachu kankunata yanapanaynipa.” ⁶Chashna

rimashpaykichika rimaykankichi tataykichita mamaykichita mana yanapaptikichipish mana nimananchu. Yachachikuykankichi Tata Dios kamachikushman mana alli kananta. Tata Diosta mana kasushpaykichi ñawpa awiluykichi amañashkankunallata ruraykankichi.

⁷Chaymanta Jesuska chay fariseokunata willarkansapa:

—Tukuy kankuna allipi tukushpa llulla likidu kankichi. Kankunapa ñawpa yachachikuk Isaiyas killkarkan:

⁸ “Kay runakuna mishkik shimi tukushpa kuyawansapa.

Mana tukuy shunkuchu kuyawansapa.

⁹ Runakunapa yachachikunanllata yachachikunsapa.

Llullakushpa kuyawakshina tantanakushpankunapish mana kushichiwansapachu.”

¹⁰Chashna willashpa Jesuska tukuy chay runakunata ladunman kayashpankuna willarkansapa:

—Mash uyariwaychi allita entiendinaykichipa: ¹¹Imatapish kaptin mikushpaykichi mana uchallikunkichichu. Mana allita rimashpaykichi chaypimi esika uchallikunkichi.

¹²Chaypina ñukaykuna Jesusta ladunchashpaynikuna willarkanisapa:

—¿Yachankichu fariseo runakuna chay yachachikushkaykita uyarishpankuna sukaman piñakushkankunata?

¹³Chaypina Jesuska ayniwarkansapa:

—Chay fariseo runakuna Tata Diospa rimananta yachachikuykashpa aypa amañashkankunatapish yachachikunsapa. Sielupi kawsak Tataynika mana alli kiwata sapintinta tirakshina chay runakunapa mana alli yachachikushkanta kulluchinan tiyan. ¹⁴Ama llakiyichichu chay fariseokuna piñakupinkuna. Paykunaka Tata Diospa

kamachikunankunata mana allita entiendishpankuna mana yachak runakunata pantachichinsapa. Paykunaka mana kawakuk runakunashina kashpankuna mana kawakukmasinkunata pushashpa ishkantin uchkupi urmanmansapa.

¹⁵Chaymanta Pedruka Jesusta willarkan:

—Chay yachachiwashkaykisapata ashwan allita entiendichiyasapa.

¹⁶Chaypina Jesuska willarkan:
—¿Ariya kankunapish manarachu entiendinkichira? ¹⁷Tukuy laya mikuna shiminchita yaykushpa wiksanchiman rin. Chaymanta letrinaman rin. Imatapish kaptin mikushpa manami uchallikunchichu. ¹⁸Tukuy runa mana allita yuyaykushpa mana allita rimashpa uchallikun. ¹⁹Tukuy runa shunkunpi mana allita yuyaykushpa chayta ruran. Chayta yuyashpa runamasinta wañuchin, chikan warmiwan uchallikun. Suk wayna suk shipashwan manara kasarashpara uchallikunsapa. Chaymanta suwakun, llullachikun, runamasinta chiknishpa piñachin. ²⁰Suk runa chay mana allikunata rurashpa uchallikun. Mana makinta mayllashpa mikushpa manami uchallikunchu.

Mana judiya warmi Jesusta roygarkan shipashninta alliyachipunampa.

(Mr 7.24-30)

²¹Jesuka chay llaktamanta rirkan Tiro llaktaman Sidon llaktaman.

²²Chaypina suk warmi payta laduncharkan. Chay warmika kananea kashpa mana judiyachu karkan. Payka sinchita rimashpa Jesusta roygarkan:

—Señor, ñawpa kamachikuk Davidpa mirakninmi kanki. Llakichiwashpa shipashninta alliyachipay. Shipashninta supay sukaman turbachishpa unkuchin.

²³Chashna chay warmi sukaman willaptinpih Jesuska mana nimata aynirkanchu. Chaypina ñukaykuna Jesusta ladunchashpaynikuna roygarkanisapa:

—Señor, kay warmita ashuchiy. Payka sukaman kaparikushpa katiwaykanchisapa.

²⁴Chaypina Jesuska chay warmita willarkan:

—Tata Dioska kachamuwashka *israel llaktamasinikunallata yanapanaynipasapa. Paykunaka iden chinkadu ovejakunashina kawsaykansapa.

²⁵Chayta uyarishpa chay warmika Jesupa ñawpakninpi kunkurikushpa willarkan:

—Señor, yanapaway.

²⁶Chashna chay warmi willaptin Jesuska willarkan:

—Manarapish ni pita chikan llaktakunamanta alliyachishpaynira *judiyumasinikunatarata yanapanayni tiyan. Mana allichu suk runa wambrankunata panta kichushpa allkukunata karananpa.

²⁷Chashna Jesus willaptin chay warmika willarkan:

—Ariya Señor, wambrakuna mesapi mikuptinkuna mesamanta puchudukuna urmaptin allkukunapish mikunsapa. Ñuka allkushina kaptinipish yanapaway.

²⁸Chaypina Jesuska willarkan:

—Tukuy shunku kreyiwashkaykirayku shipashnikita alliyachini.

Chay oramantapacha shipashnin sanuna karkan.

Jesus aypa unkudu runakunata alliyachirkansapa.

²⁹Chaymanta chay llaktakunamanta llukshishpa Jesuska ñukaykunawan rirkan Galilea kocha mañanman. Chaypina suk urku sawanman rishpa tiyarirkan. ³⁰Chay urkupi kaptinikuna

aypa runakuna tukuy laya unkuuyuk runakunata pushashpankuna shamurkansapa. Jesuspa ñawpakninpi churarkansapa mana puriy atipakkunata, mana kawakukkunata, mana rimakuy atipakkunata, wakllidu makiyukkunata, rikchak laya unkuuyukunata. Chaypina Jesuska tukuy chay unkuudu runakunata alliyachirkansapa. ³¹Chashna alliyachiptinkuna mana rimakuy atipakkuna allitana rimakurkansapa. Wakllidu makiyukkuna alliyarkansapa. Mana puriy atipakkuna allitana purirkansapa. Mana kawakukkuna allitana kawakurkansapa. Jesus tukuy paykunata alliyachishkanta kawashpankuna chay runakuna israel runakunapa Tata Diosninta sukaman alabarkansapa.

**Jesus mikunata mirachirkan
chusku waranka runakunata
karananpa.**
(Mr 8.1-10)

³²Chaymanta Jesus ñukaykunata kayawashpankuna willawarkansapa: —Sukaman kay runakunata llakichininsapa. Ñami kimsa diyatana ñukawan kashpankuna tukuy mikunankunata tukuchashkasapa. Mana willanayanichu wasinkunaman kutinankunapa. Ichará mana mikushpa rishpankuna ñanpi shaykunmansapa.

³³Chaypina ñukaykunaka Jesusta willarkanisapa:

—Kaypika manami niman suk runa kawsanchu. Manami kay chunllapika nima mikunata tarishunchisapachu kay aypa runakunata karananchikunapa.

³⁴Chashna willaptinikuna Jesuska tapuwarkansapa:

—¿Mashna pannikichití tiyan?

Ñukaykuna aynirkanisapa:

—Kanchis pan challwillukunapish tiyawansapa.

³⁵Chaypina Jesuska tukuy chay runakunata willarkansapa allpapi tiyarinankunapa. ³⁶Tiyariptinkuna chay kanchis pankunata chay challwillukunata apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chaymanta chay pankunata chay challwillukunata ñukaykunata kuwarkansapa. Ñukaykuna chay runakunata kararkanisapa. ³⁷Karaptinikuna mikurkansapa saksananunkaman. Chaymanta puchushkankunata kanchis sestu untata tantachirkanisapa. ³⁸Chay mikuk ullukuna chusku waranka karkansapa. Warmikunata wambrakunata mana yuparkanisapachu.

³⁹Chaymanta mikushkankunawasha Jesuska tukuy runakunata willarkansapa wasinkunaman kutinankunapa. Riptinkuna Jesuska ñukaykunawan rirkan suk kanowapi Magadan partiman.

**Fariseokunawan saduseokuna
Jesusta roygarkansapa suk
milagruta rurananpa.**
(Mr 8.11-13; Lk 12.54-56)

16 ¹Chaymanta *fariseo runakunawan *saduseo runakuna Jesustaka laduncharkansapa. Jesusta pantachichinayashpa willarkansapa:

—Tata Diosmanta shamudu runa kashpaykika suk almirana *milagruta ruray kanta kreyinaynikunapa.

²Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Inti puka likidu yaykuptin kankuna rimankichi allima diya pakarinanta.

³Chaymanta chikan diya puka likidu puyu wichkanakuptin rimankichi diya wakllinanta. Kankuna sielupi puyukunata kawashpa yachankichi ima laya diyami kanka nishpa. Tukuy chayta allita yachashpaykichipish ñuka rurashkaynikunata kawashpaykichi

mana entiendinkichichu Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita. ⁴Kankuna Tata Diosta mana kasushpa mana alli rurak kaykashpaykichi willawankichi almirana milagruta ruranaynipa. Ñukaka manami nimata rurashachu kawanaykichillapa. Tata Dios ñawpa yachachikuk Jonaspasuk almirana milagruta rurarkan. Chay layallata runanka kawanaykichipa.

Jesus chashna willashpa paykunata sakishpa chikanman rirkan.

**Jesus yachachurkan ama
fariseokunapa
yachachikunankunata
kasunankunapa.
(Mr 8.14-21)**

⁵Chaymanta chay kocha chimbapi chayashpaynikuna yuyarkanisapa panninikunata kunkashkaynikunata. ⁶Chaypina Jesuska willawarkansapa: —Mash allita uyariwaychi. Ama munaychichu fariseokunapa nima saduseokunapa *levadurawan ruradu panninkunata.

⁷Chashna Jesus willawaptinkuna mana entiendishpaynikuna willanakurkansasapa:

—Pankunata mana apamushkanchikunarayku chayta willawanchisapa.

⁸Willanakushkaynikunata yachashpa Jesuska willawarkansapa:

—¿Imapatí chashnaka willanakunchi? Mana chaytaka willashkaykichichu pannikichita kunkashkaykichirayku. Kankunaka manara allitarachu kreyiwaykanchichi. ⁹¿Manarachu entiendinkichira? ¿Nachu kunkashkanchichina pichka pankunawan pichka waranka runakunata paktachishpa karashkaynita? ¿Manachu yuyankichi mashna sestutami mikuna puchuduta tantachishkaykichita? ¹⁰Chaymanta ¿manachu yuyankichi chusku waranka

runakunata kanchis pankunawan karashkaynita? ¿Manachu yuyankichi mashna sestutami puchudu pankunata tantachishkaykichita? ¹¹¿Imapatí kankunaka mana allita entiendiwashkanchi? Manami fariseokunapa saduseokunapa panninkunapachu willashkaykichi. Kashkan willaykichi: Ama munaychichu chay runakunapa levadurawan ruradu panninkunata.

¹²Chaypina ñukaykuna chayrak allita entiendirkanisapa Jesus rimashkanta fariseokunapa saduseokunapa mana alli yachachikunankunamanta kuydanakunaynikunapa. Mana willawarkansapachu paykunapa levadurawan ruradu panninkunamanta kuydakunaynikunapa.

**Pedru rimarkan Jesus Tata
Diosmanta shamudu salvakuk
runa kananta.
(Mr 8.27-30; Lk 9.18-21)**

¹³Chaymanta Sesarea Filipino partipi chayaptinikuna Jesus ñukaykunata tapuwarkansapa:

—Runakuna parlashpankuna ¿pi kanaynitati rimansapa?

¹⁴Ñukaykuna aynirkanisapa:

—Sukkuna rimansapa Juan Bawtista kanaykita. Sukkuna rimansapa ñawpa yachachikuk Eliyas kanaykita. Sukkuna rimansapa ñawpa yachachikuk Jeremiyas kanaykita. Sukkuna rimansapa Tata Diospa rimananta yachachikuk kanaykita.

¹⁵Chaypina Jesuska tapuwarkansapa:

—Kankunaka ¿pi kanaynitati yuyankichi?

¹⁶Chashna tapuwaptinkuna Simon Pedruka aynirkan:

—Kanka mana tukuyniyuk kawsak Tata Diospa wambranmi kanki. Paymi kachamushushka salvakuk kanaykipa.

¹⁷Chaypina Jesuska Pedruta willarkan:

—Jonaspa wambran Simon, sielupi kawsak Tataynimi yachachishushka chayta willawanaykipa. Mana niman suk runachu chaytaka yachachishushka. Chayrayku Tata Dios kushichishunki.

¹⁸Mash allita uyariway. Kanka Pedrumi kanki. Sinchita kreyiwashkaykirayku sinchi rumishina kanki. Aypa runakuna kanshina sinchita kreyiwankasapa. Tukuy kreyiwakkuna ñukapa wasinishina kankasapa. Ñukaka sinchi rumi sawanpi wasinita rurasha. Tukuy kreyiwak runakuna wañushpankunapish manana wañudukuna churanankunaman rinkasapachu. Mana ni pi atipankachu kreyiwakkunata kulluchiya.

¹⁹Ñukaka Tata Diospa mandunpi yaykuna llavita kushkayki. Chay llavika yachachikunaynishinami. Kan yachachikuptiki suk runakuna kreyikuptinkuna willankisapa uchankunamanta kacharidu kanankunata. Sielupi kawsak Tata Diospish willankasapa kacharidu kanankunata. Chaymanta yachachikuptiki sukkuna mana kreyikuptinkuna willankisapa watadushinalla kiparinankunapa. Chashnalla sielupi kawsak Tata Diospish willankasapa watadutashinalla kiparinankunapa.

²⁰Chayta Pedruta willashkanwashana Jesuska tukuy ñukaykunata willawarkansapa:

—Amara ni pita willankichirachu ñuka sielumanta shamudu salvakuk runa kanaynita.

**Jesus willarkansapa chiknik
runakuna payta
wañuchinankunata.**

(Mr 8.31—9.1; Lk 9.22-27)

²¹Chaymanta Jesuska ñukaykunata allita entiendichiwashpankuna willawarkansapa:

—Ñukaka Jerusalemman rinayni tian. Chaypi *ansianukunawan, *saserdoteku-

napa kamachikukninkunawan, Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna sukaman sufrichiwashpa wañuchiwan-kasapa. Chaymanta wañushkaynimanta kimsa diya ukun kawsamusha.

²²Chashna wañuchinankunata willawaptinkuna Pedruka suk chikanman Jesusta pushashpa willarkan:

—Señor, ama chaytaka yuyaychu. Tata Dioska manami munankachu wañuchishunankunapa.

²³Chashna willaptin Jesuska Pedruta chapashpa willarkan:

—Ñukamanta ashuy, *Satanas. Llullachiwanayanki ama Tata Diosta kasunaynipa. Manami Tata Diospa munanantachu willawaykanki. Runakunapa munananllata yuyashpa willawaykanki ama wañunaynipa.

²⁴Chaymanta Jesuska tukuy ñukaykunata willawarkansapa:

—Kankuna ñukapa disipuluynikuna kanayashpaykichika amana kikikichipa munanaykichita ruraychinachu. Chiknishuk runakuna ñukarayku wañuchishunayaptikichipish ñukallata kreyiwashpa katiwaychi. ²⁵Kankuna wañuymanta kishpinayashpa sakiwashpaykichika mana tukuyniyuk ninamanta mana kishpinkichichu. Chaymanta kreyiwashkaykichirayku runakuna wañuchishuptikichipish sieluman rinkichi Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsak. ²⁶Suk runa rikchak laya tiyapuptinpi mana sielupi yaykushpaka yankamanta tukuy layayuk kawsashka. Aypa kullkiyuk kashpashpish mana atipanchu chaninta paktachiyta sielupi kawsananpa.

²⁷Ñuka sielumanta shamudu runa Tataynipa llipyayninpi *angelninkunawan tantalla kashkan shamusha. Shamushpayni tukuy runakunata pagarashasapa allita mana allita

rurashkankunapa. ²⁸Mash allita uyariwaychi. Ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni tukuy runakunata kamachishasapa. Suk kankuna manara wañushpaykichira kawawankichi sinchita kamachikuptini.

Jesus chikan laya tukushpa sukaman llipyarkan.

(Mr 9.2-13; Lk 9.28-36)

17 ¹Chaymanta sokta diya washan Jesus rirkan suk atun urkuman Pedruta, Jakobota, Jakobopa wawkin Juanta pushashpankuna. ²Chay urkupi kashpankuna chay kimsa disipulunkuna kawaptinkuna Jesuska chikan laya tukurkan. Uyan intishina llipyarkan. Llachapanpish yurak lushhina llipyarkan. ³Chay kimsa disipulunkuna kawarkansapa ñawpa tiempu kawsashka Eliyasta Moiesta Jesuswan parlaykaptinkuna. ⁴Chayta kawashpa Pedruka Jesusta willarkan: —Señor, allipaka kanwan tantalla kanisapa. Munaptikika rurashasapa kimsa ranchukunata, sukta kanpa, sukta Moisespa, sukta Eliyaspa.

⁵Chashna Pedru rimaykaptin suk yurak likidu puyu sirishpa paykunata wichkamurkansapa. Chay puyu ukumanta uyarirkansapa Tata Dios rimakuptin:

—Kay Jesuska munanayni wambraynimi. Paytami akllashkani. Chayrayku kankuna payta allita uyariychi.

⁶Chay kimsa disipulunkuna chayta uyarishpa sukaman manchakushpankuna allpapi pakchanakurkansapa. ⁷Chaypina Jesus ladunchashpa paykunata llankashpankuna willarkansapa:

—Atarimuychi. Ama manchakuychichu.

⁸Paykuna atarimushpa Jesusta chapashpankuna sapallantana kawarkansapa.

⁹Chaymanta chay urkumanta urayamuykashpankuna Jesuska willarkansapa:

—Amara ni pita kay urkupi kawashkaykichita parlachiychirachu. Ñuka

sielumanta shamudu runa kashpayni wañushkaynimanta kawsamuptinira chayta parlachikuychi.

¹⁰Chaypina chay kimsa disipulunkuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Imapatí Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna rimansapa manara Tata Diosmanta runa shamuptin ñawpa yachachikuk Eliyas shamunanta?

¹¹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Deverasmi Moiseska rimarkan Eliyas shamunanta runakunata willak Tata Dios kachamushkan runata shuyanankunapa. ¹²Allita willaykichi. Eliyaska ñami shamushkana. *Fariseo runakuna mana riksirkansapachu Eliyas kananta. Mana riksishpankuna chiknishpa sufrichirkansapa. Sielumanta shamudu runa kaykaptini ñukatapish chikniwashpankuna sufrichiwankasapa.

¹³Chaypina chay disipulunkunaka allita entiendishpankuna willanakurkansapa:

—Deverasmi willawaykanchisapa Juan Bawtista Eliyashhina kananta.

Jesus supayadu wambrata alliyachirkan.

(Mr 9.14-29; Lk 9.37-43)

¹⁴Chay urkumanta kutimushpankuna Jesuska chay kimsa disipulunkunawan aypa tantanakudu runakunapi chayarkansapa. Chaypina suk runa Jesusta ladunchashpa ñawpakninpi kunkurikushpa willarkan:

¹⁵—Señor, wambraynita llakichishpa alliyachipay. Payka gota unkuynan sukaman sufrishpa kawsan. Kuti kuti chay unkuynin apiptin ninapi yakupi urman. ¹⁶Kay disipuluykikunaman pushamuptini mana atipashkasapachu alliyachiya.

¹⁷Chaypina Jesuska chay runakunata aynirkansapa:

—Kankuna mana kuska yuyayyuk kankichi. Tata Diosta mana kreyinayan-

kichichu. ¿Aykapikamantí kankunawan kanayni tiyan? ¿Aykapikamantí amichiwankichi? Kayman chay unkudu wambrata pushamuychi.

¹⁸Chay wambrata pushamuptinkuna Jesuska unkuchik supayta sinchita willarkan chay wambramanta llukshinanpa. Supayta llukshichiptin chay wambra sanuna kiparirkan.

¹⁹Chaymanta chikanman rishpaynikuna ñukaykuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Imapati ñukaykuna chay unkuchik supayta mana atipashkanisapa chay wambramanta llukshichiyta?

²⁰Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Kankunaka mana atipashkankichichu chay wambrata alliyachiyta mana Tata Diosta tukuy shunku kreyishpaykichi. Allitami willaykichi. Mostasa murushina tipisitullatapish Tata Diosta kreyishpaykichika kay urkuta willankichiman kaymanta suchunanpa. Chashna willaptikichika kay urkuka suchunka. Tata Dios yanapashuptikichi rikchak layata atipankichi rurayta.

²¹Mana nimata mikushpaykichira tukuy shunku Tata Diosta roygashpaykichira chay laya supayta atipankichi llukshichiyta.

**Jesus kashkan willarkansapa
wañunanta.**

(Mr 9.30-32; Lk 9.43-45)

²²Chaymanta Galilea partipi ñukaykunawan puriykashpa Jesuska willawarkansapa:

—Chikniwak runakuna ñuka sielumanta shamudu runata awtoridarkunaman pushawankasapa. ²³Paykunaka wañuchiwankasapa. Wañushkaynimanta kimsaynin diyapi kashkan kawsamusha.

Chashna willawaptinkuna ñukaykuna sukaman llakirkanisapa.

**Jesus yachachikurkan Tata Diospa
wasinpa pagarakanankunapa.**

²⁴Chaymanta Jesuska ñukaykunawan Kapernaum llaktapi chayaptinikuna suk

runakuna ladunchawarkansapa. Paykunaka *Tata Diospa wasinpa kullkita kobrakek kashpankuna Pedruta tapurkansapa:

—¿Manachu maestruykichi Tata Diospa wasinpa pagarakanun?

²⁵Chashna tapuptinkuna Pedruka aynirkansapa:

—Ariya payka pagarakanunmi.

Chaypina Pedru chay wasipi yaykushpa manara nimata willaptinra Jesuska tapurkan:

—Simon, willaway ¿imatati yuyanki? Kamachikuk runakuna ¿pikunatati rikchak layapa pagarachinsapa? ¿Kikinkunapa kastankunatachu? ¿Chikan llaktakunamanta runakunatachu?

²⁶Chaypina Pedruka aynirkan:

—Chay chikan llaktamanta runakunallata pagarachinsapa.

Chaymanta Jesuska willarkan:

—Chayrayku kikin kastankunaka mana nimata pagarakanunkasapachu. ²⁷Ñuka Tata Diospa wambran kashpayni paypa wasinpa mana pagarakuymanchu. Chashna kaptinpush ama ni pita piñachinanchipa aku pagarakuypa. Rillay kochapi ansuelakuk. Chay kallarinan challwa apinaykita surkushpayki shiminpi suk kullkita tarinki. Chayta apashpayki kanpa ñukapa pagarakanun.

**Jesus yachachikurkan maykanmi
ashwan sinchi kamachikuk
kanka nishpa.**

(Mr 9.33-37; Lk 9.46-48)

18 ¹Chaypina ñukaykuna Jesusta ladunchashpaynikuna tapurkanisapa:

—Señor, Tata Diospa mandunpi ¿maykan ñukaykunati ashwan alli kamachikuk kaymansapa?

²Chashna tapuptinikuna Jesuska suk taksha wambrilluta kayashpa chawpini-

kunapi shayachirkan. Payta kawachi-washpankuna yachachiwarkansapa:

³—Mash allita uyariwaychi. Tata Diospa mandunpi yaykunayashpaykichika ama munaychichu ashwan sinchi kamachikuk kayta. Mana kay wambrillushina alli kasukuk kashpaykichika manami Tata Diospa mandunpika yaykunkichichu. ⁴Tata Diospa mandunpi ashwan alli kamachikuk kashpaykichi kay wambrillushina allillapi mana kreyinakushpa kawsanaykichi tyan. ⁵Chaymanta ñukata kuyawashpa kay laya wambrata chaskishpaykichika ñukatapish chaskiwaykanchi.

Jesus yachachikurkan uchallichikuk runa sukaman kastigadu kananta.

(Mr 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁶Chaymanta Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Suk runa ñukata kreyiwak wambri-lluta uchallichtiptin Tata Dios sukaman kastiganka. Ashwan alli kanman payta atun rumi makita kunkanpi watashpa atun yakupi wishchukunankunapa.

⁷Sukaman llakini kay allpapi rikchak laya uchallichikuk runakuna tiyaptin. Chay laya runakuna aypami tiyanka. Ñuka sukaman llakini uchallichikuk runakuna tiyaptin. Tata Dios paykunata sukaman kastigankasapa.

⁸Chayrayku willaykichi: Ichara makikichiwan chakikichiwan sukaman uchallikuyta munankichiman. Ama uchallikunaykichipa makikichita chakikichita tipishpa chikanman wishchukuychi. Chayta ruraychi ama ishkantin chakikichiwan ishkantin makikichiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykichipa. Ashwan alli kanman suk makikichillawan suk chakikichillawan sieluman rinaykichipa. ⁹Chaymanta ichara ñawikichiwan ima mana allita kawashpa munashpa uchallikunkichiman. Chay uchallichishuk ñawikichita surkushpa

wishchukuychi. Chayta ruraychi ama ishkantin ñawikichiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykichipa. Ashwan alli kanman suk ñawikichillawan sielupi yaykunaykichipa.

Jesus yachachikurkan chinkadu ovejapa ejemplunta.

(Lk 15.3-7)

¹⁰Chaymanta Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Chayrayku ama niman suk kreyiwak runakunata mana nimatashina kawaychichu. Tatayni Dios tukuy mana kreyinakushpa ñukata kreyiwak runakunata kuyansapa. Tukuy tiempu sielupi paykunata kuydak *angelkuna paypa ñawpakninpi kawsansapa. ¹¹Ñuka Tata Diosmanta shamushkani paymanta ashudu runakunata kastigumanta salvanaynikunapa.

¹²Chayrayku ama ni pita ignoraychichu. ¿Imatati yuyankichi? Ichara suk runapa tiyanman pachak ovejankuna. Chay pachakmanta suklalla chinkaptin ¿imatati ruranka? ¿Manachu tukuy ovejankunata urkupi sakishpa rinka chay chinkaduta maskak? ¹³Chay chinkadu ovejanta tarishpa sukaman kushikunka. Allita willaykichi. Chay aypa mana chinkadu ovejakunarayku kushikun. Chaymanta chay chinkadu ovejanta tarishkanrayku ashwanta kushikun. ¹⁴Chay ovejanta tarik runashina sielupi kawsak Tataykichika tukuy runakunata sukaman kuyan. Payka manami munanchu niman suk runa paymanta ashushpa mana tukuyniyuk ninaman rinanpa.

Jesus yachachikurkan rabyachiwankninchi runakunata perdonananchikunapa.

(Lk 17.3)

¹⁵Chaymanta Jesuska yachachiwaysa-pallapi katirkan:

—Ichara Tata Diosta kreyikmasikichi rabyachishunkichiman. Chashna rabyachishuptikichi rillaychi sapallaykichi mana alli rurashkanta willak. Pay kasushuptikichi perdonaychi. Chashna perdonashpaykichi chay kreyikukmasikichita yanapashkankichi. ¹⁶Chaymanta chay runa mana kasushuptikichi ishkay kimsa runakunata payman pushaychi. Chay ishkay kimsa runakuna uyariptinkuna chay mana alli rurakunata mana alli rurashkanta willaychi. ¹⁷Chay runa chay pushashkaykichi runakunata mana kasunayaptinka tantanakuk Tata Diosta kreyikmasikichita willaychi. Chay runa paykunata mana kasunayaptinka mana Tata Diosta kreyik runatashinana kawaychi.

¹⁸Allita willaykichi: Kankuna kay allpapi chay mana kasushuk runata mana Tata Diosta kreyik runatashina kawaptikichika watadushina kiparinka. Chaypina sielupi kawsak Tata Diospish watadutashina kawanka. Chaymanta chay runa kasushuptikichi perdonaychi. Chashna perdonaptikichika kacharidushina kanka. Tata Diospish kacharidutashina kawanka.

¹⁹Allita willaykichi: Kankuna ishkaymanta idenllata yuyaykushpa sielupi kawsak Tatayni Diosta suk imata roygaptikichika payka uyarishushpaykichi yanapashunkichi. ²⁰Kankuna ñukata kreyiwashpa ishkaymanta kimsamanta tantanakuptikichi chaypi kankunawan tantalla kani.

Jesus yachachikurkan mana perdonakunayak runapa ejemplunta.

²¹Chaypina Pedru ladunchashpa tapurkan:

—Señor, suk runamasini kuti kuti rabyachiwaptinka ¿mashna kutitiya perdonasha? ¿Kanchis kutichu perdonasha?

²²Jesuska aynirkan:

—Manami willaykichu kanchis kutilla perdonanaykipa. Willaykimi kuti kuti mana nima yupashpa perdonanaykipa. Kanchis kuti kanchis chunkakaman perdonanayki tiyan.

²³Chaymanta Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Mash uyariwaychi suk ejempluta parlachiptini. Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichi perdonanaykichi tiyan. Suk sinchi kamachikuk runa tukuy trabajadorninkunata kayachirkan willanankunapa mashnatami payta debinsapa nishpa. ²⁴Kobrakuya kallariykaptin suk runata pushamurkansapa. Payka chay alli kamachikuk runata sukaman aypa waranka kullkita debirkan. ²⁵Chay debikuk runaka mana nima kullkiyukchu karkan kutichikunanpa. Chayrayku chay kamachikukka trabajadornin runakunata willarkan: “Mana kutichiwatya atipaptin kay runata warmintinta tukuy wambrankunatapish rantikuychi. Rikchak laya tiyapushkankunatapish rantikuychi. Chay rantikushkaykichi chaninta ñukata kuwaychi debiwashkanta pagarawanpana.”

²⁶Chashna willaptin chay debikuk runaka kamachikukninpa ñawpakninpi kunkurikushpa roygarkan: “Señor, mana piñakushpa shuyaway. Tukuy debishkaynita kutichishkayki.”

²⁷Chashna sukaman roygaptin chay sinchi kamachikuk runaka llakichishpa debishkanta perdonarkan wasinman kutinanpa.

²⁸Chashna debishkanta perdonaptin chay runa llukshishpa suk trabajadormasinwan tinkunakurkan. Chay tinkushkan runaka suk tipi kullkita payta debirkan. Chaypina chay perdonadu runaka sukaman piñakushpa chay tipisitu debiknin runata kunkanmanta

apishpa sipinayarkan. Chaypina willarkan: “Kunanlla pagaraway tukuy debiwashkaykita.”

²⁹Chashna willaptin chay debikninka ñawpakninpi kunkurikushpa roygarkan: “Mana piñakushpa shuyaway. Nukaka tukuy debishkaynitami kutichishkayki.”

³⁰Chashna roygaptin chay sipinayak runaka mana nima uyariyta munarkan-chu. Pusharkan karselpi wichkachik tukuy debishkanta kutichinankaman.

³¹Karselpi wichkachtin kawashpankuna trabajadormasinkuna llakichishpa rirkansapa chay sinchi kamachikupki chatakuk. ³²Chaypina payka chay perdonashkan trabajadorninta kayachishpa willarkan: “Kanka sukaman sakra mana alli runami kanki. Sukaman roygawaptiki ñuka llakichishpayni chay aypa waranka kullki debiwashkayki-manta perdonashkayki. ³³Kanta perdonashkaynishina kanpish chay debishuknikita llakichinkiman karkan.”

³⁴Chaypina chay kamachikuk runaka sukaman piñakushpa willarkan chay perdonashkan runata karselpi wichkankunapa tukuy debikushkanta pagarakunankaman.

³⁵Chay debikuk runapa ejemplunta Jesuska allita entiendichiwashpankuna willawarkansapa:

—Suk runamasikichi mana allikunata rurashuptikichika tukuy shunku perdonanaykichi tiyan. Mana perdonatikichika sielupi kawsak Tatayni Dioska kankunatapish mana perdonashpa sukaman kastigashunkichi.

**Jesus yachachikurkan
kasaradukuna ama warminta
wishchunankunapa.
(Mr 10.1-12; Lk 16.18)**

19 ¹Tukuy chaykunata yachachiwashkankunawasha Jesus Galilea partimanta llukshishpa rirkan

ura Judea partiman. Chaymanta rirkan Jordan yaku chimbaman. ²Jesus Judea partiman riptin aypa runakuna katirkan-sapa. Chaypina aypa unku dukunata alliyachirkan. ³Chaymanta *fariseo runakuna Jesusta ladunchashpankuna sukaman pantachichinayashpankuna tapurkansapa:

—¿Ariya Tata Diospa rimananpi almitiwansapachu imapapish kaptin warminikunata wishchunaynikunapa?

⁴Chashna tapuptinkuna Jesus aynirkansapa:

—¿Manachu Tata Diospa killkadunpi leyishkankichi kallarinan tiempu ullkuta warmita rurashkanta? ⁵Tata Dios warmita ullkuta rurashpa willarkansapa: “Tukuy ullku tatanta mamanta sakinka warminwan tantanakushpa kawsanapa. Chashna warminwan tantanakushpa suklallashina kawsankasapa.” ⁶Chayrayku suk ullku warminwan tantalla suklallashina kawsashpankuna manana ish kaynachu. Chayrayku mana allichu niman suk runa warminta wishchunapa.

⁷Chashna Jesus yachachikuptin chay fariseokuna tapurkansapa:

—Chashna kaptinka ¿imapatí Moises yachachikurkan suk runa warminta wishchunayashpa awtoridarpi killkaduta payta kushpa atipananta wishchuyta?

⁸Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Sinchi shunkuyuk kaptikichi Moiseska kankunata almitishurkankichi warmikichita killkaduta kushpa wishchunaykichipa. Kallarinanmantapacha Tata Dioska manami munarkanchu wishchunaykichipa. ⁹Allita willaykichi: Warmikichi chikan ullkuwan mana uchallikuptinka ama wishchuychichu. Payta wishchushpaykichi chikan warmiwan kasarashpaykichika uchallikuykankichi. Chay wishchudu

warmiwan kasararak runapish uchallikuykan.

¹⁰Chaypina ñukaykunaka Jesusta willarkanisapa:

—Tata Dios mana munaptin warminkunata wishchunaynikunapa ashwan alli kanman ama kasarayanikunapa.

¹¹Chashna willaptinikuna Jesuska willawarkansapa:

—Aypa runakuna kay willashkaynita mana atipansapachu entiendiyta. Tata Dios yanapashuptikichira entiendinkichiman. ¹²Wakin ullkukuna nasirkan-sapa mana kasarayta atipanankunapa. Chikan ullkukuna mana kasaransapachu runamasinkuna kapashka kaptinkuna. Sukkuna mana kasaranyansapachu ashwan allita Tata Diosta sirvinankunapa. Kankuna kay yachachishkaynita atipashpaykichi chaskiyta chaskiychi.

Jesus wambrakunata kuyashpa llankarkansapa.

(Mr 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³Chaymanta Jesusman wambrakunata pushamurkansapa llankashpa paykunapa Tata Diosta orananpa. Ñukaykuna wambrakunata pushamuk runakunata michashpa willarkanisapa:

—Ama Jesusman chay wambrillukunata pushamuychichu.

¹⁴Chashna michaptinikuna Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Ama michaychichu ñukaman chay wambrakunata pushamuptinkuna. Wambrakuna mana kreyinakushpa tatankunapa munayninpi kawsansapa. Kankunapish wambrakunashina kawsaptikichira Tata Diospa mandunpi yaykunkichi.

¹⁵Chashna willawashpankuna Jesuska tukuy chay wambrakunata kuyashpa llankarkansapa. Chaymanta rirkan chikan llaktakunapi yachachikuk.

Tukuy layayuk runa Jesusta tapurkan imashnami mana tukuyuniyukta kawsanka nishpa.
(Mr 10.17-31; Lk 18.18-30)

¹⁶Chaymanta suk runa Jesusta ladunchashpa tapurkan:

—Alli maestru ¿imata rurashpati mana tukuyuniyukta Tata Dioswan kawsayman?

¹⁷Chashna tapuptin Jesuska aynirkan: —¿Imapati alli kanaynita willawanki? Tata Diosllami alli rurak. Paywan kawsak rinayashpaykika tukuy kamachikushkanta allita kasushpa kawsay.

¹⁸Chaypina chay runaka tapurkan: —Tata Dios kamachikunankunamanta ¿maykantati rurasha?

Chashna tapuptin Jesuska willarkan: —“Ama runamasikita wañuchiychu. Ama chikan warmiwan uchallikuychu.

Ama suwakuychu. Ama ni pita llullakushpa tumbaychu. ¹⁹Tataykita mamaykita kuyashpa kawsay. Chaymanta kikiki kuyanakupishina tukuy runamasikikunata kuyay.”

²⁰Chaypina chay runaka willarkan: —Ñukaka tukuy chaykunata kasushpa kawsaykani. ¿Ima ashwantati rurasha?

²¹Chaypina Jesuska aynirkan:

—Tata Diospa munananta allita ruranayashpaykika rillay tukuy laya tiyapushunaykita rantikumuy. Chaypa chaninta mana nimayuk runakunata kuysapa. Chayta rurashpa sielupi tukuy layayuk kanki. Chaymanta shamuy ñukata katiwak.

²²Chayta uyarishpa chay runaka sukaman llakishpa wasinman kutirkan rikchak layayuk kashpa. ²³Chay runa llakishpa riptinna Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Allita yachachiykichi. Chay laya kullkinllapi kreyinakuk runakuna mana

atipankasapachu Tata Diospa mandunpi yaykuyta. ²⁴Kashkan willaykichi: Suk *kamellu animal suk aguja uchkunta mana atipanmanchu pasayta. Chashnami kullki likidu runa kullkinta ashwanta munashpa mana atipankachu Tata Diospa mandunpi yaykuyta.

²⁵Chayta uyarishpa ñukaykuna sukaman almirashpaynikuna tapunakurkanisapa:

—Chashna kaptinka ¿pikunati Tata Diospa mandunpi yaykunka?

²⁶Chaypina Jesuska ñukaykunata chapawashpankuna willawarkansapa:

—Manami niman suk runa atipanachu kikinllamanta Tata Diospa mandunpi yaykuyta. Tata Diosllami atipan runakunata mandunpi yaykuchiyta.

²⁷Chaypina Pedruka willarkan:

—Ñukaykuna tukuy tiyapakininikunata sakimushpaynikuna kanta katimuykaykisapa. ¿Imatati ñukaykunata kuwankisapa?

²⁸Jesuska willawarkansapa:

—Allita willaykichi. Tata Dios kay allpapi tukuy layata mushukta ruraptin ñukaka sielumanta shamudu runa tiyarisha allima llipyak tiyarinaynipi. Ñuka kamachikuk kaptini kankunapish tiyarinkichi chunka ishkay allima tiyarinaykichi. Chaypina chunka ishkay *israel aylluykikunata kamachishpa willankichi allitachu manachu rurashkasapa nishpa.

²⁹Kankuna ñukata katiwanaykicherayku wasikichita, wawkikichita, mamaykichita, tataykichita, wambraykichita, terrenuykichita saktitikichi Tata Diosmi sakishkaykichimanta ashwan aypata kushunkichi. Chaymanta wañushpaykichi mana tukuykiyukta Tata Dioswan sielupi kawsankichi.

³⁰Kunan kay tiempu aypa runakuna kikinkuna yuyanakunsapa ashwan alli kanankunata. Paykuna Tata Diospa

mandunpi washeru kankasapa. Chaymanta kankuna mana munadu kashpaykichipish Tata Diospa mandunpi primeru kankichi.

**Jesus yachachikurkan alli
trabajachikuk patronpa
ejemplunta.**

20 ¹Chaymanta Jesuska chay runakunata yachachirkansapa:

—Akuychi yuyaypachi imashnami Tata Dios mandunpi kamachikun nishpa. Suk patronpa atun uva chakran tiyarkan. Suk diya tuta tutalla payka llukshirkan peonkunata maskak chakranpi trabajanankunapa. ²Trabajadorkunata tarishpa willarkansapa: “Diya entero chakraynipi trabajaptikichi paktadutami pagarashkaykichi.” Chayta willashpa kacharkansapa trabajanankunapa.

³Chaymanta inti altupina kaptin chay patronka kashkan llukshirkan ashwan peonkunata maskak. Plasapi aypa mana trabajuyuk runakunata tarirkan.

⁴Paykunata willarkansapa: “Kankunapish rillaychi uva chakraynipi trabajak. Trabajashkaykichipa pagarashkaykichi.” Chashna willaptinkuna paykunapish rirkansapa trabajak.

⁵Chawpi diyata chaymanta tarditapish chay chakrayuk runaka kashkan rirkan peonkunata maskak. Paykunatapish kacharkansapa chakranpi trabajanankunapa. ⁶Chaymanta tardiyaykaptin chay patronka kashkan rirkan peonkunata maskak. Plasapika kashkan mana trabajuyuk runakunata tarirkansapa. Paykunata willarkansapa: “¿Imapati diya entero kaypi kankichi mana nimata rurashpa?”

⁷Chashna tapuptin willarkansapa: “Mana ni pi maskawashkasapachu trabajachiwanankunapa.” Chaypina chay patronka willarkansapa: “Kanku-

napish rillaychi uva chakraynipi trabajak.”

⁸Chaymanta chishyaptinna chay patronka kapatasta willarkan: “Tukuy trabajadorkunata kayay pagaranaykipsapa. Chay washa shamudu trabajadorkunata kallariy pagaraysapata.” Chay diya entero trabajashkakunata washata pagaraysapa. ⁹Chaypina suk oralla trabajashka runakunata pagararkansapa diya entero trabajaktashina. ¹⁰Chayta kawashpa tuta pachamanta trabajakuna rimarkansapa: “Ñukaykunata diya entero trabajashkaynikunarayku ashwan aypata pagarawankasapa.” Chashna yuyashpankunapish suk diya trabajashkankunallapa chaskirkansapa. ¹¹Chayrayku piñakushpankuna patrona yuyarkansapa mana alli pagarakuk patron kananta. ¹²Willarkansapa: “¿Imapatí ñukaykunata kay washa trabajak shamuk runakunawan idenllata pagarawankisapa? Paykunaka suk orallata trabajashkasapa. Ñukaykuna diya entero rupayta muchushpa trabajashkaynikunarayku ashwan aypata pagarawankimansapa karkan.”

¹³Chashna piñakushpa willaptinkuna chay patronka sukta willarkan: “Amigu, ñukaka manami llullachiykichu. ¿Manachu parlashkanchi suk diya entero trabajashkaykipsa pagaranaynipsa? Paktaduta pagaraptini ¿ima ashwantatí munanki? ¹⁴Chay chaskishkayki kullkikita apashpana rillay. Ñuka kankunawan paktallata chay washa shamushkakunata munani pagarayta. ¹⁵Ñuka kullkiniwan munashkaynita rurani. ¿Imapata piñakushpa envidianki chay trabajadormasikita kantashina idenllata pagaraptini?”

¹⁶Chay ejempluta yachachikushkanwasha Jesuska willarkansapa:

—Kay allpapi mana kreyinakuk runakuna Tata Diospa mandunpi

primeru kankasapa. Chaymanta alli munadu yuyanakup runakuna Tata Diospa mandunpi washeru kankasapa.

Jesus kimsaynin kuti rimarkan wañunanta.

(Mr 10.32-34; Lk 18.31-34)

¹⁷Chaypina Jesus Jerusalem llaktaman riykashpa ñukaykunallata chikan partiman pushawashpankuna willawarkansapa:

¹⁸—Allita yachankichi Jerusalem llaktaman riykananchikunata. Chaypi suk runa *saserdotekunapa kamachikuk-ninkunaman Moisespa killkadunta yachachikuk runakunaman ñukata pushawanka rantikuwak. Chaypina ñuka sielumanta shamudu runa kaptinipish paykunaka yuyankasapa wañuchiwankunapa. ¹⁹Chaypina *romano runakunapa makinpi kukuwankasapa. Chay romano runakuna sukaman asichiwashpankuna makawankasapa. Chakatawashpankuna wañuchiwanakasapa. Chaymanta wañushkaynimanta kimsaynin diya kashkan kawsamusha.

Jakobopa Juanpa maman Jesusta roygarkan kamachikunan tiempu wawankunata ladunpi tiyachinankunapa.

(Mr 10.35-45)

²⁰Chaymanta Sebedeopa warmin ishkay wawankunawan Jesusta laduncharkansapa. Sebedeopa wambrankuna Jakobowan Juan karkansapa. Paykunapa maman Jesuspa ñawpakninpi kunkurikushpa suk favorita mañarkan. ²¹Chaypina Jesuska payta tapurkan:

—¿Imatati munanki?

Payka aynirkan:

—Kan allimata kamachikuykaptiki kay ishkay wawaynikunata tiyachipay kada laduykipsa paykunapish kamachikunankunapa.

²²Chaypina Jesuska willarkan:
—Kankunaka mana yachankichichu imatami mañawaykankichi nishpa. Ñukami tukuy layata sukaman sufrinayni tiyan wañunaynikaman. Chashna sufrishpa iden suk ayak likiduta upyakshina kasha. Kankunaka manami atipankichimanchu ñukashina nanaykunata muchuyta.

Chashna willaptinkuna paykunaka aynirkansapa:

—Ariya, atipashasapa muchuyta.

²³Chaypina Jesuska aynirkansapa:
—Ariya kankunapish ñukashina sukaman sufrinaykichi tiyan. Ñukaka manami ni pita willashachu laduynipi tiyarishpa kamachikunaykichipa. Tatayni Diosmi aklanka pikunami laduynipi tiyarinkasapa nishpa.

²⁴Chashna chay warmi ishkay wawan-kunapa mañaptin ñukaykunaka uyarishpa sukaman piñakurkansapa. ²⁵Piñakushkaynikunata uyarishpa Jesuska tukuy ñukaykunata kayawash-pankuna willawarkansapa:

—Kankuna allita yachankichi tukuy llaktakunapi sinchi kamachikuk runakuna sukaman sinchita kamachiku-nankunata. Paykunaka mandunpi kawsak runakunata sukaman sufrichin-sapa kasunankunapa. ²⁶Kankunaka ama chay sinchi kamachikuk runakunashina kanayaychichu. Alli kamachikuk kanayashpaykichika tukuy runamasiki-chita allita yanapaychi. ²⁷Chaymanta tukuy runakunamanta ashwan sinchi kamachikuk kanayashpaykichika iden rantidu runakunashina pitapish kaptin yanapanaykichi tiyan.

²⁸Ñukapish sielumanta kay allpaman shamushkani tukuy runakunata yanapa-naynipasapa. Mana shamushkanichu sukkuna sirviwanankunapa. Shamushka-nimi wañushpa aypa runakunata kastigumanta salvanaynipa.

Jesus ishkay mana kawakuk runakunata alliyachirkan.

(Mr 10.46-52; Lk 18.35-43)

²⁹Chaymanta Jesus Jeriko llaktamanta llukshiykaptin aypa runakuna katirkan-sapa. ³⁰Chaypina ishkay mana kawakuk runakuna ñan ladunpi tiyaridu karkan-sapa. Paykuna Jesus pasaykananta uyarishpa sinchita kayashpa willarkan-sapa:

—¡Señor, ñawpa Davidpa miraknin, llakichiwashpa yanapawaysapa!

³¹Chashna sinchita kayaptinkuna Jesuswan rik runakuna micharkansapa ama kaparinankunapa. Chaypina paykunaka ashwan sinchita kaparikushpa willarkansapa:

—¡Señor, ñawpa Davidpa miraknin, llakichiwashpa yanapawaysapa!

³²Chaypina Jesus riykashkanmanta shayarishpa chay ishkay runakunata kayashpa tapurkansapa:

—¿Imatati munankichi ruranaynipa?

³³Chaypina paykunaka willarkansapa:

—¡Señor, munanisapa kawakuyta!

³⁴Chayta willaptinkuna Jesuska llakichishpankuna ishkantipna ñawinku-nata llankapurkansapa. Chay oralla kawakurkansapa. Paykunaka kawakush-pankunana Jesusta katirkansapa.

Jesus Jerusalem llaktapi yaykurkan.

(Mr 11.1-11; Lk 19.28-40;

Jn 12.12-19)

21 ¹Jerusalem llaktaman ñukaykuna Jesuswan tantalla rishpaynikuna chayarkanisapa Betfage llaktapi. Chay llaktillu *Olivos urku ladunpi karkan. Chaypi chayashpayni-kuna Jesus ishkay disipulunkunata willarkansapa:

²—Rillaychi chay kawananchi llaktaman. Chaypi chayashpaykichi tarinkichi suk wawayuk watadu burrata.

Chayta paskashpaykichi wawantinta ñukaman pushamuychi. ³Ichara suk runa tapushunkichiman: “¿Imapatí kay burrata paskankichi?” Chashna tapushuptikichi willaychi: “Señornini munan montanpana. Suk ratukaman kutichimushkaykisapa.”

⁴Chayta rurashpa ñawpa yachachikuk runa killkashkantashina ruraykarkan. Kashna killkarkan:

⁵“Sion llaktapi kawsak runakunata willaychi:

‘Mash kawaychi.

Kankunapa sinchi kamachikuknichi ñami shamuykanna.

Mana alabanakuk runa kashpa shamuykanna suk taksha burrupa sawanpi.

Suk burra wawanpa sawanpi shamuykan.’”

⁶Chashna burruta pushamunankunapa willaptinkuna chay ishkay disipulunkuna rirkansapa willashkanta rurak. ⁷Chaypina Jesusman burrata wawantinta pushamup-tinkuna ñukaykuna burritupa sawanpi llachapaynikunata churarkanisapa. Chaypina Jesuska chay burrituta montarkan Jerusalem llaktapi yaykunpana. ⁸Jesus riykaptinna aypa runakuna kuyashpankuna katirkansapa. Sukkuna sawa llachapankunata surkukushpankuna Jesuspa rinan ñanpi mantarkansapa. Sukkuna pankayuk ramakunata ñanpi mantarkansapa. ⁹Chaypina Jesuspa ñawpakninta rik runakuna washanta katik runakunapish sukaman kushikushpankuna sinchita willarkansapa:

—¡Akuyuchi kuyaypachi Jesusta ñawpa alli kamachikuk Davidpa miraknin kaptin! Tata Dioska payta kachamushka kamachiwanchikunapa. ¡Akuyuchi altu sielupi kawsak Tata Diosta sukaman kuyaypachi!

¹⁰Jesus Jerusalemni yaykuptin chaypi kawsak runakuna sukaman turbakushpankuna tapukurkansapa:

—¿Pití kay runaka?

¹¹Jesusta katik runakuna willarkansapa:

—Kay runaka Tata Diospa rimananta alli yachachikuk Jesusmi. Payka Galilea partipi Nasaret llaktamanta shamushka.

Tata Diospa wasinmanta Jesus rantikuk runakunata karkurkansapa.

(*Mr 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22*)

¹²Jerusalen llaktapi kashpana Jesuska *Tata Diospa wasinpi yaykurkan. Chay wasi pampapi aypa runakuna rantikuykarkansapa rantiykarkansapa. Tukuy chayta kawashpa Jesuska sukaman piñakushpa chay rantikuyyak runakunata rantik runakunatapish karkurkansapa. Chaymanta kullkita kambiakuk runakunapa urpayta rantikuk runakunapa mesankunata tikrachipurkansapa. ¹³Paykunata willarkansapa:

—Tata Dios killkadunpi willawanchisapa: “Tukuy runakuna rimankasapa wasini oranankuna wasi kananta.” Tata Dios chayta willawaptinchikunapish kankuna paypa wasinta ruraykankichi suwakunaykichi wasita.

¹⁴Chaymanta mana kawakuk runakuna kojo runakuna Jesusta laduncharkansapa. Paykunata llakichishpankuna alliyachirkansapa.

¹⁵Chaypina kamachikuk *saserdotekunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna chay *milagruta kawashpankuna sukaman piñakurkansapa. Chaymanta uyarirkansapa Tata Diospa wasinpi wambrakuna kaparikushpa rimaptinkuna:

—¡Akuyuchi kuyaypachi ñawpa alli kamachikuk Davidpa miraknin Jesusta!

Chayta uyarishpa saserdotekuna sukaman piñakushpa Jesusta willarkansapa:

16—¿Manachu uyarinki chay wambra-kuna kuyashushpa willashuykananku-nata?

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Ariya uyarinimi. ¿Manachu kankuna leyishkankichi Tata Diospa killkadunta? Kashna riman:

“Kanmi, Tata Dios, sukaman yanapankisapa taksha wambrakunata ñuñukuk wambrakunata kuyashushpa allimata kantanan-kunapa.”

17Chayta willashpana Jesuska chay runakunata sakirkan. Jerusalemanta Betania llaktaman rirkan chay tuta samanapa.

Jesus mana wayuchakuk igo kaspita willarkan chakinapa.

(Mr 11.12-14, 20-26)

18Chaymanta tutapacha Betaniamanta Jerusalem llaktaman kutishpa Jesuska sukaman yarkarkan. 19Chay riykanan ñan ladunpi suk *igo kaspita kawarkan. Chayta laduncharkan wayunta mikunayashpa. Wayunta maskashpa mana niman sukta tarirkanchu. Pankankunallata tarirkan. Chaypina chay igo kaspita willarkan:

—Kunanmantapacha manana kutin wayuchakunkinachu.

Chashna willaptinlla chay igo kaspika chakirkan. 20Ñukaykuna chayta kawashpaynikuna sukaman almirashpa Jesusta tapurkansapa:

—¿Imashnatí kay igo kaspi willashkayki ratulla chakishka?

21Chaypina Jesuska ayniwarkansapa:

—Allitami willaykichi. Kankunapish tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa atipankichiman ñukashina rurayta. Mana suk igo kaspillatachu atipankichiman chakichiyta. Kay urkutapish willankichiman: “Kaymanta suchushpayki rillay atun yakupi sumik.” Tukuy

shunku Tata Diosta kreyishpa willaptikichika kay urkuka suchunka. 22Tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa mañaptikichi payka tukuy mañashkaykichita kushunkichi.

Chiknik runakuna

Jesusta tapurkansapa pimi kachamushka nishpa.

(Mr 11.27-33; Lk 20.1-8)

23Chayta yachachikushkanwasha Jesuska Jerusalem llaktapi chayashpa Tata Diospa wasinpi yaykurkan. Chaypi yachachikuykaptin saserdotekunapa kamachikukninkunawan *judiyu awtoridarkuna Jesusta ladunchashpankuna tapurkansapa:

—¿Pití kanki chashna yachachikunaykipa? ¿Pití kachamushushka kaykunata yachachikunaykipa?

24Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ñukapish kankunata tapuykichi. Ayniwaptikichika willashkaykichi pimi kachamuwashka nishpa. 25May willawaychi. ¿Pití Juanta kachamurkan runakunata bawtisanankunapa? ¿Tata Dioschu suk runachu kachamurkan?

Chashna Jesus tapuptinkuna chay runakuna sukwan sukwan willanakurkansapa:

—Ayniptinchikuna Tata Dios Juanta kachamushkanta payka willawashunchisapa: “Tata Dios kachamushka kaptin ¿imapatí mana kasushkankichi?”

26Chaymanta ayniptinchikuna runakuna kachamushkanta tukuy kay runakuna sukaman piñayawashunchisapa. Paykunaka kreyinsapa Tata Dios kachamuptin yachachikushkanta.

27Chashna willanakushpankuna chay runakunaka Jesusta willarkansapa:

—Mana yachanisapachu pimi Juanta kachamushka nishpa.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Ñukapish manami willaykichichu pimi kachamuwashka tukuy chaykunata ruranaynipa.

Jesus yachachikurkan ish kay wambrakunapa ejemplunta.

²⁸Chaymanta Jesuska chay runakunata willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi kay ejempluta parlachiptini: Suk runapa tiyarkan ish kay ullku wambrankuna. Suk diya suk wambranta willarkan: “Kunan rillay uva chakraynipi trabajak.” ²⁹Chashna tatan willaptin chay wambraka aynirkan: “Mana rinayanichu.” Chaymanta suk ratukaman allita yuyaykushpa rirkan trabajak. ³⁰Chaymanta chay runaka suknin wambranta willarkan uva chakranpi trabajak rinanpa. Payna almitishpa willarkan: “Ariya, kunanlla rini.” Chashna rimashpash mana rirkanchu. ³¹Kunanka willawaychi. ¿Chay ish kay wambrankunamanta maykanti tatanpa munananta rurarkan?

Chashna tapuptin paykunaka willarkansapa:

—Chay trabajak rik wambra tatanpa munananta rurarkan.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Allitami ayniwashkankichi.

Kankuna yuyankichi chay *romano awtoridarkunapa kobraukninkuna waynandera warmikuna mana alli rurak kanankunata. Ñukaka willaykichi. Paykuna kankunamanta ñawpakta Tata Diospa mandunpi yaykunkasapa.

³²Juan Bawtista shamushka yachachishuknikichi allita rurashpa kawsanaykichipa. Kankunaka mana nima kreyishkankichichu. Chaykamanka waynandera warmikuna romanokunapa kobraukninkuna Tata Diospa rimananta allita kreyishpana kawsarkansapa.

Jesus yachachikurkan mana alli trabajadorkunapa ejemplunta.

(Mr 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³Chaymanta Jesuska chay runakunata kashkan willarkansapa:

—Kunanka yachachiykichi chikan ejempluta. Tiyarkan suk chakrayuk runa. Chay runaka chakranpi uvakunata tarpuchishkanwasha wertata rurachirkan. Chaymanta churarkan suk manllayba batanta chaypi uva waykunata sarushpankuna illinta kapinankunapa. Chaymanta suk manllayba altu wasita rurachirkan altuyninmanta suk runa kuydananpa. Tukuy chaykunata rurashpana suk runakunawan paktanaturkansapa uvakunata pallashpa paywan patumanakunankunapa. Chashna paktanakushpankuna chay runaka rirkan suk karu llaktaman.

³⁴Chaymanta pallana tiempu chayamuptinna chay runaka wiwachunkunata kacharkansapa patuma palladu uvata chaskik.

³⁵Chaypina chay chakrata kuydak runakuna patron kachashkan wiwachunkunata apishpankuna sukkunata makarkansapa, sukkunata wañuchirkansapa, sukkunata rumincharkansapa. ³⁶Chaypina chay chakrayuk runaka kashkan ashwan aypa wiwachunkunata kacharkansapa. Paykunatapish chay trabajadorninkuna idenllata rurarkansapa. ³⁷Chaymanta patronka kacharkan chaylla wambranta. Yuyarkan: “Kay wambraynita manchashpankuna kasunkasapa.”

³⁸Chaypina chay trabajadorkuna patronpa wambranta kawashpankuna willanakurkansapa: “Mash kawaychi. Chay shamuykak runa chakrayuk runapa wambranmi. Tatan wañuptin kay chakraka paypa kipaninan tiyan. Kunanlla akuychi wañuchiypachi

ñukanchikunapa tukuy kay uva chakra kiparinanpa.”³⁹ Chashna willanakushpankuna chay runapa wambranta apirkansapa. Uva chakra washaman pushashpankuna wañuchirkansapa.

⁴⁰Jesus chayta yachachikushkanwashachiknik runakunata tapurkansapa:

—¿Imatati yuyankichi? Chay chakrayuk runa kutimushpa ¿imatati ruranka chay mana alli rurak trabajadorminkunata?

⁴¹Paykunaka aynirkansapa:

—Chay runaka mana nima llakichishpa tukuy chay mana alli rurak runakunata wañuchinkasapa. Chaymanta chikan trabajadorkunata chakranta kunkasapa kuydanankunapa. Chaypina uva pallana tiempu kaptin paykunata tukuy pallashkanakuna uvata patumata kunkasapa.

⁴²Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka ¿manachu Tata Diospa killkadunta leyishkankichi? Chay killkadunpi Tata Dioska riman:

“Suk runa wasinta rumimantapuraptin trabajadorninkuna suk alli sinchi rumita wishchurkansapa mana alli nishpa.

Chay wasichakuk runaka chay wishchudu rumita wasi kallarinanpi churarkan.

Chashna Tata Dios ruraptin sukaman almiranchisapa.”

⁴³Chashna Tata Dios killkadunpi rimaptin ñukaka willaykichi: Payka mananami kankunata munashunkichinachu mandunpi kawsanaykichipa. Suk chikan llaktamanta runakunatami kayanka. Paykunami Tata Diosta kushichishpa kawsankasapa. ⁴⁴Pipish kashpa mitkakushpa chay sinchi rumipi urmashpa paki paki tukunka. Chaymanta chay wishchudu rumi urmashpa pitapish kaptin apyachishpa wañuchinka.

⁴⁵Chaypina kamachikuk saserdotekunawan ^{*}fariseo runakunaka Jesus

yachachikushkanta uyarishpa willanakurkansapa:

—Payka willawaykanchisapa iden chay mana alli rurak trabajadorkunashina kananchikunata.

⁴⁶Chashna willanakushpankuna sukaman piñakushpa Jesusta apinayarkansapa wañuchinankunapa. Chashna munashpankunapish mancharkansapa apiyta tukuy runakuna kreyiptinkuna Jesus Tata Dios rimashkanta yachachikuk runa kananta.

**Jesus suk funsiapa ejempluta
yachachikurkan.**

(Lk 14.15-24)

22 ¹Chaymanta Jesus kashkan suk ejempluta rimashpa chay runakunata yachachirkansapa:

²—Yachachiykichi imashnami Tata Diospa mandunpi yaykunkichi nishpa. Suk alli kamachikuk runa wambranpa funsiata rurarkan. ³Payka wiwachunkunata kacharkan tukuy konvidadukunata kayanankunapa. Kayaptinkunapish chay konvidadukunaka mana rinayarkansapachu. ⁴Mana rinayaptinkuna chay alli kamachikuk runaka chikan wiwachunkunata kayashpa willarkansapa: “Rillaychi tukuy konvidadukunata willak: ‘Patronninkunaka vakankunata raku animalninkunata ñami wañuchichishkana. Mikunaka ñami ruraduna. Chayrayku chay funsiapi rinkichishi mikuk.’”

⁵Chashna chay wiwachunkuna willaptinkuna chay konvidadukunaka mana rinayarkansapachu. Sukkunaka chakrankunaman rirkansapa. Sukkunaka rirkansapa negosyunkunata rurak. ⁶Sukkunaka chay kayak rikkunata apishpa makarkansapa wañuchinankunakaman. ⁷Chaypina chay alli kamachikukka sukaman piñakushpa soldadunkunata kacharkansapa chay wañuchikuk runakunata

wañuchinankunapa. Willarkansapa llaktankunatapish rupachinankunapa.

⁸Chaymanta wiwachunkunata willarkansapa: “Fungsiapa mikuna ñami ruraduna. Chay konvidashkayni runakuna mana alli rurak kashpankuna manami wasinipi yaykunkasapachu.

⁹Chayrayku rillaychi kallikunapi kawanaykichi runakunata kayak funsiaman shamunankunapa.”

¹⁰Chashna willaptinkuna chay wiwachunkunaka rirkansapa kallikunapi purik runakunata konvidak funsiaman rinankunapa. Alli rurak mana alli rurak runakunata konvidaptinkuna chay manllayba wasinipi aypa runakuna tantanakurkansapa.

¹¹Chaypina chay alli kamachikuk runaka konvidadukunata kawak yaykurkan.

Chaypi sukta kawarkan mana funsiapi yaykunapa laya llachapayukta. ¹²Payta kawashpa willarkan: “Amigu ¿imapati yaykumushkanki mana funsiapi yaykunapa laya llachapayuk?” Chashna tapuptin chay runaka mana nima ayniyta atiparkanchu.

¹³Chaypina chay alli kamachikuk runaka mesaman mikuna apak runakunata willarkan: “Kay runata chakinta makinta watawshpa wishchukuychi wasi washa tutayaduman. Chaypi kastigunta mana muchushpa sukaman kirunkunata mukushpa wakanka.”

¹⁴Chashna Jesus yachachikushpa willarkansapa:

—Tata Dioska aypa runakunata kayansapa mandunpi yaykunankunapa. Chashna kayaptinkunapish sukkunalla aklladu kashpa yaykunkasapa.

Chiknik runakuna Jesusta pantachichinayarkansapa.

(Mr 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵Jesus yachachikushkanwasha *fariseo runakuna chikanpi tantanakushpankuna willanakurkansapa:

—Akuychi Jesusta pantachichiypachi mana allita rimanampa. Mana kuskanpi rimaptin awtoridarkunapi chatakushunchisapa.

¹⁶Chayta ruranayashpankuna fariseokunaka kikinkunapa disipulunkunawan *Herodespa partidunta katikkunata kacharkansapa Jesusta tapuk:

—Maestru, ñukaykuna yachanisapa mana llullakushpa allimallata yachachikunaykita. Tukuy runakunata yachachinki Tata Diospa munananta rurashpa kawsanankunapa. Kanmi tukuy laya runakunapa yuyayninkunata allimata riksinki. Chayrayku ni pita manchashpa yachachikunki. ¹⁷Kunanka willawaysapa: Chay *romano sinchi kamachikuk kullkinikunata mañawaptinkuna ¿allichu manachu pagarakunaynikunapa?

¹⁸Chashna tapuptinkuna Jesuska yacharkan pantachichinayashpa tapushkanakunata. Chaypina willarkansapa:

—Kankunaka allipi tukushpa llullachiwanyaykankichi. ¿Imapatí chashna tapuwashpa pantachichiwanyaykankichi?

¹⁹Mash chay pagarakunaykichi kullkita kawachiwaychi.

Chayta mañaptinkuna suk kullkita kurkansapa.

²⁰Jesus chay kullkita kawashpana tapurkansapa:

—¿Pipa uyantí pipa shutintí killkadu kay kullkipika?

²¹Chaypina paykunaka aynirkansapa:

—Romano ashwan sinchi kamachikuk *Sesarpa.

Chashna ayniptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Chay kamachikuk Sesarpa kaktaka payta kuychi. Tata Diospa kaktaka payta kuychi.

²²Chayta willaptinkuna chay pantachichinayak runakunaka sukaman almirashpankuna upallalla Jesusmanta anchurkansapa.

**Jesus yachachikurkan wañudukuna
kawsamunankunata.**

(Mr 12.18-27; Lk 20.27-40)

²³Chaymanta chay diyalla *saduseo runakuna rirkansapa Jesuswan parlak. Saduseokunaka yachachikunsapa mana ni pi wañushkanmanta kawsamunanta. Chayrayku paykunaka Jesusta willarkansapa:

²⁴—Maestru, ñawpa yachachikuk Moises kashna yachachikurkan: “Suk kasadu ullku manara ni suk wambrayuk kashpa wañuptin wawkin chay viyudawan kasaranan tiyan. Chaypina ullku wambrata wawayaptin wañudupa wambranshina kanan tiyan.” ²⁵Kunanka willayki. Kay llaktaynikunapi kanchis wawkipura tiyarkan. Chaypina mayor wawki kasararkan. Chay ullku manara niman suk wambrayuk kashpa wañurkan. Chay mayor wañuptin wawkin viyuda kuñadanwan kasararkan. ²⁶Paypish wañurkan niman suk wambrayuk kashpa. Chaypina chay viyudaka kashkan kasararkan ish kaynin mashanwan. Paypish mana niman suk wambrayuk kashpa wañurkan. Chashna kusankuna wañuptin wañuptinlla chay warmika tukuy mashankunawan kasararkan. ²⁷Tukuy kusankuna wañuptinkuna chay warmipish wañurkanna. ²⁸Kunanka willawaysapa. Tukuy chay runakuna chay viyudawan kasararkan. Wañudu runakuna kawsamushpankuna chay kanchis wawkipuramanta ¿maykan kakpatí kanman warminka?

²⁹Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Kankunaka Tata Diospa killkadunta mana entiendishpa kikikichilla llullachinakuykankichi. Manami yachankichichu Tata Dios sukaman atipak kashpa wañudukunata kawsachimunanta.

³⁰Tata Dios wañudu runakunata kawsachimushkanwasha mana niman suk ullku niman suk warmi kasaranka-sapanachu. Sielupi kawsak *angelkunashina kawsankasapa.

³¹¿Manachu leyishkankichi Tata Diospa killkadunta? Chaypi riman wañudukuna kawsamunankunata. Tata Dios kashna riman: ³²“Ñuka Abrahampa Isakpa Jakobopa Tata Diosninmi kani.” Chashna Tata Dios rimaptin yachanchisapa chay ñawpa awilunchikuna wañushkankunamanta kawsamushkankunata. Tata Dios kawsak runakunallapa Diosninmi.

³³Chayta uyarishpankuna chay runakuna sukaman almirarkansapa Jesus allimata yachachikuptin.

**Jesus yachachikurkan Tata Diospa
kamachikunankunamanta suk
ashwan alli kananta.**

(Mr 12.28-34)

³⁴Chaymanta fariseo runakuna yachashpa Jesus saduseokunata upallayachishkankunata tantanakurkansapa. ³⁵Suk fariseoka ñawpa Moisespa killkashkanta yachachikuk runa karkan. Payka Jesusta pantachichinayashpa tapurkan:

³⁶—Maestru, Tata Diospa tukuy kamachikunankunamanta ¿maykanti ashwan alli kasunaynikunapa?

³⁷⁻³⁸Chayta tapuptin Jesuska willarkansapa:

—Tukuy kamachikunankunamanta kaymi ashwan alli: “Kamachikuk Tata Diosnikita tukuy shunku kuyanayki tiyan. Payta sukaman munashpa allita yuyaykushpa kawsanayki tiyan.”

³⁹Chaymanta chay ish kaynin kamachikunanka chay layallami: “Kikiki kuyanakupshina tukuy runamasikikunata kuyashpa kawsay.” ⁴⁰Kay ish kay kamachikunankuna tukuy *Moisespa kamachikunankuna tukuy ñawpa alli

yachachikukunapa killkashkankuna orkonkunashina sinchichin.

Jesus yachachikurkan ashwan alli kamachikuk kananta.

(Mr 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹Chayllapi tantanakudu kaptinkuna Jesuska fariseokunata tapurkansapa:

⁴²—Kankunaka ¿imatati yuyankichi sielumanta shamuk salvakuk runapa? ¿Maykan runapa mirakninti?

Chashna tapuptinkuna fariseokunaka aynirkansapa:

—Payka ñawpa awilunchi Davidpa mirakninni.

⁴³Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Davidpa miraknin kaptinka ¿imatapí Tata Diospa Espiritun yanapaptin Davidka rimarkan paypa kamachikuknin kananta? Davidka kashna killkakurkan:

⁴⁴“Tata Dioska kamachiwak runata willarkan:

‘Kay alli laduynipi tiyariy ñukawan kamachikunaykipa

ñuka tukuy chiknishuk runakunata saru saru ruranaynikaman kanta kasushunankunapa.’”

⁴⁵Chay killkadu rimanampi Davidka willarkan sielumanta shamuk salvakuk runa paypa sinchi kamachikuknin kananta. Davidpa kamachikuknin kaykaptinka ¿imashnatí paypa miraknin kanman?

⁴⁶Chashna Jesus yachachikuptin chay fariseokuna mana nima ayniya atiparkansapanachu. Chay tiempumantapacha niman suk runa animukurkanachu Jesusta nimata tapuyta.

Jesus fariseo runakunata piñayarkansapa.

(Mr 12.38-40; Lk 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹Chaymanta Jesus chay *fariseo runakunata yachachishkankunawasha chay tantanakudu runakunawan ñukaykunata yachachiwarkansapa:

²—Moisespa killkadunkunata yachachikuk runakunawan fariseo runakuna tantanakunankuna wasipi tiyarinsapa chay killkadukunata yachachikunankunapa. ³Paykunapa yachachikunankunata kasuychi. Tukuy willashushkaykichita ruraychi. Chayta rurashpaykichi ama paykuna ruranankunata sinchichu. Paykuna sukaman allita yachachishushpaykichi-pish kikinkuna mana yachachishunaykichita ruransapachu. ⁴Paykunaka tukuy runakunata sukaman kamachinsapa. Chay rikchak laya yachachikunankunata willashpankuna paykunaka mana atipana laya sukaman llashak kargata aparichikshinami. Chaypina kikinkuna yachachikushkankunata mana niman suk tipisituta ruranayansapachu.

⁵Paykunaka tukuy layata ruransapa runamasinkuna kawanankunallapa. Tata Diospa rimananta tipi llañu karapakunapi killkansapa. Chaykunata urkunkunapi brasunkunapi watashpankuna purinsapa. Chaymanta llachapankuna mañanpi sumachishpankuna mudakunsapa. ⁶Fiestakuna tiyaptin ashwan allima tiyarinakunapi munansapa tiyariya. Tantanakunankuna wasikunapi ashwan allima bankukunapi tiyarinayansapa. ⁷Kallikunapi purishpankuna sukaman munansapa tukuy runakuna kuyashpa “maestru” nishpa rimachinankunapa.

⁸Kankuna ama paykunashina munaychichu “maestruynikuna” nishpa willashunaykichita. Kankunaka wawkipurallami kankichi. Ñukallami maestruykichi kani.

⁹Chaymanta kay allpapi kawsak runakunata ama niman sukta Tata Diostashina “Tatayni” nishpa willaychichu. Tata Diosnikichika suklallami. Payka sielupimi kawsan. ¹⁰Chaymanta ama nima munaychichu runamasikichi

willashunaykichipa “kanmi kanki kamachiwakninikuna” nishpa.

Ñukallami kamachikunikichi kani.

¹¹Chaymanta kankuna ashwan alli kamachikuk kanayashpaykichi tukuy runamasikichita sukaman yanapanaykichi tiyan. ¹²Kankuna kikichilla kreyinakushpa kawsaptikichi Tata Dios sukaman pinkachishunkichi. Chaymanta allillapi mana kreyinakushpa runamasikichita kuyashpa yanapaptikichi Tata Dios sukaman kushikushpa yanapashunkichi.

¹³Chaypina Jesuska willarkansapa: —Alaw, kankuna fariseokunata Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata sukaman llakichiykichi. Kankunaka allipi tukushpa llullakuykanchi. Tata Diosta mana nima kasunayashpa kawsankichi. Chaymanta chay kasunayak runakunata sukaman michashpa pantachichinkichi ama Tata Diospa mandunpi yaykunankunapa.

¹⁴Alaw, kankuna fariseokunata Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata sukaman llakichiykichi. Kankunaka allipi tukushpa llullakuykanchi. Viyuda warmikunata mana nima llakichishpaykichi wasinkunata doynuyapunkichi. Chayta rurashpaykichipish allipi tukushpa Tata Diosta unayta orankichi. Chayrayku Tata Dios sukkunamanta ashwanta kastigashunkichi.

¹⁵Alaw, kankuna fariseokunata Moisespa killkadunta yachachikukunata sukaman llakichiykichi. Kankuna allipi tukushpa llullakuykanchi. Ariya yakuta allpata purinkichi suk runata yachachinaykichipa kankunashina kawsananpa. Chaymanta chay runata sukaman pantachichtikichi payka kankunamanta ashwanta uchallikun. Chayrayku Tata Dios mana tukuyniyuk ninapi kankunamanta paykunata ashwanta kastigankasapa.

¹⁶Alaw, kankunata llakichiykichi. Kankuna iden mana kawakukshina kaykashpaykichipish sukkunata ñanta riksichinayankichi. Llullakushpa yachachinkichi: “Suk runa *Tata Diospa wasinpa jurashpaka mana ruraptinpi mana nimananchu. Chaymanta Tata Diospa wasinpi tiyak kuripa jurashpa tukuy jurashkanta ruranan tiyan.”

¹⁷Chashna yachachikushpaykichi mana alli yuyaykuk mana nima entiendik runakuna kankichi. ¿Maykantí ashwan alli? ¿Tata Diospa wasinchu? ¿chay wasipi kurichu? Chay kuri Tata Diospa wasinpi churadu kashpara paypa kiparin. Chayrayku Tata Diospa wasinka chay churadu kurimanta ashwan allimami.

¹⁸Chaymanta kankuna llullakushpa yachachikunkichi: “Suk runa *altarpa jurashpa mana ruraptinpi mana nimananchu. Chaymanta altarpí ofrendapa jurashpa tukuy rimashkanta ruranan tiyan.” ¹⁹Chayta yachachikushpaykichi mana nima entiendik runakuna kankichi. ¿Maykantí ashwan alli? ¿Altarchu? ¿chay altarpí churadu ofrendachu? Chay ofrenda altarpí churadu kashpara Tata Diospa kiparin. Chayrayku ofrendakunamanta altar ashwan alli.

²⁰Suk runa altarpa jurashpa mana altarllapachu juran. Tukuy chay altar sawanpi churadukunapapish juran. ²¹Chaymanta suk runa Tata Diospa wasinpa jurashpaka mana wasinllapachu juran. Tata Dios chay wasinpi kawsaptin chay runaka kikin Tata Diospa shutinpi juraykan. ²²Sielupi Tata Dioska allima tiyarinanpi tiyaridumi. Chayrayku suk runa sielupa jurashpa mana sielullapachu juraykan. Kikin Tata Diospa shutinpi tiyarinanpapih juraykan.

²³Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Alaw, kankuna Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata fariseo runakunata sukaman llakichiykichi. Kankuna allipi tukushpa llullakuykankichi. Mentapa kominospa anispa chunkamanta sukta suchuchinkichi Tata Diosta kunaykichipa. Chaykamanka ashwan kasunaykichipa kamachikunankunata mana kasunkichichu. Tata Dios willawanchisapa allillata rurashpa runamasinchikunata llakichishpa kawsananchikunapa. Chaymanta rimashkanchikunata rurananchikuna tiyan. Chay kamachikunankunata alli kanman ruranaykichipa. Chaymanta chunka tiyapushunaykichimantapish sukta Tata Diosta kuychi.

²⁴Kankunaka mana allita entiendishpaykichi iden mana kawakuk runakunashina kaykashpaykichi suk runakunata munankichi ñanta riksichiyta. Chaymanta suk kishnisillu moskitu yakuykichipi sipikuptin shushunkichi ama millpunaykichipa. Chaykamanka mana nimatashina yuyankichi suk manllayba *kamellu animalta millpunaykichipa.

²⁵Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Alaw, kankuna Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata fariseo runakunata sukaman llakichiykichi. Kankuna allipi tukushpa llullakuykankichi. Suk vasu suk kallana washanlla maylladushina kankichi. Kankuna alli rurak runa tukushpaykichi tukuy layakunata kikikichillapa munankichi. Tukuy layakunata munankichi suwayta. ²⁶Kankuna fariseo runakuna mana nima entiendik kashpaykichi iden mana kawakuk runakunashina kankichi. Suk susya vasupa ukunta mayllaychi washantapish chuya chuya kiparinanpa. Tata Diosta roygaychi tukuy uchaykichimanta perdonashunaykichipa. Chaypirami allita rurashpa kawsankichi.

²⁷Alaw, kankuna fariseo runakunata Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata sukaman llakichiykichi. Kankunaka allipi tukushpa llullakuykankichi. Iden yurakyachidu bovedashinami kankichi. Chay boveda allimata rikurishpapish ukunpi millanapa laya wañudupa tullunkuna kiparinsapa. ²⁸Chay bovedashina kankuna allimata rikurinkichi. Alli rurakshina tukunkichi runakuna kreyishunankunapa. Kankunapa tukuy yuyaynikichi sukaman mana alli kashpa mana alli rurak runakuna kankichi.

²⁹Alaw, kankuna Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata fariseo runakunata sukaman llakichiykichi. Kankunaka allipi tukushpa llullakuykankichi. Ñawpa yachachikuk runakunapa allima bovedankunata rurankichi ama paykunata kunkanaykichipa. Chaymanta ñawpa alli rurak runakunata yuyashpa monumentunkunata sumachinkichi. ³⁰Chayta rurashpa rimankichi: “Ñawpa awilunchikuna yachachikuk runakunata wañuchirkan-sapa. Ñukanchikuna ñawpa tiempu kawsashpanchikunaka manami wañuchiyta yanapanchimansapachukarkan.” ³¹Chashna rimashpaykichi yuyanakykankichi iden chay wañuchikuk awiluykichishina kanaykichita. ³²Paykunamanta ashwan sakra wañuchikuk runakuna kankichi.

³³Kankunaka iden machakuykunashina sakra likidumi kankichi. ¿Imashnatí chay mana tukuyniyuk nina kastigumanta kishpinkichiman? ³⁴Chayrayku ñukaka Tata Dios rimashkanta yachachikuk runakunata kachashasapa yachachishunaykichipa. Yachaysapa runakunatapish kachashasapa. Kankuna sakra mana allita rurakkuna kashpaykichi sukkunata wañuchinkichi. Sukkunata chakatashpa wañuchinkichi.

Sukkunata chiknishpa tantanakunan-kuna wasikunapi makankichi. Chaymanta llaktan llaktanpi sukkunata chiknishpa padesichiypi katinkichi.

³⁵Chay mana alli rurashkaykichirayku Tata Dioska kastigashunaykichi tiyan. Kayin chay ñawpa alli rurak wawkin Abelta wañuchirkan. Chay tiempuman-tapacha chiknikuk runakuna allita rurashpa kawsak runakunata wañuchir-kansapa. Tata Diospa wasin altarpa ladunpi kankunapish Berekiyaspa wambran Sakariyasta wañuchirkankichi. Tukuy chay wañuchidu runakunarayku Tata Dioska kankunata sukaman kastigashunkichi. ³⁶Allita willaykichi: Aypa runakuna runamasinkunata wañuchishkankunarayku Tata Dioska kay tiempupi kawsak runakunata kastigankasapa.

**Jesus Jerusalempi kawsak
runakunata llakichirkansapa.**
(Lk 13.34-35)

³⁷Chaymanta Jesuska Jerusaleñ llaktapi kawsak runakunata sukaman llakichishpankuna willarkansapa:
—Sukaman kankunata llakichiykichi. Tata Dios rimashkanta yachachikukkunata wañuchinkichi. Tata Dios kachashkan yachachikuk runakunatapish ruminchashpa wañuchinkichi. Ñuka aypa kuti kankunata amachanayashkaykichi iden suk wallpa wawankunata rikran sikipi tantanachishpa amachashina. Sukaman kankunata amachanayaptinipish mana nima layapi munankichichu. ³⁸Mash uyariwaychi. Mana munawashkaykichirayku llaktaykichi chunlla likidu kiparinka.

³⁹Chaymanta willaykichi. Suknin diya kankunaka willawanaykichi tiyan: “Kanka sukaman allima kanki Tata Diosmanta shamudu runa kashpayki.” Chashna willawanaykichi diyakaman mananami kawawankichinachu.

**Jesus rimarkan Tata Diospa wasinta
runakuna urmachinankunata.**

(Mr 13.1-2; Lk 21.5-6)

24 ¹Chayta yachachikushkanwashpa Jesuska *Tata Diospa wasin-manta llukshirkan. Riykaptin ñukaykuna ladunchashpa willarkani-sapa:

—Mash kaway kay allima ruradu Tata Diospa wasinta.

²Chashna kawachiptinikuna Jesuska willawarkansapa:

—Kunan kawachiwaykankichi kay allima ruradu wasita. Mash allita uyariwaychi. Shamunkasapa chiknishuk runakuna tukuy kay kawashkaykichi allima pirkakunata urmachik. Urmachiptinkuna mana niman suk rumi sawapura kiparinkanachu.

**Jesus yachachikurkan manara kay
allpa tukuptinra imakunatami
kawankasapa nishpa.**

(Mr 13.3-23; Lk 21.7-24; 17.22-24)

³Chaymanta Jesus *Olivos urkuman rirkan. Chaypi tiyariptin ñukaykunalla ladunchashpaynikuna tapurkanisapa:

—¿Aykapiti Tata Diospa wasinta urmachinkasapa? ¿Imata kawashpati yachaymansapa kutimunayki tiempu kananta? ¿Imashnati yachaymansapa kay allpa kullunan tiempu kananta?

⁴Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Allita kuydanakuychi ama ni pi llullachishunaykichipa. ⁵Manara kutimuptinira aypa runakuna shamunkasapa ñukapi tukushpa willashuknikichi: “Ñukami kani Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa.” Chashna rimashpankuna aypa runakunata llullachinkasapa. ⁶Kankuna uyarinkichi runakuna chikninakushpankuna kaypi chaypi makanakushpa wañuchinaku-nankunata. Chayta uyarishpaykichi ama

manchakuychichu. Chashna makana-kushpa wañuchinakushpalla kawsanan-kuna tiyan. Chashna kaptinpih manara tukunan tiempurachu. ⁷Suk partipi kawsak runakuna chikan llaktapi kawsakkunawan sukaman chiknina-kushpankuna makanakushpa wañuchinakunkasapa. Chaymanta aypa llaktakunapi sinchi yarkay tiyanka. Aypa llaktakunapi allpa sinchita kuyunka. ⁸Chashna runakuna chaykunawan sukaman sufrishpankuna ashwantara sufrinkasapa.

⁹Chaypina chiknishuk runakuna awtoridarkunapi chatashunkichi sufrichishunaykichipa. Ñukata kreyiwashpa kawsashkaykichirayku tukuy llaktakunapi aypa runakuna chiknishushpaykichi wañuchishunkichi. ¹⁰Chay tiempu runakuna manana munankasapanachu kreyiwashpa kawsayta. Chaymanta sukwan sukwan chikninakushpankuna awtoridarkunapi chatanakushpa kawsankasapa. ¹¹Aypa llullachikuk runakuna rimankasapa Tata Dios rimashkanta yachachikuykanakunata. Chashna yachachikushpa aypa runakunata llullachinkasapa. ¹²Aypa runakuna sukaman ashwan ashwanta uchallikushpalla kawsaptinkuna aypa ñukata kreyiwakkunapish manana kuyanakushpanachu kawsankasapa. ¹³Kankuna wañunaykichi diyakaman allita ñukallata kreyiwashpa kawsaptikichi Tata Dioska salvashunkichi rinaykichipa sielupi kawsak. ¹⁴Chayrayku tukuy kay allpapi kawsak runakunata yachachinaykichi tiyan ñukata kreyiwashpa Tata Diospa mandunpi yaykunankunapa. Chaymanta tukuy llaktakunapi rimanaynita uyarptinkunara kay allpa tukunan tiyan.

¹⁵Chaymanta Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Ñawpa yachachikuk Daniel Tata Dios rimashkanta killkarkan: “Tata Diospa wasinpi suk chiknikuk runa

sukaman sakra millanapa layata ruranka.” Chaymanta Tata Diospa wasinpi chay runa yaykuptin chay Daniel killkashkanta leyishpaykichi allita yuyaychi. ¹⁶Chashna Tata Diospa wasinpi chay millanapa layata ruraptin kawashpaykichi Judeapi kawsakkuna urkukunaman nitikuychi. ¹⁷Wasi altuyninpi kashpaykichika chayllamanta nitikuychi. Amana wasikichipi yaykuychinachu nima tiyapushunaykichita surkuk. ¹⁸Chakraykichipi trabajaykashpaykichika chayllamanta nitikuychi. Ama wasikichiman kutiychichu alli llachapaykichita surkuk. ¹⁹Chay sinchi llakina tiempu okupada warmikuna ñuñuchikuk warmikuna sukaman sufrinkasapa. Chayrayku paykunata sukaman llakichini.

²⁰Kankuna Tata Diosta roygaychi ama taya tiempu nima *samana diya nitikunaykichipa. ²¹Chay sinchi llakina tiempu tukuy runakuna sukaman sufrinkasapa. Tata Dios kay allpata rurashkanmantapacha manara chay laya llakina tiempu tiyarkanrachu. Nima chay tiempu washan chay laya llakina tiyankachu. ²²Tata Dioska tukuy akllashkan runakunata kuyashkanrayku chay llakina tiempu tukuchanka. Mana utka tukuchaptinka tukuy runakuna wañunmansapa.

²³Chaymanta Jesuska ñukaykunata yachachiwaysapallapi katirkan:

—Chay tiempu ichara suk runakuna willashunkichiman: “Mash kawaychi. Kaypinami chaypinami Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa.” Chashna willashuptinkuna ama kreyiychichu.

²⁴Chay tiempu aypa runakuna llullachikushpa rimankasapa Tata Diosmanta shamudu salvakuk runakuna kanankunata. Sukkuna llullachikushpa rimankasapa Tata Dios kachamushkanta yachachikunapa. Paykunaka rikchak

laya almirana *milagrukunata rurankasapa. Chayta rurashpankuna munankasapa Tata Dios akllashkan runakunatapish llullachiysapata.

²⁵Ñami yachachishkaykichina ama chay llullachikuk runakunata kreyinaykichipa. ²⁶Sukkuna willashunkichiman: “Rillaychi payta kawak chunlla chakidu pampapi.” Chashna willashuptikichika ama rillaychichu. Sukkuna willashunki-chiman: “Mash shamuychi kay wasi ukupimi pakakudu.” Chashna willashuptikichika ama kreyiychichu. ²⁷Ñuka sielumanta shamudu runa kashkan shamuptini tukuy runakuna kawawankasapa. Imashnacha puyukunapi llipyak suk ladumanta chikan laduta raslla llipyan chashnami ñukapish shamusha.

²⁸Wañudukuna kananpi siyukakuna tantanakunsapa. Ñukapish tukuy mana alli rurak runakunata tantanachishasapa kastiganaynipasapa.

Jesus yachachikurkan imashnami kutimunka nishpa.

(Mr 13.24-37; Lk 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹Chaymanta Jesuska ñukaykunallata yachachiwashpa willawarkansapa:

—Chay sinchi llakina tiempu tukuptinna inti tutayanka. Killa manana lusichikunkanachu. Luserukuna sielumanta urmamunkasapa. Sielupi llipyakkuna kuyunkasapa. ³⁰Chaypina ñuka sielumanta shamudu runa manarapish kutimuptinira suk señalta sielupi rikurichisha. Chayta kawashpa tukuy kay allpapi kawsak runakuna sukaman manchakushpankuna sinchita wakankasapa. Puyukuna ukunpi llipyashpa sielumanta kutimuptini tukuy pi kawawashpankuna yachankasapa tukuy laya atipak kanaynita. ³¹Chaypina *angelninikunata kay allpaman

kachamushasapa trompetata sinchita pukunankunapa. Pukushpankuna kay allpapi tukuy kuchun mañankunamanta tukuy aklladuynikunata tantanachinkasapa.

³²Mash uyariwaychi. Suk *igo tronkota kawashpa yachakuychi. Igo ramankuna velachakushpa aypata pankayptin yachankichi veranu tiempu kananta. ³³Chashnashina tukuy kay willashkaynita kawashpaykichi yachankichi ñuka utka shamunaynita.

³⁴Allita willaykichi: Kunan kay tiempupi kawsakkuna manarapish wañushpankunara tukuy kay willashkaynita kawankasapa. ³⁵Tukuy kay allpaka sielukunapish kullunankuna tiyan. Chashna kulluptinipish ñuka tukuy rimashkaynita rurasha.

³⁶Tata Diosllami yachan imay diyami imay orami ñuka kutimusha nishpa. Mana ni suk runa nima sielupi kawsak angelkuna yachansapachu. Nima ñuka Tata Diospa wambran kaykashpaynipish mana yachanichu aykapimi kutimusha nishpa.

³⁷Noepa tiempunpi runakuna Tata Diosta mana nima yuyashpa kawsarkansapa. Chashnami ñuka sielumanta shamudu runa kashkan kutimuptini runakuna Tata Diosta mana nima yuyashpa kawsarkansapa. ³⁸Chay tiempu manara Tata Dios allpata yakuwan untachiptinra tukuy runakuna mikushpankunalla upyashpankunalla kasarakashpankunalla kawsarkansapa. Noe manllayba barkupi yaykunan diyakaman chashnalla kawsarkansapa. ³⁹Chay runakuna mana nima yuyashkankuna oras Tata Dios allpata yakuwan untachiptin tukuy sipikurkansapa. Ñuka sielumanta shamudu runa kutimuptini mana nima yuyashkankuna oras runakuna kullunkasapa.

⁴⁰Chay oras ishkay runakuna chakranpi tantalla trabajptinkuna

sukta pushasha sukta sakisha. ⁴¹Ishkay warmi suk batanllapi kutakuykaptin-kuna sukta pushasha sukta sakisha.

⁴²Kankunaka mana yachankichichu ñuka kamachiknikichi imay orami kashkan shamusha nishpa. Chayrayku shamunaynita yuyashpalla kawsaychi.

⁴³Mash allita uyariwaychi. Suk runa yachashpa imay oratami tutapi suwa shamunman nishpa mana puñushpa uyari uyari shuyanman. Chashna shuyaptin chay suwa runa mana wasinpi yaykunmanchu suwakunarpa. ⁴⁴Chayrayku kankunapish prontanakushpa shuyawaychi. Mana yuyashkaykichi oras ñuka sielumanta shamudu runa kutimusha.

Jesus yachachikurkan ishkay laya wiwachukunapa ejemplunta.

(Lk 12.41-48)

⁴⁵Chaymanta Jesuska ñukaykunallata yachachiwaysapallapi katirkan:

—Suk patron chikan llaktaman rinarpa suk alli rurak yachaysapa wiwachunta willan tukuy wiwachumasin-kunata trabajachinankunapa. Chaymanta willan oranpi karanankunapa. ⁴⁶Chay wiwachu kushikunka patronnin willashkanta allita rurashkanta tarimuptin. ⁴⁷Alli kasukuk runa kaptin patronninka tukuy laya tiyapunanta kuydapunanpa sakinka.

⁴⁸Chaymanta ichara chay wiwachun yuyanman patronnin mana utka kutimunanta. ⁴⁹Chayta yuyashpa kallarinman wiwachumasinkunata makashpa sufrichiya. Chaymanta machadu runakunawan tantanakushpa mikunman upyanman. ⁵⁰Mana allita rurashpa kawsaykaptin mana yuyashkan oras patronninka kutimushpa sukaman kastiganka. ⁵¹Mana nima llakichishpa tukuy llullachikuk runakunawan tantallata kastiganka. Chaypina

chay mana alli rurak runa kastigunta mana muchushpa kirunta mukushpa sukaman wakanka.

Jesus yachachikurkan chunka shipashkunapa ejemplunta.

25 ¹Chaymanta Jesuska ñukaykunata yachachiwaysapallapi katirkan:

—Kunan parlachiykichi chunka shipashkunapa ejemplunta yachanaykichi-pa imashnami ñukata shuyawankichi Tata Diospa mandunpi yaykunaykichi-pa.

Chunka shipashkuna alkusankunata apashpankuna rirkansapa noviota tinkuk paywan tantalla funsia wasiman rinankunapa. ²Chay chunka shipashkunamanta pichka yachaysapakuna karkansapa. Pichka mana yachaysapakuna karkansapa. ³Chay pichka mana yachaysapakuna alkusankunata apashpa mana wirata aparkansapachu kashkan wirachankunapa. ⁴Chay pichka yachaysapa shipashkunaka alkusankunata apashpa botellankunapi wirata aparkansapa.

⁵Chaypina novio mana utka chayaptin puñunayashpankuna chunkantin shipashkuna puñurkansapa. ⁶Yaka chawpi tutata sunipi uyarirkansapa suk runa kayakuptin: “Ñami novioka shamuykanna. Llukshimuychina tinkuk.” ⁷Chaypina chay shipashkunaka utka atarishpankuna alkusankunata kallarirkansapa allichayta. ⁸Chay pichka mana yachaysapa shipashkunaka chay pichka shuyakmasinkunata willarkansapa: “Alkusaynikunapa wiranka ñami tukushkana. Suk tipi wiraykichita kuwaysapa.” ⁹Chashna mañaptinkuna chay pichka yachaysapa shipashkunaka willarkansapa: “Wirata munashpaykichika rillaychi rantik. Wirata kuptinikunaka ñukaykunapish pishinman.”

¹⁰Mana kunayaptinkuna chay pichka mana yachaysapa shipashkunaka rirkansapa wirata rantik. Rinankunakaman novioka chayarkan. Chaypina paywan tantalla chay pichka yachaysapa shipashkunaka funsia wasipi yaykurkansapa. Tukuy yaykuptinkunana novioka wasi punkuta wichkarkan. ¹¹Chaymanta chay pichka mana yachaysapa shipashkunaka chayarkansapa. Punkuta takashpankuna noviota kayarkansapa: “¡Señor, Señor, kichariy ñukaykunapish yaykunaynikunapa!” ¹²Chaypina payka ukumanta willarkansapa: “¡Manami kankunata riksiykichichu!”

¹³Chay ejempluta willashkanwasha Jesuska ñukaykunata willawarkansapa: —Kankuna mana yachankichichu imay orami imay diyami ñuka kutimusha nishpa. Chayrayku allita prontanakushpa mana shaykushpa shuyawanaykichi tiyan.

**Jesus yachachikurkan suk patron
trabajadorninkunata kullkita
kushpa sakishkanta.**

(Lk 19.11-27)

¹⁴Chaymanta Jesuska ñukaykunallata yachachiwaysapallapi katirkan:

—Suk ejemplunta parlachiykichi yachanaykichipa imata rurashpami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa.

Suk patron karu llaktaman rinanpa trabajadorninkunata kayashpa kullkinta kurkansapa mirachipunankunapa.

¹⁵Chay patronka suk trabajadorninta pichka waranka kullkita kurkan. Sukta ishkey waranka kullkita kurkan. Sukta suk waranka kullkita kurkan. Kimsantin trabajadorninta kullkita kurkan mirachiyta atipananta riksissha. Ashwan alli trabajak runata ashwan aypa kullkita kurkan. Chay kullkita kushpana suk karu llaktaman rirkan.

¹⁶Chaypina chay pichka warankata chaskishka runaka chay kullkiwan negosyunta rurashpa suk pichka warankata mirachirkan. ¹⁷Chashnashina chay ishkey warankata chaskishka runapish negosyunta rurashpa suk ishkey warankata mirachirkan. ¹⁸Chaymanta chay suk warankata chaskishka runaka mana chay kullkiwan trabajanyashpa allpapi pamparkan.

¹⁹Chaymanta unay tiempumanta chay patronka kutimurkan. Chaypina kullki chaskishka runakunata tapurkansapa mashnatami mirachishkasapa nishpa. ²⁰Chaypina pichka waranka kullkita chaskishka runaka chunka warankata apamushpa patronninta willarkan: “Señor, kutichiyki kay pichka waranka kuwashkayki kullkikita. Chaymanta kuyki kay pichka waranka mirachishkayni kullkitapish.” ²¹Chay mirachidu kullkita kuptinna patronka willarkan: “Allitami rurashkanki. Kanmi alli kasuwak alli rurak runa kashkanki. Kay tipi kushkayni kullkiwan allita trabajashkanki. Chayrayku ashwanta kushkayki chaywan ashwanta trabajanaykipa. Kunanka ñukawan tantalla wasinipi yaykumuy kushikunaykipa.”

²²Chaypina chay ishkey waranka kullkita chaskik runaka patronninta ladunchashpa willarkan: “Señor, ñukata kuwashkanki ishkey warankata trabajachinaynipa. Kunanka chaytami kutichiyki. Chaymanta kay mirachishkayni ishkey warankatapish kuyki.” ²³Chashna chusku waranka kullkita kuptinna patronka willarkan: “Allitami rurashkanki. Kanmi alli kasuwak alli rurak runa kashkanki. Kay tipi kushkayni kullkiwan allita trabajashkanki. Chayrayku ashwanta kushkayki chaywan ashwanta trabajanaykipa. Kunanka ñukawan tantalla wasinipi yaykumuy kushikunaykipa.”

²⁴Chaymanta suk waranka kullkita chaskik runaka patronninta ladunchashpa willarkan: “Señor, ñuka allita riksiyki sukaman trabajachikuk sinchi patron kanaykita. Kanka chikan runapa tarpushkankunata pallanki. Chikan runapa mirachishkanta apinki. ²⁵Sakra kanaykita yachashpayni manchakushkani. Chayrayku kuwashkayki kullkita allpapi pampashkani. Kay waranka kullki kuwashkaykillata kutichiyki.”

²⁶Chashna kuptinna patronninka willarkan: “Kanka mana kasuwak sukaman killa likidu runa kashkanki. Yachashkanki ñuka chikan runapa trabajashkankunata pallanaynita chikan runapa mirachishkanta apinaynita. ²⁷Chayta yachaykashpayki ¿imapatí kullkininta mana suk banku ofisinapi churarkanki chaypi mirachipanankunapa? Ñuka kutimuptini kullki miraduta surkunkiman karkan kuwanaykipa.”

²⁸Chayta willashpa patronka chaypi kak runakunata willarkansapa: “Kay runata chay waranka kushkayni kullkita kichuychi chay chunka waranka mirachik runata kunaykichipa. ²⁹Tata Dios allita rurayta yachak runata ashwanta kunka puchunankaman tiyapunanpa. Mana allita rurak runapa tipi tiyapushkanta kichunka. ³⁰Chayrayku tutayadu washaman kay killa likidu mana kasuwak runata wishchuychi. Chaypina kastigunta mana muchushpa kirunta mukushpa sukaman wakanka.”

**Jesus kashkan shamushpa
willankasapa pitami kastiganka
pitami kushichinka nishpa.**

³¹Chaymanta Jesuska ñukaykunallata yachachiwaysapallapi katirkan:

—Ñuka sielumanta shamudu runa tukuy *angelnikunawan tantalla

kutimusha. Chaypina llipyak likidu allima tiyarinaynipi tiyarisha kamachikunaynipa. ³²Chaypi tiyariptini tukuy llaktakunamanta runakuna ñawpaknini tantanakunkasapa. Iden suk runa chivunkunamanta ovejankunata ashuchikshina ñukapish mana alli rurak runakunamanta alli rurak runakunata ashuchisha. ³³Ñukata kasuwak runakunata ovejakunatashina alli laduynipi churashasapa. Mana kasuwak runakunata chivukunatashina lluki laduynipi churashasapa.

³⁴Chaypina ñuka sinchi kamachikuk kashpayni alli laduynipi churashkayni runakunata willashasapa: “Tatayni kankunata kushichishuptikichi shamuychi ñukawan tantalla kamachikunaykichipa. Tata Dios kay allpata rurashkanmantapacha kankunapa llaktaykichita rurarkan chaypi kamachikunaykichipa. ³⁵Ñuka yarkaptini kankuna karawarkanichi. Karu llaktamanta llaktaykichipi chayaptini wasikichipi chaskiwashpa samachiwarkankichi. ³⁶Llachapayni mana tiyawaptin kankunaka kuwarkankichi mudakunaynipa. Unkudu kaptini chapawak rirkankichi. Karselpi kaptini chapawak rirkankichi.”

³⁷Chashna willaptini chay alli rurak runakuna tapuwankasapa: “Señor ¿aykapiti yarkaymanta kaptiki karashkaykisapa? ¿Aykapiti yakunayaptiki yakuchishkaykisapa? ³⁸¿Aykapiti karumanta llaktaynikunapi chayamuptiki wasinikunapi chaskishpa samachishkaykisapa? ¿Aykapiti llachapayki pishiption llachapata kushkaykisapa? ³⁹¿Aykapiti unkudu kaptiki karselpi kaptiki chapashkaykisapa?” ⁴⁰Chashna tapuwaptinkuna ñuka alli kamachikuk kashpayni willashasapa: “Kankunaka sufrikmasinikunata yanapashpaykichi ñukatami yanapawashkankichi.”

⁴¹Chaymanta lluki laduynipi churashkayni runakunata willashasapa: “Ñukamanta anchuychi Tata Dios kastigashunaykichipa. Rillaychi mana tukuyniyuk ninaman. Tata Dios chay ninata rurashka tukuy supaykunata paykunapa kamachikukninta kastiganankunapa. ⁴²Ñuka yarkaptini mana karawarkankichichu. Yakunayaptini mana yakuchiwarkankichichu. ⁴³Llaktaykichipi chayaptini mana wasikichipi chaskiwarkankichichu samanaynina. Llachapayni mana tiyaptin mana nimata kuwarkankichichu mudakunaynina. Unkudu kaptini karselpi kaptini mana nima chapawarkankichichu.”

⁴⁴Chashna willaptini tapuwankasapa: “Señor ¿aykapiti yarkaymanta kaptiki mana kararkaykisapa? ¿Aykapiti yakumanta kaptiki mana yakuta kurkaykisapa? ¿Aykapiti llaktaynikunapi chayaptiki wasinikunapi mana yaykuchirkaykisapa? ¿Aykapiti llachapayki mana tiyaptin llachapata mana kurkaykisapa? ¿Aykapiti unkudu kaptiki karselpi kaptiki mana yanaparkaykisapa?” ⁴⁵Chashna tapuwapinkuna ñuka sinchi kamachikuk kashpayni willashasapa: “Sufrikmasinikunata mana yanapashpaykichi ñukatapish mana yanapawarkankichichu. ⁴⁶Chayrayku kankuna rinaykichi tiyan mana tukuyniyuk ninaman. Tata Diosta kasushpa kawsak runakuna rinankuna tiyan mana tukuyniyukta sielupi kawsak.”

**Chiknik runakuna parlarkansapa
Jesusta wañuchinankunapa.**

(Mr 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

26 ¹Chaymanta chaykunata ñukaykunata yachachiwashkankunawasha Jesuska willawarkansapa:

²—Kankuna yachankichi *Paskua fiestapa ishka diyallana illananta. Chay fiesta ukun chikniwak runakuna ñuka

sielumanta shamudu runata awtoridar-kunaman pushawankasapa paykuna chakatawashpa wañuchiwanankunapa.

³Jesus chayta willawashkankuna diyalla Kayfaspas wasinpi kamachikuk *saserdotekunawan *judiyukunapa *ansianunkuna tantanakurkansapa. Kayfaska saserdotekunapa ashwan sinchi kamachikuknin karkan. ⁴Paykuna yuyarkansapa Jesusta pantachichishpa apichiyta wañuchichinankunapa. ⁵Willanakurkansapa:

—Ama Paskua fiesta ukunka wañuchi-chiypachichu fiestaman shamudu runakuna ama turbakushpa piñayawananchikunapa.

**Suk warmi Jesuspa umanpi
mishkiklla asnak wirata icharkan.**

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶Betania llaktapi lasaru unkuymanta alliyadu runa Simon kawsarkan. ⁷Jesus Simonpa wasinpi mikuykaptin suk warmi yaykurkan. Chay warmika apamurkan yurak rumimanta ruradu botellapi aypa chaniyuk mishkiklla asnak wirata. Chay warmika Jesusta ladunchashpa umanpi chay mishkiklla asnak wirata icharkan. ⁸Chayta kawashpa ñukaykuna piñakushpaynikuna willanakurkansapa:

—¿Imapatí chay warmi chay mishkiklla asnak wirataka usuchiykan?

⁹Ashwan alli kanman karkan aypa kullkipi rantikushpa chaypa chaninta mana nimayuk runakunata kunanpa.

¹⁰Jesus chayta uyarishpa willawarkansapa:

—¿Imapatí piñakushpa kay warmita washanchankichi? Kay wirata umaynipi ichashpa allitami rurashka. ¹¹Mana nimayuk runakunata tukuy maytapish rishpa tarinkichi. Ñukataka manami tukuy tiempunachu kawawankichi.

¹²Kay warmika kay mishkiklla asnak

wirawanka armachiwashkana wañuptini pampawanankunapa. ¹³Allita willaykichi: Kankuna tukuy maypi yachachikushpa ñuka salvakuk kanaynita kay warmi rurashkantapish parlachikunkichi. Chashnamanta tukuy pi paytaka allita yuyankasapa.

**Judas Jesusta rantikurkan
wañuchinankunapa.**

(Mr 14.10-11; Lk 22.3-6)

¹⁴Jesupa chunka ishkay disipulunkunamanta suk karkan Judas Iskariote.

Payka Jesusta rantikunayashpa rirkan kamachikuk saserdotekunawan parlak.

¹⁵Paykunata willarkansapa:

—Ñuka willaptini imashnami Jesusta apinkichiman nishpa ¿mashnatati pagarawankichiman?

Chashna Judas willaptinkuna paykuna willarkansapa kimsa chunka kullkita kunankunapa.

¹⁶Chay kullkita chaskishkan oraman-tapacha Judaska sukaman Jesusta chaparkan apichichinanpa.

**Jesús disipulunkunawan Paskua
fiesta mikunata mikurkansapa.**

(Mr 14.12-25; Lk 22.7-23; Jn 13.21-30;
1 Kor 11.23-26)

¹⁷Chay Paskua fiesta kallarinan diyapi tukuy judiyu runakuna amañak kanisapa mana *levadurayuk panta mikuyta. Chay diya Jesusta ladunchash-paynikuna tapurkanisapa:

—¿Maypiti munanki Paskua fiesta mikunata rinaynikunapa rurak?

¹⁸Chashna tapuptinikuna Jesuska willawarkansapa:

—Rillaychi Jerusalem llaktaman. Suk runapa wasinpi chayashpa willaychi: “Maestruynikuna willachimushunki ñashi wañunan diya chayamuykanna. Chayrayku wasikimanshi disipulunkunawan shamunayan Paskua fiesta mikunata mikuk.”

¹⁹Chaypina rirkanisapa Paskua fiesta mikunata rurak. ²⁰Tutayaptinna Jesuswan ñukaykuna suk mesapi mikuykarkanisapa. ²¹Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Allita willaykichi. Chikniwak runakuna apiwankasapa wañuchiwanankunapa. Kankunamanta sukmi paykunapi apichichiwanka wañuchichiwankunapa.

²²Chashna willawaptinkuna sukaman llakishpaynikuna sukmananta sukmananta payta tapurkanisapa:

—Señor ¿ariya ñukachu kani?

²³Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Ñukawan tantalla kay kallanapi panninta ñuyuchik runami apichichiwanka. ²⁴Tata Diospa killkadunpi riman runakuna wañuchiwankunata.

Chayrayku ñukaka sielumanta shamudu runa kashpayni wañusha. Wañunaynipa kaptinpi chay apichichiwak runataka sukaman llakichini. Ashwan alli kanman karkan ama nasinanpa.

²⁵Chaypina chay apichichinayak Judaska Jesusta tapurkan:

—Maestru ¿ariya ñukachu kani?

Chashna tapuptin Jesuska aynirkan:

—Ariya kanmi kanki.

²⁶Chaymanta mikuykaptinikuna Jesus suk panta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chay panta pakishpa ñukaykunata kuwarkansapa. Chaskichiwashpankuna willawarkansapa:

—Kay panta mikuychi. Kay panka kuerpuynimi.

²⁷Chaymanta Jesuska suk vasu vinuta apishpa Tatan Diosta agradesirkan.

Chay vasu vinuta kuwashpankuna willawarkansapa:

—Tukuy kankuna kay vinuta upyaychi. ²⁸Kay vinuka yawarninimi. Yawarniniwan mushuk paktuta rurasha. Wañuptini yawarnini ichakuptin Tata Dios aypa runakunata uchankunamanta

perdonankasapa. ²⁹Allitami willaykichi. Uvamanta vinuta mana kutin upyashanachu Tatayni Diospa mandunpi kankunawan tantalla kashpa mushuk vinuta upyanaynikaman.

Jesus Pedruta willarkan kimsa kuti mana riksinanta rimananta.

(*Mr 14.26-31; Lk 22.31-34;*

Jn 13.36-38)

³⁰Chaymanta salmo kantukunata kantashkaynikunawasha rirkanisapa *Olivos urkuman. ³¹Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Tata Dios rimananpi willawanchisapa: “Ovejakuna kuydak runata wañuchiptini tukuy ovejankuna chayta chayta kallpankasapa.” Tata Dios rimashkanshina kunan tuta tukuy kankuna ñukarayku manchakushpa sakiwankichi. ³²Chaymanta ñuka wañushkaynimanta kashkan kawsamushpayni Galilea partiman kankunamanta ñawpakta risha.

³³Chaypina Pedruka Jesusta willarkan:

—Tukuy katishukmasinikuna turbakushpa sakishuptinkunapish ñukaka manami nima layapi sakishkaykichu.

³⁴Chashna Pedru willaptin Jesuska willarkan:

—Allitami willayki. Kay tuta manarapish gallo kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.

³⁵Chaypina Pedruka willarkan:

—Kanwan tantalla wañunayni kaptin-pish manami nima layapi rimashachu kanta mana riksinaynita.

Chashna Pedru willaptin tukuy ñukaykuna idenllata willarkanisapa.

Getsemani wertapi Jesus Tatan Dioswan parlarkan.

(*Mr 14.32-42; Lk 22.39-46*)

³⁶Chaymanta Getsemani wertaman Jesuswan tantalla rirkanisapa. Chaypi

chayaptinikuna Jesuska willawarkansapa:

—Tatayni Dioswan parlak rinaynikaman kaypi tiyarishpa shuyawaychi.

³⁷Chashna willawashpankuna sukchikan laduman Jesuska Pedruta Sebedeopa ishkey wambrankunata pusharkansapa. Chaypina Jesuska sukaman turbakushpa llakishpa paykunata willarkansapa:

³⁸—Sukaman llakishpayni wañukshina mallinakuni. Kankuna mana nima puñushpa kayllapi kiparishpaykichi Tata Diosta roygaychi yanapawanpanpa.

³⁹Chashna willashpankuna Jesuska urasituman rirkan. Chaypi kumurayarkan allpapi urkun takakunankaman. Tatan Diosta willarkan:

—A, Tatayni, munashpaykika salvaway ama sukaman sufrinaynipa. Chaymanta sufrishpaynipish munani kanpa munanaykillata rurayta. Manami munanichu ñukapa munanaynita rurayta.

⁴⁰Chayta Tata Diosta willashkanwasha Jesuska chay kimsa disipulunkunapa ladunman kutirkan. Puñuykaptin-kuna tarishpankuna Pedruta willarkan:

—¿Manachu niman suk orata mana puñushpa atipankichi ñukawan pakta Tata Dioswan parlayta? ⁴¹Mana nima puñushpa Tata Diosta roygaychi supay ama uchallichishunaykichipa.

Kankunaka sukaman munankichi Tata Dioswan parlayta. Chaykamanka kunanlla shaykunkichi.

⁴²Chashna willashpankuna Jesuska kashkan rirkan Tatan Diosta roygak. Chaypina willarkan:

—A, Tatayni, sufrinaynimanta mana amachawayta munashpaykika munanaykillata ruray.

⁴³Tatan Diosta roygashkanwasha Jesuska kashkan kutishpa chay kimsa disipulunkunata tarirkansapa sukaman

puñuykaptinkuna. Puñuylla vensirkan-sapa. ⁴⁴Puñuykaptinkuna sakishpan-kuna Jesuska kimsaynin kuti rirkan Tatan Diosta idenllata willak. ⁴⁵Chay-pina disipulunkunaman kutishpa willarkansapa:

—¿Ariya puñushpallachu samaykanki-chi? Ñami orana suk runa ñukata uchasapa runakunapi rantikuwananpa. ⁴⁶¡Atarimuychina! Akuychina. Ñami shamuykanna chay rantikuwak runaka.

**Chiknik runakuna Jesusta apishpa
Kayfaspas wasinman
pusharkansapa.**

(*Mr 14.43-50; Lk 22.47-53;
Jn 18.2-11*)

⁴⁷Jesus chayta willaykaptinkuna disipulun Judaska aypa runakunata pushamushpa chayarkan. Chay runakuna kaspikunata ishkantin ladupi filuyuk machetikonata apashpankuna rirkansapa Jesusta apik. Rirkansapa kamachikuk saserdotekunawan judiyukunapa ansianunkuna kachaptinkuna. ⁴⁸Judas manara chay runakunata Jesusman pushashpa allita yachachir-kansapa: “Suk runata muchaptini yachankichi pay kananta. Paytami apishpa pushankichi.”

⁴⁹Chaypina Jesusta ladunchashpana willarkan:

—Buenas nochis, maestru.

Chashna rimachishpa mucharkan.

⁵⁰Muchaptinna Jesuska willarkan:

—Amigu, rurak shamushkaykita rurayna.

Chaypina chay runakuna Jesusta apirkansapa pushanankunapa.

⁵¹Chayta kawashpa Jesuswan tantalla purik runa machetinta apirkan.

Chaywan sinchi kamachikuk saserdotepa wiwachunpa suk ladu rinrinta tipipurkan. ⁵²Chashna tipipuptin Jesuska willarkan:

—Chay machetikitaka macheti churanaykipi kashkan churay. Machetiwana makanakuk runakuna machetillawan wañuchinakunkasapa. ⁵³¿Manachu yachanki Tatayni Diosta roygaptinika kunanlla kanchis chunka waranka *angelninkunata kachamunman amachawanankunapa? ⁵⁴Tata Dioska killkadunpi riman ñuka wañunaynita. Mana wañushpaynika mana Tata Diospa rimashkanta ruraymanchu karkan. Chayrayku Tata Diosta mana roygashachu wañuymanata amachawananpa.

⁵⁵Chayta willashpa Jesuska chay pushanayak runakunata willarkansapa:

—¿Imapatí kaspikunata machetikunata apamushkankichi apiwanaykichipa? ¿Ariya suwa wañuchikuk runachu kani? Tukuy diya *Tata Diospa wasinpi yachachikuptini ¿imapatí mana chaypi apiwashkankichi? ⁵⁶Ñawpa yachachikukkuna Tata Dios rimashkanta killkarkansapa kashna apiwanaykichipa. Chay killkadunpi rimashkanshina kunan kankuna apiwaykankichi wañuchichiwanykichipa.

Chashna oras ñukaykuna disipulunkuna manchakushpaynikuna Jesusta sapallanta sakishpaynikuna nitikurkansapa.

**Jesusta pusharkansapa ashwan
sinchi kamachikuk Kayfasman.**

(*Mr 14.53-65; Lk 22.54-55, 63-71;
Jn 18.12-14, 19-24*)

⁵⁷Chay aypa runakuna Jesusta apishpa Kayfaspas wasinman pusharkansapa. Kayfaska ashwan sinchi kamachikuk saserdote karkan. Paypa wasinpi Moisespa killkadunta yachachikukkunawan judiyukunapa ansianunkuna tantanakudu shuyaykarkansapa.

⁵⁸Jesusta pushaptinkuna Pedruka washallata katishpa chay wasi pampapi yaykurkan. Tata Diospa wasinta kuydak

runakunapish chay pampapi tiyaridu karkansapa. Pedruka paykunapa ladunkunapi rirkan tiyarik kawana-yashpa imatami Jesusta rurankasapa nishpa.

⁵⁹Chay wasi ukupi tukuy awtoridarkuna tantanakushpankuna chiknik runakunata maskarkansapa llullakushpa Jesusta chatanankunapa. Sukaman munarkansapa Jesusta wañuchichiyta. ⁶⁰Chaypina aypa runakuna llullakushpa Jesusta chatashpankunapish mana nima wañuchinankuna layatachu chatarkansapa. Aypa runakuna chatakushkankunawasha ishkay chatakukkuna chayashpankuna willarkansapa:

⁶¹—Kay Jesuska rimarkan: “Ñuka atipani Tata Diospa manllayba wasinta urmachiyta. Chayta urmachishkayniwasha kimsa diya ukun tukuchasha kashkan rurayta.”

⁶²Chashna rimaptinkuna Kayfaska shayarishpa Jesusta tapurkan:

—¿Chashna chatashuptinkuna manachu aynikunki? ¿Imatati chatashuykansapa?

⁶³Chaypina Jesuska upallalla uyarirkan. Mana nimata ayniptin chay sinchi kamachikuk saserdote kashkan willarkan:

—Sielupi kawsak Tata Diospa shutinpi willayki: Mana llullakushpa willaway-sapa ¿kanchu kanki shuyanaynikuna salvakuk Tata Diospa wambran?

⁶⁴Chaypina Jesuska willarkan:

—Ariya, ñukami kani. Kunan willaykichi: Kankunaka ñuka sielumanta shamudu runata kawawankichi tukuy laya atipak Tatayni Diospa ladunpi tiyariptini. Kawawankichi puyukuna ukunpi kashkan shamuptini.

⁶⁵Chashna Jesus willaptin chay sinchi kamachikuk Kayfaska sukaman piñakushpa churakunan sawa llachapanta llikirkan. Chayta rurarkan

tukuy chay runakuna yachanankunapa sukaman piñakunanta. Chaymanta chay kamachikukmasinkunata willarkansapa:

—Kay runaka chashna rimashpa Tata Diostami sukaman piñachiykan. Ama ashwan chatakuk runakunata maskay-pachinachu. Tukuy kankuna Tata Diosta piñachinan laya rimashkanta uyarishkankichi. ⁶⁶¿Imatati yuyankichi?

Chashna Kayfas willaptin paykunaka aynirkansapa:

—Uchanpi kashpa wañunan tiyan.

⁶⁷Chaypina Jesusta uyanpi tukaychashpankuna kaspiwan waktarkansapa. Sukkuna uyanpi lapyarkansapa. ⁶⁸Asichishpankuna willarkansapa:

—Salvakuk runa kashpaykika willaway-sapa pimi lapyashuykan nishpa.

Pedru rimarkan Jesusta mana riksinanta.

(Mr 14.66-72; Lk 22.56-62;

Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Chay wasi ukupi Jesusta asichiykap-tinkuna Pedruka pampapi tiyaridu karkan. Chaypi kaptin chay wasipi sirvikuk warmi ladunchashpa willarkan:

—Kanpish Galileamanta runa Jesuswan tantalla purishkanki.

⁷⁰Chashna willaptin Pedruka tukuy chay runakuna uyariptinkuna aynirkan:

—Manami yachanichu pipami willawaykanki.

⁷¹Chaymanta Pedruka chay wasi punkuman rirkan. Chaypina suk sirvikuk warmi payta kawashpa sukkunata willarkansapa:

—Kay runaka Nasaretmanta runa Jesuswan tantalla purishka.

⁷²Chaypina Pedruka jurashpa kashkan willarkansapa:

—Ñuka manami chay runata riksinichu.

⁷³Chaymanta chaypi kak runakuna Pedruta ladunchashpankuna willarkansapa:

—Deverasmi kanpish chay runapa purikmasin kanki. Rimanaykimanta riksiyakisapa.

⁷⁴Chashna willaptinkuna Pedruka jurashpa maldisishpa willarkansapa:

—Manami chay runata riksinichu.

Pedru chayta rimaykaptinlla suk gallo kantarkan. ⁷⁵Chayta uyarishpana Pedruka yuyarkan Jesus willashkanta: “Manarapish gallo kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.” Chayta yuyashpana Pedruka washaman llukshishpa sukaman llakishpa mana upallayak layata wakakurkan.

**Chiknik runakuna Jesusta
pusharkansapa Pilatoman.**

(Mr 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

27 ¹Chaymanta pakariykaptin tukuy kamachikuk *saserdote-kunawan tukuy *judiyukunapa *ansianunkuna parlashpankuna yuyarkansapa Jesusta wañuchinankunapa. ²Chaypina Jesusta watashpankuna pusharkansapa kamachikuk Pilatoman. Pilatoka karkan *romano gobernador.

**Judas sipinakushpa
wañuchinakurkan.**

³Chaypina Jesusta Pilatoman wañuchinankunapa pushaptinkuna Judaska kawarkan. Jesusta apichichishkanrayku sukaman turbakushpa rirkan rantikushman chanin kullkita kutichikuk. Chay kamachikuk saserdotekunapi judiyukunapa ansianunkunapi chayashpa willarkansapa: ⁴—Chay mana nima uchayuk runata wañuchinaykichipa rantikushpayni uchallikushkani.

Chaypina paykunaka willarkansapa: —Chayka kanpa uchaykimi. Ñukaykunapa mana nimachu.

⁵Chashna willaptinkuna Judaska chay kullkita *Tata Diospa wasinpi wishchu-

kurkan. Chaymanta llukshishpa waskawan sipinakushpa wañuchinakurkan.

⁶Chaypina chay kamachikuk saserdote-kuna chay wishchudu kullkita apishpankuna willanakurkansapa:

—Kay kullkika wañuchinanchikuna runapa chaninmi. Chayrayku mana allichu churananchikunapa ofrenda churana kajapi. ⁷Ashwan alli kanman kay kullkiwan suk terrenuta rantinanchikunapa chikan llaktamanta runakuna wañuptinkuna chaypi pampanankunapa.

Chashna parlanakushpankuna puyñukuna rurak runapa terrenuta rantirkansapa. ⁸Chay kullkiwan rantishkankunarayku kunankaman chay pampapa shutin kiparishka Yawar Pampa.

⁹Chayta rurarkansapa chay ñawpa yachachikuk Jeremiyas rimashkanshina: “*Israel runakuna kimsa chunka kullkillata chanicharkansapa chay alli rurak runapa pagarakunankunapa. ¹⁰Chay kullkiwan puyñukuna rurak runapa terrenuta rantirkansapa Tata Dios rimashkanshina.”

**Chay runakuna Pilatoman Jesusta
pusharkansapa.**

(Mr 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹Chaymanta Jesusta pusharkansapa gobernador Pilatopi chatakuk. Chaypi Pilatoka Jesusta tapurkan:

—¿Kanchu kanki judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikukninkuna?

Chashna tapuptin Jesuska aynirkan:

—Ariya ñukami kani.

¹²Chaypina kamachikuk saserdotekunawan judiyukunapa ansianunkuna Jesusta sukaman chataykaptinkuna Jesuska mana aynikushpa upallalla uyarirkan. ¹³Chayrayku Pilato Jesusta tapurkan:

—¿Manachu uyarinki tukuy kay runakuna chatashuptinkuna?

¹⁴Chashna tapuptin Jesuska mana nimata aynirkanchu. Chayrayku Pilatoka sukaman almirarkan.

**Chiknik runakuna Pilatota
willarkansapa Jesusta
wañuchichinanpa.**

(*Mr 15.6-20; Lk 23.13-25;
Jn 18.38—19.16*)

¹⁵Tukuy wata *Paskua fiesta ukun Pilato amañarkan karselmanta suk runata kacharichiyta. Runakunata willaksapa akllanankunapa maykan runatami kacharinka nishpa. ¹⁶Chay tiempu karselpi karkan suk runa Barrabas. Tukuy pi yacharkansapa Barrabas sukaman mana alli rurak runa kananta. ¹⁷Chaypina Pilatoka chay aypa tantanakudu runakunata tapurkansapa:

—¿Maykan runatati munankichi kacharinaynipa? ¿Barrabastachu kacharisha? ¿Kay Tata Diosmanta shamudu rimanankunatachu kacharisha?

¹⁸Pilato chayta tapurkansapa allita yachashpa Jesusta chiknishpankuna chatakushkankunata.

¹⁹Chaymanta kamachikunan tiyarinanpi Pilato tiyaridu kaptin warmin willachirkan: “Ama nimanchiychu chay mana nima uchayuk runata. Kayna tutapi payrayku manchanapa layata muskukushkani.”

²⁰Chaypina chay kamachikuk saserdotekunaka chay aypa tantanakudu runakunata sinchita willarkansapa:

—Pilatota willaychi Barrabasta kacharinanpa Jesusta wañuchichinanpa.

²¹Chaypina Pilato kashkan tapurkansapa:

—¿Pitati munankichi kacharinaynipa? Chaypina chay tantanakudu runakunaka willarkansapa:

—¿Barrabasta kachariy!

²²Pilatoka tapurkansapa:

—¿Imatati rurasha kay rimanankuna Tata Diosmanta shamudu Jesusta?

Chashna tapukuptinkuna tukuy runakuna aynirkansapa:

—¿Kruspi chakatachiy!

²³Pilatoka willarkansapa:

—¿Ima mana allitati rurashka?

Paykunaka ashwan sukaman sinchita rimashpankuna kashkan willarkansapa:

—¿Kruspi chakatachiy!

²⁴Chay runakuna sukaman

piñakushpa kapariptinkuna Pilatoka mana nima layapi upallayachiyta atipashpana yakuta apachimurkan.

Chaywan makinkunata mayllarkan tukuy runakuna kawanankunapa.

Chaypina willarkansapa:

—Ñukaka makinata mayllani yachanaykichipa kay runa wañuptin mana nima uchayuk kanaynita. Wañupinka kankunamicha uchayuk kankichi.

²⁵Chashna willaptinkuna tukuy chay runakuna willarkansapa:

—Chay runa wañupinka ñukaykuna tukuy wambraynikunawan uchayuk kanisapa.

²⁶Chaypina Pilatoka Barrabasta kacharishkanwasha Jesusta suk karawaskawan asutichirkan. Chaymanta kukurkan suk kruspi chakatashpa wañuchinankunapa.

²⁷Chaypina Pilatopa soldadunkuna Jesusta pusharkansapa paypa wasinman. Chaypi chayashpankuna aypa soldadumasinkunata tantanachirkansapa Jesusta asichinankunapa.

²⁸Jesuspa sawa llachapanta llatana-chishpa kamachikukpa puka llachapanta churachirkansapa.

²⁹Umanpi kashayuk waskamanta awadu koronata churapurkansapa. Chaymanta alli ladu makinpi suk varata churapurkansapa kamachikunan vara nishpa.

Sukaman asichishpankuna ñawpakninpi kunkurirkansapa. Kuyak tukushpankuna willarkansapa:

—|Kanmi judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikuknin kanki!

³⁰Chaypina tukaycharkansapa. Chay varallawan umanpi waktarkansapa.

³¹Sukaman asichishkankunawasha kashkan kikinpa llachapanta churachirkansapa. Chaymanta pusharkansapa sukruspi chakatak.

Suk kruspi Jesusta chakatashpankuna wañuchirkansapa.

(*Mr 15.21-32; Lk 23.26-43;*

Jn 19.17-27)

³²Jesusta chakatak pushashpankuna suk runa Simonta tinkurkansapa. Chay Simon Sirene llaktamanta karkan.

Soldadukunaka payta apishpankuna Jesuspa krusninta aparichirkansapa.

³³Rishpankuna suk taksha urku Golgotapi chayarkansapa. Chay Golgota shuti judiyukuna rimanaynikunapi riman Uma Poto. ³⁴Chaypina soldadukuna Jesusta upyachinayarkansapa ayakwan chakrudo vinuta. Jesuska chayta mallishpa mana upyanayarkanchu.

³⁵Chaypina soldadukuna Jesusta kruspi chakatarkansapa. Chaymanta Jesuspa llachapanta pukllashpa patumanakurkansapa yachanankunapa pimi apanka nishpa.

³⁶Chay washa chayllapi tiyarirkansapa Jesusta allita kuydanankunapa.

³⁷Jesuspa uman kuskapi churarkansapa suk killkaduta tukuy runakuna yachanankunapa imapami wañuchishkasapa nishpa. Chay killkadupi rimarkan: “Kay Jesuska judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikukninmi.”

³⁸Jesuspa ishkan tin ladunpi ishkey suwa runakunatapish chakatarkansapa.

³⁹Aypa runakuna rirkansapa Jesusta kawak. Paykunaka chikallayachishpankuna willarkansapa:

⁴⁰—Kanmi rimashkanki Tata Diospa manllayba wasinta urmachishpayki kimsa diya ukunlla kashkan rurankaykita. Kunanka kikikilla salvanakuy. Tata Diospa wambran kashpaykika chay krusmanta urayamuy.

⁴¹Chashnalla kamachikuk saserdotekunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakunawan judiyukunapa ansianunkuna Jesusta asichirkansapa. Paykuna Jesusta pinkachishpankuna willanakurkansapa:

⁴²—Payka aypa runakunata unkuyninkunamanta supaykunamanta salvashkasapa. Kunanka kikin mana atipanchu wañuyanta salvanakuyta. Israel llaktanchikunapa sinchi kamachikuknin kashpaka kay krusmanta urayamuchun. Chaypira kreyishunchisapa. ⁴³Payka rimarkan Tata Diospa wambran kananta. Rimarkan Tata Dios tukuy layapi yanapananta. Tata Dios deverasta kuyashpanka kunanlla chay krusmanta urayachimuchun.

⁴⁴Chashna asichiptinkuna chay ishkey ladunpi chakatadu suwakunapish Jesusta asichirkansapa.

Jesus kruspi chakatadu wañurkan.

(*Mr 15.33-41; Lk 23.44-49;*

Jn 19.28-30)

⁴⁵Jesus kruspi chakatadu kaptin chawpi diyamantapacha las tres de la tardikaman sukaman tuta likidu tukurkan. ⁴⁶Chay oraslla Jesuska sinchita rimarkan: “Eli, Eli ¿lama sabaktani?” Chay rimakushkan judiyu rimanaynikunapi riman: “Tata Diosnini, Tata Diosnini ¿imapati sakiwashkanki?”

⁴⁷Chay rimashkanta uyarishpana chay runakunaka willanakurkansapa:

—Kay runaka ñawpa yachachikuk Eliyastami kayaykan.

⁴⁸Chaypina suk runa kallpashpa pintupa puntanta chiktarkan utkuta churananpa. Chayta ayak likidu vinupi

sumichishpa Jesuspa shiminpi churarkan shukunanpa. ⁴⁹Chayta kawashpa sukkuna willarkansapa:

—¡Ama upyachiychu! Akuychi kaway-pachi Eliyas shamunkachu salvak manachu nishpa.

⁵⁰Chaypina Jesuska kashkan sinchita kaparikurkan. Chashna kaparikushpa wañurkan. ⁵¹Jesus wañushkan oraslla Tata Diospa wasinpi warkudu arkana llachapa llikikurkan. Anakninmanta urayninkaman llikikurkan chay alli arkadu kuartu rikurinanpa. Chaypina allpa sukaman kuyurkan. Atun urkukunapish chiktakurkansapa. ⁵²Chaymanta panteyunpi sepulturakuna kicharinakurkansapa. Tata Diosta kreyik wañudu runakuna aypa kawsamurkansapa.

⁵³Chaymanta Jesus kawsamushkanwasha chay kawsamuk runakuna Jerusalem llaktapi yaykurkansapa. Chaypi yaykup-tinkuna aypa runakuna kawarkansapa.

⁵⁴Allpa sukaman kuyuptin Jesusta kuydak soldadukunawan kapitanninkuna tukuy chay almirana layakunata kawashpankuna sukaman manchakurkansapa. Chaypina paykunaka rimarkansapa:

—Deverasmi kay runaka Tata Diospa wambran kashka.

⁵⁵Jesus chakatadu kaptin Galileamanta katishpa yanapak warmikuna chikanmanta kawarkansapa. ⁵⁶Chay kawak warmikuna aypa karkansapa. Paykunamanta suk karkan Mariya Magdalena. Suk karkan Jakobopa Josepa maman. Suk karkan Sebedeopa warmin.

**Suk machaypi Jesusta
pamparkansapa.**

*(Mr 15.42-47; Lk 23.50-56;
Jn 19.38-42)*

⁵⁷Chaymanta amusayaykaptinna Jesus wañushkanpi Jose chayamurkan. Chay Joseka Arimatea llaktamanta aypa kullkiyuk runa karkan. Jesusta kreyik

karkan. ⁵⁸Joseka rirkan Pilatota mañak Jesuspa kuerpunta pampachinanpa. Chashna mañaptin Pilatoka soldadunkunata willarkansapa kunankunapa.

⁵⁹Chaypina Joseka Jesuspa kuerpunta suk allima mushuk sabanaswan wankurkan.

⁶⁰Allita wankushpa pusharkansapa atun rumipi chayrak aspidu machay ukunpi churak. Chay rumi machayta Joseka kikinpa terrenunpi rurachirkan. Jesuspa kuerpunta chay ukupi churashkankunawasha manllayba rumiwan allita wichkarkan. Chaymanta sakirkan.

⁶¹Chay machay ladunpi Mariya Magdalena suknin Mariyawan tiyarishpa kawarkansapa.

**Pilato kacharkan soldadunkunata
Jesuspa sepulturanta
kuydanankunapa.**

⁶²Jesusta wañuchishkankuna kayantin judiyu runakunapa samanankuna diya karkan. Chay diyaka kamachikuk saserdotekuna *fariseo runakunawan tantalla rirkansapa Pilatota kawak.

⁶³Chaypina willarkansapa:

—Señor, ñukaykuna yuanisapa chay llullachikuk runa rimashkanta. Payka kawsashpara rimarkan wañushkanmanta kimsa diya ukun kashkan kawsamunanta. ⁶⁴Chayrayku roygaykisapa kimsa diyata soldadukunawan Jesuspa sepulturanta kuydachinaykipa ama tutapi disipulunkuna kuerpunta suwanankunapa. Chashna suwashpankuna rimanmansapa Jesuska kawsamushkanta. Chashna llullakushpa kashkan tukuy runakunata ashwanta llullachinmansapa.

⁶⁵Chaypina Pilatoka willarkansapa:

—Aypa soldadukunata pushaychi. Chay machayta atipanaykichi layata kuydaychi.

⁶⁶Chaypina chay kamachikuk runakuna rirkansapa machaypa

punkunta *selluchak ama ni pi chay wichkanan rumita suchuchinankunapa. Chaymanta chay soldadukunata sakirkansapa allita kuydanankunapa.

**Wañushkanmanta Jesus
kawsamurkan.**

(Mr 16.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

28 ¹Chaymanta *samana diya kayantin pakariyaptin Mariya Magdalena suknin Mariyawan rirkansapa chay machayta kawak. ²Chay warmikuna chayaptinkuna allpa sukaman kuyurkan. Tata Diospa *angelnin sielumanta urayamushpa chay machaypa wichkanan rumita suchuchirkan. Ashuchishpana sawanpi tiyarirkan. ³Chay angelka sukaman llipyak likidu karkan. Tukuy llachapan nieveshina yurak likidu karkan. ⁴Chay angelta kawashpankuna chay kuydakuk soldadukuna manchakuywan chukchukushpankuna wañudushina urmarkansapa. ⁵Chaypina chay angelka chay ishkantin warmikunata willarkansapa: —Ama manchakuychichu. Ñuka yachani chakatadu kashka Jesusta maskaykanaykichita. ⁶Payka mananami kaypinachu. Rimashkanshina ñami kawsamushkana. Mash shamuychi kawak maypicha churashkankunata. ⁷Chaymanta utkakushpaykichi rillaychi kawsamushkanta disipulunkunata willak. Galilea partiman manara riptikichira payka rinka. Kankunapish rillaychi chaypi kawanaykichipa. Chayllatami willashkaykichi.

⁸Chaypina chay ishkay warmikunaka manchakushpapis sukaman kushikurkansapa. Kushikushpa kallparkansapa Jesuspa disipulunkunata willak.

⁹Chashna riykaptinkunana Jesuska chay warmikunapi rikurishpa rimachirkansapa. Chaypina paykunaka Jesusta ladunchashpa kumurayashpankuna

chakinta abrasashpa sukaman kuyarkan-sapa. ¹⁰Chaypina Jesuska willarkansapa:

—¡Ama manchakuychichu! Kunanlla rillaychi wawkinikunata willak Galilea partiman rinankunapa. Chaypimi kawawankasapa.

**Soldadukuna llullakushpa
rimarkansapa disipulunkuna
Jesuspa kuerpunta
suwashkankunata.**

¹¹Chaymanta chay warmikuna Jerusalem llaktaman riykaptinkuna chay kuydak soldadukunapish chaypi chayarkansapa. Paykunaka kamachikuk *saserdotekunata willarkansapa tukuy kawashkankunata.

¹²Chaypina chay kamachikukkuna rirkansapa *judiyukunapa *ansianunkunawan parlanankunapa imatami rurankasapa nishpa. Parlashkankunawasha chay soldadukunata aypa kullkita pagararkansapa. ¹³Pagarashpa willarkansapa:

—Kankuna tukuy pita willanaykichi tiyan tutapi puñuykaptikichi Jesuspa disipulunkuna kuerpunta suwashkankunata. ¹⁴Chashna rimaptikichi ichará Pilato rimashkaykichita yachanka. Chaypina kastigashunayaptikichi ñukaykuna willashasapa ama nimata rurashunaykichipa.

¹⁵Lullakuyta almitishpankuna chay soldadukunaka aypa kullkita chaskirkansapa. Chaymanta chay parlashkankunata famakurkansapa. Chayrayku kunankaman judiyu runakuna rimansapa disipulunkuna Jesuspa kuerpunta suwashkankunata.

**Jesus disipulunkunata willarkan
tukuy mayta rinankunapa
yachachikuk.**

(Mr 16.14-18; Lk 24.36-49;
Jn 20.19-23)

¹⁶Chaymanta ñukaykuna chunka suk disipulunkuna Galilea partiman Jesus

rimashkan urkuman rirkanisapa.

¹⁷Chaypi chayashpaynikuna Jesusta kawarkanisapa. Payta kawashpa kuyarkanisapa. Sukkuna yuyayninikunapi rimarkanisapa: “Ichará mana paychu” nishpa. ¹⁸Chaypina Jesuska ladunchawashpankuna willawarkanisapa:

—Tata Dioska churawashka sielupi allpapi kamachikunaynipa. ¹⁹Chayrayku rillaychi tukuy allpapi kawsak runaku-

nata yachachik paykunapish disipuluy-nikuna kanankunapa. Chaymanta ñukata kreyiwak runakunata bawtisaychi Tata Diospa shutinpi ñukapa shutinipi Tata Diospa Espiritunpa shutinipi. ²⁰Chay kreyiwak runakunata tukuy yachachishkaynikunata yachachiychi paykunapish allita kasuwanankunapa. Ñuka tukuy diya kankunawan kasha kay allpa kullunan diyakaman.

JESUKRISTU KAY ALLPAPI KAWSASHKANTA

SAN MARKOS

KILLKARKAN

Juan kallarirkan yachachikuyta.

(Mt 3.1-12; Lk 3.1-9, 15-17;

Jn 1.19-28)

1 ¹*Jesukristu Tata Diospa wambran kay allpaman shamurkan kastigumanta salvawananchikunapa. Kunanka chay allima rimanata yachachiykichi.

²Ñawpa alli yachachikuk Isaiyas Tata Dios Juanpa willash-kanta killkarkan:

“Ñuka suk alli yachachikukta kachasha tukuy runakunata willanankunapa kachamushkayni runata allita chaskinankunapa.

³Chunlla chakidu pampapi suk runa sinchita yachachikuykan:

‘Señorninchipa suk ñanta allichaychi.

Suk ñanta kuskachaychi chayta purinanpa.’”

⁴Chay Isaiyas rimashkanshina suk diya Juanka chunlla pampapi kallarikan runakunata bawtisayta. Willarkansapa tukuy uchankunata wanashpankuna Tata Diosta kasushpa kawsanankunapa. Willarkansapa bawtisakunankunapa tukuy mana alli rurashkankunamanta Tata Dios perdonanankunapa.

⁵Chashna Juan yachachikuptin Judea partimanta Jerusalem llaktamanta aypa runakuna rirkansapa uyarik. Chaypina

Juanta willarkansapa uchasapa kanankunata. Chashna willaptinkuna Jordan yakupi Juanka bawtisarkansapa.

⁶Juanpa llachapan *kamellu millwamanta awadu karkan. Chaymanta sinturan watana karapamanta karkan. Atun marukunata mikurkan. Sachamanta amukunapa mishkinta upyarkan. ⁷Juanka yachachikushpa willarkansapa:

—Ñukamanta ashwan alli yachachikuk runa washata shamun. Payka ñukamanta tukuy laya ashwan alli yachakmi. Chayrayku mana payshina kashpayni mana animukunichu ni ushutanta kumurayashpa paskapuyta. ⁸Ñukaka yakullawanmi bawtisashkaykichi. Paymi Tata Diospa Espiritunwan bawtisashunkichi.

Jesus bawtisakurkan.

(Mt 3.13-17; Lk 3.21-22)

⁹Chay tiempu Jesuska Galilea partipi Nasaret llaktamanta llukshirkan Jordan yakuman rinanpa. Chaypi Juanka Jesusta bawtisarkan. ¹⁰Jesus yakumanta llukshiykashpa kawarkan sieluta kicharinakuptin. Chaypina kawarkan Tata Diospa Espiritun iden suk urpaytashina payman urayamuptin. ¹¹Chashna orana sielumanta Tatan Dios Jesusta willarkan:

—Kanmi kuyanayni wambrayni kanki. Kanmi sukaman kushichiwanki.

Supay Jesusta llullachinayarkan.

(Mt 4.1-11; Lk 4.1-13)

¹²Bawtisakushkanwasha suk chunlla chakidu allpaman Tata Diospa Espiritun Jesusta pusharkan. ¹³Chay chunlla chakidu allpapi manchanapa laya animalkuna tiyarkan. Chaypina chusku chunka diyata Jesus chaypi kaptin supay ladunchashpa llullachinayarkan. Mana nima layapi supayta kasuptin *angelkuna Jesusta yanaparkansapa.

Jesus kallarirkan yachachikuyta.

(Mt 4.12-17; Lk 4.14-15)

¹⁴Chaymanta kamachikuk *Herodes Juanta karselpi churarkan. Chay washa Jesuska Galilea partiman rirkan Tata Diospa alli rimananta yachachikuk. ¹⁵Willarkansapa:

—Chay ñawpa yachachikuk runakuna rimashkanshina ñami shamushkanina. Tata Dios sukaman munan kunanmantapacha mandunpina kawsanaykichipa. Chayrayku tukuy mana alli ruranaykichimanta wanaychi. Tata Dios tukuy willashushkaykichita tukuy shunku kreyiychi.

Jesus challwa apik runakunata kayarkan.

(Mt 4.18-22; Lk 5.1-11)

¹⁶Chaymanta Galilea kocha mañanpi puriykashpa Jesuska Pedruta wawkin Andresta kawarkansapa. Paykunaka atun redninkunawan challwakuykarkansapa challwa apik runakuna kashpankuna. ¹⁷Chaypina Jesuska paykunata willarkansapa:

—Kankuna allita yachankichi challwakunata apiyta. Kunanmantapacha ñukata katiwaychi. Katiwaptikichi ñuka allita yachachishkaykichikichi runaku-

nata yachachinaykichipa paykunapish ñukata kreyiwashpa kawsanankunapa.

¹⁸Chashna willaptinkuna chay ratulla chay challwakuk runakuna redninkunata sakishpankuna Jesusta katirkansapa. ¹⁹Chaymanta chay kocha mañanta puriykashpankuna Jesuska Santiagota wawkin Juanwan tantallata kawarkansapa. Chay ishkay runakuna Sebedeopa wambrankuna karkansapa. Suk kanowapi chay ishkay runakuna redninkunata allichaykarkansapa. ²⁰Chaypina Jesuska chay ishkay runakunata kayarkansapa paywan tantalla purinankunapa. Paykunapish tatanta trabajadorninkunata kanowapi sakishpankuna Jesuswan rirkansapa.

Jesus supayadu runata alliyachirkan.

(Lk 4.31-37)

²¹Chaymanta Kapernaum llaktapi Jesus disipulunkunawan chayarkansapa. Chayashpankuna *samana diya kaptin tantanakunankuna wasipi Jesuska yaykurkan. Chaypi yaykushpa runakunata yachachirkansapa. ²²Chay runakuna sukaman almirarkansapa allita kuskanpi sinchi kamachikukshina yachachikuptin. Mana yachachikurkanchu Moisespa killkadunta yachachikuk runakunashina. ²³Chay tantanakunankuna wasipi tiyarkan suk supayadu runa. Jesus yachachikuptin uyarishpana supay sinchita rimakushpa Jesusta willarkan:

²⁴—¡Nasaret llaktamanta Jesus! ¿Imapatí ñukaykunaman shamushkanki? ¿Sakiway-sapa! ¿Mana tukuyniyuk ninamanchu kachawanayaykankisapa? Ñuka yachani Tata Diosmanta shamudu runa kanaykita.

²⁵Chashna chay supay willaptin Jesuska piñayashpa willarkan:

—¡Upallay! ¡Kunanlla kay runamanta llukshiy!

²⁶Chashna Jesus willaptinna chay supayka chay supayadu runata sukaman chukchuchishpa manllaybata kaparikushpa paymanta llukshirkan. ²⁷Chayta kawashpa chay runakuna sukaman manchakushpankuna willanakurkansapa:

—¿Ima laya mushuk yachanatá yachachiwaykanchisapa? Kay Jesuska sinchita kamachikushpa atipan supaykunatapish llukshichiyta.

²⁸Chaypina chay runakuna tukuy llaktakunapi famakurkansapa Jesus sinchita willashpa supayta runamanta llukshichishkanta.

Jesus Pedrupa suedranta alliyachirkan.

(Mt 8.14-15; Lk 4.38-39)

²⁹Chaymanta tantanakunankuna wasimanta llukshishpa Jesuska Santiagowan Juanwan rirkansapa yaykuk Simonpa Andrespa wasinpi. ³⁰Chaypi Simonpa suedran kalentorawan unkudu karkan. Chay warmipa familyankuna Jesusta willarkansapa unkudu kananta. ³¹Chashna willaptinkuna Jesuska unkuduta ladunchashpa makinmanta apishpa atarichirkan. Chay ratulla kalentoranka chiriyaipurkan. Chaypina chay warmi atarishpa mikunankunata rurashpa kararkansapa.

Jesus aypa unkudu runakunata alliyachirkan.

(Mt 8.16-17; Lk 4.40-41)

³²Chaymanta amusayaykaptin inti yaykuptin Jesusman aypa runakuna unkudu familyankunata pusharkansapa. Paykuna rikchak laya unkuyuk karkansapa. Sukkuna supayadu karkansapa. ³³Chay wasi punkupi chay llaktapi kawsak runakuna tukuy tantanakurkansapa. ³⁴Chaypina Jesuska aypa unkudukunata alliyachirkansapa. Supaykunata

aypa runakunamanta llukshichipurkansapa. Chay supaykuna yacharkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta. Chayrayku Jesus mana munarkanchu nimata willanankunapa.

Aypa llaktakunapi Jesus yachachikurkan.

(Lk 4.42-44)

³⁵Chaymanta pakariptinna chay llaktamanta Jesuska llukshirkan suk chunlla likidu pampapi Tata Dioswan parlak. ³⁶Chayman riptin Simonka purikmasinkunawan rirkansapa Jesusta maskak. ³⁷Tarishpa willarkansapa:

—Tukuy runakuna maskashuykansapa.

³⁸Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Akuychi chikan llaktakunaman chaypipish kay alli kushichina rimanata yachachikunaynipa. Ñuka shamushkani aypa runakunata yachachiksapa.

³⁹Chashna Jesus willashpankuna Galilea partipi tukuy llaktakunapi yachachikuyipi purirkan. Tukuy llaktapi tantanakunankuna wasikunapi yachachikurkan. Chaymanta aypa runakunamanta supaykunata llukshichirkan.

Jesus lasaruyak runata alliyachirkan.

(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)

⁴⁰Suk diya lasaruyak runa Jesusta laduncharkan. Ñawpakninpi kumurayashpa willarkan:

—Maestru, munashpaykika kay unkuyninimanta alliyachiway.

⁴¹Chashna willaptin Jesuska chay runata llakichirkan. Llankashpa willarkan:

—Ariya, munani alliyachiynikita. Ñami sanuna kanki.

⁴²Chayta willashkan oralla chay runapa tukuy kirinkuna alliyarkan.

⁴³Chaypina Jesus despidishpa sinchita allita willarkan:

⁴⁴—Amara ni pita parlachinkirachu ñuka alliyachishkaynita. Rillay *saserdoteman pay allita kawashunanpa yachananpa alliyadunachu manachu kanki nishpa. Alliyaduta kawashuptinna Moises killkashkanpi kamachikushkanta allita kasushpa suk ofrendata apay. Chayta apaptiki tukuy runakuna yachankasapa unkuynikimanta alliyashkaykitana.

⁴⁵Jesus ama ni pita parlachinanpa willaptinpi chay runaka tukuy pita parlachirkan Jesus alliyachishkanta. Chayrayku Jesuska mana atiparkanchu ni maykan llaktapi yaykuyta. Llakta washankunallapi mana ni pi kawsananpi kiparik. Tukuy maymanta aypa runakuna riksapa Jesusta kawak.

Jesus mana kuyuy atipak runata alliyachirkan.

(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

2 ¹Chaymanta suk diyakuna washan Kapernaum llaktaman Jesuska kashkan rirkan. Suk wasipi kaptin aypa runakuna yachashpankuna rirkansapa kawak. ²Sukaman aypa runakuna niti niti tantanakuptinkuna mana ni pi punkuta yaykuyta atiparkannachu. Chaypina Jesus chay runakunata yachachirkan. ³Chashna yachachikuykaptin chusku runakuna suk mana kuyuy atipak runata kamillapi pushamurkansapa. ⁴Chay wasipi aypa runakuna tiyaptin paykunaka mana yaykuyta atiparkansapachu. Chayrayku wasi sawaman chay unkuuduta kamillanpi pusharkansapa. Chaypina tejakunata Jesuspa kuskanpi surkushpankuna chay uchkuta chay unkuuduta kamillanpi urayachirkansapa. ⁵Chay yanapak runakuna allita tukuy shunku kreyirkansapa Jesus alliyachinanta.

Jesus kreyinankunata yachashpa chay unkuuduta willarkan:

—Wambrayni, uchaykikunamanta perdonayki.

⁶Chaypina Moisespa killkadunkunata yachachikuk runakuna chaypi tiyaridu kashpankuna shunkunkunallapi rimarkansapa:

⁷—¿Imapatí kay runaka chayta riman? Kay unkuuduta willashpa uchankunata perdonanapa Tata Diosta piñachiykan iden Tata Diosshina kanayashpa. Tata Diosllami atipan runakunapa uchankunata perdonayta.

⁸Jesuska chay ratulla yacharkan shunkunkunapi yuyashpa washanchaykanankunata. Chayrayku tapurkansapa:

—¿Imapatí kankuna washanchawaykankichi? ⁹Ñuka kay unkuuduta ish kay layata atipayman willayta. Munashpayni willayman: “Uchaykikunamanta perdonayki.” Chaymanta willayman: “Atarishpa kamillaykita apashpa rillay.”

¹⁰Kunanlla kay unkuuduta alliyachisha yachanaykichipa sielumanta shamudu runa kanaynita. Alliyachiptini yachankichi atipanaynita tukuy runakunapa uchankunata perdonayta.

Chashna rimashpa Jesuska chay mana kuyuy atipak runata willarkan:

¹¹—Kanta willayki, atarimuy. Kamillaykita apashpa wasikiman rillay.

¹²Chashna Jesus willaptin chay unkuuduta runaka atarimurkan. Chay aypa runakuna kawaykaptinkuna kamillanta apishpa wasinman rirkan. Chayta kawashpa tukuy runakuna sukaman almirashpankuna Tata Diosta alabarkansapa. Willarkansapa:

—¡Manami niman suk kuti kay laya almirana ruranata kawashkanchisapachu!

Jesus Levita willarkan katinanpa.

(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³Chaymanta manllayba kocha mañanman Jesuska kashkan rirkan.

Chaypi aypa runakuna ladunchaptin-kuna yachachirkansapa. ¹⁴Chaymanta puriykashpa Alfeopa wambran Levita kawarkan. Levika *romano awtoridarkunapa kullki kobra kuk runa kashpa tiyaridu karkan maypicha kullkita kobra kuskapa. Jesuska payta kawashpa willarkan:

—Ñukata katiway.

Chashna willaptin Levika atarishpa Jesusta katirkan.

¹⁵Suknin diya Levipa wasinpi Jesuska mikuykarkan. Aypa runakuna payta katishpankuna chaypi karkansapa. Levipa kobra kukmasinkunawan mana alli rurak runakuna chay mesallapi Jesuswan disipulunkunawan tantalla mikuykarkansapa. ¹⁶Chaypina *fariseo runakuna kawarkansapa Jesusta mana alli rurak runakunawan kullki kobra kukkunawan tantalla mikuykaptin. Chayta kawashpankuna disipulunkunata willarkansapa:

—¿Imapatí yachachishuknikichi Jesuska kullki chaskikukunawan uchasapa runakunawan tantalla mikuyan?

¹⁷Jesuska chayta uyarishpa willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Unkudu runa ampikninta sukaman maskan alliyachinapa. Sanu runa mana nima ampikninta maskanchu sanu likidu kashpa. Ñukaka shamushkanimi uchasapa runakunata kayak uchankunata sakishpa katiwanankunapa. Manami shamushkanichu alli yuyanaku runakunata kayak.

Runakuna amañaksapa mana mikushpa Tata Diosta kuyayta.

(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

¹⁸Chaymanta Juan Bawtistapa disipulunkuna fariseokunapa disipulunkunawan amañaksapa churadu diyakuna mana nimata mikuyta nimata upyayta. Suk diya mana mikuptinkuna kawashpankuna suk runakuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Imapatí disipuluykikuna mana mikunata sasinsapa? Juanpa disipulunkunawan fariseokunapa disipulunkuna amañaksapa churadu diyakuna mana nimata mikuyta.

¹⁹Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Fungsiapi invitadu runakuna noviowan tantalla kashpankuna mana llakinsapachu. Novio paykunawan kaptin rikchak layata mikunsapa upyansapa. ²⁰Funsia washanna novio sakiptinkununa chaypira llakishpa churadu diyakuna mana mikunkasapanachu.

²¹Chaymanta Jesus ashwanta entiendichinayashpa willarkansapa:

—Manami ni pi mawka llachapata tipi mushuk telawan remiendanmanchu. Chay llachapata takshaptin mushuk tela kintikushpa mawka llachapata ashwanta llikichin. ²²Chaymanta mana ni pi mawka kapachupi llullu vinuta churanmanchu. Chaypi churaptin llullu vinu timbushpa mawka kapachuta pachyachin. Kapachu llikikuptin vinupish ichakun. Llikikudu kapachupish mana nimapa allinachu. Chayrayku llullu vinuta mushuk kapachupi churansapa.

Samana diya Jesuspa disipulunkuna triguta tipirkansapa.

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

²³Chaymanta suk *samana diya Jesuska disipulunkunawan suk chakra chawpinta pasarkansapa. Chayta rishpankuna disipulunkunaka tipi *triguta pallarkansapa.

²⁴Chaypina fariseo runakuna Jesusta willarkansapa:

—Mash kaway. ¿Imapatí samana diya kaykaptin disipuluykikuna triguta tipiykansapa? Moisespa killkadunpi willawanchisapa samana diya mana nimata pallananchikunapa.

²⁵Chashna willaptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—¿Manachu kankuna leyishkankichi ñawpa awilunchikuna David rurashkanta? Payka purikmasinkunawan purishpankuna sukaman yarkarkansapa. ²⁶Abiatar kamachikuk *saserdote kaptin payka yaykurkan maypicha tantanakuksapa Tata Diosta Dioslapa churadu pankunata mikurkan. Chaymanta purikmasinkunata-pish chay pankunata kararkansapa. Chay laya pankuna saserdotekunallapa karkan. Chay laya panta David mikushpapi mana uchallikurkanchu.

²⁷Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Tata Dioska samana diyata rurarkan runakuna samanankunapa. Mana runakunatachu rurarkan samana diya tiyashkanrayku. ²⁸Ñuka sielumanta shamudu runa willaykichi samana diya imakunami alli ruranaykichipa imakunami mana allichu ruranaykichipa.

**Jesus kaspirayadu makiyuk
runata alliyachirkan.
(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)**

3 ¹Chaymanta *samana diya kaptin Jesuska kashkan yaykurkan tantanakunankuna wasipi. Chaypi tiyarkan suk kaspirayadu makiyuk runa. ²Chaypina Jesusta chiknik runakuna chapaykarkansapa chatanankunapa. Kawanayarkansapa samana diya kaptin chay runata alliyachinkachu manachu nishpa. Paykunaka awtoridarkunapi Jesusta sukaman chatanayarkansapa samana diya unkuduta alliyachiptin.

³Chaypina Jesuska chay kaspirayadu makiyuk runata willarkan:

—Rillay chay runakunapa chawpinkunapi shayarik. ⁴Chay runa chawpinkunapi shayariptinna Jesuska chay chatanayak runakunata willarkansapa:

—Moisespa killkadunpi ¿imatati willawanchisapa? ¿Willawanchisapachu samana diya allita mana allita rurananchikunapa? ¿Samana diya suk runata alliyachinchimanchu? ¿Suk runata kawapayanchimanchu wañunanpa?

⁵Chashna tapuptinkuna chay runakuna mana nimata aynirkansapachu. Mana nimata ayniptinkuna Jesuska sukaman piñakushpa tukuyta chaparkansapa. Sukaman llakirkan sinchi shunku kaptinkuna. Chaypina chay kaspirayadu makiyuk runata willarkan:

—¡Makikita chutachiy!

Chay runaka Jesusta kasushpa kaspirayadu makinta chutachiptin alliyarkan. ⁶Jesus chay runata alliyachishkanrayku *fariseo runakuna piñakushpa chay tantanakunankuna wasimanta llukshirkansapa. Paykunaka rirkansapa *Herodespa partidun runakunawan parlak Jesusta wañuchinankunapa.

**Kocha mañanpi Jesus aypa
runakunata alliyachirkansapa.**

⁷Chaymanta Jesuska disipulunkunawan rirkan kocha mañanman. Galilea partimanta aypa runakuna Jesusta katirkansapa. ⁸Chaypina Jesus almirana *milagrukunata rurashkankunata yachashpankuna aypa runakuna rirkansapa kawak. Judea partimanta, Jerusalem llaktamanta, Idumea partimanta, Jordan yaku chimbamanta, Tiro llaktamanta, Sidon llaktamanta rirkansapa. ⁹Aypa runakuna katiptinkuna Jesuska disipulunkunata willarkansapa suk kanowata prontapunankunapa ama payta nitinankunapa. ¹⁰Aypa runakunata alliyachishkanrayku rikchak laya unkuyuk runakuna alliyayashpa Jesusta nitirkansapa llankanankunapa. ¹¹Supayadu runakuna Jesusta kawashpankuna ñawpakninpi

kunkurikushpankuna sinchita rimashpa willaksapa:

—Kanmi kanki Tata Diospa chaylla wambran.

¹²Chashna willaptinkuna Jesuska sinchita willarkansapa ama ni pita willanankunapa Tata Diospa wambran kananta.

**Jesus chunka ishkay
disipulunkunata akllarkan.**

(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

¹³Chaymanta Jesus suk urkuman rishpa suk runakunata willarkansapa paywan tantalla rinankunapa. ¹⁴Paykunamanta chunka ishkayta akllarkan paywan tantalla purinankunapa. Paykunata akllarkansapa rinankunapa yachachikuk. ¹⁵Chaypina willarkansapa Tata Dios yanapaptinkuna runakunamanta supaykunata llukshichinankunapa. ¹⁶Chay chunka ishkay aklladukunapa shutinkuna kaykunami: Sukka karkan Simon. Paytaka Jesus shutiya-chirkan Pedru. ¹⁷Chaymanta Sebedeopa ishkay wambrankuna Jakobowan Juan karkansapa. Paykunata Jesus shutiya-chirkansapa Boanerges. Chay shutika riman “Troynoshina Sinchi Rimakuk.” ¹⁸Suk aklladukuna karkansapa Andres, Felipi, Bartolome, Mateo, Tomas, Alfeopa wambran Santiago, Tadeo, Simon. Chay Simonka *romano gobiernuta mana kasunayak runa karkan. ¹⁹Chaymanta karkan Judas Iskariote. Payka suk tiempu washa Jesusta rantikurkan wafuchinankunapa.

**Runakuna Jesusta mana
kreyishpankuna rimarkansapa
supay yanapananta.**

(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23; 12.10)

²⁰Chaymanta Jesuska suk wasipi yaykuptin kashkan aypa runakuna katirkansapa. Sukaman tantanakuptin-

kuna mana nima Jesus nima disipulunkuna atiparkansapachu mikuyta.

²¹Chayta yachashpankuna Jesuspa ayllunkuna rirkansapa pushamuk. Pushanayarkansapa runakuna rimaptinkuna Jesus dementukashkanta.

²²Jerusalen llaktamanta Moisespa killkadunta yachachikuk runakunapish Jesusman riykarkansapa. Paykunaka Jesusta yuyashpa rimarkansapa:

—Supaykunapa kamachikuknin *Belsebu kay runata yanapaptin atipan runakunamanta supaykunata llukshichiyta.

²³Chashna yuyak runakunata kayashpankuna Jesuska suk ejempluta rimashpa yachachirkansapa:

—Mash uyariwaychi. *Satanas mana atipanchu kikinlla llukshichinakuyta.

²⁴Suk llaktapi kawsak runakuna chikninakushpa makanakushpankuna kikinkunapura kulluchinakunsapa.

²⁵Chaymanta suk wasillapi kawsak runakuna chikninakushpa makanakushpankuna chayta chayta anchunsapa.

²⁶Chashnami supaykunapish kikinkunapura karkunakushpankuna wakllichinakunsapa. Kikinkunalla kulluchinakunmansapa.

²⁷Mash uyariwaychi. Mana ni pi suk sinchi runapa wasinmanta nimata apayta atipanmanchu manara payta allita watashpara. Chay sinchi runata watashpara tukuy laya tiyapunankunata atipanman kichuyta.

²⁸Mash allita uyariwaychi. Tata Dioska runakunata tukuy uchankunamanta perdonankasapa. Tata Diosta piñachishpa mana alli rimashkankunatapish perdonankasapa. ²⁹Chaymanta Tata Dios mana kutin perdonankachu paypa Espiritunta washanchashpa sakra mana alli kananta rimaptinkuna. Chay laya runakunata Tata Dios mana kutin perdonankasapachu.

³⁰Jesus chayta willarkansapa chay runakuna llullakushpa rimaptinkuna supayadu kananta.

Jesuspa maman wawkinkunawan rirkansapa paywan parlak.

(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹Jesus chay runakunata yachachiy-kaptin paypa mamanwan wawkinkuna chay wasiman rirkansapa. Paykunaka Jesuswan parlanayashpankuna wasi washallamanta kayachirkansapa.

³²Chaypina ladunpi tiyarik runakuna Jesusta willarkansapa:

—Mamayki wawkikikunawan washapi maskamushuykansapa.

³³Chaypina Jesuska willarkansapa:

—¿Piti mamaynika? ¿Pikunati wawkikunakuna?

³⁴Chaymanta ladunpi tiyarik runakunata kawashpa willarkansapa:

—Kaykunami mamayni. Kaykunami wawkinikuna. ³⁵Kankuna Tata Diospa munananta rurashpa kawsashpaykichi ñukapa wawkinikuna, paninikuna, mamaynikuna kankichi.

Jesus yachachikurkan tarpukuk runapa ejemplunta.

(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)

4 ¹Chaymanta suknin diya Jesuska kashkan rirkan kocha mañanpi yachachikuk. Aypa runakuna chaypi tantanakuptinkuna Jesuska suk kanowapi yaykurkan tiyarik. Tukuy chay runakuna kocha mañanmanta uyarirkansapa. ²Paykunata rikchak laya ejemplukunata parlachishpa yachachirkansapa. ³Willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Suk runa rirkan murukunata tarpuk. ⁴Chaypina murukunata shikwashpa tarpuptin sukkuna ñanpi urmarkansapa. Pishkillukuna chay ñanpi urmadu murukunata mikurkansapa. ⁵Suk murukuna

rumisapa allpapi urmarkansapa. Chay murukuna allpa sawallapi kashpa utka shurayarkansapa allpa mana rakta kaptin. ⁶Chay allpa rumisapa kaptin chay murukuna mana atiparkansapachu sapichakuyta. Chayrayku rupay nanaptin chakirkansapa. ⁷Chaymanta suk murukuna kashasapa allpapi urmarkansapa. Chaypina kashakuna alli murukunamanta ashwanta wiñashpa chay wiñaykak murukunata makarkansapa. Chayrayku mana nimata wayuchakurkansapachu. ⁸Chaymanta suk murukuna allima allpapi urmarkansapa. Chaypina wiñashpankuna sukaman aypata wayuchakurkansapa. Suk murukuna kimsa chunkata mirarkansapa. Sukkuna sokta chunkata mirarkansapa. Sukkuna pachakta mirarkansapa.

⁹Chay ejempluta parlachikushmanwasha Jesuska willarkansapa:

—Kankuna kay yachachishkaynita uyarishpaykichika allita rinrillikuychi.

Jesus disipulunkunata willarkan imaraykumi ejemplukunawan yachachikurkan nishpa.

(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)

¹⁰Chaymanta aypa runakuna Jesusta sakiptinkuna ladunpi kak runakuna chay chunka ishikay disipulunkunawan tapurkansapa:

—Chay ejempluta yachachiwashpaykisapa ¿imatati yachachiwankisapa?

¹¹Chaypina Jesus aynirkansapa:

—Kankunallata Tata Dios yachachishunkichi paypa mandunpi yaykunaykichipa. Manara yachachishushkaykichita kunan sukaman allitana yachachishuykankichi. Chay mana kreyiwak runakunata Tata Dios ejemplukunallawan yachachinsapa. ¹²Ejemplukunallata yachachishpa paykunata yachachinsapa kawashpawash mana kawakuk runakunashina kiparinankunapa. Uyarishpa-

pish mana entiendinsapachu. Mana uchankunata wananayaptinkuna Tata Dioska manami perdonankasapachu.

Jesus tarpukuk runapa ejemplunta entiendichikurkan.

(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)

¹³Jesuka willarkansapa:

—Mana kay ejemplunta entiendishpaykichika ¿imashnatí entiendinkichi chikan ejemplukunata? ¹⁴Mash uyarwaychi. Tata Diospa rimananta yachachikuk runaka iden chay murukunata tarpukuk runashinami. ¹⁵Suk runakuna sinchi shunkuyuk kashpa iden ñanpi chakidu sarudu allpashinami. Chay laya runakuna Tata Diospa rimananta uyariptinkuna supay shamushpa chay uyarishkankuna rimanata kunkachin.

¹⁶Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta kushikushpa uyarinsapa. Chay laya runakunaka iden rumisapa allpashinami. ¹⁷Rumisapa allpapi urmadu murukuna mana allita sapichakuyta atipansapachu rumi sawanpi kashpankuna. Chay laya runakuna nanayta llakita mallishpankuna mana unaypichu Tata Diospa rimananta sakinsapa. Runamasinkuna chiknishpa asichiptinkuna manana kreyikunsapanachu.

¹⁸Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta uyarishpa kunanlla chaskinsapa. Chay laya runakunaka iden kashasapa allpashinami. ¹⁹Paykunaka Tata Diospa rimananta allita yachashpash ashwanta kullkiyayta munansapa. Sukaman munashpankuna tukuy layayuk kayta manana munansapanachu Tata Diospa rimananta uyariyta. Chayrayku mana nimata wayuchakunsapachu.

²⁰Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta uyarishpa tukuy

shunku kreyikunsapa. Paykunaka Tata Diosta kuyashpa kawsansapa. Chay laya runakunaka iden chay alli allpapi wayuchakuk murukunashinami. Sukkunaka kimsa chunka murukunata wayuchakukshinami. Sukkunaka sokta chunka murukunata wayuchakukshinami. Sukkunaka pachak murukunata wayuchakukshinami.

Jesus alkusapa ejemplunta yachachikurkan.

(Lk 8.16-18)

²¹Jesuka ejemplukunawan yachachikuyllapi katirkan:

—Suk alkusata apichishpa mana ni pi suk kajonwan wichkashpa nima kawitu sikipi churashpachu pakanchiman. Apichidu alkusata altupi churanchi tukuyta lusichinanpa. ²²Chashnashina Tata Dios tukuy runakuna upallalla rimashkankunata pakallalla rurashkankunata yachan. Chayta tukuy runakunata riksichinkasapa. ²³Kay yachachishkaynita uyarishpaykichika allita rinrillikuychi.

²⁴Chaymanta Jesus willarkansapa:

—Kay yachachishkaynikunata allita kasushpa kawsaychi. Kankuna allita mana allita runamasikichita rurashkaykichishinalla Tata Dios kankunatapish rurashunkichi. Kankuna runamasikichita ima tiyapushuknikichita kuptikichi Tata Dios ashwanta kushunkichi. ²⁵Kankuna allita Tata Diospa rimananta chaskiptikichi payka yanapashunkichi ashwan allita entiendinaykichipa. Mana allita Tata Diospa rimananta chaskiptikichi payka chay tipi yachashkaykichita kichushunkichi.

Jesus yachachikurkan wiñak murupa ejemplunta.

²⁶Jesuka yachachikuyllapi katishpa willarkansapa:

—Kay ejempluta parlachiykichi yachanaykichipa imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa. Suk runa murukunata tarpuk rin. ²⁷Chay runaka mana yachanchu imashnami wiñan nishpa. Puñuykaptin rikchadu kaptinpih diyapi tutapi chay murukunaka wiñaykan. ²⁸Chay murukuna allpapi kashpa kikinllamanta wiñan. Kallarín shurayamushpa wiñayta. Atunyashpa masetayan. Chaymanta murukuna pukunsapa. ²⁹Allita pukuptinkuna pallana tiempu chayamuptin chay runaka pallan.

Jesus yachachikurkan mostasa murupa ejemplunta.

(Mt 13.31-32; Lk 13.18-19)

³⁰Chaymanta Jesuska chay runakunata kashkan yachachirkansapa:

—Suk ejempluta parlachiykichi yachanaykichipa imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa.

³¹Kankuna Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichi takshasillu mostasa murillukunashina kankichi. Chay mostasa murillukuna rikchak laya murukunamanta ashwan kishnisillu.

³²Suk runa chakranpi tarpuptin chay murilluka allita wiñan. Kishnisillu kashpapih chay murillu tukuy kiwakanamanta ashwan atunta wiñan. Iden suk atun kaspishina sukaman ramachakun. Chay ramankunapi pishkillukuna wasinkunata ruransapa.

Jesus ejemplukunata parlachikushpa yachachikurkan.

(Mt 13.34-35)

³³Jesus rikchak laya ejemplukunawan parlachikushpa chay runakunata yachachirkansapa. Paykuna entiendinankuna layallata yachachirkansapa. ³⁴Mana ejempluwanka mana yachachikukchu. Disipulunkunallata tukuy yachachikunanta allita entiendichirkansapa.

Jesus sinchi wayrata sampayachirkan.

(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵Chay diyalla amusayaykaptin Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Akuychi chimbaypachi kay kochata.

³⁶Chashna willaptinkuna disipulunkunaka tukuy chay runakunata sakishpankuna chay tiyarishkan kanowallapi Jesusta pusharkansapa. Suk runakuna chikan kanowakunapi katirkansapa. ³⁷Chashna chimbaykaptinkuna kallarikkan sukaman wayrayta. Chay wayrawan yakuka sukaman olasyashpa yakallapa kanowataka untachirkan. ³⁸Chay yaku wayrawan kuyuykaptinpih Jesuska kanowa popa partipi sawananta churashpa puñuykarkan. Chaypina disipulunkunaka rirkansapa rikchachik. Sukaman manchakushpankuna willarkansapa:

—Maestru ¿imapatí mana yanapa-wankisapa? ¡Ñami sipikunchisapana!

³⁹Chaypina Jesus atarimushpa wayrata yakuta sinchita willarkan:

—¡Sampayay! ¡Amana wayraynachu!

Chayta willaptin wayra sampayarkan. Yaku kasillayarkan.

⁴⁰Jesuska sinchi wayrata sampayachishkanwasha disipulunkunata willarkansapa:

—¿Imapatí sukaman manchakunkichi?

¿Ariya manarachu allita kreyiwankichi?

⁴¹Chaypina disipulunkuna sukaman manchakushpankuna tapunakurkansapa:

—¿Ima laya runatiya kayka? Rimashpalla wayrata yakuta kasillayachin.

Jesus supayadu runata alliyachirkan.

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

5 ¹Chaymanta chay manllayba kochata chimbashpankuna Gadara llaktapi Jesus disipulunkunawan chayarkansapa. ²Jesus kanowamanta

llukshiykaptin suk supayadu runa tinkurkan. Chay runaka machaykunapi maypicha wañudukunata pampashkan-kunapi kawsak. ³Supayadu kaptin mana ni pi atipaksapachu nima kadenawan watayta. ⁴Aypa kuti llaktamasinkuna makinta chakinta kadenawan watarkan-sapa. Chaykunata mana nimatashinalla tipik. Mana ni pi chay supayadu runata atipakchu sinchichiya. ⁵Diyapi tutapi chay runaka urkukunapi wañudukuna pampanankuna machaykunapi kaparikushpa purik. Kikinlla rumikunawan ñutuchinakushpa purik. ⁶Chaypina chay runa Jesusta kawashpa kallparkan tinkuk. Ñawpakninpi kunkurikushpa sinchita rimashpa willarkan:

⁷—¡Kanka sielupi kawsak Tata Diospa wambran kashpayki ama ñukata amichiwaychu! ¡Tata Diospa shutinpi roygayki ama padesichiwanykipa!

⁸Chay runa chayta willarkan yachashpa Jesus supaykunata llukshichinayananta. Chashna chay runa willaptin Jesuska tapurkan:

⁹—¿Ima shutití kanki?

Chaypina payka aynirkan:

—Aypa supaykuna kanisapa chayrayku shutinika Legion.

¹⁰Chaypina chay supaykunaka Jesusta sukaman roygarkansapa ama chay llaktamanta ashwan karuman kachanan-kunapa. ¹¹Mana karupichu chay urku ladunllapi aypa kuchikuna mikukuykar-kansapa. ¹²Chaypina chay runapi kawsak supaykuna Jesusta roygarkan-sapa:

—Kachawaysapa rinaynikunapa chay kuchikunapi yaykuk.

¹³Chaypina Jesus rinankunapa almitiptin paykunaka chay runamanta llukshishpan-kuna rirkansapa chay yaka ishkay waranka kuchikunapi yaykuk. Chaypina chay kuchikuna kallpashpankuna urkumanta sinkushpankuna yakupi sipikurkansapa.

¹⁴Chay kuchikuna kuydak runakuna chayta kawashpa sukaman manchakur-kansapa. Kallparkansapa llaktapi chakrakunapi kawsak runakunata tukuy kawashkankunata parlachikuk. Chayta uyarishpankuna tukuy runakuna rirkansapa chay willashkankunata kawak. ¹⁵Chayashpana tarirkansapa Jesuspa ladunpi chay aypa supayuk kashka runata tiyariduta. Payka alli llachapakudu sanuyaduna karkan. Payta kawashpankuna sukaman manchakur-kansapa.

¹⁶Chaypina Jesus rurashkanta kawak chay chayrak shamushka runakunata tukuy kawashkankunata parlachirkan-sapa. ¹⁷Chayta uyarishpankuna Gadara partipi kawsak runakuna Jesusta roygarkansapa chayllamanta kutinanpa.

¹⁸Chaypina Jesus kanowaman riykaptin chay sanuyadu runaka roygarkan pushananpa. ¹⁹Chashna roygaptin Jesus mana pushanayashpa willarkan:
—Kutiy wasikiman tukuy aylluykiku-nata parlachinaykipa Tata Dios llakichi-shushpa sanuyachishushkanta.

²⁰Chashna Jesus willaptinna chay runaka kushikuypuru Dekapolis partipi tukuy llaktakunapi parlachikuypi purirkan. Willarkansapa Jesus sanuyachishkanta. Chayta uyarishpankuna tukuy runakuna sukaman almirarkan-sapa.

Jesus yawar unkuyuk warmita alliyachirkan. Chaymanta Jairopa shipashninta kawsachimurkan.

(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

²¹Chaymanta Jesus kanowapi kochata chimbaptin aypa runakuna tantanurkan-sapa. ²²Jesus kocha mañanllapi kaptin suk runa Jairo laduncharkan. Jairoka tantanakunankuna wasipi kamachikuk runa karkan. ²³Payka Jesuspa ñawpakninpi kunkurikushpa sukaman roygarkan:

—Chaylla shipashnini wañunayaykan. Aku wasiniman. Kan llankaptiki shipashninika alliyashpa kawsanka.

²⁴Chashna willaptin Jesuska chay kamachikuk runata katirkan. Sukaman aypa runakunapish niti niti katirkan-sapa.

²⁵Chay aypa nitik runakunapa chawpinkunapi suk unkuđu warmi karkan. Chay warmika chunka ishkay watatana yawar unkuđuwan kawsarkan.

²⁶Tukuy kullkintana tukucharkan doktorkunata katishpa. Mana ni pi alliyachiyta atipaptin ashwanta anchayarkan. ²⁷Chay unkuđu warmika uyarirkan Jesus unkuđuđunata alliyachiykananta. Chayrayku washanmanta ladunchashpa llachapan mañanta llankarkan. ²⁸Payka yuyarkan: “Llacha-panllatapish llankaptini alliyachiwanka.” ²⁹Chashna llankashkan ratulla yawarnin tipikuptin alliyaduna mallinaturkan. ³⁰Suk unkuđuđuta alliyachishkananta mallishpa Jesus washanta chapashpa tapukurkan:

—¿Piti llachapaynita llankashkankichi?

³¹Chashna tapukuptin disipulunkuna willarkansapa:

—Aypa runakuna laduykipi sukaman nitishushpa kayta chayta tankanakushpankuna llankashuykansapa. ¿Imapatí tapuwankisapa “piti llankawashka” nishpa?

³²Chashna willaptinkunapish Jesuska sukta sukta chaparkansapa yachanayashpa maykanmi allianayashpa llankashka nishpa. ³³Chaypina chay warmika yachashpana sanuyadu kananta sukaman manchakuywan chukchukushpa rirkan Jesuspa ñawpakninpi kunkurikuk. Chaypina Jesuska willarkan alliyashkanta.

³⁴Chashna chay warmi willaptinna Jesuska willarkan:

—Wambrayni, allita ñukata kreyiwashkaykirayku alliyachishkayki.

Kunanka kushikushpa wasikiman alliyaduna kutiy.

³⁵Jesus chay warmiwan parlaykaptinllara Jairopa wasinmanta suk runakuna chayarkansapa willak:

—Wambraykika ñami wañushkana. ¿Imapanatí wasikiman Jesusta pushanki?

³⁶Chayta uyarishpapish Jesuska Jairota willarkan:

—Ama manchakuychu. Tukuy shunku ñukata kreyiway.

³⁷Jesuska mana munarkanchu katiyak runakuna paywan rinankunapa. Pedruwan Santiago paypa wakin Juanllata pusharkan. ³⁸Chaypina Jairopa wasinpi chayashpa uyarirkan sukaman turbakushpankuna aypa runakuna kaparihsapa wakakuykaptinkuna. ³⁹Wasipi yaykushpa paykunata willarkansapa:

—¿Imapatí sukaman turbakushpa sinchita wakakuykankichi? Kay shipashka puñuykanmi. Manami wañuduchu.

⁴⁰Chashna willaptinkuna chay wakakuk runakuna Jesusta mana kreyishpankuna asichirkansapa. Jesuska tukuy paykunata llukshichishpankuna pushashkan disipulunkunallawan shipashpa tatan mamanwan yaykurkan chay kuartupi. ⁴¹Chaypina wañuduta makinmanta apishpa willarkan:

—Talita kumi.

Chay rimanapi riman: “Wambrayni, atarimuy.”

⁴²Chashna Jesus willaptinna chay chunka ishkay watayuk shipashka atarimushpa purirkan. Chay runakuna kawsamuduta kawashpankuna sukaman almirarkansapa. ⁴³Chaypina Jesuska paykunata sukaman willarkansapa ama ni pita parlachinankunapa chay shipashta wañushkanmanta kawsachimushkanta. Chaymanta willarkansapa chay shipashta karanankunapana.

Jesus Nasaret llaktanman kutirkan.*(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)*

6 ¹Chaymanta Jesuska chay llaktamanta llukshishpa kikinpa llaktanpi chayarkan. Disipulunkuna paywan tantalla rirkansapa. ²Chaypina *samana diya kaptin Jesuska rirkan tantanakunankuna wasipi yachachikuk. Allita yachachikuptin tukuy runakuna sukaman almirashpankuna tapunakurkansapa:

—¿Maypití kay runaka tukuy layata yachakushka? ¿Pití yachachishka chay layata yachananpa? ¿Imashnatí yachan almirana *milagrukunata rurayta?

³¿Manachu kay runaka karpinterupa wambran? Paypa mamanka Mariyami. Chaymanta wawkinkuna Jakobo, Jose, Judas, Simon. ¿Manachu paninkunapish llaktamasinchikunalla?

Llaktamasinkuna kaptin Jesusta mana kreyinayarkansapachu. ⁴Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Tata Diospa rimananta yachachikuk runa chikan llaktakunapi yachachikuptin sukaman allita uyarinsapa. Kikinpa llaktanpi yachachikuptin mana nima llaktamasinkuna nima ayllunkuna kreyinsapachu.

⁵Mana kreyishkankunarayku kikin llaktanpi Jesuska mana aypa almirana milagrukunata rurarkanchu. Suk runakunallata alliyachirkan llankashpankuna. ⁶Sukaman almirarkan llaktamasinkuna mana kreyiptinkuna. Chaymanta Jesuska tukuy llaktan ladupi llaktillukunapi yachachikuyipi purirkan.

**Jesus disipulunkunata
kacharkansapa yachachikuk
rinankunapa.**

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

⁷Suknin diya chunka ish kay disipulunkunata tantanachishpa ish kaymanta

ish kaymanta kacharkansapa. Atipachirkansapa tukuy laya supaykunata runakunamanta llukshichinankunapa.

⁸Paykunata willarkansapa ama nimata apashpa rinankunapa. Willarkansapa ama nima pikshata nima mirkapankunata nima kullkita apanankunapa. Willarkansapa suk bastonninllata apanankunapa. ⁹Willarkansapa ushutanllawan sawankunapi llachapallawan rinankunapa. ¹⁰Chaymanta willarkansapa:

—Maykan llaktapi chayashpaykichi suk runapa wasinpi kipariychi chikan llaktaman rinaykichi diyakaman.

¹¹Ichara chayashkaykichi llaktapi kawsak runakuna wasinkunapi mana chaskishunayankichimanchu. Paykuna mana chaskishuptikichi mana uyarishuptikichi chakikichi susyata tapsishpa chay llaktamanta llukshiychi. Chayta rurashpa willaykankichi paykunallapi uchankuna kiparinanta.

¹²Chashna Jesus kachaptinkunana disipulunkunaka llaktan llaktan yachachikuyipi purirkansapa. Yachachikurkansapa uchankunata wanashpa Tata Diosta kasushpa kawsanankunapa. ¹³Chaymanta runakunamanta aypa supaykunata llukshichirkansapa. Rikchak laya unkuyuk runakunata alliyachirkansapa tipi wirawan tupashpankuna.

**Kamachikuk Herodes Juan
Bawtistata wañuchichirkan.**

(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

¹⁴Chay tiempu aypa runakuna sukaman famakurkansapa Jesus aypa almirana milagrukunata rurashkanta. Chay kamachikuk *Herodes chayta uyarishpa rimarkan:

—Ichará chay Jesuska wañuchichishkayni Juan. Paychá wañushkanmanta kawsamushka. Chayrayku atipan almirana milagrukunata rurayta.

¹⁵Suk runakuna rimarkansapa:
—Kay runaka ñawpa alli yachachikuk Eliyasmi.

Sukkuna rimarkansapa:
—Kay runaka ñawpa yachachikuk runakunashinami.

¹⁶Chayta uyarishpa Herodeska rimarkan:

—Kay runaka Juanmi. Ñuka payta wañuchichishkani umanta tipichipushpa. Kunanka wañushkanmanta kawsamushkana.

¹⁷Herodes chayta rimarkan Juanta wañuchichishkanta yuyashpa. Ñawpaka Juanta kadenakunawan watachishpa karselpi wichkachirkan. Chayta rurarkan warmin Herodiyas munaptin. Herodiyaska ñawpaka wawkin Felipapa warmin karkan. Herodeska chay kuñadantaka warminpa apirkan.

¹⁸Chayrayku Juanka Herodesta willarkan:

—Mana allitachu ruraykanki wawki-
kapa warminwan uchallikushpa
kawsashpayki.

¹⁹Chashna willashkanrayku chay warmi Herodiyaska Juanta sukaman chiknishpa wañuchinayarkan. Mana wañuchiyta atiparkanchu Herodes michaptin. ²⁰Herodeska Juanta mancharkan Tata Diosta kuyak alli rurak runa kananta yachashpa. Juan yachachikushkanta uyarishpa Herodeska mana yacharkanchu imatami ruranka nishpa. Mana allita entiendishpish munarkanlla uyariyta.

²¹Chaymanta suk diya Herodiyaska munashkan layata rurarkan. Herodeska fiestakurkan watan paktashkanrayku. Fiestaman invitarkan soldadukunapa kapitanninkunata Galileapi ashwan sinchi awtoridarkunata. ²²Chay fiestapi warmin Herodiyaspa shipashnin tushurkan tukuy invitadukunapa ñawpakninkunapi. Tushushkanta

kawashpa Herodeswan tukuy invitadun-
kuna sukaman kushikurkansapa.
Chayrayku Herodeska chay shipashtaka willarkan:

—Imatapish kaptin mañaway.
Mañawashkaykita kushkayki.

²³Sukaman jurashpa kuti kuti willarkan mañashkanta kunanpa. Chay kamachikunan llaktata patumata mañaptinpi willarkan kunanpa.

²⁴Chashna Herodes willaptin chay shipashka llukshishpa mamanta tapurkan:

—¿Imatati mañasha?

Chaypina mamanka willarkan:

—Juan Bawtistapa umanta mañay.

²⁵Chashna maman yachachiptin chay shipashka utkakushpa Herodesman rishpa willarkan:

—Kunanlla munani Juan Bawtistapa umanta suk kallanapi kuwanaykipa.

²⁶Chayta mañaptin Herodeska sukaman llakirkan. Llakishpapih mana llullachiyta atiparkanchu invitadunkuna ñawpakninti jurashpa willashkanrayku. ²⁷Chayrayku Herodeska suk soldadunta willarkan Juanpa umanta tipishpa apamunanpa.

²⁸Chay soldaduka Herodes willashkanta rurarkan. Karselman rishpa Juanpa umanta tipishpa suk kallanapi churashpa aparkan. Herodeska chay shipashta chaskichiptin payka mamanta kurkan.

²⁹Chaypina Juanpa katikninkuna wañuchishkanta yachashpankuna rirkansapa kuerpunta apak pampanan-
kunapa.

**Jesus mikunata mirachirkan pichka
waranka runakunata karananpa.**

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰Chaymanta chunka ishkay disipulunkuna Jesusman kutishpankuna parlachirkansapa runakunata yachachishkankunata alliyachishkankunata. ³¹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Akuychi ñukanchikunalla suk chunllapi samak.

Jesus chayta willarkansapa sukaman aypa runakuna sukpush sukpush shamup-tinkuna riptinkuna. Chayrayku disipulunkuna mana atiparkansapachu mikuyta. ³²Chaypina Jesuska disipulunkunawan suk kanowapi rirkansapa suk chunllapi samak. ³³Chayman riykaptinkuna aypa runakuna kawarkansapa. Paykunaka Jesusta disipulunkunata riksishpankuna yacharkansapa maytami riykansapa nishpa. Tukuy chay llaktakunamanta kallparkansapa Jesusta tinkuk. Paykunaka ñawpakta chay chunllapi chayarkansapa. ³⁴Jesuska kanowamanta llukshishpa paykunata kawashpa sukaman llakichirkansapa. Paykuna iden mana doynuyuk ovejakunashina karkansapa mana ni pi kuydaptin.

Chaypina Jesuska rikchak layata yachachirkansapa. ³⁵Chaymanta amusayaptin disipulunkuna Jesusta ladunchashpankuna willarkansapa:
—Ñami amusayaykanna. Manami ni pi kaypika kawsanchu. ³⁶Chayrayku tukuy kay runakunata willay chayllapi tiyak llaktillukunaman chakrakunaman rinankunapa mikunankunata rantik.

³⁷Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kankuna karaychi.

Chashna Jesus willaptinkuna tapurkansapa:

—¿Munankichu ishkay pachak kullkiwan panta rantinaynikunapa tukuy paykunata karananchikunapa?

³⁸Chaypina Jesuska willarkansapa:

—¿Mashna pannikichiti tiyan?

Rillaychi kawak.

Tapushkankunawasha willarkansapa:

—Pichka pan ishkay challwillukuna tiyawansapa.

³⁹Chaypina Jesuska tukuy chay runakunata willarkansapa uksha sawanpi tiyarinankunapa. ⁴⁰Tukuy chay

aypa runakuna manada manada tiyarirkansapa. Sukkunaka pichka chunkamanta sukkunaka pachakmanta tiyarirkansapa. ⁴¹Chaymanta Jesuska chay pichka panta chay ishkay challwata apishpa sieluta chapashpa Tata Diosta agradesirkan. Chaymanta chay challwakunata chay pankunata paki paki rurashpa disipulunkunata kurkansapa runakunata charichinankunapa. ⁴²Tukuy runakuna mikurkansapa saksanankunakaman. ⁴³Chaymanta mikushkankunawasha puchushkan panta challwata tantachirkansapa chunka ishkay sestu untata. ⁴⁴Chay mikuk ullkukuna pichka waranka karkansapa.

Jesus yaku sawanta purirkan.

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵Chaymanta Jesuska disipulunkunata willarkansapa kanowapi kochata chimbanankunapa. Willarkansapa Betsaida llaktaman ñawpanankunapa pay runakunata willanankaman wasinkunaman kutinankunapa.

⁴⁶Chay runakunata despidishkankunawasha Jesuska sapallan suk urkuman rirkan chaypi Tatan Dioswan parlanpa. ⁴⁷Tutayaptinna disipulunkuna kanowapi chawpi kochata riykarkansapa. Jesuska chay urkupi kashpa disipulunkunata kawarkan mana atipanankunata chimbayta sinchi wayra chikanman pushanayaptinkuna. ⁴⁸Chaymanta pakariykaptinna Jesuska yaku sawanta pasaykashinalla. ⁴⁹Jesus yaku sawanta puriptin disipulunkuna kawashpankuna yuyarkansapa supay kananta. Chayrayku sukaman kaparirkansapa. ⁵⁰Tukuy paykuna Jesusta kawashpankuna sukaman manchakurkansapa. Manchakuywan kapariptinkuna Jesuska willarkansapa:

—¡Ama manchakuychichu! ¡Ñukami kani!

⁵¹Jesus kanowapi yaykuptinna chay sinchi wayraka kasillayarkan. Chayta kawashpankuna sukaman almirarkansapa. ⁵²Paykuna Jesus pankunata mirachishkanta kawashpapish manara entiendirkansaparachu sinchi yachak kananta. Chayrayku mana atiparkansapachu payta kreyiyta.

**Genesaret partipi Jesus aypa
unkudu runakunata
alliyachirkansapa.**

(Mt 14.34-36)

⁵³Chay sinchi wayrata kasillayachiptinna Jesuswan tantalla chay kochata chimbashpa Genesaret partipi chayarkansapa. Chay kocho mañanpi kanowata watarkansapa. ⁵⁴Jesus kanowamanta llukshiykaptin chaypi kawsak runakuna riksirkansapa. ⁵⁵Kayta chayta kallpashpankuna famakurkansapa Jesus llaktankunapi kananta. Chaypina Jesusman tukuy laya unkudu runakunata kamillakunapi pusharkansapa alliyachinankunapa. ⁵⁶Tukuy atun taksha llaktapipish chakrakunapipish Jesus chayaptin unku dukunata ñankunapi churaksapa. Sukaman Jesusta roygaksapa llachapanllatapish llankanankunapa. Chashna llankashpankuna alliyarkansapa.

**Jesus yachachikurkan imata
rurashpami uchallikunchi nishpa.**

(Mt 15.1-20)

7 ¹Chaymanta *fariseo runakunawan Moisespa killkadunta yachachikukuna Jerusalen llaktamanta rishpankuna Jesusta laduncharkansapa. ²Paykunaka kawarkansapa Jesuspa disipulunkunata manara amañashkankunashina makinkunata mayllashpankunara mikuykaptinkuna. Chayrayku paykunata washancharkansapa.

³Chay fariseokunawan tukuy *judiyu runakuna Tata Diospi chuya chuya rikurinankunapa amañaksapa sukaman allita makinkunata mayllayta. Manara makinkunata mayllashpa mana mikuksapachu. Ñawpa awilunkunapa tiempunmantapacha chayta amañaksapa. ⁴Merkadumanta kutishpankuna manara makinkunata mayllashpara mana mikuksapachu. Chashnalla mayllaksapa puyñunkunata, kallanankunata, patinkunata, katanankunata. ⁵Tukuy chayta amañashkankunarayku fariseokunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Imapatí disipuluykikuna mana ñawpa awilunchikunapa amañashkankunata ruransapa? ¿Imapatí paykunaka makinkunata mana mayllashpankuna mikunsapa?

⁶Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka allipi tukushpa llulla likidu kankichi. Kankunapa ñawpa yachachikuk Isaiyas killkarkan:

“Kay runakuna mishki shimi tukushpa kuyawansapa.

Mana tukuy shunkuchu kuyawan-sapa.

⁷Runakunapa yachachikunankunallata yachachikunsapa.

Kuyawakshina tantanakushpankunapish mana kushichi wansapachu.”

⁸Kankuna Tata Diospa munananta mana rurashpaykichi ñawpa awiluykichipa amañashkankunallata rurankichi.

⁹Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka Tata Diospa kamachikunankunata mana nimatashina kawankichi amañashkaykichillata runanaykichipa. ¹⁰Moiseska killkarkan: “Tataykita mamaykita allita kuyashpa kawsay.”

Chaymanta killkarkan: “Suk runa tatanta mamanta maldisiptin wañuchi-

chinaykichi tiyan.”¹¹ Chashna Moises killkaptin pish kankunaka chikan layata yachachiykankichi. Runakunata yachachinkichi: “Tataykichita mamaykichita mana yanapanayashpaykichi paykunata willankichi: ‘Kankunata yanapanayni kullkita Tata Diostanami kushkani. Chayrayku manana tiyawanachu kankunata yanapanaynipa.’”

¹²Chashna yachachikushpaykichi chay runakunata willaykankichi ama tatanta mamanta yanapanankunapa. ¹³Chashna yachachikushpaykichi Tata Dios kamachikushkankunata mana nimatashina kawaykankichi. Tata Diosta mana kasunayashpaykichi ñawpa awiluykichipa amañashkankunallata ruraykankichi. Chaymanta chayta yachachikushpaykichi chashnalla aypa layakunallata yachachikunkichi.

¹⁴Chashna willashpa Jesuska tukuy chay runakunata ladunman kayashpankuna willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi entiendinaykichipa. ¹⁵Imatapish kaptin mikushpaykichi mana uchallikunkichichu. Mana alli yuyanaykichita rurashpaykichi chaypi esika uchallikunkichi. ¹⁶Allita uyariwashpaykichi allita rinrillikuychi.

¹⁷Chaymanta Jesuska chay runakunata sakishpa wasipi yaykurkan. Chaypina disipulunkunaka roygarkansapa chay yachachikushkanta entiendichinankunapa. ¹⁸Jesuska willarkansapa:

—¿Ariya kankunapish manarachu entiendinkichira? Mana uchallikunchichu nima laya mikunata mikushpa. ¹⁹Mikunanchi wiksanchillaman rin. Chaymanta llukshin. Mana yuyayninchipi yaykunchu.

Chayta rimashpa Jesuska yachachikurkan tukuy laya mikuna alli kananta. Chayrayku imatapish mikuptinchikuna manami uchallikunchisapachu. ²⁰Chaymanta willarkansapa:

—Suk runa mana allita yuyashpa mana allita rimashpa esika uchallikun. ²¹Manara uchallikushpa shunkunpi yuyan imatami ruranka nishpa. Chaykunata yuyashpara manara kasarashpara warmiwan uchallikun. Chaymanta kasaradu kashpashpish chikan warmiwan uchallikun, suwakun, runamasinta wañuchin. ²²Chikanpa tiyapunankunata kichunayan, sakra likidu tukun, llullachikun, mana allikunata rurashpa kawsan, sukpa tiyapunanta kawashpa munashpa llakin, tukuy pita yuyaypi purin, kikinlla kreyinakun, mana alli yuyayuk tukun. ²³Suk runa tukuy chay mana allikunata shunkunpi yuyashpa chaykunata ruran. Tukuy chaykunata rurashpa uchallikun.

**Mana judiya warmi Jesusta
roygarkan shipashninta
alliyachipunanza.
(Mt 15.21-28)**

²⁴Chaymanta Tiro partiman Jesuska rirkan. Jesus suk wasipi yaykurkan ama ni pi yachananpa chaypi kananta. Chashna munashpashpish mana pakakuyta atiparkanchu. ²⁵Chay wasipi chayaptinlla suk warmi kunanlla yacharkan Jesus chaypi kananta. Paypa shipashnin supayadu karkan. Chay warmika Jesuspa ñawpakninpi rirkan kunkurikuk. ²⁶Payka Sirofenisia partimanta kashpa mana judiyu kastachu karkan. Jesuspa ñawpakninpi kunkurikushpa sukaman roygarkan shipashninmanta supayta llukshichinanpa. ²⁷Chaypina Jesuska willarkan:

—Manarapish ni pita chikan llaktakunamanta alliyachishpaynira judiyumasi-nikunatarata yanapanayni tiyan. Mana allichu wambrakunata pankunata kichushpa allkukunata karanaynipa.

²⁸Chashna Jesus willaptin chay warmika willarkan:

—Ariya Señor, wambrakuna mesapi churaduta mikuptinkuna mesamanta puchudukuna urmaptin allkukunapish mikunsapa. Ñuka allkushina kaptinipish yanapaway.

²⁹Chaypina Jesuska willarkan:

—Tukuy shunku kreyiwashkaykirayku shipashnikimanta supayta ñami llukshichishkanina.

³⁰Chaymanta chay warmi wasinpi chayashpa shipashninta tarirkan kawitunpi siriduta supay llukshidutana.

Jesus mana uyarikuk mana rimakuy atipak runata alliyachirkan.

³¹Tiro partimanta Jesus llukshishpa Sidon partita Dekapolis partipi llaktakunata pasashpa Galilea kochapi chayarkan.

³²Chaypina runakuna payman pushamurkansapa suk mana uyarik mana rimakuy atipak runata. Jesusta roygarkansapa llankashpa alliyachinanapa. ³³Chaypina Jesuska chay runata suk laduman pushashpa rinrinkunapi dedunkunata satirkan. Tukayninwan kallunta tupapurkan. ³⁴Chayta rurashpa Jesuska sieluta chapashpa samayninta surkurkan. Chaymanta chay runata willarkan:

—¡Efata!

Chay rimana riman: “Kicharinakuy.”

³⁵Chayta Jesus willaptinlla atiparkan uyarikuyta. Kallunpish alliyaptin allitana rimakurkan.

³⁶Chaymanta Jesuska tukuy runakunata sukaman willarkansapa ama ni pita parlachinankunapa chay runata alliyachishkanta. Sukaman willaptinkunapish paykunaka ashwanllata parlachikurkansapa. ³⁷Paykuna sukaman almirashpankuna rimarkansapa:

—Jesuska tukuy layata allita ruran. Payka upa runakunatapish alliyachin uyarinankunapa. Mana rimakukkunatapish alliyachin rimakunankunapa.

Jesus mikunata mirachirkan chusku waranka runakunata karananpa.
(Mt 15.32-39)

8¹Chaymanta sukniñ diya kashkan aypa runakuna tantanakurkansapa Jesus yachachikuptin uyarinankunapa. Paykunapa mana nima mikunankuna tiyaptin Jesuska disipulunkunata kayashpankuna willarkansapa:

²—Sukaman kay runakunata llakichinisapa. Ñami kimsa diyatana ñukawan kashpankuna tukuy mikunankunata tukuchashkasapa. ³Sukkuna sukaman karu llaktakunamanta shamushkasapa. Chayrayku mana willanayanisapachu wasinkunaman kutinankunapa mana nimata karashpayni. Ichará mana mikushpa rishpankuna ñanpi shaykunmansapa.

⁴Chayta willaptinkuna disipulunkunaka Jesusta willarkansapa:

—Kaypika manami niman suk runa kawsanchu. ¿Imashnatí kay chunllapi kay aypa runakunata karanchimansapa?

⁵Chaypina Jesuska tapurkansapa:

—¿Mashna pannikichití tiyan?

Paykunaka aynirkansapa:

—Kanchislla tiyawansapa.

⁶Chaypina Jesuska tukuy chay runakunata willarkansapa allpapi tiyarinankunapa. Tiyariptinkuna chay kanchis pankunata apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chaymanta chay pankunata paki paki rurashpa disipulunkunata kurkansapa runakunata charichinankunapa.

⁷Chaymanta paykunapa tiyapurkansapa challwillunkuna. Jesus chaytapish apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chaypina disipulunkunata willarkansapa chaytapish karanankunapa. ⁸Tukuy chay runakuna mikurkansapa saksananakunakaman. Chaymanta mikushkan-

kuna puchushkata kanchis sestu untata tantachirkansapa. ⁹Chay mikuk ullukuna yaka chusku waranka karkansapa. Chaymanta mikushkankunawasha Jesuska willarkansapa wasinkunaman kutinankunapa. ¹⁰Rishkankunawasha Jesuska disipulunkunawan suk kanowapi Dalmanuta partiman rirkan.

Fariseokuna Jesusta roygarkansapa suk milagruta rurananpa.
(Mt 16.1-4; Lk 12.54-56)

¹¹Chaymanta *fariseo runakuna Jesusta laduncharkansapa. Paykunaka Jesusta llullachinayashpa kallarrkansapa sukaman tapuyta. Roygarkansapa suk almirana *milagruta rurananpa yachanankunapa Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

¹²Chaypina Jesuska llakishpa sinchita samaykushpa willarkansapa:

—¿Imapatí roygawankichi suk almirana milagruta ruranaynipa? Kankuna roygawaptikichipish mana nimata rurashachu.

¹³Chaymanta Jesuska paykunata sakirkansapa. Shamushkan kanowapi yaykushpa chay kochata chimbarkan.

Jesus yachachikurkan ama fariseokunapa yachachikunankunata uyarinankunapa.
(Mt 16.5-12)

¹⁴Manara chay kanowapi chimbashpankuna disipulunkuna kunkarkansapa mirkapankunata apayta. Kanowapika suk pansillulla tiyapurkansapa. ¹⁵Chashna riykashpankuna Jesuska willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Ama munaychichu fariseokunapa nima *Herodespa *levadurawan ruradu pankunata.

¹⁶Chashna Jesus willaptinkuna mana entiendishpankuna willanakurkansapa:

—Pankunata mana apamushkanchikunaraykumi chaytaka willawanchisapa.

¹⁷Chay rimashkankunata yachashpa Jesuska willarkansapa:

—¿Imapatí rimankichi mana nima pan tiyashunaykichita? Mana pannikichi illashkanraykuchu chayta willashkaykichi. ¿Ariya manarachu entiendinkichira? ¿Manarachu allitara riksiwan-kichi? ¿Imapatí sukaman sinchi shunku kankichi? ¹⁸Ñawiyuk kashpaykichi ¿manachu rurashkaynita kawashkankichi? Rinriyuk kashpaykichi ¿manachu yachachikushkaynita uyarishkankichi? ¿Manachu yuyankichi? ¹⁹Pichka pankunawan pichka waranka runakunata karaptini ¿mashna sestutatí mikuna puchuduta tantachirkankichi?

Chaypina paykuna aynirkansapa:

—Chunka ishkay sestuta.

²⁰Chaypina Jesuska kashkan tapurkansapa:

—Chaymanta chusku waranka runakunata kanchis panta mirachishpa karaptini ¿mashna sestu untatatí puchudu pankunata tantachirkankichi?

Chashna tapuptinkuna disipulunkunaka aynirkansapa:

—Kanchis sestuta.

²¹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—¿Manarachu allitara entiendiwankichi?

Betsaida llaktapi Jesus mana kawakuk runata alliyachirkan.

²²Chaymanta Betsaida llaktapi Jesuska disipulunkunawan chayarkansapa. Chaypina Jesusman suk mana kawakuk runata pushamurkansapa. Roygarkansapa llankashpa alliyachinanpa. ²³Jesuska chay mana kawakuk runata makinmanta apishpa pusharkan llakta washaman. Chaypina tukayninwan ñawinkunata ñuyuchishpa umanpi makinta churashpa tapurkan:

—¿Atipankichu kawakuyta?

²⁴Chay mana kawakuk runaka suk tipisituta kawakushpana willarkan:

—Kawani runakunata kaspikuna puriktashina.

²⁵Jesуска kashkan ñawinta llankapuptin chay runaka alliyashpana tukuy layata sukaman allitana kawarkan.

²⁶Chaypina Jesуска willarkan:

—Kuskalla wasikiman rillay. Amana llaktaman kutiynachu.

**Pedru rimarkan Jesus Tata
Diosmanta shamudu salvakuk
runa kananta.**

(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

²⁷Chaymanta Sesarea Filipino partipi llaktakunaman Jesуска disipulunkunawan rirkansapa. Ñanta riykashpankuna Jesуска tapurkansapa:

—Runakuna parlashpankuna ¿pi kanaynitati rimaykansapa?

²⁸Chaypina paykunaka aynirkansapa:

—Sukkuna rimansapa Juan Bawtista kanaykita. Sukkuna rimansapa ñawpa yachachikuk Eliyas kanaykita. Sukkuna rimansapa Tata Diospa rimananta yachachikuk runa kanaykita.

²⁹Chaypina Jesуска tapurkansapa:

—Kankunaka ¿pi kanaynitati yuyankichi?

Chashna tapuptinkuna Pedruka aynirkan:

—Kanka Tata Diosmanta shamudu salvakuk runami kanki.

³⁰Chaypina Jesуска willarkansapa amara ni pita willanankunapa Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta.

**Jesus rimarkan chiknik runakuna
wañuchinankunata.**

(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

³¹Chaymanta Jesus allita entiendichishpankuna willarkansapa sielumanta

shamudu runa kashpa sukaman padestinanta. Willarkansapa *ansianukunawan *saserdotekunapa kamachikuk-ninkunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna sukaman chiknishpankuna padesichinankunata. Willarkansapa paykuna chiknishpankuna wañuchinankunatapish. Chaymanta willarkansapa wañuchiptinkuna kimsa diyapi kawsamunanta.

³²Tukuy chayta kuskata yachachirkan-sapa. Chaypina Pedruka suk chikanman Jesusta pushashpa willarkan:

—Señor, ama chaytaka yuyaychu.

³³Chashna willaptin Jesуска disipulunkunata chapashpa Pedruta piñayashpa willarkan:

—Ñukamanta anchuy, *Satanas. Runakunapa munananllata yuyashpa willawaykanki ama wañunaynipa. Manami Tata Diospa munanantachu willawaykanki.

³⁴Chaymanta Jesуска tukuy disipulunkunata chaypi tiyak runakunatapish kayashpankuna willarkansapa:

—Kankuna disipuluynikuna kanayashpaykichika amana kikikichipa munanaykichita rurashpanachu kawsaychi. Chiknishuk runakuna ñukarayku wañuchishunayaptikichipish ñukallata kreyiwashpa katiwaychi. ³⁵Kankuna wañuyumanta kishpinayashpa sakiwashpaykichika mana tukuyniyuk ninamanta mana kishpinkichichu. Chaymanta kreyiwashkaykichirayku runakuna wañuchishuptikichipish sieluman rinkichi Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsak.

³⁶Suk runa rikchak laya tiyapuptin mana sielupi yaykushpaka yankamanta kay allpapi tukuy layayuk kashka.

³⁷Tukuy tiyapukninkuna mana nimapi yanapankachu ninamanta kishpinanpa.

³⁸Suk runakuna mana alli rurak mana kreyiwak runakunapa ñawpakninkunapi

ñukata pinkakuwansapa. Rimanaynita-pish mana munansapachu. Chashna pinkakuwaptinkuna kay allpaman kashkan shamuptini ñukapish chay pinkakuwak runakunata willashasapa mana ñukapa kanankunata. Chay diyaka Tatayni Diospa lliPAYayninpi yanapawak *angelkunawan tantalla kashkan shamusha.

9¹Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Mash allita uyariwaychi. Suk kankuna manara wañushpaykichira kawankichi Tata Diospa mandunpi ñuka sinchita kamachikuptini.

Jesus chikan laya tukushpa sukaman lliPAYarkan.

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

²Chaymanta sokta diya yachachikushkanwasha Jesuska rirkan suk atun urkuman Pedruta Jakobota Juanta pushashpankuna. Chaypi paykunalla kawaptinkuna Jesuska chikan laya tukurka. ³Llachapan yurak likidu tukushpa sukaman lliPAYarkan. Mana ni pi nima sukaman takshashpa chay laya yurakta ruranmanchu. ⁴Chaypina chay kimsa disipulunkunaka chapashpankuna kawarkansapa Eliyasta Moisessta Jesuswan parlaykaptinkuna. ⁵Paykunata kawashpa Pedruka Jesussta willarkan:

—Maestru, allipaka kanwan tantalla shamushkanisapa. Munaptiki kimsa ranchituta rurashasapa, sukta kanpa, sukta Moisespa, sukta Eliyaspa.

⁶Chay kimsa disipulunkunaka sukaman manchakurkansapa. Chayrayku Pedruka chayta rimarkan mana yuyashpa imatami riman nishpa. ⁷Chaypina puyu sirishpa paykunata wichkamurkansapa. Chay puyu ukunmanta uyarirkansapa Tata Dios willaptin:

—Kay Jesuska munanayni wambray-nimi. Chayrayku payta allita uyariychi.

⁸Chayta uyarishkankunawasha disipulunkuna tukuy mayta chapashpankuna Jesusta sapallanta kawarkansapa.

⁹Chaymanta chay urkumanta urayay-kashpankuna Jesuska willarkansapa amara ni pita parlachinankunapa chay urkupi kawashkankunata. Willarkansapa sielumanta shamudu runa wañushkanmanta kawsamuptinra parlachikunankunapa. ¹⁰Chayta willashkankunarayku paykunaka mana ni pita parlachirkansaparachu. Mana entiendishpankuna tapunakurkansapa imapati Jesuska rimashka wañushkanmanta kawsamunanta. ¹¹Chaypina Jesusta tapurkansapa:

—¿Imapatí Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna rimansapa manara Tata Diosmanta shamuk runa shamuptin Eliyas shamunanta?

¹²Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Deverasmi Moiseska rimarkan Eliyas shamunanta runakunata willak sielumanta shamuk runata shuyanankunapa. Tata Diospa killkadunpi riman runakuna ñuka sielumanta shamudu runata mana munawashpa padesichiwanankunata. ¹³Mash uyariwaychi. Eliyaska ñami shamushkana. Runakuna mana riksishpankuna chiknishpa padesichirkansapa wañuchinankunakaman. Tata Diospa killkadunpi rimarkan chashna padesichishpankuna wañuchinankunapa.

Jesus supayadu wambrata alliyachirkan.

(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

¹⁴Chaymanta Jesuska chay kimsa disipulunkunawan urkumanta kutimushpankuna chayarkansapa maypicha suk disipulunkuna karkansapa. Paykuna aya tantanakudu runakunapa chawpinkunapi Moisespa

killkadunta yachachikuk runakunawan ayninakuykarkansapa. ¹⁵Jesusta kawashpankuna tukuy runakuna almirashpankuna kallparkansapa rimachik. ¹⁶Chaypina Jesuska tapurkansapa:

—¿Imaraykutí ayninakuykankichi?

¹⁷Chaypina suk runa Jesusta aynirkan:

—Maestru, kanman pushamushkani wambraynita. Payka supayadu kashpa mana nima rimakuyta atipanchu.

¹⁸Maypipish kaptin supay apishpa waktakun. Shiminmanta sukaman pusuk llukshin. Kirunta mukushpa soynachin. Chaymanta kaspirayadu tukun. Disipuluykikunata roygashkanina supayta llukshichinankunapa. Chashna roygaptini mana atipashkasapachu llukshichiyta.

¹⁹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Sakra mana kreyikuk runakuna kankichi. ¿Aykapikamantí kankunawan kanayni tiyan? ¿Aykapikamantí amichiwankichi? Kayman pushamuychi chay unkudu wambrata.

²⁰Chashna pushamuptinkuna supayka Jesusta kawashpa chay wambrata kashkan unkuchishpa allpapi urmachirkan. Chaypi chay wambrata shimin pusukyarkan. Sukaman kuchpakurkan.

²¹Chaypina Jesuska wambrata tatanta tapurkan:

—¿Mashna tiemputanatí chashna kawsan?

Payka aynirkan:

—Takshillunmantapacha unkudu kawsan. ²²Chay supayka wambraynita wañuchinayashpa yakupi ninapi urmachin. Chayrayku roygayki llakichiwaysapa. Atipashpaykika yanapawaysapa.

²³Jesusta chay runata willarkan:

—¿Manarachu kreyiwanki atipanaynita alliyachiyta? Ñukata tukuy shunku kreyiwaptiki rikchak layata rurasha.

²⁴Chayta willaptin chay wambrata tatanka sinchita willarkan:

—Kreyini yanapawanaykita. Yanapaway tukuy shunku ashwanta kreyinaynipa.

²⁵Chaypina Jesuska kawarkan ashwan aypa runakuna shamuykanankunata. Chayta kawashpa supayta sinchita willarkan:

—Kan kay wambrata unkuchishkanki mana rimakunanpa nima uyarikunanpa. Kunanka willayki: ¡Kay wambramanta llukshiy! ¡Amana kutin paypika yaykuy-nachu!

²⁶Chashna Jesus willaptin chay supayka sukaman kaparishpa kashkan chay wambrata chukchuchirkan.

Paymanta llukshishpa iden wañudutashina sakirkan. Chayta kawashpa chay runakuna rimarkansapa wañushkanta.

²⁷Chaypina Jesuska makinmanta apishpa chay wambrata sanutana atarichirkan.

²⁸Chaymanta suk wasiman Jesus yaykuptin disipulunkuna sapallanta tapurkansapa:

—¿Imapatí ñukaykuna chay supayta mana atipashkanisapa llukshichiyta?

²⁹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Chay laya supayta atipanchisapa llukshichiyta mana nimata mikushpa tukuy shunku Tata Diosta roygashpa.

**Jesus kashkan
willarkansapa wañunanta.**
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)

³⁰Chay llaktamanta rishpankuna Galilea partipi puriykarkansapa. Jesuska mana munarkanchu ni pi yachananpa chaypi kananta. ³¹Chashna riykashpankuna disipulunkunata yachachirkansapa:

—Chikniwak runakuna ñuka sielumanta shamudu runata awtoridar-kunapi kukuwankasapa. Paykuna

wañuchiwankasapa. Chaymanta kimsa diyapi kashkan kawsamusha.

³²Chaypina disipulunkuna chay yachachikunanta mana nima entiendish-pankunapish manchakurkansapa tapuyta.

**Jesús yachachikurkan maykanmi
ashwan sinchi kamachikuk
kanka nishpa.**

(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

³³Chaymanta Jesuska disipulunkuna-wan Kapernaum llaktapi chayarkansapa. Chaypina wasipi kashpankuna Jesuska disipulunkunata tapurkansapa:

—Ñanpi shamuykaptinchikuna ¿imatatí ayninakuykashkankichi?

³⁴Paykunaka pinkakushpankuna mana nimata aynirkansapachu. Ñanpika sukaman ayninakushkasapa tukuy paykunamanta maykanmi ashwan alli kamachikuk kanka nishpa. ³⁵Chaypina Jesuska tiyarishpa tukuy chunka ishka disipulunkunata ladunman kayarkansapa. Paykunata willarkansapa:

—Kankuna ashwan alli kamachikuk kanayashpaykichi mana kreyinakushpa sukkunata sirvinaykichi tiyan.

³⁶Chashna willashpankuna Jesuska suk taksha wambrilluta kayashpa chawpinkunapi shayachirkan. Chaymanta payta markashpa willarkansapa:

³⁷—Kankuna ñukata kuyawashpa suk wambrata chaskishpaykichi ñukatami chaskiwaykankichi. Ñukata chaskiwashpaykichi mana ñukallatachu chaskiwaykankichi. Kachamuwak Tatayni Diostapish chaskiykankichi.

**Suk runa mana
chikniwashpanchikuna
yanapawaykanchisapami.**

(Mt 10.42; Lk 9.49-50)

³⁸Chaymanta disipulun Juan Jesusta willarkan:

—Maestru, suk runata kawashkani-sapa kanpa shutikita rimashpa runakunamanta supaykunata llukshichiptin. Ñukaykuna payta michashkanisapa mana ñukanchikunawan tantalla puriptin.

³⁹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Ama michaychichu. Suk runa shutinita rimashpa suk almirana *milagruta rurashpa mana washancha-wankachu. ⁴⁰Suk runa mana chikniwashpanchikunaka yanapawaykanchisapami. ⁴¹Ñukata katiwashkaykichirayku ichara suk runa suk tipi chirik yakuta kushunkichiman. Allita willaykichi. Tata Dios chay upyachishuk runata suk premyunta kunka.

**Jesús yachachikurkan Tata Dios
uchallichikuk runakunata sukaman
kastigananta.**

(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

⁴²Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Maykan runa ñukata kreyiwak mana alabanakuk runata uchallichiptin Tata Dioska sukaman kastiganka. Ashwan alli kanman payta atun rumi makita kunkanpi watashpa atun yakupi wishchukunankunapa.

⁴³⁻⁴⁴Chayrayku willaykichi: Ichara makikichiwan mana allita rurankichiman. Chay uchallichishuk makikita tipiychi ama ishkan tin makikichiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykichipa. Ashwan alli kanman suk makikichillawan sieluman rinaykichipa.

⁴⁵⁻⁴⁶Ichara chakikichi pushashunkichiman mana allita ruranykichipa. Chay uchallichishuk chakikichita tipiychi ama ishkan tin chakikichiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykichipa. Ashwan alli kanman suk chakikichillawan sieluman rinaykichipa. ⁴⁷Chaymanta ichara ñawikichiwan imatapish kaptin kawashpa uchallikunkichiman.

Chay uchallichishuk ñawikichita surkuychi ama ishkantin ñawikichiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykichipa. Ashwan alli kanman suk ñawikichillawan sielupi yaykunaykichipa Tata Dioswan kawsak. ⁴⁸Chay ninapi kurukuna mana wañunchu. Chay nina mana wañunchu.

⁴⁹Chaypina yachachikuyllapi Jesuska katirkan:

—Tukuy ñukata kreyiwak runakuna iden ninapishina sufrinankuna tiyan ama uchallikushpa kawsanankunapa. Tata Diosta rupachinan ofrendata kuptinchikuna alli kachichadu kanan tiyan. ⁵⁰Alli kachika tukuy layapa alli. Allpayuk kachi manami kashkan kachi tukunkanachu. Kankuna alli kachishina kashpaykichi kushikuyuru sukwan sukwan yanapanakushpa kawsaychi.

**Jesus yachachikurkan kasaradukuna
ama warminta wishchunankunapa.**

(Mt 19.1-12; Lk 16.18)

10 ¹Tukuy chaykunata yachachikushkankunawasha Kapernaum llaktamanta Judea partiman Jesus rirkan. Chaymanta Jordan yaku chimban rirkan. Chaypi aypa runakuna tantanakuptinkuna payka amañashkanshina yachachikurkan. ²Chaypina *fariseo runakuna Jesusta sukaman pantachichinayarkansapa. Paykunaka ladunchashpankuna tapurkansapa:

—¿Moisespa killkadunka rimanchu suk runa mana warminta munashpa wishchunapa?

³Chaypina Jesupish tapurkansapa:
—¿Imatati Moises killkadunpi willashunkichi?

⁴Paykunaka aynirkansapa:
—Moiseska willawarkanchisapa maykan runapish warminta wishchunayashpa awtoridarpi killkadu papelta chaskichispa atipananta wishchuyta.

⁵Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kankuna sinchi shunku kaptikichi Moiseska almitishurkankichi warmikichita wishchunaykichipa. ⁶Tata Dios kay allpata rurashkanwasha warmita ullkuta rurarkan. ⁷Chayrayku willarkan: “Tukuy ullku tatanta mamanta sakinka warminwan tantanakushpa kawsanapa. ⁸Chashna tantanakushpankuna suklallashina kankasapa.” Chashna Tata Dios willapin suk ullku warminwan tantalla kawsashpankuna suklallashina kawsankasapa. Manana ishkaynachu. ⁹Tata Dios chayta rimashkanrayku mana allichu niman suk runa warminta wishchunapa.

¹⁰Chayta Jesus yachachikushkanwasha wasipi yaykushpankuna disipulunkunaka Jesusta yachachikushkanta kashkan tapurkansapa. ¹¹Chaypina Jesuska paykunata willarkansapa:

—Suk ullku warminta wishchushpa chikan warmiwan kasarashpa uchallikushpa kawsan. ¹²Warmipish kusanta sakishpa chikan ullkuwan kasarashpa uchallikushpa kawsan.

**Jesus munarkan wambrillukuna
payman shamunankunapa.**

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

¹³Chaymanta Jesusman aypa runakuna wambrankunata pushamurkansapa llankanankunapa. Chaypina Jesuspa disipulunkuna piñayashpa micharkansapa ama pushamunankunapa. ¹⁴Chayta kawashpa Jesuska piñakushpa willarkansapa:

—Ama chay wambrakunata michaychichu ñukaman shamunankunapa. Wambrakuna mana kreyinakushpa tatanpa munayninpi kawsansapa. Kankunapish wambrakunashina kawsashpaykichira Tata Diospa mandunpi yaykunkichi. ¹⁵Mash allita uyariwaychi. Kay wambrakunashina

kankunapish Tata Diospa munananta ruranaykichi tiyan. Mana paypa munananta rurashpaykichika mana mandunpika yaykunkichichu.

¹⁶Chashna Jesus willashpankuna tukuy chay wambrakunata markarkansapa. Chaymanta umankunapi llankashpa Tata Diosta roygarkan yanapanankunapa.

**Tukuy layayuk runa
Jesuswan parlarkan.**

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

¹⁷Chaymanta Jesus riykaptin suk runa kallpashpa laduncharkan. Nawpakninpi kunkuriyushpa tapurkan:

—Alli maestru ¿imata rurashpatí Tata Dioswan mana tukuyiniyukta kawsayman?

¹⁸Chashna tapuptin Jesuska willarkan: —¿Imapatí alli kanaynita willawanki? Tata Diosllami alli. ¹⁹Tata Diospa kamachikunankunata allita yachanki. Kashna willawanchisapa: “Ama runamasikichita wañuchiychu. Ama chikan warmiwan uchallikushpa kawsaychu. Ama nimata suwaychu. Ama ni pita llullakushpa tumbaychu. Ama ni pita llullachiychu. Tataykita mamaykita kuyashpa kawsay.”

²⁰Chashna Jesus willaptinna chay runaka willarkan:

—Maestru, ñuka wayna kashkayni-mantapachami chaykunata allita kasushpa kawsaykani.

²¹Chaypina Jesuska kuyashpa kawarkan. Willarkan:

—Sukllallanami illashunki ruranaykipa. Rillay tukuy laya tiyapushuknikita rantikumuy. Chay rantikushkayki chaninta mana nimayuk runakunata kuysapa. Chaypira sielupi tukuy layayuk kanki. Chaymanta shamuy ñukata katiway.

²²Chayta uyarishpa chay runaka sukaman llakishpa wasinman kutirkan sukaman rikchak layayuk kashpa.

²³Chay runa llakishpa riptinna Jesuska

tukuy chay runakunata kawashpa disipulunkunata willarkansapa:

—Chay laya kullkinllapi kreyinakuk runakuna mana atipankasapachu Tata Diospa mandunpi yaykuyta.

²⁴Chayta uyarishpankuna disipulunkunaka sukaman almirarkansapa. Chaypina Jesuska kashkan willarkansapa:

—Wambraynikuna, suk runa kullkinllapi kreyinakushpa mana atipanchu Tata Diospa mandunpi yaykuyta. ²⁵Suk *kamellu animal suk aguja uchkunata mana atipanmanchu pasayta.

Chashnami kullki likidu runa kullkinta ashwanta munashpa mana atipankachu Tata Diospa mandunpi yaykuyta.

²⁶Chayta uyarishpa disipulunkuna ashwanta almirashpankuna tapunakurkansapa:

—Chashna kaptinka ¿pikunatí atipanka Tata Diospa mandunpi yaykuyta?

²⁷Chaypina Jesuska chapashpankuna willarkansapa:

—Manami ni suk runa atipanmanchu kikinllamanta yaykuyta. Tata Diosllami atipan runakunata mandunpi yaykuchiya. Paymi tukuyta atipan rurayta.

²⁸Chaypina Pedru willarkan:

—Ñukaykuna tukuy tiyawakninikunata sakimushpaynikuna kanta katiykaykisapa.

²⁹Jesuska willarkan:

—Allita willaykichi. Kankuna katiwashpa ñuka salvakuk kanaynita yachachikushpa wasikichita, wawkichita, panikichita, mamaykichita, tataykichita, wambraykichita, terrenuykichita sakishkankichi. ³⁰Chashna saktikichita Tata Diosmi kushunkichi sakishkaykichimanta ashwan aypa wasikichita, wawkikichita, panikichita, mamaykichita, wambraykichita, terrenuykichita. Kay allpapi sufrishpaykichipish wañushkaykichiwashpa mana

tukuyniyukta Tata Dioswan sielupi kawsankichi. ³¹Kunan kay tiempu aypa runakuna yuyanakunsapa ashwan alli kanankunata. Paykuna Tata Diospa mandunpi washeru kankasapa. Chaymanta kankuna mana munadu kashpaykichipish Tata Diospa mandunpi kamachikukkuna kankichi.

**Jesus kimsaynin kuti
willarkansapa wañunanta.**
(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

³²Chaymanta Jerusalem llaktaman riykaptinkuna Jesuska disipulunkunamanta ñawpakta riykarkan. Paykunaka sukaman almirarkansapa Jesus Jerusalemman riptin. Manchakuyuru Jesusta katiykarkansapa. Chaypina Jesuska chunka ishkey disipulunkunallata chikanman pushashpankuna kashkan willarkansapa wañunanta:

³³—Allita yachankichi Jerusalem llaktaman riykananchikunata. Chaypi suk runakuna *saserdotekunapa kamachikukninkunaman Moisespa killkadunta yachachikuk runakunaman pushawankasapa rantikuwak. Chaypina ñuka sielumanta shamudu runa kaptinipish paykunaka tantanakushpa yuyankasapa wañuchiwanankunapa. Chaypina *romano runakunapa makinpi kukuwankasapa wañuchiwanankunapa. ³⁴Paykunaka sukaman asichiwashpankuna tukaychawankasapa makawankasapa wañuchiwanankasapa. Chaymanta wañuchiwashkankunamanta kimsa diya ukun kashkan kawsamusha.

**Santiagowan Juan Jesusta
roygarkansapa kamachikunan
tiempu ladunpi tiyarinankunapa.**
(Mt 20.20-28)

³⁵Chaymanta Sebedeopa wambrankuna Santiagowan Juan Jesusta ladunchashpa willarkansapa:

—Maestru, munanisapa mañanaynikunata rurapanaykipasapa.

³⁶Payka tapurkan:

—¿Imatati munankichi kankunapa ruranaynipa?

³⁷Paykunaka willarkansapa:

—Kan allimata tukuy layata kamachikushpayki tiyachiwaysapa sukta alli laduykipi sukta lluki laduykipi ñukaykunapish kamachikunaynikunapa.

³⁸Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Kankunaka mana yachankichichu imatami mañawaykankichi nishpa. Ñukami tukuy layata sukaman padesainayni tiyan wañunaynikaman. Chashna padesishpa iden suk ayak likidutashina upyasha. Kankunaka manami atipankichimanchu ñukashina nanaykunata muchuyta.

³⁹Chashna willaptinkuna paykunaka aynirkansapa:

—Ariya, atipashasapa muchuyta.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Deverasmi ñukatashina kankunatapish sukaman padesichishunkichi. Ñukatashina chiknishushpaykichi wañuchishunkichi. ⁴⁰Tatayni Diosmi akllanka pikunami laduynipi tiyarinkasapa nishpa. Ñukaka manami ni pita willashachu laduynipi tiyarishpa kamachikunanpa.

⁴¹Chayta willaptinkuna chay chunka disipulunkuna uyarishpankuna Santiagota Juanta sukaman piñayarkansapa. ⁴²Chaypina piñayashkankunata kawashpa Jesuska kayashpankuna willarkansapa:

—Kankunaka allita yachankichi tukuy llaktakunapi kamachikuk runakuna sukaman sinchita kamachikunankunata. Paykunaka mandunpi kawsak runakunata sukaman padesichinsapa kasunankunapa. ⁴³Kankunaka ama chay sinchi kamachikuk runakunashina kanayaychichu. Alli kamachikuk kanayashpayki-

chika tukuy runamasikichita sirvinaykichi tiyan. ⁴⁴Chaymanta tukuy runakunamanta ashwan kamachikuk kanayashpaykichika iden rantidu runakunashina tukuyta yanapanaykichi tiyan. ⁴⁵Ñukapish sielumanta kay allpaman shamushkani tukuy runakunata sirvinaynipasapa. Mana shamushkanichu sirviwanankunapa. Shamushkani wañushpa aypa runakunata kastigumanta salvanaynipasapa.

Jesus mana kawakuk runata alliyachirkan.

(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

⁴⁶Chaymanta Jesus disipulunkunawan Jeriko llaktapi chayarkansapa. Chaymanta chay llaktamanta disipulunkunawan llukshiptinkuna aypa runakuna Jesusta katirkansapa. Chay ñanpi suk mana kawakuk runa Timeopa wambran Bartimeo tiyarishpa kullkita mañakuykarkan.

⁴⁷Chaypina chay runaka Nasaretmanta Jesus pasaykananta uyarishpa sinchita rimashpa Jesusta willarkan:

—¡Jesus, ñawpa Davidpa miraknin, ñukatapish llakichiyay!

⁴⁸Chayta uyarishpankuna chay aypa runakuna michashpankuna willarkansapa upallayanampa. Chaypina ashwan sinchita willarkan:

—¡Jesus, ñawpa Davidpa miraknin, ñukatapish llakichiyay!

⁴⁹Chaypina Jesuska riykashkanmanta shayarishpa willarkansapa:

—Chay runata kayaychi.

Chashna willaptin chay mana kawakuk runata kayashpankuna willarkansapa:

—Ama llakiychu. Atarimuy. Jesus kayashunki.

⁵⁰Chayta uyarishpa chay mana kawakuk runaka kapanta wishchukushpa brinkashpa Jesusta laduncharkan. ⁵¹Chaypina Jesuska tapurkan:

—¿Imapití munanki yanapanaynipa?

Chaypina chay runaka willarkan:
—Maestru, ñawnita alliyachipay kashkan kawakunaynipa.

⁵²Chaypina Jesuska chay runata willarkan:

—Kan allita kreyiwashkaykirayku alliyachiyki. Allita kawakushpana rillay.

Jesus chayta willaptinlla chay runaka kashkan kawakurkan. Chay ratumantapacha Jesusta katirkan chay ñanta riptin.

Jerusalen llaktapi Jesus yaykurkan.

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40;

Jn 12.12-19)

11 ¹Jerusalen llaktaman Jesus riykashpa *Olivos urkupi chayarkan. Chay urku karkan Betfage Betania llaktakunapa ladunkunapi. Chaypi chayaptinkuna Jesuska ishkey disipulunkunata kacharkansapa.

²Kachashpankuna willarkansapa:

—Rillaychi chay kawananchi llaktaman. Chaypi chayashpaykichi suk watadu burruta tarinkichi. Chay burrutaka manara ni pi montanrachu. Chayta paskashpaykichi pushamuychi.

³Maykan tapushuptikichi: Imapati paskankichi nishpa willaychi: “Señorini munan montanampa. Suk ratukaman kutichimushkaykisapa.”

⁴Chaypina disipulunkuna rishpankuna suk kallipi suk punku ladunpi watadu burruta tarirkansapa. ⁵Chay burruta paskaykaptinkuna kawashpa suk runakuna tapurkansapa:

—¿Imatati ruraykankichi? ¿Imapati chay burruta paskaykankichi?

⁶Paykunaka Jesus willashkantashina aynirkansapa. Chaypina almitirkansapa pushanankunapa. ⁷Chaypina Jesusman disipulukuna chay burruta pusharkansapa. Burrupa sawanpi llachapankunata churarkansapa Jesus montanampa.

⁸Chaymanta Jesus chay burrupi Jerusalenman riykaptin aypa runakuna

chay rinan ñanpi sawa llachapankunata mantarkansapa. Sukkuna chakrankunamanta aypa pankayuk ramakunata apamushpankuna ñanpi mantarkansapa. ⁹Chaypina Jesuspa ñawpakninta rik runakuna washanta katik runakunapish sukaman kushikushpankuna sinchita willarkansapa:

—¡Akuychi kuyaypachi Tata Diospa shutinpi shamuk runata! ¹⁰Kushikuypachi Jesus ñawpa alli kamachikuk Davidshina sinchi kamachikuk kaptin. ¡Akuychi altu sielupi kawsak Tata Diosta sukaman kuyaypachi!

¹¹Chaymanta Jerusalenpi yaykushpa Jesuska *Tata Diospa wasinman rirkan. Chaypi tukuy layata kawashpa disipulunkunawan rirkan Betania llaktaman tardina kaptin.

Jesus mana wayuchakuk igo kaspita willarkan chakinanpa.
(Mt 21.18-19)

¹²Chaymanta kayantin Betaniamanta Jerusalen llaktaman kutishpa Jesuska sukaman yarkarkan. ¹³Chaypina karullamanta pankasapa *igo kaspita kawarkan. Chayta laduncharkan kawk wayuyukchu manachu nishpa. Chay kaspita tarirkan pankasapallata mana niman suk wayuyukta manara wayuchakunan tiempu kaptin. ¹⁴Chaypina Jesuska chay igo kaspita willarkan:

—Kunanmantapacha manana kutin ni pi wayuyukta mikunkanachu.

Chayta willaptin tukuy disipulunkunaka uyarirkansapa.

Tata Diospa wasinmanta Jesus rantiykak rantikuykak runakunata karkurkansapa.
(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵Jerusalenpi chayashpankuna Tata Diospa wasinpi Jesuska yaykurkan. Chaypi

kawarkan rantiykak rantikuykak runakunata. Tukuy paykunata karkurkansapa. Chaymanta kullkita kambiakuk runakunapa mesankunata tikrachipurkansapa. Urpaykuna rantikuk runakunapa bankunkunata tikrachipurkansapa. ¹⁶Mana munarkanchu Tata Diospa wasinpi ni pi imatapish apashpa purinankunapa. ¹⁷Chaypina tukuy chay runakunata yachachishpa willarkansapa:

—Tata Dioska killkadunpi willawan-chi: “Tukuy llaktakunamanta runakuna shamushpankuna rimankasapa kay wasini oranankuna wasi kananta.” Tata Dios chayta willawaptinchikunapish kankuna paypa wasinta ruraykankichi suwakunaykichi wasita.

¹⁸Chayta uyarishpankuna *saserdote-kunapa kamachikukninkunawan Moisespa killkadunta yachachikukkuna kallarrirkansapa yuyaykuya imashnami Jesusta wañuchinkasapa nishpa. Chashna wañuchinayashpankunapish manchakurkansapa apiyta tukuy runakuna Jesuspa yachachikunanta sukaman almiraptinkuna. ¹⁹Chaymanta tutayaptinna Jesuska disipulunkunawan Jerusalenmanta llukshirkansapa.

Mana wayuyuk igo kaspi chakirkan.
(Mt 21.20-22)

²⁰Kayantin tutapacha Jesuska disipulunkunawan chay igo kaspi ladunta pasashpankuna kawarkansapa sapintinta chakidutana. ²¹Chayta kawashpa Pedru yuyarkan Jesus mana wayunta tarishpa rimashkanta. Chayrayku willarkan:

—Maestru, kayna willashkanki kay igo kaspita amana kutin wayuchakunanpa. Mash kaway. Ñami chakishkana.

²²Jesuska willarkansapa:

—Tukuy shunku Tata Diosta kreyiychi. ²³Allita willaykichi. Kankuna-

pish Tata Diosta allita kreyishpa atipankichiman iden ñukashina rurayta. Kay urkuta willankichiman: “Kaymanta suchushpayki rillay atun yakupi sumik.” Tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa chayta willaptikichi kay urku suchunman. Ama shunkuykichipi yuyaychichu suchunkachu manachu nishpa. ²⁴Tukuy shunku kreyikushpa Tata Diosta mañashpaykichi allita kreyiychi chaskinaykichita. Chaypira Tata Dioska tukuy mañashkaykichita kushunkichi. ²⁵Chaymanta Tata Dioswan parlaykashpaykichi runamasikichi rabyachishushkaykichita yuyashpa perdonaychi sielupi kawsak Tataykichi kankunata-pish uchaykichimanta perdonashunaykichipa. ²⁶Kankuna mana perdonaptikichika Tata Diospish manami perdonashunkichichu.

**Jesus chiknik runakunata
upallayachirkansapa.**
(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷Chayta yachachikushkanwasha Jerusalem llaktaman Jesuska disipulunkunawan kutirkan. Chaypina Tata Diospa wasinpi puriykaptin saserdotekunapa kamachikukninkunawan Moisespa killkadunta yachachikukunawan *judiyukunapa *ansianunkuna laduncharkansapa. ²⁸Chaypina Jesusta tapurkansapa:
—¿Pití kanki chashna yachachikunaykipa? ¿Pití kachamushushka Tata Diospa wasinmanta chay rantikuk runakunata karkunaykipa?

²⁹⁻³⁰Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ñukapish kankunata tapuykichi. Ayniwaptikichika willashkaykichi pimi kachamuwashka nishpa. May willawaychi ¿pití Juantaka kachamurkan runakunata bawtisanankunapa? ¿Tata Dioschu kachamurkan? ¿Suk runachu kachamurkan? May ayniwaychi.

³¹Chashna Jesus tapuptinkuna chay runakunaka sukwan sukwan ayninakushpa willanakurkansapa:

—Ayniptinchikuna Tata Dios Juanta kachamushkanta payka willawashunchisapa: “Tata Dios kachamushka kaptin ¿imapatí mana payta kasushkankichi?”

³²Chaymanta ayniptinchikuna runakuna kachamushkanta tukuy kay runakuna sukaman piñayawashunchisapa. Paykunaka kreyinsapa Tata Dios kachamuptin yachachikushkanta.

³³Chashna willanakushpankuna Jesusta willarkansapa:

—Mana yachanisapachu pimi Juantaka kachamushka nishpa.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Ñukapish manami willaykichichu pimi kachamuwashka tukuy kaykunata ruranaynipa.

**Jesus yachachikurkan mana alli
rurak trabajadorkunapa
ejemplunta.**

(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)

12 ¹Chaymanta Jesuska kallarrirkan ejemplukunata parlachikushpa yachachikuyta. Willarkansapa:

—Suk runa chakranpi uvakunata tarpuchishkanwasha wertanta rurachirkan. Chaymanta suk manllayba atun batanta churarkan chaypi uva wayukunapa illinta kapinankunapa. Chaymanta suk manllayba altu wasita rurachirkan altuyninmanta suk runa kuydanapa. Tukuy chaykunata rurashpana suk runakunawan paktanakurkansapa uvata pallashpankuna paywan patumanakunankunapa. Chashna paktanakushpankuna chay runaka rirkan suk karu llaktaman.

²Chaymanta pallana tiempu chayamuptin chay runaka suk wiwachunta kacharkan patuma palladu uvata chaskik. ³Paykunaka chay

wiwachuta apishpankuna makarkansapa. Mana nimata kushpankuna kacharkansapa. ⁴Chaypina chay chakrayuk runaka suk wiwachunta kacharkan. Chaypina chay trabajador-kuna rabyakushpa umanpi waktashpa llikipirkansapa.

⁵Chaypina chay chakrayuk runa kashkan suk wiwachunta kachaptin paytaka wañuchirkansapa. Chaymanta aypa wiwachunkunata kacharkan. Sukkunata makarkansapa sukkunata wañuchirkansapa.

⁶Chay chakrayuk runapa tiyarkanlla suk runa kachananpa. Paymi karkan sukaman kuyashkan wambran. Paytana kachashpa yuyarkan: “Kay wambraynita manchashpankuna kasunkasapa.”

⁷Chaypina chay chakra kuydak runakuna patronpa wambranta kawashpankuna willanakurkansapa: “Mash kawaychi. Chay shamuykak runaka chakrayuk runapa wambranmi. Tatan wañuptin kay chakra paypa kiparinan tiyan. Kunanlla akuychi wañuchiypachi kay uva chakra ñukanchikunapa kiparinanpa.” ⁸Chashna willanakushpankuna chay runapa wambranta apirkansapa. Chaymanta wañuchishpankuna uva chakra washaman wishchurkansapa.

⁹Chaypina Jesuska tapurkansapa: —¿Imatati yuyankichi? Chay chakrayuk runaka ¿imatati ruranka? Chay chakranman rishpa tukuy kuydak runakunata wañuchinka. Chaymanta chikan runakunata chakranta kunan tiyan kuydanankunapa. ¹⁰Kankuna ¿manachu Tata Diospa killkadunta leyishkankichi? Chay killkadunpi riman:

“Suk runa wasinta rumimanta
ruraptin
trabajadorninkuna suk alli sinchi
rumita
wishchurkansapa mana alli nishpa.

Chashna wishchukuptinkunapish
chay wasichakuk runaka chay
wishchudu rumita

wasi kallarinanpi churarkan.

¹¹Chashna Tata Dios ruraptin
sukaman almiranchisapa.”

¹²Chashna Jesus rimaptin chay chiknik runakuna allita entiendirkan-sapa paykunapa rimashpa chay ejempluta yachachikushkanta. Chayrayku apinayarkansapa. Apiyta munashpapi mana apirkansapachu runakunata manchashpankuna. Chayrayku Jesusta sakishpankuna kutirkansapa.

**Jesusta tapurkansapa romano
kamachikukta pagarankasapachu
manachu nishpa.**

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³Chaypina chay chiknik runakunaka sukaman Jesusta chatayta munashpankuna suk *fariseokunawan *Herodespa partidaryunkunata kacharkansapa pantachichik mana allita rimananpa.

¹⁴Chaypina chay kachadu runakunaka allipi tukushpankuna Jesusta willarkansapa:

—Maestru, ñukaykuna yachanisapa mana llullakushpa allimallata yachachikunaykita. Tukuy runakunata yachachinki Tata Diospa munananta rurashpa kawsanankunapa. Kanmi tukuy runakunapa yuyayninkunata allita riksinki. Chayrayku ni pita manchashpa yachachikunki. Kunanka willawaysapa: *Roma llaktapi sinchi kamachikuk kullkinikunata mañawap-tinkuna ¿allichu manachu pagarakunay-nikunapa? ¿Pagarakushasapachu manachu?

¹⁵Chashna tapuptinkuna Jesuska allita yacharkan allipi tukushpankuna pantachichinayanankunata. Chaypina willarkansapa:

—¿Imapatí pantachichiwanayaykankichi? Apamuychi suk kullkita kawanaynipa.

¹⁶Chay runakuna kullkita kawachiptinkuna Jesuska tapurkansapa:

—¿Pipa uyantatí pipa shutintatí killkaduta kawankichi?

Paykunaka aynirkansapa:

—Roma llaktapi kamachikuk *Sesarpa uyanta shutinta kawanisapa.

¹⁷Chashna ayniptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Chay kamachikuk Sesarpa kaktaka payta kuychi. Chaymanta tukuy laya Tata Diospa kaktaka Tata Diosllata kuychi.

Jesus allimata ayniptinkuna chay pantachichinayak runakunaka sukaman almirarkansapa.

Jesus yachachikurkan wañudukuna kawsamunankunata.

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

¹⁸Chaymanta *saduseo runakuna rirkansapa Jesuswan parlak. Saduseokunaka yachachikuksapa mana ni pi wañushkanmanta kawsamunanta. Chayrayku paykunaka Jesusta willarkansapa:

¹⁹—Maestru, ñawpa yachachikuk Moiseska yachachikurkan: “Suk kasadu ullku manara ni suk wambrayuk kashpa wañuptin wawkin viyuda kuñadawan kasaranan tiyan. Chaypina chay warmi ullku wambrata wawayaptin wañudupa wambranshina kanan tiyan.” ²⁰Mash uyariway. Tiyarkan kanchis wawkipura. Chaypina mayor wawkin kasararkan. Chay ullku manara niman suk wambrayuk kashpa wañurkan. ²¹Chaymanta chay ishkeynin wawkin viyuda kuñadanwan kasararkan. Paypish wañurkan mana niman suk wambrayuk kashpa. Chaypina chay kimsaynin wawkin viyuda kuñadanwan kasarar-

kan. Paypish wañurkan. ²²Tukuy chay wawkinkuna sukmana sukmana chay viyuda kuñadanllawan kasararkansapa. Kanchisnintin mana niman suk wambrayuklla wañurkansapa. Chaymanta chay warmipish wañurkan. ²³Kunanka willawaysapa. Wañudu runakuna kawsamuptinkuna chay kanchis kusanmanta ¿maykan kakpati kanman warminka? Tukuy paykuna chay warmiwan kasaradu karkansapa.

²⁴Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka Tata Diospa killkadunta mana entiendishpa kikikichilla llullachinakunkichi. Manami yachankichichu Tata Dios sukaman atipak kashpa wañudukunata kawsachimunanta.

²⁵Tata Dios wañudu runakunata kawsachimushkanwasha mana niman suk ullku niman suk warmi kasarankasapanachu. Sielupi kawsak *angelkunashina kawsankasapa.

²⁶¿Manachu leyishkankichi Tata Diospa killkadunta? Chaypi riman wañudukuna kawsamunankunata. Chay ramasapa taksha kaspi rawraykak ukumanta Tata Dios Moisessta willarkan: “Ñuka Abrahampa Isakpa Jakobopa Tata Diosninmi kani.” ²⁷Chashna Tata Dios rimaptin yachanchisapa chay ñawpa awilunchikuna wañushkankunamanta kawsamushpankuna Tata Dioswan kawsaykanankunata. Tata Dioska kawsak runakunallapa Diosninmi. Chayrayku kankunaka sukaman pantakudu kankichi.

Jesus yachachikurkan Tata Diospa kamachikunankunamanta suk ashwan alli kananta.

(Mt 22.34-40)

²⁸Chaymanta Moisespa killkadunta yachachikuk runa Jesus saduseokunata allita aynishkanta uyarihsapa tapurkan:

—Maestru, Tata Diospa kamachikunankunamanta ¿maykantí ashwan alli kasunaynikunapa?

²⁹Chayta tapuptin Jesuska willarkan:

—Tata Diospa kamachikunankunamanta ashwan alli kamachikunan riman: “*Israel runakuna, uyariychi: Kamachiwakninchi Tata Dios suklallami. ³⁰Tukuy shunku kamachikuk Tata Diosnikita kuyay. Tukuy layata allita rurashpa sukaman munashpa allita yuyaykushpa payta kuyanayki tiyan.” ³¹Chaymanta chay ishkaynin kamachikunan riman: “Kikiki kuyanakupshina tukuy runamasikita kuyashpa kawsay.” Kay ishkay kamachikunankuna tukuy kamachikunankunamanta ashwan allima.

³²Chashna willaptin chay yachachikuk runaka willarkan:

—Maestru, allitami rimashkanki. Mana llullakushpa rimanki suklallalla Tata Dios tiyananta. Manami paymanta chikan dios tiyanchu. ³³Tata Diosta kuyashpa animalkunata wañuchishpa *altarpí rupachishpa payta kushichinchisapa. Chaymanta ashwan allita Tata Diosta kushichinchisapa tukuy shunku payta kuyashpa sukaman munashpa tukuy layata allita rurashpa allita yuyaykushpa. Tata Diosta ashwanta kushichinchisapa kikinchi kuyanakupshina runamasinchikunata kuyashpa.

³⁴Chay yachachikuk runa allita kuskanpi aynishkanta uyarishpa Jesuska willarkan:

—Tipillami illashunki Tata Diospa mandunpi yaykunaykipa.

Chashna Jesus willaptin manana ni pi animukurkannachu nimata tapuyta.

**Jesus yachachikurkan ashwan
sinchi kamachikuk kananta.**

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵Chaymanta Jesuska *Tata Diospa wasinpi yachachikuykashpa tapurkansapa:

—¿Imapatí Tata Diospa rimananta yachachikuk runakuna rimansapa Tata Diosmanta shamuk salvakuk runa Davidpa miraknin kananta? ³⁶Tata Diospa Espiritun yanapaptin David rimarkan:

“Tata Dioska kamachiwak runata willarkan:

‘Alli laduynipi ñukawan tantalla tiyariy kamachikunaykipa tukuy chiknishuk runakunata saru saru ruranynikaman kanta kasushunankunapa.’”

³⁷Chay killkadu rimananpi Davidka rimarkan Tata Diosmanta shamuk salvakuk runa paypa sinchi kamachikuknin kananta. Kikin Davidpa kamachikuknin kaptinka ¿imashnatí paypa miraknin kanman?

Chashna Jesus yachachikuptin aypa runakuna sukaman kushikushpa uyarirkansapa.

**Jesus Moisespa killkadunta
yachachikuk runakunata
piñayarkansapa.**

(Mt 23.1-36; Lk 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Jesus yachachikuykashpa willarkansapa:

—Ama munaychichu Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata uyariyta. Paykunaka suni lllachapankunata churakushpankuna plasakunapi purinsapa. Sukaman munansapa tukuy runakuna manchashpankuna rimachinankunapa. ³⁹Chaymanta tantanankunaka wasikunapi ashwan alli bankukunapi tiyarinsapa. Suk fiestaman rishpankuna ashwan alli bankukunapi tiyarishpankuna mikunsapa. ⁴⁰Paykunaka alli rurakupshina yuyanakupshpankuna napish viyuda warmikunapa wasinkunata kichunsapa. Chay mana allita ruraykashpa sukaman sunita Tata Dioswan parlansapa runakuna rimananta

kunapa alli rurak kanankunata. Llullachikuk kaptinkuna Tata Dioska paykunata ashwan sinchita kastiganankuna tiyan.

Mana nimayuk warmi chaylla tiyapushkanta Tata Diosta kurkan.

(Lk 21.1-4)

⁴¹Chaymanta suk diya Tata Diospa wasinpi ofrendata churanankuna kajon ladunpi Jesus tiyaridu karkan. Chaypi kawarkan aypa runakuna ofrendankunata churaykaptinkuna. Aypa tukuy layayuk runakunapish aypa kullkita churaykarkansapa. ⁴²Chaypina mana nimayuk viyuda warmi chayarkan. Payka ishkey kullkisillunkunata mana yaka chaniyukta churarkan. ⁴³Chayta kawashpa Jesuska disipulunkunata kayashpa willarkansapa:

—Ñuka allita willaykichi. Kay viyuda warmika mana nimayuk kaykashpa chay aypa kullkiyuk runakunamanta ashwan alli ofrendata kukushka. ⁴⁴Chay aypa kullkiyuk runakunaka puchushkan kullkinta Tata Diosta kunsapa. Chay mana nimayuk warmika tukuy tiyapushkanta Tata Diosta kuyashpa kushka. Chayrayku payka Tata Diosta ashwanta kushichin.

Jesus rimarkan Tata Diospa wasin urmananta.

(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)

13 ¹Jesuka *Tata Diospa wasinmanta llukshiykaptin suk disipulun willarkan:

—Maestru, mash kaway kay allima rumikunawan ruradu Tata Diospa wasinta.

²Chashna kawachiptin Jesuska aynirkan:

—¿Allitachu kawaykanki kay allima ruradu manllayba wasita? Suk tiempukaman chiknik runakuna tukuy kay

rumimanta ruradu wasita urmachinkasapa. Mana niman suk rumi sawapura kiparinkanachu.

Jesus yachachikurkan manara kay allpa kulluptinra imakunatami kawankasapa nishpa.

(Mt 24.3-28; Lk 21.7-24; 17.22-24)

³Chaymanta *Olivos urkuman rishpankuna Jesuska chaypi tiyarirkan. Chay urkuka Tata Diospa wasinmanta kuskanpi karkan. Chaypina Pedruwan Jakobowan Juanwan Andres chikanman rishpa Jesusta tapurkansapa:

⁴—¿Aykapití Tata Diospa wasinta urmachinkasapa? ¿Imakunata kawashpatí yachaymansapa chay rimashkaykita ruranankunata?

⁵Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Kuydanakuychi ama ni pi llullachishunaykichipa. ⁶Manara kutimuptinira aypa runakuna shamunkasapa ñukapi tukushpa willashuknikichi: “Ñukami Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kani.” Chashna rimashpankuna aypa runakunata llullachinkasapa.

⁷Runakuna chikninakushpankuna kaypi chaypi makanakushpa wañuchinakunkasapa. Chayta yachashpaykichi ama manchakuychichu. Wañuchinakushpa kawsaptinkunapish manara tukunan tiempurachu. ⁸Suk partipi kawsak runakuna chikan llaktapi kawsakkunawan sukaman chikninakushpa makanakushpa wañuchinakunkasapa. Aypa llaktakunapi allpa sinchita kuyunka. Chaymanta kaypi chaypi sinchi yarkay tiyanka. Chashna runakuna chaykunawan sukaman sufrishpankuna ashwantara sufrinkasapa.

⁹Kikikichi kuydanakuychi. Chay tiempu chiknishuk runakuna awtoridakunapi chatashunkichi. Tantanakunankuna wasikunapi makashunkichi.

Ñukata kreyiwashpa kawsashkaykichi-rayku awtoridarkunapi llaktakunapa ashwan sinchi kamachikukkunapi chatashuk pushashunkichi. Chaypina chay awtoridarkunata atipankichi willayta ñuka salvakuk kanaynita.

¹⁰Manara kay allpa kulluptin tukuy llaktakunapi yachachikunaykichi tiyan ñuka salvakuk kanaynita.

¹¹Chay runakuna awtoridarkunaman chatashuk pushashuptikichi ama manchakushpa yuyaychichu imatami willankichi nishpa. Chashna oras Tata Dios yanapashunkichi kuskata rimanaykichipa. Manami kikikichimantachu rimankichi. Tata Diospa Espiritun yanapashunkichi allita rimanaykichipa.

¹²Chaymanta chay tiempu chay runakuna wawkinkunata chiknishpa awtoridarkunapi chatankasapa wañuchinankunapa. Suk runakuna wambrankunata chiknishpankuna chatankasapa. Sukkuna tatanta mamanta chiknishpankuna wañuchinkasapa. ¹³Tukuy pi kankunatapish chiknishunkichi ñukata kreyiwashkaykichirayku. Kankuna wañunaykichi diyakaman allita kreyiwashpa kawsapikichi Tata Dioska kastigumanta salvashunkichi.

¹⁴Chaymanta Jesuska willarkansasapa:

—Tata Diospa wasinpi suk runa sukaman millanapa layata ruranka. Chayta rurapin kawashpaykichi Judeapi kawsashpaykichi urkukunaman nitikuychi. Kayta leyishpa allita entiendiychi. ¹⁵Wasikichi altuyinpi kashpaykichika chayllamanta nitikuychi. Ama wasikichipi yaykuychichu nima tiyapushuknikichita surkuk.

¹⁶Chashna oras chakraykichipi trabajaykashpaykichika chayllamanta nitikuychi. Ama wasikichiman kutiychichu nima llachapaykichita surkuk.

¹⁷Chay sinchi llakina tiempu okupada warmikuna ñuñuchikuk warmikuna

sukaman padesindekasapa. Chayrayku paykunata sukaman llakichini. ¹⁸Kankunaka Tata Diosta roygaychi ama tanya tiempu nima *samana diya nitikunaykichipa. ¹⁹Chay tiempu sinchi llakina tiyapin tukuy runakuna sukaman padesindekasapa. Tata Dios kay allpata rurashkanmantapacha manara chay laya llakina tiempu tiyashkanrachu. Nima chay tiempu washan chay laya llakina tiyankachu. ²⁰Tata Dioska tukuy akllashkan runakunata kuyashkanrayku chay llakina tiempu tukuchanka. Mana utka tukuchapinka tukuy runakuna wañunmansapa.

²¹Chaymanta Jesuska yachachikuyllapi katirkan:

—Chay tiempu ichara suk runakuna willashunkichiman: “Mash kawaychi. Kaypinami chaypinami Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa.” Chashna willashuptinkuna ama kreyiychichu.

²²Aypa runakuna llullachikushpa rimankasapa Tata Diosmanta shamudu salvakuk runakuna kanankunata. Sukuna llullachikushpa rimankasapa Tata Dios kachamushkanta yachachikunankunapa. Paykunaka rikchak laya almirana *milagrukunata rurankasapa. Chayta rurashpankuna Tata Dios akllashkankunatapish llullachinkasapa. ²³Chay runakuna manara shamuptinkunara ñami willashkaykichina ama paykunata kreyinaykichipa. Chayrayku kuydanakushpa kawsaychi.

Jesus yachachikurkan imashnami kutimunka.

(Mt 24.29-35, 42, 44; Lk 21.25-36)

²⁴Jesuska yachachikuyllapi katirkan:

—Chay sinchi sufrina tiempu tukuptinna inti tutayanka. Killa manana lusichikunachachu. ²⁵Luserukuna sielumanta urmamunkasapa. Sielupi llipyakkuna kuyunkasapa. ²⁶Chaypina

tukuy pi ñukata sielumanta shamudu runata kawawankasapa puyukuna ukunpi shamuptini. Sukaman llipyashpa shamuptini kawawashpankuna yachankasapa tukuy layata rurayta atipak kanaynita. ²⁷Chaymanta *angelninikunata kachashasapa allpapi sielupi kuchun mañankunamanta tukuy aklladuynikunata tantanachinankunapa.

²⁸Suk *igo kaspita kawashpa yachakuychi. Igo ramankuna velachakushpa aypata pankayaptin yachankichi veranu tiempu kananta. ²⁹Chashnashina tukuy kay willashkaynita kawashpaykichi yachankichi ñuka utka kutimunaynita. ³⁰Allita willaykichi: Manarapish kunan kawsak runakuna wañushpankunara tukuy kay willashkaynita kawankasapa. ³¹Tukuy kay allpa sielukunapish kullunankuna tiyan. Kulluptinkunapish rimashkayni manami tukunkachu. Tukuy rimashkaynita rurasha. ³²Tata Diosllami yachan imay diyami imay orami kutimusha nishpa. Mana ni suk runa nima sielupi kawsak angelkuna yachansapachu. Ñuka Tata Diospa wambran kashpayniphichu mana yachanichu aykapimi kutimusha nishpa.

³³Kankuna mana yachankichichu imay orami shamusha nishpa. Chayrayku allita yuyaykushpa prontanakushpa shuyawaychi.

³⁴Suk runapa ejemplunta uyariychi. Chay runaka karu llaktaman rinanpa wiwachunkunata kayashpa willan wasinta allita kuydapunankunapa. Sukta sukta willan imatami runankasapa nishpa. Chaymanta sukta willan punkuta allita kuydananpa. ³⁵Ñuka iden chay wasiyuk runa kashpayni kankunata sakiykichi. Chayrayku uyari uyari shuyawaychi. Mana yachankichichu imay diyami kutimusha nishpa. Ichara tutayaykaptin shamusha. Ichara chawpi tutata ichara gallo kantanan

oras ichara diyapina kutimusha.

³⁶Tukuy kayta willaykichi shamushpayni ama tarimunaynipa mana allita ruraykaptikichi. ³⁷Kankunata willanaynita tukuy kreyiwak runakunatapish willaykani: Tukuy tiempu alli prontanaku shuyawaychi.

**Chiknik runakuna
paktanakurkansapa Jesusta
wañuchinankunapa.**

(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

14 ¹Chay tiempu *Paskua fiestapa ishka diyallana illarkan. Tukuy wata Paskua fiesta ukunpi *judiyu runakuna amañaksapa mana *levadura-yuk pankunata mikuyta. Chaypina *saserdotekunapa kamachikukninkunawan Moisespa killkadunta yachachikukuna yuyaykurkansapa llullachishpa Jesusta apishpa wañuchinankunapa. ²Sukkuna rimarkansapa:

—Ama Paskua fiesta ukun wañuchichiyachichu fiestaman shamudu runakuna ama turbakushpa piñayawananchikunapa.

**Suk warmi Jesuspa umanpi
mishkilla asnak wirata icharkan.**

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³Jesuska Betania llaktaman rishpa suk runa Simonpa wasinpi yaykurkan. Simonka lasaru unkuymanta alliyadu karkan. Chaypina Jesus mesapi mikuykaptin suk warmi yaykurkan. Chay warmika apamurkan yurak rumimanta ruradu botellapi aypa chaniyuk mishkilla asnak wirata. Chay wira nardo shuti kaspimanta ruradu karkan.

Chay warmika chay botellata pakishpa chay mishkilla asnak wirata Jesuspa umanpi icharkan. ⁴Chayta kawashpa chaypi kak runakunamanta sukkuna piñakushpankuna willanakurkansapa:

—¿Imapatí chay mishkillá asnak wirata usuchishka? ⁵Ashwan alli kanman karkan kimsa pachak kullkipi rantikushpa chay chaninta mana nimayuk runakunata kunanpa.

Chashna rimashpa chay warmitaka washancharkansapa. ⁶Jesus washanchashkankunata uyarishpa Jesus willarkansapa:

—¿Imapatí piñayashpa kay warmitaka michankichi? Kay wirata umaynipi ichashpa allitami rurashka. ⁷Mana nimayuk runakunata tukuy maytapish rishpa tarinkichi munashkaykichi ora yanapanaykichipa. Ñukataka manami tukuy tiempunachu kawawankichi. ⁸Kay warmika atipashkanta rurashka. Kay mishkillá asnak wirawanka ñami armachiwashkana wañuṭpini pampawanankunapa. ⁹Allita willaykichi: Tukuy maypi runakuna ñuka salvakuk kanaynita yachachikushpankuna kay warmi kuyawashpa rurashkantapish parlachikunkasapa. Chashna modomanta tukuy pi paytaka yuyankasapa.

**Judas Jesusta rantikurkan
wañuchinankunapa.**

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰Jesupa chunka ishkay disipulunkunamanta suk karkan Judas Iskariote.

Payka Jesusta rantikunayashpa rirkan saserdote awtoridarkunawan parlak.

¹¹Paykunaka Judas rantikunayananta yachashpankuna sukaman kushikushpa willarkansapa kullkita kunankunapa. Chay oramantapacha Judaska sukaman Jesusta apichichinayarkan. Maskarkan maypimi apichichinka nishpa.

**Jesus disipulunkunawan Paskua
fiesta mikunata mikurkansapa.**

(Mt 26.17-29; Lk 22.7-23; Jn 13.21-30;
1 Kor 11.23-26)

¹²Chay Paskua fiesta kallarinan diya tukuy judiyu runakuna amañanisapa

mana nima lewadurayuk pankunata mikuyta. Chaymanta Tata Diosta kuyashpaynikuna amañanisapa oveja wawanta wañuchiyta. Chay diyana disipulunkuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Maypití munanki rinaynikunapa Paskua fiesta mikunanchikunata rurak?

¹³Chashna tapuṭinkuna Jesuska ishkay disipulunkunata willarkansapa:

—Rillaychi llaktaman. Chaypi tinkunakunkichi yaku puyñuta apaykak ullkuwan. Payta katiychi. ¹⁴Chay runa suk wasipi yaykuṭtin chay wasiyuk runata willaychi: “Maestruynikuna yachanayan maypishi kay Paskua fiesta disipulunkunawan mikunkasapa.”

¹⁵Chashna chay wasiyuk runata willaptikichi payka wasi altuyinpi allichadu kuartuta kawachishunkichi. Chaypi mikunanchikunata ruraychi.

¹⁶Chashna Jesus willaptinkuna paykunaka llaktaman rirkansapa.

Chaypina Jesus willashkankunata shina tukuyta tarishpankuna Paskua fiesta mikunata rurarkansapa. ¹⁷Chaymanta tutayaptinna Jesuska chunka ishkay disipulunkunawan chaypi chayarkan.

¹⁸Chay mesapi tantalla mikuykashpankuna Jesus willarkansapa:

—Allita willaykichi. Ñukawan tantalla mikuykankichi. Kankunamanta sukmi chikniwak runakunapi rantikuwanka.

¹⁹Chashna willaptinkuna chay disipulunkuna sukaman llakishpankuna sukmananta sukmananta Jesusta tapurkansapa:

—¿Ñukachu rantikushkayki?

²⁰Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Chunka ishkay kankunamanta ñukawan tantalla kay kallanapi panninta ñuyuchik runami rantikuwanka. ²¹Tata Diospa killkadunpi riman runakuna wañuchiwanankunata.

Chayrayku ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni wañusha. Wañunaynipa

kaptinpihay chay rantikuwak runata sukaman llakichini. Ashwan alli kanman karkan ama nasinanpa.

²²Chaymanta mikuykashpankuna Jesuska suk panta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chay panta pakishpa disipulunkunata kushpankuna willarkansapa:

—Kay panta mikuychi. Kay panka kuerpuynimi.

²³Chaymanta Jesus suk vasu vinuta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chayta chaskichtinkuna disipulunkuna upyarkansapa. ²⁴Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kaymi yawarnini. Kaywanmi mushuk paktuta rurani. Wañushpayni yawarnini ichakuptin Tata Dioska aypa runakunata uchankunamanta perdonankasapa. ²⁵Allita willaykichi. Uvamanta ruradu vinuta mana kutin upyashanachu Tatayni Diospa mandunpi kankunawan tantalla mushuk vinuta upyanaynikaman.

Jesus Pedruta willarkan mana rixsinanta rimananta.

(Mt 26.30-35; Lk 22.31-34;

Jn 13.36-38)

²⁶Chaymanta Tata Diosta kuyashpankuna salmo kantukunata kantarkansapa. Kantashkankunawasha rirkansapa *Olivo urkuman. ²⁷Chaypina Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Tata Diospa rimananpi willawan-chisapa: “Ovejakuna kuydak runata wañuchisha. Chayrayku tukuy ovejankuna chayta chayta kallpankasapa.” Chay killkadupi rimashkanshina kunan tuta tukuy kankuna mana kreyiwakshina tukushpa sakiwankichi. ²⁸Chaymanta ñuka wañushkaynimanta kashkan kawsamushpayni Galilea partiman kankunamanta ñawpakta risha.

²⁹Chaypina Pedruka Jesusta willarkan:

—Tukuy katishukmasinikuna turbakushpa sakishuptinkunapish ñuka mana nima layapi sakishkaykichi.

³⁰Chashna Pedru willaptinna Jesuska willarkan:

—Allita willayki. Kunan tutami manarapish gallo ishkay kuti kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.

³¹Chaypina Pedruka sinchita willarkan:

—Kanwan tantalla wañunaynipish kaptin manami nima layapi rimashachu mana kanta riksinaynita.

Chashna Pedru willaptin tukuy disipulunkunapish idenllata rimarkansapa.

Getsemani wertapi Jesus Tatan Diosta roygarkan yanapananpa.

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³²Chaymanta Getsemani wertaman rirkansapa. Chaypi chayashpankuna Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Tatayni Dioswan parlak rinaynikaman kaypi tiyarishpa shuyawaychi.

³³Chashna willashpa suk chikan laduman Pedruwan Santiagowan Juanta pusharkansapa. Chaypina sukaman turbakushpa sinchita llakirkan. ³⁴Paykunata willarkansapa:

—Sukaman llakishpayni wañukshina mallinakuni. Kankuna kayllapi kiparishpa rikchadulla shuyawaychi.

³⁵Chaypina urasillumana Jesuska rirkan. Chaypi kumurayarkan urkun allpapi takakunankaman. Tatan Diosta roygarkan pay munaptin ama chay sinchi nanayta mallinanpa. ³⁶Tatan Diosta roygarkan:

—A, Tatayni, kan tukuy layata atipanki rurayta. Munashpaykika salvaway ama sukaman padesainynipa.

Padesishpaynipish munani kanpa munanaykillata rurayta. Manami munanichu ñukapa munanaynita rurayta.

³⁷Chayta Tata Diosta willashkanwasha Jesuska chay kimsa disipulunkunapa ladunman kutirkan. Puñuykaptinkuna tarishpankuna Pedruta willarkan:

—Simon, ¿puñuykankichu? ¿Manachu niman suk orata mana puñushpa atipashkanki Tata Dioswan parlayta?

³⁸Mana nima puñushpa Tata Diosta mañaychi supay ama uchallichishunaykichipa. Kankunaka sukaman munankichi Tata Diosta mañayta. Chaykamanka utka shaykunkichi.

³⁹Chashna willashpankuna Jesuska kashkan rirkan Tatan Diosta roygashkan layallata roygak. ⁴⁰Chaymanta chay kimsa disipulunkunaman kutishpa kashkan tarirkansapa sukaman puñuykaptinkuna. Paykunaka puñuyta mana muchurkansapachu. Chayrayku mana yacharkansapachu imatami ayninkasapa nishpa. ⁴¹Chaymanta Jesus kimsaynin kuti puñuduta tarishpankuna willarkansapa:

—¿Kunankamanchu puñuykashpa samaykankichi? Chaylla kachun. Ñami orayni chayamushkana ñukata sielumanta shamudu runata uchasapa runakunapi apichichiwankunapa. ⁴²Atarimuychi. Akuychina. Ñami shamuykanna chay rantikuwak runaka.

Chiknik runakuna Jesusta apishpa pusharkansapa.

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53;
Jn 18.2-11)

⁴³Jesus chayta rimaykaptinllara disipulun Judaska aypa runakunata pushashpankuna chayarkan. Paykuna kaspikunawan ishkantin ladupi filuyuk machetikunata apashpa rirkansapa Jesusta pushak. Rirkansapa kamachikuk saserdotekunawan *Moisespa kamachikunankunata

yachachikuk runakunawan judiyukunapa *ansianunkuna kachaptinkuna. ⁴⁴Judaska pusharkan chay runakunata allita yachachishpankuna: “Suk runata muchaptini yachankichi pay kananta. Paytami allita apishpa pushankichi.” ⁴⁵Chashna Judas paykunata yachachishpa Jesusta ladunchashpa willarkan:

—¡Maestru!

Chashna willashpa mucharkan.

⁴⁶Chaypina chay runakuna Jesusta apirkansapa pushanankunapa. ⁴⁷Chayta kawashpa Jesuswan purik runa machetinta apishpa suk runapa rinrinta tipipurkan. Chay runa karkan sinchi kamachikuk saserdotepa wiwachun.

⁴⁸Chaypina Jesuska chay pushanayak runakunata tapurkansapa:

—¿Imapatí kaspikunata machetikunata apamushkankichi apiwanaykichipa? ¿Ariya ñukachu suwa wañuchikuk runa kani? ⁴⁹Tukuy diya *Tata Diospa wasinpi yachachikuykaptini mana chaypi apiwashkankichichu. Ñawpa yachachikukkuna Tata Dios rimashkanta killkarkansapa kashna apiwanaykichipa. Chay killkashkankunashina kunan apiwaykankichi wañuchiwankichipa.

⁵⁰Tukuy disipulunkuna Jesusta apishkan-kunata kawashpankuna sapallanta sakishpankuna nitikurkansapa. ⁵¹Suk wayna sabanasllanwan wankunakushpa katiykarkan. Chay Jesusta pushak runakuna payta apirkansapa. ⁵²Chashna aiptinkuna chay sabanasninta sakishpa llatanlla nitikurkan.

Chay ashwan sinchi kamachikuk saserdoteman Jesusta pusharkansapa.

(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71;
Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³Chay aypa runakuna Jesusta apishpa pusharkansapa ashwan sinchi

kamachikuk saserdotepa wasinman. Chaypi saserdotekunapa kamachikukkunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakunawan judiyukunapa ansianunkuna tantanakurkansapa.

⁵⁴Jesusta pushaptinkuna Pedruka karumanta katishpa kamachikuk saserdotepa wasin pampapi yaykurkan. Tata Diospa wasinta kuydak runakuna chay pampapi tiyaridu ninapi mashakuykarkansapa. Pedrupish paykunapa ladunkunapi rirkan tiyarik mashakunanpa.

⁵⁵Chay wasi ukupi saserdotekunapa kamachikukninkunawan tukuy awtoridarkuna tantanakurkansapa. Chaypina tapunakurkansapa imashnami Jesusta chatankasapa wañuchinankunapa. Chashna tapunakushpankunapish mana nima uchanta tarirkansapachu chatanankunapa. ⁵⁶Aypa runakuna llullakushpa Jesusta chataptinkunapish sukupish sukupish chikan layata rimarkansapa. ⁵⁷Chaypina suk runakuna shayarishpa llullakushpa Jesusta chatarkansapa:

⁵⁸—Ñukaykuna uyarishkanisapa kay Jesus rimashkanta: “Ñukami runakuna rurashkankuna Tata Diospa manllayba wasinta urmachisha. Chayta urmachishkayniwasha kimsa diya ukun tukuchasha kashkan rurayta. Mana runakuna rurashkan layatachu rurasha.”

⁵⁹Chashna chatashpankunapish mana atiparkansapachu chay layallata chatayta. ⁶⁰Chaypina saserdotekunapa ashwan sinchi kamachikukninkuna chawpinkunapi shayarishpa Jesusta tapurkan:

—¿Manachu nimata aynikunki? ¿Imatati chatashuykankisapa?

⁶¹Chaypina Jesuska upallalla uyarirkan. Mana nimata ayniptin chay sinchi kamachikuk saserdoteka kashkan tapurkan:

—¿Ariya kanchu kanki shuyaykanaynikuna salvakuk kuyanaynikuna Tata Diospa wambran?

⁶²Chashna tapuptin Jesuska aynirkan:

—Ariya, ñukami kani. Kankuna ñukata sielumanta shamudu runata kawawankichi tukuy laya atipak Tatayni Diospa ladunpi tiyariptini. Kawawankichi puyukuna ukunpi kashkan shamuptini.

⁶³Chashna Jesus willaptin chay sinchi kamachikuk saserdoteka sukaman piñakushpa sawa llachapanta llikirkan. Chayta rurarkan tukuy chay runakuna yachanankunapa sukaman piñakunanta. Chaymanta chay kamachikukmasinkunata willarkansapa:

—¿Imapatí ashwan chatakuk runakunata maskashunchisapa? ⁶⁴Kankunami rimashkanta allita uyarishkankichi. Kay runaka chashna rimashpa Tata Diostami sukaman piñachishka. ¿Imatati yuyankichi?

Chashna tapuptinkuna paykunaka suk layallata aynirkansapa:

—¡Payka uchayukmi chayrayku wañunan tiyan!

⁶⁵Chaypina sukkuna Jesustaka tukaycharkansapa. Sukkuna ñawinta arkapushpankuna makashpa willarkansapa:

—May willawaysapa pimi waktashuykan.

Tata Diospa wasinta kuydak runakunapish Jesusta uyanpi lapyarkansapa.

Pedru kimsa kuti rimarkan Jesusta mana riksinanta.

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62;

Jn 18.15-18, 25-29)

⁶⁶Chay wasi altuyninpi Jesusta asichiykaptinkuna Pedruka uray pampapi karkan. Chaypina chay sinchi kamachikuk saserdotepa shipash wiwachan shamurkan. ⁶⁷Pedru ninapi

mashakuykaptin chay warmika kawashpa willarkan:

—Nasaretmanta runa Jesuswan kanpish tantalla purishkanki.

⁶⁸Chashna willaptin Pedruka llullakushpa willarkan:

—Mana riksinichu. Nima yachanichu pipami willawaykanki nishpa.

Chayta rimashpa chay wasi punkuman llukshirkan. Chaypi kaptin suk gallo kantarkan.

⁶⁹Chaymanta chay shipash Pedruta kashkan kawashpa chay runakunata willarkansapa:

—Kay runapish Jesuspa purikmasinmi.

⁷⁰Pedru kashkan llullakushpa rimarkan mana riksinanta. Chay washan chaypi runakuna Pedrutaka kashkan willarkansapa:

—Deverasmi kanpish kanki Jesuspa purikmasin. Galileamanta runami kanki.

⁷¹Chaypina Pedruka jurashpa rimarkan:

—Ñukaka manami riksinichu chay willawaykanaykichi runata.

⁷²Pedruka chayta rimaykaptinlla kashkan gallo kantarkan. Chayta uyarishpana Pedruka yuyarkan Jesus willashkanta: “Manarapish gallo ishkey kuti kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.” Chayta yuyashpa sukaman llakishpa wakakurkan.

Jesusta pusharkansapa Pilatoman.

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5;
Jn 18.28-38)

15 ¹Chaymanta pakariykaptinna kamachikuk *saserdotekunawan *judiyu *ansianukunawan Moisespa killkadunkunata yachachikukkuna tantanakurkansapa. Paykunaka Jesusta watashpa pusharkansapa gobernador Pilatoman. ²Chaypina Pilatoka Jesusta tapurkan:

—¿Kanchu judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikuknina runa kanki?

Chashna tapuptin Jesuska aynirkan:

—Ariya, ñukami kani.

³Chaypina kamachikuk saserdotekunawan judiyu ansianukuna Jesusta sukaman chatarkansapa. ⁴Chashna chataptinkuna Pilatoka Jesusta kashkan tapurkan:

—¿Imapatí chatashuk runakunata manayninki? Mash uyariy. Kay runakunaka rikchak layata chatashuykankisapa.

⁵Pilatota tapuptinpish Jesuska manaynimita aynirkanchu. Chayrayku Pilatoka sukaman almirarkan.

Chiknik runakuna Pilatota roygarkansapa Jesusta wañuchichinanpa.

(Mt 27.15-31; Lk 23.13-25;
Jn 18.38—19.16)

⁶Tukuy wata *Paskua fiesta ukun Pilato amañarkan karselmanta suk runata kachariyta. Runakunata tapuksapa maykan runatami kacharinka nishpa. ⁷Chay tiempu karselpi aypa wichkadu runakunawan suk runa Barrabas karkan. Chay runakuna *romano gobiernuta mana kasunayashpankuna soldadunkunawan makanakurkansapa. Chay makanakuyupi soldadukunata wañuchirkansapa. Chayrayku karselpi wichkadu karkansapa. ⁸Chaypina aypa runakuna tantanakushpankuna Pilatota roygarkansapa amañashkantashina suk runata karselmanta kacharinanpa. ⁹Chayta roygaptinkuna Pilatoka tapurkansapa:

—¿Munankichichu kay sinchi kamachishuknikichita kacharinaynipa?

¹⁰Pilatoka allita yacharkan kamachikuk saserdotekuna Jesusta chiknishpankuna chatashkankunata. Chayrayku chayta tapurkansapa.

¹¹Chaypina kamachikuk saserdotekunaka chay aypa tantanakudu runaku-

nata sukaman willarkansapa Pilatota royganankunapa Barrabasta kacharinanpa. ¹²Barrabasta kacharinanpa roygaptinkuna Pilatoka kashkan tapurkansapa:

—¿Imatati kay Jesusta rurasha?

Paypa rimankichi sinchi kamachishukni-kichi kananta.

¹³Chashna tapuptinkuna kashkan sinchita rimashpa willarkansapa:

—¡Kruspi chakatachiy!

¹⁴Chaypina Pilatoka tapurkansapa:

—¿Ima mana allitati rurashka wañuchichinaynipa?

Chaypina chay runakuna ashwan sukaman sinchita rimashpankuna kashkan willarkansapa:

—¡Kruspi chakatachiy!

¹⁵Chay runakuna sukaman piñakushpa kapariptinkuna Pilatoka paykunata kushichinayashpa Barrabasta kacharirkan. Chaymanta Jesusta suk karawaskawan asutichishkanwasha soldadukunata willarkan suk kruspi chakatashpa wañuchinankunapa.

¹⁶Chaypina soldadukuna Pilatopa wasin pampanman Jesusta pusharkansapa. Chaypi aypa soldadumasinkunata tantanachirkansapa Jesusta asichinankunapa. ¹⁷Kamachikukkunapa puka llachapata mudachishpankuna umanpi kashayuk waskamanta awadu koronata churapurkansapa. ¹⁸Sukaman asichishpankuna ñawpakninpi kunkurikushpa willarkansapa:

—Kanmi judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikuknin kanki.

¹⁹Chaypina soldadukuna Jesusta tukaycharkansapa. Suk pintuwani umanpi waktarkansapa. Kuyak tukushpankuna ñawpakninpi kunkurikurkansapa. ²⁰Sukaman asichishpankuna chay puka llachapata surkupushpankuna kashkan kikinpa llachapanta mudachirkansapa.

Chaymanta pusharkansapa suk kruspi chakatak.

Kruspi chakatashpa Jesusta wañuchirkansapa.

(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43;

Jn 19.17-27)

²¹Chaymanta Sirene llaktamanta runa Simon chakranmanta kutiykarkan. Jesusta kruspi chakatak pushaykaptinkuna Simonka chayta riykarkan. Paypa wambrankuna Alejandrowan Rufo karkansapa. Chay soldadukuna Simonta apishpankuna Jesuspa krusninta wantuchirkansapa.

²²Jesusta pusharkansapa suk taksha urku Golgotaman. Chay Golgota shuti judiyu rimanampi rima Uma Poto.

²³Chaypina ayakwan chakruda vinuta Jesusta upyachinayarkansapa susuchinampa. Upyachinayaptinkunapish Jesusta mana munarkanchu upyayta.

²⁴Chaypina soldadukunaka Jesusta kruspi chakatarkansapa. Paypa llachapankunata patumanakunankunapa pukllarkansapa yachanankunapa pipami kiparinka nishpa.

²⁵Las nueve oras kaptin Jesusta chakatarkansapa. ²⁶Jesuspa uman kuskapi churarkansapa suk killkaduta tukuy runakuna yachanankunapa imapami wañuchishkasapa nishpa. Chay killkadupi rimarkan: “Kay runaka judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikukninmi.”

²⁷Jesuspa ishkantin ladunpi ishkay suwa runakunatapish chakatarkansapa.

²⁸Tata Diospa rimanampi killkadu karkan: “Mana alli rurak runakunawan tantallata wañuchinkasapa.”

²⁹Aypa runakuna rirkansapa Jesusta kawak. Paykunaka umankunata kuyuchishpankuna Jesusta asichishpankuna willarkansapa:

—¡Ja, mash kaway! Kanmi rimashkanki Tata Diospa manllayba wasinta

urmachishpayki kimsa diya ukunlla kashkan runanaykipa. ³⁰Kunanka kikikilla chay krusmanta urayamushpa salvanakuy.

³¹Chashnalla kamachikuk saserdote-kunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakunaka Jesusta asichishpa willarkansapa:

—Payka aypa runakunata salvashkasapa. Kunanka kikin mana atipanchu salvanakuyta. ³²Shuyananchikuna salvakuk runa kashpaka krusmanta urayamuchun. Urayamushkanta kawashpanchikunara kreyishunchisapa sinchi kamachiwakininchikuna kananta.

Chaypina chay ishkay ladunpi chakatadu suwakunapish Jesusta asichirkansapa.

Jesus kruspi wañurkan.
(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49;
Jn 19.28-30)

³³Jesus kruspi chakataduna kaptin chawpi diyamantapacha las tres de la tardikaman sukaman tuta likidu tukurkan. ³⁴Chay oraslla Jesuska sinchita rimarkan: “Eloi, Eloi ¿lama sabaktani?” Chay rimakushkan judiyu rimananpi riman: “Tata Diosnini, Tata Diosnini ¿imapatí sakiwashkanki?”

³⁵Chay rimashkanta uyarishpana chay runakuna willanakurkansapa:

—Uyariychi, kay runaka ñawpa yachachikuk Eliyastami kayaykan.

³⁶Chaypina suk runa kallpashpa pintupa puntanta chiktarkan utkuta churananpa. Chayta ayak likidu vinupi sumichishpa Jesuspa shiminpi churarkan shukunanpa. Chayta rurashpa sukkunata willarkansapa:

—¡Upallayaychi! Akuychi kawaypachi Eliyas shamunkachu manachu krusmanta urayachik.

³⁷Chaypina Jesuska sinchita kaparikushpa wañurkan. ³⁸Jesus

wañushkan oralla *Tata Diospa wasinpi warkudu arkana llachapa llikikurkan. Anakinmanta urayninkaman llikikurkan chay alli arkadu kuartu rikurinanpa.

³⁹Soldadukunapa kapitanninkuna Jesuspa ñawpakninpi shayaridu karkan. Jesus wañuptin kawashpa rimarkan:

—¡Deverasmi kay runaka Tata Diospa wambran kashka!

⁴⁰Aypa warmikunapish karullamanta Jesus wañushkanta kawarkansapa. Chay kawak warmikunamanta Mariya Magdalenawan chay wayna Santiagopa Josepa mamankuna Mariyawan Salome karkansapa. ⁴¹Jesus Galileapi yachachikuykaptin tukuy chay warmikuna payta katishpankuna sukaman sirvirkansapa. Chaymanta Jesus Jerusalemman riptin aypa warmikuna katirkansapa.

Suk machaypi Jesusta pamparkansapa.
(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56;
Jn 19.38-42)

⁴²Manara *samana diya kallariptin chay fiestapa prontanakunankuna diya amusayaykarkan. ⁴³Chaypi tiyarkan Arimatea llaktamanta Jose. Chay Jose judiyukunapa sinchi kamachikukninkuna karkan. Paypish shuyaykarkan Tata Diosmanta sinchi kamachikuk runa shamunanta. Chay Joseka Pilatoman rirkan Jesuspa kuerpunta mañakuk. ⁴⁴Chayta mañaptin Pilatoka Jesus utka wañushkanta yachashpa sukaman almirarkan. Chaypina allita yachana-yashpa soldadunkunapa kapitanninkunata kayachirkan tapunanpa deveraschu Jesus wañushkana nishpa. ⁴⁵Chay kapitan deveras wañushkanta willaptin Pilatoka willarkan Jesuspa kuerpunta Joseta kunanpa.

⁴⁶Chaypina Joseka suk allima yurak sabanasta rantirkan. Chaywan Jesuspa

kuerpunta krusmanta urayachimushpa wankurkan. Allita wankushpa pusharkan atun rumipi aspidu machaypi churak. Chaypi churashkanwasha punkunta manllayba rumiwan allita wichkarkan. ⁴⁷Mariya Magdalenawan Josepa maman Mariya chaypi churashkanta kawarkansapa.

**Jesus wañushkanmanta
kawsamurkan.**

(Mt 28.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

16 ¹Chaymanta *samana diya washan Mariya Magdalena Santiagopa maman Mariyawan Salomewan rirkansapa mishkillta asnak wirata rantik Jesuspa kuerpunta tupapunankunapa. ²Chaypina semana kallarinan diya pakariykaptin inti chayrak llukshimuykaptin Jesusta pampashkankunaman rirkansapa. ³Paykunaka riykashpankuna willanakurkansapa:

—¿Piti machaypa punkunmanta chay manllayba rumita ashuchipanchimansapa?

⁴Chaypi chayashpankuna kawarkansapa chay punku wichkana manllayba rumita ña ashuchidutana. ⁵Chay machay ukuman yaykushpankuna alli ladunpi suk wayna tiyariduta kawarkansapa. Payka suni yurak llachapayuk karkan. Chay warmikuna payta kawashpankuna sukaman manchakurkansapa. ⁶Chaypina chay waynaka willarkansapa:

—¡Ama manchakuychichu! Ñuka yachani shamushkaykichita Nasaretmanta Jesusta kruspi chakatadu kashkata kawak. ¡Ñami payka kawsamushkana! Mananami kaypinachu. Mash kawaychi maypicha churashkankunata. ⁷Kunanka disipulunkunata Pedrutapish rillaychi willak Jesus Galileaman kankunamanta ñawpakta rinanta. Chaypi willashushkaykichishina payta kawankichi.

⁸Chayta willaptinkuna chay warmikunaka chay machaymanta llukshishpa kallparkansapa. Manchakuy ninkunawan sukaman chukchukushpankuna manara ni pita kawashkankunata parlachirkan-saparachu.

**Jesus Mariya Magdalenapi ishkay
disipulunkunapi rikurirkan.**

(Jn 20.11-18)

⁹Chaymanta semana kallarinan diya Jesus kawsamushkanwasha tutapachalla Mariya Magdalenapi rikurirkan. Chay Mariyamanta ñawpa tiempu Jesus kanchis supaykunata llukshichipurkan. ¹⁰Chaypina Mariyaka Jesuspa purikmasinkunata rirkan willak paypi Jesus rikurishkanta. Paykuna manara kawsamushkanta yachashpara llakishpa wakaykarkansapa. ¹¹Mariya Jesusta kawsamuduta kawashkanta willaptinkunapish mana kreyirkansapachu.

**Jesus ishkay purikmasinkunapi
rikurirkan.**

(Lk 24.13-35)

¹²Chaymanta ishkay purikmasinkunapi Jesuska rikurirkan. Paykunaka chakraman riykarkansapa. ¹³Jesus paykunapi rikuriptin kutirkansapa purikmasinkunata willak Jesusta kawashkankunata. Chashna willaptinkunapish mana nima kreyirkansapachu.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa.**

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49;

Jn 20.19-23)

¹⁴Chay washa chunka suk disipulunkuna mesapi mikuykaptinkuna paykunapi Jesuska rikurirkan. Paykunata piñayarkansapa mana kreyikuk sinchi shunku kashpa kawsamushkanta kawashka runakunata mana kreyiptinkuna. ¹⁵Chaypina willarkansapa:

—Rillaychi tukuy allpapi kawsak runakunata willak ñukata kreyiwak runakunata kastigumanta salvanaynita. ¹⁶Suk runakuna kreyiwashpa bawtisa-kuptinkuna uchankunamanta salvasha. Suk runakuna mana kreyiwaptinkuna kastigasha. ¹⁷Ñukata kreyiwashpa kawsashpaykichi atipankichi shutinipi supaykunata runakunamanta llukshichiyta. Mana yachashkaykichi laya rimanakunapi rimakunkichi. ¹⁸Machakuykuna mana nimanachishunkichichu. Ima venenotapish upyachishuptikichi mana nimanachishunkichichu. Chaymanta unku dukunapa

umankunapi makikichita churaptikichi alliyankasapa.

Jesus sieluman kutirkan.

(Lk 24.50-53)

¹⁹Jesus tukuy chayta disipulunkunata willashkankunawasha Tata Dioska sieluman pusharkan. Chaypi alli ladunpi tiyachirkan. ²⁰Chaymanta Jesus willashkankunashina disipulunkuna tukuy mayta rirkansapa yachachikuk. Jesus yanaparkansapa *milagrukunata ruranankunapa runakuna yachachikushkankunata kreyinankunapa.

Chayllami kashka.

JESUKRISTU KAY ALLPAPI KAWSASHKANTA

SAN LUKAS

KILLKARKAN

1 ¹⁻³Munanayni Teofilo, ñuka Lukas kayta killkaykayki allita yachanaykipa Jesus tukuy rurashkankunata yachachikushkankunatapish. Aypa runakuna Jesus kallarinanmantapacha rurashkankunata kawarkansapa. Paykunaka ñukaykunata allita yachachiwarkansapa. Chaymanta paykuna Jesus rurashkankunata allita yachachikushpa killkarkansapa. Chashna yachachikuptinkuna kanpish uyarishkanki. Ñawpamantapacha ñukapish Jesus tukuy rurashkankunata allita yachanayashpa chay kawashka runakunata tapushkani. Paykuna willawaptinkuna allita killkashkani. ⁴Kunanka kay killkaduy-nita kachaykayki kanpish allita yachanaykipa chay runakuna kuskata yachachishushkankuna deveras kananta.

Suk angel saserdote Sakariyasta willarkan wambran nasinanta.

⁵Ñawpa tiempu Judea partipi sinchi kamachikuk *Herodes kamachikuykaptin suk *saserdote tiyarkan. Paypa shutin karkan Sakariyas. Sakariyaspa ayllunpa shutin karkan Abiyas. Warmin karkan Isabel. Isabelka ñawpa tiempu saserdote Aronmanta mirashkan ayllun karkan. ⁶Sakariyaska warmintin Tata

Diosta allita kasushpankuna kawsaksapa. Chayrayku mana ni pi paykunata chatayta atiparkansapachu. ⁷Paykunaka mana niman suk wambrayukchu karkansapa. Isabelka mana ni suk kuti wawayarkanchu. Paykunaka mana ni suk wambrayukna viejuyarkansapa.

⁸Tata Diospa manllayba wasinpi saserdote kuna sukmananta sukmananta akllanakushpa suk semanata trabajaksapa. Chaypina suk diya Sakariyaska ayllunkunawan tantalla rirkansapa *Tata Diospa wasinpi trabajak. ⁹Chay saserdote kunapura akllanakuksapa yachanankunapa ima laya trabajutami rurankasapa nishpa. Chashna akllanakushpankuna Sakariyasta akllarkansapa ashwan ukuman Tata Diospa wasinpi yaykunapa. Akllarkansapa taksha *altarpimi mishkillla asnak wikita rupachinanpa. ¹⁰Sakariyas wikita rupachiykaptin Tata Diospa wasin pampapi aypa runakuna oraykarkansapa. ¹¹Chaypina Sakariyaspi rikurirkan Tata Diospa *angelnin. Chay angelka shayarirkan altarpa alli ladunpi. ¹²Payta kawashpana Sakariyaska almirashpa sukaman manchakurkan. ¹³Chashna manchakup-tin angelka willarkan:

—Sakariyas, ama manchakuychu. Kanka sukaman Tata Diosta mañash-

kanki suk wambraykita kushunanpa. Chashna mañaptiki Tata Dioska ñami uyarishushkana. Warmiki Isabelka ullku wambratami wawayanka. Paypa shutinka Juanmi kanka. ¹⁴Wambrayki nasiptin sukamanmi kushikunki. Aypa runakunapish kawashpankuna kushikunkasapa. ¹⁵Wambraykika alli yachaysapami kanka. Manarapish nasiptin Tata Diospa Espiritun paypi kawsanka. Niman suk kuti payka nima vinuta nima traguta upyankachu.

¹⁶Wambraykika wiñashpana aypa *israelmasinkunata yanapankasapa mana kasushkankunamanta Tata Diosta allita kasushpana kawsanankunapa. ¹⁷Tata Dios sukaman yanapaptin wambraykika ñawpa alli yachachikuk Eliyashhina sukaman yachaysapa runa kanka. Tata Diosta mana kasuk runakunata kuskata yachachinkasapa payta kasushpa kawsanankunapa. Tatakunata yachachinkasapa wambrankunawan mana kuyanakushkankunamanta allita kuyanakushpa kawsanankunapa. Manarapish Tata Dios kachamushkan wambran yachachikuptinra wambraykika runakunata yachachinkasapa pay chayamuptin allita chaskinankunapa.

¹⁸Chashna willaptin Sakariyaska angelta willarkan:

—Ñukaka warminiwan viejuna kanisapa. ¿Imashnati allita yachayman wambrayuk kanaynikunata?

¹⁹Chashna Sakariyas tapuptin angelka willarkan:

—Ñukami kani Tata Diospa sirviknin Gabriel. Payka kachamuwashka kanta willanaynipa wambrayki tiyananta.

²⁰Mana kreyiwashkaykirayku kunanmantapacha wambrayki nasinan diyakaman mana rimakuy atipak kiparinki.

²¹Chashna angel parlachiykaptin aypa runakuna Sakariyas llukshimunanta

shuyaykarkansapa. Paykunaka tapuna-kurkansapa:

—¿Imapati sukamanka unayan?

²²Chaypina Sakariyaska llukshimurkan mana rimakuy atipakna. Chayrayku makinwan umanwan chay runakunata entiendichirkansapa angelwan parlashkanta.

Chaymanta Sakariyaska mana rimakuy atipak karkan chay wambran nasinan diyakaman. ²³Payka Tata Diospa wasinpi trabajunta paktachishpa wasinman kutirkan. ²⁴Wasinman kutishkanwasha warmin Isabelka okupadana kiparirkan. Chashna okupada kashpa pichka killata wasinmanta mana nima llukshirkannachu. Wasinpi kiparishpa yuyanakurkan:

²⁵—Tata Diosmi yanapawashka wawayanaynipa ama runakuna pinkachiwanankunapa mana wawayuk kaptini.

Angel Gabriel suk shipash Mariyata willarkan Jesus nasinanta.

²⁶⁻²⁷Galilea partipi Nasaret llaktapi tiyarkan suk sensilla shipash. Shutin karkan Mariya. Payka suk runa Josewan kasarananpa mañadu karkan. Joseka karkan ñawpa kamachikuk Davidmanta mirashkan runa. Chaypina Isabel sokta killa okupada kaptin Tata Dioska kacharkan angel Gabrielta chay shipash Mariyawan parlak. ²⁸Chay angelka Mariyapi rikurishpa willarkan:

—Tata Diospa shutinpi rimachiyki. Tata Diosmi sukaman kuyashushpayki yanapashunki.

²⁹Chashna angel willaptin Mariyaka sukaman manchakurkan. Shunkunpi yuyaykushpa rimarkan: “¿Imapati kay angelka chashna willawan?”

³⁰Chaypina angelka willarkan:

—Mariya, ama manchakuychu. Tata Dios kuyashushpa akllashushka.

³¹Kunanmantapacha okupada kiparinki. Suk ullku wambrata wawayanki. Chay wawaykita shutiyachinki Jesus. ³²Payka alli yachaysapa runami kanka. Runakuna payta riksinkasapa tukuy laya atipak Tata Diospa wambran kananta. Tata Dios paytaka churanka sinchi kamachikuk kananpa. Iden ñawpa tiempu awiluyki Davidshina sukaman allita kamachikunka. ³³Payka israelmasinkunata mana tokuyuniyukta kamachinka.

³⁴Chashna angel willaptin Mariyaka willarkan:

—¿Imashnatiya wawayasha manara nima ullkuwan tantanakushpaynira?

³⁵Chashna Mariya tapuptin angelka willarkan:

—Tata Diospa Espiritunmi tokuy laya atipak kashpa puyushina kuskalla kanman urayamunka. Chashnamanta okupada kiparinki. Chayrayku wawaykika Tata Diospa kachamushkan wambran kanka. Payka Tata Diospa munananllata ruranka. ³⁶Chaymanta aylluyki Isabelpish sokta killa okupadana. Payka mana nima wawayukchu kashka. Kunan viejana kaykashpashpish ullku wambratami wawayanka. ³⁷Tata Dios tokuy layatami atipan rurayta.

³⁸Chashna angel willaptin Mariyaka willarkan:

—Ñuka Tata Dios willawananta tukuyta almitikuni. Tokuy willawashkaykitashina ñukapi payka rurachun.

Chashna Mariya almitiptin angelka sakirkan.

**Mariya ayllun Isabelta
rirkan pasyak.**

³⁹Chay angel sakishkanwashwa Mariyaka utkakushpa rirkan chay ayllun Isabelta pasyak. Isabelka kusan Sakariyaswan kawsarkan suk llaktapi

chay Judea partipi urkukunapa chawpinpi. ⁴⁰Sakariyaspa wasinpi chayashpa Mariyaka Isabeltaka rimachirkan. ⁴¹Chashna Mariya rimachiptinna Isabelpa wawanka wiksan ukupi kaykashpa kushikuyninwan sukaman kuyurkan. Chashna oras Tata Diospa Espiritun Isabelta sukaman kushichirkan. ⁴²Chaypina Isabelka Mariyataka sinchita rimashpa willarkan: —Tata Dioska tokuy warmikunamanta kantami ashwan allita kushichishushka. Wawaykitapish sukaman allita kushichishka. ⁴³Kanka kamachiwak Señorninipa mamanmi kanki. Chayrayku ñuka mana igualmasikichu kani shamunaykipa pasyawak. ⁴⁴Rimachiwashkaykita uyariptinilla wawaynika kushikushpa wiksayni ukupi sukaman kuyushka. ⁴⁵Kanka tokuy Tata Dios willashushkanta allita kreyishpa almitishkanki. Chayrayku Tata Dioska sukaman kushichishunki.

⁴⁶Chashna Isabel willaptin Mariyaka willarkan:

Sukaman kushikushpa rimani Tata Dios tokuy laya atipak kananta.

⁴⁷⁻⁴⁹Tata Dios sukaman alli salvawakinini kashpa ñukataka munawashka tokuy willawashkanta almitiptini.

Chashna Tata Dios munawaptin sukaman kushikuni.

Tata Dios sukaman tokuy laya alli yachak kashpa ñukataka akllawashka paypa wambranta wawayanaynipa.

Chayrayku kunanmantapacha tokuy runakuna rimankasapa Tata Dios ñukata sukaman kushichiwashkanta.

Payka sukaman allimami.

⁵⁰Tokuy tiempu Tata Dios tokuy kuyak runakunata llakichishpa yanapansapa.

- ⁵¹ Tata Dios rikchak laya yachak kashpa sukaman almiranakunata rurashka.
Chaymanta tukuy kikinlla yuyanakuk runakunapa yuyayninkunata waklichipushka.
- ⁵² Tata Dioska sinchi kamachikuk runakunata kamachikunankunamanta sampayachishkasapa.
Chaymanta alli modoyuk runakunata kushichishkasapa.
- ⁵³ Tata Dioska chay yarkashpa kawsak runakunata tukuy layapi yanapashkasapa.
Chaymanta tukuy laya tiyapuk runakunata mana nimayukta karkushkasapa.
- ⁵⁴ Payta sirvik israel runakunata sukaman yanapashkasapa.
Mana kunkashkachu llakichishpa yanapayta.
- ⁵⁵ Ñawpa tiempu Tata Dios awilunchi Abrahamta willarkan tukuy paypa mirakninkunata kuyashpa yanapanankunata.
- ⁵⁶ Chashna rimashpa Mariya Tata Diosta alabarkan. Chaypina kimsa killata Isabelwan kawsarkan.

Isabel ullku wambrata wawayarkan.

- ⁵⁷ Chaymanta wawayanan tiempu paktaptin Isabelka ullku wambrata wawayarkan. ⁵⁸ Wawayashkanta yachashpankuna ayllunkuna llaktamasinkunawan rirkansapa kushikushpa wawanta kawak. Willarkansapa Tata Dios Isabelta kuyashpa sukaman yanapashkanta.
- ⁵⁹ Chaymanta chay wambra pusak diyayuk kaptin tantanakurkansapa pishkitunta señalapunankunapa. Chaypina tukuy ayllunkuna munarkansapa tatanpa shutin kananpa. ⁶⁰ Chaypina maman willarkansapa:

—Manami tatanpa shutinchu kanka. Shutinka Juan kanan tiyan.

⁶¹ Chashna Isabel willaptinkuna ayllunkunaka willarkansapa:

—¿Imapati Juan shutita munanki? Mana ni pi Juan shutiyuk aylluykichi tiyanchu.

⁶² Chaypina paykuna Sakariyasta makinkunawan tapurkansapa ima shutitami munan nishpa.

⁶³ Chashna tapuptionkuna suk tablata mañarkan wambranpa shutinta killkananpa. Chaypina killkakurkan: “Kay wambraynipa shutinka Juanmi.”

Chayta killkakuptin tukuy ayllunkunaka sukaman almirarkansapa. ⁶⁴ Sakariyas killkakushkanwashana mana rimakuyta atipashkanmanta kashkan rimakurkan. Chaypina kushikuypuru Tata Diosta alabashpa willarkan:
—Kanka, Tata Dios, tukuy laya yachakmi kanki.

⁶⁵ Chashna Sakariyas rimakuptin uyarishpana tukuy llaktamasinkuna sukaman almirarkansapa. Paykuna tukuy chay urku llaktakunapi kawsak runakunata parlachirkansapa imashnami chay wambra nasishka nishpa.

⁶⁶ Chayta uyarik runakuna sukwan sukwan parlarkansapa:

—Tata Dioska chay wambrata sukaman kuyashpa almirana layata rurashpa yanapashka. Payka wiñashpaka rikchak laya yachakmi kanka.

Sakariyas kushikuyninwan Tata Diosta alabarkan.

⁶⁷ Tata Diospa Espiritun yachachiptin chay wambrata tatan Sakariyaska llaktamasinkunata willarkansapa:

⁶⁸ Israel runakuna kaptinchikuna Tata Diosninchika ñami shamushkana salvawananchikunapana.
Chashna shamuptinna akuychi alabayachi.

- ⁶⁹ Tata Dios sirvik Davidmanta mirashkan runata kachamushka. Payka tukuy laya atipak salvawakinchi runami.
- ⁷⁰ Ñawpa tiempu allı yachachikur runakuna yachachikurkansapa Tata Dios suk allı salvakuk runata kachamunanta.
- ⁷¹ Paykuna killkarkansapa chikniwakninchi runakunamanta salvawananchikunapa.
- ⁷² Chaymanta yachachirkansapa Tata Dios awilunchikunata kuyashpa yanapanankunata. Tata Dioska rurashkan paktuta mana kunkashpa ruranan tiyan.
- ⁷³ Tata Dios jurashpa Abramwan paktuta rurarkan.
- ⁷⁴ Chay paktuta rurashkanrayku chikniwakninchi runakunamanta salvawanchisapa. Chayrayku kushikushpa mana ni pita manchashpa Tata Diospa munananta rurashpa kawsashunchisapa.
- ⁷⁵ Wañunanchi diyakaman Tata Diospa ñawpakninpi allillata rurashpa payllata kasushpa kawsashunchisapa.
- ⁷⁶ Chaymanta munanayni wambrayni, rikchak laya yachak Tata Dioska kanta kachashunki rimananta yachachikunaykipa. Manarapish Tata Dios kachamushkan runa shamuptin kanka allita yachachikunki runakuna payta chashinankunapa.
- ⁷⁷ Israelmasinchikunata yachachinki Tata Dios uchankunata perdonashpa salvanankunata.
- ⁷⁸ Tata Diosninchi sukaman kuyawashpanchikuna kanta kachamushushka yachachikunaykipa sielumanta chaylla wambranta kachamushkanta.

Payka yachachiwashpanchikuna inti llipyakshina lusichiwashunchisapa.

- ⁷⁹ Paymi lusichiwashpanchikuna mana allı rurashkanchikunata riksichiwashunchisapa.

Yachachiwashunchisapa amana yana likidu tutapishina purinan-chikunapa.

Yachachiwashunchisapa sukaman allita kushikushpa kawsananchikunapa.

Chayta Sakariyas kushikushpa rimarkan.

⁸⁰Chaymanta wambran Juan Tata Diosta allita riksishpa wiñarkan. Payka israelmasinkunata yachachinan diyakaman chunlla chakidu allpapi kawsarkan.

Mariya Jesusta wawayarkan.

(Mt 1.18-25)

2¹Chay tiempu *Sesar Augusto tukuy kamachikukkunamanta ashwan sinchi kamachikuk karkan. Payka kamachikurkan tukuy runakuna kikinkunapa llaktankunapi shutinkunata killkachinankunankunapa. Sesar Augusto yachanayarkan mashna runakunami tiyansapa nishpa. ²Chashna Sesar kallarinan kuti tukuy runakunata yupachiptin Siria partipi Sirenio kamachikuk runa karkan. ³Sesar Augustoka kamachikurkan tukuy runakuna kikinkunapa llaktankunaman rinankunapa shutinkunata killkachinankuk. ⁴Chay pacha Joseka Galilea partipi Nasaret llaktapi kawsaykarkan. Paymi karkan ñawpa kamachikuk Davidmanta mirashkan runa. Chay ñawpa kamachikuk Davidka Judea partipi Belen llaktamanta karkan. Chayrayku Nasaret llaktamanta Joseka rirkan chay ñawpa awilun Davidpa Belen llaktanman. Chaypi rirkan shutinta killkachinankuk.

⁵Chay tiempu Joseka Mariyawan kasarankunapa mañaduna karkan. Mariya okupada kashpa Josewan tantallana rirkan shutinkunata killkachi-nakunankunapa.

⁶⁻⁷Belen llaktapi chayashpankuna mana niman suk wasita tarirkansapachu chaypi chayanankunapa. Chashna mana nima wasita tarishpankuna ovejakuna wasinpi chayarkansapa. Chaypi kaptinkuna Mariyapa paktamurkan wawayanan tiempu. Wawayarkan piwi wawanta. Mariyaka wawantaka pintunankunawan wankushpa ovejakuna wasinpi sirichirkan.

**Angelkuna ovejakuna kuydak
runakunata Jesus nasishkanta
willarkansapa.**

⁸Belen llakta ladunpi Jesus nasinan tuta suk pastupi runakuna ovejankunata kuydaykarkansapa. ⁹Chay runakunapi Tata Diospa *angelnin raslla rikurimup-tin sukaman allimata llipyarkan. Chayta kawashpa ovejakuna kuydak runaku-naka sukaman manchakurkansapa.

¹⁰Paykunata angelka willarkansapa:

—Tata Diosmantami suk alli rimanata willaykichi. Kayta uyarishpa tukuy runakuna kushikunkichi. Chayrayku ama manchakuychichu. ¹¹Kunan tuta ñawpa kamachikuk Davidpa Belen llaktanpi salvashuknikichi ñami nasishkana. Payka Tata Dios kachamushkan sinchi kamachikukmi.

¹²Rillaychi chay wambrata riksik. Paytaka tarinkichimi pintunanwan wankuduta ovejakuna wasinpi siriduta.

¹³Chashna angel willaykaptin sielumanta aypa angelkuna rikurimur-kansapa. Tukuy paykuna sukaman Tata Diosta kushichishpankuna willarkan-sapa:

¹⁴Altu sielupi kawsak Tata Diosta kuyashpa alabaypachi.

Tata Dios allpapi kawsak runaku-nata kuyansapa.
Chayrayku payka kushichishunki-chi.

¹⁵Chay angelkuna kantashkankunawa-sha sieluman kutirkansapa. Chaypina chay runakuna sukwan sukwan parlana-kurkansapa:

—Akuychina Belen llaktaman chay angel willawashkanchikunata kawak.

¹⁶Chay runakuna utkakushpa rishpan-kuna tarirkansapa chay wambrata oveja wasinpi sirichiduta Mariya Jose kuyday-kaptin. ¹⁷Chay runakuna wambrata kawashpankuna tukuy pita parlachir-kansapa angel willashkankunata.

¹⁸Chayta uyarishpankuna tukuy runakuna sukaman almirarkansapa.

¹⁹⁻²⁰Chaypina chay ovejakuna kuydak runakuna Tata Diosta sukaman kuyashpa alabarkansapa. Paykunaka sukaman almirarkansapa chay angel willashkankunatashina kawashpankuna. Kushikushpa chay ovejankuna kuydanankunaman kutirkansapa. Paykuna kutiptinkuna Mariya tukuy willashkankunata shunkullikushpa kuti kuti allita yuyaykurkan.

**Tata Diospa wasinman Josewan
Mariya Jesusta pusharkansapa.**

²¹Chaymanta chay wambra pusak diyayuk kaptinna pishkitun punta karapanta tipichipurkansapa señaladu kananpa. Chaypina shutiyachirkansapa Jesus shutin kananpa. Manarapish Mariya okupada kaptin chay angel willarkan wawanpa shutin Jesus kananpa.

²²Wambran nasishkan diyamanta chusku chunka diyata wasinmanta Mariyaka mana llukshirkanchu. Chay diyakuna paktaptinna ñawpa Moisespa killkadunpi willashkanta kasushpa allita armakurkan. Armakushkanwashwa

Mariyaka Josewan wambrata Jerusalem pusharkansapa Tata Diosta kuk.

²³Tata Dios ñawpa killkadunpi rimarkan: “Tukuy piwi wambra ullku nasiptin ñukapami kanan tiyan.” Chayta Tata Dios rimashkanrayku Mariyaka Josewan chay wambrata pusharkansapa Tata Diosta kukna. ²⁴Chaymanta Tata Diospa killkadunpi riman mana ishkey rimarikuykunata apashpa ishkey urpaykunata apanankunapa Tata Diosta kuyashpa kunankunapa. Chayrayku Mariya Josewan wambra Jesusta pushashpa ishkey urpayta aparkansapa.

²⁵Chay pacha Jerusalem kawsarkan suk runa Simeon. Tata Diospa Espiritun yanapartin payka alli rurak runa karkan. Tata Diosta sukaman kuyashpa kawsak. Payka *israelmasinkunapa salvakukninkuna runata sukaman shuyaykarkan. ²⁶Chayrayku Tata Diospa Espiritun Simeontaka willarkan: “Manara wañushpaykira Tata Diospa kachamushkan salvakuk runata kawanki.”

²⁷Mariyaka Josewan wambra Jesusta pusharkansapa *Tata Diospa wasinman. Chayman pusharkansapa Tata Diospa killkadunpi willashkankunata kasushpankuna. Chaypina Tata Diospa Espiritun Simeonta willarkan Tata Diospa wasinman rinanpa chay wambrata riksik. ²⁸Chaypi chayashpa Simeonka chay wambrata markarkan. Payta markashpa Tata Diosta sukaman kuyashpa willarkan:

²⁹ A Tata Dios, kanka willawashkanki manara wañushpaynira kachamushkayki wambraykita kawanaynipa.

Kunanka kushikushpana wañusha. Ñami paytaka kawashkanina.

³⁰ Ñami kawashkanina kay salvakuk kachamushkayki wambraykitaka.

³¹ Tukuy llaktakunamanta aypa runakuna yachankasapa salvakuk runa kananta.

³² Payka alli lusshina tukuy runakunata yachachinkasapa kanta kuyashushpa kawsanankunapa. Chaypina runakuna yachankasapa israel runakunamanta salvakuk runa shamushkanta.

³³Chashna Simeon willaptin uyarishpana Mariya Josewan sukaman almirarkansapa. ³⁴Chaypina Simeonka Tata Diosta roygarkan paykunata yanapanankunapa. Chaymanta Jesuspa mamentaka willarkan:

—Israel llaktamanta aypa runakuna wawaykita chiknishpa rimankasapa mana alli kananta. Tukuy paykunata Tata Dioska kastigankasapa. Chaymanta wawaykita kreyik runakunata Tata Dios perdonankasapa. ³⁵Wawaykika tukuy runakunata riksichinkasapa ima layami yuyayninkuna nishpa. Aypa runakuna wawaykita mana kreyishpa chikniptinkuna kanka sukaman llakishpa turbakunki.

Chashna Simeonka Mariyataka willarkan.

³⁶Chaymanta Tata Diospa wasinpi tiyarkan suk alli yachachikuk warmi. Paypa shutin karkan Ana. Tatanka karkan Fanuel. Ñawpa awilun karkan Aser. Payka shipashlla kashpa kasararkan. Chaymanta kanchis wata kasarashkanwasha kusan wañurkan.

³⁷Chay warmika pusak chunka chusku watata viyudana karkan. Payka Tata Diospa wasinmanta mana llukshishpa suk diyakuna mana mikushpa kawsarkan. Diyapi tutapi Tata Diosta orashpa sirvirkan. ³⁸Chay yachachikuk Ana tarirkan Simeonta Mariyawan Josewan parlaykartin. Paykunata tarishpa wambra Jesusta kawashpa Tata Diosta sukaman agradesirkan. Chaypi tiyarkan Jerusalem llaktata salvak runata shuyak runakuna. Tukuy paykunata Ana willarkansapa chay wambra Jesus shuyashkankuna salvakuk runa kananta.

**Nasaret llaktaman Mariyawan Jose
Jesusta pushashpa kutirkansapa.**

³⁹Chaymanta Tata Diospa killkadunpi willashkanta rurashpankuna Nasaret llaktanman Mariyawan Jose Jesusta pushashpa kutirkansapa. Chay Nasaret llakta Galilea partipi karkan. ⁴⁰Chaypi kawsaptinkuna Jesuska allita wiñarkan. Tata Dios payta sukaman yanapantin sukaman yuyaylla untadu yachaysapa likidu karkan.

**Jesus wayna kashpa
Tata Diospa wasinman rirkan.**

⁴¹Kada wata Jerusalemman Mariyaka kusanwan rihsapa *Paskua fiestata pasak. ⁴²Chaymanta Jesus chunka ish kay watayuk kaptinna maman tatan payta pusharkansapa Jerusalemni fiestakuk. ⁴³Chay fiesta tukuptinna wasinkunaman tukuy runakuna kutiptinkuna wayna Jesuska Jerusalemni kiparirkan. Chashna kipariptin Mariya kusanwan yuyarkansapa washankunata katiykananta. ⁴⁴Mariya kusanwan llaktamasinkunawan puriykananta yuyashpa mana watukushpankuna suk diyata purirkansapa. Amusayaykaptinna Jesusta chayrak watukushpana llaktamasinkunapi ayllunkunapi ñanllapi maskarkansapa. ⁴⁵Sukaman maskashpa mana tarirkansapachu. Mana tarishpa kutirkansapa Jerusalemni maskak.

⁴⁶Chaypina kimsa diyata maskashpana Tata Diospa wasinpi Jesustaka tarirkansapa. Payka Tatan Diospa rimananta yachachikuk runakunapa chawpinkunapi tiyaridu karkan. Chaypi yachachikuptinkuna Jesuska paykunata uyariyarkansapa tapuyarkansapa. ⁴⁷Chashna Jesus paykunawan parlaptinkuna chay yachachikuk runakunaka sukaman almirarkansapa alli yachay-

sapa kaptin. Almirarkansapa Tata Diospa rimananta sukaman allita yachaptin. ⁴⁸Chashna chay runakunawan tantalla sukaman parlaykaptinkuna tarishpa mamanka kusanwan sukaman almirarkansapa. Chaypina mamanka willarkan:

—Wawituyni ¿imapati washaynikunamanta kiparishkanki? Ñukaykuna sukaman llakishpaynikuna maskamuykaykisapa.

⁴⁹Chashna willaptinna Jesus willarkan:

—¿Imapati maskawashkankichi? Ñuka Tatayni willawashkanta ruranayni tiyan. ¿Manachu chayta yachankichi?

⁵⁰Chashna willaptinna paykuna mana entiendirkansapachu imapami chashnaka willansapa nishpa. ⁵¹Chaypina Jesuska paykunawan Nasaret llaktaman kutirkan. Chaypina paykunata tukuy layapi kasushpa kawsarkan. Mariyaka wawan willashkanta tukuyta shunkunpi wakaycharkan. ⁵²Jesuska ashwan yuyaylla untadu wiñarkan Tata Dios yanapantin. Chashna alli yuyayuk kaptin tukuy runakuna payta munarkansapa.

Juan kallarikan yachachikuyta.
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

3 ¹Jesus atun runa kaptinna tukuy kamachikuk runakunamanta Tiberio ashwan sinchi kamachikuk karkan. Chay Tiberioka chunka pichka watatana kamachikuk karkan. Chay tiempu Judea partipi Ponsio Pilato kamachikuk karkan. Galilea partipi *Herodes kamachikuk karkan. Iturea partipi Trakonite partipi Herodespa wawkin Felipi kamachikuk karkan. Abilinia partipi Lisania kamachikuk karkan. ²Chaymanta Anas Kayfaswan tukuy *saserdotekunapa ashwan sinchi kamachikukninkuna karkansapa.

Chaymanta Sakariyaspa wambran Juan chunlla chakidu allpapi kawsarkan. Chaypi kawsaptinna Tata Dioska willarkan yachachikuk rinanpa.

³Chashna Tata Dios willaptinna chay Jordan yaku mañanpi tiyak llaktakunapi yachachikuypi purirkan. Chay llaktakunapi kawsak runakunata yachachirkan-sapa tukuy mana alli rurashkankunamanta wananankunapa. Yachachirkan-sapa tukuy uchankunata Tata Dios perdonaptinkuna bawtisakunankunapa.

⁴Ñawpa tiempu yachachikuk Isaiyas Tata Diospa rimananta killkarkan:
“Chunlla chakidu allpapi suk runa sinchita rimashpa kashna yachachikunka:

“Tata Dios kachamushkan runa yachachikuyta kallarinanpa kankuna suk kuska ñanta kichariychi.

⁵Tukuy ñannikichipa rarkanta allpachaychi.

Tukuy ñannikichipa urkukunata pampayachiychi.

Tukuy wiksu wiksu ñannikichita kuskachaychi.

Kankuna uchallikushpa kawsashpaykichi mana alli ñanshina kankichi.

Amana ñawpashina uchallikushpa kawsaychinachu.

⁶Kankuna allita kawsaptikichi tukuy runakuna Tata Dios kachamushkan salvakuk runata riksinkasapa.”

⁷Chashna Juan yachachikuptin aypa runakuna laduncharkansapa munashpa bawtisanankunapa. Juanka paykunata willarkansapa:

—Kankuna llulla likidu kankichi. Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata sukaman kastiganan tiyan. Kankunaka manami bawtisakushpallachu kishpinkichi Tata Diospa kastigunmanta. ⁸Allita

rurashpa kawsanaykichi tiyan tukuy kawashuknikichi yachanankunapa Tata Diosta kreyishpana kawsaykanaykichita. Ama kikikichilla llullachinakushpa rimaychichu: Ñukaykuna ñawpa tiempu awiluynikuna Abrahammanta miradu kaptinikuna Tata Dios kastiguynikunamanta salvawankasapa nishpa. Allita willaykichi Tata Dios kay rumikunamantapish atipanman Abrahampa mirakninta rurayta. ⁹Suk kaspi mana allita wayuchakuptinka doynun sapinpi achawan kuchushpa rupachin. Chashnami Tata Dioska kankunata mana alli rurashkaykichirayku utkana kastigashunkichi.

¹⁰Chashna Juan yachachikuptin chay runakuna tapurkansapa:

—¿Imatati rurashasapa Tata Dios kastigumanta salvawanankunapa?

¹¹Chaypina Juanka willarkansapa:

—Ishkay llachapayuk kashpaykichi mana llachapayuk runata suk llachapaykichi tiyaptin mana mikunayuk runata karaychi.

¹²Chaymanta *romano gobiernupa kullki chaskikuk runakuna Juanta laduncharkansapa bawtisakuyta munashpankuna. Paykuna Juanta willarkansapa:

—Maestru ¿imatati rurashasapa Tata Dios kastigumanta salvawanankunapa?

¹³Chaypina Juan willarkansapa:

—Romano gobiernu willashushkaykichillata kobrakuychi. Ama kankunapawanka kobrakuychichu.

¹⁴Chaymanta soldadukuna ladunchashpankuna Juanta tapurkansapa:

—Ñukaykunapish ¿imatati rurashasapa Tata Dios kastigumanta salvawanankunapa?

Chashna tapuptinkuna Juanka willarkansapa:

—Ama ni pita ima tiyapukninta kichuychichu. Ama ni pita llullakushpa chatashpa nimata kichuychichu. Chaymanta kamachishuknikichi pagarashushkaykichillawan kushikushpa kawsaychi.

¹⁵Aypa runakuna Tata Dios kachamushkan salvakuk runata shuyashpa kawsaykarkansapa. Paykuna tapunakurkansapa:

—Ichará kay Juanka Tata Dios kachamushkan runa.

¹⁶Chayta uyarishpa Juan willarkansapa:

—Ñukaka yakullawanmi bawtisaykichi. Chaymanta washaynita shamun ñukamanta ashwan alli yachachikuk runa. Payka Tata Diospa Espiritunwan bawtisashunkichi. Chay Espiritunka rawraykak ninawanshina bawtisashunkichi uchaykichimanta pichashunaykichi. Chay yachachikuk runaka ñukamanta tukuy laya ashwan alli yachachikukmi. Ñukaka mana animuku-nichu ushutan waskanta paskayta.

^{17*}Triguta waktashpa murukunata surkunchi. Chaypina murukunata wakaychanchi. Trigupa tullunkunata wishchushpa rupachinchi. Chay ñukamanta ashwan yachaysapa runaka trigu murukunata surkuk runashinami. Paymi tukuy kreyik runakunata allita kuydan. Mana kreyik runakunata churankasapa mana tukuykiyuk ninapi.

¹⁸Chashna aypata yachachikushpa Juan chay runakunata willarkansapa Tata Dios kachamushkan runa shamunanta.

¹⁹Chaymanta Juanka chay sinchi kamachikuk Herodesta piñayarkan wawkin Felipipa warmin Herodiyaswan uchallikushpa kawsaykaptin. Chaymanta piñayarkan aypa mana allikunata rurashpa kawsaykaptin. ²⁰Chashna piñayaptinpi Herodeska mana allita rurayllapi katirkan. Mana alli rurak kashpa karselpi Juantaka wichkachirkan.

Jesus bawtisakurkan.

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹Manarapish Herodes karselpi Juanta wichkachtin aypa runakunata bawtisayllapi katirkan. Jesuspish rirkan Juan bawtisananpa. Jesus bawtisakushkanwasha Tatan Dioswan parlarkan. ²²Chaypina sielu kicharinakuptin Tata Diospa Espiritun iden urpayshina urayamurkan Jesuspi tiyarik. Chashna orana sielumanta Tatan Dios Jesusta willarkan:

—Kanka kuyanayni wambraynimi kanki. Sukamanmi kushichiwanki.

Jesupa awilunkuna.

(Mt 1.1-17)

²³Jesuka kimsa chunka watayuk kashpa kallarrirkan yachachikuyta. Tukuy runakuna yuyarkansapa Josepa wambran kananta. Joseka karkan Elipa wambran. ²⁴Elika karkan Matatpa wambran. Matatka karkan Levipa wambran. Levika karkan Melkipa wambran. Melkika karkan Janapa wambran. Janaka karkan Josepa wambran. ²⁵Chaymanta Joseka karkan Matatiaspa wambran. Matatiaska karkan Amospa wambran. Amoska karkan Nahunpa wambran. Nahunka karkan Eslipe wambran. Eslika karkan Nagaypa wambran. ²⁶Nagayka karkan Maatpa wambran. Maatka karkan Matatiaspa wambran. Matatiaska karkan Semeypa wambran. Semeyka karkan Josepa wambran. Josekka karkan Judapa wambran. ²⁷Chay Judaka karkan Joanapa wambran. Joananka karkan Resapa wambran. Resaka karkan Sorobabelpa wambran. Sorobabelka karkan Salatielpa wambran. Salatielka karkan Neripa wambran. ²⁸Nerika karkan Melkipa wambran. Melkika karkan Adipa wambran. Adika karkan Kosampa wambran. Kosamka karkan Elmadampa wambran. Elmadamka

karkan Erpa wambran. ²⁹Erka karkan Josuepa wambran. Josueka karkan Elieserpa wambran. Elieserka karkan Jorimpa wambran. Jorimka karkan Matatpa wambran. Matatka karkan Levipa wambran. ³⁰Levika karkan Simeonpa wambran. Simeonka karkan Judapa wambran. Judaka karkan Josepa wambran. Joseka karkan Jonampa wambran. Jonamka karkan Eliakimpa wambran. ³¹Eliakimka karkan Meleapa wambran. Meleaka karkan Menapa wambran. Menaka karkan Matatapa wambran. Matataka karkan Natanpa wambran. ³²Natanka karkan Davidpa wambran. Davidka karkan Isayipa wambran. Isayika karkan Obedpa wambran. Obedka karkan Boospa wambran. Booska karkan Salapa wambran. Salaka karkan Naasonpa wambran. ³³Naasonka karkan Aminadabpa wambran. Aminadabka karkan Adminpa wambran. Adminka karkan Arnipa wambran. Arnika karkan Esrompa wambran. Esromka karkan Farespa wambran. Fareska karkan Judapa wambran. ³⁴Judaka karkan Jakobopa wambran. Jakoboka karkan Isakpa wambran. Isakka karkan Abrahampa wambran. Abrahamka karkan Tarepa wambran. Tareka karkan Nakorpa wambran. ³⁵Nakorpa karkan Serukpa wambran. Serukka karkan Ragawpa wambran. Ragawka karkan Pelekpa wambran. Pelekka karkan Heberpa wambran. Heberka karkan Salapa wambran. ³⁶Salaka karkan Kaynanpa wambran. Kaynanka karkan Arfakapa wambran. Arfakaka karkan Sempa wambran. Semka karkan Noepa wambran. Noeka karkan Lamekpa wambran. ³⁷Lamekka karkan Matusalenpa wambran. Matusalenka karkan Enokpa wambran. Enokka karkan Jaredpa wambran. Jaredka karkan

Mahalalelpa wambran. Mahalalelka karkan Kaynanpa wambran. ³⁸Kaynanka karkan Enospa wambran. Enoska karkan Setpa wambran. Setka karkan Adanpa wambran. Adanka karkan Tata Diospa wambran.

Supay Jesusta llullachinayarkan.

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

4 ¹Jesus bawtisakushkanwasha Tata Diospa Espiritun atipachiptin Jordan yakumanta kutirkan. Chaypina chunlla chakidu allpaman Tata Diospa Espiritunka pusharkan. ²Chaypi kashpana chusku chunka diyata Jesuska mana nimata mikurkanchu. Supay tukuy chay diyakunata Jesusta mana allikunata rurachinayarkan. Chaypina Jesus sukaman yarkarkan. ³Sukaman yarkaptinna supayka willarkan:

—Kanka Tata Diospa wambran kashpaykika kay rumita willay pan tukunanpa chayta mikunaykipa.

⁴Chashna supay willaptinna Jesuska mana nima kreyishpa willarkan:

—Tata Diospa killkadunpi willawan-chi: “Tukuy runakuna Tata Diospa rimananta kasushpa kawsanankuna tiyan. Manami panta mikushpallachu kawsankasapa.”

⁵Chaypina supayka Jesustaka suk urku sawanman pusharkan. Chay urkumanta tukuy allpapi llaktakunata raslla kawachirkan. ⁶Chayta kawachishpana willarkan:

—Tukuy kay allima kawanayki llaktakuna tukuy chaypi tiyakkuna ñukata kuwashka kaptin kuyki. Ñuka munashkayni runatami kusha. ⁷Kanka kunkurikushpa ñukata kuyaway. Chashna kuyawaptikika tukuy chay llaktakunata kanta kushkayki chaypi kamachikuk kanaykipa.

⁸Chashna supay willaptinna Jesuska mana kasushpa willarkan:

—Tata Diospa killkadunpi willawan-chi: “Señorniki Tata Diosllata kuyay. Payllata sirvishpa kawsay.”

⁹Chashna Jesus willaptinna Jerusalem llaktaman supayka pusharkan. Chaypina Tata Diospa manllayba altu wasin sawanman pushashpa willarkan:

—Tata Diospa wambran kashpaykika kay altumanta allpaman wishchunakuy. Urmashpaka manami nimanachinakunkichu. ¹⁰Tata Diospa killkadunpi willawan-chi: “Tata Dioska *angelninkunata willankasapa kanta amachashushpa kuydashunankunapa. ¹¹Urmanayaptikika paykuna makinkunawan chaskishunkisapa ama rumikunapi mitkakunaykipa.”

¹²Chaypina Jesuska supayta willarkan:

—Chaymantapish Tata Diospa killkadunpi willawan-chi: “Ama nimata yankamanta ruraychichu yachana-yashpa Tata Dios yanapawankachu manachu nishpa.”

¹³Chashna Jesus mana kasunayaptin supayka manana yacharkannachu imashnami llullachinka nishpa. Chayrayku suk tiempta Jesusmanta ashurkan.

**Galilea partipi Jesus
kallarirkan yachachikuyta.**

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴⁻¹⁵Chaymanta chay chunlla chakidu allpamanta Jesus kutirkan Galilea partiman. Tata Diospa Espiritun sukaman yanapaptin rikchak laya yachak karkan. Tukuy llaktakunapi tantanakunankuna wasikunapi Jesuska yachachikurkan. Chashna yachachikup-tin tukuy runakuna alabarkansapa.

Jesus kutirkan Nasaret llaktanman.

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶Chashna llaktan llaktan yachachi-kuyupi purishpa Jesuska wiñashkan Nasaret llaktanman kutirkan. Chaypi kashpa amañananshina *samana diya

tantanakunankuna wasiman rirkan. Chay wasipi kashpa shayarirkan Tata Diospa killkadunta leyinanpa. ¹⁷Chay wasi kuydak runa Jesusta suk libruta kurkan. Chay libruka karkan ñawpa yachachikuk Isaiyaspa killkashkan. Jesuska chay libruta kicharishpa kay killkaduta tarishpa leyirkan:

¹⁸“Tata Diospa Espiritunka ñukatami akllawashka.

Willawashka tukuy mana nimayuk llakishpa kawsak runakunata yachachinaynipa.

Churawashka paykunata yachachinay-nipa kushikushpa kawsanankunapa. Chaymanta kachamuwashka tukuy supaypa makinpi kawsak runaku-nata salvanaynispasapa.

Kachamuwashka mana kawakuk runakunata kawachichinaynipa.

Chaymanta kachamuwashka padestik runakunata padesichinankunamanta kichukunaynipa.

¹⁹Tata Dios kachamuwashka runaku-nata willanaynipa sukanan kuyashpa yanapanankunata.”

²⁰Jesus chay killkaduta leyishkan-washa chay libruta kurkan wasi kuydak runata. Chashna kushpana tiyarirkan. Tiyariptinna tukuy pi paytaka chaparkansapa. ²¹Chaypina willarkansapa:

—Kay leyishkayni killkaduka ñukapami rimashka. Ñukaka Tata Dios kachamuwashkan runami kani.

²²Chashna Jesus yachachikuptin tukuy runakuna almirashpankuna tapunakurkansapa:

—¿Manachu kay runaka Josepa wambran?

²³Chashna tapunakuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ariya kankunaka mana kreyiwashpa willawaykankichi: “Kanka ampikuk runa kashpaykika kiki-killla ampinakuy. Kanka Kapernaum llaktapi

*milagruta rurashkaykita kay llaktan-chipipish ruray yachanaynikunapa Tata Diosmanta shamudu runa kanaykita.”

²⁴Kunan allita willaykichi. Tata Diospa rimananta yachachikuk runa kikin llaktanpi yachachikuptin llaktamasinkuna mana kreyinsapachu. ²⁵⁻²⁶Ñawpa alli yachachikuk Eliyas yachachikushman tiempu kimsa wata sokta killata mana nima tamyarkanchu. Chashna mana tamyaptin tukuy *Israel llaktapi sinchi yarkay tiempu karkan. Chay yarkay tiempupi Tata Dios Eliyasta kacharkan Sidon llakta ladunpi. Eliyasta kacharkan chay Sareta llaktapi kawsak viyuda warmiman payna Eliyasta karananpa. Deverasmi kikin Israel llaktanpi aypa viyudakuna tiyarkan. Mana paykunamanchu Tata Dios Eliyasta kacharkan.

²⁷Chaymanta ñawpa alli yachachikuk Eliseopa tiempunpi Siria partipi kawsarkan suk sinchi kamachikuk runa. Paypa shutin karkan Naaman. Chay kamachikuk runa lasaru unkuayuk karkan. Chaypina yachachikuk Eliseoka paytaka alliyachirkan. Deverasmi llaktankunapi aypa runakuna chay unkuaywan karkansapa. Eliseoka mana paykunataka alliyachirkan-sapachu mana Tata Diosta kreyiptinkuna.

²⁸Chashna Jesus yachachikuptin uyarishpana chay wasipi tantanakudu runakuna sukaman piñakurkansapa. ²⁹Paykunaka llaktankunamanta Jesusta pusharkansapa suk manllayba waykuman. Chay waykuka karkan chay llakta washanman. Chayman pushashpankuna wañuchinayarkansapa altumanta tankakushpa. ³⁰Chaypina Jesuska chay aypa runakunapa chawpinkunata pasashpa rirkan.

Jesus supayuk runata alliyachirkan.

(Mr 1.21-28)

³¹Chaymanta Jesuska Nasaret llaktamanta llukshishpa rirkan Galilea parti llakta Kapernaumman. Chaypina

samana diya kaptin tantanakunankuna wasipi yachachikuykarkan. ³²Chaypi allita yachachikuptin runakuna sukaman almirarkansapa sinchi kamachikuk runashina yachachikuptin. ³³Chaypi tiyarkan suk unkuudu runa. Payka supayuk karkan. Jesus yachachikuptin uyarishpana chay supay sinchita rimakushpa Jesusta willarkan:

³⁴—¿Imapatí ñukaykunamanka shamushkanki, Nasaretmanta Jesus? ¿Sakiwaysapa! ¿Mana tukuyniyuk ninamanchu kachawanayaykankisapa? Ñukaka yachani Tata Diosmanta shamudu runa kanaykita.

³⁵Chashna chay supay willaptin Jesuska piñayashpa willarkan:
—¿Upallayayna! ¿Kunanlla kay runamanta llukshiy!

Chashna Jesus willaptinna tukuy pi kawaykaptinkuna supayka chay unkuudutaka waktakurkan. Chaypina mana nimanachishpanachu paymanta llukshirkan. ³⁶Chayta kawashpa runakuna sukaman manchakurkansapa. Chaypina willanakurkansapa:
—Kay Jesuska sinchi kamachikuk kashpa atipan supaykunatapish llukshichiyta.

³⁷Chaymanta chay runakuna famakurkansapa tukuy llaktankunapi Jesus supayta sinchita willashpa runamanta llukshichishkanta.

Jesus Pedrupa suedranta alliyachirkan.

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸Chaymanta Jesuska chay tantanakunankuna wasimanta llukshishpa rirkan yaykuk Simon Pedrupa wasinpi. Chaypi Simonpa suedran kalentorawan unkuudu karkan. Pay unkuudu kaptinna familiyankuna Jesusta willarkansapa kalentoranta chiriyachipunanpa. ³⁹Chashna willaptinkunana Jesuska chay unkuudu

warmipa ladunpi shayarishpa kumura-yarkan. Kumurayashpa sinchita willarkan kalentoran chiriyananpa. Chaypina kalentoranka raslla chiriyarkan. Chay warmika atarishpa paykunapa mikunankunata rurashpa kararkansapa.

**Jesus aypa unku
runakunata alliyachirkan.**

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰Chaymanta inti yaykuptin Jesusman aypa runakuna unku familyankunata pusharkansapa. Paykuna rikchak laya unkuyuk karkansapa. Chaypina Jesuska chay unku dukunapa umankunapi makinta churashpa tukuyta alliyachirkansapa. ⁴¹Chaymanta aypa runakunamanta Jesuska supaykunata llukshichirkan. Chay supaykuna llukshishpankuna kaparishpa rimarkansapa:

—¡Kanka Tata Diospa wambranmi kanki!

Chashna willaptinkuna Jesuska piñayashpa willarkansapa:

—¡Upallaychi!

Jesus mana munarkanchu supaykuna nimata willanankunapa. Paykunaka yacharkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta.

**Aypa llaktakunapi Jesus
yachachikurkan.**

(Mr 1.35-39)

⁴²Chaymanta pakariykaptin Jesus chay llaktamanta llukshishpa rirkan suk chunlla likidu pampaman. Chayman riptin aypa runakuna maskarkansapa. Sukaman maskashpana tarirkansapa. Willarkansapa ama ni mayta suchushpa llaktankunallapi kiparinanpa. ⁴³Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Chikan llaktakunapipish kay alli kushichina rimanata yachachikunayni tayan. Tata Dioska kachamuwashkami

tukuy runakunata yachachinaynipa alli kamachikuk kananta.

⁴⁴Chashna willashpankuna Jesuska tukuy *judiyu runakunapa llaktankunapi yachachikuyupi purirkan. Tantankunankuna wasikunapi yachachikurkan.

**Jesus willaptinkuna disipulunkuna
aypa challwakunata apirkansapa.**

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

5¹Suk diya Genesaret kocha mañanpi Jesuska Tata Diospa rimananta yachachikuykarkan. Chaypina aypa runakuna uyarinayashpankuna tankanakushpa Jestusta nitirkansapa. ²Chashna niti niti kaptinkuna chay kocha mañanpi Jesus kawarkan ishikay atun kanowakunata. Chay kanowakunapika mana nima tiyarkanchu. Challwa apik runakuna kanowankunata sakishpankuna atun redninkunata takshaykarkansapa. ³Suk kanowaka Simonpa karkan. Chay Simonpa kanowanpina Jesuska yaykurkan. Yaykushpana Simontaka willarkan: —Suk tipita chawpiyachipay.

Tankapuptiona Jesus chaypi tiyarirkan. Chay kanowamanta Jesuska chay runakunata yachachirkansapa.

⁴Chay aypa runakunata yachachishkanwashana Simontaka willarkan:

—Kay kanowaykita ashwanta chawpiyachiy. Chaypi chay rednikikunata sirichiychi challwata apinaykichipa.

⁵Chaypina Simonka willarkan:

—Maestru, tuta entero manami niman suk challwata apishkanisapachu. Mana nimata tuta entero apishpaynikunapish willawaptikisapa kashkan sirichishasapa.

⁶Paykunaka Jestusta uyarishpa redninkunata sirichirkansapa. Chaypina aypa challwakunata apirkansapa chay redninkuna llikikunayanankaman.

⁷Simonka makinwan kayarkansapa

challwa apikmasinkunata chikan kanowankunata apashpa yanapak rinankunapa. Chay aypa challwakunawan ishkantin kanowankunata untachir-kansapa yaka suminayanankaman.

⁸⁻⁹Jesusta kasushkanrayku aypa challwata apirkansapa. Tukuy chayta kawashpa Pedruka tukuy challwa apikma-sinkunawan sukaman manchakurkansapa. Chaypina manchakushpa Pedruka Jesuspa ñawpakninpi kunkurikushpa willarkan:

—Maestru, ñukaka uchasapami kani. Chayrayku pinkakuni kanwan tantalla puriyta.

¹⁰Sebedeopa wambrankuna Jakobowan Juan Simonpa challwa apikmasinkuna karkansapa. Chashna tukuy paykuna sukaman manchakuptinkuna Jesus Simonta willarkan:

—Ama manchakuychu. Kunanmantapacha aypa runakunata Tata Diospa rimananta yachachishpa kawsanki. Yachachinkisapa paykunapish Tata Diosta kreyishpa kawsanankunapa.

¹¹Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka chawpi yakumanta kanowankunata mañayachirkansapa. Chaypina tukuyta sakishpankuna chay oramantapacha Jesusta katirkansapa.

Jesus lasaruyak runata alliyachirkan.

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹²Suk diya Jesus suk llaktapi chayarkan. Chaypina suk lasaruyak runa Jesusta kawashpa ñawpakninpi kumurayshpa willarkan:

—Maestru, munashpaykika atipanki kay unkuyninimanta alliyachiwayta.

¹³Chashna willaptinna Jesuska makinwan llankashpa willarkan:

—Ariya, munani alliyachiynikita. Kunanmantapacha alliyaduna kiparinki.

Chashna willaptinna chay runapa kirinka raslla alliyapurkan. ¹⁴Chaypina Jesuska willarkan:

—Amara ni pita willayrachu alliyachishkaynita. Ñawpa yachachikuk Moises killkadunpi willashunkichi lasaru unkuynikichimanta alliyashpaykichi *saserdoteman rinaykichi tiyan ofrendaykita apashpa. Sanuna kanaykita kawashuptin chay ofrendaykita Tata Diosta kunayki tiyan uchaykita perdonanapa. Chaypina tukuy runakuna yachankasapa sanu kanaykita.

¹⁵Chashna Jesus chay alliyachishkan runata ama ni pita parlachinanpa willaykaptinpi aypa runakunata parlachirkan. Chaymanta chay aypa runakunapish famakurkansapa alliyadu kananta. Chay almirana rurashkanta yachashpankuna aypa runakuna rirkansapa Jesusta uyarinayashpankuna. Paykunapish munarkansapa unkuynin-kunamanta alliyachinankunapa.

¹⁶Chashna aypa runakuna payman riptinkuna chunllaman Jesuska rirkan chaypi Tata Dioswan parlak.

Jesus mana kuyuy atipak runata alliyachirkan.

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷Chaymanta suk diya suk wasipi Jesus yachachikuykarkan. Chaypina *fariseo runakuna Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunapish chayarkansapa. Paykunaka shamurkansapa tukuy Galilea parti Judea parti llaktakunamanta. Jerusalem llaktaman-tapish shamurkansapa. Chaykunamanta shamushpa Jesusta laduncharkansapa. Payka aypa unkuudukunata alliyachirkan Tata Dios sukaman yanapartin.

¹⁸Chay diya Jesusman suk mana nima kuyuy atipak unkuuduta kamillapi pusharkansapa. Chay pushak runakuna munarkansapa Jesuspa ñawpakninpi churayta. ¹⁹Chay wasipi aypa runakuna tiyaptin paykunaka mana yaykuyta atiparkansapachu. Chayrayku wasi

sawanman chay unku dutaka kamillanpi pusharkansapa. Chaypina chay tejakunata surkushpa uchkurkansapa. Chaytana unku duta kamillanpi urayachirkansapa Jesuspa ñawpakninpi churak. ²⁰Chay yanapak runakunaka allita tukuy shunku kreyirkansapa Jesus alliyachinanta. Jesuska kreyinankunata yachashpa chay unku duta willarkan:

—Wambrayni, tukuy uchaykikunamanta perdonayki.

²¹Chashna Jesus willaptin Moisespa killkadunkunata yachachikuk runakunaka fariseo runakunawan yuyayninkunapi rimarkansapa: “Kay runaka Tata Diosta piñachiykan. Iden Tata Diosshina kanayashpa kay unku duta willashka tukuy uchankunamanta perdonananta. Tata Diosllami atipan uchakunata perdonayta.”

²²Chashna yuyayninkunapi rimaptinkuna Jesuska chayta yacharkan. Chayrayku willarkansapa:

—¿Imapatí washanchawaykankichi?
²³Ñuka kay unku duta ishkay layata atipayman willayta. Munashpayni willayman: “Uchaykikunamanta perdonayki.” Chaymanta willayman: “Atarimushpa puriy.” Allita puriptin kawashpa yachankichi alliyachishkaynita. ²⁴Kunanlla kay unku duta alliyachisha. Alliyachiptini yachankichi ñuka sielumanta shamudu runa kanaynita. Yachankichi kay allpapi tukuy runakunapa uchankunata perdonayta atipanaynita.

Chayta rimashkanwasha Jesuska chay mana kuyuy atipak runata willarkan:

—¡Atarimuy! Kamillaykita apashpa wasikiman rillay.

²⁵Chashna Jesus willaptinna chay unku du runaka utkakushpa alliyaduna atarimurkan chay aypa runakuna kawaykaptinkuna. Atarimushpa chay sirishkan kamillanta apishpa wasinman

rirkan. Sukaman kushikushpa rirkan Tata Diosta alabaypi.

²⁶Chashna chay unku du runa alliyapinna tukuy kawak runakuna sukaman almirashpankuna Tata Diosta sukaman alabarkansapa. Chaypina manchakushpankuna willanakurkansapa:

—Kunanka almirana layakunata kawashkanchisapa.

Jesus Levita willarkan paywan tantalla purinanpa.

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷Chay unku du runata alliyachishkanwasha suk llaktaman Jesus rirkan.

Chaypi chayashpa suk kullki kobrakuk runawan kawanakurkan. Chay runaka *romano gobiernupa kullkita kobrakuykarkan. Paypa shutin karkan Levi. Levika kullki chaskikunan mesa ladunpi tiyaridu karkan. Payta kawashpana Jesuska willarkan:

—Shamuy, ñukata katiway.

²⁸Chashna Jesus willaptinna Levika tiyaridu kashkanmanta atarirkan. Payka tukuy chay kullki kobrakushkanta sakishpa Jesuswan tantalla purirkan disipulun kananpa.

²⁹Suknin diya Jesusta sukaman kuyashpa Levika suk fiestata rurarkan wasinpi. Chay fiestata rurashpa Levika kullki kobrakukmasinkunata llaktamasinkunata pish konvidarkansapa. Jesuska disipulunkunawan chay runakunawan tantalla suk mesallapi mikurkansapa.

³⁰Chaypina fariseo runakuna Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunawan Jesusta kawarkansapa.

Paykunaka Jesuspa disipulunkunata kallarikansapa yuyayta. Willarkansapa:

—¿Imapatí kankunaka kobrakuk runakunawan uchasapa runakunawan tantalla mikuykankichi upyaykankichi?

³¹Chashna disipulunkunata willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Sanu runa mana ampik runata maskanchu mana unkudu kashpa. Unkudu runa ampik runata maskan alliyayta munashpa. Kankuna mana alli rurak runakuna kashpaykichi unkudu runakunashina kawsankichi. ³²Ñuka shamushkani tukuy uchasapakunata kayak. Manami shamushkanichu mana uchayuk yuyanaku runakunata kayak.

Runakuna Jesuspa disipulunkunata repararkansapa mana mikunata sasiptinkuna.

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³Chashna Jesus yachachikuptin runakuna piñakushpa willarkansapa:

—Juanpa disipulunkuna chaymanta fariseokunapa disipulunkuna churadu diyakunapi Tata Diosta kuyanankunarayku mana nimata mikunsapachu. Sukaman orashpankuna kawsansapa. Kanpa disipuluykikunaka tukuy layata mikushpa upyashpankuna kawsansapa.

³⁴Chashna willaptinkuna Jesus kay ejempluta willarkansapa:

—Suk funsiata rurashpaykichi noviowan tantalla kashpaykichi kushikushpa mikunkichi. Mana kasaranan diyachu konvidadukunaka sasinsapa. ³⁵Funsia tukuptinna novio sakiptinkuna chaypira churadu diyakunata mikunata mana mikunkasapachu.

³⁶Chashna Jesus yachachikushpa chikan ejemplutapish willarkansapa:

—Mana ni pi mushuk llachapata tipishpa mawka llachapapi apichinmanchu. Chashna mushuk llachapata tipiptin wakllidu kiparin. Chaymanta mawka llachapapika mushuk retaso mana allichu rikurin.

³⁷Mana ni pi churanmanchu llullu vinuta mawka vinu churana kapachupi. Chaypi churaptin llullu vinu timbushpa mawka kapachuta pachyachinman. Kapachu llikikuptin vinuka usunman.

Chay llikikudu kapachupish wakllidu kiparin. ³⁸Chayrayku llullu vinuta mushuk vinu churana kapachupi churansapa ama vinu usunanpa. Ñukapa yachachikunaynika mushuk vinushinami. Kankunapa yachachikunaykichika mawka kapachushinami. Chayrayku yachachikuptini mana munankichichu kasuwayta. ³⁹Chaymanta yachachikunaykichi mawka vinushina kaptin chayllata munankichi. Chayrayku mana munankichichu ñukapa yachachikunaynita mushuk vinushina kaptin.

Samana diya Jesuspa disipulunkuna tipi triguta pallarkansapa.

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

6 ¹Chaymanta suk *samana diya Jesus disipulunkunawan suk llaktaman rirkansapa. Rishpankuna *trigu chakra chawpinta purirkansapa. Chaypina Jesuspa disipulunkuna triguta tipishpankuna makinkunapi ishkushpa mikurkansapa. ²Chayta kawashpankuna *fariseokuna willarkansapa:

—¿Imapatí disipuluykikuna samana diya kaykaptin triguta pallaykansapa? Chayta rurashpa *Moisespa kamachikunankunata mana kasuykansapachu.

³Chashna fariseokuna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—¿Manachu leyishkankichi ñawpa kamachikuk David rurashkanta? Suk diya payka purikmasinkunawan sukaman purishpankuna yarkarkansapa. ⁴Yarkaymanta kashpa *Tata Diospa wasinpi yaykurkansapa. Chaypi Davidka mikurkan Tata Diospa churadu pankunata. Purikmasinkunatapish kararkan. Chay laya pankunaka *saserdotekunallapa karkan. Chayta mikushpankunapish mana uchallikurkansapachu. Chashnashina disipuluykunata ama willaychichu uchallikuyka-

nankunata. ⁵Ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni allita yachachiykichi samana diya imakunami alli ruranaykichipa imakunami mana allichu ruranaykichipa nishpa.

Jesus suk kaspirayadu makiyuk runata alliyachirkan.
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶Chaymanta suknin samana diya Jesus tantanakunankuna wasipi yaykurkan. Chaypina kashkan kallariirkan yachachikuyta. Chay wasipika suk kaspirayadu alli ladu makiyuk runa karkan. ⁷Chaypina Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna fariseokunawan sukaman Jesusta chapapayarkansapa. Kawanayarkansapa samana diya chay runata alliyachinkachu manachu nishpa. Paykunaka awtoridarkunapi Jesusta sukaman chatanayarkansapa samana diya unku duta alliyachiptin. ⁸Jesuka yacharkan chatanayaykanankunata. Chaypina paykunata mana manchashpa chay kaspirayadu makiyuk runataka willarkan:

—Rillay chay runakunapa chawpinkunapi shayarik.

Chashna Jesus willaptin payka shayarik rirkan. ⁹Chawpinkunapi shayariptinna Jesuka chay chatanayak runakunata willarkansapa:

—Ñuka kankunata tapuykichi: Moisespa killkadunpi ¿imatatí willawanchisapa? ¿Willawanchisapachu samana diya allita mana allita rurananchikunapa? ¿Samana diya suk runata alliyachinchimanachu? ¿Suk runata kawapayanchimanachu wañunanpa?

¹⁰Mana nimata ayniptinkuna Jesuka tukuy chay chatanayak runakunata sukta sukta kawarkansapa. Chaypina chay kaspirayadu makiyuk runataka willarkan:

—Makikita chutachiy.

Chay runa Jesusta kasushpa makinta chutachishkan oras alliyarkan. ¹¹Jesus chay runata alliyachiptin chay chatakunayak runakuna kawashpankuna sukaman piñakurkansapa. Chaypina sukwan sukwan willanakurkansapa:

—¿Imatatí rurashunchisapa kay runataka?

Jesus chunka ishkay disipulunkunata akllarkan.
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹²Chaymanta suk diya Jesus suk urkuman rirkan orak. Chay urkupi tuta entero Tata Dioswan parlarkan. ¹³Chaymanta punchawyaptin ladunman tukuy disipulunkunata kayarkansapa. Tukuy paykunamanta chunka ishkayta akllarkan paywan tantalla purinankunapa. Chay aklladu disipulunkunataka willarkansapa paykunapish yachachikunankunapa. ¹⁴Suk aklladu disipulun karkan Simon. Jesuka paytaka shutiya-chirkan Pedru kananpa. Chaymanta karkansapa Simonpa wawkin Andres, Santiago, Juan, Felipi, Bartolome, ¹⁵Mateo, Tomas. Chaymanta suk karkan Alfeopa wambran Santiago. Chaymanta suk karkan Simon. Payka *romano gobiernuta mana munarkanchu nima kasuyta. ¹⁶Chaymanta suk disipulun karkan Santiagopa wawkin Judas. Suk karkan Judas Iskariote. Payka suk tiempu washan Jesusta rantikurkan wañuchinankunapa.

Jesus aypa unku disipulunkunata alliyachirkan.
(Mt 4.23-25)

¹⁷Chay chunka ishkay disipulunkunata akllashkanwasha chay urkumanta suk pampayninman Jesuka paykunawan tantalla urayamurkan. Chay pampapi aypa runakuna Judea partimanta Jerusalem llaktamanta atun kocho

ladunpi Tiro Sidon llaktakunamantapish tantanakurkansapa. Chay aypa runakuna rirkansapa Jesusta uyarinankunapa. Aypa unkudukunapish rirkansapa Jesus alliyachinankunapa. ^{18,19}Chaypina kikin atipashpa Jesuska aypa unkudu runakunata alliyachirkansapa. Supaykuna unkuchishkan runakunatapish alliyachirkansapa. Aypa runakuna Jesusta llankanayarkansapa unkuyninkunamanta alliyayta munashpankuna.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa imashnami
kushikushpa kawsankasapa nishpa.**

(Mt 5.1-12)

²⁰Chaymanta tukuy chay aypa runakunata alliyachishkanwashpa Jesuska disipulunkunata chapashpa willarkansapa:

—Mana nimayuk kashpaykichipish kushikuypuru kankichi. Kankunami Tata Diospa mandunpi kawsaykankichi.

²¹Kunan tiempu yarkashpa kawsashpaykichipish kushikuypuru kankichi. Tata Dios kankunata saksachishunkichi.

Kunan tiempu wakashpa kawsashpaykichi kushikuypuru kankichi. Tata Dios kushichishuptikichi asikunkichi.

²²Ñuka sielumanta shamudu runami kani. Runamasikichi kankunata sukaman ñukarayku chiknishuptinkuna Tata Dios kushichishunkichi. Paykuna washanchashushpaykichi tantanakunan-kunamanta karkushuptikichi Tata Dios kushichishunkichi. Ñukarayku runakuna mana alli kanaykichita rimaptinkunapish Tata Dios kushichishunkichi.

²³Chashna chiknishuptikichipish sukamanlla kushikuychi. Yachankichi sielupi premyuykichita chaskinaykichita. Chay chiknishuknikichipa ñawpa awilunkunapish idenllata Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunata chiknirkansapa.

²⁴Kankuna tukuy layayuk kaptikichi llakichiykichi. Kay tiempullapa tiyapushunaykichillawan kushikuykankichi.

²⁵Kay tiempulla saksadu kawsaptikichi llakichiykichi. Suk tiempukaman yarkankichi.

Kay tiempulla asikushpa kawsaptikichi llakichiykichi. Suk tiempukaman llakishpa kawsankichi.

²⁶Tukuy runakuna kankunata sukaman alabashuptikichi llakichiykichi. Paykunapa ñawpa awilunkuna idenllata alabarkansapa llulla yachachikuk runakunata.

**Jesuska disipulunkunata
yachachirkansapa chiknik
runakunata kuyanankunapa.**

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷Jesuska yachachikuypi katishpa willarkansapa:

—Kankuna kreyiwak runakuna kaptikichi allita yachachiykichi. Tukuy chiknishuknikichi runakunata kuyaychi. Paykunata yanapashpalla kawsaychi.

²⁸Tukuy mana alli yuyashuknikichi runakunata allillata kuyashpa yanapaychi. Tukuy piñachishuknikichi runakunapa Tata Diosta roygaychi yanapanankunapa.

²⁹Suk runa chiknishushpa uyaykipi sakmashuptinka ama kutipaychu. Suk ladu uyaykitapish kuy sakmashunanpa. Suk runa sakuykita kichushuptikika ama michaychu kamisaykitapish apananpa. ³⁰Pipish kashpa suk imata mañashuptiki ama michashpalla kuy. Chaymanta suk runa imaykita kichushuptikika ama kutin mañaynachu. ³¹Kankuna munankichi runamasikichi kuyashushpaykichi allita rurashunaykichipa. Chashnashina kankunapish runamasikichita allita rurashpa kawsaychi.

³²Kankunaka kuyashuknikichi runakunallata kuyashpaykichika Tata Diosta mana kushichiykankichichu. Tukuy uchasapa runakunapish kuyak runakunallata kuyansapa.

³³Kuyanakupmasikichillawan yanapanakushpaykichika iden uchasapakunashinalla kawsankichi. Chashna kawsashpaykichika Tata Diosta mana kushichinkichichu. Kankunaka chiknishuknikichitapish kuyanaykichilla tiyan.

³⁴Chaymanta kankuna kullkikichita kutichikuk runakunallata prestadu kushpaykichika Tata Diosta mana kushichiykankichichu. Tukuy uchasapa runakuna sukwan sukwan prestanakunapish ashwan ayapata chaskiyta munashpankuna.

³⁵Chayrayku kankunaka chiknishuknikichitapish kuyanaykichilla tiyan. Tukuy runakunata yanapanaykichika tiyan. Pipish kaptin suk imata mañashuptikichika kuychilla ama kutichishunanta yuyashpa. Kankuna tukuy pi kuyashpa kawsaptikichi Tata Dios sukaman yanapashunkichi kushichishunkichi. Paymi sukaman yachaysapa kashpa tukuy mana alli rurak runakunata tukuy mana kuyakuk runakunata kuyashpalla yanapan.

Chashna kankuna Tata Diosshina kuyashpa yanapashpa kawsashpaykichika paypa wambrankuna kankichi.

³⁶Tata Diosnikichi tukuy runakunata llakichishpa yanapan. Chashnashina kankunapish Tata Diospa wambrankuna kashpaykichika payshina llakichikuk runakuna kaychi.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkan ama ni pita
yuyanankunapa.**

(Mt 7.1-5)

³⁷Chaypina Jesuska yachachikuyllapi katishpa willarkansapa:

—Ama ni pita washanchashpa yuyaychichu. Kankuna mana ni pita yuyaptikichi Tata Diospish kankunapa allillata yuyanka. Chaymanta ama ni pita chiknishpa kastigachinayaychichu. Mana kastigachinayaptikichi Tata Diospish kankunata mana kastigashunkichichu. Tukuy pita perdonanaykichika tiyan. Chashna perdonaptikichi Tata Dios kankunatapish perdonashunkichi. ³⁸Pitapish kaptin mana michashpa yanapaychi. Chashna mana michashpa yanapaptikichika Tata Dioska kankunatapish ashwan sukaman allita yanapashunkichi. Kankuna runamasikichita rurashkaykichishina Tata Dios kankunatapish rurashunkichi.

³⁹Chashna Jesus yachachikushpa suk ejempluta parlachikurkan:

—Suk runa mana kawakuk kashpa mana kawakukmasinta mana ni mayta atipanchu pushayta. Pushanayashpaka suk rarkapi ishkantin urmanmansapa. Kankuna mana kreyiwashpaykichika iden mana kawakuk runakunashina kankichi.

⁴⁰Suk disipulu maestrunmanta mana ashwan alli yachakchu. Disipulu allita yachakushpa maestrunshinalla yachan. Chayrayku ñuka yachachikuptini allita uyariwaychi kankunapish allita yachanaykichipa.

⁴¹Kankuna mana uchaykichita riksinayashpaykichika ñawinpi kaspi tiyapuk runashina kankichi. Ñawikichipi suk kaspi tiyaptin munankichi runamasikichipa ñawinmanta takshasillu susyata surkuuya. Chaykamanka kikikichipa ñawikichipi kaspi tiyaykaptin mana nima mallinkichichu.

⁴²Kankunapa ñawikichipi kaspi tiyaykaptin ¿imashnatí animukunkichi wawkikichita willayta: “Ñuka ñawikimanta chay susilluta surkunayani” nishpa? Kankuna allipi tukushpa

mana allikunata ruraykankichi.
Chayrayku uchallikuykankichi.
Kikikichipa ñawikichimantara kaspita
surkushpara wawkikichipa ñawinmanta
taksha susilluta atipankichiman
surkuyta. Uchaykichita sakishpa
kawsashpaykichira wawkikichita
atipankichi yanapashpa yachachiya.

**Jesus yachachikurkan wayuchakuk
kaspipa ejemplunta.**
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³Jesuskaya yachachikuyllapi katishpa
willarkansapa:

—Tukuy allima kaspi sukaman
allimata wayuchakun. Mana alli kaspika
mana valekta wayuchakun. ⁴⁴Tukuy alli
wayuchakuk kaspitami wayunmanta
riksinchi. Kashayuk kaspika mana
wayuchakunchu *igo wayuta.
Chaymanta sarsa waska mana wayucha-
kunchu uva wayuta.

⁴⁵Chashnami alli yuyayuk runa
allikunallata rimashpa kawsan. Mana
alli yuyayuk runaka mana allikunata
rimashpa kawsan. Rimananllamanta
riksinchi suk runata alli yuyayukchu
manachu nishpa.

**Jesus ishkay laya wasikunapa
ejemplunta yachachikurkan.**
(Mt 7.24-27)

⁴⁶Chaymanta Jesuskaya yachachikuy-
llapi katishpa chay runakunata
willarkansapa:

—Willashkaynita mana runanayash-
paykichika jimapati “Maestru, Maestru”
niwankichi? ⁴⁷Mash uyariwaychi. Suk
ejemplunta parlachiykichi yachanayki-
chipa maykan runami ñukaman
shamushpa kasuwashpa willanaynita
ruran.

⁴⁸Suk runa alli yuyayuk kashpa
wasinta ruran sinchi allpapi ukuta
aspishpa. Payka uku aspidupi pirkata

churaptin alli ruradu wasi kiparin. Yaku
untaptin sukaman kallpaptin chay
wasi mana nima tikranchu alli ruradu
kashpa. Kankuna willashkaynita allita
rurashpa kawsashpaykichika sinchi
allpapi wasinta rurak runashina
kankichi. ⁴⁹Chaymanta suk mana alli
yuyayuk runa wasinta mana ukuta
aspishpa ruran. Chaymanta tamyaptin
yaku untaptin sukaman kallpaptin chay
wasika urman mana alli ruradu kashpa.
Kankunaka willashkaynita mana
rurashpaykichika iden mana alli
wasinta rurak runashina kankichi.
Yuyaynikichi kunanlla wakllin.

**Jesus romano kapitanpa wiwachunta
unkuyninmanta alliyachirkan.**
(Mt 8.5-13)

7 ¹Chay aypa runakunata yachachish-
kanwasha Kapernaum llaktaman
Jesuskaya rirkan. ²Chay llaktapi tiyarkan
*romano gobiernupa soldadukunapa
kapitannin. Paypa tiyarkan alli kuyadu
wiwachun. Chay wiwachunka fatal
unkudu kashpa wañunayaykarkan.
³Chay kapitanka yacharkan Jesus aypa
unkudukunata alliyachiykananta.
Chayta yachashpa *judiyu *ansianuku-
nata kacharkan Jesusta willanankunapa
wasinman shamunanpa wiwachunta
alliyachik. ⁴Chay ansianukuna Jesusta
ladunchashpankuna sukaman willarkan-
sapa rinanpa chay kapitanpa
wiwachunta alliyachik. Willarkansapa:
—Alli kanman chay kapitanta yanapa-
naykipa. ⁵Payka romano kaykashpapish
sukaman munawashpankuna yanapa-
washkasapa. Paymi tantanakunayni-
kuna wasita rurachishka.

⁶Chashna willaptinkunana chay
kapitanpa wasinman Jesuskaya paykuna-
wan rirkan. Manarapish wasinpi
chayaptin chay kapitanka amigunku-
nata kacharkan Jesusta willak:

—Maestru, chay kapitanka pinkakunshi wasinpi chayanaykipa. ⁷Manashi nimachu payka kanwan parlananpaka. Chayrayku judiyu ansianukunallata kachashka willashunanpa wiwachunta alliyachipunaykipa. Karullamantashi willaptiki wiwachunka alliyanka. ⁸Kashnami willachishunki: “Tata Diosmi kantaka kamachishunki. Ñukapapish tiyan kamachiwakninikuna. Paykuna kamachiwaptinkuna kasunayni tiyan. Chaymanta ñuka soldadukunata kamachiptini paykuna kasuwansapa. Suk soldaduta suk mayman rinanpa willaptini rin. Sukta shamunanpa willaptini shamun. Suk wiwachuyni imatapish rurananpa willaptini ruran. Chayrayku karullamanta wiwachuynita alliyachipay.”

⁹Chay kapitan willachishkanta uyarishpa Jesuska sukaman almirarkan. Chaypina chay aypa katik runakunata chapashpa willarkansapa:

—Allita willaykichi. Tukuy judiyumasinikunamanta mana niman suk runa kay romano kapitanshina ñukata kreyiwankichichu.

¹⁰Chashna Jesus willaptinna chay kapitan kachashkan runakunaka kutirkansapana. Kapitanpa wasinpi chayashpankuna tarirkansapa wiwachuntaka alliyadutana.

**Jesus suk viyuda warmipa
wawanta wañushkanmanta
kawsachimurkan.**

¹¹Jesus chay kapitanpa wiwachunta alliyachishkanwasha Nayin llaktaman rirkan. Chay llaktaman Jesuswan tantalla disipulunkuna chaymanta aypa runakuna rirkansapa. ¹²Jesus chay llaktapi chayashpa kawarkan suk wañuduta pampak pushaykaptinkuna. Chay wañudu karkan viyuda warmipa chaylla wawan. Chay viyudata

llakichishpa aypa llaktamasinkuna tantalla riykarkansapa wañuduta pampak. ¹³Chaypina Jesuska chay warmita kawashpa sukaman llakichishpa willarkan:

—Amana wakakuynachu.

¹⁴Chashna chay warmita willashpa Jesuska wañuduta laduncharkan. Chaypina wañuduta pushaykak runakunaka shayarirkansapa. Jesus wañudupa kamillanta llankashpa willarkan:

—Wambrayni, atarimuyna.

¹⁵Chashna willaptin chay wañudu waynaka kawsamurkan. Tiyarimushpa kallarirkan rimakuyta. Chaypina Jesuska chay kawsachimushkan waynata mamanta kurkan. ¹⁶Chayta kawashpankunana tukuy chay aypa runakuna sukaman manchakurkansapa. Tata Diosta alabashpankuna willarkansapa:

—Kay wañuduta kawsachimushpa Jesuska sukaman alli yachachikuk runami. Sukkunaka rimarkansapa:

—Tata Diosmi shamushka yanapawakninchikuna.

¹⁷Tukuy Judea partipi kawsak runakuna yacharkansapa Jesus chay wañudu waynata kawsachimushkanta.

**Juan Bawtista yachanayarkan Jesus
Tata Diosmanta shamudu runachu
manachu nishpa.**

(Mt 11.2-19)

¹⁸Chaypina Juanpa disipulunkuna payta willarkansapa Jesus ruraykananta aypa almirana ruranata. Chayta yachashpa Juanka ishka disipulunkunata kayarkan.

¹⁹Paykunata Jesusman kacharkansapa yachanayashpa pay Tata Diosmanta shamudu runachu manachu nishpa. Mana pay kaptinka chikanta shuyanankunapa.

²⁰Juanpa disipulunkuna Jesusta tapuk rirkansapa. Ladunchashpankuna willarkansapa:

—Juan ñukaykunata kachamuwashkasapa tapukniki: ¿Kanchu deveras Tata Diosmanta shamudu runa kanki? Mana kan kaptikika chikanta shuyashasapa.

²¹Mana aynishpara chay diya Jesuska aypa runakunata unkuyninkunamanta nanayninkunamanta alliyachiykarksapa. Chaymanta supay unkuchishkan runakunata alliyachiykarkan.

Chaymanta aypa mana kawakuk runakunapa ñawinkunata alliyachiptin allitana kawakurkansapa. ²²Chay rikchak laya unkuyuk runakunata alliyachishkanwasha Jesuska chay ishkay runakunata willarkansapa:

—Rillaychi Juanta willak tukuy kawashkaykichita tukuy uyarishkaykichita. Willaychi mana kawakuy atipakkunata alliyachishkaynita.

Willaychi mana puriy atipakkunata lasaruyak runakunatapish alliyachishkaynita. Ñuka alliyachiptini upa runakunapish uyarikunsapana.

Chaymanta willaychi wañudukunata kawsachimushkaynita. Ñuka tukuy mana nimayuk runakunata yachachiykanisapa Tata Dios salvakuk kananta.

²³Chaymanta Juantaka willaychi pipish kashpa mana pinkakushpa ñukata allita kreyiwashpa kushikuypurumi kawsanka.

²⁴Juanpa disipulunkuna kutiptinkuna Jesuska tukuy paywan kiparik runakunata willarkansapa:

—¿Imatatí chunlla pampapika rishkankichi kawak? ¿Rishkankichichu pintuta wayra kuyuchiptin kawak?

²⁵Mana chayta kawak rishpaykichika ¿imatatí rishkankichi kawak? ¿Allima llachapayuk runatachu? Kankunaka yachankichi allima llachapayuk runakuna rinankunata sinchi kamachikukkunapa wasinkunallaman. ²⁶¿Imatatí rishkankichi kawak? ¿Alli yachachik runatachu? Ariya, deverasmi

rishkankichi alli yachachikuk runata kawak. Payka tukuy alli yachachikukkunamanta ashwan alli yachachikukmi.

²⁷Tata Dios killkadunpi Juanpa rimarkan: “Ñukaka suk alli yachachikukta kachasha tukuy runakunata willananpa kachamushkayni runata allita chaskinankunapa.”

²⁸Allita willaykichi. Chay yachachikuk Juanka tukuy runakunamanta ashwan alli yachakmi. Chashna Juan ashwan alli yachak kaykaptinpi Tata Diospa mandunpi mana nima yachak yuyanakuk runakuna Juanmanta ashwan yachaysapakunami.

²⁹Juan yachachikushkanta uyarishpankuna aypa runakuna yacharkansapa Tata Dios alli rurak kananta. Romano gobiernupa kullkinta kobrakuk runakunapish Juanta uyarishpankuna bawtisakurkansapa. ^{30*}Fariseo runakunawan Tata Diospa kamachikunanta yachachikuk runakuna mana munashkasapachu Tata Dios nimapi yanapanankunapa. Chayrayku mana Juanman rishkasapachu bawtisakunankunapa.

³¹Chaypina Jesus yachachikuyllapi katirkan:

—¿Imashnatí yachachiykichiman? ¿Ima ejempluwantí yachachiykichiman?

³²Kankunaka plasapi tiyarishpa pukllak wambrakunashinami kankichi. Paykunaka pukllakmasinkunata kaparikunsapa: “Ñukaykuna kenata pukuptinikuna kankuna mana tushushkankichichu. Llatinapa laya kantuta kantaptinikuna mana nima wakashkankichichu.”

³³Kankuna chay pukllak wambrakunashina mana nimawan agradakunkichichu. Juan mana panta mikuptin mana vinuta upyaptin rimankichi supayuk kananta.

³⁴Ñuka sielumanta shamudu runa mikuptini upyaptini kankuna rimankichi mikundero upyandero kanaynita.

Chaymanta rimankichi uchasapa runakunapa romano awtoridarkunapa kullki chaskikuk runakunapa purikmasinkuna kanaynita. ³⁵Chashna yuyawaptikichipish willaykichi: Tukuy pi allita rurashpa kawsashpankuna runamasinkunata kawachinsapa yachaysapa kanankunata.

**Suk fariseo runa Jesusta
konvidarkan wasinpi
mikuk rinanpa.**

³⁶Chaymanta suk fariseo runa Jesusta konvidarkan wasinpi rinanpa mikuk. Chashna konvidaptin Jesuska rirkan. Chaypina mesapi mikuykarkan. ³⁷Chay fariseopa llaktanpi suk waynandera warmi kawsarkan. Chay warmika yacharkan chay fariseopa wasinpi Jesus chayashkanta. Chaypina rirkan Jesusta tarik. Suk yurak rumimanta ruradu botellapi mishkilla asnak wirata apashpa Jesusta laduncharkan. ³⁸Chay warmika kumurayashpa Jesuspa chakin kuskapi wakakurkan. Sukaman wakakushpa ñawin illiwan Jesuspa chakinta mayllapurkan. Chukchanllawan chakichipushpa chakinta mucharkan. Chaymanta chay mishkilla asnak wirata Jesuspa chakin sawapi icharkan.

³⁹Chayta kawashpana chay konvidak fariseoka shunkun ukullapi rimarkan: “Kay Jesuska deveras Tata Diospa rimananta yachachikuk runa kashpaka kay warmita riksinman uchasapa kananta.”

⁴⁰Jesus yuyayninta yachashpa willarkan:

—Simon, suk imata willanayayki.

Chaypina chay fariseoka aynirkan:

—Maestru, suk imata willawanayashpaka willaway.

⁴¹Chashna chay fariseo runa willaptinna Jesuska willarkan:

—Ishkay runakuna suk patronmanta kullkita prestadu surkurkansapa. Suk

runa surkurkan pichka pachak kullkita. Sukka surkurkan pichka chunkallata.

⁴²Chaymanta chay patronka kutichinankunapa willaptinna mana nima kullkiyukchu karkansapa kutichikunankunapa. Paykuna mana kutichiyta atipaptinkuna chay patronka ishkantinkunata perdonarkansapa ama kutichinankunapa. Kunanka willaway. ¿Maykan kullkita debikuk runatí chay patronka ashwan allita kuyan?

⁴³Chashna Jesus willaptinna Simonka willarkan:

—Ñukaka yuyani chay ashwan aypa kullkita surkushman runa ashwan allita patronka kuyananta.

Chashna willaptinna Jesuska willarkan:

—Allitami ayniwashkanki.

⁴⁴Chaypina Jesuska chay warmita chapashpa Simonta willarkan:

—¿Kawashkankichu kay warmi chakinita mayllaptin? Wasikipi chayapini kanka mana yakuta kuwashkankichu chakinita mayllanaynipa. Kay warmika ñawin illiwan chakinita mayllapashka. Chaymanta chukchanwan chakichipashka. ⁴⁵Kanka mana nima muchawashkankichu. Kay warmika wasikipi chayamushkayniman tapacha chakinipi muchawashka.

⁴⁶Chaymanta kanka mishkilla wirata mana nima umaynipi ichashkankichu. Kay warmika chay mishkilla asnak wirata chakini sawanpi ichashka.

⁴⁷Payka yachan tukuy uchankunata perdonanaynita. Chayrayku sukaman kuyawashpa chakinita mayllapashka. Kanka yuyanankuni pishillata uchayuk kanaykita. Chayrayku mana munankichu perdonanaynipa. Chayrayku mana yakachu kuyawanki.

⁴⁸Chashna Simonta willashpa Jesuska chay warmitaka willarkan:

—Uchaykikunamanta perdonayki.

⁴⁹Chashna Jesus willaptinna konvidadu runakuna sukwan sukwan tapunakurkansapa:

—¿Imashnatí kay runaka atipan uchakunata perdonayta? Tata Diosllami atipan uchata perdonayta.

⁵⁰Chayta uyarishpana Jesuska chay warmitaka willarkan:

—Kanmi tukuy shunkuykimantapacha kreyiwashkanki. Chayrayku tukuy uchaykita perdonani. Kushikushpana rillay wasikiman.

Warmikuna Jesusta yanaparkansapa.

8 ¹Chaymanta Jesus aypa llaktakunapi yachachikuyupi purirkan.

Payka tukuy runakunata willarkansapa Tata Dios sukaman alli kamachikuk kananta. Chay chunka ishkay disipulunkunaka paywan tantalla puriksapa.

²Jesus unkuyninmanta alliyachishkan warmikuna payta yanapaypi katirkansapa. Sukkunata alliyachirkansapa supaykunata llukshichishpa. Mariya Magdalenapish Jesustaka katirkan. Paymanta Jesuska kanchis supaykunata llukshichirkan. ³Chaymanta suk warmi Juana Jesusta katirkan. Juanapa kusanpa shutin karkan Kusa. Chay runa Kusa karkan sinchi awtoridar

*Herodespa atun wasinpi kamachikuk. Chaymanta Susanawan aypa warmikunapish Jesusta katirkansapa tiyapunankunawan tukuy layapi yanapashpankuna.

Jesus tarpudu murukunapa ejemplunta yachachikurkan.

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴Jesus yachachikuyupi puriptin aypa runakuna llaktankunamanta llukshirkansapa kawanayashpankuna. Chay aypa runakuna tantanakuptinkuna Jesuska suk ejempluta parlachirkansapa:

⁵—Suk runa rirkan tarpukuk. Murukunata shikwashpa tarpuptin sukkunata urmarkansapa ñanpi. Chay ñanka sukaman sarudu kashpa sinchi allpa karkan. Chay sinchi allpapi murukunata urmaptin pishkillukuna mikurkansapa.

⁶Suk murukunata urmarkansapa rumisapa allpapi. Chay rumisapa allpapi murukunata urmaptin tipillata wiñarkan. Chaymanta chakirkansapa mana ñupu ñupu allpa kaptin. ⁷Suk murukunata urmarkansapa kashasapa kiwa ukunpi. Chaypi wiñaykaptinkuna chay kashasapa kiwakuna makarkansapa chakinankaman. ⁸Suk murukunata urmarkansapa allima allpapi. Chaykunaka sukaman allimata wiñashpa aypata wayuchakurkansapa. Suk murumanta pachakta wayuchakurkan.

Chaykunata yachachishpankuna Jesuska sinchita rimakushpa willarkansapa:

—Kankuna uyarikuk kashpaykichika kay yachachikunaynita allita rinrillikuychi.

Jesus disipulunkunata willarkansapa imaraykumi ejemplukunawan yachachikuykarkan nishpa.

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹Jesus yachachikuptinna disipulunkuna yachachikunanta mana entiendishpankuna tapurkansapa:

—¿Imatátí yachachiwanayankisapa chay muru tarpudupa ejempluta willawashpaykisapa?

¹⁰Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Tata Dios yachachishuykankichi paypa mandunpi yaykunaykichita. Manara yachachishushkaykichita ñami yachachishuykankichina. Chay mana kreyiwakkunata ejemplukunata yachachinisapa kawashpashpa mana kawakuk runakuna-

shina kiparinankunapa. Uyarishpashina kiparikunankunapa.

Jesus yachachikurkan runakuna rikchak laya allpashina kanankunata.

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹Jesuska yachachikuyllapi katirkan:

—Kashna chay ejemplu riman: Tata Diospa rimananka murukunashinami.

¹²Chaymanta aypa runakuna Tata Diospa rimananta uyarishpashina mana allitachu shunkullikunsapa. Chay runakunaka sarudu sinchi allpashinami. Supay chay murukunata mikuk pishkillukunashina llullachishpa pantachichin ama Tata Diosta kreyishpa salvadu kanankunapa.

¹³Tata Diospa rimananta kushikuyppuru chaskik runakunaka rumisapa allpapi urmak murukunashinami. Chashna kushikuyppuru kreyishpankunapish mana sapiyukshina kashpana suk tiempullata Tata Diosta katinsapa. Paykunaka nanayta llakita mallishpana manana munansapanachu Tata Diosta katiyta.

¹⁴Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta uyarishkankunamanta tipimanta tipimanta munanankunallata rurashpa kawsansapa. Kullkiyashpa vanidarkushpalla kawsansapa. Chay laya runakunaka iden kashasapa allpapi winaf murukunashinami. Mana nima wayuchakunsapachu.

¹⁵Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta tukuy shunku uyarishpa kasushpa kawsansapa. Paykunaka alli allpapi urmadu murukunashinami. Aypata wayuchakuk murukunashina tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa mana shaykushpa kawsansapa.

Jesus alkusapa ejemplunta yachachikurkan.

(Mr 4.21-25)

¹⁶Jesuska ejemplukunawan yachachikuyllapi katirkan:

—Suk alkusata apichishpa mesapi churanchisapa tukuy wasipi yaykuk runakuna kawakunankunapa. Mana ni pi alkusata apichishpa pakanchimanchu suk ollawan wichkashpa. Nima kawitu sikinpi pakanchimanchu. ¹⁷Chay apichidu alkusa mesapi churadu yachachikunaynishinami. Yachachikunayni tukuy runakunata riksichin upallalla rimashkankunata pakakudu rurashkankunata. ¹⁸Chayrayku yachachikunaynita allita uyariychi. Allita kreyiwashpa kawsaptikichi Tata Dios ashwanta yanapashunkichi ashwanta yachanaykichipa. Mana allita kreyiwashpa kawsaptikichika Tata Dioska chay tipi yachashkaykichita kichushunkichi.

Jesuspa maman wawkinunawan rirkansapa kawak.

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹Jesuspa maman wawkinunawan rirkansapa payta kawak. Chaypina paykunaka mana atiparkansapachu Jesusta ladunchayta aypa runakunapa chawpinkunapi yachachikuykaptin. ²⁰Chay runakuna Jesustaka willarkansapa:

—Mamaykiwan wawkikikunami washapi shuyashuykansapa kawashunayashpa.

²¹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Tukuy Tata Diospa rimananta uyarishpa rurashpa kawsak runakunami ñukapa wawkinikuna mamaynikuna.

Jesus sinchi wayrata sampayachirkan.

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²²Chaymanta suk diya atun kanowapi Jesuska disipulunkunawan tantalla yaykurkansapa. Chaypina disipulunkunata willarkansapa:

—Akuychi kay kochata chimbaypachi.

Chashna Jesus willaptinkunana kallarikansapa chimbayta. ²³Chay

kochata chimbaykaptinkunana Jesuska puñurkan. Puñuykaptinna sinchi wayra tiyarkan. Sukaman sinchi wayrawan yakuka kanowapi yaykurkan sumichinayanankaman. ²⁴Chaypina disipulunkunaka manchakushpankuna Jesustaka rikchachishpa willarkansapa:

—¡Maestru, mash kaway! ¡Ñami suminayaykanchisapana!

Chaypina Jesuska atarimushpa chay sinchi wayrataka chay olaskunataka willarkan sampayanapa. Chaypina chay wayraka sampayarkan.

²⁵Wayrata sampayachishkanwasha Jesuska chay disipulunkunataka willarkan:

—¿Ariya manarachu allitara kreyiwankichi?

Chaypina disipulunkunaka sukaman manchakushpa almirashpankuna tapunakurkansapa:

—¿Piti kay runaka? ¡Wayrata yakuta willashpalla sampayachin!

**Jesus alliyachirkan supay
unkuchishkan runata.**

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶Jesus disipulunkunawan chay kochata chimbashpa chayarkansapa Gerasa partipi. Gerasa karkan Galilea parti kocha chimbaman. ²⁷Chay kanowamanta Jesus urayaptinna llakta ladunmanta suk supayadu runa laduncharkan. Unay tiemputana chay runaka mana llachapayuk mana nima wasipichu kawsarkan. Payka wañudukuna pampanankuna machaykunapi kawsarkan. ²⁸⁻²⁹Aypa kuti supayka chay runataka yanaparkan mana allita ruranapa. Llaktamasinkuna aypa kuti waskawan kadenakunawan chay runapa makinta chakinta wataksapa. Chashna wataptinkuna chay runaka tipiklla. Supayka chunlla machaykunaman paytaka pushak.

Chaypina chay supayadu runa ladunchaptin Jesuska supayta willarkan chay runamanta llukshinanpa. Chashna willaptin chay runaka manllaybata kaparikushpa Jesuspa ñawpakninpi kunkurikushpa willarkan:

—¡Kanka sielupi kawsak Tata Diospa wambran kaykashpayki ama ñukata amichwaychu! ¡Roygayki ama ninaman kachawanaykipa!

³⁰Chashna chay runa willaptinna Jesuska tapurkan:

—¿Ima shutiti kanki?

Chaypina payka aynirkan:

—Legion shutimi kani.

Chay runaka chashna willarkan aypa supaykuna paypi kawsaptinkuna.

³¹Chaypina chay supaykuna willarkansapa ama kachanankunapa mana tukuyiniyuk nina rawray ukuman.

³²Chay chunlla urkupi aypa kuchikuna tiyarkan. Chayta kawashpana supaykunaka Jesusta roygarkansapa chay kuchikunapi yaykuk rinankunapa. Chashna roygaptinkuna Jesuska almitirkansapa. ³³Chaypina chay runamanta tukuy supaykuna llukshishpankuna rirkansapa kuchikunapi yaykuk. Paykunapi yaykuptinkunana sukaman kallpashpankuna urkumanta sinkushpa yakupi sipikurkansapa.

³⁴Chayta kawashpana chay kuchikuna kuydak runakuna sukaman manchakurkansapa. Kallparkansapa tukuy llaktapi chakrakunapi kawsak runakunata kawashkankunata parlachikuk.

³⁵Chayta uyarishpankuna tukuy runakuna rirkansapa kawak sipikudu kuchikunata. Chayashpana tarirkansapa Jesuspa ladunpi tiyariduta chay aypa supayuk kashka runata. Payka alli llachapakudu alliyaduna karkan. Payta kawashpankuna sukaman manchakurkansapa. ³⁶Chaypina chay kawak runakuna parlachirkansapa Jesus chay

runamanta supaykunata llukshichishkanta. ³⁷Chaypina tukuy Gerasa partipi kawsak runakuna manchakuyupuru Jesusta roygarkansapa chayllamanta kutinanpa. Chashna roygaptinkunana Jesuska kanowapi yaykurkan kutinanpa. ³⁸Rinayaykaptinna chay alliyadu runaka Jesusta roygarkan paywan tantallarinanpa. Sukaman pushanapa roygaptinna Jesuska willarkan:

³⁹—Kutiyna wasikimanna. Chaypina tukuyta parlachikuy Tata Dios kuyashushpa alliyachishushkanta.

Chashna Jesus willaptinna chay runaka kushikuyupuru tukuy llaktama-sinkunata parlachirkan Jesus alliyachishkanta.

Jesus yawar unkuyuk warmita alliyachirkan. Chaymanta Jairopa shipashninta kawsachimurkan.

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰Gerasa llaktamanta Jesuska kutirkan koča chimbaman. Chay koča chimbanpi aypa runakuna Jesusta shuyaykarkansapa. Chaypi chayaptinna chay llaktapi kawsakkuna sukaman kushikushpa chaskirkansapa. ⁴¹⁻⁴²Jesus kanowamanta llukshiykaptin suk runa Jairo laduncharkan. Jairoka tantanaku-nankuna wasipi kamachikuk karkan. Paypa chaylla wambran chunka ishkey watayuk shipitas karkan. Chay shipitasnin unkudu kaptin Jairoka Jesuspa ñawpakninpi kunkurikuk rirkan. Kunkurikushpa Jesusta roygarkan wasinman rinanpa. Jesus almitishpa riykaptin aypa runakuna niti niti katirkansapa.

⁴³Chay aypa nitik runakunapa chawpinkunapi suk unkudu warmi tiyarkan. Chay warmika chunka ishkey watatana yawar unkuwan kawsarkan. Tukuy kullkintana tukucharkan doktorkunata katishpa. Mana ni pi

alliyachiyta atiparkanchu. ⁴⁴Chay unkudu warmika Jesusta washanmanta ladunchashpa llachapan mañanta llankarkan. Llankashkan ratu yawarninka tipikurkan. ⁴⁵Chaypina Jesuska katiykak runakunataka tapurkansapa:

—¿Pití llachapaynita llankashkankichi?

Chashna tapuptinkuna paykunaka willarkansapa:

—Manami ni pi llankashkaykisapachu.

Chashna willaptinkuna Pedru Jesusta willarkan:

—Maestru, aypa runakuna laduykipi kashpa sukaman nitishushpa kayta chayta tankanakushpankuna llankashuykansapa.

⁴⁶Chashna Pedru willaptinna Jesuska willarkansapa:

—Suk kankunami unkudu kashpaykichi llachapaynita llankashkankichi alliyachinaynipa. Chay llankawaktaka ñami alliyachishkanina. Chayrayku tapuykaykichi pití llachapaynita llankashkankichi.

⁴⁷Chashna sukaman Jesus tapuptinkuna chay unkuymanta alliyadu warmi mana pakakuyta atiparkanchu. Rirkan sukaman manchakuywan chukchukushpa Jesuspa ñawpakninpi kunkurikuk. Chaypina willarkan:

—Ñuka unkudu kashpa llachapaykita llankashkani munashpayni alliyachiwanaykita. Deverasna llachapaykita llankaptini alliyachiwashkanki.

⁴⁸Chashna chay warmi willaptinna Jesuska willarkan:

—Munanayni wambrayni, kanka allita ñukata kreyiwashkaykirayku alliyachishkayki. Kunanka wasikiman kushikushpa kutiy.

⁴⁹Chashna Jesus willaykaptin Jairopa wasinmanta suk runa chayarkan. Payka Jairotaka willarkan:

—Wambraykika ñami wañushkana. Amana wasikiman Jesustaka pushaynachu.

⁵⁰Chayta uyarishpa Jesuska Jairotaka willarkan:

—Ama manchakuychu. Tukuy shunku ñukata kreyiway. Ñukami shipashnikita kawsachimusha.

⁵¹Chaymanta Jairopa wasinpi chayashpankuna Jesuska mana munarkanchu katiykak runakuna yaykunankunapa. Pedruwan Jakobota Juanllata yaykuchirkan. Chaymanta shipashpa tatan maman yaykurkansapa Jesuswan tantalla. ⁵²Aypa runakuna chay wañudu shipashpa sukaman wakakushpankuna velaykarkansapa. Jesuska paykunata willarkansapa:

—Ama wakaychichu. Kay shipashka manami wañuduchu. Payka puñuykanmi.

⁵³Chashna willaptinkunana chay wakakuykak runakunaka Jesusta mana kreyirkansapachu. Asirkansapa yachashpankuna chay shipash alli wañudu kananta.

⁵⁴Chaymanta Jesus kuartupi yaykushpa wañuduta makinmanta apishpa sinchita willarkan:

—Kuyanayni wambrayni, ¡atarimuy!

⁵⁵Chashna Jesus willaptinna chay shipashka kawsamushpa atarimurkan. Chaypina Jesuska willarkansapa chay shipashta karanankunapa.

⁵⁶Chayta kawashpankunana shipashpa tatan maman sukaman almirarkansapa. Paykunata Jesuska willarkan sapa ama ni pita parlachinankunapa shipashninta wañushkanmanta kawsachimushkanta.

**Jesuka disipulunkunata
kacharkansapa unku dukunata
alliyachinankunapa.**

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

9¹Chaymanta suk diya Jesuska chunka ishkey disipulunkunata tantanachishpa atipachirkansapa

yachanankunapa runakunamanta supaykunata llukshichiyta. Allita atipachirkansapa rikchak laya unku yukunata alliyachinankunapa. ²Jesuka disipulunkunata kacharkansapa yachachikunankunapa Tata Dios alli kamachikuk kananta. Kacharkansapa rikchak laya unku yukunata alliyachinankunapa. ³Paykunata willarkansapa:

—Ama apaychichu bastonnikichita nima pikshaykichita nima mirkapaykichita nima kullkikichita nima suk llachapaykichita mudakunaykichipa. ⁴Chaymanta maykan llaktapi chayashpaykichi suk runapa wasinpi kipariychi chikan llaktaman rinaykichi diyakaman. ⁵Ichará chayashkaykichi llaktapi kawsak runakuna wasinkunapi mana chaskishunayankichimanchu. Paykuna mana chaskishunayaptikichika chakikichisusyanta tapsishpa chay llaktamanta llukshiychi. Chayta rurashpaykichi paykunata willaykankichi Tata Dios uchankunarayku kastiganankunata.

⁶Chashna Jesus kachaptinkunana disipulunkunaka llaktan llaktan yachachikuypi purirkansapa. Yachachikurkansapa Tata Dios uchankunamanta perdonanankunata. Chaymanta rikchak laya unku yukunata alliyachiypi purirkansapa.

**Sinchi kamachikuk Herodes
yacharkan Jesus aypa
unkudukunata alliyachiykananta.**
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷⁻⁸Chaypina sinchi kamachikuk *Herodes uyarirkan Jesus rikchak laya ruraykananta. Runakuna Jesuspa rimarkansapa: “Juan Bawtista wañushkanmanta kawsamushpa Jesuspi tukushpa puriyan.” Sukkuna rimarkansapa: “Ichará ñawpa alli yachachikuk Eliyas kawsamushpa yachachikuyan.”

Sukkuna rimarkansapa: “Kay Jesuska ñawpa wañudu yachachikuk runa kawsamushpa puriykan.” Chashna Jesuspa rimaptinkuna Herodes mana yacharkanchu imatami yuyanka nishpa.

⁹Chaypina rimarkan:

—Ñukami Juantaka wañuchirkani umanta tipichipushpa. Ichará payna kawsamushka. Tukuy runakuna paypaka sukaman parlachikuykansapa.

Chashna Herodes yuyaykushpa Jesusta sukaman riksinayarkan.

**Jesus pichka waranka
runakunata kararkansapa.**

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰Chay chunka ishkay disipulunkuna unku dukunata alliyachishkankunamanta kutishpankuna Jesusta rurashkankunata parlachirkansapa. Chaymanta parlachishkankunawasha Jesuska paykunallata pushashpa rirkhan Betsaida llaktaman.

¹¹Chayman rishkanta yachashpana aypa runakuna katirkansapa. Paykunata Jesuska kushikushpa yachachirkansapa Tata Dios tukuy layapi alli kamachikuk kananta. Chaymanta rikchak laya unku yuy runakunata alliyachirkansapa.

¹²Chaypina chay chunka ishkay disipulunkuna tardiyaptin kawashpankuna Jesusta willarkansapa:

—Tukuy kay runakunata kachaysapa rinankunapa llaktakunapi chakrakunapi maskak mikunankunata. Richunsapa maskak maypimi samankasapa nishpa. Kay chunllapika manami nima laya mikuna tiyanchu.

¹³Jesuska mana rinankunapa munashpa disipulunkunata willarkansapa:

—Kankuna kay runakunataka karaychi.

Chaypina paykunaka willarkansapa:

—Pichka pansitukuna ishkay challwillokunallami ñukaykunapaka tiyan. Kay

mikuna mana aypa kaptin ichará riykansapa rantik kay aypa runakunata karanaynikunapa.

¹⁴⁻¹⁵Chashna disipulunkuna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Tukuy runakunata pichka chunkamanta pichka chunkamanta tantanachishpa tiyachiychi.

Jesus willashkankunata uyarishpankuna disipulunkunaka tukuy chay pichka waranka runakunata tiyachirkansapa.

¹⁶Chaymanta Jesuska chay pichka pansitukunata chay ishkay challwata apishpa sieluta chapashpa Tata Diosta agradesirkan. Chaypina chay pankunata chay challwakunata pakishpa disipulunkunata kurkan chay aypa runakunata karanankunapa. ¹⁷Tukuy paykunaka mikurkansapa saksanankunakaman. Mikushkankunawasha chunka ishkay sestukunapi disipulunkuna puchudu mikunata tantachirkansapa.

Pedru rimarkan Jesus Tata

Diosmanta shamudu

salvakuk runa kananta.

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸Chaymanta suk diya Jesuska disipulunkunallawan suk chunllaman rirkansapa. Chaypina Jesuska disipulunkunamanta suchurishpa Tata Dioswan parlaykarkan. Orashkanwasha disipulunkunataka tapurkansapa:

—¿Pi kanaynitati runakuna rimaykansapa?

¹⁹Paykunaka willarkansapa:

—Sukkuna rimansapa kanshi kanki runakunata bawtisak Juan. Sukkuna rimansapa kanshi kanki ñawpa yachachikuk Eliyas. Chaymanta sukkuna rimansapa ñawpa wañudu yachachikuk runashi kawsamushka nishpa.

²⁰Chashna disipulunkuna willaptinkuna Jesuska tapurkansapa:

—¿Pi kanaynitafí kankunaka yuyaykankichi?

Chaypina disipulun Pedruka willarkan:

—Kanka Tata Diosmanta shamudu salvakuk runami kanki.

²¹Chashna Pedru willaptinna Jesuska paykunata willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Ama ni pita willaychichu Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita.

²²Chaymanta willarkansapa:

—Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kaptinipish suk diya runakuna padesichiwankasapa. *Judiyumasinchikunapa *ansianunkuna, *saserdotekunapa kamachikukninkuna, Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna chikniwashpankuna wañuchiwankasapa. Paykuna wañuchiwaptinkuna kimsa diya ukun kawsamusha.

²³Chaymanta Jesuska tukuy katik runakunata willarkansapa:

—Kankunaka disipullaynikuna kanayashpaykichika kikikichipa munanaykichita sakishpa ñukata kasuwashpa kawsaychi. Chiknishuk runakuna wañuchishunayaptikichipish kada diya ñukallata katiwaychi.

²⁴Kankuna wañuyamanta kishpinayashpa sakiwashpaykichika mana kishpinkichichu mana tukuyniyuk ninamanta. Chaymanta ñukata kreyiwashkaykichirayku runakuna wañuchishuptikichipish mana tukuyniyukta Tata Dioswan kawsankichi.

²⁵Suk runa rikchak laya tiyapuptin mana sielupi yaykushpaka yankapa kay allpapi tukuy layayuk kashka. Tiyapunankuna mana nimapi yanapankachu ninamanta kishpinanpa. ²⁶Suk runakuna ñukata pinkakuwansapa. Rimanaynitapish mana munansapachu. Chashna pinkakuwaptinkuna ñuka kay allpaman llipyak likidu ukupi shamushpayni chay

pinkakuwak runakunata willashasapa mana ñukapa kanankunata. Chay diyaka Tatayni Diospa llipyayninpi yanapawak *angelkunawan tantalla kashkan shamusha.

²⁷Mash allita uyariwaychi. Suk kankuna manara wañushpaykichira kawankichi Tata Diospa mandunpi ñuka allita kamachikuptini.

Jesus chikan laya tukushpa sukaman llipyarkan.

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸Chaymanta Jesuska pusak diya yachachikushkanwashwa rirkan suk urkuman. Chayman rirkan Tatan Dioswan parlak. Jesuswan tantalla Pedru, Santiago, Juan rirkansapa.

²⁹Tata Dioswan parlaykaptin Jesuspa uyan chikan laya tukurkan. Llachapanpish yurak likidu tukushpa llipyarkan.

³⁰Chaypina chay kimsa disipulunkunaka kawarkansapa Jesusta parlaykaptin ishkay runakunawan. Paykuna karkansapa ñawpa yachachikuk Moiseswan Eliyas. ³¹Moiseswan Eliyas Jesuswan parlaykaptinkuna llipyak likidu ukupi rikurirkansapa. Chaypi parlaykarkansapa Jerusalen llaktapi Jesus wañunanta. ³²Chaypina Pedruka disipulumasinkunawan sukaman puñunayashpankunapish mana puñurkansapachu. Paykuna kawarkansapa Jesusta chay ishkay runakunatapish llipyak likidu ukunpi.

³³Chaymanta chay ishkay runakuna Jesusmanta anchuykaptinkunana Pedruka Jesusta willarkan:

—Maestru, allipaka kaypi kanwan tantalla kanisapa. Munaptikika kimsa ranchituta rurashasapa sukta kanpa, sukta Moisespa, sukta Eliyaspa.

Pedru chayta rimarkan sukaman manchakushpa mana allita yuyashpa imatami rimaykan nishpa. ³⁴Chashna

Pedru willaptin suk puyu paykunata wichkamurkansapa. Disipulukuna puyu ukunpi mallinakushpankuna manchakurkansapa. ³⁵Chaypina puyu ukunmanta uyarirkansapa Tata Dios rimakuptin:

—Kay Jesuska wambraynimi. Ñukami paytaka akllashkani. Chayrayku payta allita uyariychi.

³⁶Chay disipulunkunaka chay rimanata uyarishkankunawasha Jesusta kawarkansapa sapallanta. Chaymanta urayamushpa manara ni pita willarkan-saparachu chay urkupi kawashkankunata.

**Jesus alliyachirkan
supayadu wambrata.**

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷Chaymanta kayantin chay urkumanta urayamuptinkuna aypa runakuna rirkansapa Jesusta tinkuk.

³⁸Paykunapa chawpinkunamanta suk runa manllaybata rimakushpa Jesustaka willarkan:

—Maestru, chaylla wambrayni tiyan. ¡Llakichiwashpa unkuyninmanta alliyachipay! ³⁹Kay wambraynita supay unkuchiptin sukaman chukchukushpa kaparikun. Shimin sukaman pusukyan. Supay unkuchiptin kikinlla waktanakun. Supay mana sakinayanchu. ⁴⁰Kanpa disipuluykikunata sukamannami roygashkani wambraynimanta supayta llukshichipunankunapa. Paykunaka manami atipashkasapachu llukshichipuya.

⁴¹Chashna chay runa willaptin Jesuska ladunpi tiyak runakunata willarkansapa:

—¿Kunankamanchu manara allita kreyiwankichi? ¡Sukaman mana kreyikuk runakunami kankichi! ¿Aykapi-kamantí kankunawan kanayni tiyan? ¿Aykapikamantí amichiwankichi?

Chashna rimashpa chay wambrapa tatantaka willarkan:

—Chay wambraykitaka pushamuy kayman.

⁴²Chaypina Jesusta ladunchaykaptin supay chay wambrataka allpapi urmachishpa sukaman chukchuchirkan. Chaypina Jesuska supayta piñayashpa willarkan:

—¡Llukshiy kay wambramanta!

Chashna chay wambrata alliyachishpa tatanta kurkan.

⁴³Jesus chay wambrata alliyachishkanrayku tukuy kawak runakunaka sukaman almirarkansapa. Willanakurkansapa Tata Dios sukaman alli rurak kananta. Almirashpa chayta parlaptinkuna Jesuska disipulunkunataka willarkan:

⁴⁴—Mash allita uyariwaychi. Ama kunkaychichu. Sielumanta shamudu runa kaykaptini chikniwak runakuna wañuchiwankasapa.

⁴⁵Chashna Jesus willaptinkuna disipulunkunaka mana entiendirkansapachu. Paykunapa yuyayninkunata Tata Dios pantachichipurkansapa Jesus yachachishkankunata ama entiendinankunapa. Chaymanta paykunaka mancharkansapa Jesusta tapuyta ashwan allita entiendichinankunapa.

**Jesus yachachikurkan suk
wambrilluta yanapashpa Tata
Diosta kushichinankunata.**

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶Chaymanta Jesuspa disipulunkunaka ayninakurkansapa maykanmi ashwan alli kanman kamachikunankunapa.

⁴⁷Ayninakunankunata yachashpa Jesuska suk taksha wambrilluta apishpa ladunpi churarkan. ⁴⁸Chaypina disipulunkunata willarkansapa:

—Kankuna ñukata kreyiwashpa suk taksha wambrilluta kuyashpaykichi ñukatapish kuyawaykankichi. Ñukata kuyawashpaykichi kachamuwak

Tataynitapish kuyaykankichi.
Chayrayku kankuna runamasikichita
kuyashpa yanapashpaykichi
tukuymanta ashwanta Tata Diosta
kushichinkichi.

**Suk runa mana
chikniwashpanchikuna
yanapawaykanchisapa.**

(Mr 9.38-40)

⁴⁹Chaymanta disipulun Juan
willarkan:

—Maestru, suk runata kawashkani-
sapa shutikita rimashpa runakunamanta
supaykunata llukshichiptin. Ñukaykuna
payta michashkanisapa mana ñukanchi-
kunawan tantalla puriptin.

⁵⁰Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Ama michaychichu. Suk runa
ñukata kreyiwashpa supaykunata
llukshichishpaka yanapawaykanchisa-
pami. Mana nima chikniwanchisapachu.

**Jesus mana munarkanchu
samaritano runakunata kastigayta.**

⁵¹Chaypina tipilla illaptin Jesus
sielumana kutinanpa mana nima
manchakushpa kallarirkan Jerusalem
llaktaman riyta. ⁵²*Samaria partipi
chayashpankuna Jesuska ishkay runaku-
nata kacharkansapa suk llaktillupi
wasita maskanankunapa chaypi
puñunankunapa. ⁵³Chay ishkay
runakuna chay llaktapi chayaptinkuna
mana ni pi Jesusta wasinkunapi
samachinayarkansapachu. *Samaritano-
kuna yacharkansapa Jesus riykananta
Jerusalem llaktaman. Chayrayku mana
munarkansapachu chaypi puñunanpa.

⁵⁴Chaypina Jakobowan Juan
Jesustaka willarkansapa:

—Maestru ¿munankichu sielumanta
ninata urmachimunaynikunapa
chaywan chay llaktapi kawsakkuna
kullunankunapa?

⁵⁵Chashna willaptinkuna Jesuska
ishkantinkunata piñayarkansapa:

—Ama chay runakunata chiknishpa
munaychichu rupachiyta. ⁵⁶Ñuka
sielumanta shamushkani runakunata
kastigumanta salvanaynipasapa. Mana
shamushkanichu ni pita wañuchinay-
nipa.

Chashna Jesus michaptinkuna
rirkansapa chikan llaktapi puñuk.

**Jesus yachachikurkan imashnami
suk runa payta katinka nishpa.**

(Mt 8.19-22)

⁵⁷Jerusalemman riykaptinna suk runa
Jesustaka willarkan:

—Señor, maytapish riptiki chaytami
katishkayki.

⁵⁸Chaypina Jesuska willarkan:

—Atukkunapa wasinkuna tiyan
machaykunapi. Chaymanta altuta
pawak pishkillukunapa wasinkuna
tiyan. Ñuka sielumanta shamudu runa
kashpayniphis mana nima wasiyukchu
kani chaypi samanaynipa.

⁵⁹Chaymanta Jesuska suk runata
willarkan:

—Ñukata katiway.

Chashna willaptinna chay runaka
Jesustaka willarkan:

—Señor, tatayni wañuptin pampash-
paynira katishkayki.

⁶⁰Chaypina Jesuska willarkan:

—Tata Diosta mana kreyinayak
runakunaka paykunapurana pampana-
kuchunsapa. Kanka rillay tukuy runaku-
nata yachachik Tata Dios allimata
kamachikunanta.

⁶¹Chaymanta chikan runa Jesusta
willarkan:

—Señor, ñukapish sukaman kanta
katinayayki. Manarapish kanwan
rishpayni rinayani tukuy familyayniku-
nata willak kanwan rinaynita.

⁶²Chaypina Jesuska aynirkan:

—Suk runa chakranta rurashpa araduwan allpata aspin. Payka araduwan aspiyashpa washanta chapashpa mana kuskatachu aspin. Kanpish mana kunanlla katiwanayashpaykika washanta chapashpa araduta aysak runashinami kanki. Chashna washaykita chapashpayki mana atipankichu Tata Diospa mandunpi kawsayta.

Jesus kanchis chunka runakunata kacharkan yachachikunankunapa.

10¹Chaymanta yachachikushkan-washa Jesuska yuyarkan aypa llaktakunaman riyta. Manarapish rishpa kanchis chunka runakunata kacharkansapa ñawpaykanankunapa. Ishkaymanta ishkaymanta kacharkansapa rinankunapa yachachikuk. ²Chay runakuna yachachikuk rinankunapa Jesuska willarkansapa:

—Suk runa chakranpi tarpudu murukuna allita pukuptin aypa peonkunawan pallachinsapa. Kankuna chay llaktakunapi yachachikuk riptikichi aypa runakuna Tata Diosta kreyinayansapa. Paykunaka iden chakrapi pukudu wayukunashinami. Tata Diosta kreyinayak runakuna aypa tiyaptinpi mana tiyanchu yachachikuk runakuna. Chayrayku Tata Diosta roygaychi kachananpa ashwan aypa runakunata rinankunapa yachachikuk.

³Kankuna llaktan llaktan puriptikichi runakuna chiknishunkichi. Paykunaka pumakuna ovejata wañuchikshina wañuchishunkichiman. Chayrayku rishpaykichi allita yuyaykuychi ñuka kankunata sukaman yanapanaynita.

⁴Ama nima pikshata nima kullkita nima ushutaykichita apaychichu. Chaymanta ñanpi suk runata tinkushpaykichi ama unayaychichu parlachishpa.

⁵Suk wasipi yaykushpaykichi chay wasiyukta rimachishpa willaychi: “Kanta

tukuy wasikipi kawsakmasikikunatapish Tata Diosmi kushichishunkichi.”

⁶Chashna Tata Dios kushichinanpa willaptikichi ichara chay wasiyuk runaka munanman Tata Dios kushichinanpa. Paykuna munaptinkuna Tata Dioska kushichinkasapa. Mana munaptinkunaka mana kushichinkasapachu. ⁷Allita chaskishuptinkuna chay wasillapi kipariychi. Ama rillaychichu chikan chikan wasikunapi yaykuk. Chay kiparinaykichi wasipi tukuy karashunankunata mikuychi upyaychi. Paykuna chaywan yachachikushkaykichipa pagarashuykankichi. ⁸Suk llaktapi chayaptikichi chay runakuna munashushpa karashunkichi. Imatapish kaptin karashuptinkuna mikuychilla. ⁹Chay chayashkaykichipi unkudu runakunata tarishpaykichi alliyachiychi. Tukuy paykunata willaychi: “Tata Diosmi sukaman munan mandunpi kawsanaykichipa.”

¹⁰Chaymanta chikan llaktapi chayaptikichi ichará chaypi kawsak runakuna mana chaskishunayankichimanchu. Chaymanta llukshishpa willaychi: ¹¹“Kankuna mana chaskiwaptikichika ñukaykuna chakinikuna susyanta tapsishpa llukshinisapa. Kankunapi kiparin uchaykichi. Mana chaskiwashpaykichipish allita yachaychi: Tata Diosmi sukaman munan mandunpi kawsanaykichipa.”

¹²Allita uyariwaychi. Mana chaskishuptikichika Tata Dioska sukaman kastigankasapa. Ñawpa Sodoma llaktapi kawsak runakunamanta Tata Dioska paykunata ashwan sinchita kastigankasapa.

Jesus chay mana kreyikunayak runakunata llakichirkan.

(Mt 11.20-24)

¹³Jesuska yachachikuyllapi katirkan: —¡Alaw! Chay ishkay llaktakuna Korasinpi Betsaidapi kawsakkunata

llakichini. Chay ishkay llaktakunapi aypa almirana ruranata rurashkani. Chaykunata kawashpankunapish uchankunata mana nima wanayansapachu. Chayrayku Tata Dioska paykunata sukaman kastigankasapa. Tiro Sidon llaktakunapi ñuka almirana ruranakunata rurashka kaptinika chaypi kawsak runakuna uchankunamanta wanamansapa karkan Tata Diosta kreyinankunapa. Llakina llachapata churakunmansapa karkan uchpapi tiyarishpa llakinankunapa. ¹⁴Chayrayku kastigakunan diya Tiropi Sidonpi kawsakkunamanta Tata Dioska ashwanta kastigankasapa Korasinpi Betsaidapi kawsak runakunata.

¹⁵Chaymanta Kapernaum llaktapi kawsak runakuna yuyansapa sieluman riyta Tata Dioswan kawsak. Chashna yuyashpankunapish Tata Dios manami sielumanka pushankasapachu. Manllayba tuta likidu uchkuman kachankasapa mana ñukata kreyiwashkankunarayku.

¹⁶Chaymanta Jesuska chay kachaykanaan runakunata kashkan willarkansapa: —Yachachikuk riptikichi kankunata uyariwaykansapa. Kankunata chiknishushpaykichika ñukatami chikniwaykansapa. Ñukata chikniwashpankunaka kachamuwak Tatayni Diostapish chikninsapa.

Jesus chay kanchis chunka runakunata yachachishpa kacharkansapa.

**Chay kanchis chunka runakuna
yachachikushkankunawasha
kutirkansapa.**

¹⁷Jesus chay kanchis chunka runakunata kachaptin aypa llaktakunapi yachachikuypi purirkansapa. Chaypina kushikuypuru kutishpankuna Jesusta willarkansapa:

—Maestru, kanpa shutikiipi willaptinikuna supaykunapish kasuwashpankuna runakunamanta llukshishkasapa.

¹⁸Chashna chay runakuna willaptinikuna Jesuska willarkansapa:

—Ariya shutinipi tukuy layata atipankichi rurayta. Ñuka kawashkani sielumanta supaykunapa ashwan sinchi kamachikukninta llipyakshina urmamuptin. ¹⁹Chay supaykuna machakuyshina alakrashina wakllichishunayankichi. Ñuka kankunata sukaman yanapashkaykichi tukuy laya supaykunata karkunaykichipa. Karkup-tikichipish mana nimanachishunkichichu. ²⁰Kankuna sukaman kushikushkankichi supaykunata runakunamanta llukshichishpaykichi. Ñuka willaykichi ashwanta kushikuychi shutikichi sielupi killkaduna kaptin.

**Jesus kushikurkan.
(Mt 11.25-27; 13.16-17)**

²¹Chashna chay runakunata willaptin Tata Diospa Espiritun Jesusta sukaman kushichirkan. Chaypina Tatan Diosta willarkan:

—Tatayni, sielupi allpapi allima kamachikukmi kanki. Kanka tukuy mana kreyinakuk runakunallata allita yachachinki. Chaymanta kikinkunallamanta yachak runakunata mana nimata yachachishkankichu. Chayrayku Tatayni, alabayki. Ariya, Tatayni kushikushpa chashna munashkanki rurayta.

²²Tatan Dioswan parlashkanwasha Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Tataynika willawarkan ñukalla tukuy layata kamachikunaynipa. Payllami ñukata allita riksiwan. Kankunaka manami allitachu riksiwankichi. Tata Diospa wambran kashpayni ñukallami payta allita rikisini. Ñuka munashkayni runakunata riksihiptini Tataynita rikisinsapa.

²³⁻²⁴Chaymanta Jesuska disipulunkunallata pakallalla willarkansapa:

—Allita willaykichi. Ñawpa tiempupi yachachikuk runakuna aypa kamachikuk runakunapish sukaman shuyawashpa ruranaynita kawanayarkansapa yachachikunaynita uyarinayarkansapa. Tukuy paykuna mana kawawashpara mana uyariwashpara wañurkansapa. Kankuna ruranaynita kawashpaykichi yachachikunaynita uyarishpaykichi sukaman kushikunchi.

**Alli yanapakuk samaritano runapa
ejemplunta Jesuska
yachachikurkan.**

²⁵Chaymanta suk diya suk runa rirkan Jesusta parlachik. Chay runaka Moisespa killkashkankunata yachachikuk. Payka yachanayarkan Jesus allitachu manachu yachachikuykan nishpa. Chaypina Jesusta ladunchashpa tapurkan:

—Maestru ¿imatatí ruranayni tiyan Tata Dioswan mana tukuy niyukta sielupi kawsak rinaynipa?

²⁶Chashna chay runa tapuptinna Jesuska willarkan:

—¿Leyishkankichu chay ñawpa killkadukunata? ¿Imata ruranaykipatí willashunki?

²⁷Chaypina chay runaka willarkan:

—Moisespa killkashkan riman: “Kamachikuk Tata Diosnikita tukuy shunku kuyanayki tiyan. Tukuy layata allita rurashpa sukaman munashpa allimata yuyashpa Tata Diosta kuyanayki tiyan. Chaymanta kikiki kuyanakuksina tukuy runamasikikunata kuyanayki tiyan.”

²⁸Chaypina Jesuska willarkan:

—Allitami ayniwashkanki. Tukuy willawaykanaykita rurashpaykika rinkimi mana tukuy niyukta Tata Dioswan sielupi kawsak.

²⁹Chaypina chay runaka runamasinta mana kuyaykashpa kuyakukshina tukushpana Jesustaka tapurkan:

—¿Maykan runatatí kuyasha?

³⁰Chashna chay runa tapuptinna Jesuska yachachishpa suk ejemplunta willarkan:

—Jerusalen llaktamanta Jeriko llaktaman suk runa rirkan. Ñanpi riykuptin suwakuna tinkurkansapa. Paykunaka tukuy laya tiyapunanta llachapankunatapish kichurkansapa. Wañunayanankaman sukaman makashpa sakirkansapa. ³¹Ñanpi chay makadu runa wañunayaykaptin suk *saserdote chay ñanta riykashpa tarirkan. Payka ladeyashpa mana nima yanapanayashpa sakirkan. ³²Chaymanta saserdote pa yanapaknin runa chay makadu runataka tarirkan. Paypish mana yanapanayashpa sakirkan.

³³Chaymanta *Samariamanta runa chay ñanta riykashpa chay makadu runataka tarishpa llakichirkan. ³⁴Payna sukaman llakichishpa llikipushkankunata tipi wirawan tipi vinuwan ampipurkan. Chaymanta llachapawan llikipushkankunata wankupurkan. Ampishkanwashpa burrunpa sawanpi churashpa llaktakaman pusharkan. Suk wasipi churak rirkan chaypi kuydanankunapa. ³⁵Chaymanta kayantin pakariptin chay Samariamanta runa wasi doynunta kullkita pagararkan. Paytaka willarkan: “Kay unkudu runata allita kuydanki. Kay kushkayni kullki pishiptinka kannami paktachinki. Kutimushpayninami kutichishkayki.”

³⁶Chay ejemplunta yachachishpa Jesuska chay yachachikuk runataka tapurkan:

—Chay kimsa runakunamanta ¿maykantí makadu runapa kuyak runa karkan?

³⁷Chaypina chay runaka Jesustaka willarkan:

—Chay llakichishpa yanapak runa makadu runata kuyarkan.

Chaypina Jesuska willarkan:

—Kanpish iden chay yanapakuk runashina tukuy runamasikikunata yanapashpa kawsay.

**Jesus Mariyapa Martapa wasinpi
yaykushpa yachachikurkan.**

³⁸Jesuska yachachikuyllapi disipulunkunawan tantalla purirkansapa. Suk diya chayarkansapa suk llaktapi. Chaypi suk warmi Marta Jesustaka kushikushpa wasinpi chaskirkan. ³⁹Martapa tiyarkan suk ñañan Mariya. Mariyaka Jesuspa chakin kuskapi tiyarirkan yachachikunanta uyarinanpa. ⁴⁰Chaykamanka Martaka aypa mikunata yanushpa sukaman turbakuykarkan. Chaypina Jesusta willarkan:

—Maestru ¿ariya ñukataka manachu llakichiwanki? Kay ñañaynika sakiwashka sapallayni yanukunaynipa. Willay yanapawak shamunanpa.

⁴¹Chashna willaptinna Jesuska Martataka willarkan:

—Alaw Marta, rikchak layata rurashpayki sukaman turbakunki. ⁴²Trabajanaykimanta ashwan alli kanman Tata Diospa rimananta yachakunaykipa. Mariyaka ñami allitana yachakuykan. Mana munanichu yachakuykananta michanaykipa.

**Jesus tukuy disipulunkunata
yachachirkansapa imashnami Tata
Dioswan parlankasapa nishpa.**

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Chaymanta suk diya suk chunllapi Jesuska Tata Diosta oraykarkan. Orayta tukuchashkanwashka suk disipulun ladunchashpa willarkan:

—Maestru, Juan Bawtista tukuy disipulunkunata yachachirkansapa orayta. Kanpish payshina yachachiwaysapa.

²Chashna disipulunkuna yachakunayaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka Tata Diosta orashpaykichi kashna willaychi:

“A Tata Dios, kanmi kanki Tataynikuna.

Munanisapa tukuy runakuna rimanankunapa sukaman alli rurak kanaykita.

Munanisapa tukuy runakuna kanta kasushushpa kawsanankunapa.

³Tukuy diya mikunaynikunata kuwaysapa.

⁴Runamasinikuna mana allita rurawaptinkuna ñukaykuna perdonanisapa.

Chashnashina kanpish uchaynikunamanta perdonawaysapa.

Yanapawaysapa ama supay munachiwanankunapa mana allita rurayta.”

⁵Jesus ashwanta entiendichinayashpankuna suk ejempluta willarkansapa:

—Ichara suk amiguykichi chawpi tutapi wasikichiman rinman.

Kayashushpaykichi willashunkichiman:

“Amigu, suk tipi mikunaykita kuway.

⁶Wasinipi suk amiguyni yarkaymanta chayamushka. Manami nima laya mikuna tiyawanchu karanaynipa.”

⁷Chashna amiguykichi mañashuptikichi wasikichi ukumanta manami willamunkichimanchu: “Ama shamuychu rikchachiwak. Wasini punkuna ñami alli wichkaduna. Tukuy wambraynikunawan ñami samaykanisapana. Kashna ora mananami atipaninachu nimata kuynikita.”

⁸Allita willaykichi. Amiguykichi sukaman mañashuptikichika atarinaykichi tiyan mañashushkanta kuk. Mana munashpaykichipish atarishpa kunaykichi tiyan sukaman mañashuptikichi.

⁹Mash allita uyariwaychi. Kankuna suk imata munashpaykichi Tata Diosta

mañaychi. Mañashkaykichita Tata Dioska kushunkichi. Maskashkaykichita tarinkichi. Punkuta takaptikichi kicharinka. ¹⁰Tata Diosta mañak runaka chaskinkami. Tata Diosta maskak runaka tarinkami. Tata Dios punkunta takak runapa kicharinkami.

¹¹Kankunapa wambraykichi challwata mañashuptikichi ¿kunkichimanchu machakuyta? ¹²Runtuta mañashuptikichi ¿kunkichimanchu alakrata? ¹³Kankuna mana alli rurak kashpaykichipish wambraykichita allikunata kunkichi. Tata Dioska kankunamanta ashwan alli rurakmi. Chayrayku roygaptikichi Espiritunta kushunkichi.

**Runakuna rimarkansapa
supaykunapa mandakuknin
yanapaptin Jesus atipananta
supaykunata llukshichiyta.**

(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴Suk diya suk runamanta Jesuska supayta llukshichirkan. Supay unkuchiptin chay runaka mudu karkan. Jesus supayta llukshichtinna chay runaka atiparkan rimakuyta. Rimakup-tin kawak runakuna sukaman almirarkansapa. ¹⁵Chaypina suk runakuna Jesuspa rimarkansapa:

—Supaykunapa kamachikuknin *Belsebu kay runata yanapaptin supaykunata llukshichin.

¹⁶Suk runakuna Jesusta pantachichi-nayashpankuna willarkansapa:

—Kunanlla suk almirana ruranata ruray chayta kawashpa yachanaynikunapa Tata Dios yanapashunkichu manachu nishpa.

¹⁷Chaypina Jesuska yuyayninkunata yachashpa willarkansapa:

—Suk llaktapi kawsak runakuna chikninakushpa makanakushpankuna kikinkunapura kulluchinakunsapa. Sukaman makanakushpankuna wasinku-

natapish urmachinsapa. ¹⁸Kankunaka rimaykankichi supaykunapa kamachikuknin Belsebu yanapawananta. Chayta rimashpaykichi mana kuskatachu rimaykankichi. Supaykunapa kamachikuknin yanapawashpaka kikinpa supayninkunallawan makanakuykanmansapa. Kikinkunapura makanakushpa kulluchinakunmansapa.

¹⁹Belsebu yanapawaptinka ¿piti disipuluykikunata yanapan supaykunata llukshichinankunapa? Allita yachanchi Tata Dios paykunata yanapananta. Chayrayku ñukata yuyawashpaykichi llullachinakuykankichi. ²⁰Tata Dios yanapawaptin supaykunata atipani llukshichiyta. Chayrayku yachanaykichi tiyan Tata Dios kachamuwashkanta kankuna paypa mandunpi kawsanaykichipa.

²¹Chaymanta Jesus suk ejempluta willashpa entiendichirkansapa supayta kallpachik nananta;

—Suk sinchi runa wasinta kuydashpa tukuy laya tiyapunanta allita wakaychan. Alli armadu kashpa rikchak layanta amachan. ²²Allita kuydashpa wakaychaptin-pish paymanta ashwan sinchi runa shamushpa armankunata kichushpa kallpachin. Chay wasiyuk runaka yuyarkan armankunawan makanakushpa kuydanakuyta. Chashna yuyaptin-pish chay ashwan sinchi runa armankunata kichushpa tiyapunankunata kichun apananpa.

²³Kankuna mana kreyiwashpaykichika chikniwankichi. Mana yanapawashpaykichika sukunata ñukamanta ashuchiykankichi.

**Jesus supayadu runapa
ejemplunta yachachirkan.**

(Mt 12.43-45)

Jesus yachachikuyllapi katirkan:

²⁴—Chaymanta suk runamanta supay llukshishpa chakidu chunlla allpapi

purin samanayashpa. Mana ni maypi samananta tarishpa riman: “Shu, kutishalla chay llukshimushkayni runallaman.” ²⁵Chay runaman kutishpa tarin iden suk wasi chuya chuya pichadutashina. ²⁶Chaypina kanchis ashwan mana alli rurak supaymasinkunata rin kayak. Tukuy paykuna rinsapa chay runapi yaykuk. Chashna modomanta chay runaka ñawpa kawsashkanmanta ashwan mana allikunata rurashpana kawsan.

²⁷Chashna Jesus yachachikuykaptin suk warmi chay runakunapa chawpinmanta sinchita rimashpa payta willarkan:

—Mamayki kushikushpa kawsan wawayashushkanrayku wiwashushkanrayku.

²⁸Chashna chay warmi willaptinna Jesuska willarkan:

—Mamaynimanta ashwan allita kushikunsapa Tata Diospa rimananta uyarishpa kasukuk runakuna.

**Chay runakuna Jesusta
roygarkansapa almirana
ruranata rurananpa.
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)**

²⁹Jesus yachachikuykaptin ashwan aypa runakuna tantanakurkansapa uyarik. Tukuy paykunata Jesuska yachachishpankuna willarkansapa:

—Kankunaka mana alli rurak kashpaykichi sukaman roygawankichi almirana ruranakunata ruranaynipa. Roygawaptikichipish mana nimata kankunapa rurashachu. Ñuka mana niman suk almirana ruranata ruraptinipish Tata Diosmi ruranka iden ñawpa alli yachachikuk Jonasp tiempunpishina. ³⁰Jonaska kimsa diyata suk atun challwa wiksanpi kawsarkan. Chaymanta kimsa diyapina kocha mañanpi chay challwaka paytaka

kipnarkan. Chaypina Jonas Ninive llaktapi yachachikuptin chay mana alli rurak runakuna kreyirkansapa Tata Dios kachamushkanta. Kimsa diya ukun challwa wiksanmanta Jonas llukshimushkashina ñukapish wañuyanta kimsa diya ukun kawsamusha. Chaypina yachankichi Tata Dios ñukata kachamuwashkanta. ³¹⁻³²Jonaska Ninive llaktapi kawsak runakunata willarkansapa Tata Dios kastiganankunata. Chayta uyarishpankuna paykuna Tata Diosta kreyishpa mana alli ruranankunamanta wanarkansapa. Tata Dios kastigakunan diya chay runakuna sukaman chatashunkichi mana ñukata kreyiwashkaykichirayku. Ñuka Jonasmanta ashwan alli yachachikukmi kani.

Chaymanta ñawpa tiempu suk karu llaktamanta suk kamachikuk warmi shamurkan yachaysapa Salomonta uyarik. Ñuka Salomonmanta ashwan alli yachaysapa kani. Chayrayku Tata Dios kastigakunan diya chay alli kamachikuk warmika kankunata chatashunkichi mana kreyiwashkaykichirayku.

**Jesus yachachikurkan Tata Diosta
kreyishpa luspishina
kawsanankunapa.
(Mt 5.15; 6.22-23)**

³³Jesuska yachachikuyllapi katirkan:

—Alkusata apichishpanchi altupi churanchi tukuy wasipi yaykuk runakuna allita kawakunankunapa. Mana ni pi alkusata apichinchu uchku ukupi pakananpa. Nima apichinchu suk kajon ukunpi churananpa. ³⁴Kankunapa ñawikichi kuerpuykichipa lusninmi. Yuyaynikichika shunkuykichipa lusninmi. Allikunata yuyashpaykichika allita rurashpa kawsankichi. Allita rurashpa kawsashpaykichika luspishina kawsankichi. Mana allikunata yuyash-

paykichi mana allita rurashpa tutapishina kawsankichi. ³⁵Kuydanakuychi ama tutayadupi kawsanaykichipa. ³⁶Kankunaka allita yuyashpa allita rurashpa kawsashpaykichi lusyukna kankichi. Manana nima tutayadupishinanachu kawsankichi.

Jesus piñayarkan fariseo runakunata.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lk 20.45-47)

³⁷Chaymanta Jesus yachachikushkan-washa suk *fariseo runa willarkan wasinpi mikuk rinanpa. Jesus almitishpa chay runapa wasinpi yaykushpa rirkan mesapi mikuk.

³⁸Payka mikukpacha rirkan mana makinta mayllashpa. Chay fariseo runaka Jesusta yuyarkan mana makinta mayllashpa mikuptin.

³⁹Chaypina Jesuska payta willarkan:

—Kankuna fariseokuna Tata Diospi chuya chuya rikurinaykichipa mayllanankichi. Chaykamanka mana allita yuyaykushpa kawsankichi. Sukkunapa tiyapunanta munashpa suwankichi. Iden suk kallana suk vasu washanlla maylladushina kankichi. ⁴⁰Sawallamanta mayllanakushpaykichi sukaman llullachinakuykankichi. ¿Manachu yachankichi Tata Dios tukuy tiyakta rurashpa yuyaynikichitapish rurashkanta? ⁴¹Kankunaka runamasikichita tukuy shunku kuyashpa yanapashpa kawsaychi. Chaypira iden chay kallana ukun chuya chuya maylladushina kankichi.

⁴²Ñukaka kankuna fariseokunata llakichiykichi Tata Dios kastigashunaykichita yuyashpa. Kankunaka tukuy chakraykichipi wiñakkunata chunkamanta sukta Tata Diosta kunkichi. Chayta kushpaykichipish runamasikichita chiknishpaykichi mana allita

ruraykankichi. Mana Tata Diosta kuyashpa kawsankichi. Tata Dioska munan tiyapushunaykichimanta ashwan alli kakta kunaykichipa. Chay kushkaykichimanta ashwanta munan runamasikichita yanapashpa kawsanaykichipa. Munan paytapish kuyashpa kawsanaykichipa.

⁴³Ñukaka kankuna fariseokunata sukaman llakichiykichi Tata Dios kastigashunaykichita yuyashpa. Tantanakunankuna wasipi ashwan alli tiyarinapi tiyarinayankichi. Chaymanta kallipi purishpaykichi munankichi tukuy runakuna manchashushpa rimachishunaykichipa.

⁴⁴Llakichiykichi Tata Dios kastigashunaykichita yuyashpa. Kankunaka mana alli rurak kashpaykichi wañudu pampanapa uchkushinami kankichi. Runakuna mana yachashpa chay uchkupi wañudukuna pampadu kanankunata sawanta purinsapa. Chashnashina runakuna mana riksishushpaykichi kreyinsapa alli yachachikuk kanaykichita.

⁴⁵Chashna Jesus fariseokunata willaptin Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna willarkansapa: —Maestru, fariseo runakunata piñayashpaykika ñukaykunatapish sientichwaykankisapami.

⁴⁶Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna, kankunata llakichiykichi Tata Dios kastigashunaykichita yuyashpa. Kankunaka tukuy runakunata willankichi mana atipanankuna layata ruranankunapa. Iden llashakpuru kargata aparichikukshina kankichi. Rikchak layata ruranankunapa willashpaykichi mana niman suk tipita yanapanayankichichu nima kikikichi rurankichichu.

⁴⁷⁻⁴⁸Kankunata llakichiykichi Tata Dios kastigashunaykichita yuyashpa. Kankunapa

ñawpa awiluykichi wañuchirkansapa Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunata. Chaymanta kankunaka chay ñawpa yachachikukunata yuyashpa pampadukuna sawanpi suk tumbata rurankichi.

Chayta rurashpaykichi entiendichikuykanchi yuyanaykichita chay ñawpa awiluykichi-purashkan alli kashkanta.

⁴⁹⁻⁵¹Kallarinanmantapacha ñawpa awiluykichi wañuchirkansapa alli yachachikuk runakunata. Primeruka Abelta wawkin wañuchirkan. Chaymanta wañuchikuyllapi katirkansapa Sakariyasta wañuchinankuna tiempukaman. Sakariyasta wañuchirkansapa Tata Diosta kuyanan wasi punku ladunpi *altar sikipi.

Chaymanta kankuna iden ñawpa awiluykichishina Tata Diospa rimananta yachachikukunata chikninkichi. Tata Dioska yachaysapa kashpa kankunapa rimarkan: “Ñuka kankunaman alli yachachikuk runakunata kachasha. Paykunata kachaptini sukkunata wañuchinkichi. Sukkunata chiknishpa padesichinkichi.” Chayta rimarkan Tata Dioska. Kunan allita willaykichi: Tata Dios kankunata willashunkichi uchayuk kanaykichita tukuy chay runakuna wañuchidu kashkankunarayku.

⁵²Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna, kankunata llakichiykichi. Kankunaka yachachikuk runakuna kashpaykichipish Tata Diospa rimananta mana allitachu yachachikukichi nima entiendinayankichichu. Chaymanta runakuna entiendinayaptinkuna michankichi.

⁵³Chashna Jesus willaptinna fariseo runakunaka Moisespa killkadunta yachachikuk runakunapish sukaman piñakurkansapa. Paykunaka piñakushpankuna amichishpa tapuyllapi katirkansapa. ⁵⁴Jesusta rimananllawan sukaman pantachichinayarkansapa awtoridarkunapi chatanankunapa.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa ama
llullachinakushpa
kawsanankunapa.**

12 ¹Jesus yachachikuykaptin waranka waranka runakuna tantanakurkansapa uyarik. Sukaman aypa kashpankuna nitinakurkansapa. Chaypina paykuna uyariykaptinkuna Jesuka disipulunkunata yachachishpa willarkansapa:

—*Fariseo runakuna rimansapa Tata Diosta allita uyariykanankunata. Chashna rimashpankunapish mana allita rurashpa kawsaykansapa. Kankunaka ama paykunashina kawsaychichu. ²Tukuy runakuna imatapish pakallalla ruraptinkuna Tata Dioska yachan. Chayta tukuy runakunata riksichinkasapa. ³Kankuna suk imata pakallalla rimaptikichi Tata Dioska uyarin. Chaytapish tukuy runakunata yachachinkasapa. Wasikichi ukupi suk imata pakallalla rimaptikichi chikan runakuna sinchita rimashpa tukuyta willankasapa.

⁴Ñukapa kuyanakupmasinikuna kaptikichi sukaman allita yachachishkaykichi. Runakuna wañuchishunayaptikichi ama manchakuychichu. Paykuna wañuchishushpaykichipish mana ashwanta nimanachishunkichichu.

⁵Willaykichi pitami manchanaykichi tiyan nishpa. Tata Dioska atipan wañudukunata mana tukuyiniyuk ninapi churayta. Chayrayku Tata Diosllata manchanaykichi tiyan ama chaypi kastigashunaykichipa.

⁶Chaymanta yachachiykichi Tata Dios sukaman kuyashunaykichita. Pichka pishkillukunata rantinchi ishkay kullkillawan. Pishkillukuna mana aypa chaniyuk kaptin-pish Tata Dioska mana ni sukta kunkanchu. ⁷Paymi aypa

pishkillukunamanta kankunata ashwanta kuyashunkichi. Chaymanta yachan kankunapa chukchaykichi mashnami tiyan nishpa. Tata Dios sukaman kuyashuptikichi payllatana manchaychi. Ama runakunata manchaychichu.

**Jesus disipulunkunata
willarkansapa Tata Diospa
Espiritun yanapanankunata.
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)**

⁸Jesuskaya yachachikuyipi katirkan: —Allita uyariwaychi. Kankuna runamasikichita willaptikichi kreyiwak kanaykichita ñukapish Tata Diospa *angelninkunata willasha ñukapa kanaykichita. ⁹Runamasikichita willaptikichi mana riksiwanaykichita ñukapish Tata Diospa angelninkunata willasha mana kankunata riksinaynita. ¹⁰Ñukaka sielumanta runami kani. Chashna kaptinipish suk runa ñukata washanchawashpa mana alli kanaynita rimaptinipish Tata Dioska payta perdonanka. Chaymanta paypa Espiritunta washanchashpa chiknishpa sakra mana alli kananta rimaptin Tata Dioska mana kutin perdonankachu.

¹¹Ichará chiknishuknikichi tantanaku-nankuna wasiman pushashunkichiman awtoridarpi chatashunaykichipa. Chayman pushashuptikichi ama manchakuychichu. Ama yuyaychichu imatami awtoridarkunata willasha nishpa. ¹²Awtoridarkunapi kaptikichi Tata Diospa Espiritun yachachishunkichi imatami rimankichi nishpa.

**Jesuskaya yachachikurkan aypa
kullkiyuk runapa ejemplunta.**

¹³Chaymanta aypa runakunapa chawpinkunamanta suk runa Jesusta willarkan:

—Maestru, wawkinita willapay tataynipa tiyapunanta patumawanpanpa.

¹⁴Chashna chay runa willaptinna Jesuska willarkan:

—Amigu, manami shamushkanichu tiyapushuknikichita patumaknikichi.

¹⁵Chaymanta Jesuska chay runakunata willarkansapa:

—Ama sukaman munaychichu rikchak layayuk kayta. Tata Diosllami kawsayta kushunkichi. Chayrayku mana nimananchu tukuy layayuk mana nimayuk kanaykichipa.

¹⁶Jesuskaya yachachikushpalla suk ejempluta parlachikurkan:

—Tiyarkan suk runa tukuy layayuk. Chay runapa chakrankunapi tukuy laya tarpudukuna aypata wayuchakurkan.

¹⁷Chaypina chay runaka yuyayninpi rimarkan: “¿Imatati rurasha? Muru wakaychana wasinikunapi tukuy pallashkaynikuna manana paktannachu.” ¹⁸Chayta yuyaykushpa kikinlla willanakurkan: “Ñami yuyashkanina imatami rurasha nishpa. Shu urmachisha murukunata wakaychanayni taksha wasinikunata. Chayllapi ashwan atun wasikunata rurachisha. Chaypi chay aypa muru pallashkaynita allita wakaychasha. ¹⁹Chayta rurashpana sukaman aypa watakunata kushikusha rikchak laya wakaychadu tiyawaptin. Manana trabajashpa sukaman kushikushpa mikusha upyasha.”

²⁰Chashna chay runa kikinlla willanaku-ptin Tata Dioska willarkan: “Kanka sukaman mana alli yuyayukmi kanki. Kunan tutami wañunki. Wañuptiki ¿pipati kiparinka tukuy kay aypa tiyashuk murukunaka?”

²¹Chay ejempluta yachachikushkan-washa Jesuska willarkansapa:

—Chay runaka kikinllapa tukuyta tantanachishpa Tata Diospa ñawpak-ninpi mana nimayukchu rikurin. Tata Dioska tukuy chay laya runakunata kastigankasapa.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa Tata Dios
wambrankunata rikchak layata
kunankunata.**

(Mt 6.25-34)

²²Jesus chay aypa runakunata yachachishkanwasha disipulunkunallata willarkan:

—Allita uyariwaychi. Ama turbachinakushpa yuyaychichu imatami mikusha imatami llachapakusha nishpa. ²³Mana llachapaykichillatachu mikunaykichillatachu yuyashpa ashwan alli kanman Tata Diosta kasushpa kawsanaykichipa.

²⁴Mash yuyaykuychi imashnami pishkillukuna kawsansapa nishpa. Paykunaka mana nima murukunata tarpunsapachu. Paykunapa mana nima muru wakaychana wasinkuna tiyapunsapachu. Mana nima murukunata tarpuptinkunapish Tata Dioska aypa mikunankunata kunsapa. Kankunata Tata Dioska pishkillukunamanta ashwan allita kuyashunkichi. Chashna kuyashushpaykichi kawsanaykichipa rikchak layata kushunkichi.

²⁵Kankunaka wiñadu kashkaykichimanta sukaman turbachinakushpa ¿atipankichimanchu ashwanta wiñaytaka? ²⁶Mana ni chayta atipashpaykichika ¿imapatí llachapaykichillapi sukaman yuyankichi?

²⁷Mash kawaychi chay allima sisakunata. Chaykunaka mana nima trabajansapachu nima puchkakunsapachu. Mana puchkakushpankunapish sukaman allima mudakudushina rikurinsapa. Ñawpa kamachikuk Salomonpa llachapankuna sukaman allima rikurirkan. Paypa llachapanmanta chay sisakuna ashwan allimata rikurinsapa.

²⁸Tata Dioska kiwakunata wiñachin sisananpa. Chay sisakuna suk diyallapa allima rikurishkanwasha rupachinchi-

sapa. Chayta kawashpa ¿imapati mana kreyikunkichi Tata Dios chay sisakunamanta ashwan allima mudachishunaykichita? ²⁹Ama turbachinakushpa mikunaykichita upyanaykichita maskashpalla kawsaychichu. ³⁰Tata Diosta mana kasushpa kawsak runakuna tukuy chaykunallata yuyashpa kawsansapa. Ama paykunashina kawsaychichu. Kankunapaka tiyanmi kuydakuk yanapakuk Tata Diosnikichi. Paymi allita yachan imakunami illashunkichi nishpa. ³¹Kankunapa alli kuydakuk Tata Diosnikichi tiyaptin ashwanta munaychi paypa mandunpi kawsayta. Paypa munashkankunata rurashpa kawsaptikichika paymi rikchak layata kushunkichi.

³²Kankunaka alli kuyanayni ovejaynikunami kankichi. Mana aypa kashpaykichipish ama nimata manchaychichu. Tata Dios kuyashushpaykichi munan paywan tantalla mana tukuyiniyukta kawsanaykichipa. ³³Tata Dios kuyashup-tikichi kankunapish runamasikichita kuyashpa yanapashpa kawsaychi.

Mana kullkikichi tiyaptinka tiyapushunaykichita rantikushpa mana nimayuk runakunata yanapaychi. Paykunata yanapashpa kawsashpaykichi Tata Diosta kushichiykankichi. Paymi sielupi tukuy layata kushunkichi. Sielupi kawsaptikichi tiyapushunaykichi mana mawkayankachu. Mana nimapish illashunkichinachu. Sielupika suwa runakuna mana yaykunkasapachu. Chaypika poliillakuna mana tiyancho nimata wakllichinankunapa. ³⁴Imatacha tukuy shunku munashpa wakaychankichi chayllata yuyashpa kawsankichi.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa patronnintashina
shuyanankunapa.**

³⁵⁻³⁶Chaypina Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Uyariychi kay ejempluta: Ñukaka tataykichishinami kani. Kankunaka wiwachuynikunashinami kankichi. Chayrayku suk funsiamanta kutimukta-shina shuyawaychi. Allita prontanakushpa iden tutapi alkusaykichita apichikshina shuyawaychi. Uyari uyari shuyawaychi punkuta takaptini utkakushpa kicharinaykichipa. ³⁷Allita prontanakushpa shuyawashpaykichi chayamuptini sukaman kushikunchi.

Allita willaykichi. Ñukami mikunaykichita karashkaykichi mesapi mikunaykichipa. ³⁸Chayamunaynita yachashpaykichi uyari uyari shuyawanaykichi tiyan. Tutapish kaptin pakarinan orapish kaptin chayamusha. Chashna uyari uyari shuyawashpaykichi chayamuptini sukaman kushikunaykichi tiyan.

³⁹Chaymanta willaykichi. Suk wasiyuk runa yachashpa imay orami suwa shamunka nishpa allita shuyanman ama nimata suwapunanpa. ⁴⁰Kankunapish allita prontanakushpa shuyawaychi. Ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni mana nima yuyashkaykichi orami chayamusha.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa alli rurak
wiwachunkunashina kanankunapa.**

(Mt 24.45-51)

⁴¹Jesus yachachikuptin Pedru tapurkan:

—Maestru ¿chaytaka ñukaykunallatachu yachachikaykankisapa? ¿Tukuy runakunatachu yachachiykanki?

⁴²Chashna Pedru tapuptinna Jesuska suk ejempluta willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Suk patronchikan llaktaman rinanpa wasinpi suk alli rurak yachaysapa wiwachunta willan tukuy wiwachumasinkunata trabajachinankunapa. Chaymanta willan oranpi karanankunapa. ⁴³Chay wiwachu

patronnin willashkankunata ruranan tiyan. Patronnin kutimushpa tarinka allita ruraykaptin. Chaypi chay wiwachu sukaman kushikunka.

⁴⁴Allita willaykichi. Chay wiwachu allita rurashpa shuyaptin patronninka willanka tukuy laya tiyapunanta kuydananpa. ⁴⁵Ichara chay wiwachun yuyanman patronnin mana utka kutimunanta. Chaypina kallarinman wiwachumasinkunata makashpa sufrichiyta. Payllana sukaman mikushpa upyashpa machashpa kawsanman. ⁴⁶Chashna mana allita ruraykaptin mana yuyashkan oras patronka chayamunman. Chaypina chay mana alli rurak wiwachunta sukaman kastiganka. Tukuy mana alli rurak runakunawan tantallata kastiganka.

⁴⁷Ichara suk wiwachu patronnin willashkanta allita yachaykashpa mana nima prontanakunmanchu mana nima kasunmanchu. Willashkanta mana rurapin patronninka sukaman makanka.

⁴⁸Ichara suk wiwachu mana yachanmanchu imatami patronninka willashka nishpa. Chayrayku mana ruranmanchu. Paytaka patronninka mana sukamanchu makanka.

Ñukami patronnikichishina kani. Kankunata sukaman allita yachachishkaykichi. Sukkunamanta kankuna ashwan allita yachankichi. Kankunata sukaman yachachishkaynirayku sukkunata yachachinaykichi tiyan.

**Jesuka disipulunkunata
willarkansapa runakuna paykunata
chikninankunata.**

(Mt 10.34-36)

⁴⁹Jesus yachachikushpa willarkansapa:

—Kay allpaman shamushka kaptini mana kreyiwak runakuna kankuna

kreyiwak runakunata ninawan rupachikshina padesichishunaykichi tiyan. Sukaman munayman chay ninawanshina padesichishunaykicipa yachakunaykicipa ama uchallikushpa kawsayta. ⁵⁰Ñuka sukaman padesishpa wañunayni tiyan. Tata Dios willawashkanta sukaman munaykani rurayta.

⁵¹Ichará kankuna yuyaykankichi ñuka shamushkaynirayku runakuna mana makanakunkasapanachu nishpa. Mash allita uyariwaychi. Mana alli rurak runakuna tukuy ñukata kreyiwak runakunata chikninkasapa. ⁵²Kunanmantapacha suk familyapi ishkay laya kawsak runakuna tiyankasapa. Sukkuna ñukata kreyiwankasapa. Sukkuna mana kreyiwankasapachu.

⁵³Mana kreyiwak runakuna kreyiwakunata sukaman chikninkasapa. Suk mana kreyiwak tata kreyiwak wambranta chikninka. Mana kreyiwak runa kreyiwak tatanta chikninka. Suk mana kreyiwak mama kreyiwak warmi wawanta chikninka. Mana kreyiwak warmi kreyiwak mamanta chikninka. Suk mana kreyiwak suedra kreyiwak nueranta chikninka. Mana kreyiwak nuera kreyiwak suedranta chikninka.

⁵⁴Chashna dispulunkunata yachachishpana Jesuska tukuy katik runakunata willarkansapa:

—Inti yaykunapi yana puyukunata kawashpaykichi rimankichi tamyanyananta. Chay rimashkaykichishina deveras tamyán. ⁵⁵Chaymanta uraymanta wayra shamuptin rimankichi rupay nanananta. Uraymanta wayraptin chay rimashkaykichishina deveras rupay sinchita nanan. ⁵⁶Kankunaka yachak runakuna kashpaykichipish Tata Diospa munananta mana rurankichichu. Tamyánanta rupay nanananta yachaykashpaykichi ¿imapatí mana yachankichi sielumanta shamushkaynita?

⁵⁷¿Imapatí mana kikikilla yachanki imami alli rurana nishpa? ⁵⁸Ichara chiknishuk runa awtoridarkunapi chatashushpa pushachishunkiman. Amarapish awtoridarpí chayashpaykira chatashuk runawan allita parlay allichanaykicipa debikushkaykita amana awtoridarpí yaykunaykicipa. Mana allichaptiki awtoridarpí chayaptiki paymi guardiyakunata willanka karselpi wichkashunaykicipa. ⁵⁹Allita uyariway. Tukuy debikushkaykita mana pagarakunaykikamanka manami karselmanta llukshinkichu.

**Jesus yachachikurkan Tata Dios
kastiganankunata tukuy mana alli
rurak runakunata.**

13 ¹Jesus yachachikushkanwasha suk runakuna laduncharkansapa. Paykunaka Jesusta willarkansapa kamachikuk Pilato Galileamanta runakunata wañuchichishkanta. Chay runakuna Tata Diosta kuyashpankuna animalkunata wañuchiyrkansapa. Animalkunata wañuchiyrkaptinkuna Pilatoka chay runakunata wañuchichirkansapa. Chaypina paykunapa yawarninkuna chay animalkunapa yawarninkunawan chakrunakurkan.

²Chayta willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ichará kankunaka yuyaykankichi chay Galileamanta wañuchidu runakuna tukuy runamasinkunamanta ashwan uchasapa kashkankunata. Ichará yuyaykankichi chayrayku paykunata Pilato wañuchichishkankunata. ³Mash allita uyariwaychi. Chay wañuchidu runakunaka manami ashwan uchasapachu karkansapa. Kankunapish mana uchaykichimanta wanashpaykichika paykunashina wañunaykichi tiyan.

⁴Chay Siloe torre urmashpa chunka pusak runakunata nitishpa wañuchir-

kansapa. Ichará kankunaka yuyankichi chay wañudu runakuna Jerusalenpi kawsakmasinkunamanta ashwan uchasapakuna kashkankunata. ⁵Mash allita uyariwaychi. Chay wañuk runakuna manami ashwan uchasapachu karkansapa. Kankunapish mana uchaykichimanta wanashpaykichika paykunashina wañunkichi.

⁶Chaymanta Jesus suk ejempluta rimashpa yachachikurkan:

—Suk runapa uva chakranpi suk *igo kaspi tiyarkan. Chay runa rirkan chay kaspita chapak yachanayashpa wayuyuknachu manachu nishpa. Kawak rishpa mana nima wayuyuktachu tarirkan. ⁷Chaypina chakranta kuydak runata willarkan: “Ñami kimsa watatana shamuni kay igo kaspita chapak wayunkunata munashpayni. Kunankaman mana nima wayuyuktachu tarimuni. Kunanka waktakuy ama kay allipapi yankamanta kananpa.”

⁸Chashna waktakunanpa willaptin chakran kuydak runaka patronnintaka willarkan: “Amara waktakuyparachu. Aku suk watatara shuyaypa ichará wayuchakunka. Allpanta aspishpa ñupuyachisha. Chaymanta animalkunapa ismankunata churasha. ⁹Ichará chaywan wayuchakunka. Mana ni chaywan wayuchakuptinka willawanki waktakunaynipa.”

Jesus samana diya kumurayadu warmita alliyachirkan.

¹⁰*Samana diya kaykaptin Jesuska yachachikuykarkan tantanakunankuna wasipi. ¹¹Chaypi tiyarkan suk unkudu warmi. Payka chunka pusak watatana kumurayadu kawsarkan supay unkuchiptin. Mana nima kuskayayta atiparkanchu.

¹²Jesuska payta llakichishpa willarkan:

—Wambrayni, ¡kuskayamuyna! ¡Ñami sanuna kanki!

¹³Chaypina Jesus paypi makinta churashkan oras chay warmika kuskayarkan. Chashna alliyashpana sukaman kushikushpa Tata Diosta alabarkan. ¹⁴Alliyachishkanta kawashpana chay tantanakunankuna wasipi kamachikuk runa sukaman piñakurkan. Payka piñakurkan Jesus samana diyapi chay warmita alliyachishkanrayku. Chay kamachikuk runaka chay aypa runakunata piñayashpa willarkansapa:

—¡Sokta diyatami allima trabajanan-chipaka! Unkudu kashpaykichika shamuychi chay sokta trabajana diya kay runa alliyachishunaykichipa. ¡Ama shamuychichu samana diyapi kay runa alliyachishunaykichipa!

¹⁵Chashna chay kamachikuk runa piñakuptinna Jesuska willarkan:

—Kankuna llullakushpa rimankichi alli rurak runakuna kanaykichita. ¿Manachu samana diya kaykaptinpi vakaykichita burruykichita paskankichi yakukuk pushanaykichipa? ¹⁶¿Manachu Tata Dios burruykichimanta vakaykichimanta kay warmita ashwanta llakichin? Payka ñawpa awilunchi Abrahampa mirakninmi. ¿Imapatí kay samana diya mana alliyachiyman? Chunka pusak watatanami supayka kay warmitaka watashpa kumurayachishpa unkuchishka.

¹⁷Chashna Jesus rimaptinna chiknik runakunaka sukaman pinkachinarkansapa. Chaymanta Jesuska kuyak runakunaka sukaman kushikurkansapa kawashpankuna chay almiranakunata ruraptin.

Jesus yachachikurkan taksha murillupa ejempluta.

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸Chaymanta Jesuska kashkan yachachirkansapa:

—Suk ejempluta parlachiykichi entindinaykichipa imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa.

¹⁹Kankuna Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichika takshasillu mostasa murillukunashina kankichi. Suk runa chay murilluta chakranpi tarpun. Chaypi chay murillu wiñashpa ramachakun. Ramachakuptin aypa pishkillukuna chaypi wasichakunsapa.

**Jesus yachachikurkan
levadurapa ejemplunta.**

(Mt 13.33)

²⁰Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kashkan suk ejempluta yachachiykichi entindinaykichipa imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa. ²¹Suk warmi panta rurashpa aypa machkawan suk tipi *levadurata churashpa chakrun. Levadurata churap-tin tukuy chapuduta allita pukuchin. Kankuna Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichi chay alli levadura-shina kankichi.

**Jesus yachachikurkan pimi
Tata Diospa kawsananpi
yaykunka nishpa.**

(Mt 7.13-14, 21-23)

²²Chaymanta yachachikushkanwasha Jesuska Jerusalemman rirkan. Chayman riykashpa llaktan llaktanpi yachachikuy-pi rirkan. ²³Chaypina suk runa tapurkan:

—Maestru ¿manachu Tata Dioska aypa runakunata kastigunmanta salvashpa sielupi yaykuchinkasapa?

²⁴Chashna tapuptin Jesuska willarkan:

—Tata Diospa kawsananpi yaykunayashpaykichika suk llañu punkutashina yaykunaykichi tiyan. Modosta ruraychi chaypi yaykunaykichipa. Allita willaykichi. Aypa runakuna chay punkuta

yaykunayashpankunapish manami tukuychu atipansapa yaykuyta. ²⁵Ñuka wasi doynunshina kashpayni punkuta wickaptini kankuna washamanta kayawashpa willawankichi: “¡Señor, punkuta kichariy yaykunaynikunapa!” Chashna willawaptikichi ukumanta willashkaykichi: “Manami riksiykichichu maymantami kankichi.” ²⁶Chaypina willawankichi: “Kanwan tantalla mikushkanisapa upyashkanisapa. Llaktaynikunapi chayashpayki yachachiwarkankisapa.” ²⁷Chashna willawaptikichi kashkan willashkaykichi: “¡Manami riksiykichichu! Kankunaka sukaman mana alli rurak runakuna kankichi. ¡Chayrayku ñukamanta ashuychi!”

²⁸Chashna willaptini kankunaka sukaman llakishpa kiruykichita mukushpa wakanaykichi tiyan. Chaypina Tata Diospa kawsananpi ñawpa awilunchi Abrahamta Isakta Jakobota kawankichi. Chaymanta tukuy ñawpa yachachikuk runakunata kawankichi. Tukuy paykunata kawashpaykichi sukaman llakishpa wakakunkichi. ²⁹Inti llukshimunamanta inti yaykunanmanta anakmanta uraymanta aypa runakuna Tata Diospa kawsananpi yaykunkasapa. Tukuy paykuna tiyarishpa mesapi mikunkasapa. ³⁰Suk kankuna yuyankichi primeru Tata Diospa mandunpi yaykuyta. Chashna yuyaptikichipish Tata Dioska washata yaykuchishunkichi. Chaymanta chay mana yaykuyta yuyanakup runakunata Tata Dioska primeru yaykuchinka.

**Jesus wakakurkan Jerusalemni
kawsak runakuna mana payta
munaptinkuna.**

(Mt 23.37-39)

³¹Jesus Jerusalemman riykaptin *fariseo runakuna ladunchashpa willarkansapa:

—Chay kamachikuk *Herodesmi wañuchichishunayanki. Chayrayku kayllamanta kutiy.

³²Chayta willaptinkunana Jesuska willarkansapa:

—Herodeska suk manchana laya animalshina manchachiwanayan. Rillaychi willak: Ñuka Tatayni Dios willawashkanta tukuchanaynikaman runanayni tiyan. Willaychi runakunamanta supaykunata llukshichiykanaynita unku dukunata alliyachiykanaynita. ³³Kunan kaya kayawashan Tata Diospa munananllata rurashpa katisha. Tukuy chayta rurashpa Jerusalem llaktapi wañunayni tiyan. Jerusalempi awilunchikuna ñawpa alli yachachikuk runakunata wañuchirkansapa. Chayrayku chay llaktallapi kankunapish ñukata wañuchiwanaykichi tiyan.

³⁴Llakichiykichi, Jerusalempi kawsak runakuna. Kankunaka tukuy alli yachachikuk runakunata wañuchinkichi. Chaymanta Tata Dios kachamushkan yachachikuk runakunatapish ruminchashpa wañuchinkichi. Ñuka aypa kuti kankunata amachanayashkaykichi iden suk wallpa wawankunata tantanachishpa rikran sikipi amachakshina. Sukaman kankunata amachanayaptinipish mana nima munankichichu. ³⁵Mash uyariwaychi. Mana munawashkaykicherayku llaktaykichi chunlla likidu kiparinka.

Chaymanta willaykichi: Suknin diya kankunaka willawanaykichi tiyan: “Kanka sukaman allimami kanki Tata Diosmanta shamudu runa kashpayki.” Chashna willawanaykichi diyakaman mananami kawawankichinachu.

Jesus samana diya alliyachirkan punkidu runata.

14 ¹Suk diya Jesuska rirkan kamachikuk *fariseo runapa wasinpi mikuk. Chay diya karkan

*samana diya. Chaypi mikuykaptinna Jesusta chiknik fariseo runakuna chatanayashpankuna chapaykarkansapa.

²Chaypina Jesuspa ñawpakninman shamurkan suk punkiy unkuyuk runa.

³Jesus payta kawashpa fariseokunata Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata tapurkansapa:

—¿Imatati Moisespa killkadunpi yachachiwanchisapa? ¿Almitiwanchichu manachu samana diya unku du runata alliyachinanchipa?

⁴Chashna Jesus tapuptinkunana chay fariseo runakunaka mana nimata aynirkansapachu. Chaypina Jesuska chay unku du runataka makinmanta apishpa alliyachishpa willarkan wasinman kutinanpa. ⁵Chaymanta fariseokunata willarkansapa:

—May willawaychi. Samana diya ichara wambraykichi vakaykichi suk uchkupi urmanman. Samana diya kaptin ¿maykan kankunati chay uchkupi urmaduta mana surkunkichiman?

⁶Chashna Jesus willaptinkunana fariseo runakunaka mana nimata atiparkansapachu ayniyta.

Jesus yachachikurkan ama llullachinakushpa yuyanankunapa ashwan alli kanankunata.

⁷Chay fariseopa wasinpi mikuk yaykushpankuna runakuna munarkansapa ashwan alli bankupi tiyariyta. Chayta kawashpana Jesuska willarkansapa:

⁸—Mash uyariwaychi. Suk kasarachikuk runa funsiaman konvidashuptikichika ama chay kasarakkunapa ladunpi tiyariychichu. Chaypi tiyariptikichika ichara kanmanta ashwan munadu runa washata shamunman. ⁹Kankuna chay alli bankupi tiyariptikichika kasarachikuk runaka ladunchashushpaykichi

willashunkichiman: “Kay bankumanta atariy kay runa tiyarinanpa.” Chashna willashuptinkuna pinkaynikichita muchushpaykichi rinkichi washa bankupi tiyarik. ¹⁰Chayrayku kasarachikuk runa konvidashuptikichika chayana bankullapi tiyariychi. Chayllapi tiyariptikichi ichara chay kasarachikuk runaka yaykuchishunkichiman mesapi mikunaykichipa. Chaypirami kankunawan tiyaridu runakunaka kawankasapa ashwan munadu kanaykichita.

¹¹Kankuna kikikichilla kreyinakushpa kawsaptikichi Tata Dios pinkachishunkichi. Kankuna allillapi mana kreyinakushpa runamasikichita kuyashpa yanapaptikichi Tata Dios sukaman kushikushpa yanapashunkichi.

¹²Chaymanta Jesuska chay wasinpi karak fariseota willarkan:

—Kanka konvidakushpayki mikuk shamunankunapa ama konvidaychu parlakmasikikunallata, nima wawkikikunallata, nima aylluykikunallata, nima tukuy layayuk llaktamasikikunallata. Paykunata konvidaptikika kantapish konvidashunkasapa. Kankuna sukwan sukwan kutichinakushpaykichi kikikichilla kushichinakuykankichi. ¹³Ashwan allita runanayashpa fiestaykiman yaykuchiy mikuk mana nimayuk runakunata, makin tipidukunata, kojokunata, mana kawakukkunata. ¹⁴Tukuy chay laya runakunata konvidaptiki paykunaka mana kutichishuyta atipankasapachu. Chaypira Tata Dios tukuy alli rurak runakunata kawsachimushkan diya premyuykita kushunki.

**Jesus yachachikurkan
atun fiestapa ejemplunta.**

(Mt 22.1-10)

¹⁵Jesus yachachikuptin uyarishpana chay mesapi mikuykak runakunamanta suk runa paytaka willarkan:

—Tata Dios sielupi suk fiestata ruraptin chaypi mikuk runakuna sukaman kushikunkasapa.

¹⁶Chashna chay runa willaptin Jesuska suk ejempluta rimashpa willarkan:

—Suk runa atun fiestata rurashpa aypa runakunata konvidachirkan wasinpi mikuk rinankunapa. ¹⁷Mikuna alli kaptinna suk wiwachunta kacharkan tukuy konvidadukunata kayak.

¹⁸Chashna kayak riptin paykunaka aynirkansapa mana atipanankunata riya. Suk runa willarkan: “Chayrak chakrata rantishkani. Chayta kawak rinayni tiyan. Chayrayku willay ama piñakunapa mana riptini.” ¹⁹Suk konvidadu willarkan: “Chunka vakatami rantishkani. Chaytami rinayaykani kawak allichu manachu nishpa. Chayrayku willay ama piñakunapa mana riptini.” ²⁰Chaymanta suk konvidadu willarkan: “Chayrak kasarashkani. Warminita mana sakiyta atipanichu. Chayrayku mana rinichu chay fiestaman.”

²¹Chashna mana niman suk runa katinayaptinkuna chay kayakuk runaka kutirkanna. Chaypina fiestakuk runata willarkan mana ni pi shamunayanankunata mikuk. Chayta uyarishpa fiestakuk runaka sukaman piñakurkan. Piñakushpa wiwachuntaka willarkan: “Kunanka utkakushpa rillay kayamuy-sapa kallipi plasapi tiyak runakunata. Pushamuysapa mana nimayukkunata, makin tipidukunata, kojokunata, mana kawakuy atipakkunata. Tukuy paykunata konvidamuy-sapa mikuk shamunankunapa.”

²²Chashna willaptin wiwachunka tukuy willashkanta rurarkan. Chaymanta fiestayuktana willarkan: “Tata, ñami tukuy willawashkaykitana rurashkani. Aypa runakunata

pushamuptinipish pishinllami kay wasiki untanapa.”²³ Chashna chay wiwachun willaptinna fiestakuk runaka willarkan: “Rillay ñankunamanta chaymanta wasi pampankunapi puriykak runakunata pushamuk. Apurashpa pushamuysapa kay wasini untanapa.”²⁴ Allita willaykichi. Chay ñawpakta konvidadukunaka manami kay fiestaynipika mikunkasapanachu.”

**Tukuy layamanta ashwan allita
Jesusta kuyananchikuna tiyan.**

(Mt 10.37-38)

²⁵Chaymanta mikushkankunawasha Jerusalem llaktaman Jesuska rirkan. Chayman riykaptin aypa runakuna katirkansapa. Jesuska tikrakushpa chay katik runakunata yachachirkansapa:

²⁶—Kankuna disipuluynikuna kanayashpaykichika tataykichimanta, mamaykichimanta, warmikichimanta, wambraykichimanta, wawkikichimanta, panikichimanta ñukata ashwan allita kuyawanaykichi tiyan. Kuyanakunaykichimanta ashwan allita ñukata kuyawaychi. Mana chashna allita kuyawashpaykichika manami disipuluynikunachu kankichi.²⁷ Sukaman padeshishpaykichipish runakuna chiknishuptikichipish ñukallata katiwanaykichi tiyan. Allita katiwashpaykichika disipuluynikunami kankichi.

²⁸Mash allita uyariwaychi. Suk runa kuyadukan altu wasita ruranayashpa allita yuyaykunan tiyan imakunatami chay wasipaka munan nishpa.²⁹ Mana allita yuyaykushpa ichara kallarinnanllapi sakinman mana tukuchayta atipashpa. Chay mana tukuchadu wasita kawashpa tukuy runakuna chay wasichakuk runata asichishpa rimanmansapa:³⁰ “Mash kawaychi. Chay runaka llullakushpa kallarishka wasichakuyta. Manami atipanachu

tukuchayta.” Kankunapish chay wasichakunayak runashina allita yuyaykushpa ñukata katiwanaykichi tiyan.

³¹Chaymanta ichara suk sinchi kamachikuk runa makanakunayanman chikan llaktapi kamachikuk runawan. Chaypaka allita yuyaykunan tiyan: “Ñukapa chunka waranka soldaduynikunalla tiyan. Chay suk kamachikuk runaka ishkey chunka waranka soldadukunawan shamuykan. ¿Atipashachu manachu makaytaka?”³² Chaypina mana makayta atipananta yuyashpa chay kamachikuktaka willachinan tiyan amana shamunankunapa makanakuk.

³³Kankunapish chay makanakunayak runashina allita yuyaykuychi katiwankichichu manachu nishpa. Mana tukuy layaykichita sakishpa katiwashpaykichika manami disipuluynikunachu kankichi.

**Jesus yachachikurkan alli
kachishina kananchikunapa.**

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴Chaymanta Jesus willarkansapa: —Sinchi kachika rikchak layapami alli. Allpayuk kachi mana nimapa allichu.³⁵ Chay allpayuk kachita allpapi churaptinchipish mana nimapa allinachu nima kiwata wiñachinanpa. Mana nimapa alli kaptin wishchunchi. Allita uyariwaychi. Kankunapish mana allita kreyiwashpa kawsashpaykichika chay mana alli kachishinami kankichi.

**Jesus yachachikurkan chinkadu
ovejapa ejemplunta.**

(Mt 18.10-14)

15¹Chaymanta Jesus yachachikushkanwasha aypa runakuna laduncharkansapa ashwanta uyarinayashpa. Suk runakuna karkansapa *romano gobiernupa kullki kibrakuk-

kuna. Sukkuna karkansapa mana allita rurashpa kawsak runakuna. ²Chay aypa runakuna Jesusta ladunchaptinkuna *fariseokuna Moisespa killkashkanta yachachikuk runakuna kawarkansapa. Paykunaka Jesusta washanchashpankuna rimarkansapa:

—Kay runaka chay uchasapa runakunata munashpa paykunawan mikun. Paykunawan mikushpa mana allitachu ruran.

³Mana allita ruraykananta rimaptinkuna Jesuska uyarirkan. Chaypina suk ejempluta willarkansapa:

⁴—Ichara kankunapa tiyan pachak ovejaykichi. Chay pachakmanta ichara suk oveja chinkanman. Kankunaka chay aypa ovejaykichita pastupi sakishpaykichi ¿manachu chay chinkaduta rinkichi maskak tarinaykichikaman? ⁵Tarishpaykichi kushikuypuru wantushpa wasikichiman pushankichiman.

⁶Chaypina familyaykichita aylluaykichita tantanachishpa kushikushpa willankichiman: “Shamuychi ñukawan kushikuychi. Ñami kay ovejayni chinkadutaka tarishkanina.”

⁷Mash allita uyariwaychi. Kankuna suk chinkadu ovejaykichita tarishpaykichi sukaman kushikunkichi. Chashnami sielupi kawsakkunapish iskun chunka iskun alli rurak runakuna tiyashkanmanta ashwanta kushikunsapa suk runa uchanmanta wanaptin.

**Jesus yachachikurkan chinkadu
kullkipa ejempluta.**

⁸Chaymanta Jesuska chikan ejempluta yachachikurkan:

—Ichara suk warmi chunka kullkin-kuna tiyapushkanmanta sukta chinkachinman. ¿Manachu chayta maskan tarinankaman? Alkusanta apichishpa wasinta kuchun mañanta pichashpa maskan. ⁹Tarishpana

kushikuyninwan warmimasinkunata tantanachishpa willanka: “Ñukawan kushikuychi. Ñami chay chinkadu kullkinitaka tarishkanina.”

¹⁰Mash allita uyariwaychi. Chay warmi kullkinta tarishpa sukaman kushikurkan. Chashnashina *angelkunapish sukaman kushikunsapa suk runa uchankunamanta wanaptin.

**Jesus yachachikurkan tatanmanta
ashudu waynapa ejempluta.**

¹¹Jesuka chikan ejempluta yachachikurkan:

—Suk runapa tiyarkan ishkey ullku wambrankuna. ¹²Suk diya winshu wambran tatantaka willarkan: “Tatayni, patumawayna tukuy ñukata kuwanaykitana.” Chashna mañaptinna chay runa tukuy tiyapunanta ishkanin wambrankunata patumarkansapa.

¹³Chaypina chay winshu wambranka tatan tukuy kushkanta rantikurkan. Chay kullkiwan rirkan suk karu llaktapi kawsak. Chay karu llaktapina sukaman mana allikunata rurashpa tukuy kullkinta tukucharkan. ¹⁴Chaypina chay kawsanan llaktapika sinchi yarkay tiyarkan. Chay wayna mana kullkiyuk kashpana yarkarkan. ¹⁵Chashna sukaman yarkashpa rirkan willak suk runata trabajachinanpa. Chay patronka kacharkan chakranpi kuchinkunata karashpa trabajanpana. ¹⁶Chaypina chay waynaka kuchikunapa mikunanta sukaman mikunayarkan. Munaptinpish mana ni pi ni chay laya mikunata kararkansapachu. ¹⁷Sukaman yarkashpana tatanta yuyashpa rimarkan: “Tataynipa trabajadorninkunapa aypa mikunankuna puchun. Chaykamanka kaypika yarkaymanta ñuka wañunayaykani. ¹⁸Shu kunanlla tatayniman kutisha. Kutishpayni willasha: ‘Munanayni tatayni, kanmanta ashush-

paynika uchallikushkanimi. Chaymanta mana Tata Diospa munananta rurashpa kawsashkani. ¹⁹Chayrayku amana kawawaynachu wambraykitashina. Suk trabajadornikitashina trabajachiway.”

²⁰Chashna allita yuyaykushpa chay waynaka tatanman kutirkan. Tatanpa wasinpi manara chayaptinra karupi kaptinlla tatanka riksirkan. Sukaman llakichishpa kallparkan tinkuk. Chaypina wambranta abrasashpa mucharkan. ²¹Payka tatantaka willarkan: “Munanayni tatayni, kanta sakishpayni Tata Diosta rabyachirkani kantapish rabyachishkayki. Amana kawawaynachu wambraykitashina.”

²²Chashna willaykaptinna tatanka trabajadorninkunata kayashpa willarkansapa: “Utkakushpa apamuychi mushuk llachapata wambraynita mudachinaykichipa. Chaymanta suk anilluta dedunpi churapuychi. Mushuk ushutantapish churachiychi. ²³Chaymanta rillaychi pushamuk chay ashwan gordo beshekuta. Chayta wañuchishpa fiestata rurashpa mikuypachi. ²⁴Kay wambrayni wañudu kashkanmantashina unay tiempumantanami rikurimushka. Chinkadu kashkanmanta ñami rikurimushkana.” Chashna chay runa rimaptin alli fiestata rurarkansapa.

²⁵Chay fiestata ruraykaptinkuna chay mayor wambranka chakranpi karkan. Chakranmanta kutimuykashpa wasinpi chayaykashpa bombota kenata uyarirkan fiestata ruraykaptinkuna. ²⁶Fiestakuykaptinkuna uyarishpana tatanpa trabajadorninta kayashpa tapurkan: “¿Imatati ruraykansapa tatayni wasinpi?” ²⁷Chaypina chay runaka willarkan: “Chay chinkadu wawkikika ñami rikurimushkana. Chayrayku tataykika kushikuyninwan alli fiestata ruraykan. Wawkiki sanu chayamushka kaptin ashwan gordo beshekuta wañuchichishka.”

²⁸Chashna willaptinna chay mayor wambranka sukaman piñakurkan. Mana nima chay fiesta wasipi yaykunayarkan-chu. Fiesta wasimanta tatanka llukshishpa rirkan willak paywan fiestakuk yaykunapa. ²⁹Chaypina chay wayna piñakushpa tatantaka willarkan: “Kanka allita yachanki aypa watatana mana ni mayman suchushpayni kanta yanapashkaynita. Chashna allita yanapaptinipish mana niman suk kuti niman suk chivuta kuwashkankichu amiguynikunawan fiestata rurashpa mikunaynikunapa. ³⁰Kunan waynandera warmikunawan uchallikushpa kullkikita tukuchak wambrayki chayamushkana. Chayamuptin paypana chay ashwan gordo beshekuta wañuchishpa alli fiestata ruraykanki.”

³¹Chashna chay mayor wambran piñakushpa willaptinna tatanka willarkan: “Munanayni wambrayni, kanka tukuy diyami ñukawan kawsaykanki. Tukuy laya tiyawakmi kanpa kanan tiyan. ³²Chaykuna kanpa kaptin ¿imapatí piñayawanki? Kay wawkikika wañudu kashkanmantashina rikurimushka. Chinkadu kashkanmanta ñami rikurimushkana. Chayrayku alli kashka fiestata ruranchipa. Akuychi kushikushpa fiestakuypachi.”

Jesus yachachikurkan empleadu runapa ejemplunta.

16 ¹Chaymanta Jesuska disipulunkunata suk ejemplunta willarkansapa:

—Suk kullkisapa runa tiyarkan. Chay aypa kullkiyuk runa suk empleadunta willarkan tukuy tiyapunanta kuydanapa tukuy trabajadorninkunata-pish trabajachinankunapa. Suk diya chay trabajadorkuna patronninkunapi rirkansapa chay trabajachikuk runata chatakuk. Willarkansapa: “Ñami

kullkikitaka tukuchaykanna mana allikunata rurashpa.”² Chashna chatakuptinkunana patronka chay empleadunta kayashpa willarkan: “Yachashkani llullachiwaykanaykita. Kunanmantapacha manana munaninachu ñukapi trabajanaykipa. Chayrayku kawachiway chay killkashkaykita imakunatami rantikushkanki imakunatami rantishkanki nishpa.”

³Chashna patronnin willaptinna chay runaka sukaman llakishpa yuyaykurkan: “Patronnini kay trabajuynimanta surkuwaptinka ¿imata rurashpanatí kawsasha? Mana atipanichu chakrata rurashpa trabajayta. Pinkakuni kullkita mañakushpa kawsayta.”⁴ Mana trabajuyuk kaptini runakuna wasinkunapi chaskiwanankunapa ñami yuyashkanina imatami rurasha nishpa.”

⁵Chashna yuyashpa chay empleaduka patronninta debik runakunata sukmanta sukmanta kayarkansapa. Sukta tapurkan: “Kanka ¿mashnatati patronninitaka debinki?”⁶ Payka willarkan: “Ñuka pachak lata aseytitami debini.” Chaypina chay empleaduka willarkan: “Mash kaway. Ñukami yanapashkayki. Kaypimi killkadu chay debishkaykika. Kunan tiyarishpa mushuktana killkay. Pichka chunka lata aseytita debinaykillata killkay. Ñukapish chayllata killkasha patronnini kawananpa.”

⁷Chashna chay debikuk runata killkachishkanwasha chay empleaduka sukta tapurkan: “Kanka ¿mashnatati patronninitaka debinki?” Payka willarkan: “Suk pachak kostal *trigutami debini.” Chaypina chay empleaduka willarkan: “Mash kaway. Ñukami yanapashkayki. Kaypimi killkadu debishkaykika. Kunan pusak chunka kostal debinaykillata killkay. Ñukapish idenllata killkasha patronnini kawananpa.”

⁸Chaymanta chay patron empleadun rurashkanta yachashpa rimarkan: “Chay empleaduynika yachaysapami kashka. Payka debiwak runakunata yanapashka paykunapish payta yanapanankunapa.”

Chay ejempluta rimashkanwasha Jesuska disipulunkunata willarkansapa: —Mana alli rurak runakuna Tata Diosta riksik runakunamanta sukaman ashwan yachaysapakunami.

⁹Mash allita uyariwaychi. Tukuy kay allpapi tiyapushunaykichiwan sukkunata yanapaychi paykuna sukaman kuyashunankunapa. Chashna tiyapushunaykichiwan runamasikichita yanapaptikichi selupi paykuna kushikushpa chaskishunkichi mana tukuyiniyukta chaypi kawsanaykichipa.

¹⁰Kankuna kuskata rurashpa mana llullakushpa tipi tiyashunaykichiwan runamasikichita yanapashpaykichika aypa tiyashunaykichiwanpish mana llullakushpalla yanapankichi.

Chaymanta tipi tiyashunaykichiwan runamasikichita llullachishpaykichika aypa tiyashunaykichiwanpish llullachishpa mana yanapankichichu.¹¹ Chashnami kankuna kay allpapi tiyashunaykichiwan mana runamasikichita yanapaptikichika Tata Dios selupi mana premyuykichita kushunkichichu.

¹²Chaymanta runamasikichipa tiyapunanta mana kuydayta yachaptikichi Tata Dioska manami ashwantachu kushunkichi.

¹³Suk trabajador mana atipanchu ishka patronpi trabajayta. Sukllallata kasunan tiyan. Suk patronninta kasushpa suktaka mana kasunnachu. Kankuna chay trabajadorshina kankichi. Kankunapish kullkiyayta munashpalla kawsashpaykichika manana atipankichinachu Tata Diosta kasushpa kawsayta.

¹⁴Chashna Jesus yachachikuptin uyarishpankuna chay kullkita sukaman

munak *fariseokuna Jesusta asichirkan-sapa. ¹⁵Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kankuna mana alli rurak runakuna kaykashpaykichipish munankichi tukuy runakuna rimanankunapa alli rurak kanaykichita. Tata Dioska tukuy mana alli yuyaynikichita allita riksin. Chay laya yuyaynikichita Tata Dios kawan millanapa layata.

¹⁶Tukuy ñawpa alli yachachikuk runakuna Moisesmanta Juankaman Tata Dios kachamunan runa shamunanta yachachikurkansapa. Chay tiempuman-tapacha ñuka yachachiykichi Tata Diospa mandunpi yaykunaykichita. Aypa runakuna sukaman munashpa sinchikushpa padesishpa yaykuykansapa.

¹⁷Kay allpa chay sielu kulluptinpih Tata Dioska killkadunpi tukuy rimashkanta ruranka.

**Jesus yachachikurkan
kasaradukuna ama warminta
wishchunankunapa.**

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸Chaymanta Jesus willarkansapa:

—Kankunaka yuyankichi warmichita wishchushpaykichika mana uchallikuykanaykichita. Chayta yuyashpaykichika kikikichilla llullachinakuykankichi. Warmikichita wishchushpa chikan warmiwan kasarashpaykichika uchallikuykankichimi. Chaymanta chay wishchudu warmiwan kasarak runapish uchallikuykan.

**Jesus yachachikurkan tukuy
layayuk wañudu runapa
ejemplunta.**

¹⁹Jesuskachikan ejemplunta willarkansapa:

—Suk tukuy layayuk runa tiyarkan. Chay runaka sukaman allima

llachapanta mudakuk. Tukuy diya allima fiestakunata rurak. ²⁰Chaymanta tiyarkan suk mana nimayuk runa. Paypa shutin karkan Lasaro. Lasaroka kiri likidu karkan. Payka tukuy diya tiyarik chay aypa kullkiyuk runapa wasin punkupi. ²¹Chay kiri likidu runa sukaman mikunayak tukuy layayuk runapa mesanmanta urmachidukunata. Chay punkupi tiyaridu kaptin allkukuna kirinkunata llakwapuksapa.

²²Suk diyana chay Lasaroka wañurkan. Tata Diospa *angelinkuna payta pusharkansapa Abrahamwan sielupi kawsananpa. Chaymanta chay aypa kullkiyuk runapish wañurkanna. Paytaka pamparkansapa. ²³Chay runaka rirkan mana tukuykiyuk nina rawrakman. Chaypi sukaman padesyikashpa karumanta kawarkan Lasarota Abrahamwan tantallata. ²⁴Payta kawashpana sinchita rimashpa Abrahamtaka willarkan: “Tatayni Abraham, llakichiwashpa Lasarota willapay shamunanpa kalluyini puntata suk tipi yakuwan ñuyuchipak. Ñukaka kay ninapi sukamanmi padesyikani.”

²⁵Chashna willaptinna Abrahamka willarkan: “Wambrayni, allita yuyay allpapi kawsashkaykita. Kan sukaman allita kawsashkanki. Kay Lasaroka allpapi kawsashpa sukaman yarkarkan sukaman padesirkan. Kunanka payka kushikuykan. Kanka sukaman padesyikanki. ²⁶Chaymanta tiyan suk manllayba rarka ama ni pi pasanampa. Chayrayku kanman Lasaroka mana atipanachu riyta. Nima kanpish atipankichu kayman chayamuyta.”

²⁷Chashna willaptinna chay tukuy layayuk kashka runaka willarkan: “Tatayni Abraham, roygayki Lasarota kachanaykipa tataynipa wasinman. ²⁸Payta kachaptiki pichka wawkinikunata yachachinmansapa ama ñukashina

kay mana tukuyiniyuk ninaman shamunankunapa.”

²⁹Chashna willaptinna Abrahamka willarkan: “Paykunapa tiyan Moisespa killkadunkuna. Chay killkadunkunapi willashkankunata kasuchunsapa.”

³⁰Chaypina chay runaka aynirkan: “Ariya tata Abraham, chay wawkinikuna mana Moisespa killkadunta kasunayansapachu. Ichara suk wañudu runa kashkan kawsamushpa yachachikuk riptin kreyikunmansapa.” ³¹Chaypina Abrahamka willarkan: “Chay wawkikikuna mana Moisespa nima alli yachachikuk runakunapa yachachikunanta kasunayansapachu. Chashnashina mana nima kreyinkasapachu suk wañudu runa kashkan kawsamushpa riptin yachachikuk.”

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa tukuy
runamasinkunata
perdonanankunapa.**

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

17 ¹Chaymanta Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Kay allpapi tiyan uchallichishunayak runakuna. Tukuy paykunata Tata Dioska sukaman kastigankasapa. ²Amarapish uchallichishuptinkunara alli kanman suk atun rumi makita kunkanpi watashpa atun yakupi wishchunankunapa. Sipikushpankuna manana ni pita uchallichinkasapanachu. ³Allita kuydanakuychi ama uchallikunaykichipa. Tata Diosta kreyikmasiki rabyachishuptin rillay willak amana mana allita rurashunapa. Chaypina almitishuptin perdonay. ⁴Kuti kuti rabyachishuptinperdonanayki tiyan. Ichara suk diyapi kanchis kuti rabyachishunkiman. Chaymanta ichara kanchis kuti willashunkiman: “Mana kashkan rurashanachu” nishpa. Chashna willashuptikika perdonanayki tiyan.

⁵Chashna Jesus yachachikuptinna disipulunkunaka willarkansapa:

—Maestru, yanapawaysapa ashwanta kanta kreyinaynikunapa.

⁶Chashna disipulunkuna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ñukata tukuy shunku kreyiwashpaykichika chay wiñaykak kaspita willankichiman: “Kaymanta ashushpa rillay wiñamuy chay yaku mañanpi.” Chashna willaptikichi chay kaspika kasushunkichi. Taksha murillushina tipisitullatapish kreyiwashpaykichika tukuy willashkaynita atipankichiman rurayta.

⁷Kankunapa wiwachuykichi rinman chakraykichipi trabajak. Chaypi allpata araduan aspin. Vakaykichitapish kuydan. Chaymanta chakraykichimanta kutimuptin kankuna mana willankichichu: “Shamuy mikuyna” nishpa.

⁸Ashwan willankichi: “Mikunaynita shamuy rurak. Ñuka mikuykaptini upyaykaptini sirvimuway. Karawashkaykiwasharami kanka mikunki upyanki.” ⁹Chaymanta chay wiwachuykichita mana willankichimanchu: “Allita karawashkanki” nishpa. ¹⁰Chay wiwachuykichishina Tata Dios willashushkanta rurashpaykichilla willanaykichi tiyan: “Kan willawashkaykita rurashkanisapa. Chayrayku mana meresinisapachu alabawanaykipasapa.”

**Jesus chunka lasaruyak
runakunata alliyachirkan.**

¹¹Chaymanta yachachikushkanwashina Jesuska disipulunkunawan Jerusaleman rirkansapa. Chayman rishpankuna *Samaria partita Galilea partita puriykarkansapa. ¹²Chayta rishpankuna suk llaktapi chayarkansapa. Chaypi chunka runakunawan tinkunakurkansapa. Tukuy paykuna kiri likidu lasaru unkuyuk karkansapa. Paykunaka mana

animukurkansapachu Jesusta ladunchayta. ¹³Karullamanta sinchita rimashpa willarkansapa:

—Maestru, ñukaykunatapish llakichiwaysapa.

¹⁴Chaypina Jesuska paykunata kawashpa llakichishpankuna willarkansapa:

—*Saserdotekunaman rillaychi paykuna yachanankunapa allinachu kankichi manachu nishpa.

Chashna willaptinkuna chay chunka runakunaka rirkansapana. Manara saserdotekunapi chayashpankunara chunkantin alliyarkansapa Jesus alliyachiptinkuna. ¹⁵Kirinmanta alliyadu kawanakushpa chay chunkamanta suk runalla Jesusman kutirkan. Kushikushpa sinchita rimashpa Tata Diosta sukaman alabarkan. ¹⁶Kushikuypuru rirkan Jesuspa ñawpakninpi kunkurikushpa agradesik. Chay kutimuk runaka Samaria partimanta karkan. ¹⁷Chay runalla kutimuptin Jesuska almirashpa disipulunkunata willarkansapa:

—Chunkantinta alliyachishkani. ¿Maysapanatiya chay iskun runakunaka? ¹⁸¿Kay Samariamanta runallachu kutimushka Tata Diosta alabanapa?

¹⁹Chaypina chay kutimushka runata Jesuska willarkan:

—Atariyna. Wasikimanna rillay. Ñukata kreyiwashkaykiraykumi alliyachishkayki.

**Jesus yachachikurkan imashnami
Tata Dios tukuy kreyik runakunata
kamachinkasapa nishpa.**

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰Chaymanta *fariseo runakunaka Jesusta tapurkansapa:

—¿Aykapi kamanti Tata Dios kallarinka tukuy runakunata kayayta mandunpina kawsanankunapa?

Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Mana kay allpapi kankunapa kamachikunikichishinachu Tata Dios kamachikun. Mana atipankichichu kawayta kamachikunanta. ²¹Mana atipankichichu willayta kaypimi chaypimi Tata Dios kamachikuykan nishpa. Mana kawaptikichipish Tata Dios kreyikuk runakunata shunkununa napa kamachiykansapa.

²²Fariseo runakunata yachachishkan-washa Jesuska disipulunkunallata willarkansapa:

—Kankunaka sukaman padesainykichi tiempu munankichi kawawayta Tata Diosmanta shamudu runa kashpayni kallariptini kamachikuyta. Sukaman munashpaykichipish mana kawawankichichu kay allpapi kamachikuptini. ²³Sukkuna llullakushpa rimankasapa: “Kaypinami chaypinami Jesuska” nishpa. Chashna rimaptinkunapish ama rillaychichu kawak. Nima paykunata katiychichu.

²⁴Mash allita uyariwaychi. Tamyana-yapin llipyashpa tukuy sieluta lusichin. Chay llipyakshina ñukapish kashkan shamushpayni tukuy sieluta lusichisha.

²⁵Chaymanta manarapish kashkan shamuptini aypa runakuna sukaman chikniwashpa padesichiwankasapa. ²⁶⁻²⁷Chay ñawpa Noe yachachikuptin-pish tukuy runakuna chiknishpa mana munarkansapachu kreyiyta. Paykunaka mikuykarkansapa upyaykarkansapa kasaraykarkansapa kasarachikuykarkansapa yachachikuk Noe manllayba barkunpi yaykunan diyakaman. Noe chay barkupi yaykuptinna Tata Dios tamyawan allpata untachiptin tukuy runakuna sipikushpa wañurkansapa. Iden Noepa tiempunpishina aypa runakuna kankunatapish mana kreyishushpaykichi padesichishunkichi. Chaypina ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kashpayni kashkan kutimusha.

²⁸Chay ñawpa Lotpa tiempunpipish Tata Dios Sodoma llaktapi kawsak runakunata kastigarkansapa. Chay runakuna Tata Diosta mana kreyishpankuna mikuykarkansapa upyaykarkansapa tukuy layata rantiykarkansapa rantikuykarkansapa. Chaymanta wasinkunata ruraykarkansapa chakrankunapi tarpukuykarkansapa. ²⁹Chaypina chay llaktamanta Tata Dios Lotta llukshichishkanwasha sielumanta chay llaktapi sinchi rawraykak ninata urmachimurkan. Chaywan tukuy runakuna rupashpa wañurkansapa. ³⁰Chashnashina ñukapish Tata Diosmanta shamudu runa kashpayni kashkan shamushpayni tukuy mana kreyiwak runakunata kastigashasapa.

³¹Chay tiempuka kankuna wasikichi sawanpi kashpaykichi ama yaykuychichu tiyapushuknikichita surkuk. Chakraykichi kashpaykichi ama wasikichiman kutiychinachu nimata surkuk.

³²Allita yuyaychi Lotpa warmin wañushkanta. ³³Kankunapish munanaykichillata rurashpaka wañunaykichi tiyan. Ñukata kreyiwashpa kawsashpaykichika wañushpaykichipish kashkan kawsamunaykichi tiyan.

³⁴Mash allita uyariwaychi. Chay padesinaykichi tiempu suk kawitullapi ish kaymanta puñuykaptinkuna ñukaka suklallata sieluman pushasha ñukawan kawsananpa. Sukta sakisha mana kreyiwashkanrayku. ³⁵Ishkay warmikuna kutakuykaptinkuna ñukaka suklallata sieluman pushasha ñukawan kawsananpa. Sukta sakisha mana kreyiwashkanrayku. ³⁶Ishkay runakuna chakranpi trabajaykaptinkuna ñukaka suklallata sieluman pushasha ñukawan kawsananpa. Sukta sakisha mana kreyiwashkanrayku.

³⁷Chashna Jesus yachachikuptin uyarishpana disipulunkunaka tapurkansapa:

—Maestru ¿maypiti runakunata kastiganki?

Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Wañudukuna kananpi siyukakuna tantanakunsapa mikunankunapa. Ñukapish tukuy mana alli rurak runakunata tantanachishasapa kastiganaynikunapa.

Jesus yachachikurkan mañakukuk viyudapa ejemplunta.

18 ¹Jesuka disipulunkunata suk ejempluta yachachirkansapa. Willarkansapa ama shaykushpa Tata Dioswan parlanankunapa. ²Kay ejempluta willarkansapa:

—Suk llaktapi tiyarkan suk awtoridar jues. Chay jueska mana Tata Diosta manchakchu karkan. Nima runamasinkunata kasukchu. ³Chay juespa kawsanan llaktapi tiyarkan suk viyuda warmi. Suk runa chay warmitaka tiyapunanta kichunayak. Chay warmika rirkan chay runata juespi chatak.

⁴⁻⁵Aypa kuti chay warmi mañakukuptin chay jueska mana yanapanayashpa mana kasurkanchu. Chay warmi kuti amichiptinna chay jueska yuyayninllapi rimarkan: “Ñuka Tata Diosta mana nima manchanichu. Mana nima runamasinikunata kasushpayniph shu yanapasha kay viyuda warmita. Payka sukaman unaytanami amichiyakan yanapanaynipa. Yanapaptini ichará manana kutin shamunkanachu amichiwak.”

⁶Chayta yachachikushpa Jesuska willarkansapa:

—Chay jueska Tata Diosta mana manchak kashpaphish rimarkan chay warmita yanapananpa. ⁷Kankunaka Tata Diospa aklladunkunami kankichi. Chayrayku tutapi diyapi roygaptikichi payka utkakashpa yanapashunkichi.

⁸Mash allita uyariwaychi. Allita roygaptikichi Tata Dioska kushikushpa mana unayashpa yanapashunkichi. Ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kashpayni kay allpaman kashkan shamushpayni çariya ñukata kreyiwap-tikichirachu tarimushkaykichi?

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa ama
yuyanankunapa
runamasinkunamanta ashwan alli
kanankunata.**

⁹Chaymanta chay runakuna alli rurak kanankunata yuyanakushpa runamasinkunata mana munaksapachu. Jesuska paykunata suk ejempluta yachachirkansapa:

¹⁰—*Tata Diospa wasinman ishkey runakuna rirkansapa Tata Dioswan parlak. Suk karkan *fariseo runa. Suk karkan *romano gobiernupa kullki kobrakuk runa. ¹¹Chay fariseo runaka Tata Diosta parlachishpa willarkan: “A Tata Dios, ñuka tukuy runamasinikunamanta ashwan alli rurakmi kani. Chayrayku sukaman kushikuni. Manami suwachu kani. Manami nima uchallikuk runachu kani. Nima suk chikan warmiwan uchallikunichu. Mana nima chay romano gobiernupa kullki kobrakuk runashinachu kani. ¹²Kada semana ishkey diyata kanta kushichishpa mana nimata mikunichu. Chaymanta kada chunka kullkinikunamanta sukta kuyki.”

¹³Chashna chay fariseo rimaptin chay kullki kobrakuk runaka karullapi shayarirkan. Payka mana nima animukurkanchu altuta chapakuyta. Sukaman uchasapa kananta yuyashpa kaskunta makinwan waktashpa rimarkan: “A Tata Dios, ñuka uchasapa likidu runa kaptini llakichiwashpa perdonaway.”

¹⁴Chay ejempluta willashkanwasha Jesuska willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Chay kullki kobrakuk runa uchasapa kananta willashkanrayku Tata Dios perdonarkan. Tata Dios perdonaptin kushikushpa wasinman kutirkan. Chaykamanka chay fariseotaka Tata Dios mana perdonarkanchu. Suk runa kikinlla alli rurak kananta yuyanakuptin Tata Dios payta sukaman pinkachinka. Chaymanta suk runa mana kreyinakushpa kawsaptin Tata Dios payta kushichinka.

**Jesus munarkan wambrillukuna
payman shamunankunapa.
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)**

¹⁵Jesus yachachikuykaptin aypa runakuna taksha wambrillunkunata pushamurkansapa paykunata Jesus llankanankunapa. Chayta kawashpankuna Jesuspa disipulunkuna piñakushpa micharkansapa ama ladunchakunankunapa. ¹⁶Michaptinkuna kawashpa Jesuska chay wambrillukunata kayarkansapa. Chaypina disipulunkunata willarkansapa: —Wambrillukunata pushamuptinkuna ama michaychichu shamunankunapa. Wambrakuna mana kreyinakushpa tatanpa mandunpi kawsansapa. Kankunapish kay wambrakunashina kawsashpaykichira Tata Diospa mandunpi yaykunkichi.

¹⁷Allita willaykichi. Kankunapish chay wambrakunashina Tata Diospa munananta rurashpa kawsanaykichi tiyan. Mana paypa munananta rurashpaykichika mana mandunpika yaykunkichichu.

**Tukuy layayuk runa
Jesuswan parlarkan.
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)**

¹⁸Chaymanta suk kamachikuk runa Jesusta ladunchashpa tapurkan:

—Alli maestru ¿imata rurashpatí mana tukuyniyukta Tata Dioswan kawsayman?

¹⁹Chashna chay runa tapuptinna Jesuska willarkan:

—¿Imapati alli kanaynita willawanki? Tata Diosllami alli rurak. ²⁰Kanka allitami yachanki imatami Tata Dios kamachiwanchi nishpa. Chay killkadukunapi kashna willawanchisapa: “Ama chikan warmiwan uchallikushpa kawsaychu. Ama runamasikita wañuchiychu. Ama nimata suwaychu. Ama ni pita llullakushpa tumbaychu. Chaymanta tataykita mamaykita kuyashpa kawsay.”

²¹Chashna Jesus willaptinna chay runaka willarkan:

—Maestru, ñuka wayna kashkayni-mantapachami tukuy chayta allita kasushpa kawsaykani.

²²Chashna chay runa willaptin Jesuska willarkan:

—Manami tukuytachu kasuykanki. Rillay rantikumuy tukuy laya tiyapushunaykita. Chaypa chaninta mana nimayuk runakunata kuysapa. Chayta rurashpa sielupi tukuy layayuk kanki. Chaymanta shamuy ñukata katiway.

²³Chashna Jesus willaptinna chay runaka sukaman llakirkan rikchak layayuk kashpa. ²⁴Sukaman llakiptin kawashpana Jesuska disipulunkunata willarkan:

—Aypa kullkiyuk runakuna tiyapunankunata sukaman munashpankunaka mana atipankasapachu Tata Diospa mandunpi kawsayta. ²⁵Suk *kamellu animal mana atipanmanchu suk aguja uchkunta pasayta. Chashnami suk kullki likidu runa kullkinta ashwanta munashpa mana atipankachu Tata Diospa mandunpi yaykuyta.

²⁶Chay uyari runakuna sukaman almirashpankuna willarkansapa:

—Chashna kaptinka ¿pikunatí Tata Diospa mandunpi yaykunka?

²⁷Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Niman suk runa atipanchu kikinllamanta Tata Diospa mandunpi yaykuyta. Tata Diosllami atipan runakunata mandunpi yaykuchiya.

²⁸Chaypina Pedru willarkan:

—Maestru, ñukaykuna tukuy layaynikunata sakishpaynikuna kanta katiykaykakisapa.

²⁹Chashna Pedru willaptinna Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka Tata Diospa mandunpi yaykunayashpaykichi wasikichita, warmikichita, wawkikichita, tataykichita, wambrykichita sakishpa ñukata katiwaykankichi. ³⁰Chayrayku kay allpapi Tata Dios tukuy sakishkaykichimanta ashwanta kushunkichi. Chaymanta wañushpaykichi rinkichi sieluman Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsak.

**Jesus kimsaynin kuti
willarkansapa wañunanta.
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)**

³¹Chaymanta Jesuska chay chunka ishkey disipulunkunata chikanman pusharkansapa. Chaypina willarkansapa:

—Kunanka akuychina Jerusalem llaktaman. Chaypi chay ñawpa yachachikuk runakuna killkashkankunashina padesichiwankasapa. ³²Ñuka sielumanta shamudu runa kaptini chikniwak runakuna apiwankasapa. Chaypina mana *judiyu runakunapi kukuwankasapa wañuchiwanankunapa. Paykunaka asichiwankasapa. Piñayawashpa tukaychawankasapa. ³³Makawankasapa chaymanta wañuchiwanankasapa. Chaymanta wañuchiwashkankunamanta kimsa diyapi kashkan kawsamusha.

³⁴Chashna Jesus willaptinkuna disipulunkunaka mana nima entiendir-kansapachu. Jesus willashkankuna paykunapa mana entiendina laya kaptin mana yacharkansapachu imatami willaykansapa nishpa.

**Jesuska mana kawakuk
runata alliyachirkan.**
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵Chaymanta Jesuska Jeriko llaktapi chayanayaykarkanna. Chay ñanpi suk mana kawakuk runa tiyarishpa kullkita mañakuykarkan. ³⁶Chaypina chay runaka uyarirkan aypa runakunata ladunta pasaykaptinkuna. Paykunata tapukurkan:

—¿Pití pasaykan?

³⁷Chashna tapukuptinna chay runakuna willarkansapa:

—Nasaret llaktamanta Jesusmi shamuykan.

³⁸Chaypina chay runaka manllaybata rimakushpa Jesustaka willarkan:

—¡Maestru, ñawpa Davidpa miraknin kashpayki ñukata llakichiway!

³⁹Chayta uyarishpankunana chay ñawpakta riykak runakunaka michashpankuna willarkansapa:

—¡Upallay! Ama sukaman sinchitaka kayaychu.

Chashna willaptinkuna payka ashwan sinchita kayarkan:

—¡Maestru, ñukatapish llakichiwayna!

⁴⁰Kayashkanta uyarishpa Jesuska riykashkanmanta shayarirkan. Chaypina willarkansapa ladunman chay runata pushamunankunapa. Pushamuptinkunana Jesuska chay runataka willarkan:

⁴¹¿Imatati munanki ruranaynipa?

Chaypina chay runaka willarkan:

—Maestru, ñawinita alliyachipay.

⁴²Jesuska chay runataka willarkan:

—Kanka allitami kreyiwashkanki ñuka alliyachinaynita. Chayrayku kunanlla alliyachiyki.

⁴³Chashna Jesus willaptinna raslla chay runaka allita kawakurkan. Chaypina Jesusta katishpa Tata Diosta alabarkan. Chay runa allita kawakuptin kawashpana tukuy chay runakunapish Tata Diosta alabarkansapa.

Jesus Sakeopa wasinpi chayarkan.

19¹Chay mana kawakuk runata alliyachishkanwasha Jesus Jeriko llaktapi chayashpa chaypi puriykarkan. ²Chay llaktapi kawsarkan suk runa Sakeo. Payka *romano gobiernupa kullki kobrakuk runakunapa kamachikukninkuna karkan. ³Chay runaka Jesusta sukaman riksinayarkan. Payka taksha runa kashpa mana atiparkanchu kawayta. Jesus sukaman aypa runakunapa chawpinpi riptin mana ladunchayta atiparkanchu. ⁴Mana nima kawayta atipashpa Jesuspa rinan ñanta kallpashpa ñawparkan shuyak. Chaypina suk ramasapa kaspi llukarkan chaymanta allita Jesusta kawanpana. ⁵Chay Sakeo llukashkan kaspi kuskanta Jesuska rirkan. Ramanpi tiyariduta kawashpana Sakeotaka willarkan:

—Sakeo, utkakushpa urayamuy.

Kunanka wasikipimi samanayani.

⁶Chashna willaptinna Sakeoka utkakushpa urayamurkan. Chaypina kushikushpa Jesusta wasinman pusharkan. ⁷Jesus Sakeopa wasinpi samak rinanpa uyarishpankuna chay runakuna Jesusta sukaman washanchashpa willanakurkansapa:

—¿Imatanashi Jesuska samanka chay uchasapa runapa wasinpika?

⁸Chaymanta wasinpi chayaptinna Sakeo sukaman kushikuyninwan Jesusta willarkan:

—Mash kaway, maestru. Kunanka tukuy tiyawaktami patumata mana nimayuk runakunata kunisapa.

Chaymanta runakunata tukuy suwashkayni kullkinkunata kutichishasapa chusku kuti mirachishpa.

⁹Chashna willaptinna Jesuska paytaka willarkan:

—Kunan diya ñuka runakunapa salvakukninkuna kay wasipi chayamushkani. Kay runapish ñawpa awilunchi Abrahampa mirakninmi. ¹⁰Ñuka sielumanta shamushkani tukuy uchasapakunata maska uchankunamanta perdonanaynipasapa.

Jesus yachachikurkan sinchi kamachikuk runapa ejemplunta.

(Mt 25.14-30)

¹¹Sakeopa wasinpi Jesus yachachikup-tin aypa runakuna uyarirkansapa. Paykuna yuyarkansapa Jesus Jerusalenman riykananta sinchi kamachikuk kananpa. Chayrayku Jesuska suk ejempluwan yachachirkansapa:

¹²—Suk runapa ayllunkuna kaypi chaypi awtoridarkuna karkansapa. Chay runapish karu llaktaman rirkan kargunta chaskikuk kutimushpa llaktanpi sinchi kamachikuk kananpa.

¹³Chay runaka manara llaktanmanta llukshishpara chunka trabajadorninkunata kayachirkan. Paykunata aypa kullkinta kurkansapa. Chay kullkinta kushpankuna willarkansapa: “Kay kullki kushkayniwan imakunata pish rantishpaykichi rantikushpaykichi mirachipaychi. Kutimu-ptini chay kullki miradutana kutichiwankichi.”

¹⁴Chaymanta chay karu llaktaman chay runa rirkan. Chaypina llaktamasinkuna chiknishpankuna mana munarkansapachu kutimushpa paykunapa kamachikukninkuna kananpa. Chayrayku suk komisyonta kacharkansapa chay ashwan sinchi kamachikuk runata willanankunapa: “Ñukaykunaka manami munanisapachu llaktaynikunapi chay runa kamachiwanankunapa.”

¹⁵Chashna mana munaptinkunapish chay ashwan sinchi kamachikukka churarkan chay runataka kamachikukninkuna kananpa. Kargunta chaskishpa chay runaka llaktanman kashkan kutirkan. Llaktanpi chayashpana kayachirkansapa tukuy kullki chaskikuk runakunata. Yachanayarkan mashnata kullkinta mirachishkasapa nishpa. ¹⁶Tukuymanta ñawpakta shamuk trabajadornin ladunchashpana willarkan: “Señor, kay kullkikitaka chunka kuti mirachipushkayki.”

¹⁷Chashna willaptinna kamachikuknin aynirkan: “Sukaman allita trabajashpa kay kullkitaka mirachishkanki. Sukaman alli trabajakmi kanki. Kunanka allima kasuwak runa kaptiki churayki chunka llaktakunapi kamachikuk runa kanaykipa.”

¹⁸Chaymanta ishkeynin trabajadornin ladunchashpa willarkan: “Señor, kay kullki kuwashkaykitaka pichka kuti mirachipushkayki.” ¹⁹Chashna willaptin chay kamachikukninka willarkan: “Kantapish churayki pichka llaktakunapi kamachikuk runa kanaykipa.”

²⁰Chaymanta washata shamuk trabajadornin ladunchashpa willarkan: “Señor, kay kullki kuwashkaykitaka mana nima mirachishkanichu. Allitami suk llachapapi wankushpa wakaychashkani. ²¹Sukaman kanta manchashpayni mana nima mirachishkanichu. Allitami riksiyki sukaman sinchi shunkuyuk runa kanaykita. Kanka chikan runapa tarpushkankunata pallanki. Chikan runapa pallashkankunata kanpa wakaychanki. Chayrayku kanta manchashpayni kullkikita pampashkani.”

²²Chashna chay runa willaptinna chay kamachikuk runaka willarkan: “Kanka killa likidu trabajadormi kashkanki. Chay mana allita willawashkaykiray-

kumi kastigayki. Yachashkanki sinchi shunku runa kashpayni chikan runapa tarpushkanta pallashkaynita. Yachashkanki chikanpa pallashkanta wakaychashkaynita. ²³Chayta yachashpayki ¿imapatí chay kullkinita mana churarkanki banku ofisinapi mirananpa? Chaypi churaptikika kullkinita miradutana tarimuyman karkan.”

²⁴Chaypina chay kamachikuk runaka chikan trabajadorninkunata willarkansapa: “Kay runataka kichuychi tukuy chay mana mirachishkan kullkita. Chayta kuychi chunka kuti mirachik runata.”

²⁵Chaypina chay trabajadorninkunata willarkansapa: “Señor, ñami paytaka aypa kullkitana kushkanki.”

²⁶Chashna willaptinkunana chay kamachikuk runaka willarkansapa: “Mash uyariwaychi. Ñuka chay aypa tiyapuk runataka ashwantami kusha. Chaymanta mana aypa tiyapuk runataka pishilla tiyapukninta kichusha. ²⁷Chaymanta tukuy chikniwak runakunata pushamuychi. Paykuna mana munawashkasapachu kamachikuk kanaynipa. Chayrayku tukuyta laduynipi wañuchiychi.”

**Jesus Jerusalem llaktapi
disipulunkunawan yaykurkan.**

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸Chayta yachachikushkanwash Jerikomanta Jerusalemman Jesuska rirkan. ²⁹Chayman riykashpa *Olivos urku ladunpi chayarkan. Chay Olivos urku karkan Betfage llakta Betania llakta ladunpi. Chaypi chayashpana Jesuska ish kay disipulunkunata willarkansapa:

³⁰—Kankunaka rillaychi chay kawananchi llaktaman. Chayashpaykichi suk watadu burruta tarinkichi. Chay burrutaka manara ni pi montanrachu.

Chayta paskashpaykichi pushamuychi. ³¹Maykan imapatí paskankichi nishpa tapushuptikichi willaychi: “Señorniniku-nami kay burrutaka munan montananpa.”

³²Disipulunkuna rishpankuna Jesus willashkankunashina chay watadu burruta tarirkansapa. ³³Paskaykaptinkunana doñunkuna michashpankuna tapurkansapa:

—¿Imapatí chay burrutaka paskaykankichi?

³⁴Chashna tapuptinkunana disipulunkunaka willarkansapa:

—Señorninikuna munan montananpa.

³⁵Chashna willashpankuna chay burrutaka Jesusman pusharkansapa. Chaypina burru sawanpi llachapankunata churaptinkunana Jesuska montarkan. ³⁶Chaymanta chay burrupi Jesus riykaptin chay runakuna Jesusta kuyashpankuna chay rinan ñanpi llachapankunata mantarkansapa. ³⁷Jerusalemman riykashpankuna Olivos urkuta urayaykarkansapana. Chaypina tukuy katik runakuna kushikushpankuna sinchita rimashpa Tata Diosta alabarkansapa Jesus aypa almirana runanata rurashkanrayku. ³⁸Willarkansapa:

—Tata Dioska Jesusta kachamushka sinchi kamachikukninchikuna kananpa. Chayrayku akuychi payta kuyaypachi. ¿Akuychi anak sielupi kawsak Tata Diosta sukaman kuyaypachi!

³⁹Chaypina *fariseo runakuna chay aypa runakunapa chawpinkunapi kashpankuna Jesusta willarkansapa:

—Maestru, kay katishuknikikunata upallayachiy.

⁴⁰Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Willaykichi: Ñuka chay runakunata upallayachiptini kay rumikuna kuyawashpankuna sinchita kaparikunkasapa.

⁴¹Chaymanta Jerusalenpi chayanayay-kashpana Jesuska llaktata kawashpa wakakurkan. ⁴²Wakakushpa rimarkan:

—Sukaman munayman chay llaktapi kawsak runakunata yachachiyta. Munayman paykunata mana tukuy-niyukta kushichiyta. Chashna munaptinipish mana entiendiwanayansapachu. Mana munawaptinkuna Tata Dios mana atipanchu yachachiyasapata. ⁴³Mana riksiwaptinkuna kunanmantapacha sukaman padestinankuna tiyan. Aypa chiknik runakuna shamunkasapa tukuy kay llaktapa vueltashninta suk pirkata ruranankunapa. Chay pirkata ruraptinkuna manana ni pi yaykuyta nima llukshiyta atipankasapanachu. Tukuy vueltashnintinta yaykushpa makankasapa. ⁴⁴Chaypina tukuy kay llaktapi kawsak runakunata wañuchinkasapa. Chaymanta tukuy wasinkunata wakllichishpa urmachinkasapa. Manana nima rumikuna sawapura kiparinkanachu. Tata Dioska paykunataka kastigan-kasapa salvakuk shamushkaynita mana kreyishkankunarayku.

Jesus Tata Diospa wasinmanta rantiykak rantikuykak runakunata karkurkansapa.

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19;
Jn 2.13-22)

⁴⁵Jerusalenpi chayashpana *Tata Diospa wasinpi Jesuska yaykurkan. Chaypi kawarkan rantiykak rantikuykak runakunata. Mana munashpa chaypi rantikunankunapa tukuyta karkurkansapa. ⁴⁶Karkushpa willarkansapa:

—Tata Dios killkadunpi willawanchisapa: “Wasinika ñukata kuyawashpa oranaykichillapami.” Chashna Tata Dios willawaptinchikunapish kankunaka kay wasita rurankichi suwakunaykichi wasita.

⁴⁷Chay runakunata karkushkanwasha tukuy diya Tata Diospa wasinpi Jesuska

yachachikurkan. Chaypi yachachikuptin *saserdotekunapa kamachikukninkuna, Moisespa killkadunta yachachikukkuna, llaktapa kamachikukninkunapish Jesusa wañuchinayashpa puriksapa.

⁴⁸Mana yacharkansapachu imashnami wañuchinkasapa nishpa. Jesus yachachikuptin aypa runakuna riksapa uyarik. Chayrayku chay chiknik runakuna manara atiparkansaparachu wañuchiytaka.

Jesus chay kamachikuk runakunata upallayachirkansapa.

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

20 ¹Chaymanta suk diya *Tata Diospa wasinpi Jesuska aypa runakunata yachachiykarkansapa. Willarkansapa Tata Dios kastigumanta salvanankunata. Chaypina *saserdotekunapa kamachikukninkuna, Moisespa killkadunta yachachikukkuna, *judiyukunapa *ansianunkunapish Jesusa ladunchashpa willarkansapa:

²—Ariya ¿pití willashushka chashna yachachikunaykipa? ¿Pití kanki chay rantikuykak runakunata karkunaykipa?

³Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Ñukapish kankunata tapuptini ayniwaychi. ⁴¿Pití Juantaka kachamushka runakunata bawtisanankunapa? ¿Tata Dioschu? ¿runakunachu kachamushka? May ayniwaychi.

⁵Chashna Jesus tapuptinkuna chay runakunaka sukwan sukwan willanakurkansapa:

—Mana atipanchisapachu willayta Tata Dios Juanta kachamushkanta. Chayta ayniptinchikunaka payka willawashunchisapa: “Tata Dios Juanta kachamushka kaykaptin ¿imapatí mana kreyishkankichi?” ⁶Chaymanta mana atipanchisapachu willayta runakunalla Juanta kachamushkanta. Chashna

ayniptinchikunaka chay aypa runakuna ruminchawashpanchikuna wañuchiwan-chimansapa. Tukuy paykuna kreyinsapa Tata Dios kachamuptin Juan yachachikushkanta.

⁷Chashna mana ayniyta atipashpankuna Jesusta willarkansapa:

—Mana yachanisapachu pimi Juanta kachamushka nishpa.

⁸Jesuska willarkansapa:

—Ñukapish mana willaykichichu pimi kachamuwashka tukuy chaykunata ruranaynipa.

**Jesus yachachikurkan mana alli
rurak trabajadorkunapa
ejemplunta.**

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹Chaymanta Jesuska suk ejempluta chay aypa runakunata yachachishpa willarkansapa:

—Suk uva chakrayuk runa tiyarkan. Chay runaka aypa uva waskata tarpurkan. Chay uva chakranta rurashkanwasha suk runakunawan paktanakurkansapa pallashpa uvakunata paywan patumanakunankunapa. Chashna paktanakushpankuna chay runaka suk karu llaktaman rirkan.

¹⁰Chaymanta uva pallana tiempu chayamuptin chay chakrayuk runaka chayman kacharkan suk wiwachunta patuma uvata mañak chay uva chakran kuydak runakunata. Chaypina chay runakuna chay wiwachuta sukaman makarkansapa. Mana nimata kushpankuna kacharkansapa. ¹¹Mana nima suk tipi uvata apaptin chay chakrayuk runaka suk wiwachunta kacharkan. Chay chakrata kuydak runakunaka paytapish sukaman makashpankuna piñayashpankuna mana nimata kushpankuna kacharkansapa.

¹²Chaymanta chay chakrayuk runaka kashkan suk wiwachunta kacharkan

partinta mañakuk. Chay trabajadorkuna paytapish makarkansapa. Kuchushpankuna chakranmanta karkurkansapa.

¹³Mana nimayuk paypish kutiptin chay uva chakrayuk runaka sukaman yuyaykushpa rimarkan: “¿Imatati rurasha patuma uvata kachamuwanankunapaka? Shu chaylla wambraynita kachasha. Ichara payta manchashpankuna uvata kachamuwanmansapa.”

¹⁴Chaypina chay chakrayuk runaka wambrantana kacharkan uva patumata mañak. Karupi kaptinlla trabajadorkuna riksirkansapa chakra doynunpa wambran kananta. Chaypina willanakurkansapa: “Kay shamuk runapa tatan wañuptinka kay uva chakraka paypami kiparinka. Akuychi payta wañuchiypachi ñukanchikunapa kiparinanpa kay uva chakra.”

¹⁵Chaypina chay chakrayuk runapa wambrantaka chakra washaman pushashpankuna wañuchirkansapa.

Chay ejempluta yachachikushkanwasha Jesuska chay runakunata tapurkan-sapa:

—¿Imatati ruranka chay chakrayuk runaka wambranta wañuchik runakunata? ¹⁶Paymi trabajadorkunata wañuchinankuna tiyan. Wañuchishpa chikan runakunata willanka chay uva chakranta kuydanankunapa.

Chashna Jesus yachachikuptinkuna chay runakunaka rimarkansapa:

—Mana munanisapachu Tata Dios chay runakunatashina rurawanankunapa.

¹⁷Chashna chay runakuna rimaptinkuna Jesuska allita chapashpankuna willarkansapa:

—¿Ariya imatati Tata Diospa killkadunka yachachiwanchisapa? Chay killkadu kashna riman:

“Suk runa wasinta rumimanta
ruraptin

trabajadorninkuna suk rumita wishchurkansapa mana alli nishpa. Chashna wishchukuptinkunapish chay wasichakuk runaka chay wishchudu rumita wasi kallari-nanpi churarkan.”

¹⁸Pipish kashpa mitkakushpa chay wishchudu rumipi urmashpa paki paki tukunka. Chaymanta chay wishchudu rumi urmashpa pitapish kaptin apyachishpa wañuchinka.

¹⁹Chashna Jesus yachachikuptin saserdotekunaka kamachikuninkuna, Moisespa killkadunta yachachikukuna uyarirkansapa. Paykuna entiendirkansapa paykunarayku Jesus chay ejempluta yachachikuykananta. Chayrayku sukaman piñakushpankuna Jesusta apinayarkansapa wañuchinankunapa. Manara apirkansaparachu Jesusta katik runakunata manchashpankuna.

Jesusta tapurkansapa romano kamachikukta pagarankasapachu manachu nishpa.

(Mt 22.15-22; Mr 12.13-17)

²⁰Sukaman Jesusta wañuchiya munashpankuna chay chiknik runakunaka kacharkansapa suk runakunata Jesusta llullachinankunapa. Rimashkanta pantachichinayashpa munarkansapa sinchi kamachikukpi chatayta. Chaypina chay kachadu runakunaka allipi tukushpankuna Jesusman rirkansapa. ²¹Jesupsi chayashpankuna willarkansapa:

—Maestru, ñukaykunaka allita yachanisapa mana llullakushpa sukaman allimata yachachikunaykita. Kanmi tukuy runakunapa yuyayninkunata allimata riksishpa mana manchakushpa yachachikunki. Tukuy runakunata yachachinkisapa Tata Diospa

munananllata rurashpa kawsanankunapa. ²²Kan allillata yachachikuykaptiki ñukaykunaka tapunayaykisapa. Chay sinchi *romano kamachikuk runa kullkinchita mañawaptinchikuna ¿allichu manachu pagarakunanchikunapa?

²³Chashna chay runakuna tapuptinkuna Jesuska yacharkan pantachichinayashkankunata.

Chaypina kullkita mañashpa tapurkansapa:

²⁴—¿Pipa uyantatí kawankichi kay kullkipi? ¿Pipa shutintatí kawankichi?

Chashna Jesus tapuptinkuna chay runakunaka willarkansapa:

—Sinchi romano kamachikuk

*Sesarpa uyanta shutinta kawanisapa.

²⁵Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Chay sinchi kamachikuk runapa kaktaka payta kuychi. Chaymanta tukuy laya Tata Diospa kaktaka payllata kuychi.

²⁶Nima laya rimashkanpi Jesusta atiparkansapachu pantachichiyta. Chayrayku sukaman almirashpankuna upallayarkansapa. Chashna oras mana atiparkansapachu Jesusta apiyta.

Jesus yachachikurkan runakuna wañushpa imashnami sielupi kawsankasapa nishpa.

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷Chay washa *saduseo runakuna rirkansapa Jesusta kawak. Saduseo runakuna yuyaksapa mana ni pi wañushkanmanta kawsamunanta. Paykunaka Jesusta llullachinayashpankuna willarkansapa:

²⁸—Maestru, ñawpa Moisespa killkadunpi yachachiwanchisapa: “Suk kasaradu ullku mana wambrayuk wañuptin wawkinlla chay viyuda kuñadanwan kasaranan tiyan. Chaypina chay warmi suk ullku wambrata

wawayaptin wañudupa wambranshina kanan tiyan.” ²⁹Kunanka willaykisapa: Suk runapa tiyarkan sokta wawkinkuna. Chay runashi kasarashpa manara niman suk wambrayuk kashpa wañurkan. ³⁰Chaypina chay ishkaynin wawkin viyuda kuñadallawan kasararkan. Paypish manara niman suk wambrayukra wañurkan.

³¹Chaymanta chay kimsaynin wawkin viyuda kuñadanwan kasararkan. Paypish wañurkanlla. Tukuy chay wañudupa wawkinkuna sukmanta sukmanta chay viyuda kuñadankunallawan kasararkansapa. Kanchisnintin mana niman suk wambrayuklla wañurkansapa. ³²Chaypina chay viyuda warmipish wañurkana.

³³Maestru, runakuna wañushkankunamanta kawsamuptinkuna chay kanchis kusanmanta ¿maykan kakpatí kanman warminka? Tukuy paykuna chay warmiwan kasaradu karkansapa.

³⁴Chashna chay saduseo runakuna tapu tinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kay allpapi ullku warmi kasarashpa kawsansapa. ³⁵⁻³⁶Chaymanta kawsamushpa Tata Diosta kreyik runakunalla rinkasapa sielupi kawsak. Chaypi mana ni pi wañunkanachu. Chayrayku ullku warmi mana kasarashpa kawsankasapa. Paykuna *angelkunashina mana kutin wañukna kawsankasapa. Wañushkankunamanta kawsamushkanrayku Tata Diospa wambrankuna kankasapa.

³⁷Ñawpa yachachikuk Moisespish yachachiwanchi wañudu runakuna kawsamunanta. Chay ramasapa taksha kaspi rawraykak ukunmanta Tata Dioska Moiestaka willarkan: “Ñukami Abrahampa Isakpa Jakobopa Tata Diosninmi kani.” ³⁸Chashna Tata Dios rimaptin yachanchisapa chay kimsa ñawpa awilunchikuna wañushkankunamanta kawsamushpa Tata Dioswan kawsaykanankunata. Tata Dioska kawsak runakunallapa Diosninmi.

³⁹Chashna Jesus yachachikuptin uyarishpana Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna willarkansapa: —Maestru, allitami yachachiwaykan-kisapa.

⁴⁰Chaypina saduseo runakuna manana animukurkansapanachu ashwanta tapuyta.

Jesus yachachikurkan sinchi kamachikuk kananta.

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹Chaymanta Jesuska chay runakunata willarkansapa:

—Ñukapish kankunata tapuykichi. Kankuna rimankichi Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa ñawpa awilunchi Davidpa miraknin kananta. ⁴²Mash uyarwaychi. Davidka Salmo librupi kashna killkarkan:

“Tata Dioska kamachiwak runata willarkan:

⁴³ ‘Alli laduynipi tiyariy ñukawan tantalla kamachikunaykipa ñuka chiknishuk runakunata saru saru ruranaynikaman kanta kuyashunankunapa.’ ”

⁴⁴Chay salmopi Davidka rimarkan Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa paypa sinchi kamachikuknin kananta. Davidpa kamachikuknin kaptinka ¿imashnatí paypa miraknin kanman?

Jesus Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata piñayarkansapa.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lk 11.37-54)

⁴⁵Chashna Jesus yachachikuptin tukuy chay runakuna almirashpankuna uyariyarkansapa. Chaypina Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

⁴⁶—Ama munaychichu Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata uyariyta. Paykunaka suni llachapankunata churakushpankuna plasakunapi

purinsapa. Sukaman munansapa tukuy runakuna manchashpankuna rimachinan-kunapa. Chaymanta tantanakunankuna wasikunapi ashwan alli bankukunapi tiyarinsapa. Suk fiestaman rishpankuna ashwan alli bankukunapi tiyarishpankuna mikunsapa. ⁴⁷Paykunaka alli rurakshina yuyanakushpankunapish viyuda warmikunapa wasinkunata kichunsapa. Chayta ruraykashpa sukaman sunita Tata Dioswa parlansapa runakuna rimanankunapa alli rurak kanankunata. Llullachikuk kaptinkuna Tata Dioska paykunataka ashwan sinchita kastiganankuna tiyan.

Mana nimayuk warmi chaylla tiyapushkanta Tata Diosta kurkan.
(*Mr 12.41-44*)

21 ¹Chaymanta suk diya *Tata Diospa wasin pampapi Jesuska yachachikuykarkan. Chaypi kawarkan tukuy layayuk runakuna ofrendankunata churaykaptinkuna kullki churanankuna kajonpi. ²Chaymanta kawarkan mana nimayuk viyuda warmi chayaptin. Chay warmika churarkan ishkay tiyapushkan kullkisitunta. ³Tukuy tiyapushkan kullkinta churaptin kawashpana Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Ñuka allita willaykichi. Kay viyuda warmika mana nimayuk kaykashpa chay aypa kullkiyuk runakunamanta ashwan alli ofrendata kukushka. ⁴Chay aypa kullkiyuk runakuna puchushkan kullkinta Tata Diosta kunsapa. Chay mana nimayuk warmika tukuy tiyapushkanta Tata Diosta kuyashpa kushka. Chayrayku payka Tata Diosta ashwanta kushichin.

Jesus rimarkan Tata Diospa wasin urmananta.
(*Mt 24.1-2; Mr 13.1-2*)

⁵Chaypina disipulunkunaka Tata Diospa allima ruradu wasinta kawashpankuna willanakurkansapa:

—Kay wasika sukaman allima rumikunamanta ruradumi. Tata Diosta ofresishkankunawan allima sumachidumi.

⁶Chashna disipulunkuna willanakup-tinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kay wasika sukaman allima ruradu kaptinpih suknin diya urmanan tiyan. Urmaptin manana ni suk rumi sawapura kiparinkanachu. Chiknishuk runakuna tukuy kay wasita wakllichishpa urmachinkasapa.

**Jesus yachachikurkan
Jerusalen llakta kullunanta.**
(*Mt 24.3-28; Mr 13.3-23*)

⁷Jesus yachachikuptin disipulunkuna tapurkansapa:

—Maestru ¿aykapiti kay Tata Diospa manllayba wasintaka urmachinkasapa? ¿Imakunata kawashpati yachashasapa Tata Dios chay rimashkaykita rurananta?

⁸Chashna disipulunkuna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Allita kuydanakuychi ama ni pi llullachishunaykichipa. Aypa llullachikuk runakuna ñukapi tukushpa shamunkasapa. Rimankasapa: “Ñuka kani Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa.” Chashna rimaptinkunapish ama paykunataka kreyiyichichu.

⁹Chaymanta llaktan llaktan makanakunkasapa. Chaymanta llaktapura makanakushpa wañuchinakunkasapa. Chaykunata uyarishpaykichi ama manchakuyichichu. Manarapish kay allpa kulluptin aypa llaktakunapi makanakunankuna tiyan.

¹⁰Jesuska yachachikuyllapi katirkan:

—Kaypi chaypi atun llaktakunapi chikninakuk runakuna suk atun llaktakunawan makanakunkasapa. ¹¹Chaymanta kaypi chaypi allpa sinchita kuyunka. Tukuy maypi tiyanka sinchi yarkay.

Rikchak laya unkuykuna tiyanka. Chaymanta tukuy runakuna manchanapa layakunata sielupi kawankasapa yachanankunapa allpa kullunanta.

¹²Manarapish nima manchanapa layakunata kawaptikichira chiknishuk runakuna kankunata apishunkichi. Paykuna tantanakunankuna wasikunaman pushashunkichi chatashunaykichipa. Chaymanta karselkunapi churachishunkichi. Ñukata kreyiwashkaykichirayku sinchi kamachikuk runakunapi chatakushunkichi. ¹³Paykunapi chatashuk pushashuptikichika kankunaka atipankichi yachachikuyta ñuka salvakuk kanaynita. ¹⁴Sinchi kamachikuk runakunapi chatakushuptikichika ama yuyaychichu imatami willasha nishpa. ¹⁵Ñukami allita yachachishkaykichi imatami rimankichi nishpa. Yanapaptini allita atipankichi paykunata ayniyta. Chayrayku chay chatakushunikichika mana nima aynishuyta atipankasapachu.

¹⁶Chaymanta tataykichi wawkikichi aylluykichi llaktamasikichi chiknishunkichi. Llullachishushpaykichi pushashunkichi kamachikuk runakunaman paykuna wañuchichishunaykichipa. ¹⁷Ñukata kreyiwashkaykichirayku Tata Diosta mana kreyinayak runakuna chiknishunkasapa. ¹⁸Paykuna chiknishuptikichipish Tata Dioska sukaman kuydashuykankichi. Payka chukchaykichitapish kuydapushunkichi. ¹⁹Imatapish rurashuptinkuna mana shaykushpa ñukallata kreyiwashpa kawsaychi sieluman rinaykichipa paywan mana tukuyniyukta kawsak.

²⁰Chaymanta kay Jerusalemipi tukuy vueltrashinpi aypa soldadukunata kawashpaykichi yachankichi kay llakta kullunanta. ²¹Chay aypa soldadukunata kawashpa Judea partipi kashpaykichi nitikuychi urkukuna sikinpi pakakuk. Jerusalemipi kashpaykichi llukshiychi.

Chakraykichipi kashpaykichi ama Jerusalemman kutimuychichu.

²²Chay pacha Tata Dioska tukuy kay llaktapi kawsak runakunata kastiganakasapa. Ñawpa yachachikuk runakuna Tata Dios kastigananta killkarkansapana. ²³Tata Dioska tukuy kay llaktakunapi kawsak runakunata sukaman kastigaptinkuna sukaman padesianakunakuna tiyan. Chay padesian tiempo chayamuptin okupada warmikuna ñuñuchikuk warmikuna llakichinapa layata padesinkasapa. ²⁴Soldadukunaka runakunata machetinkunawan wañuchinkasapa. Sukkunata watashpankuna karu llaktakunaman pushankasapa chaypi kawsanankunapa. Mana *judiyu runakunaka kay Jerusalem llaktapi kamachikunkasapa Tata Diospa rimashkan tiempo paktamunankaman.

Jesus yachachikurkan kutimunanta.

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵Jesus yachachikuyllapi katirkan:

—Manarapish kay allpaman kashkan shamuptini tukuy pi intita killata luserukunata manchanapa layakunata kawankasapa. Chaymanta atun yakukuna sukaman untashpa kuyushpa sinchita kaparikunkasapa. Chayta uyarishpa tukuy runakuna sukaman manchakunkasapa. Sukaman manchakushpankuna sukta sukta yuyaykunkasapa.

²⁶Chaymanta sielupi lusichikukkuna kuyunkasapa. Chayta kawashpa runakuna yuyankasapa kay allpa kullunanta. Manchakuywan wañukshina mallinakunkasapa. ²⁷Chashna oras ñukata kawawankasapa puyu ukunpi shamuptini. Llipyak likidupi shamusha tukuy runakunata sumak yachanayniwan kamachiksapa. ²⁸Ñuka shamusha kankunata sieluman pushaknikichi

amana kutin padesinaykichipana. Chayrayku chay manchanapa layakunata kawashpaykichi kushikushpalla mana manchakushpa shuyawaychi.

²⁹Jesus yachachikuyllapi katirkan:

—Mash kawaychi chay *igo kaspita suk kaspikunatapish. ³⁰Chay kaspikuna aypata pankayaptin kawashpaykichi yachankichi veranu katinanta. ³¹Chashnashina chay manchanapa layakunata kawashpaykichi yachankichi Tata Dios ñukata utka kachamuwananta kamachikunaynipa.

³²Allita willaykichi. Manarapish kay tiempupi kawsak runakuna wañuptinkunara tukuy kay willashkaynita kawanankuna tiyan. ³³Tukuy sielu tukuy allpa kullunan tiyan. Kay allpa kulluptinpi ñuka tukuy rimashkaynita rurasha.

³⁴⁻³⁵Tukuy rimashkaynita yuyashpaykichi allita kuydanakuychi. Suk animal mana yuyashkan oras trampapi urman. Chashnashina mana yuyashkaykichi diya shamusha tukuy allpapi kawsak runakunata kastiganaynipa. Chayrayku ama nima laya vanidarta rurashpa nima machashpa kawsaychi. Ama tiyapushuknikichillata yuyashpa kawsaychi.

³⁶Shamunaynita yachashpa tukuy tiempu diyapi tutapi kuydanakushpa Tata Diosta orashpa kawsaychi allita rurashpa kawsanaykichipa. Chashna kuydanakuptikichi Tata Dios yanapashunkichi manchana layakunata padesishpaykichipish ñukallata katiwashpalla kawsanaykichipa. Chaykunata pasashpaykichi sieluman rinkichi ñukapi rikurik. Chaypina Tata Dios kastiguykichimanta salvashunkichi.

³⁷Chaymanta Jesus chayta yachachikushkanwasha *Olivos urkuman rirkan. Tukuy diya Tata Diospa wasinpi yachachikuk. Tukuy tuta rik Olivos urkupi samak. ³⁸Tukuy diya tutupacha aypa runakuna Tata Diospa wasinman riksapa Jesus yachachikuptin uyarik.

Chiknik runakuna Jesusta apinankunapa Judaswan parlarkansapa.

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11;

Jn 11.45-53)

22 ¹Chay tiempu *Paskua fiesta manana ashwannachu illarkan. Tukuy wata Paskua fiesta ukunpi amañaksapa mana *levadurayuk pankunata mikuyta.

²Chaypina *saserdotekunapa kamachikukninkunawan Moisespa killkadunta yachachikukkuna yuyaykurkansapa imashnami Jesusta wañuchinmansapa nishpa. Aypa runakuna Jesusta katirkan-sapa. Chayrayku paykunaka manchakurkansapa apiyta. ³Chaypina Jesuspa disipulun Judas Iskariotepe *Satanas yaykurkan. ⁴Judaska rirkan parlak saserdotekunapa kamachikuknin runakunawan *Tata Diospa wasin kuydak runakunawan. Paykunata willarkansapa maypimi Jesusta apinmansapa nishpa. ⁵Chashna Judas willaptinkunana chay runakunaka sukaman kushikurkansapa. Willarkansapa kullkita pagaranankunapa. ⁶Chaypina kullkirayku Judaska almiturkan Jesusta apichichiyta. Chay oramantapacha Judaska sukaman yuyarkan mana runakuna tiyananpi Jesusta apichichiyta.

Jesus disipulunkunawan Paskua fiestapi mikurkansapa.

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25;

Jn 13.21-30; 1 Kor 11.23-26)

⁷Tukuy wata Paskua fiesta ukunpi tukuy *judiyu runakuna amañaksapa mana levadurayuk pankunata mikuyta. Chaymanta Tata Diosta kuyashpankuna amañaksapa oveja wawanta wañuchiyta. ⁸Chay Paskua fiesta kallarinan diya Jesuska Pedruta Juanta kayashpankuna willarkansapa:

—Kankunaka rillaychi Paskua fiestapa mikunanchikunata rurak amusata mikunanchikunapa.

⁹Chashna Jesus willaptinkunana Pedruwan Juanka tapurkansapa:

—¿Maypití munanki ruranaynikunapa mikunanchikunata?

¹⁰Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Chay llaktapi chayashpaykichi tinkunakunkichi yaku puyñuta apaykak runawan. Paytaka katiychi suk wasipi yaykunankaman. ¹¹Chaypi yaykushpaykichi chay wasiyuk runata willaychi: “Maestruynikuna yachanayan maypishi kay Paskua fiestapi payka disipulunkunawan mikunkasapa.” ¹²Chashna willaptikichi chay wasiyuk runaka kawachishunkichi suk atun kuartuta. Chay kuartuka wasi altuyninpi ñami allichaduna. Chaypi mikunanchikunata ruraychi.

¹³Chashna Jesus willaptin chay disipulunkunaka rirkansapa. Chay llaktapi chayashpankuna Jesuska willashkankunashina tukuyta tarirkansapa. Chaypina paykunaka Paskua fiesta mikunata rurarkansapa.

¹⁴Chaymanta mikunankuna oras chayamuptin Jesuska tukuy disipulunkunawan tiyarirkansapa mesapi churadutana mikuk. ¹⁵Tantalla mikuykashpankuna Jesuska willarkansapa:

—Manara wañushpaynira sukaman munashkani kankunawan tantalla kay Paskua fiestapi mikuyta. ¹⁶Mash allita uyariwaychi. Suknin diya Tata Dioska ñukataka willawanka tukuy layapi kamachikunaynipa. Chay diyakaman mananami kashkan Paskua fiesta mikunata mikushanachu.

¹⁷Chaypina Jesuska vasu vinuta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chaymanta disipulunkunata willarkansapa:

—Kankunaka sukpish sukpish kay vinuta upyaychi. ¹⁸Upyashpaykichi allita yuyaychi. Kunanmantapacha

manana vinuta upyashanachu Tata Dios kachamuwanan diyakaman tukuy layapi kamachikunaynipa.

¹⁹Chaypina Jesuska panta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chay panta pakishpa tukuy disipulunkunata kushpa willarkansapa:

—Kay panka ñukapa kuerpuynimi. Ñukami kankunapa uchaykichirayku wañusha. Kankuna kashna tantanakushpa panta mikushpaykichi wañushkaynita yuyaychi.

²⁰Chay panta mikushkankunawasha Jesuska vasu vinuta tukuy disipulunkunata upyachirkansapa. Chaymanta willarkansapa:

—Ñuka wañuptini yawarnini kankunarayku ichakunka. Chay ichakudu yawarniniwan ñuka kankunawan suk mushuk paktuta rurasha.

²¹Chaymanta willaykichi. Chay chikniwakkunapi rantikuwakka kay mesallapi ñukawan mikuykan. ²²Ñawpa tiempu Tata Dios killkadunpi rimarkan suk runa apichichiwaptin wañunaynita. Chayrayku sielumanta shamudu runa kashpayni wañunayni tiyan. Chaymanta chay apichichiwak runaka sukaman padésinan tiyan.

²³Chashna Jesus rimaptin uyarishpankuna disipulunkunaka paykunapura tapunakurkansapa:

—¿Maykan ñukanchikunatí maestrunchikunata apichichinchisapa?

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa ama sinchi
kamachikuk runakunashina
kanankunapa.**

²⁴Jesus wañunanta willaptinkuna disipulunkunaka mana entiendirkansapachu. Paykuna sukwan sukwan willanakurkansapa:

—Maestrunchikuna tukuy layapi kamachikuptinna ¿maykan ñukanchiku-

natí ashwan alli kamachikukka kashunchisapa?

²⁵Chashna willanakuptinkunana Jesuska willarkansapa:

—Kay allpapi tukuy mandulla untadu runakuna sukaman sinchita kamachikunsapa. Paykuna sinchi kamachikuk kashpankuna rimansapa alli yanapakuk kanankunata. ²⁶Kankunaka ama paykunashina mandulla untadu kanayashichu. Sinchi kamachikuk kanayashpaykichika tukuy runamasichita iden suk wiwachunshina allita yanapanaykichi tiyan. ²⁷Kay allpapi tukuy mandulla untadu runakuna tiyarishpa mesapi churaduta mikunsapa. Paykunataka wiwachunkuna manchaywan sirvinsapa. Ñukaka mana chay mesapi tiyarik runakunashinachu kani. Ñukaka sirvikuk wiwachushinami kani.

²⁸Ñuka wiwachushina kaptini aypa runakuna chikniwashpa padesichiwashkasapa. Kankunapish ñukawan tantalla padesishkankichi. ²⁹Ñukawan padesishkaykichirayku willashkaykichi suknin diya *israelmasikichita kamachinaykichipa. ³⁰Tatayni Dios kamachikunaynita willawashkantashina ñukapish willashkaykichi kamachikunaykichipa. Ñukawan tantalla mesaynipi mikunkichi upyankichi. Willashkaykichi alli bankupi tiyarinaykichipa israel runakunapa chunka ishkay juesninkuna kanaykichipa.

Jesus Pedruta willarkan mana riksik tukunanta.

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31;
Jn 13.36-38)

³¹Chaymanta Jesuska Pedruta willarkan:

—Simon, mash allita uyariway. Satanas Tata Diosta mañashka kankunata llullachishushpaykichi *trigupa karapanta pawachikshina

ashuchishunaykichipa. Chashna mañaptin Tata Dioska almitishka.

³²Ñuka Tatayni Diosta roygashkani yanapashunaykipa ama sakiwanaykipa. Chaymanta kan kashkan katiwashpa kay wawkikikunata yanapay paykunapish allita mana shaykushpa katiwanankunapa.

³³Chashna Jesus willaptinna Simonka willarkan:

—Maestru, chiknishukkuna pushashuptinkuna ñukapish kanwan tantalla karselpi yaykusha. Chaymanta maypicha wañuchishunkisapa chaypi ñukapish kanwan tantalla wañusha.

³⁴Chashna Pedru willaptinna Jesuska willarkan:

—Pedru, mash allita uyariway. Kunan tutami manarapish gallo kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.

Jesus disipulunkunata yachachirkansapa sukaman padesinankunata.

³⁵Chayta willashkanwasha Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Ñawpa kankunata yachachikuk kachashkaykichi. Kachashpayni willashkaykichi ama pikshaykichita nima kullkikichita nima ushutaykichita apanaykichipa. Chayta willashpa kachaptini ¿suk imaykichichu pishishushkankichi?

Chashna Jesus tapuptinkuna paykunaka aynirkansapa:

—Manami nima laya illawashkasapachu.

³⁶Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kunanmantapacha pikshaykichi tiyaptin apaychi. Kullkikichi tiyaptin chaytapish apaychi. Amachanakunaykichipa machetikichi mana tiyaptin kamisaykichita rantikuychi. Chaypa chaninwan machetikichita rantiychi.

³⁷Mash allita uyariwaychi. Tata Diospa killkadu rimanana willawanchi: “Sielumanta shamudu runata iden suk mana alli rurak runatashina wañuchinkasapa.” Chashna Tata Diospa ñawpa killkadu rimashkanshina ñuka wañunayni tiyan.

³⁸Chashna Jesus rimaptin disipulunkunaka willarkansapa:

—Maestru, ñukaykunapa tiyan ishkey machetnikuna.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Chaylla kachun.

Jesus rirkan Olivos urkupi Tatan

Dioswan parlak.

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹Jesuska disipulunkunawan chay mikushkankuna wasimanta llukshirkan-sapa. Chaymanta Jesuska amañanan-shina *Olivos urkuman rirkan. Chayman riptin tukuy disipulunkuna katirkan-sapa. ⁴⁰Olivos urkupi chayashpana Jesuska paykunata willarkansapa:

—Kankunaka Tata Diosta roygaychi ama mana allikunata ruranaykichipa.

⁴¹Chashna willashpankuna Jesuska paykunamanta tipita suchurirkan. Chaypina allpapi kunkurikushpa Tata Dioswan parlashpa willarkan:

⁴²—A Tatayni, munashpaykika salvaway ama sukaman padesinaynipa. Padesishpaynipish munani kanpa munanaykillata rurayta. Manami munanichu ñukapa munanaynita rurayta.

⁴³Chashna Tata Dioswan parlaykaptinna sielumanta *angel rikurimurkan animuchinanpa. ⁴⁴Jesus sukaman padesiykashpa ashwan sinchita Tata Diosta roygarkan. Sukaman sinchita roygaptin granu granuta umpirkan iden yawartashina. ⁴⁵Chaymanta Tata Diosta roygashkanwasha rirkan disipulunkunata tarik. Paykunaka sukaman

llakishpankuna puñuykarkansapa.

⁴⁶Puñudukunata tarishpankuna Jesuska rikchachishpa tapurkansapa:

—Kankunaka ¿imapatí puñunkichi? Rikchaychi. Tata Diosta roygaychi ama supay llullachishushpaykichi uchallichishunaykichipa.

Judas Jesusta apichichirkan.

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50;

Jn 18.2-11)

⁴⁷Jesus disipulunkunata willaykaptinlla aypa runakuna paypi chayarkansapa. Chay runakunapa ñawpakninta Jesuspa disipulun Judaska rirkan. Judaska Jesusta muchakpacha rirkan. ⁴⁸Muchap-tin Jesuska willarkan:

—Judas ¿ñukata sielumanta shamudu runata muchawashpachu rantikuwanki?

⁴⁹Jesusta apik shamushkankunata kawashpankuna disipulunkunaka willarkansapa:

—Maestru, ¿ariya ñukaykuna kay machetnikunawan makanakushasapachu?

⁵⁰Chaypina suk disipulunka suk runapa alli ladu rinrinta tipipurkan. Chay runa karkan sinchi kamachikuk saserdotepa wiwachun. ⁵¹Chay runapa rinrinta tipipuptinna Jesuska willarkan:

—Ama makanakuychichu.

Chashna willashpa Jesuska chay wiwachupa tipidu rinrinta llankashpa apichipurkan. ⁵²Chaymanta Jesuska saserdotekunapa kamachikukninkunata, Tata Diospa wasin kuydak runakunata, chay apik shamuk *ansianukunatapish willarkansapa:

—¿Imapatí kankunaka machetikunawan kaspikunawan shamushkankichi apiwak? Ñuka mana suwa runachu kani chashna apiwak shamunaykichipaka. ⁵³Tukuy diya Tata Diospa wasinpi kankunawan kashkani. Tukuy diya chaypi kaptinipish mana apiwashkanki-

chichu. Kunan tutapi apiwashpayki-chika kamachishuknikichi Satanasta uyariyankankichi. Tutapishina kankunaka kawsaykankichi.

Pedru kimsa kuti rimarkan Jesusta mana riksantina.

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴Chaypina chay chiknik runakuna Jesusta apishpankuna pusharkansapa saserdotekunapa ashwan sinchi kamachikukpa wasinman. Chayman pushaptinkuna Pedruka karu karulla katirkan.

⁵⁵Chay wasi pampapi chayashpankuna chay runakuna ninakushpankuna mashakuykarkansapa. Pedrupish paykunawan tantalla tiyarishpa mashakuykarkan.

⁵⁶Chaypina suk shipash wiwacha allita kawashpa Pedrutaka riksirkan. Chaypi mashakuykak runakunataka willarkan: —Kay runapish Jesuswan tantallami purishka.

⁵⁷Chashna willaptin Pedruka chay shipashta willarkan:

—Manami riksinihu.

⁵⁸Chayta willashkanwasha mana unaypinachu suk runa Pedruta kawashpa willarkan:

—Kanpish Jesuspa purikmasinmi kanki.

Chashna chay runa willaptin Pedruka willarkan:

—Manami paypa purikmasinchu kani.

⁵⁹Suk ora washan chikan runa chaypi mashakuk runakunapi chatakushpa willarkan:

—Deverasmi kay runapish Jesuswan tantalla purishka. Allitami riksinchisapa Galilea partimanta runa kananta.

⁶⁰Chashna chay runa chatakuptinna Pedruka willarkansapa:

—Mana yachanichu maykan runapami willawaykankichi nishpa.

Chayta Pedru rimaykaptin suk gallo kantarkan. ⁶¹Chay gallo kantaptin

Jesuska washanta chapashpa Pedrutaka kawarkan. Jesus kawaptinna Pedruka yuyarkan payta willashkanta: “Kunan tuta manarapish gallo kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.”

⁶²Pedruka chayta yuyashpa chay wasimanta llukshishpa mana upallayak layata wakakurkan.

Chiknik runakuna Jesusta pusharkansapa konsilyo kamachikukninkunaman.

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³Chaymanta Jesusta kuydak runakuna sukaman asichishpankuna waktarkansapa.

⁶⁴Ñawinkunata llachapawan arkapushpankuna waktashpa tapurkansapa:

—May willawaysapa ¿pití waktashushka?

⁶⁵Waktashpankuna sukaman piñayashpa willarkansapa mana alli rurak runa kananta.

⁶⁶Chaymanta pakariptin chay runakunapa ansianunkuna, saserdotekunapa kamachikukninkuna, Moisespa killkadunta yachachikuk runakunapish tantanakurkansapa. Tantanakushpankuna Jesusta pusharkansapa judiyukunapa ashwan sinchi kamachikukninkunaman. Chaypi chatanayashpankuna tapurkansapa:

⁶⁷—May willawaysapa ¿kanchu sielumanta shamushkanki salvakuk kanaykipa?

Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Ñuka sielumanta salvakuk runa kanaynita willaptinipish kankuna manami kreyiwankichichu. ⁶⁸Kankunata tapuptinika mana nimata ayniwankichichu. ⁶⁹Kankuna mana kreyiwaptikichipish kunanmantapacha ñuka tiyarisha Tata Diospa alli ladunpi. Sielumanta shamudu runa kashpayni tukuy laya yachak Tatayni Dioswan tiyarisha.

⁷⁰Chashna Jesus willaptinkuna tukuy chay runakunaka piñakushpankuna tapurkansapa:

—¿Ariya kanchu kanki Tata Diospa wambran?

Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Ñukami kani kankuna rimashkayki-chishina.

⁷¹Chashna Jesus willaptinkuna chay chatakuk runakunaka mana kreyishpankuna willanakurkansapa:

—Mash uyariychi. Ñami payka kikinna chatanakushka. Amana chikan chatakuk runata maskaypachinachu.

Jesusta chiknik runakuna pusharkansapa Pilatoman.

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5;
Jn 18.28-38)

23 ¹Jesusta chiknik runakuna chay sinchi kamachikukpa wasinmanta llukshirkansapa. Paykunaka Jesusta pusharkansapa *romano awtoridar Pilatoman. ²Pilatopi chayachishpankuna Jesustaka chatakurkansapa:

—Kay runataka apishkanisapami *judiyumasinikunata llullachishpa yachachikuykaptin. Yachachikushka awtoridarkunata ama kasunankunapa. Chaymanta payka tukuy runakunata yachachin romano ashwan sinchi awtoridaminchita kullkita ama pagaranankunapa. Chaymanta riman sielumanta salvakuk sinchi kamachikuk kananta.

³Chashna chatakuptinkunana Pilatoka Jesusta tapurkan:

—¿Deveraschu kanki tukuy judiyu runakunapa sinchi kamachikuknin runa?

Chashna Pilato tapuptin Jesuska aynirkan:

—Ariya ñukami kani.

⁴Chaypina Pilatoka *saserdotekunapa kamachikukninkunata tukuy chay tantanakudu runakunata willarkansapa:

—Ñukaka kay runapi mana nima uchata tarinichu.

⁵Chashna Pilato willaptinna chay chiknik runakunaka ashwan sinchita willarkansapa:

—Kay runaka tukuy judiyu runakunata llullachishpa yachachinsapa ama awtoridarkunata kasunaynikunapa. Galilea partipi kallarrirkan llullachikuyta. Kunanka kay Judea partipipish sukaman llullachikuykan.

Pilatoka Jesusta kacharkan sinchi awtoridar Herodesman.

⁶Sukaman Jesusta chatakuptinkuna Pilatoka tapurkansapa:

—¿Ariya payka Galileamanta runachu?

⁷Chaypina Galileamanta runa kananta rimaptinkuna Pilatoka Jesusta pushachirkan *Herodesman. Herodeska Galilea partipi ashwan sinchi awtoridarininkuna karkan. Payka Jerusalenpi fiestakuykarkan. ⁸Naytana Herodeska Jesusta riksinayarkan aypa runakuna parlachiptinkuna yachachikuykananta. Chayrayku Jesusta chayachiptinkuna Herodeska sukaman kushikurkan. Sukaman kawanayarkan suk almirana ruranata ruraptin. ⁹Chaypina Herodeska Jesusta tukuy layata tapurkan. Tapuptinpi Jesuska mana nimata aynirkanchu.

¹⁰Saserdotekunapa kamachikukninkuna Moisespa killkadunta yachachikukunawan Herodespi Jesusta sukaman chatakurkansapa.

¹¹Jesus mana nimata ayniptin Herodeska tukuy soldadunkunawan sukaman asichirkansapa. Ashwanta asichinankunapa kamachikukpa alli llachapanta mudachirkansapa. Chaymanta Herodeska Jesustaka kashkan pushachirkan Pilatoman.

¹²Herodeska Pilatowan chiknina-kushpa kawsaksapa. Paykunaka chay diyamantapachana kuyanakurkansapa.

**Chiknik runakuna sinchita
rimashpa Pilatota willarkansapa
Jesusta wañuchichinanpa.**

*(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15;
Jn 18.39—19.16)*

¹³Jesusta kashkan chayachiptinkuna Pilatoka saserdotekunapa kamachikuninkunata chay llaktapi *ansianukunata tantanachirkansapa. ¹⁴Paykunata willarkansapa:

—Kankunaka kay runata pushamushkankichi ñukapi chatakuk. Willawashkankichi payka tukuy runakunata llullachishpa yachachikuykananta ama awtoridarkunata kasunankunapa. Ñuka allita yachayanynipa ñawpaknikichipi paytaka sukaman tapushkani. Manami nima mana alli rurashkanta tarinichu kankuna willawashkaykichishina.

¹⁵Chay awtoridar Herodespish ñukaman kashkan kachamushpa rimashka mana nima mana alli ruranta rurashkanta. Mash allita uyariwaychi. Kay runaka mana nimata rurashkachu ñuka wañuchichinaynipaka. ¹⁶Chayrayku soldaduynikunata willasha makanankunapa. Chay washa kacharichisha.

¹⁷Pilatoka amañak tukuy wata *Paskua fiesta ukun karselmanta suk runata kacharichiyta. Chayrayku munarkan Jesusta kachariyta. ¹⁸Jesusta kacharinanpa willaptinkuna chay runakunaka tantalla sinchita rimakushpa willarkansapa:

—¡Manami nima layapi munanisapachu Jesusta kacharinaykipa! ¡Wañuchiy! Munanisapa Barrabasta kacharichinaykipa.

¹⁹Chay tiempu Barrabaska karselpi karkan awtoridarkunata mana nima kasunayashkanrayku. Chaymanta suk runata wañuchishkanrayku karselpi wichkadu karkan.

²⁰Chaypina Pilatoka sukaman Jesusta kacharinayashpa kashkan willarkansapa kacharichinanpa.

²¹Chashna Pilato willaptinkuna chay chatakuk runakunaka ashwan sinchita rimakushpa willarkansapa:

—¡Kruspi chakatachiy! ¡Kruspi chakatachiy!

²²Paykuna sukaman amichiptinkuna kimsaynin kuti Pilatoka kashkan chay runakunataka willarkansapa:

—¿Ariya ima mana allitafi rurashka? Ñukaka paypi mana nima uchanta tarinichu wañuchichinaynipa. Chayraykumi mana wañuchichinayanichu. Makachishpalla kacharichisha.

²³Chashna Pilato rimaptin chay runakunaka ashwan sinchita rimakushpa willarkansapa:

—¡Kruspi chakatachiy! ¡Kruspi chakatachiy!

Chashna sinchita rimakushpa amichiptinkuna Pilatoka willashkankunata almitirkansapa. ²⁴Chaypina soldadunkunata willarkansapa Barrabasta kacharinankunapa Jesusta wañuchinankunapa. ²⁵Barrabaska mana kasukuk wañuchikuk runa kaykaptin Pilatoka karselmanta kacharichirkan. Chay chiknik runakunata willarkansapa Jesusta munashkankuna layata rurankunapa.

Jesusta kruspi chakatarkansapa.

*(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32;
Jn 19.17-27)*

²⁶Pilato chayta willaptinkunana soldadukunaka Jesusta pusharkansapa suk kruspi chakatak. Soldadukunaka Jesusta pushaykashpankuna suk runa Simonta apirkansapa Jesupa washanta krusninta aparinanpa. Chay Simonka Sirene llaktamanta karkan. Payka chakranmanta kutiykarkan.

²⁷Jesusta kruspi chakatak pushaykaptinkuna aypa runakuna katirkansapa. Aypa warmikunapish sukaman llakishpa kaparikushpa wakakuyupi katirkansapa.

²⁸Jesuska paykunata chapashpa willarkansapa:

—Jerusalemanta warmikuna, ama ñukaraykuka wakakuychichu. Suk tiempukaman wawaykichiwan tantalla kankuna sukaman padesainykichi tiyan. Chay padesainykichita yuyashpaykichi sukaman llakishpa wakakuychi. ²⁹Chay tiempu wawayuk warmikuna rimankasapa: “Mana wawayuk mana ñuñuchikuk warmikuna kushikuychi. Allipaka kankuna mana wawayukchu kankichi.” ³⁰Chay tiempupi tukuy runakuna wañunayashpankuna urkukunata willankasapa urmamushpa nitinankunapa. Lomakunata willankasapa pakanankunapa. ³¹Ñuka mana uchayuk runa kaykashpa sukaman padesiptini kankunaka uchayuk kashpaykichi ashwanta padesainykichi tiyan.

³²Chaypina soldadukunaka Jesusta kruspi chakatak pushashpankuna ishkay suwa runakunatapish pusharkansapa chakatak. ³³Suk lomapi chayashpankuna chay soldadukunaka Jesustaka kruspi chakatarkansapa. Chay ishkay suwa runakunatapish chakatarkansapa suktaka Jesupa alli ladunpi suktaka lluki ladunpi. Chay lomapa shutin karkan Uma Poto. ³⁴Soldadukuna kruspi chakataptinkunana Jesuska Tata Diosta willarkan:

—Tatayni, kay runakunataka perdonasapa. Paykunaka manami yachansapachu imatami ruraykansapa nishpa.

Chaypina chay soldadukunaka Jesupa llachapankunata pukllashpa patumanakurkansapa.

³⁵Jesus kruspi chakatadu kaptin aypa runakuna kawaykarkansapa. Awtoridakunapish kawashpankuna asichishpankuna willarkansapa:

—Kay runaka aypa runakunata alliyachishkasapa. Deveras Tata Diospa aklladu sielumanta shamudu salvakuk

kashpaka kikin salvanakushpa krusmanta urayamuchun.

³⁶Soldadukunapish asichirkansapa. Paykunaka ladunchashpankuna ayak likidu vinuta upyachirkansapa. ³⁷Chaypina soldadukunaka Jesusta asichishpankuna willarkansapa:

—Kanka deveras judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikuknin runa kashpaykika kay krusmanta urayamuy.

³⁸Jesupa uman kuskapi suk killkadu rimarkan: “Kay runaka tukuy judiyu runakunapa sinchi kamachikuknin runami.”

³⁹Chaypina chikan kruspi chakatadu suwa runaka Jesustaka piñayashpa willarkan:

—Kanka deveras sielumanta shamudu salvakuk runa kashpaykika kay krusmanta urayay. Urayashpa ñukaykunatapish urayachiwaysapa.

⁴⁰Chashna chay chakatadu suwa runa piñayaptin chikan kruspi chakataduma-sinka willarkan:

—Kanpish payshina kruspi chakatadu kaykashpa ¿imapatí chashnaka willanki? ¿Manachu Tata Diostaka manchanki? ⁴¹Ñukanchika uchanchiraykumi kay kruspika padesiyanchi. Mana allita rurashpa kawsaptinchi kastigawaykanchisapa. Payka mana nima uchayuk kaykaptin chakatashkasapa.

⁴²Chashna chay chakatadumasinta willashpana Jesusta willarkan:

—Jesus, tukuy runakunata kamachikuykashpaykina ñukatapish yuyaway.

⁴³Chaypina Jesupa willarkan:

—Allita willayki. Kunanlla ñukawan tantalla sielupi kanki.

Jesus wañurkan.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41;

Jn 19.28-30)

⁴⁴Jesus kruspi chakatadu kaptin rasllana chawpi diyamanta tuta likidu

tukumurkan las treskaman. ⁴⁵Intipish mana nima lusichirkannachu. Chaypina *Tata Diospa wasinpi chay arkanan rakta llachapa chawpinmanta llikirkuran.

⁴⁶Sukaman tuta likidu tukuptinna Jesuska sinchita rimashpa Tata Diosta willarkan:

—¡Tatayni, chaskiwayna! ¡Ñami wañunina!

Chashna rimashpana Jesuska wañurkan.

⁴⁷Jesus wañuptinna romano soldadukunapa kapitanninkuna Tata Diosta alabashpa rimarkan:

—Deverasmi kay runaka mana uchayuk kashka.

⁴⁸Chay aypa runakuna tukuy chay manchana layakunata kawashpankuna sukaman manchakurkansapa. Paykuna sukaman llakishpa kaskunkunata waktaypi wasinkunaman kutirkansapa.

⁴⁹Chaymanta Jesusta riksikkuna Galileamanta katik warmikunapish karullamanta tukuy layata rurapinkuna kawaykarkansapa.

Jesusta pamparkansapa.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47;

Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Chaypi tiyarkan Arimatea llaktamanta alli rurak runa Jose. Payka judiyukunapa sinchi kamachikuk runa karkan. Suk diya sinchi kamachikukmasinkuna Jesusta wañuchinankunapa rimaptinkuna Joseka mana munarkanchu. Sukaman shuyaykarkan sinchi kamachikukta Tata Dios kachamunanta.

⁵²Chay Joseka Pilatota rirkan Jesuspa kuerpunta mañak pampak rinanpa.

⁵³Kuerpunta mañak riptin Pilatoka almitirkan pushananpa. Chaypina Joseka krusmanta Jesuspa kuerpunta urayachimurkan. Suk allima yurak likidu sabanaswan wankurkan. Allita

wankushpana pusharkan suk rumi aspidu machaypi churak. Chaypi manara niman suk wañuduta churarkansaparachu.

⁵⁴Jesus wañushkan diya tukuy runakuna prontanakuykarkansapa chay *samana diya atun fiestata ruranankunapa. Samanankuna diya ñami kallariyarkarkanna. ⁵⁵Galileamanta Jesusta katik warmikunaka allita kawarkansapa maypimi Jesusta churarkansapa nishpa. ⁵⁶Chay machayta allita kawashpankuna chay warmikunaka wasinkunaman kutirkansapa. Chaypina mishkilla asnak wirakunata rurarkansapa. Chaymanta Tata Diospa kamachikunanta kasushpankuna chay samanankuna diya samarkansapa.

Jesupa kuerpunta tupapuk rishpankuna warmikuna mana tarirkansapachu.

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

24 ¹Chay samanankuna diya kayantin tutupachalla chay warmikuna rirkansapa Jesuspa kuerpunta tupapuk. Chay mishkilla asnak rurashkankuna wirata apashpankuna rirkansapa. ²Pampashkankuna machaypi chayashpankuna paykunaka kawarkansapa ashuchidutana chay machay wichkanan atun rumita. ³Chay machaypi yaykushpankuna Jesuspa kuerpunta mana tarirkansapachu. ⁴Chaypina sukaman manchakushpankuna mana yacharkansapachu imatami rurankasapa nishpa. Chaypina rasllana ladunkunapi ish kay shayaridu runakunata kawarkansapa. Paykunaka yurak llipyak likidu llachapayukkuna karkansapa. ⁵Paykunata kawashpankuna chay warmikunaka ashwanta manchakushpankuna kumurayarkansapa. Chaypina chay ish kay runakunaka paykunataka willarkansapa:

—¿Imapati wañudukuna churana machaypi kawsak runata maskaykankichi? ⁶Jesuska mananami kaypinachu. ¡Nami kawsamushkana! Galilea partipi yachachishushkaykichita allita yuyaychi. ⁷Payka willashushkankichi sielumanta shamudu runa kashpa uchasapa runakunapi kukudu kananta. Chaymanta willashushkankichi kruspi wañuchinankunata chaymanta kimsa diya ukun kawsamunata.

⁸Chashna chay ishkay *angelkuna willaptinkuna chay warmikunaka yuyamurkansapa Jesus willashkankunata. ⁹Chaypina chay machaymanta kutirkansapa. Rirkansapa willak Jesuspa chunka suk disipulunkunata tukuy kawashkankunata. Tukuy purikmasinkunatapish rirkansapa willak.

¹⁰Chay warmikuna karkansapa Mariya Magdalena, Juana, Santiagopa maman Mariya. Chaymanta suk warmikunapish paykunawan tantalla karkansapa.

¹¹Chay warmikuna sukaman manchakushpankuna willak riptinkuna Jesuspa disipulunkuna mana kreyirkansapachu. Rimarkansapa dementa kashpankuna shamunsapa llullachikuk.

¹²Pedruka mana kreyishpapih kallparkan chay machayta kawak. Chaypi chayashpa kumurayashpa machay ukuta chunllata kawarkan. Jesusta wankushkankuna sabanasllatana chaypi kawarkan. Chaypina sukaman almirashpa wasiman kutirkan.

Jesus kawsamushkanwasha ishkay purikmasinkuna payta kawarkansapa.

(Mr 16.12-13)

¹³Chay diyalla Emaus llaktaman Jesuspa ishkay purikmasinkuna riykarkansapa. Suk karkan Kleofas. Chay Emaus llaktaka Jerusalemanta

chunka suk kilometrullata karkan. ¹⁴Chay ishkay runakuna riykashpankuna Jesus wañushkanta parlaykarkansapa.

¹⁵Chashna parlaykaptinkuna kikin Jesus ladunchashpa paykunawan tantalla purirkan. ¹⁶Paykunawan tantalla puriptinpish mana atiparkansapachu riksiyta Jesus kananta. ¹⁷Chay ishkay runakuna llakishpa parlaypi riykaptinkuna Jesuska tapurkansapa:

—¿Imatati parlaypi riykankichi?

¹⁸Chashna Jesus tapuptinkuna Kleofaska willarkan:

—Jerusalen llaktapi sukaman manchakuna layata kawashkanisapa. Kanka Jerusalemanta shamuykashpayki ¿manachu yachanki?

¹⁹Chashna willaptin Jesuska tapurkansapa:

—¿Ima manchakuna layatati kawashkankichi?

Chashna Jesus tapuptinkuna willarkansapa:

—Chay Nasaret llaktamanta Jesus alli yachachikuk tukuy ruray atipak runa kashka Tata Dios yanapaptin. Payka aypa almirana ruranata ruraptin tukuy runakuna kawashkasapa. ²⁰Chaypina *saserdotekunapa kamachikuninkuna, chay llaktanchikunapi kamachikukkuna payta kukushkasapa *romano awtoridarkunapi. Paykuna suk kruspi chakatahpa wañuchishkasapa. ²¹Ñukaykuna yuyarkanisapa payna romano awtoridarkunamanta salvawanankunata. Nami kimsa diyana wañuchishkankunaka. Chayrayku sukaman llakinisapa.

²²Chaymanta Jesusta katikmasini warmikuna manchakuna layata willawashkasapa. Kunan tutapacha paykunaka Jesus pampashkankuna machayta rishkasapa kawak. ²³Chaypina Jesuspa kuerpunta mana tarishkasapachu. Paykuna wasinikunaman

kutishpankuna willawashkasapa paykunapi angelkuna rikurishkankunata. Chay angelkuna willashkasapa Jesus kawsananta. ²⁴Chayta uyarishpa suk purikmasinikunapish rishkasapa Jesusa churashkankuna machayta kawak. Paykunapish chay warmikuna willawashkankunatahina chunllata tarishkasapa. Jesusta mana ni maypi kawashkasapachu.

²⁵Chashna chay runakuna willaptinkunana Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka sukaman mana entiendik runakunami kankichi. Tukuy ñawpa yachachikukkunapa killkadunkunata manami kreyishkankichichu.

²⁶Tata Diospa killkadunpi riman salvakuk runa manarapish tukuy layapi kamachikushpa sukaman padesainanta. Kankunaka ¿manachu chayta yachashkankichi?

²⁷Chashna rimashpa Jesuska paykunata yachachirkansapa. Entiendichirkansapa ñawpa Moisespa chaymanta ñawpa yachachikukkunapa killkadunkunapi paypa rimashkanta.

²⁸Chashna yachachiypi chayarkansapa chay runakunapa llaktankunapi. Chaypina Jesuska willarkansapa sakinankunata. ²⁹Mana sakinankunata munashpankuna chay runakunaka willarkansapa:

—Ñami amusayanna. Ama sakiwaysapachu. Kunan tuta kaypi ñukaykunawan kipariy.

Chashna willaptinkuna Jesuska chay runakunapa wasinkunapi yaykurkan.

³⁰Paykunaka konvidarkansapa mikuk. Mesapi churaduta mikunankunapa tiyaridu kashpankuna Jesuska suk panta apishpa Tatan Diosta agradesirkan. Chaymanta chay panta pakishpa chay ishkay runakunataka kararkansapa.

³¹Paykunaka panta chaskishpankuna chayrak riksirkansapa Jesus kananta.

Chashna ora Jesuska ladunkunamanta chinkarkan. ³²Manana Jesusta kawashpana chay runakunaka willanakurkansapa:

—Mash allita yuyaypa. Chay ñanpi Jesus Tata Diospa rimananta entiendichiykaptinchi sukaman kushikushpa uyarishkanchi.

³³Chashna willanakushpankuna kushikuypuru utkalla Jerusalemnan kutirkansapa. Chaypi tarirkansapa tantanakudu Jesuspa chunka suk disipulunkunata. Aypa purikmasinkunata tapish chaypi tantanakudukunata tarirkansapa. ³⁴Manara nimata willaptinkunara Jesuspa disipulunkunaka paykunata willarkansapa:

—Deverasmi maestrunchikunaka kawsamushka. Simonka ñami kawashkana.

³⁵Chaypina chay ishkay runakunaka ñanpi tarinakushkankunata willarkansapa:

—Ñukaykunapish ñami kawashkanisapana. Chay ñanpi puriykaptinikuna maestrunchikuna ladunchawashkasapa. Mana riksiptinikuna ñukaykunawan purirkan Tata Diospa rimananta allita entiendichiwashpankuna. Chaymanta wasinikunapi panta pakishpa karawaptinkunara riksishkanisapa Jesus kananta.

Jesus kawsamushkanwasha disipulunkunawan parlarkan.

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18;

Jn 20.19-23)

³⁶Chashna chay ishkay runakuna willaykaptinkunallara Jesuska chawpin-kunapi rikurirkan. Rimachishpa willarkansapa:

—Amana llakiychinachu.

³⁷Chashna rimachiptinkuna disipulunkunaka sukaman manchakurkansapa aya nishpa. ³⁸Chaypina Jesuska willarkansapa:

—¿Imapatí manchawankichi?
¿Imapatí mana riksiwankichi? ³⁹¡Mash
makinita chakinita kawaychi! ¡Ñukami
kani! Llakawaychi allita riksiwanayki-
chipa. Aya kaptinika manami
llankawankichimanchu.

⁴⁰Chashna Jesus disipulunkunata
willashpa kawachirkansapa makinta
chakinta. ⁴¹Paykunaka manchakush-
pankuna kushikuyninkunawan manara
allitarachu riksirkansapa Jesus
kananta. Chaypina Jesuska tapurkan-
sapa:

—¿Tiyanchu mikunaykichika?

⁴²Chashna tapuptinkuna kurkansapa
challwa kusaduta. ⁴³Jesus chayta
chaskishpa disipulunkuna kawaptin-
kuna mikurkan. ⁴⁴Chay challwata
mikushmanwasha willarkansapa:

—Manarapish wañushpaynira aypa
kuti yachachishkaykichi Tata Diospa
rimanampi rimashkanshina wañunay-
nita. Ñawpa Moisespa killkadunka
chaymanta ñawpa alli yachachikuk
runakunapa killkadunkunaka Salmo
librupish yachachishunkichi ñuka
wañunaynita. Chaymanta yachachi-
shunkichi wañushkaynimanta kashkan
kawsamunaynita. Chay killkadukunapi
rimashkanshina wañushkaynimanta
kawsamushkanina.

⁴⁵Chashna Jesus willashpankuna
disipulunkunataka ashwanta yachachir-
kansapa Tata Diospa killkadu
rimananta. ⁴⁶Willarkansapa:

—Ñawpa yachachikuk runakunaka
yachachikurkansapa ñuka sielumanta
shamudu salvakuk runa wañunaynita.
Chaymanta yachachikurkansapa
wañushpayni kimsa diya ukun
kawsamunaynita.

⁴⁷Kunanmantapacha ñukata
kasuwashpaykichi kay Jerusalem
llaktamanta tukuy llaktakunaman
ñukapa shutinipi rinaykichi tiyan
yachachikuk. Rillaychi tukuy runaku-
nata yachachik uchankunata wanashpa
ñukata kreyiwashpa kawsanankunapa.
Chashna kreyiwaptinkuna Tata Dioska
tukuy uchankunamanta perdonanka-
sapa. ⁴⁸Kankunaka tukuy rurashkaynita
kawashkankichi tukuy yachachikush-
kaynita uyarishkankichi. Chayrayku
rillaychi tukuy runakunata parlachik.
⁴⁹Tata Dioska ñawpa killkadunpi
rimashka Espiritunta kachamunanta.
Ñuka Tata Diospa Espiritunta kankuna-
man kachamusha allita atipanaykichipa
yachachikuyta. Chayrayku Jerusalem-
llapi kipariychi sielumanta ñuka Tata
Diospa Espiritunta kachamunaynika-
man.

**Disipulunkunata
yachachishkankunawasha
Jesus rirkan Tatan Dioswan
sielupi kawsak.**

(Mr 16.19-20)

⁵⁰Chaymanta Jesuska disipulunkuna-
taka Jerusalem llaktamanta pusharkan-
sapa Betania llaktaman. Chaypina
Jesuska makinta alsashpa Tata Diosta
roygarkan tukuy disipulunkunata
yanapanankunapa. ⁵¹Chashna roygay-
kaptin Tata Dioska Jesusta pusharkan
sielumanta. ⁵²Paykunamanta ashuykaptin
disipulunkunaka sukaman Jesusta
kuyarkansapa. Chaymanta sukaman
kushikushpankuna Jerusalem llaktaman
kutirkansapa. ⁵³Chaypina tukuy diya
*Tata Diospa wasinpi payta sukaman
alabarkansapa.

JESUKRISTU YACHACHIKUSHKANTA

SAN JUAN

KILLKARKAN

**Juan kay libruta killkarkan
yachachikunanpa pimi
Jesukristu nishpa.**

1 ¹Kallarinanpi manara nima laya tiyaptinra *Jesukristu Tata Dioswan tantalla kawsarkan. Payka Tata Dioswan suklalla karkan. Payka rimashpa Tata Diospa yuyayninta yachachikurkan.

²Manara nima laya tiyaptinra Jesukristuka Tata Dioswan tantalla kawsaykarkan. ³Tata Dios kamachiptin payka tukuy laya tiyakta rurarkan. Jesukristu mana rurashka kaptinka mana nima laya tiyanmanchu.

⁴Payllami tukuy runakunata kawsachiwashkanchisapa. Iden suk kawachiwakinchi lusshina kay allpaman shamurkan Tata Diospa yuyayninta tukuy runakunata yachachiwananchikunapa.

⁵Jesukristu lusshina kashpa Tata Diospa yuyayninta yachachiwanchisapa. Mana nima laya tuta atipanchu lusta wañuchiyta. Manami ni pi nima layapi atipansapachu paypa yachachikunanta chinkachiyta.

⁶⁻⁷Tata Dioska suk runa Juanta kachamurkan runakunata yachachinankunapa Jesukristu chay lus kananta. Juanka runakunata yachachirkansapa kreyinankunapa Jesukristu lus kananta.

⁸Juanka manami luschu karkan. Paytaka Tata Dios kachamurkan yachachikunanpa Jesukristu lus kananta.

⁹Jesukristu deveras lus kashpa kay allpaman shamurkan tukuy runakunata yachachinankunapa Tata Dios sukaman allima sukaman kuyakuk kananta.

¹⁰Jesukristu Tata Diospa yuyayninta yachachikuk kaykashpa kay allpaman shamurkan. Tata Dios paywan tukuy layata rurarkan. Chashna rurashka kashpash kay allpaman shamuptin runakuna mana riksirkansapachu.

¹¹Jesukristu tukuy runakunata rurawashkanchikunarayku payllapami kanchisapa. Chashna rurawashkanchikuna kaptinpi aypa runakuna payta mana chaskirkansapachu. ¹²Chaymanta ñukanchikuna Jesukristuta tukuy shunku kreyishpa payta chaskiptinchi-kuna Tata Dios atipachiwanchisapa wambrankuna kananchikunapa. ¹³Mana tatanchi mamanchikunamanta nasishkanchikunaraykuchu nima paykunapa munashkankunaraykuchu Tata Diospa wambrankuna kanchisapa. Kikin Tata Dios munashkanrayku paypa wambrankuna kanchisapa.

¹⁴Tata Diospa yuyayninta yachachikuk Jesukristuka kay allpaman shamur-

kan runa kananpa. Payka ñukaykuna-
wan tantalla kawsashpa allillata
rurashpa tukuy pita kuyashpa kawsar-
kan. Ñukaykuna payta kawarkanisapa
Tata Diospa chaylla wambran kashpa
Tatan Diosshina sukaman allima kaptin.

¹⁵Juanka aypa runakunata Jesuspa
rimashpa willarkansapa: “Ñuka
yachachishkaykichi suk runa shamunanta
yachachishuknikichi. Manara ñuka
tiyaptinira payka tiyarkanlla. Chayrayku
payka ñukamanta ashwan alli yachakmi.”

¹⁶Jesukristu sukaman alli yachak
kashpa tukuy runakunata sukaman
allita kuti kuti yanapawanchisapa.

¹⁷Tata Dioska Moisesta willarkan
kamachikunankunata killkananpa.
Chaymanta Jesukristuta kachamurkan
kuyawashpanchikuna paypa rimananta
yachachiwananchikunapa. ¹⁸Mana ni pi
niman suk kuti Tata Diosta kawarkan-
chu. Jesukristu Tata Diospa chaylla
wambran kashpa paywan suklallata
kashpa paywan sukaman kuyanakashpa
kawsan. Chayrayku paylla Tata Diosta
allita riksichiwanchisapa.

**Juan Bawtista yachachikurkan Tata
Dios kachamushkan runa
shamunanta.**

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lk 3.15-17)

¹⁹Jordan yakupi Juan aypa runaku-
nata bawtisaykarkansapa. Chaypina
Jerusalen llaktapi *judiyu awtoridar-
kuna yachanayarkansapa pimi chay
Juanka nishpa. Chayrayku *saserdote-
kunata yanapakninkunata kacharkan-
sapa tapunankunapa pimi payka nishpa.

²⁰Paykuna tapuptionkuna Juanka allita
willarkansapa:

—Ñukaka manami chay shuyaykanay-
kichi Tata Diosmanta shamudu runachu
kani.

²¹Chashna willaptinkunana chay
saserdotekunaka tapurkansapa:

—¿Pití kanki? Ariya ñawpa
yachachikuk Eliyaschu kanki?

Chaypina Juanka aynirkansapa:

—Manami Eliyaschu kani.

Kashkan tapurkansapa:

—Ñawpa yachachikuk Moises
rimarkan payshina alli yachachikuk
runa shamunanta. ¿Ariya kanpachu
rimarkan? ¿Kanchu kanki?

Chashna tapuptionkuna Juanka
aynirkansapa:

—Manami paychu kani.

²²Chaypina tapurkansapa:

—¿Pití kanki? Ñukaykuna kutishpay-
nikuna kachamuwak awtoridarkunata
willanaynikuna tiyan pimi kanki nishpa.
Willawaysapa pití kanki.

²³Chashna tapuptionkuna Juanka
willarkansapa:

—Ñawpa yachachikuk Isaiyas killkar-
kan: “Suk runa chunlla chakidu
pampapi sinchita rimashpa yachachi-
kunka: ‘Sinchi kamachiwakninchipa
ñanta kicharishpa kuskachaychi chayta
purinanpa.’” Chay ñawpa yachachikuk
Isaiyaska ñukapami rimarkan.
Chayrayku ñukaka yachachikuykani
Tata Diosmanta shamudu runata
uyarinaykichipa.

²⁴Chashna Juan willaptinkuna chay
*fariseokuna kachashkan runakunaka
tapurkansapa:

²⁵—Mana Tata Diosmanta shamudu
runa kashpaykika, nima Eliyas kashpay-
kika, nima chay alli yachachikuk
shamuk runa kashpaykika ¿imapatí
runakunata bawtisaykankisapa?

²⁶Chashna tapuptionkuna Juanka
aynirkansapa:

—Ñukaka yakullapi bawtisaykani-
sapa. Chay runa kankunawan tantalla
kaykaptinbish manara riksinkichirachu
Tata Diosmanta shamudu runa kananta.
²⁷Washaynita chay ñukamanta ashwan
rikchak laya atipak runa shamun. Mana

animukunichu ushutan waskanta
paskapuyta.

²⁸Chashna Juan willaptinkuna
llaktankunaman chay tapuk runakunaka
kutirkansapa. Jordan yaku mañanpi inti
llukshimunana ladu Betania llaktapi
tukuy chayta parlarkansapa. Chaypi
Juanka aypa runakunata bawtisaykar-
kansapa.

**Juan yachachikurkan Jesus Tata
Diosmanta shamudu runa kananta.**

²⁹Tukuy chayta parlashkankuna
kayantin Juanka kawarkan Jesus payta
ladunchaptin. Payta kawashpa Juanka
chay runakunata willarkansapa:

—Mash kawaychi. Chay shamuykak
runaka Tata Diosmanta shamudu
runami. Payka tukuy runakunapa
uchankunarayku oveja wawanshina
wañunka Tata Dios perdonanankunapa.

³⁰Kay runapami willashkaykichi
washaynita chay ñukamanta ashwan
rikchak laya atipak runa shamunanta.
Manara ñuka tiyaptinira payka
tiyarkanlla. Chayrayku payka
ñukamanta ashwan yachaysapa runami.

³¹Chashna rimashpaynipish manara
yachashkanirachu pimi karkan nishpa.
Ñukaka shamushkani kankuna
*israelmasinikunata yakupi bawtisakni-
kichi yachanaykichipa pimi Tata
Diosmanta shamudu runa nishpa.

³²Chaymanta Juanka willarkansapa:
—Jesusata bawtisaykashpayni kawash-
kani Tata Diospa Espiritunta iden
urpaytashina sielumanta urayamuptin
paypi tiyarik. ³³Ñukaka manara
yachashkanirachu pimi Tata Diosmanta
shamudu runa nishpa. Chayrayku Tata
Dios kachamuwarkan yakupi runaku-
nata bawtisanaynipasapa. Chashna
kachamuwashpa Tata Dios willawashka:
“Espirituynita suk runapi tiyarik
urayamuptin kawashpayki yachanki

ñukamanta shamudu runa kananta.
Payka Espirituyniwan aypa runakunata
bawtisanka.” ³⁴Chaymanta ñuka tukuy
Tata Dios willawashkanta allita kawash-
kani. Chayrayku yachachiykaykichi
Jesus Tata Diospa wambran kananta.

**Andres wawkinta maskarkan
Jesusta riksinanpa.**

³⁵Chaymanta kayantin tardita Jordan
yaku mañanpi Juanka ishkey disipulun-
kunawan puriykarkansapa. Ñukawan
Andres Juanpa disipulunkuna karkani-
sapa. ³⁶Jesus riptin kawashpa Juanka
ñukaykunata willawarkansapa:

—Mash kawaychi. Chay riykak
runaka Tata Diosmanta shamudu
runami. Paymi uchanchikunarayku
oveja wawanshina wañunka.

³⁷Chashna Juan willawaptinkuna
ñukaykunaka Jesusta katirkanisapa.
³⁸Chaypina Jesuska kawawashpankuna
tapuwarkansapa:

—¿Imatati munankichi?

Willarkanisapa:

—Maestru, willawaysapa ¿maypiti
kawsanki?

³⁹Chashna tapuptinikuna Jesuska
willawarkansapa:

—Mash shamuychi kawak.

Chashna willawaptinkuna rirkanisapa
kawsaykananta kawak. Tardina kaptin
amusayanankaman chaypi paywan
kiparirkanisapa. ⁴⁰Ñukawan Andres
Juanta uyarishkaynikunamantapacha
Jesusta katirkanisapa. Andreska Simon
Pedrupa wawkinmi karkan. ⁴¹Chaypina
Jesuswan parlashkanwasha Andreska
kuskalla rirkan wawkin Simonta
maskak. Tarishpana willarkan:

—Ñami tarishkanisapana shuyayka-
nanchi Tata Diosmanta shamudu
runata.

⁴²Chashna Andres willashpa Jesusman
wawkin Simontaka pusharkan.

Ladunchaptinkuna Jesuska Simonta willarkan:

—Kanka Jonaspa wambran Simonmi kanki. Kunanmantapacha Sefas shutinami kanki.

Chay Sefas shuti riman Pedru.

Jesus Felipita Natanaelta kayarkansapa.

⁴³⁻⁴⁴Chayta parlashkankunawasha kayantin diya Galilea partiman Jesuska yuyarkan riyta. Chaypina ñukaykunanawan Jesus riykashpa suk runawan tinkunakurkan. Chay runa Felipi Betsaida llaktamanta karkan. Chay llaktallamanta Andreswan Pedrupish karkansapa. Chaypina Jesuska Felipita willarkan:

—Shamuy ñukawan.

Chashna willaptin Felipika Jesusta katirkan. ⁴⁵Chaypina Felipika rirkan Natanaelta maskak. Tarishpana willarkan:

—Ñami tarishkanisapana Moisespa killkadunpi rimashkan runata. Tarishkanisapana ñawpa tiempu yachachikuk runakuna rimashkankuna runata. Payka Josepa wambran Nasaret llaktamanta Jesusmi.

⁴⁶Chashna Felipi willaptin Natanaelka mana kreyishpa willarkan:

—Nasaret llaktamanta ¿ima alli rurak runatí shamunman?

Chaypina Felipika willarkan:

—Mash shamuy riksik. Kikiki riksishpa yachanki Moises rimashkan runa kananta.

⁴⁷Chashna willaptin Jesusman rirkansapa. Chayyaptinkuna Jesuska Natanaelta kawashpa rimarkan:

—Chay runaka alli rurak israel runami. Payka mana nima llullakuyta yachanchu.

⁴⁸Chaypina Natanaelka Jesusta tapurkan:

—¿Imashnatí allita riksiwashkanki? Jesuska aynirkan:

—Manarapish Felipi parlachishuptikira *igo kaspi sikipi kaptiki riksishkayki.

⁴⁹Chashna Jesus willaptinna Natanaelka willarkan:

—Maestru, deverasmi Tata Diospa wambran kanki. Israel runakunapa sinchi kamachiwakininunami kanki.

⁵⁰Chaypina Jesuska willarkan:

—Igo kaspi sikipi kanta riksishkaynita willaptini kreyiwashkanki. Mash uyariway. Ashwan alli almirana layakunata kawanayki tiyan.

⁵¹Chaymanta Jesuska tukuyta willawarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Kankuna sieluta kawankichi kicharinakuptin. Ñuka sielumanta shamudu runa kaptini Tata Diospa *angelninkunata kawankichi ñukamanta llukaptinkuna ñukaman urayamuptinkuna.

Jesus suk funsiaman rirkan.

2¹Chaymanta kimsa diya washan Galilea partipi Kana llaktapi suk funsia tiyarkan. Chay funsiapi Jesuspa maman karkan. ²Ñukaykuna Jesuspa disipulunkuna paywan tantalla invitadu kashpaynikuna rirkansapa. ³Chay funsiapi aypa runakuna kaptin vinu pishirkan. Chayrayku mamanka Jesustaka willarkan:

—Vinuka ñami tukushkana.

⁴Chaypina Jesuska willarkan:

—Mamayni ¿imapatí ñukata willawanki? Tatayni Dioska manarami willawashkarachu riksichinakunaynipa.

⁵Chashna Jesus willaptinpish mamanka mikuna sirvikuk runakunata willarkansapa:

—Tukuy Jesus willashunaykichita ruraychi.

⁶Chaypi tiyarkan sokta atun rumimanta ruradu puyñukuna yakuta

churanankunapa. Chay yakuwan *judiyu runakuna amañaksapa mayllakuyta chuya chuya Tata Diospi rikurinankunapa. Chay atun puyñukunapi chunka ashwan taksha puyñu yaku yaykuk. ⁷Chaypina Jesuska mikuna sirvikuk runakunata willarkansapa:
—Kay atun puyñukunata yakuwan untachiychi.

Chashna willaptinkuna shimi shimita untachirkansapa. ⁸Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kunanka chay puyñukunamanta suk tipita wishishpa funsiapi kamachikukta mallichiychi.

Paykunaka Jesus willashkanshina aparkansapa. ⁹Chayta kuptinkuna chay kamachikukka mallirkan mishkik likidu vinuta. Chay karkan yakumanta ruradu vinu. Payka manara yacharkanrachu maymantami chay vinuta surkushkasapa nishpa. Funsiaapi mikuna sirvikuk runakunalla yacharkansapa. Chaypina funsiapi kamachikuk runaka noviota kayarkan. ¹⁰Ladunchaptinna noviota willarkan:

—Kay vinuka sukaman mishkik likidumi. Chay tukudu vinumanta ashwan mishkikmi. Tukuy funsiata rurak runakuna kallarinisapa upyachikuyta ashwan mishkik likidu vinuta. Chaymanta invitadukuna saksaptinkunana mana mishkik vinuta upyachikun-sapa. Kanka mana chashnachu upyachikushkanki. Kay mishkik likidu vinutaka washanpina surkumushkanki.

¹¹Galilea partipi Kana llaktapi Jesuska chay *milagruta rurarkan. Chayta rurashpa kawachikurkan alli yachak kananta. Chay milagruta ruraptin ñukaykunaka kreyirkanisapa Tata Diospa wambran kananta.

¹²Chay funsia washan Kapernaum llaktaman Jesuska mamanwan wawkin-kunawan dispulunkunawan tantalla

rirkan. Chaypi mana aypa diyatachu unayarkanisapa.

**Tata Diospa wasin pampamanta
Jesus rantikuykak runakunata
karkurkansapa.**

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18;
Lk 19.45-46)

¹³Tukuy wata ñukaykuna judiyukuna *Paskua fiestata ruranisapa yuyashpa Tata Dios ñawpa awiluynikunata Egiptomanta surkumushkankunata. Jesuska ñukaykunawan Jerusalemman rirkan chay fiestata pasanapa.

¹⁴Chaypi chayashpa *Tata Diospa wasinman rirkan. Chay wasi pampapi tarirkan aypa runakunata torokunata ovejakunata urpaykunata rantikuykap-tinkuna. Sukkuna tiyarishpankuna kullkita kambiaykarkansapa.

¹⁵Tata Diospa wasinta merkadutashina kawashpa Jesuska piñakushpa suk waskata apishpa asoteta rurarkan. Chaywan tukuy chay rantikuykak runakunata karkurkansapa. Toronkunata ovejankunata karkupurkansapa. Kullki kambiaykak runakunapa kullkin-kunata allpapi wishchupurkansapa. Mesankunatapish tikrachipurkansapa.

¹⁶Urpaykuna rantikuk runakunata willarkansapa:

—Tukuyta surkuychi. Ama Tataynipa wasinta merkadutashina ruraychichu.

¹⁷Ñukaykuna Jesus karkushkankunata kawashpa ñawpa tiempu Tata Diospa killkadu rimananta yuyarkanisapa. Chay killkadu riman: “A, Tata Dios, wasikita sukaman munashpayni sukaman llakishpa rabyashpa turbakuni mana kuydaptinkuna.”

¹⁸Chashna Jesus karkuptinkuna chay kamachikuk judiyukuna willarkansapa:

—¿Pití willashushka chay rantikuk runakunata karkunaykipa? Suk milagruta ruraptikira kreyishkaykisapa

Tata Diosmanta shamudu runa kanaykita.

¹⁹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Almiranata ruranaynipa munashpaykichika kay Tata Diospa wasinta waktakuychi. Waktakuptikichi ñukami kimsa diya ukun kashkan rurasha.

²⁰Chashna Jesus rimaptinna paykunaka willarkansapa:

—Kay wasita chusku chunka sokta watata trabajashpa rurarkansapa. ¿Imashnatí kanka kimsa diya ukun atarichinkiman?

²¹Jesuska Tata Diospa wasinta kashkan atarichinanpa rimashpa wañushkanmanta kimsa diya ukun kashkan kawsamunanta rimarkan.

²²Chaymanta Jesus wañushkanmanta kawsamushkanwasha ñukaykunaka yuyarkanisapa rimashkanta. Chayrak allita yacharkanisapa Jesus yachachikushkan alli kashkanta. Chaymanta yacharkanisapa ñawpa killkadu Tata Diospa rimanan alli kananta.

Jesus tukuy runakunapa yuyayninkunata allita riksirkan.

²³Jesus Jerusalenpi kashpa chay fiesta ukun aypa almirana milagrukunata rurarkan. Tukuy chayta ruraptin aypa runakuna kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

²⁴Chashna payta kreyiptinkunapish paykunapa yuyayninkunata allita riksishpa yacharkan mana allita kreyinankunata. ²⁵Mana ni pi willaptin payka tukuy runakunapa yuyayninkunata yacharkan. Chayrayku yacharkan chay runakuna mana allita kreyinankunata.

Jesus suk runa Nikodemota yachachirkan.

3 ¹Jerusalen llaktapi tiyarkan suk runa Nikodemo. Payka *judiyu awtoridar *fariseo runa karkan. ²Suk

tuta Nikodemoka Jesusta rirkan tarik. Chaypina willarkan:

—Maestru, yachanisapa Tata Dios kanta kachamushushkanta ñukaykunata yachachiwanaykipasapa. Mana Tata Dios kachamushushka kaptinka mana atipankimanchu nima *milagrukunata rurayta.

³Chashna Nikodemo willaptinna Jesuska willarkan:

—Mash allita uyariway. Suk runa mana kashkan nasishpaka manami atipanchu Tata Diospa mandunpi kawsayta.

⁴Chaypina Nikodemoka sukaman almirashpa Jesustaka willarkan:

—¿Imashnatí atun runa atipanman kashkan nasiyta? Manami ni pi atipanmanchu mamanpa wiksanpi yaykuyta kashkan nasinanpa.

⁵Chashna willaptinna Jesuska willarkan:

—Allita willayki: Suk runa yakumanta Tata Diospa Espiritunmanta mana nasishpaka manami Tata Diospa mandunpi kawsankachu. ⁶Tukuy runakuna tatanmanta mamanmanta nasishpa paykuna layallami kawsansapa. Tata Diospa Espiritunmanta nasishpankunara atipansapa mushuk layata kawsayta Tata Diospa munananta rurashpa.

⁷Ama almiraychu kashkan nasinaykichipa willaptini. ⁸Wayra maymantapish kaptin shamun. Ruyduwan shamuptin uyarishpanchi mana yachanchichu maymantami shamun nishpa. Mana yachanchichu maypimi rinka sinchikuk nishpa. Chashnallami Tata Diospa Espiritunmanta nasishpayki mana payta kawashpaykipish yachanki yanapashunaykita.

⁹Chashna Jesus willaptinna Nikodemoka kashkan tapurkan:

—¿Imashnatí Tata Diospa Espiritunmanta nasiyman?

¹⁰Chaypina Jesuska willarkan:
—*Israel runakunapa alli yachachikukninkuna kaykashpayki ¿manachu yachanki? ¹¹Mash allita uyariway. Ñukaykuna yachayanikunata kawashkaynikunata yachachiykichi. Chashna yachachiptinikunapish mana kreyiwankichichu. ¹²Kay allpallapi wayrata yakuta nasinata mana kreyiwashpaykichika ¿imashnatí kreyiwankichiman sielupi kawsanaykichita yachachiptini? ¹³Mana ni pi sieluman rishpa kashkan shamurkanchu yachachikuk ima layami sieluka nishpa. Ñukallami sielumanta shamushkani yachachiknikichi.

¹⁴Ñawpa tiempu chunlla chakidu pampapi Moises fierrumanta ruradu machakuyta suk kaspipi timbishpa atarichirkan. Ñuka sielumanta shamudu runa kaptini chay machakuytashina ñukatapish suk kaspipi chakatawashpa atarichiwankasapa. ¹⁵Chashna atarichiwaptinkuna tukuy ñukata kreyiwak runakuna sieluman rinkasapa Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsak.

Chashna Jesuska Nikodemowan parlarkan.

Tata Dios tukuy runakunata sukaman kuyawanchisapa.

¹⁶Tata Dioska tukuy runakunata sukaman kuyawashpanchikuna kay allpaman chaylla wambranta kachamurkan uchanchikunarayku wañunanpa. Chashna wañushpa tukuy payta kreyik runakunata wañunanchikunamanta salvawanchisapa Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsananchikunapa. ¹⁷Uchasapa kaptinchikuna Tata Dios kastigawananchikuna tiyan. Payka chaylla wambranta kay allpaman kachamurkan chay kastigunchikunamanta salvawananchikunapa. Mana paytaka kachamurkanchu kastigawananchikunapa.

¹⁸Tata Diospa chaylla wambranta kreyishpa kawsaptinchikuna manana kastigawashunchisapanachu. Mana payta kreyishpa kawsak runakunata Tata Dios kastigankasapa. ¹⁹Tata Dios tukuy paykunata kastiganankuna tiyan mana allikunata rurashpalla kawsaptinkuna. *Jesukristu kay allpaman shamurkan Tata Diospa yuyayninta yachachiwanchikunapa. Chashna yachachikuk shamushpa lushhina karkan. Mana Jesukristuta kreyik runakuna uchankunata mana sakinayashpankuna mana munarkansapachu luspishina kawsayta. Munarkansapa tutapishina kawsayllata.

²⁰Mana alli rurak runakuna mana munansapachu uchankunata riksiyta. Mana uchankunata sakinayashpankuna mana munansapachu luspishina kawsayta ama Jesukristu uchankunata kawachinankunapa. ²¹Ñukanchikuna Tata Diospa rimananta kasushpa kawsashpanchikuna luspishina kawsanchisapa tukuy runakuna yachanankunapa Tata Diospa munananta rurananchikunata.

Juan Bawtista yachachikuyllapi katirkan.

²²Chaymanta yachachikushkanwashwa Jesuska Judea partiman ñukaykunawan tantalla rirkan. Chaypi suk tiempullata kiparishpaynikuna aypa runakunata bawtisarkanisapa. ²³Chay yaku anakninpi Enon llaktapi Juan Bawtista-pish aypa runakunata bawtisarkan. Chay llaktapi aypa yaku tiyarkan. Enon llaktaka Salim llakta ladunpi karkan. Juan chay llaktapi kaptin aypa runakuna rirkansapa bawtisakuk. ²⁴Manara karselpi churadu kashpa Juanka runakunata bawtisaykarkansapa.

²⁵Chaypina Juanpa disipulunkuna suk judiyumasinkunawan ayninakurkansapa

imashnami Tata Diospi chuya chuya rikurinkasapa nishpa. ²⁶Ayninakushkan-kunawashana disipulunkunaka rirkansapa Juanta willak:

—Maestru, Jordan yaku chimbapi suk runata bawtisashkanki. Chay runapa yachachiwashkankisapa Tata Diosmanta shamudu runa kananta. Kunanka chay runaka aypa runakunata bawtisaykansapa. Tukuy runakuna paytana katiykansapa.

²⁷Chashna disipulunkuna willaptinkuna Juanka willarkansapa:

—Tata Dios mana chay runata yanapaptinka manami nimata atipanmanchu rurayta. ²⁸Allitana willashkaykichi mana ñuka Tata Diosmanta shamudu salvashuknikichi runa kanaynita. Tata Dios kachamuwap-tin ñuka paymanta ñawpamushkani runakunata yachachik pay shamunanta.

²⁹Mash uyariwaychi kay ejempluta parlachikuptini. Suk funsiapi kasarakuk runa novianta kawashpa sukaman kushikun. Chaypina kasarakuk runa kushikushpa rimakuptin kuyanakupmasinpish sukaman kushikun. Ñukaka iden chay noviopa kuyanakupmasinshinami kani. Chayrayku aypa runakuna Jesusta katiptinkuna sukaman kushikuni.

³⁰Aypa runakuna ñukata sakiwashpa ashwan ashwanta payta katinankuna tiyan.

³¹Chay runaka sielumanta shamudu kashpa tukuy runakunamanta ashwan allimami. Ñukaka kay allpamanta kashpayni runakunashinalla yachachikuni. Payka sielumanta kashpa tukuy pimanta ashwan alli yachakmi. ³²Sielumanta shamushkanrayku chaypi kawashkanta uyarishkanta yachachikun. Tukuy chayta yachachikuptinpish aypa runakuna mana kreyinsapachu. ³³Chaykamanka paypa yachachikunanta kreyik runakuna allita rimansapa Tata Dios

mana llullakunanta. ³⁴Tata Dioska kachamushkan runata mana michashpa Espiritunta kun. Chayrayku payka Tata Diospa yachachishkanta riman.

³⁵Tata Dioska chaylla wambranta sukaman kuyan. Chayrayku paypa makinpi churarkan tukuy runakunata tukuy laya tiyakta allita kamachinanpa. ³⁶Chayrayku ñukanchikuna Tata Diospa wambranta kreyishpa kawsashpanchikuna mana tukuyniyukta kawsashunchisapa. Mana payta kreyinayak runakuna mana sielupi kawsankasapachu. Tata Dioska paykunata sukaman kastigankasapa.

Chashna Juanka yachachikurkan.

Jesus samaritana warmiwan parlarkan.

4 ¹Aypa runakuna rimarkansapa Jesus Juanmanta ashwan aypa runakunata bawtisaykananta. Rimarkansapa ashwan aypa runakuna Jesusta katinankunata. Chay rimananta *fariseokuna uyarirkansapa. ²Chashna chay runakuna rimaptinkunapish Jesuska mana ni pita bawtisarkancho. Ñukaykuna Jesuspa disipulunkuna kashpaynikuna payta kreyik runakunata bawtisarkanisapa.

³Chaypina Jesus yacharkan fariseokuna chay rimanata uyarishkankunata. Chayrayku Judea partimanta Galilea partiman ñukaykunawan rirkan.

⁴Galileaman riykashpaynikuna *Samaria partita pasashpa rinaynikuna karkan. ⁵Samaria partipi puriykashpaynikuna Sikar llakta ladunpi chayarkanisapa. Chaypi tiyarkan suk puky. Ñawpa tiempu awiluynikuna Jakobo chay pukyuta aspishpa tukuy chay terrenuta wambran Joseta kurkan.

⁶Jesus shaykudu kashpa chay Jakobopa pukyun ladunpi tiyarirkan. Chawpi diya karkan. ⁷⁻⁸Ñukaykuna Jesusta sakishpa

rirkanisapa mikunaynikunata rantik. Chaypi Jesus samaykaptin suk samaritana warmi rirkan yakuta wishik. Chaypina Jesuska payta willarkan:

—Yakuykita upyachiway.

⁹Chay tiempu ñukaykuna *judiyu runakuna *samaritano runakunawan chikninakushpa mana parlashpa kawsarkanisapa. Chayrayku Jesus yakuta mañaptin chay warmika sukaman almirashpa willarkan:

—¿Imapatí judiyu runa kashpayki yakutaka mañawanki samaritana warmi kaptini?

¹⁰Chaypina Jesuska chay warmita willarkan:

—Kanka manami yachankichu Tata Dios ashwan alli yakuta kushunayananta. Manami nima ñukata riksiwankichu. Riksiwashpaykika ashwan alli yakuta mañawankiman. Mañawaptikika ñukaka kawsachikuk yakuta upyachiykiman.

¹¹Chashna Jesus willaptinna chay warmika willarkan:

—Señor, manami kanpa tiyanchu imawan yakuta wishinaykipa. Kay yakuka sukaman ukupimi. ¿Maymantatí kawsachikuk yakuta upyachiwankiman? ¹²Ñawpa tiempu awilunchi Jakobo kay pukyuta aspihpa ñukaykunapa sakirkan. Kayllamanta paypish upyak. Kayllamanta tukuy wambrankunata tukuy animalninkunata upyachiksapa. ¿Ariya chay ñawpa awilunchi Jakobomanta ashwan alli yachakchu kanki?

¹³Chashna tapuptinna Jesuska chay warmita willarkan:

—Tukuy pi kay pukyumanta yakuta upyashpankuna kashkan yakunayankasapa. ¹⁴Ñuka kawsachikuk yakuta kankunata upyachiptinika mananami kashkan yakunayankichinachu. Chay yakuta upyachiptinika kankunapimi pachyamuk yakushina kallpashpa mana tukuyniyukta kawsachishunkichi.

¹⁵Chashna Jesus willaptinna chay warmika mana entiendishpa willarkan:

—Señor, chay alli yakuta upyachiway ama kutin yakunayanaynipa. Chayta upyachiwaptikika mana kutin shamuy-mannachu kay pukyumanta yakuta wishik.

¹⁶Chaypina Jesuska willarkan:

—Rillay kusaykita pushamuk.

¹⁷Chashna willaptinna chay warmika willarkan:

—Manami kasaraduchu kani.

Jesuska willarkan:

—Allita willawanki mana kasaradu kanaykita. ¹⁸Pichka kusaykikuna tiyashka. Kunan soktaynin kusaykiwan-pish mana kasaraduchu kanki. Chayraykumi mana llullakushpa willawanki mana kasaradu kanaykita.

¹⁹Chaypina chay warmika willarkan:

—Señor, chashna willawaptiki ñuka riksiyki Tata Diospa rimananta yachachikuk runa kanaykita. ²⁰Chayrayku tapunayayki. Samaritano awiluy-nikuna kay urkullapi Tata Diosta kuyaksapa. Kankuna judiyu runakuna rimankichi Jerusalem llaktallapi tukuy runakuna Tata Diosta kuyananchikunapa. ¿Imatatí rimanki? ¿Maypití Tata Diosta kuyananchikuna tiyan?

²¹Chaypina Jesuska willarkan:

—Mash uyariway. Kunanmantapacha manana ni kay urkuman shamunkichinachu nima Jerusalemman rinkichinachu Tata Diosta kuyak. Payta kuyana-yashpaykichika maypipish kaptin tukuy shunku kuyanaykichi tiyan. ²²Kankuna Tata Diosta mana allitachu riksinkichi kuyanaykichipa. Ñukaykuna judiyu runakuna payta allita riksishpa kuyani-sapa. Salvashuknikichi runaka judiyu ayllunmantami. ²³Ñami oraka chayamushkana Tata Diospa Espiritun yanapashunaykichipa tukuy shunku Tata Diosta kuyanaykichipa. Tata

Dioska munan chashna tukuy shunku deverasta kuyanaykichipa. ²⁴Tata Dios mana runakunashina aychayuk kaptin mana paytaka kawanchichu. Payka tukuy laya atipakmi. Chayrayku paypa Espiritun yanapawaptinchikunara yachanchisapa payta allita deverasta kuyayta.

²⁵Chaypina chay warmika willarkan:

—Yachani Tata Diosmanta salvakuk runa shamunanta. Paypa suk runakuna rimansapa Kristu. Paymi shamushpa tukuy chaykunata allita yachachiwashunchisapa.

²⁶Chashna willaptinna Jesuska willarkan:

—Ñukami kani chay shuyanaykichi runa.

²⁷Jesus chay warmiwan parlaykaptinna ñukaykunaka tarirkanisapa. Sukaman almirarkanisapa samaritana warmiwan parlaykaptin. Mana ni maykan animukurkanisapachu tapuyta imatami munan imatami paywan parlaykan nishpa. ²⁸Chaypina chay warmika puyñunta sakishpa llaktaman kallparkan. Chaypi chayashpa tukuy llaktamasinkunata willarkansapa:

²⁹—Akuychi kawak suk runata pukyu ladunpi. Paymi tukuy laya rurashkaynita willawashka. ¿Manachu payka shuyaykananchi Tata Diosmanta shamuk runa?

³⁰Chashna chay warmi willaptinkunana tukuy llaktamasinkuna shamurkansapa Jesuska kawak. ³¹Manarapish Jesuspi chayaptinkunara ñukaykunaka willarkanisapa:

—Maestru, kay mikunata mikuy.

³²Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Ñukapa ashwan alli mikunayni tiyan. Kankunaka manami yachankichichu imami chay mikunayni nishpa.

³³Chayta willawaptinkunana ñukaykunaka sukwan sukwan willanaturkanisapa:

—Ichará suk runa karashka.

³⁴Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Sielumanta Tatayni Dios kachamuwashka kaptin tukuy willawashkanta ruranayni tiyan. Paypa munananta rurashpayni suk alli mikunawan saksadushina kawsani.

³⁵Chaymanta willawarkansapa:

—Suk chakrakunapi wiñaykak murukunata kawashpa rimankichi chusku killara illananta pallanapa. Kunan willaykichi: Chay shamuykak samaritano runakunata kawaychi. Paykunaka munansapa Tata Diospa rimananta uyariyta. Chashna uyarinayashpankuna iden pukudu wayukunashinami pallananchikunapana. ³⁶Chashna pallakushpanchikuna trabajunchikunapachaninta chaskinchisapa. Tata Diospa rimananta yachachikuptinchikuna chay shamuykak runakunaka kreyinkasapa ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita. Chayta kreyishpankuna mana tukuyniyukta kawsankasapa. Ñawpa yachachikuk runakuna murukunata tarpukshina kay samaritano runakunata Tata Diospa rimananta yachachirkansapa. Ñukanchikuna pallakuk runakunashina kanchisapa. Chay tarpukukshina runakunawan ñukanchikuna muruta pallakshina runakunapish tantalla kushikushunchisapa.

³⁷Kay rimana allita riman: “Suk runakuna tarpunsapa. Suk runakuna pallansapa.” ³⁸Ñukaka kankunata kachaykichi murukunata pallakshina chay runakunata yachachinaykichipa. Suk runakuna tarpukukshina sukaman trabajashpa kay samaritano runakunata yachachishkasapa. Paykuna trabajashkankunapi yachachiptikichi kreyinkasapa ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita.

³⁹Chashna Jesus ñukaykunawan parlaykaptin chay warmika riduna

karkan. Chayashpa llaktamasinkunata willarkansapa: “Chay pukyu ladunpi suk runa tukuy rurashkaynita willawashka.” Chashna chay warmi willaptinkuna aypa llaktamasinkuna kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta. ⁴⁰Chaymanta shamurkansapa payta kawak. Jesuspi chayashpankuna roygarkansapa paykunawan kiparinanpa. Chayrayku ishkay diyata paykunawan tantalla kiparirkan. ⁴¹Kikin Jesus yachachtinkuna ashwan aypa runakuna kreyirkansapa Tata Diosmanta shamudu runa kananta. ⁴²Paykunaka chay warmita willarkan-sapa:

—Kanna ñukaykunata parlachiwapti-kisapa kreyishkanisapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta. Kunan kikinna yachachiwaptinkuna ashwan allitana yachanisapa deveras tukuy runakunapa salvawakninchikuna kananta.

Jesus suk awtoridarpa wambranta kalentoramanta alliyachirkan.

⁴³Jesus Samariapi ishkay diyata yachachikushkanwasha rirkanisapa Galilea partiman. ⁴⁴Jesuka yacharkan chay partipi kawsak runakuna mana payta kreyinankunata. Chayrayku rimarkan: “Suk alli yachachikuk runa kikinpa llaktanpi yachachikuptin llaktamasinkuna mana kreyinsapachu alli yachachikuk kananta.”

⁴⁵Manarapish Galilea partita rishpay-nikuna Jerusalenpi kaykaptinikunara Jesuka aypa almirana *milagrukunata rurarkan. Galileamanta Jerusalenpi *Paskua fiestakuk runakuna tukuy milagruta ruraptin kawarkansapa. Chayrayku llaktankunapi chayaptin Jesusta kushikushpa chaskirkansapa.

⁴⁶Chaymanta Galilea partita pasashpa Jesus Kana llaktapi chayarkan. Chay

llaktapi suk tiempu yakumanta vinuta rurarkan. Chay partillapi Kapernaum llaktapi chay ashwan sinchi kamachikukpa yanapaknin kawsarkan. Chay runapa wambran kalentorawan fatal unkudu karkan. ⁴⁷Payka Galileapi Jesus chayashkanta yachashpa rirkan sukaman roygak rinanpa wambranta alliyachipuk amarapish wañuptin. ⁴⁸Sukaman pushanayaptinna Jesuska willarkan:

—Milagruta ruraptini kawashpayki-chira kreyiwankichi. Mana milagruta ruraptinika manami kreyiwankichichu.

⁴⁹Chaypina chay runaka Jesusta sukaman apurashpa willarkan:

—Señor, amarapish wambrayni wañuptin utkashpa rillay alliyachipak.

⁵⁰Chaypina Jesuska chay runata willarkan:

—Wasikiman kutiy. Wambraykika ñami alliyashkana.

Chashna willaptinna chay runaka tukuy shunku kreyirkan Jesus wambranta alliyachishkanta. Chashna kreyishpa wasinman kutirkan. ⁵¹Wasinman kutiykaptin wiwachunkuna riykarkansapa tinkuk. Tinkushpana kushikushpa willarkansapa:

—Wambraykika ñami alliyashkana.

⁵²Chay kamachikuk runaka tapurkan-sapa:

—¿Ima oratatí kallarishka alliyayta?

Paykunaka aynirkansapa:

—Kayna chawpi diyata kalentoranka chiriya pushka.

⁵³Chashna willaptinkuna chay runaka yuyarkan Jesus alliyachinanpa willashkan ora wambran alliyashkanta. Chay tiempumantapacha chay runaka tukuy familyanwan tantalla kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

⁵⁴Jesus chay wambrata alliyachishpa ishkaynin kutina Galilea partipi almirana milagruta rurarkan.

**Jesus suk mana kuyuy atipak
runata alliyachirkan.**

5 ¹Chaymanta Jesuska chay *milagruta rurashkanwasha Jerusalemman rirkan fiestata pasak. Tukuy wata ñukaykuna *judiyu runakuna Tata Diosta kuyashpa chay fiestata rurak kanisapa. ²Jerusalen llaktaman ovejakuna yaykunan punku ladunpi suk sumak tantanakudu kocha tiyan. Chay kochapa shutin Betsata. Chayllapi pichka tambukuna tiyarkan. ³Chaypi aypa unkudu runakuna samaksapa. Sukkuna mana kawakuyta atipak karkansapa. Sukkuna mana puriyta atipak karkansapa. Sukkuna mana nima kuyuy atipak karkansapa.

⁴Mana ni pi yachashkan ora Tata Diospa *angelnin chay yakuta kuyuchik. Chay angel yakuta kuyuchiptin maykan runa ñawpakta chay yakupi yaykuk unkuyninmanta alliyak. Chayrayku aypa unkudu runakuna allianayashpa shuyaksapa angel chay yakuta kuyuchinanpa. ⁵Chay unku dukunawan tantalla suk runa kimsa chunka pusak watata unkudu karkan. ⁶Jesus chaypi chayashpana payta kawarkan. Aypa watakunata unkudu kawsashkanta yachashpa tapurkan:

—¿Munankichu alliyayta?

⁷Chashna Jesus tapuptinna chay runaka willarkan:

—Señor, yaku kuyuptin mana ni pi churawak runa tiyanchu. Ñuka sukaman yaykunayaptini sukmi mishawashpa yaykun.

⁸Chaypina Jesuska willarkan:

—¡Atarimuyna! ¡Kamillaykita apishpana rillay!

⁹Chashna Jesus willaptin chay unkudu runaka alliyarkan. Chaypina kamillanta apishpa kushikushpana kallarikan puriyta. Chay diya karkan

*samana diya. ¹⁰Chayrayku judiyu awtoridarkuna chay alliyadu runataka willarkansapa:

—Kunanka samana diyami. Ñukanchikunapa killkadunchikunapi willawan-chisapa samana diya ama nimata apananchikunapa. Chayrayku chay kamillaykita ama apaychu.

¹¹Chashna michaptinkunana chay runaka aynirkansapa:

—Chay alliyachiwak runami willawashka: “Kamillaykita apishpa rillay.”

¹²Chaypina chay awtoridarkunaka tapurkansapa:

—¿Pití chay “kamillaykita apishpa rillay” willashuk runaka?

¹³Chashna tapuptinkuna chay runaka riksirkanchu pimi alliyachishka nishpa. Jesus alliyachishkanwasha chay aypa runakunapa chawpinkunapi yaykushpa pakachurkan.

¹⁴Chaymanta *Tata Diospa wasinpi Jesuska chay alliyachishkan runataka tarirkan. Chaypi willarkan:

—Mash uyariway. Ñami alliyaduna kanki. Amana kutin uchallikuynachu ama ashwanta sufrishpa kawsanaykipa.

¹⁵Chashna willaptinna chay runaka awtoridarkunata rirkan willak Jesus alliyachishkanta.

¹⁶Samana diya chay unku duta alliyachishkanrayku chay awtoridarkunaka Jesusta chiknirkansapa. ¹⁷Chikni-nankunata yachashpa Jesuska willarkansapa:

—Tatayni Dioska tukuy diya tukuy runakunata yanapansapa. Ñukapish iden Tataynishina tukuy diya tukuy pita yanapaykani.

¹⁸Chashna willaptinkuna chay awtoridarkunaka Jesusta sukaman munarkansapa wañuchiya samana diya rikchak layata ruraptin. Paykunaka ashwanta chiknirkansapa runalla kashpa Tata

Dioswan igualanakunayashpa rimaptin
Tata Dios kikinpa tatan kananta.

**Jesus willarkansapa Tatan Diospa
munananllata ruraykananta.**

¹⁹Chashna chay awtoridarkuna
wañuchinayaptinkuna Jesuska
willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Tata
Diospa chaylla wambran kashpayni
kikinimanta mana atipanichu nimata
rurayta. Tatayni Dios rurana kash-
para chayllata rurani. Tatayni rurayka-
nanllata ñukapish rurani. ²⁰Tataynika
sukaman ñukata kuyawan. Rikchak laya
rurananta yachachiwan payshina
ñukapish rurana ynipa. Kunanmantapa-
cha yanapawanka ashwan almirana
milagrukunata rurana ynipa. Chayta
kawashpaykichi sukaman almirankichi.
²¹Tatayni Dioska wañudu runakunata
atipan kawsachimuyta paywan kuyana-
kushpa kawsanankunapa. Payshina
ñukapish tukuy munashkayni runaku-
nata kawsachimuni.

²²Chaymanta Tatayni Dioska mana ni
pita chatakunchu. Payka willawashka
ñuka willanaynipa pitami kastiganka
pitami perdonanka nishpa. ²³Chashna
Tata Dios willawaptin tukuy runakuna
ñukata iden Tataynitashina kuyawanan-
kuna tiyan. Mana kuyawashpankunaka
kachamuwak Tataynitapish mana
kuyansapachu.

²⁴Allita willaykichi. Kankuna
yachachikunaynita kreyinaykichi tiyan.
Kachamuwak Tata Diostapish kreyinay-
kichi tiyan. Chashna yachachikushkay-
nita kreyiptikichika mana tukuyniyukta
kawsankichi. Mana ninamanchu
rinkichi. Wañudu kanaykichimanta
kawsamunkichi.

²⁵Allita willaykichi. Suk tiempu
chayamunka chay tiempuka ñami
chayamushkana ñuka Tata Diospa

wambran yachachikuptini aypa uhasa-
pakuna uyariwanankunapa. Chay
uchasapakunaka iden wañudukunashi-
nami. Yachachikuptini tukuy uyariwak-
kuna mana tukuyniyukta Tata Dioswan
tantalla kawsankasapa.

²⁶Tata Dioska kikinllamantami mana
tukuyniyukta kawsan. Chaymanta pay
munaptin ñukapish chaylla wambran
kashpayni kikinillamanta mana tukuy-
niyukta kawsani. ²⁷Tatayni kay allpaman
kachamuwashka runa kanaynipa.
Chayrayku ñukata willawashka tukuy
runakunata willanaynipa pikunami
allita rurashka pikunanami mana
allitachu rurashka nishpa.

²⁸Chashna ñuka yachachikuptini ama
almiraychichu. Suk tiempu chayamunka
ñuka kayaptini tukuy wañudu runakuna
uyariwanankunapa. ²⁹Chaypina
pampadu kashkankunamanta
llukshimunkasapa willanaynipa
maymanmi rinkasapa nishpa. Tukuy
allita rurashpa kawsak runakunata
yaykuchishasapa sielupi Tata Dioswan
mana tukuyniyukta kawsanankunapa.
Tukuy mana allita rurashpa kawsak
runakunata mana tukuyniyuk ninaman
kachashasapa.

**Jesus willarkansapa Tata Dios
payta kachamushkanta.**

³⁰Jesuskayachachikuyllapi katirkan:
—Kikinillamanta mana nimata
atipanichu rurayta. Tatayni Dios
munashkantashina willani pimi allita
rurashka pimi mana allitachu rurashka
nishpa. Ñuka mana kikinipa munanay-
nitachu rurani. Chayrayku kuskanpi
willani pimi allita rurashka pimi mana
allitachu rurashka nishpa.

³¹Ñuka rimani Tata Diospa wambran
kanaynita. Ñuka sapallayni chayta
rimaptinika kankuna rimankichiman
llullakunaynita. ³²Mana ñukallachu

chashna rimani. Tata Diospish rimashka ñuka wambran kanaynita. Chashna Tata Dios rimashpa mana llullakunchu.

³³Kankunaka runakunata kachashkankichi Juanman ñukapa tapukuk. Payka allita willashushkankichi ariya ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita. Chayta willashushpaykichi kuskanpi willashushkankichi.

³⁴Chashna Juan ñukapa allita willashuptikichipish mana payllachu chayta willashushkankichi. Tatayni Diospish willashushkankichi paypa wambran kanaynita. Chayta willaykichi uchaykichimanta Tata Dios perdonashunaykichipa. ³⁵Juanka Tata Diospa rimananta yachachishushpaykichi suk alkusashina lusichishurkankichi. Chashna yachachishuptikichi suk tiempullapa payta uyarishpa kushikushpa kawsarkankichi.

³⁶Juanka willashurkankichi Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita. Ñuka almirana milagrukunata rurashpayni Juanmanta ashwan allita yachachiykichi Tata Diosmanta shamushkaynita. Chay milagrukunata ruraptini atipankichi yachayta Tata Dios kachamuwashkanta.

³⁷Kachamuwak Tatayni Diospish willashurkankichi ñuka wambran kanaynita. Chashna willashuptikichipish kankunaka mana payta uyarinayashkankichichu nima kasunayashkankichichu. ³⁸Tata Dios kachamuwashkanta mana kreyishpaykichi paypa rimanantapish mana shunkullikunkichichu.

³⁹Tata Diospa killkadunta kuti kuti leyishpa yachakunkichi. Sukaman yuyankichi chashna sukaman leyishpa Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsanaykichita. Chay leyishkaykichi Tata Diospa killkadunka riman ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita. ⁴⁰Chayta leyishpaykichipish

mana ñukata kreyiwanayankichichu Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsanaykichipa.

⁴¹Kankuna munawaptikichi mana munawaptikichipish mana nimananchu. ⁴²Ñuka kankunata allita riksishpayni yachani Tata Diosta mana kuyanaykichita. ⁴³Tata Dios kachamuwaptin shamushka kaptinipish mana nima kasuwanayankichichu. Chaykamanaka suk runa kikinpa yuyayninmanta yachachikuk shamuptinka paytaka kunanlla uyarinkichiman.

⁴⁴Mana Tata Diosta kuyashpaykichi kankunapura sukwan sukwan sukaman alabanakunkichi. Mana sapallan Tata Dios alabashunaykichitachu munankichi. Chayrayku mana atipankichichu ñukata kreyiwayta. ⁴⁵Ama yuyaychichu ñuka Tatayni Diospi kankunata chatanaynita. Suk chatashuknikichi runami tiyan. Payka Moisesmi. Paypa killkadunta leyishpaykichi yuyankichi allita Tata Dioswan kawsanaykichita. ⁴⁶Chashna yuyashpaykichipish manami paypa killkadunta kreyinkichichu. Moiseska killkarkan ñuka shamunaynita. Chayrayku paypa killkashkanta kreyishpaykichika ñukatapish kreyiwanaykichiman. ⁴⁷Mana Moisespa killkashkanta kreyishpaykichika mana ñuka willashkaynitapish kreyinkichichu.

Chashna Jesuska chay chiknik runakunata willarkansapa.

**Jesuska pichka waranka
runakunata kararkan.**

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lk 9.10-17)

6¹⁻²Jerusalen llaktapi kaykashpara Jesuska aypa *milagrukunata rurarkan. Aypa unku dukunata alliyachirkan. Chaymanta Galilea kocha chimbaman ñukaykunawan tantalla rirkan. Chay Galilea kochapa sukmin shutinka karkan Tiberias. Chay kocha

chimbaman ñukaykuna riptinikuna aypa runakuna katiwarkansapa aypa milagrukunata Jesus ruraptin kawashkankunarayku. ³⁻⁴Chay tiempu mana ashwannachu illarkan ñukaykuna *judiyu runakuna *Paskua fiestata pasanaynikunapa. Chay kochata chimbashpaynikuna suk urkuman Jesuska pushawarkansapa. Chaypi tiyarirkanisapa. ⁵Chaymanta Jesuska kawarkan aypa runakuna payman shamuptinkuna. Paykunata kawashpa Felipita willarkan:

—Chay aypa runakunata karananchikunapa ¿maypití mikunata rantishunchisapa?

⁶Jesuska chayta tapurkan yachana-yashpa imatami Felipi willanka nishpa. Manara tapushpara payka yacharkan imatami ruranka nishpa.

⁷Chaypina Felipika Jesusta willarkan: —Ishkay pachak kullki tiyawaptinchipish nima chaywan panta rantishpa chay aypa runakunata paktachinchimansapachu tipisituta mikunankunapa.

⁸Chashna Felipi willaptinna Jesuspa disipulun Pedrupa wawkin Andreska Jesusta willarkan:

⁹—Kay wambrapa tiyapun *sebadamanta ruradu pichka pan ishkay challwa. Chayllawan mana nima layapi kay aypa runakunata paktachinchimansapachu.

¹⁰Chaypi aypa ukshakuna tiyarkan chay pichka waranka runakuna tiyarinankunapa. Chaypina Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Tukuy runakunata willaychi tiyarinankunapa.

¹¹Tiyariptinkunana Jesuska chay pichka pankunata apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chaymanta ñukaykunata kuwarkansapa tukuy chay tiyaridu runakunata karanaynikunapa. Idenllata rurarkan challwakunawanpish tukuy

chay runakuna saksanankunakaman. ¹²Allita mikushkankunawasha Jesuska ñukaykunata willawarkansapa: —Tukuy puchushkankunata tantachiychi ama niman suk tipi usunanpa.

¹³Chashna Jesus willawaptinkuna chay pichka panmanta puchushkanta tantachirkanisapa chunka ishkay sestuta.

¹⁴Chashna Jesus chay milagruta ruraptin kawashpankuna chay runakuna sukaman almirashpankuna willanakurkansapa:

—Payka deveras shuyaykananchikuna alli yachachikuk runami.

¹⁵Chaypina Jesusta mana munakta pushanayarkansapa sinchi kamachikuninkuna kananpa. Pushanayanankunata yachashpa Jesuska paykunata sakishpa rirkan chay urku sawanman chaypi sapallan kananpa.

Jesus purirkan yaku sawanpi.

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶Chaymanta amusayaptinna chay urkupi Jesusta sakishpa ñukaykunaka kochaman urayamurkanisapa. ¹⁷Chay kocha mañanpi chayashpaynikuna manarapish Jesus chayamuptin atun kanowapi yaykurkanisapa Kapernaum llaktaman rinaynikunapa. Chayman riykaptinikunana tutayarkan. ¹⁸Chay atun kochata chimbaykaptinikunana sukaman sinchita wayrarkan. Chay wayrawan yakuka sukaman atunta olasyarkan. ¹⁹Yaka sokta kilometru chawpi kochapi kashpaynikuna kawarkanisapa Jesusta ladunchawaptinkuna. Yaku sawanpi puriykaptin kawashpaynikuna sukaman manchurkanisapa. ²⁰Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—¡Ama manchakuychichu! Ñukami kani.

²¹Chaypina kushikushpa kanowapi Jesusta yaykuchirkanisapa. Chaypira Kapernaumpi utka chayarkanisapa.

²²Chay aypa runakuna chay urkupi kiparirkansapa puñunankunapa. Kayantin diya yacharkansapa chay suklallalla tiyak kanowapi ñukaykuna Jesuspa disipulunkuna chimbashkaynikunata. Yacharkansapa Jesus mana ñukaykunawan rishkanta.

²³Chay runakuna Jesusta maskashpa mana tarirkansapachu. Chaypina Tiberias llaktamanta suk runakuna kanowankunapi chayarkansapa maypicha Jesus pankunata karashkankunapi. ²⁴Mana ni Jesusta nima disipulunkunata chaypi tarishpankuna chay kanowakunapi tukuy chay runakuna chimbarkansapa Kapernaum llaktapi Jesusta maskak.

**Jesus yachachikurkan suk
mikunashina kananta.**

²⁵Chashna chay maskak runakuna chimbashpankuna Jesusta tarirkansapa. Tarishpankuna tapurkansapa:

—Maestru ¿aykapití kaypika chayamushkanki?

²⁶Chaypina Jesuska willarkansapa:
—Mash uyariwaychi. Ñuka panta karaptini kankuna mikushkankichi saksanaykichikaman. Kashkan mikunayashpaykichilla ñukata maskawaykankichi. Mana nima entiendishkankichichu imapami chay almirana milagruta rurashkani nishpa. ²⁷Ama tukuk mikunallata maskashpa sukaman turbakuychichu. Ñukapa yachachikunaynika iden allima mikunashinami. Chayllata ashwanta munaychi Tata Dioswan mana tukuykiyukta kawsanaykichipa. Tatayni Dioska kachamuwashka milagrukunata ruranaynipa tukuy runakuna yachanankunapa paypa wambran kanaynita.

²⁸Chaypina chay runakunaka Jesusta tapurkansapa:

—Ñukaykuna Tata Dios munashkan layata rurashpa kawsanaynikunapa ¿imatatí rurashasapa?

²⁹Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Tatayni Dios ñukataka kachamuwashka kankunata yachachinaynipasapa. Chayraykumi munan ñukata kreyiwashpa kawsanaykichipa.

³⁰Chaypina chay runakunaka Jesustaka willarkansapa:

—¿Kan ima milagrutatí yachanki rurayta? Kawachiwaysapa almirana laya milagruta. Chayta kawashpaynikunara yachashasapa Tata Dios kachamushushkanta. ³¹Chay ñawpa chunlla chakidu pampapi tukuy diya awilunchikuna aypa pankunata mikurkansapa. Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa payka sielumanta panta kachamurkan mikunankunapa.

³²Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Manami Moiseschu sielumanta pantaka karashushkankichi. Tatayni Diosmi sielumanta alli mikunata kachamushunkichi. ³³Tata Dios ñukata kachamuwaptin sielumanta urayamushkani runakunata kawsachinaynipasapa.

³⁴Chashna Jesus willaptinkuna paykunaka mañarkansapa:

—Señor, tukuy tiempu chay laya mikunata kuwaysapa.

³⁵Chashna chay runakuna mikunata mañaptinkunana Jesuska willarkansapa:

—Ñukaka kawsachikuk mikunaykichishinami kani. Kankuna tukuy shunku kreyiwaptikichika iden alli mikunaykichishinami kani. Ñukaman shamushpaykichiki manana kutin yarkankichinachu. Ñukata kreyiwashpaykichiki manana kutin yakunayankichinachu.

³⁶Kashkan willaykichi. Kankunaka kawashpaykichipish mana kreyiwana-yankichichu. ³⁷Tukuy Tata Dios kuwashkan runakuna munawashpankuna ñukaman shamunkasapa. Paykunataka chaskishasapa. Mana niman suk shamukkunata karkushasapachu.

³⁸Sielumanta shamushkani kachamuwak Tatayni Diospa munananllata ruranaynipa. Manami shamushkanichu kikinipa munanaynita rurak. ³⁹Sielumanta kachamuwak Tatayni munan tukuy ñukata kuwashkan runakunata allita kuydanaynipasapa ama niman suk ñukamanta ashunankunapa. Payka munan kay allpa tukunan diya tukuy paykunata kawsachimunaynipasapa. ⁴⁰Tatayni Dios munan tukuy runakuna ñuka wambranta tukuy shunku kuyawashpa kreyiwanankunapa. Chaypina kay allpa kullunan diya tukuy kreyiwak runakunata kawsachimushasapa Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsanankunapa.

⁴¹Chashna Jesus yachachikuptinna chay judiyu runakuna sukaman piñakurkansapa. Mana munarkansapachu Jesus willanankunapa sielumanta mikunankunashina kananta. ⁴²Paykunapura parlanakurkansapa:

—¿Manachu kay runaka Josepa wambran? Ñukanchikunaka tatanta mamanta allita riksinchisapa. ¿Imapatí riman sielumanta shamushkanta?

⁴³Chashna parlanakuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ama piñakushpa yuyawaychichu.

⁴⁴Mana ni pi atipanmanchu kreyiwayta kachamuwak Tatayni mana yanapaptin. Chaymanta kay allpa tukunan diya tukuy kreyiwak runakunata kawsachimushasapa. ⁴⁵Ñawpa alli yachachikuk runakuna killkarkansapa: “Tata Dios tukuy runakunata yachachinkasapa.”

Chayrayku tukuy Tata Diosta kreyik runakuna tukuy paypa yachachikushkanta yachakuk runakuna ñukatapish kreyiwankasapa. ⁴⁶Mana niman suk runa Tatayni Diosta kawashkachu. Ñukallami paymanta shamushka kashpayni paytaka allita kawashkani.

⁴⁷Mash allita uyariwaychi. Kankuna ñukata allita kreyiwashpaykichi Tatayni Dioswanmi mana tukuyniyukta kawsankichi. ⁴⁸Ñukaka kawsachishuknikichi mikunaykichishinami kani. ⁴⁹Chay chunlla chakidu pampapi ñawpa awiluykichika Tata Dios kachamushkan pankunata mikushpankunapish wañurkansapa. ⁵⁰Ñuka yachachiykichi chikan laya sielumanta urayamushkan mikunaykichita. Chay mikunata mikuk runakuna mana tukuyniyukta kawsankasapa. ⁵¹Ñukaka sielumanta urayamushka kawsachikuk mikunashinami kani. Wañusha runakunata kawsachimunaynipasapa. Chashna wañushpayni kuerpuynita kuykichi alli mikunaykichishina kanaynipa. Ñukata kreyiwashpaykichi mikuwakshina kankichi. Chashna kreyiwashpa kawsashpaykichika mana tukuyniyukta kawsankichi.

⁵²Chashna Jesus yachachikuptin chay awtoridar runakuna mana entiendishpa sukwan sukwan ayninakurkansapa:

—¿Imashnatí kuerpunta kuwanchisapa mikunanchikunapa?

⁵³Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kaptini kankuna kreyiwashpa kawsanaykichi tiyan. Kreyiwashpa kawsashpaykichi kuerpuynita mikukshina yawarninita upyakshina kankichi. Mana kuerpuynita mikushpaykichika mana yawarninita upyashpaykichika manami Tata Dioswanchu kawsankichi. ⁵⁴Kuerpuynita mikushpaykichika yawarninita

upyashpaykichika mana tukuyniyukta kawsankichi. Kay allpa kullunan diya ñukami kawsachimushkaykichi. ⁵⁵Kuerpuynika deveras kawsachikuk mikunashinami. Yawarninika deveras kawsachikuk upyanashinami.

⁵⁶Kankuna kuerpuynita mikushpaykichi yawarninika upyashpaykichi shunkuykichi chaskiwankichi. Chashna chaskiwashpaykichi ñukawan paktanakushpa kawsankichi. Ñukapish kankunawan paktanakushpa kawsani.

⁵⁷Kachamuwak Tatayni Dios kawsachikuk kashpa ñukata kawsachiwani. Tata Dios kawsachiwaptin ñukapish kreyiwak mikuwak runakunata kawsachini. ⁵⁸Yachachiykichi ñuka sielumanta urayamushkaynita mikunaykichishina kanaynipa. Ñawpa awiluykichi Tata Dios karashkan pankunata mikushpankunapish wañurkansapa. Ñuka sielumanta shamudu mikunaykichi kaptini tukuy kreyiwak runakuna mana tukuyniyukta kawsankasapa.

⁵⁹Jesuka tukuy chayta yachachikurkan Kapernaum llaktapi tantanakunakuna wasipi.

**Tukuy runakuna Tata Dioswan
kawsanayashpa Jesusta
kreyinankuna tayan.**

⁶⁰Chashna Jesus yachachikuptinna chay katik runakunaka willanakurkansapa:

—Kay runapa yachachikunanka mana munanapa layami. ¿Pití atipanman kasuyta?

⁶¹Jesus willanakushkankunata yachashpa tapurkansapa:

—Ariya ¿kay yachachikunaynika rabyachishunkichichu? ⁶²¿Imatati rimankichiman kawawashpaykichi sieluman kutiptini? ⁶³Tata Diospa Espiritun kawsachishunkichi Tata Dioswan kawsanaykichipa. Kikikichilla mana atipankichichu Tata Dioswan

kawsayta. Chayrayku rimanaynita kreyishpaykichi Tata Dioswan kawsankichi. ⁶⁴⁻⁶⁵Allita yachachikuptinipish kankunamanta sukmi mana kreyiwanachu. Chayrayku willashkaykichina mana Tata Dios yanapashuptikichika mana niman suk kankuna atipankichimanchu ñukata kreyiwashpa kawsayta.

Jesus chayta willarkansapa kallarinanmantapacha allita yachashpa pikunami payta mana kreyinkasapa nishpa.

Chaymanta yacharkan pimi rantikunka chiknik runakuna wañuchinankunapa.

⁶⁶Chay diyamantapacha aypa katik runakuna manana katirkansapanachu.

⁶⁷Chayrayku Jesuska ñukaykuna chunka ish kay disipulunkunata tapuwarkansapa: —¿Kankunapish sakiwanayankichichu?

⁶⁸Chashna tapuwaptinkuna Simon Pedruka willarkan:

—Maestru ¿pitati katiymansapa?

Kanllami yachachiwankisapa imashnami Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsashasapa nishpa. ⁶⁹Ñukaykunaka rimanaykita kreyishpaynikuna yachanisapa Tata Dios akllashuptiki allpaman shamushkaykita.

⁷⁰Chaypina Jesuska ayniwarkansapa:

—Ñukaka kankunata akllashkaykichimi chunka ish kay disipuluynikuna kanaykichipa. Kankunata akllashka kaptinipish kankunamanta sukmi supayta kasushpa kawsan.

⁷¹Chashna rimashpa Jesuska rimayarkan Simon Iskariotepa wambran Judaspa. Judas Jesuspa disipulun kaykashpapi payta rantikurkan chiknik runakuna wañuchinankunapa.

**Jesupa wawinkuna mana payta
kreyirkansapachu.**

7 ¹Chaymanta Galilea partipi ñukaykunawan Jesuska llaktan llaktanpi yachachikuyipi purirkan. Mana

munarkanchu Judea partipi puriyta yachashpa kamachikuk *judiyukuna wañuchinayanankunata.

²Tukuy wata ñukaykuna judiyukuna suk fiestata ruranisapa ñawpa awiluynikuna ranchunkunapi kawsashkankunata yuyashpa. ³Chay fiesta mana sukaman illaptin Jesuspa wawkinkuna willarkansapa:

—Ama kaypika kipariychu. Rillay Judea partiman fiestakuk chay katishuk runakuna almirana ruranaykita kawanankunapa. ⁴Suk runa tukuy runakunapi riksichinakunayashpa mana pakallachu almirana layakunata ruran. Kan almirana layakunata ruranayashpaykika rillay chay atun llaktapi rurak tukuy runakuna kawanankunapa.

⁵Jesusa wawkinkuna mana payta kreyishpankuna chayta willarkansapa. ⁶Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Tatayni Dioska manara willawashkarachu rinaynipa. Kankunapa ima orapish kaptin allimi rinaykichipa. ⁷Ñukaka mana alli rurak runakunata willani mana allita rurashpa kawsaykankunata. Chayrayku chikniwansapa. Munayninkunapi kawsak runakuna mana kankunata chiknishunkichichu. ⁸Chayrayku ima orapish kaptin kankunaka chay fiestaman rillaychi. Tatayni Dios manara willawaptin manara risharachu.

⁹Chashna Jesus wawkinkunata willashpa Galilea partipi kiparirkan.

Jesus fiesta ukun yachachikurkan.

¹⁰Chashna Jesus willaptinna chay fiestaman wawkinkunaka rirkansapa. Paykuna rishkankunawasha Jesuspish rirkan. Jerusalenpi chayashpaynikuna pakallalla karkanisapa ama ni pi yachananpa Jesus chaypi kananta.

¹¹Chay fiesta ukun judiyu awtoridar-

kuna Jesusta maskashpa tapunakurkansapa:

—¿Maypirá chay runaka?

¹²Tukuy runakuna Jesus yachachikunanta sukaman parlachinakurkansapa. Sukkuna rimarkansapa alli yachachikuk runa kananta. Sukkuna rimarkansapa mana alli rurak kashpa llullachikuykanta. ¹³Paykunaka awtoridarninkunata manchashpankuna upallalla parlachinakurkansapa.

¹⁴Chay fiesta chuskuynin diya Jesuska rirkan Tatan Diospa wasinpi yachachikuk. ¹⁵Chaypi yachachikuykaptin judiyu awtoridarninikunaka almirashpankuna tapunakurkansapa:

—¿Imashnati kay runaka Tata Diospa rimananta yachan mana ñukanchikuna yachachiptinchikuna?

¹⁶Chayta uyarishpana Jesuska willarkansapa:

—Ñukaka manami kikinipa yuyaynimantachu yachachikuykani. Kachamuwak Tatayni Dios yachachiwashkanta yachachikuykani. ¹⁷Kankunaka Tata Diospa munananta ruranayashpaykichika yachankichiman paypa yuyaynintachu kikinipa yuyaynimantachu yachachikuni nishpa. ¹⁸Suk runa kikinpa yuyayninta yachachikushpa munan runakuna payllata kuyashpa alabanankunapa. Ñukaka munani tukuy runakuna kachamuwak Tatayni Diosta kuyashpa kawsanankunapa. Chayrayku mana llullatachu yachachikuni. Mana nima llullakunichu. ¹⁹Ñawpa alli yachachikuk Moiseska killkadunpi yachachishushkankichi imashnami allita rurashpa kawsankichin nishpa. Kankuna chayta mana nima kasunkichichu. Moisespa yachachikunanta kasushpaykichika ¿imapatí ñukata wañuchiwanayankichi?

²⁰Chashna Jesus sinchita willaptinkuna chay runakuna willarkansapa:

—Kanka supayadumi kanki. ¿Pití wañuchishunayanki?

²¹Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ñuka suk unku du runata *samana diya alliyachishkani. Chayrayku kankuna rabyashkankichi rimashpa mana allita rurashkaynita. ²²Mash uyariwaychi. Kankunaka Moisespa killkadunta kasushpa ullku wambraykichi pusak diyayuk kaptin samana diya kaykaptin-pish pishkitunta señalapunkichi. Awilunchi Abrahampa tiempunmantapacha chashna tukuy judiyu runakuna ruranchisapa. ²³¿Manachu kankuna Moisespa killkadunta kasushpa samana diya kaykaptin-pish ullku wambrata señalachinkichi? Chayrayku ¿imapatí piñakunkichi samana diya unku du runata alliyachiptini? ²⁴Ama rimaychichu suk runa mana alli rurak kananta manara allita yachashpara mana allita rurashkanta. Allita yachashpara chatakuychi.

Jesus rimarkan Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

²⁵Chaymanta Jerusaleñpi kawsak runakuna tapunakurkansapa:

—¿Manachu awtoridarninchikuna kay runataka maskaykansapa wañuchinankunapa? ²⁶Kunanka tukuy pi kawaptin kay runaka yachachikuykan. Mana ni pi paytaka michanchu yachachikuptin. Ichará awtoridarninchikuna ña kreyinsapana pay shuyaykananchikuna Tata Diosmanta shamudu runa kananta. ²⁷Paykuna kreyiptinkunapish ñukanchikuna allita yachanchisapa maymantami shamushka kay runaka. Shuyaykananchikuna salvakuk shamuptin mana yachashunchisapachu maymantami shamun nishpa.

²⁸Chayta uyarishpana Jesus *Tata Diospa wasinpi yachachikuykashpa sinchita willarkansapa:

—Kankunaka rimaykankichi ñukata allita riksiwanaykichita. Rimaykankichi yachanaykichita maymantami shamushkani nishpa. Chashna rimashpaykichi-pish mana riksiwankichichu. Nima kachamuwaktapish riksinkichichu. Payka mana ni pita llullachinchu. Ñukaka manami kikinimantachu shamushkani. ²⁹Tatayni Diosmanta shamushkani. Tata Dios kachamuwashka kaptin paytaka allita riksini.

³⁰Chayta willaptinkuna chay awtoridar runakuna Jesusta apinayarkansapa wañuchinankunapa. Manara apirkansaparachu mana wañunan ora kaptinra.

³¹Jesus willashkankunata uyarishpa aypa runakuna kreyirkansapa Tata Diosmanta shamudu runa kananta. Rimarkansapa:

—¿Manachu kay runaka chay shuyaykananchikuna Tata Diosmanta shamudu runa? Mana ni suk runa paymanta ashwan almirana *milagrukunata ruranmanchu.

Awtoridarkunawan fariseo runakuna Jesusta apinayarkansapa wañuchinankunapa.

³²Runakuna chayta rimaptinkuna *fariseokunawan *saserdotekunapa awtoridarninkuna uyarirkansapa. Chaypina Tata Diospa wasinta kuydak runakunata kacharkansapa Jesusta apinankunapa. ³³Chay kuydakuk runakuna apinayaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Mananamata ashwannachu illan kankunamata ashunaynipa. Kachamuwak Tatayniman kutisha. ³⁴Chashna riptini kankunaka maskawashpa mananami tariwankichinachu. Chay rinayniman manami atipankichichu chayayta.

³⁵Chashna Jesus rimaptinna judiyu awtoridarkuna sukwan sukwan tapunakurkansapa:

—¿Maymantí rinka kay runaka ñukanchikuna maskashpa mana tarinan-chikunapa? Ichará kay llaktamanta rinayan chikan karu llaktaman chaypi judiyumasinchikunawan kawsak. Ichará chay chikan kasta runakunata yachachik rinayan. ³⁶Chayrayku payka rimashka: “Maskawashpa mana tariwan-kichichu. Ñuka rinayniman mana atipankichichu chayayta.” Chayta rimashpa ¿imatatí rimaykan?

**Jesus yachachikurkan Tata Diospa
Espiritun iden ñukñuk yakushina
pachyamunanta.**

³⁷Tukuy wata chay fiesta tukunan diya tukuy runakuna sukaman ashwanta kushikuksapa. Chay tukunan diya Jesuska aypa runakunapa chawpinkunapi shayarishpa sinchita rimakushpa willarkansapa:

—¿Mash uyariwaychi! Kankuna yakunayashpaykichi ñukaman shamuychi upyanaykichipa. ³⁸Tata Diospa rimananpi willawananchishina tukuy ñukata kreyiwak runakuna sukaman kushikunkasapa. Shunkunkunapi kawsachikuk yaku pachyamukshina kanka.

³⁹Chayta rimashpa Jesuska yachachikuykarkan payta kreyik runakuna Tata Diospa Espiritunta chaskinankunata. Jesus manara wañushkanmanta kawsamuptinra Tata Diospa Espiritun manara shamurkanrachu payta kreyik runakunapi kawsak.

**Jesusrayku chay runakuna
ayninakurkansapa.**

⁴⁰Jesus yachachikushkanta uyarishpankuna suk runakuna rimarkansapa:

—Kay runaka Moises alli yachachikuk shamunanta rimashkan runami.

⁴¹Sukkuna rimarkansapa:

—Kay runaka shuyaykananchi Tata Diosmanta shamudu runami.

Sukkuna chikan layata rimarkansapa:

—Kay runaka manami shuyaykananchikuna runachu. Tata Diosmanta shamudu runaka manami Galilea partimantachu shamunka. ⁴²Tata Diospa killkadunpi riman Tata Diosmanta shamudu runa ñawpa kamachikuk Davidpa miraknin kananta. Chaymanta riman Davidpa Belen llaktanpi nasinanpa.

⁴³Chashna Jesuspa rikchak layata yuyashpankuna chay runakunaka piñanakurkansapa. ⁴⁴Sukkuna Jesusta apinayarkansapa. Apinayashpapi mana ni pi animukurkansapachu apiyta.

**Judiyu awtoridarkuna mana
Jesusta kreyinayarkansapachu.**

⁴⁵Chay kuydakuk runakuna fariseo runakunaman saserdotekunapa kamachikukninkunaman kutirkansapa. Mana Jesusta pushashpa kutiptinkuna awtoridarkunaka tapurkansapa:

—¿Imapatí chay runataka mana pushamushkankichi?

⁴⁶Chashna tapuptinkuna kuydak runakunaka willarkansapa:

—Payka sukaman allima rimana-yukmi. Mana ni pi payshina allita yachachikunchu.

⁴⁷Chaypina fariseo runakunaka willarkansapa:

—Ariya ¿ñachu chay runaka kankunata-pish llullachishushkankichina?

⁴⁸Ñukaykunaka manami ni maykan paytaka kreyinisapachu. Niman suk awtoridar niman suk fariseo runa chay runataka kreyinisapachu. ⁴⁹Aypa runakuna Tata Diospa killkadunta mana yachashpankuna paytaka kreyikan-sapa. Chayrayku paykunata Tata Dios kastigankasapa.

⁵⁰Chay fariseo runakunawan tantalla Nikodemo karkan. Chay Nikodemoka suk kuti tutapi Jesusta rirkan parlamachik.

Payka fariseo runa kaykashpa fariseomasinkunata willarkansapa:

⁵¹—Tata Diospa killkadun willawan-chisapa ama ni pita kastigananchikunapa manara allita yachashpara imatami rurashka nishpa. Uchayuk kananta allita yachashpanchikunara chaypira kastigashunchisapa.

⁵²Chashna Nikodemo willaptinkuna fariseomasinkunaka willarkansapa:

—¿Kanpish Galileamantachu kanki? Mash Tata Diospa killkadunta yachakuy yachanaykipa mana niman suk alli yachachikuk runa Galileamanta shamushkanta.

⁵³Chay fariseokuna ayninakushkankunawasha wasinkunaman kutirkansapa.

Jesusman suk uchasapa warmita pusharkansapa.

8 ¹*Fariseo runakuna wasinkunaman kutiptinkuna Jesuska *Olivos urkuman rirkan. ²Kayantin diya pakariy-kaptin *Tata Diospa wasinman ñukaykunawan kutirkan. Chaypi kaptin aypa runakuna laduncharkansapa. Jesuska tiyarishpa kallarrirkan paykunata yachachisapata. ³Chaypi yachachikuy-kaptin Moisespa killkadunta yachachikuk runakunawan fariseo runakuna suk warmita pusharkansapa. Payta chay runakunapa chawpinkunapi churarkansapa. Chay warmitaka tarirkansapa chikan ullkuwan uchallikuykaptin.

⁴Chaypina Jesustaka willarkansapa:

—Maestru, kay warmita tarishkani-sapa chikan ullkuwan uchallikuykaptin.

⁵Moisespa killkadunpi yachachiwanchi kay laya warmikunata ruminchashpa wañuchinanchipa. ¿Ima ninkiti kanka? Ariya ¿wañuchishunchisapachu?

⁶Chayta tapushpa chay runakunaka munarkansapa pantachishpa Jesusta chatakuyta. Chashna tapuptinkuna Jesuska mana nimata aynishpa kumura-

yashpa allpapi dedunwan killkakurkan. ⁷Chashna killkakuykaptin chay runakunaka kuti kuti tapuykarkansapa. Chaypina Jesuska kuskayashpa paykunata willarkansapa:

—Maykan mana uchayuk kashpaykichika kallariyichi kay warmita ruminchayta.

⁸Chashna rimashpa Jesuska kashkan kumurayashpa allpapi killkakurkan.

⁹Chaypina tukuy paykuna uchankunata yuyamushpankuna sukmanda sukmanda llukshirkansapa. Ashwan vieju runakuna kallarrirkansapa llukshiyta. Chaymanta viejukunata katishpa tukuyta llukshirkansapa. Tukuy chay runakuna llukshiptinkunana Jesuska chay warmiwan kiparirkan. ¹⁰Chaypina Jesuska kuskayamushpa tapurkan:

—¿Maytanati chay chatashuk runakunaka rishkasapa? ¿Manachu niman suk animukushka ruminchashuyta?

¹¹Chashna tapuptin chay warmika aynirkan:

—Mana ni maykan, Señor.

Chaypina Jesuska willarkan:

—Ñukapish mana kastigaykichu.

Kunan wasikiman rillay. Amana kashkan uchallikuytachu.

Jesus yachachikurkan tukuy runakunapa lusnin kananta.

¹²Jesus kashkan chay runakunata yachachishpa willarkansapa:

—Ñukaka tukuy runakunapa

lusninshinami kani. Ñukata katiwash-paykichi manana tutapishinanachu purinkichi. Katiwaptikichi yachachiykichi allita rurashpa Tata Dioswan luspishina kawsanaykichipa.

¹³Chashna Jesus willaptinkuna fariseo runakunaka willarkansapa:

—Kikikilla rimaykanki lus kanaykita.

Kanlla chayta rimaptiki mana kreyiykisapachu.

¹⁴Chaypina Jesuska willarkansapa:
—Kankunaka mana yachankichichu maymantami shamushkani nima maymanmi rini nishpa. Ñukaka allita yachani maymantami shamushkani maymanmi rini nishpa. Chayrayku kikinipa rimanaynika allimi. ¹⁵Kankuna kikikichipa yuyaynikichillamanta chatawayllapi purinkichi. Ñukaka manami kankunashinachu ni pita chataykani. ¹⁶Ñukaka chatakushpaynika kuskanpi chatakuni. Mana sapallaynillachu chatakuni. Kachamuwak Tatayni Dioswan pakta chatakuni. ¹⁷Kankunapa killkaduykichi yachachishunkichi: Suk runa suk mana alli rurak runata kankunapi chataptin suklalla chatakuk runata ama kreyiychichu. Ishkay runakuna idenllata chatakuptinkuna chaypira kreyiychi. ¹⁸Ñuka rimani alli yachachikuk kanaynita. Chaymanta kachamuwak Tataynipish idenllata riman. Chashna Tatayniwan ñuka idenllata yachachikuptinikuna kankuna kreyiwanaykichi tiyan.

¹⁹Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka tapurkansapa:

—¿Maypití tataykika?

Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Kankunaka ñukata manami riksiwankichichu. Nima Tataynitapish riksinkichichu. Ñukata riksiwashpaykichika Tataynitapish riksinkichiman.

²⁰Jesus chaykunata yachachikurkan Tata Diospa wasinpi ofrendakuna churanankuna kajonkunapa ladunpi. Chashna yachachikuptinpi manara ni pi animukurkanrachu apiyta manara oran kaptin.

Jesus rimarkan mana payta kreyik runakuna sieluman mana chayanankunata.

²¹Chashna manara apiyta animukup-tinkunara Jesuska kashkan yachachikushpa willarkansapa:

—Ñukaka kankunamanta anchusha. Chashna anchuptini maskawankichi. Kankunaka mana kreyiwashpaykichika uchaykichi wañunkichi. Chayrayku mana atipankichichu chay rinayniman chayayta.

²²Chashna Jesus rimaptin chay runakunaka willanakurkansapa:

—Ichará kikin wañuchinakunayan. Chayrayku willawanchisapa mana atipananchikunata chay rinanman chayayta.

²³Chashna willanakuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankuna kay allpallapi wañuk runakuna kankichi. Ñuka sielumanta shamushkani. Kankuna uchalla runakuna kankichi. Ñukaka manami kankunashina ucha rurak runachu kani. ²⁴Chayrayku willashkaykichina uchaykichirayku wañunaykichita. Ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita mana kreyiptikichi uchaykichi wañunaykichi tiyan.

²⁵Chashna Jesus yachachikuptin chay chiknik runakuna tapurkansapa:

—¿Pití kanki?

Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—¿Imapatí kashkan tapuwankichi?

Kallarinanmantapacha willashkaykichina. ²⁶Tiyanra aypa layata willanaynipa aypa mana alli rurashkaykichita chatanaynipa. Kankuna mana kreyiwap-tikichipish kachamuwak Tatayni yachachiwashkanta kankunata yachachiykaykichi. Payka sukaman allima kashpa mana nima llullakunchu.

²⁷Chashna Jesus allita yachachiptinkunapish chay chiknik runakunaka mana entiendirkansapachu Tatan Diosmanta shamushkanta. ²⁸Chayrayku Jesuska willarkansapa:

—Kankuna suk kruspi chakatawashpaykichira yachankichi sielumanta shamudu runa kanaynita. Ñuka mana

kikinipa yuyayninitachu rurashpa kawsani. Tata Dios yachachiwashkanllatami yachachiykaykichi. ²⁹Kachamuwak Tatayni ñukawan tantalla kawsan. Payka manami sakiwanchu paypa munananllata ruraptini.

³⁰Chashna Jesus yachachikuptinna aypa runakuna kreyirkansapa Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

Jesus chay mana kreyik runakunata willarkansapa mana Tata Diosta kasushpa kawsaykanankunata.

³¹Chaypina Jesuska chay kreyik runakunata yachachirkansapa:

—Kankuna yachachikushkaynita allita kreyishpa kawsashpaykichika deverasmi disipuluynikuna kankichi. ³²Chaypira yachankichi kuskanpi yachachikushkaynita. Chaymanta yachachikushkaynita kreyishpaykichi mananami ñawpashina uchallikushpaykichinachu kawsankichi. Mananami patronpa mandunpishinanachu kawsankichi.

³³Chaypina chay mana kreyinayak runakunaka willarkansapa:

—¿Imapatí willawankisapa ñukaykuna iden patronpa mandunpishina kanaynikunata? Ñukaykunaka ñawpa awiluynikuna Abrahampa mirakninmi kanisapa. Chayrayku mana ni pipa mandunpichu kanisapa.

³⁴Chaypina Jesuska willarkansapa: —Allita uyariwaychi. Kankuna uchasapa runakuna kashpaykichi mana atipankichichu allita rurashpa kawsayta. Chayrayku patronpa mandunpi runakunashina kankichi. ³⁵Patronpa mandunpi kawsak runakuna mana tukuy tiempuchu chaypi kawsansapa. Patronpa wambrankunallami wasinpi kawsansapa. Kankuna munanaykichillata rurashpa manami Tata Diospa wambrankunachu kankichi. ³⁶Ñuka Tata Diospa wambran kashpayni atipani

yanapaynikichita amana uchallikushpa kawsanaykichipa. Chashna yanapaptinira atipankichi allita rurashpa kawsayta. Chaypirami manana patronnikichipishinanachu kawsankichi. ³⁷Abrahampa miraknin kashpaykichipish mana willashkaynita chaskinkichichu. Chayrayku wañuchiwanayaykankichi. ³⁸Ñukami Tatayni yachachiwashkanta yachachikuni. Kankunapish tataykichi willashushkankunata ruraykankichi.

³⁹Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka willarkansapa:

—Ñukaykunapa tataynikunaka Abrahammi.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Abrahamka allillata rurashpa kawsarkan. Kankuna deveras paypa miraknin kashpaykichika payshina allillata rurashpa kawsankichiman. ⁴⁰Mana kankunashinachu Abrahamka rurarkan. Ñuka Tata Dios yachachiwashkanta yachachiykaptinipish kankunaka wañuchiwanayankichi.

⁴¹Kankuna chikan tatayuk kankichi. Chay tataykichipa mana alli rurananta kankunapish rurashpa kawsaykankichi.

Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka piñakushpa willarkansapa:

—Manami chikan tatayukchu kanisapa. Ñukaykunapa tataynikunaka Tata Diosllami.

⁴²Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankuna deveras Tata Diospa wambrankuna kashpaykichika ñukata kuyawankichiman. Tata Dios kachamuwashka kaptin kay allpaman shamushkani. Manami kikinipa yuyayninillamantachu shamushkani. ⁴³Ñuka yachachikuptini kankunaka mana kreyiwanayankichichu. Chayrayku mana atipankichichu rimanaynita entiendiyta.

⁴⁴Supayta uyarishpa munananllata rurashpa kawsankichi. Chayraykumi supayka tataykichi. Paypa mandunpi kawsaykankichi. Supayka kallarinan-mantapacha wañuchikukmi. Sukaman llulla likidu kashpa sukaman llullachikuypi purin. Manami niman suk kuti kuskatachu riman. Kikinllamanta llullakushpa riman. Payka llullallata yachachikun. ⁴⁵Ñuka kuskata yachachikuptinipish kankunaka manami kreyiwankichichu. ⁴⁶Ñukami allillata rurashpa kawsaykani. ¿Maykan kankunatí willawankichi uchayuk kanaynita? Ñuka mana llullakushpa kuskata yachachikuptini ¿imapatí mana kreyiwankichi? ⁴⁷Kankuna Tata Diospa wambrankuna kashpaykichika paypa rimananta uyarinkichiman. Mana Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi rimananta mana kasunayankichichu.

**Jesus chiknik runakunawan
sukaman ayninakurkan.**

⁴⁸Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka sukaman piñakushpa willarkansapa:

—Kuskata rimashkanisapa *samari-tano runa kanaykita. Supayadumi kanki.

⁴⁹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Manami supayaduchu kani. Tatayni Diosta kushichishpalla kuyani. Payta allita kuyaptinipish kankuna mana kreyiwashpa mana nimatashina kawawankichi. ⁵⁰Mana allita yuyawap-tikichipish ñukapa mana nimananchu. Tatayni Dios sukaman munan kankuna kuyawanaykichipa. Mana kuyawashkay-kichirayku payka kastigashunkichi. ⁵¹Mash allita uyariwaychi. Tukuy ñukapa yachachikunaynita kasushpa kawsak runakuna manami wañunkasapachu.

⁵²Chashna Jesus rimaptinna chay chiknik runakunaka willarkansapa:

—Kunanka ñami allitana yachanisapa supayadu kanaykita. Ñawpa kawsak awilunchikuna Abrahamka tukuy ñawpa alli yachachikuk runakunapish wañurkansapa. ¿Imapatí rimanki tukuy yachachikunaykita kasushpa kawsak runakuna mana wañunankunata?

⁵³Ariya ¿ñawpa tiempu kawsak awilunchikuna Abrahammanta ashwan alli yachakchu kanki? Payka wañurkan. Chaymanta tukuy ñawpa alli yachachikuk runakunapish wañurkansapa. ¿Ima laya runa kanaykitatí yuyanki?

⁵⁴Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka mana entiendiwaykankichichu. Manami kikinillachu alabana-kuni. Kikinilla alabanakushpaynika mana allitachu rimayman karkan. Tataynimi ñukata alabawan. Kankuna rimankichi ñukapa Tatayni kankunapish Diosnikichi kananta. ⁵⁵Chashna rimashpaykichipish manami paytaka riksinkichichu. Ñukami esika allita riksini. Tata Diosta mana riksinaynita rimashpaynika ñukapish kankunashina llullakuk runa kayman. Tata Diosta allita riksishpayni rimananta allita kasuni. ⁵⁶Kankunapa ñawpa awiluykichi Abrahamka kushikurkan yachashpa ñuka sielumanta shamunaynita. Chaymanta shamunaynita kawashpana sukaman kushikurkan.

⁵⁷Chashna Jesus willaptinkuna chay chiknik runakunaka willarkansapa:

—Lullakuykankimi. Ñami aypa watakunana awilunchi Abraham wañushkan. Kanka manara nima pichka chunka watayuk kashpaykira ¿imapatí rimanki Abrahamta riksishkaykita?

⁵⁸Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Manarapish Abraham tiyaptinra ñukami ashwan ñawpamantapacha kawsaykani.

⁵⁹Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka sukaman piñakushpankuna rumikunata apirkansapa ruminchanan-kunapa. Ruminchanayaptinkuna Jesuska chay aypa runakuna ukunpi pakakushpa Tata Diospa wasinmanta llukshirkan.

**Jesus suk mana kawakuk
runata alliyachirkan.**

9¹*Tata Diospa wasinmanta llukshishpa Jerusalen llaktapi Jesuska ñukaykunawan puriykarkan. Chaypina suk mana kawakuk runata kawarkanisapa. Chay runaka nasishkan-mantapacha mana kawakurkanchu.²Payta kawashpaynikuna Jesusta tapurkanisapa:

—Maestru ¿imapatí chay runaka mana kawakuk nasishka? ¿Kikinpa uchanraykuchu? ¿Tatanpa mamanpa uchankunaykuchu mana kawakuk nasishka?

³Jesuskawillawarkansapa:

—Kay runaka manami kikinpa uchanraykuchu nima tatanpa nima mamanpa uchanraykuchu mana kawakuk nasirkan. Payka chay laya nasirkan Tata Dios kankunata kawachishunaykichipa atipananta alliyachiya. ⁴Wañunanchikuna diyakaman kachamuwak Tatayni willawashkanchikunata rurananchikuna tiyan. Wañushpanchikuna manami atipanchisapachu trabajaya. ⁵Manarapish wañushpaynira runakunata yachachiykani. Chashna yachachikushpayni ñukaka tukuy runakunapa lusninshinami kani.

⁶Chayta rimashkanwasha Jesuska allpapina tukakurkan. Chay tukayninwan suk tipi turuta rurarkan. Chaypina turuwan chay mana kawakuk runapa ishkantín ñawinkunata tuparkan.

⁷Tupashpana willarkan:

—Rillay Siloe tantanachidu yakupi ñawikita mayllamuy.

Siloe shutin ríman Kallpachimudu Yaku. Chashna Jesus willaptin payka

rirkan ñawinta mayllakna. Mayllashkan-washa atiparkan kawakuyta. Chaypina allita kawakushpa wasinman kutirkan. ⁸Chaypina chay alliyadu runapa ladunpi kawsakkuna chay kullkita mañakuptin kawak runakuna payta kawashpa tapunakurkansapa:

—¿Manachu kayka tiyarishpa kullkita mañakuk runa?

⁹Sukkuna rimarkansapa:

—Ariya paymi mana kawakuk runa karkan.

Sukkuna rimarkansapa:

—Payshina rikurishpapish manami paychu.

Chashna chay runakuna sukaman ayninakuptinkuna chay alliyadu runaka willarkansapa:

—Ñukami kani kullki mañakuk runaka.

¹⁰Chashna rimaptinna chay riksik runakunaka tapurkansapa:

—¿Imashnatí atipanki kawakuyta?

¹¹Chashna tapuptinkuna willarkansapa:

—Chay runa Jesusmi suk tipi turuta rurashpa ñawinkunata tupashpa willawashka: “Rillay Siloe yakupi ñawikita mayllamuy.” Chashna willawap-tinna rirkani mayllak. Mayllashkaynimantapacha atipani allita kawakuyta.

¹²Chaypina chay runakuna paytaka tapurkansapa:

—¿Maypití kunaka chay alliyachishushka runaka?

Chashna tapuptinkunana willarkansapa:

—Manami yachanichu.

**Samana diya Jesus chay runata
alliyachishkanrayku fariseo
runakuna sukaman
piñakurkansapa.**

¹³⁻¹⁴Jesus chay mana kawakukpa ñawinta turuwan tupashpa alliyachish-

kan diyaka *samana diya karkan.
Chayrayku ladunpi kawsak runakuna
chay runataka *fariseo awtoridarkuna-
man pusharkansapa chatanankunapa.
¹⁵Chaypina fariseokunaka payta
tapurkansapa:

—¿Imashnatí kanka mana kawakuk
kashkaykimanta atipanki kawakuytana?

Chashna tapuptinkuna willarkansapa:
—Suk runa turuwan ñawinita
tupaptin rishkani yakuwan mayllak.
Mayllashkayni ratumanta atipani
kawakuyta.

¹⁶Chashna willaptinkuna suk fariseo-
kunaka rimarkansapa:

—Samana diya alliyachishushpa chay
runaka manami Tata Diosmanta
shamudu runachu.

Sukkuna rimarkansapa:

—Uchasapa runa kashpaka manami
atipanmanchu kay almirana layata
rurayta.

Chashna ayninakushpankuna chay
fariseokunaka mana atiparkansapachu
suk yuyayllapi kipariyta. ¹⁷Chaypina
kashkan chay alliyadu runataka
tapurkansapa:

—Chay alliyachishuk runapaka
¿imatatí kanka rimanki?

Chaypina chay runaka willarkansapa:

—Ñuka yuyani alli yachachikuk runa
kananta.

¹⁸Chaypina chay awtoridarkunaka
mana kreyinayarkansapachu chay runa
mana kawakuk kashkanta nima alliyadu
kashkanta. Chayrayku payta
llukshichishpankuna tatanta mamanta
kayachirkansapa. ¹⁹Tatan maman
shamuptinkuna paykunata tapurkan-
sapa:

—Kankuna willawaysapa. ¿Deveras-
chu chay runaka wambraykichi?
¿Deveraschu mana kawakuk nasishka?
Mana kawakuk nasishpaka ¿imashnatí
kunanka allitana atipan kawakuyta?

²⁰Chaypina tatan mamanka willarkan-
sapa:

—Ariya chay runaka wambrayniku-
nami. Ariya mana kawakukmi nasirkan.
²¹Manami yachanisapachu imashnami
alliyashka nishpa. Nima yachanisapachu
pimi alliyachishka nishpa. Kikinta
tapuychi. Payka ñami atun runana.
Paymi allita willashunkichi imashnami
atipashka kawakuyta.

²²Tatan mamanka manchakuywan
chashna aynirkansapa. Manarapish
Jesus chay runata alliyachiptin fariseo
awtoridarkuna paktanakushpa tukuy
runakunata willarkansapa: “Maykan
runa rimaptin Jesus Tata Diosmanta
shamudu runa kananta paytaka tantana-
kunanchikuna wasimanta karkushunchi-
sapa ama kutin yaykunampa.”

²³Fariseokunata manchashpankuna
chay alliyadu runapa tatan mamanka
willarkansapa: “Payka ñami atun
runana. Kikinta tapuychi.”

²⁴Chaypina awtoridarkunaka chay
alliyadu runata kashkan yaykuchishpan-
kuna willarkansapa:

—Tata Dioska tukuy rimanaykita
uyariykan. Chayrayku kuskata rimay.
Ñukaykuna yachanisapa chay alliyachi-
shushka runaka sukaman uchasapa
kananta.

²⁵Chashna willaptinkuna payka
willarkansapa:

—Ñukaka manami yachanichu chay
runa uchasapachu manachu nishpa.
Allita yachani mana kawakuk kashkay-
nimanta allitana kawakunaynita.

²⁶Chaypina kashkan tapurkansapa:

—¿Imata rurashpatí chay runaka
alliyachishushka?

²⁷Chaypina payka aynirkansapa:

—Ñami tukuytana willashkaykichi.
Willaptinipish manami kreyiwankichichu.
¿Imapatí kuti kuti tapuwankichi? Ichará
kankunapish Jesustaka katinayankichi.

²⁸Chaypina chay awtoridarkunaka sukaman piñayashpa willarkansapa:

—Kanmi chay runataka katinki.

Ñukaykunaka ñawpa alli yachachikuk Moisesllata katinisapa. ²⁹Allita yachanisapa Tata Dioska Moiseswan parlashkanta. Mana nima yachanisapachu pimi chay Jesusta kachamushka nishpa.

³⁰Chaypina chay runaka willarkansapa:

—Ñukaka sukaman almirani kankuna mana yachaptikichi pimi Jesusta kachamushka nishpa. Chay runa alliyachiwashkanrayku yachankichiman Tata Dios kachamushkanta. ³¹Tukuy runakuna allita yachanchisapa Tata Dios payta kuyak payta kasuk runakunallata uyarinankunata. Manami uchasapa runakunata uyarinsapachu. ³²Ñawpamantapacha kunankaman mana uyarishkanchisapachu ni pi mana kawakuk nasishkata alliyachishkanta. ³³Kay runa mana Tata Diosmanta shamushka kashpaka manami kay almirana *milagruta atipanmanchu rurayta.

³⁴Chashna chay runa willaptinkuna fariseo awtoridarkunaka sukaman piñakushpa willarkansapa:

—Kanka nasishkaykimantapacha sukaman uchasapami kanki. Chashna uchasapa kaykashpaykika ¿imashnatí ñukaykunata yachachiwanayankisapa?

Chayta willashpankuna chay runata chay tantanakunankuna wasimanta karkurkansapa.

**Jesus yachachikurkan mana
kreyikuk runakuna iden mana
kawakuk runakunashina
kanankunata.**

³⁵Chaymanta Jesuska yacharkan chay alliyachishkan runata karkushkankunata. Chayta yachashpa payta tarishpa tapurkan:

—¿Kanka kreyinkichu Tata Diospa wambran sielumanta shamushkanta?

³⁶Chashna Jesus tapuptin chay runaka willarkan:

—Maestru, willaway ¿pití chay sielumanta shamudu runaka payta kreyinaynipa?

³⁷Chashna chay runa willaptin Jesuska willarkan:

—Ñukami kani. Mana riksiwashpaykikipish parlachiwaykanki.

³⁸Chaypina chay runa Jesusta kuyashpa ñawpakninpi kunkurikushpa willarkan:

—Señor, kreyikuni Tata Diosmanta shamushkaykita.

³⁹Chaymanta Jesuska willarkan:

—Ñukaka sielumanta kay allpaman shamushkani tukuy kreyiwak runakunata salvanaynipa mana kreyiwak runakunata kastiganaynipa. Uchasapa runakuna iden mana kawakuk runakunashina. Paykuna munaptinkuna yachachishasapa allita Tata Diosta riksinankunapa. Chaymanta suk runakuna kikinlla llullachinakushpa rimansapa Tata Diosta allita riksinankunata. Paykunaka yuyanaksapa alli kawakuk runakunashina kanankunata. Ñukaka sielumanta shamushkani paykunata yachachinaynipa mana kawakukshina kanankunata.

⁴⁰Chayta uyarishpa suk fariseokuna willarkansapa:

—¿Ñukaykunatachu willawaykankisapa iden mana kawakuk runakunashina kanaynikunata?

⁴¹Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Kankuna llullakushpa rimankichi alli kawakuk runakunashina Tata Diosta allita riksinaykichita. Chayrayku Tata Dios kastigashunkichi. Kankuna mana kawakuk runakunashina mana Tata Diosta riksiyta yachaptikichika payka mana kastigashunkichimanachu.

Jesus yachachikurkan ovejakuna kuydak runapa ejemplunta.

10¹⁻²Chaymanta Jesuska chay runakunata yachachishpa willarkansapa:

—Allita uyariwaychi. Tiyan ovejakunapa alli kuydak runa. Amusayapin payka ovejankunata wertapi yaykuchin tutapi allita kuydanankunapa. Chay wertapa suklalla punkunata chay alli kuydak runaka yaykun. Wakin runakuna suwakunayashpa maytapish kaptin chay wertata yaykunsapa.

³Chaymanta tukuy tuta suk runa chay werta punkunpi kiparin kuydananpa. Pakariptin punkuta kicharin ovejakuna kuydak runa yaykunanpa. Chaypina chay diyapi kuydak runa tukuy kikinpa ovejankunata sukta sukta shutinkunamanta kayashpa llukshichinsapa. Ovejakunaka kuydakpa ikunta allita riksishpa katinsapa. ⁴Chashna ovejankunata llukshichishpa ñawpakninkunatarin. Chay ovejakuna kikin kuydakninpa ikunta riksishpa katinsapa. ⁵Chikan runapa ikunta mana riksishpa mana katinsapachu. Chay chikan runa kayaptinbish mana riksishpa manchakushpa nitikunsapalla.

⁶Chashna Jesus yachachiptinkuna chay chiknik runakunaka mana entiendirkansapachu imapami chashna yachachirkansapa nishpa.

Jesus yachachikurkan iden ovejakunapa alli kuydak runashina kananta.

⁷Chashna chay runakuna mana entiendiptinkuna Jesuska kashkan yachachirkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Ñukaka ovejakunapa yaykunan punkunshinami kani. ⁸Ñukamanta ñawpakta aypa llullakuk runakuna shamurkansapa.

Paykunaka sukaman pantachichishushpaykichi ovejakunata suwakuk runakunashinami. Ovejaynikuna ñukata allita riksiwashpa mana paykunata kasushkasapachu. ⁹Ñukaka ovejaynikunapa punkunshinami kani. Ñukata katiwaptikichi amachaykichi ama ni pi wakllichishunaykichipa. Tata Diospa kawsananpi yaykuchiykichi. Yachachikunaynikunata kreyishpaykichika ovejakuna alli pastuta tarikshinami kankichi.

¹⁰Tukuy mana alli yachachikuk runakuna ovejakuna suwak runakunashinami. Suwa runa shamun ovejakunata suwaklla wañuchiklla kulluchiklla. Ñukaka shamushkani allita yanapaknikichi sukaman allita kushikushpa Tata Dioswan kawsanaykichipa.

¹¹Ñukaka ovejakunata alli kuydak runashinami kani. Alli kuydak runa kashpayni wañusha ovejaynikunata yanapanaynikunapa.

¹²Wakin runakuna kullkita chaskinayashpalla ovejakunata kuydansapa. Chay ovejakuna mana kikinkunapa kaptin mana allitachu kuydansapa. Puma shamuptin ovejakunata sakishpa kallpansapa mana doynunkuna kashpankuna. Chaypina puma tukuy ovejakunata chayta chayta kallpachinsapa. ¹³Chay kullkita munashpalla kuydakuk runakuna mana nima llakichishpa ovejakunata sakinsapa.

¹⁴⁻¹⁵Ñukaka mana paykunashinachu kani. Ñukaka ovejakunata alli kuydakshinami kani. Tatayni Dios sukaman allita riksiwan. Ñukapish sukaman allita payta riksini. Chashnashina ñuka ovejaynikunata riksini. Ovejaynikunapish ñukata riksiwansapa. Kankuna riksiwashpaykichi ovejaynikunashinami kankichi. Ovejaynikunashina kaptikichi wañusha kankunata salvanaynikunapa.

¹⁶Chaymanta chikan kasta runakuna tiyan. Paykunapish ovejaynikunashi-

nami. Paykunapish riksiwashpa kasuwashpa kawsankasapa. Chaypina kankuna paykunawan ovejaynikunashina kankichi. Ñukallami tukuy kankunata kuydashkaykichi.

¹⁷Kankunata kuydashpa wañusha. Wañushkaynimanta kashkan kawsamusha. Chayrayku Tatayni sukaman kuyawan. ¹⁸Tatayni Dioska kachamuwashka wañushpa kashkan kawsamunaynipa. Chayrayku ñuka kikin munashpa wañusha. Kikini munashpa kashkan kawsamusha. Mana munapitika ni pi wañuchiwanmanchu.

¹⁹Chashna Jesus willaptinkuna chay chiknik runakunaka suk layata suk layata ayninakurkansapa. ²⁰Sukkuna rimarkansapa:

—Kay runaka supayadu kashpa dementu likidumi. Chayrayku ama paytaka kreyiypachichu.

²¹Sukkuna Jesusta kreyishpa willanarkansapa:

—Payka mana supayaduchu. Supayadu runa mana chashnachu willawanchimansapa. Supayadu runa mana alliyachinmanchu mana kawakuk runata.

Chiknik runakuna Jesusta wañuchinayarkansapa.

²²Jerusalen llaktapi taya tiempu tukuy wata suk fiestata ruranisapa. Ñawpa tiempu awiluynikuna *Tata Diospa wasin wakllidu kashkanmanta allicharkansapa. Chay allichashkankunata yuyashpa chay fiestata ruranisapa. ²³Chaypina Tata Diospa wasin atun ramadonpi Jesuska puriykarkan. Chay ramadonpa shutin karkan Salomon Yaykunan. ²⁴Chay ramadonpi puriykaptin chiknik runakuna payta laduncharkansapa. Piñayashpa tapurkansapa:

—¿Imapatí mana allita willawankisapa? Shuyaykanaynikuna Tata

Diosmanta shamudu runa kashpaykika kunanlla willawaysapa.

²⁵Chashna willaptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Ñami kuskatana willashkaykichi. Kankunaka manami kreyiwanayankichichu. Tatayni allita willawaptin aypa almirana *milagruta rurashkani. Chaykunata kawashpaykichi yachankichiman ñuka shuyaykanaykichi Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita.

²⁶Kankunaka mana ñukapa ovejaynikunachu kankichi. Chayrayku mana kreyiwanayankichichu. ²⁷Ovejaynikunami ikuynta uyarishpa katiwansapa. Ñukapish paykunata allita riksinisapa.

²⁸Ñuka ovejaynikunata kuydaptinikuna makinimanta mana ni pi niman sukta kichuwankachu. Ñuka paykunata kawsachiptini Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsankasapa. Mana kutin wañunkasapachu. ²⁹Tatayni Dioska tukuy kreyiwak runakunata ñukapa makinipi kuwashka kuydanaynipasapa. Paypish paykunata kuydansapa. Tatayni Dioslla tukuy pimanta ashwan rikchak layata atipan rurayta. Chayrayku mana ni pi paypa makinmanta chay kreyiwak runakunata atipanchu kichuyta. ³⁰Ñuka Tatayni Dioswan suklalla kanisapa.

³¹Chashna Jesus rimaptinna chay chiknik runakunaka kashkan rumikunata apirkansapa Jesusta ruminchanankunapa. ³²Ruminchanayaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Tatayni Dios yanapawaptin ñuka rikchak laya alli ruranakunata rurashkani. ¿Ima alli rurashkayniraykuti wañuchiwanayankichi?

³³Chashna Jesus tapuptinkuna chay chiknik runakunaka willarkansapa:

—Manami alli rurashkaykiraykuchu wañuchinayaykisapa. Runalla kaykashpayki rimaykanki Tata Dioswan

sukllalla kanaykita. Chashna rimashpayki sukaman uchallikuykanki. Chayrayku wañuchinayaykisapa.

³⁴Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankunapa killkaduykichipi Tata Dios riman: “Ñuka willashkaykichi dioskunashina kanaykichita.” ³⁵Chashna Tata Dios rimaptin mana ni pi atipanchisapachu rimayta mana alli kananta. Tata Dios suk kamachikuk runakunata willarkansapa paykuna dioskunashina kanankunata.

³⁶Ñuka Tata Diospa wambran kaptini payka akllawashpa kachamuwashka kay allpaman shamunaynipa. Chayta rimaptini ¿imapati willawaykankichi Tata Diosta piñachinaynita? ³⁷Tatayni ruranan milagrukunata mana ruraptinika alli kanman mana kreyiwanaykichipa. ³⁸Chay almirana milagrukunata ruraptini kreyiwanaykichi tiyan. Mana ñukata kreyiwashpaykichipish kreyiyichi Tata Dios yanapawaptin chay milagrukunata rurashkaynita. Chashnamanta yachankichi Tatayni Dios ñukawan kawsananta. Ñukapish paywan kawsani.

³⁹Chashna Jesus rimaptin chay chiknik runakunaka kashkan munarkansapa apiyta. Apinayaptinkunapish Jesus paykunamanta kishpishpa ashurkan.

⁴⁰Ashushpana Jordan yakuta chimbashpa Jesuska ñukaykunawan kutirkan maypicha Juan bawtisashkan llaktaman. Chay llaktapi kiparirkan.

⁴¹Chayman riptinikuna aypa runakuna rirkansapa Jesusta kawak. Paykunaka rimarkansapa:

—Juanka manami niman suk almirana milagruta rurashkachu. Mana ruraptinipish tukuy Jesuspa willawashkanchikunata kawaykanchisapa.

⁴²Chashna rimashpa aypa chay llaktapi kawsak runakuna kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

Jesuspa parlakmasin Lasaro wañurkan.

11 ¹Jesuspa tiyarkan suk parlakmasin Lasaro. Payka fatalta unkurkan. Lasaroka kawsarkan Betania llaktapi ishkay paninkunawan tantalla. Suk panin karkan Marta. Suk karkan Mariya. ²Chay tiempu Mariyaka manara mishkilla asnak wirata Jesuspa chakinpi ichapurkanrachu nima chukchanwan chakichirkanrachu.

³Chaypina Lasaro fatal unkudu kaptinna chay ishkay paninkunaka Jesusta kayachishpa willachirkansapa:

—Señor, kuyanakupmasikika fataltami unkun.

⁴Chashna Lasaropa paninkuna willachiptinkuna Jesuska yacharkan Lasarota wañushkanmanta kawsachimunanta. Chayrayku ñukaykuna disipulunkunata willawarkansapa:

—Lasaro wañushpish mana wañuduchu kiparinka. Payka unkushka tukuy runakuna yachanankunapa Tata Dios rikchak laya atipak kananta. Unkushka tukuy runakuna yachanankunapa ñuka Tata Diospa wambran kashpa rikchak laya atipak kanaynita.

⁵Jesuska sukaman Lasarota paninkunata kuyashpankunapish manara rinayarkanrachu paykunata kawak.

⁶Lasaro unkudu kananta yachashpish ishkay diyatara chay llaktapi kiparirkan. ⁷Chaypina ñukaykunata willawarkansapa:

—Akuychi kashkan Judea partiman.

⁸Chashna Jesus willawaptinkuna willarkanisapa:

—Maestru, kanimpalla Judea partipi kaptiki chiknishuk runakuna ruminchashunayarkansapa wañuchishunayashpa. ¿Imapati chayman kashkan rinayanki?

⁹Chashna ñukaykuna willaptinikuna Jesuska willawarkansapa:

—¿Manachu intika chunka ish kay orata lusichikun? Chashna lusichikuptin atipanchi mana mitkakushpa puriyta.
¹⁰Tutapi mitkakuyupi purinchisapa mana lus tiyaptin.

¹¹Tukuy chayta rimashkanwasha Jesuska willawarkansapa:

—Chay alli parlakmasinchikuna Lasaroka ñami puñuykanna. Risha rikchachik.

¹²⁻¹³Chashna willawashpankuna Jesuska rimaykarkan Lasaro wañushkanta. Ñukaykuna yuyarkanisapa puñuykananllata rimashkanta. Chayrayku willarkanisapa:

—Maestru, puñushpaka alliyankami.

¹⁴Chaypina Jesuska kuskata willawarkansapa:

—Lasaroka ñami wañushkana.

¹⁵Kushikuni kawsaykaptinra mana rinayashkaynita. Suk alli almirana *milagruta rurasha ashwan allita kreyiwanaykichipa. Kunanka akuychina kawak.

¹⁶Chashna Jesus willawaptinkuna disipulumasinikuna Tomas Gemelo willawarkansapa:

—Akuychi ñukanchikunapish Jesuswan tantalla wañuk.

Jesus Martata yachachirkan.

¹⁷Chaymanta rishpaynikuna Betania llakta mañanpi chayarkanisapa. Chaypina Jesuska uyarirkan chusku diyana Lasaro pampadu kananta.

¹⁸Betania llaktamanta Jerusalen llaktaka kimsa kilometrullapi karkan.
¹⁹Jerusalenpi kawsak runakuna Lasaro wañushkanta yachashpankuna aypa rirkansapa Mariyata Martata kushichik ama sukaman llakinankunapa.

²⁰Marta Jesus chayaykananta yachashpa llukshirkan tinkuk. Mariyaka wasillapi kiparirkan. ²¹Chaypi Jesusta tinkushpa willarkan:

—Maestru, turinika ñami wañushkana. Kaypi kaptikika manami wañunmanchu karkan. ²²Chashna wañudu kaptinpish yachani kunan Tata Dios rikchak laya willanaykita rurananta.

²³Chaypina Jesuska willarkan:

—Turikika kawsamunan tiyan.

²⁴Martaka willarkan:

—Ariya allita yachani kay allpa tukunan diya tukuy wañudu runakuna kawsamunankunata. Chay diya turinipish kawsamunka.

²⁵Chashna willaptin Jesuska willarkan:

—Ñukami kawsachikuk runa kani.

Ñukata kreyiwashpa kawsak runakuna wañushpash kashkan kawsamunankuna tiyan mana kutin wañunankunapa.

²⁶Tukuy ñukata kreyiwashpa kawsak runakuna wañushpash kawsamunkasapa. ¿Kay willashkaynita kreyinkichu?

²⁷Chashna willaptin Martaka willarkan:

—Ariya maestru, ñukaka tukuy shunku kreyini kannu shuyaykanaynikuna Tata Diosmanta shamudu runa kanaykita. Tata Diospa wambran kashpayki kay allpaman shamushkanki.

Lasarota pampashkankuna machay ladunpi Jesus wakakurkan.

²⁸Chayta willashkanwasha Martaka Jesusta sakishpa ñañan Mariyata rirkan kayak. Wasinpi chayashpa upallalla willarkan:

—Maestrunchika chayrak chayamushka. Munan rinaykipa kawak.

²⁹Chashna willaptin Mariyaka utkakushpa rirkan Jesusta tarik.

³⁰Jesuska manara Betania llaktapika yaykurkanrachu. Maypicha Martawan parlashkanpi kiparirkan Mariyata shuyashpa.

³¹Chaypina Mariya turbakushpa wasinmanta llukshiptin chay kushichik

runakuna kawarkansapa. Paykunaka katirkansapa yuyashpa Mariya riykananta turinta pampashkankunapi wakakuk. ³²Mariya Jesuspi chayashpana ñawpakninpi kunkurikushpa willarkan:

—Maestru, kaypi kaptikika turinika manami wañunmanchu karkan.

³³Chashna willashpana Mariyaka sukaman wakakurkan. Chay katik runakunapish wakakurkansapa. Tukuy paykunata kawashpa Jesuspish sukaman turbakushpa llakirkan. ³⁴Chaypina tapurkansapa:

—¿Maypiti Lasarota pampashkankichi?

Paykunaka willarkansapa:

—Mash akuychi kawak.

³⁵Chaypina Jesuspish wakakurkan.

³⁶Chashna wakakuptin kawashpa chay runakuna almirashpa willanakurkansapa:

—Mash kawaychi. Sukaman Lasarota kuyashka.

³⁷Sukkuna rimarkansapa:

—Kay runaka mana kawakuk runata alliyachirkan. Lasaro manarapish wañuptinra ¿imapatí mana alliyachishka?

**Lasaro wañushkanmanta
kawsamurkan.**

³⁸Chaypina Jesus kashkan sukaman llakishpa Lasarota pampashkankunapi chayarkan. Suk machay ukupi pampadu karkan. Chay machaypa punkun atun rumiwan wichkadu karkan. ³⁹Jesus chaypi chayashpa katik runakunata willarkansapa:

—Chay rumita ashuchiychi.

Chashna Jesus willaptinkuna wañudupa panin Martaka payta willarkan:

—Maestru, ñami chusku diyana turini wañushkan. Ñami sukamanna asnan.

⁴⁰Chashna willaptinna Jesuska willarkan:

—¿Manachu willashkaykina tukuy shunku kreyiwashpaykika Tata Dios rikchak laya atipak kananta kawanaykita?

⁴¹Chaypina chay rumita ashuchiptinkuna Jesuska altuta chapashpa Tatanta willarkan:

—Tatayni, kanta roygaptini uyariwashkanki. Chayrayku sukaman agradesiyki. ⁴²Ñukaka allita yachani parlachiptini tukuy tiempu uyariwanaykita. Chayrayku kunanka roygayki yanapawanaykipa kay runakuna kreyiwanankunapa kachamuwashkaykita.

⁴³Chaypina Tatanwan parlashkanwasha Jesuska sinchita kayarkan:

—¿Lasaro, chay machay ukumanta llukshimuy!

⁴⁴Chashna Jesus willaptinna Lasaroka kawsamushpa chay machay ukumanta llukshimurkan. Kunkanmanta chakinkaman llachapawan alli wankudu karkan. Uyanpish llachapawan arkadu karkan. Chashna llukshimuptin Jesuska chay runakunata willarkansapa:

—Chay wankushkankuna llachapata surkupuychi wasinman rinanpa.

Chashna Jesus willaptinkuna wankushkan llachapata surkupurkan-sapa.

**Awtoridarkuna parlanakurkansapa
Jesusa wañuchinankunapa.**

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lk 22.1-2)

⁴⁵Chaypina aypa Mariyawan rik runakuna Jesus Lasarota kawsachimushkanta kawashpana kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

⁴⁶Chaypina suk kawak runakuna rirkansapa *fariseo awtoridarkunata willak Jesus Lasarota wañushkanmanta kawsachimushkanta.

⁴⁷Chaypina fariseokunawan *saserdotekunapa ashwan sinchi awtoridarninkuna tantanakushpa willanakurkansapa:

—¿Imatati rurashunchisapa? Chay runaka aypa almirana milagrukunata ruraykan.

⁴⁸Sukkunaka rimarkansapa:

—Ichará ashwan almirana milagrukunata ruraptin tukuy runakuna paytana kreyishpa katinkasapa. Chashna tukuy runakuna payta katiptinkuna *romano kamachiwakinchikuna piñakushpa shamunmansapa *Tata Diospa wasinta urmachik. Chaymanta ñukanchikunawan makanakushpa kulluchiwanchimsapa.

⁴⁹Chay tantanakudu awtoridarkunapi tiyarkan saserdotekunapa ashwan sinchi kamachikuk runa. Chay wata chay ashwan sinchi kamachikuk saserdote karkan Kayfas. Payna tukuy chay tantanakudu awtoridarkunata willarkansapa:

—Kankunaka manami nimata yachankichichu. ⁵⁰¿Manachu yachankichi? Ashwan alli kanman suk runalla wañunanpa ama tukuy *israel runakuna wañunanchikunapa.

⁵¹Chay wata Kayfas tukuy saserdotekunapa sinchi kamachikukninkuna kaptin Tata Dioska payta yachachiyarkan. Chayrayku mana kikinpa yuyayninmantachu chayta rimarkan. Tata Dios yachachiptin rimarkan Jesus wañunanta ama *judiyu runakuna wañunankunapa. ⁵²Tata Dios payta yachachirkan manami judiyu runakunallapachu Jesus wañunanta. Jesuska wañurkan tukuy llaktakunamanta Tata Diospa wambrankunatapish tantanachinankunapa.

⁵³Chay judiyu awtoridarkuna parlashkankuna diyamantapacha allita yuyaykurkansapa Jesusta wañuchinankunapa.

⁵⁴Jesuska chayta yachashpa manana yachachikuypinachu purirkan. Judea partimanta ñukaykunawan tantalla llukshirkan. Chaypina Efrayin llaktapi chayarkanisapa. Chay llakta ladunpi tiyarkan manllayba chunlla chakidu allpa. Chay llaktapi Jesuska ñukaykunawan kiparirkan.

⁵⁵Chay tiempu tipillana illarkan judiyu runakuna *Paskua fiestata rurashpa Tata Diosta kuyanaynikunapa. Manarapish chay fiesta kallariptin Jerusalem llaktapi aypa runakuna chayamuykarkansapa. Paykunaka Tata Diospi chuya chuya mana uchayuk rikurinankunapa armakurkansapa.

⁵⁶Chashna Jerusalem llaktapi paykuna chayashpankuna Jesusta maskarkansapa. Tata Diospa wasinman rishpa sukwan sukwan tapunakurkansapa:

—¿Imatati yuyankichi? ¿Kay Paskua fiestaman shamunkachu?

⁵⁷Fariseo runakunawan saserdotekunapa awtoridarninkuna Jesusta apinayarkansapa wañuchinankunapa. Chayrayku Paskua fiesta pasak runakunata willarkansapa:

—Yachashpaykichi maypimi Jesus kananta willawaychi.

Mariya Jesuspa chakinpi mishkilla asnak wirata icharkan.

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

12 ¹Chaymanta sokta diya *Paskua fiesta illaptin Betania llaktaman Jesuska ñukaykunawan kashkan rirkan. Chay llaktapi Jesus kawsachimushkan Lasaroka kawsarkan. ²Chaypina Lasaropaninkunawan kushikushpa suk almorsuta rurarkan aypa invitadukuna Jesuswan tantalla mikunankunapa. Chaypina Lasaropish mesapi Jesuswan tantalla mikuykarkan. Panin Marta sirvikuykarkan. ³Chaypina mikuykaptinikunana Mariyaka aypa chaniyuk

mishkilla asnak wirata apamurkan. Chayta Jesuspa chakinpi icharkan. Chaymanta chukchanwan chakichipurkan. Chashna chay mishkilla asnak wirata ichaptin tukuy chay wasi uku mishkilla asnarkan. ⁴Chayta kawashpa chay Jesusta rantikuk disipulun Judas Iskariote piñakushpa mikukmasinkunata willarkansapa:

⁵—¿Imapatí chay mishkilla wirata usuchiykan? Chayta aypa kullkipi rantikunman karkan mana nimayuk runakunata yanapananpa.

⁶Judaska chayta rimarkan chay kullkita kikinllapa munashpa. Mana yanapanayarkanchu mana nimayuk runakunata. Payka disipulumasinkunapa kullkinkuna wakaychak kashpa suwapuksapa.

⁷Chaypina Jesuska Judasta willarkan: —Ama Mariyata michaychu. Payka pampawanankunata yuyashpa chay mishkilla asnak wirata wakaychashka. ⁸Mana ni maypi mana nimayuk runakuna illanchu yanapanaykichipa. Ñuka mana unaytanachu kankunawan kawsasha.

**Awtoridarkuna Lasarota chiknishpa
wañuchinayarkansapa.**

⁹Jesus Betaniapi kananta yachashpankuna aypa runakuna rirkansapa payta kawak. Chay kawsachimushkan Lasarotapish rirkansapa kawak. ¹⁰⁻¹¹Wañushkanmanta kawsamudu Lasarota kawashpankuna aypa runakuna kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta. Manana *saserdotekunapa awtoridarninkunataka katinayarkansapanachu. Chayrayku paykunaka Lasarotapish yuyarkansapa wañuchiya.

Jerusalenpi Jesus yaykurkan.

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lk 19.28-40)

¹²Chaymanta aypa runakuna rirkansapa Jerusalem llaktaman Paskua

fiestata pasanankunapa. Chayamushkankuna kayantin paykunaka yacharkansapa Jesuspish shamuykanta. ¹³Sukaman kushikushpa polponta pankakunata tipishpankuna rirkansapa Jesusta tinkuk. Kushikuyninkunawan sinchita willarkansapa:

—¿Akuychi alabaypachi Tata Diosmanta shamudu runataka! Payka shamuykanna *israel runakunata kamachiwananchikunapa.

¹⁴⁻¹⁵Chay runakuna manara sukaman kushikushpa tinkuptinkunara Jesuska sukurruta tarishpa montarkan. Chashna montashpa Jerusalem yaykurkan.

Ñawpa killkadunpi Tata Dios rimarkan: “Ama manchakuychichu, Sionpi kawsak runakuna. Mash kawaychi.

Suk burru sawanpi kankunapa sinchi kamachishuknikichi runa ñami shamuykanna.”

Ñawpa tiempu Tata Dios rimashkanshina Jesuska Jerusalem yaykurkan.

¹⁶Chay tiempu ñukaykunaka manara entiendirkanisaparachu imapami chashna Jesuska Jerusalem yaykurkan nishpa. Jesus wañushkanmanta kawsamuptinra yuyarkansapa Tata Diospa ñawpa killkadun rimananshina Jesus rurashkanta.

¹⁷Aypa runakuna kawarkansapa Jesus Lasarota wañushkanmanta kawsachimushkanta. Paykunaka tukuy pita chayta parlachirkansapa. ¹⁸Chay *milagruta rurashkanta yachashpa aypa runakuna rirkansapa Jesusta tinkuk. ¹⁹Tinkuk riptinkunana *fariseo awtoridarkuna sukaman piñakushpa willanakurkansapa:

—Amana kawapayaypachinachu. ¡Mash kawaychi! Chay runakuna mananami ñukanchikunata kasuwanchisapanachu. Tukuyña chay Jesusta katinsapa.

**Gresia partimanta runakuna
Jesusta riksinayarkansapa.**

²⁰Chay fiesta ukun Jerusalemnan *judiyu runakunawan tantalla Gresia partimanta runakunapish shamurkansapa Tata Diosta kuyanankunapa.

²¹Chay runakunaka Jesuspa disipulun Felipita laduncharkansapa. Felipika Galilea partipi Betsaida llaktamanta karkan. Chay Gresiamanta runakunaka Felipitaka willarkansapa:

—Señor, pushawaysapa Jesusman. Ñukaykunapish paywan parlanayanisapa.

²²Chashna chay runakuna willaptinkuna Felipika rirkan Andresta willak. Chaypina paykuna rirkansapa Jesusta willak.

²³Chashna willaptinkuna Jesuska tukuy chay runakunata willarkansapa: —Ñami wañunayni diyaka chayamunna. Wañuptini Tata Dios kawsachimuwanaka tukuy runakuna yachanankunapa ñuka paypa wambran kanaynita.

²⁴Mash allita uyariwaychi. Suk *trigu murunta tarpuptinchi allpapi pampadu kiparin. Chaypina wiñaptin aychan allpa ukupi usun. Chay muru mana allpapi pampadu kashpaka suk murulla kiparin. Manami wiñanchu. Mana wiñashpa mana wayuchakunchu.

²⁵Kankunapish kikikichipa munanaykichillata rurashpa chay mana tarpudu murushinami kankichi. Chashna kawsashpaykichika wañunaykichi tiyan. Chaymanta mana munanaykichita rurashpa tarpudu murukunashinami kankichi. Chashna kawsashpaykichika mana tukuy niyukta kawsankichi.

²⁶Kankuna ñukapa munanaynita ranayashpaykichika katiwaychi. Chashna katiwashpa kawsashpaykichi maypipish kaptini kankunapish

chaypimi kankichi. Munanaynita rurashpa kawsaptikichi Tatayni Dioska rimanka alli rurak kanaykichita.

Jesus parlachikurkan wañunanta.

²⁷Chashna rimashpa Jesuska yachachikuyllapi katirkan:

—Kunanka sukaman llakishpa turbakuni. ¿Imatati Tataynita willasha? ¿Willashachu: “Tatayni, kishpichichipay way ama sukaman sufrinaynipa?” Manami chashnachu willasha. Kay allpaman shamushkani wañunaynipa. ²⁸A, Tatayni, wañuptini tukuy runakunata yachachiysapa tukuy laya yachak kanaykita.

Chashna Jesus Tatanta willaptin ñukaykuna uyariptinikuna sielumanta kikin Tata Dios wambran Jesusta willamurkan:

—Runakunata ñami yachachishkanisapana allima kanaynita. Kashkan yachachishasapa allima kanaynita.

²⁹Chashna sielumanta Tata Dios wambran Jesusta willamuptin aypa runakuna uyariyashpa rimarkansapa troynashkanta.

Sukkuna rimarkansapa:

—Tata Diospa *angelninmi paytaka parlachimushka.

³⁰Chashna rimaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Sielumanta Tata Dioska ñukata parlachimuwashka kankuna yachanaykichipa paypa wambran kanaynita. Mana ñukaraykuchu parlachimuwashka.

³¹Ñami diyaka chayamushkana Tata Dios tukuy chiknik runakunata willanankunapa kastiganankunata. Chaymanta Tata Dioska kay allpapi supaykunapa kamachikukninta karkunka amana kamachikunapa. ³²Ñukata kruspi alsawaptinkuna tukuy kay allpapi kawsak runakunata yachachishasapa ñukata kreyiwashpa kawsanankunapa.

³³Chashna rimashpa Jesuska yachachirkansapa suk kruspi chakatap-tinkuna wañunanta. ³⁴Chaypina chay runakunaka willarkansapa:

—Tata Diospa rimananta leyishpa yachanisapa Tata Diosmanta shamudu runa mana kutin wañunanta mana tukuyuniyukta kawsananta. Chayrayku jimapatí willawankisapa sielumanta shamudu runa kashpayki kruspi chakatadu wañunaykita? Chakatadu wañushpaykika manami Tata Diosmanta shamudu runachu kanki.

³⁵Chaypina Jesuska willarkansapa: —Ñuka lus likidu kashpayni rikchak layata yachachiykaykichi. Kay diyakunallatana yachachiykaykichi. Chayrayku amarapish sakiptinira ñukata allita katiwaychi ama tutapishina purinaykichi. Tutapishina purishpaykichi mana yachankichichu maytami rinkichi nishpa. Uchaykichillapi kawsaykankichi. ³⁶Ñukaka lus likidumi kani. Kankunawan kaykaptinira ñukata kreyiwaychi ñukashina allita rurashpa kawsanaykichi.

Chayta rimashkanwasha Jesuska chay runakunamanta llukshishpa pakakurkan.

Runakuna Jesusta mana kreyinayarkansapachu.

³⁷Jesus aypa almirana milagrukunata ruraptin kawashpash chay runakunaka mana kreyinayarkansapachu Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

³⁸Ñawpa yachachikuk Isaiyas killkarkan chay runakuna Tata Diospa rimananta mana kreyinankunata. Isaiyaska rimarkan:

“A, Tata Dios, rimanaykita sukaman yachachikuptinikunapish kay runakuna mana kreyinayansapachu.

Sukaman almirana milagrukunata ruraptiki kawashpankunapish mana kreyinayansapachu.”

³⁹Chay chiknik runakuna kikinkuna llullachinakushpankuna mana atiparkansapachu Jesusta kreyiyta. Kayta Isaiyaska killkarkan:

⁴⁰“Tata Diosmi mana kreyik runakunapa yuyayninkunata sinchiyachipurkansapa ama entiendinankunapa.

Paykunata rurashka mana kawakuktashina ama payta riksinankunapa.

Mana kreyinayaptinkuna Tata Dios mana munanchu payman kutimunankunapa.

Nima munanchu paykunata alliyachiysapata.”

⁴¹Aypa watakuna illaptinra Jesus shamunanpa Isaiyaska tukuy chayta rimarkan. Payka yacharkan kay allpaman Jesus shamushpa wañushkanmanta kawsamunanta. Chayta yachashpa Isaiyaska killkarkan.

⁴²Aypa runakuna Jesusta mana kreyiptinkunapish sukkuna kreyirkan-sapa. Suk awtoridarkunapish kreyirkan-sapa. Paykunaka Jesusta kreyishkankunata mana ni pita parlachirkansapachu fariseokunata manchashpankuna. Mana munarkansapachu tantanakunankuna wasimanta karkunankunapa. ⁴³Chashna fariseokunata manchashpankuna Tata Dios alabanankunamanta ashwanta munarkansapa runamasinkunalla alabanankunata.

Jesus mana shamushkachu runakunata kastiganankunapa.

⁴⁴Chaymanta sinchita rimakushpa Jesuska willarkansapa:

—Kankuna ñukata kreyiwashpa kawsaptikichika kachamuwashkan Tataynitapish kreyishpa kawsaykankichi. ⁴⁵Ñukata kawawashpaykichi kachamuwashkan Tataynitapish kawaykankichi. ⁴⁶Ñuka lus likidu

kashpayni kay allpaman shamushkani ñukata kreyiwashpa kawsashpaykichi ama tutapishina uchaykichillapi kawsanaykichipa. ⁴⁷Rimashkaynita uyarishpaykichi mana kasukuptikichi mana ñukachu kastigashkaykichi. Kay allpaman shamushkani runakunata perdonashpa salvanaynipasapa. Mana shamushkanichu kastigaknikichi.

⁴⁸Ñukata mana munawaptikichika nima yachachikunaynita kasuptikichika kay allpa kullunan diya Tata Dios rimashkaynita yuyachishushpaykichi kastigashunkichi. ⁴⁹Kachamuwak Tatayni Dioska willawashka imatami yachachikusha nishpa. Mana kikinipa yuyayninimantachu yachachikuykani. ⁵⁰Allita yachani kankuna Tata Dios willashushkaykichita kasushpaykichika rinaykichita paywan tantalla mana tukuyniyukta kawsak. Chayrayku Tatayni willawashkanta allita yachachiykaykichi.

**Jesus disipulunkunapa
chakinkunata mayllapurkansapa.**

13 ¹Chaymanta *Paskua fiesta suk diyallana illaptin Jesuska yacharkan wañunan diyana chayamushkanta. Yacharkan kay allpamanta sieluman kutinanta Tatanwan tantallana kawsak. Jesuska tukuy allpapi katikninkunata sukaman kuyarkansapa. Wañunan diyakaman kuyarkansapa.

²Chay diya amusayptin Jesuska ñukaykunawan mikuykarkan. *Satanas ñami Jesuspa disipulun Judas Iskarioteta yuyachirkanna Jesusa rantikunanpa. ³Jesuska allita yacharkan kay allpaman Tatan Dios kachamushkanta tukuy layapi kamachikunanpa. Yacharkan Tata Diosmanta shamushkanta kashkan payman kutinanta. ⁴Chaypina Jesus ñukaykunawan tantalla mikuykashpa atarirkan. Kapanta

surkukushpa sinturanpi suk atun towallata watarkan. ⁵Chaymanta atun kallarapi yakuta churashpa kallarikan ñukaykunapa chakinikunata mayllayta. Sinturanpi watadu towallawan chakinikunata chakichiparkansapa. ⁶Chaypina Simon Pedru mana munashpa chakinta mayllapunana willarkan:

—Maestru ¿ñukapa chakinitachu mayllanayanki?

⁷Chashna willaptinna Jesuska aynirkan:

—Kunanka manara yachankirachu imapami chakikita mayllaykani nishpa. Suk ratukaman allita yachanki.

⁸Chaypina Pedruka willarkan:

—Manami nima layapi munanichu chakinita mayllanaykipa.

Chashna Pedru willaptinna Jesuska aynirkan:

—Mana chakikita mayllanaynipa munashpaykika mana ñukapa disipuluy-nichu kanki.

⁹Chaypina Simon Pedru willarkan:

—Chashna kaptinka ama chakinillata mayllaychu. Makinitapish umaynitapish mayllapay.

¹⁰Chaypina Jesuska aynirkan:

—Chayrak armakudu runa chuya chuya kaptin chakinllatana mayllanan tiyan. Yaka tukuy kankuna chuya chuya armakudushina kankichi. Kankunamanta suklallana manara armakudushinarachu.

¹¹Chashna Jesus willawashpankuna allita yacharkan maykan disipulunmi rantikunka nishpa.

¹²Chaymanta ñukaykunapa chakinikunata mayllashkanwashwa Jesuska kapanta kashkan churakurkan. Chaymanta tiyarishpa willawarkansapa:

—¿Yachankichichu imapami chakichita mayllashkani? ¹³Kankunaka “Maestru” niwankichi. Kankunata kamachiptini “Señor” niwankichi.

Ñukaka deverasmi Maestruykichi Señornikichi kani. ¹⁴Ñuka Maestruykichi Señornikichi kashpayni chakikichita mayllashkani. Ñukashina kankunapish sukpa sukpa chakikichita mayllaychi.

¹⁵Ñukaka kankunata yanapashkaynishina kankunapish sukwan sukwan yanapanakuychi maylladushina kanaykichipa.

¹⁶Allita willaykichi. Suk wiwachu wiwakin runata kasunan tiyan. Suk kachadu runa kamachikukninta kasunan tiyan. ¹⁷Kay yachachikushkaynita entiendishpaykichi chayta allita rurashpa kawsashpaykichika sukaman kushikuypuru kawsankichi.

¹⁸Mana tukuy kankunapachu rimaykani. Ñukaka kankunata akllashpayni allita yachani kankunamanta tiyananta suk rantikuwak runa. Tata Diospa killkadu rimanapi willawanchi: “Ñukawan tantalla mikuk runa chikniwak runa tukushka.” Tata Dios rimashkanshina chay chikniwak runa rantikuwanka. ¹⁹Chayta ñami willashkaykichina chay runa rantikuwaptin yachanaykichipa ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita.

²⁰Allita willaykichi. Ñuka kankunata kachaykichi rimanaynita yachachikunaykichipa. Chashna kachaptini tukuy kankunata chaskishuknikichi runakuna ñukatapish chaskiwaykansapa. Ñukata chaskiwak runakuna kachamuwashkan Tatayni Diostapish chaskiykansapa.

Jesus willarkansapa Judas rantikunanta.

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21;
Lk 22.21-23)

²¹Chayta rimashkanwasha Jesuska tukuy shunku sukaman llakishpa ñukaykunata willawarkansapa:

—Kunan allita willaykichi. Kankunamanta suk disipuluynika chikniwak runakunapi rantikuwanka.

²²Chashna Jesus willawaptinkuna ñukaykuna manchakushpa sukwan sukwan chapanakurkanisapa. Mana yacharkanisapachu maykan ñukaykunapami rimaykan nishpa.

²³Chaypina ñuka Juan Jesus kuyashkan disipulun kashpayni ladunpi mikuykarkani. ²⁴Simon Pedruka señaspi willawarkan Jesusta tapunaynipa pipami rimashka nishpa.

²⁵Chaypina Jesusta ashwanta serkashpa tapurkani:

—Maestru ¿ñukaykunamanta maykantí rantikushunka?

²⁶Chashna tapuptini Jesuska willawarkan:

—Ñuka panta ñuyuchishpa paytaka chaskichisha.

Chashna rimashpa chay mikukuna kalkanapi Jesuska suk panta ñuyuchishpa Simonpa wambran Judas Iskarioteta kurkan. ²⁷Judas chay panta chaskishkan ratu Satanas paypi yaykurkan. Chaypina Jesuska willarkan:

—Chay yuyashkaykita utkakushpana ruray.

²⁸Chashna willaptin mana ni maykan ñukaykuna yacharkanisapachu imapami chashnaka Judasta willaykan nishpa.

²⁹Judaska tukuy ñukaykunapa kullkinikunata wakaychak karkan. Chayrayku yuyarkanisapa ichará Jesus willashka fiestapa mikunaynikunata rantinanpa. Sukkuna yuyarkanisapa ichará Jesus willashka mana nimayuk runakunata suk imata kunankunapa.

³⁰Judas chay panta mikushkanwasha llukshirkan. Tutana karkan.

Jesus suk mushuk kamachikunanta yachachikurkan.

³¹Judas llukshishkanwasha Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Wañunayni ora ñami chayamushkana. Ñuka Tata Diospa wambran

kaykashpayni wañusha. Wañuptini tukuy runakuna yachankasapa Tata Dios sukaman allima kananta. ³²Wañuptini Tata Dioska utkana suk allima almirana *milagruta ruranka. Chay milagruta ruraptin tukuy runakuna yachankasapa ñuka iden payshina sukaman allima kanaynita.

³³Munanayni wambraynikuna, ñukaka mananami unaytanachu kankunawan kawsasha. Kankunata sakiptini sukaman maskawankichi. Chay chikniwak runakunata willashkaynitashina kankunatapish willaykichi: Manami chay rinayniman atipankichichu riyta.

³⁴Kunanka willaykichi kay mushuk kamachinaynita: Sukwan sukwan kuyanakushpa kawsanaykichi tiyan. Ñuka kankunata kuyanaynishina kankunapish sukwan sukwan kuyanakushpa kawsaychi. ³⁵Tukuy runakuna kuyanakushpa kawsanaykichita kawashpa yachankasapa ñukapa disipuluynikuna kanaykichita.

**Jesus willarkan Pedru rimananta
mana payta rixsinanta.**

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31;

Lk 22.31-34)

³⁶Chashna Jesus rimaptin Simon Pedruka tapurkan:

—Maestru ¿maymanti rinki?

Jesuska aynirkan:

—Kunan mana atipankichu katiwayta. Suknin diya katiwanki.

³⁷Chaypina Pedruka Jesusta willarkan:

—¿Imapati kunanlla mana katiykiman? Kan wañuptiki ñukapish munani wañuyta.

³⁸Chashna willaptinna Jesuska willarkan:

—¿Deveraschu ñukawan tantalla wañunkiman? Mash allita uyariway. Manarapish gallo kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.

**Jesus yachachikurkan imashnami
Tata Diospa kawsananman
chayashunchisapa nishpa.**

14 ¹Chaymanta Jesus rinanta rimaptin tukuy ñukaykuna sukaman llakirkanisapa. Llakiptinikuna payka willawarkansapa:

—Ama llakiychichu. Tata Diosta

kreyishpaykichi ñukatapish kreyiwaychi.

²Tatayni Diospa kawsanan sielupi aypa allima kawsanakuna tiyan. Allita willashkaykichi chayman rinaynita wasikichita rurak. Mana Tata Diospa aypa kawsanakuna tiyaptin mana willaykichimanachu karkan rinaynita wasikichita rurak.

³Wasikichita rurashpana kashkan shamusha pushaknikichi chaypi ñukawan tantalla kawsanaykichipa. ⁴Kunanka ñami allitana yachankichi maymanmi rini nishpa. Ñami yachankichina imashnami chay kawsanaynipi chayankichi nishpa.

⁵Chashna willawaptinkuna Tomas tapurkan:

—Maestru, ñukaykunaka mana yachanisapachu maymanmi rinki nishpa. ¿Imashnati kawsanaykiman chayaymansapa?

⁶Chashna Tomas tapuptin Jesuska aynirkan:

—Ñukalla suk ñanshina Tata Diosman pushaykichi. Mana llullakushpa allita yachachiykichi. Ñukami kawsachiykichi mana tukuyniyukta Tata Dioswan kawsanaykichipa. Ñukata mana kreyiwashpa kawsaptikichika mana Tata Diospa kawsananpika chayankichichu. ⁷Kankuna ñukata allita riksiwashpaykichika Tatayni Diostapish rixsinki-chi. Kunanmantapacha payta ñami rixsinki-china kawashkaykichirayku.

⁸Chaypina Felipika Jesusta willarkan:

—Maestru, Tataykita kawachiwaysapa. Payta kawashpaynikuna kushikushasapa.

⁹Chaypina Jesuska willarkan:
—Felipi ¿manarachu entiendiwan-
kira? Unaytana kankunawan tantalla
kawsaykani. ¿Manarachu allitara
riksiwashkankichi? Ñukata kawawash-
paykichi Tatayni Diostapish kawaykan-
kichina. ¿Imapatí willawanki Tataynita
kawachinaynipa? ¹⁰¿Manachu kreyinki
ñuka Tatayniwan tantalla kawsanay-
nita? ¿Manachu kreyinki paypish
ñukawan kawsananta? Chashna Tatayni
Dios ñukawan tantalla kawsaptin
manami kikinipa yuyaynimantachu
yachachiykaykichi. Tatayni Dios
ñukawan tantalla kawsashpa yanapa-
wan munananta ruranaynipa. ¹¹Allita
kreyiwaychi. Ñukami Tatayni Dioswan
kawsani. Paypish ñukawan tantalla
kawsan. Yachachishkaynita mana
kreyinayashpaykichika kreyiwaychi
almirana *milagrkunata ruraptini.
¹²Allita willaykichi. Kankuna
kreyiwashpa kawsashpaykichi iden
ñuka rurashkaynikunataashina atipanki-
chi rurayta. Ñuka Tatayniman rishkay-
nirayku ñukamanta ashwan almirana
laya ruranakunata atipankichi rurayta.
¹³Ñukapa munanaynita rurashpa
kawsashpaykichi imatapish kaptin
mañawaptikichi ñukami rurasha. Tukuy
layapi kankunata yanapaptini tukuy
runakuna Tatayni Diosta sukaman
kuyashpa alabankasapa. ¹⁴Kankuna
ñukata kasuwashpa kawsashpaykichi
imatapish kaptin ñawawaptikichi
yanapashkaykichi.

**Jesus disipulunkunata willarkan
Tata Diospa Espiritunta
kachamunanta.**

¹⁵Jesuska ñukaykunata yachachiway-
sapallapi katirkan:
—Kankuna tukuy shunku kuyawash-
paykichika tukuy willashkaynikunata
allita rurashpa kawsaychi. ¹⁶Chashna

allita rurashpa kawsaptikichi Tataynita
roygasha Espiritunta kachamunanza
ñukashina yanapashunaykichipa. Paymi
tukuy tiempu kankunawan tantalla
kawsanka. ¹⁷Tata Diospa Espiritunka
mana llullakunchu. Chayrayku mana
kreyiwak runakuna llulla kashpankuna
mana atipansapachu Tata Diospa
Espiritunta chaskiyta. Mana payta
kawansapachu nima riksinapachu.
Kankunaka ñami riksinakichina
kankunapi kawsaptin. Payka tukuy
tiempu kankunawan kawsanka.

¹⁸Mash allita uyariwaychi. Tatayni
kawsananman rishpayni manami
wakchakunataashinachu sakishkaykichi.
Kashkan kutimusha kankunawan
tantalla kawsanaynipa. ¹⁹Mana unayna-
chu illan wañunaynipa. Wañuptini
mana kreyiwak runakuna manana
kawawankasapanachu. Kankunaka
kawawankichi kankunawan tantalla
kawsaptini. Wañushkaynimanta
kawsamushkaynirayku kankunapish
kawsamunkichi. ²⁰Ñuka wañushkayni-
manta kawsamuptini kankunaka
allitana yachankichi Tatayni Dios
ñukawan tantalla kawsananta. Ñukapish
kankunawan tantalla kawsani.
Kankunapish ñukawan tantalla kawsan-
kichi.

²¹Kankuna kamachishkaynita
chaskishpa allita kasushpa kawsashpay-
kichi runakunata kawachinkichi ñukata
kuyawanaykichita. Chashna kuyawapti-
kichi Tataynipish kankunata kuyashun-
kichi. Ñukapish kuyashkaykichi.
Kankunata kuyashpayni yanapashkayki-
chi ashwan allita riksiwanaykichipa.

²²Chaypina disipulun Judas mana
Iskariotechu Jesusta tapurkan:
—Maestru ¿imapati ñukaykunallata
yanapawankisapa ashwan allita
riksinaynikunapa? ¿Imapati mana tukuy
runakunapi riksinakunaki?

²³Chashna Judas tapuptin Jesuska willarkan:

—Ñukata kuyawashpa yachachishkaynita allita kasuptikichi Tataynika kuyashunkichi. Ñukapish Tatayniwan pakta shamusha kankunawan tantalla kawsanaynikunapa. ²⁴Tatayni Dioska kachamuwashka yachachikunaynipa. Manami kikinipa yuyayninimantachu yachachiykaykichi. Chayrayku mana kuyawak runakuna mana kasuwansapachu. Mana kasuwaptinkuna paykunata mana yanapanisapachu riksiwanankunapa.

²⁵Kankunawan kashpaynira tukuy layata ñami yachachishkaykichina.

²⁶Manana kankunawan kaptini Tatayni Dioska Espiritunta kachamunka ñukashina yanapashunaykichipa. Paynami tukuy yachachikushkaynita allita entiendichishunkichi. Tukuy willashkaynita yuyachishunkichi.

²⁷Mana kreyiwak runakuna mana atipansapachu yanapashuynikichita amaturbakushpa kawsanaykichipa. Ñukami yanapashkaykichi kushikuypuru mana turbakushpa kawsanaykichipa. Chayrayku ama llakiyichichu nima manchakuychichu.

²⁸Ñami allitana willashkaykichi Tatayniman rinaynita. Willashkaykichina rishkayniwasha kashkan shamunaynita kankunawan tantalla kawsanaynipa. Tataynika kamachiwakinimi. Chayrayku deverasta kuyawashpaykichika Tatayniman rinaynita yachashpa kushikunkichiman. ²⁹Manara rishpaynira willashkaykichi kashkan kutimunaynita chashna riptini kreyinaykichipa kutimunaynita.

³⁰Mananami unaytanachu parlachiykichi. Kay allpapi kamachikuk supaymi shamunka. Payka ladunchawashpapish mana nimapi kamachiwanchu. ³¹Ñuka Tataynita kasushpa wañunayni tayan.

Chashna wañuptini tukuy runakuna yachankasapa Tataynita allita kuyashpa tukuy layapi kasushkaynita.

Tukuy chayta rimashkanwasha Jesuska ñukaykunata willawarkansapa: —¡Atariychina! Kaymanta akuychina.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa imashnami
sukwan sukwan kuyanakushpa
kawsankasapa nishpa.**

15 ¹Manara chay wasimanta llukshiptinikunara Jesuska yachachiwaysapallapi katirkan:

—Ñukami kani uva tronkonshina. Tataynika chay uva kuydakshinami.

²Tukuy ñukata kreyiwak runakuna iden chay uva tronkonpa ramankunashina kankichi. Suk ramayni mana wayuchakuptin Tataynika tipin. Suk rama allita wayuchakuptin raman puntankunallata tipin mushukta pankayashpa ashwanta wayuchakunankunapa. ³Chay uva ramankunapa puntan tipidukunashina kankuna rimanaynita kreyishkaykicherayku uchaykichimanta pichadu kankichi. ⁴Tukuy shunku kreyiwashpa ñukawan tantalla kawsaychi. Ñukapish tukuy tiempu kankunawan tantalla kawsasha. Suk uva raman kikinmanta mana atipanchu wayuchakuyta mana tronkonpi apikudu kashpa. Tipidu kashpa chakin. Chashnami kankunapish mana ñukawan tantalla kawsashpaykichika manami atipankichichu allita rurashpa kawsayta.

⁵Ñukami uva tronkonshina kani. Kankunaka uva ramankunashinami kankichi. Ramakuna tronkonpi apikudu kashpa allita wayuchakunsapa. Kankuna ñukawan allita tantanakushpa kawsashpaykichi atipankichi allita rurashpa kawsayta. Ñukapish kankunawan tantanakushpa kawsasha. Mana ñukawan tantanakushpa kawsashpayki-

chika mana atipankichichu allita rurashpa kawsayta. ⁶Suk uva tronkonta kuydak runa mana wayuchakuk ramakunata tipishpa tantachishpa rupachin. Chashnallami kankuna ñukamanta ashuptikichi Tata Dios chay ramata rupachikshina kastigashunkichi.

⁷Chayrayku ñukawan tantanakushpalla kawsaychi. Tukuy yachachishkaynitapish allita kasushpa kawsaychi. Yachachishkaynita kasuptikichi ñukami tukuy mañawanaykichita kushkaykichi. ⁸Kankuna allita rurashpa kawsashpaykichika deverasmi disipuluynikuna kankichi. Allita rurashpa kawsaptikichika runakuna Tataynita kuyashpa alabankasapa.

⁹Imashnacha Tatayni ñukata kuyawan chashnama ñukapish kuyaykichi. Kankunata sukaman kuyashkaynirayku tukuy tiempu allita kasuwashpa kawsaychi. ¹⁰Tukuy Tatayni kamachiwashkanta allita kasushpa kawsaptini payka sukaman kuyawan. Ñukapa kamachikunaynita allita kasuptikichi kankunatapish sukaman kuyaykichi.

¹¹Tukuy kayta willashkaykichi ñukashina kushikunaykichipa. Kankuna kasuwashpa kawsashpaykichika kushikuypurullami kawsankichi.

¹²Kashna kamachiykichi: Ñuka kankunata kuyanaynishina kankunapish sukwan sukwan kuyanakushpa kawsaychi.

¹³Suk kuyakuk runa kuyanakukmasinta sukaman kuyashpa wañuyman salvanman kikin wañushpa. Ñukaka tukuy kuyanakukmasinikunapa wañusha. ¹⁴Kankuna tukuy kamachikushkaynita kasushpa kawsashpaykichika ñukapa kuyanakukmasinikunami kankichi.

¹⁵Suk sirvikuk runa patronpa yuyayninta mana yachanchu. Chayrayku kunanmantapacha manana

willaykichinachu sirviwankini kanaykichita. Tukuy Tatayni willawashkanta yachachishkaykichi. Chayrayku kunanmantapacha willaykichi kuyanakukmasinikuna kanaykichita. ¹⁶Kankunaka mana akllawashkankichichu. Ñukami kankunataka akllashkaykichi kuyanakukmasinikuna kanaykichipa. Akllashkaykichi tukuy runakunata rimanaynita yachachinaykichipa paykunapish mana tukuyuniyukta kawsanankunapa. Chashna allita kuyawashpa kasuwashpa kawsaptikichika imatapish kaptin shutinipi Tataynita mañaptikichi paymi kushunkichi. ¹⁷Allita willaykichi: Sukwan sukwan allita kuyanakushpa kawsaychi.

Jesus yachachikurkan mana kreyik runakuna tukuy kreyik runakunata chikninankunata.

¹⁸Chaymanta Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Ñukata chikniwak runakuna kankunatapish chiknishunkichi. Chiknishuptikichi yachankichi ñukata ñawpakta chikniwashkankunata.

¹⁹Ñukaka akllashkaykichi amana chay mana alli rurak runakunashina kawsanaykichipa. Chayrayku allita ruraptikichi chiknishunkichi. Kankuna paykunashina mana allita ruraptikichika kuyashunkichiman paykunapura-lla kuyanakukshina.

²⁰Chay willashkaynita yuyaychi. Suk wiwachu wiwankin runata allita kasunan tian. Kankuna wiwachuynikunashina kasuwaptikichi sufrichiwak runakuna kankunatapish sufrichishunkichi. Yachachikunaynita mana kasushkasapachu. Chayrayku kankunatapish mana kasushunkichichu. ²¹Chay chikniwak runakuna kachamuwak Tataynita mana riksishpankuna ñukarayku kankunatapish chiknishunkichi.

²²Chay chikniwak runakunata mana yachachik shamushka kaptinika mana uchayukchu kanmansapa karkan. Allita paykunata yachachiptinipish mana kreyiwanayarkansapachu. Chayrayku Tata Dioska kastigankasapa. ²³Ñukata chikniwashpankuna Tataynitapish chikniykansapa. ²⁴Paykunaka kawarkansapa almirana laya *milagrunakunata ruraptini. Tukuy chayta kawashpankunapish chikniwansapalla. Tatayni Diostapish chikninsapa. Mana almirana milagrunakunata ruraptini kawashpankunaka mana uchayukchu kanmansapa karkan. ²⁵Tata Diospa ñawpa killkadunpi riman: “Mana uchayuk kaykaptinipish ñukata chikniwashkasapa.” Chay killkadupi rimashkanshina deverasta chikniwaykansapa.

²⁶Tatayniman rishpayni mana llullakuk Tata Diospa Espiritunta kachamusha kankunata yanapashunaykichipa. Tata Diosmanta Espiritun shamushpa runakunata yachachinkasapa ñuka Tata Diosmanta shamuduru na kanaynita. ²⁷Ñuka yachachikuyta kallarishkaynimantapacha kankuna katiwaykankichi. Chayrayku kankunapish tukuy runakunata allita yachachinkichi ñukata kreyiwanankunapa.

16 ¹Ñami willashkaykichina suk runakuna chiknishunaykichita ama manchakushpa sakiwanaykichipa.

²Chay runakuna chiknishushpaykichi tantanakunankuna wasimanta karkushunkichi. Suk kankunata wañuchishunkichi. Paykunaka wañuchishushpaykichi yuyankasapa Tata Diosta kushichiykanakunata. ³Wañuchishunkichi nima Tataynita nima ñukata riksiwashpankuna.

⁴Tukuy kayta willaykaykichi chiknishuptikichi tukuy kay willashkaynita yuyanaykichipa. Tukuy kayta manara willashkaykichirachu kankunawan kashpaynira.

Jesus yachachikurkan Tata Diospa Espiritun yanapakunanta.

⁵Jesuka yachachikuyupi katirkan: —Kunanka ñami rinina kachamuwashka Tatayniman. Chashna rinaynita willaptinipish kankuna mana animukunkichichu tapuwayta maymanmi rini nishpa. ⁶Kankuna mana munashpa rinaynita sukaman llakiykan-kichi. ⁷Llakiptikichipish kuskata willaykichi. Kankunapaka ashwan allimi Tatayniman rinaynipa. Mana riptinika chay yanapashuknikichi Tata Diospa Espiritunka manami shamunkachu kankunawan kawsananpa. Rinayni tiyan payta kachamunaynipa. ⁸Payna shamushpa kay allpapi kawsak runakunata allita riksihinkasapa uchayuk kanankunata. Chaymanta willankasapa imashnami Tata Diospa munashkan layata rurashpa kawsankasapa nishpa. Chaymanta yachachinkasapa Tata Dios tukuy mana allita rurashpa kawsak runakunata kastiganankunata. ⁹Chay mana alli rurak runakunata willankasapa mana ñukata kreyiwashkankunarayku Tata Dios kastiganankunata.

¹⁰Tatayniman riptini mananami kawawankichinachu. Tata Diospa Espiritunka runakunata yachachinkasapa ñuka mana uchayuk kashkaynirayku Tatayniman rishkaynita. ¹¹Chaymanta tukuy runakunata yachachinkasapa Tata Dios kay allpapi kamachikuk *Satanasta kastigashpa tukuy mana kreyiwak runakunatapish kastiganankunata.

¹²Rikchak layata munani yachachiynikichita. Yachachiynikichita munaptinipish manara atipankichirachu entiendiyta. ¹³Chayrayku manara tukuytarachu yachachishkaykichi. Mana llullakuk Tata Diospa Espiritun shamushpana tukuy layata kuskanpi

yachachishunkichi. Manami kikinpa yuyayninmantachu yachachishunkichi. Tata Dios willashkanllata willashunkichi. Chaymanta yachachishunkichi imakunami kay allpapi tiyanka nishpa. ¹⁴Chaymanta tukuy yachachikunaynita kankunata entiendichishunkichi. Chashna entiendichishuptikichi yachankichi sukaman alli rurak alli yachak kanaynita. ¹⁵Tatayni Diospa yachananta ñukapish yachani. Chayrayku willashkaykichi Tata Diospa Espiritun ñukapa yachachikunaynita entiendichishunaykichita.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa ama llakishpa
kawsanankunapa.**

¹⁶Jesuka yachachiwaysapallapi katirkan:

—Kunan tipillana illan Tatayniman rinaynipa. Payman riptini manana kawawankichinachu. Chaymanta suk tiempukaman kashkan kawawankichi.

¹⁷Chashna Jesus ñukaykunata willawaptinkuna sukwan sukwan tapunakurkansasapa:

—¿Imapatí chashna willawanchisapa? Payka willawanchisapa tipillana illan Tatanman riptin manana kawananchikunata chaymanta suk tiempukaman kashkan kawananchikunata. ¹⁸¿Imapatí willawanchisapa suk tiempukaman kawananchikunata? Kay rimashkanta mana entiendinchisapachu.

¹⁹Chaypina Jesuka yacharkan ñukaykuna tapunayanaynikunata. Chayta yachashpa willawarkansapa:

—Ñami willashkaykichina tipillana illan mana kawawanaykichita chaymanta suk tiempukaman kashkan kawawanaykichita. ¿Chaytachu kankuna tapunakuykankichi?

²⁰Mash allita uyariwaychi. Ñuka wañuptini kankuna sukaman llakishpa

wakankichi. Mana kreyiwak runakuna sukaman kushikunkasapa. Chaymanta kankuna sukaman llakishkaykichimanta kashkan sukaman kushikunkichi.

²¹Mash allita uyariwaychi. Suk warmi wawayananpa nanay aiptin sukaman manchakun sukaman llakin. Chaymanta wambran nasishkanwasha chay nanayta kunkan. Sukaman kushikun wambran nasiptin. ²²Kunanka kankunapish chay warmishina sukaman llakiykankichi. Ñuka wañushkaynimanta kawsamushpayni kashkan shamusha kawawnikichi. Kankuna kawawashpa sukaman kushikunkichi. Chashna kushikuptikichi manana ni pi turbachishunkichinachu kashkan llakinaykichipa.

²³Kawsamushkayniwasha tukuy layata entiendishpaykichi manana nimata tapuwankichinachu. Allita willaykichi. Chay diyamantapacha kankuna imatapish shutinipi mañaptikichi Tataynika kushunkichi. ²⁴Kunankaman manara yachashkankichirachu Tata Diosta shutinipi mañayta. Kunanmantapacha ñukata kreyiwashpa Tataynita mañaptikichi payka yanapashunkichi kushikuypuru kawsanaykichipa.

**Jesus disipulunkunata
willarkansapa kushikuypuru
kawsanankunapa.**

²⁵Jesuka yachachiwaysapallapi katirkan:

—Kunankaman ejemplukunata rimashpa yachachishkaykichi. Chaymanta kawsamushkayniwasha manana ejemplukunata rimashpanachu yachachishkaykichi. Allitana willashkaykichi Tatayni tukuy laya yachak kananta. ²⁶Kawsamushkayniwasha kankuna ñukata kreyiwashpa imatapish kaptin shutinipi Tatayni Diosta mañaptikichi paymi kushunkichi. Manami willaykichichu Tataynita

kankunapa mañanaynita kikin Tatayni kuyashuptikichi. ²⁷Paymi kuyashunkichi ñukata kuyawashkaykichirayku. Kuyashunkichi paymanta shamushkaynita kreyishkaykichirayku. ²⁸Tataynipa kawsanan sielumanta llukshimushkani shamunaynipa kay allpapi kawsak. Kunan kay allpamanta llukshishpa kashkan Tatayniman kutini.

²⁹Chashna Jesus ñukaykunata willawaptinkuna willarkanisapa:

—Kunanka ashwan allitanami yachachiwaykankisapa manana ejemplukunata rimashpanachu.

³⁰Manara tapuptinikunara kanmi yuyayninikunata allita yachanki. Chayrayku yachanisapa deveral Tata Diosmanta shamudu kanaykita.

³¹Chashna willaptinikuna Jesuska ayniwarkansapa:

—¿Ñachu kunanka kreyinkichina Tata Diosmanta shamushkaynita? ³²Chashna rimashpaykichipish kunanlla wañunayni diya chayamuptin chayta chayta kallpashpa sapallaynita sakiwankichi. Chashna sakiwaptikichipish Tataynika manami sakiwankachu. ³³Tukuy kayta willaykaykichi ñukawan tantalla kawsashpaykichi kushikushpalla kawsanaykichipa. Kay allpapi kawsashpaykichira sufrinaykichi tiyan. Chashna sufrishpaykichipish ama manchakuychichu. Tukuy chikniwakkuna ñukapa manduynipimi.

**Jesus Tatanta roygarkan tukuy
disipulunkunata
yanapanankunapa.**

17 ¹Chashna yachachiwashkankunawasha Jesuska sieluta chapashpa Tatanta willarkan:

—A, Tatayni, wañunayni diyaka chayamushkana. Wañuptini kashkan kawsachimuway tukuy runakuna yachanankunapa kuyadu wambrayki

kanaynita. Ñuka wañushpa kashkan kawsamuptini tukuy runakuna yachankasapa sukaman alli yachak kanaykita.

²Tatayni, kanmi kachamuwashkanki sinchi kamachikuk kanaynipa tukuy runakuna manduynipi kanankunapa. Chashna kamachikuk kashpayni tukuy kuwashkayki runakunata mana tukuyinuyka kawsachishasapa. ³Chashna paykunata kawsachiptinikuna kanta rikshishunkisapa mana llullakuk sapallan Tata Dios kanaykita. Ñukatapish riksiwankasapa kachamuwashkayki wambrayki kanaynita.

⁴Kay allpapi kashpayni tukuy willawashkaykita ñami allitana rurashkani. Runakunata yachachishkanisapa sukaman allima kanaykita.

⁵Manara kay allpa tiyaptinra ñukaka kanwan tantalla kawsarkani. Kunanka, Tatayni, kanman kutiptini kashkan laduykipi churaway kanwan tantalla sinchi kamachikuk kanaynipa.

⁶Kay allpapi kawsak runakunamanta kay runakunata aklashkanki disipuluynikuna kanankunapa. Paykunata yachachishkanisapa tukuy laya yachak kanaykita. Kanpa kaptinkuna ñukata kuwashkankisapa. Rimanaykita yachachiptini paykuna allita kasushkasapa. ⁷Kunanka ñami yachansapana kan yachachiwaptiki paykunata yachachishkaynita. ⁸Disipuluynikunata rimanaykita ñami yachachishkanisapana. Kunanka rimanaykita chaskishkasapa. Ñami allitana yachansapa deveral kanmanta kay allpaman shamushkaynita. Allitana kreyinsapa kachamuwashkaykita.

⁹Tatayni, sukaman roygayki paykunata yanapanaykipasapa. Mana roygaykichu mana kreyiwak runakunata yanapanaykipasapa. Roygayki kay kreyiwak runakunata yanapanaykipa kanpa kaptinkuna. ¹⁰Tukuy ñukata

kreyiwakkunaka kanpa wambraykikunami. Kanta kreyishuk runakuna ñukatapish kreyiwansapa. Tukuy runakuna disipuluynikunata yanapashkaynita kawashpankuna yachankasapa alli yachak kanaynita.

¹¹Manana kay allpapika unaytanachu kawsasha. Kanwan kashkan kawsak riptini paykunaka kay allpapi kparinkasapa. Tatayni, kanmi sukaman allima kashpayki sukaman alli yachak kashpayki kuwashkayki disipuluynikunata kuydaysapa ama uchallikunankunapa. Tatayni, ñukanchi tantalla suk yuyaylla kawsanchi. Kunanka disipuluynikunata yanapaysapa paykunapish ñukanchishina tantalla suk yuyaylla kawsanankunapa. ¹²Kanna sukaman yanapawaptiki kay allpapi paykunawan tantalla kashpaynira kuydashkanisapa ama sakiwanankunapa. Chay kuwashkayki disipuluynikunamanta suklalla sukaman mana allita rurayta munashpa sakiwashka. Sakiwashkanrayku kanmi kastiganayki tiyan. Ñawpa killkadu rimanaykipi riman sakiwananta. Chashna rimanayki rimaptin deverasmi payka sakiwashkana.

¹³Kunanka kawsanayki sieluman rishana. Kay allpapi kashpaynira kay disipuluynikunata rikchak layata yachachishkanisapa sukaman allimata kushikunaynishina paykunapish kushikunankunapa.

¹⁴Rimanaykita allita yachachikuptini paykunaka ñukashina allita rurashpa kawsansapa. Manana chay mana alli rurak runakunashina kawsaptinkuna paykuna chikninsapa. ¹⁵Paykuna chikniptinkunapish mana roygaykichu kay allpamanta pushanaykipasapa. Roygayki kuydanaykipasapa ama supay uchallichinankunapa.

¹⁶Kay allpapi kawsashpayninish mana kay allpapi kawsak runakunashinachu

kawsani. Allita rurashpa kawsaptini kay disipuluynikunapish ñukata kreyiwashpa manana ñawpashinanachu uchallikushpa kawsansapa.

¹⁷Tatayni, kanpa rimanaykita allimata kuskatami riman. Chayrayku rimanaykita disipuluynikunata yachachiysapa allita munanaykita rurashpa kawsanankunapa. ¹⁸Kanmi kay allpaman kachamuwashkanki uchasapa runakunata rimanaykita yachachinaynipasapa. Kunanka ñukapish disipuluynikunata kachaykanisapa kay allpapi kawsak runakunata rimanaykita yachachinankunapa. ¹⁹Kay allpaman shamushkani kanpa munanaykita rurashpa kawsanaynipa. Rimanaykita disipuluynikunata yachachishkani paykunapish kanpa munanaykita rurashpa kawsanankunapa.

²⁰Chaymanta kay disipuluynikuna rimanaykita yachachikuptinkuna aypa runakuna ñukata kreyiwashpa kawsankasapa. Mana roygaykichu kay disipuluynikunallata kuydanaykipasapa. Tukuy kreyiwak runakunatapish kuydaysapa. ²¹Roygayki tukuy chay kreyiwak runakunata yanapanaykipasapa sukwan sukwan tantalla kuyanakushpa kawsanankunapa. Yanapaysapa ñukanchiwan tantalla kuyanakushpa kawsanankunapa. A Tatayni, ñuka kanwan suk yuyaylla kashpa allita tantalla kuyanakushpa kawsanchi. Tukuy kreyiwak runakunata yanapaysapa paykunapish ñukanchishina suk yuyaylla kawsanankunapa. Chay layata kawsaptinkuna tukuy runakuna yachankasapa ñukata kachamuwashkaykita.

²²Kanka kuyawashpa yanapawashkanki munanaykillata rurashpa kawsanaynipa. Ñukapish disipuluynikunata kuyashpa yanapashkanisapa munanaykita rurashpa kawsanankunapa. Paykunata yanapanisapa kan

ñukawan idenllata yuyaykushpa kawsananchishina paykunapish sukwan sukwan idenllata yuyaykushpa kawsanankunapa.

²³Kanmi ñukawan tantalla kawsanki. Ñukapish disipuluynikunawan tantalla kawsani allita sukwan sukwan kuyanakushpa tantalla kawsanankunapa. Chashna kuyanakushpa kawsaptinkuna tukuy runakuna yachankasapa kay allpaman kachamuwashkaykita. Chaymanta yachankasapa iden ñukata kuyawanaykishina paykunatapish kuyanaykita.

²⁴Tatayni, manara kay allpata rurashpaykira sukaman kuyawashkanki. Ñukataka willawashkanki tukuy layapi sinchi kamachikuk kanaynipa. Munani tukuy kreyiwak runakuna kawsanayki sieluman rinankunapa ñukawan tantalla kawsak. Munani kawanankunapa sinchi kamachikuk kanaynita.

²⁵A Tatayni, sukaman alli rurakmi kanki. Mana kreyiwashpa kawsak runakuna mana riksishunkisapachu. Mana riksishuptinkunapish ñuka allita riksiyki. Chaymanta disipuluynikunapish yachansapana kachamuwashkaykita. ²⁶Ñukami yachachishkanisapa sukaman alli yachak alli kuyakuk kanaykita. Chayta yachachikuyllapi katisha ñukata kuyawanaykishina paykunapish sukwan sukwan kuyanaku-nankunapa. Allita kuyanakuptinkuna ñukami paykunawan tantalla kawsasha. Chayllatami Jesuska Tatanta roygar-kan.

**Chiknik runakuna Jesusta
apirkansapa wañuchinankunapa.**

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50;

Lk 22.47-53)

18 ¹Tukuy chaykunata rimashkan-washa Jesuska chay wasimanta ñukaykunawan llukshirkan. Rirkanisapa

Sedron yaku chimbaman. Chay chimbapi tiyarkan suk aypa *olivoyuk werta. Chay wertapi Jesuska ñukayku-nawan tantalla yaykurkan.

²Jesuskay chay wertapi amañak ñukaykunawan tantanakuyta. Chayrayku chay rantikuk disipulun Judaska riksirkan maypimi Jesuska tantanakun nishpa. ³Chay wertapi kaptinikuna Judaska chayarkan aypa soldadkunata *Tata Diospa wasinta kuydakunata pushashpa. *Fariseokuna-wan awtoridar *saserdotekuna paykunata kacharkansapa. Judas pushaptinkuna machetinkunata uchinankunata alkusankunata apashpa rirkansapa. ⁴Jesuskay allita yachashpa imapami shamunsapa nishpa rirkan paykunata tinkuk. Chaypina tapurkansapa:

—¿Pitafí maskaykankichi?

⁵Chay runakunaka aynirkansapa:

—Nasaret llaktamanta Jesustami maskaykanisapa.

Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ñukami kani.

Jesusta rantikuk Judaspish chay runakunawan tantalla karkan. ⁶Jesuskay willaptinkuna: “Ñukami kani” nishpa paykunaka ankallimanta allpapi urmarkansapa. ⁷Chaypina Jesuska kashkan tapurkansapa:

—¿Pitafí maskaykankichi?

Paykunaka kashkan willarkansapa:

—Nasaret llaktamanta Jesustami maskaykanisapa.

⁸Chaypina Jesuska kashkan willarkansapa:

—Ñami willashkaykichina ñuka Jesus kanaynita. Ñukata maskawashpaykichika ama michaychichu kay disipuluy-nikunata rinankunamanta.

⁹Chashna Jesus rimashpa ñukayku-nata kuydaykarkansapa. Paymi

ñawpalla Tatanta willarkan: “Tatayni, kuwashkayki runakunata kuydashkani-sapa ama sakiwanankunapa.” Chashna Jesus Tatanta roygashka kashpa kuydawarkansapa.

¹⁰Chaypina Jesusta apinayaptinkuna disipulun Simon Pedru machetinta apishpa suk runa Malkopa alli ladu rinrinta tipipurkan. Chay runa Malko sinchi kamachikuk saserdotepa wiwachun karkan. ¹¹Chashna rinrinta tipipuptin Jesuska Pedruta willarkan:

—Chay machetikita kashkan macheti churanaykipi churay. Tatayni wañunay-nipa munaptin wañusha. ¿Yuyankichu manchakushpayni Tataynita mana kasunaynita?

Soldadukuna awtoridar saserdote Anasman Jesusta pusharkansapa.
(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lk 22.54)

¹²Chaypina soldadukuna kamachikuk-ninkunawan Tata Diospa wasinta kuydak runakuna Jesusta apishpa watarkansapa. ¹³Jesusta watashpana pusharkansapa awtoridar saserdote Anaspa wasinman. Anaska Kayfaspa suedrun karkan. Chay tiempu Kayfaska tukuy saserdotekunapa ashwan sinchi awtoridarninkuna karkan. Chayrayku Kayfaspa suedrun Anasman Jesusta pusharkansapa. ¹⁴Ñawpana Kayfaska tukuy ñukaykuna *judiyu runakunapa awtoridarninikunata willarkansapa: “Ashwan alli kanman suk runalla wañunanpa ama tukuy ñukanchikuna *israel runakuna wañunanchikunapa.”

Simon Pedru rimarkan Jesusta mana riksinanta.

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lk 22.55-57)

¹⁵Chashna chay awtoridar Anaspa wasinman Jesusta pushaptinkunana Simon Pedruwan ñuka Juan washanta

katirkanisapa. Chay saserdotekunapa awtoridarninka ñukata riksiwarkan. Chayrayku chay manllayba wasi pampapi ñukapish Jesusta katishpa yaykurkani. ¹⁶Ñuka yaykuptini washallapi Pedruka kiparirkan. Chaypina rirkani punku kuydak warmita willak Pedrutapish yaykuchinanpa. ¹⁷Pedruta yaykuchishpana chay warmika tapurkan:

—¿Kanpish Jesuspa disipulunchu kanki?

Chashna tapuptinna Pedruka willarkan:

—Manami disipulunchu kani.

¹⁸Chaypina sukaman chirishpankuna Anaspa wiwachunkunawan Tata Diospa wasinta kuydakuna ninakushpankuna mashakuykarkansapa. Pedrupish paykunawan tantalla mashakuykarkan.

Saserdotekunapa awtoridarninkuna Anas Jesusta tapurkan imatami rurashka nishpa.

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lk 22.66-71)

¹⁹Chaypina wasin ukupi saserdotekunapa awtoridarninkuna Anaska Jesustaka kallariirkan tapuyta:

—¿Pikunati disipuluykikunaka? ¿Imatati paykunata yachachinkisapa?

²⁰Chashna tapuptin Jesuska willarkan:

—Ñuka tukuy runakuna uyariwaptin yachachikushkani. Tantanakunankuna wasikunapi Tata Diospa wasinpi-pish allita yachachikushkani. Mana nimata pakallallachu yachachikushkani.

²¹¿Imapati ñukataka tapuwanki?

Yachachikuptini aypa runakuna uyariwarkansapa. Paykunata tapuy imatami yachachishkanisapa nishpa. Paykunami allita yachansapa.

²²Chashna Jesus chay saserdotekunapa awtoridarninkunata ayniptin Tata

Diospa wasin kuydak runa uyanpi lapyashpa willarkan:

—Ariya ¿chashnachu ayninki sinchi awtoridar saserdotetaka?

²³Chaypina Jesuska willarkan:

—Ariya mana allita willaptinika willaway ima mana allitatí willashkani. Kuskata willaykaptinika ¿imapatí lapyawashkanki?

²⁴Chaypina Anaska makin wataduta Jesustaka pushachirkan yernon Kayfasman. Paymi saserdotekunapa ashwan sinchi awtoridarninkuna karkan.

Pedru kashkan rimarkan Jesusta mana riksinanta.

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72;
Lk 22.58-62)

²⁵Chashna Jesusta tapunankunakaman Pedruka washapi mashakuykarkan. Chaypina paywan mashakuykak runakuna tapurkansapa:

—¿Manachu kanpish chay runapa disipulun kanki?

Chashna tapuptinkunana Pedruka willarkansapa:

—Manami disipulunchu kani.

²⁶Chaymanta chaypi karkan awtoridar saserdotepa suk wiwachun. Payka chay rinrin tipidu Malkopa familyan karkan. Payna Pedrutaka tapurkan:

—¿Manachu kantaka kawashkayki Jesuswan tantalla chay wertapi?

²⁷Chashna tapuptin Pedruka paytapish willarkan mana Jesusta riksinanta. Chayta rimaykaptinlla suk gallo kantarkan.

Pilatoman Jesusta pusharkansapa.

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5;
Lk 23.1-5)

²⁸Chaymanta Kayfaspa wasinmanta Jesusta pusharkansapa *romano awtoridar Pilatota kamachikunan

wasiman. Manara allita pakariptinra chay wasipi Jesusta chatakuk runakunaka chayarkansapa. Mana niman suk yaykunayarkansapachu. Paykunaka yuyarkansapa romanokunapa wasinpi yaykushpa Tata Diospa ñawpakninpi chuya chuya kanankunamanta chapunakunakunata. Chashna chapunakushpa *Paskua fiestata rurashpa manana atipanmansapanachu mikuyta. ²⁹Chayrayku Pilatoka llukshimurkan paykunata tapuk:

—¿Ima mana allitatí kay runaka rurashka?

³⁰Chaypina chay chatakuk runakunaka Pilatota willarkansapa:

—Kay runaka alli rurak runa kaptinka manami pushamuymansapachu karkan kanpi chatakuk.

³¹Chashna ayniptinkunana Pilatoka willarkansapa:

—Kankunapa ñawpa killkaduykichipi riman imashnami kastigankichi nishpa. Chayta kasushpa kikikichilla kay runataka kastigaychi.

Chaypina chay runakunaka Pilatota willarkansapa:

—Kan mana willawaptikisapa ñukaykuna judiyu runakuna kashpaynikuna mana ni pita atipanisapachu wañuchiya.

³²Ñawpata Jesus yachachiwashpankuna ñukaykunata willawarkansapa suk kruspi wañunanta. Jesus rimashkanshina chay chiknik runakuna munarkansapa Pilato suk kruspi chakatashpa Jesusta wañuchinanpa.

³³Chaypina Pilato kamachikunan wasipi kashkan yaykushpa Jesustaka ladunman kayashpa tapurkan:

—¿Kanchu kanki judiyukunapa ashwan sinchi kamachikukninkuna?

³⁴Chaypina Jesuska willarkan:

—¿Imapati judiyukunapa kamachikukninkuna kanaynita tapuwanki?

¿Chaytaka kikikipa yuyaynikimantachu tapuwanki? Ichará maykan willashushka chashna tapuwanaykipa.

³⁵Chashna willaptinna Pilatoka Jesusta willarkan:

—Ñuka manami judiyuchu kani chaykunata yachanaynipa. Kanpa judiyumasikikunapa awtoridarninkunami pushamushushkasapa ñukapi chatashuk. ¿Ima mana allitatí rurashkanki?

³⁶Chaypina Jesuska Pilatota willarkan:

—Ñuka manami kay allpapi kamachikuk runachu kani. Kay allpapi kamachikuk kaptinika tukuy kasuwak runakuna amachawanmansapa karkan. Paykunaka judiyu awtoridarkunawan makanakunmansapa karkan ama apiwanankunapa. Ñukaka mana allpapi kamachikuk runachu kani.

³⁷Chaypina Pilatoka tapurkan:

—¿Deveraschu tukuy layapi alli kamachikuk kanki?

Jesuska aynirkan:

—Ariya rimashkaykishina sinchi kamachikuk runami kani. Shamushkani kay allpapi nasik mana llullakushpa kuskata yachachikunaynipa. Tukuy alli yachachikunata kasuk runakuna ñukapa yachachikunaynita kasunsapa.

³⁸Chashna Jesus willaptinna Pilatoka tapurkan:

—¿Imatí alli yachachikunaka?

**Pilatota willarkansapa Jesusta
wañuchinankunapa.**

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20;
Lk 23.13-25)

Chaymanta Pilatoka chayta tapushpalla Jesusta sakirkan. Chaypina wasimanta kashkan llukshishpa Jesusta chatak runakunata willarkansapa:

—Manami kay runapika tarinichu nima laya mana alli rurashkanta

kastiganaynipa. ³⁹Kunan uyariychi. Kada Paskua fiesta ukun kankuna mañawankichi suk karselpi wichkadu runata kacharinaynipa. Kay wata ¿munankichichu kay sinchi kamachishuknikichita kacharinaynipa?

⁴⁰Chashna Pilato tapuptinkunana chay runakunaka kashkan sinchita rimashpa willarkansapa:

—¡Ama Jesustaka kachariychu!
¡Barrabasta kachariy!

Chay wata Barrabas karselpi karkan wañuchikuk suwa runa kashpa.

19 ¹Chashna chay chiknik runakuna willaptinkuna Pilatoka soldadunakunata willarkansapa Jesusta makanakunapa. ²Paykunaka Jesusta makashkanakunawasha kasha likidu waskamanta suk koronata rurashpankuna umanpi churapurkansapa asichinankunapa. Kamachikukpa sani llachapata mudachirkansapa. ³Chaymanta ladunchashpankuna uyanpi sukaman sakmashpa asichishpa willarkansapa:

—¡*Judiyu runakunapa kamachikuknin kaptiki sukaman munaykisapa!

⁴Chaymanta Pilato kashkan washaman llukshishpa chay runakunata willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Kunanka kay runataka pushamuni yachanaykichipa mana nima uchallikushkanta tarishkaynita.

⁵Chaypina Jesuska kashamanta ruradu koronayuk kamachikuk runapa sani llachapa churakudu llukshimurkan. Chashna llukshiptin Pilatoka chay runakunata willarkansapa:

—¡Kawaychina kay runataka!

⁶Chaypina *saserdotekunapa awtoridarninkunawan *Tata Diospa wasin kuydakkuna sinchita rimashpa willarkansapa:

—¡Suk kruspi chakatachiy! ¡Suk kruspi chakatachiy!

Chaypina Pilatoka willarkansapa:
—Kankunaka pushaychi suk kruspi chakatashpa wañuchinaykichipa. Ñukaka mana nima uchanta paypika tarinichu.

⁷Chaypina chay runakunaka Pilatota aynirkansapa:

—Tata Dios killkadunpi willawansapa kay laya runata wañuchinaynikunapa. Payka llullakushpa rimashka Tata Diospa chaylla wambran kananta. Chayrayku wañunan tiyan.

⁸Pilatoka chay runakuna rimashkan-kunata uyarishpa ashwanta manchakur-kan. ⁹Chaymanta kamachikunan wasiman Jesusta kashkan yaykuchishpa tapurkan:

—¿Maymantati shamushkanki?

Chashna Pilato tapuptinna Jesuska mana nimata aynirkanchu. ¹⁰Upallalla kaptin Pilatoka willarkan:

—¿Manachu nimata ayniwanki? Ñuka munashpayni suk kruspi wañuchichiyki-man. Munashpayni kachariykiman. ¿Manachu chaytaka yachanki?

¹¹Chashna willaptinna Jesuska Pilatota willarkan:

—Tata Dios mana munaptinka mana nimata atipankimanchu rurawayta. Kayfas sinchi kamachikuk saserdote kaykashpa kanman pushachimuwashka wañuchichiwanykipa. Chayrayku payka kanmanta ashwan uchayuk.

¹²Chay ratumantapacha Pilatoka sukaman munarkan Jesusta kachariyta. Chaypina Jesusta chiknik runakuna ashwanta kaparikushpa Pilatota willarkansapa:

—Kay runaka rimashka sinchi kamachikuk kananta. Chayta rimashpa rimaykan manana ashwan sinchi kamachikuk *Sesarta kasunanta. Kay runata kacharishpaykika kanpish mananami chay kamachikuk Sesarta kasunkinachu.

¹³Chayta uyarishpa Pilatoka Jesusta kashkan pushachirkan chay runakunapa ñawpakinakunaman. Chaypina kamachikunan sillanpi tiyarirkan chay runakunata kamachinanpa. Chay silla Gabata pampapi karkan. Chay Gabata shuti *hebreo rimanapi riman Rumimanta Ruradu.

¹⁴*Paskua fiesta suk diyallana illarkan. Chay diya yakallapa chawpi diyata Pilatoka chay runakunataka willarkansapa:

—Mash kawaychi kamachishukniki-chita.

¹⁵Chashna Pilato willaptinkunana tukuy paykunaka sinchita rimarkansapa:

—¡Wañuchun wañuchun! ¡Suk kruspi chakatachiy!

Chaypina Pilatoka tapurkansapa:

—¿Sinchi kamachishuknikichi runata-chu wañuchichisha?

Chaypina saserdotekunapa kamachikunkinakunaka Pilatota willarkansapa:
—Alli kamachikuk Sesarllami ñukaykunata kamachiwansapa.

¹⁶Chashna willaptinkuna Pilatoka willarkansapa Jesusta suk kruspi wañuchinankunapa. Chaypina soldadukuna pusharkansapa.

Suk kruspi Jesusta chakatashpa wañuchirkansapa.

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32;

Lk 23.26-43)

¹⁷Chaymanta soldadukuna Jesusta krusninta aparichishpa suk lomaman pusharkansapa. Chay lomaka iden uma poto rikurirkan. Chayrayku shutinka karkan Uma Poto. Judiyukunapa rimanaynikunapi chay lomapa shutin karkan Golgota. ¹⁸Chay lomapi Jesustaka chakatarkansapa. Chaymanta Jesuspa ishkantin ladunpi ishkay runakunatapish chakatarkansapa.

¹⁹Chaypina suk tablapi Pilatoka killkakurkan: “Kay Nasaret llaktamanta Jesusmi judiyu runakunapa sinchi kamachikukninkuna.” Chay killkaduta Jesuspa uman kuskapi timbichichirkan.

²⁰Chay lomaka Jerusalem llaktamanta mana karupichu karkan. Chayrayku aypa judiyu runakuna Jesusta kawak rishpankuna chay killkaduta leyirkan-sapa. Chayka kimsa laya rimanapi killkadu karkan. Suk killkadu karkan judiyukunapa rimanaynikunapi. Suk karkan *griego runakunapa rimananpi. Kimsaynin karkan *romanokunapa rimananpi. ²¹Chay killkaduta leyishpankuna saserdotekunapa awtoridarninkuna piñakushpa Pilatotaka rirkansapa willak:

—¿Imapatí chay tablapi killkakushkanki “kay runami judiyukunapa kamachikukninkuna?” Kunanka chikan tablapi killkakushpa churay: “Kay runa rimashka: ‘Ñukami kani judiyukunapa sinchi kamachikukninkuna.’”

²²Chaypina Pilatoka willarkansapa:

—Ñuka killkashkaynika chashnami kiparinan tiyan.

²³Soldadukuna Jesusta chakatashkan-kunawasha sawa llachapankuna chuskuntinkuna patumanakurkansapa. Chaymanta suni uku llachapantapish apirkansapa. Chay suni uku llachapaka tukuy suniynintin awadu mana siraduchu karkan. ²⁴Chayta kawashpa soldadukunaka willanakurkansapa:

—Ama llikiypachichu kay allima awadu llachapata. Akuychi pukllashpa kawaypachi pipami kiparinka nishpa.

Chashna rimashpankuna patumana-kurkansapa.

Tata Diospa ñawpa killkadunpi riman: “Llachapaynita patumanakushkasapami. Pukllashpankuna kawashkasapa pimi llachapaynita apanka nishpa.” Chay diya Tata Diospa ñawpa killkadu

rimashkanshina chay soldadukuna Jesuspa llachapankunata patumanakurkansapa.

²⁵Chaypina Jesuspa mamanka ñañanwan kruspa ladunllapi karkansapa. Chaymanta chaypi Kleofaspa warmin Mariyawan, Mariya Magdalena karkansapa. ²⁶Jesuska mamanta kawashpa ñukatapish kawawarkan. Chaypina mamantaka willarkan:

—Mama, Juanka wawaykishinami kiparin.

²⁷Chaymanta Jesuska ñukatapish willawarkan:

—Kunanmantapacha payna mamaykishina kiparin.

Chashna Jesus ñukata willawaptin chay tiempumantapacha Jesuspa maman wasinipi kawsarkan.

Jesus wañurkan.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41;

Lk 23.44-49)

²⁸Jesus kruspi kashpa yacharkan Tata Diospa killkadu rimashkanshina rurashkanta. Tata Diospa killkadunpi rimarkan yakuta mañakunanta. Chashna killkadu kaptin Jesuska rimarkan:

—Yakuta munani.

²⁹Chaypi suk puyñupi tiyarkan ayak likidu vinu. Jesus yakuta munananta uyarishpa suk soldadu utku layata watarkan suk suni kaspipi. Chaypi sumichishpa Jesuspa shiminpi churapurkan. ³⁰Jesus chay ayak likidu vinuta shukushkanwasha rimarkan:

—Tatayni, kan willawashkaykita ñami tukuytana rurashkani.

Chashna rimashpana Jesuska umanta kumurayachishpa wañurkan.

Suk soldadu lansawan Jesusta kostillanpi tuksirkan.

³¹Chay Paskua fiesta suk diyallana illarkan. Fiesta kallarinan diya ashwan

sinchi *samana diya karkan. Chayrayku judiyu awtoridarkuna mana munarkansapachu kruspi chakatadu runakuna chayllapi pakarinkunapa. Chayrayku Pilatota rirkansapa willak kruspi chakatadukunapa chankankunata pakichipunankunapa utkana wañunankunapa. Willarkansapa krusmanta urayachimunankunapa.

³²Chaypina soldadukuna rirkansapa Jesuswan tantalla ishkay chakatadu runakunapa chankankunata pakipuk.

³³Chaymanta Jesuspa ladunman rishpankuna kawarkansapa wañudutana. Chayrayku chankankunata mana pakipurkansapachu. ³⁴Chaypina allita yachanayashpa wañudunachu manarachu nishpa suk soldadu lansawan Jesusta tuksirkan kostillanpi. Chashna tuksiptin yawarwan yaku ichakumurkan.

³⁵Jesus wañuptin ñuka Juan kikini kawarkani. Chayrayku mana llullakushpa tukuy chayta willaykaykichi kankunapish yachanaykichipa Jesus wañushkanta.

³⁶Tata Dios killkadunpi riman: “Manami niman suk tullunta pakipunkasapachu.” Chay soldadukuna Jesuspa tullunta mana pakipu tinkuna Tata Diospa killkadunpi rimashkantashina rurarkansapa.

³⁷Chaymanta Tata Diospa killkadunpi riman: “Runakuna chay tuksishkankuna runata kawankasapa.”

Jesusta pamparkansapa.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47;
Lk 23.50-56)

³⁸Chaypi karkan Arimatea llaktamanta runa Jose. Joseka Jesusta kreyik runa karkan. Payka mana munarkanchu ni pi yachananpa Jesusta kreyik kananta judiyu awtoridarkunata manchashpa. Joseka rirkan Pilatota mañak Jesuspa kuerpunta apananpa pampak. Chaymanta Pilato almitiptinna kuerpunta aparkan pampak.

³⁹Chaymanta *fariseo runa Nikodemopish rirkan Joseta yanapak. Chay Nikodemoka suk kuti tutapi rirkan Jesuswan parlak. Payka kimsa chunka kilu ishkay laya mishkilla asnak kaspi wikinta aparkan. ⁴⁰Chaypina Josewan Nikodemoka suk manllayba suni llachapakunata chay mishkilla asnak kaspi wikinwan ñuyuchishpa Jesuspa kuerpunta wankurkansapa. Chashna ñukaykuna judiyu runakuna tukuy wañuduta amañanisapa pampayta.

⁴¹Chaymanta Jesusta wañuchishkan-kuna lomapa ladunllapi suk werta tiyarkan. Chay wertapi tiyarkan machay ukupi ruradu uchku. Chaypika manara niman suk wañuduta churarkansapachu. ⁴²Chay oras tipillana illarkan judiyukuna kallarinaynikunapa samayta. Chayrayku chay machaypi ruradu uchkuپی Josewan Nikodemoka utkakushpa Jesuspa kuerpunta churarkansapa.

**Jesús wañushkanmanta
kawsamurkan.**

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lk 24.1-12)

20 ¹*Samana diya kayantin manara allita pakariptinra Mariya Magdalena rirkan Jesusta churashkankuna machayta kawak. Chaypi chayashpana kawarkan wichkashkankuna rumita punkunmanta ashuchiduta. ²Chayta kawashpana kallparkan Pedruta ñukata willawak-sapa. Ñuka Juan Jesuspa sukaman munawashkan disipulun kani. Ñukaykunapi chayashpa Mariya Magdalenaka willawarkansapa:

—¡Ñami Jesuspa kuerpunta surkushkasapana! Manami yachanisapachu maypimi churashkasapa nishpa.

³Chashna willawaptinkunana Pedruwan ñuka kallpashpa rirkansapa Jesuspa kuerpun churashkankunata

kawak. ⁴Ishkantinikuna kallpashpa ñuka Pedrumanta ashwan utka kallpashpa ñawpakta chayarkani. ⁵Chaypina kumurayashpa chay machay ukunta chaparkani. Mana yaykuyta animukushpayni punkullamanta Jesuspa wankushkankuna llachapankunallata kawarkani.

⁶Chaymanta washaynita Pedruka chayashpa yaykukpacha rirkan. Yaykushpa paypish chay wankushkankuna llachapankunallata kawarkan. ⁷Chaymanta kawarkan Jesuspa uman wankushkankuna llachapata chikanpi churaduta. Chay uman wankuna llachapaka mana kuerpun wankuna llachapawan tantallachu karkan.

⁸Pedru yaykuptinna ñukapish yaykurkani. Chaypina allita chay llachapakunataka kawarkani. Chayta kawashpayni kreyirkani Jesus kawsamushkanta.

⁹Manara Jesus kawsamuptin ñukaykuna mana allitarachu entiendirkanisapa Tata Diospa killkadunpi rimashkanta. Chaypi rimarkan Jesus wañushkanmanta kawsamunanta.

¹⁰Chayta kawashpaynikuna wasinikunaman kutirkanisapa.

Mariya Magdalena
Jesusta kawarkan.
(Mr 16.9-11)

¹¹Ñukaykuna wasinikunaman kutiptinikuna Mariya Magdalenaka machay washallapi sapallan kiparirkan. Chaypina sukaman wakakuypi kumurayashpa punkunllamanta chay uchku ukunta chaparkan. ¹²Uchku ukunpi allita chapashpa kawarkan ishka yaykur likidu llachapayuk *angelkunata. Maypicha Jesuspa kuerpun kashka chaypi paykuna tiyaridu karkansapa. Sukka uman kashkapi karkan. Sukka chakin kashkapi tiyaridu karkan. ¹³Paykunaka tapurkansapa:

—Mariya ¿imapatí sukaman wakakuykanki?

Mariyaka aybirkan:

—Maestruynipa kuerpuntami apashkasapa. Manami yachanichu maypimi churashkasapa nishpa.

¹⁴Chashna rimashpana Mariyaka washanta chapashpa Jesusta kawarkan. Payta kawashpapish mana riksirkanchu Jesus kananta.

¹⁵Chaypina Jesuska tapurkan:

—¿Imapatí sukaman wakakuykanki? ¿Pitatí maskaykanki?

Chaypina Mariyaka werta kuydak runa kananta yuyashpa willarkan:

—Kan Jesuspa kuerpunta apashka kashpaykika willaway maypimi churashkanki nishpa. Willawaptiki ñuka risha pushamuk.

¹⁶Chaypina Jesuska willarkan:

—¿Mariya!

Shutinta rimaptin Mariyaka Jesustaka riksirkan. Chaypina *hebreo rimanapi willarkan:

—¿Raboni!

Chay Raboni rimanapi riman “Maestru”. ¹⁷Mariya ladunchaptinna Jesuska willarkan:

—Ama apiwaychu. Manara Tatayniman rishkanirachu. Rillay disipuluynikunata willamuysapa Tatayniman rinaynita. Ñukapa Tataynika kankunapish Tataykichimi. Ñukapa Diosnini kankunapish Diosnikichimi.

¹⁸Chashna willaptinna Mariya Magdalenaka rirkan ñukaykunata willawaksapa Jesusta kawashkanta. Chaymanta parlachiwarkansapa tukuy Jesus willashkanta.

Jesus wañushkanmanta
kawsamushpa disipulunkunapi
rikurirkan.

*(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18;
Lk 24.36-49)*

¹⁹Chaymanta samana diya kayantin tutayaptinna suk wasipi ñukaykunaka tantanakurkanisapa. Chay wasipi allita wichkanakurkanisapa *judiyu

awtoridarninikunata manchashpayni-kuna. Chay wichkadu wasipi tantana-kudu kaptinikuna Jesuska yaykushpa ñukaykunapa chawpinikunapi shayarishpa rimachiwarkansapa:

—Amana turbachinakushpa llakiychnachu.

²⁰Chashna rimachiwashpankuna klavu uchkushkan makinkunata lansa uchkushkan kostillanta kawachiwarkansapa. Jesusta kawashpaynikuna sukaman kushikurkanisapa.

²¹Chaypina payka kashkan willawarkansapa:

—Amana turbachinakushpa llakiychnachu. Imashnacha Tatayni kay allpaman kachamuwashka ñukapish kankunata kachaykichi rimanaynita yachachikuk.

²²Chayta willawashkankunawasha Jesuska ñukaykunata pukuwarkansapa. Chaymanta willawarkansapa:

—Tata Diospa Espiritunta chaskiychi.

²³Paymi yachachishunkichi pimi ñukata kreyiwan pimi mana kreyiwanchu nishpa. Chashna yachachishuptikichi Tata Dios perdonashkan runakunata atipankichi willayta: “Tata Dios ñami uchaykichita perdonashkana.” Chashna kankuna willaptikichi Tata Dios chay runakunata perdonankasapa. Chaymanta Tata Diospa Espiritunka yachachishunkichi mana ñukata kreyiwanayak runakunata willayta: “Tata Dioska kankunata manami perdonashunkichichu.” Chashna willaptikichi Tata Dios paykunata mana perdonankasapachu.

Chashna rimashpana Jesuska sakiwarkansapa.

**Tomas disipulumasinkunawan
tantalla kaptin Jesus kashkan
rikurirkan.**

²⁴Jesus ñukaykunapi rikurishkan ora chay disipulun Tomas Gemelo mana

ñukaykunawanchu karkan. ²⁵Ñukaykunapi chayamuptinna payta willarkanisapa:

—Señorninchitaka ñami kawashkanisapana.

Chaypina Tomaska ayiniwarkansapa:

—Mana kreyiykichichu. Makinpi klavu uchkushkanpi deduynta churashpaynira tuksidu kostillanpi makinita satishpaynira kreyisha kawsamushkanta.

²⁶Chaymanta pusak diya washan chay wasillapi ñukaykuna kashkan tantanakurkanisapa. Chay diya Tomaska ñukaykunawan karkan. Alli wichkadu wasi ukupi kaptinikuna Jesuska yaykurkan. Yaykushpana chawpinikunapi shayarishpa rimachiwarkansapa:

—Ama turbachinakushpa llakiychnachu.

²⁷Chaypina Tomastaka willarkan:

—Tomas, shamuy. Kay makini klavu uchkushkanpi deduykita churay. Makinikunata kaway. Chaymanta tuksidu kostillaynipi makikita satiy. Ama sinchi shunku mana kreyikuk runa kaychu. Kreyiway wañushkaynimanta kawsamushkaynita.

²⁸Chaypina Tomaska willarkan:

—¡Kanmi kanki Señornini Diosnini!

²⁹Chaypina Jesuska willarkan:

—Kawawashpaykira kreyinki kawsamushkaynita. Suk runakuna mana kawawashpish kreyinkasapa wañushkaynimanta kawsamushkaynita. Paykunaka ashwanta kushikunkasapa.

**Juan kay libruta killkarkan Jesusta
kreyishpa kawsanaykichipa.**

³⁰Jesuka aypa kuti rikchak laya almirana *milagrukunata ruraptin ñukaykunaka kawarkanisapa. Chay aypa almirana milagrukunata kawashpayni mana tukuytachu killkashkani.

³¹Kaykunallata killkashkani kankuna

yachanaykichipa Jesus Tata Diosmanta shamudu wambran kananta. Killkashkani kankuna Jesusta kreyishpa kawsanaykichipa. Payta kreyishpaykichi paywan tantalla mana tukuyniyukta kawsankichi.

Jesus kanchis disipulunkunapi rikurirkan.

21 ¹Chaymanta suk diya Tiberias kocha mañanman kanchis ñukaykuna rirkanisapa. Chaypi kaptinikuna kashkan ñukaykunapi Jesuska rikurirkan. Kunanka parlachiykichi imashnami rikurishka nishpa.

²Chay Tiberias kocha mañanpi karkanisapa Simon Pedru, Tomas Gemelo, Natanael. Payka Galilea partimanta Kana llaktamanta karkan. Chaymanta ñukapish wawkiniwan karkani. Ñukaykunapa tataynikuna Sebedeo karkan. Chaymanta ishkay disipulumasinikunapish chaypi karkan-sapa. ³Chaypina Simon Pedruka willawarkansapa:

—Risha challwakuk.

Ñukaykuna willarkanisapa:

—Ñukaykunapish kanwan tantalla rishasapa.

Chaypina atun kanowapi yaykushpaynikunana rirkanisapa challwakuk. Tuta entero apinayashpaynikunapish mana niman suk challwata apirkanisapachu.

⁴Chaypina pakariykaptin kocha mañan playapi Jesusta kawarkanisapa. Mana nima riksirkanisapachu Jesus kananta.

⁵Chaypina payka willawarkansapa: —Amiguynikuna ¿manachu niman suk challwata apishkankichi?

Ñukaykuna aynirkanisapa:

—Mana niman sukta.

⁶Chaypina Jesuska willawarkansapa: —Chay suni rednikichita kanowa alli ladunpi sirichimuychi. Chaypirami apinkichi.

Chashna Jesus willawaptinkuna redninikunata sirichirkanisapa. Chaypina redninikuna challwawan sukaman untarkan. Mana nima aysayta atiparkani-sapanachu. ⁷Chaypina ñukaka Jesusta allita riksishpa Pedruta willarkani:

—Chay runaka maestrunchikunami.

Chashna ñuka willaptini Pedru llachapakushpa yakuman wishchunakushpa waytashpa rirkan Jesusta tinkuk.

⁸Chaymanta kanowaynikuna mañamanta yaka pachak metro kaptin ñukaykuna redninikunapi challwata aysashpa mañapika chayachirkanisapa. ⁹Chaypina yakullapi redninikunata sakishpaynikuna kanowamanta llukshirkanisapa. Playapika tarirkanisapa ninata rawraykaptin. Chay ninapika tiyarkan suk challwa. Chaymanta panpish tiyarkan. ¹⁰Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Chay apishkaykichimanta suk challwakunata apamuychi.

¹¹Chayta uyarishpa Pedruka chay kanowaman kallparkan redninta challwantinta playaman aysananpa. Chay redpi tiyarkan pachak pichka chunka kimsa atun challwakuna. Aypa challwawan kaykashpish chay redka mana llikikurkanchu. ¹²Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Shamuychina mikuy pachina.

Ñukaykuna allita yachashpa Jesus kananta mana animukurkanisapachu tapuyta paychu manachu nishpa. ¹³Chaypina Jesus panta apishpa ladunchawashpankuna karawarkansapa. Chaymanta challwakunatapish chaskichiwarkansapa.

¹⁴Jesus wañushkanmanta kawsamushkanwasha ñukaykunapi rikuriwashkan-kuna kimsaynin kutina karkan.

Jesus Pedruwan parlarkan.

¹⁵Chaymanta mikushkaynikunawashana Jesuska Simon Pedruta tapurkan:

—Juanpa wambran Simon, tukuy disipuluynikunamanta ¿kanchu ashwan allita kuyawanki?

Chaypina Pedruka aynirkan:

—Maestru, allita yachanki sukaman kuyanaynita.

Chaypina Jesuska willarkan:

—Wawa ovejaynikunatashina chayrak kreyiwak runakunata kuydaysapa.

¹⁶Chaymanta Jesuska kashkan tapurkan:

—Simon ¿ariya kuyawankichu?

Chashna tapuptin Pedruka aynirkan:

—Maestru, allita yachanki sukaman kuyanaynita.

Chaypina Jesuska willarkan:

—Ovejaynikunatashina kreyiwak runakunata kuydaysapa.

¹⁷Chaymanta kimsaynin kuti tapurkan:

—Simon ¿kuyawankichu?

Chashna kimsaynin kuti tapuptinna

Pedruka sukaman llakishpana willarkan:

—Maestru, kan tukuyta yachanki.

Allita yachanki kuyanaynita.

Chaypina Jesuska willarkan:

—Ovejaynikunatashina kreyiwak runakunata kuydaysapa. ¹⁸Mash allita uyariway. Kanka wayna kashpayki kikikilla mudakushpa munashkaykiman maytapish kaptin rishkanki. Chaymanta vejuyaptiki makikita chutachiptiki suk runakuna mudachishunka. Chaypina mana rinayashkayki partita pushashunkisapa.

¹⁹Chashna willashpa Jesuska Pedruta yachachiykarkan sukaman sufrishpa Tata Diosta kushichishpa wañunanta.

Chaymanta Jesuska Pedruta willarkan:

—Kreyiwashpa katiway.

Pedru yachanayarkan imashnami

Juan wañunka nishpa.

²⁰Manara Jesus wañuptinra ñuka paypa munadu disipulun kashpayni ladunpi mikuykarkani. Chashna ladunpi kashpayni tapurkani: “Maestru ¿maykan disipuluykiti rantikushunka?”

Chay diya playapi kashpaynikuna Jesus willaptin sufrishpa wañunanta Pedruka washanta chapashpa ñukata kawawarkan.

²¹Ñukata kawawashpa Jesusta tapurkan:

—Maestru, kay disipuluyki ¿imashnatí wañunka?

²²Jesuska Pedrutaka willarkan:

—Kutimunaynikaman kawsananta munaptinika kanpa mana nimachu. Kanka kreyiwashpalla katiway.

²³Chashna willaptin tukuy disipulomasinikuna willanakurkansapa:

“Manashi Juanka wañunkachu.”

Jesuska mana rimarkancho mana wañunaynita. Payka rimarkan: “Kutimunayni diyakaman kawsananta munaptinika kanpa mana nimachu.”

²⁴Ñuka Juan Jesuspa disipulun kashpayni kikini kawashkaynikunata killkashkani kankuna yachanaykichipa. Ñukaykuna yachanisapa tukuy kayta allita kuskanpi killkashkaynita.

²⁵Jesus aypa alli runanakunata rurarkan. Kay librupika mana tukuytachu killkashkani. Tukuyta sukmanta sukmanta willashpa sukaman aypa librukunapi killkayman karkan. Chaykunaka ni maypi paktanmancho.

Chaylla kashka.

HECHOS

LUKAS KILLKARKAN JESUKRISTUPA AKLLASHKAN RUNAKUNA RURASHKANKUNATA

Lukas kuyanakupmasin Teofilota
yachachiypi katirkan.

1 ¹Munanayni Teofilo, chay primer
libruynipi willashkaykina Jesus
nasishkanmantapacha sieluman rinan
diyakaman rurashkanta yachachikush-
kanta. Kunan kashkan killkayki.
²Manarapish sieluman rishpa Jesuska
disipulunkunata akllarkan tukuy mayta
rishpa yachachikunankunapa. Tata
Diospa Espiritun yanapaptin paykunata
yachachirkansapa imakunatami
rurashpa kawsankasapa. ³Wañushkan-
washa Jesuska tukuy kuerpuntin
paykunapi rikurirkan allita yachananku-
napa kawsamushkanta. Chusku chunka
diyata Jesuska paykunata yachachirkan-
sapa imashnami Tata Diospa mandunpi
kawsankasapa nishpa. ⁴Paykunawan
tantalla kashpa willarkansapa:
—Amara Jerusalem llaktamanta
llukshiychirachu. Ñuka willashkayni-
shina Tatayni Dios Espiritunta
kachamunka. Chayrayku kayllapira
kipariychi Espiritun shamunankaman.
⁵Juan Bawtistaka yakullawan runaku-
nata bawtisarkansapa. Kunanka mana
ashwannachu illan Tata Dios
kankunata Espiritunwan bawtisashu-
naykichipa.

Jesus chay runakunapa
ñawpakninkunamanta
sieluman kutirkan.

⁶Chaymanta Jesuswan tantanakudu
runakunaka tapurkansapa:
—Señor ¿kunanmantachu tukuy
*judiyu runakunata allita kamachiwan-
kisapa?
⁷Chashna tapuptinkuna Jesuska
aynirkansapa:
—Tata Diosllami yachan imay diyami
imay orami kachamuwanka kamachi-
naynipasapa. Kankunaka ¿imapatí
chayta yachanayankichi? ⁸Tata Diospa
Espiritun kankunaman shamuptinra
atipankichi parlachikuyta ñuka
salvakuk kanaynita. Chaypina
Jerusalenpi, tukuy Judea partipi, tukuy
*Samaria partipi, tukuy kay allpapi
tiyak llaktakunapi rinkichi yachachi-
kuk.
⁹Chayta yachachikushkanwasha tukuy
chay tantanakudu runakuna kawaykap-
tinkuna Jesuska altuta rirkan. Chashna
riyakashpa puyu ukunpi yaykushpa
chinkarkan. Chaypina chay runakunaka
manana atiparkansapanachu kawayta.
¹⁰Chashna Jesus sieluman riptin
kawaykaptinkuna ladunkunapi ishkay
yurak likidu llachapayuk *angelkuna

rikurirkansapa. ¹¹Paykuna willarkansapa:

—Galileamanta runakuna ¿imapatí llakishpa sieluta chapaykankichi? Kankunamanta sieluman Jesus rishka. Payllami kashkan kay allpaman shamunka. Imashnacha sieluman rishkanta kawashkaykichishina chashnallami kashkan shamunka.

Matiyasta akllarkansapa Judaspa paktaynin kananpa.

¹²Chaypina Jesus akllashkan runakuna *Olivos urkumanta Jerusalem kutirkansapa. Chay Olivos urku *samana diya purinallapi karkan.

¹³Jerusalen llaktapi chayashpankuna alkilakushkankuna wasi altuyninman rirkansapa. Paykunaka karkansapa Pedru, Juan, Santiago, Andres, Felipi, Tomas, Bartolome, Mateo, Alfeopa wambran Santiago, *romano gobiernuta mana uyarinayak Simon, Santiagopa wawkin Judas. ¹⁴Chay wasi altuyninpi paykunaka Jesuspa wawkinunawan mawan suk warmikunawan amañaksapa tantanakuyta oranankunapa. ¹⁵Chashna tantanakushpankuna suk diya pachak ishkay chunka Jesusta kreyik runakuna chaypi kaptinkuna Pedruka shayarishpa willarkansapa:

^{16,17}—Wawkinikuna, paninikuna, Tata Diospa Espiritun yanapaptin ñawpa kamachikuk Davidka killkarkan imatami Judas ruranka nishpa. Judas Jesuspa disipulnmasinikuna kashpa ñukaykunawan tantalla yachachikuyipi purirkan. Chaymanta David rimashkan-shina soldadukunata pusharkan Jesusta apinankunapa. ¹⁸Chaymanta Judaska sukaman llakishpa Jesusta rantikushman chaninta kutichikurkan. Chaymanta uraysinka urmashpa wañuchinakurkan. Chashna urmashpa wixsan pachyarkan chunchullin llukshinankaman.

Chaymanta kutichikushman kullkita chaskik runakunaka suk terrenuta paypa shutinpi rantirkansapa. ¹⁹Jerusalenpi kawsak runakuna yacharkansapa Judas chaypi wañushkanta. Chayrayku chay terrenuta shutiyachirkansapa Aseldama. Judiyukunapa rimanankunapi chay shuti rimañ “Yawar Pampa.”

²⁰Salmo librupi rimañ:

“Chay mana alli rurakpa wasinka chunlla likidu kiparinaka.

Manana ni pi chaypi kawsankanchu.”

Chaymanta rimañ:

“Chikan runa chay wañudu runapa trabajunta ruranan tiyan.”

^{21,22}Chayrayku akuychi akllaypachi Judaspa paktaynin runata. Kaypi tiyan aypa purikmasinchikuna. Paykunaka Señorninchi Jesuswan purirkansapa Juan payta bawtisakushman tiempumanta sieluman rinankaman. Chayrayku paykunamanta sukta akllaypachi ñukaykunawan tantalla *Jesukristu kawsamushkanta yachachikunapa.

²³Chashna Pedru willaptinkuna chay tantanakudu runakunaka ishkay runakunata kayarkansapa paykunamanta sukta akllanankunapa. Suk karkan Jose Barsabas. Paypa sukniñ shutin karkan Justo. Chaymanta chay ishkaynin kayadu runa karkan Matiyas. ^{24,25}Chaypina chay runakunaka Tata Diosta roygashpa willarkansapa: “A, Tata Dios, kanka tukuy runakunapa shunkunkunata riksinki. Chayrayku yachachiwaysapa kay ishkay runakunamanta maykantami akllashkanki Judaspa paktaynin yachachikukmasinikuna kananpa. Judaska uchanrayku manana ñukaykunawannachu. Kunanka churashkaykiman rishkana.”

²⁶Chaymanta orashkankunawasha sorteyuta rurarkansapa yachananku-

napa maykantami Tata Dios akllashka nishpa. Chay sorteyupi Matiyas aklladu kiparirkan. Chay diyamanta Matiyaska chay chunka suk yachachikuk runakunawan tantalla yachachikushpa puriksapa.

Tata Diospa Espiritun shamurkan chay runakunapi kawsak.

2¹Chaymanta *Pentekostes fiesta ukun Jesusta kreyik runakunaka tantanakurkansapa amañanankuna wasillapi. ²Chay wasipi kashpankuna rasllana sielumanta sinchi wayratashina uyarirkansapa soynashpa shamuptin. Chay tantanakunankuna wasi ukupi soynarkan. ³Chaypina chay tantanakudu runakunaka umankuna kuskapi taksha ninakunatashina kawarkansapa.

⁴Chaypina Tata Diospa Espiritun shamurkan paykunapi kawsak. Chay oras paykunata yanaparkansapa mana yachashkankuna rimanakunata rimayta.

⁵Chay fiesta diyakunapi aypa llaktakunamanta *judiyu runakuna Jerusalenpi chayarkansapa Tata Diosta kuyanankunapa. ⁶Chay aypa runakuna chay sinchi wayratashina uyarishpankuna chay wasita rirkansapa kawak. Chaypina Jesusta kreyik runakunata uyarirkansapa tukuy paykunapa rimanankunata rimakuptinkuna. Chayta uyarishpankuna sukaman almirashpankuna mana yacharkansapachu imashnami paykunapa rimanankunata yachansapa rimayta nishpa. ⁷Chashna sukaman almirashpankuna willanakurkansapa:

—Kay rimananchikunata rimak runakunaka ¿manachu Galileamanta runakuna? ⁸Paykunaka manami yachansapachu ñukanchikunapa rimananchikunata. ¿Imashnati kunan atipansapa rimananchikunata rimayta? ⁹Ñukanchikuna chikan chikan llaktakunamanta

shamushpanchikuna rikchakmanta laya rimanayukkuna kanchisapa. Partia llaktamanta, Medya llaktamanta, Elam llaktamanta, Mesopotamia llaktamanta, Judea partimanta, Kapadosia llaktamanta, Ponto llaktamanta, *Asia partimanta shamushkanchisapa. ¹⁰Chaymanta Frigia llaktamanta, Panfilia llaktamanta, Egipto llaktamanta, Libia partimanta, Sirene llaktamanta ashwan karu llaktakunamanta shamushkanchisapa. *Roma llaktamantapish shamushkanchisapa. ¹¹Sukkuna judiyu kasta kashpa judiyuyashkanchisapa. Chaymanta Kreta llaktamanta, Arabia llaktamanta kanchisapa. Chashna chikan chikan llaktakunamantapish kashpanchikuna uyarinchisapa chay Galileamanta runakuna rimananchikunapi Tata Diosta alabaykaptinkuna.

¹²Chashna chay runakuna willanakushpankuna sukaman almirashpankuna tapunakurkansapa:

—¿Imanansapatí kay runakuna chashna rimakushpankuna?

¹³Chaypina sukkuna asichishpankuna willarkansapa:

—Chay runakunaka machadusapami.

Pedru shayarishpa rimakurkan.

¹⁴Chaymanta Pedruka chay chunka suk yachachikukmasinkunawan tantalla shayarirkansapa. Chaypina Pedruka chay aypa runakunata sinchita willarkansapa:

—Judiyumasinikuna, Jerusalenpi kawsakkuna, allita tukuy willanaynita uyariychi yachanaykichipa imata ruraykanaynita. ¹⁵Kankuna machadu kanaynikunata rimaptikichipish manami machaduchu kanisapa. Tutapachara kaptin manara ni pi machanmanrachu. ¹⁶Nawpa yachachikuk Joel rimashkanta kawaykankichi. Payka killkarkan:

- ¹⁷“Tata Dioska riman:
Chay tukunan diyakunapi tukuy
kreyiwak runakunaman Espirituy-
nita kachasha.
Chaypina ullku wambraykichi
warmi wambraykichi ñuka
willanaynita yachachikunkasapa.
Waynakuna rikchadu kashpa
muskuyininkunapishina almirana
layakunata kawankasapa.
Tatakuna muskuyininkunapi
almirana layakunata kawanka-
sapa.
- ¹⁸ Chay diyakunapi kreyiwak ullkuku-
naman warmikunaman Espirituy-
nita kachasha.
Chaypina paykunaka willashkaynita
yachachikunkasapa.
- ¹⁹ Chaymanta sielupi manchana
layakunata rurasha kawanayki-
chipa.
Allpapi yawarta ninata kusnita
kawankichi.
- ²⁰ Manara manchanapa laya
lipyashpa shamuptinira inti tuta
likidu tukunka.
Killapish puka likidu yawarshina
tukunka.
- ²¹ Manara shamuptinira tukuy
runakuna perdonanaynipa maña-
waptinkuna perdonashasapa.”
- ²²Chaymanta Pedruka chay tantana-
kudu runakunataka yachachiyllapi
katirkan:
—Judiyumasinikuna, willaptini
uyariwaychi. Allita yachankichi Tata
Dios yanapartin Nasaret llaktamanta
Jesus aypa manchana layakunata
*milagrukunata rurashkanta. Chaykuna-
wan Tata Dios allita kawachishurkanki-
chi paymanta shamudu runa kananta.
²³Jesus tukuy chay milagrukunata
ruraptinipish kankunaka payta pushar-
kankichi mana alli rurak runakuna
kruspi chakatashpa wañuchinankunapa.
- Ñawpamantapacha Tata Dios yuyarkan
payta chashna wañuchichinaykichipa.
²⁴Kankuna wañuchichtiptikichipish Tata
Dioska paytaka kashkan kawsachimur-
kan. Tata Dioska mana nima munarkan-
chu wañudu kiparinanpa. Chayrayku
kawsachimurkan.
²⁵Chaymanta chay ñawpa kamachi-
kuk David kashna killkarkan:
“A, Tata Dios, yachani tukuy tiempu
ñukawan kanaykita.
Kan laduynipi kaptiki mana nimata
manchashachu.
²⁶Chashna ñukawan kaptiki sukaman
kushikushpa kawsaykani.
Kushikuypuru kantani.
Yachani wañushpayniphish kawsa-
munaynita.
²⁷Wañuptini mana munankichu
pampadu kiparinaynipa.
Nima munankichu kuerpuyni
usunanpa kanpa wambrayki
kaptini.
²⁸Kawachiwashkanki kashkan
kawsachimuwanykita.
Kanwan tantalla kawsashpayni
sukaman kushikusha.”
²⁹Chashna willashpa Pedruka chay
tananakudu runakunataka willaysapa-
llapi katirkan:
—Wawkinikuna, paninikuna, kunanka
allita uyariwaychi mana arkachishpa
willaptini. Chay ñawpa awilunchi
Davidka chay salmota killkashpa mana
kikinmantachu rimarkan. Payka
wañushkanami. Chashna wañuptin
pamparkansapa. Chay pampashkanku-
naka kunankamanlla tiyan. ³⁰Davidka
alli yachachikuk kashpa yacharkan Tata
Dios jurashpa sukaman allita willash-
kanta: “Kanpa miranikimanta sukta
churasha kamachikuk runa kananpa.”
³¹Chashna Tata Dios willaptin
Davidka iden kawaykakshinami
yachachikurkan Tata Diosmanta

shamudu runa wañushkanwasha kawsamunanta. Yachachikurkan mana pampadu kiparinanta nima kuerpun usunanta. ³²David rimashkanshina Tata Dioska Jesustaka kawsachimurkan. Kawsamushkanwasha ñukaykuna payta kawashkanisapa. Kunan chayta yachachiykaykichi. ³³Kawsamushkanwasha Jesuska Tatan Diospa alli ladunman rirkan chaypi paywan tantalla tukuy layopi kamachikunanpa. Chaypina Tatan Dioska payta kunanpa willashkan Espiritunta kurkan. Chashna kuptin *Jesukristuka ñukaykunatapi Espiritunta kuwashkasapa. Chayrayku kunan chikan rimanakunata atipaykani-sapa rimayta. Chayta kankunaka kawashkankichi uyarishkankichi.

^{34,35}Chay ñawpa awilunchi Davidka chay salmota killkashpa mana kikinpa-chu rimarkan. Payka mana kawsamurkanchu tukuy kuerpentin sieluman rinanpa. Chayrayku suk salmopi Tata Diosmanta shamudu runapa rimashpa killkarkan: “Tata Dioska Señorninita willarkan: ‘Alli laduynipi shamuy tiyariq chay chiknishuk runakunata saru saru runanaynikaman.’”

³⁶Kunanka tukuy kankuna judiyu runakuna sukaman allita yachaychi: Kruspi chakatashpa wañuchichishkaykichi Jesustaka Tata Dios churashkana ashwan sinchi kamachikuk kananpa. Payka Tata Diosmanta shamudu salvakuk runami.

³⁷Chashna Pedru yachachikuptinkuna chay tantanakudu runakunaka llakishpankuna sukaman turbakurkansapa. Chaypina Pedruta yachachikukma-sinkunata tapurkansapa:

—Wawkinikuna ¿imatatí rurasha-sapa?

³⁸Pedruka aynirkansapa:

—Tukuy mana alli rurashkaykichi-manta wanaychi Tata Dios perdonashu-

naykichipa. Chaymanta Jesukristupa shutinpi bawtisakuychi. Tata Dios perdonashushpaykichi Espiritunta kushunkichi yanapashunaykichipa. ³⁹Kamachiwakninchi Tata Dioska kayanan runakunata willarkansapa Espiritunta kunankunapa. Chaymanta kankunata, kankunapa wambraykichita, karu llaktapi kawsak runakunata willashushkankichi Espiritunta kushunaykichita.

⁴⁰Chayta rimashpa Pedru yachachikuyllapi katirkan. Sukaman rimakushpa animuchikushpa willarkansapa:

—Chay mana kuskata yachachishuknikichi runakunamanta karuyaychi.

⁴¹Chashna Pedru yachachikuptin kimsa waranka runakuna yachachikunanta kreyirkansapa. Chashna kreyishpankuna bawtisakurkansapa tukuy Jesukristuta kreyik runakunawan tantanakunankunapa.

⁴²Tukuy chay runakunaka chay yachachikuk runakunapa yachachikushkanta allita kreyishpa kawsarkansapa. Sukwan sukwan yanapanakushpa kawsaksapa. Aypa kuti Tata Dioswan parlaksapa. Jesukristu wañushkanta yuyashpankuna tantalla mikuksapa.

Jesukristuta kreyik runakuna yanapanakushpa kawsarkansapa.

⁴³Chaymanta Jesuspa rimananta yachachikukkuna aypa almirana milagrakunata rurarkansapa. Chayta kawashpankuna tukuy runakuna sukaman almirarkansapa. ⁴⁴Chaymanta tukuy kreyikukkuna sukaman kuyanakushpa kawsarkansapa. Rikchak laya tiyapunankunawan yanapanakushpa kawsaksapa. ⁴⁵Chaymanta ima tiyapushkankunata rantikuksapa chay chaninkunawan mana nimayukkunata yanapanankunapa. ⁴⁶Kada diya *Tata Diospa wasinpi tantanakuksapa.

Chaymanta kikinkunapa wasinkunapi sukaman kuyanakushpankuna kushikuy-ninkunawan Jesuspa wañushkanta yuyashpa tantalla mikuksapa. ⁴⁷Paykuna Tata Diosta sukaman alabaksapa. Chashna kuyanakushpa kawsaptinkuna tukuy runakuna rimaksapa alli kawsak runakuna kanankunata. Chaymanta aypa runakuna Jesukristuta kreyishpankuna payta kreyik runakunawan tantanakushpa tukuy diya sukaman aypayarkansapa.

Tata Dios yanapaptin Pedru mana puriy atipak runata sanuyachirkan.

3 ¹Suk diya chawpi diya washan Tata Dioswan parlanankuna oras kaptin Pedruka Juanwan *Tata Diospa wasinman rirkansapa. ²Chaypi suk mana puriy atipak runa karkan. Chay runaka wakllidu chakiyuk nasirkan. Tukuy diya familyankuna paytaka pushaksapa chay wasi punkunpi tiyachik tukuy yaykuk runakunata kullkita mañanapa. Chay punkupa shutin karkan Allima Punku.

³Chay runaka Pedruwan Juanta kawashpa chay punkuta yaykuykaptinkuna kullkita mañarkansapa. ⁴Chashna mañaptinkuna paykunaka kawarkansapa. Chaypina Pedruka willarkan:
—Kawawaysapa.

⁵Chashna willaptin chay runaka kushikushpa chaparkan kullkita kunkasapa nishpa. ⁶Chashna chapaptin Pedruka willarkan:

—Manami nima kullki nima kuri tiyawanchu. Tata Dios yanapawaptin yanapayki. Nasaret llaktamanta *Jesukristupa shutinpi willayki:
¡Atarimushpa puriy!

⁷Chashna willashpa Pedruka alli ladu makinmanta apishpa atarichirkan. Chashna atarichiptyin chay runapa chakinkuna rasllana sinchiyarkan.

⁸Chaypina payka shayarimushpa kallarrirkan kuskata puriyta. Chashna sanuyashpana Pedruwan Juanwan tantalla Tata Diospa wasinpi yaykurkansapa. Kushikuyininwan brinkaypi brinkaypi purishpa Tata Diosta kuyashpa alabarkan. ⁹Chashna brinkaypi purishpa Tata Diosta alabaptin tukuy runakuna kawarkansapa. ¹⁰Kawashpankuna manchakushpankuna almirarkansapa. Allita riksirkansapa chay Allima Punkupi kullki mañakuk runa kananta.

Pedru chay almirak runakunata yachachirkansapa.

¹¹Chaypina chay sanuyadu runaka Pedrumanta Juanmanta mana kachari-kunayarkannachu. Tata Diospa wasinpi suk alarpi karkansapa. Chay alarpa shutin karkan Salomonpa Alarnin. Chaypi kaptinkuna tukuy Tata Diospa wasinpi tiyak runakuna sukaman almirashpankuna kallparkansapa chay sanuyadu runata kawak. ¹²Chaypina Pedruka paykunata willarkansapa:

—*Judiyumasinikuna ¿imapatí almirashpa yuyankichi kikinikunallamanta kay runata sanuyachishkaynikunata? Manami kikinikunallamantachu kay runataka sanuyachishkanisapa. Mana ni Tata Diosta kuyashkaynikunaraykuchu sanuyachishkanisapa. ¹³Chay ñawpa Abrahampa Isakpa Jakobopa awilunchikunapa Tata Diosninkuna wambran Jesusta sukaman kuyashpa willarkan tukuy layapi kamachikuk kanapa. Chashna kamachikuk kashpa ñukaykunata yanapawashkasapa kay runata sanuyachiya.

Kankuna chay Jesustaka *romano awtoridarkunaman pusharkankichi. Chaypina chay awtoridar Pilato kachari-nayaptinbish mana munarkankichichu kacharinanpa. ¹⁴Willarkankichi suk

suwa runata kacharinanpa. Willarkankichi chay mana uchayuk alli rurak Jesustaka wañuchichinanpa. ¹⁵Chashnamanta kankunaka chay mana tukuyniyuk kawsayta kuwakninchi Jesustaka wañuchirkankichi.

Chashna wañuchiptikichipish Tata Dioska paytami wañushkanmanta kawsachimushka. Ñukaykunaka kawsamushkanwasha Jesustaka kawashkanisapa. Chay kawashkaynikunata willaykaykichi. ¹⁶Jesusta kreyishkaynikunarayku kay riksinaykichi mana puriy atipak runataka sanuyachishkanisapa. Tukuy kankuna kawashkankichi Jesusta kreyishpaynikuna sanuyachishkaynikunata.

¹⁷Wawkinikuna, yachani kankuna kamachikuknikichiwan Jesusta wañuchichishpaykichi mana yacharkankichichu imatami rurankichi nishpa. ¹⁸Ñawpa tiempu Tata Dioska alli yachachikuk runakunata willarkan sielumanta shamudu salvakuk runata wañuchinaykichita. Chayrayku kankuna Jesusta wañuchichishpaykichi Tata Dios ñawpa rimashkantashina rurarkankichi. ¹⁹Chayrayku uchaykichita wanashpa kunanmantapacha Jesukristuta kreyiychi Tata Dios uchaykichimanta perdonashunaykichipa. Chaypira payka yanapashunkichi kushikuyuru kawsanaykichipa. ²⁰Tata Dioska ñawpamantapacha rimarkan Jesus salvashuknikichi kananta. Paytaka kashkan kay allpaman kachamunka.

²¹Jesukristuka sielupi kiparinan tiyan chay ñawpa alli yachachikuk runakuna rimashkankunashina Tata Dios rikchak layata kuskanpi allichanankaman. ²²Moiespish ñawpa awilunchikunata chay layallata willarkansapa: “Tata Diosninchika miraknikichimanta suk alli yachachikuk runata akllanka. Paymi ñukashina alli yachachikuk kanka.

Paytaka allita kasunaykichi tiyan.

²³Mana payta kasuptikichi Tata Dios karkushunkichi.”

²⁴Chaymanta ñawpa yachachikuk Samuelmantapacha tukuy alli yachachikukkuna chay layallata yachachikurkansapa. Willarkansapa imatami kay tiempupi Jesukristu ruranka nishpa. ²⁵Tata Dios ñawpa yachachikuk runakunata willarkansapa kankunata yanapashunaykichita. Chaymanta chay ñawpa awilunchikunawan paktuta rurashpa willarkan kankunatapish yanapashunaykichipa. Awilunchi Abrahamtapish willarkan: “Kanpa miraknikikunata yanapashpayni tukuy allpapi kawsak runakunatapish yanapashasapa.”

²⁶Tata Dios chaylla wambran Jesusta wañushkanmanta kawsachimushpa kankunaman primeru kachamurkan yanapashunaykichipa. Chashna yanapashushpaykichi munan uchaykichimanta wanashpa payllata kasushpa kawsanaykichipa.

**Chay llaktapi kamachikuk
runakuna Juanwan Pedruta
willarkansapa amana
yachachikunankunapana.**

4 ¹Chashna Juanwan Pedru chay runakunata yachachiykaptinkunalla *saserdotekunawan *saduseokunawan *Tata Diospa wasin kuydakkunapa kamachikukninkuna chayarkansapa. ²Pedruwan Juan yachachikuykarkansapa Tata Dios Jesusta kawsachimushkanrayku tukuy wañudu runakunatapish kawsachimunankunata. Chayrayku chay runakuna piñakurkansapa. ³Chaypina Juanwan Pedruta apirkansapa. Amusayaykaptinna karselpi churarkansapa pakarinankaman.

⁴Manara karselpi churaptinkunara Pedrupa yachachikushkankunata uyarishpankuna sukaman aypa

runakuna kreyikurkansapa. Ullkukunallata yupaptinkuna yaka pichka waranka karkansapa.

⁵Chaymanta kayantin Jerusalenpi chay runakunapa kamachikukninkunawan *ansianunkunawan Moisespa killkashkanta yachachikukkuna tantanaturkansapa. ⁶Chay saserdotekunapa kamachikuknin runa Anaspish chaypi karkan. Chaymanta Kayfas, Juan, Alejandro, tukuy saserdotekunapa kamachikukninpa ayllunkuna paykunawan tantanaturkansapa. ⁷Chaypina karselmanta Pedruwan Juanta pushachimurkansapa. Chawpinkunapi churashpankuna tapurkansapa:

—¿Pití willashushkankichi chay unku duta sanuyachinaykichipa? ¿Pipa shutinpití rurashkankichi chay almirana layataka?

⁸Chaypina Tata Diospa Espiritun yanapantin Pedruka aynirkan:

⁹—Llaktapa kamachikuk runakuna, ansianukuna, kankuna tapuwankichi imashnami kay runata sanuyachishkani-sapa nishpa. ¹⁰Chashna tapuwaptikichi willaykichi tukuy kankuna *judiyumasi-nikuna allita yachanaykichipa. Ñukaykuna Nasaret llaktamanta Jesuspa shutinpi kay ñawpaknikichipi runata sanuyachishkanisapa. Kankunami chay Jesustaka wañuchichirkankichi. Wañudu kashkanmanta Tata Dioska paytaka kawsachimushka. ¹¹Jesuska suk allí rumishinami. Kankunaka wasichakuk runakunashina kashpaykichi chay allí rumita millashpa mana munarkanchichu wasikichipi churayta. Chay allí rumita mana munaptikichipish Tata Dioska churashka tukuy rumikunapa sikipi. ¹²Tata Dioska Jesusllata kay allpaman kachamurkan salvawananchikunapa. Manami chikan runatachu kuwashkanchisapa salvawananchikunapa.

¹³Chashna Pedruwan Juan mana manchakushpa nima pinkakushpa ayniptinkuna chay kamachikuk runakunaka sukaman almirarkansapa. Yacharkansapa mana paykunashina yachaysapa runakuna kanankunata. Riksirkansapa Jesuspa disipulunkuna kanankunata. ¹⁴Chaymanta chay sanuyadu runa chayllapi paykunawan kaptin mana atiparkansapachu Juanta Pedruta nimata willayta. ¹⁵Chaypina washaman paykunata llukshichishpankuna kikinkunapura tapunaturkansapa:

¹⁶—¿Imatatí rurashunchisapa kay runakunataka? Tukuy kay Jerusalenpi kawsak runakuna yachansapana kay almirana *milagruta rurashkankunata. Chayrayku mana atipanchisapachu rimayta mana sanuyachishkasapachu nishpa. ¹⁷Akuychi manchachishpa willaypachi kunanmantapacha amana ni pita Jesuspa shutinpi yachachikunankunapana. Chashna michaptinchikuna manana chay milagru rurashkankunata sukta sukta willankasapanachu.

¹⁸Chashna chay kamachikuk runakuna willanakushpankuna Pedruwan Juanta kashkan yaykuchirkansapa. Chaypina willarkansapa amana ni pita parlachinankunapa nima Jesuspa shutinpi yachachikunankunapa. ¹⁹Chashna willaptinkuna Juanwan Pedruka aynirkansapa:

—Allita yuyaychi. ¿Allichu kanman Tata Diosta mana kasushpaynikuna kankunallata kasunaynikunapa? ²⁰Ñukaykunaka Tata Diosllata kasushasapa. Chayrayku kawashkaynikunata uyarishkaynikunata yachachikunaynikuna tiyan.

²¹Chashna Pedru willaptinkuna chay runakunaka ashwanta jorachishpankuna kacharirkansapa. Tukuy chay llaktapi kawsak runakuna Tata Diosta alabarkansapa chay unku duta runata

sanuyachiptinkuna. Chayrayku chay awtoridarkuna mana yacharkansapachu imashnami kastigankasapa nishpa.

²²Chay sanuyachishkankuna runaka chusku chunka ashwan watayuk karkan.

Jesusta kreyik runakuna Tata

**Diosta mañarkansapa
yanapanankunapa ama
manchakunankunapa.**

²³Chashna chay kamachikuk runakuna Pedruwan Juanta kachariptinkuna rirkansapa Jesusta kreyikmasinkunawan tantanakunankunapa. Chaypina tukuy chay saserdotekunapa kamachikukninkunawan chay ansianunkuna willashkankunata willarkansapa.

²⁴Chayta willashkankunawasha tukuy chay tantanakudu runakuna Tata Diosta kuyashpankuna willarkansapa:

—A, Tata Dios, kanmi tukuy sieluta allpata yakuta tukuy chaykunapi tiyakta rurashkanki. ²⁵Kanpa Espirituyki yanapaptin sirvishukniki Davidka rimarkan:

“¿Imapatí Tata Diosta mana kasunayak runakuna piñakunsapa?
¿Imapatí mana valekkunata yuwasapa?”

²⁶Llaktakunapi kamachikuk runakuna tantanakunsapa Tata Diosta mana kasunayashpankuna.

Chaymanta rimansapa Tata Diosmanta shamudu salvakuk runata mana kasunayanankunata.”

²⁷A Tata Dios, chayta rurashpa chay ishkay kamachikukkuna *Herodeswan Pilato chay ñawpa David rimashkantashina rurarkansapa. Kay llaktapi paykunaka judiyukunawan mana judiyukunawan tantanakurkansapa chay alli rurak akllashkayki salvakuk Jesusta wañuchinankunapa. ²⁸Chashna Jesusta wañuchishpankuna kan

munashkaykishina tukuy chay ñawpa rimashkaykita rurarkansapa.

²⁹A Tata Dios, kunanka chay chiknishuk runakuna manchachiwanayanankunata yuyay. Yanapawaysapa mana manchakushpa rimanaykita yachachikunaynikunapa. ³⁰Allita yanapawaysapa chay alli rurak wambrayki Jesuspa shutinpi unkudukunata sanuyachinaynikunapa almirana milagrukunata ruranaynikunapa.

³¹Chashna Tata Diosta willashkankunawasha chay tantanakushkankuna wasi sukaman kuyurkan. Chaypina Tata Diospa Espiritunka sukaman yanaparkansapa mana ni pita manchashpa Tata Diospa rimananta yachachikunankunapa.

**Jesusta kreyik runakuna
tiyapunankunawan
yanapanakuksapa.**

³²Chaymanta tukuy chay aypa kreyikuk runakunaka suk yuyaylla kashpa sukaman yanapanakushpa kawsaksapa. Rimarkansapa tukuy tiyapunankuna paktallapa kananpa. Mana ni pi rimaksapachu kayka ñukallapami nishpa. ³³Jesuspa aklladu yachachikuk runakunaka sukaman allita yachachikuykarkansapa Señor *Jesukristu wañushkanmanta kawsamushkanta. Chashna allita yachachikuptinkuna Tata Dioska paykunata sukaman yanaparkansapa. ³⁴Chayrayku niman sukpa nima laya illapuksapachu. Terrenuyuk wasiyuk runakuna rantikuksapa. ³⁵Chaypina chay rantikushkankuna chaninkunata chay alli yachachikuk runakunata kurkansapa mana nimayukkunata patumanankunapa.

³⁶Chaypi suk runa Jose *Levipa ayllunmanta Chipre ishlamanta karkan. Paypish Jesukristuta kreyirkan. Payka

sukaman animuchikuk kushichikuk runa karkan. Chayrayku chay yachachikuk runakunaka paytaka shutiyachirkansapa Bernabepi. Chay shutin riman “kushichikuk runa.” ³⁷Chay Bernabepa suk terrenun tiyarkan. Payka chay terrenunta rantikurkan. Chay rantikushman chaninta chay alli yachachikuk runakunata kurkan paykuna patumakunankunapa.

**Ananias warmin Safirawan chay
alli yachachikuk runakunata
llullachinayarkansapa.**

5 ¹Chaymanta suk runa Ananias warmin Safirawan suk terrenunta rantikurkansapa. ²Chayta rantikushpankuna chay ullku warminwan yuyaykushpa patuma kullkita apirkansapa paykunallapa kiparinanpa. Chaymanta patumallata chay alli yachachikuk runakunata kurkansapa. Llullakushpa Ananias willarkan terrenun chaninta paktaduta kuykananta. ³Chashna llullakuptinna Pedruka Ananiyasta willarkan:

—Ananias, terrenuykita rantikushpa patuma kullkita apishkanki. Chaypina shamushkanki willawak tukuy paktadu chaninta apamushkaykita. ¿Imapatí *Satanasta uyarishpa Tata Diospa Espiritunta llullachinayanki? ⁴Chay terrenuykika kanpami karkan. Chaymanta rantikushkayki chaninka kanllapami karkan. ¿Imapatí llullachwaykanki tukuy chaninta apamushkanki nishpa? Chashna rurashpaykika mana ñukaykunallatachu llullachiwashkankisapa. Tata Diostami llullachinayashkanki.

⁵Chashna Pedru willaptin Ananiyaska allpapi urmashpa wañurkan. Chashna wañuptin tukuy runakuna yachashpa sukaman manchakurkansapa. ⁶Chaypina suk waynakuna Ananiaspa kuerpunta

suk llachapawan wankushpa pusharkansapa pampak.

⁷Chaymanta kimsa ora washan chay wañudu Ananiaspa warmin yaykurkan mana yachashpa kusan wañushkanta.

⁸Chaypina Pedruka tapurkan:

—May willaway. ¿Ariya terrenuykichitaka willawashkaykichi chaninpichu rantikushkankichi?

Chay warmika aynirkan:

—Ariya chay chaninpi.

⁹Chaypina Pedruka willarkan:

—¿Imapatí kusaykiwan mana allita yuyaykushpa Tata Diospa Espiritunta llullachinayashkankichi? Chay waynakuna kusaykita pampaymanta kutimuykansapa. Paykunallami kantapish pushashunkisapa pampashuk.

¹⁰Chay oralla Safirapish Pedrupa ñawpakninpi urmashpa wañurkan. Chay waynakuna chayamushpankuna paytapish tarimurkansapa wañudutana. Chaypina Safirapa kuerpunta pusharkansapa kusanpa ladunpi pampak.

¹¹Chaypina chay wañushkankunata yachashpankuna tukuy runakuna *Jesukristuta kreyik runakunapish sukaman manchakurkansapa.

**Chay alli yachachikuk runakuna
aypa almirana layakunata
rurarkansapa.**

¹²Chaymanta Jesuspa aklladu yachachikukkuna runakunapa ñawpakninkunapi aypa almirana *milagrukunata rurarkansapa. *Tata Diospa wasinpi Salomon Alarpi amañaksapa tantanakuyta. ¹³Aypa runakuna paykunata kuyashpankuna willarkansapa alli rurak runakuna kanankunata. Chaymanta wakin runakuna manchakurkansapa paykunawan tantanakuyta. ¹⁴Chaymanta aypa ullkukuna warmikuna Jesukristuta kreyirkansapa.

¹⁵Chaypina chay runakuna unku dukunata kamillankunapi pusharkansapa

kallikunapi churak Pedru pasashpa sombran apiptin alliyachinankunapa. ¹⁶Chaymanta tukuy Jerusalemna ladun llaktakunamanta aypa runakuna shamurkansapa unku dukunata pushamushpankuna. Supay unkuchishkan runakunata pish pusharkansapa chay alli yachachikukkuna alliyachinankunapa. Chashna pushaptinkuna paykunaka tukuyta alliyachirkansapa.

**Awtoridarkuna chay alli
yachachikuk runakunata
micharkansapa ama
yachachikunankunapa.**

¹⁷Chaypina *saserdotekunapa kamachikuknin *saduseokunawan sukaman piñakurkansapa chay alli yachachikuk runakuna aypa unku dukunata sanuyachiptinkuna. ¹⁸Chayrayku chay alli yachachikuk runakunata apichishpankuna pusharkansapa llaktapa karselninpi churak. ¹⁹Chay tuta Tata Diospa *angelnin karselpa punkunta kicharishpa llukshichirkansapa. ²⁰Willarkansapa:

—Rillaychi Tata Diospa wasinman. Chaypi tukuy runakunata yachachimuychi Jesukristuta kreyishpa mana tukuy niyukta kawsanankunata.

²¹Chay angel willashkanshina paykunaka tutapacha rirkansapa Tata Diospa wasinpi yachachikuk.

Chaypi yachachikuykaptinkuna saserdotekunapa kamachikuknin saserdotemasinkunawan *judiyu *ansianunkunata kayachirkansapa parlanankunapa. Tantanakushpankuna guardiyakunata kacharkansapa karselpi wichkadu yachachikuk runakunata pushamuk. ²²Chay guardiyakuna karselpi chayashpankuna mana niman suk runata tarirkansapachu. Chashna chunllata tarishpankuna kutirkansapa ansianunkunata willak:

²³—Chay karselta tarishkanisapa alli wichkaduta. Soldadukuna punkunta allita kuydaykashkasapa. Chaypina punkuta kicharishpaynikuna karsel ukupi mana ni pita tarishkanisapachu.

²⁴Chashna guardiyakuna willaptinkuna saserdotekunapa sinchi kamachikukninwan, Tata Diospa wasinta kuydakunapa kamachikukninwan sinchi saserdotekuna sukwan sukwan tapunakurkansapa:

—¿Imashnatí chay runakunaka llukshishkasapa? ¿Kunanka imachami tiyan?

²⁵Chashna tapunakuykaptinkuna suk runa paykunapi chayashpa willarkansapa:

—Karselpi wichkachishkaykichi runakunaka Tata Diospa wasinpi tukuy runakunata yachachiykansapa.

²⁶Chaypina Tata Diospa wasinta kuydak guardiyakunapa kamachikuknin chay guardiyakunawan rirkansapa maskak. Chaypi tarishpankuna mana nimanachirkansapachu manchakushpa chay runakuna ruminchanankunata. Chaypina allillapi ansianunkunaman pusharkansapa. ²⁷Chaypi chayaptinkuna chay sinchi kamachikuk saserdoteka willarkansapa:

²⁸—Ñukaykunaka sinchita willashkaykichi ama Jesuspa yachachikushkanta nima rurashkanta ni pita yachachinaykichipa. ¿Imapatí yachachikuyllapi katinkichi? Kay Jerusalemni kawsak runakunata sukamanna yachachiykanchi. Chaymanta ñukaykunata chatawaykanchi Jesusta wañuchishkaynikunata.

²⁹Chashna willaptinkuna Pedruka chay yachachikukmasinkunawan aynirkansapa:

—Ñukaykunaka Tata Dios willawashkankunallata ruranisapa. Chayrayku kankunata mana kasushkaykichichu.

³⁰Kankunaka Jesusta suk kruspi chakatashpa wañuchichirkankichi. Chaymanta awilunchikunapa Tata Diosninmi chay wañuchichishkaykichi Jesusta kawsachimushka. ³¹Chashna Tata Dios Jesusta kawsachimushpa willarkan alli ladunpi tiyarinanpa. Willarkan paylla *israel runakunata kamachiwananchikunapa salvawananchikunapa. Chashna Jesus salvakuk kaptin uchanchikunata wanaptinchi-kuna payka perdonawanchisapa.

³²Ñukaykuna allita willaykaykichi Jesukristu salvawakninchikuna kananta. Tata Diospa Espiritunpish chashnallami willashunkichi. Tata Diosta kasuptinchi-kuna Espiritunta kachamun yanapawananchikunapa.

³³Chashna Pedru willaptinkuna chay kamachikuk runakunaka piñakushpan-kuna sukaman munarkansapa wañuchiyta. ³⁴Paykunawan karkan suk *fariseo runa Gamayel. Chay Gamayelka Moisespa killkashkankunata yachachikuk runa karkan. Chay llaktapi kawsak runakuna payta riksishpa rimarkansapa alli yachachikuk runa kananta. Chay Gamayelka shayarishpa willarkansapa suk ratupa Pedruta Juanta llukshichinankunapa. ³⁵Chaypina chay kamachikukmasinkunata willarkansapa:

—Judiyumasinikuna, amarapish kay runakunata wañuchishpaykichira allita yuyaykuychi. ³⁶¿Manachu yuyankichi chay runa Teyudasta? Payka rimarkan sinchi kamachikuk kananta. Chusku pachak runakuna paytaka katirkansapa. Chaypina chay *romano awtoridarkuna Teyudasta wañuchiptinkuna katiknin runakuna chayta chayta nitikurkansapa. Chaypina tukuy ruranayashkankuna tukurkan.

³⁷Chaymanta yuyaychi chay Galileamanta runa Judasta. Gobiernu tukuy runakunata yupanankuna diyakunapi

payka aypa runakunata willarkansapa payllata katinankunapa. Aypa runakuna payta katiptinkuna awtoridarkuna wañuchichirkansapa. Chaypina katikninkuna chayta chayta nitikurkansapa. ³⁸Chayrayku willaykichi ama nimata chay yachachikuk runakunata ruraychichu. Paykuna kikinkunamanta yachachikushpankunaka suk tiempukamanmi chunllayankasapa. ³⁹Chaymanta Tata Diosmanta kaptin kankunaka manami atipankichichu chunllayachiyta. Kuydanakuychi ama Tata Diosta rabyachinaykichipa.

Chashna Gamayel willaptinkuna chay kamachikuk runakunaka kasurkansapa. ⁴⁰Chaypina chay yachachikuk runakunata kayachishpankuna asutichirkansapa. Sinchita willarkansapa amana kutin Jesuspa shutinpi nimata yachachikunankunapana. Chashna willashpankuna kacharirkansapa.

⁴¹Chaypina chay yachachikuk runakuna chay kamachikuk runakunamanta kushikuyuru llukshirkansapa. Sukaman kushikurkansapa Jesukristuta kasushkanrayku sufrishpankuna.

⁴²Chaymanta tukuy diya Tata Diospa wasinpi wasinkunapipish yachachikuk-sapa Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta.

**Jesusta kreyik runakuna kanchis
runakunata akllarkansapa
yanapanankunapa.**

6 ¹Chay tiempo Jesusta kreyik runakuna ashwanta aypayarkansapa. Suk kreyikukkuna *griego rimak karkansapa. Sukkuna *hebreo rimak karkansapa. Chay griego rimak runakuna sientishpa rimarkansapa paykunamanta ashwan aypa kullkita chay hebreo rimak viyudakunata kushkankunata. ²Chashna rimaptinkuna chay chunka ishkey yachachikuk runakunaka tukuy kreyikuk

runakunata tantanachirkansapa.

Paykunata willarkansapa:

—Ñukaykunaka Tata Diospa rimananta yachachikunisapa. Manami allichu kanman yachachikunaynikunata sakishpa kullkita patumakunaynikunapa.

³Chayrayku, wawkinikuna, paninikuna, kankunamanta kanchis runakunata akllaychi mana nimayuk runakunata kullkita patumakunankunapa. Tata Diospa Espiritunta alli kasuk mana llullakuk alli yachak runakunata akllaychi. ⁴Chashna chay kanchis runakunata akllaptikichi ñukaykuna katishasapa orashpalla Tata Diospa rimananta yachachikuyllapi.

⁵Chashna chay yachachikuk runakuna willaptinkuna Jesusta kreyik runakunaka almitirkansapa. Chaypina akllarkansapa Estebanta. Payka *Jesukristuta alli kreyik runa karkan. Tata Diospa Espiritunta allita kasushpa kawsak. Chaymanta akllarkansapa Felipita, Prokorota, Nikanorta, Timonta, Parmenasta, Nikolasta. Chay Nikolaska Antiokiya llaktamanta karkan. Payka mana *judiyu kaykashpa judiyukunapa yachachikunanta aypa watatana katirkan.

⁶Chay kanchis runakunata akllashpankuna chay chunka ishkay yachachikuk runakunaman pusharkansapa. Paykunaka makinkunata chay aklladu runakunapa umankunapi churashpa Tata Diosta roygarkansapa sukaman yanapanankunapa.

⁷Chaymanta Tata Diospa rimananta sukaman yachachikuptinkuna Jerusalempi Jesukristuta kreyik runakuna sukaman ayparkansapa. Aypa *saserdotekunapish Jesusta kreyirkansapa.

**Chiknik runakuna Estebanta
pusharkansapa
kamachikukninkunapi chatakuk.**

⁸Chaymanta Tata Diospa Espiritun sukaman yanapaptin chay runakunapa

ñawpakninkunapi Estebanka atiparkan aypa almirana *milagrukunata rurayta.

⁹Chashna almirana milagrukunata ruraptin suk runakuna kallarirkansapa Estebanwan ayninakuyta. Chay runakunaka suk tantanakunankuna wasipi tantanakuksapa. Chay wasipa shutin karkan Kacharidukunapa Wasin. Suk ayninakuk runakuna Sirene llaktamanta, Alejandriya llaktamanta, Silisia partimanta, *Asia partimanta karkansapa. ¹⁰Chay runakuna Estebanwan sukaman ayninakushpankunapish mana atiparkansapachu upallayachiyta. Tata Diospa Espiritun sukaman yanapaptin Estebanka atiparkan sukaman allita yachachiysapata. ¹¹Chashna mana upallayachiyta atipashpankuna suk runakunata kullkita pagararkansapa chatanankunapa Esteban Tata Diosta Moisesa washanchaykananta.

¹²Chay llullakuk runakuna chayta rimashpa *ansianukunata, Moisespa killkadunta yachachikukkunata, chay llaktapi kawsak runakunata sukaman turbachirkansapa. Paykunaka Estebanta apishpankuna pusharkansapa kamachikukninkunapi chatakuk. ¹³Chaypina chay llullakuk runakunaka chatashpankuna willarkansapa:

—Kay runaka sukaman washanchashpa riman kay *Tata Diospa wasin Moisespa killkadun mana alli kanankunata. ¹⁴Chaymanta uyarishkanisapa rimaptin chay Nasaretmanta Jesus Tata Diospa wasinta urmachinanta. Chaymanta uyarishkanisapa rimaptin Jesus Moises yachachiwashkanchikunata chikan layatana yachachiwananchikunata.

¹⁵Chashna chatakuykaptinkuna chay kamachikuk runakunawan tukuy chay tantanakudu runakunaka Estebanta chaparkansapa. Uyanta kawarkansapa iden suk *angelpa uyanshina lliptyaptin.

**Esteban chay kamachikuk
runakunata sukaman
yachachirkansapa.**

7 ¹Chaypina chay sinchi kamachikuk *saserdoteka Estebanta tapurkan:

—Chay runakunaka ¿kuskatachu chatashushkasapa?

²Chashna tapuptin Estebanka willarkansapa:

—Wawkinikuna, tataynikuna, mash uyariwaychi. Chay runakunaka llullakuykansapa. Mana tukuyniyukta kawsak Tata Diosninchikuna ñawpa awilunchi Abrahampi rikurirkan Mesopotamia llaktanpi kaptin manara Haran llaktaman riptinra. ³Chashna rikurishpa willarkan: “Aylluykikunata sakishpa kay llaktaykimanta llukshiy. Kawachinayni llaktaman rillay.”

⁴Chashna Tata Dios willaptinna Abrahamka Kaldea llaktanmanta llukshirkan Haran llaktapi kawsak. Chay Haranpi tatana wañurkan. Chaymanta tatan wafuuptin Tata Dioska kay kawsaykananchikuna llaktaman pushamurkan. ⁵Kay llaktapi kawsaykaptinpi mana paypachu karkan. Chay tiempu manara nima wambrayukra kaykaptinpi Tata Dioska willarkan wañushkanwasha kay llakta miraknikunapa kananta.

⁶Chaymanta Tata Dioska Abrahamtaka willarkan: “Miraknikikuna suk chikan llaktaman rinkasapa mana llaktayuk runakunashina kawsanankunapa. Chusku pachak watata chay chikan llaktapi kawsak runakuna paykunata sukaman trabajachishpankuna sufrichinkasapa.”

⁷Chaymanta Tata Dioska Abrahamtaka willarkan: “Ñukami chay miraknikunata sufrichik runakunata kastigashasapa. Chashna kastigaptinikuna chay miraknikunaka chay

llaktamanta llukshinkasapa. Chaypina kay llaktaman shamushpankuna ñukata sirviwashpankuna kawsankasapa.”

⁸Chashna Tata Dios Abrahamwan paktuta rurashpa willarkan tukuy ullku wambrakunata pusak diyayuk kaptinkuna señalachinankunapa. Chayrayku wambran Isak nasiptin pusak diyayuk kaptin Abrahamka señalarkan. Chaymanta Isakpish wambran Jakobota señalarkan. Chaymanta Jakobopish wambrankunata señalarkansapa. Jakobopa wambrankunamanta chunka ishkey ayllunkuna mirashkanchisapa.

⁹Jakobopa wambrankuna ñukanchikunapa ñawpa awilunchikunami. Paykunaka wawkin Joseta chiknishpa rantikurkansapa Egipto llaktaman pushanankunapa. Chashna rantikuptin kunapish Tata Dioska Josetaka sukaman yanaparkan. ¹⁰Tata Diosmi tukuy sufrishkankunamanta surkurkan. Tata Dios sukaman yanapartin Joseka alli yachak karkan. Chashna yachaysapa kashpa Egiptopi kamachikuk *Faraonta kushichirkan. Chayrayku Faraonka Joseta kuyashpa churarkan kikinpa wasinpi Egipto llaktapish kamachikunapa.

¹¹Chashna Jose kallariptin kamachikuyta Egiptopi tukuy Kanaan llaktapi sinchi yarkay tiyarkan. Chaypina chay awilunchikuna Kanaan llaktapi kawsaykashpankuna mana nima mikunankunata tarirkansapanachu. ¹²Chashna sinchi yarkay tiyartin Jakoboka yacharkan Egiptopi *trigu tiyananta. Chayrayku wambrankunata kacharkansapa triguta rantinankunapa. Chay awilunchikuna chayrak rishpankuna manara wawkin Josetaka riksirkansapachachu.

¹³Chaymanta ishkeynin kuti riptinkuna Joseka chayrak willarkan-

sapa wawkinkuna kananta. Chaypira chay kamachikuk Faraonka yacharkan maykan kastami Joseka nishpa.

¹⁴Chaymanta Joseka wawkinkunata willarkan tatan Jakobota tukuy familyankunata pushamunankunapa Egiptopi kawsanankunapa. Jakobopa familyankunaka kanchis chunka pichka runakuna karkansapa. ¹⁵Chashna Jose willakuptin Jakoboka tukuy familyankunawan rirkansapa Egiptopi kawsak. Chaymanta chay llaktallapi wañurkan. Chayllapi chay chunka ish kay wambrankunapish wañurkansapa. ¹⁶Jakobo wañuptin Joseka tukuy wawkinkunawan kuerpunta pusharkansapa Jakobopa llaktan Sikempi pampak. Ñawpa tiempu chay Sikem llaktapi Abrahamka aypa kullkiwan Hamorpa wambrankunamanta suk terrenuta rantirkan. Chay terrenupi Jakobopa kuerpunta pamparkansapa.

¹⁷Chaymanta Jakobopa ñetunkuna Egiptopi kawsashpankuna sukaman aypata mirarkansapa. Aypa watakunata chay llaktapi kawsashkankunawasha pishillana illarkan Tata Dios Abrahamta willashkantashina rurananpa. ¹⁸Chaypina Egiptopi chikan kamachikuk runa yaykurkan. Payka Josetaka mana riksirkanchu unay tiempu wañudu kaptinna. ¹⁹Chay kamachikuk awilunchikunataka sukaman llullachishpa sufrichirkansapa. Mana munarkanchu miranankunapa. Chayrayku willarkansapa tukuy chayrak nasidu ullku wambrankunata wishchunankunapa wañunankunapa.

²⁰Chay tiempupi Moiseska nasirkan. Tata Dioska chay wambrataka sukaman kuyarkan. Chaypina kimsa killata tatan maman wasinpi pakashpa wiwarkansapa. ²¹Chaypina manana pakayta atipashpankuna suk sestupi churashpa yakupi kacharirkansapa. Chay yaku

mañanpi chay kamachikuk Faraonpa shipashnin tarishpa kikinpa wawantashina wiwarkan. ²²Chay shipash wiwaptin Moiseska tukuy chay egipto runakunapa yachanankunata allita yachakurkan. Wiñashpa alli rimakuk alli yachaysapa runa karkan.

²³Chaymanta Moiseska chusku chunka watayuk kashpa rirkan *israelmasinkunata kawak. ²⁴Paykunapi chayashpa kawarkan suk egipto runa suk israel runata sukaman makaykaptin. Chayta kawashpa Moiseska israelmasinta amachak rishpa chay egipto runata wañuchirkan. ²⁵Payta wañuchishpa yuyarkan: “Israelmasinkuna yachankasapa Tata Dios ñukata kachamuwashkanta chiknik runakunamanta llukshichinaynipasapa.” Chashna Moises yuyaptin chay israelmasinkunaka mana yacharkansapachu Tata Dios kachashkanta.

²⁶Chaymanta kayantin Moiseska tarirkansapa ish kay israel wawkipura makanakuykaptinkuna. Rakinachiysapata munashpa willarkansapa: “Kankuna wawkipura kaykashpa ¿imapati makanakuykankichi?”

²⁷Chashna Moises michaptinkuna chay israelmasinta makaykak runa Moisesta tankakushpa willarkan: “Ariya ¿piti willashushka shamunaykipa juesninikuna kamachiwakinikuna kanaykipa? ²⁸¿Kayna chay egipto runata wañuchishkaykitashinachu wañuchiwanayanki?”

²⁹Chayta uyarishpa Moiseska manchakurkan. Chayrayku nitikushpa Madian partiman rirkan. Chay partipi mana llaktayuk runashina kawsarkan. Chaypi kawsaptin ish kay wambrankuna nasirkansapa.

³⁰Chaymanta chusku chunka wata washan suk chunlla pampapi Sinai urku ladunpi Moiseska karkan. Chaypi suk

taksha kaspi kawarkan rawraykaptin. Chay rawraykak ukumanta Tata Diospa *angelnin rikurirkan. ³¹Chaypina Moiseska sukaman almirashpa manchakuykashpa laduncharkan ashwan allita kawananpa. Chashna ladunchaykaptin uyarirkan Tata Dios willaptin: ³²“Ñukami kani chay ñawpa awiluykikuna Abrahampa Isakpa Jakobopa Tata Diosnin.”

Chashna Tata Dios willaptin Moiseska manchakuywan chukchukushpa chay taksha kaspi rawraykakta manana kawanayarkannachu. ³³Chaypina Tata Dioska willarkan: “Ushutaykikunata surkuy kay urku ñukapa kaptin. ³⁴Ñukaka israel wambraynikunatami allita kawani. Paykuna Egiptopi sukaman llakishpa kawsaykansapa. Uyarishkani sukaman llakishpa wakaptinkuna. Chayrayku Egiptoman kachayki chay wambraynikunata llukshichinaykipasapa.”

³⁵Ñawpata chay israelmasinkunaka Moiesta mana munashpankuna willarkansapa: “¿Piti willashushka juesnikuna kamachiwakinikuna kanaykipa?” Tata Diospa angelnin chay taksha kaspi rawraykak ukumanta willashpa Moisesllata kacharkan Egipto llaktaman rinanpa. Willarkan israelmasinkunata chay llaktamanta llukshichinankunapa.

³⁶Moiseslla chay ñawpa awilunchikunata Egiptomanta llukshichirkansapa. Chusku chunka watata chay llaktapi, chay Puka Kochata chimbaypi, chay chunlla chakidu pampapi Moiseska aypa almirana *milagrukunata rurarkan.

³⁷Moisesllami chay israelmasinkunata willarkansapa: “Tata Diosmi miraknichimanta suk runata akllanka ñukashina alli yachachikuk kananpa.” ³⁸Chay israel runakuna chay chunlla pampapi kawsaptinkuna chay Sinai urkupi suk

angel Moisesllata yachachirkan imashnami runakuna Tata Diosta kasushpa kawsankasapa nishpa. Chaymanta Moiseslla chay ñawpa awilunchikunata tukuy chaykunata yachachirkansapa. Chaymanta paylla tukuy chaykunata killkarkan ñukanchikunapish yachananchikunapa.

³⁹Chashna Moises Tata Diospa rimananta yachachikuptinpish chay ñawpa awilunchikunaka manami munarkansapachu kasuyta. Egiptoman munarkansapa kutiyllata. ⁴⁰Chashna Egiptoman kutinayashpankuna Aronta willarkansapa: “Manami yachanisapachu maymanmi rishka chay Egiptomanta llukshichimuwakninchikuna Moiseska. Chayrayku diosninikunata rurapaysapa pushawanankunapa.”

⁴¹Chashna chay runakuna willaptinkuna Aronka kurimanta beshekuta rurarkan. Chayta ruraptin chay runakuna kaymi diosninchikuna nishpa kuyarkansapa. Chaymanta wiwa animalninkunata wañuchishpankuna chay kurimanta ruradu beshekuta kuyashpankuna fiestata rurarkansapa. ⁴²Chayta kawashpana Tata Dioska paykunamanta suchurkan. Sakirkansapa luserukunata diosninkunatahina kuyanankunapa. Chashnallami ñawpa alli yachachikuk runakunapa librunpi riman:

“Israel wambraynikuna, chay chunlla allpapi chunka chusku watata purirkankichi.

Chaypi wiwa animalnikunata wañuchishpaykichi manami ñukatachu kuyawashkankichi.

⁴³Ñukata kuyawanaykichimanta chikankunata kuyarkankichi. Molok diosta taksha wasinpi churashpa purichirkankichi. Chay luseru Refanta kuyarkankichi. Kikikichi rurashkaykichi dioskunata kuyarkankichi.

Chayrayku Babilonia llaktamanta ashwan karu llaktakunaman pushashkaykichi chaypi kawsanaykichi.

⁴⁴Chay chunlla chakidu allpapi chay ñawpa awilunchikunapa tiyarkan animalkunapa karapankunamanta ruradu wasin Tata Diosta kuyanankunapa. Tata Dioska Moiestaka willarkan kawachishkantashina chay wasita ruranankunapa. ⁴⁵Chay ñawpa awilunchikuna chay wasitaka aypa watakunata purichiksapa.

Chaymanta Moises wañuptin Josue kamachikuk kiparirkan. Josue kamachikuptin Tata Dios awilunchikunata yanaparkansapa Tata Diosta mana kreyik runakunata makashpa kallpachinankunapa. Chay allpapi kawsashpankuna chay kamachikuk Davidpa tiempunkaman chay karapamanta ruradu *Tata Diospa wasinta kuydarkansapa. ⁴⁶Chay ñawpa kamachikuk Davidka Tata Diosta sukaman kushichirkan. Suk alli wasita sukaman ruranayarkan ñawpa Jakobomanta mirakninkuna chaypi Tata Diosta kuyanankunapa. ⁴⁷Chashna David ruranayaptinpush wambran Salomon Tata Diospa wasinta rurarkan. ⁴⁸Chashna Salomon wasita ruraptinpush sielupi kawsak Tata Dioska mana runakuna rurashkan wasipichu kawsan.

^{49,50}Suk ñawpa alli yachachikuk runa killkarkan:

“Tata Dioska riman:

Ñukaka altu sielupi tiyarishpa tukuy runakunapa sinchi kama-chikukninmi kani.

Ñukallami tukuy allpapi tiyakta rurashkani.

Chayrayku ¿imashnatí runakuna rurashkan wasipika kawsayman? Kankuna mana atipankichichu rurayta samanayni wasita.”

⁵¹Chashna rimashpa Esteban yachachikuyllapi katirkan:

—Kankunaka chay ñawpa awiluykichishina Tata Diosta mana kreyinayankichichu nima kasunayankichichu. Tata Diospa Espirituntapish mana kasunayankichichu. ⁵²Chay ñawpa awiluykichika tukuy alli yachachikukkunata sufrichirkansapa. Chay alli yachachikuk runakuna yachachikurkansapa chay alli rurak Jesus shamunanta. Chaypina Jesus shamuptin rantikushpa kankunaka wañuchirkanchi. ⁵³Kankunaka angelkunamanta Tata Diospa rimananta chaskishpaykichipish mana kasunkichichu.

Chay chiknik runakuna Estebanta ruminchashpa wañuchirkansapa.

⁵⁴Chashna Esteban chay kamachikuk runakunata willaptinkuna kirunkunata mukushpankuna sukaman rabyakurkansapa. ⁵⁵Chashna orana Esteban sieluta chapashpa Tata Diospa Espiritun yanapartin Tata Diosta llipyakpuruta kawarkan. Jesustapish kawarkan Tata Diospa alli ladunpi shayariduta. ⁵⁶Chaypina chay runakunata willarkansapa: —Mash kawaychi. Ñukaka kawaykani sieluta kicharinakuduta. Chaypi Tata Diospa wambranta Tatanpa alli ladunpi kawaykani.

⁵⁷Chashna Esteban willaptinkuna chay runakunaka rinrinkunata wichkashpankuna sinchita kaparikurkansapa. Rabyakushpankuna Estebanta apirkansapa. ⁵⁸Payta aysashpankuna chay llaktamanta llukshichishpankuna rumincharkansapa. Paykuna sawa llachapankunata surkukushpankuna suk runa Saulota kurkansapa kuydapunankunapa. ⁵⁹Chay chiknik runakuna ruminchaykaptinkuna Estebanka orashpa willarkan:

—A Señor Jesus, ñukaka wañuykani-nami. Chaskiwayna.

⁶⁰Chayta rimashkanwasha kunkuri-kushpa sinchita rimashpa Tata Diosta willarkan:

—¡A, Tata Dios, kay wañuchiwak runakunataka perdonaysapa!

Chashna willashpa Estebanka wañurkan.

Saulo Jesukristuta kreyik runakunata sufrichirkansapa.

8 ^{1,2}Chashna chay chiknik runakuna Estebanta wañuchiypaktinkuna Saulopish rimarkan allimi wañuchinankunaka. Esteban wañuptinna *Jesukristuta kreyik runakuna sukaman wakakushpa pamparkansapa.

Chay diyamanta Jerusalemipi kawsak runakuna Jesukristuta kreyik runakunata chiknishpa kallarikansapa sufrichiya. Chayrayku paykuna manchakuywan Judea partiman *Samaria partiman nitikurkansapa. Paykuna nitikushpankunapish chay alli yachachikuk runakuna mana nitikurkansapachu. ³Chaykamanka Sauloka Jesukristuta kreyik runakunata chiknishpa sukaman sufrichirkansapa. Wasin wasinpi yaykushpa ullkukunata warmikunata apirkansapa pushanankunapa karselpi wichkachik.

Felipi Tata Diospa rimananta yachachikurkan Samaria llaktapi.

⁴Chashna Jesukristuta kreyik runakuna Jerusalemanta nitikushpankuna maypicha chayashpankuna yachachikuksapa Jesukristu salvakuk kananta.

⁵Felipi nitikushpa Samaria partipi ashwan atun llaktapi chayarkan. Chaypi chayashpa Jesukristu yachakushkanta kallarikkan yachachikuyta. ⁶Chay llaktapi kawsak runakuna sukaman kushikushpankuna aypa *milagrukunata ruraptin kawashpankuna Felipita allita

uyarirkansapa. ⁷Felipika aypa supayadu runakunatapish alliyachirkansapa. Chay supaykuna unkuchishkan runakunamanta kaparikushpa llukshirkansapa. Chaymanta aypa mana kuyuy atipak aypa mana puriy atipak runakunata alliyachirkansapa. ⁸Chashna aypa unkudukunata sanuyachiptinkuna chay llaktapi kawsakkuna sukaman kushikurkansapa.

⁹Chay llaktapi kawsarkan suk runa Simon. Ñawpa chay Simonka ñakakushpa kawsak. Ñakakushpa aypa runakunata llullachishpa kreyichirkan sumak yachayuk kananta. ¹⁰Tukuy chay llaktapi kawsakkuna taksha atun paytaka sukaman allita uyarishpa willaksapa: “Tata Dios yanapartin kay runaka sukaman yachaysapami.”

¹¹Aypa watakunata chay Simonka ñakakushpa chay runakunata llullachirkansapa. Chayrayku willashkankunata sukaman manchashpankuna kasuksapa.

¹²Chay llaktapi Felipika yachachikurkan Tata Dios kamachikuk kananta Jesukristu salvakuk kananta. Chaypina aypa ullkukuna warmikuna yachachikunanta kreyishpankuna bawtisakurkansapa.

¹³Chay Simonpish Jesukristuta kreyishpa bawtisakurkan. Chashna bawtisakushpa Felipiwana tantalla purirkan. Sukaman almirarkan Felipi almirana milagrukunata ruraptin.

¹⁴Chaypina Jerusalemipi chay yachachikuk runakunaka yacharkansapa Samariapi aypa runakuna Tata Diospa rimananta kreyinankunata. Chayta yachashpankuna Pedruwan Juanta kacharkansapa ashwan allita yachachikunankunapa. ¹⁵Pedruwan Juanka Samariapi chayashpankuna Tata Diosta roygarkansapa chay mushuk kreyikukunapish Espiritunta chaskinankunapa. ¹⁶Chay runakuna

Jesupa shutinllapira bawtisakurkansapa. Tata Diospa Espiritunka manara paykunaman shamurkanrachu.

¹⁷Chaypina Pedruwan Juan chay runakunapa umankunapi makin kunata churaptinkuna Tata Diospa Espiritunta chaskirkansapa.

¹⁸Chayta kawashpa chay Simonka Pedruta Juanta kullkita pagaranayarkan. ¹⁹Willarkansapa:

—Ñukatapish yachachiwaychi atipanaynipa runakunapi makin kunata churaptini Tata Diospa Espiritunta chaskinankunapa.

²⁰Chashna willaptinna Pedruka willarkan:

—Kanka yuyanki ñukata kullkita pagarawaptiki Tata Dios yanapashunaykita. Chashna yuyaykuptiki Tata Dios sukaman kastigashunka. ²¹Tata Diospa ñawpakninpi mana alli yuyayuk runa kanki. Chashna yuyaykuptiki payka mana yanapashunkichu. ²²Chay mana alli yuyanaykimanta wanashpa Tata Diosta roygay perdonashunaykipa. ²³Ñukaka kawayki uchaykillapira kaptiki. Kunankaman ñakakushkaykita mana wanankichu.

²⁴Chashna Pedru willaptin Simonka aynirkan:

—Kankunaka Tata Diosta roygapaychi ama rimashkaykichitashina kastigawanpanpa.

²⁵Chay llaktapi Juanwan Pedruka Tata Diospa rimananta allita yachachikurkansapa. Chaymanta Samaria partipi aya llaktillukunapi Jesus yachachishkankunata yachachikuylapi rirkansapa Jerusalenpi chayanankunakaman.

Felipi Etiopiya llaktamanta kamachikuk runata yachachirkan.

²⁶Chaymanta Pedruwan Juan kutishkankunawasha Tata Diospa *angelnin Felipita willarkan:

—Rillay Jerusalemanta Gasa rina ñanta. Chay ñanka chunlla chakidu partita rin.

²⁷Chashna chay angel willaptinna Felipika rirkan. Chay ñanpi suk Etiopiyamanta runawan tinkunakurkan. Chay runaka Etiopiya llaktapi kamachikuk warmipa kullkinta kuydak karkan. Payka Tata Diosta kuyak rishkanwasha Jerusalemanta llaktanman kutiyarkan. ²⁸Kaballu aysaptin karrunpi tiyaridu riykarkan. Chashna karrunpi riykashpa ñawpa yachachikuk Isaiyaspa killkadunta leyiykarkan.

²⁹Chaypina Tata Diospa Espiritunka Felipitaka willarkan:

—Mash chay karruta ladunchay.

³⁰Chaypina Felipi ladunchashpa uyarirkan chay ñawpa Isaiyaspa killkadunta leyiykaptin. Chaypina chay runataka tapurkan:

—¿Ariya entiendinkichu kay killkadu leyiykanaykita?

³¹Chashna tapuptionna chay runaka aynirkan:

—Mana ni pi yachachiwaptinka ¿imashnatí atipasha entiendiyta?

Chaypina Felipita roygarkan karrunpi yaykushpa ladunpi tiyarinanpa. ³²Chay runa Tata Diospa rimanan leyishkanka kashna riman:

“Tata Diosmanta shamudu runata suk ovejatashina pusharkansapa wañuchik.

Suk oveja mana nima kaparinchu millwanta tipiptinkuna.

Chashnashina Tata Diosmanta shamudu runata sufrichiptinkuna mana nima kaparinkancho.

³³Paytaka asichishpankuna pinkachirkansapa.

Mana nima uchayuk kaptinbish kastigarkansapa.

Wañuchishkankunarayku payta kreyikkuna mana yupaypa layata aypayankasapa.”

³⁴Chayta leyishkanwasha chay Etiopiyamanta runaka Felipita tapurkan:

—May willaway. Chay ñawpa yachachikuk runaka ¿kikipachu killkarkan chikan runapachu?

³⁵Chaypina Felipika chay runa leyishkan Isaiyaspa killkadunmanta yachachirkan Jesus salvakuk kananta.

³⁶Chaypina riykashpankuna suk yakuta kawashpa chay runaka Felipita willarkan:

—Mash kaway chay yakuta. ¿Manachu kay yakupika ñukata bawtisawankiman?

³⁷Chaypina Felipika aynirkan:

—Tukuy shunku Jesukristuta kreyiptikika bawtisashkayki.

Chashna willaptin chay runaka aynirkan:

—Ñukaka kreyini Jesus Tata Diospa wambran kananta.

³⁸Chashna willaptin Felipika almitirkan bawtisayta. Chaypina chay runaka karrunta shayachiptin ishkantinkuna chay yakuman rirkansapa. Chaypi Felipika chay runata bawtisarkan.

³⁹Chaymanta bawtisashkanwasha yakumanta llukshiptinkuna Tata Diospa Espiritunka Felipitaka suk partiman pusharkan. Chay runa manana Felipita kawashpash kushikuypuru llaktanman kutirkan.

⁴⁰Tata Diospa Espiritun Asoto llaktapi Felipita churarkan. Chay Asotomanta rishpa llaktan llaktanpi Jesus yachachikushkanta rirkan yachachikuypi Sesareapi chayanan kaman.

**Jesukristu Saulota kayarkan
payta katinanpa.**

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Chaykamanka Saulo sinchita piñakushpa sukaman jorachirkan-sapa *Jesukristuta kreyik runakunata

wañuchinankunapa. Paykunata wañuchinayashpa *saserdotekunapa kamachikukninman rirkan. ²Payta mañarkan kartata kunanpa Damasko llaktaman rishpa tantanakunankuna wasikunamanta Jesukristuta katik ullkukunata warmikunata apinanpa. Yuyarkan Jerusalemman pushashpa karselpi wichkachinankunapa.

³Chay kamachikuk kartata kuptinna Sauloka Damaskoman riykarkan. Chay llaktapi chayanayaykaptin raslla sielumanta paypi sukaman llipyamurkan. ⁴Chayta kawashpa Sauloka allpakaman urmarkan. Chaypina uyarirkan willaptin:

—Saulo, Saulo ¿imapatí chikniwashpa sufrichiwaykanki?

⁵Chashna willaptin Sauloka tapurkan:

—¿Pití kanki, Señor?

Chaypina chay willak runaka aynirkan:

—Ñukaka Jesusmi kani. Kanka ñukata chikniwashpayki sufrichiwaykanki.

⁶Atarimushpa Damaskoman rillay.

Chaypi suk runa yachachishunki imatami ruranki nishpa.

⁷Saulopa purikmasinkuna paywan parlaykak runata uyarishpash mana ni pita kawarkansapachu. Chayrayku sukaman manchakurkansapa.

⁸Saulo allpamanta atarimushpa manana atiparkannachu kawakuyta. Chayrayku chay purikmasinkunaka makinmanta apishpa Damaskoman pusharkansapa. ⁹Chaypi chayashpa Sauloka kimsa diyata karkan mana kawakushpa mana nimata mikushpa nimata upyashpa.

¹⁰Chay Damaskopi Ananiyas kawsarkan. Payka Jesukristuta kreyik runa karkan. Jesuska payta rikchadunpi muskuyninpinishina rikurishpa kayarkan:

—¡Ananiyas!

Chashna kayaptin aynirkan:

—Señor ¿imatatí willawanki?

¹¹Chashna ayniptin Jesuska willarkan:

—Rillay Kuska shutiyuk kallita.

Chaypi suk runa Judas kawsan. Paypa wasinpi tapukuy Tarso llaktamanta Saulota. Chaypimi payka Tata Diosta oraykan. ¹²Muskuyninpushina kanta kawashushka ladunchashpa makikita paypi churaptiki kashkan allita kawakunanpa.

¹³Chashna Jesus willaptin Ananiyaska willarkan:

—Señor, aypa runakunami willawashkasapa Jerusalenpi chay runa tukuy kanta kreyishuk runakunata sufrichiykankunata. ¹⁴Kunanka kayman shamushka saserdotekunapa kamachikukninkunapa kartata apamushpa. Payka tukuy kanta kreyishuk runakunata pushanayan karselpi wichkachiwanakunapa.

¹⁵Chaypina Jesuska willarkan:

—Rillay tukuy willashkaynita rurak. Ñukami chay runataka akllashkani mana *judiyu runakunata yachachikunanpa ñuka salvakuk kanaynita. Paymi chay runakunapa kamachikukninkunata tapish judiyu runakunata yachachinkasapa. ¹⁶Chaymanta paytaka willasha ñukata kreyiwashpa sukaman sufrinanta.

¹⁷Chashna Jesus willaptin Ananiyaska uyarishpa Saulota rirkan kawak. Chay wasipi chayashpa Saulopa umanpi makinta churashpa willarkan:

—Wawkini Saulo, chay shamushkayki ñanpi rikurishuk Jesusmi kachamuwashka shamunaynipa kawakniki atipanaykipa kashkan allita kawakuyta. Tata Diospa Espiritunka kanpi yaykunka yanapashunaykipa.

¹⁸Chashna oras Saulopa ñawinmanta challwa karapan laya urmaptin kawakurkan. Chaypina atariptin Ananiyaska bawtisarkan.

¹⁹Bawtisakushkanwasha mikushpana sinchiyarkan. Chaypina Jesusta kreyik runakunawan suk diyakunata Damaskopi kiparirkan.

Damaskopi Saulo kallarirkan yachachikuyta.

²⁰Chaymanta Damaskopi tantanaku-nankuna wasikunapi Sauloka kallarirkan yachachikuyta Jesukristu Tata Diospa wambran kananta. ²¹Chashna yachachikuptin tukuy runakuna sukaman almirashpankuna willanakurkansapa:

—¿Manachu kay runaka Jesusta kreyik runakunata Jerusalenpi sukaman sufrichishka? ¿Manachu payka kayman-pish shamushka Jesusta kreyikkunata apinayashpa pushanankunapa saserdotekunapi chatakuk?

²²Chashna rimaptinkunapish Sauloka mana manchakushpa ashwan allita yachachikurkan. Damaskopi kawsak judiyu runakunata allita entiendichirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta. Chashna allita yachachikuptin paykuna sukaman turbakurkansapa.

Damaskomanta Saulo nitikurkan.

²³Chashna aypa diyakunata Saulo yachachikuptinna judiyukuna yuyaykurkansapa wañuchinankunapa. ²⁴Chaypina Sauloka yacharkan tukuy diya tukuy tuta chay llaktamanta pirkapa llukshinan punkunkunapi shuyaykankunata wañuchinankunapa. ²⁵Chayrayku suk tuta Jesusta kreyikmasinkuna suk atun sestupi churashpa chay llaktapa pirkanmanta urayachirkansapa. Chashnamanta Sauloka chay chiknik runakunamanta kishpirkan.

Jerusalenpi Saulo yachachikurkan.

²⁶Chaymanta Sauloka Damaskomanta nitikushpa rirkan Jerusalenpi yachachi-

kuk. Chaypina Jesusta kreyikmasinkunawan tantanakunayarkan. Paykuna Saulota mancharkansapa mana kreyishpankuna Jesusta kreyik kananta.

²⁷Chashna manchaptinkuna Bernabe paytaka pusharkan chay alli yachachikuk runakunapi riksichik. Willarkansapa:

—Kay runapish Jesukristuta kreyikmasinchikunami. Señorninchi Jesukristumi ñanpi paypi rikurishpa parlachirkan. Chaypina Damaskopi payka mana manchakushpa yachachikushka Jesus salvakuk kananta.

²⁸Chashna Bernabe willaptinkuna almitirkansapa paykunawan tantalla yachachikuypi purinankunapa. Chaypina Sauloka Jerusalempi sukaman allita mana manchakushpa yachachikurkan Jesus salvakuk kananta. ²⁹Chashna yachachikuypi purishpa *griego rimana-yuk judiyukunawan parlaypi ayninakuypi yachachiksapa. Paykunaka mana kreyishpankuna wañuchinayarkansapa. ³⁰Chayta yachashpa Jesusta kreyikmasinkuna Sesareaman pusharkansapa. Chaymanta Sesareamanta Tarso llaktanman kacharkansapa.

³¹Chay tiempu Judea partipi, Galilea partipi, *Samaria partipi manana ni pi Jesukristuta kreyikkunata sufrichirkansapanachu. Chayrayku sukaman kushikushpalla Jesukristupa yachachikunankunata ashwan allita yachakurkansapa. Tata Diosta kuyashpa kawsarkansapa. Chaymanta Tata Diospa Espiritun yanapaptinkuna ashwan aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa.

Pedru Eneasta sanuyachirkan.

³²Chaymanta Pedruka llaktan llaktan rirkan Jesukristuta kreyikmasinkunata kawak. Chashna rishpa Lida llaktapi chayarkan. ³³Chaypi tarirkan suk runa Eneasta. Payka pusak watatana mana

kuyuyta atipashpa kamanpi siridu kawsarkan. ³⁴Pedruka payta willarkan:

—Eneas, Jesukristumi alliyachishunki. Atarimushpa kamaykita allichay.

Chashna Pedru willashkan oralla Eneaska atarimurkan. ³⁵Tukuy Lida llaktapi Saron llaktapi kawsak runakuna kawarkansapa Eneas atarimushkanta. Chayrayku Jesukristuta kreyirkansapa.

Pedru Dorkasta kawsachimurkan.

³⁶Chay tiempu Jope llaktapi suk warmi Tabita kawsarkan. Chay Tabitapa shutin griego rimaypi Dorkas. Paypish Jesukristuta kreyik karkan. Chay warmika allita rurashpa mana nimayuk runakunata yanapashpa kawsak. ³⁷Chay warmika unkushpa wañurkan. Chaypina kuerpunta armachishpankuna wasi altuynin kuartupi churarkansapa. ³⁸Chay Jope llaktaka Lida llaktamanta mana karupichu karkan. Pedru chay Lida llaktapi kawsaykarkan. Chaypina Jesukristuta kreyik runakuna yachashpankuna Pedru chaypi kananta ishkay runakunata kacharkansapa willak:

—Utkashi Jope llaktaman rinki.

³⁹Chashna willaptinkuna Pedruka paykunawan rirkan. Chaymanta Jopepi chayashpankuna maypicha Dorkaspa kuerpun churadu kuartuman pusharkansapa. Chaypina aypa viyudakuna wakashpankuna Pedruta ladunchashpa Dorkas sirashkan lllachapakunata kamisakunata kawachirkansapa.

⁴⁰Chaypina Pedruka tukuy chay wakakuykakkunata llukshichishpa kunkurikurkan Tata Diosta mañananpa. Chaymanta wañuduta chapashpa willarkan:

—¡Tabita, atarimuy!

Chashna willaptin Dorkaska ñawinkunata kicharishpa Pedrutaka kawarkan. Payta kawashpa tiyarirkan. ⁴¹Chashna

tiyariptin Pedruka makinmanta apishpa atarichirkan. Chaymanta Jesukristuta kreyikkunata tukuy viyudakunata kayashpankuna Dorkasta kawsadutana kawachirkansapa.

⁴²Tukuy chay Jope llaktapi kawsakuna yacharkansapa Dorkas kawsamushkanta. Chayrayku aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa.

⁴³Chaymanta aypa diyakunata chay llaktapi karapakunata allichak runa Simonpa wasinpi Pedruka kiparirkan.

Pedru rirkan Korneliota yachachik.

10 ¹Sesarea llaktapi kawsarkan sukruna Kornelio. Payka Italia llaktamanta aypa soldadukunapa kapitannin karkan. ²Chay Kornelioka tukuy familyanwan Tata Diosta allita kuyashpa kawsaksapa. Payka tukuy diya Tata Diosta kuyashpa orarkan. Aypa kullkiwan *judiyu runakunata yanapaksapa.

³Suk diya chawpi diya washan muskuyninpushina Tata Diospa *angelninta kawarkan payman shamuptin. Chay angelka willarkan:

—¡Kornelio!

⁴Chashna willaptin Kornelio angelta chapashpa sukaman manchakushpa tapurkan:

—Señor ¿imatatí willawanayanki?

Chashna tapuptin angelka aynirkan:

—Tata Diosmi orashkaykikunata

uyarishka. Chaymanta mana nimayukunata yanapaptiki sukaman kushikun.

⁵Chayrayku willashunki Jope llaktaman suk runata kachay suk runa Simonta pushamunanpa. Paypa suk shutinka Pedru. ⁶Payka tokayun Simonpa wasinpimi. Chay tokayunka trabajan karapakunata allichashpa. Wasinka manllayba kochapa mañanpimi. Pedru shamushpana willashunki imatami ruranki nishpa.

⁷Chay angel rishkanwasha Kornelioka suk sirviknin soldaduta ishkay wiwachunkunata kayarkansapa. Chay soldaduka Tata Diosta kasushpa kawsak. ⁸Paykunata chay kawashkanta parlachishpa Jopeman kacharkan.

⁹Kayantin Jope llaktaman chay runakunaka rirkansapa. Chayanayaykaptinkuna chawpi diyata wasi sawanman Tata Dioswan parlak Pedruka rirkan. ¹⁰Chawpi diyana kaptin sukaman yarkashpa mikunayarkan. Chaypina mikunanta yanunankunakaman muskuyninpushina kawarkan sieluta kicharikuuptin. ¹¹Kawarkan sielumanta allpaman suk atun katanatashina chuskuntin puntankunamanta watadu urayamuptin. ¹²Chay katana ukunpi rikchak laya animalkuna tiyarkan. Sukkuna chusku chakiyukkuna karkansapa. Sukkuna aysanakushpa purikkuna karkansapa. Sukkuna pawak animalkuna karkansapa. ¹³Pedru chaykunata kawaykashpa suk vosta uyarirkan willaptin:

—¡Pedru, atarimuy! Chay animalkunata wañuchishpa mikuy.

¹⁴Chaypina Pedruka willarkan:

—A, Señor, manami chaykunataka mikushachu. Manami niman suk kuti chay laya millaypa animalkunata mikushkanichu.

¹⁵Chashna Pedru willaptin kashkan sielumanta willamurkan:

—Tata Dios rimaptin chay animalkuna allimi mikunaykipa ama rimaychu mana alli mikuna kananta.

¹⁶Kimsa kuti Pedruka chayta kawarkan uyarirkan. Chaymanta chay kawashkan katanaka kashkan sielumana kutirkan. ¹⁷Chaymanta Pedruka sukaman yuyaykushpa yachanayarkan imatami Tata Dios entiendichinayan nishpa. Chashna yuyaykuykaptinllara Kornelio kachashkan runakunaka chay

Simonpa wasin punkupi chayamurkansapa. Paykunaka tapukuykarkansapa maypimi Simonpa wasinka nishpa.

¹⁸Chay wasi punkunpi sinchita rimakushpa tapukurkansapa:

—¿Kay wasipichu Simon Pedruka?

¹⁹Chaypina Pedru chay kawashkanta yuyaykuykaptinllara Tata Diospa Espiritunka willarkan:

—Mash uyariway. Kimsa runakunami sukaman maskashuykansapa.

²⁰Atarishpa urayay. Mana manchakushpayki paykunawan tantalla llaktankunaman rillay. Ñukami paykunataka kachamushkani kanta pushashunankunapa.

²¹Chayta uyarishpa Pedruka wasi sawanmanta urayashpa Kornelio kachashkan runakunataka willarkansapa:

—Ñukami kani maskaykanaykichi runaka. ¿Imapatí munawankichi?

²²Chaypina paykunaka willarkansapa:

—Shamushkanisapa kapitan Kornelio kachamuwaptinkuna. Payka Tata Diosta allita kuyashpa allita rurashpa kawsan. Chayrayku tukuy judiyukuna paytaka munansapa. Tata Diospa angelnin paytaka willashka kayachishunampa wasinman rishpa yachachikunaykipa.

²³Chashna willaptinkuna Pedruka chay wasipi yaykuchirkansapa. Chay tuta paywan kiparirkansapa. Chaymanta kayantin Pedru Jopepi kawsak

*Jesukristuta kreyikmasinkunawan chay runakunawan rirkansapa. ²⁴Jopemanta llukshishpankuna kayantinra Sesarea llaktapi chayarkansapa. Chaypi Kornelioka ayllunkunata amigunkunata tantanachishpa Pedruta shuyaykarkan.

²⁵Chay wasipi Pedru chayanayaykaptinna Kornelioka llukshirkan chaskik. Paypa ñawpakninpi kunkurikiran kuyanampa. ²⁶Chaypina Pedruka willarkan:

—¡Shayariy! ¡Ama chashna kuyaway-chu! Ñukapish kanshina runallami kani.

²⁷Chaypina Pedruka paywan parlaypi wasinpi yaykushpa aypa tantanakudu runakunata tarirkan. ²⁸Paykunataka willarkansapa:

—Kankunaka yachankichi ñukaykuna judiyu runakuna kankuna mana judiyu runakunawan tantanakushpaynikuna uchallikunaynikunata. Chashna kaptinpi Tata Diosmi yachachiwashka ama ni maykan runakunata washanchashpa rimanaynipa mana alli kanankunata. ²⁹Chayrayku kayachiwaptikichi utkakashpa shamushkani. Kunanka yachanayani imapami kayachiwashkankichi nishpa.

³⁰Chashna tapuptin Kornelioka aynirkan:

—Ñami chusku diyana kashna ora ñukaka kay wasinipi mana nimata mikushpayni Tata Diosta oraykarkani. Chashna oraykashpayni chawpi diya washan suk llipyak llachapayuk angelta kawashkani. ³¹Payka willawashka: “Kornelio, Tata Dioska tukuy roygashkaykitami uyarishka. Chaymanta chay mana nimayukunata yanapaptiki kawashushka. ³²Chayrayku Jope llaktaman suk runata kachay Simonta pushamunampa. Paypa suk shutinka Pedrumi. Chay manllayba kocha mañanpi tokayun Simonpa wasinpi kawsan. Chay tokayunka trabajan karapakunata allichashpa.”

³³Chay angel chayta willawaptinna utkakushpa runakunata kacharkani maskashunankunapa. Allita rurashkanki shamushpayki. Kunanka tantanakudu kanisapa Tata Diospa ñawpakninpi. Tukuy Tata Dios willashushkanta munanisapa uyariyta.

**Pedru chay tantanakudu
runakunata yachachirkansapa.**

³⁴Chashna willaptin Pedruka paykunataka willarkansapa:

—Kunanka sukaman allitana yachani Tata Dios deverasta mana ñukaykuna judiyukunallatachu kuyawanankunata. Tukuy runakunata idenllata kuyawan-chisapa. ³⁵Judiyukunata mana judiyukunatapish chaskiwanchisapa payta kuyaptinchikuna allita rurashpa kawsaptinchikuna.

³⁶Tata Dios ñukaykuna judiyu runakunata willawarkansapa Jesukristuta kreyik runakunata perdonanankunata paywan tantalla kushikushpa kawsanan-kunapa. Jesukristuka tukuy runakunapa kamachikukninmi. ³⁷Kankunaka yachankichi Juan aypa runakunata yachachishkanta bawtisashkankunata. Chaymanta Jesus Galilea partimanta tukuy judiyukunapa llaktankunapi yachachikurkan. ³⁸Kankunaka yachanki-chi Tata Dios Espiritunta Nasaretmanta Jesusta kushkanta. Chashna Espiritunta kuptin Jesuska tukuy laya yachak tukuy laya atipak karkan. Tata Dios paywan kaptin rikchak laya allikunata rurashpa purirkan. Supay unkuchishkan runaku-natapish alliyachirkansapa.

³⁹Kankunata willaykaykichi Jerusalenpi Judea partipi Jesus rurashkanta kawashkaynikunata. Chay alli ruranakunata ruraptinpi payta chiknik runakuna suk kruspi chakatashpa wañuchirkansapa.

⁴⁰Chashna wañuchiptinkunapish Tata Dioska kimsa diyamanta kawsachimur-kan. Chaymanta ñukaykunapi payta rikurichirkan kawanaynikunapa.

⁴¹Manami tukuy runakunachu paytaka kawarkansapa. Kawsamushkanwasha ñukaykunalla paywan tantalla mikurka-nisapa upyarkanisapa. Tata Dioska ñawpamantapacha akllawarkansapa kawsamushkanta tukuy pita yachachi-naynikunapa.

⁴²Chashna Jesus kawsamushkanta kawaptinikuna Tata Dioska kachamu-

washkasapa tukuy runakunata yachachinaynikunapa: “Tata Dioska Jesusta churashka tukuy wañudu runakunapa tukuy kawsak runakunapa juesninkuna kananpa.” ⁴³Tukuy ñawpa yachachikuk runakunapish yachachikur-kansapa Jesus shamunanta. Rimarkan-sapa tukuy runakuna Jesusta kreyiptin-kuna Tata Dios uchankunamanta perdonanankunata.

Tata Dios Espiritunta mana judiyu runakunata kurkansapa.

⁴⁴Chashna Pedru yachachikuykaptinra tukuy chay uyarik runakunaman Tata Diospa Espiritunka shamurkan.

^{45,46}Chaypina chay runakunaka mana yachashkankuna laya rimanakunata rimashpankuna Tata Diosta alabarkan-sapa. Chayta uyarishpankuna Pedruwan shamuk judiyu runakuna sukaman almirarkansapa Tata Dios mana judiyukunatapish Espiritunta kushkan-rayku.

⁴⁷Chaypina Pedruka chay purikmasin-kunata willarkansapa:

—Ñukanchikuna kay runakunata mana atipanchisapachu michayta bawtisakunankunapa. Paykunapish ñukanchikunashina Tata Diospa Espiritunta chaskishkasapa.

⁴⁸Chaypina willarkansapa Jesukristupa shutinpi bawtisakunanku-napa. Bawtisakushkankunawasha paykunaka Pedruta sukaman roygarkan-sapa suk diyakunata paykunawan kiparinanpa.

Jerusalenpi Pedru Jesukristuta kreyik runakunata parlachirkansapa.

11 ¹Chaymanta Judeapi Pedrupa yachachikukmasinkuna tukuy Jesusta kreyik runakunawan yacharkan-sapa mana *judiyukunapish Tata Diospa

rimananta kreyishkankunata.

²Chayrayku Jerusalemman Pedru kutiptin judiyumasinkunaka payta piñayarkansapa. ³Chaypina tapurkan-sapa:

—¿Imapatí rishkanki chay mana judiyu runakunapa wasinpi yaykuk? ¿Imapatí paykunawan mikushkanki?

⁴Chashna tapuptinkuna Pedruka kallarinanmantapacha tukuy rurashkanta willarkansapa:

⁵—Ñukaka Jope llaktapi kashkani. Chaypina suk diya Tata Dioswan parlaykaptini muskuyninipishina suk atun katanatashina kawashkani. Chuskuntin puntankunamanta watadu karkan. Sielumanta ñukakaman urayamurkan. ⁶Ukunpi allita kawashpayni chusku chakiyuk animalkunata, puma laya animalkunata, aysanakushpa purik animalkunata, pawak animalkunata kawashkani. ⁷Chaypina uyarishkani suk runatashina willawaptin: “Pedru, ¡atariy! ¡Kay animalkunata wañuchishpa mikuy!”

⁸Chaypina aynirkani: “Manami mikushachu, Señor. Ñukaka niman suk kuti kay millanapa laya animalkunata mikushkanichu.”

⁹Chaypina sielumanta kashkan willawarkan: “Tata Dios rimaptin tukuy animalkuna alli mikunaykipa ama rimaychu millanapa laya kananta.”

¹⁰Kimsa kuti chay layallata kawashkani. Chaypina chay katanaka tukuy animalnintin sieluman alsanakurkan. ¹¹Chay oralla kimsa runakuna chayarkansapa chay kawsashkayni wasipi. Paykunaka Sesarea llaktamanta shamushkasapa maskawak.

¹²Chaypina Tata Diospa Espiritun willawashka paykunawan rinaynipa ama nimata manchashpa. Kay sokta wawkinchikunawan tantalla rishkani-sapa. Tukuy tantalla suk runapa wasinpi

yaykurkanisapa. ¹³Chay runaka parlachiwashkasapa imashnami wasinpi Tata Diospa *angelninta kawashka nishpa. Chay angelshi ñawpakninpi shayarishpa willarkan: “Suk runata kachay chay Jope llaktaman rinanpa Simonta pushamuk. Chay Simonpa suk shutinka Pedru. ¹⁴Paymi willashunka imashnami *Jesukristu kanta tukuy aylluykiwan tantallata salvashunkichi nishpa.”

¹⁵Chashna Kornelio willawaptin kallarirkani paykunata yachachiya. Chashna oras Tata Diospa Espiritunka paykunamanpish shamurkan iden ñukanchikunaman ñawpa shamushkan-shina. ¹⁶Chayta kawashpayni yuyashkani Señorninchi Jesus rimashkanta: “Allita willaykichi chay Juanka aypa runakunata yakullawan bawtisarkansapa. Chaymanta Tata Dios Espiritunwan bawtisashunkichi.”

¹⁷Ñukanchikuna Señorninchi Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dioska Espirituntaka kuwashkanchisapa. Chay mana judiyukunatapish Espirituntaka kushkasapa. Chashna Tata Dios Espiritunta paykunatapish kuptin ñukaka mana nimachu kani michanaynipa.

¹⁸Chashna Pedru willaptin chay Jerusalemni kawsak wawkinkuna upallayarkansapa. Chaypina Tata Diosta alabashpankuna willarkansapa:

—Tata Dios mana judiyukunatapish yanapashkasapa uchankunamanta wanashpa payta kreyinankunapa mana tukuyniyukta kawsanankunapa.

**Antiokiya llaktapi aypa runakuna
Jesukristuta kreyirkansapa.**

¹⁹Chay tiempu Estebanta wañuchishkankunawasha judiyu runakuna Jesukristuta kreyikkunata sukaman sufrichirkansapa. Chayrayku

Jesukristuta kreyik runakunaka nitikushpankuna Fenisia llaktaman Chipre ishlaman Antiokiya llaktaman rirkansapa kawsak. Chay llaktakunapi kawsashpankuna judiyumasinkunallata yachachirkansapa Jesukristu salvakuk kananta. Chikankunata mana yachachirkansapachu. ²⁰Paykuna judiyumasinkunallata yachachikuptinkuna sukkuna Chipre llaktamanta Sirene llaktamanta Antiokiyaman rirkansapa. Chaypi mana judiyu runakunatapish yachachirkansapa Señor Jesukristuta kreyiptinkuna Tata Dios perdonanankunata. ²¹Señorninchi Jesukristu yachachikuyta yanapapatin aypa runakuna mana alli rurashkankunata sakishpa payta kreyirkansapa.

²²Chaypina Jerusalempi Jesukristuta kreyikkuna chayta yachashpankuna Bernabeta Antiokiyaman kacharkansapa. ²³Bernabeka chaypi chayashpa kawarkan Tata Dios sukaman paykunata yanapaykanankunata. Chayta kawashpa sukaman kushikurkan. Chaypina willarkansapa tukuy shunku mana shaykushpa Señorninchita katinankunapa.

²⁴Bernabeka sukaman alli rurak runa karkan. Tata Diospa Espiritun yanapapatin Jesukristuta sukaman allita kreyishpa kawsarkan. Sukaman allita yachachikuptin ashwan aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa.

²⁵Chaymanta Tarso llaktaman Bernabeka rirkan Saulota maskak.

²⁶Payta tarishpa Antiokiyaman pusharkan. Ishkantinkuna suk watata chaypi Jesukristuta kreyik runakunawan kawsarkansapa. Aypa runakunata allita yachachirkansapa. Chay Antiokiya llaktapi kawsakkuna Jesukristuta kreyikkunata kallarikansapa shutiyachiyta Jesukristuta Katikkuna.

²⁷Chay tiempu Jerusalemmanta Antiokiyaman Tata Diospa rimananta

yachachikuk runakuna rirkansapa. ²⁸Suk yachachikuk karkan Agabo. Tata Diospa Espiritun yachachiptin payka shayarishpa rimarkan tukuy llaktakunapi sinchi yarkay tiyananta.

Chaymanta rimashkanshina chay ashwan sinchi kamachikuk Klaudiopa tiempunpi sinchi yarkay tiyarkan.

²⁹Chay yarkay tiyananta yachashpankuna Antiokiyapi Jesukristuta kreyikkuna yuyarkansapa Judeapi kawsak kreyikukmasinkunata kullkita kachanankunapa. Atipashkankunawan yanaparkansapa. ³⁰Chay tantachishkankuna kullkita Bernabewan Saulota kurkansapa Judea partipi *ansianukunaman apanankunapa.

**Chiknik runakuna Santiagota
wañuchishpankuna Pedruta
karselpi churarkansapa.**

12 ¹Chay tiempu chay kamachikuk *Herodes *Jesukristuta kreyikkunata kallarikkan sufrichiyapata.

²Chay Herodeska Juanpa wawkin Santiagota ishkay filuyuk machetiwan wañuchichirkan. ³Santiago wañushkanta yachashpankuna *judiyu runakuna sukaman kushikurkansapa. Chayta kawashpa Herodeska soldadukunata kacharkansapa Pedrutapish apinankunapa. *Paskua fiesta ukun Pedrutaka apichichirkan. Chay fiestapi judiyu runakuna mana *levadurayuk panta mikuksapa. ⁴Chaypina karselpi Herodeska wichkachichishpa chunka sokta soldadukunata willarkansapa chuskumanta chuskumanta diyapi tutapi kuydanankunapa. Herodeska yuyarkan chay fiesta washan tukuy runakunapa ñawpahninkunapi Pedruta wañuchichiyta. ⁵Chashna Pedru wichkaduta kuydaykaptinkuna Jesukristuta kreyikkunaka Tata Diosta sukaman roygarkansapa ama wañuchinankunapa.

**Karselmanta Tata Dios Pedruta
llukshichirkan.**

⁶Suk tutallana illarkan Herodes Pedruta chay runakunapa ñawpaknin-kunapi wañuchik pushananpa. Chay tuta Pedruka karselpi puñuykarkan ishkey soldadukunapa chawpinpi. Chay soldadukunapi ishkey kadenawan makinmanta watadu karkan. Chaymanta ishkey soldadukunaka karselpa punkuta kuydaykarkansapa.

⁷Chashna Pedru puñuykaptin Tata Diospa *angelnin chay karsel ukupi rikurirkan. Chaypina diyashina tukurkan. Chay angelka Pedrutaka kostillanpi takashpa rikchachishpa willarkan:

—¡Utkana atarimuy!

Chashna orana kadenakuna Pedrupa makinkunamanta paskakurkan.

⁸Chaypina angelka willarkan:

—Llachapakuyna. Ushutaykitapish churakuy.

Pedru llachapakuptinna angelka willarkan:

—Kapaykita churakushpa katiway.

⁹Chaypina Pedruka angelpa washanta katishpa mana yacharkanchu deverastachu manachu chay karselmanta llukshiykan nishpa. Yuyarkan muskuy-nin-pishina kawakuykananta. ¹⁰Chaypina Pedruka chay angelta katishpa soldadukunapa chawpinta pasarkan. Chaymanta ishkeynin punkuta kuydak soldadukunatapish pasarkansapa. Chaymanta chay karselpa fierrumanta ruradu punkunpi chayarkansapa. Chay punkuka kikinllamanta kicharinakurkan. Chashna kicharinakuptin llukshirkansapa. Chaypina suk kallita purishkankunawasha angelka Pedrutaka sapallanta sakirkan. ¹¹Chaypira Pedruka allita entiendishpa mana puñushpa muskukuykananta rimarkan:

—Kunanka allita yachani Tata Dios angelninta kachamushka kishpichichiwananpa. Payka shamushka Herodesmanta tukuy chay chikniwak judiyu runakunamanta kishpichichiwak.

¹²Chayta entiendishpa Juan Markospa maman Mariyapa wasinman rirkan. Chay wasipi aypa runakuna tantana-kushkasapa Tata Diosta sukaman royanankunapa ama Pedruta wañuchinankunapa. ¹³Pedru chay wasipi chayashpa punkumanta kayakurkan. Suk shipash Roda rirkan kawak pimi punkumanta kayakuyan nishpa.

¹⁴Chaypina rimananllamanta Pedruta riksishpa sukaman kushikuyninwan mana nima punkuta kicharishpa ukuman kallparkan. Rirkan avisakuk Pedru punkupi kananta. ¹⁵Chay wasi ukupi kak runakuna mana kreyishpankuna willarkansapa:

—¡Dementami kanki!

Chaypina payka willarkansapa deveras chaypi Pedru kananta. Chay runakunaka mana nima kreyishpa willarkansapa:

—Manami paychu. Paypa almanmi.

¹⁶Chaykamanka Pedruka punkumanta sukaman kayakuykarkan. Sukaman kayakuptin paykunaka punkuta kicharishpa Pedruta kawashpa sukaman almirarkansapa. ¹⁷Pedru makinwan señasta rurashpa upallayachirkansapa. Chaypina parlachirkansapa imashnami Tata Dios karselmanta surkushka nishpa. Chaymanta willarkansapa:

—Tukuy willashkaynita Santiagota Jesukristuta kreyikmasin chikunatapish parlachiychi.

Chashna willashpankuna chikan wasiman rirkan.

¹⁸Chaymanta pakariptin chay Pedruta kuydak soldadukuna manchakuywan turbachinakurkanansapa. Mana yacharkansapachu imashnami Pedru llukshishka nishpa.

¹⁹Chaypina Herodeska willarkansapa maskanankunapa. Manana tariyta atipaptinkuna Herodeska wañuchichirkansapa chay kuydakuk soldadukunata Pedruta mana allita kuydashkankunarayku. Chayta rurashkanwasha Judea partimanta llukshishpa rirkan Sesarea llaktapi kawsak.

Herodes wañurkan.

²⁰Chay tiempu chay kamachikuk Herodes Tiro llaktapi Sidon llaktapi kawsak runakunawan piñakurkan. Chay ishkey llaktakunapi kawsak runakuna Herodespa llaktanpi mikunankunata rantiksapa. Paykunawan piñakushpa Herodeska manana munarkannachu ni pi paykunata mikunankunata rantichinankunapa. Chayrayku paykunaka munarkansapa Herodesta perdonta mañayta. Chay ishkey llaktakunapi kawsakkuna Herodespa yanapaknin Blastota roygarkansapa Herodeswan perdonachinankunapa. Chashna roygaptinkuna Blastoka almitirkansapa Herodeswan perdonachiysapata.

²¹Chaypina Herodeska almitirkan churashkan diyapi chay runakuna rinankunapa paywan parlak. Chay churashkan diyaka Herodeska sukaman allimata mudakushpa chay allima tiyarinanpi tiyarirkan. Chaypina chay runakunata sukaman allimata rimakushpa uyarichirkansapa. ²²Chay runakunaka Herodesta kushichinayashpankuna sukaman sinchita rimashpa willarkansapa:

—Kay parlachiwakninchikuna runaka manami runamasinchikunachu. Payka suk diosmi.

²³Chashna chay runakuna willaptinkuna Herodeska sukaman kushikurkan. Mana nima Tata Diosta yuyashpa munarkan chay runakuna iden diostashina payta kuyanankunapa.

Chayrayku chay oraslla Tata Diospa angelnin Herodestaka unkuchirkan. Kurukuna mikuypin payka wañurkan.

²⁴Chay tiempu Jesukristuta kreyik runakuna Tata Diospa rimananta tukuy maypi yachachikurkansapa. Chayrayku ashwan aypa runakuna Jesusta kreyirkansapa.

²⁵Chaymanta Bernabeka Saulowan Jerusalenpi *ansianukunata chay apanankuna kullkita kushkankunawasha Juan Markosta pushashpa Antiokiyaman kutirkansapa.

Bernabe Pabluwan llaktan llaktan yachachikuypi purirkansapa.

13 ¹Antiokiyapi *Jesukristuta kreyikkunapi tiyarkan Tata Diospa rimananta yachachikukkuna. Paykunaka karkansapa Bernabewan Simon. Chay Simonpa suk shutin karkan Yana. Chaymanta suk yachachikuk karkan Sirene llaktamanta Lusio. Suk karkan Manaen. Payka Galileapa kamachikuknin *Herodeswan tantalla wiwadu karkan. Chaymanta suk yachachikukka karkan Saulo.

²Suk diyana paykunaka mana nimata mikushpa Señorninchi Jesukristuta kuyaykarkansapa. Chaypina Tata Diospa Espiritun willarkansapa:

—Ñukaka Bernabeta Saulota akllashkani chikan llaktakunaman rinankunapa yachachikuk. Chayrayku paykunata kachaychi munanaynita ruranankunapa.

³Chaypina paykunaka mana mikushpa sukaman orashpankuna Saulopa Bernabepa umankunapi makinkunata churarkansapa Tata Dios yanapanankunapa. Chaymanta kacharkansapa.

Bernabewan Saulo Chipre ishlapi yachachikurkansapa.

⁴Chaymanta Tata Diospa Espiritun kachaptin Bernabewan Sauloka

rirkansapa Seleusia llaktaman. Chay llaktamanta suk barkupi urayarkansapa Chipre ishlaman. ⁵Juan Markosta pusharkansapa puriyininkunapi yanapanankunapa. Chaymanta Chiprepi chayashpankuna chay kocha mañanpi Salamina llaktapi yaykurkansapa. Chaypina *judiyukunapa tantanakunankuna wasipi kallarikansapa Tata Diospa rimananta yachachikuyta.

⁶Chaymanta llaktan llaktan yachachikuyti tukuy chay ishlata purishpankuna chayarkansapa Pafos llaktapi. Chaypi suk judiyu ñakakuk runa Bar Jesusta tarirkansapa. *Griego rimaypi chay shutika Elimas. Payka sukaman llullakushpa rimak Tata Dios willashkanta yachachikuykananta. ⁷Chay llulla likidu runaka chay ishlapi kamachikuk runa Sergio Paulopa yanapaknin karkan. Sergio Pauloka sukaman yachaysapa runa karkan. Chayrayku Tata Diospa rimananta uyarinayashpa Bernabeta Saulota kayachirkansapa. Saulopa chikan shutin Pablu karkan.

⁸Chashna chay kamachikuk runa Bernabeta Saulota kayachiptinkuna chay ñakakuk Elimaska micharkansapa ama yachachikunankunapa. Payka manami munarkanchu chay kamachikuk runaka Jesukristuta kreyinanpa.

⁹Chaypina Tata Diospa Espiritun yanapaptin Pabluka chay ñakakuk runataka allita chapashpa willarkan:

¹⁰—Sukaman llulla likidu uchallikuk runami kanki. Supaypa munananllata rurashpa kawsanki. Mana munankichu ni pi allita rurashpa kawsananta. ¿Imapatí Tata Diosta katikkunata pantachichinki? ¹¹Kunanka Tata Dios kastigashunki. Kunanmantapacha suk tiempukaman mana kawakuy atipak kiparinki. Nima intita atipankichu kawayta.

Chashna Pablu willaptin chay ratu Elimaska mana kawakuy atipak

kiparirkan. Chaypina maskarkan suk runata makinmanta apishpa purichinanpa.

¹²Chay kamachikuk runaka chayta kawashpa Jesukristuta kreyirkan. Sukaman almirarkan Pablu Jesukristu yachachikushkanta yachachikuptin.

Bernabewan Pablu Pisidia partiman rirkansapa.

¹³Chaymanta Pafos llaktamanta llukshishpa Pabluka chay purikmasinkunawan barkupi rirkansapa Perge llaktaman. Chay Perge Panfilia partipi karkan. Chaypina Juan Markoska mana paykunawan rinayashpa Jerusalemman kutirkan.

¹⁴Bernabewan Pabluka Pergemanta llukshishpa Pisidia partipi tiyak Antiokiya llaktaman rirkansapa. Chaypina *samana diya judiyukunapa tantanakunankuna wasipi yaykushpa tiyarirkansapa.

¹⁵Chay wasipi kamachikuk runakuna Moisespa killkadunta ñawpa yachachikukunapa killkadunta leyirkansapa. Chayta leyishkankunawasha Bernabewan Pabluta willarkansapa:

—Wawkinikuna, kay runakunata yachachinayashpaykichika imatapish kaptin willaychi.

¹⁶Chashna willaptinkuna Pabluka atarishpa makinwan señata rurashpa upallayanankunapa willarkansapa:

—Judiyumasinikuna, chaymanta tukuy mana judiyu Tata Diosta kuyakkuna, allita uyariwaychi yachachiptinikuna. ¹⁷Tata Diosninchika ñawpa awilunchikunata akllarkansapa. Egipto llaktapi mana llaktayukshina kawsaykaptinkunallara Tata Dios yanaparkansapa aypata miranankunapa. Chaymanta Tata Dios sukaman sinchita yanaparkansapa Egiptomanta llukshinankunapa.

¹⁸Egiptomanta llukshishpankuna chusku chunka watata chunlla chakidu pampapi purishpa kawsarkansapa.

Mana allita rurashpa kawsaptinkunapish Tata Dioska kuydarkansapalla.

¹⁹Chaymanta Kanaanpi chayaptinkuna Tata Dioska yanaparkansapa kanchis llaktakunata kulluchinankunapa.

Chaymanta chay terrenunkunata chay ñawpa awilunchikunata kurkansapa.

²⁰Chaymanta chusku pachak pichka chunka watakunata Samuelpa tiempunkaman Tata Diospa churashkan jueskunapa mandunpi kawsarkansapa.

²¹Chaymanta ñawpa awilunchikuna Tata Diosta roygarkansapa suk runata churananpa sinchi kamachikukninkuna kananpa. Tata Dioska almitishpa Saulta churarkan chusku chunka watata sinchi kamachikukninkuna kananpa. Saulpa tatan karkan Sis Benjaminpa ayllunmanta.

²²Chaymanta Tata Dioska Saulta wishchurkan amana kamachikuk kananpa. Davidtana churarkan kamachikuk kananpa. Tata Dioska Davidpa rimarkan: “Isayipa wambran David kuyanukmasini. Paymi tukuy munanaynita ruranka.”

²³Chaymanta Jesuska chay kikin Davidpa mirakninmanta karkan. Unay tiempumantapacha Tata Dioska rimarkan suk salvakuk runata kachamunanta. Pay rimashkanshina Jesusta kachamurkan judiyu runakunata salvawananchikunapa.

²⁴Manarapish Jesus yachachikuyta kallariptin Juan judiyumasinkunata yachachirkansapa uchankunamanta wanashpa bawtisakunankunapa.

²⁵Wañunan diyakaman Juanka tukuy runakunata willarkansapa: “Ñukaka manami chay shuyanaykichi runachukani. Payka ñukamanta washatami shamunka. Ñukamanta ashwan tukuy

laya yachak kaptin ñukaka manami animukunichu ushutan waskanta paskayta.”

²⁶Pablu yachachikuyllapi katirkan:

—Wawkinikuna, Abrahammanta mirakmasinikuna, chikan llaktamanta Tata Diosta kuyak runakuna, allita uyariwaychi. Tukuy kankunata yachachiykichi Tata Diospa wambran Jesukristu salvakuk kananta. ²⁷Jerusalemni kawsak runakunawan tukuy paykunapa kamachikukninkuna Jesusta kawashpankunapish mana yacharkansapachu pimi nishpa. Tukuy samana diyakuna tantanakunankuna wasikunapi ñawpa yachachikukunapa killkadunkunata leyishpankunapish mana entiendirkansapachu. Chayrayku chay killkadunpi rimananshina Jesusta wañuchichirkansapa. ²⁸Jesuspa mana nima uchanta tarishpapish Pilatota willarkansapa wañuchichinanpa.

²⁹Chaymanta Tata Diospa killkadunpi rimashkantashina rurashkankunawasha suk runakuna Jesuspa kuerpunta krusmanta urayachimushpa pamparkansapa. ³⁰Chaymanta Tata Dios Jesustaka kawsachimurkan. ³¹Chaypina aypa diyakunata Jesuska purikmasinkunapi rikurirkan. Jesus manara wañuptin paykunaka Galileamanta Jerusalemman katirkansapa. Kunanka paykunami Jesus kawsakta kawashkankunata yachachikuykansapa.

³²Ñukaykunapish kay allima rimanata willaykaykisapa. Tata Dios ñawpa awilunchikunata willashkankunata ñami rurashkana. ³³Tata Dios Jesusta kawsachimushpa chay awilunchikunata willashkanta ñami rurashkana. Kunanka ñukanchikuna chay ñawpa awilunchikunapa mirakninkuna kashpanchikunapa chay Tata Dios rurashkantaka kawashkanchisapana. Chay ishkaynin salmopi Tata Dios Jesusta willarkan: “Kanka

wambraynimi kanki. Kantami akllashkayki kamachikuk kanaykipa.”

³⁴Ñawpa tiempu Tata Dioska rimarkan Jesusta kawsachimunanta ama kuerpun usunanpa. Killkadunpi rimarkan: “Ñuka mana llullachishpa Davidta alli willashkaynita rurasha.”

³⁵Chaymanta chikan salmopipish Davidka killkarkan: “A, Tata Dios, mana munankichu akllashkayki sirvishukpa kuerpun usunanpa.”

³⁶Wawkinikuna, yachankichi Davidka mana kikinpachu chayta rimarkan. Tata Dios willaptin Davidka tukuy chay tiempun kawsak runakunata yanaparkansapa. Chaymanta wañuptin maypicha tatanta awilunkunata pampashkankunapi pamparkansapa. Chashna pampaptinkuna paypa kuerpuna usurkan. ³⁷Chaymanta Tata Dios Jesusta kawsachimuptin kuerpun mana usushkachu.

³⁸Wawkinikuna, kunan yachanaykichi tiyan Jesus wañushkanmanta kawsamushkanrayku Tata Dios uchaykichimanta perdonashunkichi. Chayllatami ñukaykunaka yachachiykaykichi. ³⁹Moisespa kamachikushkankunata kasushpaykichipish mana atipankichichu uchaykichimanta salvanakuyta. Jesusllata kreyiptikichi Tata Dioska perdonashunkichi.

⁴⁰Chayrayku yachachishkaynikunata allita kasuychi ama Tata Dios kastigashunaykichipa chay ñawpa yachachikuk killkadunpi rimashkankunashina. Kashna Tata Dios rimashkanta killkarkansapa:

⁴¹ “Allita uyariwaychi, kankuna mana munawashpa asichiwak runakuna.

Manchakushpa nitikuychi.

Kawsaykanaykichi tiempu sukaman almirana layata kastigashkaykichi.

Suk runa chay kastiganaynita willashuptikichipish mana kreyinkichichu.”

⁴²Chashna Pablu yachachikushkanwassha chay judiyukunapa tantanakunakuna wasimanta chay purikmasinkunawan llukshirkansapa. Chashna llukshiptinkuna chay mana judiyu runakunaka roygarkansapa suk semanakaman samana diyapi paykunallata yachachinankunapa. ⁴³Chay roygak mana judiyukuna *Moisespa kamachikunankunata kasushpa iden judiyushina kawsaksapa. Chaypina chay tantanakunankuna wasimanta llukshishpankuna paykunaka aypa judiyukunawan Pabluta Bernabeta katirkansapa. Chaypina Pablu Bernabewan paykunata yachachirkansapa Tata Diosta kuyashpa mana shaykushpa katinankunapa.

⁴⁴Suk semana washan samana diya yaka tukuy chay llaktapi kawsakkuna tantanakurkansapa Tata Diospa rimananta uyarinankunapa. ⁴⁵Chay aypa mana judiyu runakuna tantanakuptinkuna chay judiyukunaka sukaman piñakurkansapa. Pabluta washanchashpa rimarkansapa yachachikunan mana alli kananta. ⁴⁶Chaypina Pabluka Bernabewan mana nima manchakushpankuna aynirkansapa:

—Tata Dios kachamuwashkasapa mana chikan runakunata yachachishpaynikunara judiyu runakunallata paypa rimananta yachachinaynipasapa. Chaymanta kankuna yachachinaynikunata mana munashpaykichi kikikichilla mana munankichichu Tata Dioswan mana tukuyiniyukta kawsayta. Chayrayku kunanka rinisapa mana judiyu runakunata yachachik. ⁴⁷Tata Dioska chaytapish willawashkasapa: “Ñukaka kanta lustashina churashkayki tukuy karu llaktakunapi yachachikunay-

kipa. Chashna yachachikuptiki tukuy kay allpapi kawsakkuna yachankasapa ñuka salvakuk kanaynita.”

⁴⁸Chayta uyarishpankuna chay mana judiyu runakunaka sukaman kushikushpankuna rimarkansapa:

—Pabluwan Bernabe yachachiwaykannanchikunaka sukaman allimami.

Chaypina Jesukristuta chaskinayak runakuna payta kreyirkansapa mana tukuyniyukta paywan kawsanankunapa.

⁴⁹Chashna modomanta tukuy chay partipi Pabluwan Bernabeka yachachikurkansapa Jesukristu salvakuk kananta. ⁵⁰Chayrayku suk judiyukuna paykunata sukaman piñayarkansapa. Tata Diosta kuyak warmikunata chay llaktapa kamachikukninkunata willarkansapa Pabluta Bernabeta sufrichishpa chay llaktamanta karkunankunapa. ⁵¹Chashna karkuptinkuna paykunaka chakinkunamanta susyakunata urmachishpankuna chay llaktamanta llukshirkansapa. Chayta rurashpa chay runakunata yachachiykarkansapa uchasapakuna kanankunata. Chay llaktamanta llukshishpankuna rirkansapa Ikonio llaktaman.

⁵²Chaykamanka chay kreyikuk runakunaka kushikuypuru karkansapa Tata Diospa Espiritun yanapaptinkuna.

Pabluwan Bernabe Ikonio llaktapi unayta kiparirkansapa.

14 ¹Chaymanta Pabluwan Bernabeka Ikonio llaktapi chayashpankuna *judiyukunapa tantanakunankuna wasipi yaykurkansapa. Chaypi Tata Diospa rimananta allimata yachachikuptinkuna aypa judiyukuna aypa mana judiyukunapish kreyikurkansapa. ²Chaymanta suk judiyukuna mana kreyikushpankuna chay mana judiyukunata llullachishpa willarkansapa Pabluwan Bernabe mana

allita yachachikunankunata.

³Chayrayku Bernabewan Pabluka unay tiemputa chay llaktapi kiparirkansapa ama ashwanta llullachinankunapa.

*Jesukristupi sinchikushpankuna yachachikurkansapa Tata Dios kuyanankunata. Chashna mana manchakushpa yachachikuptinkuna Tata Dioska yanaparkansapa almirana *milagrunata ruranankunapa.

⁴Ikonioipi kawsak runakunamanta sukkuna rimarkansapa Bernabewan Pablupa yachachikunan alli kananta. Sukkuna chay judiyukunata katirkansapa. ⁵Chaypina chay mana kreyikuk judiyukunapish chay mana judiyukunawan awtoridarkunaman rirkansapa paktanakunankunapa. Rimarkansapa Bernabewan Pabluta makashpa ruminchanankunapa. ⁶Chayta yachashpa Bernabewan Pabluka nitikurkansapa Likonia partipi Lистра llaktaman Derbe llaktaman. ⁷Tukuy chay llaktakunapi allita yachachikurkansapa Jesukristu salvakuk kananta.

Lистра llaktapi Pabluta ruminchashpa wañuchinayarkansapa.

⁸Lистра llaktapi Bernabewan Pablu chayashpankuna suk runata tarirkansapa. Payka nasishkanmantapacha wakllidu chakiyuk kashpa mana puriyta atipakchu. ⁹Chay runa tiyaridu uyarirkan Pablu yachachikuptin. Chaypina Pabluka chay runata chapashpa yacharkan Jesukristuta tukuy shunka kreyinanta. Chayrayku yacharkan Tata Dios alliyachinanta. ¹⁰Chashna yachashpa Pabluka chay runataka sinchita willarkan:

—¡Atarishpa kuskata shayariy!

Chashna Pablu willaptin chay runaka tiyaridunmanta brinkashpa shayarirkan. Chaypina kallarikan kuskata puriyta.

¹¹Chay runata alliyachishkanta kawashpankuna chay runakuna kikin Likonia rimanankunapi sinchita willarkansapa:

—¡Sielumanta dioskuna urayamushkasapa runashina tukushpankuna!

¹²Chaypina Bernabetaka diosninkuna Seyuspa shutinpi shutiyachirkansapa. Chaymanta Pablutaka diosninkuna Hermespa shutinpi shutiyachirkansapa ashwan alli yachachikuk kashkanrayku.

¹³Chay llaktapa yaykunanpi chay diosninkuna Seyus kuyanankuna wasi tiyarkan. Chaypina Seyuspa *saserdoten torokunata pusharkan. Sartadu sisakunata apamurkan. Chay runakunawan chay torokunata munarkansapa wañuchiyta Pabluwan Bernabeta diostashina kuyanankunapa. ¹⁴Chashna kuyanayaptinkuna Bernabewan Pabluka sukaman turbakushpankuna llachapankunata llikirkansapa ama diostashina kuyanankunapa. Chaypina chay runakunapa chawpinkunapi yaykushpa sinchita willarkansapa:

¹⁵—Kankuna ¿imapatí diostashina kuyawanayankichi? Nukaykunapish kankunashina runakunallami kanisapa. Shamushkanisapa yachachiknikichi chay mana kawsak diosnikichita sakishpa kawsak Tata Diosta kreyinaykichipa. Payllami tukuy allpata sieluta manllayba kochata tukuy laya chaykunapi tiyakta rurashka. ¹⁶Unay tiemputa Tata Dioska almitirkansapa tukuy runakuna kikinkunapa munananllata rurashpa kawsanankunapa. ¹⁷Chashna almitishpapish paylla tamyachishpa tukuy laya tarpudukunata pukuchin kushikushpa mikunaykichipa. Tata Dios rikchak laya allikunata kushushpaykichi entiendichishunkichi pay alli yachak kananta.

¹⁸Chashna Pablu willaptinkunapish chay runakunaka munarkansapalla torokunata wañuchishpa paykunata kuyaysapata.

¹⁹Chashna ora Antiokiyamanta Ikoniomanta Pabluta chiknik judiyukuna chayarkansapa. Paykunaka chay runakunapa yuyayninkunata waklichirkansapa kuyanayashkankunamanta chikninankunapa. Chashna chiknishpa Pabluta rumincharkansapa. Chaypina wañudu nishpana chay llakta washanman aysarkansapa.

²⁰Chaymanta Jesukristuta kreyikmasinkuna Pablupa ladunpi tantanakurkansapa. Chaypina payka atarishpa kashkan chay llaktapi yaykurkan. Kayantinna Bernabewan tantalla Derbe llaktaman rirkansapa.

²¹Chaymanta Derbepi allita yachachikuptinkuna aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa. Chay llaktapi yachachikushkanwashka kashkan Listraman Ikonioman Antiokiyaman kutirkansapa kreyikukmasinkunata chapak. ²²Tukuy paykunata kashkan allita animuchirkan-sapa. Yachachirkansapa mana shaykushpa Jesukristullata kreyinankunapa. Willarkansapa:

—Rikchak layata sufrishpanchikuna Tata Diospa mandunpi yaykunchisapa.

²³Chaymanta tukuy chay llaktakunapi Bernabewan Pabluka chay kreyikkunamanta akllarkansapa alli rurak runakunata yachachikuk *ansianunkuna kanankunapa. Suk diyakuna mana nimata mikushpa Tata Diosta orashpa chay kreyikuk ansianukunata Jesukristupa makinpi churarkansapa.

**Pabluwan Bernabe Siria partipi
Antiokiya llaktaman kutirkansapa.**

²⁴Chaymanta Pisidia partita pasashpa Panfilia partipi chayarkansapa. ²⁵Perge llaktapi Tata Diospa rimananta allita yachachikurkansapa. Chaymanta Atalia llaktaman rirkansapa. ²⁶Chay llaktakunapi yachachikushkankunawasha suk barkupi Antiokiyaman kutirkansapa.

Chay llaktamanta ñawpa tiempu Jesukristuta kreyik runakuna paykunata kacharkansapa Tata Dios yanapaptinkuna allita yachachikunankunapa.

²⁷Chay llaktapi chayashpankuna Bernabewan Pabluka Jesukristuta kreyikkunata tantanachirkansapa. Chaypina parlachirkansapa Tata Dios tukuy layapi yanapashkankunata. Parlachirkansapa Tata Dios yanapaptinkuna mana judiyukunatapish yachachishkankunata. Willarkansapa paykunapish Jesukristuta kreyishkankunata.

²⁸Chaymanta unay tiempta Pabluwan Bernabeka chaypi Jesukristuta kreyikmasinkunawan kiparirkansapa.

**Jerusalen llaktapi aya
yachachikukkuna
tantanakurkansapa.**

15 ¹Chay tiempu Judea partimanta suk runakuna Antiokiya llaktaman rishpankuna *Jesukristuta kreyikmasinkunata yachachirkansapa:
—Kankuna mana señaladu runakuna kashpaykichi Moisespa yachachikunanta kasushpa señalachinaykichi tiyan. Chaypira Tata Dios uchaykichimanta perdonashunkichi.

²Chayta yachachikuptinkuna Pabluwan Bernabeka paykunawan sinchita ayninakurkansapa mana munashpa chay layata yachachikunankunapa. Chashna ayninakuptinkuna Jesukristuta kreyikkunaka Pabluta Bernabeta suk wawinkunata kacharkansapa Jerusalenman. Paykunaka rirkansapa Jesukristu akllashkan yachachikuk runakunata *ansianukunata kawak. Rirkansapa tapuk allichu manachu mana *judiyu runakuna señalachinankunankunapa.

³Chashna chay Jesukristuta kreyik runakuna kachaptinkuna Pabluwan

Bernabeka Jerusalenman rirkansapa Fenisia partita *Samaria partita pasashpankuna. Chay partikunapi kreyikmasinkunata parlachirkansapa aya mana judiyu runakuna ñawpa amañanakunata sakishpankuna Jesukristuta kreyinankunata. Chashna parlachiptinkuna chay runakuna sukaman kushikurkansapa.

⁴Chaymanta Jerusalenpi chayaptinkuna Jesukristuta kreyikmasinkuna, chay yachachikukkuna, chay ansianukuna kushikushpa chaskirkansapa. Chashna chaskiptinkuna Pabluwan Bernabeka parlachirkansapa Tata Dios sukaman yanapashkankunata.

⁵Chaypina Jesukristuta kreyik *fariseokuna shayarishpa willarkansapa:

—Tukuy mana judiyu Jesukristuta kreyikmasinchikuna señalachinankunakuna tiyan. Chaymanta *Moisespa kamachikunankunata kasunankuna tiyan.

⁶Chaypina Jesukristu akllashkan yachachikuk runakuna tukuy ansianukunawan tantanakurkansapa chay fariseokuna rimashkanta parlanankunapa allichu manachu nishpa.

⁷Sukaman parlanakushkankunawasha Pedruka shayarishpa willarkansapa:

—Wawkinikuna, kankunaka allita yachankichi ñawpa kankunamanta Tata Dios ñukata akllawashkanta mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa. Jesukristu salvakuk kananta yachachikuptini paykunapish kreyikurkansapa. ⁸Chashna yachachiptini Tata Dios Espiritunta ñukanchikunatashina paykunatapish kushkasapa. Chayta rurashpa tukuy yuyayninchikunata yachak Tata Dios kawachiwashkanchisapa chay mana judiyu runakunatapish chaskinankunata. ⁹Tata Dios ñukanchikunatashinalla paykunatapish munansapa. Paykuna Jesukristuta kreyishkan-

kunarayku Tata Dioska perdonashkasapa. ¹⁰Chashna Tata Dios paykunata perdonaptinkuna ¿imapati willaykankichi Moisespa kamachikunankunata kasunankunapa? Chashna willashpaykichi Tata Diostami piñachiykankichi. Nima ñukanchikuna nima awilunchikuna atipashkanchisapachu chay kamachikunankunata kasuyta. ¹¹Mana kasuyta atipaptinchikunapish allita yachanchisapa Señor Jesus kuyawashpanchikuna uchanchikunamanta perdonawananchikunata. Mana judiyu runakunatapish chashnalla perdonansapa.

¹²Chashna Pedru willaptinkuna tukuy chay tantanakudu runakunaka upallalla kiparirkansapa. Chaypina Pabluwan Bernabeka parlachirkansapa Tata Dios yanapaptinkuna mana judiyukunawan kashpankuna aypa almirana *milagrunakuna rurashkankunata.

¹³Chashna Pabluwan Bernabe willaptinkuna Santiago willarkansapa: —Wawkinikuna, allita uyariwaychi. ¹⁴Wawkinchi Simonka willawashkanchisapana imashnami Tata Dios kallarirkan mana judiyu runakunata yachachiyta. Tata Dioska paykunamantapish sukkunata akllaykan wambrankuna kanankunapa.

¹⁵Ñawpa tiempu alli yachachikuk runakuna tukuy chaykunata killkarkansapa. Tata Dioska chay killkadunpi rimarkan:

¹⁶“Davidpa mirakninkuna manana kamachikunsapanachu.
Paypa mandunka iden urmadu wasishinami.

Unay tiempu washan ñuka Tata Dios chay urmadu wasita kashkan atarichisha.

Atarichishpa Davidpa mirakninmanta suk runata churasha kamachikunampa.

¹⁷Chashna alli sinchi kamachikuk runata churaptini karu llaktankunapi mana judiyu runakunapish maskawashpa ñukata kreyiwankasapa wambraynikuna kanankunapa.

¹⁸Ñukaka tukuy ñawpamantapacha rimashkaynita rurasha.”

¹⁹Chashna Tata Dios rimananpi yachachiwaptinchikuna ñukaka willaykichi: Ama chay mana judiyu runakunata willaypachichu Moisespa kamachikunankunata kasunankunapa. Paykunata willaypachi chay ñawpa amañanankunata sakishpankuna Tata Diosllata kasushpa kawsanankunapa. ²⁰Chayrayku akuychi mana judiyu runakunata killkaypachi. Willaypachi ruradu dioskunata kuyashpa churashkankuna mikunata ama mikunankunapa. Yachachiypachi ama chikan warmiwan uchallikushpa kawsanankunapa. Yachachiypachi sipikudu animalkunata ama mikunankunapa. Yachachiypachi animalkunapa yawarninta ama mikunankunapa. ²¹Ñawpamantapacha paykunapa llaktankunapi judiyu runakunapa tantanakunankuna wasinkuna tiyan. Chay wasikunapi tukuy *samana diya alli yachachikuk runakuna Moisespa killkadunkunata leyishpa yachachikun-sapa. Chayrayku chay mana judiyu runakunata ama ashwantachu yachachiypachi.

Jerusalenpi yachachikuk runakuna chay mana judiyu runakunata suk kartata killkarkansapa.

²²Chashna Santiago willaptinkuna Jerusalenpi yachachikuk runakunaka ansianukunawan suk kartata killkarkansapa. Chaymanta paykunamanta ishkay wawkinkunata akllarkansapa Pabluwan Bernabewan tantalla Antiokiyaman

chay kartata apanankunapa. Akllarkansapa Judasta. Paypa suk shutin karkan Barsabas. Chaymanta akllarkansapa Silasta. Chay runakuna alli yachachikuk karkansapa. ²³Chay apanankuna karta kashna riman:

“Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñukaykuna Jesukristu akllashkan yachachikukkuna ansianukuna tukuy wawkinchikunawan kay kartata killkaykichi. Kankuna Antiokiya llaktapi Siria partipi Silisia partipi mana judiyu runakunata rimachiykichi. ²⁴Yachashkanisapa suk runakuna kay llaktamanta kankunaman rishkankunata yachachishuknikichi. Ñukaykunaka manami paykunata kachashkanisapachu. Paykunaka turbachishushpaykichi yachachishunkichi señalachinakunaykichipa. Yachachishunkichi Moisespa kamachinankunata kasunaykichipa.

²⁵Chayrayku allita parlashpaynikuna akllashkanisapa ishkay wawkinchikunata kankunaman kachayanikunapa. Paykunaka rinkasapa kuyananchi wawkinchikuna Bernabewan Pabluwan tantalla. ²⁶Paykunaka mana wañuyta manchashpa Señor Jesukristupa rimananta yachachikunsapa. ²⁷Chay akllashkaynikuna Judasta Silasta kachaykanisapa kankunata tukuyta entiendichishunaykichipa.

²⁸Tata Diospa Espiritun yachachiwaptinkuna yuyashkanisapa kaykunallata yachachiynikichita: ²⁹Ruradu dioskunata kuyashpa churashkankuna mikunata ama mikuychichu. Chaymanta ama sipidu animalkunata nima yawarninta mikuychichu. Chaymanta ama chikan warmiwan uchallikuychichu. Kay yachachinaynikunata kasushpaykichi allita rurankichi. Tata Diosmi yanapashunkichi.”

³⁰Chaypina chay chusku runakunaka chay kartata apashpa Antiokiyaman

rirkansapa. Chay llaktapi chayashpankuna Jesukristuta kreyikmasinkunata tantanachishpankuna kartata kurkansapa.

³¹Paykunaka chay kartata leyishpankuna sukaman kushikurkansapa chay karta animuchiptinkuna. ³²Chaymanta Judaswan Silas Tata Diospa rimananta yachachikuk kashpankuna chay Jesukristuta kreyikkunata ashwanta animuchishpankuna sukaman kushichirkansapa.

³³Chaymanta suk tiempu washan Judas Silaswan llaktanman rinankunapa chay kreyikukmasinkuna willarkansapa: Tata Dios yanapashuchunnikichi nishpa. Willarkansapa chay kachamushkankuna wawkinunaman kutinankunapa.

³⁴Chashna willaptinkunapish Silaska yuyaykurkan chayllapi kipariyta.

³⁵Pabluwan Bernabepish Antiokiyallapi kiparirkansapa. Chaypi kiparishpankuna Tata Diospa rimananta aypa yachachikukmasinkunawan sukaman yachachikurkansapa.

**Chay yachachikushkan
llaktakunallaman Pabluka kashkan
kutirkan yachachikuk.**

³⁶Suk tiempu washan Pabluka chay purikmasin Bernabeta willarkan:

—Aku kashkan chay yachachishkanchi llaktakunapi wawkinchikunata kawak yachananchipa imashnami kawsaykansapa nishpa.

³⁷Chashna willaptin Bernabeka Juan Markosta sukaman pushanayarkan.

³⁸Pabluka mana nima layapi munarkanchu payta pushayta. Payka yuyarkan Panfilia llaktapi sakishkankunata mana paykunawan yachachikuyta munashpa.

³⁹Chayrayku Pabluka Bernabewan sukaman ayninakushpankuna ladeyanakurkansapa. Bernabeka Juan Markoswan suk barkupi Chipre ishlaman rirkansapa.

⁴⁰Chashna Bernabe sakiptinna Pabluka Silasta akllarkan paywan purinanpa. Chaypina Antiokiyapi wawkinkuna Tata Diosta roygarkansapa kuyashpa yanapanankunapa. Chaymanta Pabluka Silaswan rirkansapa yachachikuk. ⁴¹Siria partipi Silisia partipi llaktanpi purishpankuna tukuy kreyikukmasinkunata animuchirkansapa.

Pablu Timoteota pusharkan yanapanankunapa.

16 ¹Chaymanta Pabluwan Silas Derbe llaktaman rirkansapa. Chaymanta Listra llaktapi chayashpankuna *Jesukristuta kreyik Timoteota tarirkansapa. Paypa mamanka *judiyu warmi Jesukristuta kreyik karkan. Tatan *griego runa karkan. ²Listrapi Ikoniopi wawkinkuna rimarkansapa Timoteo alli rurak runa kananta. ³Chayrayku Pabluka munarkan paykunawan tantalla purinanpa. Timoteopa tatan griego runa kashpa mana señalachirkanchu. Chayrayku manarapish pushashpara Pabluka señalachirkan. Chayta rurarkan ama chay partikunapi kawsak judiyumasinkuna piñakunankunapa mana señaladu runawan puriptin. Tukuy pi yacharkansapa Timoteopa tatan griego runa kananta.

⁴Chaymanta Timoteota pushashpankuna chay Jerusalemipi yachachikuk runakuna willashkankunata llaktan llaktan yachachikurkansapa. ⁵Chashna yachachikuptinkuna Jesukristuta kreyikkuna ashwan allita kreyishpa kawsarkansapa. Chaymanta tukuy diya ashwan aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa.

Pablu muskuyninpushina kawarkan Masedonia runata kayaptin.

⁶Chaymanta Pablu Silaswan Timoteowan *Asia partiman rinayarkansapa.

Tata Diospa Espiritun mana munarkan-chu chayman rinankunapa. Chayrayku Frigia partipi Galasia partipi yachachikuyupi purirkansapa. ⁷Chaypina Misiapi chayashpankuna yuyarkansapa Bitinia partiman riyta. Chashna yuyaptinkuna Tata Diospa Espiritun mana munarkan-chu chayman rinankunapa. ⁸Chayrayku Misia partipi purishpankuna Troas llaktapi chayarkansapa. Chay llakta manllayba kocha mañanpi karkan. ⁹Chay llaktapi kashpankuna suk tuta Pabluka muskuyninpushina Masedonia partimanta runata kawarkan. Chay runaka shayarishpa roygarkan: “Kay Masedonia partiman shamuy yanapawaksapa.” ¹⁰Pablu chay runata kawashpa purikmasinkunawan prontanaturkansapa Masedoniaman rinankunapa. Ñuka Lukaspish paykunawan tantalla rirkani. Yacharkanisapa Tata Dios kayawaykanankunata chaypi paypa rimananta yachachikunaynikunapa.

Pablu Filipos llaktapi Bernabewan Lukaswan Tata Diosta kuyak warmikunata yachachirkansapa.

¹¹Ñuka Lukas Pabluwan Silaswan tantalla suk atun barkupi rishpaynikuna Samotrasia ishlapi chayarkanisapa. Kayantin Neapolis llaktapi chayarkanisapa. ¹²Chaymanta rishpa Filipos llaktapi chayarkanisapa. Chay Filiposka tukuy chay Masedonia partipi tiyak llaktakunamanta ashwan atun llaktami. Chay Filipospi *Roma llaktamanta aypa runakuna shamurkansapa kawsak. Chay llaktapi suk diyakunata kiparirkanisapa.

¹³Suk *samana diya llakta washaman yaku mañanman rirkanisapa. Yuyarkanisapa chaypi judiyukuna oranankunapa tantanakunankuna wasi tiyananta. Chaypi tiyarirkanisapa chay tantanakudu warmikunata Jesus salvakuk

kananta yachachinaynikunapa. ¹⁴Chay tantanakudu warmikunamanta suk karkan Lidia. Payka Tiatira llaktamanta karkan. Aypa chaniyuk sani llachapakunata rantikuk. Chaypina Tata Diosta kuyak warmi kashpa sukaman uyarirkan Pablu yachachikuptin. Tata Dios yanaparkan Pablu yachachikuykanata allita uyarinanpa. ¹⁵Chaymanta Lidia tukuy shunku Jesukristuta kreyishpa tukuy familyanwan tantalla bawtisakurkansapa. Bawtisakushkanwasha ñukaykunata roygawarkansapa:

—Kankuna yuyaptikichi Jesukristuta alli kreyikuk kanaynita rinaykichi diyakaman shamuychi wasinipi kawsak. Chashna sukaman roygawaptinkuna almitirkanisapa paypa wasinipi kipariyta.

**Suk shipashmanta supayta
llukshichishkanrayku Pabluta
Silasta karselpi wichkachirkansapa.**

¹⁶Chashna Filipos llaktapi kashpaynikuna suk diya rirkanisapa maypicha tantanakuksapa Tata Diosta oranankunapa. Chayman riykashpaynikuna supayadu shipashwan tinkunakurkansapa. Supay yanapaptin chay shipashka tukuy layata riksik. Chashna riksishpa patronninkunallata sukaman kullkiyachik.

¹⁷Ñukaykuna Pabluwan riykaptinikuna chay shipashka kallarirkan katiwaysapata. Kallipi purik runakunata sinchita willarkansapa:

—Kay runakunaka altu sielupi kawsak Tata Diospa munananta rurakkunami. Kankunata yachachishuykankichi Tata Dios kastiguykichimanta salvashunaykichita.

¹⁸Aypa diyakunata chashnalla rimashpa chay shipashka katiwarkansapa. Chashna amichiwaptinkuna Pabluka washanta chapashpa chay supayta willarkan:

—Jesukristupa shutinpi willayki ¡kay shipashmanta llukshiy!

Chashna willashkan ratu chay supayka llukshirkan.

¹⁹Chaypina chay shipash manana nima riksikuk kaptinna patronninkuna sukaman piñakurkansapa. Manana yacharkansapanachu imashnami kullkita apinkasapa nishpa. Chayrayku Pabluta Silasta apishpankuna chay llaktapa plananman pusharkansapa awtoridarninkunapi chatakuk. ²⁰Chay awtoridarkunata willarkansapa:

—Kay judiyu runakuna llaktamasinchikunata pantachichishpa turbachiykansapa. ²¹Yachachikuykansapa mana allikunata ruranankunapa. Ñukanchikuna *romano runakuna kashpanchikuna chay laya yachachikunankunata mana atipanchisapachu katiyta.

²²Chashna chatakuptinkuna tukuy chay romano runakuna piñakurkansapa. Chaypina awtoridarkuna kamachirkan-sapa kamisankunata surkuchishpankuna kaspiwan makanankunapa. ²³Chashna sukaman makachishkankunawasha karselpi wichkachirkansapa. Chaypina karselta kuydak runata willarkansapa sukaman allita kuydanankunapa ama llukshinankunapa.

²⁴Chashna willaptinkuna chay runaka pusharkansapa karselpa ashwan ukuman churak. Chay ukupi chakinkunata *sepopi allita watashpa sakirkansapa.

²⁵Chaypina chawpi tutapi Pabluwan Silaska Tata Diosta orashpa kantaykarkansapa. Chashna kantaptinkuna tukuy karselpi wichkadumasinkuna uyarirkan-sapa. ²⁶Chashna oras rasllana allpa sinchita kuyurkan. Chaywan tukuy karselpa pirkankuna chukchukushpa chiktakurkansapa. Tukuy karselpa punkunkuna kicharinakurkansapa. Chay wichkadu runakunata watashkankuna kadenankuna paskanakurkansapa.

²⁷Chaypina chay karsel kuydak runaka puñuymanta rikchashpa kawarkan tukuy punkukunata kicharidutana. Yuyarkan chay wichkadu runakuna nitikushkankunata. Chayrayku ishkay filuyuk machetinta apishpa kikinna wañuchinakunayarkan ama awtoridarkuna payta wañuchinanakunapa. ²⁸Chayta kawashpa Pabluka sinchita willarkan:

—¡Ama wañuchinakuychu! ¡Tukuyimi kaypi kanisapa!

²⁹Chashna Pablu willaptin chay karselta kuydak runaka suk alkusata mañakurkan. Chaypina kallpashpa chay karselpa ukunman Pablupa Silaspa ladunkaman rirkan. Manchakuywan chukchukushpa paykunapa ñawpakninpi kunkurikurkan. ³⁰Chaymanta chay karsel ukumanta paykunata surkushpankuna tapurkansapa:

—Señorkuna ¡imatatí rurasha Tata Dios salvawanapa?

³¹Chashna tapuptionkuna Pabluka willarkan:

—Señor Jesukristuta kreyiy. Payta kreyiptiki Tata Dioska kanta tukuy familyaykita salvashunkichi.

³²Chaymanta Pabluka Silaswan chay runataka tukuy paypa wasinpi kawsakunatapish yachachirkansapa Jesukristu yachachishkankunata. ³³Chay tutalla karselta kuydak runa Pablupa Silaspa makashpa kiriyachishkankunata mayllapurkansapa. Chaymanta Pabluka Silaska payta tukuy familyankunata bawtisarkansapa.

³⁴Bawtisakushkankunawasha chay runaka pusharkansapa wasinpi mikuk. Chaypina payka tukuy familyanwan sukaman kushikurkansapa Tata Diosta kreyishkankunarayku.

³⁵Kayantin tutapacha chay llakta awtoridarkunaka chay karselta kuydak runata soldadukunata kacharkansapa

willak Pabluwan Silasta kacharinankunapa.

³⁶Chaypina chay runaka Pablutaka willarkan:

—Awtoridarkuna willachimuwashkasapa kankunata kacharinaynipasapa. Chayrayku mana manchakushpana rillaychi.

³⁷Chashna willaptin Pabluka chay awtoridarkuna kachashkan soldadukunata willarkansapa:

—Kankunashina ñukaykunapish romano runakuna kanisapa. Chashna romano runakuna kaptinikunapish chay awtoridarkuna tukuy pi kawawaptinkuna makachiwashkasapa. Mana nimata tapuwashpankuna chay llullakushpa chatawak runakunallata uyarishpa kay karselpi wichkachiwashkasapa. Kunanka pakallalla kacharichiwanyan-sapa. Manami chashnachu rishasapa. Kikinkuna shamuchunsapa surkuwaksapa.

³⁸Chashna Pablu willaptin soldadukunaka rirkansapa awtoridarkunata willak. Paykunaka manchakurkansapa uyarishpa romano runakuna kanankunata. ³⁹Chaypina kikinkuna rirkansapa Pabluta Silasta perdonta mañak. Chaypina karselmanta surkushpankuna sukaman roygarkansapa chay llaktamanta llukshinankunapa.

⁴⁰Chaypina Pabluka Silaswan karselmanta llukshishpankuna Lidiapa wasinman rirkansapa. Chaypi tukuy wawkinkunata paninkunata kushichishpa animuchishkankunawasha chay llaktamanta llukshirkansapa.

**Pabluta chiknik runakuna
Tesalonika llaktapi runakunata
turbachirkansapa.**

17 ¹Chay Filipos llaktamanta llukshishpankuna Pabluwan Silaska Amfipolis llaktata Apolonia

llaktata pasashpankuna Tesalonikapi chayarkansapa. Chay Tesalonika llaktapi *judiyu runakunapa tantanaku-nankuna wasi tiyarkan.

²Tesalonikapi chayashpa amañanan-shina Pabluka chay tantanakunankuna wasiman rirkan. Kimsa *samana diyakuna chay tantanakudu runakuna-wan sukaman parlashpankuna Tata Diospa rimananta yachachirkansapa. ³Paykunata entiendichirkansapa Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa sufrishpa wañunanta chaymanta wañushkanmanta kashkan kawsamu-nanta. Chashna yachachikushpa willarkansapa:

—Chay yachachikunayni Jesuska Tata Diosmanta shamudu salvakuk runami.

⁴Chashna Pablu yachachikuptin suk judiyu runakuna Jesusta kreyishpan-kuna Pabluwan Silaswan tantanakur-kansapa. Chaymanta aypa *griego Tata Diosta kuyak runakuna aypa alli yuyayuk yachaysapa warmikunapish Jesusta kreyirkansapa. ⁵Chashna aypa runakuna Jesusta kreyishkankunarayku mana kreyikuk judiyukuna sukaman piñakurkansapa. Chaypina mana alli rurak killa likidu runakunata tantana-chirkansapa chay llaktapi runakunata pantachichishpa turbachinankunapa.

Chaymanta Pabluwan Silasta apinayashpankuna Jasonpa wasinpi yaykurkansapa. Paykunata surkunayar-kansapa chay chiknik runakuna munashkankuna layata ruranankunapa. ⁶Chaypina mana Pabluta nima Silasta tarishpankuna Jasonata suk kreyikukma-sinkunata apirkansapa. Paykunata aysashpa chay llaktapa awtoridarninku-naman pusharkansapa. Sinchita willarkansapa:

—Chay runakunaka tukuy llaktaku-napi runakunata turbachishpankuna pantachichishkasapa. Kay llaktanchipi-

pish ñami chayamushkasapana pantachichiwananchikunapa. ⁷Kay Jasonmi chay runakunata wasinpi chaskishkasapa. Tukuy paykuna chay ashwan sinchi *romano kamachiwak-ninchikunapa kamachikunankunata manana kasunayansapanachu. Rimansapa chikan sinchi kamachikuk Jesus tiyananta.

⁸Chayta uyarishpankuna chay llaktapi kawsak runakunaka awtoridarninkuna-wan sukaman turbakurkansapa.

⁹Chaymanta Jason pushadumasinku-nawan kullkita pagaraptinkuna awtoridarkuna kacharirkansapa.

Pablu Silaswan Timoteowan rirkansapa Berea llaktaman.

¹⁰Chashna turbakushkankunawasha chay tuta *Jesukristuta kreyikkuna Pabluta Silasta Berea llaktaman kacharkansapa. Paykunaka chay llaktapi chayashpankuna judiyukunapa tantanakunankuna wasiman rirkansapa yachachikuk. ¹¹Chay Berea llaktapi judiyu runakuna Tesalonikapi runaku-namanta ashwan alli yuyayuk runakuna karkansapa. Pablu yachachikuptin kushikushpa uyarirkansapa. Diyan diyan Tata Diospa rimananta leyiksapa yachanankunapa Pablu yachachikunan allichu manachu nishpa. ¹²Chashna allita Tata Diospa rimananta yachakush-pankuna aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa. Aypa griego rimak ullkukuna alli yuyayuk yachaysapa warmikuna kreyirkansapa.

¹³Chaymanta Tesalonika llaktapi judiyu runakuna yacharkansapa Pablu Berea llaktapi yachachikuykananta. Chayta yachashpankuna rirkansapa chaypi kawsak runakunata turbachik. ¹⁴Chaypina Jesukristuta kreyikmasinku-naka Pabluta willarkansapa utkakushpa chay manllayba kocha mañanman

rinanpa. Pablu riptinna Timoteowan Silaska Berea llaktallapi kiparirkansapa.

¹⁵Chaypina Atenas llaktaman suk kreyikukmasinkuna Pabluwan tantalla rirkansapa. Chaypi Pabluta sakishpankuna llaktankunaman kutirkansapa. Paykunawan Pabluka Timoteota Silasta willachirkansapa utkakushpankuna rinankunapa payta tarik.

**Atenas llaktapi kashpa Pablu Tata
Diosta mana riksik runakunata
yachachirkansapa.**

¹⁶Chaypina Pabluka Silaswan Timoteota shuyakshina kawarkan tukuy chay llaktapi kawsak runakuna rikchak laya ruradu dioskunata kuyaptinkuna. Chayrayku sukaman llakishpa turbakurkan. ¹⁷Chashna sukaman llakishpa tantanakunankuna wasipi judiyukunawan Tata Diosta kuyak mana judiyu runakunawan parlarkansapa. Chaymanta tukuy diya chay llaktapa plasanpi tantanakuk runakunatapish parlachirkansapa. ¹⁸Chashna parlaptinkuna *epikuriokunapa *estoykokunapa yachachinankunata katik runakuna kallarrirkansapa Pabluwan ayninakuyta. Sukkunaka Pabluta asichishpa sukwan sukwan willanakurkansapa:

—¿Imatati rimaykan kay llulla likidu runaka?

Sukkunaka rimarkansapa:

—Ichará kay runaka chikan llaktakunapi tiyak dioskunapa yachachiwanayachanchisapa.

Tukuy chayta willanakurkansapa Pablu yachachikuptin Jesus salvakuk kananta wañushkanmanta kawsamushkanta. ¹⁹Paykuna ashwanta yachanayashpankuna Pabluta pusharkansapa maypicha amañaksapa tantanakuyta. Chay tantanakunankunapa shutin karkan Areopago. Chaypina Pabluta willarkansapa:

—Ñukaykunapish chay mushuk laya yachachikunaykita yachanayanisapa. ²⁰Kanka mana niman suk kuti uyarishkaynikunata yachachiwaykankisapa. Yachanayanisapa imatami yachachikuykanki nishpa.

²¹Atenas llaktamanta runakuna chikan llaktakunamanta chaypi kawsakunawan amañaksapa rikchak laya mushuk yachanakunata uyariyta parlachikuyta.

²²Chashna yachakunayaptinkuna Pabluka Areopagopi tantanakudu runakunapa chawpinkunapi shayarishpa willarkansapa:

—Atenaspi kawsak runakuna, kawaykichi aypa dioskunata kuyanaykichita.

²³Llaktaykichi purishpayni maypicha diosnikichita kuyankichi chaypi suk *altarta kawashkani. Chay altarpisuk killkadu riman: “Kaypika mana riksidu diostami kuyanchi.” Kunanka chay mana riksisshpa kuyanaykichi Diospami yachachiykichi. ²⁴Chay mana riksinaykichi Tata Dioska tukuy allpata tukuy allpapi tiyakkunata rurarkan. Tukuy sielu tukuy allpa paypa makinpi. Payka manami runakuna rurashkan wasikunapichu kawsan. ²⁵Ñukanchikunata kawsayta samayta tukuy layakunata kuwanchisapa. Paypa mana nima illapuptin runakunata mana nimate mañanchu kawsananpa.

²⁶Payka suk runallamanta tukuy llaktakunapi kawsak runakunata mirachiwashkanchisapa tukuy allpapi kawsananchikunapa. Payka aklashka imay tiempupimi maykan llaktapimi tukuy runakuna kawsashunchisapa nishpa. ²⁷Tata Dioska rurawashkanchisapa payta maskashpa tarinanchikunapa mana karupi kaptin. ²⁸Tata Dios rurawashkanchikunarayku kawsanchi purinchi imatapish kaptin ruranchi. Chashnalla kankunamanta suk kantu

runak runakuna killkashkasapa: “Tata Diosmi rurawashkanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa.”

²⁹Tata Dios rurawaptinchikuna ama yuyaypachichu kurimanta kullkimanta rumimanta ruradu dios kananta. Runakunalla yuyanankunataashina chay dioskunata ruransapa.

³⁰Ñawpa tiempu runakuna Tata Diosta mana rikirkansapachu. Mana rikisptinkunapish Tata Dioska mana nimataashina kawarkan. Kunanka tukuy maypi kawsak runakunata yachachikunamanta wanashpa payllata kreyishpa kawsananchikunapa. ³¹Tata Dios churashkan diya chay akllashkan runaka tukuy runakunata willawashunchisapa allitachu rurashkanchisapa manachu nishpa. Tata Dios chay akllashkan runata wañushkanmanta kawsachimushka yachachiwananchikunapa akllashkan salvaku runa kananta.

³²Chashna Pablu wañudukuna kawsamunanta rimaptin suk runakuna asichirkansapa. Sukkuna willarkansapa: —Suknin diyakaman kashkan uyarishasapa yachachikuptiki.

³³Chashna willaptinkuna Pabluka sakirkansapa. ³⁴Sukkuna Jesusta kreyishpankuna Pabluta katirkansapa. Paykunamanta suk karkan Dionisio. Chay Dionisioka chay Areopagopi suk awtoridar karkan. Chaymanta suk warmi Damaris chaymanta sukunapish Jesusta kreyishpa Pabluta katirkansapa.

**Pablu Korinto llaktapi
yachachikurkan.**

18 ¹Chaymanta Atenas llaktamanta llukshishpa Pablu Korinto llaktaman rirkan. ²Chaypi suk *judiyu runa Akilaswan tinkunakurkan. Akilas Ponto partimanta karkan. Warmin Prisilawan Italia llaktamanta

llukshishpa Korintopina kawsaykarkansapana. Sinchi kamachikuk Klaudio kamachikurkan tukuy judiyu runakuna *Roma llaktanmanta llukshinankunapa. Chashna karkuptinkuna Akilas warmin Prisilawan rirkansapa Korintopi kawsak. Chaypina Pablu paykunawan tinkunakushpankuna wasinpi rirkan pasyak. ³Paykunashina Pabluka millwata awashpa raku llachapamanta wasikunata ruray yachak karkan. Chayrayku paykunawan kiparirkan tantalla trabajanankunapa. ⁴Chaypina Pabluka tukuy *samana diya rirkan judiyukunapa tantanakunankuna wasipi yachachikuk. Munarkan tukuy judiyu runakunata tukuy mana judiyu runakunatapish entiendichisapata *Jesukristu salvakuk kananta.

⁵Chaymanta Silas Timoteowan Masedoniamanta chayaptinkuna Pabluka manana karpakunata rurarkannachu. Tukuy diyana Tata Diospa rimananta yachachikuk. Judiyu runakunata allita yachachiksapa Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta. ⁶Chashna yachachikuptin chay judiyu runakuna mana kreyishpankuna kallarikansapa Pabluta washanchayta. Chaypina Pabluka llachapanta tapsirkan yuyachinankunapa mana alli rurak runakuna kanankunata. Willarkansapa: —Kankunapi kiparin uchaykichi. Kikikichi munankichi Tata Dios kastigashunaykichipa. Ñukaka mana uchayukuchu kani. Kunanmantapacha rini mana judiyu runakunata yachachik.

⁷Chashna rimashpa chay tantanankunakuna wasimanta llukshishpa rirkan ladunllapi tiyak wasiman. Chay wasika karkan Tisio Justo runapa wasin. Payka Tata Diosta kuyak runa karkan.

⁸Chaymanta chay tantanakunankuna wasipi kamachikuk Krispo tukuy familianwan Jesukristuta kreyirkan-

sapa. Chaymanta Pablu allita yachachikuptin Korintopi kawsak runakuna kreyikushpankuna aypa bawtisakurkansapa.

⁹Suk tuta muskuyninpushina Señor Jesukristu Pabluta willarkan:

—Ama ni pita manchaychu. Mana shaykushpa willashkaynita yachachikuyi katiy. ¹⁰Ñukami kuydayki ama ni pi nimanachishunaykipa. Kay llaktapika aypa akllashkayni runakuna tiyan ñukata kreyiwanankunapa.

¹¹Chashna Jesukristu willaptin Pabluka Korintopi kiparirkan suk wata sokta killata Tata Diospa rimananta yachachikushpa.

¹²Chaymanta Akaya partipi suk mushuk kamachikuk runa Galion yaykurkan. Chay tiempu chay llaktapi kawsak judiyu runakuna tantanakurkansapa Pabluta pushanankunapa Galionpi chatakuk. ¹³Chay kamachikuk Galionpi chatashpa willarkansapa:

—Kay runaka yachachikuyi purin Tata Diosta kuyashpa amana *Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsanaynikunapana.

¹⁴Chashna chatakuptinkuna Pablu ayninayaykaptin Galion chay chatakuk judiyukunata willarkansapa:

—Judiyu runakuna, kay runa sukaman mana allita rurashka kaptinka ñuka uyariykichiman. ¹⁵Kankunaka kay runata chataykankichi kamachikunaykichimanta chikan layata chikan shutita yachachikuptin. Chay layata chataptikichi mana munanichu uyariykichita. Kikikichi judiyupura munanaykichillata ruraychi.

¹⁶Chashna willashpankuna Galionka chay kamachikunan wasimanta karkurkansapa. ¹⁷Chaypina Galionpa ñawpakninpi chay piñakuk runakunaka chay tantanakunankuna wasipi kamachikuk Sostenesta apishpankuna

sukaman makarkansapa. Chashna makashkankunata kawashpapish Galionka mana nimatashina kawarkan.

**Pablu kimsaynin kuti
chay yachachikushkan
llaktakunaman rirkan.**

¹⁸Chaymanta Korinto llaktapi aypa diyakunata Pabluka kiparirkan. Chaymanta chaypi kawsak wawinkunata paninkunata sakishpa Siria partiman rirkan. Prisilawan Akilaswan tantalla suk atun barkupi rirkansapa. Manara chay barkupi yaykushpara Senkrea llaktapi Pabluka chukchanta tipichirkan. Chayta rurarkan Tata Diosta willashkanta rurananpa.

¹⁹Chaymanta Efeso llaktapi chayashpankuna Pablu Prisilata Akilasta chaypi sakirkan. Judiyukunapa tantanakunankuna wasiman rirkan tantanakudu runakunata yachachinanpa. ²⁰Chay runakunaka Pabluta roygarkansapa amara rinanpara. Chashna roygaptinkunapish mana munarkanchu kipariyta. ²¹Paykunata sakishpankuna willarkansapa:

—Jerusalemman rinayni tiyan chaypi fiestata pasak. Tata Dios munaptinka kashkan kutimusha kankunawan kanaynipa.

Chashna willashpankuna Pabluka chay atun barkupi Efesomanta Sesareaman rirkan.

²²Chaymanta Sesareamanta rirkan Jerusalemman Jesusta kreyikmasinkunata chapak. Chaymanta Jerusalemanta Antiokiyaman rirkan.

²³Suk tiempu washan llukshirkan kashkan Galasia partipi Frigia partipi purik. Llaktan llaktan purishpa Jesusta kreyikkunata animuchirkansapa.

**Apolos Efeso llaktapi tukuy Akaya
partipi allita yachachikurkan.**

²⁴Chay tiempu Efeso llaktapi Alejandriya llaktamanta judiyu runa Apolos

chayarkan. Payka Tata Diospa rimananta allita yachashpa allita rimakushpa yachachikurkan. ²⁵Payka allita yacharkan imashnami Jesukristuta katishpa kawsashunchisapa nishpa. Sukaman kushikushpa allita yachachikuykarkan Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta. Chashna yachachikushpapish Juan Bawtista yachachikushkanllata yacharkan. ²⁶Chay tantanakunankuna wasipi Apolos mana manchakushpa yachachikuptin Prisila Akilaswan uyarirkansapa. Chay washa wasinman pusharkansapa ashwan allita Jesus yachachikushkanta yachachinankunapa.

²⁷Chaymanta Apolos Akaya partiman rinayaptin Jesukristuta kreyikmasinkuna sukaman yanaparkansapa rinanpa. Chaymanta kartata killarkansapa Akaya partipi kawsak kreyikukmasinkuna allita chaskinankunapa. Chaypina Apolos Akaya partipi chayashpa Jesukristuta kreyikmasinkunata kushikushpa sukaman yanaparkansapa. ²⁸Chay Akaya partipi kawsak judiyu runakunata tukuy pipa ñawpakninpi sinchita willarkansapa pantakudu kanankunata. Tata Diospa rimananta allita yachachikushpa entiendichikurkan Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta.

Ishkay wata kimsa killata Efeso llaktapi Pablu yachachikurkan.

19 ¹Chaypina Apolos Korinto llaktapi kipariptin Pabluka Frigia partita rishpa urkukunata pasashpa Efeso llaktapi chayarkan. Chay llaktapi *Jesukristuta kreyik runakunata tarirkan. ²Paykunata tapurkansapa:

—Kankuna Jesukristuta kreyishpaykichi ¿Tata Diospa Espirituntachu chaskishkankichi?

Chaypina paykunaka aynirkansapa: —Manami yachashkanisapachu Tata Diospa Espiritun shamunanta.

³Chaypina Pabluka tapurkansapa: —¿Imata yachashpatiya bawtisakushkankichi?

Chaypina paykunaka willarkansapa: —Juanpa yachachikushkanta kreyishpaynikuna bawtisakurkansapa.

⁴Chaypina Pabluka willarkansapa: —Ariya, Tata Diosta kasuk runakunata tukuy mana alli rurashkankunamanta wanaptinkuna Juanka bawtisarkansapa. Paykunata yachachirkansapa paypa washanta suk ashwan alli yachachikuk runa shamunanta.

Willarkansapa paypa washan shamuk runa Jesusta kreyinankunapa.

⁵Chashna Pablu yachachikuptin chay runakunaka Jesukristuta kreyishpankuna kashkan bawtisakurkansapa.

⁶Chaymanta Pablu umankunapi makinta churaptinkuna Tata Diospa Espiritun paykunaman shamurkan. Chaypina chay runakuna mana yachaypa laya rimanakunata rimarkansapa. Chaymanta imatacha Tata Dios yachachishkasapa chayta willarkansapa. ⁷Tata Diospa Espiritunta chaskik runakunaka chunka ishkay karkansapa.

⁸Chaymanta kimsa killata chay *judiyu runakunapa tantanakunankuna wasipi Pabluka yachachikurkan. Mana ni pita manchashpa entiendichirkansapa imashnami Tata Diospa mandunpi yaykunkasapa nishpa. ⁹Chashna yachachikuptin suk runakuna sinchi shunkuyuk kashpankuna mana munarkansapachu kreyiyta. Paykunaka tukuy runakunata willarkansapa Pablu yachachikunan mana alli kananta. Chashna rimaptinkuna Pabluka Jesukristuta kreyik runakunata pusharkansapa Tirano yachachikunan wasipi tantanakuk. Chaypi Pabluka

tukuy diya paykunata yachachirkan-sapa.

¹⁰Chay Efeso llaktapi ishkay watata yachachikushpa kawsarkan. Chayrayku *Asia partipi kawsak judiyu runakuna mana judiyu runakunapish Señor Jesuspa yachachikunanta uyarirkan-sapa. ¹¹Chaymanta Tata Dios Pabluta yanapartin almirana *milagrukunata rurarkan. ¹²Sukkuna Pablu llankashkan llachapata pañuelunta aparkansapa unku dukunapi churak. Paykunapi churaptinkuna sanuyarkansapa. Supaykunapish unku du runakunamanta llukshirkansapa.

¹³Chaymanta kanchis judiyu runakuna llaktan llaktan purishpankuna runakunamanta supaykunata llukshichiksapa. Suk diya supaykunata karkunayashpankuna munarkansapa Jesuspa shutinta rimashpa llukshichiyta. Chay supaykunata willarkansapa:

—Chay Pablu yachachikunan Jesuspa shutinpi willaykichi llukshinaykichipa.

¹⁴Chay supaykunata llukshichinayak runakuna suk kamachikuk *saserdote Eskebapa kanchis wambrankuna karkansapa. ¹⁵Chashna chay runakuna supaykunata willaptinkuna chay supayka willarkansapa:

—Jesustaka riksini. Chaymanta yachani pimi Pabluka nishpa. ¿Kankunaka pití kankichi?

¹⁶Chaypina chay supayadu runaka chay kanchis runakunataka sukaman sinchita makarkansapa. Sukaman makaptinkuna chay wasimanta chay kanchis runakunaka llatanlla lliki lliki kuerpuyuk kallparkansapa.

¹⁷Efeso llaktapi kawsak judiyu runakuna mana judiyu runakunapish chayta yachashpankuna manchakurkan-sapa. Chashna modomanta tukuy runakuna Jesukristuta sukaman alabarkansapa.

¹⁸Chaypina Jesusta kreyikkuna tukuy kreyikukmasinkunapa ñawpakninkunapi ñawpa mana alli rurashkankunata willarkansapa. ¹⁹Chaymanta aypa ñakakuk runakuna Jesusta kreyishpankuna chay ñakakuy yachachik librunkunata apamurkansapa tukuy pipa ñawpakninkunapi rupachinankunapa. Tukuy chay rupachishkan librunkunapa chaninta tantiyarkansapa pichka chunka waranka kullki kananta.

²⁰Chay modomanta Tata Dios allita yanapaptinkuna aypa runakuna Jesukristupa yachachikushkanta sukaman allimata yachachikurkansapa.

²¹Chaymanta Pabluka yuyarkan Masedonia partiman Akaya partiman kashkan riyta. Chaymanta Jerusalem llaktamanpish rinayarkan. Yuyarkan Jerusalemanta *Roma llaktaman riyta. ²²Chayrayku suk tiempullata Asia partipi kiparirkan. Chaypi kiparishpa Masedonia partiman chay ishkay yanapakninkuna Timoteota Erastota kacharkan.

**Ruradu diosa Artemisarayku Efeso
llaktapi aypa runakuna
turbakurkansapa.**

²³Chaymanta chay tiempupi Efeso llaktapi aypa runakuna Pablu yachachikushkanrayku piñakurkansapa. ²⁴Suk runa Demetrio trabajakmasinkunata kallarirkan turbachiyta. Chay Demetrioka ruradu diosa *Artemisapa wasintashina kullkimanta rurak runa karkan. Aypa runakuna chay wasisillukunata rurashpa rantikushpa aypa kullkita apiksapa. ²⁵Aypa runakuna chay laya trabajuyuk karkansapa. Chaypina Demetrioka tukuy chay runakunata tantanachishpa willarkansapa:

—Trabajakmasinikuna, kankunaka yachankichi kay dioskunata wasinku-

nata rurashpanchikuna aypa kullkita apinanchikunata kawsananchikunapa. ²⁶Chaymanta kawashkankichi uyarishkankichi chay runa Pablu yachachikunanta. Payka riman runakuna rurashkan dioskuna mana dioskuna kananta. Chashna yachachikushpa kay Efeso llaktanchikunapi yaka tukuy Asia partipi aypa runakunata ñami kreyichishkasapana. ²⁷Chay yachachikunan ñukanchikunapa mana allichu. Chay runakuna diosninchita manana kuyanayashpankunaka manana kay rurashkanchikunata rantinkasapanachu. Chaymanta kuyananchikuna diosa Artemisapa wasintapish washanchankasapa. Kay Asia partipi kawsakkuna tukuy allpapi kawsakkuna kuyananchikuna Artemisata kuyashkankunamanta manana kuyanayankasapanachu.

²⁸Chashna Demetrio willaptinkuna chay runakunaka piñakushpankuna sinchita rimarkansapa:

—¡Artemisaka ñukanchikuna Efeso runakunapa diosanchikunami!

²⁹Chashna sinchita rimaptinkuna tukuy chay llaktapi kawsak runakuna sukaman turbakurkansapa. Chaypina Gayota Aristarkota apirkansapa. Paykunaka Masedonia partimanta Pablupa purikmasinkuna karkansapa. Chay ishkay runakunata aysashpa suk manllayba tantanakunankuna wasiman pusharkansapa. ³⁰Chay wasipi Pablupish yaykunayarkan chay aypa runakunata willak ama chay ishkay purikmasinkunata nimanachinankunapa. Chashna yaykunayaptin Jesusta kreyikmasinkuna micharkansapa ama yaykunapa. ³¹Chay Asia partipi suk awtoridarkuna Pablupa amigunkuna karkansapa. Paykunapish willachirkansapa ama yaykunapa. ³²Chay tantanakudu runakunamanta sukkuna sinchita suk layata rimarkansapa. Sukkunaka

chikan layata rimarkansapa. Ashwan aypa runakuna sukaman turbakushpa mana yacharkansapachu imaraykumi tantanakudusapa nishpa.

³³Chaypina suk judiyu runakuna Alejandrotay chay aypa runakunapa ñawpakninkunaman tankakurkansapa. Munarkansapa payna willanankunapa judiyu runakuna mana uchayuk kanankunata. Alejandro rimakunayashpa makinwan señasta rurashpa upallayachinayarkansapa. ³⁴Chay runakuna Alejandrotay kawashpankuna yacharkansapa judiyu runa kananta. Chayrayku mana kasunayashpankuna ishkay orata kaparikushpa rimarkansapa:

—¡Artemisaka ñukaykuna Efeso runakunapa diosaynikunami!

³⁵Chay ishkay orata kaparikushkankunawasha chay llakta awtoridarpa killkakuknin runa atiparkan upallayachiyapata. Chaypina willarkansapa:

—Efeso llaktapi kawsakmasinikuna, tukuy allpapi kawsak runakuna yachansapa kuyananchikuna diosa Artemisapa wasinta kuydananchikunata.

Chaymanta sielumanta urmamushkan figurantapish allita kuydaykanchisapa. ³⁶Tukuy runakuna chayta yachaptinkuna amana kapariychinachu. Mana allita yuyashpaykichi amara nimata ruraychirachu. ³⁷Kay pushamushkaykichi runakunaka chay diosninchikunapa wasinmanta mana nimata suwashkasapachu. ³⁸Demetrio trabajakmasinkunawan chay runakunata chatanayashpa richunsapa awtoridarninchikunapi chataksapa. Chaypi atipansapa chatanakuyta. ³⁹Chaymanta kankuna chikan layata chatakunayashpaykichika chay killkadu kamachinanchikunashina awtoridarkuna tantanakushpa willashunkichi pimi mana allita

rurashka nishpa. ⁴⁰Kunanka turbakushpa tantanakushkanchikunarayku ichará awtoridarninchikuna chatakuwashunchisapa. Chashna chatawaptinchikuna mana nimata atipashunchisapachu ayniya.

⁴¹Chashna chay killkakuk runa willashpankuna tukuy chay runakunata llukshichirkansapa.

**Pablu Masedonia partiman
Gresia partiman rirkan.**

20 ¹Chay runakuna turbachinakushkankunawasha Pabluka Jesusta kreyikmasinkunata kayarkan-sapa allita yachachinankunapa. Chaymanta paykunata sakishpankuna Masedonia partiman rirkan. ²Masedoniaman rishpa llaktan llaktanpi *Jesukristuta kreyikmasinkunata animuchiypi rirkan. Chaymanta Gresia partipi chayarkan. ³Chaypi kimsa killata kiparirkan. Chaymanta suk barkupi yaykunayarkan Siria partiman rinanpa. Chashna oras yacharkan chay barkupi chiknik *judiyu runakuna wañuchinayaykanankunata. Chayta yachashpa Masedonia partita purishpa kutirkan.

⁴Chashna riptin paywan tantalla kanchis kreyikmasinkuna rirkansapa. Suk karkan Berea llaktamanta Pirropa wambran Sopater. Chaymanta Tesalonika llaktamanta Aristarkowan Segundu rirkansapa. Chaymanta Derbe llaktamanta Gayo rirkan. Chaymanta *Asia partimanta Timoteowan Tikikowan Trofimo rirkansapa. ⁵Ñuka Lukaspish Pabluwan tantalla rirkani. Chay kanchis purikmasinikuna ñawpashpankuna rirkansapa Troas llaktapi shuyawaksapa. ⁶Ñukaka Pabluwan Filipos llaktapi kiparirkanisapa chay mana *Ievadurayuk panta mikushpa fiestata pasanaynikunapa. Chay fiesta washan suk barkupi rishpa

pichka diyapi Troas llaktapi chayarkanisapa. Chaypi chay purikmasinikunata tarishpaynikuna paykunawan kanchis diyata kiparirkanisapa.

**Troas llaktapi Pablu
pakarinayanankaman
yachachikurkan.**

⁷Troaspi kashpaynikuna domingo diya kreyikukmasinikunawan tantanakurkanisapa Jesus wañushkanta yuyashpa panta mikunaynikunapa. Pabluka sukaman sunita chawpi tutakaman yachachirkan pakariptin sakinankunapa. ⁸Suk atun wasipi kimsaynin pisupi tantanakudu karkanisapa. Chaypi aypa apichidu alkusakuna tiyarkan. ⁹Chay wasipa ventananpi suk wayna Eutiko tiyaridu karkan. Chashna Pablu sukaman sunita yachachikuptin chay waynaka puñunayarkan. Chaypina allita puñushpana chay kimsaynin pisumanta urmamurkan. Chashna urmamuptin chay runakunaka wañudutana atarichirkansapa. ¹⁰Pabluka turbakushpa urayarkan abrasakpacha. Chaypina chay wawkinkunata willarkansapa:

—¡Ama manchakuychichu! Kay waynaka manami wañuduchu.

^{11,12}Chashna kawsaduta kawashpankuna chay runakuna sukaman kushikurkansapa. Chaypina Pabluka chay kimsaynin pisuman kashkan rirkan. Chaypina Jesus wañushkanta yuyashpa panta pakichinakushpa mikurkanisapa. Chayta mikushkaynikunawasha pakarinankaman Pabluka yachachikurkan. Chaymanta punchawyaptin llukshirkanisapa. Chay waynatapish kawsamudutana wasinmanna pusharkansapa.

**Pabluka purikmasinkunawan Troas
llaktamanta Miletoman rirkansapa.**

¹³Troas llaktamanta llukshishpaynikuna Pabluwan parlanakurkanisapa

Ason llaktapi tinkunakunaynikunapa. Ñukaykuna barkupi rishpa ñawparkanisapa. Pabluka ñanta purishpalla rirkan. ¹⁴Chaymanta Ason llaktapi tinkunakushpaynikuna Pabluka ñukaykunawan tantalla barkupi Mitilene llaktaman rirkanisapa. ¹⁵Chay llaktamanta llukshishpaynikuna kayantin Kiyo llaktata pasarkanisapa. Kiyo llaktata pasashpa kayantin yaku mañanpi Samos llaktapi chayarkanisapa. Chaymanta kashkan suk diyata rishpa Mileto llaktapi chayarkanisapa. ¹⁶Pabluka munarkan Jerusalemni *Pentekostes fiestata pasayta. Chayrayku mana munarkanchu Efeso llaktaman riyta ama chay Asia partipi unayanapa. Chayrayku Efeso llaktata pasashpalla Mileto llaktaman kuskalla rirkanisapa.

Pablu Efesopi kawsak ansianukunata kayachishpa yachachirkansapa.

¹⁷Mileto llaktapi kashpa Pabluka Efesopi kawsak Jesusta kreyik *ansianukunata kayachirkansapa. ¹⁸Paykuna chayaptinkuna Pabluka willarkansapa: —Kankunaka allita yachankichi imashnami kay Asia partipi shamushkayni diyamantapacha kawsashkani nishpa. ¹⁹Kankunawan kashpayni Señorninchi Jesukristuta allita sirvishpa kawsashkani. Chay chikniwak judiyumasinikuna sufrichiwaptinkunapish mana kikini kreyinakushpa llakishpa wakashpayni kawsashkani. ²⁰Tantanakunankuna wasikunapi wasikichipish tukuy layata allinikichipa yachachishkaykichi. ²¹Judiyu mana judiyu runakuna kaptikichipish allita yachachishkaykichi. Willashkaykichi mana alli ruranaykichimanta wanashpa Tata Diosta kasushpa Señor Jesusta kreyishpa kawsanaykichipa.

²²Kunanka Tata Diospa Espiritun munaptin Jerusalemman riykani mana

yachashpa imatami chaypi rurawankasapa nishpa. ²³Tukuy llaktakunapi puriptini Tata Diospa Espiritun willawashka Jerusalemni chikniwak runakuna sufrichiwankunata karselpi churawanankunata. ²⁴Ñukapa mana nimananchu wañuptinipish kawsaptinipish. Señorninchi Jesukristu akllawashka paypa allima rimananta yachachikunaynipa. Chayrayku kushikushpa wañunayni diyakaman tukuy runakunata yachachishasapa Tata Dios tukuyta kuyanankunata.

²⁵Allita kankunataka yachachishkaykichi Tata Diospa mandunpi kawsanaykichipa. Kunanka yachani kunanmantapacha manana ni suk kankuna kawawanaykichitana. ^{26,27}Mana nimata pakashpa Tata Diospa munananta allita yachachishkaykichi. Chayrayku kankuna mana Jesukristuta kreyishpa wañuptikichika ñukaka manami uchayukchu kani. ²⁸Tata Diospa Espiritun kankunata churashushkankichi Jesusta kreyikmasikichita kuydanaykichipa. Jesuska paykunapa uchankunarayku yawarninta ichashpa wañurkan Tata Dios perdonanankunapa. Chayrayku paykunata allita kuydanaykichi tiyan.

²⁹Ñuka yachani kankunata sakiptini sakra mana alli yachachikuk runakuna rikurimunankunata. Paykunaka ovejata mikuk pumashina Jesusta kreyikkunata llullachishpa wakllichinkasapa. ³⁰Kankunamanta sukkuna llullakushpa mana allikunata yachachikunkasapa Jesusta kreyikkuna paykunallata katinankunapa. ³¹Chayrayku allita kuydanakuychi. Allita yuyaychi kimsa watata diyapi tutapi wakakushpayni mana shaykushpa tukuy kankunata allita yachachishkaynikunata.

³²Kunanka, wawkinikuna, Tata Diospa makinpi sakiykichi kuydashu-

naykichipa. Payka rimananpi willawan-chisapa sukaman kuyawananchikunata. Chay rimanata ama kunkaychichu. Chay rimanata kreyishpaykichi atipankichi mana shaykushpa ashwan ashwanta Jesukristuta kreyiyta. Chaymanta Tata Dios kankunata tukuy kreyikukmasiki-chiwan tantallata yanapashunkichi paywan kushikushpa kawsanaykichipa.

³³Ñukaka mana ni pita kullkinta nima lllachapanta mañashkanichu. ³⁴Kankunaka allita yachankichi sukaman trabajashkaynita mikunaynita lllachapaynita rantinaynita. Chaymanta trabajashkani purikmasinikunatapish yanapanaynita. ³⁵Kuti kuti yachachishkaykichi ñukashina trabajashpa kawsanaykichipa mana nimayuk runakunata yanapanaykichipa. Yuyaychi Señorinchi Jesus rimashkanta: “Runamasikichimanta suk imata chaskishpaykichi kushikunkichi. Kankuna sukkunata kushpaykichi ashwanta kushikunkichi.”

³⁶Tukuy chayta yachachikushmanwasha Pabluka Efesomanta shamudu ansianukunawan kunkurikushpankuna Tata Diosta roygarkansapa yanapanankunapa. ³⁷Chaypina wakakushpankuna Pabluta muchashpa abrasarkansapa. ³⁸Sukaman llakirkansapa Pablu willaptinkuna mana kutin payta kawanankunata. Chaymanta chay barkukaman pusharkansapa.

**Pablu Lukaswan Jerusalem
llaktaman rirkan.**

21 ¹Ñuka Lukas Pabluwan Efesomanta shamudu wawkinunata sakishpaynikuna barkupi kuskalla rirkanisapa Kos ishlaman. Chaymanta kayantin Rodas ishlaman rirkanisapa. Chay ishlamanta Patara llaktapi chayarkanisapa. ²Chay Patara llaktapi Fenisia partiman rik barkuta tarishpaynikuna yaykurkanisapa.

³Chay barkupi riykashpaynikuna Chipre ishlata lluki laduman kawarkanisapa. Chay ishlata pasarkanisapa Siria partiman rinaynikunapa. Tiro llaktapi chayaptinikuna chay barkuta purichik runakuna kargata surkurkansapa. Chay kargata surkunankunakaman ñukaykunaka llaktaman rirkanisapa. ⁴Chay llaktapi tarirkanisapa Jesusta kreyikmasinikunata. Paykunawan tantalla kanchis diyata kiparirkanisapa. Chaypina Tata Diospa Espiritun yachachiptinkuna paykunaka Pabluta willarkansapa ama Jerusalemman rinanpa.

⁵Chaymanta chay kanchis diya washan chay llaktamanta llukshirkanisapa. Jesusta kreyikmasinikunaka tukuy warminkunawan wambrankunawan ñukaykunawan yaku mañanman rirkansapa. Chay yaku mañanpi kunkurikushpaynikuna Tata Diosta roygarkanisapa yanapawanankunapa.

⁶Chashna orashkaynikunawasha despidinakturkanisapa. Ñukaykuna chay barkupi yaykuptinikuna paykuna wasinkunaman kutirkansapa.

⁷Chay barkupi Tiro llaktamanta Tolemaya llaktaman rirkanisapa. Chay llaktapi yaykushpaynikuna Jesusta kreyikmasinikunawan rimachinaturkanisapa. Paykunawan suk diyata kiparirkanisapa. ⁸Kayantin Tolemaya llaktamanta llukshishpaynikuna Sesarea llaktaman rirkanisapa. Chay llaktapi chayashpaynikuna rirkanisapa Felippa wasinman. Payka Tata Diospa rimananta yachachikuk runa karkan. Payka chay kanchis aklladu *diyakonokunamanta suk karkan. Paypa wasinpi kiparirkanisapa. ⁹Paypa chusku sensilla shipashninkuna tiyarkan. Tata Diospa Espiritun yanapaptinkuna chay chusku shipashninkuna atiparkansapa Tata Dios ruranayananta runakunata willaysapata.

¹⁰Felipipa wasinpi aypa diyata kaptinikuna Judea partimanta chayarkan suk runa Agabo. Paypish Tata Dios ruranayananta willakuk runa karkan. ¹¹Ñukaykunapi Agabo chayashpa Pablupa chumbinta apishpa kikinpa chakinkunata makinkunata watashpa willarkan:

—Tata Diospa Espiritun kashna riman: Jerusalempi *judiyukunapa kamachikukninkuna kay chumbipa doynunta watankasapa. Chaymanta chikan llaktamanta runakunapi kukunkasapa.

¹²Chashna willaptinna ñukaykunaka chay Sesareapi kawsak wawkinikunawan Pabluta roygarkanisapa ama Jerusalemman rinanpa.

¹³Chaypina Pabluka ayniwarekansapa:

—Kankunaka ¿imatati wakakushpa llakita kuwankichi? Ñukaka mana watawanankunallapachu risha. Jesusta kreyishkaynirayku wañuchiwanayaptinkunapish Jerusalemman risha chaypi wañuk.

¹⁴Chashna willawaptinkuna mana atiparkanisapachu michayta. Chaypina willanakurkanisapa:

—Tata Diospa munananta rurachun.

¹⁵Chayta willashkaynikunawasha Jerusalemman rinaynikunapa prontanaturkanisapa. ¹⁶Jesusta kreyikmasinikuna Sesarea llaktamanta Jerusalemman katiwarekansapa. Paykunaka Naasonpa wasinman pushawarkansapa. Naasonka Chipre llaktamanta karkan. Aypa watatana payka Jesusta kreyirkan. Chayrayku wasinpi kushikushpa chaskiwarkansapa.

Pablu rirkan Santiagota chapak.

¹⁷Chaymanta Jerusalempi chayaptinikuna chaypi kawsak Jesusta kreyikmasinikuna sukaman kushikushpankuna chaskiwarkansapa.

¹⁸Chaymanta kayantin ñukaykunawan tantalla Pabluka rirkan Santiagota chapak. Paywan tantalla tukuy *ansianukuna karkansapa. ¹⁹Chaypina Pabluka paykunata rimachishpankuna parlachirkansapa Tata Dios yanapartin mana judiyukunata yachachishkankunata.

²⁰Chashna Pablu parlachiptinkuna paykunaka Tata Diosta alabarkansapa. Chaymanta Pablutaka willarkansapa:

—Allitami, wawkini, rurashkanki.

Kunanka kawaykanki aypa waranka judiyumasinchikuna Jesusta kreyiykankunata. Tukuy paykunaka sukaman munansapa *Moisespa kamachikunankunata kasunanchikunallata. ²¹Chaymanta paykunaka uyarishkasapa kanshi chay chikan llaktakunapi kawsak judiyumasinchikunata chikan layata yachachishkankisapa. Rimansapa kanshi yachachinkisapa amana Moisespa kamachikunankunata kasunankunapana. Uyarishkasapa kanshi yachachikunki amana wambrankunata señalachinankunapa nima amañananchikunata ruranankunapana.

²²Judiyumasinchikuna chay llullatana kreyinsapa. Kunanka ¿imatati rurashunchisapa? Paykunaka yachansapana shamushkaykita. ²³Chayrayku ama nimanachishunankunapa kayta ruray: Kay llaktapi chusku runakuna tiyan. Paykunaka shamushkasapa Tata Diosta prometishkankunata ruranankunapa. ²⁴Kanpish paykunashina ruray. Chay chusku runakunata *saserdoteman pushaysapa animalkunata wañuchishpa Tata Diosta kuyanaykichipa. Tukuy gastunkunata pagarakuy. Chaymanta paykunawan tantalla chukchaykita tipichiy. Tukuy chayta ruraptikika judiyumasinchikuna yachankasapa chay rimashushkankuna llulla kananta. Yachankasapa kanpish Moisespa

kamachikunankunata kasushpa kawsanaykita.

²⁵Chaymanta Jesusta kreyik mana judiyu runakunata tukuy yuyaykushkanchikunata ñami killkashkanisapana. Willashkanisapa ama mikunankunapa ruradu dioskunata kuyashpa churashkankuna mikunata. Chaymanta willashkanisapa ama mikunankunapa yawarta nima sipidu animalkunata. Chaymanta willashkanisapa ama chikan warmiwan uchallikunankunapa.

**Tata Diospa wasinpi chiknik
runakuna Pabluta apirkansapa
wañuchinankunapa.**

²⁶Chashna Santiago willaptin Pabluka almitishpa *Tata Diospa wasinman chay chusku runakunata pusharkansapa. Chaymanta kayantin paykunawan tantalla Moisespa killkadunpi kamachikushkankunata shina allita mayllanakurkansapa Tata Diospa ñawpakninpi chuya chuya rikurinankunapa. Chaymanta Pabluka Tata Diospa wasinpi yaykurkan saserdoteta willak kanchis diyakaman prometishkankunata tukuchanankunapa rurayta. Willarkan chay diyapa animalkunata pushanankunata wañuchik Tata Diosta kuyanankunapa.

²⁷Chaymanta chay kanchisnin diya *Asia partimanta shamudu judiyukuna Tata Diospa wasinpi Pabluta kawarkansapa. Paykunaka tukuy judiyumasinkunata turbachishpankuna Pabluta apirkansapa. ²⁸Sinchita willarkansapa:

—¡Judiyumasinikuna, yanapawaychi! Kay runaka llaktan llaktanpi purishpa ñukanchikunata washanchawashpanchikuna yachachikun Moisespa killkadunpi kamachikunankunata ama kasunanchikunapa. Yachachikun kay Tata Diospa wasin mana alli kananta. Kunanka kay Tata Diospa wasinta susyachishpa mana judiyu runakunata yaykuchishkasapa.

²⁹Chay chatakuk runakunaka suk diyashi Pabluta kawarkansapa Trofimo-wan Jerusalenpi puriptin. Payka Efesomanta mana judiyu runa karkan. Paywan kawashkankunarayku yuyarkansapa Tata Diospa wasinpi yaykuchishkanta. Chayrayku sukaman sinchita rimakushpa chatakurkansapa.

³⁰Chayta sinchita rimakuptinkuna uyarishpa Jerusalenpi runakuna sukaman turbakushpankuna kallparkansapa kawak. Chaypina chay chatakukuna Pabluta apishpankuna washaman aysarkansapa. Tata Diospa wasinta kuydak runakuna utkakushpa punkukunata wichkarkansapa. ³¹Chay chiknik runakuna Pabluta wañuchinayaptinkuna *romano soldadukunapa kamachikukninkuna uyarirkan tukuy judiyu runakuna turbakuykanankunata.

³²Chayta uyarishpa tukuy soldadukunata tukuy kapitankunata pushashpankuna chay turbakuykak runakunaman kallparkansapa. Paykunata kawashpankuna Pabluta makaykak runakunaka manana makarkansapanachu.

³³Chaypina chay soldadukunapa kamachikuknin runaka ladunchashpa Pabluta apichichirkan. Soldadunkunata willarkansapa ishkay kadenawan watanankunapa. Chashna watachishkanwasha chay runakunataka tapurkansapa:

—Ariya ¿piti kay runaka? ¿Imatati rurashka?

³⁴Chashna tapuptinkuna sinchita rimakushpa sukkuna suk layata sukkuna chikan layata willarkansapa. Chashna sukta sukta willaptinkuna chay soldadukunapa kamachikukninka mana atiparkanchu entiendiyta imatami willansapa nishpa. Chayrayku soldadukunata willarkansapa kuartelman Pabluta pushanankunapa. ^{35,36}Yaykuna llukanapi chayaykaptinkuna chay

chiknik runakuna Pabluta kichukuna-yashpankuna sinchita rimakushpa willarkansapa:

—¡Wañuchun! ¡Wañuchun!

Chashna kaparikuptinkuna chay soldadukunaka Pabluta wanturkansapa chay kuartelpa llukananpi churak.

³⁷Chaypina kuartelman yaykuchinayaykaptinkuna Pabluka soldadukunapa kamachikukninta *griegopi rimashpa tapurkan:

—¿Atipaymanchu kanwan parlayta?

Chashna tapuptin chay runaka willarkan:

³⁸—Ariya ¿yachankichu griegopi rimakuyta? ¿Manachu kanki Egiptomanta runa? ¿Manachu suk tiempu romano gobiernuta mana kasunayashpa tantanachishkanki chusku waranka wañuchikuk runakunata chunlla pampaman rinaykichipa?

³⁹Chaypina Pabluka willarkan:

—Manami paychu kani. Ñukaka judiyu runa Silisia partipi Tarso llaktamanta kani. Chay llaktaynika alli riksitudi. Kunanka roygayki almitiwanaykipa kay runakunata parlachinaynipa.

⁴⁰Parlachinankunapa almitiptinna kuartelpa llukananpi Pabluka shayarishpa tukuy chay runakunata makinwan señaasta rurashpa upallayachirkansapa. Chashna upallayaptinkuna kikin *hebreo rimanankunapi willarkansapa:

22¹—Wawkinikuna, tataynikuna, uyariwaychi amachanakushpa willaptini.

²Chay runakuna uyarishpankuna kikinkunapa rimanankunapi Pablu rimakuptin ashwanta chunllayarkansapa. Chashna chunllayaptinkuna Pabluka willarkan:

³—Ñukaka *judiyumasikichimi kani. Silisia partipi Tarso llaktapi nasirkani.

Kay Jerusalenpi wiñarkani. Alli yachachikuk Gamayel ñawpa awilunchikunapa yachachikushkankunata yachachiwarkan. Kunanka kankuna sukaman Tata Diosta kuyanaykichishina ñukapish tukuy shunku Tata Diosta kuyani. ⁴Ñawpa tiempu Jesuspa mushuk laya yachachikunanta kreyik runakunata wañuchichinayashpayni sukaman sufrichirkanisapa. Ullkukunata warmikunatapish apichishpa pusharkanisapa karselpi churak. ⁵*Saserdotekunapa kamachikuknini tukuy *ansianukunawan yachansapa chashna sufrichishkaynikunata. Paykunaka kartakunata kuwarkansapa Damaskopi judiyumasinchikunaman apanaynipa. Chay kartakunapi willarkansapa almitiwanankunapa Jesusta kreyik runakunata kay Jerusalenman pushamunaynipa kastiganankunapa.

Pablu willarkansapa imashnami kallarikan Jesusta kreyiyta nishpa.
(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶Pabluka parlachikuyllapi katirkan: —Chashna kartakunata chaskishpayni Damasko llaktaman rirkani. Chay llaktapi chayanayaykaptini chawpi diyata sielumanta ñukapi suk sinchi lus lliyparkan. ⁷Chay sinchi lusta kawashpa allpakaman urmarkani. Chaypina uyarirkani willawaptin: “Saulo, Saulo ¿imapatí chikniwashpa sufrichiyawanki?”

⁸Chashna willawaptin tapurkan: “¿Pití kanki, Señor?” Payka willawarkan: “Ñukaka Nasaret llaktamanta Jesusmi kani. Ñukatami chikniwashpa sufrichiyawanki.”

⁹Chashna willawaptin ñukawan purik runakuna mana entiendirkansapachu parlachiwashkan rimanata. Paykunaka chay sinchi lusta kawashpankuna sukaman manchakurkansapa.

¹⁰Chashna Jesus willawaptin tapurkani: “Señor ¿imatati munanki ruranaynipa?” Payka willawarkan: “Atarishpa Damaskoman rillay. Chaypi suk runa yachachishunki imatami ruranki nishpa.”

¹¹Chaypina chay sinchi lus biskuya-chiwashkanrayku manana nima kawakuyta atiparkaninachu. Chayrayku chay purikmasinikuna makinimanta apiwashpa Damaskoman pushawarkansapa.

¹²Chay llaktapi suk runa Ananiyas kawsarkan. Paymi Tata Diosta kuyak runa karkan. *Moisespa kamachikunan-kunata allita kasushpa kawsak. Chayrayku tukuy chay llaktapi kawsak runakuna rimarkansapa alli rurak runa kananta.

¹³Ananiyaska shamurkan ñukata kawawak. Chayashpa willawarkan: “Wawkini Saulo, kunanlla atipanki kawakuyta.” Chayta willawashkan orana allita kawakushpa payta kawarkani. ¹⁴Chaypina payka willawarkan: “Awilunchikunapa Tata Diosninmi kanta akllashushka paypa munananta yachanaykipa. Akllashushka chay alli rurak Jesusta kawanaykipa. Chaymanta akllashushka Jesus rimaptin uyarinaykipa. ¹⁵Chashna Jesus yachachishuptiki tukuy kawashkaykita uyarishkaykita tukuy partipi kawsak runakunata parlachinayki tiyan. ¹⁶Kunanka utkakushpa atariy. Rillay bawtisakumuy. Chashna bawtisakushpayki Señorninchi Jesusta roygay tukuy uchaykimanta mayllashunanpa.”

¹⁷Chayta Ananiyas willawashkanwasha Damaskomanta Jerusalemman kutimushpayni rirkani *Tata Diospa wasinpi orak. Chaypi muskuyninipishina Señor *Jesukristuta kawarkani. ¹⁸Chaypina payka willawarkan: “Utkakushpa Jerusalemanta llukshiy.

Ñukata riksiwanaykita parlachikuptiki kaypi kawsak runakuna mana kreyishunkisapachu.”

¹⁹Chashna willawaptin ñukaka willarkani: “Señor, paykunaka yachansapa ñuka tantanakunankuna wasikunapi yaykushpayni kanta kreyishuk runakunata apichichishpa makachishpa karselman pushachishkaynikunata. ²⁰Chaymanta rimanaykita yachachikuk Estebanta wañuchiykaptinkuna ñukapish yuyarkani allimi wañuchinankunapa. Chay wañuchishkankuna oras chay wañuchikuk runakunapa sawa lllachapankunata kuydarkani. Kay llaktapi kawsak runakuna tukuy chayta yachashpankuna kreyinkasapa chikan layatana kawsaykanaynita.”

²¹Chashna willaptini Señor Jesukristu willawarkan: “Utkakushpa rillay. Ñukaka kachayki karu llaktakunapi mana judiyu runakunata yachachikuk rinaykipa.”

Chay runakuna Pabluta yaka makarkansapa.

²²Chay runakunaka Pablupa rimashkanta upallalla uyarirkansapa. Chaypina mana judiyu runakunaman rinanpa willaptin kallarikansapa sinchita rimakuyta:

—Mana munanisapachu kay runa kawsanapa. ¡Wañuchiychi!

²³Chay runakuna kaparikuyllapi katishpankuna sukaman piñakushpa lllachapankunata wishchukurkansapa. Allpata apishpa altuta wishchukurkansapa. ²⁴Chashna chay runakuna ashwanta piñakuptinkuna chay kuartelpi kamachikukka soldadunkunata willarkansapa Pabluta yaykuchinankunapa. Chaymanta willarkansapa Pabluta makanankunapa rimananpa imaraykumi chataykansapa nishpa.

²⁵Chashna makanankunapa wataptinkuna Pabluka chaypi shayaridu kapitanta tapurkan:

—¿Pití willashushka ñukata makawanaykichipa *romano runa kaykaptini? Mana allichu makawanaykichipa manara allita yachaykashpaykichira uchayukchu kani manachu nishpa.

²⁶Chashna Pablu willaptin chay kapitanka kamachikninta rirkan willak:

—¿Imapatí kay runata makachichinayaykanki? Payka romano runami.

²⁷Chashna chay kapitan willaptin chay kamachikukka Pablutaka ladunchashpa tapurkan:

—Ariya ¿romano runachu kanki? Pabluka aynirkan:

—Ariya, romano runami kani.

²⁸Chaypina chay kamachikukka willarkan:

—Ñukaka aypa kullkita pagarakushkani romano runa kanaynipa.

Pabluka aynirkan:

—Ñukaka nasishkaynimantapacha romano runa kani.

²⁹Chashna willaptin tukuy chay makanayyak soldadukunaka ladunmanta anchurkansapa. Chay kamachikukninpish romano runa kananta yachashpa watachishkanrayku manchakurkan.

Judiyukunapa kamachikukninkuna Pabluta chatarkansapa.

³⁰Chay romano kamachikukka allita yachanayarkan imapami judiyu runakuna Pabluta sukaman chatashkasapa nishpa. Chayta yachanayashpa kayantin Pabluta kadenankunawan watadu kashkanmanta kacharichirkan. Chaymanta tukuy judiyukunapa kamachikukninkunata tukuy saserdotekunapa kamachikukninkunawan tantanachirkansapa. Chaypina Pabluta pushashpa paykunapa ñawpakninkunapi churarkan.

23 ¹Chaypina Pabluka chay *judiyu kamachikukkunata chapashpa willarkansapa:

—Wawkinikuna, Tata Diospa ñawpakninti ñukaka yuyanakuni kunankaman allita rurashpalla kawsaykanaynita.

²Chashna Pablu willaptin *saserdotekunapa ashwan sinchi kamachikuknin Ananias sukaman piñakurkan. Pablupa ladunpi runakunata willarkan shiminpi lapyanankunapa.

³Chayta uyarishpa Pabluka willarkan:

—Tata Diosmi kanta kastigashunki llullakuk runa kaptiki. Kanka allipi tukushpa chaypi tiyaridu kanki *Moisespa kamachikunankunataashina willawanaykipa uchaynipichu kani manachu nishpa. Kunanka chaykunata mana kasushpayki willaykankisapa shiminipi lapyawanankunapa.

⁴Chashna Pablu willaptin ladunpi runakuna willarkansapa:

—¿Imapatí Tata Dios churashkan saserdotekunapa kamachikukninta rabyachinki?

⁵Chashna willaptinkuna Pabluka aynirkan:

—Wawkinikuna, perdonawaychi. Mana yachashkanichu saserdotekunapa kamachikuknin kananta. Tata Diospa killkadunpi willawanchi: “Ama llaktaykichipa kamachikuknikichita maldisiychichu.”

⁶Pabluka chay awtoridarkunata chapashpa riksirkansapa sukkuna *saduseo kanankunata sukkuna *fariseo kanankunata. Chaypina sinchita willarkansapa:

—Wawkinikuna, ñukaka fariseo runami kani. Tatayni awluynikunapish fariseo runakunami karkansapa. Ñukaka tukuy shunku kreyini Tata Dios wañudukunata kawsachimunanta. Chayrayku kunanka kay awtoridarkunapi chatawaykankichi.

⁷Chashna Pablu willaptin fariseo runakunaka saduseo runakunawan kallarkansapa ayninakuyta. Chaypina ishkay manadapina churanakurkansapa.

⁸Saduseo runakuna rimansapa wañudukuna mana kawsamunankunata. Rimansapa mana nima *angelkuna nima almanchipish tiyananta. Fariseo runakuna rimansapa almayuk kashpanchikuna wañushpanchikuna kashkan kawsamunanchikunata. Rimansapa angelkunapish tiyananta.

⁹Chashna sukaman ayninakuptinkuna Moisespa killkadunkunata yachachikuk fariseokuna shayarishpankuna willarkansapa:

—¿Kay runaka manami nima mana allita rurashkachu! Ichará muskuyninpi suk wañuduta suk angelta uyarirkan willaptin.

¹⁰Chaywan ashwanta rabyachinakuptinkuna chay *romano kamachikukka sukaman manchakurkan. Yuyarkan Pabluta tipi tipita ruranankunata. Chayrayku chay soldadunkunata willarkansapa Pabluta kichukushpankuna kuartel ukupi churanankunapa.

¹¹Chay tuta muskuyninpi *Jesukristu Pabluta rikurirkan willanapa: “Ama manchakuychu, Pablu. Kan Jerusalemipi allimata rimashkanki ñuka salvakuk kanaynita. *Roma llaktapipish chayllata rimanayki tiyan.”

Chiknik runakuna sukaman munarkansapa Pabluta wañuchiya.

¹²Chaymanta kayantin Pabluta chiknik runakuna parlanakurkansapa wañuchinankunapa. Chashna parlana-kushpankuna jurashpa willanakurkan-sapa Pabluta wañuchinankunakaman mana nimata mikunankunapa nimata upyanankunapa. ¹³Chay wañuchinayak runakuna chusku chunka ashwan karkansapa.

¹⁴Chaypina paykunaka saserdotekunapa kamachikukninkunaman judiyukunapa *ansianunkunaman rishpankuna willarkansapa:

—Ñukaykunaka jurashkanisapa Pabluta wañuchinaynikunakaman mana nimata mikuyta. ¹⁵Kunanka shamushkanisapa roygaknikichi yanapawanaykichipa. Kankuna tukuy kamachikukmasichikiwan chay romano kamachikukta roygaychi kaya Pabluta kankunaman pushamunankunapa. Willaychi shamuptin ashwanta yachananchikunapa imakunatami yachachikun nishpa. Ñukaykuna shuyashasapa manara kankunapi chayamuptin wañuchinaynikunapa.

¹⁶Chashna chay wañuchinayak runakuna willaptinkuna Pablupa paninpa wayna wawan uyarirkan. Chaypina chay kuartelman rirkan Pabluta willak. ¹⁷Chaypina tukuyta willaptinna Pabluka suk kapitanta kayashpa willarkan:

—Kay waynituta pushay kamachishuknikichiman. Paymi suk uyarishkanta willanka.

¹⁸Chashna willaptin chay kapitanka Pablupa sobrinunta pushashpa kamachikukninta willarkan:

—Chay wichkadu runa Pabluka kayawashpa willawashka kay waynituta kanman pushamunaynipa. Payka suk uyarishkanta munan willashuynikita.

¹⁹Chashna willaptin chay kamachikuk runaka Pablupa sobrinunta makinmanta apishpa suk laduman pusharkan. Chaypina tapurkan:

—¿Imatati munanki willawayta?

²⁰Chashna tapuptinna willarkan:

—Pabluta chiknik runakuna parlana-kushkasapa shamunankunapa willashuk kaya judiyukunapa sinchi kamachikukninkunaman Pabluta pushachinaykipa. Willashunkisapa ashwan allita yachananankunata imatami Pablu yachachikun nishpa. ²¹Chashna paykuna willashuptinkuna ama kreyinkichu. Chusku chunka ashwan runakuna ñanpi

pakakushpa shuyankasapa wañuchinankunapa. Paykuna jurashkasapa mana nimata mikuyta nimata upyayta Pabluta wañuchinankunakaman. Kunanka almitikunaykillatana shuyaykansapa.

²²Chayta willaptinna chay kamachikukka kacharkan wasinman kutinanpa. Willarkan ama ni pita chay willashkanta parlachikunanpa.

**Romano gobernador Felixman
Pabluta pushachirkan.**

²³Chaymanta chay romano kamachikukka ishkey kapitankunata kayashpa willarkansapa:

—Prontanachiychi ishkey pachak purishpa rik soldadukunata, kanchis chunka kaballukunapi rikkunata, ishkey pachak lansakunata apik soldadukunatapish. Prontanachiychi allita tutayaptin Sesarea llaktaman rinankunapa.

²⁴Chaymanta willarkan kaballuta aparejananpa Pablu montashpa rinanpa. Willarkansapa Pabluta allita kuydashpa chay romano gobernador Felixman pushanankunapa.

²⁵Chaymanta suk kartata paykunawan kacharkan. Chay kartapi kashna rimarkan:

²⁶“Munanayni awtoridar Felix, ñuka Klaudio Lisias sukaman rimachiyki.

²⁷Kaypi kawsak judiyu runakuna kay pushachiykanayni runata apishpa wañuchinayarkansapa. Chashna wañuchinayaptinkuna yachashkani romano runa kananta. Chayrayku soldaduynikunawan rishkani kichukuk ama wañuchinankunapa. ²⁸Chaypina imaraykumi sukaman chatansapa nishpa yachanayashpayni judiyukunapa kamachikukninkunaman pusharkani.

²⁹Chaypina yacharkani paykunapa kamachikunankunata mana kasushkanrayku chatanankunata. Chashna sukaman chataptinkunapish ñukaka

yuyarkani kay runaka mana nima uchayuk kananta wañuchinaynikunapa nima karselpi churanaynikunapa.

³⁰Chaymanta yacharkani chay chiknik runakuna parlanakushkankunata wañuchinankunapa. Chayrayku kanman kachaykani. Chay wañuchinayk runakunata willashkanisapa kanman rinankunapa chatakuk. Chayllata killkashkayki.”

³¹Chay tuta chay soldadukuna chay kartata apashpa Pabluta pusharkansapa Antipatris llaktapi puñuk. ³²Kayantin chay purishpa rik soldadukuna kuartelman kutirkansapa. Chaymanta kaballupi rik soldadukunalla Pabluwan rirkansapa.

³³Sesarea llaktapi chayashpankuna chay kartata gobernadorta kurkansapa. Pablutapish paypi kukurkansapa.

³⁴Chaypina chay awtoridarka chay kartata leyishpa tapurkansapa maymantami Pabluka nishpa. Willaptinkuna Silisia partimanta kananta Pabluta willarkan:

³⁵—Chay chatashuk runakuna shamuptinkunara kantapish tapushkayki yachanaynipa uchayukchu kanki manachu nishpa.

Chayta willashpa soldadunkunata willarkansapa allita kuydashpa kamachikuk *Herodespa manllayba wasinpi wichkanankunapa.

**Pablu gobernadorta willarkan
mana uchayuk kananta.**

24 ¹Pablu chayashkanmanta pichkaynin diya *saserdotekunapa kamachikuknin Ananiyaska Sesarea llaktapi chayarkan. Suk *ansianukunawan tantalla suk abogado runa Tertulowan tantalla rirkansapa. Tukuy paykunaka gobernadorpi chayarkansapa Pabluta chatanankunapa. ²Chaypina soldadukuna Pabluta

gubernadorpi chayachiptinkuna chay abogado Tertulo kallarirkan Pabluta chatayta. Chay gobernador Felixtaka willarkan:

—Sukaman agradesiykisapa kay llaktaynikunapi kushikushpa allillata kawsaykashpaynikuna. Kanka yachaysapa runa kashpayki llaktaynikunapa alli yanapakuk awtoridarnin kanki. ³Chashna yanapawaptikisapa, munanayni gobernador Felix, tukuy tiempu tukuy llaktaynikunapi sukaman agradesiykisapa.

⁴Kunanka ama sukaman unayachinaynipa roygayki suk ratituta uyariwanaykipasapa. ⁵Ñukaykuna allita yachanisapa kay runa iden pestishina tukuy mayta purishpa *judiyukunata turbachiykananta. Payka chay nasareno runakunapa yachachikninkunami. ⁶Chaymanta ñukaykunapa kamachikunaynikuna willawansapa ama *Tata Diospa wasinpi mana judiyu runakuna yaykunankunapa. Chashna kaptinpish kay runaka suk mana judiyu runata yaykuchinayarkan. Chayta ruraptin paytaka apishkanisapa kastiganaynikunapa. ⁷Chaypina chay kamachikuk Lisias aypa soldadunkunawan chayashpa makinikunamanta kichuwashkasapa. ⁸Chashna kichuwashpankuna willawarkansapa shamunaynikunapa kanpi chatakuk. Kikiki payta tapushpa yachanki mana llullakushpa chatashkaynikunata.

⁹Chashna Tertulo willaptin chay tukuy chatakuk runakuna willarkansapa chashna kananta.

¹⁰Chaypina chay gobernadora Pabluta makinwan señasta rurashpa willarkan rimakunapa. Chashna willaptin Pabluka willarkan:

—Señor awtoridar, yachani aypa watakunata alli awtoridarninikuna kanaykita. Chayrayku kushikushpa mana manchakushpa willayki mana

uchaynipi kanaynita. ¹¹Kikiki tapukushpa yachankiman chayrak chunka ishkay diyallara Jerusalempi chayashkaynita Tata Diosta kuyak.

¹²Ñuka mana Tata Diospa wasinpi nima tantanakunankuna wasikunapi ni piwan ayninakushkanichu. Mana ni maypi runakunata tantanachishkanichu turbachinaynikunapa. ¹³Kay chatawak runakuna mana ni maypi kawawashkasapachu nima uyariwashkasapachu ni piwan ayninakuptini.

¹⁴Chaymanta willayki Moisespa kamachinankunata ñawpa yachachikukunapa killkadunkunata kreyini. Chaymanta awiluynikunapa Tata Diosnillata kuyashpa kawsaykani. Chashna Tata Diosta kuyashpayni *Jesukristupa yachachikunantapish kreyini. Chay chatawak runakunaka rimansapa Jesukristupa yachachikunan llulla kananta. ¹⁵Chaymanta paykunashina ñukapish kreyini Tata Dios tukuy alli rurak mana alli rurak runakunata wañushkankunamanta kawsachimuwanachikunata. ¹⁶Chayrayku Tata Diospa ñawpakninpi runamasinikuna ñawpakninkunapish sukaman munani shunkuy-nipi mana nima mana allikuna tiyananpa.

¹⁷Aypa watakunata karu llaktakunapi purishkayniwasha Jerusalemman kutishkani animalkunata wañuchishpa Tata Diosta kuyak. Rishkani mana nimayukkunata ofrendata kushpa yanapaksapa. ¹⁸Tata Diospi chuya chuyata rikurinaynipa *Moisespa kamachikunankunata kasushpa allita mayllanakushkani. Mana aypa runakunawanchu karkani. Mana ni pita turbachiykashkanichu. Tata Diospa wasinpi kaptini *Asia partimanta judiyumasinikuna tariwarkansapa.

¹⁹Alli kanman chay runakuna shamunankunapa chatawak ima mana allitami rurashkani nishpa. ²⁰Paykuna mana

shamuptinkunaka kay runakuna willashuchunsapa chay kamachikuknini-kuna ima uchatami ñukapi tarishkasapa nishpa. ²¹Chay kamachikuknini kunapi kashpayni sinchita rimarkani: “Kankuna chatawaykankichi ñuka kreyiptini Tata Dios tukuy wañudu runakunata kawsachimunanta.” Ichará chayta rimashkaynirayku chatawaykansapa.

²²Chashna Pablu willaptin chay awtoridar Felixka mana munarkanchu ashwanta uyariyta. Jesukristupa yachachikunankunata allitana yacharkan. Chayrayku chay chatakuk runakunata willarkansapa:

—Chay kamachikuk Lisias shamushpa allita willawanka imatami Pabluka rurashka nishpa. Chaypira atipasha willayta uchayukchu manachu nishpa.

²³Chashna chay runakunata willashpa suk kapitanta willarkan Pabluta mana watashpa kashkan karselpi churananpa. Chaymanta willarkan Pablupa amigunkuna shamuptinkuna yaykuchinanpa yanapanankunapa.

²⁴Chaymanta chay gobernador Felix chay llaktamanta llukshishpa aypa diyakuna washan warmin Drusilata pushamushpa kutimurkan. Payka judiya warmi karkan. Chaypina Pabluta kayachirkan shamunanpa paykunawan parlak. Pablu shamushpa allita yachachirkansapa Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa. ²⁵Chaypina yachachirkansapa allita rurashpa mana munanan-kunallata rurashpa kawsanankunapa. Yachachirkansapa Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata kastiganankunata. Chayta uyarishpa Felixka sukaman manchakushpa willarkan:

—Mananami uyarinayaykinachu. Suknin diya atipashpayni kashkan kayachishkayki yachachiwanaykipa.

²⁶Chayta willashpa Felixka munarkan Pablu kullkita pagaraptin kacharichi-

nanpa. Chayrayku kuti kuti kayachik paywan parlananpa.

²⁷Ishkay watata chay karselpi Pabluka kiparirkan. Chaypina Felixka manana gobernadorachu karkan. Porsio Festo chayarkan gobernador kananpa. Chashna Felix llukshishpa Pablutaka karselpi sakirkan judiyu runakunata kushichinayashpa.

Gobernador Festopi Pabluta chatarkansapa.

25 ¹*Roma llaktanmanta Sesareapi Festo chayamushpa yaykurkan mushuk awtoridar kananpa. Chaypina kimsaynin diya washan Jerusalemman rirkan.

²Jerusalenpi chayaptin *saserdotekunapa kamachikukninkuna, *judiyu runakunapa *ansianunkuna rirkansapa Festopi Pabluta chatak. ³Paykunaka payta sukaman roygarkansapa Jerusalemman Pabluta pushachinanpa. Yuyarkansapa pushachiptin ñanpi shuyashpa wañuchinankunapa. ⁴Chashna roygaptinkuna Festoka willarkansapa:

—Pablu Sesareapi preso kashpa chayllapi kiparinan tiyan. Ñukaka yuyaykani mana unayashpa chayman kutiyta. ⁵Chayrayku kankunapa kamachikuknikichi ñukawan tantalla rinkasapa. Chay runa suk mana alli ruradata rurashka kaptinka chaypi chatankichi.

⁶Chaymanta Festo Jerusalemni pusak diya ashwanta kiparirkan. Chaymanta Sesareaman kutirkan. Kayantin rirkan kamachikunan tiyarinanpi tiyarik. Chaypi tiyarishpa Pabluta pushachimurkan. ⁷Chaypina Pablu yaykuptin chay Jerusalemanta shamudu judiyu runakuna payta ladunchashpa sukaman chatarkansapa mana alli rurak runa kananta. Chashna chatakushpankunapish mana atiparkansapachu niman suk mana alli rurashkanta tariyta.

⁸Chaypina Pabluka Festota willarkan:
—Ñukaka mana nima mana alli
ruranata rurashkanichu. Mana ni pita
yachachishkanichu *Moisespa kamachiku-
nankunata ama kasunankunapa. Mana ni
pita yachachishkanichu *Tata Diospa
wasinpi mana allikunata rurankunapa.
Mana nimapi chay ashwan sinchi *romano
kamachikukta rabyachishkanichu.

⁹Chashna willaptin Festoka judiyu
runakunata munashpa kushichiyapata
Pablutaka tapurkan:

—¿Munankichu Jerusalemman riyta
chaypi ashwan allita tapunaynipa
uchaykipichu kanki manachu nishpa?

¹⁰Chashna tapuptin Pabluka willarkan:
—Chay ashwan sinchi romano kamachi-
kuk kanta churashushkanki awtoridar
kanaykipa. Chayrayku kanlla willawanayki
tiyan uchayukchu kani manachu nishpa.
Allita yachanki judiyumasinikunata mana
nimanachishkaynikunata. ¹¹Wañunapa
laya uchata rurashka kaptinika wañuchi-
wachunsapa. Mana uchaynipi kaykaptinika
mana allichu judiyumasinikunapi kukuwa-
naykipa. Chayrayku roygayki chay ashwan
sinchi kamachikuk *Sesarman kachawa-
naykipa. Paymi tapuwashpa willawanka
uchayukchu kani manachu nishpa.

¹²Chashna Pablu willaptin Festoka
yanapakninkunawan parlashkanwasha
willarkan:

—Roygawashkanki Roma llaktapa
ashwan sinchi kamachikuk Sesarman
kachanaynipa. Chayrayku payman
kachayki.

**Festo ashwan sinchi kamachikuk
runa Agripawan parlarkan.**

¹³Chaymanta aypa diyakuna washan
Sesareapi sinchi kamachikuk Agripa
chayarkan. Payka panin Bernisewan
rirkansapa Festota pasyak. ¹⁴Chaypina suk
diya Festoka Agripata parlachirkan chay
llaktapi Pablu preso kananta. Willarkan:

—Kaypi tiyan gobernador Felix
sakishkan preso runa. ¹⁵Jerusalemman
riptini saserdotekunapa kamachikukninku-
nawan judiyukunapa ansianunkuna
ñukapi chay runata chatarkansapa.
Roygawarkansapa uchayuk kaptin
wañuchichinaynipa. ¹⁶Chashna roygawap-
tinkuna willarkanisapa: “Ñukaykuna
romano awtoridarkuna mana amañanisa-
pachu ni pita wañuchichiyta mana allita
yachashpa uchayukchu manachu nishpa.
Chayrayku ñukaykunapi tukuy chatadu
runakuna chatak runakunawan uya uya
ayninakunankuna tiyan. Chaypira chay
chatadu runa atipan amachanakuyta
rimashpa mana uchayuk kananta.”

¹⁷Chashna chay runakunata willaptin-
kuna kayman shamurkansapa. Kayantin
ñukaka rishkani kamachikunayni
tiyarinaynipi tiyarik. Chaypi tiyarish-
payni chay chatadu runataka pushachi-
murkani. ¹⁸Ñukaka yuyashkani sakra
mana allikunata rurashkanta. Chayka-
manka chay chatakuk runakuna mana
yuyashkayni layatachu chatarkansapa.
¹⁹Paykunaka willawashkasapa Tata
Diosta kuyashpa amañashkankunata
mana rurashkanta. Chaymanta chatash-
kasapa Pablu yachachikunanta chay
wañudu Jesus kawsamushkanta.

²⁰Chashna chataptinkuna ñukaka
mana yachashkanichu imatami rurasha
nishpa. Chayrayku Pabluta tapushkani:
“¿Munankichu Jerusalemman riyta
chaypi willanaynipa uchayukchu kanki
manachu nishpa?” ²¹Chashna tapuptini
payka roygawashka Romapi ashwan
sinchi kamachikukninchikunaman
kachanaynipa. Chashna roygawaptin
ñukaka karselpi wichkachishkani
Romaman kachanayni diyakaman.

²²Chaypina kamachikukmasin
Agripaka Festota willarkan:

—Ñukapish uyarinayani chay runa
rimakuptin.

Chashna willaptin Festoka aynirkan:
—Kayami uyarinki.

²³Kayantin chay kamachikuk Agripaka panin Bernisewan tantalla chayarkansapa. Chay kamachikunan wasipi soldadukunapa kamachikuknin-kuna tukuy chay llaktapa awtoridarnin-kunapish musikawan marchaypi yaykurkansapa. Chaypi yaykuptinkunana Festoka Pablutaka pushachimurkan. ²⁴Chaypina Festoka willarkan:

—Kamachikumasini Agripa, tukuy kaypi ñukaykunawan tantalla runakuna, kaypinami kay chatadu runaka. Jerusalem llaktapi kay Sesarea llaktapipish tukuy judiyu runakuna ñukapi sukaman payta chatakunsapa. Kuti kuti sinchita kaparikushpa roygawashkasapa wañuchichinaynipa. ²⁵Ñukaka mana paypi tarinichu wañuchichinaynipa laya uchanta.

Chaymanta kikin roygawashka ashwan sinchi kamachikukninchi Sesarman kachanaynipa. Payman rinayan willananpa uchayukchu manachu nishpa. Chashna roygawaptin yuyani kachayta. ²⁶Sesarman kachasha suk kartawan. Kunanka mana yachanichu imatami killkasha nishpa. Chayrayku kankuna, kamachikukmasinikuna, kan kamachiwaknini Agripa, yanapawaychi. Ichará kankuna tapushpa atipankichiman suk imata tariyta ñuka killkanaynipa. ²⁷Mana atipaymanchu suk preso runata kachayta mana willashpa imaraykumi chatakudu nishpa.

Pablu chay kamachikuk
Agripata willarkan ima layatami
kawsashka nishpa.
(Hch 9.1-19; 22.6-16)

26 ¹Chashna Festo willaptin Agripaka Pablutaka willarkan:
—Kunan willawaysapa imapami sukaman chatashunkisapa nishpa.

Chashna willaptin Pabluka makinta alsashpa willarkan:

²—Kamachiwaknini Agripa, kan munaptiki rimakunaynipa sukaman kushikuni. *Judiyumasinikuna rikchak layata chatawashkasapa. Kunan willayki llullakushpa chatawashkankunata. ³Kanka judiyukuna amañanaynikunata allita yachanki. Chaymanta yachanki imakunapami ayninakunisapa nishpa. Chayrayku roygayki allillapi uyariwanaykipa.

⁴Tukuy judiyumasinikuna yachansapa wayna kashkaynimantapacha llaktaynipi Jerusalem pipish allita kawsashkaynita. ⁵Chaymanta allita yachansapa *fariseo runa kanaynita. Paykuna munashpa atipanmansapa chayta willashuyta. Tukuy pi yachan fariseokuna tukuy judiyu runakunamanta *Moisespa kamachikunankunata ashwan allita kasunaynikunata.

⁶Ñawpa tiempu Tata Dios awiluynikunata willarkan tukuy wañudukunata kawsachimunankunata. Ñukapish chayta kreyini. Chayta kreyishkaynirayku judiyumasinikuna chatawaykansapa. ⁷Chay chunka ishkey ñawpa awiluynikunamanta mirashkan judiyu runakuna shuyaykanisapa Tata Dios chay willawashkankunata rurananpa. Chashna shuyashpaynikuna diyapi tutapi Tata Diosta kuyashpa kawsanisapa. Ñuka Tata Dios willawashkanta kreyiptini, kamachiwaknini Agripa, kunanka kay judiyumasinikuna chatawaykansapa. ⁸¿Imapatí yuyankichi Tata Dios mana atipananta wañudu runakunata kawsachimunanta?

⁹Ñawpa ñukapish yuyarkani alli kananta Nasaretmanta Jesusta kreyik runakunata sufrichinaynikunapa.

¹⁰Chashna yuyashpayni Jerusalem pi *Jesukristuta kreyik runakunata sufrichirkani. Chaymanta *saserdoteku-

napa kamachikukninkuna almitiwaptinkuna Jesukristuta kreyik runakunata aypata karselpi wichkachirkani. Chaymanta kreyikuk runakunata wañuchinayaptinkuna ñukapish rimarkani allimi wañuchinankunaka. ¹¹Aypa kuti tantanakunankuna wasikunapi chay kreyikuk runakunata makachirkanisapa rimanankunapa Jesus mana alli rurak kananta. Chaymanta sukaman piñakushpayni rirkani chikan llaktakunapish chay runakunata sufrichiksapa.

¹²Chaymanta saserdotekunapa kamachikukninkuna kachawaptinkuna Damaskoman riykarkani chay Jesukristuta kreyik runakunata sufrichinaynipasapa. ¹³Chaypina, kamachiwakinini, chay ñanpi riykashpayni chawpi diyata sielumanta sinchi llipyak lusta kawarkani. Chay luska intimanta ashwan sinchita llipyashpa ñukapi ñukawan riykakmasinikunapipish llipyarkan. ¹⁴Chayta kawashpaynikuna tukuy ñukaykuna allpakaman urmarkanisapa. Chaypina uyarirkani *hebreo rimanaynikunapi willawaptin: “Saulo, Saulo ¿imapatí ñukata sukaman sufrichiwaykanki? Chashna sufrichiwashpayki suk toro puntayuk kaspita aytaykakshina kikičila waklichinakuykanki.”

¹⁵Chayta uyarishpa tapurkani: “¿Pití kanki, Señor?” Chaypina ayniwarkan: “Ñukami kani sufrichiwanyki Jesus. ¹⁶¡Kunanlla atarimuy! Ñukaka kanpi rikurishkani sirviwanaykipa. Tukuy runakunata kaypi kawashkaykita willanayki tiyan. Chaymanta tukuy kawachinaynita tukuy pita parlachinayki tiyan. ¹⁷Kunanmantapacha tukuy judiyumasikikunamanta mana judiyukunamantapish kuydashkayki ama wañuchishunankunapa. ¹⁸Mana judiyu runakunaman kachashkayki

luspishina purinankunapa amana tutapishina kawsanankunapana. Paykunaman kachashkayki yachachikunaykipa Tata Diosllata kasushpa kawsanankunapa amana chay sinchi supayta kasushpana kawsanankunapana. Chaymanta yachachikunayki tiyan ñukata kreyiwanankunapa. Chashna ñukata kreyiwaptinkuna Tata Dios uchankunamanta perdonankasapa mana tukuyiniyukta paywan tantalla kawsanankunapa.”

¹⁹Chashna sielumanta Jesukristu willawaptin, kamachiwakinini Agripa, ñukaka chay willawashkanta kasushkani. ²⁰Primeruka Damasko llaktapi kawsak runakunata yachachirkanisapa Jesus salvakuk runa kananta. Chaymanta Jerusalenpipish, tukuy Judea partipipish judiyu runakunata, mana judiyu runakunata yachachirkanisapa. Willarkanisapa uchankunamanta wanashpa Tata Diosta kasushpa kawsanankunapa. Yachachirkanisapa allita rurashpa kawsanankunapa tukuy runakuna yachanankunapa Tata Diosta kreyinankunata.

²¹Chashna yachachikuptini chay chikniwak judiyumasinikuna *Tata Diospa wasinpi apiwashpa wañuchiwanayarkansapa. ²²Chashna wañuchiwanayaptinkunapish Tata Dios yanapawaptin kunankaman mana shaykushpa katinilla. Tukuy runakunata, kamachikukkunata, mana kamachikukkunatapish yachachiypi katini. Moiseska ñawpa yachachikuk runakunapish killkarkansapa imatami Tata Dios ruranka nishpa. ²³Killkarkansapa Tata Diosmanta shamudu runa sukaman sufrishpa wañunanta chaymanta wañushkanmanta kawsamunanta. Manara ni pi wañushkanmanta kawsamuptinra paymi kawsamurkan amana kutin wañunapa. Paymi

kawsamurkan judiyu runakunata mana judiyu runakunatapish willanankunapa mana alli rurashkankunamanta perdonanankunata. Tukuy chayllata ñukaka yachachikuni.

**Pabluka munarkan chay
kamachikuk Agripa
Jesukristuta kreyinanpa.**

²⁴Pablu chayta willaptin chay kamachikuk Festoka sinchita willarkan: —¡Dementumi kanki, Pablu! Sukaman yachakushpayki dementuyashkanki.

²⁵Chashna Festo willaptin Pabluka willarkan:

—Alli kamachiwawni Festo, manami dementuchu kani. Allita yuyaykushpayni kuskata willayki. ²⁶Kaypimi judiyukunapa kamachikukninikuna Agripa. Paymi allita yachan tukuy willashkanayni chashna kashkanta. Mana kuchupi pakakushpachu Jesusta wañuchirkansapa. Chayrayku paypa ñawpakninpi mana nima manchakushpa rimani. ²⁷Kamachiwawni Agripa ¿chay ñawpa yachachikukkuna yachachikushkanta kreyinkichu? Ñuka allita yachani kreyikunaykita.

²⁸Chashna Pablu tapuptin Agripaka aynirkan:

—Kan tipillata yachachiwashpayki ¿yuyankichu Jesukristuta kreyinaynita?

²⁹Chashna Agripa willaptin Pabluka aynirkan:

—Tipitapish aypatapish yachachishpayni munayman ñukashina kreyikunaykita. Munayman tukuy kay uyariwaykak runakunapish Jesukristuta kreyinankunapa. Chashna ñukashina kreyikuptikichi mana munaymanchu ñukashina kadenadu kanaykichipa.

³⁰Chashna Pablu willaptin Agripaka shayarirkan. Shayariptin Bernisewan gobernador Festoka tukuy chaypi runakunaka shayarirkansapa. ³¹Chay-

pina suk laduman rirkansapa Pablu rimashkanta kikinkunapura parlak. Parlashpa willanakurkansapa:

—Kay runaka mana nimata rurashkachu wañuchichinanchikunapa nima karselpi churananchikunapa.

³²Chaypina Agripaka Festota willarkan:

—Atipanchiman kay runataka kachariyta mana kikin roygashushka kaptinga chay ashwan sinchi kamachikuk *Sesarman kachanaykipa.

**Roma llaktaman Festo
Pabluta kacharkan.**

27 ¹Chashna Agripa Festota willashpa yuyarkansapa barkupi Italia partiman Pabluta kachayta. Chaypina paytaka suk presomasinkunawan tantallata kapitan Juliopa makinpi churarkansapa. Chay Julioka chay ashwan sinchi kamachikuk Augustopa tropapa kapitannin karkan. Ñuka Lukaspish paykunawan tantalla rirkani Pabluta yanapanaynipa. ²Ñukaykunawan tantalla rirkan Aristarko. Payka Masedonia partimanta Tesalonika llaktamanta karkan. Chaypina Adramitio llaktapi suk barkupi yaykurkanisapa *Romaman rinaynikunapa. Chay barkupa doynun *Asia partipi aypa llaktakunapi ratakuyipi ratakuyipi rinayarkan.

³Chay barkupi rishpaynikuna kapitan Julioka alli modopi Pabluta pusharkan. Kayantin Sidon llaktapa barku ratakunanpi chayarkanisapa. Chaypi Pablutaka almitirkan amigunkunata rinanpa pasyak paykuna yanapanankunapa.

⁴Sidonmanta llukshiykaptinikuna sinchi wayra tinkuwarkansapa. Chayrayku Chipre ishla mañan mañanllata rirkanisapa. ⁵Chipremanta chimbashpa Silisia partipa Panfilia partipa mañan

mañanllata rirkanisapa. Chashna rishpa Lisia partipi Mira llaktapi chayarkanisapa.

⁶Chay Mira llaktapi kapitan Julio Alejandriyamanta Italiaman rik barkuta tarirkan. Chay barkupi yaykuchiwarkansapa Romaman rinaynikunapa. ⁷Aypa diyakunata wayra tinkuwaptinkuna barkuka allimanta rirkan. Chayrayku sukaman tankaypi tankaypi Kinido llakta ladunpi chayarkanisapa. Chaypina chay wayra idenllata tinkuwaptinkuna Salmon llakta ladunta pasashpa Kreta ishlata vueltrashpa rirkanisapa. ⁸Chay ishla mañanta sukaman tankaypi tankaypi rishpaynikuna Buenos Puertos llaktapi chayarkanisapa. Chay llaktaka Lasea llakta ladunllapi karkan.

⁹Chashna wayra tinkuwaptinkuna chay barku mana sinchita puriptin sukaman unayarkanisapa. Manana allinachu karkan chay manllayba yakuta rinaynikunapa. Manana unaynachu illarkan tamya tiempu kananpa. Chayrayku Pabluka chay barku purichik runakunata willarkansapa:

¹⁰—Señorkuna, tamya tiempu kaptin mananami allinachu rinanchikunapa. Chashnalla rishpanchikuna kay barkuka tukuy kargakunawan suminman. Ñukanchikunapish sipikunchimansapa.

¹¹Chaypina soldadukunapa kapitanninka Pabluta mana kreyishpa barkupa doyniunta kapitannintapish kasurkan rinankunallapa. ¹²Buenos Puertospa barkukuna ratakunan mana allichu karkan tamya tiempu barkuka chaypi kiparinanpa. Chayrayku yaka tukuy chay runakuna munarkansapa Fenise llaktaman riyta. Chay llaktaka Kreta ishlapa alli ladunpi karkan. Yuyarkansapa alli kananta chaypi tamya tiempu kiparinaynikunapa.

Chay barkupi riptinkuna sinchi wayrawan tinkunakurkansapa.

¹³Chashna rinaynikunapa yuyaptinkuna kallarrirkan chay llaktapa alli

ladunmanta allimata wayrayta. Chayta kawashpankuna barkuta purichikkuna yuyarkansapa atipanankunata riyta. Chayrayku chay llaktamanta llukshishpaynikuna barkuta pusharkansapa Kreta ishla mañan mañanllata. ¹⁴Chashna riptinikuna suk ratullapi sinchi wayra barkuynikunata ishlamanta chay manllayba kocha chawpiman tankarkan. ¹⁵Chay sinchi wayra pushawaptinkuna manana atiparkanisapachu barkuta sinchichiyta. Chayrayku wayrallana pushawarkansapa.

¹⁶Chashna chay wayra pushawaptinkuna rirkanisapa Kawda ishla mañanta. Chay taksha ishla mañanta riykaptinikuna manana sinchitanachu wayrarkan. Chaypina sukaman trabajashpa chay taksha aysadu kanowata barkupa sawanpi alsashpa churarkanisapa. ¹⁷Chaymanta barku purichik runakuna waskankunawan barkupa armasonninta allita watarkansapa ama wayra wakllichinanpa. Chay yaku ukupi suk playa montonanakudu tiyarkan. Chaypa shutin Sirite karkan. Chaypi barku arkakunanta manchashpankuna barkupa wayra pushanan taksha llachapankunata altu kaspinmanta templarkansapa. Chayta rurashpankuna tukuy chay tuta sakirkansapa chay wayra maytapish kaptin barkuta pushananpa.

¹⁸Kayantinpish sinchita wayrayllapi katirkan. Chayrayku barku purichik runakuna kallarrirkansapa tukuy kargakunata yakupi wishchukuyta. ¹⁹Kimsaynin diya idenlla kaptin paykunalla tukuy ima llashakkunata wishchukurkansapa ama barku suminanpa.

²⁰Aypa diyakunata mana nima intita nima luserukunata kawarkanisapachu. Chay sinchi wayra katiptinlla manana yuyarkanisapanachu kawsayta.

²¹Chaymanta aypa diyakunata mana mikushpaynikuna Pabluka tukuy

ñukaykunapa chawpinikunapi shayarishpa willawarkansapa:

—Kay barkupi purikmasinikuna, alli kanman karkan willashkaynita kasushpa Kreta ishlapi kiparinanchikunapa. Chaypi kiparishpanchikuna mana sufrinchimansapachu karkan. Nima kargakunata wishchunchimansapachu karkan. ²²Kunanka allita uyariwaychi. Ama manchakuychichu. Kay barku sumiptinpih manami ni suknikichi wañunkichichu. ²³Ñukaka Tata Diospa wambran kashpayni payta kuyashpa kawsani. Tutapi paypa *angelnin ñukapi rikurishka. ²⁴Willawashka: “Ama manchakuychu, Pablu. Roma llaktapa ashwan sinchi kamachikukpi chayanayki tiyan. Kanraykumi Tata Dioska kay barkupi rikmasikikunatapish wañuyumanta salvankasapa.”

²⁵Chashna chay angel willawashka kaptin amana llakiychinachu. Ñukaka tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa allita yachani pay salvawananchikunata chay angel willawashkantashina. ²⁶Tata Dios salvawaptinchikuna kay wayra suk ishlaman churawashunchisapa.

²⁷Pablu chayta willawaptinkuna ishkay semanana Kreta ishlamanta llukshishkaynikuna karkan. Chaypina chay wayra suk laduman suk laduman pushawaptinkuna chay manllayba Adrea kochapi chayarkanisapa. Chaypi kaptinikuna chawpi tutapi barkuta purichik runakunaka yacharkansapa allpaman chayaykanaynikunata. ²⁸Chayrayku yaku ukuta yachanankunapa mashna metropimi allpaka nishpa metriyarkansapa. Chashna metriyashpankuna yacharkansapa kimsa chunka sokta metropi allpa kananta. Suk ratu washan kashkan metriyashpankuna yacharkansapa ishkay chunka kanchis metrollapina allpa kananta.

²⁹Chaypina manchakurkansapa yaku ukupi manllayba rumikunapi takakunanku-

nata. Shayachinayashpankuna chusku atun llashak fierrukunata watashpa chay barku washanpi kacharirkansapa. Chaypina Tata Diosta roygarkansapa utkana pakarinanpa.

³⁰Chaypina chay barkuta purichik runakunaka paykunalla allpaman rishpa nitikunayarkansapa. Chashna nitikuyta munashpankuna chay barku sawanpi tiyak kanowata yakuman urayachirkansapa. Chay barku puntan partimanta llashak fierrukunata kacharik tukushpa yakuman urayamunayarkansapa.

³¹Chayta kawashpa Pabluka kapitanta tukuy soldadunkunata willarkansapa:

—Kay barkuta purichik runakuna nitikunayaykansapami. Mana paykuna barkupi kipariptinkunaka kankunaka mana atipankichichu sipikuyumanta kishpiyta.

³²Chashna Pablu willaptin chay soldadukunaka kanowapa waskankunata tipirkansapa yakupi urmananpa.

³³Chaymanta kayantin pakarinayaykaptin Pabluka tukuy chay runakunata willarkansapa allita mikunankunapa. Willarkansapa:

—Ñami ishkay semanatana sukaman sufrishpaykichi mana allitachu mikushkankichi. ³⁴Chayrayku roygaykichi allita mikunaykichipa. Mikunaykichi tiyan sinchikunaykichipa. Tukuy kankuna kishpinkichi. Niman suk chukchaykichi chinkankachu.

³⁵Chashna willashpa tukuy chay runakuna kawaptinkuna Pabluka panta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chashna agradesishpa chay panta pakishpa kallarirkan mikuyta. ³⁶Pablu mikuptin kawashpankuna tukuy chay runakunapish mana llakishpana mikurkansapa. ³⁷Chay barkupi ishkay pachak kanchis chunka sokta runakuna karkanisapa.

³⁸Chashna saksanankunakaman mikushpankuna tukuy chay barkupi tiyak *triguta wishchukurkansapa chay barku sawayamunanpa.

**Chay barku playa
montonanakudupi takakuk
rishpa pakikurkan.**

³⁹Chaymanta pakariptin chay barkuta purichik runakuna karumanta allpata kawashpa mana riksirkansapachu maykan llaktami nishpa. Chaypi kawarkansapa suk muyuna playayukta. Yuyarkansapa chayman chay barkuta chayachiyta.

⁴⁰Playaman chayanayashpa chay watadu llashak fierrukunapa waskankunata tipirkansapa yakupi sakinankunapa. Timonpa waskankunata paskarkansapa barkuta tankanankunapa. Chaymanta barkupa uman partipi atun llachapanta templarkansapa wayra pushananpa. Chaywanna barkuka kallarikkan playaman riya. ⁴¹Chashna riykashpa yaku ukupi montonanakudu playapi chay barku rirkan baranakuk. Chaypina puntan allita baranakuptin olaskuna sukaman takakushpa popanta pakichirkan.

⁴²Chaypina soldadukunaka tukuy preso runakunata wañuchinayarkansapa ama waytashpa nitikunankunapa. ⁴³Chashna wañuchinayaptinkuna chay kapitanka Pabluta salvanayashpa soldadukunata micharkansapa ama ni pita wañuchinankunapa. Willarkansapa tukuy waytay yachakkuna yakuman wishchunakunankunapa waytashpa allpaman chayanankunapa. ⁴⁴Chaymanta tukuy mana waytay yachakkunata willarkansapa barkupa pakikudu kaspinkunapi apikushpa allpaman chayanankunapa. Chashna chay kapitan willawaptinkuna tukuy ñukaykuna sipikuyamanta salvanakushpaynikuna allpaman chayarkanisapa.

**Malta ishlapi kimsa killata chay
runakuna kiparirkansapa.**

28 ¹Chashna tukuy ñukaykuna allpapi chayashpaynikuna yacharkanisapa chay ishlapa shutin

Malta kananta. ²Chay ishlapi kawsak runakuna tukuy ñukaykunata kushikushpa yanapawarkansapa. Sukaman tamyaykaptin sukaman chiri kaptin chay runakuna ninakurkansapa. Aypata yantachashpankuna nina rawraptin kayawarkansapa mashakuk. ³Chaypina Pablu suk tipi chakidu yantata ninapi churaykaptin suk machakuy ninamanta kishpishpa makinpi apikurkan. ⁴Chay machakuy Pablupa makinpi warkunakuptin kawashpa chay ishlapi kawsak runakuna willanakurkansapa:

—Ichará kay runaka suk runata wañuchishka. Chayrayku yakumanta kishpiptinbish diosninchi munaptin wañunan tiyan.

⁵Chaypina Pabluka makinta tapsishpa chay machakuyta ninapi wishchurkan. Chay machakuy mukuptinbish Pabluta mana nimanachirkanchu. ⁶Chay runakunaka shuyarkansapa Pablupa makin punkiptin raslla wañunanata. Chaymanta sukaman shuyashpankuna kawarkansapa mana nimanachinanta. Chaypina chikan layatana yuyaykushpa kallarikkansapa rimayta Pablu suk dios kananta.

⁷Chay ishlapi kamachikuk runapa mana sunipichu terrenunkuna tiyarkan. Chay kamachikukpa shutin karkan Publio. Payka allita chaskiwashpankuna kimsa diyata sukaman yanapawarkansapa.

⁸Chaypina yacharkanisapa Publiopa tatan kalentorashpa kicha unkuwywan kananta. Chayta yachashpa Pabluka kawak rishpa Tata Diosta roygarkan sanuyachinanpa. Chaymanta ishkantin makinkunawan llankaptin chay runaka sanuyarkan. ⁹Publiopa tatanta sanuyachishkanta yachashpa aypa un kudukuna Pabluman rirkansapa paykunatapish sanuyachinankunapa. Tukuyta sanuya-

chirkansapa. ¹⁰Chaypina chay runakuna aypa tiyapushkankunata kuwarkansapa. Chaymanta chay ishlamanta llukshiptinikuna tiyapunankunata kuwarkansapa puriyinikunapi mana nima illawanankunapa.

Pablu purikmasinkunawan Roma llaktapi chayarkansapa.

¹¹Malta ishlapi kimsa killata kiparishkaynikunawasha suk barkupi yaykurkanisapa. Chay barkuka Alejandriya llaktamanta karkan. Chay ishlallapi chay barkupish tukuy chay tamya tiempu karkan. Puntanpi tiyarkan ishkey ruradu diosninkuna. Sukpa shutin karkan Kastor sukpa Poluk.

¹²Chashna rishpaynikuna Sirakusa llakta barku ratakunanpi chayashpa kimsa diyata kiparirkanisapa.

¹³Chaymanta chay barkupi yaku mañan mañanllata rirkanisapa Regio llaktapi chayanaynikunakaman. Kayantin uraymanta wayra tiyarkan. Chay alli wayra pushawaptinkuna suk diya washan Puteoli llaktapi chayarkanisapa. ¹⁴Chay llaktapi *Jesukristuta kreyikmasinikunata tarirkanisapa. Paykunaka invitawarkansapa suk semanata chaypi kiparinaynikunapa. Chaymanta allpata purishpa kallarirkanisapa *Romaman riyta.

¹⁵Chaypina Romapi Jesukristuta kreyikmasinikuna yacharkansapa riykanaynikunata. Chaypina tinkuwaksapa shamushpankuna sukkuna shuyawarkansapa Foro de Apio plasapi. Sukkuna rirkansapa Tres Tabernaskaman tinkuwaksapa. Paykunata kawashpa Pabluka Tata Diosta agradesishpa kushikurkan.

¹⁶Chaymanta Romapi chayaptinikuna chay kapitanka presonkunata suk kapitanpa makinpi churarkansapa. Payka Pabluta almitirkan suk wasipi kawsananpa chaypi suk soldadulla kuydananpa.

Ishkey watata Roma llaktapi Pablu yachachikurkan.

¹⁷Chaymanta kimsa diya washan Roma llaktapi kashpaynikuna Pabluka *judiyukunapa kamachikuk runakunata kayachirkan. Paykuna chayaptinkuna Pabluka willarkansapa:

—Wawkinikuna, ñukaka mana nimata rurashkanichu Jerusalenpi judiyumasinchikuna chikniwanankunapa. Tukuy chay ñawpa awilunchikuna amañashkankunata allita rurashkani. Chashna allita ruraptinipish judiyumasinchikuna chikniwashpa *romano kamachikukunapa makinkunapi kukuwashkasapa. ¹⁸Chay romano awtoridarkuna sukaman allita tapuwarkansapa yachanayashpa mana alli rurashkaynita. Paykunaka mana nima wañuchichiwankuna laya uchaynita tarirkansapachu. Chayrayku munarkansapa kachariwayta. ¹⁹Chashna kachariwanayaptinkunapish chay chikniwak runakuna mana nima layapi munarkansapachu kachariwanankunapa.

Chayrayku ñukaka romano kamachikukunata roygarkanisapa kachamuwanankunapa chay ashwan sinchi kamachikukpi rikurinaynipa. Munarkani kikin willawananpa uchayukchu manachu kani nishpa. Chashna judiyumasinchikuna chatawaptinkunapish ñuka paykunataka mana nimata chatanaynichu. ²⁰Chayrayku kankunata kayachishkaykichi tukuy chayta willanaynipa. Ñukanchi judiyu runakuna sukaman shuyashkanchisapa Tata Diosmanta salvakuk runa shamunanta. Pay shamushkanta yachachikushkaynirayku kadenawan watadu kani.

²¹Chashna Pablu willaptinkuna chay tantanakudu runakunaka willarkansapa: —Judeapi kawsak judiyumasinchikuna mana nima kartata killkamuwash-

kasapachu kanta chatashushpankuna. Suk runakuna Judeamanta chayamushpankuna mana willawashkasapachu mana alli rurashkaykikunata. ²²Kunan parlachiwaysapa yachanaynikunapa imatami yuyaykanki nishpa. Tukuy partimanta runakuna willawansapa yachachikunayki mana alli kananta.

²³Chashna chay runakuna willashpankuna suk diyata churarkansapa shamunan-kunapa kashkan Pabluwan parlak. Chaymanta chay churashkan diya Pablu kawsanan wasinman aypa runakuna shamurkansapa. Chay diya tutamantapacha tardikaman Pabluka yachachirkansapa imashnami Tata Diospa mandunpi yaykun-chisapa nishpa. *Moisespa kamachikunan-kunata ñawpa yachachikkunapa killkadun-kunata yachachikushpa entiendichirkan-sapa Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta.

²⁴Chashna Pablu yachachiptinkuna sukkuna kreyirkansapa sukkuna mana.

²⁵Chashna sukkuna mana kreyikuna-yashpankuna llukshiykarkansapana. Chaypina Pabluka willarkansapa:

—Tata Diospa Espiritun chay ñawpa yachachikuk Isaiyasta willarkan chay ñawpa awilunchikunata willanankunapa: ²⁶“Rillay chay mana kasuwak runakunata willak:

‘Kankuna alli yachachikunaynita uyarishpapisti mana entiendinkichichu.

Chay alli rurashkaynita kawashpaykichipish mana entiendinkichichu imaraykumi rurashkani nishpa.

²⁷Kay runakunapa shunkunkuna sinchi likidumi.

Rinrinkunata wichkansapa ama uyariwanankunapa.

Ñawinkunatapish wichkansapa alli rurashkaynita ama kawanankunapa.

Chayrayku mana atipansapachu rimashkaynita entiendiyta.

Mana atipansapachu ñukaman shamuyta sanuyachinaynikunapa.’”

²⁸Chashna chay ñawpa yachachikuk Isaiyas rimaptin kunanka ñuka willaykichi: Kunan diyamanta mana judiyu runakunata yachachishasapa Tata Dios paykunatapish uchankunamanta perdonashpa salvanankunata. Chashna yachachikuptini paykuna kreyikunkasapa.

²⁹Chashna Pablu willaptinkuna chay judiyu runakuna kikinkunapura sukaman ayninakuypi kutirkansapa.

³⁰Chaymanta Pabluka chay alkiladu wasipi ishikay watata kparirkan. Chay wasipi pasyak rik runakunata chaskiksapa. ³¹Mana ni pi micharkanchu yachachikuptin. Allita yachachirkan-sapa Jesusta kreyishpa Tata Diospa mandunpi kawsanankunapa.

Chayllata ñuka Lukas killkashkani.

ROMANOS

PABLU ROMA LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu kay kartata Roma llaktapi
kawsak wawkinkunata
paninkunata killkarkan.**

1 ¹Ñuka Pablu *Jesukristuta sirvik kashpayni kay kartata killkaykaykichi. Tata Dios akllawashpa kachawarkan tukuy mayta rishpa salvawananchikuna rimananta yachachikunaynipa.

²Ñawpa tiempu Tata Dios alli yachachikuk runakunata willarkansapa chay salvawananchikuna rimananta killkanankunapa. ³Chay rimananka willawanchisapa Señorninchi Jesukristu Tata Diospa wambran shamunanta. Chay killkadu rimananshina payka shamurkan ñawpa kamachikuk Davidpa mirakninmanta nasik runa kanapa.

⁴Chaymanta Jesukristu wañushkanmanta kawsamuptin Tata Diospa alli rurak Espiritun tukuy runakunata riksichirkansapa tukuy layata atipak Tata Diospa wambran kananta.

⁵Jesukristu ñukata yanapawashpa kachamuwashka tukuy maypi yachachikushpa payta kushichinaynipa. Chashna yachachikuptini aypa runakuna payta kreyishpa kasunankunapa. ^{6,7}Tata Dios kankuna *Roma llaktapi kawsakkunata-pish sukaman kuyashushpaykichi akllashushkankichi Jesukristuta

kreyishpa wambrankuna kanaykichipa. Chayrayku munani Tatanchi Dios Señorninchi Jesukristu yanapashunaykichipa kushichishunaykichipa.

**Pablu Roma llaktaman
munarkan riyta.**

⁸Manara nimata willashpayni kayta willaykichi: Tukuy llaktakunapi rimansapa kankuna allita Jesukristuta kreyinaykichita. Chayrayku Jesukristu yanapawaptin Tata Diosta sukaman agradesini.

⁹Ñuka tukuy shunku Tata Diosta sirvishpa kawsani yachachikushpa paypa wambran Jesukristu salvawananchikunata. Tata Dioska allita yachan tukuy oras mana shaykushpa royanaynita Tata Dios yanapashunaykichipa.

¹⁰Roygani Tata Dios munashpa yanapawanapa rinaynipa kawaknikichi. ¹¹Sukaman munani kawaynikichita yachachinaynipa Jesukristuta ashwan allita kreyishpa kawsanaykichipa.

¹²Kankunapi chayashpayni munani animuchinakunanchikunapa Jesukristuta ashwan allita kreyinanchikunapa.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, munani yachanaykichipa aypa kuti munashkani riyta kawaknikichi. Chashna munash-

paynipish kunankaman manara atipashkanirachu riyta. Aypa llaktakunapi yachachikuptini aypa mana *judiyu runakuna Jesukristuta kreyishkasapa. Kunanka llaktaykichiman rinayani chaypipish aypa runakuna Jesukristuta kreyinankunapa. ¹⁴Tata Dios kachamuwashka tukuy runakunata yachachinaynipa. Chayrayku *griego runakunata mana griego runakunatapish, tukuy laya alli yachak runakunata, mana nima yachak runakunatapish yachachinayni tiyan. ¹⁵Chayrayku sukaman munani kankuna Romapi kawsakkunatapish yachachiynikichita Jesukristu salvak kananta.

**Tata Dios tukuy Jesukristuta kreyik
runakunata uchankunamanta
salvankasapa.**

¹⁶Mana nima pinkakunichu yachachikuyta Jesukristu uchanchikunamanta salvawananchikunata. Chashna yachachikuptini aypa runakuna Jesukristuta kreyishpa kawsansapa. Paykuna judiyu runakuna mana judiyu runakunapish Jesukristuta kreyiptinkuna Tata Dios uchankunamanta perdonansapa. ¹⁷Tata Diospa killkadunpi riman: “Tata Diosta kreyishpa kawsak runakuna paywan tantalla kawsankasapa.” Chay rimananpi Tata Dios yachachiwanchisapa payta kreyishpalla kawsaptinkuna uchanchikunamanta perdonawananchikunata.

**Tata Dios tukuy mana allita
rurashpa kawsak runakunata
kastigankasapa.**

¹⁸Mana alli rurak runakuna mana munansapachu Tata Diospa rimananta kreyiyta. Chaymanta sukkunata pantachichinsapa ama kreyinankunapa. Chayrayku sielupi kawsak Tata Diosnin-

chi paykunata sukaman kastigankasapa. ¹⁹Kikin Tata Dios paykunata tukuy rurashkanta allita kawachiptinkuna atipanmansapa payta riksiyta. ²⁰Tata Dios kay allpata rurashkanmantapacha tukuy runakuna atipanchisapa yachayta pay mana tukuy niyuk atipak Dios kananta. Mana payta kawashpanchikunapish tukuy rurashkanta kawashpanchikuna atipanchisapa yachayta Tata Dios tiyananta. Chayrayku chay mana alli rurak runakuna mana atipansapachu rimayta Tata Dios mana tiyananta.

²¹Chay runakuna Tata Dios tiyananta yachaykashpankunapish mana munashkasapachu kuyashpa kushichiyta. Nima munashkasapachu agradesiyta. Ashwan ashwanta mana allikunata yuyaykushpa kawsansapa. Chayrayku yuyayninkuna tuta likidushina kiparin. ²²Alli yachak kanankunata rimashpankunapish mana nima yachak tukushkasapa. ²³Mana tukuy niyukta kawsak alli yachak Tata Diosta mana munarkansapachu kuyayta. Chayrayku wañuyta yachak runakunashina, pishkillukunashina, chusku chakiyuk animalkunashina, allpapi aysanakushpa purik animalkunashina ruradukunata kuyarkansapa.

²⁴Chayrayku Tata Dios chay runakunata kawapayashpa manana michansapanachu kikinkuna mana alli munanan kunallata rurashpa kawsanankunapa. Sukwan sukwan pinkakuna layata uchallikushpa kawsansapa. ²⁵Tata Diospa alli rimananta mana kasuyta munashpankuna llulla rimanata munashkasapa kasuyta. Tata Dios rurashkanllata kuyashpa kawsashkasapa. Tukuy laya rurak Tata Diosta mana kuyashkasapachu. Paykuna chashna kawsaptinkunapish ñukanchikuna Tata Diosllata kuyananchikuna tiyan.

²⁶Paykuna mana Tata Diosta kuyana-yaptinkuna payka kawapayashpa

manana michashkasapanachu kikinkuna pinkakuna layata ruranankunapa. Warminkunapish mana allikunata rurayta munashpankuna paykunapura-lla uchallikushpa kawsansapa.

²⁷Chashnashina chay mana alli rurak runakunapish warminkunawan mana allita kawsayta munashpankuna ullkupuralla warmiwanshina kuyana-kushpa uchallikushpa kawsansapa. Ullkumasinkunawan pinkakuna layata ruransapa. Chay runakuna uchankuna-rayku sukaman unkuwan llakishpa kawsansapa.

²⁸Mana Tata Diosta riksiyta munap-tinkuna Tata Dioska kawapayashpa manana michashkasapanachu mana alli yuyanankunata rurashpa kawsanankunapa.

²⁹Paykuna tukuy laya mana allikunata rurashpa kawsansapa. Sukaman uchallikushpa tiyapuykaptin ashwanta munashpa runamasinkunata chiknishpa kawsansapa. Sukaman runakunapa imankunata munashpa makanakushpa wañuchikushpa llullachikushpa piñanakushpa washanchanakushpa kawsansapa. ³⁰Sukpa sukpa mana allita rimashpa Tata Diosta chiknishpa awtoridarkunata rabyachishpa sukaman kreyinakushpa kikinkunalla alli kanankunata yuyashpa kawsansapa. Sukaman mana alli ruranata yuyashpa ruransapa. Tatankunata mana kasunayashpa kawsansapa.

³¹Tata Diospa rimananta mana entiendinayansapachu. Kikinkuna rimashkankunata mana ruransapachu. Mana ni pita kuyansapachu. Mana ni pita perdonayansapachu. Mana ni pita llakichinsapachu. ³²Chay laya runakuna allita yachansapa Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata kastigaptin wañunankunata. Chayta yachaykashpankunapish mana allita

rurashpalla kawsansapa. Kushikunsapa runamasinkuna mana allita ruraptinkuna.

**Suknin diya Tata Dios
willawashunchisapa pimi allita
rurashka pimi mana allitachu
rurashka nishpa.**

2¹Chayrayku kankuna pipish kashpaykichi ama runamasikichita piñakushpa chataychichu mana alli rurak kanankunata kankunapish chay layalla kashpaykichi. Chashna runamasikichita chatashpaykichi kikikichilla chatanakuykankichi.

²Allita yachanchisapa Tata Dios alli rurak kashpa tukuy mana alli rurak runakunata kuskanpi kastiganankunata.

³Kankuna mana allita ruraykashpaykichi runamasikichita piñakushpa chatashpaykichi ama yuyaychichu Tata Diospa kastigunmanta kishpiyta. ⁴Tata Dios mana shaykushpa mana piñakushpa sukaman kuyashuptikichipish payta sukaman washanchaykankichi. Mana entiendinkichichu Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi yanapashunaykichita uchaykichita wanashpa payllata kreyishpa kawsanaykichipa.

⁵Suknin diya Tata Dios tukuy runakunata kuskata willankasapa pimi allita rurashka pimi mana allitachu rurashka nishpa. Chay diya sinchi shunku kaptikichi mana uchaykichimanta wanayaptikichi Tata Dioska sukaman kastigashunaykichi tiyan. ⁶Chaypina Tata Dios suktapish suktapish alli rurashkanchikunarayku mana alli rurashkanchikunarayku pagarawashunchisapa.

⁷Tata Dios tukuy mana sampayashpa alli rurak runakunata, tukuy payta kushichik kuyak runakunata sieluman pushankasapa mana tukuyniyukta paywan kawsanankunapa. ⁸Chaymanta

Tata Dios tukuy kikinkuna munashkan-kunata rurak runakunata, tukuy mana alli rurak runakunata, tukuy paypa rimananta mana kasunayak runakunata sukaman piñakushpa kastigankasapa.

⁹Tukuy mana alli rurak runakuna *judiyu mana judiyu kashpankunapish sukaman llakishpa sufrishpa kawsankasapa.

¹⁰Chaymanta alli rurak runakunata judiyu mana judiyu kaptinkunapish Tata Dios kushichishpankuna willankasapa alli rurak kanankunata. ¹¹Pipish kaptinchikuna Tata Dios tukuy runakunata idenllata kuyawanchisapa.

¹²Mana *Moisespa kamachikunankunata yachashpa uchallikuk runakunata mana Moisespa kamachikunanta yachaktashina Tata Dios kastigankasapa. Chaymanta Moisespa kamachikunankunata allita yachashpa uchallikuk runakunata Tata Dios Moisespa kamachikunankunapi rimashkanshina kastigankasapa. ¹³Tata Dios runakunata mana perdonankasapachu Moisespa kamachikunankunata uyariptinkunalla. Tukuy shunku kasushpa kawsak runakunallata perdonankasapa.

¹⁴Chaymanta mana judiyu runakunamanta sukkuna Moisespa kamachikunankunata mana yachashpapih allita rurashpa kawsansapa. Paykunaka kikinkunallamanta yachansapa allikunata rurayta. ¹⁵Chashna allita rurashpa kawsashpankuna tukuy pita kawachinsapa yuyayninkunapi Tata Diospa kamachikunankunata yachanan-kunata. Yuyayninkunapi yachansapa allita mana allita rurashkankunata.

¹⁶Ñuka Tata Diospa rimananta yachachikushkaynishina sukniñ diya payka *Jesukristuta willanka tukuy runakunata pakadu rurashkankunata rikurichinanpa. Chaypina mana allita rurashka kaptinkuna kastigankasapa.

Judiyu runakuna Moisespa kamachikunankunata mana kasunayarkansapachu.

¹⁷Kankuna judiyumasinikuna, rimankichi Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsanaykichita. Alabanakunkichi Tata Diosta kuyanaykichita. ¹⁸Tata Diospa munananta allita yachankichi. Moisespa kamachikunankunata yachakushpaykichi yachankichi akllayta imakunami alli ruranaykichipani nishpa. ¹⁹Yuyankichi atipanaykichita mana yachak runakunata yachachiya allita ruranankunapa. Yuyankichi tutapishina purik runakunata atipanaykichita yanapayta. ²⁰Kankuna yachankichi Moisespa kamachikunankuna tukuy alli yachanata yachachiwananchikunata. Chayrayku yuyankichi mana alli yachak runakunata wambrakunatashina atipanaykichita yachachiya.

²¹Sukaman allita yachachikushpaykichi ¿imapatí kankuna chay yachachikunaykichita mana kasunkichi? Yachachikunkichi ama suwakunankunapa. Chayta yachachikuykashpa ¿imapatí kankuna suwakunkichi? ²²Yachachikunkichi ama chikan warmiwan uchallikunankunapa. Chashna yachachikushpaykichi ¿imapatí chikan warmiwan uchallikunkichi? Ruradu dioskunata chiknishpaykichika ¿imapatí wasinkunamanta suwakunkichi? ²³Kankuna Moisespa kamachikunankunata yachashpaykichi alabanakunkichi. Chashna alabanakushpaykichi mana chaykunata kasunkichichu. Chashna mana kasushpaykichi Tata Diosta mana nimatashina kawankichi. ²⁴Chayrayku Tata Diospa killkadunpi riman: “Kankuna mana allita rurashpa kawsap-tikichi mana kreyikuk runakuna rimansapa Tata Dios mana alli kananta.”

²⁵Kankuna Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsaptikichi alli kashka señaladu kanaykichipa. Mana Moisespa kamachikunanta kasushpa kawsashpaykichika yankamanta señaladu kankichi. ²⁶Chaymanta mana señaladu runakuna Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsaptinkuna Tata Dios paykunatapish willankasapa wambrankuna kanankunata.

²⁷Kankuna señaladu judiyu runakuna kaykashpaykichipish mana Moisespa kamachikunankunata kasushpaykichika mana alli rurak runakuna kankichi. Chaymanta mana judiyu runakuna Tata Diosta kasushpa kawsashpankunata tukuy runakunata kawachinsapa kankunamanta ashwan alli rurak kanankunata. ²⁸Mana señaladu kashkanchikunaraykuchu nima judiyu runakuna nasishkanchikunaraykuchu Tata Diospa wambrankuna kanchisapa. ²⁹Tata Diospa wambrankuna kanchisapa tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa kawsashpanchikuna. Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykuchu Tata Diospa wambrankuna kanchisapa. Judiyu runakuna mana kreyiwaptinkunapish Tata Dios willawanchisapa alli rurak kananchikunata.

**Tata Dios allillata
rurashpa kawsan.**

3 ¹Chaymanta ¿ima allitatí surkunchisapa *judiyu runakuna kashpanchikuna? ¿Ima allitatí surkunchisapa señaladu kashpanchikuna? ²Aypa allikunata surkunchisapa judiyu runakuna kashpanchikuna. Suk allita surkunchisapa Tata Dios judiyu runakunallata rimananta kuwashkanchikunarayku.

³Chaymanta judiyu runakunamanta sukkuna Tata Diosta mana kasushpa

kawsaptinkunapish payka mana shaykushpa tukuy rimashkankunata rurana tiyan. ⁴Tukuy runakuna llullakuptinkunapish Tata Dioska mana nima llullakushpa allillata rurashpa kawsan. Paypa killkadunpi riman: “A Tata Dios, kanka allillata rimanki. Suk runakuna mana alli kanaykita rimaptinkunapish allillata rurashpa kawsanki.”

⁵Chaymanta ichara suk runakuna rimanmansapa: “Sukaman uchallikushpanchikuna kawachinchisapa Tata Dios sukaman alli rurak kananta.” Chashna kaptinka Tata Dios kastigawaptinchikuna ¿rimanchimansapachu mana allita ruraykananta? ⁶Mana nima layapi rimanchimansapachu Tata Dios mana alli rurak kananta. Tata Dios mana allita rurashpaka uchallikuk runakunata mana atipanmanchu kastigayta.

⁷Ichara suk runa rimanman: “Ñuka llullakuptinipish Tata Dios kuyawashpa perdonawanka. Perdonawaptin tukuy runakuna rimankasapa Tata Dios alli kananta. Chayrayku llullakuptini Tata Dios mana atipanchu kastigawayta”.

⁸Chashna rimashpa kikinlla llullachinakuykan. Llullakushpa rimansapa: “Tukuy laya mana allikunata ruraypachi runakuna Tata Diosta alabanankunapa”.

Suk runakuna llullachikushpa rimansapa ñuka chashna yachachikunaynita. Tata Dios chay llullakuk runakunata sukaman kastigankasapa.

**Tukuy runakuna
uchasapakuna kanchisapa.**

⁹¿Ñukanchikuna judiyu runakuna kashpanchikuna chay mana judiyu runakunamanta ashwan alli rurakchu kanchisapa? Manami ashwan allichu kanchisapa. Ñukaka ñami yachachishkaykichina tukuy judiyu runakuna tukuy mana judiyu runakunapish uchasapakuna kananchikunata.

¹⁰Tata Diospa killkadunpi willawan-chisapa:

“Mana tiyanchu niman suk alli rurak runa.

Mana niman suk tiyanchu.

¹¹ Mana tiyanchu niman suk alli yachak runa.

Mana niman suk runa Tata Diosta maskanchu.

¹² Tukuy runakuna uchallikushpa Tata Diosmanta ashushkasapa.

Mana alli rurak tukushkasapa.

Mana tiyanchu niman suk alli rurak runa.

Mana niman suk tiyanchu.

¹³ Chay mana alli rurak runakunapa rimanankuna iden sepultura kicharidu millanapa laya asnakshinami.

Sukaman llullachikushpa kawsan-sapa.

Rimananka machakuypa venenonshinami.

¹⁴ Sukaman piñayashpa chiknishpa maldisishpa rimansapa.

¹⁵ Utkakushpa kallpansapa runamasinta wañuchik.

¹⁶ Maytapish rishpa tukuy layakunata waklichishpa aypa runakunata sukaman llakita kunsapa.

¹⁷ Mana yachansapachu allita rurashpa kushikushpa kawsayta.

¹⁸ Mana yachansapachu Tata Diosta manchayta.”

¹⁹Tata Diospa rimananchayta rimaptin yachanchisapa payka judiyu runakunata kastiganankunata kamachikunankunata mana allita kasushkankunarayku. Chayrayku mana ni pi Tata Diosta ayniyta atipankasapachu. Tata Dios tukuy kay allpapi kawsak mana alli rurak runakunata kastigankasapa.

²⁰Payka mana ni pita willankasapachu perdonadu kananta *Moisespa kamachikunankunata kasushkanrayku. Tata

Dioska kamachikunankunata kuwashkanchisapa yachachiwananchikunapa uchasapakuna kananchikunata.

**Jesukristullata kreyishpa
kawsaptinchikuna Tata Dios
perdonawanchisapa.**

²¹⁻²²Kunanka Tata Dios yachachiwan-chisapa pipish kashpanchikuna

*Jesukristullata kreyiptinchikuna

perdonawananchikunata. Mana Moisespa kamachikunankunata uyarishkanchikunaraykuchu perdonawanchisapa. Moiseswan ñawpa alli yachachikukkuna chayllata yachachikurkansapa.

²³Tukuy runakuna uchayuk kanchisapa. Chayrayku mana atipanchisapachu Tata Diospa munananta rurashpa kushichiya. ²⁴Chaymanta Jesukristu uchanchikunarayku wañurkan Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna mana nimata pagaraptinchikuna perdonawananchikunapa. ²⁵Tata Dios munaptin Jesukristu yawarminta ichashpa wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Jesukristu ñukanchikunarayku wañushkanta kreyiptinchikuna Tata Dios perdonawanchisapa.

Tata Dios ñawpa tiempu kreyik runakunatapish kuyashpankuna mana piñakushpa perdonarkansapa Jesukristu shamunanta yuyashpa. Chashna paykunata perdonashpa Tata Dios kawachiwananchisapa alli rurak kananta. ²⁶Kunanpish Tata Dios kawachiwan-chisapa alli rurak kashpa perdonawananchikunata. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios ñami atipanna tukuy Jesukristuta kreyik runakunata perdonawayninchikunata.

²⁷Tata Diospa kamachikunankunata mana kikinichikunallachu atipanchisapa kasuyta. Jesukristullata kreyiptinchikuna Tata Dios perdonawanchisapa. Chashna Tata Dios perdonawaptinchi-

kuna mana atipanchisapachu alabana-kuyta. ²⁸Chayrayku yachanchisapa Jesukristullata kreyishpa kawsaptinchikuna Tata Dios perdonawananchikunata. Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykuchu perdonawanchisapa.

²⁹¿Tata Dios judiyu runakunallatachu perdonawashunchisapa? Manami. Judiyu runakuna mana judiyu runakunapish Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dioska perdonawanchisapa. ³⁰Tata Dioska suklallami. Chayrayku tukuy Jesukristuta kreyik runakunata perdonawanchisapa judiyu mana judiyu runakuna kaptinchikunapish.

³¹Chaymanta Jesukristullata kreyishpanchikuna ichara yuyanchimansapa Tata Diospa kamachikunankuna mana nima kananta. Mana allichu chayta yuyananchikunapa. Jesukristuta kreyishpanchikuna yachanchisapa Tata Diospa kamachikunankuna alli kananta.

Tata Dios Abrahamta perdonarkan allita kreyishkanrayku.

4 ¹Ichara tapunakunchimansapa: ¿Imatata rurarkan ñawpa awilunchikuna Abraham Tata Dios perdonanapa? ²Abraham allita rurashkanraykulla Tata Dios perdonashka kaptinka sukaman kikinlla alabanakunman karkan. Chashna kaptinka Tata Dios mana willanmanchu karkan perdonanapa.

³Tata Diospa rimanan willawanchisapa: “Abrahamka Tata Diosta kreyirkan alli rurak alli perdonakuk kananta. Chayrayku Tata Dios willarkan uchankunamanta perdonadu kananta.”

⁴Mash uyariwaychi. Suk runa patronpi trabajashpa trabajunpa chaninta chaskin. Chay trabajunpa chaninka mana regaluchu. Patronnin trabajashkanrayku pagaranan tiyan.

⁵Chaymanta ñukanchikuna mana atipashpanchikuna allita rurashpa kawsayta tukuy shunku kreyinanchikuna tiyan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunata. Chashna kreyiptinchikuna Tata Dios kikin munashpa perdonawanchisapa.

⁶Ñawpa kamachikuk Davidpish rimarkan suk runa mana allita rurashpish sukaman kushikun Tata Dios perdonadu kananta rimaptin. ⁷Davidka rimarkan:

“Tata Dios uchanchikunata perdonawaptinchikuna sukaman kushikunchisapa.

⁸ Tata Dios manana uchanchikunata yuyaptin sukaman kushikunchisapa.”

⁹¿Tata Dios pikunatati uchankunamanta perdonanka? ¿Señaladu *judiyu runakunallatachu perdonanka?

¿Manachu Tata Dios mana judiyukunatapish perdonanka? Ñami willashkaykichina: Tata Dios Abrahamta willarkan kreyishkanrayku perdonadu kananta.

¹⁰¿Aykapiti Abrahamta chayta willarkan? Manarapish señalachinakuptinra Tata Dioska Abrahamtaka willarkan perdonadu kananta. Mana señalachinakushkanwashachu chayta willarkan.

¹¹Abrahamta perdonashkanwashata Tata Dios willarkan señalachinakanapa. Chayrayku Abrahamka yacharkan Tata Diosta kreyiptin perdonashkanta. Chashna modomanta aypa mana señaladu runakuna Tata Diosta kreyiptinkuna paykunatapish perdonankasapa. Chay mana señaladu runakunapish Abrahampa mirakninkunashinami. ¹²Abraham manara señalachinakushpara Tata Diosta kreyishkanrayku paypa wambran karkan. Ñukanchikuna señaladu judiyu runakunapish Tata Diosta kreyishkan-

chikunarayku Abrahampa mirakninkunashina kanchisapa.

Abraham kreyirkan Tata Dios tukuy willashkanta rurananta.

¹³Abrahamka kreyirkan Tata Dios tukuy laya atipak kananta. Chayrayku Tata Dios Abrahamta willarkan paypa mirakninkuna tukuy allpapi kawsak runakunata kamachinankunapa. Mana *Moisespa kamachikunankunata kasushkanraykuchu Tata Dios Abrahamta willarkan mirakninkuna tukuy runakunata kamachinankunapa. Abraham kreyikushkanrayku Tata Dios perdonashpa willarkan alli rurak kananta.

¹⁴Tata Dios ñukanchikunatapish mana Moisespa kamachikunanta kasushkanchikunaraykuchu yanapawanchisapa. Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykulla Tata Dios yanapawaptinchikunaka yankamanta payta kreyinchimansapa karkan. Llullakushpa Tata Dios willawanchimansapa karkan kreyiptinchikuna yanapawananchikunata.

¹⁵Moisespa kamachikunankunata mana kasuyta atipaptinchikuna Tata Dioska kastigawananchikuna tiyan. Tata Dios kamachikunankunata mana Moiesta kushka kaptinka mana yachanchimansapachu uchasapa kananchikunata. ¹⁶Chayrayku Tata Dioska kikin munashpa suk regaluta kuwananchikunashina perdonawanchisapa. Tata Dios perdonawananchikunata kreyiptinchikuna payka iden Abrahamtashina perdonawanchisapa. Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykuchu Tata Dioska perdonawanchisapa. Tata Dios Abrahamtashina perdonawaptinchikuna Abrahampa mirakninkunashina kanchisapa.

¹⁷Abrahamka allita kreyirkan Tata Dios wañudukunata kawsachimunanta. Kreyirkan Tata Dios rimashpalla mana

tiyashkanmanta tukuy layata rurashkanta. Chayrayku Tata Dios Abrahamta willarkan: “Aypa llaktakunapi kawsak runakunapa tatankunashina kanayki tiyan.”

¹⁸Tata Dios Abrahamta willarkan warmin wawayananta. Willarkan chay nasik wambranmanta aypata mirananpa. Chashna Tata Dios willaptin Abraham viejuna kaykashpash mana shaykushpa kreyirkan Tata Dios willashkanta rurananta. Chaymanta Tata Dios willashkanshina Abrahampa mirakninkuna aypa tiyarkan.

¹⁹Abraham yaka pachak watayuk kaykashpash allillata kreyirkan Tata Dios willashkanta rurananta. Payka warminwan pakta vieju kashpankuna mallinakurkansapa manana atipanankunata wambrayuk kayta. Chashna mallinakushpankunapish Abraham kreyirkanlla warmin Sara suk wambrata wawayananta. ²⁰Abraham allita kreyirkan Tata Dios willashkanta rurananta. Chashna ashwan ashwanta kreyishpa payllata alabarkan. ²¹Tata Diosta kushichishpalla allita kreyirkan atipananta willashkanta rurayta. ²²Chayrayku Tata Dioska perdonashpa willarkan alli rurak kananta.

²³Tata Dios killkadunpi mana Abrahamllapachu rimarkan alli rurak kananta. ²⁴Señorninchi *Jesukristuta kawsachimuk Tata Diosta kreyiptinchikuna ñukanchikunatapish willawanchisapa perdonadu kananchikunata. ²⁵Señorninchi Jesukristu wañurkan uchanchikunarayku. Wañushkanmanta kawsamurkan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunapa.

Tata Dios perdonawaptinchikuna kushikunchisapa.

5 ¹Kunanka Señorninchi *Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios perdonawashkanchikunata kreyishpan-

chikuna paywan tantalla kushikushpa kawsanchisapa. ²Chashna Jesukristu-rayku Tata Dios perdonawananchikunata allita kreyiptinchikuna payka sukaman yanapawanchisapa. Sukaman yanapawananchikunata yachashpa kushikunchisapa. Chaymanta sukaman kushikunchisapa yachashpa paywan tantalla allimata kawsananchikunata.

³Chayta yachashpanchikuna sukaman padeshishpanchikunapish kushikushunchisapalla. Padesishpanchikuna ashwan ashwanta yachakunchisapa mana shaykushpa Jesukristuta kreyishpa kawsayta. ⁴Chashna Jesukristuta ashwan allita kreyishpa kawsashpanchikuna ashwan alli rurak runakuna tukunchisapa. Ashwan ashwanta yachanchisapa Tata Dioswan mana tukuyuniyukta kawsananchikunata. ⁵Tata Dios Espiritunta kuwaptinchikuna yachanchisapa kuyawananchikunata. Tukuy chayta yachashpanchikuna padeshishpanchikunapish mana pinkakunchisapachu.

⁶Ñawpa tiempu mana atiparkanchisapachu mana alli ruranchikunamanta kishpiyta. Chayrayku Tata Dios munashkan tiempu Jesukristu uchanchikunarayku wañurkan.

⁷Mana aypa runakuna animukunman sapachu wañuyta runamasinpa lugarninpi chay runamasin alli rurak kaykaptinpi. Ichara suk runa animukunman wañuyta suk kuyanan runa ama wañunanpa. ⁸Chaymanta ñukanchikuna sukaman mana alli rurak kaykaptinchikunapish Jesukristu ñukanchikunarayku wañurkan. Chashna ñukanchikunarayku wañuptin yachanchisapa Tata Dios sukaman kuyawananchikunata.

⁹Jesukristu yawarninta ichashpa wañushkanrayku Tata Dios uchanchikunamanta perdonawashpanchikuna

kastigawananchikunamantapish salvawashunchisapa. ¹⁰Tata Diosta chiknik runakuna kaykaptinchikunapish wambran Jesukristuka wañurkan Tata Dioswan kuyanakushpa kawsananchikunapachu. Paywan kuyanakushpa kawsaptinchikuna Jesukristu ñukanchikunawan tantalla kawsashpa uchanchikunamanta salvawanchisapa. ¹¹Manami salvawanchisapallachu. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dioswan kuyanakushpa kawsanchisapa. Chayrayku sukaman kushikushpa kawsanchisapa.

Ñawpa awilunchi Adanshina mana alli rurak kanchisapa.

¹²Ñawpa awilunchikuna Adan kallarikan uchallikuyta. Uchallikushkanrayku kallarikan viejuyayta wañunankaman. Chashnamanta tukuy mirakninkunapish uchallikushkanchikunarayku wañunchisapa.

¹³Manara *Moisespa kamachikunakuna tiyaptinpi tukuy runakuna uchallikurkansapa. Manara Moisespa kamachikunankuna killkadu tiyaptinra mana yacharkansapachu uchankunarayku ima kastigutami chaskinkasapa nishpa. ¹⁴Chay runakuna kastigunta mana yachashpankunapish Adanpa tiempunmantapacha Moisespa tiempunkaman uchankunarayku wañuksapa. Mana Adanshina uchallikushpankunapish mana allita rurashkankunarayku wañuksapa. Adan yuyachiwanchisapa Jesukristu shamunanta uchanchikunamanta salvawananchikunapachu.

¹⁵Adan uchallikushkanrayku mana atipanchisapachu wañuyamanta kishpiyta. Tata Dioslla sukaman kuyawashpanchikuna atipan wañunanchikunamanta salvawayninchikunata. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios kikin munashpa uchanchikunamanta perdonawanchisapa paywan tantalla kawsananchikunapachu.

¹⁶Ñawpa awilunchi Adan uchallikushkanmantapacha tukuy runakuna uchallikushpa kawsanchisapa. Chayrayku Tata Dios kastigawananchikuna tiyan. Chaymanta Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios atipan tukuy laya mana alli rurananchikunamanta perdonawayninchikunata. ¹⁷Awilunchi Adan uchallikushkanrayku tukuy runakuna wañunanchikuna tiyan. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios kikin munashpa sukaman kuyawashpanchikuna perdonawanchisapa. Tata Dios perdonawaptinchikuna atipanchisapana allita rurashpa kushikushpa kawsayta.

¹⁸Ñawpa awilunchi Adan uchallikushkanrayku Tata Dioska tukuy runakunata kastigawananchikuna tiyan. Chaymanta Jesukristu wañushkanrayku Tata Dioska tukuy runakunata atipan perdonayta.

¹⁹Ñawpa awilunchi Adan Tata Diosta mana kasushkanrayku aypa runakuna uchallikushpa kawsansapa. Chaymanta Jesukristu Tata Diosta allita kasushkanrayku Tata Dioska aypa runakunata perdonawanchisapa.

²⁰Tata Dios kamachikunankunata Moiesta kurkan tukuy runakuna yachananchikunapa uchasapa kananchikunata. Uchasapa kaptinchikunapish Tata Dios perdonawashpanchikuna ashwanta kawachiwanchisapa kuyawananchikunata. ²¹Sukaman uchallikushpa kawsashkanchikunarayku wañunanchikuna tiyan. Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna Jesukristurayku uchanchikunamanta perdonawanchisapa paywan sielupi mana tukuyniyukta kawsananchikunapa.

Jesukristullata kreyishpanchikuna allita rurashpa kawsashunchisapa.

6 ¹Kunanka ¿imatatí rimashunchisapa? ¿Ashwanta uchallikushpallachu kawsashunchisapa Tata Dios

ashwanta kuyawashpanchikuna perdonawananchikunapa? ²Amana uchallikuy pachinachu. Suk runa wañudu kashpa manana uchallikunachu. Ñukanchikunapish wañudu runashina amana uchallikuy pachinachu. ³¿Manachu yachankichi ñukanchikuna bawtisakushpa *Jesukristuwan tantanakashkanchikunata? Chayrayku suk wañudu runashina manana uchallikushpanachu kawsananchikuna tiyan. ⁴Bawtisakushpanchikuna Jesukristuwan tantalla wañudu pampadushina kashkanchisapa. Pampadushina kaptinchikuna Tata Dios tukuy laya atipak kashpa Jesukristuta kawsachimushkanshina ñukanchikunatapish yanapawanchisapa mushuk kawsayta kawsananchikunapa.

⁵Jesukristuwan tantalla wañudushina kanchisapa amana uchallikushpa kawsananchikunapana. Paywan tantalla kawsachimudushina kanchisapa mushuk kawsayta kawsananchikunapana. ⁶Yachanchisapa Jesukristuwan tantalla kruspi timbidushina kashkanchikunata. Paywan tantalla wañudushina kashpanchikuna manana uchallikushpanachu kawsashunchisapa. Kunanka ñami atipanchisapana allita rurashpa kawsayta. ⁷Wañudushina kashpanchikuna manana uchallikushpanachu kawsanchisapa.

⁸Jesukristuwan tantalla wañudushina kashpanchikuna yachanchisapa paywan tantalla kawsananchikunata. ⁹Yachanchisapa Jesukristu wañushkanmanta kawsamushka kashpa mana kutin wañunanta. Manana kutin wañunkanachu. ¹⁰Jesukristu uchanchikunarayku wañushpa suk kutilla wañurkan. Chaymanta wañushkanmanta kawsamushpa Tata Dioswan tantalla paktanakushpa kawsan.

¹¹Chashnashina kankunapish yuyaychi wañudushina kanaykichita

amana uchallikushpa kawsanaykichi-pana. Yuyaychi Jesukristuwan kawsamudushina kanaykichita Tata Diosllata sirvishpa kawsanaykichipa.

¹²Chayta yuyashpa amana munaychianachu uchallikushpa kawsayta. Amana munanaykichillata rurashpanachu kawsaychi. ¹³Ama nima layapi uchallikuychinachu. Munaychi allikunallata rurayta. Wañuyamanta kawsamudushina kashpaykichi Tata Diospa munananllata rurashpa kawsaychi.

^{14*}Moisespa kamachikunankunata mana atipashpanchikuna kasuyta yachanchisapa uchasapakuna kananchikunata. Kunanka Tata Dios kuyawashpanchikuna perdonawashkanchisapa. Chayrayku manana uchallikushpanachu kawsanchisapa.

**Tata Diosllata kasushpa
kawsananchikuna tiyan.**

¹⁵Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykuchu Tata Dios perdonawanchisapa. Payka kuyawashpanchikuna perdonawanchisapa. Tata Dios perdonawananchikunata yachashpa ¿uchallikushpallachu kawsashunchisapa? Ama nima layapi uchallikuy pachinachu. ¹⁶Kankuna yachankichi patronpi trabajashpaykichi chay patronata allita kasunaykichita. Kikikichipa munanaykichillata rurashpa kawsashpaykichika uchallikushpalla kawsaykankichi. Uchallikushpa kawsashpaykichi wañuynikichillata maskaykankichi. Chaymanta Tata Diosta kasushpa kawsashpaykichika paywan tantalla kushikushpa kawsankichi.

¹⁷Kankuna manana uchallikushpanachu kawsaykankichi. Kunanka tukuy shunkuna Tata Diospa rimananta allita kasuykanchina. Chayrayku Tata Diosta agradesini. ¹⁸Tata Dios perdona-

shuptikichi manana uchallikushpanachu kawsaykankichi. Kunanka Tata Diosllata kasushpa allita rurashpa kawsaykankichi.

¹⁹Tukuy kaykunata parlachiykichi allita entiendinaykichipa. Mana chashna yachachiptini mana atipankichimanchu entiendiyta. Ñawpaka sukaman uchallikushpalla kawsak kankichi. Kunanka Tata Diosllata kasushpa allita rurashpa kawsanaykichi tiyan.

²⁰Ñawpaka uchallikushpalla kawsashpaykichi mana munashkankichichu allita rurashpa kawsayta. ²¹Uchallikushpa kawsashpaykichi ¿ima allikunatatí surkushkankichi? Wañuynikichillata maskaykashkankichi.

Kunanka chay ñawpa uchallikushkaykichita yuyashpa pinkakunkichi.

²²Kunanka manana ñawpashinanachu uchallikushpa Tata Diosllata kasushpana kawsaykankichina. Manana yankamantanachu kawsaykankichi. Kunanka Tata Diosllata sirvishpa kawsashpaykichi sieluman rinkichi paywan mana tukuy niyukta kawsak. ²³Uchallikushkanchikunarayku wañunanchikuna tiyan. Chashna kaptin pish Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna Señorninchi Jesukristu wañushkanrayku sieluman pushawashunchisapa mana tukuy niyukta paywan kawsananchikunapa.

**Jesukristuta kreyishpa
kawsashpanchikuna wañuyamanta
kawsamudushina kanchisapa.**

7 ¹Wawkinikuna, paninikuna, ^{*Moisespa kamachikunankunata riksinchisapa. Allita yachanchisapa wañunanchikuna diyakamanlla chay kamachikunankuna kasunanchikunata. ²Suk ejempluta parlachiykichi. Moisespa kamachikunankuna willawan-chisapa kusayuk warmi kusanwan}

kawsananpa kusan wañunan diyakaman. Kusan wañuptin chay warmika manana kusayuknachu kiparin. ³Chay warmipa kusan kawsaykaptinra chikan ullkuwan tantanakushpaka uchallikun. Kusan wañuptin manana kusayukna kashpa kashkan kasarayta munashpa atipanman kasarayta. Kashkan kusayuk kashpa mana uchallikunchu.

⁴Munanayni wawkinikuna, paninikuna, chay warmipa kusan wañushkanshina *Jesukristu wañurkan. Wañushkanrayku ñukanchikunapish paywan tantalla wañudushina kashkanchisapa. Manana Moisespa kamachikunankunatachu kasunanchikuna tiyan. Kunanka Jesukristu kawsamushkanrayku ñukanchikunapish payllatana sirvikanchisapa Tata Diosta kushichinanchikunapa.

⁵Ñawpa uchallikushpa kawsaptinchikuna Moisespa kamachikunankuna munachiwashkanchisapa ashwan mana allita rurashpa kawsananchikunapa. Chaypina ashwan ashwanta uchallikushpa kawsashpanchikuna wañuyninchikunata maskarkanchisapa.

⁶Kunanka Jesukristuwan wañudushina kashpanchikuna manana uchallikushpanachu kawsanchisapa. Jesukristullata kreyishpa kawsashpanchikuna manana chay ñawpa killkadu kamachikunankunata kasushpanachu kawsanchisapa. Kunanka Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna atipanchisapa Tata Dioslata sirvishpa mushuk layata kawsayta.

Kikinchikunalla mana atipanchisapachu allita rurayta.

⁷Chashna alli mushuk layatana kawsashpanchikuna ichara rimanchimansapa Moisespa kamachikunankuna uchallichiwananchikunata. Ama

chaytaka yuyaypachichu. Chay kamachikunankuna mana tiyaptinka mana yachanchimansapachu imakunami uchaka nishpa. Moisespa kamachikunan willawanchisapa ama sukkunapa ima tiyapunankunata munananchikunapa. Mana chayta willawaptinchikunaka mana yachanchimansapachu sukkunapa tiyapunankunata munashpanchikuna uchallikuykananchikunata. ⁸Moisespa killkadunpi willawaptinchikuna suk ima mana allita ama ruranchikunapa chaypira chay mana allikunata munanchisapa rurayta. Kamachikunankuna mana tiyaptinka mana yachanchimansapachu uchallikuykananchikunata.

⁹Ñawpa manara chay kamachikunankunata yachashpanchikunara uchallikushpanchikunapish mana nimatashinachu kawarkanchisapa. Chaymanta kamachikunankunata yachashpanchikuna yachashkanchisapana uchallikushkanchikunarayku wañunanchikunata.

¹⁰Tata Dios kamachikunankunata kuwarkanchisapa paywan kawsananchikunapa. Chashna Tata Dios munaptin-pish mana atiparkanchisapachu kasushpa kawsayta. Chayrayku wañunanchikuna tiyan.

¹¹Ichara yuyanchimansapa tukuy kamachikunankunata allita kasuyta atipananchikunata. Chashna yuyashpanchikuna kikinchikunalla llullachinakunchisapa. Chay kamachikunankunata mana kasuyta atipashpanchikuna wañunanchikuna tiyan.

¹²Tata Dios kamachikunankunata kuwashkanchisapa yachachiwananchikunapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Chayrayku yachanchisapa sukaman allima kananta. ¹³Chashna allima kashpa ¿wañuymanchu kachawanchisapa? Manami chashnachu. Tata Diospa kamachikunankuna allima

kashpa mana alli rurananchikunata kawachiwanchisapa sukaman mana alli ucha kananta. Chashna kawachiwaptinchikuna yachanchisapa sukaman sakra mana alli rurak runakuna kananchikunata. Chaypina uchallikushkanchikunarayku wañunanchikuna tiyan.

¹⁴Yachanchisapa Tata Dios sukaman allima kashpa allima kamachikunankunata kuwashkanchikunata. Chay kamachikunankuna allima kaptinpish uchallikushpalla kawsanchisapa.

¹⁵Mana entiendinchisapachu imapami uchallikushpalla kawsanchisapa nishpa. Allita rurayta yachashpanchikunapish mana allitachu ruranchisapa. Mana munananchi ruranakunallata ruranchisapa. ¹⁶Chashna mana munananchikunata rurashpanchikuna yachanchisapa Tata Diospa kamachikunankuna sukaman allima kananta. ¹⁷Chay mana munananchikunata rurashpanchikuna yachanchisapa uchasapa kananchikunata.

¹⁸Yachanchisapa kikinichikunalla mana alli rurak kananchikunata. Yuyayninchikunapi allita rurayta munashpanchikunapish mana atipanchisapachu allita rurayta. ¹⁹Allita rurayta munashpanchikunapish mana allillata ruranchisapa. Alli ruranata mana ruranchisapachu. ²⁰Chashna modomanta mana alli munananchikunata rurashpanchikuna yachanchisapa uchasapa kananchikunata.

²¹Allita rurayta munashpanchikunapish yachanchisapa mana atipananchikunata allita rurayta. ²²Tukuy shunku munanchisapa Tata Diospa kamachikunankunata rurayta. ²³Chayta munashpanchikunapish uchasapa kashpanchikuna ishkey yuyayuk kanchisapa. Chayrayku mana atipanchisapachu allita rurashpa kawsayta. ²⁴Chashna mana atipashpanchikuna allita rurayta

sukaman llakinchisapa. ¿Pití yanapawanchimansapa mana uchallikushpa kawsananchikunapa? ²⁵¡Tata Diosllami atipan! Señorninchi Jesukristu wañushkanrayku payka atipan yanapawayninchikunata allita rurashpa kawsananchikunapa. Chayrayku payta agradesiypachi. Kashkan willaykichi: Munanchisapa Tata Diospa kamachikunankunata kasuyta. Chayta munashpanchikunapish uchasapa kashpanchikuna mana atipanchisapachu allita rurashpa kawsayta.

**Tata Diospa Espiritunta kasushpa
kawsashpanchikuna mushuk
layatana kawsanchisapa.**

8 ¹Kunanka *Jesukristuwan tantalla kawsaptinchikuna Tata Dioska uchanchikunamanta perdonawanchisapa. Tata Diospa Espiritunta kasushpa mana kikinichikunapa munananchikunallata rurashpa kawsaptinchikuna Tata Dioska mana kastigawashunchisapachu. ²Jesukristuwan tantalla kawsaptinchikuna Tata Diospa Espiritunka atipachiwanchisapa amana uchallikushpa kawsananchikunapa. Yanapawanchisapa amana wañuyinchikunatana maskananchikunapa.

³Mana alli rurak kashpanchikuna mana atipanchisapachu *Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsayta. Tata Dios kastigawananchikunamanta mana kikinichikunalla atipanchisapachu kishpiyta. Chayrayku Tata Dios kikin wambran Jesukristuta kachamurkan iden ñukanchikunashina kay allpapi nasinanpa. Chashna Jesukristu runa kashpa uchanchikunarayku kruspi wañurkan ama Tata Dios kastigawananchikunapa. ⁴Jesukristu wañurkan atipananchikunapa Tata Diospa alli kamachikunankunata kasushpa kawsayta. Tata Diospa

Espiritunka yanapawanchisapa paypa munananta mana kikinichikunapa munananchikunata rurashpa kawsananchikunapa.

⁵Suk runakuna mana allikunata rurashpa kawsashpankuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsan-sapa. Ñukanchikuna Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchikuna Tata Diospa munananta rurashpa kawsanchisapa. ⁶Chay kikinkunapa munanankunallata rurak runakuna wañuyninkunata maskaykansapa. Ñukanchikuna Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchikuna Tata Dioswan tantalla allita kushikushpa kawsanchisapa.

⁷Chay kikinkunapa munanankunata rurak runakuna Tata Diosta chikninsapa. Mana munansapachu nima atipansapachu Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa kawsayta.

⁸Chayrayku kikinkunapa munanankunallata rurak runakuna mana atipansapachu Tata Diosta kushichiyta.

⁹Ñukanchikuna manana kikinichikunapa munananchikunallata rurashpanachu kawsanchisapa. Tata Diospa Espiritun ñukanchikunapi kawsaptin payta kasushpa kawsanchisapa. Sukkuna mana Jesukristuta kasushpa kawsansapachu mana Espiritun paykunapi kawsaptin. ¹⁰Uchanchikunarayku wañuy yachak runakuna kaptinchikunapish Tata Dios uchanchikunamanta perdona-washkanchikunarayku Jesukristu ñukanchikunapi kawsan. Chashna ñukanchikunapi kawsashpa yanapawanchisapa mushuk layata allita rurashpa kawsananchikunapa.

¹¹Tata Diospa Espiritun Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan. Payllami wañushkanchikunamanta ñukanchikunatapish kawsachimuwashunchisapa.

¹²Chayrayku wawkinikuna, paninikuna, tukuy chayta yachashpanchikuna manana kikinichikunapa munananchikunata rurashpanachu kawsananchikuna tiyan. ¹³Kikinichikunapa munananchikunata rurashpa kawsashpanchikunaka wañuyninchikunata maskaykanchisapa. Chaymanta Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna manana munananchikunata rurashpana kawsanchisapa. Tata Dioswan tantalla kawsashunchisapa.

¹⁴Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna Tata Diospa wambrankuna kanchisapa. ¹⁵Manana Tata Diosta manchanchisapanachu mana alli patrontashina. Tata Diospa Espiritunta chaskishkanchisapa Tata Diospa wambrankuna kananchikunapa. Chayrayku atipanchisapa Tata Diosta willayta “Tataynimi kanki” nishpa. ¹⁶Tata Diospa Espiritun ñukanchikunapi kawsashpa willawanchisapa Tata Diospa wambrankuna kananchikunata. ¹⁷Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna paypa wambran Jesukristuwan tantalla kawsashunchisapa. Jesukristuwan tantalla kawsashpanchikuna kaypi sufrishpanchikunapish paywan tantalla sielupi sukaman kushikushunchisapa.

**Shuyaykanchisapa sieluman riyta
Tata Dioswan kushikushpa kawsak.**

¹⁸Kay allpapi sufrishpanchikunapish yachanchisapa sielupi Tata Dioswan tantalla kushikunanchikunata. Chayta yachashpa sufrinanchikunata kawanchisapa mana nimatashina. ¹⁹Tukuy Tata Dios rurashkankuna sukaman shuyaykansapa Tata Diospa wambrankuna sielupi kushikushpa kawsananchikunata. ^{20,21}Awilunchi Adan uchallikushkanrayku Tata Dios kikin munarkan tukuy rurashkankuna sukaman mawkayashpa usunankunapa. Chaymanta rimarkan

Jesukristu ñukanchikunarayku wañurkan. Wañushkanmanta kawsamurkan. Kunanka Tata Diospa alli ladunpi tiyaridumi, ñukanchikunapa roygaykan yanapawananchikunapa.

³⁵ Pití michawanchimansapa Jesukristu kuyawananchikunamanta? Mana ni pi. Ichara runakuna chikniwashpanchikuna padesichiwanchimansapa. Ichara yarkanchimansapa. Llachapanchikuna illanman. Mana alli rurak runakuna raslla wañuchiwanayanchimansapa. Tukuy chayta padesiptinchikunapish Jesukristuka kuyawanchisapallami. ³⁶Tata Diospa killkadunpi riman:

“A, Tata Dios, kanta kasushpa kawsaptinikuna imay orapish kaptin runakuna wañuchiwanaykansapa.

Iden ovejakunashina kanisapa pushawanankunapa wañuchiwasapa.”

³⁷ Chashna wañuchiwanayaptinchikunapish Jesukristu sukaman kuyawashpanchikuna yanapawaptinchikuna ashwan allita atipanchisapa payllata kasushpa kawsayta. ³⁸ Allita yachanchisapa wañuptinchikuna manara wañuptinchikunapish Tata Dios sukaman kuyawananchikunallata. Mana nima laya *angelkuna nima laya supaykuna nima kamachikuk supaykuna nima kamachikuk runakuna michawan-chisapachu Tata Dios kuyawananchikunamanta. Mana ni kunan nima shamuk tiempu Tata Dioska kunkankachu kuyawayninchikunata. ³⁹ Mana nima kay allpapi kamachikukkuna, nima sielupi kamachikukkuna nima Tata Dios rurashkankuna michawashunchisapachu Tata Dios kuyawananchikunamanta. Tata Dios Señorninchi Jesukristuta kachamurkan ñukanchikunapa wañunanpa yachananchikunapa sukaman kuyawananchikunata.

Pablu sukaman llakirkan judiyumasinkuna mana Jesukristuta kreyinayaptinkuna.

9 ¹ *Judiyumasinikuna, ñuka ² Jesukristuta kreyik kashpayni kuskata mana llullakushpa suk imata willaykichi. Shunkuynipi Tata Diospa Espiritun willawan mana llullakushpa rimanaynita. ² Sukaman llaktipini shunkuyni nanan kankuna Jesukristuta mana kreyinayaptikichi. ³ Munayman Tata Dios ñukata Jesukristumanta ashuchiwashpa kastigawanampa ama kankunata kastigashunaykichipa.

⁴ Judiyumasinikuna, ñukanchikuna awilunchikuna *Israelpa mirakninkunami kanchisapa. Tata Dioska akllawarkanchisapa wambrankuna kananchikunapa. Tata Dios llipyak puyupi awilunchikunata yachachiksapa. Paykunawan paktuta rurarkan. *Moisespa kamachikunankunata kurkansapa. Yachachirkansapa payta kuyashpa kawsanankunapa. Willarkansapa salvakukninkunata kachamunanta. ⁵ Ñukanchikuna Abrahampa Isakpa Jakobopa mirakninkuna kanchisapa. Paykunapa mirakninkunamanta Tata Diospa kachamushka wambran Jesukristu nasirkan. Payka Dios kashpa tukuy layapi kamachikun. Chayrayku mana tukuyinyukta akuychi alabaypachi.

Tata Dios tukuy rimashkanta ruranka.

⁶ Judiyumasinchikuna awilunchikuna Israelpa mirakninkuna kashpankunapish mana tukuychu Tata Diospa wambrankuna. Chayrayku Tata Dios mana yanapansapachu. Tata Dioska rimashkanta tukuy kreyik runakunapa rurán. ⁷ Mana tukuy awilunchikuna Abrahampa mirakninkunachu Tata Diospa wambrankuna. Ñawpa tiempu

Tata Dioska Abrahamtaka willarkan: “Wambrayki Isakpa mirakninkunallata yanapashasapa.”

⁸Chayta rimashpa Tata Dios yachachiwanchisapa judiyumasinchikuna Abrahampa mirakninkuna kashpankunapish mana tukuychu Tata Diospa wambrankuna. Tata Dios tukuy rimashkanta rurananta kreyik runakunallata akllarkansasapa wambrankuna kanankunapa. ⁹Tata Dios Abrahamta willarkan: “Suk tiempukaman shamuptini warmiki Sara wawayanka.” Abrahamka kreyirkan Tata Dios chay willashkanta rurananta.

¹⁰Chaymanta ñawpa awilunchikuna Isakpa warmin Rebeka mellisu wambrakunata wawayarkan. ¹¹⁻¹³Chay mellisukuna manara nasishpankunara manara nima allita nima mana allita ruraptinkunara Tata Dios Rebekata willarkan: “Primeru nasik wawaykimi washa nasik wawaykita sirvinka.” Chashnalla Tata Dios killkadunpi riman: “Jakobota kuyashpa yanaparkani. Wawkin Esawta mana yanaparkanichu.” Chashna Tata Dios rimashpa yachachiwanchisapa runakuna manarapish allita mana allita ruraptinkuna kikin munashpa paykunata akllansapa paypa munananta ruranankunapa.

¹⁴Tata Dios munashkan runakunallata yanapaptin ¿rimanchimansapachu Tata Dios mana alli rurak kananta? Ama chashnaka rimaypachichu. ¹⁵Ñawpa tiempu Tata Dioska Moiesta willarkan: “Pitapish kaptin munashpayni yanapasha. Pitapish kaptin munashpayni llakichisha.” ¹⁶Chayta rimaptin yachachisapa mana munashkanchikunaraykuchu nima rurashkanchikunaraykuchu Tata Dioska llakichiwashpanchikuna yanapawananchikunata.

¹⁷Chaymanta ñawpa killkadunpi Tata Dios Egipto llaktapa kamachikuk

*Faraonta willarkan: “Ñukami churashkayki kamachikuk kanaykipa yachanaykipa ñuka tukuy laya atipak kanaynita. Munani tukuy allpapi kawsakkuna riksiwanankunapa.” ¹⁸Chashna Tata Dios rimaptin yachachisapa kikin munashpa suk runakunata llakichishpa yanapanankunata. Kikin munashpa sinchi shunkuyuk runakunata sakinsapa ashwan sinchi shunkuyuk tukunankunapa.

¹⁹Ichara rimankichiman: “Mana ni pi atipanmanchu Tata Diosta michayta kikinpa munananta rurananpa. Chashna kaptin ¿imapatí Tata Dios runakunata kastigankasapa?” ²⁰Chashna rimashpaykichika mana allitachu rimaykankichi. Ama Tata Diosta washanchashpa yuyaychichu mana alli rurak kananta. Metomanta ruradu olla rurak runata mana willanmanchu: “¿Imapatí mana allita rurawashkanki?” ²¹Chay ollata rurak runaka munashkan layallata ruran. Metomanta suk ollakunata ruran fiestakunallapa. Chay metollamanta ollakunata ruran tukuy diya trabajachinankunapa.

²²Tata Diospish munashkan layata ruran. Uchasapa runakunata kastiganan tiyan kawachikunanpa tukuy laya atipak kananta. Chashna kaptinpish mana piñakushpara manara chay kulluchinanpa runakunata kastigashkasaparachu. Chaymanta ashwan mana allita rurashpa kawsaptinkuna kastiganankuna tiyan. ²³Chaymanta Tata Dios ñukananchikunata kuyawashpanchikuna perdonawashkanchisapa sieluman rinanchikunapa paywan tantalla kawsak. Ñawpamantapacha willawashkanchisapa paywan tantalla kushikunanchikunapa. ²⁴Judiyu runakuna mana judiyu runakuna kaptinchikunapish Tata Dios akllawashkanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa.

²⁵Chay ñawpa yachachikuk Oseaspa killkadunpi Tata Dioska rimarkan:

“Mana ñukapa kashkakunata willashasapa wambraynikuna kanankunapa.

Mana kuyadu runakunata willashasapa kuyaduynikuna kanankunapa.”

²⁶Chay killkadunllapi riman:

“Kankuna mana Tata Diospachu kashkankichi.

Kunanka kawsak Tata Diospa wambrankunana kankichi.”

²⁷Chay ñawpa yachachikuk Isaiyas-pish yachachikushpa judiyumasinkunapa rimarkan: “Awilunchikuna Israelpa mirakninkuna playashina mana yupaypa laya kashpish paykunamanta sukkunalla Tata Diospa kastigunmanta kishpinkasapa. ²⁸Utkana Tata Dioska rimashkanta rurashpa tukuy uchallikuk runakunata sukaman kastigankasapa.”

²⁹Chay yachachikuk Isaiyaslla rimarkan:

“Tukuy layata atipak Tata Dios mana llakichiwashpanchikunaka Sodomawan Gomorra llaktata-shina ñukanchikunatapish kulluchiwanchimansapa.”

Judiyu runakuna mana Tata Diosta kreyinayarkansapachu.

³⁰Tata Dios tukuy chayta rimaptin ¿imatatí rimanchimansapa? Mana judiyu runakuna mana nima yuyashkasapachu Tata Dios paykunata perdonankunata. Mana yuyashpankunapish Tata Diosta kreyiptinkuna payka perdonashkasapa. ³¹Chaymanta judiyu runakuna Moisespa kamachikunankunata sukaman kasuyta munashpankunapish mana atiparkansapachu. Chayrayku Tata Dioska mana perdonarkansapachu. ³²¿Imapatí Tata Dios paykunata mana perdonarkansapa? Judiyu runakunaka yuyarkansapa

kikinkunapa alli ruranankunaraykulla Tata Dios perdonanankunata. Mana munarkansapachu payta kreyishpa kawsayta Tata Dios perdonanankunapa. Paykunaka sinchi rumipi mitkakukshinami karkansapa. ³³Tata Diospa killkadunpi riman:

“Sion llaktaynipi suk sinchi rumitashina churasha.

Chaypi aypa runakuna mitkakunkasapa.

Chaymanta chay sinchi rumipi kimikukkunata mana llullachishpa yanapashasapa.”

Pablu sukaman munan judiyumasinkuna Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa.

10 ¹Wawkinikuna, paninikuna, tukuy shunku munashpa Tata Diosta sukaman roygani *judiyumasinkunata salvanankunapa. ²Allita yachani paykuna sukaman munanankunata Tata Diosta sirviyta. Payta sirviyta munashpankunapish mana munansapachu kreyihta *Jesukristu salvakunkunaka kananta. ³Mana yachanayansapachu Tata Dioslla uchankunamanta salvanankunata. Munansapa kikinkuna rurashkankunaraykulla Tata Dios salvanankunata. Mana munansapachu Jesukristuta kreyiptinkuna Tata Dios salvanankunapa. ⁴Jesukristulla tukuy Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa kawsarkan. Chayrayku paylla tukuy payta kreyik runakunata atipan salvayta.

⁵Runakuna kikinkunalla Tata Diospa kastigunmanta kishpiyta munashpa tukuy kamachikunankunata allita rurashpa kawsanankuna tiyan. Moiseska killkarkan: “Suk runa allita tukuy kamachikunankunata kasushpa kawsap-tinra Tata Dioska kastigananmanta salvanka.” ⁶Chaymanta tukuy kamachi-

kunankunata mana kasuyta atipaptinchikuna Tata Dios rimarkan Jesukristullata kreyiptinchikuna salvawananchikunata. Moisespa killkadunpi riman: “¿Pití atipanman sieluman riyta salvawakninchikunata pushamuk?” Mana ni pi atipanchimansapachu. Chayrayku Tata Dios kikin munashpa Jesukristuta kachamurkan salvawananchikunapa. ⁷Moisespa killkadunpi riman: “¿Pití tuta likidu uchkanman atipanman urayayta wañuduta surkumuk kashkan kawsamunanza?” Mana ni pi. Tata Dioslla Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan.

⁸¿Imatata yachachiwanchisapa chay Moisespa riman? Paypa killkadunpi riman: “Tata Dioska rimananta allita entiendichishushkankichi tukuy shunku kreyishpa allita rimashpa kawsanaykichipa.” Chay rimananllata ñukaykuna yachachiykaykichi Jesukristullata kreyinaykichipa.

⁹Rimananchikuna tiyan Jesukristu tukuy layapi kamachiwakninchikuna kananta. Tukuy shunku kreyinanchikuna tiyan Tata Dios wañushkanmanta kawsachimushkanta. Chayta kreyiptinchikuna Tata Dios salvawanchisapa. ¹⁰Tukuy shunku chayta kreyiptinchikuna Tata Dioska uchanchikunamanta perdonawanchisapa. Jesukristu kamachiwakninchikuna kananta rimaptinchikuna Tata Dioska salvawanchisapa.

¹¹Tata Diospa killkadun riman: “Tata Dios mana llullakuk kaptin tukuy payta kreyik runakuna mana llullachiduchu kankasapa.” ¹²Jesukristuka tukuy judiyu runakunapa tukuy mana judiyu runakunapapish kamachikukninkunami. Suk imata mañaptinchikuna sukaman allita yanapawanchisapa. ¹³Pipish kaptin Señorninchi Jesukristuta salvanankunapa roygaptinkuna payka salvankasapa.

¹⁴Chaymanta ¿imashnatí Jesukristuta mana kreyik runakuna roygankasapa yanapanankunapa? ¿Imashnatí payta kreyinkasapa manara yachashpara Jesukristu salvakuk kananta? ¿Imashnatí yachankasapa salvakuk kananta mana ni pi yachachiptinkuna? ¹⁵Mana ni pi yachachikukkunata kachaptinkuna ¿imashnatí rinkasapa yachachikuk? Tata Diospa killkadunpi riman: “Aypa runakuna Tata Dios uchanchikunamanta salvawananchikunata yachachikuyupi purinsapa. Tata Dios paykunata sukaman kushichinsapa.”

¹⁶Chay yachachikuk runakuna Tata Diospa rimananta yachachikuptinkunapish aypa runakuna mana kreyinayarkansapachu. Chay ñawpa yachachikuk Isaiyas killkadunpi riman: “A Tata Dios, rimanaykita yachachikuptinipish aypa runakuna mana kreyinayansapachu.” ¹⁷Chashna Isaiyas rimaptinipish ñukanchikuna Jesukristu salvawananchikunata yachachikuptinchikuna aypa runakuna chayta uyarishpa tukuy shunku kreyinsapa. ¹⁸Kunanka tapuykichi: ¿Manachu tukuy maypi judiyu runakuna Tata Diospa rimananta uyarishkasapa? Ariya tukuy maypimi uyarishkasapa. Tata Diospa killkadunpi riman:

“Tukuy maypimi alli yachachikukuna chayashkasapa.

Tukuy allpapi kuchun mañanpi yachachikuyupi purishkasapa.”

¹⁹Kashkan tapuykichi. ¿Manachu judiyumasinikuna yachashkasapa Tata Dios tukuy allpapi kawsak runakunata munananta salvaysapata? Ariya paykunaka yachashkasapa. Moisespa killkadunpi Tata Dioska riman:

“Ñuka *Israel runakunata piñachishasapa mana judiyu runakunata salvashpayni.

Mana entiendik runakunata kuyapitini kawashpankuna piñakunkasapa.”

²⁰Chaymanta Isaiyas mana manchakushpa Tata Dios rimashkanta killkarkan:

“Mana maskawak runakuna ñukata tariwashkasapa.

Mana munawak runakunata yachachishkanisapa riksiwanankunapa.”

²¹Chaymanta Isaiyaspa killkadunpi Tata Dioska riman: “Makinita kicharishpa Israel runakunata kayaptinipish paykunaka mana nima munawanapachu nima kasuwanayansapachu.”

**Judiyu runakunamanta sukkunalla
Tata Diosta kasushpa kawsansapa.**

11 ¹Kunan tapuykichi: ¿Tata Dios tukuy *judiyu runakunatachu sakiwashkanchisapa? Manami tukuytachu sakiwashkanchisapa. Ñukapish judiyu runami kani. Ñawpa awilunchi Abrahampa mirakninmi kani. Benjaminta ayllunmi kani. ²Abrahampa tiempunmantapacha Tata Dios judiyukunata akllawashkanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa. Manami tukuytachu sakiwashkanchisapa. ¿Manachu yuyankichi chay alli yachachikuk Eliyas Tata Diosta willashkanta? Payka judiyumasinkunata chatashpa Tata Diosta willarkan: ³“A Tata Dios, judiyumasinikuna alli yachachikuk runakunata wañuchishkasapa. Kanpa *altarnikikunata urmachishkasapa. Ñukallata mana wañuchiwashkasapachu. Ñukatapish wañuchiwanayaykansapa.”

⁴Eliyas chayta willaptin Tata Dioska aynirkan: “Manami kanllachu kishpishkanki. Ñuka kanchis waranka kasuwak judiyumasikikunata yanapaptini mana kunkurikushkasapachu ruradu dios *Baalta kuyanankunapa.”

⁵Chashnashina kunanpish Tata Dios judiyumasinchikunamanta sukkunallata

kuyawashpanchikuna yanapawaykanchisapa payta kreyishpa kawsananchikunapa. ⁶Tata Dios kikin munashpa kuyawashpanchikuna yanapawaykanchisapa. Mana ñukanchikuna allita rurananchikunaraykuchu Tata Dios yanapawanchisapa. Ñukanchikunapa rurananchikunaraykulla Tata Dios yanapawashpanchikunaka mana kikinlla kuyawashpanchikunachu yanapawanchimansapa.

⁷Tukuy chaykunata yachashpa ¿imatatí entiendinchisapa? Aypa judiyumasinchikuna Tata Dios yanapanankunata munaptinkunapish payka mana yanapashkasapachu. Chaymanta ñukanchikuna *Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dioska akllawashpanchikuna yanapawashkanchisapa. Judiyumasinchikuna Jesukristuta mana kreyishpankuna sinchi shunku tukushkasapa.

⁸Tata Diospa killkadunpi *israel runakunapa rimarkan: “Mana Tata Diosta kreyiptinkuna payka sakirkansapa mana entiendik kanankunapa. Kunankaman mana nimata entiendinsapachu. Ñawinkuna tiyaptinpish mana kawakukshina tukunsapa. Rinrinkuna tiyaptinpish mana uyarikukshina tukunsapa.”

⁹Chaymanta ñawpa awilunchi Davidpa killkadunpi riman:

“A Tata Dios, chay chikniwak runakuna kushikushpa allita mikuptinkuna kanka suk trampapi nitichikshina kastigan-kisapa.

¹⁰Kanta mana kreyishuptinkuna yuyayninkunata pantachichipunkisapa rimanaykita ama entiendinankunapa.

Mana entiendishpankuna llashak karga aparidushina sukaman llakishpa kawsankasapa.”

Tata Dios mana judiyu runakunata yanapankasapa.

¹¹Kashkan tapuykichi: ¿Tata Dios chay mana kasunayak judiyu runakunata sakishkasapachu ama kutin payta kasunankunapa? Manami. Tata Dios munan kashkan kasunankunapa. Judiyu runakuna mana Tata Diosta kasunayap-tinkuna payka munarkan mana judiyu runakunata salvaysapata. Munarkan judiyu runakunapish chayta kawash-pankuna kashkan animukushpa payta kuyashpa kasushpa kawsanankunapa. ¹²Judiyu runakuna mana Tata Diosta kasuptinkuna payka tukuy allpapi kawsak mana judiyu runakunata sukaman tukuy layapi yanapashkasapa. Chaymanta judiyu runakuna kashkan Tata Diosta kasuptinkunaka payka tukuy runakunata sukaman ashwanta yanapankasapa.

¹³Kunanka kankuna mana judiyu runakunata parlachinayaykichi. Tata Dioska kachamuwashka kankunata yachachinaynipasapa. Chayrayku sukaman kushikushpa yachachiykichi. ¹⁴Chashna kankunata yachachishpayni munani judiyumasinikunatapish animuchiya kankunashina Jesukristuta kreyinankunapa. ¹⁵Tata Dios judiyumasinikunata sakiptin mana judiyukuna atiparkansapa paywan tantalla kushikushpa kawsayta. Chaymanta judiyumasinikuna kashkan Tata Diosta kasuptinkuna payka ashwan aypa runakunata kushichinkasapa. Paykunaka wañuyamanta kawsamudushina kankasapa.

¹⁶Kunan suk ejempluta parlachiykichi: Ñawpa tiempu ñukaykunapa awiluynikuna Tata Diosta kasushpankuna paypa wambrankuna karkansapa. Ñukanchikunapish Jesukristuta kreyishpanchikuna Tata Diospa wambrankuna kanchisapa.

Chay ñawpa Tata Diosta kasuk awiluynikunaka kaspipa sapinshina karkansapa. Ñukanchikuna Jesukristuta kreyishpanchikuna chay kaspipa ramankunashinami kanchisapa. Paykunapish ñukanchikunapish Tata Diospami kanchisapa.

¹⁷Suk judiyumasinikuna Tata Diosmanta ashurkansapa. Paykunaka alli *olivo kaspipa tipidu ramankunashinami. Kankunaka mana judiyu runakuna sachapi wiñadu olivo kaspipa ramankunashinami kankichi. Tata Dioska kankunataka chay alli tarpudu olivo kaspipi apichishushkankichi. Chay alli olivo kaspipi apichidushina kaptiki-chi chay kaspipa sapin kawsachishunkichi. Awiluynikuna Tata Diosta kasushkankunarayku kankunapish allita yachankichi Tata Diosta kasushpa kawsayta.

¹⁸Tata Diosta kasuk judiyu runakuna chay olivo kaspipa ramankunashinami. Kankuna chay alli olivo kaspipi apichidu ramankunashina kashpaykichi ama yuyaychichu judiyukunamanta ashwan alli kanaykichita. Allita yuyaychi chay kaspipa sapinrayku kawsanaykichita. Allita yuyaychi Tata Dios awiluynikunata yanapashkankunarayku kankunatapish yanapashuykanaykichita.

¹⁹Ichará yuyaykankichi alli kashkaykichirayku Tata Dios mana alli ramankunata tipishkanta kankunata olivo kaspipi apichishunaykichipa. ²⁰Ama chashnaka yuyaychichu. Tata Dioska chay ramankunata tipirkan mana payta kreyishkankunarayku. Chay kaspipi Tata Dioska kankunata apichishushkankichi payta allita kreyishkaykichirayku. Ama yuyaychichu kankunalla alli rurak kanaykichita. Kushikushpa Tata Diosta kasushpa kastigashunaykichita manchashpa kawsaychi. ²¹Judiyu

runakuna chay kikin olivo kaspipa ramankunashina karkansapa. Tata Dioska paykunata mana perdonarkansapachu mana payta kreyiptinkuna. Kankunatapish mana perdonashunkichichu mana payta kreyiptikichi.

²²Mash allita yuyaychi. Tata Dios sukaman kuyawashpanchikunapish mana allita rurapinchikuna kastigawanchisapa. Mana kreyinayak judiyumasinikuna mana allita rurapinkuna Tata Dios kastigarkansapa. Kankuna payta kreyiptikichi kuyashushpaykichi yanapashushkankichi. Chayrayku Tata Diosta allita kreyishpalla kawsanaykichi tiyan. Mana allita rurashpa kawsaptikichika kankunatapish kastigashunkichi. ²³Chaymanta mana kasunayak judiyumasinikuna kashkan Tata Diosta kreyiptinkunaka payka kashkan yanapankasapa. Paykuna olivo kaspipa tipidu ramanshina kaptinkuna Tata Dioska paykunata atipan kashkan apichiyta. ²⁴Kankuna mana judiyu runakuna kashpaykichi sachapi wiñadu olivo kaspipa ramanshina kashkankichi. Tata Diosta kreyiptikichi payka chaskishushpaykichi yanapashushkankichi. Alli olivo kaspipi apichishushkankichi. Chaymanta judiyumasinikuna kashkan Tata Diosman kutimuptinkuna payka kushikushpa chaskinkasapa. Paykuna kikin olivo kaspipa ramankunashina kashpankuna Tata Dioska alli olivo kaspipi kashkan apichinkasapa.

**Tata Dios judiyu runakunata
kuyashpa munan yanapaysapata.**

²⁵Wawkinikuna, paninikuna, munani Tata Diospa ñawpa pakadu yuyayninta yachanaykichipa. Chayta yachashpaykichi ama yuyanakyuchichu judiyumasinikunamanta ashwan alli yachak kanaykichita. Ariya suk judiyumasinikuna

shunkunkunata sinchiyachishkasapa aypa mana judiyu runakuna Jesukristuta kreyinankunakaman.

²⁶Chaypina Tata Dioska tukuy payta kreyik judiyu runakunatapish uchankunamanta salvankasapa. Tata Dios killkadunpi riman:

“Sion llaktamanta suk salvakuk runa shamunka judiyu runakunata yanapak amana uchallikunankunapana.

²⁷Paykunawan suk paktuta rurasha tukuy mana alli rurashkankunamanta perdonanaynipa.”

²⁸Judiyumasinikuna Jesukristu salvawananchikunata mana kreyinayashpankuna Tata Diosta chikninsapa kankuna atipanaykichipa kreyikushpa kawsayta. Judiyumasinikuna Tata Diosta chikniptinkunapish ñawpa awiluynikunata akllashkankunarayku payka kuyansapalla. ²⁹Tata Dios ñawpa awiluynikunata willarkansapa mirakninikunata kuyashpa yanapanankunapana. Chayta willashkankunarayku yanapankasapa. Tukuy rimashkanta ruranan tiyan.

³⁰Ñawpa tiempu kankunaka Tata Diosta mana kasushkankichichu. Kunanka judiyumasinikuna mana Tata Diosta kasunayaptinkuna payka kankunata llakichishunkichi. ³¹Chaymanta judiyumasinikuna Tata Diosta mana kasunayaptinkunapish suknin diya kasuptinkuna paykunatapish kankunataashina kuyashpa yanapankasapa. ³²Judiyu mana judiyu runakuna Tata Diosta kasushkanchikunarayku payka yachachiwanchisapa tukuy runakuna karselpishina kananchikunata. Chayta yachachiwashpanchikuna munan tukuyta llakichiwashpanchikuna yanapawayninchikunata.

³³Tata Dioska sukaman allimami. Sukaman tukuy laya alli yachakmi.

Sukaman tukuy layata entiendikmi. Mana ni pi atipanchisapachu paypa yuyayninkunata yachayta. Mana atipanchisapachu ruranankunata entiendiyta. ³⁴Mana ni pi Tata Diospa yuyayninkunata entiendinchisapachu. Mana ni pi Tata Diosta nimata yachachinchimansapachu. ³⁵Mana ni pi Tata Diosta suk imata kushkanchisapachu mañananchikunapa kutichiway nishpa. ³⁶Tata Dioska tukuy laya tiyakta rurarkan. Chashna rurashka kashpa paylla tukuy layapi kamachikun. Tukuy laya tiyakmi payllapa. Chayrayku jakuychi payllata alabaypachi! Chashna kachun.

**Pablu yachachikun imashnami Tata
Diosta allita kasushpa
kawsashunchisapa nishpa.**

12 ¹Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios sukaman kuyawaptinchikuna tukuy shunku payta kuyashpa payllapa munananta rurashpa kawsananchikuna tiyan. Chayrayku roygaykichi sufrishpaykicipish Tata Diosta kasushpa kawsanaykichipa. Chashna kasushpa kawsashpaykichi payta kushichinkichi. ²Ama Tata Diosta mana kasunayak runakunapa amañanankunata rurashpa kawsaychichu. Mana alli ruranaykichita sakishpa allita rurayllata yuyaychi allita rurashpa kawsanaykichipa. Chaypirami atipankichi entiendiyta Tata Diospa munananta. Payka munan ashwan ashwanta payta kasushpa payta kushichishpa allita rurashpa kawsanaykichipa.

³Tata Dios yachachikuk kachamuwap-tin tukuy kankunata willaykichi: Allita yuyaykuychi kreyiptikichi ima laya ruranakunatami Tata Dios atipachishushkankichi rurayta nishpa. Ama yuyaychichu kikikichilla tukuy laya yachak kanaykichita.

⁴Ñukanchikunapa kuerpunchikunapi tiyawanchisapa rikchak layanchikuna. Tukuy chaykunaka chikan chikan layata yanapawanchisapa. ⁵Chashnashina *Jesukristuta kreyishpanchikuna aypa kashpanchikunapish suk kuerpushinalla kanchisapa sukwan sukwan yanapana-kushpa kawsananchikunapa.

⁶Tata Dios kikin munashpa tukuy ñukanchikunata atipachiwanchisapa chikan chikan layakunata rurayta. Suk ñukanchikunata atipachiwanchisapa pay ruranayananta yachachikunanchikunapa. Chashna atipachiwaptinchikuna payta kreyishpa ruranayananta yachachikunanchikuna tiyan.

⁷Suk ñukanchikunata atipachiwanchisapa sukta sukta yanapananchikunapa. Chashna atipachiwaptinchikuna allita yanapakunanchikuna tiyan. Suk ñukanchikunata atipachiwanchisapa paypa rimananta yachachinanchikunapa. Chashna atipachiwaptinchikuna allita yachachikunanchikuna tiyan. ⁸Suk ñukanchikunata atipachiwanchisapa sukta sukta animuchikuyta Jesukristuta ashwan allita kreyishpa kawsanankunapa. Chashna atipachiwaptinchikuna allita animuchikunanchikuna tiyan. Suk imanchikunawan maykanta yanapashpa kushikushpalla kunanchikuna tiyan. Kamachikuk kashpanchikuna kushikushpalla allita kamachikunanchikuna tiyan. Maykan mana nimayukta yanapashpanchikuna kushikushpalla yanapananchikuna tiyan.

**Tata Diospa wambrankuna
kashpanchikuna allita rurashpa
kawsananchikuna tiyan.**

⁹Kankuna Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi sukwan sukwan kuyana-kuychi. Allita rurashpa kawsaychi. Amana munaychinachu mana allita rurashpa kawsayta. ¹⁰Jesukristuta

kreyik runakuna kashpaykichi sukwan sukwan kuyanakyuchi. Sukwan sukwan yanapanakushpa kasunakushpa kawsaychi.

¹¹Mana killakushpa kushikushpalla tukuy shunku Señorninchi Jesukristuta sirvishpa kawsaychi.

¹²Kushikushpa shuyaychi sieluman rinaykichita. Padesishpaykichipish Jesukristuta kreyishpalla kawsaychi. Ama kunkaychichu Tata Dioswan parlayta.

¹³Jesukristuta kreyikmasikichipa suk iman mana tiyaptin yanapanaykichi tiyan. Chikan llaktamanta Jesukristuta kreyikmasinchikuna shamuptin kushikushpalla wasikichipi chaskinaykichi tiyan.

¹⁴Runakuna sufrichishuptikichi Tata Diosta roygaychi yanapanankunapa. Ama chiknishpa maldisiychichu.

¹⁵Suk runakuna kushikuptinkuna paykunawan tantalla kushikuyuchi. Sukkuna llakishpa wakaptinkuna paykunawan tantalla wakaychi.

¹⁶Sukwan sukwan allillapi kawsaychi. Ama kreyinakyuchichu alli rurak kanaykichita. Tukuy alli modoyuk alli yuyayuk runakunawan kuyanakushpa kawsaychi. Ama kikikichilla yuyaychichu alli yachak kanaykichita.

¹⁷Maykan runa padesichishuptikichika ama kutipaychichu. Allillata rurayta munaychi tukuy runakuna yachanankunapa Tata Diospa wambran-kuna kanaykichita.

¹⁸Runakuna chiknishuptikichipish munaychi kushikushpalla mana aynishpa paykunawan allita kawsayta.

¹⁹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, maykan runa padesichishuptikichi ama munaychichu chiknishpa kutipayta. Kawapayaychilla Tata Dioslla kastiganankunapa. Tata Dios killkadunpi riman: “Ñukalla yachani tukuy mana

alli rurak runakunata kastigayta. Ñukalla kastigashasapa.”

²⁰Chaymanta Tata Dios killkadunpi willawanchisapa: “Chiknishuknikichi runakuna yarkaptinkuna karaychi. Yakunayaptinkuna yakuta upyachiychi. Chashna kuyashpa karaptikichi upyachiptikichi kikinkunalla pinkachinakunkasapa.” ²¹Sukkuna mana allita rurashuptikichi kutipashpaykichika kankunapish mana allita ruraykankichi. Chayrayku kuyashpalla yanapaychi.

**Pablu yachachiwanchisapa
tukuy awtoridarkunata
kasunanchikunapa.**

13 ¹Tukuy llaktanchikunapi tiyak awtoridarkunata kasunanchikuna tiyan. Mana tiyanchu niman suk awtoridar Tata Dios mana churaptin. Tata Dios munaptin awtoridarkuna tiyan. ²Awtoridarkunata mana kasushpanchikunaka Tata Diospa munananta mana ruraykanchisapachu. Chashna awtoridarkunata mana kasuptinchikuna kastigawananchikuna tiyan.

³Awtoridarkuna tukuy mana alli rurak runakunata kastigashpa manchachinsapa. Allita ruraptinchikuna mana kastigawananchisapachu. Awtoridarkuna mana kastigawananchikunata munashpanchikunaka allita rurashpalla kawsananchikuna tiyan. Chaypina awtoridarkunaka rimankasapa alli rurak kananchikunata.

⁴Awtoridarkuna kuydashpanchikuna Tata Diosta sirvinsapa. Mana allita rurashpanchikunaka kastigawananchikunata manchananchikuna tiyan. Tata Diosta sirvishpa awtoridarkuna mana alli rurak runakunata kastigansapa.

⁵Tata Dios awtoridarkunata churashka kaptin kasunanchikuna tiyan ama kastigawananchikunapa.

Paykunata kasunanchikuna tiyan Tata Dios munaptin. ⁶Tata Dios awtoridarkunata churashka kaptin kullkita kobrawaptinchikunaka pagarakunanchikuna tiyan. Awtoridarkunaka Tata Diosta sirviptinkuna kasunanchikuna tiyan.

⁷Tukuy debikunaykichita pagarakunaykichi tiyan. Awtoridarkuna suk imapa kobrashuptikichi pagarakunaykichi tiyan. Kullkita kobrashuptikichi pagarakunaykichi tiyan. Maykan kuyanaykichi kaptin kuyaychi. Maykan kasunaykichi kaptin kasuychi. ⁸Ama ni pita debiyichichu. Sukwan sukwan kuyanaykichi tiyan. Runamasinchikunata kuyashpanchikuna tukuy Tata Diospa kamachikunankunata kasuykanchisapa.

⁹Tata Dioska killkadunpi riman: “Ama chikan warmiwan uchallikuychichu. Ama ni pita wañuchiychichu. Ama ni pipa tiyapukninta munaychichu.” Chaymanta suk killkadunpi Tata Dioska riman: “Kankuna kikikichi kuyanaykichishina runamasikichita kuyanaykichi tiyan.” Chay kamachikunanta kasushpanchikuna tukuy kamachikunankunata kasuykanchisapa. ¹⁰Runamasinchikunata kuyashpanchikuna mana llakitachu kunchisapa. Sukwan sukwan kuyanaykushpanchikuna tukuy Tata Diospa kamachikunankunata allita kasuykanchisapa.

¹¹Yachanchisapa sufrinanchikuna tiempupi kawsaykananchikunata. *Jesukristuta kreyishkanchikunamantapacha manana ashwannachu illan Tata Dios kawsananman pushawananchikunapa. Chayrayku akuychi puñudushina kananchikunamanta rikchaypachi. Akuychi Jesukristuta ashwan allita kreyishpa mana sampayashpa kawsaypachi. ¹²Tata Diospa kawsananman

rinanchikunapa paktamuykanna. Ñami chay rinanchikuna diya pakariykanna. Chayrayku amana tutapishina mana allikunata rurashpa kawsaypachinachu. Akuychi Tata Diospa munananllata rurashpa kawsaypachi. Suk soldadu amachanakunapa churakunanshina kuydanakuypachi.

¹³Akuychi luspishina allita rurashpa kawsaypachi. Ama machashpa ama fiestakunapi sukaman mikushpa wakllichinakuypachichu. Ama chikan warmiwan uchallikushpa ama sukwan sukwan piñanakushpa kawsaypachichu. Nima sukpa tiyapunanta munashpa kawsaypachichu. ¹⁴Ama munaychichu kikikichipa munanaykichikunallata rurashpa kawsayta. Jesukristu kawsashkanshina kawsaychi paypa munananta rurashpa.

**Ama sukwan sukwan
yuanakushpa kawsaypachichu.**

14 ¹Sukkuna *Jesukristuta manara allita kreyiptinkuna paykunata kushikushpalla chaskinaykichi tiyan kankunawan tantanakunankunapa. Ama paykunawan ayninakuychichu.

²Ichará sukkuna yuyansapa rikchak laya aycha alli kananta mikunankunapa. Chaymanta ichará sukkuna manara allita Jesukristuta kreyishpara chakramanta tiyakllata mikunsapa. Mana munansapachu nima laya aychata mikuyta. ³Tukuy laya aycha mikuk kashpanchikuna ama washanchaypachichu mana tukuy laya aycha mikuk runakunata. Chaymanta mana aychata mikuk kashpanchikuna ama yuyaypachichu tukuy laya aycha mikuk runakunata. Tata Dios tukuy ñukanchikunata munawanchisapalla. ⁴Ama Jesukristuta kreyikmasikichikunata washanchaychichu. Paykunaka payllata kreyishpa kawsansapa. Tata Dioslla wambranku-

nata kawanan tiyan allitachu manachu ruraykansapa nishpa. Payka atipan yanapayta allita ruranankunapa. Chayrayku mana nimachu kankichi paykunata washanchanaykichipa.

⁵Sukkuna yuyanchisapa suk diyakunalla ashwan alli kananta Tata Diosta kuyananchikunapa. Sukkuna yuyanchisapa tukuy diya alli kananta Tata Diosta kuyananchikunapa. Tukuy ñukanchikuna mana sukwan sukwan yuyankushpa munashkanchikuna diya Tata Diosta kuyashunchisapa. ⁶Ñukanchikuna suk diyakunalla ashwan allita Tata Diosta kuyashpanchikuna payta kushichinchisapa. Chaymanta suk ñukanchikuna tukuy layata mikushpanchikuna Tata Diosta kushichinanchikunapa mikunchisapa. Chashna mikushpa payta agradesinchisapa. Suk ñukanchikuna aychata mana mikushpa Tata Diosta kushichinanchikunapa mana mikunchisapachu. Chashna mana mikushpa payta agradesinchisapa.

⁷Kawsashpanchikunapish wañushpanchikunapish mana ñukanchikunallapa munananchikunatachu ruranchisapa.

⁸Kawsashpanchikunara Señorninchi Jesukristupa munananta rurashpa kawsanchisapa. Wañushpanchikunapish sieluman rishpanchikuna payllapa munananta rurashunchisapa. Kawsashpanchikuna wañushpanchikunapish Jesukristullapa kanchisapa. ⁹Jesukristu wañurkan chaymanta kawsamurkan kawsapinchikunapish wañuptinchikunapish kamachiwakninchikuna kananpa.

¹⁰Suknin diya Tata Diospa ñawpakninpi tukuy runakuna rikurinanchikuna tiyan willawananchikunapa allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. Chayrayku ¿imapatí Jesukristuta kreyikmasinchikunata mana alli rurak kananta yuyankichi? ¿Imapatí

paykunata mana nimatashina kawankichi? ¹¹Tata Dioska killkadunpi riman: “Ñukalla kawsak Tata Dios kashpayni rimani: Tukuy runakuna ñawpakninipi kunkurikushpa kuyawankasapa. Ñukallata alabawankasapa.”

¹²Chashna Tata Dios rimaptin allita yachanchisapa suknin diya tukuy rurashkanchikunata Tata Diosta willananchikunata.

**Ama Jesukristuta
kreyikmasinchikunata
uchallichipachichu.**

¹³Chayta yachaykashpanchikuna ama sukta sukta washanchashpa yuyaypachichu. Allita yuyaykuypachi allita rurashpa kawsayta ama Jesukristuta kreyikmasinchikunata uchallichinanchikunapa.

¹⁴Ñuka Jesukristuta kreyik kashpayni allita yachani tukuy laya mikuna allimi mikunanchikunapa. Chaymanta suk kreyikukmasinchikuna yuyansapa suk mikuna mana alli kananta mikunankunapa. Paykunapa chay mikunaka mana allichu.

¹⁵Tukuy laya mikunata mikuypinchikuna ichara Jesukristuta kreyikmasinchikuna yuyanmansapa mana allita ruraykananchikunata. Chayta yuyaptinchikuna amana chay laya mikunata mikuypachinachu ama paykunata sientichinanchikunapa. Paykunata sientichishpanchikuna manana kuyaykanchisapanachu. Akuychi yuyaypachi paykunarayku Jesukristu wañushkanta. Chayrayku ama munaypachinachu mikunanchikunarayku Jesukristumanta ashunankunapa.

¹⁶Jesukristuta kreyikmasinchikuna mikunanchikunarayku washanchawapinchikunaka alli mikuna kaptinapish amana chayta mikuypachinachu. ¹⁷Tata Diospa mandunpi kawsashpanchikuna

mana mikunanchikunallatachu mana upyananchikunallatachu yuyashpa kawsananchikuna tiyan. Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna allita rurashpalla kushikushpalla sukwan sukwan kuyanakushpalla kawsanchisapa. ¹⁸Chashna Jesukristullata sirvishpa kawsashpanchikuna Tata Diosta kushichinchisapa. Chaypina runamasinchikunapish rimankasapa allita ruraykanchikunata. ¹⁹Chayrayku akuychi munaypachi sukwan sukwan kuyanakushpa kawsayta animuchinakunanchikunapa Jesukristuta ashwanta kreyishpa kawsayta.

²⁰Allita yachanchisapa tukuy mikuna alli kananta mikunanchikunapa. Alli kaptinbish ima mikunata mikushpanchikuna ichara Jesukristuta kreyikmasinchikunata uchallichinchimansapa. Chashna kaptinka ama chay mikunata mikuy pachichu. ²¹Aychata mikushpa vinuta upyashpa suk imakunata rurashpa ichara Jesukristuta kreyikmasinchikunata uchallichinchimansapa. Ama ni pita uchallichinanchikunapa alli kanman ama chayta rurananchikunapa. ²²Yuyanakunanchikuna tiyan Tata Diospa ñawpakninpi allitachu manachu ruraykanchisapa nishpa. Rurashkanchikuna alli kananta yachashpanchikuna kushikunchisapa.

²³Ichara manara yachanchimansaparchu suk imata mikushpanchikuna uchallikunchichu manachu nishpa. Chashna mana allita yachashpanchikuna ama mikuy pachichu. Mana yachashpanchikuna alli mana alli kananta mikushpanchikunaka uchallikuykanchisapa.

**Llaktamasinchikunata
yanapananchikuna tiyan.**

15 ^{1*}Jesukristuta allita kreyishpa kawsashpanchikuna manara allita kreyikkunata kuyashpa yanapa-

nanchikuna tiyan. Ama kikinichikunallapa munananchikunata ruraypachichu. ²Tukuy ñukanchikuna runamasinchikunata kushichishpa allininkunapa yanapananchikuna tiyan ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa.

³Jesukristupish mana kikinllapa munanantachu rurarkan. Tata Diosllata kushichiptin aypa runakuna payta washancharkansapa. Tata Diospa killkadunpi Jesukristupa riman: “A Tata Dios, kanta washanchashushpankuna ñukatapish sufrichiwarkansapa.”

⁴Tata Dios ñawpa alli yachachikukunata willarkan rimananta killkanankunapa ñukanchikunata yachachiwananchikunapa. Tata Diospa rimananka kushichiwanchisapa animuchiwanchisapa yachananchikunapa sieluman rinanchikunata paywan kawsak.

⁵Tata Dios animuchiwashpanchikuna sukaman yanapawanchisapa kushikushpalla kawsananchikunapa. Chayrayku munani Tata Dios yanapashunaykichipa sukwan sukwan kuyanakushpa Jesukristu kuyakushkanshina kawsanaykichipa. ⁶Chashna sukwan sukwan kuyanakushpa kawsashpaykichi tantalla Jesukristupa Tatan Diosta alabashpa kushichinkichi.

**Tata Dios Pabluta willarkan mana
judiyu runakunata
yachachinankunapa.**

⁷Jesukristu ñukanchikunata chaskiwashkanchikunashina tukuy payta kreyikmasinchikunata kuyashpa chaskinanchikuna tiyan. Paykunata chaskiptinchikuna runakuna yachankasapa Tata Dios kuyakuk kananta.

⁸Mash uyariwaychi. Jesukristu shamurkan *judiyukunata yanapanankunapa. Paykunata yanapashpa Tata Dios ñawpa awilunchikunata willash-

kanshina rurarkan. Chayta kawashpanchikuna yachanchisapa Tata Dios mana llullakushpa tukuy rimashkanta rurananta.

⁹Tata Dios mana judiyu runakunata-pish kuyashkankunarayku Jesukristu shamurkan Tata Diosta alabanankunapa. Ñawpa killkadunpi David Tata Diosta willarkan:

“Ñuka mana judiyu runakunata willasha sukaman allima kanaykita.

Kantashpayni shutikita alabasha.”

¹⁰Chaymanta Tata Diospa rimananpi Moises rimarkan:

“Kankuna mana judiyu runakuna, Tata Diospa wambrankunawan tantalla kushikuychi.”

¹¹Chaymanta Tata Diospa killkadun riman:

“Tukuy llaktakunapi kawsak runakuna, Tata Diosta alabaychi.”

¹²Chaymanta chay ñawpa yachachikuk Isaiyaspish killkarkan:

“Isayipa mirakninmanta nasinka sinchi kamachikuk runa tukuy llaktakunapi kawsak runakunata kamachinankunapa.

Chay runakuna paypi konfiyakushpa shuyankasapa salvanankunapa.”

¹³Chayrayku animuchiwakninchi Tata Diosta roygani kushichishunaykichipa Jesukristuta kreyiptikichi. Roygani Tata Diospa Espiritun yanapashunaykichipa tukuy willashushkaykichita allita kreyinaykichipa.

¹⁴Wawkinikuna, paninikuna, allita yachani kankuna kuyanakushpa kawsanaykichita. Tata Diospa rimananta allita yachankichi. Allita yachankichi sukwan sukwan animuchinakuyta Jesukristuta ashwan allita kreyinaykichipa. ¹⁵Chayta allita yachap-

tikichipish kay kartata animukuni killkayta ama yachachishkaynita kunkanaykichipa. Tata Dios kuyawashpa willawashka killkanaynipasapa. ¹⁶Ñukaka Jesukristu salvawananchikunata yachachikuykani mana judiyu runakunapish payta kreyinankunapa. Paykuna Jesukristuta kreyiptinkuna Tata Diospa Espiritun yanapansapa allita rurashpa kawsanankunapa. Chashna allita rurashpa kawsaptinkuna ñuka *saserdoteskina kashpa paykunata suk allima ofrendatashina Tata Diosta kunisapa.

¹⁷Jesukristuta kreyishpa kawsashpayni Tata Diosta sirvishpa sukaman kushikuni. ¹⁸Mana animukunichu kikinimanta rurashkaynita parlachikuyta. Jesukristu yanapawaptin mana judiyu runakunata yachachishkaynillata parlachikuni. Allita yachachikuptini allita rurashpa kawsaptini aypa mana judiyu runakuna Tata Diosta kasushpa kawsashkasapa. ¹⁹Tata Diospa Espiritun yanapawaptin aypa almirana *milagrunakunata rurashkani. Chashnalla Jerusalem llaktamanta Iliria partikaman tukuy maypi Jesukristu salvawananchikunata yachachikuypi purishkani.

²⁰Manara ni pi Jesukristu salvakuk kananta yachachikushkankuna llaktakunapi munani yachachikuyta ama chikan yachachikushkanpi yachachikunaynipa.

²¹Tata Diospa killkadun rimananshina:

“Mana ni suk kuti Tata Diospa rimananta uyarishka runakuna uyarinkasapa.

Tata Dios salvanankunata yachankasapa.”

Pablu yuyarkan Roma llaktaman riyta.

²²Aypa llaktakunapi yachachikushkaynirayku sukaman rinayashpaynipish manara atipashkanirachu riyta kawakni-

kichi. ²³Kunanka ñami tukuchashkanina kay llaktakunapi yachachikuyta. Aypa watakunata yuyashkani riyta kawaknikichi. ²⁴Chayrayku España partiman rishpayni munani kankunawan kushikushpa suk tiemputa kipariyta. Chaymanta munani yanapawanaykichipa España partiman rinaynipa.

²⁵Manara kankunaman rishpaynira Jerusalem llaktaman risha Jesukristuta kreyikmasinchikunapa suk ofrendata apashpa.

²⁶Kay Masedonia partipi Akaya partipi wawkinchikuna munansapa Jerusalem llaktapi mana nimayuk Jesukristuta kreyikmasinkunata yanapayta. Chayrayku kikinkuna munashpa yuyaykushkasapa suk ofrendata kachayta. ²⁷Jesukristuta kreyik judiyukuna mana judiyu runakunata Tata Diospa rimananta yachachirkansapa. Chayrayku chay mana judiyu runakuna Jesukristuta kreyik judiyukunata yanapanankuna tiyan. Chayrayku paykuna sukaman munashpa ofrendata kachashpankuna allita rurashkasapa. ²⁸Ñuka chay ofrendakunata apashkayni-washa atipasha España partiman riyta. Chayman rishpayni kankunawan suk tiemputa kparisha. ²⁹Allita yachani kankunaman riptini Jesukristu sukaman tukuy layapi yanapawananta.

³⁰Wawkinikuna, paninikuna, Kankuna Señorninchi Jesukristuta sukaman kuyankichi. Tata Diospa Espiritun yanapawanchisapa kuyananchikunapa. Chayrayku roygaykichi yanapawanaykichipa Tata Diosta sukaman ñukapa roygashpa. ³¹Tata Diosta roygaychi Judea partipi mana Jesukristuta kreyik runakunamanta kuydawanampa. Roygaychi Jerusalenpi kreyikukmasinchikuna apanayni ofrendata kushikushpa chaskinankunapa.

³²Roygaychi Tata Dios munaptin

kushikushpa kankunapi chayanaynipa chaypi samanaynipa. ³³Munani kushichikuk Tata Diosninchi tukuy kankunawan kanampa. Chashna kachun.

**Pablu Jesukristuta
kreyikmasinkunata rimachinsapa.**

16 ¹Chaymanta willaykichi paninchi Febe *Jesukristuta allita kreyishkanta. Payka Senkrea llaktapi Jesukristuta kreyikukunapa diyakonisami. Utka rinka kawashuknikichi. ²Jesukristuta kreyikmasinchikunata chaskinanchikunashina chay paninchitapish kushikushpa chaskiychi. Payka kreyikukmasinchikunata sukaman yanapashka. Ñukatapish sukaman yanapawashka. Chayrayku ima munananpi yanapaychi.

³Rimachipaychi Jesukristupa rimananta yachachikuyta yanapawak paninchi Prisilata kusan Akilasta. ⁴Paykunami ñukarayku yaka wañurkansapa. Chayrayku sukaman paykunata agradesini. Mana ñukallachu agradesini. Mana *judiyu wawkinchikunapish sukaman agradesinsapa. ⁵Prisilapa Akilaspa wasinpi tukuy tantanakuk wawkinchikunata paninchikunata rimachipaychi. Munanayni wawkini Epenetotapish rimachipaychi. *Asia partipi manara ni pi Jesukristuta kreyik tiyaptinra payka kreyirkan.

⁶Rimachipaychi paninchi Mariyata. Paymi sukaman trabajashpa kankunata yanapashushkankichi. ⁷Rimachipaychi llaktamasinikuna Andronikota Juniasta. Paykunaka karseladumasinikuna karkansapa. Jesukristupa disipulunkuna paykunata sukaman kuyansapa. Paykunaka ñukamanta ñawpakta Jesukristuta kreyirkansapa.

⁸Chaymantapish rimachipaychi Jesukristuta kreyik kuyanayni wawkini Ampliatota. ⁹Rimachipaychi

Jesukristupa rimananta yachachikukmasini Urbanota. Rimachipaychi munanayni wawkinchi Estakista.

¹⁰Rimachipaychi wawkinchi Apelesta. Payka sukaman sufrishpapish Jesukristuta kreyishpa kawsan. Rimachipaychi wawkinchi Aristobulo-spa familyankunata.

¹¹Rimachipaychi llaktamasini Herodionta. Rimachipaychi Señorninchi Jesukristuta kreyik Narsisopa familyankunata. ¹²Rimachipaychi paninchi Trifenata paninchi Trifosata. Paykunaka Señorninchita sirvishpa trabajaysapa. Rimachipaychi kuyanayni paninchi Persidata. Paypish Señorninchita sukaman sirvishpa trabajashka.

¹³Rimachipaychi sukaman alli yachak alli rurak wawkinchi Rufota. Paypa mamantapish rimachipaychi. Payka mamaynishinami kuyawashka.

¹⁴Rimachipaychi wawkinchi Asinkritota, wawkinchi Flegontesta, wawkinchi Hermesta, wawkinchi Patrobasta, wawkinchi Hermasta, tukuy paykunawan kakkunata. ¹⁵Rimachipaychi wawkinchi Filologota, paninchi Juliata, wawkinchi Nereota, paypa panintapish. Rimachipaychi chay wawkinchi Olimpasta. Rimachipaychi tukuy paykunawan tantanakuk wawkinchikunata.

¹⁶Sukwan sukwan kushikushpa rimachinakuychi. Tukuy kaypi Jesukristuta kreyik kankunatapish rimachishunkichi.

¹⁷Wawkinikuna, paninikuna, mash allita uyariwaychi. Suk runakuna alli yachachishkaynikunamanta chikan layata yachachikunsapa. Kankuna allita Jesukristuta kreyishpa kawsashkaykichimanta anchuchishunayashpaykichi uchallichishunayankichi. Chay laya runakunamanta ashuychi. ¹⁸Paykunaka mana Señorninchi Jesukristutachu

sirvinsapa. Kikinkunapa mana alli munanankunallata ruransapa. Allipi tukushpa alli yachachikukshina mana kuskanpi aynikuy yachak runakunata llullachinsapa.

¹⁹Tukuy runakuna yachansapa kankuna allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichita. Chayrayku sukaman kushikuni. Munani yachanaykichipa allillata rurayta. Munani ama yachanaykichipa mana allikunata rurayta.

²⁰Kushichiwakninchi Tata Dios utkana yanapashunkichi kamachikuk supay *Satanasta saru saru ruranaykichipa. Munani Señorninchi Jesukristu llakichishushpaykichi yanapashunaykichipa.

²¹Wawkinchi Timoteo Tata Diospa rimananta yachachikukmasini rimachishunkichi. Llaktamasinikuna Lusianowan Jason Sosipaterpish rimachishunkichi.

²²Ñuka Tersio wawkinchi Pablupa killkakuknin kashpayni kay kartata killkashpayni Señorninchita kreyikmasinikunata rimachiykichi.

²³Wawkinchi Kayo rimachishunkichi. Paypa wasinpi kawsaykani. Payka tukuy Jesukristuta kreyikkunata wasinpi kushikushpa chaskinsapa. Rimachishunkichi kay llaktapa kullki wakaychak Erasto. Rimachishunkichi wawkinchi Kuartu.

²⁴Munani Señorninchi Jesukristu tukuy kankunata yanapashunaykichipa. Chashna kachun.

Pablu yachachikushkanta tukuchan.

²⁵Akuychi Tata Diosta alabaypachi. Paymi atipan yanapawayninchikunata mana shaykushpa Jesukristuta allita kreyishpa kawsananchikunapa. Ñawpamantapacha Tata Dios yuyarkan salvawayninchikunata. Chashna yuyashpapish manara ni pita entiendi-

chirkansaparachu imashnami salvawa-
shunchisapa nishpa. Kunanka ñami
entiendichiwashkanchisapana
Jesukristu wañushkanrayku salvawa-
nanchikunata. Chayta yachachikuni.
²⁶Mana tukuyniyuk Tata Diosninchika
ñawpa alli yachachikukkunata
willarkansapa killkanankunapa
salvawananchikuna runa shamunanta.
Kunanka Tata Dios ñami tukuy partipi

kawsak runakunata yuyayninta
entiendichishkasapana tukuy runakuna
Jesukristuta kreyishpa kasushpa
kawsanankunapa.

²⁷Tata Diosninchika alli yachakmi.
Paylla tukuy layata yachan. Chayrayku
Jesukristuta kreyishpanchikuna akuychi
Tata Diosta alabaypachi. Chashna
kachun.

Chayllata killkashkaykichi.

1 KORINTIOS

PABLU KORINTO LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu Korinto llaktapi Jesukristuta
kreyikmasinkunata rimachin.**

1 ¹Tata Dios munaptin *Jesukristu ñuka Pabluta akllawashka rimananta yachachikunaynipa. Kaypi ñukawan tantalla yanapawak wawkinchi Sostenes. ²Kankuna chay Korinto llaktapi Tata Diosta kuyakmasinikuna kaptikichi ñuka Pablu wawkinchi Sosteneswan kay kartata killkaykaykichi. Kankuna Jesukristuta kreyishpa kawsaptikichi Tata Dios akllashushkan-kichi paypa wambrankuna kanaykichipa allita rurashpa kawsanaykichipa. Chaymanta maypipish kaptin Jesukristuta kuyak runakunata killkaykani. Jesukristu ñukanchikunata paykunata kamachiwanchisapa. ³Munani Tata Diosninchi Señorninchi Jesukristuwan kankunata sukaman tukuy layapi yanapashunaykichipa kushichishunaykichipa.

**Pablu Tata Diosta agradesin
Korinto llaktapi kreyikuk
runakunata yanapaptin.**

⁴Kankuna Jesukristuwan tantalla kawsaptikichi Tata Dios sukaman yanapashuykanchi. Chayrayku payta agradesini.

⁵Kankuna Jesukristuta kreyishpa kawsaptikichi Tata Dios sukaman yanapashushkankichi rimananta entiendishpa allita rimashpa yachachikunaykichipa. ⁶Chashnamanta ñukaykuna Jesukristu salvawananchikunata yachachiptinikuna kankuna allita kreyishkanchi. ⁷Chashna kreyikushpaykichi Señorninchi Jesukristu shamunanta shuyaptikichi Tata Dios atipachishunkichi alli runakunata rurashpa kawsanaykichipa. ⁸Allpa tukunan diyakaman Tata Dios yanapashunkichi sinchikushpa allita rurashpa kawsanaykichipa. Chaymanta Jesukristu shamuptin mana ni pi chatashunkichichu. ⁹Tata Dios willawashkanchikunata ruranka. Chayrayku kayawashkanchisapa wambran Señorninchi Jesukristuwan kuyanakushpa kawsananchikunapa.

**Pablu yachachikun ama
chikninakushpa
ashuchinakunankunapa.**

^{10,11}Wawkinikuna, paninikuna, Kloepa wasinmanta suk runa willawashkasapa kankuna chikninakushpa kawsaykanaykichita. Chayrayku Señorninchi Jesukristupa shutinpi roygaykichi tukuy Jesukristuta

kreyikmasikichiwan kuyanakushpa yanapanakushpa kawsanaykichipa. Amana chikninakushpa ayninakushpa kawsaychinachu. ¹²Kankuna manashi allitachu parlankichi. Sukkuna rimankichi: “Ñuka Pablupa yachachikunanta kreyini.” Sukkuna rimankichi: “Ñuka Apolospa yachachikunanta kreyini.” Sukkuna rimankichi: “Ñuka Pedrupa yachachikunanta kreyini.” Sukkuna rimankichi: “Ñuka Jesukristupa yachachikunanta kreyini.”

¹³Chashna rimashpaykichi mana kuskatachu rimaykankichi. Jesukristuka manami patumaduchu kashka. Manami ñukachu suk kruspi chakatadu kashkani kankunata salvanaynikunapa. Manami ñukapa shutinipichu bawtisakushkankichi. ¹⁴Ñukaka wawkinchi Krispollata Kayollata bawtisashkani. Tata Diosta agradesini paykunamanta mana ni suk kankunata bawtisashkaynirayku.

¹⁵Chayrayku mana atipankichichu rimayta ñukapa shutinipi bawtisadu kanaykichita. ¹⁶Ariya Estefanaspa familyankunatapish bawtisashkani. Paykunallata yuyani bawtisashkaynita. ¹⁷Jesukristuka kachamuwashka salvakuk kananta yachachikunaynillapa. Mana bawtisanaynipachu kachamuwashka. Mana runakunapa yachanankunatachu yachachishkaykichi. Runakunallapa yachanankunata yachachikuptinika Jesukristu kruspi wañushkanta mana kreyinmansapachu.

**Tukuy runakunapa yachananmanta
Tata Diospa yachanan ashwan
allimami.**

¹⁸Ñukanchikuna Jesukristu salvawananchikunapa kruspi wañushkanta yachachikuptinchikuna tukuy kastiguman rik runakuna rimansapa llullakunanchikunata. Chaykamanka ñukanchikuna uchanchikunamanta salvadu

kashpanchikuna yachanchisapa Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata Dios atipananta salvawayninchikunata.

¹⁹Tata Dios killkadunpi willawanchisapa: “Ñukaka yachaysapa runakunapa yachanankunata kulluchisha. Yuyayninkunata wakllichisha.”

²⁰Tukuy chay yachaysapakunapa, tukuy chay yachachikuk runakunapa, tukuy chay rimay shimikunapa yachanankunaka mana nimachu. Tata Dios yachachiwashkanchisapa tukuy paykunapa yuyayninkuna yachanankuna mana nima kananta. ²¹Tata Dios alli yachak kashpa yacharkan mana ni suk runa yachaysapa kashpapish kikinllamanta payta riksinanta. Runakuna yachachikunaynikuna llulla kananta rimaptinkunapish Tata Dios munarkan rimananta kreyik runakunallata salvaysapata.

^{22*}Judiyu runakuna munansapa ñukanchikuna almirana runanakunata rurananchikunapa chayta kawashpara kreyinankunapa. Mana judiyu runakuna yachanankunallata kreyishpa yuyansapa Jesukristupa rimanan llulla kananta. ²³Ñukanchikuna yachachikunchisapa Jesukristu Tata Diosmanta shamudu runa kashpa kruspi wañushkanta salvawananchikunapa. Chashna yachachikuptinchikuna judiyu runakuna yuyansapa yachachikunanchikuna millanapa laya kananta. Mana judiyu runakuna rimansapa llulla kananta.

²⁴Tata Dios tukuy laya atipak kashpa Jesukristu wañushkanrayku atipan tukuy payta kreyik runakunata salvawayninchikunata judiyu mana judiyu kaptinchikunapish. Jesukristu ñukanchikunapi kawsashpa allimata yachachiwanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. ²⁵Runakuna alli yachak yuyanakushpa rimansapa Jesukristu salvawananchikunapa wañushkan llulla kananta. Chashna

rimaptinkunapish Tata Dioska paykuna-manta sukaman ashwan alli yachakmi. Paykuna rimansapa Jesukristu wañushka kaptin mana nima atipak kananta. Chashna rimaptinkunapish Tata Dioska tukuy paykunamanta ashwan sinchi atipakmi.

²⁶Wawkinikuna, paninikuna, yuyaychi mana aypa yachaysapa runakuna kanaykichita. Mana aypa kamachikuy yachak runakuna kankichi. Mana aypa kullkiyukchu kankichi. Mana chay laya kaykaptikichi Tata Dios akllashushkan-kichi. ²⁷Kankuna mana yachaysapa runakuna kaykaptikichi Tata Dios akllashushkankichi chay kikinkuna yachaysapa yuyanakup runakunata pinkachinaykichipa. Mana kamachikuy yachak runakuna kaykaptikichi Tata Dios akllashushkankichi chay kamachikuk runakunata pinkachinaykichipa.

²⁸Tukuy mana Tata Diosta kreyik runakuna washanchawaptinchikunapish mana munawaptinchikunapish Tata Dios akllawashkanchisapa. Ñukanchikuna mana nimapa paykunapa kaptinchikunapish Tata Dios akllawashkanchisapa kikinlla kreyinakup runakunata kawachinanchikunapa mana yachak kanankunata. ²⁹Tata Dios akllawashkanchikunarayku mana ni pi atipankasapachu alabanakushpa payta willayta yachaysapa kanankunata.

³⁰Kikin Tata Dios salvawashkanchisapa Jesukristuwan tantalla kawsananchikunapa. Chashna Jesukristuwan tantalla kawsaptinchikuna payka yachachiwanchisapa Tata Diospa rimananta entiendinanchikunapa. Tukuy uchanchikunamanta perdona-washpanchikuna yanapawanchisapa paypa munananta rurashpa kawsananchikunapa. Ñawpa mana alli rurashkanchikunamanta salvawanchisapa amana uchallikushpa kawsananchikunapa.

³¹Chashnashina Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa: “Kankuna alabanakunayashpaykichi Señorninchita riksishkaykichirayku alabanakuychi.”

Pablu Jesukristu

salvawananchikunata yachachikun.

2 ¹Wawkinikuna, paninikuna, ñuka Tata Diospa rimananta kankunata yachachishpayni manami yuyaysapa yachaysapa runashinachu yachachishkaykichi. ²Kankunawan kawsashpayni sukaman allita yuyarkani yachachiynikichita *Jesukristu suk kruspi wañushkanta uchanchikunamanta salvawananchikunapa. Chayllata yachachishkaykichi. Mana chikan layatachu yachachishkaykichi. ³Manchakushpa chukchukushpa yachachishkaykichi. Mallinakurkani mana atipanaynita allita yachachikuyta.

⁴Tata Diospa Espiritun yanapawaptin yachachishkaykichi. Mana sukaman yachaysapa runashinachu yachachishkaykichi. ⁵Munarkani yachanaykichipa Tata Dios sukaman alli atipak kananta payllata kreyinaykichipa. Mana munarkanichu chay sukaman yachaysapa runakunapa rimanankunata kreyinaykichipa.

Tata Diospa Espiritun yachachiwanchisapa.

⁶Chashna munashpaynipish kankuna Tata Diosta allita kreyiyta yachaptikichi ashwan ashwanta Tata Diospa yachananta yachachiykaykichi. Manami runakunallapa nima kamachikuk runakunallapa yachachikunankunallatachu yachachiykichi. Paykunaka utkami chinkansapa.

⁷Tata Dios manara kay allpata rurashpara yuyarkan salvawayninchikunata sielupi kushikushpa paywan tantalla kawsananchikunapa. Kunankaman Tata

Diospa yuyashkanta manara ni pi yachashkarachu. Ñukaka paypa yuyayninta yachachiykaykichi. ⁸Kay allpapi kamachikuk runakuna mana Tata Diospa yuyashkanta entiendirkan-sapachu. Entiendishka kashpankunaka sukaman alli kamachiwakninchikuna Jesukristutaka mana kruspi chakata-chinmansapachu karkan.

⁹Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa:

“Tata Dios sukaman allimakunata rurashka payta kuyak runakunapa.

Mana ni suk runa chay allima rurashkanta kawashkachu nima uyarishkachu nima yuyashkachu.”

¹⁰Ñukanchikuna chaykunata entiendinchisapa Tata Diospa Espiritun tukuy Tata Diospa yuyayninta entiendichiwaptinchikuna.

¹¹Ñukanchikunalla yuyayninchikunata yachanchisapa. Mana ni pi yuyayninchikunata yachanchu. Chashnashina Tata Diospa Espiritunllami yuyayninta yachan. Mana ni pi paypa yuyayninta yachanchu. ¹²Tata Dioska mana runakunapa yuyayninkunatachu yachachiwananchisapa. Kuyawashpanchikuna Espiritunta kachamurkan paypa allima yuyayninta yachachiwananchikunapa. ¹³Tata Diospa Espiritun yachachiwaptinchikuna suk runakunata yachachinchisapa. Mana kikinichikunapa yachashkanchikunatachu yachachikunchisapa. Tata Diosta kreyik runakunallata paypa yuyayninta yachachinchisapa.

¹⁴Chay mana Tata Diosta kreyik runakuna paypa Espiritunpa yachachikunanta mana atipansapachu entiendiyta. Rimansapa llulla kananta. Tata Diosta kreyik runakunalla atipansapa entiendiyta. ¹⁵Chaymanta

Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna atipanchisapa paypa yuyayninta entiendiyta. Chashna Tata Diospa yuyayninta entiendiptinchikuna chay mana Tata Diosta kreyik runakuna mana atipansapachu entiendiyayninchikunata. ¹⁶Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa: “Mana ni pi Tata Diospa yuyayninta entiendinchu. Mana ni pi Tata Diosta yachachinchu.” Chashna Tata Dios killkadunpi rimaptin paypa Espiritun Jesukristupa yuyayninta entiendichiwanchisapa.

**Pablu yachachiwananchisapa
Jesukristullata kasunanchikunapa.**

3 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kankuna *Jesukristuta kreyik runakuna kashpaykicipish manara allitarachu paypa yachachikunanta entiendinkichi. Taksha wambrakunashinallara kankichi. Manara Tata Diospa Espiritunta allitarachu kasuykankichi. Chayrayku manara atipashkanirachu allita yachachiykaykichi. ²Tata Diospa rimananka iden alli mikunashinami. Kankuna manara chay alli mikunata atipashkankichirachu mikuyta. Iden ñuñukuykak wambrillukunashinara kashkankichi. Tata Diospa rimanan manara allitarachu entiendishkankichi. Chayrayku entiendinaykichi layallata yachachishkaykichi. Kunankaman chay layalla kankichi.

³Kankuna kikikichillapa munanaykichita rurashpa ayninakushpa yuyanakushpa chikinakushpa kawsaykankichi. Chashna kawsaykashpaykichi Jesukristuta mana kreyik runakunashinalla kawsankichi. ⁴Sukkuna rimaykankichi ñukallata kreyiwanaykichita. Suk kankuna rimankichi Apolosllata kreyinaykichita. Chashna rimashpaykichi kikikichillapa munanaykichita ruraykankichi. ⁵Ñuka Apoloswan

kikinikunamanta mana nimachu kanisapa. Tata Dios ñukaykunata kachamuwashkasapa paypa rimananta yachachikunaynikunapa. Chashna yachachikuptinikuna kankuna Jesukristuta kreyishkankichi.

⁶Ñuka Pablu murukunata tarpukshina kankunata yachachishkaykichi.

Chaymanta wawkinchi Apoloska tarpudu murukunata yakuchakshina yachachishushkankichi. Chaymanta Tata Diosllami murukunata wiñachikshina rimananta entiendichishunkichi.

⁷Ñuka tarpukuk runashina kashpayni mana nimachu kani. Apolospish murukunata yakuchak runashina kashpa mana nimachu. Tata Diosllami murukunata wiñachin. Chayrayku payllata kasunaykichi tiyan.

⁸Ñuka tarpukuk runashina kashpayni Apolos murukunata yakuchak runashina kashpa paktalla trabajanisapa. Chashna ishkantini-kuna Tata Diospa trabajaptinikuna paytapish ñukatapish pagarawan-kasapa. ⁹Ñuka Apoloswan paktalla Tata Diospa chakranpi trabajaykanisapa. Kankunaka Tata Diospa tarpuchishkan chakranshina kankichi.

Chaymanta *Tata Diospa wasinshina kankichi. ¹⁰Tata Dios yachachiwaptin ñukaka kankunata allita yachachishpayni wasi kallarinanta churakshinami kani. Suk runakuna kallarithkayni wasinta armansapa. Ñukaka kallarithkani yachachiynikichita. Sukkuna yachachikuypi katinsapa. Tukuy yachachikuk runa yuwanan tiyan imashnami allita yachachikunka nishpa. ¹¹Chay Tata Diospa wasinpa kallarinanka Jesukristumi. Mana ni pi suk chikan kallarinanta atipanchu churayta.

¹²Suk alli yachachikuk runakuna chay wasi kallarinanpi kurimanta kullkimanta allima rumikunamanta

chay Tata Diospa wasinta ruransapa. Suk mana alli yachachikuk runakuna kaspimanta ukshamanta pintumanta Tata Diospa wasinta ruransapa.

¹³Jesukristu kashkan shamuptin tukuy kaspimanta, ukshamanta, pintumanta ruradu wasikuna rupankasapa. Tukuy kurimanta kullkimanta allima rumikunamanta ruradu wasikuna mana rupankasapachu. Jesukristu kashkan shamushpa willawashunchisapa pikunami mana allita rurashkanchisapa pikunami allita rurashkanchisapa nishpa. ¹⁴Chay rurashkanchikuna wasi mana rupaptin Tata Dios premyunchikunata kuwanchisapa. ¹⁵Chaymanta rurashkanchikuna wasi rupaptin chay ninamanta kishpishpa mana nimayuk kiparishunchisapa.

¹⁶¿Manachu yachankichi kankuna Tata Diospa wasinshina kanaykichita? ¿Manachu yachankichi Tata Diospa Espiritun kankunapi kawsananta?

¹⁷Chaymanta suk runakuna Tata Diospa wasinta kulluchinayansapa. Kankuna Tata Diospa wasin kaptikichi chay runakuna mana allita yachachishushpaykichi urmachishunayaykankichi. Kankuna Tata Diosllapa wasin kankichi. Chayrayku chay mana alli yachachikuk runakuna urmachishuptikichika Tata Dios paykunata kulluchinankuna tiyan.

¹⁸Ama kikikichilla llullachinakuychichu. Kankuna runakunallapa yachanan-kunata yachashpaykichi mana nima yachakshina yuwanakuychi Tata Diospa yachananta allita yachanaykichipa. ¹⁹Tata Dioska riman runakunapa yachanankuna mana nima kananta. Paypa killkadunpi willawanchisapa: “Tata Dios yachaysapa runakunata chay yachanankunallawan pantachichin wakllichinakanunkunapa.” ²⁰Tata Diospa killkadun kashkan willawanchisapa: “Tata Dios yachan tukuy yachay-

sapa runakunapa yuyayninkuna llulla kananta.”

²¹Chayrayku ama alabanakuychichu allí kanaykichita suk yachachikuk runallata katishpaykichi. Tukuy Tata Diospa allí yachachikukkunaka kankunapami. ²²Ñukapish Apolospish Pedrupish yanapaknikichimi kanisapa. Tata Dios kay allpapi tukuy laya tiyakta kuwashkanchisapa. Kawsapinchikunapish wañupinchikunapish kunanmantapacha tukuy tiempukaman Tata Dioska yanapawashunchisapa. ²³Tukuy ñukanchikunami Jesukristupa kanchisapa. Jesukristupish Tata Diospami. Chayrayku tukuy laya tiyak allininchikunapa.

**Pablu wawkindunata
yachachinsapa tukuy Tata Diospa
yachachikuk runakunata
kuyanankunapa.**

4 ^{1*}Jesukristu ñukata Apolosta Pedruta kachamuwashkasapa manara ni pi yachashkan Tata Diospa yuyayninkunata entiendichinaynikunapa. Chayrayku yuyaychi ñukaykuna Jesukristupa yanapankinunalla kanaynikunata. ²Ñukaykuna tukuy Tata Dios willawashkankunata kuskata yachachikunaynikuna tiyan tukuy runakuna yachanankunapa yachachikunaynikuna allí kananta.

³Kankuna allita mana allita yachachikuptini yuyawaptikichipish ñukapa mana nimananchu. Suk kamachikuk runakuna imapipish yuyawaptinkuna mana nimananchu. Nima kikiní yuyananchu allitachu manachu rurashkani nishpa. ⁴Ariya yuyanakuni allillata rurashkaynita. Chashna yuyanakushpaynispish mana rimashachu mana uchayuk kanaynita. Ichará Tata Dios yachan suk mana allí rurashkaynita. Paylla riman allí mana allí rurashkaynita.

⁵Señorninchi Jesukristu shamushpa tukuy tutayadupi yuyashkanchikunata rurashkanchikunata surkumunka luspí rikurinapa. Tukuy yuyashkanchikunata tukuy rurashkanchikunata yachashpa willawashunchisapa allitachu rurashkanchisapa manachu nishpa. Chaymanta rurashkanchikuna allí kaptin alabawashunchisapa. Chayrayku manara Jesukristu shamuptinra amana ni pita chatashpa yuyashpa kawsaychinchu.

⁶Wawkinikuna, paninikuna, ñuka allinikichipa yachachiykaykichi ama rimanaykichipa ñukallata Apolosllata kreyiwanaykichita. Chayta yachachishkaykichi yachakunaykichipa Tata Diospa rimananllata kasushpa kawsanaykichipa ama suk runakunallata kasushpa kawsanaykichipa. Ama kreyinakushpa rimaychichu suk yachachikuk runata munanaykichita sukninta mana munanaykichita.

⁷Kankuna mana sukkunamanta ashwan allí yachakchu kankichi. Tata Diosllami tukuy yachanaykichita kushushkankichi. Tata Dios mana yanapashuptikichika mana atipankichimanchu nimata rurayta nimata yachayta. Chayrayku ¿imapatí kreyinakunkichi allí yachak kanaykichita?

⁸Kankuna kikikichilla yuyanakunkichi tukuy layata yachanaykichita. Yuyanakunkichi tukuy layayuk kanaykichita. Yuyanakunkichi ñukaykunamanta ashwan allí kamachikuk allí yachak runakuna kanaykichita. Ñuka munayman kamachikukkuna kanaykichipa ñukaykuna kankunawan tantalla kamachikunanchikunapa. ⁹Ñukaykuna Tata Diospa rimananta yachachikuk kaykashpaynikuna mana chashnachu yuyanakunisapa. Yuyanakunisapa Tata Dios churawashkankunata tukuy pimanta mana munadu washerushina

kanaynikunapa maypipish kaptin wañunaynikunapa. Tukuy runakuna *angelkunapish ñukaykunata suk pukllanakunapishina kawawansapa yachanankunapa allitachu manachu Tata Diosta kasushpa kawsaykanaynikunata.

¹⁰Ñukaykuna Jesukristuta kreyishpa kuyashpa kawsaptinikuna suk runakuna rimansapa mana nima yachak kanaynikunata. Chaykamanka kankuna Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichi rimankichi sukaman alli yachak kanaykichita. Ñukaykuna mana nimata atipanisapachu rurayta. Chaykamanka kankuna tukuy laya atipak kankichi. Runakuna ñukaykunata mana munawansapachu. Kankunata allita munashunkichi.

¹¹Kunankaman ñukaykuna yarkaymanta yakumanta mana alli llachapayuk kashpaynikuna purinisapa. Suk runakuna sufrichiwansapa. Mana nima wasinikuna tiyawansapachu. ¹²Makinikunawan sukaman trabajashpaynikuna shaykunisapa. Suk runakuna yuyawashpa rabyachiwaptinkunapish allita kuyashpalla ayninisapa. Runakuna chikniwashpa padesichiwaptinkunapish mana nimata rimanisapachu. ¹³Mana alli kanaynikunata rimaptinkunapish paykunata allita kuyashpalla parlachinisapa. Kunankaman kawawansapa susya wishchudutashina usuykak runakunata-shina.

¹⁴Kankuna munanayni wambraynikunashina kaptikichi allita yachachiykaykichi. Mana pinkachinayashpachu killkaykaykichi. ¹⁵Yachachishkaykichi Jesukristu mana alli rurashkanchikunamanta perdonawananchikunata. Chashna yachachiptinikuna Jesukristuta kreyiykankichi. Chayrayku ñukaka iden tataykichishina kani. Kankunapa chunka waranka alli yachachishukniki-

chi tiyapushuptikichipish ñukallami tataykichishina kani. ¹⁶Chayrayku sukaman roygaykichi ñuka allita rurashpa kawsashkaynishina kankunapish allita rurashpa kawsaychi.

¹⁷Chayrayku alli yachachikuk munanayni wambrayni Timoteota kankunaman kachashkani. Paymi willashunkichi imashnamni ñuka allita rurashpa Jesukristuta kreyishpa kawsaykani nishpa. Yachachishunkichi tukuy purishkayni llaktakunapi tukuy Tata Diosta kreyikkunata yachachishkaynikunata.

¹⁸Kankunamanta sukkuna alabankushpaykichi yuyankichi mana rinaynitana pasyaynikichi. ¹⁹Chashna yuyaptikichipish Tata Dios munaptinka utkarisha pasyaynikichi. Chaypina kawashachay kikinkunallapa yuyayninkunapi alabanakuk wawkinchikunata yachanaynipa allitachu manachu ruraykansapa nishpa. ²⁰Tata Dios sinchita yanapashuptikichi paypa mandunpi kawsankichi. Mana rimashpallachu paypa mandunpi kawsankichi. ²¹Kankunata pasyak riptini ¿imata ruranaynipatí munankichi? ¿Piñakushpa kastiganaynitachu munankichi? ¿Kushikushpalla allillapi yachachinaynitachu munankichi?

Pablu yachachikun suk mana alli rurak runata karkunankunapa.

5 ¹Yachashkani suk wawkikichi madraschanta apishkanta warmin kanapa. Ñuka sukaman llakini chayta yachashpa. Tata Diosta mana kreyik runakuna chay laya mana allita mana nima ruransapachu. ²Chay wawkikichi chayta rurashkanrayku sukaman llakinkichiman karkan. Llakinaykichi kaptin alli kawsakshina alabanakunkichi. Chay mana alli rurak wawkikichita willanaykichi tayan *Tata Diospa

wasinman amana rinanpa kankunawan tantanakuk.

³Ñuka kankunaman manara rishpay-nipish sukaman kuyashpalla yuyaykay-kichi. Señorninchi *Jesukristu kachamu-washka kaptin ñami willashkaykichina chay sakra mana alli rurak wawkiki-chita kastiganaykichipa. ⁴Munani tantanakunaykichipa chay wawkiki-chipa mana alli rurashkanta parlanayki-chipa. Chashna tantanakuptikichi ñuka sukaman yuyashkaykichi. Señorninchi Jesukristupish kankunawan kashpa yanapashunkichi.

⁵Chaypi tantanakushpaykichi chay mana alli rurak wawkikichita karkuychi supaypa munananta rurashpa kawsananpa. Ichara chashnamanta wananman amana chay laya mana alli ruranata rurananpa. Chashna wanashpa allita rurayta yachakuptin Señorninchi Jesukristu kashkan shamushpa uchankunamanta salvanka. ⁶Kankuna chay wawkikichita manara karkushpay-kichira ama rimaychichu alli rurak runakuna kanaykichita.

Suk rimanata rimanchisapa: “Suk tipi *levaduralla aypa machkata punkichin.” ⁷Chayrayku chay mana alli rurak wawkikichi levadurashina kaptin karkuychi suk wawkikichi ama yuyanankunapa payshina mana allita rurayta. Chay runata karkushpaykichi suk mana levadurayuk panshina kankichi.

Chayraykuna Tata Dioska Señorninchi Jesukristuta kachamurkan *Paskua fiestapi suk ovejapa wawanshina wañunanpa tukuy mana alli rurashkan-chikunamanta perdonawananchikunapa. ⁸Punkichidu pan yuyachiwanchisapa mana alli rurashkanchikunata. Chayrayku Paskua fiestapi mikunchisapa mana punkichidu pankunallata. Chayrayku willaykichi chay mana alli rurak runata karkunaykichipa mana

punkichidu pankunashina kanaykichipa. Chaypi atipankichi kushikushpa Jesukristuta allita kreyishpa allillata rurashpa kawsayta.

⁹Ñuka suk kartaynipi willashkaykichina ama suk chikan warmiwan uchallikuk runakunawan paktanakunaykichipa.

¹⁰Chayta willashpayni mana munashkanichu willaynikichita tukuy mana alli rurak runakunamanta mana nima parlashpa ashunaykichipa. Chashna tukuy chikan warmiwan uchallikuk runakunamanta, tukuy kullkillata munak runakunamanta, tukuy suwakunamanta, tukuy ruradu dioskunata kreyik runakunamanta ashushpaykichika kay allpamanta llukshinkichiman karkan.

¹¹Suk runakuna Jesukristuta kreyik runakuna kanankunata rimashpankunapish chikan warmiwan uchallikunsapa. Tukuy laya tiyakta munashpalla kawsan. Ruradu dioskunata kuyashpa kawsan. Llullachikushpalla machashpalla suwakushpalla kawsan. Ñuka willashkaykichi chay laya mana alli rurak runakunawan ama paktanakunaykichipa. Ama nima munaychichu paykunawan mikuyta.

^{12,13}Chay mana Jesukristuta kreyik runakuna uchallikuptinkuna ñuka mana nimata willashachu. Tata Diosmi paykunataka kastigankasapa. Chashna kaptinpih kankuna Jesukristuta kreyikmasikichikunata mana allita ruraptinkuna willanaykichi tiyan amana chay mana alli ruranata ruranankunapa. Chayrayku chay madraschanwan uchallikuk runata karkunaykichi tiyan.

Pablu yachachikun ama awtoridarkunapi rinanchikunapa wawkinchikunata mañakukuk.

6 ¹Kankuna *Jesukristuta kreyikmasikichiwani piñanakushpaykichi suk Jesukristuta kreyikmasikichillata

rillaychi willak yanapashunaykichipa allichayta. Ama llakta awtoridarkunapi rillaychichu mañakukuk. ²¿Manachu yachankichi? Ñukanchikuna Jesukristuta kreyik kashpanchikuna tukuy mana Jesukristuta kreyik runakunata willashunchisapa allita rurashka mana allitachu rurashka nishpa. Chashna tukuy runakunata atipashpaykichi willayta ¿imapatí mana atipankichi kankunapuralla chay mana alli rurashkankunata allichayta? ³¿Manachu yachankichi Tata Diospa *angelninkunatapish willananchikunata pimi alli rurak pimi mana alli rurak nishpa? Chayrayku kay allpapi kawsashpaykichira atipankichi chay mana alli rurak runakunata yanapayta allita rurashpa kawsanankunapa.

⁴Chayrayku kankuna Jesukristuta kreyikmasikichiwan piñanakushpa ¿imapatí chay mana Jesukristuta kreyik awtoridarpi rinkichi chatakuk? ⁵Chayta willaykichi pinkachinaynipasapa. Ariya ¿manachu ni suk alli yachak wawkikichi tiyan willashunaykichipa imashnami allichankichiman nishpa? ⁶¿Imapatí kankunapura sukwan sukwan piñanakushpa mana Jesukristuta kreyik awtoridarpi chatanakuk rinkichi?

⁷Jesukristuta kreyikmasikichiwan piñanakushpa kawsashpaykichi manami Tata Diostachu kushichiykankichi. Jesukristuta kreyikmasikichi mana allita rurashuptikichipish kushikushpalla kawsaychi. Imaykichita suwapushuptikichipish mana nima piñakushpalla kawsaychi. ⁸Chaykunata yachaykashpaykichipish wawkikichita mana allita rurashpaykichi suwankichi.

⁹¿Manachu yachankichi chay mana alli rurak runakuna Tata Diospa mandunpi mana yaykunankunata? Ama llullachinakuychichu. Manara kasarashpa warmiwan tantanakuk

runakuna, ruradu dioskunata kuyak runakuna, chikan warmiwan uchallikushpa kawsak runakuna, ullkumasiwan warmiwanshina kawsak runakuna Tata Diospa mandunpi mana yaykunakusapachu. ¹⁰Nima suwakuna, nima tukuy laya kikinllapa munak runakuna, nima machashpa kawsak runakuna, nima wasin wasinpi yuyaypi purik runakuna, nima llullachikushpa suwakuk runakuna Tata Diospa mandunpi yaykunakusapachu. ¹¹Ñawpa tiempu kankunamanta sukkuna chay laya mana alli rurak runakuna karkankichi. Kunanka Señorninchi Jesukristu tukuy uchaykichimanta perdonashushpaykichi mayllashushkankichi. Kunanka Tata Diospa Espiritun yanapashuykankichi Tata Diosllata kasushpa kawsanaykichipa.

**Mana allichu kanman mana
allikunata rurashpa
kawsananchikunapa.**

¹²Runakuna rimansapa: “Imatapish kaptin ruranchimansapa.” Ariya, imatapish kaptin munashpa ruranchimansapa. Chaykamanka mana allichu tukuy layata rurananchikunapa. Ariya, atipanchimansapa tukuy layata rurayta. Chaymanta munananchikunata rurashpanchikuna tipimanta tipimanta ashwan ashwanta munanchisapa chayllata rurayta. Chayrayku mana allichu tukuy munananchikunata rurananchikunapa.

¹³Chaymanta runakuna rimansapa: “Tata Dios tukuy laya mikunata kuwashkanchisapa mikunanchikunapa. Wiksanchikunata rurashka mikunanchita chaskinanpa.” Ariya, Tata Dios tukuy laya mikunanchikunata rurashka mikunanchikunapa. Chaymanta suknin diya tukuy chay mikunanchikunata chay wiksanchikunatapish kulluchinan tiyan. Tata Dioska manami rurawash-

kanchisapachu chikan warmiwan uchallikushpa kawsananchikunapa. Tata Dioska rurawashkanchisapa payllata kasushpa kawsananchikunapa. Yanapawanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. ¹⁴Tata Dioska rikchak layata rurayta atipak kashpa Señorninchi Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan. Chaymanta suknin diya ñukanchikunatapish wañushkan-chikunamanta kawsachiwashunchisapa. Chayrayku amana uchallikushpa kawsaychinachu.

¹⁵¿Manachu yachankichi Jesukristu ñukanchikunapi kawsaptin paywan suklallalla kananchikunata? Chashna paywan suklallalla kashpanchikuna ¿imashnati Jesukristuta sakinchimansapa suk waynandera warmiwan tantanakushpa paywan suklallalla kananchikunapa? Mana nima layapi allichu chayta rurananchikunapa.

¹⁶Tata Diospa killkadunpi willawan-chisapa: “Tukuy ullku warminwan tantanakushpa suklallami kanka.” Chayrayku suk ullku suk waynandera warmiwan tantanakushpa paywanpish suklallami. ¹⁷Chaymanta ñukanchikuna Señorninchi Jesukristuwan tantanakushpanchikuna paywan suklallana kanchisapa. ¹⁸Chayrayku ama munaychichu warmiwan uchallikushpa kawsayta. Suk ullku chikan warmiwan uchallikushpa kikinpa kuerpunta wakllichin. Chikan laya uchata rurashpa mana kikinpa kuerpuntachu wakllichin.

¹⁹¿Manachu yachankichi Tata Dioska Espiritunta kuwashkanchikunata ñukanchikunapi wasipishina kawsanapa? Ñukanchikunapi kawsashpa ñukanchikunapa doynunchikuna. Mananami kikinanchikunapa munayninchikunapinachu kawsanchisapa. ²⁰Señorninchi Jesukristu sukaman sufrishpa wañurkan rant iwananchiku-

napa. Chayrayku paypa kashpanchikuna payllata allita kushichishpa kawsananchikuna tiyan.

Pablu yachachikun kasaradukunata imashnami kawsankasapa nishpa.

7 ¹Kankuna suk kartapi tapuwashkankichi allichu manachu kanman suk ullku kasarananpa. Ñuka willaykichi alli kanman ama kasarananpa nima warmiwan uchallikushpa kawsanapa. ²Chaymanta ama uchallikushpa kawsanankunapa alli kanman tukuy *Jesukristuta kreyik ullkukuna kasarashpa warminwan kawsanankunapa. Chaymanta alli kanman tukuy paninchikunapish kasarashpa kusanwan kawsanankunapa. ³Tukuy ullku warminwan tukuy warmi kusanwan allita wiwanakushpa kuyanakushpa kushichinakushpa kawsanankuna tiyan. ⁴Tukuy kusayuk warmipa kuerpun kusanpana. Mananami kikinpanachu. Chaymanta tukuy warmiyuk ullkupa kuerpun warminpana. Manana kikinpanachu.

⁵Chaymanta ama sukpush sukpush kuerpuykichita michanakuychichu. Ichara ishkantinkuna allita paktanakunmansapa suk tiempullapa mana tantanakushpa puñunankunapa Tata Diosllawan parlanankunapa. Chaymanta chay churadu tiempu paktaptin kashkan tantanakunkasapa ama supay uchallichinankunapa.

⁶Tukuy chayta willaykichi kankunata yanapanayashpa. Manami willaykichichu kamachikukshina. ⁷Ñuka munayman tukuy kankuna ñukashina mana warmiyuk kawsanaykichipa. Chashna munaptinipish mana tukuychu atipanmansapa mana warmiyuk kawsayta. Chayrayku Tata Dioska allita riksiwashpanchikuna sukunata yanapansapa kushikushpa kasarashpa

kawsanankunapa. Sukkunata yanapan-sapa kushikushpa mana kasarashpa kawsanankunapa.

⁸Tukuy waynakunata shipashkunata viyudakunata willaykichi: Alli kanman ñukashina mana kasarashpa kawsanaykichipa. ⁹Chaymanta mana warmiyuk mana kusayuk mana atipashpaykichi kawsayta alli kanman kasarayanaykichipa ama sukta sukta munashpa kawsanaykichipa.

¹⁰Tata Dios willawashka kaptin tukuy kasadukunata willaykichi: Kusayuk warmi kashpaykichi ama kusaykichita sakiyichichu. Manami yuyayninimantachu chayta willaykichi.

¹¹Ichara suk warmi kusanta sakinman. Alli kanman chay warmi kusanwan kashkan tantanakushpa kawsananpa. Mana kusanwan kashkan tantanakuyta munaptin mana allichu suk chikan ullkuwan kasarananpa. Chaymantapish mana allichu suk ullku warminta wishchunanpa.

¹²Ichara suk wawkinchipa warmin mana Jesukristuta kreyishpa kawsanman. Señorninchi Jesukristu mana yachachiwaptinchikunapish ñuka willaykichi: Chay warmin mana kreyikuk kashpapish paywan kawsayta munaptin mana allichu chay wawkinchi warminta wishchunanpa.

¹³Chaymantapish ichara suk paninchipa kusan mana Jesukristuta kreyishpa kawsanman. Chay kusan paywan kawsayta munaykaptin mana allichu chay paninchi kusanta wishchunanpa. ¹⁴Chay kusan mana Jesukristuta kreyiptinbish Tata Dios paninchita yanapan kusanwan allita kuyanakushpa kawsanankunapa. Chaymantapish suk wawkinchipa warmin mana Jesukristuta kreyiptinbish Tata Dios wawkinchita yanapan warminwan allita kuyanakushpa kawsanankunapa. Chashna allita

kuyanakushpa kawsaptinkuna wambrankunapish Tata Diospa kankasapa. Mana allita kuyanakushpa kawsaptinkunaka nima wambrankuna Tata Diospachu kankasapa.

¹⁵Tata Dios munan allita kushikushpa mana piñanakushpa kawsananchikunapa. Chayrayku kusaykichi warmikichi mana Jesukristuta kreyik kashpankuna sakishunayaptikichi ama michaychichu. Chashna sakishuptikichi manana kasadushinanachu kiparinkichi.

¹⁶Kankuna paninikuna, chay mana Jesukristuta kreyik kusaykichi mana sakishuptikichika ichara kankuna paykunata yanapankichiman kreyishpa kawsanankunapa. Kankuna wawkinikuna, chay mana Jesukristuta kreyik warmikichi mana sakishuptikichi ichara kankuna paykunataka yanapankichiman kreyishpa kawsanankunapa.

¹⁷Wawkinikuna, paninikuna, tukuy llaktakunapi ñuka tukuy Jesukristuta kreyishpa kawsak runakunata kayta yachachiykichi: Tata Dios munaptin kasaraychi. Mana munaptin ama kasaraychichu. Imashnacha Tata Dios yachachishunkichi runanaykichipa chayllata rurashpa kawsaychi.

¹⁸Kankunamanta sukkuna *judiyu runakuna kashpaykichi señaladu kankichi. Chashna señaladu kashpaykichi Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichi señaladu kipariyichi. Chaymanta sukkuna mana judiyu runakuna kashpaykichi mana señaladuchu kankichi. Kankuna ama señalachinakuychichu.

¹⁹Ñukanchikuna señaladu mana señaladupish kashpanchikuna mana nimananchu. Tata Diospa kamachikunankunata kasushpalla kawsananchikuna tiyan. ²⁰Ichará señaladu ichará mana señaladu kashpaykichi Jesukristuta kreyishkankichi. Imashnami kankichi chay layalla kipariyichi.

²¹Rantidu runa kashpa Jesukristuta kreyishpaykichi chay rantishuk runapa mandunllapi trabajashpa kawsaychi. Rantidu runa kashpaykichipish ama llakiyichichu. Chaymanta patronnikichi mandunmanta llukshichishunayaptikichi llukshiychi. ²²Rantidu runakuna kashpaykichipish kunanka Señorninchi Jesukristuta kreyishpa kawsaptikichi payka rantishushkankichi payllata kasushpa kawsanaykichipa.

Chashnashina mana rantidu runa kashpaykichipish Jesukristupa mandunpi kankichi payllata kasushpa kawsanaykichipa. ²³Señorninchi Jesukristu sukaman sufrishpa kruspi wañushpa rantiwarkanchisapa amana uchallikushpana kawsananchikunapa. Chayrayku ama munaychichu ni suk llullachikuk runapa munananta rurayta. ²⁴Rantidu runa mana rantidu runa kashpaykichi Jesukristuta kreyishpa kunanmantapacha allita payllata kasushpa kawsaychi.

²⁵Kunanka mana kasaradukunata yachachiykichi. Señorninchi Jesukristu kay yachachikunaynita mana yachachiwarkanchu. Chashna kaptinpayka sukaman kuyawashpa yanapawaptin yachachiykichi. Chayrayku kay yachachikunaynita allita kasuychi. ²⁶Kunan kay tiempu aypa sufrichiwakininchi runakuna tiyaptin ñuka rimani alli kanman tukuy mana warmiyuk runakuna chashnalla kawsanaykichipa. ²⁷Kankuna warmiyuk kashpaykichi ama warmikichita wishchuychichu. Mana warmiyuk kashpaykichi ama munaychichu warmiyuk kayta. ²⁸Chaymanta kasarashpaykichika kasaraychi. Kasarashpa mana uchallikunkichichu.

Chaymanta suk shipash kasarashpaka paypish mana uchallikunchu. Kankuna kasaradu kashpaykichi sukaman trabajanaykichi tiyan warmikichita

wambraykichita wiwanaykichipa. Chayrayku willashkaykichi ama warmiyuk kanaykichipa ama llakishpa kawsanaykichipa.

²⁹Wawkinikuna, paninikuna, sukaman willaykichi. Mana unaytachu kawsashunchisapa. Chayrayku kunanmantapacha kankuna warmiyuk kashpaykichi amana payllata yuyashpanachu kawsaychi. ³⁰Kankuna llakidu kashpaykichi amana llakidushinanachu kawsaychi. Suk fiestapi kashpaykichi amana chay fiestapishinanachu kawsaychi. Suk imata rantishpaykichi mana nimayukshina kawsaychi. ³¹Tukuy kay kawananchikuna allpa tukunan tiyan. Chayrayku rikchak layayuk kashpaykichi mana nimayukshinalla kawsaychi.

³²Ñuka munayman ama kay allpapi rikchak layapi yuyaykushpalla kawsanaykichipa. Mana warmiyuk ullku ashwanta yuyan imashnami Tata Diosta sirvishpa kushichinka nishpa. ³³Warmiyuk ullku yuyan tiyan imashnami warminta kushichishpa wiwanka nishpa. ³⁴Chayrayku ishkay layata yuyan tiyan. Chashnashina mana kusayuk warmi ashwanta yuyan imashnami Tata Diosta sirvinka nishpa. Tata Diospa munananllata rurashpa payllata kuyashpa kushichishpa kawsan. Chaykamanka kusayuk warmi yuyan tiyan imashnami kusanta kushichishpa wiwanka nishpa.

³⁵Tukuy kayta willaykichi Tata Diosllata tukuy shunku kuyashpa kasushpa sirvinaykichipa. Manami kasaranykichimanta michashpachu kaytaka willaykichi.

³⁶Kunanka shipashyuk runakunata yachachiykichi: Machuyaduna shipashnikichi parladunwan sukaman kasarayta munaptin kankuna kasarankunapa munashpaykichi kasarachiychi. Chashna chay shipashnikichita kasarachishpa

mana uchallikunkichichu. ³⁷Chaymanta sukaman yuyashpaykichi mana allichu kasarananpa nishpa shipashnikichi mana kasarayta munaptinka alli kanman ama kasarachinaykichipa.

³⁸Chashnashina kankuna shipashnikichita kasarachishpaykichi allita rurankichi. Shipashnikichita mana kasarachishpaykichi ashwan allita rurankichi.

³⁹Kusayuk warmika kusan wañunan-kaman kusanpa munayninpi kawsanan tiyan. Chaymanta kusan wañuptin suk ullkuwan kashkan kasaranyashpa chay ullku Tata Diosta kreyik kaptin alli kanman kasarananpa. ⁴⁰Ñuka yuyani chay viyuda mana kashkan kasarashpa ashwan kushikushpa kawsanman. Chayta rimani Tata Diospa Espiritun yanapawaptin.

Pablu yachachikun ruradu dioskunapa churadu mikunata mikushunchichu manachu nishpa.

8 ¹Kunanka yachachiykichi ruradu dioskunapa churadu mikunakunata mikushunchichu manachu nishpa. Ñukanchikuna yachanchisapa chay ruradu dioskuna mana nimata rurayta atipanankunata. Chay ruradu dioskunata kuyak runakuna mana chayta yachansapachu. Ñukanchikuna chayta yachashpanchikunapish ama alabanakuypachichu paykunamanta ashwan alli yachak kananchikunata. Chay runakunata kuyashpalla yanapashpalla kawsaypachi ashwan ashwanta kuyanakupha kawsananchikunapa. ²Ichará kankunamanta sukkuna rimankichi yachaysapa kanaykichita. Chashna alabanakushpaykichi manara allita yachankichirachu Tata Diosta kuyashpa kawsayta. ³Allita Tata Diosta kuyashpa kawsaptikichi paymi kankunatapish riksishunkichi.

⁴Ñukanchikuna yachanchisapa suklallalla Tata Dios tiyananta. Yachan-

chisapa chay ruradu dioskuna mana nimata rurayta atipanankunata. Chayrayku yachanchisapa chay ruradu dioskunapa churadu mikunata mikuptinchikuna mana nimananchu.

⁵Kay allpapi aypa ruradu dioskuna aypa supaykuna tiyan. Aypa runakuna chay ruradu dioskunata chay supaykunata kasushpa kawsansapa. ⁶Chashna chay runakuna kawsaptinkunapish ñukanchikuna rikchak layata rurak suklallalla Tata Diosninchita kasushpa kawsanchisapa. Pay Tatanchikuna kaptin payllata kuyashpa sirvishpa kawsananchikuna tiyan. Chaymanta suklallalla kamachiwakninchikuna Señorninchi *Jesukristu tiyan. Payka rikchak layata rurashka. Ñukanchikunatapish rurawashkanchisapa.

⁷Chaymanta Jesukristuta kreyikmasinchikunamanta sukkuna manara chayta yachansaparachu. Ñawpa tiempu chay wawkinchikuna chay ruradu dioskunata kuyashpa chay mikunata mikusapa. Kunankaman chay mikunata mikushpankuna yuyansapa chay ruradu dioskunata kuyaykanankunata. Chayrayku yuyansapa chay mikunanta mikushpa uchallikuykanankunata.

⁸Ñukanchikuna yachanchisapa chay mikunata mikushpanchikunapish mana mikushpanchikunapish mana uchallikunanchikunata. Mikuptinchikuna mana mikuptinchikunapish Tata Dios kuyawanchisapalla.

⁹Chaymanta suk wawkinchi yuyanman mikushpa uchallikunanta. Chashna yuyashpa kawawanchimansapa mikuykaptinchi. Chaymanta paypish mikushpa yuyanman uchallikunanta.

¹⁰Tukuy chayta yachashpanchikuna ichara rinchimansapa suk fiestapi tiyarishpa chay ruradu dioskunapa churadu mikunata mikuk. Chaypina ichara Jesukristuta kreyikmasinchikuna

manara allita yachashpara kawawashpanchikuna paypish munanman mikuyta.

¹¹Chashna mikushpa chay mana yachak wawkinchi yuyanman uchallikunanta. Chaymanta ichara manana Jesukristuta kreyishpanachu kawsanman. Chay modomanta ñukanchikuna chay wawkinchita uchallichinchimanapa. Señorninchi Jesukristu wañurkan chay wawkinchitapish salvananpa. Chayrayku ama chay mana yachak wawkinchikunata uchallichiy pachichu. ¹²Chay wawkinchita uchallichishpanchikuna Jesukristuta manana kasuykanchisapanachu.

¹³Chayrayku ama munaypachichu niman suk wawkinchita uchallichiyta. Ñukanchikuna ruradu dioskunapa churadu mikunata mikushpanchikuna wawkinchita uchallichishpanchikuna amana kutin chay mikunata mikuy pachinachu.

Pablu riman

Jesukristu kachamushkanta yachachikuk kananpa.

9 ¹Ñukaka Señorninchi *Jesukristuta kawashkani. Ñukata kachamuwashka paypa rimananta yachachikunaynipa. Mana ni suk runapa mandunpichu kani. Kankunata yachachiptinikuna Jesukristuta kreyishpa kawsaykankichi.

²Yuyawak runakuna mana yachansapachu Jesukristu kachamuwashkanta yachachikunaynipa. Chay runakuna mana chayta yachaptinkunapish kankunata yachachiptini Jesukristuta kreyishpa kawsaykankichi. Chayrayku yachankichi Jesukristu kachamuwashkanta.

³Chay yuyawak runakunata willani: ⁴Jesukristu kachamuwashka kaptin kankuna mikunaynita upyanaynita

kuwanaykichi tiyan. ⁵Jesukristupa yachachikukmasinikunawan Pedruwan Jesuspa wawkinunapish warminkunawan tantalla purinsapa Tata Diospa rimananta yachachikunankunapa. Ñukapish Jesukristuta kreyik warmiwan kasarayta munashpaynika chay warminiwan tantalla yachachikuypi puriyman.

⁶Kankuna chay yachachikuk runakunata kullkita kunkichi yachachishunaykichipa. ¿Manachu wawki Bernabewan ñukapish atipaymansapa kullkita mañaynikichita?

⁷Suk soldadu servisiupi kashpa manana kikinnachu mikunantaka rantin. Suk runa chakranmanta uva wayunkunata pallashpaka mikun. Ovejakuna kuydak runa chay ovejankunapa lechinta surkushpa upyan. ⁸Mana runakunapa yuyayninkunallatachu yachachiykichi. Ñawpa yachachikuk Moisespish chayta yachachikurkan.

⁹Payka killkadunpi yachachiwanchisapa: “Toroykita murukunata pelachinanpa muyushpa saruykaptin ama shiminta watapuychu murukunata atipanapa mikuyta.” Tata Dios chayta yachachiwashpanchikuna mana chay torokunallatachu yuyaykarkan.

¹⁰Chayta yachachiwanchisapa ñukanchikuna yachananchikunapa tukuy Tata Diospa rimananta yachachikukunata allita wiwananchikunapa.

Suk runa chakranpi allpata aspishpa atarichin murukunata tarpunanpa. Chay tarpushkan pukuptin chikan runa pallan. Chay aspik runa chay pallak runa ishkantinkuna kushikushpa trabajansapa yuyashpa murukunata chaskinankunata.

¹¹Ñukaykuna Tata Diospa rimananta yachachikukunaka chay chakrapi tarpukuk runakunashinami kanisapa. Kankunata yachachiptinikuna kankuna

mikunawan kullkiwan wiwawanaykichi tiyan kawsanaynikunapa. ¹²Suk yachachikuk runakuna kankunata mañashunkichi yanapanaykichipa. Bernabewan ñukapish munashpayni-kuna mañaykichiman. Mañayta atipash-paynikunapish mana munanisapachu nimata mañaynikichita. Ñukaykuna sukaman sufrishpa trabajashpa kawsani-sapa ama ni pi rimanankunapa Jesukristupa rimananta kullkita munashpalla yachachikunaynikunata.

¹³Kankuna yachankichi *Tata Diospa wasinpi trabajak runakuna Tata Diosta kuyashpa mikunata churashkankunata. Chaymanta Tata Diosta kuyashpa *altarpi wañuchishkankuna animalkunapa aychanta mikunsapa. ¹⁴Chashnashina Tata Dios munan kankuna Jesukristu salvakuk kananta yachachishuknikichita wiwanaykichipa.

¹⁵Ñukaka kankunamanta manami nimata chaskiyta munashkanichu. Ni kay kartata killkaykichichu kullkita kuwanaykichita munashpa. Chashna mana nimata mañashpayni sukaman kushikuni. Yarkaymanta wañunayashpaynipish manami nimata mañashkaykichichu. Ñuka suk imata mañashpayni mana kushikuymanchu.

¹⁶Jesukristu salvawananchikunata yachachikushpaynipish manami alabanakunichu. Tata Dios kachamuwashkanrayku yachachikunayni tiyan. Mana yachachikuptini Tata Dios kastigawanman. ¹⁷Mana yachachikuyta munashpaynipish yachachikunayni tiyan Tata Dios kachamuwashka kaptin. Kushikushpa yachachikuptini payka premyuynita kuwanka. ¹⁸Kankunamanta mana nimata mañashpayni Jesukristu salvawananchikunata yachachikushpa sukaman kushikuni. Kankunata yachachishkaynirayku atipayman kullkita mañaynikichita.

Mana nimata mañashpayni sukaman kushikuni.

¹⁹Ñuka mana rantidu runa kashpayni-pish rantidu runashina tukuy runakunata yanapanisapa. Chashna yanapashpasapa munani ashwan aypa runakuna Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa. ²⁰*Judiyu runakuna *Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsan-sapa. Ñuka judiyu runa kashpaynipish yachani chay kamachikunankunata kasushpa mana salvadu kanaynita. Chayta yachashpaynipish judiyu runakunawan tantalla kawsashpayni paykunashina Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsani. Chashnamanta ashwan aypa judiyu runakunata yachachinisapa Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa.

²¹Mana judiyu runakuna Moisespa kamachikunankunata mana kasushpachu kawsansapa. Ñuka paykunawan tantalla kawsashpayni paykunashinalla kawsani yachachikuptini Jesukristuta kreyinankunapa. Paykunashinalla kawsashpaynipish Jesukristupa kamachikushkankunata kasushpayni Tata Diostapish kasushpa kawsaykani.

²²Jesukristuta kreyikmasinchikuna manara payta allita kasushpa kawsayta yachaptinkuna paykunawan kawsashpayni paykunashina kawsani. Tukuy piwanpish kawsashpayni paykunashinalla kawsani. Kuyashpalla paykunata yachachinisapa Jesukristuta kreyikuptinkuna salvadu kanankunapa. ²³Ñuka Jesukristu salvawananchikunata yachachikuni payta kreyikmasinikunawan kushikunaynipa.

²⁴Kankuna yachankichi aypa runakuna ganamayashpa sinchita kallpashpankuna suklalla premyuta chaskin. Kankunapish chay sinchita kallpak runashina allillata rurashpa Tata Diosllata kasushpa kawsaychi

paymanta suk alli premyuta chaskinay-kichipa. ²⁵Pukllashpa premyuta chaskinayak runakuna wakllichikuk mikunata upyanata sasinsapa pukllashkan diya ama shaykunankunapa. Chay pukllak runakuna sasinsapa wakllik pankamanta ruradu koronata chaskinankunapa. Ñukanchikuna chay pukllak runakunashina allillata rurashpa kawsananchikuna tiyan Tata Dios mana wakllik alli premyuta kuwananchikunapa.

²⁶Ñuka chay pukllak runakunashina allillata rurashpa kawsaykani. Mana kallpanichu suk mana yuyaykushpa kallpak runashina. Mana makanakunichu wayrallata sakmashpa. Kuskata yuyashpalla kawsani. ²⁷Chay premyuta chaskinayak mana allikunata sasik runakunashina ñukapish mana kikinipa munanaynitachu rurani. Tata Diosta allita kasushpa kawsani sukkunata yachachishkayniwashpa ama premyuy-nita pierdinaynipa.

Ama ñawpa awilunchikunashina ruradu dioskunata kuyaypachichu.

10 ¹Wawkinikuna, paninikuna, mana munanichu kunkanaykichipa tukuy chay ñawpa awilunchikuna chakidu pampapi puriptinkuna Tata Dios puyuan amachashkankunata.

Chaymanta Tata Dios chay manllayba Puka Kochata rakinachiptin tukuy runakuna chayta purishpa pasarkansapa. ²Chashna Tata Dios chay puyuan amachaptinkuna chay kochata pasashpa bawtisadukunashina karkansapa Moisesta kasushpa katinankunapa.

³Tukuy diya Tata Dios chay ñawpa awilunchikunata sielumanta mikunankunata kurkansapa. ⁴Chaymanta mana yaku tiyaptin suk manllayba rumimanta Tata Dios yakuta llukshichimurkan tukuy runakuna upyanankunapa. Chay

manllayba rumi *Jesukristuta yuyachiwanchi. Payka chay runakunawan tantalla purishpa amachashpa salvarkansapa ama yarkaymanta yakumanta wañunankunapa. ⁵Chashna Jesukristu sukaman yanapaptinkunapish chay runakuna mana nima Tata Diosta kasunayarkansapachu. Chayrayku chay chunlla chakidu allpapi wañurkansapa.

⁶Tata Dios chay ñawpa awilunchikunata kastigarkansapa ñukanchikuna ama munananchikunapa paykunashina mana allita rurashpa kawsayta. ⁷Tata Diospa rimanan willawanchi: “*Israel runakuna beshekuta kurimanta rurarkansapa. Chay beshekuta kuyashpankuna sukaman mikurkansapa upyarkansapa pukllarkansapa.” Kankuna ama chay runakunashina suk ruradu diosta kuyaychichu.

⁸Ama paykunashina chikan warmiwan uchallikuyupachichu. Paykuna uchallikushkankunarayku suk diyalla unkuywan ishkay chunka kimsa waranka runakuna wañurkansapa.

⁹Chaymanta ama chay ñawpa awilunchikunashina Tata Diosta rabyachiypachichu. Paykuna rabyachishkankunarayku Tata Dioska machakuykunata kacharkan mukuptinkuna wañunankunapa.

¹⁰Chaymanta ama chay ñawpa awilunchikunashina rimaypachichu Tata Dios mana alli kananta. Chashna rimaptinkuna Tata Diospa *angelnin chay mana alli rimak runakunata wañuchirkansapa.

¹¹Tata Dioska chay ñawpa awilunchikunata kastigarkansapa ñukanchikuna yachananchikunapa amana paykunashina mana allita rimashpa kawsayta. Tata Dios tukuy chayta killkachirkan kay kulluna tiempu kawsashpanchikuna yachananchikunapa payta allita kasushpa kawsayta.

¹²Kankuna allita rurashpa kawsaykaykichita yuyanakushpaykichika kuydanakuychi ama uchallikunaykichipa. ¹³Kay allpapi kawsashpanchikuna tukuy runakuna mana alli ruranakunata munanchisapa rurayta. Tata Dios sukaman allima kashpa sukaman kuyawashpanchikuna yanapawanchisapa chay mana alli ruranayananchikunata ama rurananchikunapa. Chashna Tata Dios yanapawaptinchikuna atipashunchisapa allita rurashpa kawsayta.

¹⁴Chayrayku munanayni wawkinikuna, paninikuna, amana ruradu dioskunata kuyaychinachu. ¹⁵Kankuna alli yachak runakuna kashpaykichi yuyaychi allitachu manachu yachachishkaykichi nishpa. ¹⁶Ñukanchikuna Tata Diosta kuyashpa tantanakushpa vinuta upyashpanchikuna Tata Diosta agradesinchisapa. Chashna chay vinuta upyashpanchikuna Jesukristu yawarninta ichashkanrayku paywan suklalla kanchisapa. Chaymanta suk panta pakishpa mikushpanchikuna Jesukristu wañushkanrayku paywan suklalla kanchisapa. ¹⁷Aypa kashpanchikunapish chay panllata tantalla mikunchisapa. Chashna chay panta mikushpanchikuna sukwana sukwana suklalla kanchisapa.

¹⁸Chay israel runakunapish animalninkunata *altarpí wañuchiksapa Tata Diosta kuyanankunapa. Chaymanta chay aychata tantalla mikushpankuna Tata Diosta tantalla kuyaksapa.

¹⁹Chaymanta kashkan willaykichi chay ruradu dioskuna mana nimachu. Chay ruradu dioskunata kuyashpa wañuchinankuna animalpa aychanpish manami chikan laya aychachu. ²⁰Chay Tata Diosta mana kreyik runakuna suk ruradu diosta kuyashpa animalninkunata wañuchishpa supaykunata kunsapa.

Ñuka mana munanichu kankuna chay supaykunata kushkankuna aychata mikushpa chay supaykunata kuyanaykichipa. ²¹Kankuna supaykunata kushkankuna mikunata mikushpaykichika manana atipankichinachu tantanakushpa Jesukristuta kuyashpa vinuta upyayta panta mikuyta. ²²Ñukanchikuna supaykunata kuyashpanchikuna Señorninchita rabyachinchisapa. Chashna Tata Diosta rabyachishpaka manami kastigawananchikunamanta kishpishunchisapachu.

**Jesukristuta kreyishpa
kawsashpanchikuna kuyanakushpa
kawsananchikuna tiyan.**

²³Ariya imatapish kaptin ruraptinchikuna mana nimananchu. Chashna mana nima kaptinpish mana allichu rurananchikunapa. Chaykunata rurashpanchikuna manana atipanchisapanachu Jesukristuta ashwan allita kasushpa kawsayta. ²⁴Tata Dios munan sukkunata yanapashpa kawsananchikunapa. Mana munanachu kikinichikunallapa munananchikunata rurananchikunapa.

²⁵Kankuna merkadupi suk aychata rantishpa ama tapukuychichu: ¿Kay aychaka ruradu dioskunata kuyashpa wañuchishkankunachu? Mana tapukushpalla rantishpa mikuychi. ²⁶Tata Dioska tukuy kay allpata tukuy kay allpapi tiyakta rurarkan. Chayrayku Tata Diosllapa kaptin rikchak layata mikushpanchikuna mana uchallikunichisapachu.

²⁷Ichara Jesukristuta mana kreyik runa wasinman pushashunkichiman mikuk. Chashna mikuk pushashuptikichi munashpaykichika rillaychilla paywan mikuk. Ama tapukuychichu ruradu dioskunata kushkankunata. ²⁸Chaymanta ichara chay karashunayak runa willashunkichiman: “Kay

mikunaka diosninikunata kuyashpa wañuchishkankunami.” Chashna willashuptikichika ama chay aychata mikuychichu chay runa ama yuyanpana kankunapish chay ruradu diosta kuyanaykichita.

²⁹Chay aychata mikushpaykichika kankunapa mana ucha kaptin pish chay runa yuyanman uchallikunaykichita. Chaymanta ichara tapuwankichiman: “¿Imapatí sukpa yuyayninrayku chay aychata mana mikuyman? ³⁰Ñuka suk imata mikushpa Tata Diosta agradesishpa chay aychata mikuptini ¿imapatí suk runakuna mikushkayni-rayku yuyawansapa mana allita ruraykanaynita?”

³¹Chashna tapuwaptikichi willaykichi: Mikushpaykichi upyashpaykichi rikchak layata rurashpaykichi tukuy layata ruraychi Tata Dioslata kushichinaykichipa. ³²Ama *judiyu runakunata nima mana judiyu runakunata nima Tata Diosta kasukmasikichita uchallichiychichu. ³³Ñukaka tukuy laya allita rurani tukuy runakunata yanapanaynikunapa. Manami kikinipa munanaynitachu rurashpa kawsaykani. Tukuy runakunata yanapani paykunapish Jesukristuta kreyiptinkuna Tata Dios perdonanankunapa.

Pablu yachachikun imashnami Tata Diospa wasinpi kashunchisapa.

11 ¹Ñukaka *Jesukristu rurashkan-shina allita rurashpa kawsaykani. Kankunapish ruranaynishina allita rurashpa kawsaychi. ²Kankuna kuyawashpa tukuy yachachishkaynikunata mana kunkashpa allita kasuykankichi. Chayrayku alabaykichi.

³Munani entiendinaykichipa. Jesukristuka Tata Diospa mandunpi kawsan. Tukuy kreyikuk runakuna Jesukristupa mandunpi kawsan. Tukuy

kusayuk warmi kusanpa mandunpi kawsan.

⁴Kankuna ullkukuna *Tata Diospa wasinpi kashpaykichi orashpa Tata Diospa rimananta yachachikushpa umaykichita pampachishpaykichi Jesukristuta washanchaykankichi.

⁵Kankuna kusayuk warmikuna Tata Diospa wasinpi kashpaykichi orashpa Tata Diospa rimananta yachachikushpa umaykichita mana pampachishpaykichi kusaykichita washanchaykankichi.

⁶Mana umaykichita pampachinayptikichika alli kanman chukchaykichita rutuchinaykichipa. Ichara suk paninchi yuyanman chukchanta rutuchishpa pinkakuna laya kananta. Chashna yuyaptin alli kanman umanta pampachinapa.

⁷Tata Diospa wasinpi kashpaykichi mana allichu ullkukuna umaykichita pampachinaykichipa. Tata Dioska suk ullkuta rurarkan payshina alli rurak kanapa sukkunata riksichinanpa Tata Dios alli rurak kananta. Chaymanta warmita rurarkan riksichikunapa Tata Dios ullkuta allita rurashkanta. ⁸Tata Dios ullkumanta warmitaka rurarkan. Manami warmimantachu ullkutaka rurarkan. ⁹Ullku sapallan kaptin Tata Dios warmitaka rurarkan kusanta allita yanapashpa kawsanapa. Mana ullkutaka rurarkanchu warmin sapallan kaptin. ¹⁰Chayrayku tukuy kusayuk paninchikuna umankunata pampachinkasapa kusanpa mandunpi kananta kawachikunapa. *Angelkunapish chayta kawashpa yachankasapa kusanta allita kasushpa kawsaykanankunata.

¹¹Chaymanta Jesukristuta kreyishpanchikuna warmikunapish ullkukunapish sukwan sukwan yanapanakushpa animuchinakushpa kawsashunchisapa. Mana paninchikuna nima wawkinchikuna atipansapachu sapallankuna Tata

Diosta kuyashpa sirviyta. ¹²Yachanchi-sapa Tata Dios tukuy layata rurashkanta. Kallarinanpi suk ullkuta rurarkan. Chaymanta chay ullkumanta suk warmita rurarkan. Ullkumanta warmita ruraptinpi tukuy ullkukuna warmimanta nasinchisapa. Tata Dios warmikunata ullkukunata rurashka kaptin payllapa kanchisapa.

¹³Kankuna yuyaychi allichu manachu kusayuk warmi mana umanta pampachishpa Tata Dioswan parlanapa. ¹⁴Chaymanta kankuna ullkukuna, amañankichi chukchaykichi tipidu kawsayta. Pinkakunkichiman suk warmishina suni chukchayuk kawsayta. ¹⁵Kankuna warmikuna, amañankichi suni chukchayuk kawsayta. Chashna suni chukchayuk kashpaykichi sukaman kushikunkichi. Tata Dios warmikunata suni chukchankunata kurkan chaywan umankunata pampachinankunapa.

¹⁶Ichara suk runakuna kankunata willashunkichiman: “Mana allichu chayta amañanaykichipa.” Ñukaka chay runakunata willani: Ñukaykunaka tukuy Jesukristuta kreyikmasinikunawan tukuy maypi chashna amañanisapa.

**Pablu yachachikun Jesukristu
wañushkanta yuyashpa tantalla
mikunanchikunapa
upyananchikunapa.**

¹⁷Wawkinikuna, paninikuna, mash uyariwaychi. Tata Diosta kuyanaykichipa tantanakushpaykichi manana yanapanakuykanchinachu. Chayrayku mana atipanichu alabaynikichita. ¹⁸Suk runakuna willawashkasapa kankunashi Tata Diosta kuyanaykichipa tantanakushpa sukwan sukwan sukaman ayninakunkichi. Ichará chashna ayninakushpa kawsankichi. ¹⁹Kankuna yuyankichi ayninakushpalla yachankichiman maykanmi ashwan allita Jesukristuta kreyinkichi nishpa.

²⁰Chashna ayninakushpaykichi panta mikushpa vinuta upyashpa mana Jesukristu wañushkantachu yuyaykanchi. ²¹Mana shuyanakushpaykichi sukpish sukpish kikikichipa mikunaykichillata mikunkichi. Sukkuna aypata upyashpa machankichi. Sukkuna mana nimata mikushpa nimata upyashpa yarkaymanta kiparinkichi. ²²¿Imapatí kikikichipa mikunaykichillata apashpa mikunkichi? ¿Manachu wasikichi tiyan chaypi mikunaykichipa upyanaykichipa? ¿Imapatí chay mana nimayuk wawkikichita mana karashpa pinkachinkichi? Chaykunarayku ¿imatatí ñuka willashkaykichi? Chashna ruraptikichi manami alabashkaykichichu.

**Jesukristu wañushkanta yuyashpa
mikunchisapa upyanchisapa.**

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25;

Lk 22.14-20)

²³Señorninchi Jesukristu yachachiwashkanta yachachiykichi. Judas rantikunan tuta Señorninchi Jesukristu tukuy disipulunkunawan tantalla mikushpa suk panta apishpa Tata Diosta agradesirkan. ²⁴Agradesishkanwasha chay panta pakishpa disipulunkunata willarkansapa: “Kay panta mikuychi. Kay panka kuerpuynimi. Ñuka wañusha kankunata salvanayni. Kunanmantapacha kankuna tantanakushpa suk panta mikushpa wañunaynita yuyaychi.”

²⁵Chaymanta chay panta mikushkanunawasha Jesuka suk vasu vinuta apishpa willarkansapa: “Kay vinuka yawarninita yuyachishunkichi. Ñuka yawarninita ichashpa mushuk paktuta kankunawan rurasha. Kunamantapacha kankuna tantanakushpa vinuta upyashpaykichi wañunaynita yuyaychi.”

²⁶Chashna Jesus yachachikuptin kashkan shamunankaman ñukanchi-

kuna chay panta mikushpanchikuna chay vinuta upyashpanchikuna yuyanчисapa Jesukristu wañushkanta.

Yuyanakunanchikuna tiyan allita rurashpachu kawsaykanchisapa manachu nishpa.

²⁷Kankuna mana kuyanakushpa chay vinuta upyashpaykichi chay panta mikushpaykichi yuyaykankichi Jesukristu yawarninta ichashpa wañushkan mana nima kananta. Chashna yuyashpa mikushpaykichi Tata Diosta piñachinkichi. ²⁸Chayrayku manara chay panta mikushpara chay vinuta upyashpara shunkunchikunapi yuyananchikuna tiyan allitachu manachu rurashpa kawsaykanchisapa nishpa. ²⁹Chay panta mikushpa chay vinuta upyashpa Jesukristu wañushkanta allita yuyananchikuna tiyan. Mana allita yuyashpa mikuptinchikuna Tata Dios kastigawashunchisapa. ³⁰Chashna Tata Dios kankunata kastigashuptikichika sukkuna unkudu sukkuna shaykudu kankichi. Sukkuna wañushkasapana.

³¹Chayrayku ñukananchikuna allita yuyananchikuna tiyan allita rurashpachu kawsaykanchisapa manachu nishpa. Chashna allita yuyanakushpa mikuptinchikuna upyaptinchikuna Tata Dios mana kastigawashunchisapachu.

³²Mana allita rurashpa kawsaptinchikuna Tata Dios kuyawashpanchikuna kastigawanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Kastigawanchisapa ama chay mana Jesukristuta kreyik runakunashina mana tukuyniyuk ninaman rinanchikunapa.

³³Chayrayku wawkinikuna, paninikuna, tantanakushpaykichi chay panta mikunaykichipa chay vinuta upyanaykichipa sukwana sukwana shuyanakyuchi tantalla mikunaykichipa upyanaykichipa. ³⁴Ichara Jesukristuta kreyikmasi-

kichi yarkaymanta kankunawan tantanakushpa aypata mikunman aypata upyanman. Alli kanman chay yarkak runa manara kankunawan tantanakushpara wasinpi allita mikunanpa ama Tata Dios kastiganpa.

Kankunaman rishpayni ashwanta yachachishkaykichi.

Tata Diospa Espiritun sukta sukta atipachiwanchisapa suk layata suk layata ruranchikunapa.

12 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kunan yachachiykichi Tata Diospa Espiritun tukuy *Jesukristuta kreyik runakunata atipachiwananchikunata sukta suk layata sukta suk layata ruranchikunapa. ²Kankuna allita yuyankichi manara Jesukristuta kreyishpa kawsaptikichira supay pantachishuptikichi mana rimakuk dioskunata kuyashpa kawsashkaykichita. ³Kunanka munani yachanaykichipa imashnami yachanchisapa pimi allita yachachikun pimi mana allitachu yachachikun nishpa. Tata Diospa Espiritun suk runata atipachiptinka mana atipanmanchu rimayta Jesus malditu kananta. Chaymanta Tata Diospa Espiritun mana atipachiwaptinchikuna mana atipanchisapachu rimayta Jesus kamachiwakinchi kananta.

⁴Tata Diospa Espiritun atipachiwaptinchikuna sukpush sukpush atipanchisapa suk layata suk layata rurayta. Chashna suk layata suk layata ruraptinchikunapish Tata Diospa Espiritunlla atipachiwaykanchisapa. ⁵Rikchak laya rurana rurashpanchikunapish Señorninchi Jesukristullata sirviykanchisapa. ⁶Rikchak laya rurana tiyan Tata Diosta sirvinanchikunapa. Chashna rikchak layata ruraptinchikuna Tata Dios tukuy laya ruray atipak kashpa

atipachiwanchisapa tukuy chaykunata rurananchikunapa.

⁷Tata Diospa Espiritun sukta sukta atipachiwanchisapa tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunawan yanapanakushpa kawsananchikunapa. ⁸Tata Diospa Espiritun sukkunata atipachiwanchisapa suk runakunata yachachiyta allita rurashpa kawsanankunapa. Sukkunata atipachiwanchisapa Tata Diospa rimananta allita entiendishpa yachachikunanchikunapa.

⁹Tata Diospa Espiritun sukkunata atipachiwanchisapa tukuy shunku Tata Diosllata kreyishpa alli ruranakunata rurananchikunapa. Sukkunata atipachiwanchisapa unku dukunata alliyachiyta. ¹⁰Sukkunata atipachiwanchisapa *milagrukunata rurayta. Sukkunata atipachiwanchisapa yachachikuyta imatami Tata Dios ruranayan nishpa. Sukkunata atipachiwanchisapa riksiyta pimi allita Tata Diosta kasushpa yachachikuykan pimi supaykunata kasushpa llullachikushpa yachachikuykan nishpa. Sukkunata atipachiwanchisapa mana yachaypa laya rimanakunata rimayta. Sukkunata atipachiwanchisapa chay mana yachaypa laya rimashkankunata entiendichikuyta. ¹¹Tata Diospa Espiritunlla munashpa tukuy kay alli ruranakunata sukta sukta atipachiwanchisapa rurayta.

**Jesukristuta kreyishpa
kawsashpanchikuna suk
kuerpushina kanchisapa.**

¹²Kuerpunchikunapi aypa laya tiyaptinpush suk kuerpulla kanchisapa. Chashnashina suk laya suk laya alli ruranakunata rurashpanchikunapish Jesukristuta kreyishpanchikuna suk kuerpulla kanchisapa. ¹³*Judiyu mana judiyu runakuna kashpanchikunapish, rantidu mana rantidu runakuna

kashpanchikunapish Jesukristuta kreyishpa suklalla kanchisapa. Tata Diospa Espiritun bawtisawashpanchikuna tantanachiwanchisapa suklalla kananchikunapa. Tata Dios tukuy ñukanchikunata Espiritunta kuwashkanchisapa.

¹⁴Kuerpunchikunapi aypa laya imanchikuna tiyawptinchikunapish suk kuerpulla kanchisapa. ¹⁵Ichara chakinchi willawanchiman: Ñuka mana makiki kashpaynika mana kanpachu kani nishpa. Chashna willawaptinchikunapish chakinchika ñukanchillapami. ¹⁶Ichara rinrinchi willawanchiman: Ñuka mana ñawiki kashpaynika mana kanpachu kani nishpa. Chashna willawaptinchipish rinrinchika ñukanchillapami.

¹⁷Tukuy kuerpunchi ñawilla kaptin mana rinriyuk kashpanchikunaka mana nima atipanchimansapachu uyarikuyta. Tukuy kuerpunchi rinri kaptin mana sinkayuk kashpanchikunaka mana atipanchimansapachu nimata mutkiyta. ¹⁸Tata Dioska tukuy imanchikunata maypicha munarkan churayta chaypi churashka. ¹⁹Rinrinchilla ñawinchilla sinkanchilla kashpanchikuna mana kuerpuyukchu kanchimansapa. ²⁰Tukuy laya kuerpunchikunapi tiyaptinpush suklalla kanchisapa. Chaymantapish Jesukristuta kreyishpanchikuna suklalla kanchisapa.

²¹Ñawinchikuna mana makinchikunata willanmanchu: Mana kawakuyta atipaptikichi mana munaykichichu. Umanchipish mana chakinchikunata willanmanchu: Kankunata mana munaykichichu. ²²Tukuy imanchikuna allima. Suk imanchikunata mana nimatashina yuyashpanchikunapish sukaman yanapawanchisapa.

²³Suk imanchikunata mana kawachikunayashpa kuydashpa llachapawan

arkanchisapa. Suk imanchikunata mana munanchisapachu ni pi kawananpa. Chay imanchikunata ashwan allita arkanchisapa. ²⁴Suk imanchikunata kawachikunayashpa mana chashnachu arkanchisapa. Tata Dioska yachachiwashkanchisapa chay mana kawachikunayananchikunata arkananchikunapa. ²⁵Tata Dios mana munanchu ni suk imanchikunata mana nimatashina kawananchikunapa. Kuerpunchikunata rurarkan tukuy imanchikuna sukwan sukwan tantalla allita yanapanakunakunapa. ²⁶Suk imanchikuna nanaptin chaywan tukuy kuerpunchi sufrin. Suk imanchikunata kuydaptinchikuna tukuy kuerpunchi kushikun.

²⁷Kuerpunchikunapi aypa imanchikuna tiyan. Chashnashina Jesukristuta kreyishpa aypa kashpanchikunapish paypa kuerpunshina kanchisapa. ²⁸Tata Dios atipachiwanchisapa suk laya suk laya ruranakunata rurananchikunapa. Sukkunata kachawashkanchisapa tukuy mayta rishpa rimananta yachachikunanchikunapa. Sukkunata atipachiwanchisapa yachachikuyta imatami payka ruranayan nishpa. Sukkunata atipachiwanchisapa paypa rimananta yachachikuyta. Sukkunata atipachiwanchisapa milagrukunata rurayta. Sukkunata atipachiwanchisapa un kudukunata alliyachiya. Sukkunata atipachiwanchisapa runakunata yanapayta. Sukkunata atipachiwanchisapa Jesukristuta kreyikmasinchikunata yachachiya allita tantalla trabajanankunapa. Sukkunata atipachiwanchisapa mana yachaypa laya rimanakunata rimakuyta.

²⁹Tata Dioska manami tukuytachu kachawanchisapa tukuy mayta rishpa paypa rimananta yachachikunanchikunapa. Manami tukuytachu atipachiwanchisapa yachachikuyta imatami payka ruranayan nishpa. Manami tukuytachu

atipachiwanchisapa paypa rimananta yachachikuyta. Manami tukuytachu atipachiwanchisapa milagrukunata rurayta. ³⁰Manami tukuytachu atipachiwanchisapa un kudukunata alliyachiya. Manami tukuytachu atipachiwanchisapa mana yachaypa laya rimanakunata rimayta. Manami tukuytachu atipachiwanchisapa chay mana yachaypa laya rimanakunata entiendichikuyta.

³¹Chayrayku akuychi Tata Diosta mañaypachi atipachiwananchikunapa chay ashwan alli ruranakunata rurayta. Kunanka yachachiykichi imashnami tukuy chay alli ruranakunamanta ashwan allita kuyanakupha kawsankichi nishpa.

Pablu yachachiwanchisapa imashnami kuyanakupha kawsashunchisapa nishpa.

13 ¹Runakunapa *angelkunapa mana yachaypa laya rimanakunata rimashpanchikunapish mana kuyanakuphanchikunaka yankamanta chay mana yachaypa laya rimanakunata rimanchisapa. Chashna rimashpanchikunaka suk kampanata waktaykakshina suk bullata rurakshina kanchisapa.

²Tata Dios ruranayananta yachachikushpanchikunapish mana kuyanakuphanchikunaka yankamanta chaykunata yachachikunchisapa. Tata Dios munananta manara yachachikushkanta yachashpanchikunapish mana kuyanakuphanchikunaka yankamanta chaykunata yachanchisapa. Tata Diospa rimananta allita entiendishpanchikunapish mana kuyanakuphanchikunaka yankamanta entiendinchisapa. Sukaman Tata Diosta tukuy shunku kreyishpa sukaman almirana laya ruranakunata rurashpanchikunapish mana kuyanakuphanchikunaka yankamanta chaykunata ruranchisapa.

³Tukuy tiyawananchikunata mana nimayuk runakunata kushpanchikunapish mana chay runakunata kuyashpanchikunaka yankamanta chaykunata kunchimansapa. Suk chikniwakninchi runakuna rupachiwashpa wañuchiwapinchikunapish chay wañuchiwakninchi runakunata mana kuyashpanchikunaka Tata Dios mana nimata kuwashunchisapachu.

⁴Runamasinchikunata kuyashpanchikuna mana piñayashpa kushikushpalla yanapashpa kawsanchisapa. Mana sukpa ima tiyapukninta munanchisapachu. Mana kikinichikunallapa munananchikunata rurashpa mana alabana-kushpa kawsanchisapa.

⁵Runamasinchikunata kuyashpanchikuna mana millanapa layata rimanchisapachu nima ruranchisapachu. Mana kikinichikunallapa munanchisapachu. Mana kunanllachu piñakunchisapa. Mana ni pita chikninichisapachu.

⁶Kuyashpanchikuna runamasinchikuna sufriptinkuna mana kushikunchisapachu. Runamasinchikuna allita rurashpa kawsaptinkuna kushikunchisapa.

⁷Kuyashpanchikuna runamasinchikuna chikniwaptinchikunapish mana nimata rimashpalla kawsanchisapa. Runamasinchikunata kuyashpanchikuna suk runapa mana allita willawaptinchikuna manara allita yachashpa mana kreyinchisapachu. Runamasinchikuna mana allita ruraptin shuyanchisapa allita rurashpa kawsanankunata. Ima layata sufriptinchikunapish mana shaykushpalla kawsanchisapa.

⁸Señorninchi *Jesukristu shamuptin manana Tata Diospa ruranayanankunata yachachikushunchisapanachu. Manana chay mana yachaypa laya rimanakunata rimashunchisapanachu. Tukuy yachashkanchikuna manana nimanachu kanan tiyan. Chashna tukuy

yachananchikuna tukuptin pish kuyana-kushunchisapalla. ⁹Kunan kay tiempu sukaman yachashpanchikunapish mana tukuytachu yachanchisapa. Tata Dios ruranayananta mana tukuytachu yachachikunchisapa. ¹⁰Señorninchi Jesukristu shamuptin allita entiendishunchisapa. Chay ñawpa yachashkanchikunata mana nimatashina kawashunchisapa.

¹¹Wambra kashpanchikuna mana atipashkanchisaparachu allita rimakuyta yuyayta yachayta. Kunan runakuna kashpanchikuna manana wambrakunashinanachu yuyaykunchisapa. ¹²Iden puyuyadu espejupi uyanchita chinka chinkallata kawananchikunashina Tata Diospa yuyayninta manara allitarachu yachanchisapa. Señorninchi Jesukristu shamuptinra uya uya kawanakushpanchikuna tukuy mana yachashkanchikunata allitana yachashunchisapa. Kunan manara allitarachu Tata Diosta riksinchisapa. Jesukristu shamuptin Tata Dios riksiwananchikunashina paytapish allitana riksinchisapa.

¹³Jesukristu shamunankaman payta tukuy shunku kreyinanchikuna tiyan. Kushikushpa shuyananchikuna tiyan sieluman rinanchikunapa. Sukwan sukwan kuyanakushpalla kawsananchikuna tiyan. Chashna kuyanakushpa kawsashpanchikuna Tata Diosta ashwan allita kushichinchisapa.

**Akuychi munaypachi Tata Diospa
Espiritun tukuy layapi
atipachiwananchikunata.**

14 ¹Chayrayku sukwan sukwan allita kuyanakushpalla kawsaychi. Chashna kuyanakushpalla munaychi Tata Diospa Espiritun suktapish suktapish atipachishunaykichipa tukuy alli laya ruranakunata ruranaykichipa.

Tukuy chay alli ruranakunamanta ashwanta munaychi Tata Diospa ruranayananta yachachikunaykichipa. ²Mana yachaypa laya rimanata rimashpaykichi Tata Dioslata mana runakunatachu parlachinkichi. Tata Diospa Espiritun manara yachashkaykichita atipachishunkichi rimayta. Chay mana yachaypa laya rimanata rimaptikichipish runakuna mana entiendishunkichichu.

³Chaymanta Tata Diospa ruranayananta yachachikushpaykichi tukuy uyarishuknikichita entiendichinkichi paykunapish *Jesukristuta ashwanta kreyishpa kawsanankunapa. Paykunata animuchishpa yanapankichi ashwan allita rurashpa kawsanankunapa. ⁴Chay mana yachaypa laya rimanata rimashpaykichi kikikichilla animuchinakunchi ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. Chaymanta Tata Diospa ruranayananta yachachikushpaykichi Jesukristuta kreyikmasikichita yanapankichi ashwan allita kreyikushpa kawsanankunapa.

⁵Ñuka munayman tukuy kankuna mana yachaypa laya rimanata rimanaykichipa. Chashna munashpaynipish ashwanta munayman Tata Diospa ruranayananta sukkunata yachachinaykichipa. Tata Diospa ruranayananta yachachikushpaykichi kreyikumasikichita ashwan allita yanapankichi. Chay mana yachaypa laya rimanata rimaptikichi tiyanan tiyan suk runa chay rimanata entiendichikunanapa. Chaypina tukuy Jesukristuta kreyikmasikichita animuchinkichi ashwan allita katinankunapa.

⁶Chayrayku wawkinikuna, paninikuna, kankunata pasyak rishpayni mana yachaypa laya rimanata rimashpayni mana nimapi yanapaykichimanchu. Ashwan alli kanman Tata Dios

yachachiwashkanta yachachinaynipa. Ashwan alli kanman Tata Diospa ruranayananta paypa rimananta yachachinaynipa. Chaypirami allita yanapaykichiman.

⁷Suk runa kenata pukuptin guitarrata takaptin mana kuska tononpi soynachiptin mana yachanchimansapachuchu ima tonotami soynachiykan nishpa.

⁸Servisiupi trompetata mana kuska tononta pukuptinka soldadukuna mana tantanakunmansapachu makanakuk rinankunapa. ⁹Ñukanchikunapish tantanakushpa suk mana yachaypa laya rimanata rimaptinchikuna mana ni pi yachanmansapachu imatami willaykanchisapa nishpa. Chashna mana entiendiwaptinchikuna mana ni piwan parlaykakshina kanchisapa.

¹⁰Tukuy runakunapa chikan laya chikan laya rimanankuna tiyan. Sukpish sukpish rimanankunata kikinkunalla entiendinsapa. ¹¹Suk runakuna mana yachananchikuna rimanankunapi parlachiwaptinchikuna manami entiendinchimansapachu. Chay runakunawan mana entiendinakushpanchikuna mana parlayta mana riksinakuyta atipanchimansapachu. ¹²Imashnacha aypa laya rimanakuna tiyan Tata Diospa Espiritun suk layata suk layata atipachiwanchisapa rurayta. Kankuna sukaman munaykankichi Tata Dios rikchak layata atipachishunaykichipa. Chayrayku ashwanta munaychi Tata Diospa Espiritun atipachishunaykichipa kreyikumasikichita ashwan allita yanapanaykichipa.

¹³Chayrayku mana yachaypa laya rimanata rimashpanchikuna akuychi Tata Diosta mañaypachi chay rimashkanchikunata entiendichiwanchikunapa. ¹⁴Tata Dioswan parlashpa suk mana yachaypa laya rimanata rimashpa payta kuyaykanchisapa. Chashna Tata

Diosta kuyashpanchikunapish chay rimashkanchikunata mana entiendinchisapachu.

¹⁵Chayrayku akuychi Tata Dioswan parlaypachi entiendinanchikuna layata orashpa mana entiendinanchikuna layatapish orashpa. Akuychi Tata Diosta kuyashpa kantaypachi entiendina layata kantashpa mana entiendina layatapish kantashpa. ¹⁶Tata Diosta kuyashpa mana entiendinanchikuna layata alabaptinchikunaka Tata Diosta mana riksik runakuna mana entiendiwanchisapachu. Chayrayku mana atipansapachu ñukanchikunawan tantalla Tata Diosta alabayta. ¹⁷Allimata Tata Diosta agradesishpanchikunapish chay mana entiendik runakunata mana yanapanchisapachu Jesukristuta ashwan allita kreyishpa kawsanankunapa.

¹⁸Ñukaka kankunamanta ashwan aypa kuti mana yachaypa laya rimanakunata rimani. Chayrayku Tata Diosta agradesini. ¹⁹Chashna kaptinpush Jesukristuta kreyikmasinikunawan tantanakushpayni entiendina layallata munayman yachachikuyta pichka rimanallata rimashpapish. Mana munaymanchu mana yachaypa layata yachachikuyta chunka waranka rimanakunata rimashpapish.

²⁰Wawkinikuna, paninikuna, kay yachachishkaynita allita entiendiychi. Ama suk mana yuyaykuk wambrakunashina yuyaychichu. Chaymanta wambrakuna mana yuyansapachu mana allita rurayta. Paykunashina ama yuyaychichu mana allikunata rurayta.

²¹Tata Dios rimananpi willawanchisapa: “Ñukami llaktayniman chikan laya rimanayuk runakunata kachasha yachachikunankunapa allita kasuwankunapa. Chashna chay runakuna yachachikuptinkunapish llaktaynipi kawsak runakuna mana kasuwanayan-

kasapachu.” ²²Kunanpish Tata Dios atipachiwanchisapa mana yachaypa laya rimanakunata rimayta. Chashna rimaptinchikuna mana Jesukristuta kreyik runakuna yachansapa Tata Diosmanta rimaykananchikunata. Chaymanta Tata Dios atipachiwanchisapa paypa ruranyakananta Jesukristuta kreyikmasinchikunata yachachiyta ashwan allita payta kreyinankunapa.

²³Tantanakushpanchikuna mana yachaypa laya rimanakunata tukuy ñukanchikuna rimaptinchikuna mana Jesukristuta kreyik runakuna yaykushpa rimanmansapa dementu kananchikunata.

²⁴Chaymanta tukuy ñukanchikuna *Tata Dios ruranyakananta yachachikuptinchikuna mana Jesukristuta kreyik runakuna yaykushpa uyariwashpanchikuna kikinkuna yuyanakunkasapa uchasapa kanankunata. ²⁵Chashna yuyanakuptinkuna Tata Dioska riksichinkasapa shunkunkunamantapacha uchasapa kanankunata. Chaypina chay runakuna kunkurikushpa Tata Diosta kuyashpa rimankasapa payna deveras ñukanchikunawan tantalla kananta.

Pablu yachachikun Tata Diospa wasinpi tantanakushpanchikuna imashnami sukpush sukpush rurashunchisapa nishpa.

²⁶Wawkinikuna, paninikuna, Tata Diosta kuyanaykichipa tantanakushpaykichi sukkuna salmokunata kantankichi. Sukkuna Tata Diospa rimananta yachachikunkichi. Sukkuna Tata Dios ruranyakananta yachachikunkichi. Sukkuna mana yachaypa laya rimanakunata rimankichi. Sukkuna chay mana yachaypa laya rimanata entiendichikunkichi. Tukuy chaykunata ruraychi tukuy Jesukristuta kreyikmasikichi ashwan

ashwanta payta kasushpa kawsanankunapa.

²⁷Mana yachaypa laya rimanata rimashpaykichi ishkaylla kimsalla sukmana sukmana rimanaykichi tiyan. Chaypina Tata Diospa Espiritun yanapapinkuna sukkuna chay mana yachaypa laya rimanankunata entiendichishunaykichi tiyan. ²⁸Mana entiendichikuk runa tiyapinka chay mana yachaypa laya rimanata sapallaykichilla Tata Dioslawan parlashpa rimaychi. Ama chaykunata rimaychichu runakuna uyarinankunapa.

²⁹Chaymanta ishkaylla kimsalla sukmana sukmana Tata Dios ruranayananta yachachikuychi. Chaypina tukuy Jesukristuta kreyikmasikichi chay yachachikushkaykichita allita uyarishpa yuyanankuna tiyan allitachu manachu yachachikuykankichi nishpa.

³⁰Chaypina suk yachachikuk runa yachachikuykaptin ichara Tata Dios suk tiyaridu uyariyak runata willanman yachachikunapa. Chaypina chay yachachikuykak runa upallayan tiyan chay suknin yachachikuk runa yachachikunapa. ³¹Chashna Tata Dios munananta suktapish suktapish willashuptikichi sukmana sukmana yachachikuychi. Chashnamanta tukuy Jesukristuta kreyikmasikichi allita yachakunkasapa ashwan allita kushikushpa payta kasushpa kawsanankunapa. ³²Tata Dios munananta willashuptikichi yachachikunaykichipa allita yuyaykushpa shuyanaykichi tiyan chay yachachikuykak runa tukuchanan-kaman. ³³Tata Dios munan tukuy llaktakunapi Jesukristuta kreyik runakuna allita sukmana sukmana yachachikunankunapa. Chayrayku kankunapish kushikushpalla sukmana sukmana allita yachachikuychi.

³⁴Chaymanta tantanakushpaykichi suk yachachikuk yachachikuykaptin

mana allichu paninchikuna sukwan sukwan parlanakunankunapa. Kusankunapa mandunpi kashpa chay yachachikuykakta upallalla uyarinankuna tiyan. Tata Diospa rimananka chayta yachachiwanchisapa. ³⁵Paninchikuna mana entiendishpankuna wasinpi chayashpankuna kusankunata tapunankuna tiyan. Mana allichu Tata Diospa wasinpi warmikuna ima yuyanankunata parlachikunankunapa.

³⁶Aypa llaktakunapi Tata Diospa rimananta kasushpa kawsak runakuna tiyan. Manara kankuna Jesukristuta kreyiptikichira chay llaktakunapi kawsakkuna payta allita kreyishpa kawsashkasapa. Tata Dios mana kankunallatachu rimananta entiendichishushkankichi. ³⁷Tata Dios suk kankunata atipachishushkankichi ruranayananta yachachikuyta. Paypa Espiritun kankunata suk layata suk layata atipachishunkichi rurayta. Chashna kaptinka yachankichi tukuy kay yachachishkayni Señorninchipa kamachikunan kananta. ³⁸Suk runa yachachikunaynita mana kasunayapinka ama paytapish kasuychichu.

³⁹Wawkinikuna, paninikuna, kankuna Tata Diosta kuyashpa tantanakushpaykichi munaychi Tata Dios ruranayananta yachachikuyta. Ama ni pita michaychichu mana yachaypa laya rimanata rimaptin. ⁴⁰Chashna allita yachachikushpaykichi allita yuyaykushpa kuskata yachachikuychi.

**Pablu yachachikun Jesukristu
wañushkanmanta
kawsamushkanta.**

15 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kunanka munani chay yachachishkaynikunata kashkan allita yuyanaykichipa. Ñuka yachachishkaykichi *Jesukristu wañushpa salvawash-

kanchikunata. Chashna yachachikuptini kankuna chayta allita kreyishpa kawsaykankichi. ²Tukuy kay yachachikushkaynita allita mana shaykushpa kreyiptikichi Tata Dios mana alli rurashkaykichimanta perdonashushkankichi. Mana allita Jesukristuta kreyishpaykichika llullakushpa kreyikuykankichi.

³Tata Dios yachachiwashkanta kankunata yachachishkaykichi: Jesukristu uchanchikunarayku wañurkan Tata Dios killkadu rimananpi willawashkanchishina. ⁴Jesukristu wañuptin pampashkankunawasha kimsa diya ukun Tata Dioska kawsachimurkan. Tata Dios chaytapish killkadu rimananpi willawanchisapa. ⁵Jesukristu wañuyanta kawsamushpa disipulun Pedrupi rikurirkan. Chaymanta chay chunka ishkay disipulunkunapish rikurirkan. ⁶Chaymanta pichka pachak Jesukristuta kreyikmasinichikunapi rikurirkan. Kunankaman yaka tukuy chay kawak runakuna kawsansapara. Sukkunaka wañushkasapana. ⁷Chaymanta chay disipulun Jakobopish rikurirkan. Chaymanta tukuy disipulunkunapi kashkan rikurirkan.

⁸Chaymanta chay disipulunkunapi rikurishkanwasha Jesukristuka ñukapish rikurirkan. Chayrayku yuyanakuni iden mana killan paktadupi nasidushina kanaynita. ⁹Manara Jesukristuta kreyishpayni payta kreyik runakunata chiknishpa wañuchichikuk karkani. Chayrayku yuyanakuni tukuy Jesukristu kachashkan runakunamanta mana nima kanaynita. Yuyanakuni mana alli rurak kanaynita Jesukristu yachachikuk kachamuwanapa.

¹⁰Chay laya kaptinipish Tata Dios sukaman kuyawashpa mana yankamantachu kachamuwashka paypa rimananta yachachikunaynipa. Tata Dios mana

yanapawaptinka mana atipaymanchu karkan yachachikuyta. Chashna yanapawaptin tukuy chay yachachikukmasinikunamanta ashwanta yachachikushkani.

¹¹Mana nimananchu pimi kankunata yachachishushkankichi. Ñukapish paykunapish yachachikuptinikuna ñami kreyishkankichina.

**Pablu yachachikun
wañushkanchikunamanta
kawsamunanchikunata.**

¹²Ñukaykuna yachachikushkanisapa Jesukristu kawsamushkanta. Kankuna chay yachachishkaynikunata kreyishpaykichi ¿imapatí sukkuna rimankichi wañushkanchikunamanta mana kawsamunanchikunata? ¹³Ñukanchikuna wañushkanchikunamanta mana kawsamuptinchikunaka Jesukristupish wañushkanmanta mana kawsamurkanchu.

¹⁴Jesukristu mana kawsamushka kaptin ñukaykuna yankapa yachachikuymansapa. Kankunapish yachachikunaynikunata yankapa kreyiykankichiman. ¹⁵Ñukaykuna allita yachachikunisapa Tata Dios Jesukristuta kawsachimushkanta. Mana kawsachimushka kaykaptinka ñukaykuna llullachikuk runakuna kaymansapa karkan. Ñukanchikuna mana kawsamunanchikuna kaptinka Tata Dios Jesukristuta mana kawsachimunmanchu karkan. ¹⁶Ñukanchikuna wañushkanchikunamanta mana kawsamunanchikunapana kaptinka Jesukristupish mana kawsamunmanchu karkan.

¹⁷Jesukristu mana kawsamushka kaptinka kankuna yankapa yachachikushkaynita kreyiykankichiman. Kunankaman Tata Dios uchaykichimanta manara perdonashunkichimanachu karkan. ¹⁸Chashna kaptinka chay Jesukristuta kreyik wañudukuna mana

sielupi Tata Dioswan kawsaykanmansapachu. ¹⁹Kay allpallapi kawsaptinchi-kuna Jesukristu yanapawananchikunata yuyashpanchikunaka tukuy runakunamanta ashwan sukaman llakinchimsapasa.

²⁰Señorninchi Jesukristuka deverasmi wañushkanmanta kawsamushka. Manara ni pi wañushkanmanta kawsamuptinra Jesukristuka ñami kawsamushkana. Chayrayku ñukanchikunapish payshina wañushkanchikunamanta kawsamushunchisapa.

²¹Chay ñawpa awilunchikuna Adan Tata Diosta mana kasushkanrayku wañurkan. Ñukanchikunapish payshinami wañushunchisapa. Chaymanta Jesukristu wañushkanmanta kawsamushkanrayku ñukanchikunapish payta kreyishpa wañushpa kawsamushunchisapa. ²²Tukuy Adanmanta mirakkuna wañunanchikuna tiyan. Tukuy Jesukristuta kreyik runakuna wañushkanchikunamanta kawsamushunchisapa. ²³Tata Dios munashkan tiempu tukuy ñukanchikuna kawsamushunchisapa. Tukuy runakunamanta Jesukristu primeruka kawsamurkan amana kashkan wañunanpa. Chaymanta kashkan shamuptin ñukanchikunapish wañushkanchikunamanta kawsamushunchisapa.

²⁴Jesukristu kashkan shamushpa tukuy kamachikuk runakunata, awtoridar runakunata, tukuy supaykunata kamachikuk kanankunamanta wishchunkasapa. Chashna tukuy paykunata wishchushpa Tatan Diosta willanka payllana kamachikunanpa. ²⁵Jesukristuka allita kamachikunan tiyan Tata Dios tukuy payta chiknik runakunata saru saru ruranankaman payllata kasunankunapa. ²⁶Chay washa Jesukristullana kamachikuk kashpa tukuy wañudu runakunata kawsachimunkasapa.

²⁷Tata Dios tukuy Jesukristuta chiknik runakunata saru saru rurarkansapa. Tata Dios Jesukristuta willaptin tukuy layata kamachinanpa yachanchisapa Jesukristuka mana Tata Diosta kamachinanta.

²⁸Chashna Tata Dios Jesukristuta kamachikunanpa willashka kaptin payka tukuy layata kamachinka. Tata Diospa wambran kashpa tukuy kamachikunanpa willashkanta Tatanpa mandunpi churanka. Chaypina Tata Dioslla tukuytana kamachikunka.

²⁹Chayrayku yachanchisapa tukuy wañudukuna kawsamunankunata. Chaymanta sukkuna Jesukristuta kreyishpankunapish manara bawtisakushpankunara wañurkansapa. Chaypina suk kuyanakupmasinkuna vesesninpi bawtisakurkansapa. Chay bawtisakuk runakuna mana kreyishpa wañudukuna kawsamunankunata mana chay wañudukunapa vesesninkunapi bawtisakunmansapachu karkan.

³⁰Ñukaykuna Tata Diospa rimananta yachachikushkaynikunarayku suk runakuna kuti kuti munansapa wañuchiwaysapata. Mana kawsamunanchikunata kreyishpaynikuna mana muchuymansapachu kuti kuti wañuchiwanyanankunata.

³¹Wawkinikuna, paninikuna, tukuy diya chay chikniwak runakuna wañuchiwanyaykansapa. Chashna wañuchiwanyaykaptinkunapish sukaman kushikuni yachashpa kankuna allita Jesukristuta kreyishpa kawsaykanykichita. ³²Kay Efeso llaktapi iden sakra animalkunashina chikniwak runakuna wañuchiwanyayshpankuna sukaman sufrichiwarkansapa. Ñuka mana kreyishpa kashkan kawsamunaynita mana muchuymanchu karkan chashna sufrichiwanyanankunata. Suk runakunashina rimayman: “Kayakaman

wañushpa mana kawsamushunchisapanachu. Chayrayku akuychi tukuy layata mikuy pachi upyay pachi ruray pachi.”

³³Ama llullachinakushpa chaytaka rimaychichu. Chay llullachikuk runakunata kasushpaykichi paykunashina mana allita rurashpa kawsankichiman. ³⁴Allita yuyaykushpa kawsaychi ama chay runakunashina mana allita rurashpa kawsanaykichipa. Sukkuna mana Tata Diosta kreyishpa kawsaykanchi. Chaykunata willaykichi pinkakunaykichipa.

**Pablu yachachikun imashnami
wañushkanchikunamanta
kawsamushunchisapa.**

³⁵Ichara kankuna tapuwankichiman: ¿Imashnati wañushkanchikunamanta kawsamushunchisapa? ¿Ima layati kawsamushpanchikuna kashunchisapa?

³⁶¿Manachu yachankichi? Suk chakranchipi murukunata tarpuptinchi muru usun wiñaynin wiñananpa. ³⁷Chay murukunata tarpuptinchi mallkina tukun. Manana murukunallanachu kiparin. *Trigu muruta tarpuptinchi trigu mallkina wiñan. ³⁸Murukunata tarpuptinchi Tata Dios wiñachin munanan layallata. Imatapish kaptin tarpuptinchi Tata Dios wiñachin chay layallata.

³⁹Imashnami murukuna chikan laya chikan laya tiyan chashnami runakunapa animalkunapa aychanpish chikan laya chikan layami. Pishkillukunapa challwakunapa aychankunapish chikan laya chikan layami.

⁴⁰Tiyan sielupi kawsakkuna. Tiyan allpapi kawsakkuna. Chay sielupi kawsakkuna chikan laya kuerpuyuk sielupi Tata Diosta allita kushichishpa kawsanankunapa. Ñukanchikuna kay allpapi kawsashpanchikuna chikan laya kuerpuyuk kanchisapa kay allpapi Tata

Diosta kushichishpa allimata kawsananchikunapa.

⁴¹Chaymanta intiwan killa chikan layata chikan layata lusichikunsapa. Aypa laya luserukuna tiyashpa chikan layata chikan layata lusichikunsapa. ⁴²Ñukanchikunapish wañushkanchikunamanta chikan layata kawsamushunchisapa. Wañuptinchikuna kuerpunchikuna allpana tukunka. Chikan laya kuerpuyukna kawsamushunchisapa manana kutin wañunanchikunapana.

⁴³Wañuptinchikuna unkuk usuk kuerpunchikunata pampansapa. Chaymanta Tata Dios kawsachimuwaptinchikuna kushikushunchisapa mushuk kuerpuyuk kashpanchikuna. Wañuk kuerpunchikunata pampaptinkuna kashkan kawsamushpanchikuna manana wañushunchisapanachu. ⁴⁴Wañuptinchikuna wañuk usuk kuerpunchikunata pampansapa. Chaymanta chikan laya kuerpuyukna kawsamushunchisapa sielupi kawsananchikunapa. Kay allpapi kawsashpanchikuna wañuk kuerpuyuk kanchisapa. Chay sielupi kawsashpanchikuna mana wañuk kuerpuyukna kashunchisapa.

⁴⁵Tata Diospa killkadun riman: “Tata Dios suk ullkuta rurarkan wañuk kuerpuyuk kanapa.” Ñukanchikunapish Adanmanta mirashpa payshina wañuk kuerpuyuk kanchisapa. Chaymanta Jesukristu wañushkanmanta kawsamushkanrayku wañushkanchikunamanta kawsachimuwashunchisapa. ⁴⁶Kay allpapi kawsashkanchikunawashara rishunchisapa sielupi Tata Dioswan kawsak.

⁴⁷Tata Dios awilunchikuna Adanta allpamanta rurarkan kay allpapi kawsanapa. Chaymanta Señorninchi Jesukristu sielumanta shamurkan nasik runa kanapa. ⁴⁸Ñukanchikunapish Adanmanta mirashpa Adanshina kay

allpapi kawsaykanchisapa. Chaymanta Jesukristu kawsamushkanshina ñukanchikunapish kawsamushchisapa paywan tantalla sielupi kawsananchikunapa. ⁴⁹Kay allpapi kawsashpa allpamanta ruradu Adanshina wañuk kuerpuyuk kanchisapa. Chaymanta sielupi kawsashpa Jesukristushina mana tukuyniyuktana kawsashunchisapa.

⁵⁰Wawkinikuna, paninikuna, mash uyariwaychi. Allpamanta ruradu kuerpunchikunawan mana atipanchisapachu Tata Diospa kawsananpi yaykuya. Allpamanta ruradu wañuy yachak kashpanchikuna mana atipanchisapachu mana tukuyniyukta kawsayta.

⁵¹Chaymanta kunanka suk allima manara yachashkaykichita yachachiykichi. Manami tukuychu wañushunchisapa. Jesukristu tukuy payta kreyikukunata chikan laya kuerpunchikunata kuwashunchisapa. ⁵²Raslla suk ratu ñawsayaypi suk *angel trompetata pukuptin Jesukristuka tukuy payta kreyik wañudu runakunata kawsachimunkasapa amana kashkan wañunankunapana. Kay allpapi kawsapinchikunaka ñukanchikunatapish chikan laya kuerpunchikunata kuwashunchisapa. ⁵³Kay allpapi kawsashpanchikuna wañuy yachak runakuna kanchisapa. Kay kuerpunchikunawan mana atipanchisapachu riyta sielupi Tata Dioswan kawsak. Chayrayku Jesukristuka chikan laya mana usuk mana wañuk kuerpunchikunata kuwashunchisapa sielupi mana tukuyniyukta kawsananchikunapa.

⁵⁴Chashna kay usuk wañuk kuerpunchikunata mana tukuyniyuk layatana ruraptin manana kashkan wañushunchisapanachu. Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa: “Sielupi Tata Dioswan kawsashpanchikuna manana wañushun-

chisapanachu.” ⁵⁵Chaypina manana nima unkushunchisapanachu. Manana nima llakishunchisapanachu. Nima wañuyta manchashunchisapanachu. Manana nima wañushunchisapanachu.

⁵⁶Kay allpapi kashpanchikuna Tata Diospa kamachikunankunata mana kasushpa kawsashpanchikuna uchallikunchisapa. Uchanchikunarayku wañunanchikuna tiyan.

⁵⁷Chashna uchallikunanchikunarayku wañunanchikuna kaptin Señorninchi Jesukristu wañurkan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Payka wañurkan wañushkanchikunamanta kawsachimuwanchikunapa. Chayta yachashpa sukaman kushikushpa Tata Diosta agradesinchisapa.

⁵⁸Chayrayku munanayni wawkinikuna, paninikuna, tukuy chaykunata yuyashpa allita Jesukristuta kreyishpa paypa ashwan allita trabajaychi. Yachankichi Jesukristupa allita trabajashpaykichi mana yankapa trabajanaykichita.

**Pablu roygakun ofrendata
kukunankunapa Jesukristuta
kreyikmasinkunapa.**

16 ¹Ñuka Galasia partipi yachachishkanisapa *Jesukristuta kreyikmasinkunata ofrendata kukushpa yanapanankunapa. Kankunapish paykunata yachachishkaynishina Jesukristuta kreyikmasikichita ofrendata kukushpa yanapaychi. ²Tukuy ganashkaykichimanta tipi kullkikichita ashuchiychi domingo diya tantanakushpaykichi Tata Diosta kunaykichipa. Ñuka rinaynikaman tantachiykaychi chayaptini amana tantanachinaykichipa.

³Suk wawkinchikunata akllaychi chay tantachishkaykichi ofrendata Jerusalem

llaktaman apanankunapa. Chaymanta ñuka chayashpayni kartakunata killkashpa chay akllashkaykichichi wawkinchikunata kachasha. ⁴Ichará ñukapish Jerusalem llaktaman paykunawan tantalla riyman.

Pablu yuyan Korintoman riyta.

⁵Kankunaman rishpayni chay Masedonia partimanpish rinayani. Chaymanta chay partimanta Korinto llaktaykichimani risha.

⁶Llaktaykichipi kankunawan suk tiemputa kiparinayani. Ichará tukuy tamya tiempu kankunawan kipariyman. Chaymanta chikan llaktaman riptini kankuna atipankichiman yanapawayta rinaynipa. ⁷Tata Dios munaptinka suk tiemputa kankunawan kiparisha. Mana munanichu pasakshinalla kawaynikichita.

⁸Kay Efeso llaktapi kiparisha *judiyu runakunapa *Pentekostes fiestaynikuna diyakaman. ⁹Kay llaktapi Tata Diospa rimananta sukaman allita yachachikuykani. Aypa chikniwak runakuna sufrichi-waptinkunapish sukkuna yachachikunaynita uyariykansapa. Chayrayku kankunaman manara risharachu.

¹⁰Wawkinchi Timoteo kankunapi chayaptin yanapaychi kankunawan kushikunapa. Paypish ñukashinami sukaman allita Tata Diospa rimananta yachachikun. ¹¹Alli yachachikuk kaptin ama washanchaychichu. Kushikushpa yanapaychi ñukaman shamunanpa. Ñukami paytaka shuyaykani suk wawkinchikunawan tantalla shamunankunapa.

¹²Wawkinchi Apolosta sukaman roygashkani suk wawkinchikunawan kankunaman rinankunapa. Kunanka mana munanchu riyta. Ichará suk tiempukaman rinka.

Pablu wawkinchikunata despidsapa.

¹³Jesukristuta allita yuyashpa allita kreyishpa mana manchakushpa kawsay-

chi. Sinchikushpa mana shaykushpa Jesukristuta kreyiychi. ¹⁴Tukuy ruranyakichita allita kuyanakushpa ruraychi.

¹⁵Wawkinchikuna, paninikuna, kankuna yachankichi kay Akaya partipi manara ni pi Jesukristuta kreyiptinkunara wawkinchi Estefanas tukuy familyankunawan kreyikurkansapa. Paykunaka kreyikukmasinchikunata sukaman yanapashpa kawsansapa. ¹⁶Estefanas sukaman trabajashpa yanapakushkankunashina aypa wawkinchikuna paninchikuna tiyan. Munani kankunapish paykunata kasushpa yanapanakushpa kawsanaykichipa.

¹⁷Sukaman kushikushkani wawkinchi Estefanas wawkinchi Fortunatowan wawkinchi Akaykowan yanapawak shamuptin. Kankuna mana atipaptikichi shamuyta chay wawkinchikuna allita yanapawaykansapa. ¹⁸Kay kimsa wawkinchikuna kankunatashina ñukatapish yanapawashpa kushichiwashkasapa. Chay laya wawkinchikunata kuyaypachi.

¹⁹Kay *Asia partipi Jesukristuta kreyikmasinchikuna rimachishunkichi. Wawkinchi Akilas warmin Prisilawan rimachishunkichi. Tukuy paykunapa wasinpi tantanakuk Jesukristuta kreyikkuna rimachishunkichi. ²⁰Tukuy kay wawkinchikuna rimachishunkichi. Kankunapish tantanakushpa kuyanakushpa sukwan sukwan rimachinaykuychi.

²¹Ñuka Pablu kay kartata killkashishkayniwasha kikini makiniwan killkashpayni rimachiykichi. ²²Señorninchi Jesukristu ñami shamunkana. Chashna shamushpa tukuy mana payta kuyak runakunata mana tukuyniyuk ninapi kastigankasapa. ²³Sukaman munani Señorninchi Jesukristu kankunata allita yanapashunaykichipa. ²⁴Kankuna Jesukristuta kreyikmasinikuna kaptikichi sukaman kuyaykichi.

Ñuka Pablu chayllata killkashishkaykichi.

2 KORINTIOS

PABLU ISHKAYNIN KUTI KORINTO LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu rimachirkansapa Korinto
llaktapi Jesukristuta kreyik
runakunata.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñuka Pablu wawkinchi Timoteowan tantalla kay kartata killkaykaykichi. Korinto llaktapi Akaya partipi *Jesukristuta kreyishpa kawsakmasinikunata killkaykaykichi. Tata Dios munapin Jesukristu ñukata kachamuwashka paypa rimananta yachachikunaynipa. ²Sukaman munani Tata Diosninchi Señorninchi Jesukristuwan rikchak layapi yanapashunaykichipa kushichishunaykichipa.

**Pablu sukaman
sufriškanta parlachikun.**

³Akuychi Señorninchi Jesukristupa Tatan Diosta kuyashpa alabaypachi. Tata Diosninchikuna kashpa allimata kuyawashpanchikuna kushichiwanchisapa.

⁴Rikchak layapi sufriptinchikuna Tata Diosmi kushichiwanchisapa. Tata Dios kushichiwanchikunashina ñukanchikunapish sufrik runakunata atipanchisapa yanapashpa kushichiyta.

⁵Jesukristu sukaman sufrishka kaptin ñukanchikunapish payta katishpa

sukaman sufrishunchisapa. Chashna sufriptinchikuna payka sukaman yanapawashpanchikuna kushichiwanchisapa.

⁶Chayrayku ñukaykuna sufrishpaynikuna atipanisapa kankunata kushichiy-nikichita yachanaykichipa Jesukristu salvashuknikichi kananta. Tata Dios ñukaykunata kushichiwaptinkuna atipanisapa kankunata kushichiy-nikichita. Chashna kushichiptinikuna kankunapish ñukaykunashina rikchak layata sufrishpaykichi atipankichi mana shaykushpa Jesukristuta katiyta. ⁷Allita yachanisapa kankuna ñukaykunashina sufriptikichi Tata Dios ñukaykunata-shina sukaman kushichishunaykichita.

⁸Wawkinikuna, paninikuna, kunanka yuyachiykichi *Asia partipi kashpaynikuna sufrishkaynikunata. Rikchak layata sukaman sufrishpaynikuna manana atiparkanisapanachu ashwanta muchuyta. Yuyarkanisapa wañuymanta mana kishpinaynikunata. ⁹Yuyarkanisapa wañunaynikuna ora chayamushkantana. Sukaman sufriptinikuna wañudukunata kawsachimuk Tata Dioska yachachiwarkansapa payllata kreyishpa kawsanaynikunapa. Yachachiwarkansapa mana kikinikuna kreyinakushpa kawsanaynikunapa. ¹⁰Wañunay-

nikunata yuyaptinikunapish Tata Dios wañuyanta kishpichichiwashkasapa. Chaymanta yachanisapa kankuna Tata Diosta roygaptikichi kuti kuti kishpichichiwankunata. ¹¹Kankuna ñukaykunapa roygaptikichi Tata Dios yanapawankasapa. Chashna yanapawaptinkuna ñukaykunawan tantalla sukaman Tata Diosta agradesinkichi.

Pablu Korintopi wawkinkunata willansapa imapami manara pasyak rin nishpa.

¹²Shunkuynikunamantapacha sukaman kushikushpa atipanisapa rimayta mana llullakushpa tukuy maypi allita rurashpa kawsashkaynikunata. Kankunawan kawsashkaynikuna pacha kawawashkankichi allita rurashpa allita rimashpa kawsaptinikuna. Tata Dios kuyawashpankuna sukaman yanapawashkasapa allita rurashpa kawsanaynikunapa. Mana kikinikunamantaka yachaymansapachu karkan allita rurashpa kawsayta.

¹³Tukuy kartaynikunapi kuskallata entiendinapa layata killkashkaykichi. Mana munanisapachu llullachiykichichita ishkay laya yuyayta killkashpa. Munanisapa allita entiendinaykichipa. ¹⁴Killkashkaynita leyishpaykichi tipitana entiendiykankichi. Munanisapa ashwan ashwanta entiendinaykichipa Señorninchi Jesukristu shamuptin yachachikushkaynikunata yuyashpa kushikunaykichipa. Ñukaykunapish sukaman kushikushasapa kankuna ashwan ashwanta entiendishkaykicherayku.

¹⁵Yachashkani kawanakushpa kushichinakunanchikunata. Chayrayku munarkani kankunaman riyta pasyaknikichi ishkaynin kuti kushikunanchikunapa. ¹⁶Yuyarkani Masedonia partiman rishpayni pasyaynikichita chaymanta

kutimushpayni kashkan pasyaynikichita. Chaymanta yuyarkani yanapawanaykichipa Judea partiman riptini. ¹⁷Chashna pasyaynikichi riyta yuyashpayni ¿yuyashkankichichu mana deverasta yuyashkaynita riyta? ¿Yuyankichichu ishkay yuyayuk kashpa mana rinaynita?

¹⁸Tata Dios mana llullakuyta yachak kashpa yachan ñukaykuna mana ishkay yuyayuk kanaynikunata. ¹⁹Tata Diospa wambran Jesukristu mana ishkay yuyayuk kashpa tukuy rimashkanta rurana. Ñukaka Timoteowan Silvanowan yachachishkaykichi Jesukristu tukuy rimashkanta deverasta rurana.

²⁰Tata Dios aypa kuti willawashkanchisapa tukuy layapi yanapawananchikunapa. Jesukristuka tukuy Tata Dios willawashkanchikunashina yanapawananchisapa. Chashna yanapawaptinchikuna Tata Diosta sukaman alabanchisapa.

²¹Tata Diosmi ñukaykunata kankunatapish yanapawashkanchisapa Jesukristuta allita kreyishpa mana shaykushpa kawsananchikunapa. Akllawashkanchisapa payta sirvinanchikunapa. ²²Tata Dios Espiritunta kuwashpanchikuna *selluchawashkanchisapa payllapa kananchikunapa. Ñukanchikunapi Espiritun kawsaptin yachanchisapa Tata Dios deveras tukuy willawashkanchikunata rurana.

²³Manara Korinto llaktaykichiman rishkanirachu ama kankunawan sukaman rabyakunaynipa. Tata Dios yachan mana llullakushpa rimaykanaynita. ²⁴Mana munanichu kamachikusnikichishina riyta. Kankunaka ñami allitana Jesukristuta kreyiykankichi. Ñuka pasyaynikichi rishpayni sukaman yanapanayaykichi ashwan kushikuy-puru kawsanaykichipa.

2 ¹Chayrayku yuyarkani manara kankunaman riyta ama kankunata piñayashpayni llakita kunaynipa. ²Mana

allichu kanman kankunata llakita kunaynipa. Llakidu kaptikichika ¿piti ñukataka kushichiwanman? Kankunalla kushichiwanaykichi tiyan. ³Chayrayku suk kartata piñakushpayni killkarkaykichi allita rurashpa kushichiwanaykichipa. Chayrayku manara kankunaman rinayashkanirachu ama llakita kuwanaykichipa. Allita yacharkani kushikuypuru kaptini kankunapish kushikuypuru kanaykichita. ⁴Chay kartayni killkashpayni sukaman llakishpa wakashpa killkashkaykichi yachanaykichipa tukuy kankunata sukaman kuyanaynita. Mana munarkanichu llakita kuynikichita.

Pablu rima chay uchallikuk runata perdonashkantana.

⁵Chay uchallikuk runa sukaman llakita kushurkankichi. Ñukatapish llakita kuwarkan. Mana mirachishpachu rimaykani. Manami kankunatashinachu ñukata llakita kuwashka. ⁶Ñami yaka tukuyña chay uchallikuk runata willashkankichina ama kankunawan tantanakunanpa. Chashna willashpaykichika ñami aypatana kastigashkankichi. ⁷Kunanka perdonaykichi tiyan. Chaymanta kushichiychi ama sukaman llakishpa kawsananpa. ⁸Chayrayku roygaykichi chay wawkikichita yanapaykichipa kuyanaykichita yachananpa.

⁹Chay kartayni killkarkaykichi yachanaynipa kasuwankichichu manachu nishpa. Chay kartayni ñami kasushkankichina. Kunanka kay killkanaynitapish kasushpa chay runata perdonaychi. ¹⁰Kankuna pitapish kaptin perdonaptikichika ñukapish perdonasha. Ima laya uchapish tiyapuptin kankuna perdonaptikichika ñukapish *Jesukristupa ñawpakninpi kankunata kuyashpa perdonasha. ¹¹Chashna ñukanchikuna chay runata perdonapin-

chikuna *Satanas mana atipanchu llullachiyayninchikunata. Yachanchisapa mana kuyanakushpa kawsapinchikuna supay kunanlla llullachiwananchikunata.

Pablu willansapa Troas llaktapi kashpa llakidu kashkanta.

¹²Kunanka parlachiykichi purishkaynita. Troas llaktaman rirkani yachachikunaynipa Jesukristu salvawakinchikuna kananta. Chay llaktapi kashpayni Tata Dios sukaman yanapawarkan aypa runakunata yachachikunaynipa.

¹³Chashna aypa runakunata yachachishpaynipish mana gustuchu karkani mana chay llaktapi wawkinchikuna Titota tarishpayni. Chayrayku chay runakunata sakishpa Masedonia partiman kutirkani payta maskak.

Jesukristu yanapawanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa.

¹⁴Akuychi Tata Diosta sukaman agradesiyachi yanapawapinchikuna Jesukristullata allita kreyishpa kawsananchikunapa. Suk alli desfilepishina Jesukristu ñawpachiwanchisapa payta katinanchikunapa. Tukuy runakuna kawawanchisapa supayta mana kasunanchikunata. Chaymanta tukuy llaktakunapi yachachikuptinchikuna chay yachachikunanchikunaka suk allima mishkilla asnakshinami.

¹⁵Jesukristu ñukanchikunapi kawsashpa yanapawanchisapa Tata Diosta kushichishpa paypa allima mishkilla asnakshina kananchikunapa. Allima mishkilla asnakshina kanchisapa uchankunamanta perdonadu runakunapa uchankunamanta mana perdonadu runakunapapish.

¹⁶Millanapa laya asnakshina kanchisapa Jesukristuta mana kreyinayak runakunapa wañuyman riptinkuna.

Chaymanta allima mishkillata asnakshina kanchisapa Jesukristuta kreyik runakunapa sielupi kawsak riykaptinkuna. Mana Tata Dios yanapawaptinchikuna mana atipanchisapachu allima mishkik asnakshina kayta. ¹⁷Ñukaykuna allima mishkik asnakshina kashpaynikuna mana chikan runakunashina kullkillata munashpa yachachikunisapachu. Tata Dios kachamuwaptinkuna Jesukristuwan tantalla kawsashpaynikuna mana llullachikushpa Tata Diospa rimananta yachachikunisapa.

**Tata Diospa Espiritun
shunkunchikunapi suk
kartata killkakshina.**

3 ¹Tukuy kaykunata killkaptinkuna mana kikinikunallachu alabanakuykanisapa. Kankuna allita riksiwaptikichi kankunaman rishpaynikuna mana nima kartata apanisapachu mana riksidu runakunashina. Nima kankunamanta kartata mañaykichichu chikan llaktaman rinaynikunapa. ²Ñukaykuna kankunawan kashpaynikuna allita yachachishpaynikuna shunkuykichipi iden kartatashina killkashkanisapa. Chaymanta kankuna *Jesukristuta kreyishpa allita rurashpa kawsaptikichi tukuy runakuna yachankasapa allita yachachikushkaynikunata. ³Jesukristu yanapawashkasapa shunkuykichipi paypa kartantashina killkanaynikunapa. Tukuy runakuna kawashushpaykichi yachansapa Jesukristupa kartanshina kanaykichita. Payka mana tintawanchu killkarkan. Mana tukuyniyuk kawsak Tata Diospa Espiritun shunkuykichipi killkakukshina allita yachachishunkichi. Mana Moisesshinachu rumipi killkakun.

⁴Jesukristu yanapawaptinkuna allita yachachikuykanisapa. Allita yachanisapa Tata Dios willawanankunata allita yachachikunaynikunata. ⁵Ñukaykunaka

kikinikunallamanta mana atipanisapachu allita yachachiykichita. Tata Diosllami atipachiwansapa allita yachachikunaynikunapa. ⁶Tata Dios atipachiwansapa paypa mushuk paktunta yachachinaynipasapa. Tata Diospa Espiritun shunkunchikunapi kawsashpa mushuk paktuta ruran. Mana chay ñawpa killkadu kamachikushkantashinachu ruran. Tata Diospa Espiritun kawsachiwanchisapa. Chay ñawpa killkadu kamachikunankunaka yachachiwanchisapa wañunanchikunata.

**Tata Diospa mushuk
yachachikunan sukaman allimami.**

⁷Moises Tata Diosmanta rumikunapi killkadu kamachikunankunata chaskiptin uyan sukaman llipyarkan. Chashna uyan llipyak likidu kaptin *israel runakuna mana atiparkansapachu payta kawayta. Chaymanta tipimanta tipimanta Moisespa uyanka manana llipyarkannachu. Chay *Moisespa kamachikunankuna wañunanchikunapa willawaptinchikunapish sukaman allima karkan. ⁸Chay Moisespa kamachikunankuna allima kaptinbish Tata Diospa Espiritunpa mushuk yachachiwananchikunaka sukaman ashwan allimami.

⁹Chay ñawpa kamachikunankuna allima kashpapis willawanchisapa Tata Dios kastigawananchikunata. Chaykamanka Tata Dios willawanchisapa Jesukristu wañushkanrayku uchanchikunamanta perdonawananchikunata. Chay willawananchikunaka ashwan allimami. ¹⁰Chay ñawpa kamachikunankuna allima kaptinbish Tata Diospa mushuk yachachikunanka sukaman ashwan allimami. ¹¹Chay ñawpa kamachikunankuna suk tiempullapa kashpapis allima karkan. Chaymanta Tata Diospa mushuk yachachikunanka

mana tukuyniyuk kashpa sukaman ashwan allimami.

¹²Tukuy kayta yachashpaynikuna mana nimata pakashpaynikuna allita yachachikunisapa. ¹³Mana Moisseshinachu yachachikunisapa. Moiseska uyanta lllachapawan arkarkan ama israel runamasinkuna kawanankunapa uyan lliypaynin chinkaptin. ¹⁴Chay ñawpa tiempu Moises yachachikuptinkunapish israel runakuna mana entiendirkansapachu yuyayninkuna arkadushina kaptinkuna. Kunankamanllara *judiyumasinikuna chay ñawpa killkadu yachachikushkanta leyishpankuna manara entiendinsaparachu yuyayninkuna arkadushinara kaptinkuna. Jesukristu entiendichtinkunara atipankasapa entiendiyta.

¹⁵Kunankaman chay ñawpa Moisespa killkadu yachachikushkanta leyishpankuna mana nima entiendinsapachu yuyayninkuna iden lllachapawan arkadushina kaptin.

¹⁶Chaymanta Señorninchi Jesukristuta kreyishpa kawsaptinchikuna yuyayninchikuna manana arkadushinanachu. Chaypina atipanchisapa Tata Diospa yachachikunanta allita entiendiyta.

¹⁷Jesukristuka Tata Diospa Espiritunwan idenllata atipan yanapawayninchikunata allita rurashpa kawsayta. Chashna Espiritun yanapawaptinchikuna atipanchisapa mana uchallikushpa Tata Diosta kasushpa kawsayta.

¹⁸Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna atipanchisapa paypa munananta allita entiendiyta. Yuyayninchikuna manana arkadushinanachu. Chashna entiendishpanchikuna espejushina tukuy runakunata kawachinchisapa Tata Dios sukaman allima kananta. Tukuy diya Jesukristu Espiritunwan yanapawaptinchikuna Tata Diospa munananta ashwan

ashwanta atipanchisapa rurayta. Ashwan ashwanta Jesukristu kawsashkanshina ñukanchikunapish kawsashunchisapa.

Pablu riman yachachikunan lusshina kananta.

4 ¹Tata Dios ñukaykunata kuyawashpankuna akllawarkansapa paypa rimananta yachachikunaynikunapa. Chayrayku mana shaykushpa yachachikunisapa. ²Mana munanisapachu nima pinkakunapa layakunata pakalla rurayta. Kuskallata mana llullachikushpa yachachikunisapa. Tata Diospa rimananllata allita yachachikunisapa. Chashna allita yachachikuptinikuna tukuy riksiwak runakuna yachansapa Tata Diospa ñawpakninpi yachachikunaynikuna sukaman allima kananta.

³Suk runakuna mana kreyinayansapachu *Jesukristu uchanchikunamanta salvawananchikunata. Wañuyma riykashpankuna yachachikunaynikunata mana entiendinsapachu. ⁴Paykuna mana kreyinayaptinkuna kamachikuknin supay yuyayninkunapi llullachinsapa mana kawakukshina kanankunapa. Chayrayku mana atipansapachu entiendiyta Jesukristu kawachiwananchikunata ima layami Tata Dioska nishpa. ⁵Allita yachachikunisapa Jesukristu tukuy layapi sukaman sinchi kamachikuk kananta. Mana yachachikunisapachu tukuy runakuna yuyanankunapa ñukaykuna tukuy laya yachak kanaynikunata. Willaykichi Jesukristuta kuyashpaynikuna kankunapa yanapaknikichilla kanaynikunata.

⁶Kallarinan tiempu Tata Dioska rimashpalla tuta likidumanta lusta rikurichimurkan. Kunan tiempupish Tata Dios shunkunchikunapi lusninta rikurichimun payta riksinanchikunapa. Tata Dios wambran Jesukristuta

kachamurkan lusninta kawachiwashpanchikuna entiendichiwanchikunapay pay sukaman allima kananta.

Jesukristullata kreyishpa kawsaypachi.

⁷Jesukristu entiendichiwashpanchikuna Tata Dios allima kananta lusninta kuwanchisapa. Ñukanchikuna metomanta ruradu pakikuk kallanaku-nashinalla kashpanchikuna chay lusta kawachikunchisapa. Jesukristu ñukanchikunapi kawsaptin tukuy runakuna yachankasapa Tata Dios sukaman allimata yanapawaptinchikunara atipananchikunata allikunata rurayta. Yachankasapa mana kikin-chikunallamanta nima allikunata atipananchikunata rurayta.

⁸Tata Dios tukuy layapi ñukaykunata yanapawansapa. Chayrayku runakuna sukaman amichiwashpankunapish mana atipansapachu Tata Diospa munananta ruranaynikunamanta michawaysapata. Sukaman sufrishpaynikunapish mana sukamanchu turbakunisapa. ⁹Runakuna sukaman sufrichiwaptinkunapish Tata Dios mana sakiwansapachu. Runakuna waktakuwaptinkunapish mana atipansapachu wañuchiwaysapata. ¹⁰Kuti kuti Jesukristushina yakallapa wañunisapa tukuy runakuna yachanankunapa Jesukristu ñukaykunapi kawsashpa sukaman yanapawanankunata.

¹¹Jesukristuta kreyishpa kawsaptinikuna imay orapish kaptin wañuyman-sapa tukuy runakuna yachanankunapa Jesukristu tukuy layapi yanapawanankunata. ¹²Ñukaykuna yachachikuptinikuna sukaman wañuchiwanayansapa. Chaykamanka kankuna yachachikunaynikunata kreyishpaykichi rinkichi sieluman Tata Dioswan kawsak.

¹³Tata Diospa killkadu rimananpi willawanchisapa: “Ñuka Tata Diosta

kreyishpa kawsashpayni tukuy pita parlachini payta kreyishpa kawsaykanaynita.” Ñukanchikunapish Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna tukuy pita parlachinchisapa payta kreyishpa kawsaykananchikunata. ¹⁴Tata Dios Jesukristuta wañu shkanmanta kawsachimushkanrayku yachanchisapa ñukanchikunatapish kawsachimuwanchikunata. Chaymanta kankunawan pakтата pushawashunchisapa paywan tantalla kawsananchikunapa. ¹⁵Ñukaykunaka rikchak layata sufrishkanisapa kankuna Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. Chaypina Tata Dios sukaman yanapashuptikichi ashwan aypa runakuna payta kreyishpa kawsankasapa. Chaypina ashwan aypa runakuna Tata Diosta kushichishpa agradesinkasapa.

¹⁶Tata Diosta sukaman agradesishpanchikuna mana shaykushpa payllata kreyishpa kawsashunchisapa. Kuerpunchikuna viejuyaptinkunapish diyan diyan tukuy shunku ashwan ashwanta Jesukristuta kreyishpa kawsanchisapa. ¹⁷Suk tiempullapa kay allpapi kawsashpanchikunara sufriptinchikunapish mana nimananchu. Sufrishkanchikunawasha Jesukristu sieluman pushawashunchisapa chaypi kushikuypuru mana tukuyiniyukta kawsananchikunapa.

¹⁸Chayrayku sufrishpanchikunapish amana sukaman llakiypachinachu. Sieluta manara kawayta atipashpanchikunapish chayta yuyashpalla kawsaypachi. Tukuy kay allpapi tiyak tukanan tiyan. Chay mana kawayta atipananchikuna mana kutin tukunkachu.

Pablu yachachiwanchi ima layami chay sielupi kawsananchikuna nishpa.

5 ¹Yachanchisapa runakunapa ruradu wasinkuna wakllishpa urmananta. Ñukanchikunapish wañuaptinchikuna

kay kuerpunchikuna wasishina allpana tukunan tiyan. Yachanchisapa wañushkanchikunawasha Tata Dios kashkan kawsachimuwanchikunata. Chikan laya mushuk kuerpuyukna kashunchisapa sielupi mana tukuyniyukta kawsananchikunapa. Chay mushuk kuerpunchikuna manami kay allpapi runakuna rurashkan wasikunashinana-chu kanka. ²Kay allpapi wañunanchikuna diyakaman sufrishpa kawsanchisapa. Sufrishpa aminakushpanchikuna sukaman rinayanchisapa chikan laya mushuk kuerpunchiwan sielupi kawsak.

³Sielupi kawsashpanchikuna llachapawan arkanakukshina chikan laya mushuk kuerpuyukna kashunchisapa ama llatanllashina kananchikunapa.

⁴Kay allpapi kawsashpanchikunara sukaman padesishpa kay unkundero kuerpunchikunawan aminakunchisapa. Manami kay kuerpunchikunataka sakinayanchisapachu. Chashna mana kuerpunchikunata sakinayashpanchikunapish munanchisapa sielupi mushuk kuerpunchikunawan kawsayta amana kutin wañunanchikunapa. ⁵Kikin Tata Dios rurawashkanchisapa mushuk kuerpunchikunawan sielupi kawsananchikunapa. Chaymanta ñukanchikunaman Espiritunta kachamurkan allita yachananchikunapa mushuk kuerpuyuk kananchikunata.

⁶Tata Diospa Espiritun ñukanchikunapi kawsaptin yachanchisapa suk mushuk kuerpunchikunata chashinanchikunata. Kay allpapi kawsashpanchikunara manara atipanchisaparachu sielupi *Jesukristuwan tantalla kawsayta. ⁷Jesukristuwan manara uyapura kawanakushpanchikunapish allita yachanchisapa sieluman rishpanchikuna paywan kawanakunanchikunata. ⁸Chayta allita yachashpanchikuna sukaman munanchisapa wañushpa

sieluman riyta Jesukristuwan tantalla kawsakna.

⁹Chayrayku kay allpapi kawsashpanchikunara Jesukristupa munananllata allita rurashpalla kawsaypachi. Chaymanta wañushkanchikunawasha sielupipish paypa munananllata rurashpalla kawsashunchisapa.

¹⁰Suk diya Jesukristu tukuy runakunata ñawpakninman kayawashunchisapa. Chaypina willawashunchisapa ima layatami kay allpapi kawsashkanchisapanishpa. Allita rurashpa kawsaptinchikunaka sielupi kawsachiwashunchisapa. Mana allita rurashpa kawsaptinchikunaka kastigawashunchisapa.

**Pablu yachachikun Tata Dioswan
kuyanakushpa
kawsananchikunapa.**

¹¹Ñukaykunaka allita yachanisapa Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata kastiganankunata. Chayta allita yachashpaynikuna tukuy runakunata sukaman willanisapa Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa. Tata Dios tukuy yuyayninikunata riksishpa yachan ñukaykuna allita yachachikunaynikunata. Sukaman munanisapa kankunapish chayta yachanaykichipa. ¹²Manami kashkanchu alabanakuykanisapa. Kayta parlachishkaykichi kushikuypuru kanaykichipa yachashpa ñukaykuna allita yachachikunaynikunata.

Chayta yachashpaykichi chay chatawak runakunata atipankichi kuskanpi ayniyta. Chay chatawak runakunaka yuyansapa kikinkunalla allita yachachikunankunata. Mana yuyansapachu ñukaykuna allita tukuy shunku Jesukristuta kreyishpa yachachikunaynikunata. ¹³Chay runakuna demento kanaynikunata rimaptinkunapish allita yachachikunisapa Tata Diosllata kushichinaynikunapa.

Chaymanta yachankichi kankunapa allinikichipa trabajanaynikunata.

¹⁴Ñukanchikuna allita yachanchisapa Jesukristu sukaman kuyawananchikunata. Chayta yachashpanchikuna tukuy tiempu payllata kasushpa kawsashunchisapa. Yachanchisapa Jesukristu kuyawashpanchikuna ñukanchikunarayu wañushkanta. Chayrayku manana uchallikushpanachu kawsaykanchisapa. ¹⁵Jesukristuka ñukanchikunarayu wañurkan payllatana kasushpa kawsananchikunapa. Wañushkanmanta kawsamurkan payllapa munananta rurashpa kawsananchikunapa amana kikinichikunallapa munananchikunata rurashpa kawsananchikunapa.

¹⁶Ñukanchikuna manana runakunapa yuyaykunankunashinanachu rimanchisapa Jesukristuta kreyik runakuna mana alli rurak kanankunata. Manara Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikunara yuyarkanchisapa paypish mana alli kananta. Kunanka mananami chashnanachu yuyaykunachisapa. ¹⁷Kunanka Jesukristuwan tantalla kawsashpanchikuna mushuk layata yuyaykushpana kawsanchisapa. Tata Dios mushuk runakunatana rurawashkanchisapa. Chay ñawpa mana alli rurashkanchikunata sakishpanchikuna mushuk alli ruranakunata rurashpana kawsanchisapa.

¹⁸Tata Dios atipachiwanchisapa chay mushuk ruranakunata rurashpa kawsananchikunapa. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios perdonawashkanchisapa payta chiknishkanchikunamanta kuyashpa kawsananchikunapa. Kunanka Tata Dios kamachiwanchisapa tukuy runakunata yachachinanchikunapa imashnami paykunapish paywan kuyanakushpa kawsankasapa nishpa. ¹⁹Tata Dios allita entiendichiwanchisapa Jesukristu wañushkanrayku

perdonawananchikunata paywan tantalla kuyanakushpa kawsananchikunapa. Chashna Tata Dios perdonawashpanchikuna uchanchikunata manana yuyannachu. Chaymanta kamachiwanchisapa tukuy runakunata yachachinanchikunapa imashnami paykunapish Tata Dioswan kuyanakushpa kawsankasapa nishpa.

²⁰Jesukristu ñukaykunata kachamuwaptinkuna Tata Dios kikin yachashunaykichitashina yachachiykichi. Chayrayku Jesukristu willawashkankunata ñukapish willaykichi: Amana Tata Diosta chiknishpaykichi paywan kuyanakushpa kawsaychi. ²¹Jesukristu mana nimapi uchallikuuptinpish uchanchikunarayu Tata Dios ucha rurak runatashina payta kastigarkan. Tata Dios Jesukristuta kastigashkanrayku ñukanchikunata manana kastigawashunchisapanachu.

**Jesukristupa
parlachikushpanchikuna
sufrishpanchikunapish**

kushikushpalla kawsashunchisapa.

6 ¹Kunanka ñukaykuna Tata Dioswan tantalla trabajashpaynikuna sukaman roygaykichi: Tata Dios kuyashunaykichita ama washanchaychichu. ²Tata Dios killkadunpi rimarkan:

“Yanapanayni tiempu uyarishkayki.

Salvanayni diya yanapashkayki.”
Chashna Tata Dios rimaptin willaykichi: Kunanka Tata Dios yanapawananchikuna tiempumi. Kunanka salvawananchikuna diyami.

³Ñukaykuna allita yachachikushpaynikuna allita rurashpa kawsanisapa amani pi yachachikunaynikunata washanchanankunapa. ⁴Allita rurashpa kawsanisapa tukuy runakuna yachanankunapa Tata Diospa trabajanaynikunata. Chashna Tata Diospa trabajashpayni-

kuna kushikushpalla sufrinisapa. Rikchak layakuna illawaptinkunapish llakishpaynikunapish mana nimata amishpaynikunalla Tata Diosllapa trabajaykanisapa. ⁵Aypa kuti runakuna makawarkansapa karselpi churawarkansapa piñayawashpankuna kaparichiwarkansapa. Rikchak layapi sukaman trabajarkanisapa. Aypa kuti mana allitachu puñuk kanisapa. Aypa kuti mana nimata mikukchu kanisapa.

⁶Chashna sufrishpaynikunapish allita rurashpa kawsaykanisapa. Tata Diospa rimananta allita yachachikunisapa. Mana piñakushpa tukuy runakunata yanapashpa kawsaykanisapa. Tata Diospa Espiritun yanapawaptinkuna mana llullachikushpa aypa runakunata kuyashpa kawsaykanisapa.

⁷Tata Diospa rimananta mana llullachikushpa yachachikunisapa. Tukuy trabajuynikunapi Tata Dios sukaman yanapawansapa. Tata Dios sukaman yanapawaptinkuna atipanisapa chikniwak runakunata yachachiy-sapata. Allita rurashpa kawsaptinikuna runakuna llullachiwanayashpankuna manami atipansapachu pantachichiyway-sapata.

⁸Suk runakuna kuyawansapa. Sukkuna yuyawansapa. Suk runakuna rimansapa alli rurak kanaynikunata. Sukkuna rimansapa mana alli rurak kanaynikunata. Ñukaykuna sukaman allimata yachachikuptinikunapish sukkuna rimansapa llullakushpa yachachikunaynikunata. ⁹Sukkuna allita riksiwashpankunapish mana riksiwakshina tukunsapa. Wañuk runakuna kashpaynikunapish kawsaykanisapalla. Sukaman makawashpankunapish mana wañuchiwashkasapachu.

¹⁰Llakidu kashpaynikunapish kushikuypurullami kawsaykanisapa. Mana nimayuk kashpaynikunapish

sukkunata yanapashkanisapa *Jesukristuta kreyishpa rikchak layayukshina kanankunapa. Mana nimayuk kashpaynikunapish Jesukristupa tukuy tiyapunan ñukaykunapa.

¹¹Korinto llaktapi kawsak wawkinikuna paninikuna, tukuy shunku kuyaykisapa. Chayrayku mana nimata pakashpa kay kartata killkashpa allimata yachachishkaykichi. ¹²Mana nimata pakashpaynikuna kuyaykaykichi. Ichará kankuna yuyawashpaykichi mana kuyawankichinachu. ¹³Chayrayku ñuka tataykichishina roygaykichi kuyawanaykichipa. Imashnacha ñuka mana nimata pakashpa yachachishkaykichi chashnashina kankunapish tukuy yuyanaykichita willawaychi.

Ama paktuta ruraypachichu mana Jesukristuta kreyik runakunawan.

¹⁴Ama nimapi Jesukristuta mana kreyik runakunawan paktuta ruraychichu. Alli rurak runa mana alli rurak runamanta chikan laya yuyayuk. Lus tiyaptin manana tuta tiyannachu. Lus tutawan mana atipanchu chakrunakuyta. ¹⁵Jesukristu mana atipanchu supaywan allillapi chay yuyaylla kawsayta. Chashnashina Jesukristuta kreyik runakuna mana atipansapachu mana Jesukristuta kreyik runakunawan allillapi chay yuyaylla kawsayta.

¹⁶Ñukanchikunaka kawsak *Tata Diospa wasinshinami kanchisapa. Paypa wasinshina kashpanchikuna mana nima layapi atipanchisapachu ruradu dioskunata kuyayta. Kikin Tata Dios killkadunpi rimarkan:

“Ñuka paykunapi kawsashpa paykunawan tantalla purisha. Ñukaka Tata Diosninkuna kasha. Paykunaka ñukapa wambraynikuna kankasapa.”

¹⁷Chaymanta Tata Dios killkadunpi rimarkan:

“Chay uchallikuk runakunamanta llukshiychi.

Chay mana alli ruranankunata amaruraychichu.

Chaypina ñukaka chaskishkaykichi.

¹⁸Ñukami tataykichi kasha.

Kankuna wambraynikuna kankichi.

Tukuy laya atipak Tata Dios chayta willawanchisapa.”

**Pablu kushikun Korintopi
wawkinkuna payta
kasushkankunarayku.**

7 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios sukaman allimata willawashkanchisapa yanapananchikunata. Chayrayku tukuy laya mana alli ruranakunata amana ruraypachinachu nima yuyaypachinachu. Tata Diosllata allita kuyashpa kastigawananchikunata manchashpa paypa munanallata rurashpa kawsaypachi.

²Chaymanta roygaykichi ñukaykunata tukuy shunku kuyawanaykichipa. Mana ni pita rabyachishkaykichichu. Mana ni pita uchallishishkaykichichu. Mana nima tiyapushuknikichita llullachishpa kichushkaykichichu. ³Mana kankunata pinkachinaynikunapachu tukuy kaykunata killkaykaykichi. Ñawpa willashkaynishina tukuy shunku sukaman kuyaykichi. Kawsashpaynipish wañushpaynipish kuyaykichilla.

⁴Chashna kuyashpayni mana nima yuyanaynita pakashpa willaykichi. Sukaman kushikuni kankuna allita rurashpa kawsaykaptikichi. Rikchak layata sufrishpaynipish kankunata yuyashpa sukaman animukushpa kushikuni.

⁵Masedonia partipi chayashkaynikunamantapacha aypa runakuna sukaman sufrichiwaptinkuna mana atiparkanisa-

pachu gustu kawsayta. Kaypi chaypi chay runakuna chikniwashpankuna manchachiwaksapa. ⁶Llakidu kaykaptinikuna kushichiwakninchita Tata Dios sukaman kushichiwarkansapa wawkinchi Tito ñukaykunapi chayamuptin. ⁷Tito ñukaykunapi chayamushpa kankuna sukaman kushichishkaykichita parlachiwashpa kushichiwarkansapa. Willawashkasapa sukaman kawawananaykichita. Willawashkasapa sukaman llakichiwashpa kuyawashpa sukaman yuyawashkaykichita. Wawkinchi Tito tukuy chayta parlachiwaptinkuna ashwan sukaman kushikushkani-sapa.

⁸Chay kachashkayni kartata leyishpaykichi suk tiempullapa sukaman llakirkankichi. Ñukapish llakirkani yachashpa kankunata sukaman llakita kushkaynita. Kunanka manana llakininachu. ⁹Chay llakishkaynimanta sukaman kushikuni. Mana llakita kushkaynikunaraykuchukushikuni. Kunanka kushikunimi mana alli rurashkaykichita sakishpaykichi Tata Diosman kutiptikichi payllata kasushpa kawsanaykichipa. Tata Dios munashkanshina llakirkankichi. Chayrayku chay kartayni allinikichipa karkan.

¹⁰Tata Dios munananshina llakishpanchikuna atipanchisapa mana alli rurananchikunata sakiyta. Chayta saktinichikuna payka perdonawanchisapa. Chay laya llakinanchikunaka allininchikunapami. Chaymanta wakinkuna llakishpankunapish mana *Jesukristutachu kreyinayansapa. Chayrayku wañunankuna tiyan.

¹¹Mash yuyaypachi imapami Tata Dioska munarkan llakinaykichipa. Kankunaka mana yankamantachu llakirkankichi. Chay kartaynita chaskishpaykichi kasukushkankichi. Chay uchallikushka wawkinchikunata

piñayashpaykichi munarkankichi kastigayta. Manchakurkankichi yuyashpa payrayku Tata Dios kankunatapish kastigashunaykichita. Munarkankichi ñuka rinaynipa tukuyta allichak. Chay wawkikichita kastigashkankichi tukuy runakunata kawachinaykichipa mana uchayuk kanaykichita. ¹²Chay kartaynita killkashpayni mana chay uchallikushka runallatachu nima chay rabyachidu runallatachu yuyarkani. Chay kartaynita killkashkani entiendinaykichipa imashnami Tata Diospa ñawpakninpi kankuna kuyawankichi nishpa. ¹³Chashna kuyawaptikichi sukaman kushikurkankisapa.

Chaymanta ashwan sukaman kushikurkankisapa kawashpa wawkinchi Tito kushikuyuru kananta kankuna kushichishkaykichirayku. ¹⁴Wawkinchi Tito manara kankunaman riptin willashkani kankuna alli rurak runakuna kanaykichita. Chaymanta kankunamanta kutimuptin imashnacha ñuka rimashkaynishina willawashkasapa allita rurashpa kawsanaykichita. Chayrayku kushikushkani Titopa shiminmanta chayta uyarishpa. ¹⁵Kunanka Titoka ashwanta kuyashunkichi yuyashpa tukuy kankuna kasushkaykichita. Paytaka kuyashpa yanapashpa allita chaskirkankichi. ¹⁶Chashna Titota kasushka kaptikichi yuyashpayni sukaman kushikuni.

**Pablu yachachiwanchisapa
ofrendanchikunata
Tata Diosta kuyta.**

8 ¹Munanayni wawkinikuna, panikuna, kunanka parlachinaykichi imashnami Masedonia partipi Tata Dios *Jesukristuta kreyik runakunata sukaman kuyashpa yanaparkansapa. ²Paykunaka rikchak layata sufrishpankunapish kushikuyapura

kawsaykansapa. Mana aypa kullkiyuk kashpankunapish iden aypa kullkiyuk runakunashina rikchak laya tiyapushkankunata Tata Diosta kurkansapa.

³Ñukaka kikini kawashkani kushikuyuru ofrendankunata Tata Diosta kuptinkuna. Tiyapunankunamanta atipashkankunata kurkansapa. Imankuna illapuptinkunapish kushikushpalla Tata Diosta kurkansapa. ⁴Sukaman roygawashkasapa ofrendankunata apanaynikunapa mana nimayuk Jesukristuta kreyikmasinkunata yanapanankunapa. ⁵Mana yuyashkanisapachu aypata kunankunapa. Manara Tata Diosta nimata kushpankunara payta willarkansapa munananllata rurashpa kawsanankunapa. Chaymanta ñukaykunatapish sukaman yanapawarkansapa.

⁶Kankunapish paykunashina ofrendaykichita tantachishkankichi. Titoka kallarishka chay allima ofrendaykichita tantachiyta. Kunanka kashkan payta kachaykani chay tantachidu ofrendaykichita chaskikuk. ⁷Kankunaka allita Jesukristuta kreyishpa kawsaykankichi. Tata Diospa rimananta allita yachashpa sukaman allita yachachikunkichi. Kushikushpalla llaktamasikichita yanapankichi. Ñukaykunatapish kuyawankichi. Kunanka tukuy kreyikukmasikichimanta ashwan alli ofrendakunata Tata Diosta kuychi.

⁸Chayta willashpayni mana kamachikukshinachu willaykichi chay ofrendaykichita kukunaykichipa. Masedonia partipi runakuna ofrendankunata kukushkankunata willashkaykichi kankunapish paykunashina aypata kukunaykichipa. Aypa ofrendata kukushpaykichi tukuy pi yachankasapa mana nimayuk wawkikichita kuyanaykichita.

⁹Kankuna allita yachankichi Señorninchi Jesukristu sukaman kuyawashpan-

chikuna kay allpaman shamushkanta. Payka tukuy layayuk kaykashpa shamurkan mana nimayuk runa kananpa tukuy layayuk kananchikunapa.

¹⁰⁻¹¹Kankuna suk wata washa kushikuypurulla munashpaykichi kallarikankichi chay ofrendaykichita tantachiyta. Kunanka yuyachiykichi chay kallarikaykichi ofrendaykichita tukuchanaykichipa tantachiyta. Kushikushpalla kallarikaykichishina tukuy atipanaykichita tukuchaychi tantachiyta. ¹²Tukuy shunku munashpa atipanaykichita kukuptikichi Tata Dios sukaman kushikushpa chaskinka. Mana tiyapushuptikichika Tata Dios mana mañashunkichichu.

¹³Ñuka mana munanichu sukunata yanapanaykichirayku mana nimayuk kiparinaykichipa. ¹⁴Kunanka kankunaparikchak laya tiyapushunkichi. Chay mana nimayuk wawkinchikunapa mana tiyapunsapachu. Chayrayku paykunata yanapaykankichi. Suk tiempu kankunapa pishiptin ichara paykunapa aypa tiyapunmansapa. Chaypina kankunata yanapashunkichiman. Chashna yanapanakushpa kawsashpanchikuna sukpapish sukpapish mana illapanchisapachu. ¹⁵Tata Dios killkadunpi willawanchisapa:

“Aypa mikonata tantachik runakunapa mana puchurkanchu. Tipillata tantachik runakunapapish mana pishirkanchu.”

**Pablu Titota ishky
wawkinunawan kacharkansapa
chay ofrendata apanankunapa.**

¹⁶Tata Dios Titota yuyachirkan ñuka kankunata kuyanaynishina paypish kuyashunaykichipa. Chayrayku Tata Diosta agradesini. ¹⁷Tito munashpa yanapashuynikichita yuyarkan riyta

pasyashuknikichi. Chayrayku willaptini rinanpa sukaman kushikushpa almitiwashka riyta.

¹⁸Chaymanta Titowan tantalla suk wawkinchita kachaykani. Ñukaykuna Jesukristu salvakuk kananta yachachikuptinikuna payka yanapawarkansapa. Chayrayku maypipish kaptin tukuy wawkinchikuna rimansapa alli yanapakuk kananta. ¹⁹Chashna alli yanapakuk kaptin tukuy Jesukristuta kreyikkuna payta akllashkasapa purikmasinikuna kananpa. Payka yanapawankasapa tukuy tantachishkaykichi ofrendaykichita apayta. Tukuy partimanta ofrendankunata apaykanisapa Señorninchi Jesukristuta sukaman kuyashpa kushichinaynikunapa. Chayta apaykanisapa tukuy runakuna yachanankunapa tukuy shunku yanapakuk kanaynikunata. ²⁰Mana munanisapachu ni pi mana allita yuyawanankunapa kay aypa ofrendata apaptinikuna. Chayrayku chay wawkinchikuna ñukaykunawan tantalla rinkasapa. ²¹Munanisapa allita rurayta Tata Dios kawanansa runakunapish kawanankunapa alli rurak kanaynikunata.

²²Chaymanta suk wawkinchikunata chay wawkinchikunawan tantallata kachaykanisapa. Kay wawkinchita aypa kuti kawashkanisapa Jesukristuta kreyik runakunata kuyashpa yanapanankunata. Payka yachan kankuna alli kuyakuk runakuna kanaykichita. Chayrayku sukaman kushikun kawashuknikichi rinanta yachashpa.

²³Ichara maykan llaktamasikichi tapushunkichiman pimi Titoka nishpa. Chashna tapushuptikichika willaychi Tito ñukapa yachachikukmasini kananta yanapashunaykichipa. Chaymanta ichara tapushunkichiman pikunami Titopa purikmasinkuna nishpa. Chashna tapushuptikichika willaychi paykuna

Jesukristuta kushichik runakuna kaptinkuna tukuy partikunapi Jesukristuta kreyikmasinkuna kachashkankunata.

²⁴Ñukaka chay wawkinchikunata willashkanisapa kankuna allita kuyashpa chaskinaykichipa. Chayrayku paykuna kankunapi chayaptinkuna kuyashpa yanapaychi. Chashna allita yanapaptikichi yachankasapa paykunata willashkaynikuna mana llulla kananta. Chaymanta tukuy maypi Jesukristuta kreyikmasinchikuna yachankasapa chay wawkinchikunata kuyanaykichita.

**Pablu yachachikun ofrendakunata
Tata Diosta kushikushpa
kukunanchikunapa.**

9¹Kankuna ñami yachankichina ofrendata kukuyta wawkinchikunata yanapanaykichipa. Chashna yachaptikichi manana kashkanka killkanayashkaykichinachu ofrendata kukunaykichipa. ²Allita yachani kankuna tukuy shunku munanaykichita ofrendata kukuyta. Chayrayku Masedonia partipi tukuy pita parlachini kankuna Akaya partipi kawsakkuna suk watatana ofrendata tantachishkaykichita.

Chashna parlachiptini kay Masedonia partipi kawsak runakunapish sukaman munansapa ofrendakunata kukuyta.

³Chayta parlachikushpayniph yuyaykani ichará kankuna mana parlachikushkaynishinachu ofrendata kukuykankichi. Chayrayku kay kimsa wawkinchikunata kachaykanisapa yanapashunaykichipa chay ofrendata kukunaykichipa.

⁴Kay Masedoniamanta wawkinchikuna ñukawan tantalla pasyaynikichi riptinikuna ichará ofrendaykichita manara tantachishkankichirachu. Chashna manara tantachiptikichira

sukaman pinkakuymansapa. Kankunapish pinkakunkichiman. ⁵Ama pinkakunanchikunapa manara rishpaynikunara kay kimsa wawkinchikunata kachaykanisapa yanapashunaykichipa chay rimashkaykichi ofrendata tantachiyta. Paykuna yanapashuptikichi ñukaykuna chayashpaynikuna tukuy tantachidutana tarishasapa. Chaypina tukuy pi yachankasapa tukuy shunku munashpa mana michakushpa ofrendata kukushkaykichita.

⁶Mash yuyaychi. Suk runa tipi murukunallata tarpushpa mana aypatachu pallan. Aypa murukunata tarpushpa sukaman aypata pallan. ⁷Kay rimana yachachiwanchisapa ofrendanchikunata kushikuypuru kukunanchikunapa. Manara kukushpanchikunara yuyananchikuna tiyan mashnatami kukushunchisapa nishpa. Ama llakishpachu kukuypachi. Mana ni pi apurawaptinchikunachu kushikushpalla kuyachi. Tata Dios sukaman kushikun kushikushpalla kukuptinchikuna. ⁸Tata Dios atipan tukuy layapi yanapawayninchikunata tukuy laya aypa puchunankaman tiyawananchikunapa. Chashna Tata Dios sukaman yanapawaptinchikuna atipanchisapa kushikushpa tukuy layapi sukkunata yanapayta. ⁹Tata Dios killkadunpi riman:

“Chay yanapakuk runa mana nimayuk runakunata kushikuy-puru sukaman yanapaptin Tata Dios payta mana kutin kunkanchu.”

¹⁰Tata Dios tarpukuk runakunata murukunata kunsapa. Mikunantapish kunsapa. Tata Dios tarpukuk runakunata murukunata kunankunashina kankunatapish sukaman yanapashunkichi mana nimayuk runakunata yanapanaykichipa. Paykunata yanapaptikichi paykunapish Tata Diosta kreyishpa

kawsankasapa. ¹¹Tata Dios yanapashup-tikichi rikchak laya tiyapushunkichi kankunapish sukkunata kushikushpa yanapanaykichipa. Mana nimayuk wawkinchikuna tantachishkaykichi ofrendata makinikumamanta chaskishpankuna Tata Diosta sukaman agradesinkasapa.

¹²Chashna ofrendaykichita mana nimayuk wawkinchikunapa kachashpaykichi ima illapunankunapi yanapan-kichi. Chaymantapish chay chaskik runakuna Tata Diosta agradesinkasapa. ¹³Paykuna ofrendaykichita chaskishpa yachankasapa *Jesukristupa yachachikunanta allita kasushpa kawsanaykichita. Chaypina Tata Diosta kuyashpa alabankasapa paykunata aypa runakunatapish sukaman allita kushikushpa yanapaptikichi.

¹⁴Chaymantapish Tata Dios sukaman yanapashushkaykichirayku chay chaskik runakuna kuyashushpaykichi Tata Diosta roygankasapa ashwanta yanapashunaykichipa. ¹⁵Rimananchikuna pishin Tata Diosta alabananchikunapa wambran Jesukristuta kachamushkanrayku.

Pablu washanchak runakunata upallayachinsapa.

10 ¹Wawkinikuna, paninikuna, *Jesukristu kuyashunaykichishina ñukapish kankunata kuyashpayni roygaykichi ama washanchawanaykichipa. Kankunamanta sukkuna rimansapa ñuka kankunawan kashpayni alli modoyuk kanaynita. Rimansapa mana kankunawan kashpayni kartaynipi sinchita yachachikunaynita.

²Chay yuyawak wawkinchikunaka rimansapa iden mana Jesukristuta kreyik runashina munanaynillata ruranaynita. Manara kankunaman riptini paykunata willani ama washan-

chawanankunapa. Mana munanichu chay wawkinchikunata sinchita willaysapata. Ñuka rishpayni paykuna washanchawaykaptinkunallara sinchita willashasapa.

³Ñukaykuna runakunalla kashpaynikunapish mana kawsanisapachu chay mana Jesukristuta kreyik runakunashina kaparichinakushpa nima chikninakushpa. ⁴Mana kikinikunapa yuyaynikunallatachu yachachikunisapa. Chay chikniwak runakuna sukaman chatakuwansapa. Chashna chatakuwaptinkunapish Tata Dios sukaman yanapawaptinkuna atipanisapa paykunata upallayachiyta. ⁵Chaymanta suk runakuna tukuy pita michansapa ama Tata Diosta riksinankunapa. Chay michak runakunata atipanisapa upallayachiyta. Tukuy pita atipanisapa yachachiyta mana alli yuyanankunata sakishpa Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa. ⁶Kankunapi chayashpaynikuna yachachishkaykichi Jesukristuta allita kasunaykichikaman. Chaypina tukuy mana kasukuk runakunata kastigashasapa.

⁷Kankunaka yuyankichi mana yachak kanaynikunata. Yuyanankichikichi Jesukristuta alli sirvik kanaykichita. Chashna yuyanankushpaykichi allita yuyaychi. Ñukaykunapish Jesukristuta ashwan alli sirvik kanisapa. ⁸Jesukristu kachamuwashkasapa kankunata yachachinaynikunapa ashwan allita payta kreyishpa kawsanaykichipa. Mana kachamuwashkasapachu wakllichinaynipasapa. Ichará sukaman rimakuni Jesukristu kachamuwashka kananta. Chashna rimashpaynipish mana pinkakunichu. ⁹Mana munanichu kartaynikunata killkashpa manchachiy-nikichita.

¹⁰Sukkuna rimansapa ñuka kartaynikunallapi sinchita yachachikunaynita. Rimansapa laduykichipi kashpayni

mana atipanaynita yachachiynikichita. Rimansapa rimakuptini mana ni pi kasuwananta. ¹¹Chashna chay yuyawak runakuna rimaptinkunapish willaykichi yachanaykichipa. Karu llaktapi kashpayni imashnacha kartaynipi sinchita rimashkaynishina kankunapi chayashpaynikuna chashnalla sinchita rimayanaynikuna tivan.

¹²Ñukaykuna mana alabanakunisapachu chay alabanakuk runakunashina. Paykunaka llullachinakushpa kikinkunalla yuyanakunsapa sukaman alli rurak kanankunata. Paykunapuralla sukwan sukwan parlachinakunsapa alli yachak kanankunata. Chashna parlachinakushpankuna mana alli yuyayuksapachu.

¹³Ñukaykunaka mana chashnachu yuyanakunisapa. Tata Dios ñukaykuntaka kamachiwansapa maypimi riyman-sapa yachachikuk nishpa. Payka willawashkasapa kankunaman yachachikuk rinaynikunapa. Chashna Tata Dios kamachiwaptinkuna mana alabanakunisapachu. ¹⁴Mana ni pi kankunata yachachishuptikichira Jesukristu kachamuwarkansapa yachachinaynikunapa. Chayrayku mana kikinikunallapa munanaynikunata rurashpachu rishkanisapa yachachiknikichi.

¹⁵Mana chikan yachachikuk runakunapa trabajunpi yaykushpachu alabanakunisapa. Tata Dios kachamuwaptinkuna payllapa munananta rurashpa munanisapa kankunata yachachiyta ashwanta Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. ¹⁶Chaymanta Korinto llaktaykichimanta ashwan karu llaktakunapish yachachikunayanisapa Jesukristu salvakuk kananta. Mana rinayanisapachu maypicha sukkuna yachachikushkankunaman. Mana chikan yachachikukpa trabajunpi yaykushpachu alabanakunayanisapa.

¹⁷Tata Diospa rimanampi willawanchisapa: “Kankuna alabanakunayashpaykichi Tata Diosta riksishkaykichirayku alabanakuychi.” ¹⁸Tata Dioska akillashkan runakunata alaban. Kikinlla alabanakuk runata mana alabanchu.

Ama kreyiypachichu llulla yachachikuk runakunata.

11 ¹Kunanka munani ashwanta yachachiynikichita. Dementoshina kanaynita yuyashpaykichipish uyariwaychilla. ²Tata Dios mana munanchu llulla yachachikuk runakunata uyarinaykichipa. Ñukapish tataykichishina kuydaykichi ama chay llulla yachachikuk runakunata uyarinaykichipa. Kankuna iden mañadu shipashnishina ñukaka novioykichi *Jesukristuta almitishkani paypa kanaykichipa. Imashnacha suk shipashpa tatan kasarankuna diyakaman kuydashina tukuy kankunata kuydaykaykichi Jesukristullata shuyashpa kawsanaykichipa.

³Yuyani ichara yachaysapa supay chay ñawpa warmi Evata llullachishkanashina kankunatapish llullachishunkichiman. Ichara supay chikan layatana yuyachishunkichiman amana Jesukristullata kuyashpa kawsanaykichipa. ⁴Jesukristu salvawananchikunata yachachishkaynikunata manana uyarinayashpaykichi maykan runakunapish chikan layata yachachishuptikichi ¿imapatí kushikushpalla kreyinkichi? Kankuna Tata Diospa Espiritunta chaskishkaykichiwashpa ¿imapatí chikan laya espirituta kushikushpalla chaskinayankichi? ¿Imapatí alli yachachikunata manana kreyishpaykichi chikan laya yachachikunata kreyinkichi?

⁵Chay katinaykichi runakuna rimaptinkunapish alli yachachikukkuna kanankunata ñukaka yachani paykun-

manta ashwan alli yachachikuk kanaynita. ⁶Mana alli rimakuk kashpay-nipish allita entiendini Jesukristupa yachachikunankunata. Allita rurashpa kawsashpayni allita kawachishkaykichi alli yachak kanaynita.

⁷Ñuka kankunawan kawsashpayni sukaman trabajarkani ama nimata kankunata mañanaynipa. Chashna trabajashpa munarkani kankuna Jesukristuta allita kreyishpa kawsanay-kichipa. Ichará mana allitachu rurashkani mana nimata kobrashpa kankunata yachachishpayni. ⁸Chikan llaktakunapi kawsak wawkinchikunata mañarkani kullkita kachamuwananku-napa kankunata mana nimata kobrashpa yanapanaynikunapa.

⁹Chay llaktaykichipi yachachikush-payni suk ima pishiwaptin mana nimata mañarkaykichichu. Wawkinchikuna Masedonia partimanta chayamushpan-kuna ima munanaynita kuwarkansapa. Kankunata mana nimata mañarkayki-chichu. Chashnalla katisha mana nimata kankunata mañashpayni. ¹⁰Jesukristupa yachachikunanta allita yachashpa sukaman kushikushpalla yachachikuni. Chay kawsanaykichi Akaya partipi mana ni maykan runa upallayachiwan-kachu yachachikuptini.

¹¹¿Imapatí kashna willaykichi? Ama yuyaychichu chayta willashpayni mana kankunata kuyanaynita. Tata Dios yachan kankunata sukaman kuyanaynita.

¹²Mana kobrakashpa yachachiyniki-chillapi katisha. Kankunamanta mana nimata chaskiptini chay llullachishukni-kichi runakuna mana atipansapachu alabanakuyta ñukashina yachachikuk runakuna kanankunata. ¹³Chay runakuna llullakushpa rimansapa Jesukristu yachachikuk kachamushkan-kunata. Alli yachachikukshina tukushpankuna yachachikunsapa.

¹⁴Ama almiraychichu chashna alli yachachikukshina rikuriptinkuna. Kikin *Satanaspish llullachiwanayashpanchi-kuna iden llipyakpuru *angelshina tukun. ¹⁵Chashna angelshina tukuptin chay llulla yachachikukkunapish iden alli yachachikukkunashina tukunsapa. Chashna llullachikushkankunarayku Tata Dios paykunata kastigankasapa.

**Pablu parlachinsapa
sukaman sufrishkanta.**

¹⁶Kashkan willaykichi. Ama yuyaychi-chu demento kanaynita. Demento kanaynita yuyaptikichipish uyariwaychi dementoshina alabanakushpa rimanay-nita. ¹⁷Ñuka alabanakushpayni dementoshina rimaykani. Mana Señorinchi Jesukristu rimashkantashi-nachu rimaykani. ¹⁸Aypa llulla yachachishuknikichi runakuna kikinku-nalla alabanakunsapa alli yachak kanankunata. Ñukapish alabanakusha. ¹⁹Kankuna yachaysapa likidu kashpay-kichi ¿imapatí chay alabanakuk runaku-nata kushikushpalla uyarinkichi?

²⁰Chay llulla yachachikuk runakuna patronnikichishina sukaman sinchita trabajachishunkichi. Sukaman llullachi-shushpaykichi tiyapushuknikichita kichushunkichi. Yuyanakunsapa kankunamanta ashwan alli kananku-nata. Sukkuna uyaykichipi lapyashunki-chi. Chashna rurashuptikichi ¿imapatí upallalla kiparinkichi? ²¹¿Ariya pinkakunichu willaynikichita ñukaykuna mana patronnikichishina kanaynikunata? Chay llulla yachachi-kukkuna mana ni pita manchashpa kikinkunalla alabanakunsapa. Ñukapish mana ni pita manchashpa dementoshina rimani paykunamanta ashwan allita atipanaynita alabanakuyta.

²²Paykunaka rimansapa *hebreo kasta kanankunata. Ñukapish hebreo kastami

kani. Rimansapa Tata Diospa aklladu *israel runakuna kanankunata.

Ñukapish israel runami kani. Sukaman rimansapa ñawpa awilunchi Abrahampa mirakninkuna kanankunata. Ñukapish Abrahampa mirakninmi kani. ²³Paykunaka yuyansapa Jesukristuta uyarishpa trabajanankunata. Ñukaka paykunamanta ashwan allita Jesukristuta sirvishpa trabajani. Dementoshina kaykunata parlachiykichi. Ñuka paykunamanta ashwan allita trabajashkani. Paykunamanta ashwan aypa kuti karselpi churawashkasapa. Paykunamanta ashwan aypa kuti asutiwashkasapa. Aypa kuti yakallapa wañurkani.

²⁴Chaymanta *judiyukunapa awtoridarninkuna pichka kuti karawaskawan asutiwarkansapa. Chay pichka kuti asutiwashpa kimsa chunka iskun asutita asutiwarkansapa. ²⁵Chaymanta *romano awtoridarkuna kimsa kuti makawarkansapa. Suk kuti judiyumasinikuna ruminchawashpankuna yakallapa wañuchiwarkansapa. Kimsa kuti yakupi barku sumiptin yakallapa sipikurkani. Suk kuti manllayba atun kochapi suk tutata suk diyata chishyarkani.

²⁶Tukuy mayta purishpayni yakukunapi aypa kuti yakallapa sipikurkani. Suwakunapish yakallapa wañuchiwarkansapa. Llaktamasinikuna chikan llaktakunamanta runakunapish aypa kuti wañuchiwanayarkansapa. Chaymanta chawpi llaktakunapi, chunlla partikunapi, manllayba kochakunata rishpayni yakallapa wañurkani. Chaymanta llullakushpa wawkinchikuna kanankunata rimashpankuna sufrichiwarkansapa.

²⁷Sukaman trabajashpa sukaman shaykurkani. Aypa kuti mana puñushpa pakarirkani. Aypa kuti yakumanta yarkaymanta karkani. Aypa kuti mana mikukchu kani. Chaymanta mana

llachapayuk kashpayni chirishpa sufrirkani.

²⁸Chaymanta tukuy sufrinaynikunamanta ashwanta llakini tukuy diya yuyashpa imashnami Jesukristuta kreyikmasinikunata yanapayman nishpa. ²⁹Maykan wawkinchikuna paninchikuna Jesukristuta manana allita kreyishpa kawsaptinkuna paykunapa llakini. Suk runakuna wawkinchikunata paninchikunata uchapi urmachiptinkuna sukaman llakishpa piñakuni. ³⁰Tukuy chay sufrishkaynikunallapa alabanakuni. Mana chay llullachikuk runakunashinachu alabanakuni. ³¹Señorninchi Jesukristupa Tatan Dioska yachan tukuy rimashkaynita mana llulla kananta. Payllatami tukuy tiempu kuyananchikuna tiyan.

³²Chaymanta Damasko llaktapi kashkayni tiempu chay llaktapa gobernadorin chay kamachikuk Aretaspa yanapaknin karkan. Chay llakta vueltashnintin pirkakunawan alliwichkadu karkan. Chay gobernador tukuy chay llaktapa punkunkunapi guardiyakunata churarkan apiwanakunapa. ³³Chaypina chay llakta pirkanpa ventananmanta wawkinikuna suk atun sestupi churawashpa urayachiwarkansapa. Chashna urayachiwaptinkuna chay sinchi gobernadorimanta kishpirkani.

**Jesukristu Pabluta
muskuyninpushina
sieluman pusharkan.**

12 ¹Mana allichu kanman ashwanta alabanakunaynipa. Mana alli kaptinpush *Jesukristu muskuyninipishina kawachiwashkanta willaykichi. ²Ñami chunka chusku watana muskuyninipishina Tata Dios sieluman pushawarkan paypa

kawsananta riksichiwak. Mana yachanichu kuerpuntinchu manachu sieluman rishkaynita. Tata Diosllami yachan. ³Kashkan willaykichi. Tata Diosllami yachan kuerpuntinchu manachu sieluman rishkaynita. Ñuka mana yachanichu. ⁴Tata Dios sieluman pushawaptin pakallalla mana ni pi uyarishkan rimanakunata uyarirkani. Tata Dios chay uyarishkayni rimanakunata mana munanchu parlachikunaynipa.

⁵Ñuka sukaman kushikuni Tata Dios kawsanan sieluta kawachiwashkanrayku. Chashna kushikushpaynipish mana chaykunata kawashkayniraykuchu alabanakuni. Sukaman sufrishkayniraykulla alabanakusha tukuy runakuna yachanankunapa Tata Dios yanapawashkanta. ⁶Chashna alabanakunayashpaynipish mana llullatachu rimayman. Chay rimanayni mana llulla kaptinpih manami kikinimantachu alabanakuni. Mana munanichu kankuna sukaman alabawanaykichipa sielupi Tata Diospa kawsananta kawashkaynirayku. Munani allita rurashpa kawsashpayni allita yachachikuptini rimanaykichipa alli runa kanaynita.

⁷Muskuyninipishina sielupi kaptini Tata Dios chay almiranakunata kawachiwashkanrayku alabanakuyman karkan. Chayrayku Tata Dios munarkan kuerpuynipi *Satanas sukaman nanaykunata kuwananpa ama alabanakunaynipa. ⁸Kimsa kutina Señorninchi Jesukristuta roygarkani kay nanayninita kichuwananpa. ⁹Chashna roygaptini payka willawashka: “Ñuka kanta kuyashpa yanapaptini atipanki kushikuypurulla kawsayta. Chashna sukaman sufrishpayki mana nima laya atipak kaptiki ñuka sukaman yanapayki.”

Chashna Jesukristu willawaptin ñuka sufrishpaynipish kushikuni tukuy

runakuna yachanankunapa Jesukristu sukaman yanapawananta. ¹⁰Chaymanta rikchak layapi Jesukristurayku sufrishpaynipish kushikunilla pay yanapawaptin. Ñuka unku kashpaynipish suk runakuna sufrichiwaptinkunapish chikniwashpa kaparichiwaptinkunapish rikchak laya illawaptinpih kushikushpalla kawsani. Mana nimata rurayta atipak mallinakushpayni allita yachani Jesukristu yanapawaptin tukuy layata atipanaynita rurayta.

**Pablu llakirkan Korinto llaktapi
Jesukristuta kreyik runakuna mana
allita ruraptinkuna.**

¹¹Ichará yuyankichi ñuka mana atipanaynita allita yachachikuyta. Allita yachankichiman karkan ñuka chay llullachishuknikichi runakunamanta ashwan alli yachachikuk kanaynita. Chayta yachaykashpaykichipish mana alabawashkankichichu. Chayrayku dementoshina tukushpa alabanakushkani. ¹²Tata Dios yanapawaptin kankunawan kashpayni mana killakushpa nima shaykushpa rikchak laya almiranakunata rurarkani. Chaykunata ruraptini yacharkankichi Jesukristu kachamuwashkanta paypa rimananta yachachikunaynipa. ¹³Chayrayku tapuykichi: ¿Imapatí kunanka yuyawaykankichi? Kankunawan kashpayni mana nimata mañarkaykichichu sukkunata mañashkaynishina. ¿Kankunata mana nimata mañashkayniraykuchu rimawaykankichi? Chashna kaptinka kay mana alli rurashkaynimanta perdonawaychi.

¹⁴Ñami rinayaykanina kimsaynin kutina kankunata pasyaynikichi. Kawaknikichi rishpayni yachachinaykichi. Manami munanichu nimata mañaynikichita. Mana nima tiyapushuknikichita munanichu. Ñukaka iden tataykichishinami kani. ¿Manachu suk

tata sukaman trabajanan tiyan wambrankunata allita wiwananpa? Chayrayku wambraynikunashina kaptikichi mana munanichu sirviwanaykichipa. ¹⁵Chashna tataykichishina kashpayni sukaman kushikushpa tukuy tiyapananta kankunata yanapashpayni tukuchasha. Sukaman trabajasha kankunata kuyashpa yanapanaynipa. Kankunata ashwanta kuyaptini ¿imapatí kankuna manana ñawpashinana kuyawankichi?

¹⁶Kankunawan kashpayni mana nimata mañashkaykichichu. Chayta yachaptikichipish sukkuna yuyawan-sapa llullachishpayni allinikichipa nishpa tiyapushunaykichita mañashkaynita. ¹⁷¿Yuyankichichu kankunaman chay wawkinchikunata kachashpayni willashkaynita kullkikichita ñukapa apamunankunapa? Manami chayrayku-chu kachashkanisapa.

¹⁸Wawkini Titota sukaman roygarkani pasyashuknikichi rinanpa. Paywan tantallata kacharkani suk wawkinchikunata. ¿Ariya Titochu llullachishushkankichi? Manami. Titowan ñuka allita yachachirkaykichi. Tata Dios ishkantinkunata yanapawaptinkuna allita rurashpa kawsashkanisapa. Chashna kaykaptin ¿imapatí mana alli kanaynita yuyawaykankichi? ¹⁹Ichará yuyankichi allipi tukushpa kay kartata killkanaynikunata. Mana chashnachu. Tata Diospa munananllata rurashpa kay kartata killkashkani.

Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Jesukristuwan tantalla kawsashpayni killkashkaykichi kankunata yanapanaynipasapa ashwan ashwanta payta kreyishpa kawsanaykichipa.

²⁰Manchakuni pasyankikichi rishpayni tariynikichita mana munashkayni layata rurashpa kawsaykaptikichi. Ichara kankunapi chayaptini kawawan-

kichiman mana munawanaykichi layata. Manchakuni sukwan sukwan yuyanakushpa kawsaykanaykichita. Ichara chikanpa tiyapunanta munashpa piñanakushpa sukpish sukpish kikikichillapa munashpa kawsaykankichiman. Ichara chikninakushpa ayninakushpa alabanakushpa mana entiendinakushpa kawsaykankichiman.

²¹Manchakuni kankunapi chayaptini mana alli rurankichiman mana wanaptikichi. Ichara uchallikushpaykichira chikan warmiwan kawsaykankichiman. Ichara mana allita yuyashpaykichira mana allita rurashpaykichira kawsaykankichiman. Chashna mana allita ruraptikichika sukaman llakishpa wakasha. Chaymanta Tata Diospa ñawpakninpi kankunarayku pinkakusha.

Kartanta tukuchashpa Pablu wawkinunata consejansapa.

13 ¹Ñami willashkaykichina kashkan rinaynita pasyankikichi. Kaywan kimsaynin kutina llaktaykichiman risha. Tata Dios rimanampi willawanchisapa: “Ishkay kimsa runakuna suk runata chatakuptinkunara chayrak chay uchayuk runata kastiganaykichi tiyan.” ²Chashna Tata Dios rimaptin ñuka kankunamanta karupi kashpaynipish tukuy chay uchayuk runakunata tukuy kankunatapish willaykichi: Chay ishkaynin kuti rishkayni tiempu chay mana alli rurashkaykichirayku piñayarkaykichi wanaykichipa. Kunanka kankunaman kashkan rishpayni sinchita piñakushpayni sinchita kastigashkaykichi.

³Kankuna mana kreyiwashpa yachanayankichi *Jesukristu yachachikunaynipa kachamuwashkachu manachu nishpa. Jesukristu sukaman tukuy layata atipak kashpa chay

uchankunamanta mana wanak runakunata sukaman kastigankasapa. Chaypira yachankichi Jesukristu kachamuwashkanta. ⁴Ariya Jesukristu kruspi wañurkan iden mana nimata atipak runashina. Chaymanta Tata Dios tukuy laya atipak kashpa payta kawsachimurkan. Ñukaykunapish kikinikunalla mana nima atipak runakuna kanisapa. Chayrayku Jesukristuwan tantalla kawsaptinikuna Tata Dios sukaman yanapawansapa atipanaynikunapa kankunata allita yanapayta.

⁵Tukuy kankuna kikikichi allita yuyanakuychi allitachu manachu Jesukristuta kreyishpa kawsaykankichi nishpa. Allita kreyishpa kawsashpaykichika yachankichina pay kankunapi kawsananta. Mana Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichika manami paywanchu kawsaykankichi. ⁶Allita yachani kankuna riksiwanaykichita mana llullakushpa Jesukristupa rimananta yachachikuykanaynikunata.

⁷Tata Diosta sukaman roygani mana kankunata kastigaptinikunapish allillata rurashpa kawsanaykichipa. Mana munanichu kankunata kastigaynikichita kawachinaynipasapa Jesukristu kachamuwashkanta. Ñukapa mana nimananchu kankuna yuyawaptikichi mana alli yachachikuk kanaynita. Yuyawaptikichipish munani allillata rurashpa kawsanaykichipa. ⁸Chashna suk runakuna yuyawaptinkunapish Tata

Diospa rimananllata kuskata yachachikunaynikuna tiyan. Manami llullatachu yachachikunisapa. ⁹Sukaman kushikunisapa Jesukristuta allita kreyishpa kawsaptikichi. Kankuna allita Jesukristuta kreyiptikichi mana kastigashkaykichinachu. Chayrayku Tata Diosta sukaman royanisapa allillata rurashpa kawsanaykichipa.

¹⁰Manara pasyaknikichi rishpaynira karullamanta kay kartata killkaykaykichi ama kankunapi chayashpayni piñayanaynipasapa. Señorninchi Jesukristu kachamuwashka kankunata yachachinaynipasapa. Mana munanichu kankunapi chayashpa sukta sukta sukaman kastigaynikichita.

¹¹Wawkinikuna, paninikuna, kay kartaynita tukuchaykani. Kushikushpalla kawsaychi. Allillata rurashpa kawsaychi. Sukwan sukwan animuchinakushpa kuyanakushpa allita kawsaychi. Kuyawakninchi kushichiwakninchi Tata Dioska kankunawanmi kawsanka. ¹²Sukwan sukwan kuyanakushpa rimachinakuychi. ¹³Tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikuna tukuy kankunata rimachishunkichi.

¹⁴Señorninchi Jesukristu yanapashuchunnikichi. Tata Dios kuyashuchunnikichi. Tata Diospa Espiritun kankunawan kawsachun.

Ñuka Pablu chayllata killkashkaykichi.

GALATAS

PABLU GALASIA PARTIPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu Galasia partipi
wawinkunata paninkunata
rimachin.**

1 ^{1,2}Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñuka Pablu Galasia partipi *Jesukristuta kreyikmasinikunata rimachiykichi. Tukuy kaypi wawkinikunawan tantalla kay kartata killkaykisapa. Jesukristu kawsachimuk Tatan Dioswan ñukata kachamuwashka rimananta yachachikunaynipa. Manami runakunachu kachamuwashka.

³Munani Tatanchi Dios Jesukristuwan tantalla kankunata kuyashushpaykichi kushichishunaykichipa. ⁴Jesukristuka kikin munashpa Tatanchi Diospa munananta rurashpa wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Payka yanapawanchisapa amana ñawpashina sukaman mana allita rurashpalla kawsananchikunapa. ⁵Tata Dios sukaman allima kaptin akuychi mana tokuyniyukta kushichiy-pachi.

**Tata Dios salvawananchikuna
rimanan suklalla tiyan.**

⁶Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi kayashushkankichi paypa wambran-

kuna kanaykichipa. Chashna kayashup-tikichipish paymanta utka ashushpayki-chi chikan laya yachachikunata kreyiykankichi. Mana yachanichu imapami ashushkankichi nishpa.

⁷Jesukristulla salvawananchisapa. Chayllata yachachikunisapa. Manami chikan salvawakninchi tiyanchu. Mana alli yachachikuk runakuna mana kuskata yachachikushpa pantachichi-shuykankichi. Paykunaka manami Jesukristu salvawananchikunatachu yachachikunsapa.

⁸Chashna ñukaykunapa yachachish-kaynikunamanta chikan layata yachachikuptinkuna Tata Dios kastigan-kasapa. Mana allita yachachikuptiniku-naka Tata Dios ñukaykunatapish kastigawanmansapa. Suk *angel sielumanta shamushpa chikan layata yachachishuptikichika Tata Dios paytapish kastiganman.

⁹Allita willashkaynikunashina kashkan chayllata willaykichi. Jesukristullata kreyishpa kawsaptikichi Tata Dios perdonashunkichi. Chay alli yachachi-kushkaynita kreyishkankichi. Maykan runa chikan layata yachachishuptiki-chika Tata Dioska payta kastiganka.

¹⁰Ñukaka sukaman munani Tata Dios willawanapa alli yachachikuk

kanaynita. Mana maskanichu runakuna alabawanankunapa. Runakuna alabawanankunapa maskashpaynika manami Jesukristupa munanantachu rurayman.

**Tata Dios Pabluta aklarkan
yachachikuk kananpa.**

¹¹Wawkinikuna, paninikuna, allita willaykichi. Ñukaka Jesukristu salvawananchikunata allita yachachikuni. Manami runakunapa yuyaynikunatachu yachachikuni. ¹²Jesukristu kikin yachachiwarkan salvawananchikunata. Manami ni pi Jesukristupa rimananta yachachiwashkachu.

¹³Kankuna yachankichi ñawpa tiempu *judiyumasinikunapa yachachikunanta katishkaynita. Chayta katishpayni tukuy maypi Jesukristuta kreyik runakunata sukaman padesichishpa wañuchinayarkanisapa. ¹⁴Tukuy wiñakmasinikunamanta ashwan allita judiyukunapa yachachikunankunata katirkani. Ñukaka ñawpa awiluynikunapa yachachikunankunata paykunamanta ashwan allita kasushpa kawsarkani.

¹⁵Chaymanta manarapish nasiptinira Tata Dios sukaman kuyawashpa kikin munashpa akllawarkan paypa wambran kanaynipa. ¹⁶Tata Dios wambran Jesukristuta riksichiwashpa willawarkan mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa Jesukristu salvanankunata. Chayta willawaptin mana ni pita roygashkanichu yachachiwananpa. ¹⁷Nima Jerusalem llaktaman ñukamanta ñawpakta Jesukristupa yachachikukkunaman rirkanichu roygak yachachiwanankunapa. Utkakushpa Arabia partiman rirkani. Chaymanta Damasko llaktaman kutirkani.

¹⁸Chaymanta kimsa wata washa Jerusalemman rirkani Pedruwan parlak. Paywan karkani chunka pichka diyallata. ¹⁹Chaypi kashpayni Señorninchi Jesukristupa wawkin Santiagowan-

pish parlarkani. Mana sukunawan parlarkanichu.

²⁰Tata Dios yachan tukuy kay killkashkayni mana llulla kananta. ²¹Chaymanta Jerusalemanta llukshishpayni Siria partiman Silisia partiman rirkani. ²²Chayrayku Judea partipi Jesukristuta kreyikkuna manara riksiwarkansaparchu. ²³Mana riksiwashpankunapish sukkuna ñukapa rimaptinkuna uyarikansapa: “Chay padesichiwakninchi runa Jesukristupa yachachikunanta manana kulluchinayashpa yachachikuyan.” ²⁴Chayta uyarishpankuna Tata Diosta sukaman kuyashpa alabarkansapa.

**Pablu Jerusalemman riptin
yachachikukmasinkuna
chaskirkansapa.**

2 ¹Chaymanta chunka chusku wata washa wawkinchikuna Bernabewan kashkan Jerusalemman rirkani. Wawkinchi Titotapish pusharkani. ²Chayman rirkani Tata Dios willawaptin rinaynipa. Chaypi chayashpayni *Jesukristuta kreyikkunapa kamachikukninkunallawan tantanakurkani. Paykunataka entiendichirkanisapa mana *judiyu runakunata yachachinaynita Jesukristu salvawananchikunata.

Munarkani chay kamachikuk wawkinikuna almitiwanankunapa mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa ama trabajashkayni yankamanta kananpa. Chashna entiendichiptinikuna chay kamachikukmasinikunaka almitiwar-kansapa mana judiyukunata yachachinaynikunapa.

³Chashna almitiwashpankuna purikmasini Titota mana judiyu kaptin-pish mana apurarkansapachu señalachinakunanpa. ⁴Mana kuskata yachachikuk runakuna munarkansapa tukuy Jesukristuta kreyik runakuna señalachinakunankunapa. Chay runakuna llullakushpa wawkinchikunapi

tukushpankuna yachachirkansapa tukuy *Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsananchikunapa. ⁵Chayta yachachikuptinkuna mana nima layapi paykunataka kasunayarkanisapachu. Munarkanisapa kankuna allita Jesukristu-llata kreyishpa kawsanaykichipa.

⁶Chay kamachikuk wawkinikunaka yachashkaynimanta manami ashwanta-chu yachachiwarkansapa. Paykuna kamachikuk kaptinkunapish ñukapa mana nimananchu. Tata Dios yachan allita yachachikunaynita. ⁷Chay kamachikuk runakunaka allita yacharkansapa Tata Dios ñukata kachamuwashkanta mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa Jesukristu salvawananchikunata.

Tata Dios Pedruta kacharkan judiyu runakunata yachachinankunapa. ⁸Kikin Tata Dios Pedruta judiyu runakunaman kachashpa ñukatapish kachamuwashka mana judiyu runakunata yachachinayni-pasapa. ⁹Chayrayku chay alli munadu kamachikuk wawkinikuna Santiagowan Pedru Juanpish yacharkansapa Tata Dios kachamuwashkanta. Chayta yachashpankuna ñukata Bernabeta makinkunata kuwashpankuna almitiwarkansapa yachachikukmasinkuna kanaynikunapa. Willawarkansapa mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa paykuna judiyu runakunata yachachinankunapa.

¹⁰Chaykunata parlanakushpaynikuna willawarkansapa mana nimayuk runakunata yanapanaynikunapa. Ñukapish chashnalla yuyashkani paykunata yanapaysapallata.

Pablu Pedruta willarkan mana allita ruraykananta.

¹¹Chaymanta wawkini Pedru Antiokiya llaktaman riptin ñuka uyanpi willarkani mana alli ruraykananta.

¹²Chay Antiokiya llaktapi kashpa

Pedruka Jesukristuta kreyikmasinkunawan mana judiyukuna kaptinkunapish tantalla mikurkan. Chaypina Jerusalenmanta Santiago kachamushkan runakuna chayamushpankuna yacharkansapa Pedru mana judiyu runakunawan mikushkanta.

Chay Santiago kachashkan runakuna munarkansapa tukuy Jesukristuta kreyik runakuna Moisespa kamachikunankunata kasunankunapa. Chayrayku Pedruka mana judiyu wawkinunawan manana mikunayarkannachu chay runakuna chatanankunata manchashpa.

¹³Chaypina Pedru mana paykunawan mikuptyin kawashpana judiyumasinkunapish manana munarkansapanachu mana judiyu wawkinunawan mikuyta. Bernabepish manana paykunawan mikunayarkannachu. ¹⁴Chashna Pedru paykunawan manana mikunayashpana Jesukristu yachachikushkanta manana kasurkannachu.

Chayrayku ñukaka tukuy wawkinchikunapa ñawpakninkunapi Pedrutaka piñayashpa willarkani: “Kanka judiyu runa kaykashpayki mana judiyu wawkinchikunawan mikushpayki entiendichishkankisapa Tata Dios tukuy runakunata chaskinankunata. Chaymanta chay mana judiyu wawkinchikunamanta anchushpayki ñami entiendichiykankisapana Moisespa kamachikunankunata kasunankunapa. ¿Imapatí mana allita entiendichiykankisapa?”

Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dios salvawanchisapa judiyu runakunata mana judiyu runakunatapish.

¹⁵Wawkinikuna, paninikuna, ñukanchikunamanta sukkuna judiyu kastamanta nasidu kanisapa. Mana judiyu runakuna uchasapa kashpankuna

Moisespa kamachikunankunata mana kasunsapachu. Ñukaykuna mana paykunashinachu kanisapa. ¹⁶Judiyu runa kashpaynikunapish yachanisapa Jesukristullata kreyiptinchikuna Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunata. Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykuchu perdonawanchisapa. Chayrayku judiyu mana judiyu runakunapish Jesukristullata kreyinchisapa Tata Dios perdonawananchikunapa. Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykuchu Tata Dios perdonawanchisapa. Tata Dioska manami ni pita perdonankachu Moisespa kamachikunankunallata kasushkankunarayku.

¹⁷Ñukanchikuna Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna yachanchisapa Tata Dios perdonawananchikunata. Mana Moisespa kamachikunankunata kasuptinchikunachu Tata Dioska salvawanchisapa. Chashna manana Moisespa kamachikunankunata kasuptinchikuna chay llullakuk runakuna willawanchisapa uchallikuykananchikunata. Chashna kaptinka ¿Jesukristuchu uchallichiwanchisapa? Manami payka uchallichiwanchisapachu. ¹⁸Ñawpa yachachikurkani Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsananchikunapa. Chayta sakishpa kunanka yachachikuni Jesukristullata kreyiptinchikuna Tata Dios salvawananchikunata. Chaymanta kashkan Moisespa kamachikunankunata kasunanchikunata yachachikushpaynika uchallikuykayman.

¹⁹Moisespa kamachikunankunata mana allita kasuyta atipashpanchikuna yachanchisapa uchasapa kananchikunata. Jesukristuta kreyishpara atipanchisapa Tata Diosta kushichishpa kawsayta.

²⁰Jesukristu kruspi chakatadu kaptin ñukanchikunapish payta kreyishpanchikuna paywan tantalla chakatadushina kanchisapa. Chayrayku payka ñukanchikunapi kawsashpa yanapawanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Chayrayku kay allpapira kawsashpanchikunara Tata Diospa wambranta kreyishpa kawsanchisapa. Payka sukama kuyawashpanchikuna wañurkan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunapa.

²¹Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunarayku Tata Dios perdonawaptinchikunaka Jesukristu yankamanta wañunman karkan. Tata Dios kuyawananchikunata ama kawaypachichu mana nimatashina.

Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dios Espiritunta kuwanchisapa.

3 ¹Chay Galasiapi wawkinikuna, paninikuna, ñukaykuna allita yachachishkaykichi *Jesukristu kruspi wañushkanta perdonawananchikunapa. ¿Ariya mana alli yuyayukchu kankichi? ¿Piti llullachishushkankichi Jesukristuta kreyishkaykichimanta chikan layata yuyanaykichipa?

²May willawaychi. ¿Ariya *Moisespa kamachikunankunata kasushpallachu Tata Diospa Espiritunta chaskishkankichi? ¿Manachu Tata Diospa Espiritunta chaskishkankichi ñukaykuna yachachishkaynita kreyishpaykichi?

³Chashna yachachishkaynita kreyishpa Tata Diospa Espiritunta chaskishpaykichi kunanka ¿impatati yuyankichi kikikichilla Moisespa kamachikunankunata kasushpa Tata Dioswan kawsanaykichita? ⁴Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsaptikichi yankamanta Jesukristuta kreyishpa padeshkankichi. Mana munanichu sufrishkaykichi yankapa kananta.

⁵Jesukristupa yachachikunanta kreyishpa kawsaptikichi Tata Dioska Espiritunta kushushkankichi. Chaypina Espiritunka kankunapi almirana layata ruran. Manami Moisespa kamachikunankunata kasushkaykichiraykuchu Espirituntaka kushushkankichi.

⁶Ñawpa tiempupish Abraham kreyirkan Tata Dios salvananta. Chashna Abraham kreyiptin Tata Dioska willarkan uchanmanta perdonananta. ⁷Ñukanchikunapish kreyinanchikuna tiyan Tata Dios salvawananchikunata. Chashna kreyiptinchikuna iden Abrahamshina Tata Diospa wambran-kuna kanchisapa.

⁸Ñawpamantapacha Tata Dios yacharkan mana *judiyu runakunatapish perdonanankunata paykuna salvanankunata kreyiptinkuna. Tata Dios chayta yachashpa Abrahamta kay alli rimananta willarkan: “Salvanaynita kreyishkaykirayku ñuka kantashina tukuy llaktakunapi kreyikukmasikikunatapish yanapashasapa.”

⁹Abraham Tata Dios salvananta kreyiptin payka yanaparkan. Chashnashina tukuy Tata Dios salvakunankunata kreyikuk runakunatapish yanapansapa.

¹⁰Tata Diospa killkadun riman: “Maykan runa tukuy Moisespa kamachikunankunata mana allita kasuptin Tata Dios kastiganka.” Chayrayku yachanchisapa tukuy kamachikunankunata mana allita kasuptinchikunaka Tata Dios kastigawananchikunata. ¹¹Allita yachanchisapa mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykuchu Tata Dios perdonawananchikunata. Tata Diospa killkadunpi riman: “Kankuna Tata Diosta allita kreyishpaykichika paywan tantalla mana tukuyniyukta kawsankichi.” ¹²Moisespa kamachikunankunata allita kasushpa mana atipanchisapachu uchanchikuna-

manta salvanakuyta. Tata Diospa killkadunpi riman: “Kankuna tukuy Moisespa kamachikunankunata kasushpaykichira Tata Dioswan tantalla kawsankichi.”

¹³Moisespa kamachikunankunata mana tukuyta allita kasushpa kawsayta atipashpanchikuna wañunanchikuna tiyan. Chayrayku Jesukristuta iden uchasapa runashina ñukanchikunarayku kruspi chakatadu wañurkan. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dioska manana ñukanchikunata kastigawashunchisapanachu. Tata Diospa killkadunpi riman: “Suk runa sukaman mana allita ruraptinka payta wañuchishpa kaspipi chakatanaykichi tiyan.” ¹⁴Jesukristu tukuy mana judiyu runakunapish kruspi wañurkan. Chayrayku Tata Dios Abrahamtashina tukuy paykunatapish yanapansapa. Tata Dios willawashkanchishina Jesukristu wañushkanrayku tukuy payta kreyik runakunata Espiritunta kuwashunchisapa.

**Tata Dios kamachikunankunata
Moisesta kushpa mana
willarkanchu chaykunata
kasuptinchikuna
uchanchikunamanta
salvawananchikunata.**

¹⁵Wawkinikuna, paninikuna, suk ejempluta willaykichi. Paktuta rurashpanchikuna ishkantin paktu rurak runakuna firmanchi. Chashna firmashpanchi chay paktuta allita rurananchikuna tiyan. Mana ni pi michawanchimansapachu ama chay paktuta rurananchikunapa. Mana ni pi willawanchimansapachu chay paktuta mirachinanchikunapa nima chikan layata rurananchikunapa.

¹⁶Mash uyariwaychi. Suk paktuta rurananchikunashina ñawpa tiempu Tata Diospish awilunchikuna

Abrahamta willarkan yanapananta. Willarkan mirakninrayku tukuy runakunata yanapanankunapa. Mana willarkanchu aypa mirakninkunarayku tukuy runakunata yanapanankunapa. Tata Dios Abrahamta entiendichiyarkan paypa miraknin Jesukristurayku tukuy runakunata yanapanankunapa.

¹⁷Kaytami willaykichi. Tata Dios Abrahamwan suk paktuta rurarkan. Chay killkadu paktuta rurashkanmanta chusku pachak kimsa chunka wata washan Moiesta kamachikunankunata kurkan. Chashna kamachikunankunata kushpa manami chay paktuta chikan layatachu rurarkan. Manami ni pita willarkanchu Abrahamwan rurashkan paktu mana alli kananta. ¹⁸Tata Dioska kikin munashpa Abrahamta willarkan yanapananta. Manami willarkanchu kamachikunankunata kasushpa kawsashkanrayku yanapananta. Tata Dioska kikin munashpa iden Abrahamtashina ñukanchikunatapish yanapanawanchisapa. Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunarayku Tata Dios yanapawashpanchikunaka manana kikin munashpanachu yanapawanchimansapa.

¹⁹Chashna Tata Dios willashkanrayku-lla Abrahamta yanapashpa ¿imapatí Moiesta kamachikunankunata kurkan? Kamachikunankunata kurkan tukuy runakunata yachachinankunapa mana Tata Diosta kasuk runakuna kanankunata. Abrahamta willashkan miraknin Jesukristu shamunankaman chay kamachikunankunata kurkan. Tata Dioska *angelninkunata willarkansapa kamachikunankunata Moiesta kunankunapa. Chaymanta Moiseska angelkunamanta chaskishpa runakunata kurkansapa. ²⁰Chaykamanka Tata Dios Abrahamta yanapananta willashpa mana angelkunata nima suk runata

willarkanchu Abrahamta willanapa. Tata Dioska uya uya Abrahamta willarkan yanapananta.

**Moisespa kamachikunankuna
entiendichiwanchisapa
Jesukristullata kreyinanchikunapa.**

²¹Ichará kankuna yuyaykanchi Tata Dios kamachikunankunata kushpa yachachiwaykananchikunata Abrahamta willashkan manana alli kanantana. Manami chaytachu Tata Dioska yachachiwaykanchisapa. Ñukanchikuna tukuy kamachikunankunata mana kasuyta atipanchisapachu. Tukuy chaykunata kasushpa atipashpanchikunaka kikinichikunalla uchanchikunamanta salvanakuyta atipanchimansapa. ²²Tata Dios rimananpi willawananchikunashina mana atipanchisapachu kikinichikunalla salvanakuyta. Chayrayku Jesukristu salvawananchikunata kreyiptinchikuna Tata Dios salvawananchisapa. ²³Manara Jesukristu shamuptinra Tata Diospa kamachikunankuna tukuy runakunata yachachirkansapa mana alli rurak kanankunata. Chaymanta Jesukristu shamuptinna Tata Dios yachachiwanchisapa payllata kreyishpa kawsananchikunapa.

²⁴Moisespa kamachikunankuna wambrakunata yachachikshina Jesukristuman pushawanchisapa. Chaymanta Jesukristu shamuptinna payta kreyiptinchikuna Tata Dios uchanchikunamanta perdonawanchisapa. ²⁵Kunanka Jesukristullata kreyiptinchikuna Moisespa kamachikunankuna manana yachachiwanchisapanachu. ²⁶Kunanka Jesukristullata kreyishpanchikuna Tata Diospa wambrankunana kanchisapa.

²⁷Bawtisakushpanchikuna Jesukristuwan tantalla kawsanchisapa. Mushuk llachapa churakudushina kanchisapa

Jesukristu kawsashkanshina kawsanan-chikunapa. ²⁸Paywan kuyanakupha tantalla kawsaptinchikuna Tata Dioska judiyukunata mana judiyukunata rantidu mana rantidu runakunata ullkukunata warmikunata tukuyllata kuyawanchisapa. ²⁹Jesukristuta kreyish-kanchikunarayku Abrahampa mirakninishina kanchisapa. Tata Dios Abrahamta yanapashkanshina ñukanchikunatapish yanapawashunchisapa.

**Pabluka suk ejempluta
yachachikun.**

4 ¹Kunan suk ejempluta parlachiyki-chi. Suk runa wañuptin tukuy tiyapunan wambranpa kiparin. Wambran taksha kashpaka manara wasinpi atipanrachu kamachikuyta. Wiñanankaman iden wiwachushina kawsan. ²Chay wambra taksha kashpa tatan willashkan tiempukaman tatan sakishkankunata kuydak runata yachachik runata kasunan tiyan.

³Ñawpa tiempu ñukanchikunapish manara *Jesukristuta kreyishpara chay taksha wiwachu wambrashina karkan-chisapa. Chay wiwachu yachachikninkunata kasushpa kawsashkanshina ñukanchikunapish runakunapa amañanankunallata rurashpa kawsarkanchisapa. ⁴Chaymanta Tata Dios munashkan tiempu chayamuptin chaylla wambran Jesukristuta kachamuptin suk warmimanta nasirkan. Jesukristu *judiyu runa kashpa *Moisespa kamachikunankunata allita kasushpa kawsarkan. ⁵Jesukristu salvawashkanchisapa Tata Diospa wambrankuna kananchikunapa amana Moisespa kamachikunankunatana kasunanchikunapa. ⁶Chaymanta Tata Diospa wambrankuna kaptinchikuna paypa wambranpa Espiritunta kachamurkan ñukanchikunapish

kawsananpa. Payka yachachiwanchisapa Tata Diosta willayta: “Kanmi tatayni kanki.” ⁷Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna manana rantidu wiwachushinanachu kanchisapa. Paypa wambrankuna kashpanchikuna tukuy paypa tiyapunan ñukanchikunapa.

**Pabluka llakin Galasiapi
wawkinduna manana paypa
yachachikunanta kreyishpana
kawsaptinkuna.**

⁸Ñawpa tiempu kankuna manara Tata Diosta riksishpaykichira ruradu dioskunata kasushpa kawsarkankichi. ⁹Kunanka Tata Diosta riksiptinchi paypish riksishunkichi. Chashna Tata Dios riksishuptikichi ¿imapatí munankichi runakunapa amañanankunallata rurashpa kawsayta? ¹⁰Watan watan killan killan aypa fiestakunata rurashpaykichi yuyankichi Tata Diosta kushichiyanaykichita. ¹¹Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsap-tikichi llakishpa yuyani yankamanta sukaman yachachishkaynita.

¹²Wawkinikuna, paninikuna, kankuna ñawpa sukaman kuyawashpaykichi yanapawarkankichi. Chayrayku roygaykichi ñukashina amana Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsanaykichipa. ¹³Allita yachankichi unkudu kashkaynirayku kallarishkaynita Jesukristu salvawananchikunata yachachiynikichita. ¹⁴Unkudu kaykaptinipish munawarkankichilla. Suk *angeltashina kikin Jesukristutashina uyariwashpa mana washanchawashpa chaskiwarkankichi. ¹⁵Chay tiempu sukaman kuyawashpa yanapawanayashpaykichi ñawikichita kuwayta atipashpaykichika kuwankichiman karkan. ¿Imapatí kasuwashkaykichimanta kunan manana kuyawaykankichina? ¹⁶Allita kankunata yachachiptini ¿imapatí kunanka yuyankichi chikninaynita?

¹⁷Chay mana alli yachachikukkuna kuyashuknikichishina tukunsapa amana ñukata kasuwashpana kawsanaykichipa. Munansapa paykunallata sukaman kasunaykichipa. ¹⁸Alli kanman chay runakuna deverasta kuyashunaykichipa. Mana allichu yachachishunaykichipa ama ñukata kuyawanaykichipa. Ñuka kankunawan kaptini mana kankunawan kaptinipish kuyawanaykichi tiyan.

¹⁹Munanayni wambraynikuna, sukaman llakini yachachikunaynita manana kasushpa kawsaptikichina. Iden wawayanayak warmishina kankunarayku sukaman llakishpa sufriykani. Llakishpaynipish katisha yachachiyniki-chillapi Jesukristullata allita tukuy shunku kuyashpa pay kawsashkanshina kawsanaykichikaman.

²⁰Sukaman munayman kankunawan kayta allita yachachinaynipasapa. Kankunamanta karupi kashpayni mana yachanichu imashnami yanapaykichi-man nishpa.

Pablu suk ejempluta parlachikun.

²¹Mash uyariwaychi. Kankuna Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsanayashpaykichi ;manachu yachankichi imatami Moiseska killkarkan? ²²Chay killkadunpi riman: Abrahampa tiyapurkan ishkay wambrankuna. Suk karkan rantidu warmi Agarpa wawan. Suk karkan kikin warmin Sarapa wawan. Warmin Saraka mana rantiduchu karkan. ²³Chay rantidu warmi Agarpa wawan nasirkan tukuy wambrankuna nasinanshinalla. Chaymanta Tata Dioska Abrahamta willarkan warmin Sara vieja kaykashpapis wawayananta. Tata Dios willashkanshina Sara wawayarkan.

²⁴Chay ishkay warmikuna yuyachiwanchisapa Tata Dios ishkay laya

paktuta rurashpa yanapawananchikunata. Suk paktuta rurarkan Sinai urkupi. Chay Sinai urkupi ruradu paktu yuyachiwanchisapa Abrahampa rantidu warmin Agarta. Sinai urkupi Tata Dios kamachikunankunata Moisesa kurkan. Runakuna tukuy kamachikunankunata mana kasuptinkuna Tata Dioska kastigankasapa. Chayrayku tukuy Moisespa kamachikunankunata kasunayk runakuna rantidu runakunashinami kawsansapa.

²⁵Chay warmi Agarka yuyachiwanchisapa Arabia partipi Sinai urkuta. Chay Sinai urkuka yuyachiwanchisapa llakta Jerusalenta. Chay llaktapi kunankaman judiyu runakuna Moisespa kamachikunankunata kasushpa rantidu runakunashina kawsansapa.

²⁶Chaymanta ñukanchikuna Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna manana rantidu runakunashinanachu kawsanchisapa. Sielupu mushuk Jerusalen llaktaman rishunchisapa Tata Dioswan kawsananchikunapa.

²⁷Tata Dios killkadunpi mana wawayak warmita willarkan:

“Kan mana niman suk wawayuk warmi kashpaykipish kushikuy-lla.

Mana wawayay nanayta mallishpaykipish kushikushpayki kapariy. Kusayki sakishushka kaptinipish chay kusayuk warmimanta ashwan aypa miraknikikuna tiyanka.”

²⁸Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios Abrahamta aypa mirakninkuna tiyananpa willashkanrayku ñukanchikuna iden Sarapa wawan Isakshina kanchisapa.

²⁹Tata Dios yanapaptin Saraka wawan Isakta wawayarkan. Chaymanta Agarpa wawan Ismael Sarapa wawan Isakta chiknirkan. Kunanpish Moisespa

kamachikunankunata kasuk runakuna ñukanchikunata pish chikniwanchisapa.

³⁰Tata Diospa rimananka kashna willawanchisapa: Tata Dios Abrahamta willarkan: “Chay rantidu warmikita wawantinta karkuy ama Sarapa wawanwan tiyapushuknikita patumanakunanpa.”

³¹Wawkinikuna, paninikuna, chashna Tata Dios rimaptin yachanchisapa Jesukristullata kreyishpa kawsashpanchikuna Sarapa wawanshina Tata Diospa wambrankuna kananchikunata. Mana Agarpa wawanshinachu kanchisapa.

**Pablu yachachikun Jesukristuta
allita kreyishpa
kawsananchikunapa.**

5 ¹Ñukanchikuna *Jesukristuta kreyiptinchikuna payka yanapawanchisapa amana kikinichikunallapa munananchikunata rurashpa kawsananchikunapana. Chayrayku amana rantidu runakunashina *Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsaychinachu.

²Mash uyariwaychi. Ñuka Pablu allita willaykaykichi ama señalachinakuyta munanaykichipa. Chashna señalachinakushpaykichika yankapa Jesukristuta kreyishkankichi.

³Kashkan willaykichi. Kankuna señalachinakushpaykichika tukuy Moisespa kamachikunankunata kasushpalla kawsanaykichi tiyan.

⁴Kankuna Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsashpaykichi rimankichi chayta kasushkaykichirayku Tata Dios perdonashunaykichita. Manana Jesukristuta kreyishpanachu kawsaykankichi. Manana munankichinachu Tata Dios kuyashushpaykichi salvashunaykichita.

⁵Ñukanchikuna Tata Diospa Espiritunwan kawsashpanchikuna Jesukristuta

kreyishpa kawsashpanchikuna yachanchisapa Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunata. ⁶Jesukristunwan kuyanakushpa kawsaptinchikuna mana nimananchu señaladu mana señaladu kaptinchikunapish. Jesukristullata kreyishpa kawsananchikuna tiyan. Payllata kreyishpanchikuna sukwan sukwan kuyanakushpa kawsashunchisapa.

⁷Ñawpaka kankuna Jesukristuta allita kasushpa kawsaykashkankichi. ¿Imapatí kunanka chay llullachishuknikichi runakunata kreyishpaykichi manana alli yachachikunaynitaka kasunkichina?

⁸Chay llullachishuknikichi runakuna mana kayashuknikichi Tata Diospa rimanantachu yachachishunkichi. ⁹Chay runakunata kasuptikichi tipimanta tipimanta ashwanta llullachishunkichi. ¹⁰Ñukaka yachani Tata Dios yanapashunaykichita kashkan Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. Pipish kaptin Tata Dioska chay llullachishuknikichi runakunata kastigankasapa.

¹¹Wawkinikuna, paninikuna, chay runakunaka llullachishushpaykichi willashunkichi ñuka yachachikunaynitaka señaladu kaptinchikunara Tata Dios perdonawananchikunata. Manami chashnachu yachachikuni. Chashna yachachikuptinika chay runakunaka manana sufrichiwanmansapanachu. Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata Dios perdonawananchikunata yachachikuni. Chayrayku chikniwaykansapa.

¹²Ñukaka munayman chay llullachishuknikichi runakuna kapachinakunankunapa.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchisapa. Chayrayku amana kikikichipa munanaykichikunallata rurashpanachu kawsaychi. Sukwan sukwan yanapana-kushpa kuyanakushpa kawsaychi.

¹⁴Tata Dios killkadunpi riman: “Kankuna kikikichilla kuyanakunaykichishina runamasikichita kuyashpa kawsaychi.” Chashna runamasikichita kuyashpa kawsashpaykichi tukuy Tata Dios kamachikunankunata kasuykanchi. ¹⁵Chikinakushpa piñanakushpa kawsashpaykichika kikikichilla wakllichinakunkichi.

Allita Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsananchikuna tiyan.

¹⁶Chayrayku wawkinikuna, paninikuna, willaykichi: Tata Diospa Espiritunta allita kasushpa kawsaychi. Amana kikikichillapa munanaykichita rurashpanachu kawsaychi. ¹⁷Kikinchi-kunapa munananchikunata rurashpa kawsashpanchikunaka mana atipanchisapachu Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsayta. Allita rurayta munashpanchikunapish mana atipanchisapachu. Chaymanta Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchikunaka manana kikinchi-kunapa munananchikunata rurashpanachu kawsanchisapa. Tata Diospa Espiritun yanapawap-tinchikunara atipanchisapa allita rurayta. ¹⁸Tata Diospa Espiritun yachachiwaptinchikunaka Tata Diosllata kasushpa kawsanchisapa. Manana Moisespa kamachikunankunata kasushpanachu kawsanchisapa.

¹⁹Chaymanta mana Tata Diosta kasunayak runakuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa chikan warmiwan uchallikunsapa. Sukaman munansapa millanapa laya mana allikunallata rurashpa kawsayta. ²⁰Ruradu dioskunata kuyansapa. Ñakakunsapa. Chikinakushpa ayninakushpa makanakushpa kawsansapa. Suk runakunapa imankuna tiyap-tin paykunapish munansapa tiyapunankunapa. Kunanlla rabyansapa. Kikinkunalla

alli kananta yuyashpa ashunakunsapa. Paykunapuralla yuyanakunsapa alli yuyayuk kanankunata. ²¹Maykanpa tiyapunanta kichunayansapa. Machashpa kawsansapa. Mikuyllata yuyashpa kawsansapa. Tukuy chay layakunallata rurashpa kawsansapa. Ñawpata willashkaykichi. Kunan kashkan willaykichi. Mana allita rurashpa kawsak runakuna mana atipankasapachu Tata Diospa mandunpi kawsayta.

²²Chaymanta Tata Diospa Espiritunta yanapawaptinchikuna atipanchisapa sukwan sukwan kuyanakushpa kushikushpa mana turbakushpalla mana piñakushpa kawsayta. Atipanchisapa rimashkanchikunata rurayta. ²³Atipanchisapa mana kreyinakushpa mana kikinchi-kunapa munananchikunata rurashpa kawsayta. Chashna allita rurashpa kawsaptinchikuna manami ni pi rimankachu mana allita rurashpa kawsananchikunata.

²⁴Jesukristu mana kikinpa munanankunallata rurashpa kruspi chakatadu wañurkan. Nukanchikunapish payshina manana kikinchi-kunapa munananchikunata rurashpanachu kawsashunchisapa. Manana munanchisapanachu mana allikunata rurashpa kawsayta. ²⁵Kunanka Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna akuychi yachachiwananchikunata ashwanta kasushpa kawsaypachi. ²⁶Ama kikinchi-kunalla kreyinakushpachu kawsaypachi. Ama sukpa sukpa tiyapunanta munaypachichu. Ama sukwan sukwan chikinakushpa nima ayninakushpa kawsaypachichu.

Sukwan sukwan yanapanakushpa kawsaypachi.

6 ¹Wawkinikuna, paninikuna, ichara suk wawkinchi suk paninchi mana allita ruranman. Kankuna allita

*Jesukristuta kreyishpaykichi chay mana allita rurak wawkinchita paninchita yanapaychi amana mana allita rurananpana. Kuyashpalla allillapi yanapaychi. Allita yuyaychi ichara suknin diya kankunapish munankichiman uchallikuyta. ²Wawkinchi paninchi mana allita ruraptinkuna kankuna yanapashpa allillapi willashpa animuchiychi allita rurashpa kawsanakunapa. Chashna animuchishpaykichi Jesukristupa munananta ruraykankichi.

³Kankuna mana alli yachak kashpa sukaman alli yachak kanaykichita yuyanakushpaykichika kikikichilla llullachinakuykankichi. ⁴Tukuy runakuna kikinchikuna yuyanakunanchikuna tiyan allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. Allita rurashpanchikunara kushikushunchisapa. Chayrayku ama ni pita yuyaypachichu. ⁵Kikinchikunapa mana alli rurashkanchikunata yuyananchikuna tiyan.

⁶Jesukristupa rimananta yachachiwakinchikunata tukuy laya tiyawakninchikunawan yanapananchikuna tiyan.

⁷Ama kikikichilla llullachinakuychichu. Mana ni pi Tata Diostaka atipanmanchu llullachiyta. Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata kastigankasapa. Suk muruta tarpushpanchi chay laya murullata pallanchi.

⁸Mana alli murukunata tarpushpanchikuna mana alli wayukunallata pallanchikuna Tata Dios kastigawashunchisapa. Chaymanta alli murukunata tarpushpanchikuna alli wayukunata pallashunchisapa. Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchikuna mana tukuy niyukta kushikushpa Tata Dioswan kawsashunchisapa.

⁹Chayrayku ama shaykuypachichu allita rurashpa kawsayta. Suk tiempuka-

man Tata Dioska sukaman allita kushichiwashunchisapa mana shaykup-tinchikuna allita rurayta. ¹⁰Chayrayku atipashpanchikuna tukuy runamasinchikunata tiyawakninchikunawan yanapaypachi. Jesukristuta kreyikmasinchikunata ashwan allita yanapaypachi.

Pablu wawkinkunata rimachishpa kay kartata tukuchan.

¹¹Mash kawaychi. Kikini makiniwan killkashpa atun letrakunata rurashpa kay kartata tukuchaykani.

¹²Chay señalachinakunaykichipa munak runakuna munansapa tukuy runakuna paykunallata kuyanankunapa. Mana munansapachu Jesukristu kruspi wañushkanta yachachikuptinkuna *judiyumasinkuna chiknishpa padesichinankunapa.

¹³Munansapa señaladu kanaykichipa tukuy runakuna yachanankunapa paykuna yachachikushkankunarayku señaladu kanaykichita. *Moisespa kamachikunankunata yachachishushpaykichipish kikinkuna mana tukuytachu kasunsapa.

¹⁴Ñukaka mana paykunashinachu alabanakunayani. Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata Dios perdonawananchikunallata yachachikuni. Chayllata yachachikushpayni kay allpapi kawsak runakunapa yachachikunankunata manana munaninachu kasuyta. Chashna kaptin chay alabanakuk runakuna ñukapa yachachikunaynita mana munansapachu kasuyta.

¹⁵Tata Dios perdonawaptinchikuna mushuk layata rurashpa kawsanchisapa. Mana nimananchu señaladu mana señaladu kaptinchikuna. ¹⁶Kankuna yachachikunaynita allita kasushpa kawsashpaykichi Tata Diospa wambrankuna kankichi. Chayrayku Tata Dios kuyashushpaykichi kushichishunkichi.

¹⁷Jesukristuta kreyishpa kawsashkayni-rayku chikniwak runakuna sukaman

makawashka kaptinkuna kuerpuynipi aypa igakuna tiyan. Chaykunata kawashpa tukuy runakuna yachansapa Jesukristuta kreyishpa kawsanaynita. Chayrayku mana munanichu ni pi yachachikushkaynirayku washanchawanankunata.

¹⁸Wawkinikuna, paninikuna, munani Jesukristu tukuy kankunata sukaman kuyashushpaykichi yanapashunaykichi.

Ñuka Pablu chayllata killkashkaykichi.

EFESIOS

PABLU EFESO LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu Efeso llaktapi wawkinkunata
paninkunata rimachinsapa.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios munaptin *Jesukristu ñuka Pabluta kachamuwashka rimananta yachachikunaynipa. Kankunata Efeso llaktapi Jesukristuta allita kreyishpa kawsakkunata kay kartata killkaykaykichi. ²Tatanchi Diosta Señorninchi Jesukristuta roygani kuyashushpaykichi kushichishunaykichi-pa.

**Tata Dios sukaman allimata
yanapawanchisapa.**

³Señorninchi Jesukristupa Tatan Diosta akuychi alabaypachi. Jesukristuwan tantalla kawsaptinchikuna sielupi kawsak Tata Dios kushichiwashpanchikuna kuyawashpanchikuna tukuy layapi sukaman yanapawanchisapa.

⁴Tata Dios manara kay allpata rurashpara ñukanchikunata kuyawashpanchikuna yuyarkan Jesukristuta kachamunanta paywan tantalla kawsananchikunapa. Akllawarkanchisapa payllata kasushpa allillata rurashpa kawsananchikunapa. ⁵Tata Dios kuyawashpanchikuna sukaman munarkan paypa wambrankuna kananchikunapa.

Chashna kuyawashpanchikuna wambran Jesukristuta kachamurkan wañunanpa Tata Dios yuyashkanshina wambrankuna kananchikunapa. ⁶Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna kuyadu wambran Jesukristuta kachamurkan yanapawananchikunapa. Chayrayku akuychi payta sukaman alabaypachi.

⁷Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna wambran Jesukristu yawarninta ichashkanrayku uchanchikunamanta perdonawashkanchisapa amana kastigawananchikunapa. ⁸Tata Dios tukuy layata yachak kashpa kuyawananchikunata entiendichiwashkanchisapa.

⁹Ñawpa tiempu Tata Dios manara ni pita yuyananta entiendichirkanrachu. Kunanka ñami yachachiwashkanchisapana wambran Jesukristu salvawakninchikuna kananta. ¹⁰Chaymanta Tata Dios munashkan tiempu chayamuptin tukuy sielupi kawsakkunata tukuy allpapi kawsakkunata tantanachiwashunchisapa Jesukristu tukuy layapi kamachikuk kanapa.

¹¹Ñawpamantapacha yuyashkanshina Tata Dioska akllawarkanchisapa wambran Jesukristuwan tantalla kawsananchikunapa. Kikinpa munananta rurashpa tukuy laya

willawashkanchikunata kuwashunchisapa. ¹²Tata Dios munananta rurarkan ñukaykuna ñawpamanta Jesukristuta kreyik kashpaynikuna payta alabanayni-nunapa yanapawashkankunarayku.

¹³Kankunapish Tata Diospa alli yachachikunanta uyarishpaykichi kreyirkankichi Jesukristu salvakunikichi kananta. Chayta kreyishpaykichi paywan tantalla kawsankichi. Kankunapi Tata Dios kachamunanpa rimashkan Espiritunka kawsan yachachishunaykichipa Tata Diospa wambrankuna kanaykichita. ¹⁴Tata Dios Espiritunta kuwashkanchisapa allita yachananchikunapa tukuy willawashkanchikunata kuwananchikunata. Paypa kawsanan sielupi chayashpanchikunara tukuy willawashkanchikunata chaskishunchisapa. Chayta yachashpanchikuna akuychi payta sukaman alabaypachi sukaman allima kaptin.

**Pablu Tata Diosta royan
wawkinkuna paninkuna
entiendinankunapa Tata Dios tukuy
laya atipak kananta.**

¹⁵Ñukaka yachani kankuna Señorninchi Jesukristuta kreyishpa tukuy kreyikmasinchikunata kuyashpa kawsanaykichita. ¹⁶Chayrayku Tata Diosta sukaman agradesishpa kankunapa roygashpalla kawsani. ¹⁷Señorninchi Jesukristupa Tatan Diosta sukaman allima kaptin roygani allita yachachishunaykichipa. Chashna Tata Dios yachachishuptikichi entiendinkichi sukaman allima kananta ashwan allita payta riksinaykichipa.

¹⁸Tata Diosta roygani yachachishunaykichipa sukaman allimata kayawashkanchikunata paywan tantalla kawsananchikunapa. Tata Diosta roygani yachanaykichipa suknan diya kawsanan sielupi tukuy paypa

wambrankunata sukaman allimata kushichiwananchikunata. ¹⁹Tata Diosta roygani yachanaykichipa sukaman layata atipak kashpa tukuy kreyikukkunata sukaman yanapawananchikunata. Payka mana tukuy niyukta sukaman tukuy laya atipakmi.

²⁰Tata Dios tukuy laya atipak kashpa wambran Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan. Payta kawsachimushpa kawsanan sielupi alli ladunpi tiyachirkan. ²¹Chaypi tiyachishpa payta willarkan mana tukuy niyukta tukuy patronkunata awtoridarkunata kamachikukkunata *angelkunata supaykunata tukuy laya tiyakta kamachinanpa.

²²Tata Dios Jesukristuta tukuy layata kushpa willarkan payna tukuy layapi kamachikunanpa. Willarkan Jesukristu tukuy kreyikukkunapa umanchikunashina kananpa payta allita kasunananchikunapa. ²³Jesukristu umanchikunashina kaptin paypa kuerpunshina kanchisapa. Payka ñukanchikunapi kawsan. Paylla rikchak layapi yanapawashpanchikuna kuydawanchisapa.

**Tata Dios kuyawashpanchikuna
salvawanchisapa.**

2 ¹Ñawpa tiempu kankuna mana allita rurashpa mana *Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichi mana yachashkankichichu paywan tantalla kawsayta. ²Jesukristuta mana kreyishpa kawsashpaykichi runakunallapa amañanankunata rurashpa kawsarkankichi. Kamachikuk supayta kasushpa kawsarkankichi. Chay supayka kay allpapi kamachikuk kashpa mana Tata Diosta kasunayak runakunata animuchinsapa mana allikunata ruranankunapa.

³Ñawpa tiempu mana alli rurak runakunashina ñukanchikunapish kawsarkanchisapa. Munananchikuna-

llata rurashpa kawsarkanchisapa. Nasishkanchikunamantapacha tukuy mana alli yuyayninchikunallata rurashpa kawsarkanchisapa. Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunatashina ñukanchikunatapish kastigawanchimansapa karkan. ⁴Chashna Tata Dios kastigawananchikuna kaptinpih sukaman kuyawashpanchikuna munarkan uchanchikunamanta perdonawayninchikunata. ⁵Ñukanchikuna mana Tata Dioswan kawsayta yachaptinchikuna payka sukaman kuyawashpanchikuna uchanchikunamanta perdonawashkanchisapa. Tata Dios Jesukristuta kawsachimushka kashpa ñukanchikunatapish yanapawanchisapa paywan tantalla kawsananchikunapa.

⁶Tata Dios sukaman atipak kashpa Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan. Chashnashina ñukanchikunatapish kawsachiwashpanchikuna sukaman atipachiwanchisapa Jesukristuwan tantalla tukuy layapi kamachikunanchikunapa. ⁷Tata Dios kamachikuyta atipachiwanchisapa shamunan tiempu tukuy kawsakkunata kawachinankunapa sukaman kuyawananchikunata. Tukuy pita kawachinkasapa Jesukristu wañushkanrayku salvawananchikunata.

⁸Tata Dios kuyawashpanchikuna perdonawashkanchisapa Jesukristuta kreyiptinchikuna. Ñukanchikuna allita rurashpanchikunapish mana atipanchisapachu salvanakuyta. Tata Dios kikin munashpa perdonawashkanchisapa. ⁹Tata Dios mana perdonawashkanchisapachu allita rurashkanchikunarayku. Chayrayku mana ni pi atipanchisapachu alabanakuyta. ¹⁰Jesukristuta kreyishkanchikunarayku Tata Dios atipachiwanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Ñawpamantapacha manara Jesukristuta kreyiptinchikunara Tata

Dios munarkan allita rurashpa kawsananchikunapa.

Jesukristu wañushkanrayku tukuy payta kreyikkuna suk familyalla kanchisapa.

¹¹*Judiyumasinikuna yuyanakunsapa kuchuchinakushpa señaladu kashpankuna Tata Diospa wambrankuna kanankunata. Kankuna mana judiyu runakuna kaptikichi judiyu runakuna washanchashushpaykichi willashunkichi mana señaladu kaptikichi mana Tata Diospa wambrankuna kanaykichita.

¹²Mash allita yuyaychi. Ñawpa tiempu kankuna manara Jesukristuta kreyishpara kawsarkankichi. Judiyu runakunawan chikninakushpa kawsarkankichi. Tata Dioska mana kankunawanchu paktuta rurarkan nima willashurkankichichu salvakuk shamunanta. Mana Tata Dioswanachu kawsarkankichi. Nima yacharkankichichu Tata Dios salvashunaykichita.

¹³Chaymanta Jesukristu yawarninta ichashpa wañushkanrayku Tata Dios kankunata paywan tantanachishushkankichi. Mana Jesukristuta kreyishkaykichimanta kunanka ñami paywan tanta tantalla kawsaykankichi.

¹⁴Jesukristu wañushkanrayku judiyu mana judiyu runakuna paywan kawsaptinchikuna Tata Dios yanapawanchisapa kushikuyipurulla kawsananchikunapa. Kushikuyipurulla kawsashpanchikuna suk familyalla kanchisapa. Manana chikninakushpanchikunanachu kawsanchisapa. ¹⁵Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios salvawanchisapa. Mana *Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykuchu salvawarkanchisapa. Jesukristu wañushkanrayku paywan tantalla kawsaptinchikuna ishkay familyamanta suk familyallata rurawashkanchisapa amana chikninakushpa kawsananchikunapa. ¹⁶Jesukristu kruspi wañushpa chay

ishkantin chikninakuk familyakunata atipachiwarkanchisapa Tata Dioswan allita kawsayta. Kunanka suk familyalla kashpanchikuna manana sukwan sukwan chikninakushpanachu kawsanchisapa.

¹⁷Kay allpaman Jesukristu shamurkan judiyu runakunata mana judiyu runakunatapish yachachiwananchikunapa sukwan sukwan kuyanakushpa kawsananchikunapa. ¹⁸Jesukristu washkanrayku Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna judiyu mana judiyu runakunapish atipanchisapa Tata Diosta kuyashpa kawsayta.

¹⁹Chayrayku kankuna mana judiyu runakuna Jesukristuta kreyishpaykichi judiyukunawan tantalla Tata Diospa wambrankuna kankichi. Jesukristuta kreyik runakunawan manana chikannachu kankichi. Tukuy ñukanchikuna suk familyallana kanchisapa.

²⁰Tukuy ñukanchikuna rumikunamanta ruradu *Tata Diospa wasinshina kanchisapa. Tata Diospa ñawpa rimananta yachachikuk runakunaka Jesukristupa disipulunkunaka chay wasi kimik rumikunashinami. Jesukristuka tukuy kimik rumikunamanta ashwan sinchi rumishinami. ²¹Jesukristuwan tantalla kawsaptinchikuna Tata Dios rurawaykanchisapa paypa wasinshina kananchikunapa. Tantanachiwaykanchisapa Jesukristullawan tantalla allita rurashpa kawsananchikunapa. ²²Jesukristuwan tantalla kawsashpanchikuna sukwan sukwan kuyanakushpa kawsanchisapa. Tata Diospa Espiritun ñukanchikunapi kawsaptin Tata Diospa kawsanan wasinshina kanchisapa.

**Tata Dios Pabluta kacharkan mana
judiyu runakunata
yachachinankunapa.**

3 ¹*Jesukristuta allita sirvishpa ñuka yachachikuni *judiyu mana judiyu runakuna suk familyalla kananchiku-

nata. Kankuna mana judiyu runakunata chayta yachachikushkaynirayku karselpi kani.

²Yachankichina Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi kachamuwashkanta kankuna mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa.

³Tata Dios ñawpa tiempu manara yachachikushkanta kunanka ñukata yachachiwashka. Chay yachachiwashkanta tipillata killkarkaykichi. ⁴Chay killkashkaynita leyishpaykichi yachankichi Jesukristu salvawananchikunata allita entiendinaynita. ⁵Ñawpa tiempu Tata Dioska manara ni pita allitarachu yuyayninta yachachirkan. Kunanka Tata Diospa Espiritunka chay alli yuyayninta tukuy Jesukristupa disipulunkunata tukuy alli yachachikuk runakunata ñami yachachiwashkasapana.

⁶Kunanka Tata Dios yachachiwashkanchisapa kankuna mana judiyu runakuna kashpaykichipish Jesukristuta kreyishpaykichi Tata Dioswan tantalla kawsaykanaykichita. Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi Jesukristuta kreyik judiyu runakunawan suk familyalla kankichi. Chayrayku Tata Dios judiyu runakuna yanapawanakunata willawashkantashina kankunatapish willashunkichi yanapashunaykichita.

⁷Tata Dios tukuy layata atipak kashpa ñukata sukaman kuyawashpa yanapawarkan chay alli yachachikunanta yachachikunaynina.

⁸Tukuy Jesukristuta kreyikmasinikunamanta ñuka yuyanakuni ashwan mana atipakshina kanaynita. Mana atipak kaykaptinipish Tata Dioska kachamuwashka mana yachaypa laya sukaman allima yachachikunanta mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa. ⁹Tata Dios tukuy layata rurashkanmantapacha yuyarkan mana

judiyu runakunatapish salvayta. Chashna yuyashpash manara ni pita willarkanrachu chay sukaman alli yuyananta. Kunan tiempu ñukata kachamuwarkan chay yuyananta yachachikunaynipa.

¹⁰Kunanka aypa judiyu runakuna aypa mana judiyu runakunapish tantalla Jesukristuta allita kreyishpa kawsaykanchisapa. Jesukristuta tantalla kreyiptinchikuna sielupi sinchi kamachikukuna sinchi awtoridarkuna kawawashpanchikuna yachankasapa Tata Dios sukaman tukuy layapi yachaysapa kananta.

¹¹Manara nima tiyapinra Tata Dioska yuyarkan Señorninchi Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimunanta tukuy payta kreyik runakunata salvanankunapa. ¹²Jesukristu wañushpa salvawashkanchikunarayku payta kreyishpanchikuna atipanchisapa kushikushpa mana manchakushpa Tata Diosta orashpa kuyashpa kawsayta. ¹³Chayrayku roygaykichi kankunata yachachishkaynirayku padesiptinipish mana shaykushpa Jesukristullata kreyishpa kawsanaykichipa. Kankunarayku padesinaynita yuyashpa ashwanta kushikushpa animuchinakyuchi.

**Pablu Tata Diosta royan tukuy
kreyikmasinkuna
entiendinankunapa Jesukristu
sukaman kuyanankunata.**

¹⁴Kankuna ashwanta animuchinakunaykichipa Tatanchikuna Diospa ñawpakninpi kunkurikushpa roygani yanapashunaykichipa. ¹⁵Paypa wambrankuna allpapi sielupi rimanchisapa Tatanchikuna kananta.

¹⁶Tatanchi Dios sukaman yachaysapa sukaman kuyakuk kaptin roygani paypa Espiritun sukaman yanapashunaykichipa. Roygani sinchichishunaykichipa allita Tata Dioswan kawsanaykichipa.

¹⁷Tata Diosta roygani yanapashunaykichipa mana shaykushpa ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. Chaypina sapichakuk kaspishina sinchi kashpaykichi ashwan ashwanta yachankichi Jesukristu sukaman kuyashunaykichita. ¹⁸Chayta yachashpaykichi tukuy kreyikumasikichiwan entiendinkichi tukuy layapi tukuy tiempu tukuy maypi kaptikichi Jesukristu sukaman kuyashunaykichita.

¹⁹Mana atipanchisapachu entiendiyta Jesukristu sukaman kuyawananchikunata. Mana entiendiyta atipashpanchikunapish Tata Diosta roygani ashwan ashwanta entiendichishunaykichipa ashwan allita Tata Dioswan kushikushpa kawsanaykichipa.

²⁰Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna royananchikunamanta ashwan allita yanapawanchisapa. Sukaman yachaysapa kashpa atipan tukuy yuyayninchikunamanta ashwanta yanapawayninchikunata. Chayrayku akuychi payta alabaypachi.

²¹Jesukristuta kreyik runakuna kashpanchikuna tukuy tiempu kushikushpa Tata Diosta mana tukuy niyukta alabananchikuna tiyan. Chashna kachun.

**Tata Diospa Espiritun
yanapawaptinchikuna suwan
sukwan kuyanakushpa
kawsashunchisapa.**

4 ¹Ñuka kay karselpi wichkadu kani
^{*}Jesukristu salvawananchikunata yachachikushkaynirayku. Karselpi kashpayni roygaykichi Tata Diospa aklladu kashpaykichi allita rurashpa kawsanaykichipa. ²Roygaykichi ama kikikichilla kreyinakushpa suwan suwan kuyanakushpa yanapanakushpa mana piñanakushpa kawsanaykichipa.

³Tata Diospa Espiritun yanapashuptiki-chi munaychi tantalla kushikushpa

yanapanakushpa kuyanakushpa kawsayta. ⁴Chashna kuyanakushpa kawsashpanchikuna suk kuerpushinalla kanchisapa. Tata Diospa Espiritun rikchak layapi yanapawashpanchikunapish payka suklallami. Chashnalla Tata Dioska tukuy ñukanchikunata akllawashkanchirayku shuyaykanchisapa paywan tantalla mana tukuyuniyukta kawsananchikunapa.

⁵Señorninchi Jesukristuka tukuy layapi kamachikukmi. Payllata kreyishpa kawsanchisapa. Payllata kreyishpa bawtisakushkanchisapa. ⁶Tata Dioska suklallami. Payllami Tatanchikuna. Paylla tukuy layapi allita kamachiwanchisapa. Yanapawanchisapa paypa munananta rurananchikunapa. Ñukanchikunapi kawsan.

⁷Jesukristu kikin munashpa tukuy ñukanchikunata sukkunata suk layata sukkunata suk layata atipachiwanchisapa sukwan sukwan yanapanakunanchikunapa. ⁸Tata Diospa killkadunpi rimananshina Jesukristu chiknik runakunata kallpachishpa sieluman kutirkan. Chayman kutishpa runakunata atipachirkansapa chikan layata chikan layata ruranankunapa.

⁹Tata Diospa killkadunpi rimashpa Jesukristu sieluman kutishkanta ¿imatati willawanchisapa? Willawanchisapa Jesukristu kay allpaman shamushkanta sieluman kashkan kutinanpa. ¹⁰Jesukristu shamushka kashpa Tata Diospa kawsanan sieluman kutirkan tukuy maypi kashpa tukuy layata kamachinanpa.

¹¹Chashna tukuy layata kamachishpa suk ñukanchikunata kachamuwashkanchisapa tukuy maypi yachachikuk rinanchikunapa. Sukkunata atipachiwanchisapa Tata Dios ruranayananta rimayta. Sukkunata atipachiwanchisapa tukuy mayta rishpa parlachikunanchikunapa Jesukristu salvawakninchikuna kananta. Sukkunata atipachiwanchisapa

Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuydashpa yachachinanchikunapa ashwan allita rurashpa kawsanankunapa.

¹²Jesukristu sukta sukta atipachiwanchisapa ashwan allita payta sirvinanchikunapa. Yanapawanchisapa sukwan sukwan animuchinakunanchikunapa Jesukristuta ashwan allita kreyishpa kawsananchikunapa.

¹³Akuychi animuchinakuypachi tantalla ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsananchikunapa. Chaypirami Tata Diospa wambran Jesukristuta ashwan allita riksishunchisapa. Sukwan sukwan yanapanakushpanchikuna Jesukristu kawsashkanshina allita rurashpa kawsashunchisapa.

¹⁴Chashna Jesukristu kawsashkanshina kawsashpanchikuna manana wambrakunashinanachu tukuy laya llullata kreyishunchisapa. Suk wambra mana entiendishpa mana kuskatara yuyashpa llullachikuk runakunata kunanlla kreyin. Ama munaypachichu llullakuk mana kуска yachachikuk runakunata kreyiyta.

¹⁵Jesukristu kamachiwakninchikuna kaptin ashwan ashwanta payllata kreyishpa kawsaypachi. Kuskata rimashpa sukwan sukwan kuyanakushpa kawsaypachi. ¹⁶Jesukristuta allita kreyishpa sukwan sukwan animuchinakushpa kawsashpanchikuna ashwan allita kuyanakushpa kawsashunchisapa. Jesukristu sukta sukta yanapawashpanchikuna tantanachiwanchisapa sukwan sukwan yanapanakushpa kawsananchikunapa. Chaypirami ashwan ashwanta yachashunchisapa allita kuyanakushpa kawsayta.

**Pablu yachachiwanchisapa
Jesukristuta allita kreyishpa
kawsananchikunapa.**

¹⁷Mana Jesukristuta kreyik runakuna kikinkunapa mana alli yuyayninkuna-

llata yuyashpa kawsansapa. Jesukristu ñukata kachamuwashka kaptin willaykichi: Amana chay runakunashina kawsaychinachu. ¹⁸Mana Jesukristuta kreyik runakuna sinchi shunku kashpankuna mana Tata Dioswan tantallachu kawsansapa. Mana Tata Diospa rimananta entiendishpa tutapishina kawsansapa. ¹⁹Sinchi shunku kashpankuna mana pinkakushpa tukuy mana allikunata munashpa rurayta ashwan ashwanta rurashpalla kawsansapa.

²⁰Señorninchi Jesukristuka manami chashna kawsananchikunapachu yachachiwashkanchisapa. ²¹Payka kuskallata mana llullakushpa yachachikurkan. Ñuka yachani chay kuska yachachikushkanta allita kreyishpa kawsaykanaykichita. ²²Ñawpa tiempu kikikichillapa munanaykichita rurashpalla llullachinakushpa kawsarkankichi. Amana chay ñawpa rurashkaykichishina rurashpanachu kawsaychi. ²³Kunanka allillata yuyashpa Tata Diosta kuyashpa kawsaychi.

²⁴Tata Dios kikin munashpa rurawashkanchisapa payllata kasushpa kawsananchikunapa. Chayrayku paypa rimananta kasushpa allita rurashpa kawsaychi.

²⁵Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna aypa kashpanchikunapish suk familyalla kanchisapa. Chayrayku tukuy piwan kuskallata rimashpa kawsaychi. Amana ni pita llullachiychinachu.

²⁶Suk imapi piñanakushpaykichi kunanlla perdonanakuychi. Ama munaychichu piñakushpa chishyayta. ²⁷Mana perdonanakushpa chishyashpanchikuna supaypa munananta ruraykanchisapa. Chayrayku ama munaychichu piñakushpa chishyayta.

²⁸Ichará ñawpa suk kankuna suwa runa karkankichi. Suwakushka kashpaykichika kunanka amana kutin suwakuy-

chinachu. Allita trabajaychi mana nimayuk runakunata yanapanaykichipa.

²⁹Ama mana alli rimanakunata rimaychichu. Allillata rimashpa sukta sukta allita yachachishpa yanapashpa kawsaychi uyarishuk runakuna kushikunankunapa.

³⁰Ama Tata Diospa Espiritunta llakita kuychichu mana allita rurashpa kawsashpaykichi. Jesukristu kashkan shamunan diyakaman Tata Diospa Espiritunka shunkunchikunapi *selluchawanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa.

³¹Ama piñakushpa nima makanakushpa nima ayninakushpa nima chikninakushpa nima yuyanakushpa kawsaychichu. Tukuy laya mana alli ruranakunata sakiychi. ³²Sukwan sukwan allita kuyanakushpa yanapanakushpa kawsaychi. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios uchanchikunamanta perdonawashkanchisapa. Chayrayku ñukanchikunapish sukwan sukwan perdonanakunanchikuna tiyan.

Publu yachachiwanchisapa Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna imashnami kawsashunchisapa nishpa.

5 ¹Kankuna Tata Diospa kuyadu wambrankuna kashpaykichi pay kuyashunaykichishina kuyanakushpa kawsaychi. ²Señorninchi *Jesukristu sukaman kuyawashpanchikuna shamurkan wañuk Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Chashna wañushpa Tata Diosta kushichishpa rupachidu mishkilla asnakshina karkan. Ñukanchikunapish Jesukristu kuyawananchikunashina akuychi kuyanakushpa kawsaypachi Tata Diosta kushichinanchikunapa.

³Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi ama chikan warmiwan uchallikuy-

chichu. Ama uchallikushpa kawsaychichu. Ama kikikichillapa rikchak layata munaychichu tiyapushunaykichipa. Allillata rurashpa kawsaychi ama ni pi rimananpa mana allita rurashpa kawsanaykichita.

⁴Ama pinkakunapa layata nima mana valekta rimaychichu. Ama mana allikunata rimaychichu sukkunata asichinaykichipa. Tata Dioska mana munanachu chay layakunata rimananchikunapa. Akuychi payta kushichishpa alabaypachi.

⁵Allita yachankichi chikan warmiwan kawsak runakuna, chikan ullkuwan kawsak warmikuna, pinkakunapa layata rurak runakuna mana atipanankunata Tata Diospa Jesukristupa mandunpi kawsayta. Rikchak laya tiyananllata munak runakuna ruradu dioskunata kuyakshinami. Chayrayku paykunapish mana atipansapachu Tata Diospa Jesukristupa mandunpi kawsayta.

⁶Runakuna mana alli rimanata rimashpa llullachishunayaptikichi ama kasuychichu. Tata Dioska tukuy mana alli rimak mana alli rurak runakunata sukaman kastigankasapa mana payta kasushkankunarayku. ⁷Chayrayku ama chay laya runakunashina kawsaychichu.

⁸Ñawpa tiempu kankuna mana allita rurashpa tutapishina kawsarkankichi. Kunanka Jesukristuwan tantalla kawsashpaykichi luspishina kawsaykankichi. Chashna luspishina kawsashpaykichi allita rurashpa kawsaychi. ⁹Luspishina kawsashpanchikuna kuyanakushpa allita rurashpa kuskata rimashpa kawsashunchisapa. ¹⁰Chayrayku munaychi Señorninchi Jesukristuta kushichishpa kawsayta.

¹¹Ama uchallikushpa tutapishina kawsak runakunashina kawsaychichu. Suk runa pakallalla mana allita ruraptin willaychi mana allita ruraykananta.

¹²Pakallalla uchallikuk runakuna sukaman mana allita ruraptinkuna pinkakunchisapa mana alli rurashkan-kunata rimayta. ¹³Chay mana alli rurak runakunata sinchita willananchikuna tiyan paykunapish luspishina kawsanankunapa. ¹⁴Chashna luspishina kawsashpankuna manana tutapishinanachu kawsankasapa. Chayrayku rimanchisapa:

“Kanka mana allita rurashpa puñudushina kashpayki rikchamuyna.

Kanka mana allita rurashpa wañudushina kashpayki atarimuyna.

Chashna atarimuptiki Jesukristu luspishina kawsachishunki allita rurashpa kawsanaykipa.”

¹⁵Chashna kaptin akuychi sukaman munaypachi allita rurashpa kawsayta. Alli yachak runakuna kaypachi. ¹⁶Mana alli rurak runakuna ashwan ashwanta mana allikunata ruraykansapa. Chayrayku akuychi tukuy tiempu Tata Diospa munananllata rurashpa kawsaypachi. ¹⁷Akuychi munaypachi Tata Diospa munananta yachayta allita rurashpa allita yuyaykushpa kawsananchikunapa.

¹⁸Ama machaychichu. Machadu runakuna imatapish kaptin mana pinkakushpa ruransapa. Tata Diospa Espiritun kankunapi kawsaptin allita amañaychi payllata uyarinaykichipa.

¹⁹Salmokunata himnokunata kantukunata kantashpa sukan sukan animuchinakuychi. Señorninchi Jesukristuta tukuy shunku kushichishpa alabaychi. ²⁰Señorninchi Jesukristuwan tantalla kawsashpaykichi kushikushpaykichipish sufrishpaykichipish tukuy tiempu Tatanchi Diosta agradesiychi.

²¹Jesukristuta kuyashpa kawsashpaykichi sukan sukan kasunakushpa kawsaychi.

**Pablu kasaradukunata
yachachinsapa imashnami
kawsankasapa nishpa.**

²²Kankuna kusayuk warmikuna, Señorninchi Jesukristuta kasunaykichishina kusaykichitapish allita kasuychi. ²³Señorninchi Jesukristu tukuy payta kreyik runakunapa kamachiwakninchikuna kashpa salvawashpanchikuna kuydawanachisapa. Jesukristu kuydawanachikunashina tukuy runa warminpa kamachikuknin kashpa payta kuydashpa kawsanan tiyan. ²⁴Jesukristuta kreyik runakuna payta kasunanchikunashina tukuy kusayuk warmikuna kusanta kasunankuna tiyan. ²⁵Jesukristu ñukanchikunata sukaman kuyawashpanchikuna wañurkan salvawananchikunapa. Jesukristu sukaman kuyawananchikunashina kankuna warmiyuk runakuna warmikichita kuyaychi.

²⁶Jesukristu wañurkan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Yachachiwanchisapa payllata kasushpa kawsananchikunapa. Chay alli yachachiwananchikunata kreyiptinchikuna uchanchikunamanta yakuwanshina mayllawanchisapa. ²⁷Mayllawashpanchikuna Jesukristu yanapawaykanchisapa allita rurashpa Tata Dioslata kuyashpa kawsananchikunapa. Paypa novianshina kaptinchikuna prontanachiwaykanchisapa yurak chuya chuya llachapayuktashina mana uchayukta chaskiwananchikunapa. ²⁸Ñukanchikuna kuerpunchikunata kuydananchikunashina tukuy warmiyuk runakuna warminta kuyashpa kuydanankuna tiyan. Suk runa warminta kuyashpa kikin kuyanakuynkan. ²⁹Mana ni pi kuerpunchita chikninchichu. Tukuy ñukanchikuna mikushpa kuydanakunchisapa sanulla kawsananchikunapa. Señorninchi Jesukristupish

yachachiwashpanchikuna kuydawanachisapa paywan tantalla kawsananchikunapa. ³⁰Ñukanchikuna Jesukristuta kreyik kashpanchikuna paypa kuerpunchina kanchisapa.

³¹Kallarinanmantapacha Tata Dios rimarkan: “Tukuy ullkukuna tatanta mamanta sakinankuna tiyan warminwan tantanakushpa kawsananpa. Tukuy ullku warminwan tantanakushpa suklallashina kawsankasapa.” ³²Chashna tukuy ullku warminwan suklallashina kaptinkuna ñukanchikunapish Jesukristuwan suklallashina kanchisapa. Chay yachachikunanka sukaman allima kashpash mana entiendina layami. ³³Mana entiendina laya kaptinpi tukuy warmiyuk runa kikin kuyanakuksushina warminta kuyanankuna tiyan. Chaymanta tukuy kusayuk warmi kusanta kuyashpa kasunan tiyan.

**Pablu yachachiwanchisapa
wambrakuna tatankunata
kasunankunapa.**

6 ¹Kankuna wambrakuna, ^{*}Jesukristuta kuyashpaykichi tataykichita mamaykichita kasuychi. Paykunata kasushpaykichi allita rurashpa kawsankichi.

²Tata Dios tukuy kamachikunankunata kuwashpanchikuna kay kamachikunanllapi willawarkanchisapa kasuptinchikunaka yanapawananchikunata. Willawarkanchisapa: “Tataykichita mamaykichita kuyashpa kawsaychi. ³Chaypirami aypa watakunata chay alli llaktaykichipi kushikushpa kawsankichi.”

⁴Kankuna tatakuna, mamakuna, ama wambraykichita sukaman piñachiychichu. Señorninchi Jesukristuta kasushpa kuyashpa paykunata kastigashpaykichi entiendichishpa yachachishpa kawsaychi.

**Pablu yachachiwanchisapa rantidu
runakuna patronninkunata
kasunankunapa.**

⁵Chaymanta kankuna rantidu runakuna, patronnikichita manchashpa tukuy shunku munashpa mana llakita kushpa Jesukristuta kasunaykichishina allita kasuychi. ⁶Ama patronnikichi kawashuptikichilla munaychichu trabajayta. Patronnikichi kawashuptikichi mana kawashuptikichipish trabajaychilla. Jesukristuta sirvik kanaykichishina Tata Diospa munananta tukuy shunku rurashpa trabajaychi. ⁷Patronnikichipa kushikushpa trabajaychi Señorninchi Jesukristupa trabajakshina mana runakunata agradakshinachu. ⁸Allita yachanchisapa rantidu mana rantidu runakuna kaptinchikunapish tukuy alli rurashkanchikunamanta Tata Dios pagarawananchikunata.

⁹Kankuna patronkuna, allita yuyaychi kankunapa trabajadomikichipapish paktallapa sielupi kawsak Señorninchi Jesukristu patronnikichi kananta. Payka tukuy patrontapish tukuy rantidu runakunatapish paktallata kuyashunkichi. Chayrayku trabajadomikichita kuyashpalla mana jorachishpa allillapi kamachiychi.

**Pablu yachachiwanchisapa
imashnami supaykunata
kallpachishunchisapa nishpa.**

¹⁰Chaymanta wawkinikuna, paninikuna, Señorninchi Jesukristu sukaman sinchita yanapawaptinchikuna akuychi sukaman sinchikuypachi supaykunata kallpachinanchikunapa.

¹¹Soldadukuna makanakunankunapa fierrumanta ruradu sombrerowan kamisawan mudakushpa arkanakunapapa. Chashnashina Tata Dios sukaman yanapawaptinchikuna ñukanchikunapish payta kuyashpa kasushpa suk arkanatashina churanakunanchikuna

tiyan ama supay llullachiwananchikunapapa.

¹²Ñukanchikuna mana alli rurak sinchi kamachikuk supaykunawan makanakuykanchisapa. Mana runamasinchikunawanachu makanakuykanchisapa. Chay sinchi kamachikuk supaykunata mana kawaptinchikunapish tukuy maypi puriykansapa. Kay allpapi sukaman tutupishina purishpa mana allita rurashpa sukaman sinchita kamachikuykansapa.

¹³Chayrayku akuychi yuyaypachi Tata Dios arkanatashina kuwashpanchikuna allita amachawananchikunata. Chaypina chay sinchi supaykuna llullachiwanayapinchikuna Tata Diospa soldadunkunashina atipashunchisapa sinchikuyta ama supaykunata kasunanchikunapa.

¹⁴Chayrayku mana llullakushpa kuskallata rimashpa kawsaypachi. Chaypirami soldadupa chumbinta churakukshina kanchisapa sinchikushpa kawsananchikunapa. Chaymanta allillata rurashpa kawsashpanchikuna soldadupa fierrumanta ruradu kamisanatashina churakunchisapa.

¹⁵Chaymanta akuychi llaktan llaktanpi Jesukristu salvawananchikunata yachachikuypachi. Tukuy mayta yachachikuypi purishpanchikuna soldadu ushutakudushina kanchisapa.

¹⁶Chaymanta supayka uchallichiwanayashpanchikuna rupaykak wachiwanashina shitawanchisapa amana Jesukristuta kreyishpa kawsananchikunapapa. Akuychi Jesukristuta kreyiypachi ama supay uchallichiwananchikunapapa. Chashna payta allita kreyishpa soldadupa fierrumanta ruradu amachanakunanwanshina arkanakunchisapa.

¹⁷Chaymanta akuychi allita yuyaykuyachi Tata Dios salvawananchikunata. Chayta yuyaykushpanchikuna soldadupa uman fierrumanta ruradu arkanan churakukshina kanchisapa ama supay

llullachiwananchikunapa. Chaymanta akuychi Tata Diospa rimananta allita yachakushpa kawsaypachi. Tata Diospa rimananta yachakushpanchikuna Espiritun sinchichiwanichisapa soldadupa machetinwanshina supayta manchachishpa kallpachinanchikunapa.

¹⁸Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna tukuy tiempu akuychi oraypachi. Akuychi sinchikushpa mana shaykushpa Tata Diosta roygaypachi tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunata yanapanankunapa.

¹⁹Roygaykichi ñukapa oranaykichipa Tata Dios yanapawanpanpa Jesukristu salvawananchikunata mana manchakushpa allita yachachikunaynipa. Chashna allita yachachikuptini aypa runakuna yachankasapa Tata Dios munananta paykunatapish salvayta.

²⁰Tata Dios ñukata kachamuwashka tukuy willawashkankunata kankunata yachachinaynipa. Willawashkanta yachachikushkaynirayku karselpi wichkadu kani. Chayrayku Tata Diosta roygaychi mana nima manchakushpa yachachikunaynipa.

**Pablu kay kartata tukuchashpa
Jesukristuta kreyikmasinkunata
rimachinsapa.**

²¹Munananchi wawkinchi Tikiko sukaman allita yanapawashka Tata Diospa rimananta yachachikuyta. Kankunaman rishpa willashunkichi kay karselpi imatami ruraykani nishpa. ²²Chayrayku kankunaman kachani willashunaykichipa imashnami ñukaykuna kawsaykanisapa nishpa. Chayta willashushpaykichi animuchishunkichi ashwanta Jesukristuta kreyiyta.

²³Tatanchi Diosta Señorninchi Jesukristuta roygaykani kankunata kushichishunaykichipa yanapashunaykichipa ashwanta payta kreyishpa kuyanakushpa kawsanaykichipa.

²⁴Kankuna Señorninchi Jesukristuta mana shaykushpa kuyaptikichi Tata Diosta roygaykani sukaman yanapashunaykichipa.

Ñuka Pablu chayllata killkashkaykichi.

FILIPENSES

PABLU FILIPOS LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu karselmanta Filipos llaktapi
wawkinkunata paninkunata
killkarkansapa.**

1 ¹Ñuka Pablu wawkini Timoteowan
^{*}Jesukristuta sirvik kashpaynikuna
kankuna Filipos llaktapi Jesukristuta
kreyikkunata ^{*}ansianuykichita ^{*}diyako-
noykichitapish killkaykaykichi. ²Tata
Diosta Señorninchi Jesukristuta roygani
yanapashunaykichipa kushichishunayki-
chipa.

**Pablu Tata Diosta roygarkan
wawkinkunata paninkunata
yanapanankunapa.**

³Kankunata yuyashkayni oras Tata
Diosninita sukaman agradesini. ⁴Tata
Diosta roygashpayni sukaman kushikushpa
roygani kankunata yanapashunaykichipa.
⁵Kankuna Jesukristuta kreyishkaykichi-
mantapacha kunankaman yanapawaykan-
kichi Jesukristu salvawananchikunata
yachachikuyta.

⁶Tata Dioska kallarirkan yanapashuy-
nikichita paypa munananta rurashpa
kawsanaykichipa. Ñukaka allita yachani
Jesukristu shamunankaman Tata Dios
katinka yanapashuynikichillapi allita
rurashpa kawsanaykichipa.

⁷Kankunata sukaman kuyashpayni-
kuna yachani Tata Dios sukaman

yanapashunaykichita. Tata Dios ñukata-
shina kankunatapish yanapashunkichi
Jesukristu salvawananchikunata
yachachikuyta. Karselpi kaptinipish
awtoridarkunata yachachiptinipish
kankuna sukaman yanapawashkankichi.

⁸Jesukristu ñukanchikunata kuyawa-
nanchikunashina ñukapish kankunata
kuyaykaykichi. Tata Dios yachan sukaman
kankunata kuyashpayni munanaynita
kawaynikichita. ⁹Chayrayku Tata Diosta
roygani ashwan ashwanta kuyanakushpa
kawsanaykichipa. Roygani ashwanta
payta riksishpaykichi yachanaykichipa
allita rurashpa kawsayta. ¹⁰Munani
yachanaykichipa imami alli ruranayki-
chipa imami mana alli ruranaykichipa.
Chaypira atipankichi allita rurashpa
kawsayta Jesukristu kashkan shamuptin
ama ni pi chatashunaykichipa.

¹¹Jesukristu sukaman yanapashuptikichi
allita rurashpa kawsaptikichi runakuna
rimankasapa Tata Dios alli kananta.

**Pablu chay karselpi wichkadu
kaptinipish aypa runakuna Tata
Diospa rimananta uyarirkansapa.**

¹²Wawkinikuna, paninikuna, munani
allita yachanaykichipa kay karselpi
kaptinipish aypa runakuna yachachi-
kuykansapa Jesukristu salvawananchi-
kunata. ¹³Tukuy kay karselpi kuydawak

soldadukuna kay awtoridarkuna kay llaktapi kawsak runakuna yachansapa Jesukristuta kreyishpa kawsaptini kay karselpi wichkadu kanaynita. ¹⁴Kay karselpi kashpaynipish kushikushpalla yachachikuptini aypa wawkinchikuna kawawashpa animukunsapa mana manchakushpa Tata Diospa rimananta yachachikuyta.

¹⁵Ariya suk wawkinchikuna washanchawashpankuna yuyanankunsapa ñukamanta ashwan allita yachachikunankunata. Suk wawkinchikuna ñukata kuyawashpa Jesukristu salvawananchikunata yachachikunsapa. ¹⁶Chay kuyawak wawkinchikuna yachansapa Tata Dios munapin kay karselpi kanaynita kaypipish Jesukristu salvawananchikunata yachachikunaynita.

¹⁷Chay mana kuyawak wawkinchikuna Tata Diospa rimananta yachachikunsapa kikinkunallapa munanankunata rurashpa. Yuyansapa yachachikushpa kay karselpi kaptini ashwanta sufrichivanankunata.

¹⁸Chashna sufrichivanankunata yuyaptinkunapish mana llakinichu. Paykuna kuyawashpa mana kuyawashpapish Jesukristu salvawananchikunata yachachikuykansapa. Chashna yachachikuptinkuna ñukaka sukaman kushikuni. Ashwanta kushikushpalla katisha.

¹⁹Chaymanta kankuna Tata Diosta roygaptikichi Jesukristupa Espiritun yanapawapin allita yachani kay karselmanta llukshinaynita.

²⁰Sukaman munani allillata rurashpa kawsayta ama nimapi pinkakunaynita. Allita yachachikushkaynishina sukaman munani wañunaynikaman mana manchakushpa yachachiyllapi katiyta. Wañushpaynipish kawsashpaynipish sukaman munani aypa runakuna yachanankunapa Jesukristu sukaman yanapawananta.

²¹Kay allpapi kawsashpaynika kushikushpa Jesukristullapa munananta rurashpa kawsasha. Wañushpaynipish paywan tantalla ashwan allita kushikushpa kawsasha. ²²Chayrayku mana yachanichu wañuytachu kawsaytachu munani nishpa. Kay allpapi kawsashpaynira Jesukristupa trabajayllapi atipani katiyta.

²³Mana yachanichu maykan kaktami munani nishpa. Suk oraska munani kawsayta. Suk oraska munani wañuyta Jesukristuwan tantalla kawsak rinaynita. Wañuptini ñukapa ashwan alli kanman. ²⁴Chaymanta kawsashpaynira atipani kankunata yanapaynikichita. ²⁵Chayrayku yachani kankunawan kiparinaynita yanapanaynita Jesukristuta ashwanta kreyishpa kushikushpalla kawsanaykichipa. ²⁶Kay allpapi kawsanaynitara yachashpayni kashkan rinayni kawaknikichi. Chashna kawanakushpanchikuna Jesukristuta agradesishpa sukaman kushikushunchisapa.

²⁷Mash uyariwaychi. Imashnacha Jesukristu yachachikushkanshina allillata rurashpa kawsaychi. Ñuka kankunaman rishpaynipish mana rishpaynipish munani yachayta kankuna sufrishpaykichipish sukwan sukwan tantalla allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichita. Munani Jesukristu salvawananchikunata tantalla yachachikuyllapi katinaykichipa. ²⁸Ama chiknishuk runakunata manchaychichu. Mana manchakushpa yachachikuptikichi paykuna yachankasapa Tata Dios salvashunaykichita paykunata kastiganankunata.

²⁹Tata Dios yanapawanchisapa Jesukristuta kreyinanchikunapa. Chaymantapish yanapawanchisapa sufrishpanchikunapish payllata kreyishpa kawsananchikunapa.

³⁰Kankuna ñukawan tantalla sufriykan-kichi. Yachashkankichi chikniwaptinkuna sukaman sufrishkaynita kunankaman sufriykanaynita.

**Pablu yachachikun imashnami
Jesukristu sielumanta shamurkan
salvawananchikunapa.**

2 ¹Kankuna sufriykapitkichipish *Jesukristu sukaman kuyashushpaykichi animuchishunkichi kushichishunkichi. Tata Diospa Espiritun kankunawan kawsashpa yanapashunkichi kuyanakashpa llakichinakushpa kawsanaykichipa. ²Tata Diospa Espiritun yanapashuptikichi sukwan sukwan yanapanakashpa paktanakushpa kuyanakashpa llakichinakushpa suk yuyayllata yuyashpa kawsaychi. Chashna allita kawsashpaykichi ñukata kushichiwankichi.

³Ama sukwan sukwan yuyanakashpa ayninakuychichu. Ama kikikichillapa munanaykichita rurashpa nima alabankushpa kawsaychichu. Ama rimaychichu suk wawkikichimanta ashwan alli yachak kanaykichita. ⁴Ama kikikichillapa munanaykichita yuyashpallachu kawsaychi. Sukkuna munanankunatapish yuyaychi.

⁵Jesukristu tukuy runakunata kuyashpa mana kikinpa munanantachu rurarkan. Kankunapish payshina ama kikikichillapa munanaykichita yuyashpallachu kawsaychi.

⁶Jesukristu sielupi Tatan Dioswan tantalla kawsaykashpa Tatanshina tukuy laya atipak kaykashpa Tatanpa munananllata ruranayashpa paypa mana nimachu karkan tukuy atipananta sakiyta.

⁷Jesukristuka alli sinchi kamachikuk kaykashpapist Tatan Diosllata kasushpa sielumanta shamurkan

suk warmimanta nasik sirvikuk runa kananpa.

⁸Chashna sirvikuk runa kashpa Tatan Diosta sukaman kasushpa mana uchayuk kaykashpa iden uchayuk runashina pinkakunapa laya wañuyta suk kruspi wañurkan.

⁹Chashna Tatanta kasushpa wañuptin Tata Dioska paytaka kawsachimushpa willarkan ladunpi tiyarinanpa.

Chaypina willarkan tukuy kamachikuk runakunamanta ashwan sinchi kamachikuk kananpa.

¹⁰Chashna Tatan Dios willaptin tukuy sielupi kawsakkuna tukuy allpapi kawsakkuna tukuy wañudu runakuna Jesukristupa ñawpakninpi kunkurikushpa kasunankuna tiyan.

¹¹Rikchak laya rimanayuk runakuna kunkurikushpa willankasapa tukuy pimanta ashwan sinchi kamachikuk kananta.

Tata Diosta kuyashpa willankasapa sukaman allima kananta.

**Pablu yachachikun suk lusshina
kananchikunata.**

¹²Munanayni wawkinikuna, paninkuna, ñuka kankunawan kashpayni yachachikuptini allita kasuwashkankichi. Kunan kankunamanta karupi kaptinipish ashwan allita kasuwashpa kawsaychi. Salvadu kanaykichita yuyashpa uchallikuyta manchashpa Tata Diosta kuyashpa kasushpa kawsaychi. ¹³Tata Dios munashpa yuyaynikichipi munachishunkichi allita rurashpa kawsanaykichipa. Yanapashunkichi chay alli ruranata ruranaykichipa.

¹⁴Mana nima piñakushpa mana ayninakushpa Tata Diospa munananta rurashpa kawsaychi. ¹⁵Chay mana allita

zurashpa kawsak wakllidu yuyayuk runakuna tutapishina kawsaykansapa. Paykunapa chawpinkunapi kawsashpaykichi Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi allita rurashpa kawsaychi ama ni pi chatashunaykichipa. Chashna allita rurashpa kawsashpaykichi tuta likidupi llipyak luserukunashina kankichi.

¹⁶Lusta altupi churakshina Tata Dios mana tukuyinuyukta kawsachiwananchi kunata yachachikuychi Jesukristu shamuptin ñuka sukaman kushikunaynipa. Chaypi yachasha mana yankamanta kankunata yachachishkaynita. ¹⁷Kankuna Jesukristuta kreyishpaykichi padesishpaykichipish payllata katiykankichi. Ñukapish kankunashina sukaman padesishpayni ichara wañuptini yawarnini ichakunman. Chashna wañushpaynipish kankunawan tantalla kushikusha. ¹⁸Kankunapish ñukawan tantalla kushikuychi.

Filipos llaktaman Pablu Timoteota Epafroditota kacharkan.

¹⁹Señorninchi Jesukristu munaptin kankunaman wawkinchi Timoteota utka kachanayani. Paymi kutimushpa willawanka imashnami kawsaykankichi nishpa. Chayta willawaptin ñukaka kushikusha. ²⁰Mana tiyanchu payshina ñukawan pakta yuyayuk runa. Payka ñukashina sukaman munan kankuna allita rurashpa kawsanaykichipa. ²¹Sukkuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsansapa. Mana Jesukristupa munananta rurashpachu kawsansapa.

²²Kankuna allita yachankichi wawkinchi Timoteo allita rurashpa kawsananta. Payka wambraynishina yanapawashpa ñukawan tantalla Tata Diospa rimananta yachachikushka. ²³Yuyaykani payta kankunaman kachayta yachash-

payni kay karselmanta kachariwankasapachu manachu nishpa. ²⁴Allita yachani Señorninchi Jesukristu yanapawananta utka rinaynipa kawaknikichi.

²⁵Chaymanta yuyaykani wawkinchi Timoteowan tantalla wawkinchi Epafroditota kankunaman kachayta. Kankuna payta kachamushkankichi ñukata yanapawanpana. Payka trabajakmasini kashpa sukaman yanapawaykan. ²⁶Paypish sukaman munan kawashuynikichita. Kankuna unkushkanta yachaptikichi payka sukaman llakin. ²⁷Ariya payka unkushka wañunayanankaman. Chashna unkuptin Tata Dios payta kuyashpa ñukatapish kuyawashpa sanuyachishka ama llakishkaynimanta ashwanta llakinaynipa. ²⁸Chayrayku Epafroditota sukaman kawashuynikichita munaptin utkana kachanayani payta kawashpa kushikunaykichipa ñukapish amana sukaman llakinaynipa. ²⁹Kawashuknikichi riptin Jesukristuta kreyik wawkinchikuna kaptin kushikushpa chaskiychi. Tukuy payshina allita rurak wawkinchikunatapish kuyashpa chaskiychi.

³⁰Epafroditota Jesukristuta sirvishpa wañunayanankaman unkurkan. Kankuna karu llaktapi kashpaykichi mana yanapawayta atipashpaykichi payta kachamushkankichi yanapawanpana.

Pablu munarkan Jesukristuta ashwanta riksiyta.

3 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kashkan willaykichi: Kankuna padesishpaykichipish Señorninchi *Jesukristuta kuyashpa kushikuychilla. Chashna aypa kuti kushikunaykichipa killkashpaynipish mana aminichu kashkan killkaynikichita ashwanta kushikushpa kawsanaykichipa.

²Kuydanakuychi chay wakllichishunayak runakunamanta. Paykunaka

yachachishunkichi señaladu kashpaykichira Tata Diospa wambrankuna kanaykichita. ³Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna ñukanchikuna Tata Diosta kuyashpa kawsashpanchikuna paypa wambrankuna kanchisapa. Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna sukaman kushikunchisapa manana yuyanchisapanachu señaladu kashpanchikunara Tata Diospa wambrankuna kananchikunata.

⁴Ñawpa ñukapish yuyashkani señaladu kashkanchikunarayku Tata Diospa wambran kanaynita. Ñuka tukuy runakunamanta ashwanta yuyashkani *Moisespa kamachikunankunata kasushpalla Tata Diospa wambran kanaynita. ⁵Pusak diyayuk kaptini tatayni señalachiwarkan. Chay ñawpa kawsak runa *Israelmanta miraknin kani. Benjaminpa ayllun kani. *Judiyu runa kani. Awiluynikuna judiyu runakuna karkansapa. Moisespa kamachikunanta allita kasushpa *fariseo runa karkani.

⁶Moisespa kamachikunankunata sukaman kasushpa kawsaptini mana ni pi chatawayta atiparkanchu. Chay kamachikunankunata sukaman kasushpa kawsashpayni Jesukristuta kreyikkunata chiknishpa sukaman padesichirkanisapa. ⁷Yuyarkani Moisespa kamachikunankunata kasushpa Tata Diosta kushichinaynita. Kunanka Jesukristuta kreyishpa kawsashpayni manana yuyaninachu chay rurashkaynikunata ruraptini Tata Dios perdonawananta.

⁸Ñawpa tiempu sukaman yachaysapa fariseo runa kashpaynipish kunanka chay ñawpa kawsashkaynita mana nimatashina kawani. Señorninchi Jesukristuta riksishpa sukaman allimata kawsaykani. Payta kuyashkaynirayku tukuy chay ñawpa rurashkaynita

susyatashina kawani payta ashwan allita riksinaynipa.

⁹Kunanka Jesukristuta kreyishpayni sukaman munani paywan tantalla kawsayta. Manana yuyaninachu Moisespa kamachikunankunata kasushpayni alli runa kanaynita. Kunanka yachani Jesukristuta kreyiptini Tata Dios tukuy uchaynikunamanta perdonawananta. ¹⁰Sukaman munani Jesukristuta ashwan ashwanta riksiyta. Tata Dios rikchak laya atipak kashpa Jesukristuta kawsachimushkanshina sukaman munani ñukatapish atipachivananpa allita rurashpa kawsayta.

Jesukristu Tata Diosta kasushpa padesishkanshina ñukapish munani padesishpaynipish payllata kreyishpa kawsayta. Jesukristu Tata Diosta kasushpa wañushkanshina ñukapish payllata kasushpa kawsashpayni manana kikinipa munanaynita rurashpanachu kawsani. ¹¹Chashna payta kasushpa kawsashpayni yuyani wañushkaynimanta Tata Dios kawsachimuwananta.

Pablu munarkan Jesukristuta ashwan allita kasushpa kawsayta.

¹²Ñukaka yachani manara Jesukristushina allita rurashpa kawsanaynitara. Payka akllawarkan allita rurashpa kawsanaynipa. Chayrayku sukaman sinchikushpa katini ashwan ashwanta payta kasushpa paypa munananta rurashpa kawsanaynipa.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, ñukaka kikinilla mana atipanichu Jesukristupa munananllata rurashpa kawsayta. Chayrayku tukuy chay ñawpa rurashkaynita kunkashpa sukaman sinchita trabajashpa Jesukristullata ashwanta kasushpa kawsanayni. ¹⁴Tata Dios munan premyuta kuwayninchikunata. Chayrayku Jesukristu yanapawap-

tin ñukapish sukaman munani allita rurashpa kawsayta premyuynita chaskinaynipa.

¹⁵Kankuna Jesukristuta allita kreyishpa kawsashpaykichi tukuy chay willashkaynita ñuka rurashkaynishina kankunapish ruraychi. Kankuna manara tukuy chay yachachikushkaynita entiendiptikichira Tata Dios yachachishunkichi. ¹⁶Tukuy allita yachananchikunata allita kasushpa kawsananchikuna tiyan.

¹⁷Wawkinikuna, paninikuna, ñuka allita Jesukristuta kasushpa kawsanaynishina kankunapish payta allita kasushpa kawsaychi. Suk wawkinchikuna ñukashina allita rurashpa kawsaptinkuna paykunashina allita rurashpa kawsaychi.

¹⁸Aypa kutina willashkaykichi aypa runakuna Jesukristuta chiknishpa mana kreyinsapachu kruspi wañushkanta salvawananchikunapa. Kunan llakishpa wakashpa kashkan chayllata willaykichi.

¹⁹Tata Dios chay runakunata mana tukuyuniyukta kastigankasapa. Mana Tata Diosta kasunayashpankuna mikuyllata yuyansapa. Pinkakunapa layata rurashpash alabanakunsapa. Tata Diosta kunkashpa tukuy kay allpapi tiyakllata yuyashpalla kawsansapa.

²⁰Chaykamanka ñukanchikunaka mana chashnachu kawsanchisapa. Ñukanchikunapa tiyan sielupi alli llaktanchikuna. Sukaman shuyaykanchisapa sielumanta salvawakninchi Jesukristu shamunanta chay llaktanchikunaman pushawananchikunapa. ²¹Chashna shamushpa tukuy layata kamachikuyta atipak kashpa unku yachak kuerpunchikunata chikan layata ruranka. Allima kuerputa paypa kuerpuntashina kuwashunchisapa.

Kushikushpa Tata Diosta katiypachi.

4 ¹Kuyanayni wawkinikuna, paninikuna, sukaman rinayani kawaknikichi. Kankuna sukaman

kushichiwashpaykichi premyuynishina kankichi. *Jesukristuta allita kreyishpa kawsaychi.

²Chay paninchikuna Evodiata Sintikata willani: Jesukristuta kreyishpa allita kuyanakushpa kawsaychi.

³Yachachikukmasini, kanta roygayki chay ishkay paninchikunata yanapanaykipa. Paykunaka sukaman ñukawan tantalla Jesukristu salvawananchikunata yachachikushkasapa. Wawkinchi Klementepish suk wawkinchikunapish ñukawan tantalla yachachikushkasapa. Tata Diospa librunpina tukuy paykunapa shutinkuna killkaduna sieluman rinankunapa paywan tantalla kawsak.

⁴Kankuna Jesukristuta kreyishpa Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi kushikushpalla kawsaychi. Kashkan willaykichi kushikushpalla kawsanaykichipa. ⁵Señorninchi Jesukristu utkana shamunka. Chayrayku munani tukuy runakuna yachanankunapa kankuna allita kuyanakushpa kawsanaykichita.

⁶Ama nimapi turbakuychichu. Suk imapi llakishpa turbakushpaykichika Tata Diosta roygaychi yanapashunaykichipa. Chashna roygashpaykichi tukuy imapa Tata Diosta agradesiychi. ⁷Tata Diosta agradesiptinchikuna payka mana entiendina layata sukaman kushichiwanchisapa. Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dios kushichiwaptinchikuna mana turbakunchisapachu nima mana allikunata yuyaykunchisapachu.

Pablu yachachikun allikunallata yuyaykunanchikunapa.

⁸Chaymanta wawkinikuna, paninikuna, tukuy alli yachanakunallata tukuy alli rimanakunallata tukuy alli ruranakunallata tukuy alli yuyanakunallata yuyaykuypachi. Tukuy kushikuna layata tukuy alli famayuk runakunapa

rurashkanta tukuy alabanapa layallata yuyaykuypachi.

⁹Tukuy yachachikushkaynita allita kasushpa kawsaychi. Ñuka allita rimaptini uyarirkankichi. Allita ruraptini kawarkankichi. Kankunapish ñukashina allita rimashpa allita rurashpa kawsaychi. Chashna kawsaptikichi kushichiwakninchi Tata Dios kankunawan tantalla kawsanka.

**Pablu Filipospi wawkinkunata
agradesirkan
yanapashkankunarayku.**

¹⁰Señorninchi Jesukristuta sukaman agradesini kankuna kashkan yuyawashpa kullkita kachamuwaptikichi. Sukaman yanapawayta munashpaykichipish suk tiempu mana atiparkankichichu kullkita kachamuwayta. ¹¹Chayta willashpayni mana nimata mañaykaykichichu. Ñami yachakushkanina tiyawakninillawan kushikushpalla kawsayta. ¹²Aypa tiyawaptin mana tiyawaptinipish yachani kushikushpalla kawsayta. Aypata mikushpayni mana aypata mikushpayni-pish aypa imayuk kashpayni mana nimayuk kashpaynipish ñami yachakushkanina kushikushpalla kawsayta.

¹³Jesukristu yanapawaptin sufrishpayni-pish tukuy paypa munananta atipani rurayta. ¹⁴Sukaman sufriptini yanapawashpaykichi allita rurashkankichi.

¹⁵Kankuna Filipos llaktapi kawsakunata yachachishkayniwasha Masedonia partimanta llukshirkani chikan llaktakunapi Jesukristu salvawananchikunata yachachikuk. Chay llaktakunaman riptini kankunalla yachachishkayni-rayku agradesiwashpa ofrendata kachamu warkankichi. ¹⁶Chaymanta Tesalonika llaktapi kaptini kuti kuti

ofrendata kachamuwashkankichi ima illawaptin rantinaynipa.

¹⁷Tukuy chaykunapa agradesiykichi. Chashna agradesishpayni mana mañaykaykichichu suk ofrendata kashkan kachamuwanaykichipa. Munani Tata Dios ofrendaykichita kuwashkaykichirayku suk premyuykichita kushunaykichipa. ¹⁸Ñami kachamuwashkaykichi ofrendata chaskishkanina. Kunanka puchu puchunami tiyawan. Wawkinchi Epafroditan kachamuwashkaykichita chaskiptini aypami tiyawan. Chay kachamuwashkaykichika iden mishki asnak wira rupachidushinami. Chay ofrendaykichika Tata Diosta kushichin. ¹⁹Chay ofrendata kuwaptikichi Tata Diosninchika kankunatapish tukuy illashuknikichita kushunkichi. Jesukristuwan tantalla kawsaptikichi Tata Dioska tukuy laya allimata atipan kushuynikichita. ²⁰Akuychi tukuy oras Tata Diosninchita alabaypachi. Chashna kachun.

Pablu wawkinkunata rimachirkan.

²¹Tukuy chaypi Jesukristuta kreyikmasinchikunata ñukapa rimachipaychi. Tukuy ñukawan tantalla wawkinchikunapish kankunata rimachishunkichi. ²²Tukuy kaypi Jesukristuta kreyikmasinchikunapish rimachishunkichi. Ashwan sinchi *romano kamachikuk *Sesarpa sirvikuk wawkinchikunapish rimachishunkichi.

²³Munani Señorninchi Jesukristu kankunata yanapashushpaykichi kushichishunaykichipa. Chashna kachun.

Ñuka Pablu chayllata killkashkaykichi.

KOLOSENSES

PABLU KOLOSAS LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu Kolosas llaktapi Jesukristuta
kreyikkunata rimachinsapa.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios munaptin *Jesukristu ñuka Pabluta kachamuwashka paypa rimananta yachachikunaynina. ²Kolosas llaktapi mana shaykushpa Jesukristuta kreyishpa kawsak wawkinikuna paninikuna kaptikichi wawkinchi Timoteowan kay kartata killkaykaykichi. Sukaman munanisapa Tatanchi Dios kushichishunaykichiya yanapashunaykichiya.

**Pablu royan Tata Dios Kolosas
llaktapi wawkinkunata
paninkunata yanapanankunapa.**

³Tukuy oras ñukaykuna Señorninchi Jesukristupa Tatan Diosta kankunapa orashpa agradesinisapa. ⁴Uyarishkansapa rimaptinkuna kankuna sukaman allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichita. Yachashkanisapa tukuy kreyikukmasinchikunata kuyashpa kawsanaykichita. ⁵Kankuna kreyishkanichi Tata Dios mana llullakushpa salvawananchikunata. Chayrayku yachankichi rinaykichita Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsak. Chayta yachashpaykichi tukuy Jesukristuta

kreyikmasinchikunata kuyashpa kawsaykankichi.

^{6,7}Munananchi wawkinchikuna Epafras ñukaykunawan sukaman yachachikushka. Jesukristuta alli sirvikashpa kankunata yachachishurkankichi Tata Dios kuyashunaykichita. Chayta uyarishpa allita entiendishpa ashwan ashwanta sukwan sukwan kuyana-kushpa yanapanakushpa kawsaykankichi. Suk llaktakunapipish aypa runakuna kankunashina ashwan ashwanta Jesukristuta kreyishpa kawsaykansapa. ⁸Wawkinchi Epafras shamushpa willawashkasapa Tata Diospa Espiritun yanapashuptikichi kuyanakushpa kawsaykanaykichita.

⁹Chayta yachashkaynikunamanta pacha ñukaykuna kankunapa oraykani-sapa. Tata Diosta roygaykanisapa yachachishunaykichiya imatami munan ruranaykichiya nishpa. Roygaykanisapa yachanaykichiya allita rurashpa kawsayta. ¹⁰Tata Diospa munananta yachashpaykichi atipankichi allita rurashpa Tata Diosta kushichishpa kawsayta. Roygaykanisapa runamasikichita yanapashpaykichi ashwan allita Tata Diosta riksinaykichiya. ¹¹Tukuy laya yachak Tata Diosninchita roygaykanisapa yanapashunaykichiya.

Chashna yanapashuptikichi sufrishpaykichipish kushikushpalla sinchikushpa payllata ashwan allita kasushpa kawsan-kichi.

¹²Tata Diosta roygaykani kushikushpalla payta agradesinaykichipa. Ñukanchikuna Tata Diospa wambrankuna kaptinchikuna atipachiwanchisapa allita rurashpa paypa mandunpi luspishina kawsananchikunapa. ¹³Tata Dioska supaypa mandunmanta surkuwashkanchisapa amana tutapishina mana allita rurashpa kawsananchikunapa. Kuyadu wambran Jesukristupa mandunpi churawashkanchisapa. ¹⁴Jesukristurayku uchanchikunamanta perdonawashpanchikuna salvawanchisapa.

**Jesukristu wañurkan Tata Dios
uchanchikunamanta
perdonawananchikunapa.**

¹⁵Mana ni pi Tata Diosta kawashkachu. Chayrayku mana yachanchisapachu ima layami payka nishpa. Manara allpa tiyaptinra Tata Diospa chaylla wambran Jesukristu tiyarkanna. Payllami Tatan Diosta riksihiwanchisapa. ¹⁶Tata Dios Jesukristuta kamachiptin payka tukuy layata rurarkan. Tukuy sielupi tiyakta tukuy allpapi tiyakta tukuy kawananchikunata tukuy mana kawananchikunata rurarkan. Sielupi allpapi awtoridarkunata kamachikukkunata rurarkan. Tukuy layata rurarkan paylla tukuy rurashkanta kamachikunapa. ¹⁷Manara nima tiyaptinra Jesukristuka tiyarkanna. Payka tukuy rurashkanta allita kuydan ama wakllinanpa.

¹⁸Ñukanchikuna Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna paypa kuerpunshina kanchisapa. Payka umanchikunashinami. Manara ni pi wañushkanmanta kawsamuptinra payka

wañushkanmanta kawsamurkan tukuy layapi ashwan sinchi kamachikuk kananpa.

¹⁹Tata Dios munarkan wambran Jesukristu tukuy layapi iden payshina kananpa. ²⁰Tata Dios munarkan wambran Jesukristu kruspi yawarninta ichashpa wañunanpa atipananpa perdonawayninchikunata. Jesukristu wañurkan tukuy allpapi kawsakunata tukuy sielupi kawsakunata wakllidu kashkankunamanta allichanankunapa paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa.

²¹Ñawpa tiempu kankuna mana alli ruranakunallata yuyashpa kawsashpaykichi Tata Diosta chiknishpa paymanta ashudu karkankichi. ²²Chayrayku Jesukristu shamurkan runa kananpa. Runa kashpa kruspi wañurkan Tata Dios atipananpa perdonashuynikichita. Jesukristu wañurkan payllata kasushpa manana uchayuk kaptikichi Tatan Diosman pushashunaykichipa. ²³Jesukristu Tata Diosman pushashunaykichipa mana sampayashpa payllata kreyishpa kawsanaykichi tiyan. Kankuna Tata Dios salvashunaykichita uyarishkankichi. Chay yachachikunata allita kasushpa kawsaychi. Tukuy llaktakunapi aypa runakuna chay alli rimanata yachachishkasapa. Tata Dios ñuka Pabluta kachamuwashka chayllata yachachikunaynina.

**Jesukristu Pabluta kacharkan
yachachikunapa.**

²⁴Kankunata yachachishkaynirayku kay karselpi sufrishpaynirayku kushikuni. Jesukristuta kreyikkunaka paypa kuerpunshinami. Chashna paypa kuerpunshina kaptikichi kankunarayku sufrishpayni Jesukristuwan tantalla sufriykani.

²⁵Tata Dios kachamuwashka allinichipa tukuy paypa rimananta allita

yachachinaynipasapa. ²⁶Ñawpa tiempu Tata Dios tukuy yuyayninta manara allitarachu ni pita entiendichirkan. Kunanka yuyayninta tukuy Jesukristuta kreyik runakunata ñami yachachiwashkanchisapana. ²⁷Tata Dios kikin munashpa yachachiwanchisapa mana *judiyu runakunatapish sukaman allimata kuyashpa salvanankunata. Jesukristu tukuy ñukanchikunapi kawsapin yachanchisapa sukaman kushikushpa sieluman rinanchikunata mana tukuy niyukta kawsak.

²⁸Tukuy maypi ñukaykuna Jesukristu salvawananchikunata parlachikunisapa. Tukuy runakunata yachachishpa animuchinisapa allita rurashpa kawsanankunapa. Munanisapa Tata Diospa ñawpakninpi paykunata rikurichiptinikuna alli yachak alli rurak kanankunapa. ²⁹Chayrayku sukaman yachachikushpa sinchikushpa trabajaykani Jesukristu sukaman allimata yanapawapin.

**Pablu Tata Diosta royan
wawkinunata paninkunata
yanapanankunapa.**

2 ¹Wawkinikuna, paninikuna, allita uyariwaychi. Ñukaka kankunapa sukaman oraykani. Laodisea llaktapi *Jesukristuta kreyik runakunapa manara riksiwak runakunapapish sukaman oraykani. ²Tata Diosta sukaman roygaykani kankunata allita animuchishunaykichipa ashwan allita kuyanakushpa kawsanaykichipa. Roygaykani kankuna Tata Diospa ñawpa manara yachachikushkanta ashwan allita entiendinaykichipa. Chaypirami Jesukristuta ashwan allita riksinkichi.

³Jesukristulla Tata Diospa sukaman alli yachananta alli yuyayninta entiendichiwanchisapa. ⁴Chayta willaykaykichi

ama ni pi allipi tukushpa parlachishushpaykichi llullachishunaykichipa. ⁵Mana kankunawan tantalla kashpayninish sukaman kuyashpa yuyaykaykichi. Kushikuni yachashpa mana sampayashpa Jesukristuta allita kreyishpa kawsanaykichita. Kushikuni allita kuyanakushpa kawsaykaptikichi.

**Pablu yachachiwanchisapa
Jesukristuwan tantalla
kuyanakushpa
kawsananchikunapa.**

⁶Imashnacha Señorninchi Jesukristuta kreyishkaykichishina kunanka paywan tantalla kawsaychi. ⁷Jesukristuwan tantalla kawsashpaykichi paypi alli sapichakudushina kankichi. Yachachikushkaynikunata mana shaykushpa allita kasushpa Tata Diosta agradesishpa kawsaychi.

⁸Jesukristuta mana kreyinayk runakuna kankunata llullachishunaykichi. Chay runakuna mana munansapachu Jesukristupa yachachikunankunata kreyiyta. Amañansapa mana Tata Diosta kasuk runakunallapa munanankunata rurashpa kawsayta. Llullachikuk runakunapa yachachikunankunallata rurashpa kawsansapa. Ama chay laya llullachikuk runakunata munaychichu kasuyta.

⁹Jesukristu shamurkan nasik runa kananpa tukuy runakunata kawachiwananchikunapa ima layami Tata Dios nishpa. ¹⁰Jesukristulla tukuy awtoridarkunata supaykunata *angelkunata sinchita kamachinsapa. Chayrayku ñukanchikunapi kawsashpa atipachiwanchisapa tukuy layapi sukaman allimata kawsayta.

¹¹Chaymanta kankuna Jesukristuwan tantalla kawsaptikichi payka tukuy mana alli rurashkaykichimanta perdonashunkichi amana chay mana

allikunata rurashpa kawsanaykichipa. Jesukristu perdonashuptikichi señaladushina kankichi. *Judiyukuna señalachidu kashpankuna yuyansapa Tata Diospa wambrankuna kanankunata. Ñukanchikuna Jesukristuwan tantalla kawsashpanchikuna señaladushina kashpanchikuna yachanchisapa Tata Diospa wambrankuna kananchikunata.

¹²Kankunaka allita yachankichi Tata Dios tukuy laya atipak kashpa Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimushkanta. Chayta yachashpaykichi bawtisakushkankichi. Bawtisakushpaykichi Jesukristuwan wañudu pampadushina kankichi amana ñawpashina kawsanaykichipana. Chaymanta Tata Dios Jesukristuta kawsachimushkanta kreyiptikichi kankunata pish yanapashunkichi mushuk layata allita rurashpa kawsanaykichipa.

¹³Ñawpa tiempu Tata Dioska manara uchaykichita perdonarkanachu. Paymanta ashudu wañudukunashina karkankichi. Kunanka Jesukristuwan tantalla kawsaptikichi Tata Dios uchaykichimanta perdonashushpaykichi yanapashunkichi allita rurashpa kawsanaykichipa.

¹⁴Ñawpa tiempu Tata Diospa kamachikunankunata mana kasushkanchikunarayku Tata Dioska kastigawanchimansapa karkan. Chaypina Jesukristu wañurkan amana Tata Dios kastigawananchikunapana. Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata Dios uchanchikunamanta perdonawashkanchisapa amana ni pi chatawananchikunapana.

¹⁵Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata Dios tukuy supaykunapa yachayninta wakllichirkan. Tukuy runakunata allita kawachirkansapa Jesukristulla sinchi kamachikuk kananta.

Pablu yachachiwanchisapa amana runakunapa munananllata rurashpa kawsananchikunapana.

¹⁶Suk runakuna llullachishushpaykichi willashunkichi amana suk mikunata mikunaykichipa amana suk upyanata upyanaykichipa. Willashunkichi fiesta diyakuna llullu killa diyakuna fiestakunaykichipa. Chashna chay runakuna willashuptikichi ama kasuychichu.

¹⁷Chay fiestakuna yuyachiwanchisapa Jesukristu shamunanta salvawananchikunapa. Kunanka Jesukristu shamushka kaptin manana chay fiestakunata ruranchikunanachu tiyan.

¹⁸Chay llullachishuknikichi runakuna angelkunata kuyansapa. Alli modoyuk tukushpa kikinkunalla yuyanakunsapa ashwan alli yachak kanankunata. Muskuyninkunapi kawashkankunata parlachikunsapa. Ama chay runakunashina kawsaychichu. ¹⁹Paykunaka kikinkuna alabanakushpa mana Jesukristuwan tantallachu kawsaykansapa. Ñukanchikuna Jesukristuwan tantalla kawsaptinchikuna payka allita yachachiwanchisapa ashwan ashwanta Tata Diospa munananta rurashpa kawsananchikunapa. Sukaman allita tantanachiwanchisapa sukwan sukwan kuyanakushpa kawsananchikunapa.

²⁰Jesukristu wañurkan amana runakunapa amañanankunata rurashpa kawsananchikunapa. Kankuna paywan tantalla kawsaykashpaykichi ¿imapatí runakunapa amañanankunata rurashpa kawsaykankichi? ²¹Chay runakuna amañansapa rimayta: “Ama suk imakunata llankaychichu. Ama suk mikunakunata mikuychichu. Ama suk imakunata apiychichu.” ²²Chay amañanankuna runakunapa yuyayninkunalla kashpa tukunan tiyan. ²³Chay runakuna chay amañanankunata

yachachikushpa alli yachakshina rikurinsapa. Chaykunata rurashpankuna kuerpunkunata sukaman wakllichinsapa. Yuyansapa suk runakunamanta ashwan allita ruraykanankunata. Chashna yuyanakushpankunapish yankamanta chay amañanankunata ruransapa. Chayta rurashpankuna mana atipansapachu allita rurashpa kawsayta.

**Pablu yachachiwanchisapa
Jesukristuwan tantalla
kawsananchikunapa.**

3 ¹Tata Dios *Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimushpa willarkan ladunpi tiyarinanpa tukuy laya tiyakta kamachikunanpa. Tata Dios Jesukristuta kawsachimushkanshina ñukanchikunatapish yanapawashkanchisapa paywan tantalla allita rurashpa kawsananchikunapa. Chayrayku kay allpapi kawsashpaykichira munaychi ashwan ashwanta payta riksishpa allita kasushpa paywan tantalla kawsayta. ²Yuyaychi Jesukristu sielupi kamachimuwaykananchita payllata kasushpa kawsananchikunapa. Amana yuyaychinachu kay allpapi mana alli ruranakunata.

³Jesukristu wañushka kaptin paywan tantalla wañushkanchisapa amana uchallikunanchikunapa. Jesukristu kawsamushka kaptin paywan tantalla kawsaykanchisapa. Tata Dios arkawan-chisapa ama ni pi wakllichiwananchikunapa. ⁴Jesukristu ñukanchikunapi kawsan. Chaymanta kay allpaman kashkan shamuptin paywan tantalla kushikushpa sielupi kawsashunchisapa.

⁵Chayrayku ama munaychichu Tata Diosta mana kasuk runakunashina kawsayta. Ama chikan warmiwan uchallikuychichu. Ama uchallikushpa mana valekkunata ruraychichu. Ama kikikichillapa munanaykichita rurashpa

kawsaychichu. Ama rikchak laya kawanaykichita munaychichu. Chashna rikchak layata sukaman munashpa kawsashpaykichika ruradu dioskunatashina kuyashpa kawsaykankichi. ⁶Mana Tata Diosta kasushpa uchallikuk runakunata Tata Dios sukaman kastigankasapa.

⁷Ñawpa kankunapish chay mana allikunata rurashpa kawsarkankichi. ⁸Kunanka Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichi ama piñakushpa ni pita chiknishpa nima pinkakunapa layata rimashpa kawsaychichu. Ama runamasikichiwan piñanakushpa nima ayninakushpa kawsaychichu. ⁹Ama sukwan sukwan llullachinakushpa kawsaychichu. Ñawpa mana allita rurashpa kawsarkankichi. Kunanka manana chashnanachu kawsaykankichi.

¹⁰Kunanka rurawakninchikuna Tata Dios kawsananshina mushuk layata rurashpana kawsaykankichi. Tata Dios yanapashuykankichi ashwan allita payta riksinyakichipa.

¹¹Jesukristu ñukanchikunapi kawsap-tin ima laya runakuna kaptinchikunapish mana nimananchu. *Judiyu mana judiyu runakuna, señaladu mana señaladu runakuna, chikan llaktamanta runakuna, awka runakuna, rantidu mana rantidu runakuna kaptinchikunapish mana nimananchu. Payka tukuy layapi kamachikukmi.

¹²Tata Dios kankunata kuyashushpaykichi akllashushkankichi paypa wambrankuna kanaykichipa. Chayrayku mushuk layata rurashpa sukwan sukwan kuyanakushpa yanapanakushpa kawsaychi. Ama yuyaychichu sukkunamanta ashwan alli kanaykichita. Allima modoyuklla kawsaychi. Suk runa imatapish willashuptikichi allillapi ayniychi. ¹³Sukwan sukwan allimallata kawsaychi. Runakuna ima mana allita

rurashuptikichipish perdonaychilla. Señorninchi Jesukristu kankunata perdonashushkaykichishina kankunapish sukwan sukwan perdonanakushpalla kawsaychi. ¹⁴Tukuy alli ruranaykichimanta ashwan allimi kuyanakushpa kawsanaykichipa. Kuyanakushpa kawsashpaykichira atipankichi allillapi tantalla kawsayta.

¹⁵Tata Diosmi akllashushkankichi sukuerpushinalla kanaykichipa. Chayrayku tukuy shunku kushikushpa Tata Diosta agradesishpa sukwan sukwan allillapi tantalla kawsaychi.

¹⁶Jesukristupa yachachikunanta allita yuyashpa kawsaychi. Sukwan sukwan allita yachachinakuychi. Animuchinakuychi Jesukristuta ashwan allita kasunaykichipa. Tata Diosta agradesishpa salmokunata himnokunata kantukunata kantaychi payta alabanykichipa. ¹⁷Tukuy layata rurashpaykichi rimashpaykichi Señorninchi Jesukristuta kasushpa kawsaychi. Jesukristu yanapashuptikichi Tatanchi Diosta agradesishpa kawsaychi.

Pablu yachachiwanchisapa imashnami Jesukristuta kasushpa kawsashunchisapa nishpa.

¹⁸Kankuna kusayuk paninikuna, Señorninchi Jesukristuta kreyik kashpaykichi kusaykichita kasushpa kawsaychi.

¹⁹Kankuna warmiyuk wawkinikuna warmikichita kuyanaykichi tiyan. Ama warmikichita rabyashpa sientichiychichu.

²⁰Kankuna wambrakuna, tukuy layapi tataykichita mamaykichita allita kasushpa kawsaychi. Paykunata kasushpa kawsashpaykichi Tata Diosta kushichinkichi.

²¹Kankuna tatakuna, ama wambraykichita sukaman sinchita kamachishpa

sientichiychichu. Paykunata sientichtipikichi ichara manana kasushunayankichimannachu.

²²Kankuna rantidu runakuna, patronnikichita allita tukuy layapi kasunaykichi tiyan. Patronnikichi kawashuptikichi mana kawashuptikichipish tukuy shunku munashpa Tata Diosta kuyashpa allillata rurashpa trabajaychi. Ama trabajaychichu patronnikichi alabashunaykichillapa.

²³Tukuy layapi kushikushpa mana killakushpa allita trabajaychi Señorninchi Jesukristuta kushichinaykichipa.

²⁴Señorninchi Jesukristu alli patronnikichikunashina kaptin yachanchisapa payta kasushpa kawsashpanchikuna willawashkanchikunashina paywan tantalla sielupi kawsashunchisapa.

²⁵Tata Dioska tukuy mana alli rurak runakunata kastiganankuna tiyan patron mana patron kaptinkunapish.

4 ¹Kankuna patronkuna, rantidu trabajadornikichita allita wiwashpa allillapi trabajachiychi. Allita yuyaychi sielupi kankunapapish patronnikichi *Jesukristu kananta.

²Allita uyariwaychi. Ama kunkaychichu Tata Dioswan parlayta. Chashna mana shaykushpa paywan parlashpa agradesiychi. ³Tata Diosta roygaychi ñukaykunata yanapawanankunapa Jesukristu salvakuk kananta manara yachak runakunata allita yachachinaynikunapa. Chayta yachachikushkayni-rayku kay karselpi kani. ⁴Tata Diosta roygaychi atipanaynipa allita yachachikuyta tukuy runakuna allita entiendinankunapa.

⁵Jesukristuta mana kreyik runakunapa ñawpakninkunapi allita rurashpa kawsaychi. Jesukristu salvawananchikunata parlayta atipashpaykichi parlachiychi. ⁶Paykunawan allillapi kuskata kushikushpa parlaychi. Paykuna

imatapish tapushuptikichi yachanaykichi tiyan allillapi sukta sukta ayniysapata.

Pablu wawkinkunata rimachin.

⁷Kay munananchikuna wawkinchi Tikiko Jesukristuta sirvikmasini kashpa sukaman allita yanapawashka yachachikuyta. Paymi willashunkichi imashnami kaypi kawsaykani nishpa. ⁸Kankunaman paytaka kachashkani willashunaykichipa imashnami kawsaykanisapa nishpa animuchishunaykichipa ashwan allita Jesukristuta kreyinaykichipa.

⁹Paywan tantalla llaktamasikichi munananchi wawkinchikuna Onesimo rinka. Payka Jesukristuta allita kreyishpa kawsan. Paykunami willashunkichi imashnami kawsaykanisapa nishpa.

¹⁰Ñukawan tantalla kay karselpi wawkinchi Aristarko. Paypish rimachishunkichi. Wawkinchi Bernabepa primun Markospish rimachishunkichi. Ñami willashkaykichina Markos kankunaman riptin allita chaskinaykichipa.

¹¹Chaymanta wawkinchi Jesuspish rimachishunkichi. Paypa suknin shutin Justo. Jesukristuta kreyik *judiyu runakunamanta chay wawkinchikunalla ñukawan tantalla Tata Dios kamachikuk kananta yachachikushkasapa. Chashna ñukawan yachachikushpa sukaman kushichiwashkasapa.

¹²Wawkinchi Epafraspish rimachishunkichi. Payka Jesukristuta sirvikmi.

Llaktamasikichi kashpa Tata Diosta kankunapa sukaman royan. Chashna roygashpa munan mana shaykushpa Jesukristuta kreyishpa Tata Diospa munananta sukaman allita rurashpa kawsanaykichipa.

¹³Allita willaykichi wawkinchi Epafras kankunapa sukaman Tata Diosta royananta. Chaymanta Laodisea llaktapi Yeropolis llaktapi kawsak wawkinchikunata kuyashpa sukaman paykunapa Tata Diosta royan.

¹⁴Kay munananchi wawkinchi doktor Lukas wawkinchi Demaspish rimachishunkichi.

¹⁵Chaymanta Laodisea llaktapi kawsak wawkinchikunata rimachipaychi. Wawkinchi Ninfortapish rimachipaychi. Wawkinchi Ninfopa wasinpi tantanakuk wawkinchikunatapish rimachipaychi.

¹⁶Kay kartaynita leyishkaykichiwash Laodisea llaktapi kawsak wawkinchikunaman kachaychi paykunapish leyinankunapa. Chaymanta Laodiseaman kachashkayni kartatapish paykuna kachamushuptinkuna leyiychi.

¹⁷Wawkinchi Arkipota kayta willaychi: “Jesukristu willashurkan rimananta yachachikunaykipa. Chay willashushkanta allita ruray.”

¹⁸Kay rimachinaynikunata kikini killkaykani yachanaykichipa ñuka Pablu killkashkaynita. Ama kunkaychichu kay karselpi kanaynita. Tata Diosta royan yanapashunaykichipa. Chayllatami killkaykichi.

1 TESALONISENSES

PABLU TESALONIKA LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

Tesalonikapi kawsak runakuna
aypa partipi Tata Diospa rimananta
yachachikurkansapa.

1 ¹Munanayni wawkinikuna,
paninikuna, ñuka Pablu wawkinchi
Silvanowan wawkinchi Timoteowan kay
kartata Tesalonika llaktapi *Jesukristuta
kreyikmasinikunata killkaykaykichi.
Kankuna Tata Dioswan Jesukristuwan
tantalla kuyanakushpa kawsaykankichi.
Munani Tata Dioswan Señorninchi
Jesukristu yanapashunaykichipa
kushichishunaykichipa.

²Ñukaykuna Tata Dioswan parlash-
paynikuna kankunata yuyashpa payta
agradesinisapa allita paywan kawsay-
kaptikichi.

³Tata Diosninchiwan parlashpayni-
kuna willanisapa kankuna sukaman
payta kreyishpa trabajashkaykichita.
Tata Diosta kuyashpa tukuy runakunata
sukaman yanapashpa kawsashkankichi.
Jesukristu shamunanta shuyaykashpay-
kichi sukaman sufrishpaykichipish
mana shaykushpa payllata katiykanki-
chi.

⁴Wawkinikuna, paninikuna,
ñukaykuna yachanisapa Tata Dios
sukaman kuyashushpaykichi aklashush-
kaykichita paypa wambrankuna

kanaykichipa. ⁵Kankunata Jesukristu
salvakuk kananta yachachiptinikuna
Tata Diospa Espiritun sukaman allita
yanapawarkansapa yachachinayniku-
napa. Mana rimanaynikunallowanchu
yachachishkaykichi. Allita yachashkani-
sapa yachachishkaynikuna alli kananta.
Kankunawan kashpaynikuna allita
rurashpa kawsarkanisapa allinikichita
maskashpa.

⁶Kankunapish ñukaykunashina
Jesukristushina allita rurashpa kawsar-
kankichi. Tata Diospa Espiritun
kushichishuptikichi sukaman padesiy-
kashpaykichipish paypa rimananta
sukaman kushikushpa kreyirkankichi.

⁷Chashna Jesukristuta allita kreyishpa
kawsaptikichi Masedonia partipi Akaya
partipi Jesukristuta kreyik runakuna
animukunsapa kankunashina kawsayta.

⁸Kankunamanta suk wawkinchikuna
Masedonia partiman Akaya partiman
aypa partikunaman rirkansapa Tata
Diospa rimananta yachachikuk. Chashna
allita yachachikuptinkuna aypa runakuna
yachansapa kankuna allita Tata Diosta
kreyishpa kawsaykanaykichita.
Chayrayku chay partikunapi ñukaykuna
manana nimata parlachikunisapanachu.

⁹Chay llaktakunapi kawsakkuna tukuy
pita parlachinsapa kankunaman

riptinikuna allita chaskiwashkaykichita. Parlachikunsapa kankuna ruradu dioskunata sakishpa mana tokuyuniyuk kawsak mana llullakuk Tata Diosta kreyishpa sirvishpa kawsaykanaykichita. ¹⁰Chaymanta chay runakuna parlachikunsapa kankuna sielumanta Tata Diospa wambran Jesukristuta shuyaykanaykichita. Jesukristu wãushkanmanta kawsamushpa uchanchikunamanta perdonawanchisapa ama Tata Dios piñakushpa kastigawananchikunapa.

Pablu Tesalonika llaktapi kawsak runakunata sukaman trabajashpa yachachirkansapa.

2 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kankuna yachankichi ñukaykuna pasyanikichi riptinikuna sukaman kushikushpa kreyiwashkaykichita. Mana yankamantachu rishkanisapa. ²Yachankichi manara kankunaman riptinikuna Filipos llaktapi runakuna sukaman chikniwashpankuna makawashkankunata. Piñakushpa rimarkansapa mana alli rurak runakuna kanaynikunata. Llaktaykichipi chikniwaptinkunapish Tata Dios yanapawarkansapa mana manchakushpa *Jesukristu salvakuk kananta sukaman allita yachachikunaynikunapa. ³Allita yuyashpalla yachachishkaykichita. Mana llullachikushpaynikuna mana nimata kankunamanta munashpaynikuna Tata Diospa rimananta allita yachachishkaykichita. ⁴Tata Dioska willawashkasapa alli yachachikukkuna kanaynikunata. Kachamuwashkasapa Jesukristu salvakuk kananta yachachikunaynikunapa. Chayrayku ñukaykuna Tata Diosllata munanisapa kushichiyta rikchak laya yuyayninchikunata yachak kaptin. Mana munanisapachu runakunallata kushichiyta.

⁵Kankuna yachankichi ñukaykuna niman suk kuti mishki shimi tukushpa alabashkaynikunata. Mana kullikichita munashpachu yachachishkaykichita. Tata Diosmi tukuy chaykunata yachan.

⁶Mana ni pita willashkanisapachu alabawanankunapa. Nima kankunata willashkaykichichu alabawanaykichipa.

⁷Jesukristu kachamuwashkankunarayku atipaymansapa willaynikichita sinchi kamachikuk kanaynikunata. Mana chashnachu kamachishkaykichita. Allillapi llakichishpaynikuna yachachishkaykichita. Iden wawankunata alli kuydak mamashina kankunata allita yachachishpaynikuna wiwashkaykichita.

⁸Chay alli wawan wiwak mamashina sukaman kankunata kuyashpaynikuna sukaman munashkanisapa Jesukristu salvakuk kananta yachachiynikichita. Sukaman kuyashkaynikunarayku yanapashpa wãuymansapapish karkan.

⁹Wawkinikuna, paninikuna, yuyankichi ñukaykuna diyapi tutapi sukaman sufrishpa trabajashkaynikunata mikunaynikunata wasinikunata tarinaynikunapa. Tata Diospa rimananta yachachikushpa mana munashkanisapachu nimata kankunata mañaynikichita.

¹⁰Tata Dios yachan kankunapish yachankichi kankunawan tantalla kashpaynikuna allita rurashpa Tata Diospa munananllata rurashpa kawsashkaynikunata. Mana niman suk mana allita rurashkanisapachu. ¹¹Yachankichi iden wambrankunata alli wiwak tatashina kankunata allita yachachishpa animuchishpa kawsashkaynikunata.

¹²Tata Dioska kayashushkankichi paypa mandunpi paywan tantalla kushikushpa kawsanaykichipa. Chashna kayashuptikichi ñukaykuna sukaman yachachishkaykichita Tata Diospa wambrankuna kashpaykichita allita rurashpa kawsanaykichipa.

¹³Ñukaykuna Tata Diospa rimananta yachachikuptinikuna kankuna allita kreyishkankichi. Yachashkankichi Tata Diospa rimananllata mana ñukaykunapa munanaynikunatachu yachachikushkaynikunata. Tata Diospa rimananta tukuy shunku kreyiptikichi payka sukaman yanapashushkankichi allita rurashpa kawsanaykichipa. Chayrayku ñukaykuna Tata Diosta sukaman agradesinisapa.

¹⁴Wawkinikuna, paninikuna, llaktamasikichi kankunata chiknishushpa sufrichishuptikichi iden chay Judea partipi Tata Diosta kreyikmasikichishina sufriyankanchi. Chay Judea partipi kawsak *judiyu runakuna Jesukristuta kreyikmasikichitapish kankunataashina sukaman sufrichirkansapa. ¹⁵Judiyu awilunchikuna ñawpa tiempu Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunatapish wañuchirkansapa. Jesukristutapish wañuchirkansapa. Ñukaykunatapish chikniwashpankuna llaktankunamanta kallpachiwarkansapa. Tata Diostapish mana kushichinsapachu. Tukuy runakunata chikninsapa.

¹⁶Ñukaykuna chay mana judiyu runakunata yachachinayaptinikuna judiyumasinikuna mana munansapachu yachachikunaynikunapa. Mana munansapachu Tata Dios chay mana judiyukunata salvanankunapa. Chayta mana munashpankuna sukaman uchallikuykansapa. Chayrayku Tata Dios sukaman sinchita piñakushpa kastigankasapa.

**Pablu rinayan
wawkinunata pasyak.**

¹⁷Wawkinikuna, paninikuna, suk tiempullata kankunata sakishpaynikuna mana kawashpaynikunapish sukaman yuyaykaykichi. Sukaman munanisapa riyta kawaknikichi. ¹⁸Ñukaykuna

rinayarkanisapa kawaknikichi. Aypa kuti ñuka Pablu rinayarkani. Rinayaptnikunapish supay mana munarkanchu rinaynikunapa. ¹⁹Ñukaykuna yachanisapa kankuna allita rurashpa kawsanaykichita. Chayta yachashpaynikuna sukaman kushikunisapa. Yachachikunaynikunata allita kreyiptikichi sukaman kushikunisapa. Chaymanta Jesukristu kashkan shamuptin kankunarayku sukaman kushikushasapa. ²⁰Ariya kankuna Jesukristuta kreyiptikichi kushikunisapa.

**Pablu Timoteota Tesalonikaman
kacharkan yachanayashpa
imashnami kawsaykansapa nishpa.**

3 ¹Chaymanta sukaman kankunata yuyashpa munashkanisapa yachayta allitachu manachu kawsaykankichi nishpa. Mana atipashpaynikuna riyta kay Atenas llaktapi yuyarkani sapallayni kipariyta. ²Kankunaman wawkinchi Timoteota kacharkani chapashuknikichi. Chay wawkinchika sukaman allita Tata Diosta kreyishpa yanapawashkasapa *Jesukristu salvawananchikunata yachachikuyta. Payta kacharkanisapa kushichishunaykichipa animuchishunaykichipa ashwanta Jesukristuta tukuy shunku kreyishpa kawsanaykichipa. ³Chay wawkinchika yachachishushkankichi sufrishpaykicipish Tata Diosta katinaykichillapa. Kankuna yachankichina tukuy Jesukristuta kreyikkuna sufrinanchikunata. ⁴Ñukaykuna kankunawan kashpaynikuna yachachishkaykichi sufrinanchikunata. Chay yachachishkaynikunashina sufriyankanchi. ⁵Chayrayku sukaman yachanayashkanisapa allitachu manachu Tata Diosta katiykankichi nishpa. Wawkinchi Timoteota kashashkani tapushunaykichipa Jesukristuta kreyiykankichi manachu nishpa. Yuyashkanisapa supay

mana alli ruranata munachishuptikichi ichará Tata Diosta manana kreyiykankichinachu. Yuyashkanisapa ichará yankapa yachachishkaynikunata.

⁶Kunanka Tesalonika llaktaykichimanta wawkinchi Timoteo kutimushkana. Willawashkasapa kankuna allillata Jesukristuta kreyishpa kuyashpa katiykanaykichita. Willawashkasapa ñukaykunata kuyawashpaykichi sukaman watukuwanaykichita. Kankunata sukaman kawanayanaynikunashina kankunapish kawawanayankichi.

⁷Wawkinchi Timoteo willawaptinkuna Jesukristuta allita katiykanaykichillata llakidu kashkaynikunamanta sukaman kushikunisapa. ⁸Allita Jesukristuta katiykanaykichita yachashpaynikuna sukaman kushikushkanisapa. ⁹Sukaman kushikushpaynikuna Tata Diosta agradesinisapa payta allita kreyiykaptikichi. ¹⁰Diyapi tutapi Tata Diosta royanisapa almitiwanankunapa rinaynikunapa kawaknikichi. Yachachinayaykichi ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa.

¹¹Chashna kawaynikichita munashpaynikuna Tata Diosninchita Señorninchi Jesukristuta sukaman royanisapa yanapawanankunapa rinaynikunapa kawaknikichi. ¹²Munanisapa Tata Dios ashwanta yachachishunaykichipa ashwanta sukwan sukwan kuyanakushpa kawsanaykichipa. Ñukaykuna kankunata kuyashkaynikunashina munanisapa kankuna tukuy runakunata kuyashpa kawsanaykichipa. ¹³Munanisapa Tata Dios yanapashunaykichipa allita payta kuyashpa allita rurashpa kawsanaykichipa. Chashna mana uchallikushpa kawsaptikichi Señorninchi Jesukristu tukuy katikninkunawan shamuptin mana ni pi Tata Diosninchipi chatashunkichichu.

Pablu yachachikun Tata Diosta kushichishpa kawsananchikunapa.

4 ¹Wawkinikuna, paninikuna, *Jesukristu yachachiwashkankunata ñukaykunapish yachachiykichi. Kankunapish allita Tata Diosta kushichishpa kawsaykankichi. Chayrayku kankuna Jesukristuwan tantalla kawsaptikichi roygaykichi ashwan ashwanta Tata Diosta kushichishpa kawsanaykichipa.

²Kankuna yachankichi Jesukristu kachamuwaptin imakunatami yachachishkaykichi nishpa. ³Tata Dios munan payllapa munananta rurashpa kawsananchikunapa. Mana munanchu chikan warmiwan chikan ullkuwan uchallikushpa kawsanaykichipa. ⁴Tata Dios munan yachanaykichipa paypa munananta rurashpa warmikichita kuyashpa kawsanaykichipa. ⁵Ama chikan warmita munashpa kawsaychichu mana Tata Diosta riksik runakunashina.

⁶Ama munaychichu wawkikichipa kawsananta wakllichiyta warminwan uchallikushpa. Ñami yachachishkaykichina chikan warmiwan uchallikuptikichi Tata Dios sinchita kastigashunaykichita. ⁷Tata Dios kayawashkanchisapa paypa munananta rurashpa kawsananchikunapa. Mana munanchu mana allita rurashpa kawsananchikunapa. ⁸Tata Dioska Espiritunta kachamushka yanapawananchikunapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Chayrayku kay yachachishkaynikunata mana munashpaykichika Tata Diosta washanchaykankichi. Mana ñukaykunatachu washanchawaykankichi.

⁹Tata Dios yachachishuptikichi yachankichina sukwan sukwan kuyanakushpa kawsayta. Chayrayku manana munaninachu killkashpa kashkan

yachachiynikichita. ¹⁰Kankuna tukuy Masedonia partipi Jesukristuta kreyikmasikichiwan kuyanakushpana kawsaykankichi. Roygaykichi, wawkinikuna, paninikuna, ashwanta kuyanakushpa kawsanaykichipa. ¹¹Kushikushpalla kikikichillapa trabajuykichita rurashpa kawsaychi. Yachachishkaynikunashina mana killakushpa makikichiwan trabajashpa kawsaychi. ¹²Allita trabajashpa kawsaychi tukuy laktamasikichi yachankunapa alli rurak kanaykichita ama nima illapushunaykichipa.

**Pablu yachachikun
Jesukristu kutimunanta.**

¹³Wawkinikuna, paninikuna, munaniasapa yachanaykichipa Jesukristuta kreyishpa wañushpanchikuna rinanchikunata paywan kawsak. Chayta yachashpaykichi Jesukristuta kreyikmasinchikuna wañuptinkuna mana sukamanachu llakinkichi Jesukristuta mana kreyik runakunashina. ¹⁴Yachanchisapa Jesukristu wañushkanmanta kawsamushkanta. Payta kreyishpa kawsashpanchikuna yachanchisapa Jesukristu shamuptin Tata Dios wañudu kashkanchikunamanta kawsachimuwananchikunata.

¹⁵Chaymanta Jesukristu yachachiwaptinkuna ñukaykuna kayta willaykichi: Jesukristu kashkan kutimushpa tukuy payta kreyishpa wañushka runakunata primeru kawsachimunkasapa. Ñukanchikuna kay allpapira kawsakashpanchikunara chay wañudukunamanta mana ñawpashunchisapachu. ¹⁶Señorninchi Jesukristu kikin sinchita kamachikushpa sielumanta urayamunka. Suk kamachikuk *angel Tata Diospa trompetanta pukushpa sukaman sinchita rimanka Jesukristu shamunanta. Chashna Jesukristu

shamuptin payta kreyik wañudu runakuna primeru kawsamunkasapa. ¹⁷Chaypina Jesukristuka tukuy ñukanchikuna kawsaykakkunata chay kawsachimudu runakunawan tantallata alsawashunchisapa. Chaypina puyu ukunpi altupi paywan tinkunakushunchisapa. Chashna pushawaptinchikuna paywan tantalla mana tukuyiniyukta kawsashunchisapa. ¹⁸Tukuy kay yachachishkaynikunata sukan sukwan yachachinakushpa kushichinakushpa kawsaychi.

**Jesukristu shamunan tiempukaman
akuychi Tata Diosta
kasushpa kawsaypachi.**

5 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kankuna yachankichi Tata Dios munanan tiempupi *Jesukristu kashkan shamunanta. ²Allita yachankichi mana yuyananchikuna orapi Jesukristu kashkan shamunanta iden tutapi suwa runa shamukshina. ³Suk okupada warmi mana yachanchu ima orami nanay apinka nishpa. Chashnami mana Jesukristuta kreyik runakuna mana yachansapachu ima orami kullunkasapa nishpa. Paykuna kushikushpalla kawsaykanankunata rimaptinkuna Jesukristu raslla shamunka kulluchikisapa. Chashna shamuptin mana kastigumanta kishpinkasapachu.

⁴Wawkinikuna, paninikuna, kankuna Jesukristuta kreyishpa allita rurashpa luspishina kawsaykankichi. Chashna luspishina kawsaykashpaykichi yachankichi Jesukristu shamunanta. Chayrayku suwa runashina shamuptin mana manchakunkichichu. ⁵Allita rurashpa kawsaykashpanchikuna luspishina kawsaykanchisapa. Manana tutupishinanachu kawsaykanchisapa. ⁶Chayrayku Jesukristuta allita yuyashpa allita kreyishpa kawsaypachi. Ama

kawsaypachichu mana kreyikuk runakunashina.

⁷Jesukristuta mana kreyinayak runakuna mana allita rurashpa tutapishina kawsaykansapa. Iden machadukunashina mana allita yuyaykushpa tutapishina kawsansapa. ⁸Chaymanta ñukanchikuna luspishina kawsashpanchikuna kikinichilla kamachinakushpa kawsananchikuna tiyan. Yuyayninchikunaman suk mana alli yuyaykuna shamuptin Jesukristullata allita kasushpa allita kuyashpa kawsaypachi. Jesukristu salvawananchikunapa shamunanta yuyaypachi. Chashna Jesukristu shamunanta yuyashpanchikuna suk soldadu umanpi arkanan kaskuta churakudushina kanchisapa.

⁹Tata Dios akllawarkanchisapa Jesukristu wañushkanrayku salvawananchikunapa. Mana piñakushpa kastigawananchikunapachu akllawarkanchisapa. ¹⁰Jesukristu ñukanchikunarayku wañurkan kay allpapi kawsashpanchikuna sieluman rishpanchikunapish paywan tantalla kawsananchikunapa. ¹¹Kankuna tukuy chayta yachashpa sukwan sukwan kushichinakushpa animuchinakushpa kawsaykanchi. Kunanmantapacha ashwan ashwanta kushichinakushpa animuchinakushpa kawsaychi.

Pablu animuchiwananchisapa ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsananchikunapa.

¹²Wawkinikuna, paninikuna, roygaykichi Jesukristuta kuyak kamachishuknikichita yachachishuknikichita kuyanaykichipa. ¹³Paykunata sukaman kuyanaykichi tiyan Tata Diospa rimananta yachachishuptikichi. Sukwan sukwan kuyanaykushpa kawsanaykichi tiyan.

¹⁴Wawkinikuna, paninikuna, willaykichi mana trabajanayak wawkinchikunata willanaykichipa allita trabajanankunapa. Shaykudu wawkinchikunata animuchiychi. Katishkankunamanta sampayadukunata yanapaychi. Tukuy piwan alli modoyuklla kawsaychi.

¹⁵Chaymanta llaktamasikichi mana allita rurashuptikichi ama kutipaychichu. Paykunata yanapaychilla. Jesukristuta kreyikmasikichiwan tukuy piwanpish yanapanakushpa kawsaychi. ¹⁶Kushikushpalla kawsaychi. ¹⁷Tata Dioswan parlashpalla kawsaychi. ¹⁸Llakishpaykichipish kushikushpaykichipish Tata Diosllata agradesiychi. Tata Dios munan Jesukristuta kreyikkuna llakishpapist kushikushpapist payta agradesinanchikunapa.

¹⁹Tata Diospa Espiritun ninashina kaptin ama payta sampayachiychichu. ²⁰Tata Dios yanapaptinkuna ichará paninchikuna wawkinchikuna Tata Dios ruranayananta yachachishunkichi. Ama chay yachachishunaykichita washanchaychichu. ²¹Suk yachachikuk runa yachachishuptikichi allita yuyaychi Tata Diospa rimanantachu manachu yachachishuykanchi nishpa. Tata Diospa rimanan kaptin chayta kasuychi. ²²Ama nima laya mana alli ruranakunata ruraychichu.

²³Kushichiwakninchi Tata Diosta roygani kikin yanapashunaykichipa allita rurashpa kawsanaykichipa. Tata Diosta roygani Jesukristu shamunankaman kuydashunaykichipa ama uchata rurashpa kawsanaykichipa. Chashna kuydashuptikichi payllata tukuy shunku kuyashpa payllata yuyashpa allita rurashpa kawsanaykichi. ²⁴Tata Dios akllawashkanchikunarayku allita kuydashunchisapa. Tukuy willawashkanchikunatami ruranka.

²⁵Wawkinikuna, paninikuna, ñukaykunapist Tata Diosta roygaychi. ²⁶Tukuy

chay llaktapi wawkinchikunata paninchikunata shutinipi rimachiychi. ²⁷Tata Dios kachamuwaptin willaykichi kay killkashkaynikunata leiyichi tukuy wawkinchikuna paninchikuna uyarinankunapa.

²⁸Señorninchi Jesukristuta roygani kankunata yanapashunaykichipa allita rurashpa kawsanaykichipa.

Ñuka Pablu chayllatami killkashkaykichi.

2 TESALONISENSES

PABLU ISHKAYNIN KUTI TESALONIKAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu Tesalonikapi kawsak
wawkinkunata paninkunata
rimachinsapa.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna,
paninikuna, ñuka Pablu wawkinchi
Silvanowan wawkinchi Timoteowan kay
kartata Tesalonikapi kawsak
*Jesukristuta kreyikmasinikunata
killkaykaykichi. Kankuna Tatanchi
Dioswan Señorninchi Jesukristuwan
tantalla kawsaykankichi. ²Tata Diosnin-
chita Señorninchi Jesukristuta roygani-
sapa ashwanta yanapashunaykichipa
kushichishunaykichipa.

**Jesukristu shamuptin Tata Dios
tukuy mana alli rurak runakunata
kastigankasapa.**

³Wawkinikuna, paninikuna, kankuna
Jesukristuta sukaman ashwan ashwanta
kreyishpa kawsaykankichi. Ashwan
ashwanta sukwan sukwan kuyana-
kushpa kawsaykankichi. Chayrayku
ñukaykuna kushikushpa Tata Diosta
agradesinisapa. ⁴Chiknishuk runakuna
padesichishuptikichipish Jesukristuta
ashwanta kreyishpa kawsaykankichi.
Chayrayku tukuy llaktakunapi
ñukaykuna Jesukristuta kreyikmasinchi-
kunata kushikushpa willanisapa

kankuna mana shaykushpa Jesukristuta
kreyishpa kawsaykanaykichita.

⁵Kankuna padesishpaykichipish Tata
Diosta allita kreyiptikichi payka
willashunkichi mandunpi yaykunayki-
chipa. Tukuy runakuna chayta kawash-
pankuna yachankasapa Tata Dios
kuskanpi kastigakuk kananta.

⁶Tata Dios uchayuk runakunata
kuskanpi kastigakuk kashpa chay
padesichishuknikichi runakunata
padesichinkasapa. ⁷Suknin diya
Jesukristu alli atipak *angelinkunawan
manllayba rawraykak nina ukupi
sielumanta shamunka. Chashna
shamushpa tukuy padesishkanchikuna-
manta kushichiwashunchisapa.

⁸Shamunka Tata Diosta mana riksik
runakunata kastiganankunapa.
Señorninchi Jesukristu salvakuk
kananta mana kreyikuk runakunata
kastigankasapa. ⁹Señorninchi Jesukristu
paykunata mana tukuy niyukta kastigan-
kasapa. Paymanta chikanman
wishchunkasapa ama kawanankunapa
sukaman allimata kamachikuptin
kushichikuptin.

¹⁰Jesukristu shamuptin tukuy payta
kreyik runakuna tantalla kuyashunchi-
sapa. Payta sukaman almirashpa
willashunchisapa sukaman allima

kananta. Kankunapish yachachishkaynikunata kreyishkaykichirayku Jesukristuta kuyanaykichi tiyan.

¹¹Chayrayku Tata Diosta kankunapa rorganisapa kayashushkaykichishina sukaman yanapashunaykichipa allita rurashpa kawsanaykichipa. Tata Dios tukuy laya alli atipak kaptin rorganisapa yanapashunaykichipa tukuy alli munanaykichita rurashpa payllata kreyishpa kawsanaykichipa. ¹²Chashna Tata Dios sukaman yanapashuptikichi tukuy runakuna rimankasapa Señorninchi Jesukristu alli kananta. Chaymanta Tata Dioswan Jesukristu kuyashushpaykichi rimankasapa alli rurak kanaykichita.

Pablu yachachikun sakra mana alli rurak runa llullachikunanta.

2 ¹Wawkinikuna, paninikuna, ñukaykuna ñami yachachishkaykichina *Jesukristu shamuptin rinanchikunata paywan tinkunakuk.

²Chaymanta tiyan llullachishunayak runakuna. Paykuna rimansapa Jesukristu kutimushkantana. Kartata kachashushkankichi rimashpa ñukaykuna kachashkaynikunata. Ñukaykunaka manami chay kartata killkarkaykichichu. Chay runakuna Tata Diospa Espiritun yanapananta rimaptin-kunapish ama kreyiyichichu. Ama manchakushpa yuyaychichu Jesukristu kashkan shamushkantana.

³Imatapish willashuptinkuna ama nima layapi chay llulla runakunata kreyiyichichu. Yachanchisapa manara Jesukristu kutimuptinra yaka tukuy runakuna Tata Diosta sukaman chiknishpankuna mana kasunayanankunata. Chaypina suk sakra mana alli rurak llullakuk runa shamunka. Tata Dios rimashka chay sakra mana alli rurak runata mana tukuyniyuk ninaman

kachananpa. ⁴Chay Tata Diosta chiknik runaka *Tata Diospa wasinpi yaykushpa doynuyanka. Chaypi tiyarishpa tukuy runakunata willankasapa paylla dios kaptin payllata kuyanankunapa.

⁵¿Manachu yuyankichi chay llaktaykichipi kashpaynikuna tukuy kayta yachachishkaynikunata? ⁶Kankuna yachankichina pimi chay sakra runata michaykananta manara tiempun kaptin amara rikurinampa.

⁷Kunan tiempu ñami aypa mana alli rurak runakuna pakallalla llullachikuypi puriykansapa. Llullachikuypi katinankuna tiyan chay sakra runata michaykak llukshinan tiempukaman. ⁸Chaypina mana ni pi michak tiyaptin chay sakra mana alli rurak llullachikuk runaka rikurinka. Chaymanta Jesukristu allima llipyaynin ukupi shamushpa shiminwan pukushpa chay mana alli rurak runataka mana tukuyniyuk ninaman kachanka.

⁹Jesukristu manara shamuptinra *Satanas chay sakra mana alli rurak runata yanapaptin sukaman llullachikushpa manchakuna layata ruranka. ¹⁰Chaypina tukuy laya mana allita rurashpa rawrak ninaman riykak runakunata sukaman llullachinkasapa. Chay runakunaka mana munarkansapachu Tata Diospa rimananta kuyashpa kasuyta. Chayrayku Tata Dios chay rawraykak ninamanta mana salvankasapachu. ¹¹Tata Dios paykunata sakinkasapa tukuy shunku llullata kreyinankunapa. ¹²Chay mana Tata Diospa rimananta kreyinayak runakuna sukaman kushikun-sapa mana allita rurashpankuna. Chayrayku Tata Dioska kastigankasapa.

**Tata Dios sukaman
kuyawashpanchikuna
animuchiwanchisapa allita
rurashpa kawsananchikunapa.**

¹³Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñukaykuna kushikushpa Tata

Diosta agradesinisapa kankuna paypa rimananta kreyiptikichi. Tata Diospa Espiritun yanapashuptikichi allita rurashpa kawsaykankichi. Tata Dios kuyashushpaykichi kallarinan tiempumantapacha akllashushkankichi salvadu kanaykichipa. ¹⁴Ñukaykuna Tata Dios salvawananchikunata yachachikuptinikuna payka kayashushkankichi allita kreyishpa kawsanaykichipa. Kayashushkankichi sieluman rinaykichipa Señorninchi Jesukristuwan tantalla sukaman kushikushpa kawsanaykichipa.

¹⁵Wawkinikuna, paninikuna, yachachishkaynikunata killkashkaynikunata allita kreyishpa mana kunkashpa kawsaychi.

¹⁶Kikin Señorninchi Jesukristu Tata Diosninchiwan mana tukuy niyukta kuyawashpanchikuna sukaman kushichiwashunchisapa. Willawashkanchisapa sieluman rinanchikunata paywan tantalla kawsak. ¹⁷Chayrayku Tata Diosta roygani kankunata animuchishunaykichipa yanapashunaykichipa allita rurashpa allita rimashpa kawsanaykichipa.

Pablu wawkinunata paninunata royan paypa oranankunapa.

3 ¹Wawkinikuna, paninikuna, Señorninchi *Jesukristupa yachachikunanta kushikushpa allita chaskishkankichi. Chayrayku roygaykichi ñukaykunapa Tata Diosta royanaykichipa tukuy partikunaman riptinikuna allita yachachikunaynikunapa. Chashna allita yachachikuptinikuna aypa runakuna kankunashina Jesukristu yachachikushkanta allita chaskinkasapa. ²Manara tukuy runakuna Jesukristuta kreyinsaparachu. Chayrayku Tata Diosta roygaychi sakra mana alli rurak runakunamanta amachawanankunapa.

³Jesukristu alli rurak kashpa kankunata sukaman allita yanapashun-

kichi allita rurashpa kawsanaykichipa. Amachashunkichi ama supay wakllichishunaykichipa. ⁴Jesukristu sukaman yanapawaptinkuna ñukaykuna yachanisapa kankuna yachachishkaynikunata allita kreyishpa kawsaykanaykichita. Yachanisapa allita kasushpa katinaykichita.

⁵Tata Diosta roygani yanapashunaykichipa sukta sukta allita kuyanaykichipa. Roygani padesishpaykichipish Jesukristushina mana sampayashpa allita rurashpalla kawsanaykichipa.

Pablu yachachiwanchisapa allita trabajananchikunapa.

⁶Wawkinikuna, paninikuna, Jesukristu ñukaykunata yachachiwaptinkuna willaykichi tukuy mana trabajanayak wawkinchikunamanta ashunaykichipa. Sukkuna yachachishkaynikunata mana kasunayaptinkuna paykunamanta ashuychi. ⁷Yachankichi ñukaykuna kankunawan kashpaynikuna mana killakushpa sukaman trabajashpa kawsashkaynikunata. Chashnashina kankunapish mana killakushpa trabajashpa kawsaychi. ⁸Kankunawan kashpaynikuna tukuy mikushkaynikunapa pagarashkaykichi. Diyapi tutapi sukaman trabajashkanisapa ama amichinaynikunapa mikunaynikunata mañashpa. ⁹Alli kanman karkan kankunata mikunaynikunata mañanaynikunapa. Mana nimata mañashpaynikuna trabajarkanisapa ñukaykunata kawawashpaykichi yachanaykichipa allita trabajayta. ¹⁰Kankunawan kashpaynikuna kayta yachachishkaykichi: Suk wawkinchi mana trabajana-yashpa ama mikuchunchu.

¹¹Yachashkanisapa suk kankunashi mana trabajanayankichichu. Wasin wasin chapakuypishi puriykankichi.

¹²Jesukristu yachachiwaptinkuna chay

mana trabajanayak wawkinchikunata willanisapa: Kushikushpalla mikunankunapa trabajachunsapa.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, ama shaykuychichu allita rurashpa kawsayta.

¹⁴Suk wawkinchi suk paninchi kay yachachishkaynikunata mana allita kasushpa kawsaptin ama paywan tantanakuychichu. Payta mana kasuptikichi mana alli rurashkankunamanta pinkakunka. ¹⁵Chay mana kasukunayak wawkinchita paninchita ama chikniychichu. Wawkinchi paninchi kaptinkuna kuyashpalla yachachiychi kashkan allita rurashpa kawsanankunapa.

Pablu kartanta tukuchashpa wawkinchikunata rimachinsapa.

¹⁶Kushichikuk Señorninchi Jesukristuta roygani tukuy tiempu kankunatapish kushichishunaykichipa. Payta roygani kankunawan tantalla kawsanapa.

¹⁷Ñuka Pablu kay kartata tukuchashpa kikini makiniwan killkashpa rimachiykichi.

Tukuy kartaynikunata tukuchashpayni shutinita killkani yachanaykichipa ñuka kikini killkashkaynita. ¹⁸Munani Señorninchi Jesukristu tukuy kankunata sukaman yanapashunaykichipa.

Chayllata ñuka Pablu killkashkaykichi.

1 TIMOTEO

PABLU TIMOTEOTA KILLKARKAN

Pablu Timoteota rimachin.

1 ¹Munanayni wawkini Timoteo, salvawakninchi Tata Dios munaptin *Jesukristu kachamuwashka paypa rimananta yachachikunaynipa. Pay kutimunanta shuyaykanchisapa. ²Jesukristuta allita kreyishkaykirayku willayki wambrayni kanaykita. Kay kartata killkashpa munani Tata Diosninchi Señorninchi Jesukristuwan yanapashunaykipa kuyashunaykipa kushichishunaykipa.

Pablu Timoteota yachachin paypa alli yachachikunanta ama sakinanpa.

³Masedonia partiman rishpayni willashkayki Efeso llaktapi kiparinaykipa. Willashkayki chaypi kawsak mana alli yachachikuk runakunata yachachinaykipa ama chikan layata yachachikunankunapa. ⁴Chay runakunata yachachiysapa ama kasunankunapa ñawpa awilunkunapa kuentunkunata mana tukuk parlunkunata. Chay kuentunkunata sukaman kasushpankuna ayninakushpa kawsansapa. Chay parlunkuna mana nimapi yanapansapachu Tata Diospa munananta kasushpa rurayta.

⁵Chayta willashkayki yachachikunaykipa tukuy shunku Jesukristuta

kreyishpa kawsanankunapa. Yachachiyasapa allita rurashpa kawsanankunapa yuyayninkuna mana nimapi chatanankunapa mana nima estorbo tiyapunankunapa. Chaypina atipankasapa sukwan sukwan kuyanakushpa kawsayta.

⁶Suk wawkinchikuna Tata Diospa alli yachachikushkanta mana kreyinayashpankuna ayninakushpalla kawsansapa. ⁷Chay runakuna Tata Diospa kamachikunankunata mana allita entiendishpapish yachachikunayansapa. Nima kikinkunapa yachachikunankunata entiendinsapachu. ⁸Yachanchi Tata Diospa kamachikunankuna alli kananta munanantashina yachachikuptinchikuna. ⁹Yachanchi Tata Dios kamachikunankunata mana kushkankunata alli rurak runakunapa. Mana kasukukkunapa sakra likidu mana alli rurakkunapa kurkansapa. Uchallikukkunapa Tata Diosta mana kuyakunapa, mamanta tatanta wañuchikunapa, runamasinkunata wañuchikunapa kurkansapa. ¹⁰Tata Dios kamachikunankunata chikan warmiwan kawsak runakunapa kurkansapa. Warmiwan shina ullkupuralla tantanakuk runakunapa, runamasinta rantikuk runakunapa kurkansapa. Llullakushpa jurak runakunapa, llullachikuk runakunapa, alli yachachikukkunata mana kasunayak runakunapa kurkansapa.

¹¹Yanapawakninchi Tata Dios ñukata kachamuwashka alli rimananta yachachikunaynipa. Chay alli rimananka willawanchisapa Jesukristu allimata salvawananchikunata.

Pablu kushikun Tata Dios sukaman kuyaptin.

¹²Señorninchi Jesukristu riksiwarkan alli yachachikuk kanaynita. Chayrayku sukaman atipachiwashpa kachamuwashka rimananta yachachikuk. Chashna kachamuwaptin sukaman agradesini. ¹³Ñawpa tiempu Jesukristuta sukaman chiknishpa rabyachiptinipish Tata Dios llakichiwashpa kuyawarkan. Manara Jesukristuta kreyik kashpaynira payta kreyik runakunata sukaman sufrichir-kani. Chashna sufrichishpayni mana yacharkanichu mana allita ruraykanaynita. ¹⁴Mana allita ruraptinipish Señorninchi Jesukristu sukaman llakichiwashpa sukaman yanapawashka payta kreyishpa kuyashpa paywan tantalla kawsanaynipa.

¹⁵Mash uyariway suk alli rimananta yachachiptini: Tukuy runakuna kreyinankuna tiyan kay allpaman Jesukristu shamushkanta uchankunamanta salvanankunapa. Ñawpa ñuka Jesukristuta kreyik runakunata sufrichishpa kawsak kani. Chayrayku yuyanakuni tukuy runakunamanta ashwan uchasapa kanaynita. ¹⁶Chashna uchasapa kaykaptinipish Tata Dios sukaman llakichiwashpa salvawashka tukuy runakuna yachanankunapa Jesukristu llakichiwananchikunata. Chayta yachashpankuna paykunapish ñukashina Jesukristuta kreyinkasapa sieluman rinankunapa paywan mana tukuyuniyukta kawsak. ¹⁷Chayrayku mana tukuyuniyuk kamachiwakninchi Tata Diosta sukaman kuyaypachi. Mana

kawashpanchikunapish akuychi mana tukuyuniyukta mana wañuk Tata Diosninchita alabaypachi. Chashna kachun.

¹⁸Wambrayni Timoteo, ñawpaka wawkinchikuna Tata Diospa munananta rimashpa willashushkasapa Tata Diospa rimananta yachachikunaykipa. Ñukapish willayki chay alli rimananta yuyashpa animukunaykipa suk alli makanakuk soldadushina allita yachachikunaykipa. ¹⁹Jesukristuta allita kreyishpa kawsay. Suk runakuna mana allikunata rurashpa kawsashpa mana Tata Diosta kreyishpanachu kawsaykan-sapa. ²⁰Himeneowan Alejandro katiy-kashkankunamanta manana katinsapanachu. Chayrayku ñuka rimashkani chay ishkay wawkinchikuna supaypa mandunpi kawsanankunapa. Chaypina yachakunkasapa amana Tata Diosta rabyachinankunapa mana allikunata rimashpankuna.

Pablu yachachiwanchisapa Tata Dioswan parlananchikunapa.

2 ¹Mash allita uyariway. Tata Diosta kreyik runakunata yachachiysapa Tata Diosta rorganankunapa tukuy runakuna payta kreyishpa kawsanankunapa. Yachachiysapa Tata Diosta agradesinankunapa sukaman yanapaptinkuna. ²Yachachiysapa tukuy llaktapi awtoridarninkunapa tukuy kamachikuk-ninkunapa rorganankunapa. Paykuna alli kamachikuk kaptinkuna ñukanchikuna kushikushpa Tata Diosta allita kreyishpa tukuy layapi allita rurashpa kawsashunchisapa. ³Chashna paykunapa roygashpanchikuna allita ruranchisapa. Chaymanta salvawakninchi Tata Diosta sukaman kushichinchisapa. ⁴Tata Dios sukaman munan tukuy runakunata salvayta. Munan tukuy runakuna rimananta yachanankunapa.

⁵Tata Dioska suklallami. Ñukanchi-kuna uchanchikunarayku paymanta ashudu karkanchisapa. Chaymanta suk runalla atipan Tata Diosman pushaway-ninchikunata paywan tantalla kawsananchikunapa. Chay pushawak-ninchikuna runaka *Jesukristumi.

⁶Jesukristuka wañushpa rantiwarkan-chisapa wañuymanta salvawananchiku-napa. Tata Dios munashkan tiempu yachachiwashkanchisapa Jesukristu wañushpa rantiwananchikunata.

⁷Tata Dios ñukata akllawashpa kachamuwashka paypa rimananta mana *judiyu runakunata yachachinaynipa-sapa payta kreyishpa kawsanankunapa. Mana llullakunichu. Deverastami Tata Dios kachamuwashka mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa.

⁸Chashna kaptin munani tukuy llaktakunapi tukuy wawkinchikuna Tata Dioswan parlanankunapa. Munani tantanakushpa mana piñanakushpa mana ayninakushpa makinkunata atarichishpa Tata Dioswan parlananku-napa.

⁹Chaymanta paninchikunata yachachini allimallata lllachapakunankunapa. Mana munanichu paninchikuna pinkakuna laya sukaman taksha lllachapakunata churakunankunapa. Mana munanichu aypa chaniyuk lllachapakunata rantishpa churakunankunapa. Paninchikunata yachachini allimallata chukchankunata allichanankunapa. Mana munanichu aypa chaniyuk kuriwan *perlaswan sukaman sumachinankunapa. ¹⁰Tata Diosta kuyashpa kushichik paninchikuna allita rurashpa kawsanankuna tiyan.

¹¹Paninchikunata yachachinisapa alli yachachikuk runa yachachikuykaptin mana nima parlashpa uyarinankunapa. ¹²Mana munanichu paninchikuna kusankunata yachachinankunapa nima

kamachinankunapa. Yachachinisapa Tata Diospa rimananta yachachikuykap-tinkuna upallalla uyarinankunapa.

¹³Tata Dios Adanta rurashkanwasha Evata rurarkan. ¹⁴Chaymanta Evata supay llullachirkan. Mana Adantachu llullachirkan. Chaypina supay llullachiptin Evaka Tata Dios willash-kanta manana kasunayashpa uchallikur-kan. ¹⁵Chashna kaptinpush warmikuna wawayashpa wawanakunata wiwashpa allita rurashpa Jesukristuta tukuy shunku kreyishpa kawsashpankuna Tata Diosta kushichinkasapa.

Pablu yachachikun imashnami ansianukuna kawsankasapa nishpa.

3 ¹Kunanka suk allima rimananta willayki: *Ansianukuna kreyikuk-masinkunata allita kuydashpa yachachishpa kawsanankuna tiyan. Chayrayku suk wawkinchi ansianu kanayashpaka alli trabajuta yuyan rurayta. ²Suk wawkinchi ansianu kanayashpa allillata rurashpa kawsanan tiyan ama ni pi rimananpa mana allita rurashpa kawsaykananta. Warminllawan kawsanan tiyan. Allita yuyashpa Tata Diospa munananllata rurashpa kawsanan tiyan. Wasinpi maykan chayaptin kushikushpa chaskinan tiyan. Yachachikuyta allita yachanan tiyan. ³Chay wawkinchi ansianu kanayashpa mana machashpa mana makanakushpa mana piñanakushpa kawsanka. Mana kullkita sukaman munashpallachu kawsanka. Lllaktamasinkunawan yanapanakushpa kuyanakushpa kawsanan tiyan. ⁴Tukuy wasinpi kawsakkunata allita kamachiyta yachanan tiyan. Wambrankunata allita yachachinan tiyan alli kasukuk ama aynidorkuna kanankunapa. ⁵Chay wawkinchi wasinpi mana allita kamachikuyta yachashpaka *Tata

Diospa wasinpipish mana allita kamachikuyta yachankachu.

⁶Suk wawkinchi mana unaytara Tata Diosta katiykaptinra mana allichu ansianu kananpa. Chayrak katiykap runa ichara kreyinakunman tukuy layata yachananta. Chashna kreyinakuptin Tata Dios supaytashina kastiganka. ⁷Ansianuka allita rurashpa kawsanan tiyan tukuy mana *Jesukristuta kreyik runakuna rimanankunapa allita rurashpa kawsananta. Ansianu mana allita ruraptin ichara runakuna washanchanmansapa. Chaypina supay llullachinman ashwan mana allita rurananpa.

Pablu yachachiwanchisapa alli rurak runakunata akllananchikunapa diyakonokuna kanankunapa.

⁸Chashnashina *diyakonokuna allita rurashpa mana llullakushpa kawsananakuna tiyan. Mana llullachikushpa mana machashpa mana sukaman kullkita munashpa kawsanankuna tiyan. ⁹Diyakonokuna Tata Diospa yachachikunanta tukuy shunku kreyishpa allita yachachikunankuna tiyan. Allita rurashpa kawsanankuna tiyan ama kikinkunapa yuyayninkuna chatanankunapa. ¹⁰Kan diyakonokunata akllashpayki kawanayki tiyan allitachu manachu rurashpa kawsaykansapa nishpa. Allita rurashpa kawsaykaptinkunaka almitinki diyakonokuna kanankunapa.

¹¹Chashnashina paninchikunapish allita rurashpa kawsanankuna tiyan. Mana llullakushpa mana sukta sukta yuyashpa kawsanankuna tiyan tukuy runakuna rimanankunapa alli rurak warmikuna kanankunata.

¹²Diyakonokuna warminllawan kawsanankuna tiyan. Wambrankunata

wasinpi kawsakkunata allita kamachiyta yachanankuna tiyan.

¹³Diyakonokuna allita rurashpa kawsap-tinkunaka tukuy llaktamasinkuna rimankasapa alli rurak runakuna kanankunata. Chaypina chay diyakonokuna mana pinkakushpa ashwan allita Jesukristuta katishpa kawsankasapa.

Pablu Timoteota allima rimanata yachachin.

¹⁴Ñuka mana unayashpa rinayani kawakniki. ¹⁵Manara riyta atipashpaynira kay kartata killkayki yachanaykipa Tata Diospa wambrankuna sukwan sukwan kuyanakushpa kawsanankunapa. Kawsak Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna paypa wasinshina kanchisapa. Paypa rimananta kuskata allita yachachikushpanchikuna wasin orkonminshina kanchisapa. ¹⁶Allita yachanchi Tata Diospa rimanan tukuy runakunapa rimanankunamanta ashwan allima kananta:

Jesukristu sielumanta shamurkan runa kananpa.

Tata Diospa Espiritun willarkan alli rurak kashkanta.

*Angelkuna Jesukristu nasishkanta wañushkanmanta kawsamushkanta kawarkansapa.

Disipulunkuna tukuy llaktakunapi yachachikurkansapa Jesukristu salvakuk kananta.

Chaypina tukuy partipi aypa runakuna payta kreyishpa kawsarkansapa.

Chaymanta Tata Dios Jesukristuta sielupi chaskirkan.

Sukkuna Jesukristuta kreyikmasinkunamanta ashunkasapa.

4 ¹Tata Diospa Espiritun allita willawanchisapa *Jesukristu kashkan shamunan tiempu suk

runakuna payta kreyishkankunamanta manana kreyinankunata. Llullachikuk supaykunapa yachachikunanta kreyishpa kawsankasapa. ²Llullachikuk runakunata kasunkasapa. Chay llullachikuk runakuna sukaman mana allita ruraykashpankunapish rimansapa alli rurak kanankunata. Manana yuyansapanachu uchallikuykanankunata. ³Chay llullachikuk runakuna yachachikunsapa mana allichu kasaranykichi nishpa. Llullachikushpa yachachikunsapa kay mikunata chay mikunata mikushpanchikuna uchallikuykananchikunata. Tata Dios tukuy layata rurarkan mikunanchikunapa. Chayrayku Jesukristuta kreyishpanchikuna paypa rimananta entiendishpanchikuna payta agradesishpa tukuy layata mikushchisapa.

⁴Tata Dios tukuy layata allita rurarkan. Chayrayku ñukanchikuna Tata Diosta agradesishpanchikuna tukuy layata mikunchisapa. Mana rimanachisapachu kay mikuna chay mikuna mana allichu nishpa. Chashna Tata Diosta agradesishpa ima laya mikunatapish mikushpanchikuna mana uchallikunchisapachu. ⁵Tata Diospa rimananta kreyishpanchikuna payta agradesiptinchikuna ima laya mikuna kaptin pish alli mikunanchikunapa.

Pablu Timoteota yachachin allita yachachikunapa.

⁶Kanka Jesukristu salvakuk kananta allita kreyinki. Yachachikunaynikunata allita kreyishpa kawsaykanki. Tukuy chayta wawkinchikunata paninchikunata yachachishpaykika Jesukristuta alli sirvikmi kanki.

⁷Runakunapa mana valek kuentunkunata ama kasuychu. Tata Diosllata kuyashpa kawsay. ⁸Allimi kuerpunchikunata kuydananchikunapa. Chaymanta

kuerpunchita kuydananchikunamanta ashwan alli Tata Diosta allita kuyashpa kawsananchikunapa. Tata Diosta allita kuyashpa kawsashpanchikuna kay allpapi allimata kawsanchisapa. Chaymanta sieluman rishunchisapa paywan kawsak.

⁹Kay yachachikunayni allima kaptin tukuy runakuna kreyinankuna tiyan. ¹⁰Chayrayku sukaman sinchita trabajashpa sufrishpa Tata Diospa rimananta yachachikunchisapa. Tukuy shunku yachanchisapa Tata Dios salvawananchikunata. Jesukristu wañurkan tukuy runakunata salvananchikunapa. Ñukanchikuna payta kreyishpa kawsaptinchikuna salvawanchisapa.

¹¹Tukuy kay yachachikunaynita kanpish allita kamachikushpa yachachikuy. ¹²Allita rurashpa allita rimashpa kawsanayki tiyan. Jesukristuta allita kreyishpa tukuy runakunata kuyashpa kawsay. Chashna allita kawsaptiki tukuy runakuna kawsashpayki yachankasapa paykunapish allita rurayta. Waynalla kashpaykipish allita rurashpa kawsanayki tiyan ama ni pi washanchashunaykipa.

¹³Manara kanpi chayaptinira Jesukristuta kreyikmasikikunawan tantanakushpayki paypa rimananta leyishpayki yachachishpa animuchiysapa.

¹⁴Allita yuyay suk kuti *ansianukuna Tata Dios yanapaptinkuna kanpa umaykipi makinkunata churashkankunata. Tata Diosta roygarkansapa yanapashunaykipa paypa rimananta yachachikunaykipa. Chashna Tata Diosta roygaptinkuna payka sukaman yanapashuykanki. ¹⁵Chayta allita yuyay tukuy wawkinchikuna paninchikuna kawanankunapa ashwan allita yachachikuykanaykita. ¹⁶Allita kuydanakuy allita rurashpa kawsanaykipa allita Tata

Diospa rimananta yachachikunaykipa. Chashna allita Jesukristuta kreyishpa kawsaptiki ñami salvaduna kanki. Chaypina chay uyarishuk runakunata yanapankisapa paykunapish Tata Diosta kreyishpa salvadu kanankunapa.

**Pablu yachachikun
imashnami viyudakunata
yanapashunchisapa nishpa.**

5 ¹Ichara suk vieju wawkinchi mana allita ruranman. Kan chay vieju wawkinchita kuyashpa mana piñakushpa tataykitashina allillapi yachachiy. Chaymanta wayna wawkinchikunatapish kuyashpa wawkikitashina allillapi yachachiy.

²Vieja paninchita kuyashpa mamaykitashina allillapi yachachiy. Shipash paninchikunatapish kuyashpa iden panikitashina allillapi yachachiy.

³Viyuda paninchikunata yanapay mana ni pi yanapak tiyaptin. ⁴Suk viyuda paninchikunapa wawankuna ñetunkuna tiyaptin paykunata yachachisapa mamanta kuyashpa yanapanankunapa. Paykunata wiwashkankunarayku mamanta tatanta kuyashpa yanapashpa Tata Diosta kushichinsapa. ⁵Wakcha viyuda mana ni pi familyan yanapananpa tiyaptin diyapi tutapi orashpa yachan Tata Dios yanapananpa. Chay laya viyudata yanapanaykichi tiyan. ⁶Chaymanta kikinpa munananta rurashpa kawsak viyuda kawsananta waklichin.

^{7*}Jesukristuta kreyikkunata allita yachachisapa viyuda paninchikunata yanapanankunapa ama ni pi paykunata washanchanankunapa. ⁸Jesukristuta kreyik runakuna mamankunata ayllunkunata yanapanankuna tiyan. Mana yanapashpankunaka Jesukristuta mana kreyik runakunamanta ashwan mana allita ruraykansapa.

⁹Kunanka yachachiyki ima laya viyudakunatami yanapashunchisapa nishpa. Sokta chunka ashwan watayukta kusanllawan kawsashka viyudakunata yanapanaykichi tiyan.

¹⁰Chay viyudata riksinanchikuna tiyan allita rurashpa kawsashkanta allita wawankunata wiwashkanta. Chay viyudata riksinanchikuna tiyan wasinpi maykan pasyaptin allita kushikushpa chaskishkanta, Jesukristuta kreyikmasinkunata kushikushpa yanapashkanta, sufrik runakunata yanapashkanta. Tukuy laya alli rurashkankunata kawashpanchikuna yanapananchikuna tiyan.

¹¹Chaymanta paninchikuna viyuda shipashllara kaptinkuna ama paykunata akllaychu yanapanaykichipa. Paykunaka shipashllara kashpankunara ichara kikinkunapa munanankunallata ruranayashpa Jesukristumanta ashushpa kawsanayanmansapa. ¹²Paykuna Jesukristullata sirviyta almitishkankunawasha mana sirvinayaptinkuna Tata Dios kastigankasapa. ¹³Chay laya shipashllara viyuda killa likidu tukushpa wasin wasin purinsapa. Tukuy layata yachanayashpa sukta sukta yuyaypi purinsapa. Mana alli rimanata rimashpa kawsansapa.

¹⁴Chayrayku munani chay shipashllara viyuda paninchikuna kashkan kasarankunapa. Munani wawayashpankuna chay wawankunata allita wiwanankunapa. Chashna allita rurashpa kawsaptinkuna mana ni pi yuyankasapachu. ¹⁵Suk paninchi viyudakuna manana Jesukristuta kreyinayashpana supayta kreyishpa kawsaykansapa.

¹⁶Suk paninchikunapa familyan viyuda tiyaptinka familyanlla mana nimata michashpa yanapanankuna tiyan. Paykuna allita yanapaptinkuna

Jesukristuta kreyikmasinkuna manana yanapankasapanachu. Chaypina mana ni pi yanapak tiyaptin viyudakunata atipankasapa yanapayta.

**Ansianunchikunata
yanapananchikuna tiyan.**

¹⁷Alli yachachikuk *ansianuykichi allita kamachishuptikichi sukaman kuyanaykichi tiyan. Tata Diospa rimananta allita yachachishuptikichi ashwan allita kuyashpa yanapanaykichi tiyan. ¹⁸Chayrayku Tata Dios rimananpi willawanchisapa: “Toroykichita trabajachishpaykichi mana bosalchashpa mikunanta yakunta kunaykichi tiyan.” Chaymanta willawanchisapa: “Suk runata trabajachishpaykichi chay trabajashkanpa pagaranaykichi tiyan.”

¹⁹Suk runa maykan yachachikuk ansianuta kanpi chatakuptin ama kreyiychu. Ichará llullakushpa chatakuyan. Ishkay kimsa runakuna idenllata willashuptinkunara chaypira kreyinayki tiyan. ²⁰Ansianukuna mana allita rurashpa kawsaykaptinkuna tukuy Tata Diosta kreyikkunapa ñawpakninpi willanki amana mana allita rurashpa kawsanankunapa. Chashna chay ansianukunata willaptiki tukuy Jesukristuta kreyikmasikikuna manchakunkasapa mana allikunata rurayta.

²¹Kawawakninchi Tata Diospa ñawpakninpi Jesukristupa ñawpakninpi Tata Diospa aklladu *angelkunapa ñawpakninkunapi allita willayki: Tukuy kay yachachikushkaynita tukuy runakunata pipish kaptin idenllata yachachisapa. ²²Suk wawkikita ansianu kananpa munashpayki allita yuyay allitachu manachu rurashpa kawsaykan nishpa. Mana allita rurashpa kawsaptinka ama akllaychu ansianu kananpa. Mana allita kawsaptinka tukuy llaktamasikikuna yuyashunkimansapa mana alli rurakma-

sin kanaykita. Ama yuyashunankunapa allita rurashpalla kawsay.

²³Shunku nanaywan unku dulla kawsashpaykika ama yakullata upyaychu. Suk tipi vinutapish upyay nanayniki alliyananpa.

²⁴Suk wawkinchikuna mana allita ruraptinkuna manara Tata Dios kastigaptinkunara kunanlla tukuy runakuna uchankunata yachansapa. Chaymanta suk wawkinchikuna pakallalla mana allita rurashpa kawsaptinkuna suk tiempu washanra yachanchisapa. ²⁵Chashnashina suk wawkinchikuna allita rurashpa kawsaykaptinkuna kunanlla yachanchisapa. Suk wawkinchikuna alli ruranata ruraptinkuna manara yachanchisaparachu. Chashna pakallalla alli ruranata ruraptinkunapish suknin diya yachananchikuna tiyan.

**Pablu rantidu runakunata
yachachin patronpa allita
trabajanankunapa.**

6 ¹Wawkinchikuna rantidu kashpankuna patronninkunata allita kuyashpa kasushpa trabajanankuna tiyan. Mana allita trabajaptinkuna ichara patronninka rimanman Tata Dios mana alli kananta. Rimanman kay yachachikunanchi mana alli kananta. ²Chaymanta wawkinchikunapa patronnin *Jesukristuta kreyikmasinkuna kaptinkuna paykunata ashwan allita uyarinankuna tiyan. Chay patronninkuna alli kuyadu wawkinchikuna kaptinkuna mana piñakushpa nima aynishpa ashwan allita kasunankuna tiyan. Tukuy kayta allita yachachisapa.

**Pablu yachachiwanchisapa ama
sukaman kullkita
munananchikunapa.**

³Wakin runakuna chikan layata yachachikunsapa. Señorninchi

Jesukristupa alli yachachikunanta mana munansapachu uyarinanchikunapa. Mana munansapachu yachachikunan-chikunapa allita rurashpa kawsananchikunapa.

⁴Chay mana alli yachachikuk runakuna kikinkunapura kreyinakun-sapa. Tata Diospa rimananta mana entiendishpa kikinkunalla llullachina-kushpa rimanankunaraykulla ayninakun-sapa. Chashna ayninakushpankuna mana munansapachu llaktamasinkunapa ima tiyapunankunapa. Chikninakushpa yuyanakushpa mana ni pita kreyinayash-pankuna kawsansapa. ⁵Mana kuskata yuyaykushpa sukaman sukwan sukwan ayninakun-sapa. Tata Diospa rimananta mana entiendinsapachu. Yachachikun-sapa kullkillata chaskinankunapa. Chay laya runakunamanta ashuy.

⁶Deverasmi Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna ima tiyawakninchi-llawan kushikushpa kawsanchisapa. Chay kullkita munak runakunamanta ashwan kushikuyuru kawsanchisapa. ⁷Nashishpanchikuna mana nimata apamushkanchisapachu. Chaymanta wañushpanchikuna mana nimata apashunchisapachu. ⁸Chayrayku mikunanchikuna llachapanchikuna tiyawaptinchikuna kushikushpalla kawsaypachi.

⁹Wakin runakuna kullkiyayta munashpa kunanlla tukuy laya mana allita yuyaykushpa kawsansapa. Sukaman kullkita munashpankuna mana alli munanankunata rurashpa kawsansapa. Chayrayku ashwan ashwanta wakllichinakuptinkuna Tata Dios kastigankasapa. ¹⁰Chay runakuna kullkiyayta munashpankuna tukuy laya mana allikunata rurashpa kawsansapa. Paykunaka Jesukristuta manana kreyinayansapanachu. Sukaman llakishpa sufrishpa kawsansapa.

Pablu Timoteota yachachin allita rurashpa kawsanapa.

¹¹Wawkini Timoteo, Tata Diosta sirvik kashpayki ama chay runakunashina sukaman kullkiyayta munashpa kawsay-chu. Allillata rurashpa Tata Diosta kuyashpa Jesukristuta kreyishpa kawsay. Llaktamasikikunawan kuyanakushpalla mana piñanakushpa alli modoyuk kawsanayki tiyan. ¹²Suk alli soldadu-shina sufrishpaykipish Jesukristullata allita kreyishpa kawsay. Tata Dios akllashushka sieluman rinaykipa paywan tantalla kawsak. Aypa runakunata willashkanki Jesukristuta kreyinaykita.

¹³Tata Dios tukuy kay allpapi kawsak-kunata kawsachiwaykanchisapa. Jesukristu *romano kamachikuk Pilatopa ñawpakninpi rimarkan sinchi kamachikuk kananta. Kawsachiwaknin-chi Tata Diospa ñawpakninpi alli rimak Jesukristupa ñawpakninpi sukaman kamachiyki: ¹⁴Señorninchi Jesukristu kashkan shamunankaman tukuy yachachishkaynikunata allita kasushpa allita rurashpa kawsay ama ni pi rimananpa mana alli rurak kanaykita. ¹⁵Tata Dios churashkan diya Jesukristu kashkan shamunka. Payllami yachay-sapa kamachikuk. Paymi tukuy kamachikukkunamanta ashwan sinchi kamachikuk. Tukuy awtoridarkuna-manta ashwan sinchi awtoridar.

¹⁶Tata Diosllami mana tukuyiniyukta kawsan. Payka alli lus ukupimi kawsan. Lus ukunpi kawsaptin mana ni pi atipanchu ladunchayta. Mana ni pi payta kawashkachu nima atipanchu kawayta. Akuychi sinchi kamachikuk Tata Diosninchita mana tukuyiniyukta kuyaypachi.

¹⁷Chay aypa kullkiyuk runakunata yachachiysapa ama kikinkunalla kreyinakunankunapa. Yachachiysapa

ama chay raslla tukuk kullkinllapi yuyaykushpa kawsanankunapa. Yachachiysapa Tata Diosllata yuyashpa kreyishpa kawsanankunapa. Payka rikchak laya ashwan aypa allikunata kuwanchisapa kushichiwananchikunapa. ¹⁸Chay aypa kullkiyukkunata yachachiysapa allita rurashpa kawsanankunapa. Yachachiysapa mana nimayukkunata kushikushpa mana michashpa kullkita kushpa yanapanankunapa. ¹⁹Chashna mana nimayukkunata yanapaptinkuna Tata Dios yanapankasapa suknnin tiempu tukuy laya tiyapunankunapa. Chaymanta

sieluman pushankasapa mana tukuyniyukta kawsanankunapa.

²⁰Wambrayni Timoteo, Tata Dios yachachikunaykipa willashuptin allita yachachikushpalla kawsay. Ama runakunapa mana valek parlanankunata ayninakunankunata kasuychu. Chay runakuna yuyansapa yachaysapa kanankunata. ²¹Sukkuna chashna yachaysapa yuyanakushpankuna Jesukristuta kreyishkankunamanta manana kreyinsapanachu.

Tata Diosta roygani tukuy kankunata yanapashunaykichipa. Ñuka Pablu kay kartata killkashkayki.

2 TIMOTEO

PABLU ISHKAYNIN KUTI TIMOTEOTA KILLKARKAN

Pablu Timoteota rimachin.

1 ¹Munanayni wambrayni Timoteo, Tata Dios rimarkan *Jesukristuta kreyik runakuna sieluman rinankunapa paywan kawsak. Chaymanta Tata Dios munaptin Señorinchi Jesukristu ñuka Pabluta kachamuwashka chay rimananta yachachikunaynipa. ²Kay kartata killkayki munashpa Tata Dioswan Jesukristu kuyashushpayki kushichishunanpa yanapashunanpa.

Pablu Timoteota willan mana pinkakushpa yachachikunanpa.

³Ñukapa awiluynikuna allita Tata Diosta sirvishpa kawsarkansapa. Ñukapish chay awiluynikunashina Tata Diosta allita sirvishpa allita rurashpa kawsaykani. Diyapi tutapi Tata Diosta agradesishpa sukaman roygani kanta yanapashunaykipa.

⁴Sukaman yuyani kanta sakiptini llakishpa wakashpa kiparimushkaykita. Chayta yuyashpa sukaman munani kashkan kawaynikita kushikunaynipa.

⁵Chaymanta yuyani awilayki Loida mamayki Eunise sukaman Tata Diosta kreyishpa kawsashkankunata. Yachani kanpish paykunashina allita Tata Diosta kreyishpa kawsaykanaykita.

⁶Chayrayku yuyachiyki makinita

churashpayni Tata Diosta kanpa roygashkaynita. Tata Diosta roygarkani yanapashunaykipa paypa rimananta mana manchakushpa allita yachachikunaykipa.

⁷Tata Dios mana munanchu ni pita manchananchikunapa. Paypa Espiritun sukaman yanapawanchisapa animuchinakushpa kuyanakashpa allita rurashpa kawsananchikunapa. ⁸Chayrayku ama pinkakuychu parlachikuyta Señorinchi Jesukristu salvakuk kananta. Ama pinkakuychu ñuka paypa rimananta yachachikushkaynirayku karselpi kaptini. Mana pinkakuptiki Tata Dios sukaman yanapashunki allita yachachikunaykipa Jesukristu salvakuk kananta. Sufrishpaykipish allita yachachikuyllapi katiy.

⁹Tata Dios manara kay allpata niman suk runata rurashpara ñukanchikunata kuyawarkanchisapa. Payka sukaman munarkan yanapawayninchita payta kreyishpa kawsananchikunapa. Mana allita ruraptinchikunapish Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna Jesukristuta kachamurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Paymi akllawashkanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. ¹⁰Tata Dios salvawakninchikuna Jesukristuta kachamushpa kawachiwashkanchisapa

sukaman kuyawananchikunata. Yachachiwashkanchisapa paywan tantalla mana tukuyniyukta kawsanan-chikunapa amana kutin wafunanchikunapana. Tuta likidumanta surkuwashkanchisapa lus likidupi kawsanan-chikunapa.

¹¹Tata Dios ñukata akllawarkan paypa rimananta yachachikuypi purinaynipa. Kachamuwashka salvawananchikunata yachachikunaynipa. ¹²Chayta yachachikushkaynirayku sukaman padesiykani. Chikniwak runakuna sufrichiwaptinkunapish mana pinkakunichu. Allita yachani pitami kreyishkani nishpa. Yachani kashkan shamunankaman Jesukristu atipananta yanapawayta willawashkanta yachachikunaynipa.

¹³Ñuka allita yachachikushkaynishina kanpish allita yachachikuy. Jesukristuwan tantalla kawsashpa payta kreyishpa kuyashpa kawsay. ¹⁴Tata Diospa Espiritun ñukanchikunapi kawsashpa sukaman yanapawanchisapa. Chayrayku Tata Dios yachachishushkanta allita yachachikuy.

¹⁵Kan yachanki chikniwak runakuna karselpi churawaptinkuna *Asia partimanta wawkinchikuna sakiwashkankunata. Figelowan Hermogenespish manchakushpankuna sakiwarkansapa. ¹⁶Ñuka karselpi kaptini wawkinchi Onesiforo mana pinkakushpa aypa kuti chapawak shamushpa kushichiwashka. Chayrayku ñuka Tata Diosta roygani tukuy paypa familyankunata yanapanankunapa. ¹⁷Kay *Roma llaktapi wawkinchi Onesiforo chayamushkanshinalla sukaman maskawarkan tariwanankaman. ¹⁸Kan allita yachanki Efeso llaktapipish chay wawkinchi Onesiforo ñukanchita sukaman yanapawashkanchita. Chayrayku munani Jesukristu kashkan shamushpa payta sukaman kuyashpa llakichishpa yanapanapa.

**Soldadushina sufrishpapish allita
Jesukristuta kreyishpalla
kawsaypachi.**

2 ¹Wambrayni Timoteo, *Jesukristu sukaman yanapashuptin allita animukushpa payta kreyishpa kawsay. ²Ñuka aypa runakunata yachachishkaynita uyarishkanki. Chayllata alli rurakalli yachachikuk runakunata yachachisapa paykunapish sukkunata yachachinankunapa.

³Jesukristupa alli soldadunshina sufrishpapish payllata sirviy. ⁴Suk alli soldadu servisyupi kashpa mana kikinpa munananta rurashpachu kawsan. Kamachikukninpa munananta rurashpa kawsanan tiyan. Iden chay alli soldadushina kamachiwakninchi Jesukristupa munananta rurashpa kawsanan-chikuna tiyan.

⁵Chashnashina pukllak runakuna pukllashpa pukllay yachachikukta kasunankuna tiyan. Mana chay yachachikukta kasushpankunaka mana atipansapachu premyuta ganayta. Chay pukllak runakunashina yachachiwakninchi Jesukristuta kasunanchikuna tiyan premyunchita chaskinanchikunapa.

⁶Chashnashina suk runa chakranpi sukaman trabajashpa aypata tarpushpa paylla primeru wayunkunata pallanan tiyan. ⁷Kay willashkaynita allita yuyay. Chashna allita yuyaptiki Jesukristu entiendichishunki.

⁸Ama kunkaychu Jesukristu chay ñawpa kamachikuk Davidpa familymanta nasishkanta. Chaymanta wafushkanmanta kawsamurkan uchanchikunamanta salvawananchikunapa. Ñuka kay alli rimanata yachachikuni. ⁹Tata Diospa rimananta allita yachachikuptini mana kreyikunayak runakuna kay karselpi wichkawashkasapa. Makinikunata kadenawan watawashkasapa mana

alli rurak runatashina. Chashna watawaptinkunapish Tata Diospa rimananta mana watayta atipansapachu.

¹⁰Chayrayku sufrishpaynipish kushikushpalla yachachikuykani. Chashna yachachikuptini Tata Diospa akllashkan runakuna Jesukristuta kreyik runakuna sieluman rinkasapa paywan tantalla mana tukuyiniyukta kawsanakunapa. ¹¹Kay willanaynika sukaman allimami:

Paywan tantalla wañushpanchikuna paywan tantalla kawsamushunchisapa.

¹²Jesukristuta kreyishkanchikunarayku sufrishpanchikuna paywan tantalla kamachikushunchisapa.

Rimaptinchi Jesukristuta mana riksinanchikunata paypish willawashunchisapa mana riksiwananchikunata.

¹³Sukaman sufrishpa Jesukristuta katishpa shaykuptinchikunapish payka sukaman yanapawayninchikunallapi katin.

Mana atipanchu willawayninchita mana yanapawananchikunata.

**Pablu Timoteota yachachin allita
Tata Diospa rimananta
yachachikunanpa.**

¹⁴Tukuy chaykunata alli rurak wawkinchikunata allita yuyachiysapa. Tata Diospa ñawpakninpi allita willaysapa ama ayninakunankunapa runakuna yachachikunankunarayku. Chay ayninakunankuna mana nimapi yanapansapachu. Sukkuna chay ayninakushkankunata uyarishpankuna yuyayninta wakllichin. ¹⁵Kan allita Tata Diospa rimananta yachachikushpa payta kushichishpalla kawsay. Chashna allita yachachikuptiki ñawpakninpi mana pinkakunkichu. Paymi willashunki alli yachachikuk kanaykita.

¹⁶Wakin runakuna kikinkunapa mana valek yuyayninkunallata parlachikushpa ayninakushpankuna kawsansapa. Chay mana alli parlak runakuna ashwan ashwanta Tata Diosmanta ashunsapa. Ama munaychu paykunashina mana allita parlashpa kawsayta. ¹⁷Chay runakunapa mana alli parlunkunaka aychanchi usuchik unkuuyshinami. Chay ishkay runakuna Himeneo Filetowan mana allikunata parlashpa kawsaykansapa. ¹⁸Tata Diospa rimananta kunanka mana kuskatanachu yachachikunsapa. Yachachikunsapa wañudukuna kawsamushkankunatana. Chayraykushi Jesukristu manana kawsachimuwashunchisapanachu. Chashna llullachikushpankuna Jesukristuta kreyik runakunata pantachichinsapa.

¹⁹Chashna kaptinpi Tata Diospa rimananka wasipa orkonnin alli timbidushinami. Paypa rimananka allita yachachiwanchisapa: “Tata Dioska wambrankunata allita riksiwanchisapa.” Chaymanta yachachiwanchisapa: “Jesukristuta kreyik kananta rimak runa rikchak laya mana alli ruranakunamanta ashunan tiyan.”

²⁰Atun wasipi tiyan kurimanta kullkimanta rikchak laya ruradukuna fiestakunallapa sirvikunankunapa. Chaymanta chay wasillapi tiyan metomanta kaspimanta rikchak laya ruradukuna tukuy diya sirvikunankunapa. ²¹Chay ruradu kallanakuna susya likidu kaptinka mana allichu nimata churananchipa. Ñukananchikuna mana allita rurashpanchikuna chay susya likidu kallasashina kashpanchikuna mana atipanchisapachu Señorninchi Jesukristuta sirviyta. Chayrayku allita rurashpa payllata kasushpa kawsananchikuna tiyan payta sirvinanchikunapa.

²²Waynakunapa mana alli munanakunamanta ashuy. Jesukristuta kasuk

alli rurak wawkinchikunawan tantalla puriy. Allita rurashpa Jesukristuta kreyishpa kuyashpa kushikushpa kawsay. ²³Runakuna mana valekta ayninakuptinkuna ama kasuychu. Chay runakuna mana entiendishpa parlashpankuna kunanlla piñanakunsapa.

²⁴Ñukanchikuna Jesukristuta sirvik runakuna kashpanchikuna mana piñanakushpa kawsananchikuna tiyan. Tukuy llaktamasinchikunata kuyashpalla alli modoyuklla allillata yachachikunanchikuna tiyan. ²⁵Chay mana kreyikunayak runakunata allillapi mana piñayashpa yachachinanchikuna tiyan. Allillapi yachachikushpanchikuna munanchisapa Tata Dios yanapanankunapa payta kreyinankunapa rimananta entiendinankunapa. ²⁶Munanchi Tata Dios chay runakunata yanapaptinkuna supaypa trampanmanta kishpinankunapa amana paypa munananta ruranankunapa.

Jesukristu shamunan tiempu aypa runakuna mana allita rurashpa kawsankasapa.

3 ¹Yachanayki tiyan *Jesukristu shamunan tiempu sukaman sufrinan-chikunata. ²Chay tiempu aypa runakuna kikinkuna alli kanankunata yuyashpa kawsankasapa. Sukaman kullkillata munashpa kawsankasapa. Kikinkunalla kreyinakunkasapa alabanakunkasapa. Tata Diosta maldisinkasapa. Mana tatankunata nima mamankunata kasunkasapachu. Mana yachankasapachu ni pita agradesiyta. Tata Diosta kuyakku-nata asichinkasapa. ³Mana ni piwan kuyanakushpa nima perdonanakushpa kawsankasapa. Sukwan sukwan yuyana-kushpalla kawsankasapa. Munanankunallata rurashpa kawsankasapa. Mana ni pita llakichinkasapachu. Mana munankasapachu allita rurashpa kawsayta.

⁴Chay mana alli rurak runakuna runamasinkunata chiknishpa chikanpi valekunkasapa wañuchinankunapa. Mana allita ruranayashpa mana ni pita manchashpa kawsankasapa. Yuyanaku-kasapa kikinkunalla alli yachak kanankunata. Tata Diosta mana maskanayashpa kikinkunapa munanan-kunallata rurashpa kawsankasapa. ⁵Llullakushpa rimankasapa Tata Diosta kuyak kanankunata. Chashna rimashpa-pish mana kreyinkasapachu Tata Dios atipananta yanapaysapata. Ama chay mana alli rurak runakunata kasuychu.

⁶Chay laya mana alli rurak runakuna wasin wasinpi yaykushpa mana alli yuyayuk uchasapa warmikunata llullachinsapa. Chay laya warmikunaka mana alli munanankunallata rurashpan-kuna ashwanta munansapa uchallikuyta. ⁷Chay warmikuna kuti kuti yachakushpankunapish mana atipansapachu Tata Diospa alli yachachikunata entiendiyta.

⁸Ñawpa tiempu chay ishkay ñakakuk runakuna Janes Jambreswan Moiesta chiknishpa willarkansapa mana kuskata yachachikuykananta. Chashnashina kunan tiempupish chay laya runakuna rimansapa Tata Diospa rimanana mana alli kananta. Mana kuskata yuyaykushpa kawsansapa. Jesukristuta mana kreyishpankuna mana atipansapachu Tata Diospa rimananta kasuyta. ⁹Chay runakuna mana atipankasapachu ashwanta llullachikuyta. Utka tukuy pi yachankasapa chay laya runakuna mana alli yuyayuk kanankunata. Moisespa tiempunpipish tukuy runakuna yacharkansapa chay ishkay ñakakuk runakuna mana alli yuyayuk kanankunata.

Pablu Timoteota yachachin pay kawsashkanshina kawsananpa.

¹⁰Wambrayni Timoteo, yachachishkaynita allita kasushkanki. Ñami

yachankina ñuka allita rurashpa kawsashkaynita. Yachanki Tata Diospa munananta ruranaynita. Jesukristuta kreyishpa kawsaykani. Yachanki llaktamasinikunawan kuyanakushpa mana piñanakushpa kawsanaynita. Sufriishpayniphish allita yachachikuyllapi purishkani.

¹¹Yachanki Antiokiya llaktapi Ikonio llaktapi Listra llaktapi chikniwak runakuna sukaman sufrichiwashkankunata. Chashna sufrichiwaptinkunapish Tata Dios wañuymanta salvawarkan. ¹²Ñukata sufrichiwashkankunashina chiknikuk runakuna Jesukristuta kreyishpa kawsak runakunatapish rikchak layapi sufrichinkasapa. ¹³Chay chikniwakninchi runakuna chay llullachikuk runakuna ashwan ashwanta mana allita rurashpa kawsankasapa. Ashwan ashwanta llullachikushpa kikinkunalla llullachinakushpa kawsankasapa.

¹⁴Kan, wambrayni, yachachikushkaynita allita kreyishpa kawsay yachashpayki alli kananta. Yachanki pikunami yachachishushka nishpa. ¹⁵Mash allita yuyay takshaykimantapacha Tata Diospa rimananta yachakushkaykita. Paypa rimananka yachachishunki Jesukristuta kreyiptiki mana alli rurashkaykikunamanta salvashunanta.

¹⁶Ñawpa tiempu Tata Dioska alli rurak runakunata willarkansapa rimananta killkanankunapa. Chayrayku paypa rimananka sukaman allimi yachachiwananchikunapa. Mana allita ruraptinchikuna Tata Diospa rimananka yachachiwanchisapa ama chay mana allikunata rurananchikunapa. Yachachiwanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. ¹⁷Chashna Tata Diospa rimananta yachachiwaptinchikuna paypa kashpanchikuna atipanchisapa tukuy laya allikunata rurashpa kawsayta.

Pablu Timoteota willan Tata Diospa rimananta allita yachachikunarpa.

4 ^{1*}Jesukristu kashkan shamunka tukuy layapi sinchi kamachikuk kanarpa. Chashna shamushpa tukuy wañudu runakunata tukuy kawsak runakunatapish willawashunchisapa allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. Jesukristu shamunata yuyashpayni paypa ñawpakninpi Tata Diospa rimananta allita yachachikunaykipa. ²Runakuna allita uyarishuptinkuna mana uyarishuptinkunapish Jesukristupa rimananta yachachiysapa. Mana piñakushpa allita animuchishpa yachachiysapa yachanankunapa allillata rurashpa kawsayta. Mana allita ruraptinkuna kuyashpalla yachachiy-sapa amana kashkan mana allita ruranankunapa.

³Yachanki suk tiempukaman wakin runakuna kay alli yachachikunata manana kreyinayankasapanachu. Chay runakuna munanankunallata rurashpa kawsashpa munanankunallata yachachikuk runakunata maskankasapa. ⁴Chay runakuna kay alli yachachikunata mana uyarinayashpa kikinkunapa kuentunkunallata kasunkasapa. ⁵Kan wambrayni, allita yuyaykushpa kawsay. Runakuna sufrichishuptinkunapish allita rurashpa kawsay. Allita yachachikuy Jesukristu salvakuk kananta. Tukuy runakunata yanapashpa kawsay.

⁶Ñuka Tata Diospa rimananta allita yachachikushkaynirayku suk runakuna ovejatashina utka wañuchiwanankasapa. Yachani utka wañunaynita. ⁷Runakuna sufrichiwaptinkunapish alli aluchakshina sinchikushkani. Kallpakshina chayanaynipi chayashkani. Allillata Jesukristuta kreyishpa kawsashkani. ⁸Tukuy willawashkanta allita

zurashkaynirayku alli rurak juesninchi Jesukristu kashkan shamushpa premyuynita kuwanka. Mana ñukallatachu kuwanka. Tukuy payta kuyashpa shamunanta shuyak runakunatapish premyunkunata kunkasapa.

**Pablu Timoteota royan
yanapananpa.**

⁹Wawkini, utkana shamuy kawawakna. ¹⁰Wawkinchi Demas kay allpapi vanidarkunata munashpa rurayta sakiwarkan. Rishka Tesalonika llaktaman. Wawkinchi Kresente rishka Galasia partiman. Wawkinchi Titopish rishka Dalmasia partiman. ¹¹Wawkinchi Lukaslla ñukawan kiparishka. Kan shamushpayki wawkinchi Markosta pushamuy tukuy layapi yanapawanpanpa. ¹²Wawkinchi Tikikota kachashkani Efeso llaktaman. ¹³Ponchoynita sakimushkani wawkinchi Karpopa wasinpi Troas llaktapi. Kan wambrayni, shamushpayki chay ponchoynita apamupay. Libruynikunata killkashkaynikunata apamupay.

¹⁴Erero trabajak Alejandro chikniwashpa sufrichiwarkan. Sufrichiwashkanrayku Tata Dios kastiganka. ¹⁵Chay Alejandro yachachikunaynita mana alli kananta rimashpa nima layapi munanchu yachachikunaynipa. Paymanta kuydanakuy.

¹⁶Kay *Roma llaktapa awtoridarnin-kunapi chatawaptinkuna mana ni suk wawkinchikuna shamurkanchu yanapa-

wak. Tukuy wawkinchikuna manchakushpa sakiwarkansapa. Sakiwashka kaptinkunapish mana munanichu Tata Dios kastiganankunapa. ¹⁷Chay awtoridarkunapa ñawpakninpi kaptini Tata Dios sukaman yanapawarkan Jesukristu salvakuk kananta yachachikunaynipa. Chashna yachachikuptini aypa mana *judiyu runakunapish Tata Diospa rimananta kreyirkansapa. Tata Dios yanapawaptin kishpirkani amara chay chikniwak runakuna wañuchiwanankunapa. ¹⁸Tata Dios tukuy laya mana allimanta amachawanka. Kuydawanka sieluman pushawanpanpa paywan kawsanaynipa. Ñuka sukaman kushikushpa Tata Diosta mana tukuyniyukta agradesisha.

**Pablu wawkinunata paninkunata
rimachin.**

¹⁹Ñukapa shutinipi rimachiysapa paninchi Prisilata wawkinchi Akilasta wawkinchi Onesiforopa familyankunata. ²⁰Korinto llaktapi wawkinchi Erasto kiparishka. Chaymanta wawkinchi Trofimota unkudu kaptin Mileto llaktapi sakimushkani. ²¹Amara tamya tiempu kaptinra utkakushpa shamuy. Wawkinchi Eubulo wawkinchi Pudente wawkinchi Lino paninchi Klaudia tukuy wawkinchikuna rimachishunkisapa.

²²Ñuka munani Jesukristu kushichishunaykipa. Munani Tata Dios yanapashunaykichipa.

Ñuka Pablu chayllata killkashkayki.

TITO

PABLU TITOTA KILLKARKAN

Pablu Titota rimachin.

1 ¹Munanayni wawkini Tito, ñuka Pablu Tata Diospa mandunpi kaptini *Jesukristu kachamuwashka paypa rimananta yachachikunaynipa. Kachamuwashka Tata Dios akllashkan runakunata yachachiptini Jesukristuta kreyinankunapa. Yachachikuni payllata kreyishpa allita rurashpa kawsanankunapa. ²Jesukristuta kreyishpanchikuna yachanchisapa mana tokuyuniyukta Tata Dioswan kawsananchikunata. Tata Dios mana llullakuk kashpa manara kay allpata rurashpara rimarkan sielum pushawananchikunata. Chaypi paywan tantalla mana tokuyuniyukta kawsashunchisapa.

³Kunan Tata Diospa munashkan tiempu kaptin chay alli rimashkanta ñukanchikunata yachachiwashkanchisapa. Salvawakninchi Tata Dios ñukata kachamuwashka chay alli rimashkanta yachachikunaynipa. ⁴Tata Diospa rimananta yachachikuptini kanka ñukashina Jesukristuta tokuy shunku kreyishpa kawsaykanki. Chayrayku wambraynishina kaptiki kay kartata killkaykayki. Munani Tata Diosninchi salvawakninchi Jesukristuwan tokuy layapi yanapashunaykipa kushichishunaykipa.

Pablu Titota yachachin ansianukunata akllananpa.

⁵Wawkini Tito, chay atun ishla Kretapi kanta sakishpayni allita willashkayki tukuchanaykipa ruraykashkanchita. Willashkayki tokuy llaktakunapi wawkinchikunata akllanaykipa *ansianukuna kanankunapa. ⁶Ansianuka allita rurashpa kawsanan tiyan ama ni pi rimananpa mana allita rurashpa kawsaykananta. Warminllawan kawsanan tiyan. Wambrankunapish Jesukristuta kreyishpa kawsanankuna tiyan ama ni pi rimananpa mana tatanta kasuk mana alli rurak kanankunata.

⁷Ansianuka yachanan tiyan tokuy wawkinunata paninkunata allita yanapayta allita rurashpa kawsanankunapa. Chayrayku allita rurashpa kawsanan tiyan. Mana piñakushpa mana kikinpa munananllata rurashpa kawsanan tiyan. Suk ansianu mana machashpa mana makanakushpa kawsanan tiyan. Mana llullachikushpa kullkita gananan tiyan. ⁸Wasinpi maykan chayptin ansianuka kushikushpa chashkinan tiyan. Yanapakuyta yachak runa kanan tiyan. Alli rurak kuskanpi rimak runa kanan tiyan. Tata Diospa munananta rurashpa kawsanan tiyan. Kikin kamachinakunan tiyan allita kawsananpa.

⁹Ansianuka Tata Diospa yachachikunanta allita kasunan tiyan. Chaypina atipanka Tata Diospa rimananta yachachikushpa tukuy llaktamasinkunata allita animuchiya. Chaymanta atipanka Tata Diospa rimananta mana alli kananta rimakkunata upallayachiya.

¹⁰Aypa runakuna mana munansapachu Tata Diosta kasuya. Llullachikushpa yankamanta sukaman rimakushpa kawsansapa. Paykunaka mana *judiyu runakunata sukaman apuransapa paykunashina señaladu kanankunapa. ¹¹Chayta yachachikushpankuna aypa llaktamasinkunata familyankunatapish llullachinsapa. Llullachikushpa kullkita chaskinayashpalla mana allikunata yachachikunsapa. Chayrayku paykunata michaysapa ama llullachikunankunapa.

¹²Chay Kreta ishlapi yachachikuk runa llaktamasinkunapa rimarkan: “Kretapi kawsak runakuna llullakushpa animalshina mana alli yuyayuk kawsansapa. Sukaman killa likidu mikuyllata munashpa kawsansapa.” ¹³Chay yachachikuk runa chashna rimashpa kuskata rimarkan. Chayrayku kretino runakunata sinchita yachachiysapa allita rurashpa Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa. ¹⁴Yachachiysapa judiyu runakuna yuyayninkunallamanta yachachikuptinkuna ama kreyinankunapa. Yachachiysapa mana kuskata yachachikuk runakunata ama kreyinankunapa.

¹⁵Suk allita ruranyak runa yuyaynin alli kaptin yuyan tukuy laya alli kananta. Jesukristuta mana kreyinayak runa yuyaynin sukaman mana alli kaptin yuyan tukuy laya mana alli kananta. ¹⁶Chay mana alli yuyayuk runakuna rimansapa Tata Diosta riksinankunata. Chashna rimashpanku-

napish mana allita rurashpankuna yuyachiwanchisapa mana Tata Diosta riksinankunata. Mana Tata Diosta kasushpa millanapa laya runanakunata rurashpa kawsansapa. Chayrayku mana atipansapachu allita rurashpa kawsayta.

Pablu Titota yachachin allita yachachikunapa.

2 ¹Tata Diospa alli yachachikunanta chay runakunata allita yachachiysapa. ²Vieju wawkinchikunata yachachiysapa allita rurashpa kawsanankunapa llaktamasinkuna kawanankunapa alli rurak kanankunata. Yachachiysapa allita Tata Diosta tukuy shunku kreyishpa tukuy piwan kuyanakushpa kawsanankunapa. Yachachiysapa sufrishpankunapish Tata Diosmanta ama ashunankunapa.

³Chashnashina vieja paninchikunata yachachiysapa allita Tata Diosta kuyashpa kawsanankunapa. Chaypirami warmimasinkuna paykunata kawashpa yachankasapa allita rurayta. Yachachiysapa ama ni pita yuyaypi purinankunapa nima machanankunapa. ⁴Vieja paninchikunata yachachiysapa kusayuk ñañankunata yachachinankunapa kusankunata wawankunata kuyashpa kawsanankunapa. ⁵Chay paninchikuna ñañankunata yachachinankuna tiyan alli yuyayuk alli rurak warmikuna kanankunapa. Yachachinankuna tiyan wasinkunata allichashpa kusankunata kasushpa kawsanankunapa ama ni pi Tata Diospa rimananta washanchanankunapa.

⁶Chashnashina wayna wawkinchikunata yachachiysapa alli yuyayuk kanankunapa. ⁷Kan, Tito, tukuy layapi allita rurashpa kawsay chay wayna wawkinchikuna kanta kawashushpa allita rurashpa kawsanankunapa. Tata Diospa rimananta yachachikushpa

kuskata allita yuyaykushpa kawsanayki tiyan. ⁸Kuskata rimashpa yachachikuy ama ni pi rimanankunapa mana allita yachachikunaykita. Chashna kuskata yachachikuptiki chay yuyashuk runakuna pinkachinakunkasapa. Mana atipankasapachu rimayta ñukanchikuna mana alli rurak kananchikunata.

⁹Rantidu wawkinchikunata yachachiysapa tukuy layapi patronninkunata allita uyarinankunapa. Yachachiysapa patronninkunata kushichishpa allillapi aynishpa kasunan-kunapa. ¹⁰Yachachiysapa ama patronninkunapa ima tiyapunankunata suwanankunapa. Yachachiysapa rikchak layata allita rurashpa trabajanankunapa. Chaypina tukuy runakuna kawashpankuna yachankasapa salvawakninchi Tata Diospa rیمانan sukaman allima kananta.

¹¹Tata Dios munan tukuy runakunata salwayayninchikunata. Chayrayku *Jesukristu shamurkan Tata Dios kuyawananchikunata entiendichiwanchikunapa. ¹²Tata Dios kuyawashpanchikuna yachachiwanchisapa kay allpapi kawsashpanchikunara allita yuyashpa payta kuyashpa kawsananchikunapa. Yachachiwanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Yachachiwanchisapa amana kikinchi-kunapa munananchikunallata rurashpa kawsananchikunapa.

¹³Salvawakninchi Jesukristu Diosninchi kashpa allimata rikurishpa kashkan shamunka. Chay allima shamunanta shuyashpa kushikushpalla kawsananchikuna tiyan. ¹⁴Jesukristu wañurkan tukuy mana alli rurashkanchikunamanta salvawananchikunapa. Tukuy uchanchikunamanta pichawashkanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa. Chaypina munanchisapa allita rurashpa kawsayta.

¹⁵Tata Dios yanapashuptiki tukuy chay runakunata tukuy yachachishkaynikunata sinchita yachachiysapa. Animuchishpa willaysapa ama mana allikunata rurashpa kawsanankunapa. Allita yachachiysapa ama ni pi washanchashunaykipa.

**Pablu yachachikun imashnami
Jesukristuta kreyik runakuna
kawsankasapa nishpa.**

3 ¹Chay wawkinchikunata paninchi-kunata yuyachiysapa tukuy awtoridarkunata kamachikukkunata allita kasushpa kawsanankunapa. Yachachiysapa kamachikuk runakuna suk alli imapi trabajachiptinkuna mana killakushpa ruranankunapa. ²Yachachiysapa ama ni pita yuyashpa ni piwan ayninakushpa kawsanankunapa. Yachachiysapa alli modoyuk tukuy runakunawan kawsanankunapa.

³Ñawpa tiempu ñukanchikunapish Tata Diosta mana kasushpa mana alli yuyayuk kawsarkanchisapa. Pantakudu kashpanchikuna tukuy laya vanidarpi kawsarkanchisapa. Tukuy laya mana allita rurashpa kawsarkanchisapa. Maykanpa ima tiyapukninkunata kawashpa munarkanchisapa. Sukkuna chikniwaptinchikuna sukwan sukwan chikninakushpa kawsarkanchisapa.

⁴Chashna mana allita rurashpa kawsaptinchikunapish salvawakninchi Tata Dios kuyawananchikunata llakichiwanchikunata kawachiwashkanchisapa. ⁵Manami salvawashkanchisapachu allikunata rurashkanchikunarayku. Llakichiwashpanchikunalla salvawashkanchisapa. Tata Dios uchanchikunamanta mayllawashpanchikuna rurawan-chisapa kashkan nasidushina kananchikunapa mushuk layata yuyananchikunapa. Tata Diospa Espiritun munachiwanchisapa mushuk alli ruranakunata rurashpa kawsananchikunapa.

⁶Salvawakninchi *Jesukristu wañushkanrayku Tata Dioska kushikushpa mana michakushpa Espiritunta kachamushka ñukanchikunapi kawsananpa. ⁷Tata Dios kuyawashpanchikuna uchanchikunamanta perdona-washkanchisapa sieluman rinanchikunapa paywan mana tukuyiniyukta kawsak. Sukaman kushikushpa shuyaykanchisapa sieluman pushawananchikunapa.

⁸Kuskata yachachiykayki. Tukuy chayta sinchita yachachisapa tukuy Tata Diosta kreyik runakuna yachanan-kunapa allita rurashpa kawsayta. Alli kanman tukuy runakuna kay yachachishkaynita kasushpa kawsanankunapa.

⁹Yachachikushpayki ama ni piwan awilunchikunapa kuentunkunarayku nima *Moisespa kamachikunankunarayku ayninakuychu. Chay layakuna mana nimapa allichu. Mana ni pita yanapansapachu.

¹⁰Ichará suk llullachikuk runa wawkinchikuna allita kawsaykashkan-kunamanta wakllichinayan chiknina-kushpa kawsanankunapa. Chay laya runata suk ishkay kuti sinchita willay ama chayta ruranapa. Chay runa mana kasushuptikika willay amana kankunawan tantanakunapa. ¹¹Chashna wawkinchikunata wakllichiptin yachan-

kina chay runa mana kuskata yuyaykushpa mana allita rurashpa kawsaykananta. Kikinpa uchanrayku Tata Dioska kastiganka.

**Pablu kay kartata tukuchashpa
Titota despidin.**

¹²Ichará wawkinchi Artemasta kanman kachasha. Mana payta kachashpaynika wawkinchi Tikikota kachasha. Kanpi chay wawkinchi chayaptin utkakushpa Nikopolis llaktaman rillay tariwak. Munani chay llaktapi tamyá tiempu kawsayta.

¹³Abogado wawkinchi Senas wawkinchi Apoloswan kanpi chayaptinkuna yanapaysapa. Tukuy layata kuysapa chikan llaktakunaman riptinkuna ama nima illapunankunapa.

¹⁴Munani Jesukristuta kreyikmasinchikuna yachakunankunapa allita rurashpa kawsayta. Munani yachakunankunapa mana nimayukkunata yanapayta. Chashna yanapashpa llaktamasinkunata kushichinsapa.

¹⁵Tukuy ñukawan wawkinchikuna rimachishunkisapa. Kan shutinipi rimachiysapa chay llaktapi munadu Jesukristuta kreyikmasinchikunata. Ñuka munani Tata Dios tukuy kankunata yanapashunaykichipa.

Ñuka Pablu chayllata killkashkayki.

FILEMON

PABLU FILEMONTA KILLKARKAN

Pablu yachachikukmasin Filemonta rimachin.

¹Munanayni yachachikukmasini Filemon, ñuka Pablu kay karselpi kani *Jesukristupa rimananta yachachikushkaynirayku. Wawkinchi Timoteowan tantalla kay kartata killkaykayki. ²Wasikipi tantanakuk wawkinchikunata paninchikunata killkaykani. Paninchi Apiata trabajakmasini Arkipotapish killkaykani. ³Munani Tata Diosninchi Señorninchi Jesukristuwan yanapashunaykichipa kushichishunaykichipa.

Pablu Tata Diosta agradesin Filemon payta kuyaptin.

⁴Tata Dioswan parlanayni oras kanta yuyashpayni payta agradesini. ⁵Yachashkani sukaman Señorninchi Jesukristuta kreyishpa kuyashpa kawsanaykita. Yachashkani Jesukristuta kreyikmasinchikunatapish kuyanaykita. Chayrayku Tata Diosta agradesini. ⁶Kan tukuy pita parlachinki Jesukristuta kreyikunaykita. Chayrayku Tata Diosta roygani allita entiendinaykipa Jesukristu sukaman kuyawashpanchikuna tukuy layapi yanapawananchikunata. ⁷Kan, wawkini, Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuyashpa kushichinki. Chayrayku ñuka sukaman kushikushpa animukuni.

Pablu Filemonta roygán Onesimota perdonanpa.

⁸Wawkini Filemon, Jesukristu ñukata kachamuwashkanrayku atipayman kamachiynikita imatapish kaptin ruranaykipa. ⁹Chashna kamachiynikita atipashpaynipish mana nimapi kamachinayaykichu. Ñuka Pablu viejuna kashpa munani roygaynikita kuyawashpa kasuwanaykipa. Jesukristupa rimananta yachachikushkaynirayku kay karselpi kani. ¹⁰Kay karselpi kaptini Onesimo yachachikushkaynita kreyishkanrayku kunanka ñami wambraynina. Chayrayku kay wambraynipa suk favorta mañayki.

¹¹Ñawpa tiempu Onesimo mana alli yanapashuk karkan. Kunanka ñukatana allita yanapawaykan. Kanman kutishpa kantapish allita yanapashunka. ¹²Chayrayku kay munanayni wambrayni Onesimota kachaykani kanman kutinanpa. Kushikushpa ñukata chaskiwakshina paytapish chaskiy. ¹³Jesukristu salvakuk kananta yachachikushkaynirayku ñuka kay karselpi kani. Chayrayku munayman Onesimo ñukawan kiparinanpa kan yanapawanaykishina pay yanapawananpa. ¹⁴Kay wambrayni kiparinanpa munashpaynipish kan mana munaptiki mana kiparin-

kachu. Munayman tukuy shunku willanaykipa yanapawanapa.

¹⁵Ichará alli kashka suk tiempullapa Onesimo sakishunapa kashkan kutimushpa kanwan tukuy tiempu kawsananpa. ¹⁶Kunanka Onesimota kuyadu wawkikitashina chaskiy.

Manana rantidutashinanachu kaway.

Ñuka wambraynitashina kuyani.

Kanpish ñukamanta ashwanta kuyanayki tiyan. Payta kuyanayki tiyan runamasiki kaptin. Chaymanta ashwanta kuyanayki tiyan Jesukristuta kreyikmasiki kaptin.

¹⁷Jesukristuta kreyikmasiki kanaynita yuyashpaykika Onesimota ñukatashina chaskiy. ¹⁸Ichará wambrayni Onesimo dañuta rurashushpa nitikurkan.

Debishuptikika ñukata kobraway.

¹⁹Ñuka Pablu kay kartata makiniwan kikini killkashpa willayki pagaranaynipa. Chaymanta ama kunkaychu kanta yachachiptini Jesukristuta kreyinaykita.

Chayrayku sukaman debiwanki. ²⁰Ariya wawkini, Jesukristuta kreyikmasini kashpayki yanapawashpa wambraynita chaskipay. Wawkini kashpayki kushichiway.

²¹Chashna killkashpayni yachani kasuwashpa kay roygashkaynimanta ashwanta ruranaykita. ²²Chaymanta kankuna Tata Diosta roygaptikichi pay munaptin risha kawaknikichi. Chayrayku suk kuartuta allichapay chaypi chayanaynipa.

²³Wawkinchi Epafrales Jesukristupa rimananta yachachikushkanrayku kay karselpi ñukawan tantalla. Paypish rimachishunki. ²⁴Tata Diospa rimananta yachachikukmasinikuna Markos Aristarkowan Demaswan Lukaswan rimachishunkisapa.

²⁵Jesukristuta roygani tukuy layapi yanapashunaykichipa.

Ñuka Pablu chayllata killkashkayki.

HEBREOS

SUK YACHACHIKUK RUNA KREYIKUK HEBREOMASINKUNATA KILLKARKAN

Tata Diospa wambran Jesukristu
yachachiwanchisapa ima layami
Tata Dioska nishpa.

1 ¹Ñawpa tiempu kuti kuti Tata Dios
alli yachachikuk runakunata
rikchak layata yachachirkansapa.
Chaymanta chay yachachikuk runakuna
ñawpa awilunchikunata yachachirkan-
sapa. ²Kunan kay tukunan tiempu Tata
Dios wambran *Jesukristuta kachamur-
kan paypa rimananta yachachiwanan-
chikunapa. Mana nima laya tiyaptinra
Tata Dios wambranta willarkan tukuy
laya tiyakta rurananpa. Chaymanta
tukuy layata payta kurkan kamachiku-
nanpa.

³Jesukristu ñukanchikunata kawachi-
wanchisapa Tata Dios llipyak lusshina
sukaman allima kananta. Payka Tatan
Dios laya kashpa kawachiwanchisapa
ima layami Tatanka nishpa. Sukaman
alli yachak kashpa rimananllawan tukuy
laya tiyakta kuydashpa sinchichiykan.
Kay allpaman shamushpa wañurkan
uchanchikunamanta perdonawashpa
pichawananchikunapa. Chashna
pichawashpanchikuna sielupi kawsak
Tata Diospa alli ladunpi tiyarirkan
paywan tantalla tukuy layata kamachi-
kunanpa.

Tata Diospa wambranka tukuy
angelkunamanta ashwan atipakmi
ashwan sinchi kamachikukmi.

⁴Chayrayku Jesukristu Tata Diospa
wambran kashpa *angelkunamanta
ashwan sinchi kamachikukmi. Tata Dios
paytaka willarkan angelkunamanta
ashwan allima shutiyuk kananpa. ⁵Tata
Dios Jesukristullata willarkan:

“Kanka wambraynimi kanki.

Kanta wañushkaykimanta kawsachi-
muptini tukuy layapi kamachi-
kukmi kanki.”

Tata Dios mana niman suk angelta
willarkanchu wambran kananta.
Chaymanta Tata Dios chaylla
wambranpa rimarkan:

“Ñukaka paypa tatanmi kani.

Payka ñukapa wambraynimi.”

Tata Dios manami niman suk angelta
chashnachu willarkan. ⁶Chaymanta Tata
Dios chaylla wambranta kay allpaman
kachamushpa tukuy angelkunata
willarkan wambranta kuyanankunapa.

⁷Chaymanta Tata Diospa ñawpa
killkadunpi angelkunapa riman:

“Tata Dios angelkunata kachan
wayrashina rawraykak ninashina
tukuy mayta rinankunapa payta
sirvik.”

⁸Chaymanta Tata Dios killkadunpi wambranpa riman:

“Mana tukuyiniyukta kanka sukaman kuskata allillata kamachikunki.

⁹Kanka sukaman munanki allillata rurayta.

Mana niman suk mana allita munankichu rurayta.

Chayrayku ñuka Tata Diosniki kantaka aklashkayki kamachikunaykipa.

Tukuy kamachikukmasikikunamanta tukuy angelkunamanta kanta ashwanta kushichiyki.”

¹⁰Chaymanta Tata Diospa killkadunpi riman:

“Kallarinanmantapacha Señor, kanmi allpata rurashpa sinchichishkanki.

Kanlla sielutapish rurashkanki.

¹¹Tukuy chay rurashkayki allpaka sieluka tukunan tiyan.

Chashna tukuptinpih mana tukuyiniyukllata kanka kawsanki.

Allpawan sieluka llachapashina mawkayashpa usunka.

¹²Chashna usuptin suk mawkayak llachapatashina wankunki.

Allpata mushukyachinki mushuk llachapata mudachikshina.

Allpa sielu tukuptinpih kanka chashnalla kanki.

Mana tukuyiniyukta kawsanki.”

¹³Chaymanta Tata Dios wambranllata willarkan:

“Alli laduynipi shamuy tiyarik ñuka chiknishuknikikunata saru saru ruranaynikaman kanta allita kasushunankunapa.”

Tata Dios manami niman suk angelta chashnachu willarkan.

¹⁴Angelkunata mana kawayta atipanchisapachu. Paykunaka Tata Diosta allita sirvishpa kawsansapa. Tata

Dios paykunata kachamunsapa ñukanchikuna sieluman rik runakunata yanapawananchikunapa.

Akuychi Tata Diospa rimananta allita rinrillikushpa kawsaypachi.

2 ^{1*}Jesukristu sinchi kamachikuk kaptin akuychi paypa yachachikunanta ashwan allita kasushpa kawsaypachi ama paymanta ashunanchikunapa.

²Ñawpa tiempu Tata Dios *angelkunata willarkansapa ñawpa awilunchikunata kamachikunankunata yachachinankunapa. Chashna Tata Diospa kamachikunankunata angelkuna paykunata willashka kaptin chay ñawpa awilunchikuna kasunankunapa karkan. Mana kasushkankunarayku Tata Dios kuskanpi kastigarkansapa.

³Payka ñukanchikunatapish ashwan sinchita kastigawashunchisapa wambran Jesukristu yachachikushkanta mana kasuptinchikuna. Kikin Señorinchi Jesukristu disipulunkunata willarkansapa ñukanchikunata uchanchikunamanta salvawananchikunata. Chaymanta paykunaka Jesukristu yachachikushkanta yachachiwarkanchisapa.

⁴Tata Dios munaptin paypa Espiritun disipulunkunata rikchak layata atipachirkansapa aypa almirana *milagrukunata ruranankunapa. Chaykunata rurashpa yachachiwanchisapa Jesukristu yachachikunan sukaman allima kananta.

Jesukristu shamurkan nasik runa kananpa uchanchikunamanta salvawananchikunapa.

⁵Kay kartapi rimashkaynishina Tata Dios Jesukristullata willanka tukuy layapi kamachikunapa. Mana angelkunatachu willankasapa kamachikunankunapa. ⁶Tata Diospa rimananpi suk runa payta willarkan:

“Ñukaykuna runakuna kashpayni-kuna mana nimachu kanisapa.

¿Imapatí llakichi wankisapa?

¿Imapatí llakichishpa yuyawankisapa?

⁷ Kay allpapi kawsaptinikunara angelkunata willashkanki ñukaykunamanta ashwan atipak kanan-kunata.

Chaymanta ñukaykunata salvawash-paykisapa paykunamanta ashwanta kuyawankisapa kushichi wankisapa.

⁸ Tukuy sielupi tukuy allpapi tiyakta kuwashkankisapa kamachikunay-nikunapa.”

Chayta Tata Diospa rیمانانپی rimaptin yachanchisapa Tata Dios willawashkanchikunata tukuy allpapi tukuy sielupi tiyakta kamachinanchikunapa. Tukuy layata kamachishunchisapa. Chashna Tata Dios rimaptinpişh manara kawanchisaparachu tukuy laya tiyak kasuwananchikunata. ⁹Manara tukuy tiyakta kamachikushpanchikunapish yachanchisapa Tata Dios Jesukristuta allpaman kachamushkanta. Payka kay allpapi kawsashpa suk tiempullata mana angelkunata kamachirkansapachu. Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna munarkan Jesukristu ñukanchikunarayku wañunanpa. Chaymanta wañushkanrayku Tata Dios payta willarkan tukuy runakuna tukuy angelkuna payllata kuyashpa kasunankunapa.

¹⁰Tata Dios tukuy tiyakta rurarkan payllapa kananpa payllata kushichinanpa. Tukuy tiyak payllapa kaptin payka munan tukuy wambrankuna paywan tantalla sukaman kushikushpa allita kamachikunanchikunapa. Chayrayku kay allpaman wambran Jesukristuta kachamurkan sukaman sufrinanpa. Chashna sukaman sufrishpa

Jesukristu atiparkan uchanchikunamanta salvawayninchikunata.

¹¹ Jesukristu salvawaptinchikuna ñukanchikunapish payshina Tata Diospa wambrankuna kanchisapa paypa munananllata rurashpa kawsananchikunapa. Tata Diospa wambrankuna kaptinchikuna Jesukristu mana pinkakunchu willawayninchikunata wawkinkuna paninkuna kananchikunata. ¹²Chayrayku Tata Diospa killkadunpi Jesukristu rیمان:

“A, Tatayni, wawkinikunata paninikunata willasha sukaman allima kanaykita.

Paykunawan tantanakushpa kushikushpa himnokunata kantashasapa.”

¹³Chaymanta Tata Diospa rیمانانپی Jesukristu rیمان:

“Ñuka tukuy shunku Tata Dios yanapawananta kreyishpa kawsasha.”

Chaymanta rیمان:

“Kaypi kani tukuy Tata Dios kuwashkan wambraynikunawan.”

¹⁴Ñukanchikuna runakuna kashpanchikuna nanayta unkuyta wañuyta mallinchisapa. Jesukristupish nasirkan ñukanchikunashina nanayta wañuyta mallinanpa. Chaymanta wañushkanrayku wañuchikuy atipak supaypa yachayninta wakllichipurkan ama ñukanchikuna wañuyta manchananchikunapa. ¹⁵Payka supaypa yachayninta kichushpa wañuyta sukaman manchashpa kawsak runakunata yanapansapa amana wañuyta manchanankunapana.

¹⁶Jesukristu mana shamurkanchu angelkunata yanapanankunapa. Payka shamurkan Abrahampa mirakninkunata yanapanankunapa. ¹⁷Shamurkan ñukanchikunashina runa kananpa. Chashna runa kashpa Tata Diosta

sukaman allita kasushpa ñukanchikunata kuyawashpanchikuna atiparkan Tata Diospa ñawpakninpi kamachikuk *saserdotenchikuna kayta. Chayrayku kruspi wañurkan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunapa.

¹⁸Jesukristu runa kashpa nanayta mallishpa sufrirkan. Chaymanta supay uchallichinayarkan. Chayrayku kunanka supay ñukanchikunata uchallichiwanayaptinchikuna Jesukristu allita atipan yanapawayninchikunata ama uchallikunanchikunapa.

**Jesukristu ñawpa yachachikuk
Moisesmanta ashwan alli
yachachikukmi.**

3 ¹Tata Diosta kasuk wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios kankunata akllashushkankichi paypa wambrankuna kanaykichipa. Ñukanchikuna rimanchisapa Tata Dios *Jesukristuta kachamushkanta *saserdotenchikuna kananpa. Jesukristu saserdotenchikuna kaptin akuychi payllata yuyashpa kawsaypachi.

²Tata Dios willaptin ñawpa yachachikuk Moises *israel runakunata sukaman allita sirvirkansapa. Chaymanta Tata Dios Moiestashina Jesukristuta willarkan saserdotenchikuna kananpa. Chashna willaptin Tata Diosta sukaman allita sirvirkan.

³Rurashkan wasimanta ashwanta wasi rurak runata alabanchisapa. Chashnashina Jesukristu tukuy runakunata rurashkanrayku Moisesmanta payta ashwanta munashpa alabananchikuna tiyan.

⁴Wasikuna tiyan runakuna ruraptinra. Chashnashina Tata Dioslla tukuy laya tiyakta rurarkan. ⁵Moises Tata Diosta allita sirvishpa tukuy israel runakunata sukaman allita yachachirkansapa salvakuk runa shamunanta. ⁶Chaymanta

Jesukristu Tata Diospa chaylla wambran kashpa tukuy ñukanchikunata ashwan allita kamachiwanchisapa. Kushikushpa mana shaykushpa shamunanta shuyashpa kawsashpanchikunaka wasinshina kanchisapa.

**Tata Dios willawanchisapa ama
paymanta ashunanchikunapa.**

^{7,8}Chashna Jesukristu allita kamachiwaptinchikuna akuychi payta kasushpa kawsaypachi. Tata Diospa Espiritun killkadunpi willawanchisapa:

“Chunlla likidu pampapi ñawpa kawsak wambraynikuna mana munarkansapachu kasuwayta. Mana munawashpa rabyachiwarkansapa.

Ñuka yachachinaynita uyarishpaykichi ama chay ñawpa mana kasuwak runakunashina rabyachiyachichu.

⁹Chusku chunka watata ñawpa awiluykichi alli rurashkaynikunata kawashpankunapish mana munawashpa rabyachiwarkansapa.

¹⁰Chayrayku chay rabyachiwak runakunata piñayarkani. Paykunata willarkani: ‘Kankuna shunkuykichi pi llullachinakushpa mana munashkankichichu kamachikunaynikunata kasuyta.’

¹¹Chayrayku piñakushpa sinchita paykunata willarkani ama chay kushikunankuna llaktapi yaykunakunapa.”

¹²Wawkinikuna, paninikuna, mana tukuyniyuk kawsak Tata Diosninchita tukuy shunku kreyishpa kawsaychi ama paymanta ashunaykichipa. ¹³Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa kunan payta allita kasunanchikunapa. Chayrayku wañunaykichi diyakaman tukuy diya sukwan sukwan animuchina-

kuychi ama uchallikushpa nima llullachinakushpa sinchi shunku tukunaykichipa. ¹⁴Jesukristuta kreyishkanchimantapacha wañunanchikuna diyakaman mana shaykushpa mana karuyashpa payllata allita kreyishpa kawsananchikuna tiyan. Chaypirami paywan tantalla kushikushpa kawsashunchisapa.

¹⁵Chayrayku Tata Diospa killkadun willawanchisapa:

“Kankuna Tata Diospa rimananta allita kasushpaykichi ama chay ñawpa mana kasukunayak runakunashina shunkuykichita sinchiyachiychichu.”

¹⁶¿Pikunatí Tata Diospa rimananta yachaykashpankuna manana munarkansapanachu kasushpa kawsayta? Chay Egipto llaktamanta Moises llukshichishkan runakuna.

¹⁷¿Pikunawantí chusku chunka watata Tata Dios sukaman piñakurkan? Chay mana kasunayak runakunawan. Mana Tata Diosta kasunayashkankunarayku chay chunlla chakidu pampapi wañurkansapa.

¹⁸¿Pikunatatí Tata Dios sinchita willarkansapa mana chay alli kushikunankuna llaktapi yaykunankunapa? Chay mana kasunayak runakunata.

¹⁹Yachanchisapa chay runakuna Tata Diosta mana kasushpa kawsashkankunarayku chay kushikunankuna llaktapi mana yaykuyta atipashkankunata.

Tata Dios willawanchisapa paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa.

4 ¹Tata Dios awilunchikunataashina ñukanchikunatapish willawanchisapa paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa. Chashna willawapinchikuna akuychi kuydanakuy pachi ama Tata Diosmanta ashunanchikunapa.

²Tata Dios chay ñawpa awilunchikunataashina ñukanchikunatapish willawashkanchisapa kuyawashpanchikuna uchanchikunamanta salvawananchikunata. Chay awilunchikuna Tata Diospa rimananta uyarishpankunapish mana munarkansapachu tukuy shunku payta kreyishpa kawsayta. Chayrayku mana atiparkansapachu chay alli kushikunankuna llaktapi yaykuyta.

³Tata Dios killkadunpi rimarkan:

“Chay runakuna mana kasuwana-yaptinkuna sukaman piñakushpa willarkanisapa ama chay alli kushikunankuna llaktapi yaykunankunapa.”

Chay runakuna mana kushikunankuna llaktapi yaykuptinkunapish ñukanchikunara *Jesukristuta allita kreyishkanchikunarayku Tata Dioswan kushikushpalla kawsashunchisapa. Tata Dios tukuy tiyakta rurashkanmantapacha kushikushpa kawsaykan. Chayrayku munan ñukanchikunapish paywan tantalla kushikushpalla kawsananchikunapa. ⁴Tata Diospa killkadun willawanchisapa:

“Soktaynin diya Tata Dios tukuy rurashkanta tukuchashpa kushikushpa samarkan.”

Chashna Tata Dios yachachiwanchisapa yanapawapinchikuna kushikushpalla kawsananchikunapa.

⁵Chaymanta Tata Dios killkadunpi kashkan willawanchisapa:

“Chay kushikunankuna llaktapi chay runakuna mana yaykunkasapachu.”

⁶Kunankamanlla Tata Dios munan paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa. Chay ñawpa awilunchikuna Tata Dios salvakuk kananta yachashpankunapish chay rimanata mana kasurkansapachu. Chayrayku mana atiparkansapachu chay kushikunankuna

llaktapi yaykuyta. ⁷Paykuna mana yaykuptinkuna aypa watakuna washa Tata Dios awilunchi Davidta kashkan willarkan:

“Kunan rimanaynita allita uyarishpaykichi ama sinchi shunku tukuychichu.”

Chayta willashpa Tata Dios yachachiwanchisapa kunankaman munananllata tukuy runakuna payta kasushpa kushikushpa kawsananchikunapa.

⁸Chaymanta Josueta katik runakuna chay kushikunan llaktapi yaykushpankunapish mana kushikushpachu kawsarkansapa. Allita kushikushpa kawsashkankuna kaptinka aypa watakuna washan Tata Dios mana kashkan willanmansapachu karkan payta kasushpa kushikushpa kawsanankunapa. ⁹Chashna Tata Dios paykunata willashpa yachachiwanchisapa kunankaman munananta ñukanchikunapish paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa.

¹⁰Tata Dios tukuy tiyakta rurashkanwasha kushikushpa samarkan. Ñukanchikunapish Tata Dios kushikushkanshina sukaman kushikushpa mana turbakushpa payllata kreyishpa kawsashunchisapa. ¹¹Chayrayku akuychi sinchikushpa Tata Diosta allita kasushpa kawsaypachi paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa. Ama chay ñawpa mana kasunayak runakunashina kawsaypachichu.

¹²Tata Diospa rimanana atipachiwanchisapa mushuk layata allita rurashpa kawsananchikunapa. Ishkantin ladunpi filuyuk machetimanta Tata Diospa rimananka ashwan filuyukshinami. Shunkunchikunapi kawachiwanchisapa yuyananchikuna munananchikuna allichu manachu nishpa. ¹³Tata Dios tukuy yuyayninchikunata allita riksin. Tata Dios rurawashkanchikuna kaptin

paymanta mana atipanchimansapachu pakakuyta. Paytaka tukuy alli mana alli rurashkanchikunata willananchikuna tiyan.

**Jesukristu sukaman
sufrishkanrayku atipan
yanapawayninchikunata.**

¹⁴Tata Diospa chaylla wambran Jesukristu kawsamushkanwasha Tata Diospa kawsanan sielupi yaykurkan alli kamachikuk *saserdotenchikuna kananpa. Chayrayku imashnacha Jesukristu kreyinanchikunata willashkanchikunashina akuychi mana shaykushpa payllata allita kreyishpa kawsaypachi.

¹⁵Jesukristu kay allpapi kawsashpa ñukanchikunashina rikchak layata sufrirkan. Chashna sukaman sufrishpanpish mana niman suk kuti uchallikurkanchu. Rikchak layata sufrishkanrayku yachan sufrinanchikunata. Chayrayku saserdotenchikuna kashpa atipan llakichiwashpanchikuna yanapawayninchikunata. ¹⁶Chayrayku sufrishpanchikuna akuychi Tata Diospa kamachikunan tiyarinanman riypachi allita yachashpa sukaman kuyawashpanchikuna yanapawananchikunata. Chayta yachashpa payta roygaypachi llakichiwashpanchikuna yanapawananchikunapa.

**Tata Dios Jesukristuta akllarkan
ashwan sinchi kamachikuk
saserdote kananpa.**

5 ^{1*}Judiyu *saserdote kuna paykuna manta sukllallata akllaksapa ashwan sinchi kamachikukninkuna kananpa. Chay ashwan sinchi kamachikuk saserdote kuta Tata Diosta roygarkan runamasinkunata yanapanankunapa. Chaymanta ofrendankunata Tata Diosta kurkansapa. Animalkunata

wañuchishpa Tata Diosta kurkansapa uchankunamanta perdonanankunapa. ²Saserdotekuna atiparkansapa mana yachak mana allita rurashpa kawsak runakunata llakichiya paykunapish wañuk runakuna kashpankuna. ³Wañuk runakuna kashpankuna paykunapish uchallikuk runakuna karkansapa. Chayrayku animalkunata wañuchiksapa kikinkunapa uchankunata Tata Dios perdonanankunapa llaktamasinkunapapish uchankunata perdonanankunapa.

⁴Tata Dios Aronta akllarkan kamachikuk saserdote kananpa. Chaymanta Tata Dios Arontashina tukuy saserdotekunata akllarkansapa. Tata Dios mana akllaptinka mana ni suk runa kikinmanta atipanmanchu saserdote kayta. ⁵*Jesukristupish mana kikinmantachu akllanakurkan kamachikuk saserdote kananpa. Tatan Diosmi paytaka akllarkan chaylla wambran kaptin saserdote kananpa. Tata Dios killkadunpi wambranta willarkan:

“Kanka wambraynimi kanki.

Kanta wañushkaykimanta kawsachimuptini tukuy layapi kamachikukmi kanki.”

⁶Chaymanta Tata Dios killkadunpi chaylla wambranta willarkan:

“Ñukaka akllayki Melkisedekhina mana tukuyuyukta kamachikuk saserdote kanaykipa.”

⁷Jesukristu kay allpapi kawsashpa sukaman kaparikushpa wakakurkan. Tukuy laya atipak Tatan Diosta roygarkan manara tiempun chayamup-tinra amara wañunanpa. Sukaman Tata Diosllapa munananta rurashkanrayku payka sukaman yanaparkan. ⁸Jesukristu Tata Diospa chaylla wambran kaykashpapish kay allpaman shamurkan sufrinanpa. Chashna sukaman sufrishpa yachakurkan imashnami kay allpapi kawsashpa Tata Diospa munananta

rurashpa kawsanka nishpa. ⁹Chashna Tata Diospa munananta rurashkanrayku payta kasuk runakunata atipan uchanchikunamanta salvawayninchikunata mana tukuyuyukta paywan tantalla kawsananchikunapa. ¹⁰Chayrayku Tata Dioska willarkan Melkisedekhina ashwan sinchi kamachikuk saserdote kananpa.

Ama ñuñukuk wambrakunashina kaypachichu.

¹¹Aypara tiyan kankunata yachachinaynipa. Yachachinayptinipish sinchi shunkuyuk kaptikichi mana atipanichu entiendichiyinikichita. ¹²Unay tiempunata kankuna Tata Diospa rimananta sukaman yachakushkankichi. Ñawpata sukkunata yachachinkichiman karkan. Kunankaman manara entiendinayankichichu. Munankichi ñukaykuna kashkan kuti kuti chay kallarinanmantapacha yachachikushkaynikunata yachachinaynipasapa. Ñuñukuk wambrakunashinami kankichi. Manara alli mikunata mikukshinarachu kankichi. ¹³Ñuñukuk wambrakunashina kashpaykichi manara Tata Diospa rimananta entiendishpa manara yachankichirachu allita rurashpa kawsayta. ¹⁴Manana wambrakuna kashpanchikuna tukuy laya mikunata yachanchisapa mikuyta. Tata Diospa rimananta kasushpa kawsashpanchikuna alli mikunata mikukshina kanchisapa. Amañanchisapa allita rurayta. Yachanchisapa imami alli rurananchikunapa imami mana allichu rurananchikunapa nishpa.

Ama munaypachichu Jesukristuta kreyishkanchikunamanta ashuyta.

6 ¹Akuychi *Jesukristupa yachachikunanta ashwan ashwanta yachakushpa kawsaypachi. Ama yachakushkanchikunata kashkan kuti

kuti chayllata munaypachichu yachakuyta. Ñami yachakushkanchisapana amana uchallikushpa kawsayta. Ñami yachakushkanchisapana Jesukristuta kreyishpa kawsayta. ²Ñami yachakushkanchisapana bawtisakunanchikunapa. Ñami yachakushkanchisapana wawkinchikunapa paninchikunapa umankunapi makinchikunata churashpa Tata Diosta roygayta yanapanankunapa. Ñami yachakushkanchisapana wañushpanchikuna kashkan kawsamunanchikunata. Ñami yachakushkanchisapana sukni diya Tata Dios tukuy runakunata willawananchikunata allita mana allita rurashkanchikunata. ³Tata Dios yanapawaptinchikuna kunanmantapacha akuychi ashwan ashwanta Jesukristupa yachachikunanta yachakuypachi.

⁴Suk runakuna Tata Diospa rimananta kreyishpa suk tiempullapa luspishina purishkasapa. Mishkik mikunata mallikshina Tata Dios perdonanankunata kreyik tukurkansapa. Tata Diospa Espiritun suk imakunapi paykunata yanaparkansapa. ⁵Chay runakuna yachashkasapa Tata Diospa rimanan mishkik mikunashina kananta. Yachashkasapa kay tiempu tukunankaman Tata Dios almirana layata atipananta rurayta. ⁶Chaykunata yachashpankunapish manana nima munansapanachu Jesukristuta kreyiyta sinchi shunku tukushpankuna. Manana ni pi paykunata atipankasapanachu yachachiyasapata kashkan Jesukristuta kreyinankunapa. Mana Jesukristuta kreyiyta munashpankuna kashkan kruspi payta wañuchikshina tukunsapa. Aypa runakuna paykunata kawashpankuna Jesukristuta washanchankasapa.

⁷Alli ñuyudu allpapi tarpudu murukuna allimata wiñan. Chay alli allpapi murukuna allimata wayuchakun doyñun pallanapa. Suk runakuna allita

Jesukristuta kreyishpa kawsashpankuna chay alli murukunata wiñachik allpashinami. Tata Dios paykunata sukaman yanapankasapa. ⁸Chaymanta suk runakuna kashayuk kiwakunallata wiñachik allpashinami. Mana nimapa valensapachu. Tata Dios paykunata mana tukuyniyuk ninapi sukaman kastigankasapa.

**Tata Dios alli kaptin akuychi
payllata allita kreyishpa
kawsaypachi.**

⁹Kuyanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Diospa kastigunta rimashpaynikunapish yachanisapa kankunata Tata Dios salvashunaykichita.

Jesukristuta allita kreyishpa kawsashpaykichi chay alli allpashina kankichi. ¹⁰Allita rurashpa kawsaykankichi. Tata Diosta kuyashpa tukuy Jesukristuta kreyikmasikichita yanapashpa kawsaykankichi. Kunankaman sukan sukan yanapanakushpa kawsaykankichi. Tata Dios alli rurak kashpa alli rurashkaykichita mana kunkankachu.

¹¹Ñukaykuna sukaman munanisapa wañunaykichi diyakaman tukuy kankuna yanapanakushpa allita rurashpa kawsanaykichipa. Chashna allita rurashpa kawsashpaykichi yachankichi sieluman rinaykichita Tata Dioswan kawsak. ¹²Mana munanisapachu killa likidu tukunaykichipa. Aypa runakuna mana shaykushpa tukuy Tata Dios willashkankunata kreyishpa kawsarkansapa. Kunanka sielupi Tata Dioswan kushikushpa kawsaykansapa. Munanisapa kankunapish paykunashina Tata Dios willashushkaykichita allita kreyishpa kawsanaykichipa.

¹³Tata Dios ñawpa awilunchikuna Abrahamta jurashpa willarkan yanapananpa. Kikinpa shutinpi jurarkan mana tiyaptin ashwan sinchi shutipi

juranaŋpa. ¹⁴Chaypina Abrahamtaka willarkan: “Ariya, kantami sukaman allita kuyashpa yanapashkayki. Mirakni-kitapish yanapasha sukaman aypata miranankunapa.” ¹⁵Chashna Tata Dios willaptin Abrahamka mana shaykushpa shuyarkan yanapananta. Chayrayku Tata Dios tukuy willashkanta rurashpa sukaman allita yanaparkan.

¹⁶Runakuna suk imapa sukaman sinchita jurashpankuna willansapa: “Tata Diosmi yachan mana llullakuykaynita.” Chashna willaptinkunara tukuy pi kreyinsapa. Chaypira manana ayninakunsapanachu. ¹⁷Tata Dios Abrahampa mirakninkunata munarkan allita entiendichiyta tukuy willashkankunata rimashkanshina rurananpa. Chayrayku jurarkan tukuy willashkankunata rurananpa.

¹⁸Ñukanchikunapish yachanchisapa Tata Dios mana nima llullakuk kananta. Tata Dios jurashpa willawaptinchikuna allita yachanchisapa yanapawananchikunata. Chayrayku animukunchisapa sukaman kushikushpa kawsayta yachashpa Tata Dios tukuy willawashkanchikunata rurananpa.

¹⁹Yakupi purik barkupa tiyan suk llashak fierrumanta ruradu ankla yakupi churanankunapa. Chay llashak ankla barkuta sinchichin ama suchunanpa. Ñukanchikuna Jesukristuta allita kreyishpa kawsaptinchikuna payka chay barkupa anklanshina sinchichiwanchisapa ama paymanta suchunanchikunapa.

Tukuy chayta yachashpanchikuna *Tata Diospa wasinpi lllachapawan arkadun ukuta yaykunchisapa paywan tinkunakunanchikunapa. ²⁰Chay lllachapawan arkadu wasi ukuta Jesukristu yaykurkan Melkisedekshina mana tukuyuniyukta *saserdotenchikuna kananpa. Payka saserdotenchikuna

kashpa ñukanchikunatapish yaykuchiwanchisapa Tata Dioswan parlananchikunapa.

**Levipa miraknin
saserdotekunamanta Melkisedek
ashwan sinchi kamachikuk
saserdote karkan.**

7 ¹Melkisedek Salem llaktapa kamachikuknin karkan. Chaymanta paylla altu sielupi kawsak sukaman sinchi kamachikuk Tata Diospa *saserdote karkan. Chay tiempu Abraham pichka kamachikuk runakunawan makanakushpa kallpachirkansapa. Chashna kallpachishpa aypa tiyapunankunata kichurkansapa. Chay kichushkankunata apashpa llaktanman kutiykaptin chay saserdote Melkisedek llaktanmanta llukshishpa rirkan Abrahamta tinkuk. Payta tinkushpa Tata Diosta roygarkan Abrahamta yanapananpa. ²Chaypina Abrahamka chay kamachikukkunata kichushkankunamanta chunkaynin partita chay saserdote Melkisedekta kurkan. Chay Melkisedekpa shutin ñawpa rimaypi riman “Allita Rurashpa Kamachikuk.” Chaymanta Salem llaktapa shutin riman “Kushikuy Llakta.” Chayrayku Melkisedekpa suknin shutin karkan “Kushikuy Llakta Kamachikuknin.”

³Mana ni pi yachanchichu pimi Melkisedekpa tatan maman awilunkuna karkansapa nishpa. Manami niman suk librupi niman nasishkan niman wañushkan killkadu rikurinchu. Chayrayku yuyachiwanchisapa Tata Diospa wambran *Jesukristushina mana tukuyuniyuk saserdote kananta.

⁴Mash allita yuyaychi. Melkisedek sukaman sinchi kamachikuk saserdote karkan. Chayrayku awilunchi Abrahamka chay kamachikukkunata makanakushpa kichushkankunamanta

payta chunkaynin partita kurkan.
^{5*}Moisespa kamachikunankuna rimarkan *Levipa mirakninkuna saserdotekuna kanankunapa. Paykuna saserdote kashpankuna Abrahampa mirakninkuna kashpankunapish Abrahampa mirakmasinkunamanta chaskirkansapa tukuy chunka tiyapunankunamanta sukta.

⁶Chaymanta chay saserdote Melkisedek mana Levipa miraknin kaykashpapish Abrahammanta chunka tiyapunankunamanta sukta chaskirkan. Tata Dios Abrahamta yanapananpa willashka kaptinipish Melkisedek Tata Diosta roygarkan yanapananpa. ⁷Yachanchisapa Melkisedek Abrahammanta ashwan sinchi kamachikuk kashpa atipashkanta Tata Diosta roygayta payta yanapananpa.

⁸Kunanpish Levipa miraknin saserdotekuna wañuk runakuna kashpankuna ñukanchikunata tukuy chunka tiyapakininchikunamanta sukta mañawanchisapa. Chaymanta Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa Melkisedekshina mana tukuyniyuk saserdotenchikuna tiyananta. ^{9,10}Chaymanta chay saserdote Melkisedekwan Abraham tinkunakushkan tiempu manara nima Levi nima mirakninkuna nasirkansaparachu. Manara nasiptinkunapish Tata Dios yacharkan nasinankunata. Chayrayku willanchimansapa Abrahampa miraknin saserdotekunapish paywan tantalla Melkisedekta chunka tiyapunankunamanta sukta kushkankunata.

Jesukristu Melkisedekshina sinchi kamachikuk saserdotenchikunami.

¹¹Levipa miraknin saserdotekuna *israel runakunata Tata Diospa kamachikunankunata yachachirkansapa. Chashna yachachishpankunapish mana

atiparkansapachu uchankunamanta perdonayta runakunalla kashpankuna. Chayrayku Jesukristu mana tukuyniyukta kawsak kashpa Melkisedek saserdoteskina shamurkan perdonawananchikunapa. Mana tukuyniyukta kawsak kashpa Aronpa miraknin saserdotekunamanta sukaman ashwan alli tukuy laya yachakmi. Chay Levipa miraknin saserdotekuna perdonawainchikunata atipashka kaptinkunaka Jesukristu mana shamunmanchu karkan salvawakninchikuna. ¹²Jesukristu shamurkan chikan laya saserdote kananpa. Chayrayku chikan laya kamachikunankunata yachachiwanchisapa. ¹³Tata Diospa killkadu rimananpi willawanchisapa Jesukristu kamachiwakninchi saserdote kananta. Payka Judapa miraknin karkan. Judapa mirakninmanta mana niman suk saserdote tiyarkanchu. ¹⁴Yachanchisapa Señorinchi Jesukristu Judapa miraknin kananta. Moiseska mana rimarkanchu Judapa mirakninkuna saserdote kanankunapa.

¹⁵Chayrayku allita yachanchisapa Jesukristu Melkisedekshina chikan laya saserdote kananta. ¹⁶Chay ñawpa saserdotekuna Levipa ayllunmanta nasishkankunarayku saserdotekuna karkansapa. Manami chayraykuchu Jesukristuka saserdotenchikuna. Payka wañushkanmanta kawsamushpa mana tukuyniyukta kawsananrayku saserdotenchikuna. ¹⁷Tata Dios killkadu rimananpi chaylla wambranta willarkan:

“Kanmi kanki Melkisedekshina mana tukuyniyukta kamachikuk saserdote.”

¹⁸Mana ni pi Moisespa kamachikunankunata kasushpa atiparkanchu uchankunamanta perdonadu kayta. Chayrayku Tata Dios rimarkan chay kamachiku-

nankunata amana kasunanchikunapa.
 19Chay kamachikunankuna mana ni pita yanaparkanchu allita rurashpa kawsayta. Kunanka saserdotenchikuna Jesukristu uchanchikunamanta perdonawanchisapa. Chashna perdonawaptinchikuna atipanchisapa Tata Diosta ladunchayta.

20Tata Dios sinchita jurashpa willawashkanchisapa Jesukristu saserdotenchikuna kananta. Tata Dios mana jurashpachu willarkansapa Levipa mirakninmanta saserdotekuna kanankunapa. 21Tata Dios sinchita jurashpa willawarkanchisapa Jesukristu saserdotenchikuna kananta. Paypa killkadunpi chaylla wambranta willarkan:

“Ñukaka kanta sinchita jurashpa mana chikan layata willashkaykichu.

Kanmi kanki mana tukuyniyukta kamachikuk saserdote.”

22Chashna Tata Dios jurashpa willaptin Jesukristu Moisespa kamachikunankunamanta ashwan allita atipan yanapawayninchikunata.

23Levipa miraknin saserdotekuna wañuk runakuna kashpankuna suk tiempullata saserdotekuna karkansapa. Chayrayku paykunaka aypalla karkansapa. 24Chaymanta Jesukristu manana kutin wañushpana mana tukuyniyuk saserdotenchikunami. 25Chayrayku ñukanchikuna payta kreyishpa Tata Diosta ladunchaptinchikuna payka atipan uchanchikunamanta mana tukuyniyukta salwayninchikunata. Mana tukuyniyukta kawsashpa Tata Diosta mana shaykushpa roygaykan yanapawananchikunapa.

26Jesukristu Tata Diosllata kasushpa allillata rurashpa kawsarkan. Uchallikuk runakunawan kawsashpashpish mana nima uchallikukchu karkan. Chashna Tata Diosllata kasushpa kawsaptin sieluman

pusharkan paywan tantalla kawsanapa. Allininchikunapa chay laya alli kamachikuk saserdotenchikuna tiyan.

27Tukuy diya ñawpa kamachikuk saserdotekuna animalkunata wañuchirkansapa kikinkunapa uchankunamanta israel runakunapa uchankunamanta Tata Dios perdonanapa. Chaykamanka saserdotenchikuna Jesukristuka mana tukuy diyachu animalkunata wañuchin Tata Dios perdonawananchikunapa. Suk kutillami kikin munashpa kruspi wañurkan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunapa.

28Moisespa kamachikunankuna rimarkan Levipa mirakninkuna uchallikuk runakuna kashpashpish kamachikuk saserdotekuna kanankunata. Tata Dios chay kamachikunankunata kushkanwasha chaylla wambranta jurashpa willarkan ashwan sinchi kamachikuk saserdote kananta. Payka mana nima uchallikuk kashpa mana tukuyniyuk sinchi kamachikuk saserdotenchikunami.

**Saserdotenchikuna Jesukristu
 ñukanchikunawan mushuk
 paktuta rurarkan.**

8 1Allita uyariwaychi. Allitana yachachishkaykichi *saserdotenchikuna *Jesukristu sukaman allima kashpa sielupi Tata Diospa alli ladunpi tiyarishpa yanapawaykananchikunata. 2Jesukristu kamachikuk saserdotenchikuna kashpa Tata Diospa sielupi wasinmanta yanapawaykanchisapa. Chay alli wasinta Tata Dioslla rurarkan. Manami runakunachu rurarkan. 3Tata Dios ñawpa kamachikuk saserdotekunata akllarkan ofrendakunata wañuchidu animalkunata payta kunankunapa. Chayrayku Jesukristupish ofrendakunata kukunan tiyan. 4Kunanka Jesukristu mana *Levipa miraknin kashpa kay allpapi kashpaka mana saserdotechu

kanman. Kay allpapi aypa saserdotekuna tiyan *Moisespa kamachikunankunata kasushpa wañuchidu animalkunata Tata Diosta kunankunapa. Jesukristuka mana chay laya saserdotechu.

⁵Ñukanchikuna dibujuta kawashpa pishillata riksinchisapa ima layami chay dibujadu nishpa. Chashnallami ñawpa tiempu Sinai urkupi Tata Dios Moiesta yachachirkan imashnami saserdotekuna animalkunata wañuchinkasapa nishpa. Chay saserdotekuna animalkunata wañuchishpa dibujutashina rurashpa tukuy runakunata yachachirkansapa imashnami Jesukristu wañunka nishpa. Moises *Tata Diospa wasinta ruranayaykaptin Tata Dioska willarkan: “Allita uyariway. Wasinita tukuy layayukta iden kay urkupi kawachishkaynitashina ruray.”

⁶Animalkunata wañuchik saserdotekunamanta saserdotenchikuna Jesukristuka sukaman ashwan allita yanapawanchisapa. Mushuk layata ñukanchikunawan paktuta rurashka Tata Dioswan tantanachiwananchikunapa. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios willawanchisapa chay ñawpa kamachikunankunamanta ashwan allita yanapawananchikunata. Jesukristu mushuk paktuta ñukanchikunawan rurarkan salvawananchikunapa. ⁷Chay ñawpa awilunchikuna Moisespa kamachikunankunata allita kasushpa salvanakuyta atipaptinkunaka Jesukristu mana mushuk paktuta ñukanchikunawan ruranmanchu karkan. ⁸Chay ñawpa awilunchikuna mana allita rurashpa kawsashkankunarayku Tata Dioska willarkansapa:

“Suk tiempukaman ñukaka
*Israelpa mirakninkunawan
Judapa mirakninkunawan
mushuk paktuta rurasha.

⁹Mushuk paktuta rurashpayni mana ñawpa awiluykichiwan paktuta rurashkaynishinanachu rurasha.

Ñawpa tiempu Egipto llaktamanta awiluykichita kuyashpayni llukshichimurkanisapa.

Chashna llukshichimuptinipish mana munarkansapachu rurashkayni paktuta kasuyta.

Chayrayku manana yanaparkanisapanachu.

¹⁰Suk tiempu washan kankunapa miraknikichiwan mushuk paktuta rurashpa paykunata yuyachisha allita rurashpa kawsanankunapa.

Shunkunkunapi munachisha ñukata kasuwashpa kawsanankunapa.

Ñukaka paykunapa Tata Diosninmi kasha.

Paykunaka wambraynikunami kankasapa.

¹¹Tukuy chay wambraynikuna taksha atun riksiwankasapa.

Manana ni pi llaktamasinkunata familyankunata yachachinkasapanachu ñukata riksiwanankunapa.

¹²Uchankunamanta perdonashasapa. Manana nima uchankunata yuyashanachu.”

¹³Tata Dios chayta willawashpanchikuna yachachiwanchisapa manana chay ñawpa rurashkan paktuta yuyanantana. Chay ñawpa rurashkan paktuka mawkayashkanami. Manami ni pita yanapanchu. Mana ashwannachu illan tukunanpa. Chayrayku Tata Dios ñukanchikunawan mushuk paktuta rurashka.

**Tata Dios yachachiwanchisapa
imashnami payta
kuyashunchisapa nishpa.**

9 ¹Tata Dios ñawpa tiempu *israel runakunawan paktuta rurashpa yachachirkansapa imashnami rurashkankuna wasipi payta kuyankasapa nishpa.

²*Tata Diospa wasin ukupi ishkay kuartukuna tiyarkan. Suknin kuartupi kanchis brasuyuk lampara karkan. Chaymanta chaypi mesa sawanpi Tata Diosta kushkankuna pankuna karkan. Chay kuartupa shutin karkan “Tata Diosta Kuyanankuna Kuartu.”

³Chaymanta suk alli awadu llachapa washanpi suk kuartu tiyarkan. Chay kuartupi kamachikuk *saserdotella Tata Dioswan tinkunakuk. Chayrayku shutin karkan “Tata Dioswan Tinkunakuna Kuartu.” ⁴Chay alli awadu llachapa ladunpi kuriwan tupadu taksha *altar tiyarkan chaypi mishkilla asnakta rupachinankunapa. Chaymanta chay alli awadu llachapapa washan kuartupi suk kaja tiyarkan. Chay kaja ukunpi washanpi kuriwan tupadu karkan. Chay kuriwan tupadu kaja ukunpi kurimanta ruradu puyñu tiyarkan. Chay puyñu ukunpi suk tipi ñukñuk likidu sielumanta urmadu mikuna tiyarkan. Chaymanta chay kaja ukunpi Aronpa wiñashkan bastonnin tiyarkan. Chaymanta chay kaja ukunpi Tata Diospa killkadu kamachikunan tablakuna tiyarkan. ⁵Chay kaja sawanpi ishkay kurimanta ruradu llipyak likidu *angelkunashina tiyarkan. Chay angelkunapa rikrankuna chay kajata arkaksapa. Chay angelkuna chawpinmanta Tata Dios kamachikuk saserdotewan parlak. Manana chaykunata yachachinayaykichinachu.

⁶Tata Dios ñawpa awilunchikunata willarkansapa tukuy chaykunata ruranankunapa. Tukuyta rurashkankunawasha chay primeru kuartupi tukuy diya saserdotekuna yaykuksapa Tata Diosta sirvishpa kuyanankunapa.

⁷Chaymanta chay alli awadu llachapa washan kuartu ukupi suk kutilla kada wata kamachikuk saserdotella yaykuk. Chaypi yaykushpa animalkunapa

yawarninta apak kikinpa llaktamasinkunapapish mana yuyashpa uchallikushkankunata Tata Dios perdonanankunapa.

⁸Chaywan Tata Diospa Espiritun yachachiwanchisapa kay allpapi Tata Diospa wasin tiyaptinra saserdotekunalla yaykunankunapa. Tata Dios mana munarkanchu chay washan uku kuartupi mana saserdote runakuna yaykunankunapa.

⁹Tata Dios tukuy chaykunata rimashpa allita ñukanchikunata yachachiwanchisapa. Chay runakuna ofrendakunata wañuchidu animalkunata Tata Diosta kushpapish mana yacharkansapachu Tata Dios perdonanankunata paywan kushikushpa kawsanankunapa.

¹⁰Chay runakunaka yuyarkansapa suk mikunallata mikushpa suk upyanallata upyashpa tukuy laya tiyakta mayllashpa Tata Diosta kushichiykanankunata. Chaykunata rurarkansapa Tata Dios mushuk paktuta ruranankaman.

**Jesukristu kamachikuk
saserdotenchi kashpa wañurkan
uchanchikunamanta
pichawananchikunapa.**

¹¹Kunanka *Jesukristuka ñami shamushkana. Chaymanta sielum kutishpa Tata Diospa wasinpi yaykurkan ñukanchikunapa kamachikuk saserdotenchikuna kananpa. Chashna saserdotenchikuna kashpa sukaman tukuy layapi yanapawanchisapa. Tata Diospa wasin mana kay allpapi kaptin runakuna mana rurarkansapachu. Tata Dios chay sielupi wasita rurashka kaptin kay allpapi wasinmanta sukaman ashwan allimami.

¹²Jesukristu mana chivukunapa beshekukunapa yawarninta apashpachu sielupi Tata Diospa kawsananpi yaykur-

kan. Payka kruspi wañushpa kikinpa yawarninta ichashkanrayku suk kutilla chaypi yaykurkan mana tukuyniyukta kawsananpa. Chashna sielupi yaykuptin Tata Dios uchanchikunamanta perdonawanchisapa mana tukuyniyukta sielupi kawsanananchikunapa.

¹³Ñawpa tiempu saserdotekuna torokunapa chivukunapa yawarninwan, rupachidu beshekupa uchpanwan runakunata chakchuksapa. Chashna chakchuptinkuna chay runakuna Tata Diospa ñawpakninpi allimana karkansapa atipanankunapa Tata Diosta kuyayta. ¹⁴Chaykamanka Jesukristu yawarninta ichashkanrayku ashwan allita atipan uchanchikunamanta pichawayninchikunata. Mana tukuyniyuk Tatan Diospa Espiritun Jesukristuta yanapaptin payka mana uchayuk kaykashpa Tata Diosta kasushpa kruspi wañurkan. Yawarninta ichashpa uchanchikunamanta perdonawanchisapa amana kikinchikunapa munanan-chikunata rurashpa kawsanananchikunapa. Chashna perdonawaptinchikuna atipanchisapa mana tukuyniyukta kawsak Tata Diosninchita sirvishpa kawsayta.

¹⁵Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios atiparkan runakunawan mushuk paktuta rurayta. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios atiparkan chay ñawpa kamachikunankunata kasushpa kawsak runakunatapish uchankunamanta perdonayta. Chay akllashkan runakunata atiparkan sieluman pushayta paywan tantalla kawsananankunapa.

¹⁶Runakuna manarapish wañushpara suk killkaduta ruransapa rimanankunapa pikunapami tukuy tiyapunankuna kiparinka nishpa. Chaymanta chay runa wañuptin chay killkadupi shutin churadu runakunapa tukuy layankuna kiparin. ¹⁷Chay runa wañuptinra chay

killkadupi shutin churadu runakuna tiyapunankunata chaskinsapa. Chay runa kawsaptinra manara ni pi tiyapunankunata chaskinkarachu.

¹⁸Chayrayku Tata Dios ñawpa paktuta ruraptin saserdotekuna animalkunata wañuchishpa yawarninkunata ichachirkansapa. ¹⁹Chaypina Moises tukuy runakunata Tata Diospa tukuy kamachikunankunata yachachikushkanwasha puka lanata isopo kaspi ramapi wankurkan. Chay wankudu ramata wañuchidu beshekukunapa chivukunapa yawarnin yakuwan chakrudupi ñuyuchirkan. Chaymanta chaywan chay killkadu libruta tukuy runakunata chakchurkansapa. ²⁰Chay runakunata chakchushkanunawasha Moiseska willarkansapa: “Kay yawarwan kankunata chakchuptini yachankichi Tata Dios kankunawan alli paktuta rurashkanta.”

²¹Chaymanta Moises Tata Diospa wasinta chay wasinpi sirvinan tiyakkunata chay yawarwan chakchurkan. ²²Tata Dios kamachikunankunata Moiesta kushpa yachachikurkan yaka tukuy layata yawarwan chakchudu kashpara payllapa kananpa. Chay runakuna animalkunata wañuchishpa yawarninta ichaptinkunara Tata Dios uchankunamanta perdonaksapa.

**Jesukristu wañurkan
uchanchikunamanta
perdonawananchikunapa.**

²³Chayrayku alli karkan ñawpa saserdotekuna animalkunata wañuchishpa yawarninwan tukuy layata tukuy runakunata chakchunankunapa. Chashna chakchuptinkuna Tata Diospa ñawpakninpi allimana karkansapa. Chay saserdotekuna animalkunapa yawarninwan chakchushpankuna yachachikuykarkansapa Jesukristu shamunanta wañuk yawarninta

ichanapa. Tata Diospa wambran wañushpa yawarninwan chay animalkunapa yawarninmanta ashwan allita pichawanchisapa. Chashna Jesukristu wañushpa yawarninta ichaptin Tata Dios perdonawashpanchikuna kawsanan sielupi yaykuchiwanichisapa.

²⁴Jesukristu wañushkanwasha mana runakuna rurashkan Tata Diospa wasinpichu yaykurkan. Chay allpapi Tata Diospa wasinka yuyachiwanichisapa sielupi kawsanan wasita. Jesukristu wañushkanwasha sielullaman yaykukpacha rirkan. Chaypi yaykushpa kunanka Tata Diosta ñukanchikunapa royan.

²⁵Ñawpa kamachikuk saserdotekuna tukuy wata chay Tata Diospa wasin ukupi animalpa yawarninta apashpa yaykuxsapa. Jesukristuka manami chashnachu yaykurkan. Payka suk kutillami wañurkan sielupi Tata Diospa wasinpi yaykunapa. ²⁶Jesukristu tukuy wata saserdotekunashina Tata Diospa wasinpi yaykuptinka kay allpata rurashkanmantapacha aypa kuti wañunman karkan. Payka manami aypa kutichu wañurkan. Tata Dios munashkan tiempu kay allpaman suk kutilla shamurkan kruspi wañunanpa uchanchikunamanta perdonawananchikunapa.

²⁷Tukuy runakuna suk kutilla wañunanchikuna tiyan. Chaymanta wañushkanchikunawasha Tata Dios willawashunchisapa allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. ²⁸Jesukristurish suk kutilla wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Chaymanta ishkanin kuti shamunka tukuy payta shuyashpa kawsakkunata Tata Diospa kawsananman pushawananchikunapa. Manana shamunkanachu uchanchikunamanta perdonawakninchikunana.

Jesukristu wañushkanrayku manana animalkunata wañuchinchisapanachu Tata Dios perdonawananchikunapa.

10 ^{1*}Moisespa kamachikunankuna ñawpa runakunata yuyachirkan-sapa suknin diya *Jesukristu wañushpa uchankunamanta salvanankunapa. Chay runakuna watan watan animalkunata wañuchishpankunapish mana yacharkansapachu Tata Dios perdonanankunata paywan kushikushpa kawsanankunapa. ²Chay runakuna uchankunamanta perdonadu kashpankunaka manana yuyanaku nmansapanachu uchasapa kanankunata. Manana animalkunata wañuchinmansapanachu Tata Dios uchankunamanta perdonanankunapa. ³Kada wata chay runakuna animalkunata wañuchishpa yuyaksapa uchasapa kanankunata. ⁴Mana chivukunapa nima torokunapa yawarninkunaraykuchu Tata Dios atiparkan uchankunamanta perdonayta. ⁵Chayrayku kay allpaman Jesukristu shamushpa Tatan Diosta willarkan:

“Kanka mana munankichu runakuna animalkunata wañuchishpa kushunankunapa.

Chayrayku kay allpaman kachamuwashkanki runa kanaynipa.

⁶Runakuna uchankunarayku animalkunata wañuchishpa rupachishpankuna ofrendakunata kushushpa mana kushichishunksapachu.

⁷Chayrayku willashkayki: ‘A, Tatayni Dios, killkadu rimanayki rimashkanshina kaypi kani munanaykita ruranaynipa.’”

⁸Jesukristu chayta rimashpa yachachiwanichisapa chay runakuna uchankunarayku wañuchishkankuna animalkunata rupachishpa mana Tata Diosta

kushichiykanankunata. Moisespa kamachikunanpi animalkunata wañuchinankunapa rimashka kaptinpi chaykunaka mana nima Tata Diosta kushichirkansapachu.

⁹Chaymanta Jesukristu Tata Diosta willarkan: “Allpaman shamushkani munanaykita rurak.” Chayta rimashpa yachachiwanchisapa Tata Dios manana munanantana ñawpashina animalkunata wañuchinankunapa. Munarkan Jesukristu wañunanpa runakunata uchankunamanta perdonanankunapa. ¹⁰Jesukristu Tata Diospa munananta rurashpa suk kutilla kruspi wañurkan amana kashkan wañunanpa. Pay wañuptin Tata Dios perdonawanchisapa payllapa kananchikunapa.

¹¹Diyan diyan *saserdotekuna *altar ñawpakpi shayarinsapa kuti kuti animalkunapa yawarninta Tata Diosta kunankunapa. Chashna kuti kuti Tata Diosta kuptinkunapish payka mana uchankunamanta perdonansapachu. ¹²Chayrayku suk kutilla Jesukristu wañurkan runakunata uchankunamanta perdonanankunapa. Wañushkanwasha Tatan Diospa alli ladunpi tiyarirkan. ¹³Kunanka chaypi tiyarishpa shuyaykan Tata Dios tukuy payta chiknik runakunata saru saru ruranapa payta kasunankunapa. ¹⁴Suk kutilla Jesukristu wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Kunanka perdonadu kaptinchikuna Tata Dios yachachiwaykanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. ¹⁵Tata Diospa Ewiritun chashnalla willawanchisapa:

¹⁶“Tata Dios chay ñawpa runakunata willarkan:

Suk tiempu washa ñukaka kankunapa miraknikichiwan mushuk paktuta rurasha.

Paykunataka yuyachisha munanaynita rurashpa kawsanankunapa.

Shunkunkunapi munachisha ñukata kasuwashpa kawsanankunapa.

¹⁷Mana kutin uchankunata yuyashanachu.”

¹⁸Tata Dios chayta rimashpa uchanchikunamanta perdonawaptinchikuna manana animalkunata wañuchinanchikunachun tiyan perdonawananchikunapa.

Akuychi Tata Diosta ladunchaypachi.

¹⁹Wawkinikuna, paninikuna, Jesukristu wañushpa yawarninta ichashkanrayku atipanchisapa Tata Diospa ñawpakninpi mana manchakushpa yaykuya paywan tantalla kawsananchikunapa. ²⁰Jesukristu wañushkan oras Tata Dios wasinpi chay uku kuartupi arkanan lllachapata llikirkan. Chayta llikishpa yachachiwanchisapa atipananchikunata paypa ñawpakninpi chayayta.

²¹Kunanka Señorninchi Jesukristu kamachikuk saserdotenchikuna kashpa Tata Diospa kawsananpi kamachikuykan. ²²Chayrayku tukuy shunku payta allita kreyishpanchikuna akuychi Tata Diosta ladunchaypachi. Mana allita rurashpanchikunaka akuychi Tata Diosta roygaypachi perdonawananchikunapa. Uchanchikunata wanashpa chuya chuya armakudushina akuychi Tata Diosta ladunchaypachi. ²³Yachanchi Tata Dios tukuy willawashkanchikunata rurananta. Chayrayku akuychi mana manchakushpa Jesukristu salvawananchikunata parlakuypachi.

²⁴Akuychi yuyaypachi imashnami sukwan sukwan yanapanakushunchisapa nishpa allita kuyanakushpa allita rurashpa kawsananchikunapa. ²⁵Akuychi sukwan sukwan animuchinakupachi tantanakuya Tata Diosta kuyananchikunapa. Yachaykashpa Señorninchi

Jesukristu utka shamunanta ama munaypachichu sukkunashina mana tantanakushpa kawsayta.

Tata Dios mana kasunayak runakunata kastigankasapa.

²⁶Tata Diospa rimananta allita yachaykashpa tukuy shunku munashpa uchallikushpalla kawsaptinchikunaka Jesukristu uchanchikunamanta mana perdonawanchisapachu. Jesukristu mana perdonawaptinchikunaka mana ni pi wañushpa atipanchu perdonawayninchikunata ²⁷Jesukristuta mana nima layapi kreyinayaptinchikunaka manchana laya rawrak ninapi Tata Dios kastigawashunchisapa. Chaypi tukuy payta chiknik runakunata kastigankasapa.

²⁸Maykan runa Moisespa kamachikunankunata mana nima layapi kasunayaptin ishkay kimsa runakuna chataptinkunara awtoridarkuna willankasapa mana llakichishpa wañuchinankunapa.

²⁹¿Manachu kreyinkichi Tata Diospa wambran Jesukristuta rabyachik runakunata ashwan sinchita kastiganankunata? Jesukristu wañushpa yawarninta ichashkanrayku Tata Dios ñukanchikunawan paktuta rurarkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Chay runakunaka rimansapa Jesukristu ichashkan yawar mana nimapa alli kananta. Chashna rimashpa kuyawakninchi Tata Diospa Espirituntapish rabyachinsapa. Chayrayku Tata Dios paykunata sukaman kastigankasapa.

³⁰Yachanchisapa Tata Dios rimashkanta: “Ñukalla mana alli rurak runakunata kastigashasapa. Ñukalla uchankunarayku kastigashasapa.” Chaymanta rimarkan: “Ñukami tukuy mana alli rurak wambraynikunatapish kastigasha-

sapa.” ³¹Mana tukuyniyuk kawsak Tata Diospa kastigunka sukaman manchana layami.

Sufrishpanchikunapish akuychi mana sampayashpalla Tata Diospa munananta rurashpa kawsaypachi.

³²Allita yuyaychi ñawpa tiempu Jesukristu yachachikushkanta kreyishpalushpishina kawsashkaykichita. Jesukristuta kreyishkaykichirayku sukaman sufrishpaykichipish allita kreyishpalla kawsashkankichi. ³³Aypa runakuna kawashushkankichi chiknishuk runakuna suk kankunata mana allikunata willashushpaykichi sufrichishuptikichi. Chaypina suk kankuna chay sufrichidu wawkikichita llakichishpa yanapashkankichi.

³⁴Chaymanta karselpi wichkadu wawkikichita llakichishpa yanapashkankichi. Chiknishuk runakuna tiyapushunikichita kichushuptikichipish mana piñakushpaykichi kushikushpalla Jesukristuta kreyishpa kawsashkankichi. Yachankichi Tata Dios kawsanan sielupi kankunapa ashwan alli mana tukuyniyuk tiyapushunaykichita. ³⁵Yachashpaykichi paywan tantalla kushikushpa mana tukuyniyukta kawsanaykichita ama kreyikunaykichimanta sampayaychichu. ³⁶Sufrishpaykichipish mana shaykushpa payllata kreyinaykichi tiyan paypa munananta rurashpa kawsanaykichipa. Paypa munananta rurashpa kawsaptikichi Tata Dios tukuy rimashkanta rurashpa sieluman pushashunkichi. ³⁷Tata Dios killkadunpi riman:

“Salvashuknikichi mana unayashpa utkana shamunka.

³⁸Ñukata kreyiwashpaykichi ñukawan tantalla kushikushpa kawsankichi.

Ñukamanta ashushpaykichika manami kushichiwankichichu.”

³⁹Ñukanchikunaka mana Tata Diosmanta ashunchisapachu ama rawraykak ninaman rinanchikunapa. Jesukristuta kreyishpanchikuna allita yachanchisapa sieluman rinanchikunata Tata Dioswan mana tukuyiniyukta kawsak.

Aypa runakuna Tata Diosta tukuy shunku kreyishpa kawsarkansapa.

11 ¹Tata Diosta allita kreyishpa kawsashpanchikuna allita yachanchisapa tukuy willawashkanchikunata ruranta. Chay willawashkanchikunata mana kawashpanchikunapish yachanchisapa mana llulla kananta.

²Tata Dios ñawpa awilunchikunata willarkansapa alli rurak runakuna kanankunata payta allita kreyishkankunarayku.

³Ñukanchikunapish Tata Diosta kreyishpanchikuna allita yachanchisapa pay rimashpalla tukuy laya tiyakta rurashkanta. Payka mana tiyakmanta tukuy laya kawananchikunata rurarkan.

⁴Abel Tata Diosta kreyishpa allima ovejanta wañuchishpa payta kuyashpa kurkan. Wawkin Kayinpa ofrenda kushkanmanta ashwan alli ofrendata kurkan. Chayrayku Tata Dios ofrendanta chaskishpa willarkan alli rurak kananta. Chashna Abel allita Tata Diosta kreyishpa kushichishpa wañudu kashpapish kunankaman yuyachiwanchisapa payshina Tata Diosta kreyishpa kawsananchikunapa.

⁵Enokpish Tata Diosta allita kreyishpa kawsashkanrayku sieluman kawsaklata pusharkan. Payka mana wañurkanchu. Chashna Tata Dios sieluman pushashka kaptinna manana ni pi allpapika kawarkansapanachu. Rimananpi willawanchisapa manarapish Tata Dios pushaptin payta kushichishpa kawsashkanta.

⁶Mana ni pi Tata Diosta atipanchisapachu kushichiyta mana payta kreyishpanchikuna. Paywan kawsayta munashpanchikunaka kreyinanchikuna tiyan Tata Dios tiyananta. Chaymanta kreyinanchikuna tiyan Tata Diosta maskaptinchi-kuna yanapawananchikunata.

⁷Noepish Tata Diosta kreyishpa kawsarkan. Tata Dios paytaka willarkan manllaybata yaku llokllananta. Manara ni suk kuti llokllananta kawashpapish Noeka Tata Diosta kreyishpa atun barkuta rurarkan. Chay barkupi llokllakuk yakumanta familyanta salvarkan. Chay atun barkuta ruraptin-pish runamasinkuna mana kreyirkansapachu Tata Dios kastiganankunata. Chayrayku sipikushpa wañurkansapa. Noe Tata Diosta kreyishkanrayku Tata Dios willarkan alli rurak runa kananta.

⁸Chaymanta Tata Dios awilunchi Abrahamta willarkan alli llaktata kunanta. Chashna Tata Dios willaptin Abrahamka allita kreyishpa llaktanmanta llukshirkan Tata Dios willashkan llaktaman rinanpa. Llukshishpa manara yacharkanrachu maymanmi riykan nishpa. ⁹Chaymanta Tata Dios willashkan llaktapi chayashpa chay llaktaka manara payparachu karkan. Chay llaktapi manara terrenuyuk kashpara Tata Dios kunanta kreyishpa millwamanta awadu raku llachapawan ruradu wasipi kawsarkan. Tata Dios Abrahampa wambran Isakta ñetun Jakobotapish willarkansapa chay llaktata kunankunapa. Chashna willashka kaptin paykunapish Tata Diosta kreyishpankuna millwamanta awadu raku llachapawan ruradu wasikunapi kawsarkansapa. ¹⁰Chay laya ruradu wasipi kawsashpa Abrahamka mana tukuyiniyuk sielupi tiyak mana wakllik llaktaman shuyaykarkan riyta. Chay llaktata Tata Dios rurarkan.

¹¹Chaymanta Tata Dios Abrahamta willarkan warmin Sara wawayananta. Chaypina Sara mana niman suk wawayuk kashpa vieja kaykashpapist kreyirkan Tata Dios alli rurak kashpa willashkanta rurananta. Chayrayku Tata Dios Sarata yanaparkan wawayanapa. ¹²Abrahampa wambrayan tiempu pasashka kaptinpush Sara paypa wambran Isakta wawayarkan. Chaymanta Isakmanta luserukunashina atun kocha mañanpi playakunashina mana yupaypa layata sukaman aypata mirarkansapa.

¹³Manara Tata Dios willashkanta kuptinkunara chay ñawpa awilunchikunaka wañunankuna diyakaman kreyirkansapa Tata Dios willashkanta ruranapa. Chayta kreyishpankuna kushikushpa karullamanta chay llaktata kawakshina yuyanakurkansapa. Chayrayku kay allpapi kawsashpara mana llaktayukshina kawsarkansapa. ¹⁴Chashna mana llaktayukshina Tata Diosta kreyishpalla kawsashpankuna tukuy pita entiendichirkansapa sielupi kawsanan llaktankunaman riykanankunata. ¹⁵Mana chay llukshimushkankuna llaktallamanchu kutinayarkansapa. Chay llaktaman kutinayashpankuna chayman kutinmansapa karkan. ¹⁶Paykunaka chay ashwan alli sielupi llaktaman munarkansapa riyta. Chayrayku Tata Dios sielupi alli llaktankunata rurashka. Mana pinkakushpa paykunata willarkansapa Tata Diosninkuna kananta.

^{17,18}Chaymanta Tata Dios Abrahamta willarkan chaylla wambran Isakta wañuchishpa kunanpa. Chashna willaptin Abrahamka kreyirkan Tata Dios willashkanta ruranapa. Yacharkan chay wambran Isakmanta aypa mirakninkuna tiyananta. Chayrayku Tata Diosta kreyishpa wambranta payta

kushpa mana michashpa wañuchinayarkan. ¹⁹Abrahamka yacharkan Isak wañuptin Tata Dios atipananta kawsachimuyta. Tata Diosta allita kreyiptin chay wambranta wañudu kashkanmantashina kawsachimurkan.

²⁰Chaymanta Isakpish Tata Diosta kreyishpa wambrankuna Jakobota Esawta willarkansapa Tata Dios mirakninkunata sukaman yanapanankunata.

²¹Jakobopish wañunayaykashpa Tata Diosta kreyishpa wambran Josepa ishkantin wambrankunata willarkansapa Tata Dios yanapanankunata. Chaypina bastoninpi kimikushpa Tata Diosta kuyarkan.

²²Josepish wañunayaykashpa Tata Diosta kreyishpa wawkinkunata willarkan suk tiempukaman tukuy *israel runakuna Egipto llaktamanta llukshinankunata. Kamachirkansapa llukshishpankuna tullunkunata apanankunapa Tata Dios willashkan llaktapi pampak.

²³Chaymanta Moises nasishkan tiempu sinchi kamachikuk runa kamachikurkan tukuy ullku wambrakunata wañuchinankunapa. Chashna kamachikuptinpush Moises nasiptin tatan maman Tata Diosta allita kreyishpa chay kamachikuk runata mana kasurkansapachu. Alli wambra kananta kawashpankuna kimsa killata pakarkansapa ama ni pi wañuchinapa.

²⁴Moises runa kashpana Tata Dios yanapananta allita kreyishpa manana munarkannachu kamachikuk runapa shipashninpa wiwachun kayta.

²⁵Yacharkan chay mandakukpa ñetun kashpa suk tiempullata atipananta kushikushpa mana allita rurashpa kawsayta. Chayrayku Tata Diospa wambrankunawan tantalla sufrishpapist munarkan paykunallawan

kawsayta. ²⁶Egipto llaktapi kiparishpaka Moiseska kullkisapa kanman karkan. Chashna kaptinpih Moiseska yacharkan Tata Dios suk salvakuk runata kachamunanta. Chayrayku yuyarkan ashwan alli kananta Tata Diospa wambrankunawan tantalla sufrinanpa. Munarkan Tata Dios sieluman pushananta kushikushpalla paywan tantalla kawsananpa.

²⁷Moises Tata Dios kuydananta kreyishpa chay kamachikuk runa piñakunanta mana manchashpa Egipto llaktamanta llukshirkan. Tata Diosta mana kawashpapih iden kawakshina allita mana shaykushpa payllata kreyishpalla kawsarkan. ²⁸Tata Dios salvanankunata kreyishpa *Paskua fiestata rurarkan. Tukuy israelmasinkunata yachachirkan oveja wawankunata wañuchishpa yawarninwan wasin punkunkunata chakchunankunapa. Chay yawarta kawashpa Tata Diospa *angelnin israel runakunapa piwi wambrankunata mana wañuchirkansapachu.

²⁹Chaymanta israel runakuna Tata Diosta kreyiptinkuna chay atun Puka Yakuta rakinachishpa ñanta rurarkan purinankunapa. Chaymanta Egipto runakuna katishpankuna chay ñanta riykaptinkuna Tata Dios yakuta wichkanchirkan. Chaypina sipikurkansapa.

³⁰Chaymanta israel runakuna Tata Diosta allita kreyishpankuna kanchis diyata Jeriko llaktapa vueltrashnintinta purirkansapa. Chashna puriptinkuna kanchisnin diya chay llaktapa pirkankuna tikrarkansapa.

³¹Chaymanta waynandera warmi Rahab Tata Dios salvananta kreyishpa Jerikopi chapakuk rik ish kay israel runakunata pakarkansapa. Chayrayku israel runakuna chay Jerikopi mana Tata Diosta kreyinayak runakunata

wañuchishpankuna mana paytaka wañuchirkansapachu.

³²Tiyanllara aypa Tata Diosta kreyik runakunapa willanaynipa. Tiempu pishin Gedeonpa Barakpa Samsonpa Jeptepa Davidpa Samuelpa Tata Diospa rimananta yachachikukkunapa willanaynipa. ³³Chay runakuna Tata Diosta allita kreyishpa makanakushpa llaktakunata kichukurkansapa. Sukkunaka kuskata kamachikuksapa. Sukkunaka Tata Dios willashkankunata chaskirkansapa. Sukkunaka kawarkansapa Tata Dios pumakunapa shiminkunata wichkapuptinkuna ama wañuchinankunapa.

³⁴Tata Dios yanapaptin sukkunaka manllayba rawraykak ninata wañuchirkansapa. Sukkunaka kishpirkansapa ama chiknik runakuna ish kay filuyuk machetiwan wañuchinankunapa. Sukkunaka sampayadu kaptinkuna Tata Dios sinchiyachirkansapa. Sukkunaka chiknik runakunawan sukaman makanakushpankuna atiparkansapa paykunata kallpachiyta. ³⁵Tata Diosta kreyik warmikuna kawarkansapa Tata Dios wañudu wawankunata kawsachimuptinkuna.

Chaymanta chiknik runakuna wañuchinankaman sukaman sufrichiptinkunapish sukkuna manami munarkansapachu Tata Diosta negayta. Yacharkansapa wañushpa sielupi Tata Diospa kawsananman rinankunapa chaypi ashwan allita kawsak. ³⁶Sukkunata asichirkansapa. Sukkunata makarkansapa, kadenawan watarkansapa, karselkunapi wichkarkansapa. ³⁷Sukkunata ruminchashpa wañuchirkansapa. Sukkunata chawpinkunapi tipishpankuna sukkunata ish kantin ladu filuyuk machetiwan wañuchirkansapa. Sukkunata wasinkunamanta karkurkansapa kayta chayta purinankunapa.

Ovejakunapa chivukunapa karapankunawan llachapakuksapa. Paykunata rikchak layapi sufrichiksapa. Mana nimayuk llakidu kawsarkansapa.

³⁸Chakidu chunlla pampakunapi sachakunapi pantakudushina chayta chayta purirkansapa. Machaykunapi allpa uchkkunapi kawsarkansapa. Mana allichu karkan chay Tata Diosta kreyik runakuna mana alli rurak runakunawan kawsanankunapa.

³⁹Chay runakuna Tata Diosta allita kreyishpa kawsashkankunarayku payka willarkansapa alli rurak kashkankunata. Chashna willaptinkunapish kay allpapi kawsashpankuna manara kawarkansaparachu Tata Dios willashkankunata ruraptin. ⁴⁰Tata Dios ñukanchikunata yuyawashpanchikuna munarkan chay ñawpa kreyikuk runakuna *Jesukristu shamunanta shuyanankunapa. Chaypina Tata Dios paykunata ñukanchikunawan tantallata pushawashunchisapa paywan sielupi kawsananchikunapa.

Sufrishpanchikunapish Jesukristuta kreyishpa kawsaypachi.

12 ¹Chashna chay runakuna sukaman allita Tata Diosta kreyishpa kawsaptinkuna akuychi paykunashina payta allita kreyishpa kawsaypachi. Kallpak runa ñawpayta munashpa mana suni llachapayukchu kallpan atipananpa allita kallpayta. Ñukanchikunapish akuychi tukuy uchanchikunata wanaypachi atipananchikunapa mana shaykushpa Tata Diosta kreyishpa kawsayta.

²Akuychi allita yuyaypachi Señorninchi *Jesukristu kruspi pinkakuna layata sufrishpa wañushkanta. Payka pinkakuna layata sufrishpa wañunanta yachashpapi munarkanlla wañuyta. Yacharkan sufrishkanwasha sieluman rinanta Tatan Dioswan kushikushpa

kawsak. Chayman rishpa Tatan Diospa tiyarinan alli ladunpi tiyarirkan. Kunanka yanapawanchisapa sufrishpanchikunapish payta allita kreyishpa kawsananchikunapa.

³Chayrayku yuyaychi uchasapa runakuna Jesukristuta sukaman sufrichishkankunata. Chayta yuyashpaykichi mana shaykushpa mana sampayashpa payta kreyishpa kawsaychi. ⁴Chashna payta kreyishpa kawsashpaykichi sukaman sinchikuykanchi ama uchallikunaykichi. Sukaman sinchikushpaykichipish manara Jesukristushinarachu wañunaykichikaman sufrishkanchi. ⁵Ichará Tata Dios willashushkaykichita kunkashkanchi. Wambrankuna kaptikichi rimananpi willashunkichi:

“Munanayni wambrayni, kanta kuyashpa kastigashpayni yachachiyki ashwan allita kawsanaykipa.

Chashna kastigaptini allita kasuway. Yachachiptini ama llakishpa sampa-yaychu.

⁶Kanta kuyashpayni kastigashpa yachachiyki.

Wambrayni kanaykipa chaskishkaynirayku kastigashkayki.”

⁷Tukuy runakuna wambrankunata kuyashpaka kastigashpa yachachinsapa. Chayrayku kankuna Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi kastigashuptikichi kushikushpalla payllata kasuychi. ⁸Tata Dios tukuy wambrankunata kastigawashpanchikuna yachachiwanchisapa. Kankunata mana kastigashuptikichika mana deवासchu paypa wambrankuna kanchikiman.

⁹Ñukanchikuna taksha wambrankuna kaptinchikuna tatanchikuna kastigawashpanchikuna yachachiwashkanchisapa. Chashna kastigawaptinchikuna kuyashpa kasushkanchisapa. ¿Manachu sielupi

kawsak Tatanchi Diostaka ashwan allita kuyashpa kasunanchikuna tiyan paywan tantalla kawsananchikunapa? ¹⁰Suk tiempullapa kay allpapi tatanchikuna kikinkuna munanankunashina yachachi-washkanchisapa. Chaymanta Tatanchi Dios allininchipa yachachiwanchisapa payshina alli rurak kananchikunapa. ¹¹Tata Dios kastigawaptinchikuna chay ratulla llakinchisapa. Chashna kastigawaptinchikuna yachakunchisapa kushikushpa ashwan allita rurashpa kawsayta.

**Tata Diosta allita kasushpa
kawsaypachi.**

¹²Suk wawkikichi panikichi sukaman shaykushpa manana Jesukristuta katiptinkuna paykunata animuchishpa yanapaychi. ¹³Allita rurashpa kуска ñantashina puriychi shaykudu wawkikichi panikichi katishushpaykichi ama uchallikushpa mitakakushina urmanankunapa.

¹⁴Munaychi tukuy runamasikichiwan kushikushpa mana ayninakushpa kawsayta. Allita rurashpa Tata Diospa munananllata rurashpa kawsaychi. Mana paypa munananta rurashpa kawsashpaykichika mana payta kawankichichu. ¹⁵Chayrayku sukwan sukwan yanapanakuychi ama niman suk wawkikichi panikichi Tata Diosmanta ashunankunapa. Jesukristuta kreyikmasikichiwan piñanakushpa ayninakushpa kawsashpaykichi sapinmantapacha ayak likidu kaspikunashinami kankichi. Ayak likidu kaspishina kashpaykichi wawkichichi panikichi allita rurashpa kawsaykashkankunamanta sampayachinkichi.

¹⁶Ama chikan warmiwan chikan ullkuwan uchallikushpa kawsaychichu. Chaymanta ama ñawpa Esawshina yuyaychichu Tata Dios yanapanan mana alli kananta. Esawka mana nimatashina kawarkan piwi kaptin Tata Dios tukuy layapi yanapananta. Chayrayku wawkin

Jakobota suk kallana mikunallapa Tata Dios yanapananpa willashkanta rantichirkan. ¹⁷Chaymanta aypa wataku-nawashan Esawpa Jakobopa tatankuna wañunayaykaptin Esawka munarkan Tata Diosta royganana payllata yanapananpa. Chayta munaptinpih tatanka manami almitirkanchu. Esaw sukaman llakishpa wakauptinpih tatanka Tata Diosta roygarkan wambran Jakobollata tukuy layapi yanapananpa.

¹⁸Ñukanchikuna niman suk kuti ñawpa awilunchikunashinachu ninawan rawraykak Sinai urkuta ladunchashkanchisapa. Yana likidu puyukuna chay urkuta wichkarkan. Sukaman sinchita wayrashpa lliypashpa troynarkan. ¹⁹Mananima chay urkumanta sinchita trompeta pukunanta uyarishkanchisapachu Tata Dios rimakuptin. Awilunchikuna chay trompeta pukunanta uyarishpankuna Moiesta roygarkansapa amana Tata Dios paykunata parlachinankunapa. ²⁰Sukaman manchakurkansapa Tata Dios kamachikuptin: “Suk runa suk animal kay urkuta ladunchapin pitapish kaptin ruminchashpaykichi lansawan tuksishpaykichi wañuchinaykichi tiyan.” ²¹Moises chay urkuta sukaman manchanapa layata kawashpa rimarkan: “Ñukapish manchakuywan sukaman chukchukuni.”

²²Ñukanchikuna mana chashnachu manchakuywan kawsanchisapa. Mana tukuyniyuk Tata Diospa sielupi Jerusalem llaktanman Sion urkuman Tata Diosta kuyak waranka waranka *angelkunanam riykanchisapa. ²³Tata Diosta ñawpa kreyik runakunawan tantalla kawsak riykanchisapa. Paykunapa shutinkuna sielupi killkadu tiyan. Tata Dios tukuy runakunata willawashunchisapa allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. Riykanchisapa paywan sielupi kawsak. Riykanchisapa Tata Dios perdonashkan alli rurak runakunawan tantalla kawsak.

²⁴Chay ñawpa Kayin wawkin Abelta wañuchishpa yawarninta ichachiptin Tata Dios kastigarkan. Jesukristu wañushpa yawarninta ichaptin Tata Dios uchanchikunamanta perdonawanchisapa. Jesukristu wañushkanrayku ñukanchikunawan mushuk ashwan alli paktuta rurarkan. Riykanchisapa paywan tantalla kawsak. ²⁵Chayrayku akuychi yachachiwakninchi Jesukristuta allita kasushpa kawsaypachi. Chay ñawpa awilunchikuna alli yachachikuk runakunata mana kasushkankunarayku mana atiparkansapachu Tata Dios kastiganankunamanta kishpiyta. Ñukanchikunapish sielumanta shamuk yachachiwakninchi Jesukristuta mana kasushpanchikunaka manami atipashunchisapachu Tata Dios kastigawananchikunamanta kishpiyta.

²⁶Ñawpa tiempu Sinai urkumanta Tata Dios rimashpa tukuy allpata kuyuchirkan. Chaymanta kunanka willawanchisapa: “Kashkan rimashpayni mana allpallatachu kuyuchisha. Sielutapish kuyuchisha.” ²⁷Tata Dios chayta rimashpa yachachiwanchisapa tukuy kuyuchinapa laya rurashkanta kulluchinanta tukuy mana kuyuchinapa layalla kiparinanpa. ²⁸Maypicha Tata Dios kamachikun chaypi mana nima kuyunkachu. Chayrayku akuychi payta sukaman tukuy shunku agradesishpa sirviypachi. Payta kuyashpa kushchiypachi. ²⁹Tata Diosninchika rawraykak kulluchikuk ninashinami.

Tata Diosta kushichishpa kawsaypachi.

13 ¹Tukuy *Jesukristuta kreyikmasi-kichikunawan mana shaykushpa kuyanakushpa kawsaychi. ²Ama kunkaychichu wasikichipi chayak runakunata kushikushpa chaskiyta. Sukkuna wasinpi chayak runakunata chaskishpa runakuna nishpa *angelkunata chaskirkansapa. ³Yuyaychi karselpi wichkadu runakunata

yanapayta. Yuyaychi kankuna karselpi paykunawan tantalla wichkadushina kanaykichita. Sufrihidu runakunata llakichishpa yuyaychi kankunapish sufriyakashina kanaykichita.

⁴Tukuy kasaradukuna warminllawan kusanllawan kuyanakushpa kawsanakuna tiyan. Ama chikan warmiwan chikan ullkuwan uchallikushpa kawsaychichu. Tata Dios kastiganasapa chikan warmiwan chikan ullkuwan uchallikushpa kawsakunata. Mana kasarashpara uchallikukkunatapish sukaman kastigankasapa.

⁵Tata Dios willawashkanchisapa: “Ñukaka mana kunkashkaykichichu nima sakishkaykichichu.” Chayrayku ama sukaman kullkiyayta munaychichu. Tiyapushuknikichillawan kushikushpa kawsaychi. ⁶Chashna Tata Dios mana sakiwaptinchikuna mana manchakushpa atipanchisapa willayta:

“Tata Dios yanapawaptin mana ni pita manchanichu.

¿Imatafí runamasini rurawanman?”

⁷Tata Diospa rimananta yachachishushpaykichi yanapashuknikichita allita yuyaychi. Paykuna allita rurashpa kawsashkankunata yuyaychi paykunashina allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. ⁸Kayna kunan kaya Jesukristu chay layallami kawsan. Tukuy tiempu idenllata ruran. ⁹Chayrayku ama munaychichu chikan laya llulla yachachikunata kasuyta. Ashwan alli kanman Tata Diosta allita kuyashpalla kawsanaykichipa. Awilunchikunaka *Moisespa kamachikunankunata kasushpalla mana atiparkansapachu Tata Diosta kushichiyta. Chayrayku ama yuyaychichu mikunata mikushpa mikunata sasishpa Tata Diospa munananta ruraykanaykichita.

¹⁰Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata Dios perdonawanchisapa. Jesukristu wañushka kaptin ñukanchi-

kuna manana animalkunata wañuchishpanachu Tata Diosta sirvinchisapa.

Chayrayku chay ñawpa *saserdotekuna manana atipansapanachu animalkunata wañuchishpa Tata Diosta kushichiya.

¹¹Kamachikuk saserdote animalkunata wañuchishpa yawarninta apashpa *Tata Diospa wasinpi yaykuk payta kuk. Yawarta kuptin Tata Dios uchankunamanta perdonarkansapa. Chaymanta chay wañuchidu animalkunata llakta washaman aparkansapa chaypi tukuyta rupachinankunapa. ¹²Jesukristupish Jerusalem llakta washapi wañurkan kikinpa yawarninta ichashpa uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. ¹³Jesukristu Tata Diospa munananllata rurashpa kawsaptin runakuna sufrichirkansapa. Ñukanchikunapish ñawpa amañananchikunata kunkashpa akuychi Jesukristushina kushikushpalla sufriypachi.

¹⁴Kay allpapi mana unaytachu kawsashunchisapa. Shuyaykanchisapa mana tukuyniyuk Tata Diospa llaktanman riyta. ¹⁵Chayrayku Jesukristu yanapawaptinchikuna tukuy diya tukuy shunku munashpa akuychi Tata Diosta alabashpa agradesiypachi. Tukuy pita kushikushpa willananchikuna tiyan Tata Dios sukaman allima kananta.

¹⁶Ama kunkaychichu sukkunata yanapayta. Tiyashuknikichiwana mana nimayuk runakunata yanapaychi. Chashna yanapashpa Tata Diosta suk ofrendata kukshina kushichiykankichi. ¹⁷Tata Diospa rimananta yachachishuknikichi runakunata kasuychi. Paykunaka mana shaykushpa allita kuydashushpaykichi yanapashunkichi. Paykunapish Tata Diosta willanankuna tiyan allitachu manachu kuydashushkankichi nishpa. Chayrayku paykunata allita kasuychi kushikushpa mana nima llakishpa kankunata yanapashunayki-

chupa. Mana paykunata kasushpaykichika kankunapish sufrinkichi.

¹⁸Ñukaykunapa Tata Diosta roygaychi yanapawanankunapa. Yuyanisapa allita rurashpa kawsashkaynikunata. Munanisapa allita rurashpa kawsayllata. ¹⁹Tata Diosta roygapaychi pay munaptin utka kashkan kankunaman kutinaynipa.

Tata Dios sukaman yanapawanchisapa.

²⁰Jesukristu wañuptin kushichiwakninchi Tata Dios wañushkanmanta kawsachimurkan. Chashna Tata Dios kawsachimuptin Señorninchi Jesukristu alli oveja kuydak runashina kuydashpanchikuna yanapawanchisapa.

Payka wañurkan yawarninta ichashpa mana tukuyniyuk mushuk paktuta ruranapa. ²¹Chayrayku munani Tata Dios yanapashunaykichipa allita rurashpa paypa munananta rurashpa kawsanaykichipa. Munani Tata Dios Jesukristurayku ñukanchikunata yanapawananchikunapa tukuy layapi paypa munananta rurashpa kawsananchikunapa. ¡Tata Dios sukaman yanapawaptinchikuna mana tukuyniyukta payta kushichishpa alabaypachi!

²²Wawkinikuna, paninikuna, kankunata animuchishpa kay taksha kartaynita killkashkaykichi. Roygaykichi kushikushpa chaskishpa leyinaykichipa.

²³Chaymanta willaykichi wawkinchi Timoteo karselmanta llukshishkanta. Kayman utka shamuptin payta pushashpa risha kawaknikichi.

²⁴Tukuy Jesukristuta kreyik runakunata rimachipaychi. Tata Diospa rimananta yachachishuknikichitapish rimachipaychi. Tukuy kay Italia llaktamanta wawkinchikuna rimachishunkichi. ²⁵Tata Diosta roygani tukuy kankunata yanapashunaykichipa.

Chayllata killkashkaykichi.

SANTIAGO

TUKUY MAYPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Tata Diosmi tukuy laya allikunata
yachachiwanchisapa.**

1 ¹Ñuka Santiago, Tata Diospa
Señorninchi *Jesukristupa
mandunpi kawsani. Kankuna *judiyu
aylluynikuna kaptikichi rimachiykichi.
Maypipish chaypi chaypi kawsaykapti-
kichi ñuka kay kartata killkaykaykichi.

²Munanayni wawkinikuna, panini-
kuna, kankuna ima layatapish
sufrishpaykichi kushikushpalla
kawsanaykichi tiyan. ³Yachankichi
sufriptikichi Tata Dios kawachishunay-
kichita allitachu manachu payta tukuy
shunku kreyiykankichi nishpa. Chashna
sufrishpaykichi yachakunkichi
sinchikushpa allita Tata Diosta kasushpa
kawsayta. ⁴Sufrishpaykichipish payllata
tukuy shunku kreyishpa kawsaychi ama
nima illashunaykichipa. Tata Diosta
kreyishpa kawsashpaykichi alli yachak
alli rurak runakuna kankichi.

⁵Ichara kankuna mana yachankichi-
manchu allita rurashpa kawsayta. Mana
allita yachashpaykichika Tata Diosta
roygaychi yachachishunaykichipa.
Payta roygaptikichi kushikushpa
yachachishunkichi. Payka mana
piñakushpa mana michakushpa allita
yanapashunkichi. ⁶Tata Diosta mañash-
paykichi tukuy shunku payta kreyishpa

mañaychi. Ama rimaychichu ¿Tata Dios
yanapawankachu manachu? nishpa.
Chashna rimashpaykichika iden wayra
chayta chayta yakuta kuyuchinanshina
kankichi. ⁷Mana tukuy shunku Tata
Diosta kreyiptikichika payka manami
yanapashunkichichu. ⁸Sukta sukta mana
kuskata yuyaykushpaykichi chikan
chikanta rurankichi.

Kullkinchi kunanlla tukun.

⁹Kankunapa mana aypa kullki
tiyashuptikichipish kushikushpalla
kawsanaykichi tiyan Tata Dios
kuyashuptikichi. ¹⁰Tukuy kullkiyuk
runakuna chakik kiwa sisakunashina
wañunkasapa. Chayrayku Tata Dios
paykunata kullkinkunata kichuptinku-
napish kushikushpalla kawsanankuna
tiyan. ¹¹Rupay sinchita nanapin
kiwakuna chakin. Sisakuna urmashpa
usun. Chay usuk sisakunashina
kullkiyuk runakuna negosyunta
ruraykaptinkuna raslla wañunkasapa.

**Sufrishpanchikunapish
kushikushpalla kawsanchisapa Tata
Dioswan kawsananchikunata
yuyashpa.**

¹²Mana allita rurayta munashpanchi-
kunapish ama chaytaka ruraypachichu.
Chashna mana rurashpa Tata Diosllata

kasushpa kawsapinchikuna sukaman kushichiwanchisapa. Willawashkanchisapa payta kuyapinchikuna kushichiwashpanchikuna sukoronata premyunchikunataashina kuwananchikunata. Chay koronata kuwapinchikuna paywan tantalla kawsashunchisapa.

¹³Mana allikunata munashpanchikuna rurayta ama rimaypachichu: “Tata Dios ñukata yuyachiwashka mana allikunata ruranaynipa.” Tata Dioska tukuy laya allillata ruran. Manami niman suk mana allikunata yuyanchu rurayta. Chayrayku nima ñukanchikunata yuyachiwanchisapachu mana alli ruranata rurananchikunapa. ¹⁴Kikinchikunalla yuyayninchikunamanta yuyanchisapa mana allikunata rurayta. ¹⁵Chay mana alli yuyayninchikunata rurashpa uchallikunchisapa. Chaymanta sukaman uchallikushpa kawsashpanchikuna wañunanchikuna tiyan.

¹⁶Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ama kikikichi llullachinakuychichu. ¹⁷Tata Diosmi tukuy alli tiyawakninchikunata kuwashkanchisapa. Paymanta tukuy laya alli shamun. Tata Dios intita killata luserukunata rurarkan. Payka manami nima chikan layachu tukun. Rikchak laya allillatami rurakan.

¹⁸Chayrayku Tata Dios kikin munashpa rimananta yachachiwashpanchikuna yanapawanchisapa mushuk layata kawsayta. Yachachiwanchisapa ñukanchikuna tukuy rurashkankunamanta ashwan munadu wambrankuna kananchikunata.

Tata Diospa rimananta kasushpa kawsananchikuna tiyan.

¹⁹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Diospa munadu wambrankuna kashpaykichi munaychi paypa rimananta allita kasuyta. Chay rimananta

manara allita kasushpaykichira amara chayta yachachikuychirachu. Ama kunanlla rabyaychichu. ²⁰Kunanlla piñakushpaykichi mana Tata Diospa munanantachu ruraykankichi. ²¹Chayrayku tukuy ñawpa mana alli rurashkaykichita sakishpa amara chayta kashkan rurashpa kawsaychinchu. Kushikushpalla Tata Dios yachashushkaykichita allita uyarishpa chaskiychi. Chayta allita chaskiptikichi Tata Dios uchaykichimanta salvashunkichi.

²²Ama Tata Diospa rimananta rinrikichillawan uyariychichu. Tata Diospa rimananta allita kasushpa kawsanaykichi tiyan. Mana kasushpaykichika kikikichilla llullachinakunkichi.

²³Tata Diospa rimananka espejushinami. Ñukanchikuna Tata Diospa rimananta mana kasushpanchikuna espejupi kawanakuk runakunashina kanchisapa. ²⁴Espejupi kawanakushkanchikunawasha kunkanchisapa ima layami kanchisapa nishpa. ²⁵Tata Diospa alli kamachiwananchikunata allita yuyashpa allita kasushpa mana kunkashpa kawsananchikuna tiyan. Chay kamachiwananchikunata kasuptinchikuna Tata Dios yanapawanchisapa amara kikinichikunallapa munananchikunata rurashpa kawsananchikunapa. Chaypina sukaman kushikuypuru kawsashunchisapa.

²⁶Ichara kankuna rimankichiman: “Ñuka Tata Diosta allita kasushpa kawsaykani.” Chashna rimashpaykicipish mana shimikichita mediya yachashpaykichika kikikichilla llullachinakunkichi. Manami Tata Diostachu kushichiykankichi. ²⁷Ñukanchikuna tukuy shunku Tata Diosta kushichinayashpa sufriyak viyudakunata wakchakunata yanapananchikuna tiyan. Chaymanta mana kawsashunchisapachu mana alli rurak runakunashina.

Tukuy pita kuyananchikuna tiyan.

2¹Wawkinikuna, paninikuna, sukaman allima kamachiwakinchi *Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichi tukuy runakunata idenllata kuyanaykichi tiyan. Ama suk runakunallata kuyaychichu.

^{2,3}Kankuna tantanakuptikichi ichara suk kuri anilluyuk allima mudanayuk runa yaykunman. Kushikushpa payta willankichiman: “Yaykumuy. Shamuy kay allima sillapi tiyariy.” Chaymanta ichara suk mana nimayuk lliki lliki mudanayuk runa yaykunman. Payta willankichiman: “Chayllapi shayariy. Munashpaykika allpapi tiyariy.”

⁴Chashna willashpaykichika rimaykanchi chay kullkiyuk runa alli kananta chay mana nimayuk runa mana alli kananta. Chashna rimashpaykichika mana allitachu yuyaykanchi.

⁵Munanayni wawkinikuna, paninikuna, mash uyariwaychi. Tata Dios rimarkan tukuy payta kuyak runakunata sieluman pushanankunapa. Chayrayku mana nimayuk runakunata akllashkasapa payta sukaman allita kreyishpa kawsanankunapa chaymanta sieluman pushanankunapa.

⁶Kankuna chay mana nimayuk runakunata pinkachinkichi. Mash yuyaychi. ¿Pikunatí llullachishushpaykichi suwashunkichi? ¿Manachu chay aypa kullkiyuk runakuna? Kankuna debikushkaykichita mana pagarakuyta atipantikichi ¿pikunatí awtoridarpichatashunkichi? ¿Manachu chay aypa kullkiyuk runakuna? ⁷Ñukanchikuna rimanchisapa Jesukristuta kreyik kananchikunata. Paykuna rimansapa paypa shutin mana alli kananta.

⁸Tata Dios rimanampi allita yachachiwanchisapa: “Kankuna kikikichi kuyanakukschina tukuy runamasikichita

kuyanaykichi tiyan.” Chay Tata Diospa kamachikunanta allita kasushpaykichika allita ruraykanchi. ⁹Kankuna aypa kullkiyuk runakunallata kuyashpaykichi uchallikushpa kawsaykanchi. Tata Diospa kamachikunankuna chatashunkichi mana alli rurak kanaykichita. ¹⁰Kankuna Tata Diospa kamachikunankunamanta sukta mana kasushpaykichika uchayuk kanchi. Mana tukuy kamachikunankunatachu kasushkanchi.

¹¹Tata Dios killkadunpi riman: “Ama chikan warmiwan uchallikushpa puñuychichu.” Chaymanta riman: “Ama runamasikichita wañuchiychichu.” Kankuna mana chikan warmiwan puñushpish runamasikichita wañuchishpaykichika mana Tata Diospa kamachikunankunatachu kasushpa kawsaykanchi. ¹²Tata Diosta kuyashpanchikuna atipanchisapa kamachikunankunata kasuyta. Mana Tata Diospa kamachikunankunata kasuptinchikuna payka kastigawashunchisapa. Chayrayku akuychi allita rimashpa allita rurashpa kawsaypachi. ¹³Allita kuyanakushpa kawsaptinchikuna Tata Dioska ñukanchikunatapish kuyawashpanchikuna mana kastigawashunchisapachu. Chaymanta runamasinchikunata mana kuyashpa kawsaptinchikuna Tata Diospish mana llakichiwashpanchikuna kastigawashunchisapa.

Jesukristuta kreyishpanchikuna allita rurashpa kawsananchikuna tiyan.

¹⁴Wawkinikuna, paninikuna, ichara suk runa mana allita rurashpa kawsaykashpa rimanman: “Ñukapish Jesukristuta allita kreyishpa kawsaykani.” Chashna rimashpish manami tukuy shunkuchu Jesukristuta kreyiykan. Manami atipankachu kastigumanta salvanakuyta.

¹⁵Ichara suk wawkinchupa suk paninchupa llachapankuna mikunan-kuna illanman. ¹⁶Ichara paykunata mana nimata kuykashpa willankichi-man: “Rillaychi allita mudakushpa mikumuychi.” Chashna mana nima llachapanta nima mikunanta kunayash-paykichika manami Tata Diospa munanantachu ruraykankichi. ¹⁷Mana yanapanakushpa kawsashpaykichika manami tukuy shunkuchu Tata Diosta kreyishpa kawsaykankichi. Yankamanta rimankichi Tata Diosta kreyiykanayki-chita.

¹⁸Ichara suk runa rimanman: “Kanka Jesukristuta kreyinki. Ñukaka alli rurak runami kani. Kanka kreyinaykita rimashpalla mana allita rurashpa kawsashpaykika mana tukuy shunkuchu Jesukristuta kreyiykanki. Ñukaka Jesukristuta kreyishpa allita rurashpa kawsaykani.” ¹⁹Kanka rimanki suklallata Tata Dios tiyananta. Chayta rimashpa allita rimanki. Supaykunapish yachansa-pa suklallata Tata Dios tiyananta. Paykuna Tata Dios tiyananta yachay-kashpankunapish mana kasunayansapa-chu. Manchakushpa chukchukunsapa kastiganankunata yuyashpa. ²⁰Ama llullachinakushpa rimaychichu Jesukristuta kreyinaykichita. Mana allita rurashpa kawsashpaykichika manami deverastachu payta kreyishpa kawsaykankichi.

²¹Ñawpa awilunchikuna Abraham Tata Diosta kreyishpa wambran Isakta ovejata wañuchikshina payta kurkan. Allita kreyishkanrayku Tata Dioska willarkan alli rurak runa kananta. ²²Abraham wambranta Tata Diosta kushkanrayku yachanchisapa payta tukuy shunku kreyishpa kawsashkanta. Abraham Tata Diosta wambranta kushpa ashwan ashwanta payta kreyishpa kawsarkan. ²³Chayrayku Tata

Diospa rimanan willawanchisapa: “Abraham sukaman Tata Diosta kreyishpa kawsaptin Tata Dioska willarkan sukaman alli rurak kananta.” Chay tiempumantapacha Tata Dioska rimarkan Abraham kuyanakupmasin kananta.

²⁴Ñukanchikuna Tata Diosta kreyinanchikunata rimaptinchikunalla payka mana willawanchisapachu alli rurak kananchikunata. Tata Diosta allita kreyishpa allita rurashpa kawsaptinchikunara willawanchisapa alli rurak kananchikunata.

²⁵Chaymanta chay ñawpa waynandera warmi Rahab ishkay *judiyu soldadukunata wasinpi yaykuchirkan-sapa. Chaymanta paykunata yanapashpa chikan ñanta kacharkansa-pa llaktamasinkuna ama wañuchinankunapa. Chayrayku Tata Dios willarkan alli rurak warmi kananta.

²⁶Yachanchisapa mana samaykuk kuerpu wañudu kananta. Chashnashina Tata Diosta kreyinanchita rimashpalla mana allita rurashpa kawsaptinchikuna wañudushina kanchisapa.

Mana allikunata rimashpanchikuna kunanlla uchallikunchisapa.

3 ¹Wawkinikuna, paninikuna, ama kikikichillamanta munaychichu yachachikuk runakuna kayta. Yachankichi Tata Dios yachachikuk runakunata ashwan sinchita kastigawananchikunata mana allita ruraptinchikuna. ²Tukuy ñukananchikuna mana allikunata ruranchisapa. Chaymanta allillata rimashpa kawsashpanchikunaka yachanchimansapa allillata rurashpa kikinrilla kamachinakushpa kawsayta.

³Ñukanchikuna bestiata waskawan bosalchishpa atipanchisapa munashkan-chita pushayta. Ñukanchikunapish chay bestiata purichikshina allikunallata

rimayta yachashpanchikunaka yachanchimansapa allikunallata rurashpa kawsayta.

⁴Mash yuyaychi. Sinchi wayra atun barkukunata sukaman tankaptinpi purichik runa taksha timonwan maytacha munan chayta pushan. ⁵Kallunchikunaka barkupa timonninshinami. Kallunchikuna taksha timonshina kaykashpish sukaman mana alli rimanakunata riman.

Chaymanta suk taksha killaminshamanta sachapi apikushpa miran atun nina rawraykak kananpa. ⁶Kallunchikunaka ninashinami. Ñukanchikuna kallunchikunawan rimashpa atipanchisapa piñakushpa sukaman mana allikunata rimayta. Mana allita rimashpanchikuna venenowanshina wakllichinakunchisapa. Supay sukaman munachiwanchisapa piñakushpa mana allikunata rimananchikunapa. Chaypina mana allikunata rimashpanchikuna allita kawsashkanchikunamanta mana allitana sukaman llakishpa kawsanchisapa.

⁷Tukuy laya sakra animalkunata pawak animalkunata machakuykunata yakupi kawsak animalkunata yachanchisapa amañachiyta. ⁸Mana ni pi atipanchisapachu kikinichikunalla kallunchikunata amañachiyta allillata rimanapa. Kallunchikunawan sakra mana allikunata rimaptinchikuna kallunchikunaka wañuchikuk venenoshinami. ⁹Kallunchikunawan rimanchisapa Tata Diosninchi sukaman allima kananta. Chaymanta kallunchikunallawan maldisinchisapa runamasinchikunata Tata Dios pay laya kanankunapa rurashkankuna kaptinkunapish.

¹⁰Shiminchikunawan alli rimanata mana alli rimanata rimanchisapa. Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios mana munanchu piñakushpa mana allikunata rimananchikunapa.

^{11,12}Suk pukyumanta ñukñukpuru yaku llukshin. Chikan pukyumanta ayak yaku llukshin. Suk pukyullamanta mana ishkay laya yakuchu llukshinman. Kankunapish alli layakunallata rimashpa kawsaychi.

Chaymanta *igo kaspi mana chikan laya wayutachu wayuchakun. Uva tronko mana igo wayutachu wayuchakun. Kankunapish allikunallata rimashpa kawsaychi.

Alli yachak kashpanchikuna kuyanakushpa kawsaypachi.

¹³Kankuna alli yachak kashpaykichika allillata rurashpa mana alabanakushpa kawsanaykichi tiyan. Chashna modomanta tukuy runakuna yachankasapa deveras alli yachak runakuna kanaykichita. ¹⁴Kankuna wawkikichita chiknishpa paykunapa imankunata munashpa paykunawan ayninakushpaykichika ama kreyinakushpa rimaychichu alli yachak runa kanaykichita. Kikikichilla llullachinakuykankichi. ¹⁵Chashna chiknishpa kawsashpaykichika mana Tata Diospa munanantachu ruraykankichi. Runakunapa yachankunallata ruraykankichi. Supaypa munananta ruraykankichi. ¹⁶Kankuna sukkunapa imankunata munashpa ayninakushpa kawsashpaykichika sukaman turbakushpa tukuy laya mana allikunata rurashpa kawsankichi.

¹⁷Ama chay layata kawsaychichu. Tata Dios yachachiwanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Alli yachak runakuna kashpanchikuna kushikushpalla kuyanakushpa kawsashunchisapa. Mana kikinichikunallapa munananchikunatachu rurashpa kawsashunchisapa. Tukuy piwan llakichinakushpa sukwana sukwana yanapanakushpa allita rurashpa mana llullakushpa kawsashunchisapa. ¹⁸Mana

piñakushpa kawsashpanchikuna llaktamasinchikunata yachachinchisapa paykunapish allita rurashpa allita kuyanakushpa kawsanankunapa.

**Ama sukwan sukwan
chikninakushpa
chatanakuypachichu.**

4¹Kankuna kikikichipa munanaykichillata rurashpa kawsashpaykichi sukwan sukwan chikninakushpa yuyanakushpa llakita kunakunkichi. ²Suk imata sukaman munankichi. Mana tarishpaykichika sukkunata chiknishpa tiyapunanta munashpa kawsankichi. Sukaman tarinayashpaykichi chikninakushpa makanakushpa kawsankichi. Chashna makanakushpa kawsashpaykichika mana uyayukchu kankichi nimata Tata Diosta mañanaykichipa. Mana mañaptikichika Tata Dios mana nimata kushunkichichu. ³Chaymanta kikikichipa munanaykichillata munashpa Tata Diosta suk imata mañaptikichipish payka mana nimata kushunkichichu.

⁴Mash uyariwaychi. Kankuna Tata Diosta manana allitanachu kreyishpa kawsaykankichi. ¿Manachu yachankichi munanaykichillata rurashpa kawsashpaykichika Tata Diosta chikniyanaykichita? Tukuy kay allpapi runakunapa ruranankunallata ruranayashpaykichika manami Tata Diosta kuyashpachu kawsankichi. ⁵Chayrayku Tata Diospa rimanan willawanchisapa: “Tata Diospa Espiritun ñukanchikunapi kawsashpa sukaman kuyawanchisapa. Sukaman nunan payllata kuyananchikunapa.” ⁶Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna yanapawanchisapa. Chayrayku Tata Diospa rimanan willawanchisapa: “Tata Dios tukuy kuyashpa kasushpa kawsak runakunata sukaman kuyashpa yanapankasapa. Kikinlla kreyinakuk runakunata kastigankasapa.”

⁷Chayrayku Tata Diosta allita kuyashpa allita kasushpa kawsaychi. Ama munaychichu supayta kasuyta. Sinchikushpa supayta mana kasuptikichi kankunamanta ashunka. ⁸Tata Diosllata kuyashpa ladunchaychi. Chashna ladunchaptikichi Tata Diospish ladunchashunkichi. Mana atipankichichu Tata Diosta kuyashpa vanidartapish rurashpa kawsayta. Ama chashna ishkey yuyayuk kawsaychichu. Tata Diospa munananllata allita rurashpa kawsaychi. ⁹Uchaykichita yuyashpa sukaman llakishpa wakaychi. Asikushkaykichimanta wakaychi. Kushikushkaykichimanta llakiychi. ¹⁰Uchaykichita yuyashpa llakishpa wakaptikichi Tata Dios sukaman kushichishunkichi.

**Ama yuyanakushpa mana allita
rimashpa kawsaypachichu.**

¹¹Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios willawashkanchisapa kuyanakushpa kawsananchikunapa. Chayrayku ama suktapish suktapish yuyashpa kawsaychichu. Yuyanakushpa kawsashpaykichika Tata Diospa kamachikunatapish washanchashpa rimaykankichi mana alli kananta. Tata Diospa kamachikunanta kasunanchikuna tiyan. Ama rimaychichu mana alli kananta. ¹²Tata Diosllami kamachiwanchisapa. Payllami willawashunchisapa pimi allita rurashka pimi mana allitachu rurashka nishpa. Tata Diosllami atipan salvakuyta atipan kastigakuyta. Chayrayku ama chatanakushpa kawsaychichu.

**Mana yachanchichu kaya imami
pasanka nishpa.**

¹³Mash uyariwaychi. Ichara rimankichiman: “Kunan kaya rishunchisapa chikan llaktapi suk watata kawsak. Chaypi tukuy layata rantishpa

rantikushpa aypa kullkita chaskishpa kawsashunchisapa.”¹⁴ Chashna rimashpaykichipish manami yachankichichu imashnami kaya pakarinkichi nishpa. Puyukunashina raslla rikurinkichi raslla chinkankichi.¹⁵ Chayrayku alli kanman rimanaykichipa: “Tata Dios munaptin kawsashunchisapa. Tata Dios munaptin imatapish kaptin rurashunchisapa.”¹⁶ Chayta rimanaykichi kaktaka sukaman alabanakushpa kreyinankichichi. Chashna alabanakushpaykichika manami allitachu rimaykankichi.¹⁷ Allita rurayta yachaykashpaykichi mana chayta rurashpaykichika uchallikuykankichimi.

**Tata Dios kastigankasapa kullkiyuk
runakunata mana allita rurashpa
kawsaptinkuna.**

5¹ Kankuna aypa kullkiyuk runakuna, uyariwaychi. Sukaman sufrinaykichi tiyan. Chayrayku sukaman llakishpa turbakushpa wakaychi.² Tukuy tiyapushuknikichi usuykan. Alli llachapaykichipish mamayaykan.³ Kullkikichi kurikichi yanayan. Chayta kawashpa yachankichi utka tukunanta. Kay tukunan tiempu kullkikichita sukaman tantachishkankichi. Sukaman kullkita munashpaykichi ninapishina kikikichi sukaman turbakushpa kulluchinakuykankichi.

⁴ Runakunata chakraykichipi trabaja-chishpaykichi mana pagarashkankichichu. Mana pagarashkaykichirayku chay trabajadornikichika Tata Diospi chatakushhankichi. Chashna chatashuptikichi tukuy laya ruray atipak Tata Dios uyarishka.⁵ Kay allpapi imatapish rurashpa kushikushpalla kawsankichi. Raku likidu wañuchinapa animalshina kankichi. Chayrayku Tata Dios utka kastigashunkichi.⁶ Kankuna allita rurashpa kawsak runakunata mana pagarashpaykichi wañuchishkan-

kichi. Chashna wañuchiptikichi paykunaka mana atipashkasapachu amachanakuyta.

**Kamachiwakninchi Jesukristu
shamunata shuyashpanchikuna
sukwan sukwan yanapanakushpa
kawsaypachi.**

⁷ Wawkinikuna, paninikuna, akuychi kushikushpa shuyaypachi Señorninchi *Jesukristu kashkan shamunanta. Suk runa chakranpi murukunata tarpushpa tamyata shuyan chay tarpudu murukuna wiñaptin wayunkunata pallananpa.⁸ Kankunapish chay tarpukuk runashina kushikushpa mana shaykushpa shuyaychi Señorninchi Jesukristu utka shamunanta.

⁹ Wawkinikuna, paninikuna, kunanlla Señorninchi Jesukristu shamunka willawananchikunapa allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. Chayrayku ama sukwan sukwan yuyanakupha kawsaychichu ama Tata Dios kastigashunaykichipa.

¹⁰ Wawkinikuna, paninikuna, chay ñawpa alli yachachikkuna sukaman Tata Diospa rimananta yachachikushpankuna sukaman sufrirkansapa. Paykunaka sufrishpankunapish mana piñakushpalla kawsarkansapa. Kankunapish paykunashina sufrishpaykichipish mana piñakushpalla kawsaychi.

¹¹ Yachanchisapa mana piñakushpa kushikushpalla sufrishpanchikuna Tata Dios kushichiwananchikunata. Yachashkankichi chay ñawpa awilunchikuna Job sukaman sufrishpapi sukaman Tata Diosta kreyishpalla kawsashkanta. Sufrishkanwasha Tata Dios sukaman rikchak layata kushpa kushichirkan llakichikuk kuyak Tata Dios kashpa.

¹² Wawkinikuna, paninikuna, mash uyariwaychi. Ama juraychichu suk runa kreyishunaykichipa. Ama Tata Diospa

shutinpi nima allpapa shutinpi nimapa shutinpi juraychichu ama Tata Dios kastigashunaykichipa. Suk ima deveras kaptinka rimaychi: “Ariya.” Mana deveras kaptinka rimaychi: “Mana.”

¹³Suk kankuna imapapish llakidu kashpaykichika Tata Diosta roygaychi kushichishunaykichipa. Suk kankuna kushikushpaykichika Tata Diosta alabashpa kantaychi. ¹⁴Suk kankuna unku du kashpaykichika kayaychi *ansianuykichita chay unku duta tipi wirawan Tata Diospa shutinpi tupashpa oranankunapa. ¹⁵Chay ansianukuna allita Jesukristuta kreyishpa roygaptinkuna payka chay unku duta alliyachinka. Uchallikushka kaptinka Tata Dios perdonanka. ¹⁶Chayrayku kankuna mana allita rurashpaykichika uchaykichita sukwan sukwan willanakuychi. Chashna willanakushpaykichi sukpa sukpa Tata Diosta roygaychi unkuynikichimanta alliyachishunaykichipa. Allita rurashpa kawsashpaykichi Tata Diosta roygaptikichi payka uyarishunkichi.

¹⁷Chay ñawpa yachachikuk Eliyas iden ñukanchikunashina runa karkan. Suk tiempu chay runa Eliyaska Tata Diosta sukaman roygarkan ama tamyananpa. Chashna roygaptin kimsa wata sokta killata manana nima tamyar-kannachu. ¹⁸Chaymanta Eliyaska kashkan Tata Diosta roygarkan tamyamunapa. Chashna roygaptinna tamyamurkan. Kashkan tarpudu murukuna wiñashpankuna wayuchakur-kansapa.

¹⁹Wawkinikuna, paninikuna, ichará suk wawkinchi suk paninchi Tata Diospa rimananta manana kasunnachu. Kankuna chay mana kasukuk wawkin-chita paninchita allita yachachiychi kashkan Tata Diosta kasunanpa. ²⁰Chashna allita yachachiptikichi Tata Diosman kutiptin payta wañuymanta salvankichi. Chaypina Tata Dios uchankunamanta perdonanka.

Ñuka Santiago chayllata killkashkay-kichi.

1 PEDRU

PEDRU TUKUY MAYPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pedru wawkinkunata
paninkunata rimachin.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, *Jesukristu ñuka Pedruta kachamuwashka rimananta allita yachachikunaynipa. Chiknishuk runakuna kankunata llaktaykichimanta llaktan llaktan pushashushkankichi. Ponto partipi Galasia partipi Kapadosia partipi *Asia partipi Bitinia partipi kawsaykankichi. Tukuy kankunata kay kartata killkaykaykichi.

²Ñawpamantapacha Tata Dios kankunata sukaman kuyashushpaykichi aklashushkankichi paypa wambrankuna kanaykichipa. Jesukristu yawarninta ichashkanrayku Tata Diospa Espiritun uchaykichimanta perdona-shushkankichi. Sukaman yanapashuykankichi Jesukristuta allita kasushpa kawsanaykichipa. Chayrayku ñuka Tata Diosta roygani sukaman yanapashunaykichipa kushichishunaykichipa.

**Jesukristu kashkan shamunanta
yuyashpa allita rurashpa
kawsaypachi.**

³Wawkinikuna, paninikuna, akuychi Señorninchi Jesukristupa Tatan Diosta kuyaypachi. Tata Dios wambran

Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan. Chaymanta wambran Jesukristuta kawsachimushkanshina ñukanchikunatapish sukaman kuyawashpanchikuna yanapawanchisapa mushuk kawsayta kawsananchikunapa. Chashna mushuktana kawsashpanchikuna yachanchisapa sielupi Tata Dioswan rinanchikunata kawsak. ⁴Yachanchisapa sielupi kawsak riptinchikuna Tata Dioska mana tukuyniyuk alli rurashkanta kuwananchikunata. Chaypi kawsashpanchikuna mananami uchallikushunchisapanachu nima viejuyashunchisapanachu. ⁵Kunanka allita Tata Diosta kreyishpa kawsapinchikuna payka tukuy laya yachak kashpa sukaman yanapawashunchisapa sielupi chayananchikunapa. Chay sielupi Tata Dioska rikchak layakunata rurarkan Jesukristu kashkan shamushpa kawachiwananchikunapa. ⁶Kay allpapi kawsashpaykichira suk timpullatana sufrishpa llakinaykichi tiyan. Chashna llakishpaykichipish sieluman rinaykichita yachashpa sukaman kushikushpalla kawsankichi. ⁷Suk runakuna ninapi kurita chilluchinsapa tukuy allpan urmananpa chay kuri sukaman llipyak likidu kiparinanpa. Tata Dios chay kurimanta

kankunata ashwanta kuyashushpaykichi munan allita rurashpa kawsanaykichipa. Chayrayku chay kurita chulluchik runashina sufrichishunkichi yachakunaykichipa payllata kreyishpa kawsayta. Allita rurashpa kawsaptikichi Jesukristu kashkan shamushpa kushichishunkichi. Willashunkichi alli rurak runakuna kanaykichita.

⁸Kunanka mana Jesukristuta kawashpaykichipish sukaman kuyashpa kawsaykankichi. Payta mana kawashpaykichipish allita kreyishpa kawsashpaykichi sukaman kushikuypuru kawsaykankichi. Mana atipankichichu kushikunaykichita sukkunata entiendichiyta. ⁹Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichi sukaman kushikunkichi. Chaymanta sieluman rinkichi paywan tantalla kawsak.

¹⁰Ñawpa tiempu Tata Diospa rimananta yachachikuk runakuna yachachikurkansapa Tata Dios ñukanchikunata kuyawashpanchikuna salvawananchikunata. Paykunaka Tata Diospa rimananta leyishpa munarkansapa entiendiyta imata Tata Dios ruranka salvawananchikunapa.

¹¹Jesukristupa Espiritun chay alli yachachikuk runakunapi kawsashpa willarkansapa salvakuk runa shamunanta kay allpapi wañuk. Willarkansapa wañushkanwasha kashkan kawsamunanta sieluman kushikushpa kutinanpa. Chay alli yachachikuk runakuna sukaman munarkansapa yachayta pimi chay salvakuk runa aykapimi shamunka nishpa.

¹²Chashna yachanayaptinkunapish Tata Diospa Espiritun willarkansapa chay salvakuk runata mana kawanankunata. Willarkansapa suk tiempukuna washan ñukanchikuna kawananchikunata. Tukuy chayta Tata Diospa

*angelninkunapish sukaman munarkansapa yachayta. Kunanka sielumanta Tata Dioska Espiritunta kachamurkan. Chaypina Tata Diospa Espiritun ñukaykunata yanapawaptinkuna kankunata yachachishkaykichi.

Tata Dios munan allillata rurashpa kawsananchikunapa.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, Jesukristu kashkan shamuptin Tata Dios kankunata sukaman kuyashushpaykichi sieluman pushashushpaykichi allikunata kushunkichi. Chayta allita yachashpa prontanakushpa Jesukristu kashkan shamunanta shuyaychi. ¹⁴Kankuna Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi payllata kasushpa kawsaychi. Amana ñawpa kawsashkaykichishinanachu kawsaychi. ¹⁵Allita rurashpa kawsaychi kayawakninchi Tata Dios alli rurak kaptin. ¹⁶Tata Dios rimananpi willawan-chisapa: “Allillata rurashpa kawsaychi ñuka Tata Diosnikichi alli rurak kaptini.”

¹⁷Kankuna rimankichi Tata Dios Tataykichi kananta. Suk diya payka tukuy runakunata suktapish suktapish willankasapa allitachu manachu rurashpa kawsashkasapa nishpa. Chaypina tukuy mana alli rurak runakunata kastigankasapa. Chayta yachashpaykichi kay allpapi kawsashpaykichira payta allita kasushpa allita kuyashpa kawsaychi.

¹⁸Ñawpa tiempu kankuna awiluykichishina yankapa kawsaykarkankichi. Chaymanta Tata Dios mana alli kawsanaykichimanta surkushushkankichi. Manami yanayak kullkiwanchu nima kuriwanchu rantishushkankichi.

¹⁹Jesukristu suk allima chuya chuya mana unkuuyuk ovejashina wañuptin yawarnin ichakurkan. Chashna wañushpa yawarnin ichakuptin Tata

Dios uchanchikunamanta perdonawash-kanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa.

²⁰Tata Dios manara kay allpata rurashpara willarkan wambran Jesukristu shamunanta salvawananchikunapa. Kunan kay tiempu Tata Dios wambran Jesukristuta kachamurkan salvawananchikunapa. ²¹Jesukristu wañuptinna Tata Dios kashkan kawsachimushpa sieluman pusharkan chaypi paywan sukaman kushikushpa kawsananpa. Chayta yachashpaykichi sukaman Tata Diosta kreyishpa kawsaykankichi. Yachanchi Tata Dios kankunapish kawsachimushunaykichita paywan tantalla sielupi kawsanaykichi.

**Tata Diospa wambrankuna
kashpanchikuna akuychi
kuyanakushpalla kawsaypachi.**

²²Kunanka Tata Diospa rimananta tukuy shunku allita kasushpa kawsaykankichi. Tukuy mana alli rurashkaykichita sakishkankichi Jesukristuta kreyikmasikichiwan kuyanakushpa kawsanaykichipa. Chashna allita kuyanakushpa kawsashpaykichi tukuy shunkuykichimantapacha allita kuyanakushpalla kawsaychi.

²³Tatanchi mamanchikunamanta nasishpanchikuna wañuk runakuna kanchisapa. Chaymanta Tata Diospa rimananta kreyishpa kawsashpanchikuna mushuk nasidushina kanchisapa. Tata Diospa rimananka manami tukunkachu nima kullunkachu. Chayrayku ñukananchikunapish Tata Diospa rimananta kreyishpa kawsashpanchikuna mana tukuyuniyukta kawsashunchisapa. ²⁴Tata Diospa rimananka willawanchisapa:

“Tukuy kiwakuna chakinkasapa.
Kiwapa sisankunapish urmankasapa.

Tukuy runakuna chay kiwashina raslla wañunankuna tiyan.
Runakunapa rurashkankunapish chay kiwa sisankunashina chinkankasapa.

²⁵Chashna runakuna wañuptinkunapish Tata Diospa rimananka manami tukunkachu.”

Ñukaykuna chay mana tukuyuniyuk Tata Diospa rimananta kankunataka ñami yachachishkaykichina.

2 ¹Wañunaykichita yachashpaykichi amana chay ñawpa mana alli rurashkaykichita ruraychinachu. Amana llullachikuychinachu. Mana allita ruraykashpaykichika ama llullakushpa rimaychichu alli rurak kanaykichita. Amana munaychinachu llaktamasikichipa imankuna ama tiyapunankunapa. Amana wasin wasinpi sukta sukta yuyaypi puriychinachu.

²Chayrak nasidu wambra sukaman lechita munan. Chay lechita munak wambrashina sukaman munaychi Tata Diospa alli rimananllata yachakushpa kawsayta. Chashna yachakushpa ashwan ashwanta kreyinkichi Tata Dios salvashunaykichita. ³Allita yachankichi *Jesukristu llakichishunaykichita. Chayrayku ashwan ashwanta payta kreyishpa kawsaychi.

**Tata Diospa wasinshina
kashpanchikuna
paypa munananllata
rurananchikuna tiyan.**

⁴Tata Dioska rumikunawan wasichakuk runashinami. Jesukristuka suk ashwan alli atun wasi kallarinan rumishinami. Ñukanchikuna paypa sawanpi churadu apichidu rumikunashinami kanchisapa. Chayrayku akuychi payta ladunchaypachi *Tata Diospa wasinpi churadu rumikunashina kananchikunapa. Aypa runakuna mana munansapachu kreyikuyta

Jesukristu chay ashwan alli rumishina kananta. Chashna mana munaptinkunapish Tata Dios sukaman Jesukristuta kuyashpa akllarkan sukaman alli kallarinan rumishina kananpa. ⁵Ñukan-chikuna Jesukristuta kreyishpa kawsap-tinchikuna Tata Dios wasinta rurashpa rumikunatashina churawanchisapa.

Chaymanta Tata Dios rurawanchisapa alli rurak *saserdotekunashina kananchikunapa. Jesukristu yanapawap-tinchikuna Tata Diosta kushichishpa alabashpa kuyashpa kawsanchisapa.

⁶Tata Dios rیمانانpi willawanchisapa: “Llaktayni Sionpi aypa rumikunawan wasinita rurasha.

Chay wasinipa allpa ukupi kallarinanpi churasha suk allima aklladu rumita.

Suk alli rurak runata kachasha chay kallarinan rumishina kananpa.

Pipish kashpa chay kachashkayni runata kreyishpa kawsashpankuna mana pinkakunkasapachu.”

⁷Jesukristuka chay kallarinan churadu rumishinami.

Ñukan-chikuna payta kreyishpanchikuna yuyanchisapa sukaman allima kananta. Jesukristuta mana kreyinayak runakuna sukaman washanchansapa.

Tata Dios rیمانانpi willawanchisapa:

“Suk wasi rurak runakuna chay ashwan alli rumita wishchukurkansapa mana alli nishpa.

Chashna wishchukuptinkunapish wasichakur runa chay ashwan alli rumita churarkan wasi kallarinanpi tukuy rumikunapa sikipi.”

⁸Chaymanta Tata Diospa rیمانان willawanchisapa:

“Tiyana suk allima kallarinanpi churadu rumi.

Chay rumi allima kaptin-pish suk runakuna chay rumipi mitkashpa urmansapa.”

Jesukristuka chay kallarinanpi churadu rumishinami. Paypa rیمانان mana kasunayak runakuna chay rumipi mitkakushpa urmak runakunashinami. Payta mana uyarishkankunarayku Tata Dios kastigankasapa.

**Tata Dios akllawashkanchisapa
paypa wambrankuna
kananchikunapa.**

⁹Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna akllawashkanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa.

Akllawashkanchisapa saserdotekuna kananchikunapa. Saserdotekuna kashpanchikuna kamachiwakninchijesukristuta kuyashpa sirvishpa kawsanchisapa. Akllawashkanchisapa payllapa llaktan kananchikunapa. Tata Dios kayawashkanchisapa paypa almirana laya rurashkankunata yachachikunanchikunapa. Kayawashkanchisapa paypa almirana laya lusninpishina kawsananchikunapa. Mana kayawashkanchisapachu uchallikushpa tutapishina kawsananchikunapa. ¹⁰Ñawpa tiempukankuna manara Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichira manara Tata Diospa wambrankunarachu karkankichi. Manara yacharkankichirachu Tata Dios kuyashunaykichita. Kunanka allitana yachankichi kuyashunaykichita.

**Tukuy awtoridarkunata
kasunanchikuna tiyan.**

¹¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, suk tiempullatami kay allpapika kawsaykanchisapa. Sieluman rishunchisapa Tata Dioswan kawsak. Chayrayku roygaykichi amana kikikichipa munanaykichillata rurashpa kawsanaykichipa. Mana allikunata ruramayashpaykichipish amana ruraychinachu.

¹²Chaymanta allillata rurashpa kawsap-tichipish ichara Tata Diosta mana

riksik runakuna llullakushpa rimanman-sapa mana alli rurak kanaykichita. Chashna paykuna rimaptinkunapish allillata rurashpa kawsaychi. Jesukristu kashkan shamuptin chay yuyashukniki-chi runakuna Tata Diosta alabashpa rimankasapa allita rurashpa kawsash-kaykichita.

¹³Tata Diosta kuyak runakuna kashpanchikuna tukuy awtoridarkunata kasunanchikuna tiyan. Chay ashwan sinchi kamachikuk awtoridartapish allita kasunanchikuna tiyan. ¹⁴Tata Dios awtoridarkunata churansapa tukuy mana alli rurak runakunata kastiganan-kunapa tukuy alli rurak runakunata alabanankunapa. ¹⁵Tata Dios munan kankuna allita rurashpa kawsanayki-chipa ama chay mana alli rurak mana entiendik runakuna washanchashunay-kichipa.

¹⁶Kankuna Jesukristuta kreyik runakuna kaptikichi Tata Dios ñawpa mana alli rurashkaykichimanta perdonashushkankichi. Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichi allita rurashpalla kawsaychi. Amana kashkan mana allita ruraychinachu Tata Dios perdonawanka nishpa. ¹⁷Tukuy runama-sikichita kuyaychi. Jesukristuta kreyikmasikichiwan allita kuyana-kushpa kawsaychi. Tata Diosta allita kuyashpa kawsaychi. Chay ashwan sinchi awtoridarta kasushpa kawsaychi.

Sufrishpanchikunapish allillata rurashpa kawsananchikuna tiyan.

¹⁸Kankunapa patronnikichi tiyaptin payta allita kasushpa mana washanchashpa allita trabajashpa kawsaychi. Chay patronnikichi kuyashuptikichipish piñayashuptikichipish allita kasushpalla kawsaychi. ¹⁹Ichara allillata rurashpa trabajaykaptikichipish patronnikichi piñayashunkichiman. Piñayashuptiki-

chipish Tata Diosta kuyashpa patronni-kichita kasushpalla kawsaychi. Chashna allita kasuptikichi Tata Dioska kushichi-shunkichi.

²⁰Ichara kankuna mana allikunata rurashkaykichirayku patronnikichi kastigashunkichiman. Uchaykichipi kastiguykichita upallalla muchuptiki-chika mana ni pi alabashunkichichu. Chaymanta ichara allillata ruraptikichi-pish patronnikichi kastigashunkichiman. Mana uchaykichipi kastiguykichita upallalla muchuptikichi Tata Dios alabashunkichi. ²¹Tata Dioska kayashushkankichi allita rurashpa kawsanaykichipa. Jesukristupish allillata rurashpa kawsaykashpa kankunarayku sukaman sufrirkan. Chashna sufrishpa yachachishunkichi sufrishpaykichipish allita rurashpalla kawsanaykichipa.

²²Jesukristuka manami niman suk kuti uchallikurkanchu. Manami niman suk kuti ni pita llullachirkanchu.

²³Runakuna payta chiknishpankuna rabyachiptinkunapish mana nimata aynirkansapachu. Chay runakuna sufrichiptinkunapish paykunata mana jorachirkansapachu. Tata Diospa makinpi chay runakunata churarkan. Yacharkan suknin diya Tata Dios chay mana alli rurak runakunata kastiganan-kunata.

²⁴Jesukristu ñukanchikunashina runa kashpa kruspi wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Wañurkan allillata rurashpa kawsananchikunapa amana uchallikushpa kawsananchikunapana. Suk runakuna paytaka yawryanankaman makarkansapa ñukanchikunata alliyachiwananchikunapa.

²⁵Ñawpa tiempu kankuna pantakudu ovejakunashina chayta chayta purirkan-kichi. Kunanka Jesukristuwan kawsapti-

kichi payka oveja kuydak runashina amachashunkichi.

Pedru yachachiwanchisapa imashnami kasaradukuna kawsankasapa nishpa.

3^{1,2}Kunanka kasaradukunata yachachiykichi. Kankuna paninikuna, kusaykichita allita kasushpa kawsaychi. Kusaykichi mana Tata Diospa rimananta kreyik kaptinpish kuyashpa kasushpa kawsaychi. Chaypira mana nimata rimaptikichi kusaykichi kawashushpaykichi alli rurak warmi kanaykichita *Jesukristuta kreyinmansapa.

³Ama sukaman allichanakuyta yuyashpallachu kawsaychi. Ama aypa chaniyuk llachapaykichillata nima kuri mulluykichillata mudakushpallachu kawsaychi. Ama chukchaykichita sukaman allichashpachu kawsaychi sawallamanta allimata rikurinaykichipa. ⁴Jesukristuta tukuy shunku kreyishpa kawsaychi alli modoyuk kushikuyuru warmi kanaykichipa. Chashna kushikuyuru kawsashpaykichi Tata Diosta sukaman kushichinkichi.

⁵Chashnami chay ñawpa alli rurak warmikunapish Tata Diosta tukuy shunku kreyishpa kawsarkansapa. Chayrayku kusankunata kasushpa kushichishpa kawsarkansapa. ⁶Chay warmi Sarapish kusan Abrahamta kasushpa kawsarkan. Kusanta willarkan kamachiknin kananta. Kankunapish allita kusaykichita kasushpa mana nimata manchashpalla kawsashpaykichika Sara rurashkantashina ruraykankichi.

⁷Kunanka kankuna kasaradukunata yachachiykichi. Warmikichita allita kuyashpa paykunapa munananta yuyashpa kawsaychi mana ullukunashinachu sinchi kaptinkuna. Tata Dios

paykunatapish sukaman kuyashpa willarkansapa paypa wambrankuna kanankunata. Paykunapish ullukunashina rinkasapa sielupi Tata Dioswan kawsak. Kankuna warmikichita mana allita kuyashpa kawsaptikichika Tata Dios manami royganaykichita uyarinkachu.

Allita rurashpa sufriptinchikuna Tata Diosmi yanapawanchisapa.

⁸Chaymanta tukuy Jesukristuta kreyikmasikichiwan alli modollapi kawsaychi. Allita kuyanakupish yanapanakupish mana kreyinakupishpalla kawsaychi.

⁹Suk runamasikichi mana allita rurashuptikichika ama kutipaychichu. Ama nimata ayniychichu. Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi munan yanapashuynikichita. Chayrayku kankunapish tukuy mana alli rurashuknikichi runakunata allita kuyashpalla yanapaychi. ¹⁰Tata Dios rimananpi willawanchisapa:

“Kankuna kushikushpalla kawsanayashpaykichika ama nima mana allikunata rimashpa kawsaychichu.

Ama llullakupish kawsaychichu.

¹¹Allillata rurashpa kawsaychi.

Ama kawsaychichu mana allita rurashpa.

Tukuy llaktamasikichiwan allita kuyanakupish kawsaychi.

¹²Tata Dios tukuy alli rurak runakunata yanapansapa.

Suk imata mañaptinkuna uyarinsapa.

Runakuna mana allikunata rurashpa kawsaptinkuna Tata Dios piñakun.”

¹³Kankuna allita rurashpa kawsaptikichika yaka tukuy runakuna allita tratashunkichi. ¹⁴Ariya chashna allita

rurashpa kawsaptikichipish ichara suk runakuna chiknishushpaykichi mana allita tratashunkichiman. Chashna mana allita tratashuptikichipish kushikuychilla. Ama chay mana alli rurak runakunata manchaychichu. ¹⁵Jesukristullata tukuy shunku kuyaychi kamachishuknikichi kaptin. Ichara runakuna tapushunkichiman: “¿Imapatí kankuna sufrishpaykichipish Jesukristuta kuyashpalla kasushpalla kawsaykankichi?” Chashna tapushuptikichi allillapi mana piñakushpa yachachiychi.

¹⁶Jesukristuta kreyishpa allita rurashpa kawsaptikichipish ichara runakuna rimanmansapa mana allikunata rurashpa kawsaykanaykichita. Chaypina allita rurashpa kawsashkaykichita kawashpa pinkachinakunkasapa.

¹⁷Mana allita rurashkaykichirayku sufriptikichi alli kanman sufrinaykichipa. Ashwan alli kanman Tata Dios munaptin allita rurashkaykichirayku sufrinaykichipa.

¹⁸Jesukristu sukaman sufrishpa suk kutilla wañurkan tukuy mana alli rurananchikunamanta perdonawananchikunapa. Mana alli rurak runakuna kaykaptinchikuna Jesukristu mana nima uchayuk kaykashpa ñukanchikunarayku wañurkan. Payka wañurkan Tata Diosman pushawananchikunapa paywan tantalla kawsananchikunapa. Jesukristu runa kashpa wañurkan. Wañushpapih espiritu kashpa kawsarkanlla.

¹⁹Chashna Jesukristu espiritu kashpa rirkan wañushka runakunata willaksapa tukuy layapi kamachikuk kananta.

²⁰Chay wichkadu wañudu runakuna ñawpa awilunchi Noeta mana kasunayarkansapachu. Noeka barkuta ruraykashpa tukuy runamasinkunata willarkansapa Tata Diosta kreyishpa

kawsanankunapa. Tata Dios sukaman kuyashpankuna sukaman munarkan kreyinankunapa. Chay runakuna mana kreyiptinkuna Tata Dios tukuy allpata yakuwan untachirkan paykuna sipikushpa wañunankunapa. Noe rurashkan barkupi pusak runakuna yaykushpa sipikuymanta kishpirkansapa. ²¹Tata Dios chay pusak runakunata yakumanta kishpichishkankuna yuyachiwanchisapa bawtisakunanchikunata.

Bawtisakushpanchikuna yachanchisapa Jesukristu kawsamushkanrayku Tata Dios salvawananchikunata. Mana bawtisakunchisapachu mayllanakuyta munashpalla. Bawtisakushpanchikuna Tata Diosta royganchisapa yuyayninchikunata allichananpa allita rurashpa kawsananchikunapa.

²²Jesukristu kawsamushkanwashasieluman rirkan Tata Diospa alli ladunpi kawsananpa. Tukuy supaykuna *angelkuna kamachikukkuna Jesukristullata kasunankuna tiyan tukuy awtoridarkunamanta ashwan sinchi kamachikuk kaptin.

Tata Dios yanapawaptinchikuna atipanchisapa sukwan sukwan yanapanakuyta.

4 ¹*Jesukristu sukaman sufrishkanrayku ñukanchikunapish kushikushpalla mana rabyashpa sufrinanchikuna tiyan. Sufrishpanchikuna manana ñawpashinanachu mana allikunata rurashpa kawsashunchisapa. ²Chashna sufrishpanchikuna munanchisapa kay allpapi kawsashpara Tata Diospa munananllata rurashpa kawsayta. Manana munanchisapanachu kikinchi-kunapa munananchikunallata rurashpa kawsayta.

³Unay tiemputana kankuna Jesukristuta mana kreyishpa kawsak

runakunashina mana allikunata rurashpa kawsarkankichi. Tukuy laya mana allikunata munarkankichi rurayta. Kikikichipa munanaykichillata rurashpa kawsarkankichi. Sukaman mikushpa upyashpa machashpa sukwan sukwan millanapa layakunata rurashpa kawsarkankichi. Millanapa laya ruradu dioskunata kuyashpa kawsarkankichi.

⁴Kunanka manana llaktamasikichiwana tantallana mana allita rurashpa kawsap-tikichi paykuna chikan layatana kawashunkichi. Yuyashushpaykichi rimansapa mana alli rurak runakuna kanaykichita. ⁵Tata Dios tukuy wañudu runakunata kawsak runakunata tapuptinkuna ayninankuna tiyan allitachu manachu rurashkasapa nishpa. ⁶Ñawpa alli yachachikuk runakuna ñawpa kawsak runakunata yachachir-kansapa Tata Diosta kreyishpa kawsanankunapa. Chay Tata Diosta kreyik runakuna wañuy yachak runakuna kashpankuna wañurkansapa. Chashna wañushpankunapish kunanka Tata Dioswan mana tukuyuniyukta kawsaykansapa.

⁷Rikchak laya tiyak utkana tukunka. Chayrayku allita yuyashpa allita rurashpa kawsaychi. Tukuy diya tukuy shunku Tata Dioswan parlashpa kawsaychi. ⁸Sukaman allita sukwan sukwan kuyanakushpa kawsaychi. Chashna kuyanakushpaykichi sukwan sukwan perdonanakunkichi. ⁹Wasiki-chipi wawkikichita panikichita kushikushpalla mana uyayashpa chaskiychi.

¹⁰Tata Dios tukuy kankunata atipachi-shunkichi rikchak laya allikunata rurashpa yanapanakunaykichipa. Chashna Tata Dios atipachishuptikichi kushikushpalla sukwan sukwan yanapanakuychi. ¹¹Tata Dios kankunata yachachikuyta atipachishuptikichi allita

kuskata paypa rimananta yachachikuy-chi. Tata Dios kankunata atipachishupti-kichi runamasikichita yanapayta kushikushpalla yanapaychi. Chashna allita yanapaptikichi tukuy runakuna Tata Diosta kuyashpa yachankasapa Jesukristu sukaman yanapashushkayki-chita. Ariya Tata Dioska mana tukuy-ni-yuk sukaman allimami. Sukaman rikchak layata atipan rurayta. Chayrayku akuychi payllata kuyashpa kawsaypachi.

**Runakuna
chikniwaptinchikunapish
kushikushpalla kawsaypachi.**

¹²Munanayni wawkinikuna, panini-kuna, sufrishpaykichi ama rimaychichu imapatí sufriykani nishpa. Sufriptikichi Tata Dios yachanayan payllatachu katinkichi manachu nishpa. ¹³Kay allpapi sufrishpaykichi Jesukristushina sufriykankichi. Chayrayku sukaman kushikushpalla kawsaychi. Jesukristu kashkan shamuptin payta llipyakpuruta kawashpaykichi ashwan allimata kushikunkichi. ¹⁴Kankuna allita Jesukristuta kreyishpa kawsapikichi suk runakuna kamishuptikichipish kushikushpalla kawsaychi. Tata Diospa Espiritun sukaman kushichishushpayki-chi yanapashuykankichi Jesukristuta kuyashpa kawsanaykichipa.

¹⁵Mana munanichu runamasikichita wañuchikshina suwakukshina uchallikukshina mana allikunapi yaykukshina sufrinaykichipa. ¹⁶Chaymanta Jesukristuta allita kreyishkaykichirayku sufrishpaykichika kushikushpalla mana pinkakushpa Tata Diosllata alabaychi.

¹⁷Kay tiempu sufriykanichisapa Tata Dios kawawananchikunapa allitachu manachu rurashunchisapa nishpa. Ñukanchikuna paypa wambrankuna kaykashpa sufriptinchikuna Tata Diospa

rimananta mana kasukuk runakuna ashwan sinchita sufrinkasapa. ¹⁸Allita rurashpa sufriptinchikunapish Tata Dios salvawanchisapa. Tukuy mana alli rurak runakuna ñukanchikunamanta ashwan sinchita sufrinankuna tiyan. ¹⁹Chayrayku Tata Dios munapin sufrishpanchikunapish allillata rurashpa kawsaypachi. Rurawakninchikuna Tata Diospa makinpi churanakuyupachi. Payka tukuy laya ruray atipak kashpa mana llullachiwanchisapachu.

Jesukristuta kreyik runakuna allita rurashpa kawsananchikuna tiyan.

5 ¹Kunanka kankunapa *ansianuykichita yachachini. Ñukapish paykunashina Tata Diospa rimananta yachachikuk ansianu kani. *Jesukristuta kawarkani sukaman sufrishpa wañuptin. Chaymanta Jesukristu kashkan shamushpa allimata rikurimuptin Tata Dios chay ansianukunatashina ñukata-pish kushichiwanka.

²Tata Dios kankunata willashushkanchi ovejakunata kuydak runakunashina tukuy Tata Diosta kreyikmasikichita allita kuydanaykichipa. Chayrayku allita munashpaykichi paykunata kuydaychi. Mana kullkillata munashpaykichilla kuydaychi. Kushikushpalla trabajaychi. ³Ama sinchi kamachikuk patronshina kamachikuychichu. Allillata yachachikuychi. Allillata rurashpa kawsaychi Jesukristuta kreyikmasikichi kankunata kawashushpaykichi paykunapish allillata rurashpa kawsanankunapa.

⁴Jesukristuka tukuy ovejakunata kuydak runakunamanta ashwan alli kuydakukmi. Chaymanta kashkan shamuptin Tata Dios kankunatapish mana tukuyuniyuk premyuykichita koronatahina kushunkichi paywan tantalla alli kamachikuk kanaykichipa.

⁵Chaymanta kankunata waynakuna, shipashkuna willaykichi: Chay kuydashuknikichi ansianukunata allita kasushpa kawsaychi. Tukuy kankuna sukwan sukwan kasunakuychi. Ama kikikichilla kreyinakushpa kawsaychichu. Tata Diospa rimananpi willawan-chisapa:

“Tata Dios tukuy kuyashpa kasushpa kawsak runakunata sukaman kuyashpa yanapankasapa.

Kikinlla kreyinakuk runakunata kastigankasapa.”

⁶Chayrayku Tata Dios rikchak layata ruray atipak kaptin paypa makinpi churanakuychi. Chashna paypa makinpi churanakuptikichi sukniñ diya payka willashunkichi alli rurak kanaykichita. ⁷Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi yanapashunkichi. Chayrayku sufrishpaykichipish tukuy llakinaykichita payta willaychi.

⁸Supay iden mikananta maskak pumashina chiknishushpaykichi sukaman munan uchapi urmachishuynikichita. Chayrayku allita kuydanakuychi ama uchapi urmachishunaykichipa.

⁹Jesukristullata allita kreyishpa kawsashpaykichi sinchikuychi ama supayta kasunaykichipa. Yachankichi tukuy partipi Jesukristuta kreyikmasikichikuna iden kankunashina sufrishpa kawsanankunata.

¹⁰Suk tiempullata sufrishkaykichiwasha Tata Dios yanapashunkichi allita rurashpa payllata katishpalla kawsanaykichipa. Yanapashunkichi sinchikunaykichipa ama uchapi urmanaykichipa. Amachashunkichi ama ni pi Tata Diosmanta ashuchishunaykichipa. Chaymanta Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi sieluman pushashunkichi mana tukuyuniyukta Jesukristuwan tantalla kushikushpa

kawsanaykichipa. ¹¹Tata Dios rikchak layata atipak kaptin akuychi mana tukuyuniyukta payllata kuyashpa kawsaypachi.

**Pedru kay kartata
tukuchashpa wawkinkunata
rimachinsapa.**

¹²Wawkinchi Silvano Jesukristuta alli kreyik runa kashpa yanapawarkan kay kartata killkayta. Yanapawaptin ñuka kay taksha kartata kankunata animuchishpa killkashkaykichi. Yachachishkaykichi Tata Dios kuyashushpaykichi yanapashunaykichita. Kankuna Tata Dios kuyashunayki-

chita yachashpaykichi payta allita katishpalla kawsaychi.

¹³Kay Babilonia llaktamanta Jesukristuta kreyikmasikichi rimachishunkichi. Tata Dios kankunatashina paykunatapish akllashkasapa paypa wambrankuna kanankunapa. Wambrayni Markospish rimachishunkichi.

¹⁴Kankuna tantanakushpaykichi kuyanakupha rimachinakuychi. Jesukristuta kreyikkuna kaptikichi ñuka kankunapa Tata Diosta roygaykani kushichishunaykichipa.

Ñuka Pedru kayllatami killkashkaykichi.

2 PEDRU

PEDRU ISHKAYNIN KUTI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pedru Tata Diosta kreyik
runakunata rimachinsapa.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, *Jesukristupa mandunpi kaptini payka ñuka Pedruta kachamuwashka rimananta yachachikuyupi purinaynipa. Salvawakninchi Jesukristu sukaman alli rurak Diosninchi kaptin kankuna ñukaykunashina sukaman kushikushpa payta kreyishpa kawsaykankichi. Payta kreyiptikichi kay kartata killkaykaykichi. ²Kankuna Tata Diosta Señorninchi Jesukristuta riksiptikichi sukaman yanapashushpaykichi kushichishunkichi.

**Pedru yachachiwanchisapa
imashnami Jesukristuta
katishunchisapa nishpa.**

³Jesukristuta riksiptinchikuna Tata Dios sukaman tukuy laya atipak kashpa yanapawanchisapa allita rurashpa payta kuyashpa kawsananchikunapa. Jesukristu sukaman almirana laya alli rurak kashpa sukaman kuyawashpanchikuna kayawashkanchisapa payllata kasushpa kawsananchikunapa. ⁴Jesukristu sukaman kuyawashpanchikuna willawashkanchisapa sukaman allimata yanapawananchikunata.

Kankuna chay alli willawashkanchikunata kasushpa kawsashpaykichi atipankichi Jesukristushina allita rurashpa kawsayta. Manana chay mana Jesukristuta kreyik runakunashinanachu munanaykichillata rurashpa kawsankichi.

⁵Chayrayku Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichi sinchikushpa allillata rurashpa kawsaychi. Chashna allillata rurashpa kawsashpaykichi Tata Diospa rimananta allita yachakuychi. ⁶Tata Diospa rimananta yachakushpaykichi kikikichi kamachinakuychi. Kikikichi kamachinakushpaykichi mana shaykushpalla Jesukristuta katishpa kawsaychi. Jesukristuta katishpa kawsashpaykichi payta kuyashpalla kawsaychi. ⁷Jesukristuta kuyashpalla kawsashpaykichi tukuy Jesukristuta kreyikmasikichiwan kuyanakushpa kawsaychi. Kuyanakushpa kawsashpaykichi tukuy runamasikichita kuyashpa kawsaychi. ⁸Ashwan ashwanta allita rurashpa kawsashpaykichi kamachiwakinchi Jesukristuta sukaman kushichinkichi. Payta ashwan allita riksinkichi. Payta riksihpaykichi manami yankapachu katiykankichi.

⁹Mana Jesukristuta ashwan ashwanta kasushpa kawsashpanchikunaka iden

mana alli kawakuk runakunashinami kanchisapa. Manana yuyanchisapanachu Tata Dios ñawpa uchanchikunamanta perdonawashkanchikunata.

¹⁰Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios akllashushkankichi paypa mandunpi kawsanaykichipa. Chayrayku mana shaykushpa tukuy shunku kreyishpa payllata katiychi. Tata Diospa rimananta allita kasushpaykichi mana uchapi urmankichichu. ¹¹Chashna allita rurashpa kawsaptikichi Tata Dios sukaman kushikushpa sieluman pushashunkichi paywan kushikushpa kawsanaykichipa. Chaypi salvawakninchi Jesukristu mana tokuyiniyukta sukaman allimata tokuy layapi kamachikuykan.

**Pedru tokuy yachachikushkanta
yuyachiwanchisapa.**

¹²Kankunaka ñami Tata Diospa rimananta allitana yachankichi. Chayta allita kreyishpa kawsaykankichi mana llulla kaptin. Chayta allita yachaykaptikichipish ñuka kashkan tokuyta yuyachiykaykichi. ¹³Amarapish wañushpaynira sukaman munani tokuy yachachishkaynikunata yuyachiynikichita. ¹⁴Señorninchi Jesukristu willawashka utka wañunaynitana. ¹⁵Chayrayku tokuy yachachishkaynikunata yuyachiykaykichi wañushkayniwasha ama kunkanaykichipa.

¹⁶Ñuka yachachikumasinikunawan ñami allitana yachachishkaykichi Señorninchi Jesukristu tokuy laya ruray atipak kananta. Yachachishkaykichina kashkan shamunanta. Chashna yachachishpaynikuna manami kikinikunapa yuyanaynikunamantachu kuentukunata parlachishkaykichi. Ñukaykuna tokuy laya yachak Jesukristuta kikinikuna ñawinikunawan kawarkanisapa. ¹⁷Suk kuti urkupi kashpaynikuna

kawarkanisapa Tata Dios Jesukristuta sukaman kuyashpa llipyachiptin. Uyarirkanisapa Jesukristuta kuyashpa alabaptin. Sielumanta Tata Dios willarkan: “Kayka wambraynimi. Paytami sukaman kuyani.” ¹⁸Chashna Tata Dios sielumanta willaptin chay akllashkan urkupi kashpaynikuna uyarirkanisapa.

¹⁹Tata Dios sielumanta rimashka kaptin yachanchisapa chay ñawpa yachachikuk runakunapa killkashkankuna deveras allima kananta. Chayrayku chaykunata allita kasuychi. Chay killkashkankunaka alkusa tutapi rawraykakshinami. Jesukristu kashkan shamunankaman Tata Diospa rimanan pakarinan llukshimuykak luserushina yachachiwanchisapa. Jesukristu kashkan shamushpa inti lusnin kawachiwananchikunashina tokuy layata yachachiwashunchisapa.

²⁰Allita uyariwaychi. Ñukanachikuna manami kikinichikunallachu atipanchisapa Tata Diospa rimananta entiendiyta. ²¹Ñawpa alli yachachikuk runakuna mana kikinikunapa yuyaynikunallatachu yachachikurkansapa. Tata Diospa Espiritun chay alli rurak runakunata yachachiptinkuna Tata Diospa rimananta allita yachachikurkansapa.

**Aypa llulla yachachikuk
runakuna tiyan.**

(Judás 4-13)

2 ¹Ñawpa tiempu aypa mana alli yachachikuk runakuna *israel runakunata llullachirkansapa. Kunanpish kankunapi aypa mana alli yachachikuk runakuna tiyan. Kankuna mana malisyaptikichi llullachishunkichi amana *Jesukristuta allita kreyishpa kawsanaykichipa. Mana kreyinayansapachu Jesukristu wañushpa uchankunamanta salvanankunata. Chashna

llallachikushpa yachachikuptinkuna
Tata Dios raslla kastigankasapa.

²Aypa runakuna chay llallachikuk
runakunata katishpa mana alli
runakunata rurashpa kawsankasapa.
Chayrayku suk runakuna rimankasapa
Jesukristupa yachachikunan mana alli
kananta. ³Chay llallachikuk runakuna
kikinkunapa yuyayninkunallata
yachachikushpa munansapa kullkita
kunaykichipa. Ñawpamantapacha Tata
Dios rimarkan tukuy llallachikuk
runakunata kastiganankunata.
Chayrayku mana kishpinkasapachu Tata
Diospa kastigonmanta.

⁴Ñawpa tiempu suk *angelkuna mana
allikunata ruraptinkuna Tata Dios mana
perdonarkansapachu. Chay angelkunata
kadenashpa rawraykak ninaman
wishchukurkansapa tuta likidupi
kiparinankunapa. Chay tuta likidupi
Tata Dios paykunata wakaychaykansapa
willanan diyakaman maymanmi
kachankasapa nishpa.

⁵Chaymanta ñawpa tiempu Noepish
runamasinkunata allita yachachiptinku-
napish mana munarkansapachu
kreyiyta. Chayrayku Tata Dios mana
perdonashpa tukuy allpapi yakuta
untachirkan. Chaypina tukuy chay
mana alli rurak runakuna sipikushpa
wañurkansapa. Tata Dios alli rurak
Noeta kanchis runakunawan tantallata
salvarkansapa ama sipikushpa
wañunankunapa.

⁶Chaymanta Tata Dios chay ishkay
ñawpa llaktakuna Sodomata Gomorrata
rupachirkansapa uchpa tukunankunaka-
man. Paykunata rupachirkansapa tukuy
runakuna yachanankunapa Tata Dios
mana alli rurak runakunata kastiganan-
kunata. ⁷Chay Sodomapi kawsak runa
Lot sukaman llakirkan llaktamasinkuna
mana allita rurashpa kawsaptinkuna.
Chayrayku Tata Dios chay ishkay

llaktakunata rupachishpa chay alli
rurak Lottaka salvarkan ama rupananza.
⁸Chay Lotka tukuy diya kawarkan
llaktamasinkunata sukaman mana allita
rurashpa kawsaptinkuna. Uyarirkan
mana allita rimashpa kawsaptinkuna.
Chayta kawashpa uyarishpa sukaman
tukuy shunku llakishpa kawsarkan.

⁹Tata Dios allita yachan yanapaway-
ninchikunata ama llaktamasinchikuna-
shina mana allita ruranchikunapa.
Chaymanta Tata Dios tukuy mana alli
rurak runakunata kawapayansapa
suknin diyakaman kastiganankunapa.
¹⁰Mana alli munanankunallata rurak
runakunata ashwan sinchita kastiganka-
sapa. Chay runakuna mana nima
Jesukristupa kamachikunanta kasuna-
yansapachu. Sukaman kikinkuna
kreyinakushpa munanankunallata
rurashpa kawsansapa. Mana manchan-
sapachu sielupi kawsak sinchi
awtoridarkunata rabyachiyta. ¹¹Angel-
kuna paykunamanta ashwan sinchi
atipak kaykashpankunapish
Jesukristupa ñawpakninpi mana
animukunsapachu nima mana alli rurak
kamachikukkunata chatashpa
rabyachiyta.

¹²Chay awtoridarkunata rabyachik
runakuna animalkunashina mana
entiendinsapachu allitachu manachu
ruraykansapa nishpa. Mana kuentata
kunakushpalla munanankunallata
rurashpa kawsansapa. Nasinsapa
animalkunashina trampapi urmashpa
wañunankunapa. Tata Diospa
rimananta mana entiendishpankuna
washanchansapa. Chayrayku iden
animalkunashina wañunkasapa. ¹³Chay
runakuna sukkunata sufrichishkankuna-
shina Tata Dioska paykunatapish
sufrichinkasapa. Diyapipish mana
pinkakushpa kushikushpalla mana allita
rurashpa kawsansapa. Kankunawan

tantanakushpa mikushpankuna pinkakuna layakunata ruransapa. Mana allikunata ruraykashpankuna kikinkunalla kushikushpa llullachinakunsapa.

¹⁴Chay llullachikuk runakunaka maykan warmikunata kawashpa yuyansapa paykunawan uchallikuyta. Mana kunkanayansapachu uchallikuyta. Rasla kreyikuk runakunata llullachinsapa mana allita rurankunapa. Rikchak laya kawanankunallata munansapa. Tata Dios chay laya runakunata sukaman kastigankasapa.

¹⁵Chay llullachikuk runakuna allita rurashkankunamanta manana allita rurashpana kawsansapa. Chay ñawpa tiempu kawsak Beorpa wambran Balamshina kawsansapa kullkita sukaman munashpa mana allita rurashpa. ¹⁶Chay yachachikuk Balam kullkita sukaman chaskinayashpa suk burru sawanpi riykarkan Tata Diosta royananpa llaktanta kulluchinanpa. Chashna riykashpa chay burrun rasllana iden runashina rimakushpa willarkan ama chay mana alli yuyananta rurananpa.

¹⁷Chay mana alli yachachikuk runakunaka mana yakuyuk pukyukunashinami. Paykunaka puyukuna wayra chinkachinashinami. Tata Dios chay llullachikuk runakunata mana tukuyniyuk tuta likiduman churankasapa. ¹⁸Chay laya runakuna sukaman alabanakushpankunapish yankamanta rimakunsapa. Chaymanta runakuna uchankunamanta llukshinayaptinkuna llullachinsapa kashkan paykunashina munanankunallata rurashpa kawsanankunapa. ¹⁹Chay runakunaka mana alli rurak runakunata willansapa yanapanankunata mana alli rurankunamanta llukshichiyta. Chashna willashpankunapish mana atipansapachu ni pita yanapayta. Paykunaka mana alli rurana

amañashpa rurayta chay mana alli rurankunata ruransapa.

²⁰Chay llullachikuk runakuna suk tiempullata Señorinchi salvawakninchi Jesukristuta riksishpa manana uchallikushpana kawsarkansapa. Chaymanta Jesukristuta riksishkankunamanta sukaman munarkansapa kashkan mana allikunata rurashpa kawsayta. Mana alli kawsashkankunamanta ashwan mana allikunata rurashpana kawsansapa. ²¹Chay runakuna allita Tata Diospa kamachikunankunata riksishkankunamanta manana kasunayansapanachu. Paykunapa ashwan alli kanman karkan mana Tata Diospa rimananta riksinankunapa.

²²Runakuna rimansapa: “Suk allku kipnashpa chay kipnanllata mikun. Chaymanta suk kuchi chuya chuyata armakushpa kashkan turupi rin kuchpakushpa chapunakuk.” Chay runakuna kashkan mana allita rurashpa kawsashpankuna iden chay kipnanllata mikuk allkushinami. Iden chay turupi chapunakuk kuchishinami.

Jesukristu kashkan shamunka.

3 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, kay ishkeynin kartata killkaykaykichi. Kay ishkeynin kartaynikunapi allita yuyachiykichi allillata yuyashpa kawsanaykichipa. ²Allita yuyaychi ñawpa alli yachachikuk runakuna yachachikushkankunata. Chaymanta salvawakninchi Señor *Jesukristu ñukaykunata kachamuwashkasapa paypa yachachikunankunata yachachikunaynikunapa. Kay yachachikunaynikunatapish allita yuyaychi.

³Tukuy yachachikunaynikunamanta ashwan allita kayta yuyaychi: Jesukristu shamunan tiempu aypa runakuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsankasapa. Tata Diospa

rimananta mana munashpa asichinkasapa. ⁴Chashna asikushpa tapuwashunchisapa: “¿Aykapiti Jesukristu shamunka? Payka rimarkan kashkan shamunanta. Chashna rimashka kashpashpish manara shamunrachu. Aypa tatanchikuna Jesukristuta shuyashpana wañushkasapa. Tata Dios allpata rurashkanmantapacha tukuy runakuna idenllata kawsanchisapa.”

⁵Chay asikuk runakunaka mana munansapachu kreyikuyta ñawpa tiempu Tata Dios rimashpalla tukuy sieluta allpata rurashkanta. Mana kreyinsapachu Tata Dios yakuta tantanachishkanta allpa rikurinpana. ⁶Chay runakunaka mana kreyinayansapachu ñawpa tiempu Tata Dios yakuwan allpata untachishpa tukuy uchasapa runakunata sipichishkankunata.

⁷Jesukristu kashkan shamushpa tukuy runakunata willawashunchisapa ima layatami kawsashkanchisapa nishpa. Tapuwashkanchikunawasha Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata ninaman kachankasapa. Tata Dios chay mana alli rurak runakunata kastigashpankuna rimashpalla tukuy sieluta tukuy allpata rupachinka.

**Jesukristu mana
unayankachu shamuyta.**

⁸Munanayni wawkinikuna, paninikuna, allita yuyaychi. Tata Dios yuyan waranka watakuna iden suk diyalla kananta. Paypa suk diyaka iden waranka watakunashinami. ⁹Chay asikuk runakuna yuyansapa Jesukristu sukaman unayananta shamunanpa. Chashna yuyaptinkunapish mana unayankachu shamunanpa. Payka sukaman tukuy runakunata kuyashpa munan uchankunamanta wananankunapa. Mana munanchu ni pi kullunanpa. Chayrayku manara shamunrachu.

¹⁰Suknin diya mana ni pi yuyashkan oras Jesukristu suwa runa shamukshina kashkan shamunka. Kashkan shamuptin tukuy sielu inti killa luserukuna sukaman manchanapa layata sukaman bullata rurashpa chinkanankuna tiyan. Tukuy laya tiyak rawraykak ninapi rupashpa kullunankuna tiyan. Allpa tukuy allpapi tiyakkunapish ninawan sukaman rupanankuna tiyan.

¹¹Chashna manchanapa layata tukuy tiyak kullunanta yachashpaykichi allita rurashpa Jesukristuta kuyashpa kawsaychi. ¹²Sukaman kushikushpa munaychi Jesukristu utka shamunanta. Jesukristu shamushpa tukuy sielupi tiyakta rupachinka. Chay rawraykak nina ukupi tukuy allpa chullunka. ¹³Allpawan sielu rupanankunapa kaptinpih Tata Dios willawashkanchisapa: “Suk mushuk sieluta suk mushuk allpata rurasha. Chay mushuk allpapi tukuy runakuna allillata rurashpa kawsankasapa.” Chashna Tata Dios willawaptinchikuna akuychi chay mushuk allpata chay mushuk sieluta sukaman munashpa shuyaypachi.

**Jesukristu shamunanta yuyashpa
allita rurashpa kawsaypachi.**

¹⁴Munanayni wawkinikuna, paninikuna, chay mushuk allpata shuyaykashpanchikuna akuychi allita rurashpa kawsaypachi. Chaypina Jesukristu kutimushpa kushikushpalla allillata ruraykaptinchikuna tarimuwashunchisapa.

¹⁵Mash allita yuyaychi. Jesukristu runakunata llakichishpa manara shamunrachu paykunata munashpa salvayta. Munananchi wawkinchi Pablupish Tata Dios yachachiptin kartankunata killkashpa chayllata yachachishushkankichi. ¹⁶Payka kartankunapi yachachishushkankichi Jesukristu shamunanta.

Paypa kartankunapi mana entiendina laya tiyaptin chay mana alli yachachikuk runakuna mana allita Jesukristuta kreyishpankuna mana entiendinsapachu. Chayrayku mana kuskatachu yachachikunsapa. Chay runakunaka Tata Diospa ñawpa rimanantapish mana kuskatachu yachachikunsapa. Chayrayku Tata Dios sukaman kastigankasapa.

¹⁷Munanayni wawkinikuna, paninikuna, tukuy yachachishkaynikunata

allita yuyaychi ama chay llullachikuk runakuna llullachishunaykichipa. Ama chay mana alli rurak runakunata kasuychichu ama paykunashina mana allita rurashpa kawsanaykichipa.

¹⁸Salvakuk Señorninchi Jesukristuta ashwan ashwanta riksishpa kuyashpa kawsaychi. Mana tukuyniyukta payta alabaychi.

Ñuka Pedru chayllata killkashkaykichi.

1 JUAN

JUAN TUKUY MAYPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Manara allpa tiyaptinra Jesukristu
Tatan Dioswan kawsaykarkan.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñuka Juan kay kartata killkashpa kankunata sukaman allita yachachishkaykichi. Manara kay allpa tiyaptinra *Jesukristu Tatan Dioswan kawsaykarkan. Payka kay allpapi nasirkan runa kananpa yachachiwananchikunapa imashnami Tata Dioswan kawsashunchisapa nishpa. Ñukaykuna payta ñawinikunawan kawashkanisapa makinikunawan llankashkanisapa. Parlaptin uyarishkanisapa. Rikchak laya allikunata ruraptin kawashkanisapa.

²Jesukristu Tatan Dioswan kawsaykashkanmanta kay allpaman shamurkan kaypi kawsananpa. Ñukaykuna paytaka kawashkanisapa. Kunanka yachachiykaykichi kankunapish ñukaykunashina Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsanaykichipa.

³Kashkan willaykichi Jesukristu kay allpapi kaptin payta kawashkaynikunata uyarishkaynikunata. Ñukaykuna Tata Dioswan wambran Jesukristuwan tantalla kuyanakushpa kawsaykanisapa. Chayta willaykichi kankunapish ñukaykunawan tantalla kuyanakushpa kawsanaykichipa. ⁴Chayta killkaykayki-

chi kankunapish ñukaykunashina sukaman kushikunaykichipa.

Tata Dioska lus likidumi.

⁵Ñukaykuna Jesukristu yachachiwashkanta yachachiykaykichi: Tata Dioska lus likidumi. Paypika manami nima tuta tiyanchu.

⁶Ichara ñukanchikuna mana allita ruraykashpanchikuna rimanchimansapa Tata Dioswan kuyanakushpa kawsaykananchikunata. Chashna rimashpanchikuna tutapishinalla kawsaykanchisapa. Kikinchikunalla llullachinakuykanchisapa. Tata Diospa rimananta mana kasushpachu kawsaykanchisapa.

⁷Tata Dioska lus likidumi. Allillata rurashpa kawsan. Ñukanchikunapish payta kreyishpanchikunaka allita rurashpa kawsashunchisapa. Luspishinami kawsashunchisapa. Tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunawan kuyanakushpa kawsashunchisapa. Chay layata kawsaptinchikuna Tata Diospa wambran Jesukristupa yawarnin uchanchikunamanta pichawanchisapa.

⁸Mana uchayuk kananchikunata rimashpanchikunaka kikinchikunalla llullachinakuykanchisapa. Mana kuskatachu rimaykanchisapa. ⁹Uchanchikunata Tata Diosta willaypachi.

Chashna uchanchikunata payta willashpanchikuna yachanchisapa perdonawananchikunata alli rurak kashpa. Chay uchanchikunamanta pichawanchisapa. ¹⁰Tata Dios willawanchisapa tukuy runakuna uchayuk kananchikunata. Chayrayku ama llullakushpa rimaypachichu mana uchayuk kananchikunata. Chashna rimashpanchikunaka rimaykanchisapa Tata Dios llulla kananta. Tata Diospa rimananta manami kreyishpachu kawsaykanchisapa.

**Jesukristuka alli
salvawakninchikunami.**

2 ¹Munanayni wambraynikuna, kay kartata killkaykaykichi ama uchallikushpa kawsanaykichi. Chaymanta mana allikunata ruraptinchikuna *Jesukristuka alli rurak kashpa abogadonchikunami. Payka Tata Diospa ñawpakninpi favorninchikunapi rimakushpa amachawanchisapa. ²Jesukristu sielumanta shamurkan kay allpapi wañunanpa. Wañurkan ñukanchikunata perdonawananchikunapa ama chay uchanchikunarayku Tata Dios kastigawananchikunapa. Chaymanta wañurkan tukuy runakunapa uchankunarayku.

³Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa kawsashpanchikunaka yachanchisapa payta riksianchikunata. ⁴Wakin runakuna mana nima Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa rimansapa payta riksianankunata. Chashna rimashpankuna kikinkunalla llullachinakuykansapa. Mana kuskatachu rimansapa.

⁵Ñukanchikuna Tata Diospa rimananta allita kasushpa kawsashpanchikuna payta kuyaykanchisapa. Yachanchisapa Tata Dioswan tantalla kuyanakushpa kawsaykananchikunata.

⁶Ñukanchikuna rimanchisapa Tata Dioswan tantalla kuyanakushpa kawsananchikunata. Chashna rimashpanchikuna Jesukristu alli rurashkanshina allita rurashpa kawsananchikunatiyan.

**Sukwan sukwan kuyanakushpa
kawsashpanchikuna iden
luspishina kawsaykanchisapa.**

⁷Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios ñawpamantapacha kamachiwashkanchisapa tukuy runamasinchikunata kuyashpa kawsananchikunapa. Ñawpamantapacha kankuna Tata Diospa rimananta uyarishkankichina. Chayllata ñukapish yachachiykaykichi. Manami chikan laya kamachikunatachu killkaykaykichi.

⁸Jesukristu Tata Diospa kamachikunanta kasushpa tukuy runakunata kuyarkan. Kankunapish payshina kuyanakushpa kawsaykankichi. Ashwan ashwanta allita rurashpa luspishina kawsaykankichi. Manana tutapishinachu kawsaykankichi. Chashna kuyanakushpa kawsashpaykichi mushuk kawsaytana kawsaykankichi. Chayrayku chay ñawpamantapacha kamachikunanka mushuk kamachikunanshinami.

⁹Ichara suk kankuna Jesukristuta kreyikmasikichita chikninkichiman. Paykunata chiknishpaykichi rimankichiman luspishina allillata rurashpa kawsaykanaykichita. Chashna rimashpaykichi tutapishinalla kawsaykankichi. ¹⁰Jesukristuta kreyikmasikichita kuyashpa kawsashpaykichi luspishinami kawsaykankichi. Luspishina kawsaptikichi mana ni pi uchallichishunkichichu.

¹¹Jesukristuta kreyikmasikichita chiknishpaykichika tutapishina kawsaykankichi. Tutapishina kawsashpaykichika mana allita yuyaykushpa mana yachankichichu maymanmi riykankichi

nishpa. Mana yachankichichu allita rurashpa kawsayta.

Juan tatakunata waynakunata yachachinsapa.

¹²Munanayni wambraynikuna, Jesukristu wañushkanrayku Tata Dioska tukuy uchallikushkaykichimanta perdonashushkankichi. Chayrayku kankunata killkaykaykichi. ¹³Kankuna, tatakuna, kallarinanmantapacha kawsak Jesukristuta riksinkichi. Chayrayku kankunatapish killkaykaykichi. Kankuna, waynakuna, sinchikushpa supayta mana kasushpana kawsaykankichi. Chayrayku kankunatapish killkaykaykichi.

¹⁴Munanayni wambraynikuna, kankuna Tatanchi Diosta riksinkichi. Chayrayku kankunata killkashkaykichi. Kankuna, tatakuna, kallarinanmantapacha kawsak Jesukristuta riksinkichi. Chayrayku kankunatapish killkashkaykichi. Kankuna, waynakuna, sinchikushkankichi ama uchallikushpa kawsanaykichipa. Tata Diospa rimananta shunkullikushpa kawsaykankichi. Supay llullachishunayaptikichipish payta mana kasushpana kawsaykankichi. Chayrayku kankunatapish killkashkaykichi.

¹⁵Ama munaychichu rurayta kay allpapi Tata Diosta chiknik runakunashina. Nima kay allpapi mana allitiyakta munaychichu. Chayta munashpaykichika manami Tata Diostaka kuyaykankichichu. ¹⁶Tata Diosta mana kasuk runakuna kikinkunapa munananallata rurashpa kawsansapa. Rikchak laya kawanankunata munashpankuna kawsansapa. Rikchak laya tiyapunankunawan sukaman alabankunsapa. Chashna kawsashpankuna manami Tata Diospa munanantachu rurashpa kawsaykansapa. Tata Dioska mana munanchu paykunashina vanidar-kunata rurashpa kawsananchikunapa.

¹⁷Kay allpaka tukunan tiyan. Tukuy munananallata rurak runakunapish kulluypimi riykansapa. Chaymanta tukuy ñukanchikuna Tata Diospa munananllata rurashpa kawsashpanchikuna paywan mana tukuy niyukta kawsashunchisapa.

Ama llullachikuk runakunata uyariypachichu.

¹⁸Wambraynikuna, ñami tukunan tiempuna kawsaykanchisapa. Yachankichi Jesukristuta chiknik runa shamunanta. Kunanka Jesukristuta chiknik runakuna aypa rikurimushkasapana. Chayrayku yachanchisapana tukunan tiempuna kawsaykananchikunata. ¹⁹Chay Jesukristuta chiknik runakuna ñukanchikunamanta ashushkasapa mana deveras wawkinchikuna kashpankuna. Paykuna deveras wawkinchikuna kashpaka manami ñukanchikunamanta ashunmansapachu karkan. Paykuna ashuptinkunaka yachanchisapa mana Tata Diospa kashkankunata.

²⁰Jesukristumi kankunatapish Espiritunta kushushkankichi. Chashna kushuptin allita Tata Diospa rimananta entiendinkichi. ²¹Tata Diospa Espiritun entiendichishuptikichi yachankichi pimi allita yachachikun pimi mana allitachu yachachikun nishpa. Chayta yachaykaptikichi killkaykaykichi. Mana yachashka kaptikichika mana killkaykichimanchu karkan.

²²Chay llulla runakuna rimansapa Jesukristu mana Tata Dios kachamushkan salvakuk runa kananta. Chashna rimaptinkunaka yachanchisapa Jesukristuta chiknik runakuna kanankunata. Paykunaka nima Jesukristuta nima Tata Diosta riksinsapachu.

²³Ñukanchikuna Jesukristu Tata Diospa wambran kananta rimaptinchikuna Tata Dioska ñukanchikunapa Tatanchiku-

nami. Chaymanta pipish kashpa rimaptin Jesukristu mana Tata Diospa wambran kananta manami paykunapa Tatankunachu.

²⁴Ñawpa tiempumantapacha Jesukristupa yachachikunanta yachankichi. Chay yachachikunanllata allita shunkullikuychi. Chayta shunkullikushpa kawsashpaykichika Jesukristuwan Tata Dioswan tantalla kuyanakushpalla kawsaykankichi. ²⁵Jesukristu willawashkanchisapa paywan tantalla kuyanakushpa kawsashpanchikuna mana tukuyiyukta paywan kawsananchikunata.

²⁶Kankunata killkaykaykichi ama chay llullachikuk runakuna llullachishunaykichipa. ²⁷Jesukristu Tata Diospa Espiritunta kankunata kushushkankichi. Kankunapi Tata Diospa Espiritun kawsashpa rikchak laya allikunata entiendichishunkichi. Mana llullatachu yachachishunkichi. Tata Diospa Espiritun allita yachachishuptikichi Jesukristullawan tantalla kuyanakushpa kawsaychi.

²⁸Wambraynikuna, akuychi Jesukristuwan tantalla kuyanakushpa kawsaypachi kashkan shamuptin ama manchakunanchikunapa nima pinkakunanchikunapa. ²⁹Allitana yachankichi Jesukristu sukaman alli rurak kananta. Chaymanta yachanaykichi tiyan tukuy alli rurak runakuna Tata Diospa wambrankuna kanankunata.

**Tata Diospa wambrankuna
kashpanchikuna allita rurashpa
kawsananchikuna tiyan.**

3 ¹Mash allita yuyaychi. Tata Diosninchi sukaman kuyawashpanchikuna willawanchisapa paypa wambrankuna kananchikunata. Chashna willawaptinchikuna paypa wambrankuna kanchisapa. Tata Diosta

mana kreyik runakuna mana payta riksishpankuna mana entiendinsapachu paypa kuyadu wambrankuna kananchikunata.

²Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Diospa wambrankunami kanchisapa. Yachanchisapa *Jesukristu kashkan shamuptin kushikushpa payta kawashunchisapa. Chashna payta kawashpa ñukanchikunapish iden payshina kashunchisapa. Manara yachanchisaparachu ima layami kashunchisapa nishpa. Ariya chikan laya tukushunchisapa iden payshina kananchikunapa. ³Jesukristu shamunanta yachashpanchikuna iden pay kawsashkanshina allita rurashpa kawsaypachi.

⁴Tukuy mana alli rurak runakuna Tata Diospa kamachikunankunata mana kasunsapachu. Mana allita rurashpankuna mana Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa uchallikuykansapa.

⁵Yachanchisapa Jesukristu allillata rurashpa kawsashkanta. Payka manami niman suk kuti uchallikurkanchu. Kay allpaman shamurkan wañushpa uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. ⁶Chayrayku ñukanchikuna Jesukristuwan tantalla kuyanakushpa kawsashpanchikuna mana uchallikushpa kawsanchisapa. Tukuy uchallikuk runakuna mana Jesukristuta riksishkasapachu nima shunkunkunapi chaskishkasapachu.

⁷Wambraynikuna, ama niman suk llullachikuk runata uyariychichu. Jesukristuka sukaman alli rurakmi. Ñukanchikunapish allita rurashpa kawsashpanchikuna payshina alli rurak kashunchisapa.

⁸Kallarinanmantapacha supay uchallikushpa kawsaykan. Uchallikuk runakuna supayllata kasushpa kawsaykansapa. Chayrayku Tata Diospa

wambran Jesukristu shamurkan supaypa ruranankunata wakllichik amana uchallikushpa kawsananchikunapa. ⁹Chayrayku Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna manana uchallikuypinachu katishunchisapa. Tata Dios sukaman yanapawanchisapa paypa kawsaykanan layata kawsananchikunapa. Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna manana munanchisapanachu uchallikushpa kawsayta.

¹⁰Yachanchisapa pimi Tata Diospa wambrankuna pimi supayta uyarikkuna nishpa. Tukuy runakuna mana allita rurashpa runamasinkunata chiknishpa kawsashpankuna mana Tata Diospa wambrankunachu.

**Akuychi sukwan sukwan
kuyanakupshpa kawsaypachi.**

¹¹Ñawpamantapacha Tata Diospa rimanana yachachiwashkanchisapa allita kuyanakupshpa kawsananchikunapa.

¹²Ñawpa tiempu chay ullku Kayin mana allita rurashpa supaypa munananta rurashpa kawsarkan. Paypa wawkin Abel allita rurashpa kawsarkan. Chashna Abel allita rurashpa kawsapin Kayinka wawkinta chiknishpa wañuchirkan. Ama Kayinshina sukkunata chiknishpa kawsaychichu.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, Tata Diosta mana kasuk runakuna chiknishuptikichipish ama llakiychichu. ¹⁴Ñukanchikuna tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuyashpa kawsashpanchikuna yachanchisapa Tata Dioswan mana tukuyinuykta kawsananchikunata. Maykan mana kuyakuk runa wañudushina kashpa mana Tata Dioswanchu kawsaykan.

¹⁵Jesukristuta kreyikmasikichita chiknishpaykichi iden wañuchikuk runashinami uchallikuykankichi. Yachankichi wañuchikuk runakuna manami atipansapachu Tata Dioswan tantalla kawsayta.

¹⁶Jesukristu sukaman kuyawashpanchikuna wañurkan perdonawananchikunapa. Wañushka kaptin yachanchisapa sukaman kuyawananchikunata.

Jesukristu kuyawashkanchikunashina ñukanchikunapish tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuyashpa yanapananchikuna tiyan. ¹⁷Ichara Jesukristuta kreyikmasinchikunapa suk imankuna illanman. Chashna illapin ichara ñukanchikuna tiyawakninchikunawan mana yanapanayanchimansapachu. Mana paykunata yanapanayashpanchikunaka mana Tata Diostachu kuyashpa kawsaykanchisapa.

¹⁸Wambraynikuna, tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuyashpa akuychi yanapaypachi. Ama ni pita willaypachichu kuyananchikunata shiminchikunallowan rimashpa.

**Sukwan sukwan
yanapanakupshpanchikuna mana
pinkakupshunchisapachu Tata
Dioswan parlayta.**

¹⁹Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuyashpa yanapashpanchikuna allita yachanchisapa Tata Diospa rimananta kasushpa kawsaykananchikunata. Kushikushpalla mana pinkakupshpa Tata Dioswan kawsanchisapa.

²⁰Chaymanta mana alli rurashkanchikunata yuyashpa pinkakupshisapa Tata Dioswan parlayta. Yachanchisapa Tata Dios alli yachak kashpa mana alli rurashkanchikunata yachananta.

²¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, yuyayninchikuna mana chatawaptinchikunaka mana pinkachinakushunchisapachu Tata Dioswan kushikushpalla parlayta. ²²Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa paypa munananta rurashpa kawsashpanchikuna suk ima munananchikunata mañaptinchikuna payka kushikushpa kuwashunchisapa.

²³Tata Dios kamachiwashkanchisapa wambran Jesukristuta kreyishpa kawsananchikunapa. Chaymanta kamachiwanchisapa sukwan sukwan kuyanakupha kawsananchikunapa. Jesukristupish chayllata kamachiwashkanchisapa. ²⁴Chay kamachikunankunata kasushpa kawsashpanchikuna Tata Dioswan tantalla kawsaykanchisapa. Chaymanta payka ñukanchikunapi kawsan. Allita yachanchisapa paywan tantalla kawsananchikunata Tata Dios Espiritunta kuwaptinchikuna.

**Allita yuyaykuypachi pimi allita
yachachikun pimi mana allitachu
yachachikun nishpa.**

4 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ama tukuy yachachikuk runakunata kreyiyichichu. Allita yuyaychi allita yachanaykichipa Tata Diospa rimanantachu yachachikuykansapa, supaypa rimanantachu yachachikuykansapa nishpa. Aypa mana alli yachachikuk runakuna tiyan. Llullakushpa rimansapa Tata Diospa Espiritun yachachiptin paypa rimananta yachachikuykanankunata.

²Kunanka yachachiykichi imashnami yachankichi pitami Tata Diospa Espiritun yanapaykan nishpa. Tukuy alli yachachikuk runakuna yachansapa *Jesukristu sielumanta shamushkanta suk warmimanta nasishpa runa kananpa. Chayta yachachikuptinkuna yachankichi Tata Diospa Espiritun paykunata yanapanankunata.

³Chaymanta mana alli yachachikuk runakuna yachachikunsapa Jesukristu mana sielumanta shamushkanta runa kananpa. Chayta yachachikuptinkuna yachankichi Tata Diospa Espiritun paykunata mana yanapaykanankunata. Jesukristuta chiknik supaymi paykunata yanapaykansapa. Kankuna yachankichi

Jesukristuta chiknik runa shamunanta. Jesukristuta chiknik runakuna ñami llullachikuykina puriykansapa.

⁴Wambraynikuna, Tata Diospa wambrankuna kaptinchikuna payka ñukanchikunapi kawsan. Chay llullachikuk runakuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa supayta kasushpa kawsansapa. Ñukanchikunapi kawsak Tata Dioska chay supaymanta ashwan tukuy laya atipakmi. Chayrayku Tata Dios allita yanapawaptinchikuna chay llullachikuk runakuna mana atipansapachu llullachikuk runakuna kay allpapi vanidarkunallata rurashpa kawsansapa. Kikinkunapa yuyayninkunallamanta yachachikunsapa. Chashna yachachikuptinkuna Tata Diosta mana kreyinayak runakuna paykunata uyarinsapa.

⁶Ñukanchikuna Tata Diospa wambrankunami kanchisapa. Tukuy Tata Diosta riksik runakuna ñukanchikunata uyariwanchisapa. Paykuna uyariwaptinchikunaka yachanchisapa Tata Diosta kreyikmasinchikuna kanankunata. Tata Diosta mana kreyik runakuna manami uyariwanayanchisapachu. Chaypina yachanchisapa llullachikuk supayta kasushpa kawsaykanankunata.

**Tata Dios kuyawaptinchikuna
akuychi sukwan sukwan
kuyanakupha kawsaypachi.**

⁷Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna yanapawanchisapa sukwan sukwan kuyanakupha kawsananchikuna tiyan. Allita kuyanakupha kawsashpanchikuna Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna payta riksinchisapa. ⁸Tata Dios sukaman kuyawanchisapa. Chayrayku suk runakuna mana runamasinkunawan

kuyanakupha kawsashpankunaka mana Tata Diosta riksinsapachu. ⁹Tata Dios chaylla wambranta kay allpaman kachamurkan wañushkanrayku mana tukuyiniyukta kawsananchikunapa. Chashna Tata Dios wambranta kachamushpa yachachiwashkanchisapa sukaman kuyawananchikunata.

¹⁰Ñukanchikuna Tata Diosta kuyanchisapa. Tata Diosta kuyashpanchikunapish manami kuyawananchikunashinachu kuyanchisapa. Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna chaylla wambranta kachamurkan kruspi wañunanpa uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Chashna chaylla wambran Jesukristuta kachamushka kaptin yachanchisapa sukaman kuyawananchikunata.

¹¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios sukaman kuyawaptinchikuna ñukanchikunapish akuychi sukwan sukwan kuyanakupha kawsaypachi. ¹²Manami ni pi ñawinchikunawan Tata Diosta kawashkanchisapachu. Sukwan sukwan kuyanakuphinchikuna Tata Dios ñukanchikunapi kawsan ashwan ashwanta kuyanakupha kawsananchikunapa. ¹³Tata Dioska Espiritunta kuwashkanchisapa ñukanchikunapi kawsanapa. Chashna ñukanchikunapi kawsapin yachanchisapa Tata Dioswan kawsananchikunata. Yachanchisapa pay ñukanchikunapi kawsananta.

¹⁴Kay allpapi Jesukristu kawsapin ñukaykuna payta allita kawarkanisapa. Chayrayku willaykichi: Tata Dios wambranta kay allpaman kachamurkan tukuy runakunapa salvakunin kananpa. ¹⁵Ñukanchikuna rimashpanchikuna Jesukristu Tata Diospa wambran kananta Tata Dioswan kawsanchisapa. Tata Diospish ñukanchikunapi kawsan.

¹⁶Ñukanchikuna Tata Dioswan kawsashpanchikuna yachanchisapa Tata

Dios sukaman kuyawananchikunata. Tata Dios sukaman kuyawaptinchikuna ñukanchikunapish sukwan sukwan kuyanakupha kawsashunchisapa. Chashna sukwan sukwan kuyanakupha kawsashpanchikuna Tata Dioswan kawsaykanchisapa. Paypish ñukanchikunapi kawsan.

¹⁷Tata Dios ñukanchikunapi kawsapin payta sukaman allita kuyashpa kawsanchisapa. Kay allpapi kawsashpanchikunara Jesukristu kuyawashkanchikunashina paytapish kuyanchisapa. Chayrayku manami manchakushunchisapachu Jesukristu kastigakuk shamuptin. ¹⁸Allita Tata Diosta kuyashpa kawsashpanchikuna mananami kastigawananchikunata manchashunchisapanachu. Manchashpanchikunaka manara Tata Diosta allitarachu kuyashpa kawsaykanchisapa.

¹⁹Manara Tata Diosta kuyapinchikunara payka sukaman kuyawashkanchisapa. Chayrayku ñukanchikunapish payta kuyanchisapa.

²⁰Ichara rimanchimansapa Tata Diosta kuyananchikunata. Chashna rimashpanchikuna ichara Jesukristuta kreyikmasinchikunata chiknishpa kawsaykanchimansapa. Paykunata chiknishpanchikunaka kikinichikunalla llullachinakuykanchisapa. Riksinanchi runata chiknishpanchikunaka mana kawananchikuna Tata Diosta mana nima kuyanchisapachu. ²¹Jesukristu kamachiwashkanchisapa Tata Diosta kuyashpanchikuna paypa wambrankunatapish kuyananchikunapa.

**Tata Diospa wambrankuna
kashpanchikuna paypa
kamachikunanta kushikushpa
kasunanchikuna tiyan.**

5 ¹Ñukanchikuna kreyishpanchikuna
*Jesukristu Tata Diospa wambran
kananta Tata Diospa wambrankuna

kanchisapa. Chaypina Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna payta sukaman kuyashpa kawsanchisapa. Chashna Tata Diosta kuyashpanchikuna tukuy paypa wambrankunatapish kuyananchikuna tiyan. ²Tata Diosta kuyashpanchikuna paypa kamachikunankunata kasushpa kawsashpanchikuna yachanchisapa Tata Diospa wambrankunatapish kuyananchikunata. ³Tata Diosta kuyashpanchikuna kushikushpalla paypa kamachikunankunata kasushpa kawsanchisapa. Tata Dios yanapawaptinchikuna atipanchisapa kasuyta.

⁴Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna manana vanidarta rurashpanachu kawsashunchisapa. Tata Diosta tukuy shunku kreyishpa kawsashpanchikuna manana uchallikushpanachu kawsashunchisapa. ⁵Jesukristu Tata Diospa wambran kananta tukuy shunku kreyishpanchikuna manana vanidarpinachu kawsashunchisapa.

**Tata Dios yachachiwanchisapa
Jesukristu paypa wambran kananta.**

⁶Jesukristu sielumanta kay allpaman shamushpa yakupi bawtisakurkan. Chaymanta wañushpa yawarninta icharkan. Yakupi bawtisakushkanrayku yawarninta ichashkanrayku yachanchisapa Tata Diospa wambran kananta. Jesukristu shamurkan mana bawtisakananllapachu. Shamurkan yawarninta ichashpa wañunanpa. Chaymanta Tata Diospa Espiritun mana llullakushpa yachachiwanchisapa Jesukristu Tata Diospa wambran kananta.

⁷Sielupi kimsa yachachiwakinchikuna tiyan: Tata Dios, Tata Diospa wambran, Tata Diospa Espiritun. Chay kimsantin idenllata willawanchisapa Jesukristu Tata Diospa wambran kananta.

⁸Chaymanta allpapi kimsa laya yachachikunanmanta allita yachanchisapa Jesukristu Tata Diospa wambran kananta. Tata Diospa Espiritun chayta yachachiwanchisapa. Chaymanta Jesukristu yakupi bawtisakushkanrayku chaymanta wañuptin yawarnin ichakushkanrayku yachanchisapa Tata Diospa wambran kananta. Kimsantin-kuna idenllata yachachiwanchisapa.

⁹Runakuna suk imata willawaptinchikuna allita kreyinchisapa. Tata Diospa rimanan chay runakunapa rimanankunamanta ashwan allimami. Tata Dios yachachiwanchisapa Jesukristu paypa wambran kananta. Chayrayku akuychi Tata Dios yachachiwanchikunata tukuy shunku kreyiyachi.

¹⁰Nukanchikuna tukuy shunku Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna allita yachanchisapa pay Tata Diospa wambran kananta. Tata Dios rimaptin Jesukristu paypa wambran kananta wakin runakuna mana kreyinsapachu. Chashna mana kreyishpankuna rimaykansapa Tata Dios llullakunanta.

¹¹Tata Dioska willawashkanchisapa wambran Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna paywan tantalla mana tukuyiniyukta kawsananchikunata. ¹²Tata Diospa wambran Jesukristuwan tantalla kawsashpanchikuna Tata Dioswan mana tukuyiniyukta kawsashunchisapa. Jesukristuta mana kreyik runakuna manami Tata Dioswan-chu kawsankasapa.

**Tata Diosta kreyishpanchikuna
yachanchisapa sieluman
rinanchikunata mana tukuyiniyukta
kawsak.**

¹³Kankuna allita kreyinkichi Jesukristu Tata Diospa wambran kananta. Chayrayku kay kartata killkaykaykichi allita yachanaykichipa

sielumana rinaykichita Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsak.

¹⁴Tata Dios yachachiwanchisapa paypa munananllata roygananchikunapa. Chashna munananllata roygashpanchikunaka allita yachanchisapa uyariwananchikunata. ¹⁵Tata Dios uyariwananchikunata yachashpanchikunata yachanchisapa tukuy roygashkanchikunata kuwananchikunata.

¹⁶Ichará kawanchisapa Jesukristuta kreyikmasinchi-kuna mana allita ruraykanankunata. Mana allita rurashpankunapish mana wañuymanchu riykansapa. Chayta kawashpanchikuna Tata Diosta roygaypachi paykunata yanapanankunapa. Paykunapa roygaptinchikuna Tata Dios perdonashpa yanapankasapa ashwan allita rurashpa kawsanankunapa. Mana wañunapa laya uchata ruraykaptinkuna Tata Dios perdonankasapa. Chaymanta suk runakuna sukaman mana allita rurashpa kawsashpa Tata Diosta mana nima kasunayansapachu. Chay runakuna wañuyman riykansapa. Mana Tata Dioswanchu kawsansapa. Ñuka

mana rimanichu chay laya runakunapa Tata Diosta roygananchikunapa. ¹⁷Mana allita rurashpanchikuna uchallikunchisapa. Tiyan mana wañunapa laya ucha.

¹⁸Yachanchisapa Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna mana uchallikushpachu kawsashunchisapa. Tata Diospa wambran Jesukristu kuydawaptinchikuna supayka mana atipanchu uchallichiwayninchikunata.

¹⁹Yachanchisapa tukuy kay allpapi supay sukaman kamachikuykananta. Chashna supay kamachikuykaptin-pish yachanchisapa Tata Diospa wambrankuna kananchikunata. ²⁰Yachanchisapa sielumanta Tata Diospa wambran Jesukristu shamushkanta riksichiwananchikunapa Tatan Dios deveras Dios kananta. Chaypina ñukanchikuna Tata Diosta riksishpanchikuna wambran Jesukristuwan tantalla kuyanakushpa kawsanchisapa. Payka deveras Diosmi. Paymi mana tukuyniyukta kawsachiwanchisapa.

²¹Wambraynikuna, ama ruradu dioskunata munaychichu.

Ñuka Juan chayllata killkashkaykichi.

2 JUAN

JUAN ISHKAYNIN KUTI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Tata Dios kamachiwanchisapa
kuyanakushpa
kawsananchikunapa.**

¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñuka Juan alli yachachikuk *ansianu kashpayni kankunata Tata Dios aklladumasinikunata killkaykaykichi. Ñuka tukuy shunku kuyaykichi. Mana ñukallachu kuyaykichi. Tata Diospa rimananta yachakmasinikunapish kuyashunkichi.

²Ñukanchikuna Tata Diospa rimananta tukuy shunku kreyishpanchikuna mana tukuykiyukta kreyiyllapi katinchisapa. Chayrayku kankunata sukaman kuyaykichi. ³Munani Tata Dioswan wambran *Jesukristu yanapashushpa kuyashunaykichipa kushichishunaykichipa. Tata Dios yanapashuptikichi kuyanakushpa mana llullakushpa kawsankichi.

⁴Kaypi ñuka tarimushkani kankunamanta shamudu wawkikichita allita Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa kawsaykaptinkuna. Paykunata tarimushpayni sukaman kushikushkani.

⁵Munanayni wawkinikuna, paninikuna, roygaykichi sukwan sukwan kuyanakushpa kawsanaykichipa. Kankunata killkashpayni manami

chikan layatachu yachachiykaykichi. Jesukristuta kreyishkanchikunamantapacha yachashkanchisapa Tata Dios munananta kuyanakushpa kawsananchikunapa. ⁶Tata Diosninchita kuyashpanchikuna paypa kamachikunankunata allita kasushpa kawsananchikuna tiyan. Ñawpamantapacha Tata Dios kamachiwashkanchisapa sukwan sukwan allita kuyanakushpa kawsananchikunapa.

**Ama munaychichu llullachikuk
runakunata kasuyta.**

⁷Kay allpapi aypa llullachikuk runakuna puriykansapa. Rimansapa Jesukristu mana Tata Diospa wambran kananta. Mana kreyinsapachu sielumanta shamushkanta warmimanta nasishpa runa kananpa. Chay llullachikuk runakuna Jesukristuta chiknishpankuna kankunata llullachishunayaykankichi. ⁸Chayrayku kuydanakuychi ama chay llullachikuk runakuna llullachishunaykichipa. Paykuna llullachishuptikichika ichará mana premyuykichita chaskinkichichu trabajashkaykichipa. Chaypina pierdinkichiman Tata Dios kushunaykichita. Allita rurashpa kawsaptikichi Tata Dios paktadu premyuykichita kushunkichi.

⁹Kankuna Jesukristupa yachachikushkanta allita kreyishpalla kawsashpaykichi

Tata Dioswan kuyanakushpa Jesukristuwanpish kuyanakushpa kawsaykankichi. Chaymanta Jesukristupa yachachikushkanmanta ashuk runakuna mana Tata Dioswanchu kawsaykansapa. ¹⁰Chaymanta kankunapi mana alli yachachikuk runakuna chayaptinkuna ama wasikichipi yaykuchiychichu. Ama nima rimachiychichu. ¹¹Paykunata rimachishpaykichi yanapaykankichi llullachikuyta.

¹²Ñuka ashwanta yachachinayashpaynishop mana munanichu kartaynipi yachachiynikichita. Chayraykumi rinayani kankunawan tantanakushpa uya uya kawanakuk sukaman kushichinakunanchikunapa.

¹³Kaypi ñukawan tantalla Tata Dios akllashkanmasinchikuna rimachishunkichi.

Chayllatami ñuka Juan killkashkaykichi.

3 JUAN

JUAN KIMSAYNIN KUTI KILLKARKAN

Yachachikuyupi purik wawkinchikunata akuychi yanapaypachi.

¹Munanayni wawkini Gayo, ñuka Juan alli yachachikuk *ansianu kashpa sukaman kuyayki. Chayrayku kay kartata killkaykayki.

²Munanayni wawkini, yachani sukaman allita Tata Diosta kreyishpa kawsanaykita. Chayrayku Tata Diosta kanpa roygaykani sukaman allita tukuy layapi yanapashunaykipa sanulla kawsanaykipa.

³Wawkinchikuna ñukapi chayamushpa willawashkasapa Tata Diospa rimananta allita kreyishpa kawsayanaykita. Chayta yachashpa sukaman kushikuykani. ⁴Tukuy layamanta ashwanta kushikuni yachashpa wambraynikuna allita Tata Diospa rimananta kasushpa kawsaptinkuna.

⁵Munanayni wawkini, chikan llaktakunamanta chayak wawkinchikunata yanapashpayki allita rurashkanki. ⁶Chay wawkinchikuna kaypi chayamushpankuna Tata Diosta kreyikmasinchikunawan tantanakushpa willawashkasapa paykunata kuyashpa yanapashkaykita. Kashkan kanpi chayaptinkuna Tata Diosta kushichishpa

ima munanankunata kushpa yanapay-sapa Tata Diospa rimananta yachachikuyupi purinankunapa. ⁷Kay wawkinchikunaka *Jesukristupa rimananta yachachikuyupi sukaman purinsapa. Paykunaka Jesukristuta mana kreyik runakunamanta manami nima kullkita nima mikunankunata chaskishkasapachu. ⁸Chayrayku ñukanchikuna chay laya yachachikuyupi purik wawkinchikunata yanapananchikuna tiyan Tata Diospa rimananta yachachikunankunapa.

Ama munaypachichu mana alli rurak runakunashina kawsayta.

⁹Ñukaka suk kartata killkashkani chay llaktaykipi Jesukristuta kreyikmasinchikunata. Chay wawkinchi Diotrefes mana munashkachu chay kartapi willashkaynita kasuyta. Munan Jesukristuta kreyikmasinchikunata kamachiyllata. ¹⁰Payka shimishanka kashpa sukaman llullachikushpa riman ñukaykuna mana allita yachachikuykanaynikunata. Chaymanta chay alli yachachikukmasinikuna chaypi chayaptinkuna mana chaskinayansapachu. Chaymanta suk wawkinchikuna chay alli yachachikuk runakunata chaskinayaptinkuna michansapa ama chaskinankunapa. Chaymanta *Tata Diospa wasinmanta

chay chaskinayak wawkinchikunata karkunsapa. Chayrayku chayman rishpayni chay mana alli rurak wawkinchita tratasha kuskata kawsananpa.

¹¹Munanayni wawkini Gayo, tukuy allita rurashpa kawsak runakunaka Tata Diospa wambrankunami. Tukuy mana allita rurashpa kawsak runakuna mana Tata Diosta riksinsapachu. Chayrayku chay alli rurak runakunashina allita rurashpa kawsay. Ama munaychu mana alli rurak runakunashina kawsayta.

¹²Chay wawkinchi Demetrio alli rurak runa. Tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikuna rimansapa alli rurak runa kananta. Ñukaykunapish

rimanisapa allita rurashpa kawsak runa kananta. Yachanki ñukaykuna allillata rimashpa mana llullakushpa kawsanaynikunata.

¹³Wawkini, tiyanllara aypa willanaynipa. Mana munanichu tukuyta killkaynikita. ¹⁴Utka rinayani kawakniki. Chaypina uya uya kawanakushpanchi parlashunchi.

¹⁵Tata Diosta kanpa roygani sukaman kushichishunaykipa. Jesukristuta kreyikmasinchikuna kaymanta rimachishunkisapa. Chaypi tiyak Jesukristuta kreyikmasinchikunata sukta sukta rimachinisapa.

Ñuka Juan kay kartata killkashkayki.

JUDAS

TUKUY MAYPI KAWSAK KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

Judas Jesukristuta kreyik runakunata rimachin.

¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñuka Judas *Jesukristuta sirvishpa kawsani. Santiagopa wawkinmi kani. Kay kartata killkaykaykichi Tata Diosninchi kankunata kuyashuptikichi. Kuyashushpaykichi kayashushkankichi Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. Jesukristu allita kuydashuykankichi. ²Chashnashina Tata Diosta kankunapa roygani sukaman kuyashunaykichipa kushichishunaykichipa yanapashunaykichipa.

Jesukristu kashkan shamushpa tukuy llullachikuk runakunata kastiganankuna tiyan.

(2 Pedru 2.1-7)

³Munanayni wawkinikuna, paninikuna, kankuna ñukashina Jesukristuta kreyik runakuna kankichi. Chayrayku sukaman munashkani kankunata killkaynikichita. Tata Diospa wambran-kuna kaptinchikuna payka allita yachachiwashkanchisapa Jesukristulla salvawakninchikuna kananta. Kunanka kankunata roygaykichi sinchikushpa mana ni pita manchashpa Tata Dios yachachiwashkanchikunata allita

yachachikunaykichipa. ⁴Suk runakuna llullachishushpaykichi kankunapi yaykushkasapa. Paykuna mana alli rurak runakuna kaykashpa yuyansapa imatapish ruraptinkuna Tata Dios mana kastiganankunata. Kamachiwakninchi Señorninchi Jesukristuta mana kasunayansapachu. Ñawpamantapacha Tata Diospa rimanan willawanchisapa chay runakunata sukaman kastiganankunata.

⁵Kankuna allita yachaptikichipish kashkan yuyachinaykichi Egipto llaktamanta Tata Dios chay ñawpa awilunchikunata llukshichimushkankunata. Chaymanta chay awilunchikunamanta tukuy mana Tata Diosta kreyik runakunata kulluchirkansapa.

⁶Mana alli rurak *angelkuna Tata Diosta manana kasuptinkuna paymanta ashuptinkuna Tata Dios kastigarkansapa. Paykunata kacharkansapa mana tukuyniyuk yana tutaman kadenawan watadu kiparinankunapa Jesukristu kastigakuk shamunan diyakaman.

⁷Chay mana alli rurak angelkunatashina Tata Dioska ñawpa mana alli rurak runakunatapish kastigarkansapa. Chay Sodomapi Gomorrapi ladunkunapi tiyak llaktakunapi kawsak runakuna chikan warmikunawan uchallikushpa kawsarkansapa. Ullkukuna ullkupura

warmiwanshina uchallikushpa kawsar-kansapa. Chay runakuna sukaman uchallikushpa kawsashkankunarayku Tata Dioska sinchi rawraykak ninawan kulluchirkansapa. Chashna Tata Dios kulluchishpankuna yachachiwanchisapa tukuy uchallikuk runakunata mana tukuyniyukta kastiganankunata.

⁸Chay llullachishuknikichi runakuna Tata Dios kastiganankunata yachakashpankunapish mana alli muskukushkankunata kreyishpa yachachikunsapa. Millanapa laya sukaman uchallikushpa kawsansapa. Tukuy awtoridarkunata chiknishpa mana kasunayansapachu. Paykunaka angelkunatapish mana nima manchashpa piñachishpa rimansapa mana alli rurak kanankunata.

⁹Suk kuti chay ashwan sinchi kamachikuk angel Miguel kamachikuk supaywan ayninakurkan Moisespa kuerpunrayku. Chashna ayninakushpa chay kamachikuk angel Miguelka mana animukurkanchu kamachikuk supayta maldisishpa rabyachiya. Paytaka allillapi willarkan: “Tata Diosmi kastigashunki.” ¹⁰Chaykamanka chay llullachishunayak runakuna Tata Diospa rimananta mana entiendishpankuna willashunkichi mana alli kananta. Yuyayninkuna iden animalkunapa kaptin mana yachansapachu imami alli imami mana allichu nishpa. Kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsansapa. Kikinkunalla kulluchinakunsapa.

¹¹¡Alaw! paykunata llakichini. Tata Diosmi sukaman kastigankasapa. Chay runakunaka chay ñawpa kawsak runa Kayinshina chikninakushpa kawsansapa. Chay ñawpa yachachikuk runa Balamshina sukaman kullkillata munashpankuna llullachinakushkasapa. Chaymanta ñawpa kawsak runa Koreshina Tata Diosta mana kasunayashpankuna wañunankuna tiyan.

¹²Kankuna kuyanakushpa mikunaykichipa tantanakuptikichi chay llullachikuk runakuna pinkakuna layata mana ni pita kuyaykashpa ayapata mikunsapa upyansapa. Yachachikushpa kikinkunalla kuydanakunsapa. Chay runakunaka mana yakuyuk puyukunashinami. Suk tipi wayralla ashuchinsapa. Paykunaka suk chakidu urmadu kaspikunashinami. Wayuchakunan tiempu kaptinipish chay chakidu urmadu kaspikuna mana nima wayuchakuyta atipansapachu. Chay llullachikuk runakunapish mana atipansapachu allita yachachikuyta.

¹³Paykunaka sakra manllaybata olasyak yakushinami. Paykunapa yachachikunankuna pinkakuna laya kashpa chay yaku pusukninshinami. Suk kallpak luserukunashina kaptinkuna Tata Dios kachankasapa mana tukuyniyuk tuta likiduman.

¹⁴Ñawpa awilunchikuna Enok ñawpa awilunchi Adanmanta kanchisnin miraknin karkan. Tata Dios chay awilunchi Enokta willaptin paypish chay laya llullachikuk runakunapa rimarkan: “Kawashkani Señorinchi waranka waranka angelninkunawan shamuptin tukuy mana alli rurak runakunata kastiganankunapa. ¹⁵Payka tukuy runakunata tapushpa tukuy uchallikuk runakunata uchallikushkankunarayku kastigankasapa. Payta rabyachik runakunata kastigankasapa mana allita rimashkankunarayku.” Awilunchi Enokka chayta rimarkan.

¹⁶Chay uchallikuk runakuna mana nimawan kushikunayansapachu. Runamasinkunata yuyaypi purinsapa. Kikinkunapa munayninkunallata rurashpa kawsansapa. Kikinkunalla alabanakushpa kawsansapa. Suk runakunapa ñawpakninllapi mishkikpuruta parlachikunsapa yanapanankunata munashpalla.

**Akuychi Tata Diospa rimananta
allita yachachikushpa
kawsaypachi.**

¹⁷Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Señorninchi Jesukristupa disipulunkuna yachachishushkaykichita yuyaychi. ¹⁸Paykunaka yachachishushkankichi: “Allpa tukunan tiempu aypa llullachikuk runakuna Tata Diospa rimananta asichinkasapa. Kikinkunapa mana alli munanankunallata rurashpa kawsankasapa.” ¹⁹Chay llullachikuk runakunaka munansapa Jesukristuta kreyikmasikichimanta ashuchishuynikichita. Kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsansapa. Tata Diospa Espiritunka mana paykunapi kawsaykanchu.

²⁰Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Diospa rimananta allita sukwan sukwan yachachinakuychi ashwan allita Tata Diosta kasushpa kawsanaykichipa. Tata Diospa Espiritun yanapashuptikichi oraychi. ²¹Tata Dios kuyashunaykichita yuyashpa kawsaychi. Señorninchi Jesukristu shamunanta allita yuyashpa kawsaychi. Payka kuyawashpanchikuna shamunka

pushawakninchikuna paywan mana tukuyniyukta kawsananchikunapa.

²²Chaymanta ish kay yuyayuk runakunata llakichishpa animuchiychi Jesukristuta allita kreyinankunapa. ²³Paykunata yachachiychi ama Tata Dios ninapi kastiganankunapa. Mana alli rurak runakunata llakichishpa yachachiychi. Allita kuydanakuychi ama paykunashina mana allita rurashpa kawsanaykichipa.

²⁴Tata Dios tukuy laya atipak kashpa yachan kuydawayninchikunata ama uchallikushpa kawsananchikunapa. Jesukristu kashkan shamushpa Tata Diospa lli pyak likidu ñawpakninpi ñukanchikunata mana uchayukta sukaman kushikuypuruta rikurichiwashunchisapa. ²⁵Payllami sapallan salvawakninchi yachaysapa Dios. Tukuy pacha kunankaman mana tukuyniyukta payka tukuy pimanta ashwan allimami. Tukuy pimanta sukaman ashwan yachakmi ashwan sinchi kamachikukmi. Jesukristu yanapawaptinchikuna akuychi payta sukaman alabaypachi.

Ñuka Judas chayllata killkashkaykichi.

APOKALIPSIS

TATA DIOS SUK ALMIRANA LAYAKUNATA JUANTA KAWACHIRKAN

Juan Jesukristu
kawachishkankunata killkarkan.

1 ¹Tata Dios manara ni pita yachachishpara *Jesukristuta yachachirkan imakunatami utka ruranka nishpa. Chaymanta Jesukristuka *angelninta kachamurkan Tata Dios yachachikushkanta ñuka Juanta kawachiwananpa. Chaymanta ñuka Jesukristuta sirvik kashpayni tukuy payta sirvikmasinikunata chay yachachiwashkanta yachachinisapa. ²Ñuka chay angel kawachiwashkanta killkashkani kankunapish entiendinaykichipa. Tata Dios Jesukristuta yachachishkanta ñukapish yachachiykaykichi. ³Tata Dios chay yachachiwashkanta utka ruranka. Chayrayku kay killkaduynita leyishpaykichi uyarishpaykichi kasushpaykichi kushikunkichi.

Juan kanchis llaktakunapi
Jesukristuta kreyikkunata
killkarkan.

⁴Ñuka Juan *Asia partipi kanchis llaktakunapi Jesukristuta kreyikmasinikunata killkaykaykichi. Tata Dioska mana kallarinayuk kawsak karkan. Kunanpish kawsaykanlla. Mana tukuyniyukta kawsanka. Munani Tata Dios

kuyashushpaykichi kushichishunaykichipa. Chaymanta Tata Diospa Espiritun kanchis alli layakunata ruran. Payka Tata Diospa kamachikunan tiyarinanpa ñawpakninpi kawsan. Munani paypish kuyashushpaykichi kushichishunaykichipa.

⁵Chaymanta munani Jesukristupish kuyashushpaykichi kushichishunaykichipa. Payka allimata mana shaykushpa Tata Diospa rimananta yachachikurkan. Payka kuyawashpanchikuna yawarninta ichashpa uchanchikunamanta perdona-washkanchisapa. Chaymanta manara ni pi wañushkanmanta kawsamuptin paylla kawsamurkan amana kashkan wañunanpa. Chashna kawsamudu kashpa payka tukuy sinchi kamachikuk runakunapa kamachikukninmi.

⁶Ñukanchikunatapish willawashkanchisapa payshina kamachikunanchikunapa. Chaymanta willawanchisapa *saserdotekunashina paypa Tatan Diosta sirvinanchikunapa. Tata Dios sinchita kamachikuptin sukaman allima kaptin akuychi payta mana tukuyniyukta alabaypachi. Chashna kachun.

⁷Puyukuna ukunpi Señorninchi Jesukristuka shamunka. Chashna shamuptin tukuy runakuna kawankasapa. Payta tuksishpa wañuchik runaku-

napish kawankasapa. Tukuy allpapi kawsak runakuna payta kawashpa sukaman llakishpa wakankasapa. Chashna kachun.

⁸Tukuy layata atipak Tata Dios mana tukuy niyukta kawsak karkan. Kunanpish kawsaykanlla. Chaymanta mana tukuy niyukta kawsanka. Payka riman: “Ñukami A letrashina kashpayni tukuy layata kallarini. Chaymanta Z letrashina kashpayni tukuy layata tukuchani.”

Juan kawarkan Jesukristuta sukaman allimata lliypapin.

⁹Ñuka Juan Jesukristuta kreyikmasiki-chi kani. Ñukapish kankunashina padesishpa kawsaykani. Kankunashina Tata Diospa mandunpi kashpayni padesishpayniphish kushikushpalla payta kasuykani. Jesukristu salvakuk kananta Tata Diospa rimananta yachachikushkay-nirayku suk runakuna kay chunlla Patmos ishlapi churawashkasapa. ¹⁰Tata Diosta kuyana diya paypa Espiritun yanapawap-tin muskuyninipishina washaynipi uyarirkani suk runa sinchita rimakuptin. Chay rimashkanta suk trompetata sinchita pukunantashina uyarirkani.

¹¹Chaypina chay runa willawarkan: “Suk librupi tukuy kawanaykita killkay. Chay killkanaykita kachay Asia partipi kanchis llaktakunapi kreyikukmasikikunata. Efesoman Esmirnaman Pergamoman Tiatiraman Sardisman Filadelfiaman Laodiseaman kachay.”

¹²Chayta uyarishpayni washaynita chaparkani yachanaynipa pimi chashna willawaykan nishpa. Washaynita chapashpayni kurimanta ruradu kanchis velerokunata kawarkani. ¹³Chay kanchis velerokuna chawpinpi suk runatashina allpapi takakuk suni llachapayukta kawarkani. Kaskunpi kurimanta ruradu sinturonwan watadu karkan. ¹⁴Chukchan lanashina

nieveshina yurak likidu karkan. Ñawinkuna rawraykak ninashina rikurirkan. ¹⁵Chakinkuna ninawan chulluchidu *bronseshina lliyparkan. Rimakuptin manllayba yaku urmanan-shina sukaman sinchita soynarkan. ¹⁶Alli ladu makinpi tiyapurkan kanchis luserukuna. Shiminmanta llukshirkan ishkantin ladu filuyuk punta likidu macheti. Inti chawpi diyata sukaman llipyakshina uyan sinchita lliyparkan.

¹⁷Payta kawashpayni sukaman manchakuywan wañudushina chakin kuskapi urmarkani. Chaypina payka alli ladu makinta sawaynipi churashpa willawarkan: “Ama manchakuychu. Ñukaka mana kallarinyukmi kani. Mana tukuy niyukta kawsasha. ¹⁸Mana tukuy niyukta kawsaykani. Wañushkay-nimanta kawsamurkani mana tukuy niyukta kawsanaynipa. Chayrayku suk llaviyuk runashina kashpayni munanayni oras tukuy runakuna suk pish suk pish wañunkasapa. Chay wañudukunata churanaynipi kamachikuni. ¹⁹Tukuy kawashkaykita killkay. Tukuy kunan kawachiykanaynita killkay. Chaymanta kawachinaynitapish killkay.

²⁰Kunanka chay kawashkayki alli ladu makinpi kanchis luserukunapa chay kurimanta ruradu kanchis velerokunapa entiendichiyki. Chay kanchis llaktakunapi ñukata kreyiwak runakuna chay kanchis velerokunashinami. Chay kanchis llaktakunapi ñukata kreyiwak runakunapa yachachikukninkuna chay kanchis makinpi luserukunashinami.” Chashna Jesukristuka willawarkan.

Jesukristu Juanta willarkan Efeso llaktapi payta kreyik runakunata killkanapa.

2 ¹Chaymanta *Jesukristu ñuka Juanta willawarkan Efeso llaktapi payta kreyikkunapa yachachikukninta

manami kashkanka wañunkichinachu.” Chashna Jesukristu willawarkan Esmirna llaktapi payta kreyikkunapa yachachikukninta killkanaynipa.

**Jesukristu Juanta willarkan
Pergamo llaktapi payta kreyik
runakunata killkananpa.**

¹²Chaymanta Jesukristu ñuka Juanta willawarkan Pergamo llaktapi kreyikukunapa yachachikukninta killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: “Ñukapa tiyawan ishkantin ladu filuyuk punta likidu machetini.

¹³Chay llaktaykichipi aypa runakuna *Satanaspa mandunpi kawsansapa. Chashna paypa mandunpi kawsaptinkunapish kankuna kreyiwashpalla kawsankichi. Chay alli yachachikuk Antipas rimanaynita allita yachachikuptin maypicha Satanas kawsan chaypi wañuchirkansapa. Payta wañuchiptin kunapish kankunaka ñukallata allita kreyiwashpa mana shaykushpalla kawsaykankichi.

¹⁴Chashna kreyiwashpa kawsaptikichipish kankunamanta sukkuna rabyachiwaykansapa. Chay ñawpa Balampa yachachikunanta kreyishpa kawsaykansapa. Ñawpa chay yachachikuk runa Balamka chay kamachikuk Balakta willarkan *israel runakunata uchallichinankunapa. Yachachirkansapa ruradu dioskunata kuyashpa kukudu mikunata mikunankunapa. Yachachirkansapa chikan warmikunawan uchallikunankunapa.

¹⁵Chaymantapish kankunamanta sukkuna chay mana alli rurak Nikolaytakunapa yachachikunankunata mana sakinyansapachu. ¹⁶Chayrayku mana alli rurashkaykichimanta wanashpa kashkan ñukata allita kreyiwashpa kawsaychi. Mana ñukata kreyiwanayapitikichika utka risha shiminimanta

llukshik machetiniwanshina chay mana alli rurak runakunawan makanakuk.

¹⁷Tata Diospa Espiritun kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariychi. Kankuna ñukallata allita mana shaykushpalla kreyiwashpa kawsaptikichi sielupi pakadu mikunata karashkaykichi. Chaymanta suk allima yurak rumisilluta kushkaykichi. Chay rumisillupi suk mushuk shutikichi killkadu kanka. Chay killkadu rumisilluta chaskishpaykichi mushuk shutikichita yachankichi. Chikankuna mana shutikichita yachankasapachu.” Chashna Jesukristu willawarkan Pergamo llaktapi payta kreyikkunapa yachachikukninta killkanaynipa.

**Jesukristu Juanta willarkan
Tiatira llaktapi payta kreyik
runakunata killkananpa.**

¹⁸Chaymanta Jesukristu ñuka Juanta willawarkan Tiatira llaktapi payta kreyikkunapa yachachikukninta killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: “Ñukaka Tata Diospa chaylla wambranmi kani. Ñawinikuna nina rawraykashina rikurin. Chakinikuna ninapi chulluchidu *bronseshina allimata lliyan.

¹⁹Ñukaka allita tukuy ruranaykichita yachani. Yachani sukaman sukwan sukwan kuyanakushpa yanapanakushpa kawsaykanaykichita. Chaymanta allita yachani mana shaykushpa allita kreyiwashpa kawsanaykichita. Chaymanta allita yachani kreyiwayta kallarishkaykichimanta kunan ashwan allita rurashpa kawsaykanaykichita. ²⁰Chashna allita rurashpa kawsashpaykichipish rabyachiwaykankichi. Kawapayaykankichi chay ñawpa Jesabelshina suk mana alli rurak warmi yachachikuptin. Chay warmika mana allita ruraykashpa llullakushpa riman

Tata Diospa rimananta yachachikunanta. Ñukata sirviwak runakunata yachachiykansapa mana nimananchu chikan warmiwan uchallikushpa kawsanaykichipa. Yachachiykansapa mana nimananchu ruradu dioskunata kuyashpa kukudu mikunata mikunaykichipa.

²¹Chay warmi mana allita rurashpa kawsaykaptin sukaman yachachishkani uchankunata wanananpa. Chashna yachachiptinipish payka mana kasuwamayashpa sukaman uchallikuyllapi kawsan. ²²Chayrayku ñukaka chay warmita sukaman unkuchishpa kastigasha. Tukuy paywan uchallikuk runakuna mana uchankunata sakiptinkunaka paykunatapish sukaman sufrichisha. ²³Chay warmipa wawankunatapish sufrichishpa wañuchishasapa. Chashna paykunata sufrichtini tukuy kreyiwashpa kawsak runakuna yachankasapa tukuy runakunapa shunkunkunata yuyayninkunata yachanaynita. Yachankasapa tukuy mana alli rurak runakunata kastiganaynita tukuy alli rurak runakunata kushichinaynita.

²⁴Tiatira llaktaykichipi sukkuna chay warmipa yachachikunanta mana kasukkuna tiyan. Chay warmi Satanaspa pakashkan rimananta yachachikuptin mana nima yachanayashkasapachu. Kankuna ñukallata allita kasuwashpa kawsaychi. Chayllata kamachiykichichi. ²⁵Shamunayni tiempukaman chay yachachikunaynita allita kasushpa kawsaychi. ²⁶Wañunaykichichi tiempukaman tukuy munanaynita rurashpa kawsaptikichi ñukaka churashkaykichichi allpapi kawsak runakunapa kamachikuninkuna kanaykichipa.

²⁷Tatayni Dioska willawashka kay allpapi kawsak runakunata kamachinaynipa. Ñukapish kankunata willashkaykichichi sinchi kamachikuk kanaykichipa.

Kankunaka suk fierrumanta ruradu varawan kamachikunkichi. Sinchi kamachikuk kashpaykichichi tukuy kay allpapi kawsak runakunata iden metomanta ruradu ollata pakikshina kastigankichi.

²⁸Chaymanta chay pakarinan alba luseruta kawashpa yachankichi utkana pakarinanta. Chay luserushina ñukapish yachachiykichichi utkana ñukawan tantalla kawsak rinaykichita.

²⁹Tata Diospa Espiritun kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariychi.” Chashna Jesukristu willawarkan Tiatira llaktapi payta kreyikkunapa yachachikuninta killkanaynita.

**Jesukristu Juanta willarkan
Sardis llaktapi payta kreyik
runakunata killkanapa.**

3 ¹Chaymanta *Jesukristu ñuka Juanta willawarkan chay Sardis llaktapi kreyikkunapa yachachikukninta killkanaynita. Kashna rimarkan killkanaynita: “Ñukapa makinipi chay kanchis llipyak luserukuna tiyan. Tata Diospa kanchis laya alli rurak Espiritun tiyawan. Aypa runakuna ñukawan tantalla kawsanaykichita rimaptinkunapish ñuka allita yachani mana alli rurak kanaykichita. Chashna mana alli rurak kaptikichi wañudutashina kawaykichichi.

²Ñukaka kawaykichichi mana allita rurashpa mana Tatayni Diosta kushichishpa kawsaptikichi. Chayrayku atarimuychi allita rurashpana kawsanaykichipa. Sampayashkaykichimanta kashkan ñukata kasuwashpana kawsaychi. ³Yachachishkaynita allita yuyaychi. Mana alli rurashkaykichita sakishpa Tata Diosta kashkan allita kasushpa kawsaychi. Mana allita kasushpa kawsaptikichika mana yuyashkaykichichi oras ñukaka suk suwa

runashina shamusha sukaman kastigak-nikichi.

⁴Chay Sardis llaktaykichipi sukkuna ñukata allita kasuwashpa allita rurashpa kawsansapa. Paykunaka chuya chuya llachapayukshinami. Mana nima uchallikushpa mana llachapankunata susyachishkasapachu. Chayrayku suknin diya ñukawan tantalla yurak llachapayuk purinkasapa. ⁵Ñukata allita kasuwashpa allita rurashpa kawsaptinkuna allima yurak llachapata churachishasapa. Tatayni Dios suk librunpi tukuy mana tukuy niyukta kawsak runakunapa shutinkunata killkan. Chay librumanta chay alli rurak runakunapa shutinkunata mana surkushachu. Tatayni ñawpakninpi *angelininkunapa ñawpakninkunapi willashasapa paykuna allita kasuwashpa kawsashkankunata. ⁶Tata Diospa Espiritun kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariychi.” Chashna Jesukristu willawarkan Sardis llaktapi payta kreyikkunapa yachachikuninta killkanaynipa.

**Jesukristu Juanta willarkan
Filadelfia llaktapi payta kreyik
runakunata killkanapa.**

⁷Chaymanta Jesukristu ñuka Juanta willawarkan chay Filadelfia llaktapi kreyikukkunapa yachachikuninta killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: “Ñuka allillata rurashpa kawsani. Mana nimapi llullakunichu. Ñukapa tiyan chay ñawpa sinchi kamachikuk Davidpa llavin. Chayrayku atipani tukuy runakunata willayta Tata Diospa mandunpi yaykunkachu manachu nishpa. Suk runata yaykunapa willaptinika yaykun. Mana yaykunapa willaptinika mana yaykunchu.

⁸Tukuy ruranaykichita allita kawaykani. Mana tukuy layata rurayta

atipashpaykichipish rimamaynita kasushpa kawsaykankichi. Mana rimashkankichichu mana riksiwanaykichita. Chayrayku suk punkutashina kicharishkani ñukapa rimamaynita yachachikunaykichipa. Mana ni pi michashunkichichu yachachikunaykichipa.

⁹Chaymanta chay llaktaykichipi suk runakuna tantanakunsapa *Satanasta kuyanankunapa. Paykunaka llullakushpa rimansapa *judiyu runakuna kanankunata. Ñuka chay runakunata ñawpaknichipi kunkurichishasapa yachankunapana kankunata sukaman kuyanaynita.

¹⁰Tukuy allpapi kawsak runakuna sufrinankuna tiyan Tata Dios yachanapa pikunami kasushpa kawsansapa pikunami mana kasushpa kawsansapa nishpa. Kankunaka kamachikunaynita mana shaykushpa allita kasushpa kawsashkankichi. Chayrayku sukaman sufriptikichipish sukaman amachashkaykichi ama supay uchallichishunaykichipa.

¹¹Ñukaka utkami shamusha. Chayrayku mana shaykushpa allita kasuwashpa kawsaychi ama ni pi premyuykichita kichushunaykichipa.

¹²Chashna wañunaykichi tiempukaman ñukata allita kasuwashpa kawsaptikichi *Tata Diospa wasinpi orkonninkunatashina churashkaykichi. Chaypi mana tukuy niyukta kawsankichi. Kankunapi Tatayni Diospa shutinta killkasha. Chaymanta kankunapi Tatayni Diospa sielumanta shamuk mushuk Jerusalenpa shutinta killkasha. Chaymanta kankunapi ñukapa mushuk shutinita killkasha. ¹³Tata Diospa Espiritun kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariychi.” Chashna Jesukristu willawarkan Filadelfia llaktapi payta kreyikkunapa yachachikuninta killkanaynipa.

**Jesukristu Juanta willarkan
Laodisea llaktapi payta kreyik
runakunata killkanapa.**

¹⁴Chaymanta Jesukristu ñuka Juanta willawarkan chay Laodisea llaktapi kreyikukkunapa yachachikuninta killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: “Ñuka sukaman alli yachak kashpayni manami llullakunichu. Ñukaka Tata Diospa rimananta kuskata yachachikuni. Manara nima laya tiyaptinra Tata Dios willawaptin tukuy laya tiyakta rurarkani.

¹⁵Ñukaka yachani tukuy laya ruranykichita. Chayrayku allita yachani mana tukuy shunku kreyiwashpa kawsaykanaykichita. Suk tibyu yakushina kankichi. Mana chirik yakushinachu nima rupak yakushinachu kankichi. Ñukaka munayman chirik yakushina rupak yakushina kanaykichipa. ¹⁶Mana tukuy shunku kreyiwashpaykichi mana chirik nima rupak yakushinachu kankichi. Chashna tibyu yakushina kaptikichi millanayashpa shimiminanta wishchushkaykichi.

¹⁷Kankuna rimankichi tukuy layayuk kanaykichita. Tukuy munashkaykichi tiyapushunkichi. Mana nima illashunkichichu. Chashna rimaptikichipish ñukaka kawaykaykichi llakidu sufridu mana nimayuk mana kawakuy atipak mana lllachapayuk runakunatashina.

¹⁸Chayrayku allita willaykichi ñukamanta kuri ninapi chulluchidutashina rantinaykichipa. Yachachikunaynika chay chulluchidu kurishinami. Yachachikunaynita kasushpa kawsashpaykichi tukuy layayukshina kankichi. Chaymanta willaykichi ñukamanta yurak lllachapaykichitashina rantinaykichipa ama lllatanllashina kanaykichipa. Chay yurak lllachapaka yuyachishunkichi pinkakuna laya uchaykichimanta

perdonashkaynita. Chaymanta willaykichi ñukamanta ñawi ampinatashina rantinaykichipa yachachinaynita entindinaykichipa.

¹⁹Kankunata sukaman kuyashpayni sinchita willaykichi allita kasuwashpa kawsanaykichipa. Mana allita ruraptikichika kastigashkaykichi. Chayrayku mana alli rurashkaykichita wanashpa sukaman tukuy shunku kuyawashpa kawsaychi.

²⁰Mash uyariwaychi. Ñukaka shunkuykichipa punkunpishina kayaykaykichi. Kankuna munawashpa yaykuchiwaptikichika wasikichipishina yaykusha. Chaypina tantalla mikukshina kushikuypuru kawsashunchisapa.

²¹Ñuka sukaman sufrishpayniphish allita Tatayni Diosta kasushpa kawsashkaynirayku paypa ladunpi tiyarishkani paywan tantalla kamachikunaynipa. Kankunatapish laduynipi tiyachishkaykichi ñukawan tantalla kamachikunaykichipa ñukata allita kasuwashpa kawsaptikichi. ²²Tata Diospa Espiritun kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariychi.” Chashna Jesukristu willawarkan Laodisea llaktapi payta kreyikkunapa yachachikuninta killkanaynipa.

**Tata Diospa kawsananpi tukuy
kawsakkuna payta kuyaykansapa.**

4 ^{1*}Jesukristu tukuy chayta willawashkanwasha ñuka Juan sieluta chapashpayni muskuyninipishina suk kicharidu punkuta kawarkani. Chaypina kashkan uyarirkani Jesukristu sinchita rimashpa suk trompetata pukukshina willawaptin: “Shamuy kayman. Ñuka kawachishkayki suk tiempukaman rikchak laya tiyanankunata.”

²Chashna oras Tata Diospa Espiritun yanapawaptin sielupi kawarkani

kamachikukpa tiyarinanta. Chay tiyarinapi Tata Dios tiyaridu karkan.

³Paypa uyanta kawarkani aypa chaniyuk puka likidu jaspe kornalina rumishina lliptyaptin. Chaymanta chay tiyarinapa tukuy vueltashninpi suk allima chirapa tiyarkan. Chay chirapa chikyak likidu esmeralda rumishina llipyarkan.

⁴Chaymanta chay kamachikukpa tiyarinanpa tukuy vueltashninpi ishkay chunka chusku kamachikukkunapa tiyarinankuna tiyarkan. Chay tiyarinankunapi ishkay chunka chusku kamachikuk *ansianukuna tiyaridu karkansapa. Paykunaka yurak likidu llachapayuk kurimanta ruradu koronayuk karkansapa.

⁵Chay kamachikukpa tiyarinanmanta sukaman llipyarkan bullakurkan troynarkan. Chaymanta chay tiyarinanpa ñawpakninpi kanchis rawraykak velerokunata kawarkani. Chay kanchis rawraykak velerokunaka Tata Diospa kanchis laya alli rurak Espiritunmi.

⁶Chay kamachikukpa tiyarinan ñawpakninpi kawarkani manllayba kochata chuya likidu vidroshina lliptyaptin. Chay atun tiyarinapa tukuy vueltashninpi chusku animalkuna tiyarkan. Chay animalkunapa kaskunkunapi lomonkunapi aypa ñawiyuk karkansapa. ⁷Chay chusku animalkunamanta sukka pumashina rikurirkan. Ishkaynin toroshina kimsaynin runashina chuskuynin waman pawaykakshina rikurirkan. ⁸Tukuy chuskuntin animalkunapa sokta rikrankuna tiyapurkansapa. Rikrankunapa sawanpi sikiñpi aypa ñawinkuna tiyarkan. Paykuna mana shaykushpa diyapi tutapi Tata Diosta willaksapa:

“Tata Diosninikuna,
tukuy pimanta kanka sukaman
ashwan allimami kanki.

Kanka atipanki tukuy layata rurayta.

Kanka mana kallarinayukta kawsak karkanki.

Kunanpish kawsaykankilla.

Chaymanta mana tukuyiniyukta kawsanki.”

⁹Chashna rimashpankuna kuti kuti chay chusku animalkunaka chay tiyarinanpi tiyaridu mana tukuyiniyuk kawsak Tata Diosta kushichishpa agradesishpa kuyansapa. ¹⁰Chashna chay animalkuna Tata Diosta kuyaptinakuna chay ishkay chunka chusku kamachikuk ansianukunapish kunkurikushpa kuyansapa. Chay kurimanta ruradu koronankunata umankunamanta surkushpa Tata Diospa tiyarinanpa ñawpakninpi churansapa. Chashna koronankunata churashpankuna mana tukuyiniyuk kawsak Tata Diosta willansapa:

¹¹ “Kan Tata Dios, tukuy laya tiyakta rurashkanki.

Tukuy laya ruray atipak kanki.

Kikiki munashpa tukuyta rurashkanki.

Chayrayku kanllata sukaman kuyanaynikuna tiyan.

Kanllata sukaman kushikushpa agradesinaynikuna tiyan.”

**Sielupi Juan suk killkadu
roskaduta kawarkan.**

5 ¹Chaymanta ñuka Juan chay tiyaridu kamachikukpa alli ladu makinpi killkakanankuna roskadu karapata kawarkani. Chay roskadu karapapa washanpi ukunpi killkadu karkan. Chay killkadu roskadu karapa kanchis partipi apichidu karkan ama ni pi kicharinanpa.

²Chaypina suk sinchi kamachikuk *angel sukaman sinchita rimarkan:
“¿Pití sukaman alli rurak kashpa kay

roskadu karapapa apichidunkunata atipan llikishpa kichariyta?”

³Chashna chay kamachikuk angel rimaptin mana ni suk alli rurak tiyarkanchu chay apichidukunata llikishpa kicharinanpa. Mana ni sielupi nima allpapi kawsakkuna nima wañushka runakuna atiparkansapachu chay roskadu karapata kichariyta nima kawayta.

⁴Mana ni pi chay roskadu karapata kichariyta nima kawayta atipak tiyaptin ñuka Juan sukaman wakakurkani.

⁵Sukaman wakakuptini chay kamachikuk *ansianukunamanta suk willawarkan: “Amana wakakuynachu. Mash kaway. Chay ñawpa awiluykichi Judapa ayllunmanta pumashina sinchi kamachikuk tiyan. Payka chay ñawpa kamachikuk Davidpa mirakninmi. Wañushkanmanta kawsamushkanrayku tukuy runakunata atipan sinchita kamachiyta. Paymi atipan chay kanchis apichidukunata llikiyta chay roskadu karapata kicharinanpa.”

⁶Chaypina chay kamachikukpa tiyarinan ñawpakninpi suk *Oveja Wawanta kawarkani. Payka chay chusku animalkunapa chay ishkay chunka chusku kamachikuk ansianukunapa chawpinkunapi shayaridu karkan. Chay Oveja Wawanta wañuchidu layata kawarkani. Chashna wañuchidushina rikurishpapish shayaridu karkan. Payka kanchis wakrayuk kanchis ñawiyuk karkan. Chay kanchis ñawinkunaka Tata Diospa kanchis laya alli rurak Espiritunmi. Tata Dioska Espiritunta kachamun allpapi kawsak runakunata yanapanankunapa.

⁷Chaypina chay Oveja Wawanka chay tiyarinanpi tiyaridu Tata Diospa alli ladu makinmanta chay roskadu karapata chaskirkan. ⁸Chayta chaskiptin chay chusku animalkunaka chay ishkay

chunka chusku ansianukunaka paypa ñawpakninpi kunkurirkansapa. Tukuy paykunapa *arpankuna tiyarkan. Chaymanta tukuy kurimanta ruradu kopankuna tiyapurkansapa. Chay kopankunapi aparkansapa mishkillla asnak wikita rupachinankunapa. Chay rupachidu mishkillla wikika Tata Diospa wambrankunapa orasyonninkunami.

^{9,10}Chaypina paykunaka chay Oveja Wawanta kushichishpa kay mushuk kantuta kantarkansapa:

“Kanka tukuy runakunapa uchankunarayku yawarnikita ichashpa wañurkanki.

Chashna wañushpayki tukuy ayllukunamanta tukuy llaktakunapi kawsakkunamanta tukuy laya rimanayukkunamanta aypa runakunata rantishkankisapa Tata Diospa wambrankuna kanankunapa.

Kanka tukuy chay runakunata willarkankisapa kamachikukkuna kanankunapa.

Willarkankisapa *saserdoteskina Tata Diosta sirvinankunapa.

Chashna willaptiki paykunaka kay allpapi kamachikunkasapa.

Chay runakunata salvashkaykirayku kanlla atipanki chay apichidukunata llikishpa chay roskadu karapata kichariyta.”

¹¹Chaypina kawarkani sukaman aypa angelkunata kantaykaptinkuna. Chay angelkuna Tata Diospa tiyarinanpa, chay chusku animalkunapa, chay ishkay chunka chusku kamachikuk ansianukunapa vueltashninpi karkansapa. Chay angelkunaka mana yupaypa laya waranka waranka karkansapa. ¹²Tukuy chay aypa angelkuna sinchita kantarkansapa:

“Chay Oveja Wawanka tukuy runakunapa uchankunarayku wañuchidu karkan.

Payka tukuy kawsakkunapa
kamachikukninmi.
Tukuy allpapi tiyakmi paypa.
Payka tukuy laya yachakmi.
Payka tukuy laya munananta atipan
rurayta.
Chayrayku tukuy runakuna payta
kushichishpa rimanankuna tiyan
sukaman allima kananta.
Payta sukaman kuyashpa alabanan-
kuna tiyan.”

¹³Chashna chay aypa angelkuna
kantaptinkuna tukuy Tata Dios
rurashkan kawsakkunatapish uyarirkani
kantaptinkuna. Tukuy sielupi kawsak-
kuna tukuy allpapi kawsakkuna tukuy
atun yakukunapi kawsakkuna tukuy
wañushka runakuna kantashpa
willarkansapa:

“Akuychi chay kamachikukpa
tiyarinanpi tiyaridu Tata Diosta
chay Oveja Wawanta mana
tukuy niyukta alabaypachi.

Paykuna sukaman alli kamachiwak-
ninchi kaptinkuna kushichishpa
willaypachi sukaman allima
kanankunata.”

¹⁴Chashna tukuy Tata Dios rurashkan
kawsakkuna kantaptinkuna chay chusku
animalkunaka rimarkansapa: “Ñukayku-
napish Tata Diosta Oveja Wawanta
alabansapa.” Chay ishkay chunka
chusku kamachikuk ansianukunapish
kunkurikushpa Tata Diosta Oveja
Wawanta kuyarkansapa.

**Oveja Wawan chay
roskadu karapapa kanchis
apichidunkunata llikirkan.**

6¹Chaypina muskuyninipishina
kawarkani chay *Oveja Wawan
chay roskadu karapapa kanchis
apichidunkunamanta suk apichidunta
llikiptin. Chayta llikiptin chay chusku
animalkunamanta suk iden troynoshina

sinchita kaparikushpa rimarkan:
“¡Shamuy kawak!”

²Chashna kayawaptin kawarkani suk
yurak kaballuta. Chay kaballuta montak
runa makinpi suk balistata apaykarkan.
Chaypina suk *angel chay runata suk
koronata kurkan. Chay runaka tukuy
makanakukmasinkunata makarkan.
Chashna paykunata makashpankuna
sinchi kamachikuk kiparirkan.

³Chaymanta chay Oveja Wawan chay
roskadu karapapa ishkaynin
apichidunta llikiptin uyarirkani chay
chusku animalkunamanta ishkaynin
sinchita rimaptin: “¡Shamuy kawak!”

⁴Chaypina kawarkani suk puka
kaballuta lukshimuptin. Suk angel chay
kaballu montadu runata willarkan
allpaman rinanpa tukuy runakunata
wakllichik. Chashna wakllichtinkuna
allita kawsaykashkankunamanta
sukwan sukwan makanakushpa
wañuchinakunkasapa. Chay angel chay
runata suk atun ishkaynin ladupi
filuyuk machetita kurkan.

⁵Chaymanta chay Oveja Wawan chay
roskadupa kimsaynin apichidunta llikiptin
uyarirkani chay chusku animalkunamanta
kimsaynin rimaptin: “¡Shamuy kawak!”

Chaypi suk yana kaballuta kawarkani.
Chay yana kaballuta montak runapa
makinpi suk balansa tiyarkan.

⁶Chaymanta chay chusku animalku-
napa chawpinkunamanta suk vosta
uyarirkani chay kaballu montadu runata
willaptin: “Yarkay tiempu tiyanka.
Chayrayku suk kilu *trigu suk diya
trabajupa chanin. Kimsa kilu *sebada
suk diya trabajupa chanin. Ama mikuna
wirata nima vinuta wakllichiychu.”

⁷Chaymanta chay Oveja Wawan chay
roskadu karapapa chuskuynin
apichidunta llikiptin uyarirkani chay
chusku animalkunamanta chuskuynin
rimaptin: “¡Shamuy kawak!”

⁸Chayta uyarishpayni suk killuyadu kaballuta kawarkani. Chay killuyadu kaballuta montadu runapa shutin karkan Wañuy. Chay runapa washanta shamurkan wañudukuna churanankunapi kamachikuk. Tata Dioska paykunata almitirkansapa tukuy runakunamanta chuskuynin partita unkuynwan yarkaywan sakra animalkunawan wañuchinankunapa. Willarkansapa runakuna kikinkunapura makanakushpa wañuchinankunankunapa.

⁹Chaymanta chay Oveja Wawan chay roskadupa pichkaynin apichidunta llikishkan oras atun *altar sakinpi aypa wañudu runakunata kawarkani. Chiknik runakuna chay runakunata wañuchirkansapa Tata Diospa rimananta yachachikushkankunarayku.

¹⁰Chay runakunaka Tata Diosta sukaman sinchita willarkansapa: “Kan, Tata Dios, sukaman sinchi kamachikuk kanki. Kanka sukaman allima kanki. Tukuy rimashkaykita ruranki. ¿Aykapiti allpapi mana alli rurak runakunata wañuchiwashkankunarayku kastigankisapa?”

¹¹Chaypina Tata Dioska chay wañuchidu runakunata sukta sukta yurak likidu llachapankunata kurkansapa. Willarkansapa suk tiempukaman shuyanankunapa *Jesukristuta sirvikmasinkunata paykunatashina wañuchinankunakaman.

¹²Chaymanta chay Oveja Wawan chay roskadu karapapa soktaynin apichidunta llikiptin allpa sinchita kuyurkan. Inti lutu llachapashina yana likidu tukurkan. Killapish yawarshina puka likidu tukurkan. ¹³Chaymanta sukaman sinchita wayraptin *igo kaspipa llullu wayun urmakshina sielumanta allpakaman luserukuna urmarkansapa. ¹⁴Suk karapa rollanakushina sielu chinkarkan. Chaymanta

tukuy urkukuna tukuy ishlakuna kuyushpa chikan partiman suchurkansapa.

¹⁵Chayta kawashpa tukuy allpapi kamachikuk runakuna machaykunapi sachakunapa urku rarkakunapi pakakurkansapa. Chaymanta awtoridarkuna soldadukunapa kamachikukninkuna aypa kullkiyuk runakuna tukuy laya atipak runakuna rantidu runakuna mana rantidu runakunapish sukaman manchakushpa machaykunapi pakakurkansapa. ¹⁶Paykunaka chay urku rarkakunata chay atun rumikunata sukaman kaparishpa willarkansapa: “¡Nitiwashpa arkawaysapa chay atun tiyarinanpi tiyaridu Tata Dios ama kawawanankunapa! Arkawaysapa chay Oveja Wawan ama piñakushpa kastigawanankunapa. ¹⁷Tata Dios kastigakunan diyaka ñami chayamushkana. Mana ni pi chay kastigunmanta kishpinkachu.”

Juan Israelpa ayllunkunamanta aklladu runakunata kawarkan.

7 ¹Tukuy chaykunata kawashkayni-washa muskuyninipishina kay allpapa chuskuntin ladunkunapi chusku shayaridu *angelkunata kawarkani. Paykunaka wayrata sukaman sinchichiykarkansapa ama allpata nima yakukunata nima sachakunata wayrashpa wakllichinanpa.

²Chaymanta kawarkani chikan angelta inti llukshimunan partimanta shamuptin. Chay angelka mana tukuyniyukta kawsak Tata Diospa *sellunta apaykarkan. Chaypina chay shamuk angelka chay allpata manllayba kochata wakllichik chusku angelkunata sinchita rimashpa willarkansapa: ³“Manara Tata Diosninchita sirvik runakunapa urkunkunapi selluchashkanisaparachu. Chayrayku amara allpata nima sachakunata nima manllayba kochata wakllichiychirachu.”

⁴Chaypina uyarirkani mashnami chay selluchadu runakunaka. *Jesukristuta kreyik *israel runakunapa ayllunkunamanta suk pachak chusku chunka chusku waranka selluchadukuna karkansapa Tata Dios paykunata kuydanankunapa. ⁵Judapa ayllunmanta chunka ishkay waranka selluchadu runakuna karkansapa. Rubenpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Gadpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. ⁶Aserpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Neptalipa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Manasespa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. ⁷Simeonpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. *Levipa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Isakarpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. ⁸Sabulonpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Josepa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Benjaminpa ayllunmanta chunka ishkay waranka selluchadu runakuna karkansapa.

Juan mana yupaypa laya yurak llachapayuk runakunata kawarkan.

⁹Chaymanta mana nima yupaypa laya runakunata kawarkani. Chay aypa runakunaka tukuy ayllukunamanta tukuy kastakunamanta tukuy laya rimanayukkunamanta tukuy llaktakunamanta karkansapa. Paykunaka Tata Diospa tiyarinan ñawpakninpi *Oveja Wawanpa ñawpakninpi shayaridu karkansapa. Tukuy chay runakuna yurak likidu llachapayuk karkansapa. Makinkunapi polponta pankakunata aparkansapa Tata Diosta alabanankunapa. ¹⁰Chaypina tukuy chay runakunaka sinchita rimashpa willarkansapa:

“Akuychi atun tiyarinanpi tiyaridu Tata Diosninchita alabaypachi. Chay Oveja Wawantapish alabaypachi.

Paykunaka uchanchikunamanta salvawashkanchisapa.”

¹¹Chay atun tiyarinanpa chay *ansianukunapa chay chusku animalkunapa vueltashninpi tukuy angelkunashayaridu karkansapa. Chaypina chay angelkunaka chay atun tiyarinan ñawpakninpi urkunkunawan allpakaman takakushpa Tata Diosta kuyarkansapa. ¹²Willarkansapa:

“Chay aypa runakunashina ñukan-chikunapish Tata Diosninchita alabaypachi.

Paytaka kushichishpa willaypachi sukaman allima kananta.

Sukaman tukuy laya alli yachak kaptin akuychi paytaka sukaman agradesiypachi.

Sukaman tukuy laya atipak kaptin alli kamachikuk kaptin akuychi kuyaypachi.

Mana tukuyniyukta payta alabashpa kawsaypachi.”

¹³Chaypina chay ansianukunamanta sukka ñukata tapuwarkan: “¿Yachankichu pikunatí chay yurak llachapayuk runakuna? ¿Yachankichu maymantatí shamushkasapa?”

¹⁴Chashna tapuwaptin aynirkani: “Kanlla allita yachanki pikunami chay runakunaka nishpa.”

Chashna willaptini chay ansianuka willawarkan:

“Chay yurak llachapayuk runakunaka sukaman llakina tiemputa pasarkansapa.

Chay Oveja Wawan wañushpa yawarninta icharkan.

Chay yurak llachapayuk runakunaka Oveja Wawanta kreyishpa paypa yawarninpi llachapanku-

nata takshakshina yurakyachishkasapa.

Chayrayku Tata Dios uchankunamanta perdonashkasapa.

15 Uchankunamanta perdonadu kashpana paykunaka shayaridusapa Tata Diospa tiyarinan ñawpakninpi.

Diyapi tutapi *Tata Diospa wasinpi payta sirvishpa kawsansapa.

Chayrayku tiyarinanpi tiyaridu Tata Dioska tukuy layapi yanapashpa amachankasapa.

16 Chashna Tata Dios amachaptinkuna manana nima yarkankasapanachu nima yakunayankasapanachu.

Nima rupay nanashpa rupachinkasapanachu.

Nima kaloryankasapanachu.

17 Chay Oveja Wawan Tata Diospa tiyarinan ñawpakninpi shayaridu kashpa ovejakunata kuydakshina chay yurak llachapayuk runakunata kuydankasapa.

Paykunata pushankasapa yaku pachyamunanman chay yakuta upyashpa kawsanankunapa.

Wakaptinkuna Tata Dioska ñawinkunata chakichipunkasapa.”

Oveja Wawan roskadu karapapa kanchisnin apichidunta llikirkan.

8 ¹Chaymanta chay *Oveja Wawanka chay roskadu karapapa kanchisnin apichidunta llikiptin medya orata sielupi chunlla tukurkan.

²Chaypina ñuka Juan kanchis kamachikuk *angelkunata Tata Diospa ñawpakninpi shayaridukunata kawarkani. Tata Dios chay kanchis angelkunata trompetankunata kurkansapa.

³Chaymanta kawarkani chikan angelta kurimanta ruradu kusnichikuk kopata apamushpa shamuptin.

Chaypina Tata Diospa ñawpakninpi kurimanta ruradu *altarpa ladunpi chay angelka shayarirkan. Paypa tiyarkan aypa mishkilli asnak wiki chay kurimanta altarpichurashpa rupachinanpa. Chay mishkilli asnak wikita Tata Diosta kreyik runakunapa orasyonninkunawan paktallata rupachirkan.

⁴Chaypina chay kopapi mishkilli asnak wiki rupaykakpa kusnin Tata Diosta kreyikkunapa orasyonninkunawan tantalla altuta rirkan. Chay kusni Tata Diospa ñawpakninkaman chayarkan.

⁵Chaypina chay angelka chay altarmanta suk tipi pukalla killaminshata apishpa chay kopapi churashpa sielumanta allpaman wishchukurkan. Chay killaminshata allpaman wishchukumuptin troynarkan bullakurkan llipyarkan. Chaymanta allpa kuyurkan.

Chay kanchis angelkuna trompetankunata pukurkansapa.

⁶Chaypina chay kanchis angelkunaka prontanakurkansapa chay kanchis trompetankunata pukunankunapa.

⁷Chaypina chay kallariknin angelka trompetanta pukurkan. Chayta pukuptin allpapi granisu ninawan yawarwan chakrudo urmarkan. Urmamuptin tukuy allpamanta sachakunapa kiwakunapa kimsaynin parti ruparkan.

⁸Chaymanta chay ishkanin angel trompetanta pukurkan. Chayta pukuptin suk atun rawraykak urkushina chay manllayba kochapi urmarkan. Chay nina rawraykak urmamuptin chay manllayba kochamanta kimsaynin parti yaku yawar tukurkan. ⁹Chay manllayba kochapi kawsak animalkunamanta kimsaynin parti wañurkansapa. Tukuy barkukunamanta kimsaynin parti kullurkansapa.

¹⁰Chaymanta chay kimsaynin angelka trompetanta pukurkan. Chayta pukuptin

kimsaynin parti yakukunapi, yaku pachyamunankunapi suk manllayba luseru rawraykak uchinashina sielumanta urmarkan. ¹¹Chay luserupa shutin karkan Ayak. Chaypina kimsaynin parti yakukuna ayak likidu tukurkan. Aypa runakuna chay ayak likidu yakuta upyashpankuna wañurkansapa.

¹²Chaymanta chay chuskuynin angelka trompetanta pukurkan. Chayta pukuptin kimsaynin parti inti killa luserukuna wakllirkansapa. Chaypina manana allitana lusichikuptinkuna diya tutayarkan. Tutapish ashwan yana likidu tukurkan.

¹³Chaymanta kawarkani suk wamanta sielupi pawaykaptin. Chay wamanka sinchita kaparikushpa rimarkan: “¡Alaw alaw alaw! Tiyanra kimsa angelkuna trompetankunata pukunankunapa. Paykuna pukuptinkuna tukuy allpapi kawsakkuna sukaman sufrinkasapa.”

9 ¹Chaypina chay pichkaynin *angelka trompetanta pukurkan. Chayta pukuptin kawarkani suk luseruta sielumanta allpaman urmaptin. Chaypina Tata Dioska chay allpaman urmamudu angelta kurkan supaypa wichkanan manllayba uchku punkupa llavinta. ²Chaypina chay angelka chay manllayba uchkuta kicharirkan. Chayta kichariptin chay uchkumanta suk ornomanta kusni llukshimukshina altutarirkan. Chay kusni intita wayrata arkashpa tutayachirkan.

³Chay kusnimanta aypa atun marukuna llukshishpa tukuy allpaman rirkansapa. Tata Dioska chay atun marukunata atipachirkansapa iden alakrashina tuksikunankunapa.

⁴Chaymanta Tata Dios chay marukunata micharkansapa ama nima kiwakunata nima sachakunata nima ukshakunata wakllichinankunapa.

Willarkansapa Tata Diospa *sellunwan mana urkunkunapi selluchadu runakunallata tuksinankunapa. ⁵Tata Dioska chay marukunata willarkansapa runakunata ama wañuchinankunapa. Willarkansapa tuksishpa nanayta kushpalla pichka killata sukaman sufrichinankunapa. Chay marukuna runakunata tuksishpa sukaman sinchita nanachirkansapa alakra nananashina.

⁶Chay sufrinankuna tiempu runakuna wañuyta munankasapa. Wañuyta munaptinkunapish mana atipankasapachu wañuyta. Wañunayashpapish manara wañunkasaparachu.

⁷Chay marukunaka kaballukuna makanakunankunapa prontanakudushina rikurirkansapa. Umankunapi kurimanta koronashina tiyarkan. Uyankuna runakunapa uyankunashina rikurirkan. ⁸Chukchankuna warmipashina rikurirkan. Kirunkuna pumapa kirunshina rikurirkan. ⁹Fierrumanta ruradushina kuerpunta arkanankuna tiyarkan. Pawaptinkuna rikrankuna sukaman soynarkan aypa kaballukuna makanakunankunapa karrukunata aysakshina. ¹⁰Chay marukunapa chupankunapi alakrapa lansetanshina punta likidu karkansapa. Chay punta likidu lansetankunawan atiparkansapa runakunata tuksiya. Chashna tuksishpankuna pichka killata runakunata nanayta kurkansapa. ¹¹Chay manllayba uchku marukunapa kamachikukninkuna shutinka *hebreo rimanapi Abadon. *Griego rimanapi shutinka Apolion. Chay shutika riman “Kulluchikuk”.

¹²Nami suk sufrina tiempu pasashkana. Ishkay sinchi sufrina tiempu illan.

¹³Chaymanta soktaynin angelka trompetanta pukurkan. Chaypina ñuka Juan uyarirkani suk runashina rimakup-tin. Payka Tata Diospa ñawpakninpi tiyak kurimanta ruradu *altarpa chusku

wakrankuna chawpinmanta rimakurkan. ¹⁴Chay rimakukka chay soktaynin trompeta pukuk angeltaka willarkan: “Chay manllayba Eufrates yaku ladunpi chay chusku watadu angelkunata kachariy.”

¹⁵Chayta willaptinna chay angelka chay chusku watadu angelkunata kacharirkan. Kachariptin chay chusku angelkunaka allpaman rirkansapa kimsaynin parti runakunata wañuchik. Tata Dios chay angelkunata prontanachirkansapa chay ora chay diya chay killa chay wata chay runakunata wañuchinankunapa.

¹⁶Chaymanta uyarirkani mashna kaballukunata montak soldadukuna tiyananta. Ishkay pachak waranka waranka tiyarkansapa.

¹⁷Muskuyninipishina chay kaballukunata kawarkani. Chay montak soldadukunapa kaskun arkanankuna ninashina rikurirkan. Jasintoshina ankash asufrishina killu karkan. Kaballukunapa umankuna pumapa umanshina rikurirkan. Chaymanta chay kaballukunapa shiminkunamanta nina rawray kusniwan asufriwan llukshirkan. ¹⁸Chay kaballukunapa shiminkunamanta nina rawray kusniwan asufriwan llukshiptin kimsaynin parti runakuna wañurkansapa. ¹⁹Chay kaballukunaka shiminkunawan chupankunawan chay runakunata wañuchirkansapa. Chupankunaka machakuykunashina rikurirkan. Chay machakuykunashina umankunawan chay runakunata wakllirchirkansapa.

²⁰Chay manara wañuk runakuna sukaman sufrishpankunapish mana nima wanashpankuna katirkansapalla mana allikunata rurayta. Supaykunata kuyayllapi katirkansapa. Kurimanta kullkimanta *bronsemanta rumimanta kaspimanta ruradu dioskunata kuyashpalla kawsarkansapa. Chay ruradu

dioskuna mana atipansapachu kawakuyta nima uyariyta nima puriyta. ²¹Chaymanta runamasinkunata wañuchiyanta ñakakuymanta mana wanarkansapachu. Chikan warmikunawan uchallikuyllapi suwakuyllapi kawsarkansapa.

**Suk angel suk taksha killkadu
roskadu karapata apamurkan.**

10 ¹Tukuy chaykunata kawashkayni niwasha kawarkani chikan alli atipak *angelta sielumanta puyu ukunpi urayamuptin. Chay angelpa uman sawanpi suk chirapa tiyarkan. Uyanka intishina sukaman llipyarkan. Chankununa rawraykak orkonkunashina rikurirkan. ²Chay angelka suk taksha killkadu karapa kichariduta makinpi aparkan. Alli ladu chakinwan manllayba kochapi sarukurkan. Llukki ladu chakinwan allpapi sarukurkan.

³Chaypina chay angelka pumashina sinchita kaparirkan. Kapariptinna runa rimakunanshina kanchis kuti sinchita troynarkan. ⁴Chashna chay kanchis troynokuna rimakushkanwasha ñuka Juan rimashkankunata killkanayaykarkani. Chaypina uyarirkani sielumanta suk angel willawaptin: “Chay kanchis troynokuna rimashkankunata ama killkaychu ama ni pi yachanankunapa.”

⁵Chaypina chay manllayba kochapi allpapi shayaridu kawashkayni angelka alli ladu makinta altuta chutachirkan. ⁶Chashna makinta altuta chutachishpa rimarkan: “Tata Dioska mana tukuyniyukta kawsan. Paymi sieluta allpata manllayba kochata rurarkan. Tukuy laya chaykunapi tiyakta rurarkan. Mananami illannachu Tata Dios tukuy rimashkanta rurananpa. ⁷Chay kanchisnin angel kallariptin trompetanta pukuyta Tata Dioska ñawpamantapacha yuyashkanta rurankana. Payka ñawpa

alli yachachikukkunata willashkanshina tukuy layata ruranka.”

⁸Chaypina chay sielumanta shamuk angelka ñuka Juanta kashkan willawarkan: “Rillay chay kicharidu roskaduta chaskik chay kochapi allpapi shayaridu angelpa makinmanta.”

⁹Chashna willawaptin rirkani chay angeltaka chay roskaduta mañak. Payka kuwashpa willawarkan: “Kay killkadu roskaduta mikuy. Mikuptiki shimiki mishkishina ñukñuk kanka. Wiksaykipi ayak likidu tukunka.”

¹⁰Chay killkadu roskaduta chay angelmanta chaskishpayni mikurkani. Mikuptini shimini sukaman mishkishina ñukñuk likidu karkan. Chayta mikushkayniwashana wiksaynipi ayak likidu tukurkan.

¹¹Chaypina chay angelka willawarkan: “Kanka tukuy llaktakunapi kawsak runakunata, tukuy chay runakunapa kamachikukninkunata, tukuy laya rimanayuk runakunata kashkan willanayki tiyan tukuy Tata Dios rimashkanta rurananta.”

Tata Dios ishkey paypa parlachikuk runakunata kachamunka.

11 ¹Chaymanta suk *angel suk kуска pintushina medidata ñukata kuwarkan. Chayta kuwashpa willawarkan: “Utkakushpa chay medidata apashpa rillay *Tata Diospa wasinta medik. Kurimanta ruradu *altartapish mediy. Chay wasipi Tata Diosta kuyak runakunata yupaysapa. ²Ama chay wasi pampata mediychu. Chay wasi pampapi chay mana *judiyu runakuna yaykunkasapa. Paykunaka chusku chunka ishkey killata Tata Diospa Jerusalem llaktanta doynuyashpa sarushpa wakllichinkasapa. ³Ñukaka ishkey lutu llachapayuk yachachikuk runakunata kachasha. Chashna kachap-

tini chay ishkey yachachikuk runakuna chusku chunka ishkey killata runakunata yachachinkasapa uchankunamanta wananankunapa.”

⁴Chay ishkey yachachikuk runakuna chay ishkey *olivos kaspishinami. Paykunaka chay ishkey velerokunashina kamachikuk Tata Diospa ñawpakninpi allpapi lusichikunsapa. Chashna lusichikushpankuna Tata Diospa rimananta yachachikunsapa.

⁵Chaymanta suk runakuna chay ishkey yachachikukkunata wakllichinayaptinkuna paykunapa shiminkunamanta nina llukshinka. Chay ninawan tukuy chiknik runakunata rupachishpa kulluchinkasapa. Tata Diospa rimananta yachachikuptinkuna chay mana kasukunayak runakuna ninawanshina wañunkasapa.

⁶Chay ishkey yachachikukkunaka Tata Diospa rimananta yachachikuyta tukuchanankuna diyakaman atipankasapa tamyata michayta ama tamyamunampa. Chaymanta atipankasapa yakuta willayta yawar tukunanpa. Chaymanta mashna kuti munashpa atipankasapa manchakuna layata rurashpa allpapi kawsakkunata sufrichiyta uchankunamanta wananankunapa.

⁷Chaymanta chay ishkey yachachikukkuna yachachikuyta tukuchaptinkuna supaykuna churadu manllayba uchikumanta suk manchana laya animalshina llukshimunka. Payka chay ishkey yachachikukkunata makashpa wañuchinkasapa. ⁸Chashna wañuchishpankuna atun Jerusalem llakta kallipi kuerpunkunata wishchunkasapa. Chay llaktapi paykunapa kamachikukninta kruspi chakatashpa wañuchirkansapa. Chay llaktapi kawsak runakuna sukaman mana alli rurak kaptinkuna chay Sodoma llaktapi kawsak runakunashina chay Egipto llaktapi kawsak runakunashina kawsarkansapa.

⁹Chaymanta kimsa diya medyakaman tukuy partimanta tukuy ayllukunamanta tukuy chikan laya rimanayukkunamanta tukuy atun llaktakunamanta runakuna chay ishkay wañudukunapa wishchudu kuerpunkunata kawankasapa. Paykunaka mana munankasapachu chay wishchudu kuerpunkunata pampanankunapa. ¹⁰Chay ishkay yachachikuk runakuna tukuy llaktakunapi kawsak runakunata sukaman sufrichishkankunarayku wañuptinkuna sukaman kushikunkasapa. Kushikuyninkunawan regalukunata sukwan sukwan kunakunkasapa.

¹¹Chaymanta chay kimsa diya medya washan Tata Dioska chay ishkay wañudukunata kawsachimunka. Chashna Tata Dios kawsachimuptinkuna atarinkasapa. Chay runakuna chay ishkay kawsamudukunata kawashpankuna sukaman manchakunkasapa. ¹²Chaypina chay ishkay yachachikuk runakunaka uyarinkasapa sielumanta willamuptinkuna: “Kayman shamuychi.” Chayta uyarishpankuna puyu ukunpi sieluman rinkasapa. Sieluman riptinkuna chay chiknik runakunaka kawankasapa. ¹³Chashna sieluman chay ishkay yachachikuk runakuna riykaptinkuna allpa sinchita kuyunka. Allpa sukaman kuyuptin chay aypa wasikunamanta sukkuna urmankasapa. Chay aypa wasikuna urmaptin kanchis waranka runakuna wañunkasapa. Chaypina wañuyamanta kishpidu runakuna manchakuywan sielupi kawsak Tata Diosta alabankasapa.

¹⁴Ñami ishkay sufrina tiempu pasashkana. Kimsaynin sufrina tiempu illan.

**Chay kanchisnin angel
trompetanta pukurkan.**

¹⁵Chaymanta chay kanchisnin angel trompetanta pukuptin aypa angelkuna sinchita rimarkansasapa:

“Manana niman suk kamachikuk kay allpapi kamachikunkasapanachu.

Kunanmantapacha Tata Diosninchika paymanta shamudu salvakuk wambranpish tukuy llaktakunapi kawsak runakunata kamachinkasapa.

Mana tukuyniyukta kamachikunakuna tiyan.”

¹⁶Chaypina chay ishkay chunka chusku *ansianukunaka Tata Diospa ñawpakninpi tiyarinankunapi tiyaridu kashkankunamanta kumurayashpankuna Tata Diosta kuyarkansasapa. ¹⁷Tata Diosta kuyashpankuna willarkansasapa:

“Kamachiwakinikuna Tata Dios, sukaman agradesiykisapa sukaman tukuy laya atipak kaptiki.

Kanka mana tukuyniyukta kawsashkanki.

Kunankaman kawsaykanki.

Sukaman tukuy laya atipak kashpa kallarithkanki kamachikuyta.

¹⁸Tukuy llaktakunapi kawsak runakuna mana kasushunayashpa sukaman rabyakushkasapa.

Rabyakuptinkunapish kanpa piñakunayki diya ñami chaya-mushkana tukuy wañudukunata kastiganaykipasapa.

Chaymanta sirvishuk yachachikukunata pagarankisapa allita rurashkankunarayku.

Kamachikuk mana kamachikuk runakuna kaptinkunapish tukuy allita kasushuk kuyashuk runakunata pagarankisapa.

Chaymanta kanmi, Tata Dios, allpata wakllichik runakunata kulluchinkisapa.”

¹⁹Chaypina kawarkani sielupi Tata Diospa atun wasinpa punkunta kicharinakuptin. Punkun kicharidu kaptin Tata

Dios kamachikunankuna wakaychana kurimanta ruradu baulta kawarkani. Chashna oras sukaman llipyarkan bullakurkan troynarkan. Chaypina allpa sinchita kuyurkan. Aypa granisukuna urmamurkan.

**Juan suk almirana laya
warmita suk millanapa laya
machakuyta kawarkan.**

12¹Chaymanta ñuka Juan muskuy-ninipishina sielupi suk almirana layata kawarkani. Suk warmita intishina llipyak likidu llachapayukta kawarkani. Chakin kuskapi killata kawarkani. Umanpi chunka ishkay luserukunawan ruradu koronan tiyarkan. ²Chay warmika okupada kashpa wawayanayashpa nanaywan sukaman kaparikurkan.

³Chaymanta sielupi chikan manchakuna layata kawarkani. Suk manllayba manchanapa laya puka likidu machakuytashina kawarkani. Chay manllayba machakuyka kanchis umayuk chunka wakrayuk karkan. Chay kanchisnintin umankuna koronayuk karkansapa. ⁴Chay machakuyka chupanwan sielumanta kimsaynin parti luserukunata aysamushpa allpaman wishchukumurkan. Chaymanta shayarirkan chay wawayanayak warmipa ñawpakninpi wawan nasiptin mikunanpa.

⁵Chaypina chay warmika suk ullku wambrata wawayarkan. Chay wawanka suk fierrumanta ruradu varawan tukuy llaktakunamanta runakunata sinchita kuskata kamachinkasapa. Chay manllayba machakuy ama chay wambrata mikunanpa Tata Dios ladunman pusharkan paywan tantalla kamachikunanpa. ⁶Tata Dios chay wambrata pushaptin chay warmika suk chunlla chakidu pampaman nitikurkan.

Chay chakidu pampapi Tata Dios suk alli kawsanata rurarkan chaypi waranka ishkay pachak sokta chunka diyata karachinanpa.

⁷Chaymanta sielupi sinchita makana-kurkansapa. *Angelkunapa kamachikuninkuna Miguel tukuy angelninkunawan tantalla chay manllayba machakuywan makanakurkansapa. Chay manllayba machakuybish supayninkunawan tantalla Tata Diospa angelninkunawan makanakurkansapa. ⁸Chashna makana-kushpankuna chay machakuyka tukuy supayninkunawan mana atiparkansapachu angelkunata kallpachiyta. Angelkunaka supaykunata makashpa sielumanta karkurkansapa amana chaypi yaykunakunapa. ⁹Chay kamachikuk angel Miguelka chay machakuytaka tukuy supayninkunatapish kallpachishpa sielumanta allpaman wishchukumurkansapa. Chay machakuyka kay allpa kallarinanmantapacha tukuy runakunata llullachishpa kawsan ama Tata Diosta kreyinankunapa. Chay machakuyta shutinka *Satanasmi.

¹⁰Chaymanta sielupi aypa runakunata uyarirkani sinchita rimaptinkuna:

“Diyapi tutapi Satanas wawkinchikunata Tata Diospi chatakurkansapa.

Kunanka Tata Dioska chay kreyikuk-masinchikunata perdonashkasapa amana paykunata chatakunankunapanapa.

Tata Dios sukaman tukuy laya atipak kashpa kunan sielumanta chay chatakukta wishchukumushka.

Tata Diosninchika ñami tukuy runakunatanata allita kamachinsapa.

Chaymanta salvakuk wambran *Jesukristuta willarkan tukuy layapi kamachikunanpa.

- ¹¹ Jesukristu oveja wawanshina
wañushpa yawarninta ichashkan-
rayku
Tata Dios payta kreyik runakunata
perdonansapa.
Chayrayku chay chatakuk Satanasta
manana kasunsapanachu.
Chaymanta Jesukristuta kreyik
runakuna mana Satanasta
manchashpankuna nima kasush-
pankuna rimansapa Jesus
salvakuk kananta.
Chashna rimashpankuna mana nima
wañuyta mancharkansapachu.
- ¹² Chayrayku kankuna, sielupi
kawsakkuna, sukaman kushikuy-
chi.
Kankuna, allpapi kochapi kawsak
runakunata,
sukaman llakichiykichi.
Chay supaykunapa kamachikuk-
ninka allpaman ñami urayash-
kana.
Payka yachan utkana Tata Dios
kastigananta.
Chayrayku sukaman piñakushpa
padesichishuykankichi.”
- ¹³ Chayta uyarishkayniwasha
kawarkani chay manllayba machakuyta
allpaman wishchumudu kashpa chay
wawayadu warmita sukaman
padesichiptin. ¹⁴Chashna padesichiptin
Tata Dioska chay warmitaka ishkay
atun wamanpa rikrankunata kurkan.
Chay rikrankunawan pawashpa chay
manllayba machakuyanta kishpishpa
chunlla pampaman nitikurkan. Chay
chunlla pampapi Tata Dios chay
warmipa kawsananta allicharkan chaypi
kimsa wata sokta killata karachinanpa.
- ¹⁵Chayta kawashpa chay machakuyka
shiminmanta aypa yakuta wishchurkan
chay manllayba kallpak yakuwan chay
warmita urayachinanpa. ¹⁶Chashna
chay machakuy shimimanta manllayba

kallpak yakuta wishchuptin allpa chay
warmita yanapashpa yakuta shakarkan.
¹⁷Chaypina chay manllayba
machakuyka chay warmita mana
nimanachiyta atipashpa sukaman
rabyarkan. Rirkan chay warmipa
mirakninkunawan makanakuk. Chay
mirakninkunaka Tata Diospa kamachi-
kunankunata Jesukristupa yachachiku-
nanta allta kasushpa kawsansapa.
¹⁸Chaypina chay machakuy rabyashpa
chay manllayba kocho mañanpi
shayarirkan.

**Juan ishkay manchana laya
animalkunatashina kawarkan.**

13 ¹Chaymanta ñuka Juan muskuy-
ninipishina kawarkani suk
manchana laya animaltashina chay
manllayba kochamanta llukshiptin.
Chay animalka kanchis umayuk chunka
wakrayuk karkan. Chunkantin wakran-
kuna koronayuk karkansapa. Chay
kanchis umankunapi Tata Diosta
rabyachinanpa killkadu shutinkuna
tiyarkan. ²Chay kawashkayni manchana
laya animalka yana pumashina karkan.
Chakinkuna ishnachi chakinshina
rikurirkan. Shimin pumapa shimishina
rikurirkan. Chaypina chay manllayba
machakuyka chay manchana laya
animalta sukaman yanaparkan sinchi
kamachikuk kananpa.

³Chay kanchis umayuk animalpa suk
umanpi wañunanpa laya kuchudu
karkan. Wañunanpa laya kuchudu
kashpish alliyarkan. Chayta
kawashpa tukuy runakuna sukaman
almirashpa payta kreyishpa katirkan-
sapa. ⁴Chay runakunaka chay
manllayba machakuyta kuyarkansapa
chay manchana laya animalta tukuy
layapi atipachiptin. Chay manchana
laya animaltapish kuyarkansapa.
Kuyashpa rimarkansapa: “Mana ni pi

payshina tukuy layata atipanchu rurayta. Mana ni pi paytaka atipanchu makayta.”

⁵Chaymanta chay manllayba machakuyka chay manchana laya animalta almitirkan Tata Diosta rabyachishpa washanchashpa rimananza mana alli kananta. Chaymanta yanaparkan chusku chunka ishkay killata sinchita kamachikunanpa.

⁶Chashna almitiptin chay manchana laya animalka Tata Diosta sukaman rabyachishpa washanchashpa rimarkan mana alli kananta. Chaymanta Tata Dios kawsanan wasita sielupi kawsakunata washanchashpa willarkansapa mana alli kanankunata.

⁷Chaymanta chay manllayba machakuyka chay manchana laya animalta almitirkan Tata Diosta kreyik runakunawan makanakushpa makanankunapa. Chaymanta yanaparkan tukuy ayllukunamanta tukuy atun llaktakunamanta tukuy laya rimanayuk runakunata kamachinankunapa. ⁸Chashna sinchi kamachikuk kaptin tukuy allpapi mana Tata Diosta kreyik runakuna payta kuyarkansapa. Tata Dios allpata rurashkanmantapacha tukuy kreyikuk runakunapa shutinkuna chay wañuchidu *Oveja Wawanpa librunpi killkadu. Chay librupi chay manchana laya animalta kuyak runakunapa shutinkuna manami killkaduchu.

⁹ Tukuy willashkaynita allita rinrillikushpa uyariychi:

¹⁰ “Tata Diosta kreyishkaykichirayku karselman rinaykichi kaptinka kushikushpalla mana llakishpa rillaychi.

Ishkay ladu filuyuk machetiwan wañuchishunaykichi kaptinka kushikushpalla mana llakishpa almitiychi wañuchishunaykichi.”

Chashna Tata Diospa killkadun rimaptin kankuna sukaman sufrishpaykichipish *Jesukristullata kreyishpa kawsanaykichi tiyan.

¹¹Chaymanta ñuka Juan kawarkani chikan manchana laya animaltashina allpamanta llukshimuptin. Chay manchana laya animalpa tiyarkan ishkay wakrankuna iden ovejapa wakrankunashina. Payka manllayba machakuyshina llullakushpa rimakurkan. ¹²Chay wañunanpa laya kuchudumanta alliyadu animalpa ñawpakninpi kashpa payshina sinchi kamachikuk karkan. Tukuy allpapi kawsak runakunata willarkansapa chay alliyadu animalta kuyanankunapa.

¹³Chay animalka aypa almirana layakunata rurarkan runakuna kawanankunapa. Sielumanta allpakaman ninatapish urmachimurkan. ¹⁴Payka chay alliyadu animalpa ñawpakninpi almirana layakunata rurashpa atiparkan tukuy allpapi kawsak runakunata llullachiyta. Chaypina runakunata willarkansapa chay ishkay filuyuk machetiwan kuchudumanta alliyadu animalpa figuranta ruranankunapa chayta kuyanankunapa.

¹⁵Chay figurata ruraptinkuna Tata Dios chay ishkaynin manchana laya animalta almitirkan chay figura iden kawsakshina rimakuyta atipananpa. Chay figura atipashpa rimakuyta rimarkan tukuy payta mana kuyak runakunata wañuchichinankunapa. ¹⁶Chaymanta willarkansapa tukuy runakunata *selluchanankunapa sukkunata alli ladun makinkunapi sukkunata urkunkunapi. Willarkansapa tukuy kamachikuk mana kamachikuk runakuna, aypa kullkiyuk mana kullkiyuk runakuna, rantidu mana rantidu runakuna selluchadu kanankunapa.

¹⁷Chay alliyadu manchana laya animalka willarkan suk runakuna sellunwan selluchadu kanankunapa, suk runakuna shutinwan selluchadu kanankunapa, suk runakuna shutinpa numerunwan selluchadu kanankunapa. Runakuna mana selluchadu kashpankuna mana nimata rantiyta nimata rantikuyta atiparkansapachu.

¹⁸Kankuna entiendinayashpaykichi allita yuyaychi ama chay manchana laya animal llullachishunaykichipa. Chay animalpa numerunka runakunapa numerunmi. Chay numerunka sokta pachak sokta chunka soktami.

Juan uyarirkan Tata Diosta kreyik runakunata suk mushuk kantuta kantaptinkuna.

14 ¹Chaymanta ñuka Juan muskuy-ninipishina chay *Oveja Wawanta chay Sion urkupi shayariduta kawarkani. Paywan tantallata suk pachak chusku chunka chusku waranka runakunata kawarkani. Paykunapa urkunkunapi chay Oveja Wawanta shutin Tatanpa shutin killkadu karkansapa.

²Chaypina uyarirkani sielumanta suk ruyduta yaku urmanashina sinchi troynoshina soynaptin. Chay ruydu aypa *arpakunata takaptinkuna soynak-tashina uyarirkani.

³Chaypina Tata Diospa atun tiyarinanpa ñawpakninpi, chay chusku animalkunapa ñawpakninpi, chay ishkay chunka chusku *ansianukunapa ñawpakninpi chay aypa runakunaka suk mushuk kantuta kantarkansapa. *Jesukristu tukuy allpapi kawsak runakunamanta aklashpa chay pachak chusku chunka chusku waranka runakunata uchankunamanta salvarkansapa. Chayrayku paykunalla atiparkansapa chay mushuk kantuta yachakuyta

kantanankunapa. ⁴Chay Tata Diosta kreyik runakunaka mana warmikunawan uchallikushpachu kawsarkansapa. Chay Oveja Wawanta maytapish riptin katirkansapa. Chayrayku payka tukuy allpapi kawsak runakunamanta paykunataka uchankunamanta salvarkansapa payllata Tata Diosllata sirvishpa kawsanankunapa. ⁵Chashna Tata Diosllata sirvishpa kawsashpankuna mana yachansapachu llullakuyta. Mana ni pi Tata Diospi paykunata atipanchu chataysapata.

Juan kimsa avisakuk angelkunata kawarkan.

⁶Chaymanta ñuka Juan kawarkani suk *angelta sielupi pawaykaptin. Payka Tata Diospa mana tukuyniyuk alli rimananta yachachikurkan. Tukuy allpapi kawsak runakunata, tukuy llaktakunapi kawsak runakunata, tukuy kastakunata, tukuy laya rimanayuk runakunata yachachirkansapa. ⁷Chay angelka sinchita rimarkan: “Ñami oraka chayamushkana Tata Dios tukuy runakunata willanankunapa pimi allita rurashka pimi mana allita rurashka nishpa. Chayrayku Tata Diosta manchashpa alabaychi. Tata Dioska tukuy sieluta allpata manllayba kochata tukuy yaku llukshimunankunata rurarkan. Chayrayku payllata kushichishpa kuyaychi.”

⁸Chashna chay angel rimashkanwasha ishkaynin angel shamushpa rimarkan: “Chay manllayba Babilonia llaktaka ñami kullushkana. Ñami kullushkana. Chay llaktapi kawsak runakunaka tukuy allpapi kawsak runakunata sukaman yachachirkansapa uchallikushpa kawsanankunapa.”

^{9,10}Chay ishkaynin angel rimashkanwasha kimsaynin angel shamushpa sinchita rimarkan: “Tata Dioska sukaman

piñakushpa chay manchana laya animalta kuyak runakunata chay figuranta kuyak runakunata kastigankasapa. Tukuy urkunpi makinpi manchana laya animalpa *sellunta chaskik runakunata-pish kastigankasapa. Chayta kawashpa Oveja Wawan tukuy angelninkunawan rimankasapa alli kananta Tata Dios kastigashkankunata. Paykunapa ñawpak-ninkunapi chay runakuna asufriwan rawraykak ninapi sukaman sufrinkasapa.

¹¹Chashna Tata Dios kastigaptinkuna chay manchana laya animalta kuyak runakuna, figuranta kuyak runakuna, sellunta chaskik runakuna mana tukuy ni-yukta sufrinkasapa. Mana samashpa diyapi tutapi chay asufriwan rawraykak ninapa kusninwan sufrinkasapa.”

¹²Kankuna chay kimsa angelkunapa rimananta kasushpa animukuychi. Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi paypa kamachikunankunata allita kasushpa kawsaychi. Sufriushpaykichipish Jesukristullata allita kasushpa kawsaychi.

¹³Chaymanta ñuka Juan uyarirkani sielumanta willamuwaptin: “Kay alli rimananta killkay. Kunanmantapacha Jesukristuwan tantalla kawsak runakuna wañushpankuna sukaman kushikunkasapa.”

Chashna willamuwaptin Tata Diospa Espiritun willawarkan: “Ariya. Chay runakuna Jesukristuta sirviyakashpan-kuna wañushpa trabajunkunamanta samankasapa.”

**Juan kawarkan Tata Dios tukuy
mana alli rurak runakunata
kastiganankunata.**

¹⁴Chaymanta ñuka Juan suk yurak puyuta kawarkani. Chay puyu sawanpi iden suk tiyaridu runata kawarkani. Paypa umanpi kurimanta ruradu korona tiyarkan. Makinpi suk atun wiksu pallakunapa macheti tiyarkan.

¹⁵Chaypina Tata Diospa manllayba wasinmanta suk angel llukshimurkan. Payka sinchita rimashpa chay puyu sawanpi tiyaridu runata willarkan: “Allpapi murukuna ñami pukuduna pallanaykipa. Chayrayku rillay chay pallakunapa wiksu machetikiwan pallakuk.”

¹⁶Chashna chay angel willaptinna chay puyu sawanpi tiyaridu runaka kay allpaman shamurkan wiksu machetin-wan murukunata tipishpa pallakuk.

¹⁷Chay runa pallashkanwashwa sielupi *Tata Diospa wasinmanta suk angel llukshimurkan. Chay angelpish pallaku-napa suk wiksu alli filuyuk machetita aparkan.

¹⁸Chaymanta *altarmanta chikan angel llukshimurkan. Payka chay altarpini nina kamachik angel karkan. Payka chay wiksu pallakunapa alli filuyuk machetita apak angelta sinchita willarkan: “Chay wiksu machetikiwan allpapi uva chakrakuna-manta tukuy uvakunata pallay. Tukuy chay uvakunaka ñami pukuduna.”

¹⁹Chashna willaptinna chay angelka allpaman shamushpa wiksu pallakunapa machetinwan uva chakrakunapi uvakunata pallarkan. Tukuy chay uvakunata churarkan suk atun aspidu uchukupi chaypi kapinankunapa. Tukuy chaykuna entiendichiwanchisapa Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata sukaman sinchita kastiganankunata. ²⁰Chay uchukuka chay llakta washapi karkan. Chaypina chay uvakunata kapiptinkuna yawarshina ichakumurkan. Chay yawar ichakushpa kimsa pachak kilometruta kaballukunapa kunkan sikikaman chayarkan.

**Juan kawarkan sielupi Tata Diospa
wasinmanta kanchis kastigakuk
angelkuna llukshimuptinkuna.**

15 ¹Chaymanta ñuka Juan muskuy-ninipishina sielupi sukaman manchakuna almirana layata

kawarkani. Kanchis *angelkuna llukshimurkansapa tukuy mana alli rurak runakunata sukaman kastiganan-kunapa. Chashna kastigaptinkunara Tata Dios manana rabyankanachu.

²Chaypina suk manllayba llipyak vidroshina kochata kawarkani. Rawraykak ninawanshina chakrudu rikurirkan. Chay llipyak kocha mañanpi aypa runakuna Tata Dios kushkankuna *arpakunawan shayaridu karkansapa. Paykunaka chay kuchudumanta alliyadu manchana laya animalta mana kuyarkansapachu. Nima chaypa ruradu figuranta kuyarkansapachu. Nima chay animalpa shutinpa numerunwan *selluchaduchu karkansapa.

³Chay runakunaka Tata Diosta sirvik Moisespa kantunta chay *Oveja Wawanta kuyashpa kashna kantarkan-sapa:

“A, Tata Dios, tukuy rurashkaykika sukaman almirana layami. Kanka tukuy layata atipanki rurayta.

Sukaman allita rurashpa mana llullakushpa kanlla tukuy llaktakunapi kawsak runakunata kamachinkisapa.

⁴Kanllami sukaman allima kanki. Chayrayku tukuy runakuna kanllata manchashunayki tiyan. Tukuy runakuna kanllata alabashunayki tiyan. Tukuy llaktakunapi kawsak runakuna kawankasapa alli rurak kanaykita.

Chayrayku kanman rinkasapa kuyashunankunapa.”

⁵Chaymanta kawarkani sielupi *Tata Diospa wasin ukupi paywan tinkunakuna kuartu kicharinakuptin. ⁶Chay kuartumanta chay kanchis kastigakuk angelkunaka llukshimurkansapa. Paykunapa llachapankuna sukaman

yurak llipyak likidu karkansapa. Kaskunkunapi kurimanta ruradu chumbinkuna tiyarkan.

⁷Chaypina Tata Diospa ñawpakninpi chay chusku animalkunamanta sukka chay kanchis angelkunata sukta sukta kurimanta ruradu kopakunata kurkansapa. Chay kopankunamanta talliptinkuna mana tukuy niyukta Tata Dios mana alli rurak runakunata sinchita kastigankasapa. ⁸Chaypina tukuy laya atipak Tata Diosmanta suk kusni shamurkan tukuy wasinta untachik. Chashna Tata Diospa wasin kusniwan untaptin chay kanchis angelkuna kastigakuyta tukuchanankunakaman mana ni pi atiparkanchu yaykuyta.

Juan kawarkan chay kanchis kastigakuk angelkunata kopankunata talliptinkuna.

16 ¹Tukuy chayta kawashkayniwasha ñuka Juan muskuyninipishina suk *angelta uyarirkani. Payka *Tata Diospa wasinmanta llukshishpa chay kanchis kastigakuk angelkunata willarkansapa: “Rillaychi chay kanchis kopaykichita allpapi tallik Tata Dios mana alli rurak runakunata sukaman sinchita kastiganankunapa.”

²Chashna willaptinkuna chay kallarinin angelka rirkan allpapi chay kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallik. Chaypina chay kuchudumanta alliyadu animalpa figuranta kuyak runakuna, paypa *sellunwan selluchadu runakuna mana allianayak sinchi nanak kirivan unkurkansapa.

³Chaypina chay ishkaynin angelka manllayba kochapi kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallirkan. Chayta talliptinna chay manllayba kochaka iden wañuchidu runapa yawarninshina tukurkan. Chashna yawar tukuptin tukuy chay yakupi kawsak animalkuna wañurkansapa.

⁴Chaypina chay kimsaynin angelka tukuy yakukunapi tukuy yaku pachyaminankunapi kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallirkan. Chashna talliptinna tukuy chay yakukuna yawarshina tukurkan.

⁵Chay washa uyarirkani yakukunata kamachik angel Tata Diosta willaptin:

“A, Tata Dios, kanlla alli rurak kanki.

Mana tukuyiniyukta kawsak kanki. Kunankaman kawsaykanki.

Yakukunata yawartashina rurashpayki allita rurashkanki.

⁶Mana alli rurak runakuna kanpa wambraykikunata rimanaykita yachachikukunata yawarinkunata ichachishpa wañuchirkansapa.

Chayrayku kunanka chay wañuchikuk runakunata yawarta upyachishkankisapa.

Chashna kastigashpayki allita rurashkanki.”

⁷Chashna chay yakukunata kamachik angel Tata Diosta willaptin uyarirkani chay atun *altarmanta rimakuptin:

“Ariya kanmi, Tata Dios, sukaman tukuy laya atipak kanki.

Chashna chay mana alli rurak runakunata kastigashpayki allita rurashkanki.”

⁸Chaymanta chay chuskuynin angelka inti sawanpi kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallirkan. Chaypina intika sukaman nanashpa chay runakunata sukaman sinchita rupachirkansapa.

⁹Chashna sukaman rupachidu kashpankunapish chay runakunaka mana Tata Diosta kasunayarkansapachu. Mana nima uchankunamanta wanarkansapachu Tata Diosta alabanankunapa. Tata Dios paykunata kastigashkankunarayku sukaman washanchashpa rimarkansapa mana alli rurak kananta.

¹⁰Chaypina chay pichkaynin angelka chay manchana laya animalpa kamachikunan tiyarinanpi kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallirkan. Chay tiyarinanpi kopanmanta talliptin tukuy chay manchana laya animalta kasuk runakunapa llaktankuna tuta likidu tukurkan. Chaypina chay runakuna sukaman manchakuywan nanayta mallirkansapa. Nanaywan kallunkunata murkankansapa. ¹¹Chay nanayta mallishpankunapish uchankunamanta mana wanayarkansapachu. Paykunaka chay nanaywan chay mana allianayak kiriwan sufrishpankunapish sielupi kawsak Tata Diosta sukaman washanchashpa rimarkansapa mana alli rurak kananta.

¹²Chaymanta chay soktaynin angelka chay atun Eufates yakupi kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallirkan. Chaypina chay manllayba yakuka chakirkan aypa kamachikuk runakuna soldadunkunawan inti llukshimunana partimanta shamunankunapa.

¹³Chaypina ñuka Juan kawarkani kimsa millanapa laya sapushina rikurik supaykunata. Suk supayka chay manllayba machakuyapa shiminmanta llukshimurkan. Ishkaynin supayka chay manchana laya animalpa shiminmanta llukshimurkan. Kimsaynin supayka chay mana alli yachachikuk ishkaynin manchana laya animalpa shiminmanta llukshimurkan. ¹⁴Chay kimsa supaykunaka aypa almirana *milagrakunata rurarkansapa. Chayta rurashpankunara rirkansapa tukuy allpapi kamachikukunata aypa runakunawan tantanachik tukuy laya atipak Tata Dioswan makanakunankunapa.

¹⁵Chaypina uyarirkani *Jesukristu rimaptin: “Mash uyariwaychi. Mana ni pi yuyashkan ora suwa runashina ñukaka shamusha. Shamuptini kankuna allita kasuwashpa kawsashpaykichi sukaman

kushikunkichi. Mana prontanakudu shuyawashpaykichika ñuka shamuptini iden llatanllashina pinkakunaykichitiyan.”

¹⁶Chaymanta kawarkani suk pampapi chay kimsa supaykuna tukuy allpapi kamachikukunata aypa runakunawan tantanachiptinkuna. Chay pampapa shutin *hebreo rimanapi Armajedon.

¹⁷Chaypina chay kanchisnin angelka kopanmanta Tata Diospa kastigunata wayrapi tallirkan. Chashna wayrapi talliptin uyarirkani Tata Dios sielupi wasinmanta kamachikunan tiyarinanmanta sinchita rimakuptin: “Kaywan tukuchashkani mana alli rurak runakunata kastigayta.”

¹⁸Chashna Tata Dios rimaptinna sukaman llipyarkan troynarkan. Chaypina allpa sukaman kuyurkan. Kay allpapi runakuna kawsashkankunamantapacha mana chay layata allpa kuyurkanchu.

¹⁹Chashna allpa sukaman sinchita kuyuptin chay manllayba llakta kimsa partipi llikikurkan. Chaypina allpapi llaktakunapi wasikuna urmarkansapa. Tata Dioska chay Babiloniapi kawsak runakunapa mana alli rurashkankunata mana kunkarkanchu. Chayrayku sukaman piñakushpa sukaman sinchita kastigarkansapa.

²⁰Chashna allpa kuyuptin tukuy ishlakuna tukuy urkukuna sumishpa chinkarkansapa. ²¹Chaypina sielumanta runakunapa sawanpi manllayba granisukuna urmamurkan. Chay granisukunaka chusku chunka kiluta llasharkansapa. Chashna Tata Dios sukaman kastigashkankunarayku chay runakuna payta sukaman washanchashpa willarkansapa mana alli rurak kananta.

Juan suk waynandera likidu warmita kawarkan.

17 ¹Chaymanta chay kanchis kopankunata tallik *angelkunamanta suk shamurkan ñuka Juanta

willawak: “Mash shamuy. Ñuka kawachishkayki Tata Dios aypa yakukunapi tiyaridu waynandera warmita kastigaptin. ²Chay warmika tukuy allpapi kamachikuk runakunata yachachirkansapa Tata Diosta washanchashpa ruradu dioskunata kuyanankunapa. Chay runakuna chay ruradu dioskunata kuyashpankuna chay waynandera warmiwanshina uchallikuykansapa. Chashna paywan uchallikushpa machadu runakunashina kawsansapa.”

³Chashna chay angel willawaptin Tata Diospa Espiritun muskuyninipishina suk almirana layata kawachiwarkan. Chay angelka suk chunlla partiman pushawaptin chay warmita kawarkani manchana laya puka animal montaduta. Chay puka animalka kanchis umayuk chunka wakrayuk karkan. Paypa tukuy kuerpunpi Tata Diosta chiknishpa washanchak killkadu shutikuna tiyarkan.

⁴Chay warmipa llachapan pukawan sani karkan. Chaymanta kuriwan, allima llipyak rumiwan, yurak *perlaswan sumachidu karkan. Makinpi kurimanta ruradu atun kopa tiyarkan. Chay kopaka millanapa layakunawan untachidu karkan. Chay millanapa layakuna yuyachiwanchi chay warmi sukaman uchallikushpa aypa runakunata yachachinanta ruradu dioskunata kuyanankunapa.

⁵Chaymanta urkunpi suk mana entindinapa laya shutin killkadu karkan. Chay killkaduka rimarkan: “Ñuka kani tukuy laya atipak Babilonia. Tukuy waynanderakunapa mamankuna kani. Tukuy allpapi ruradu dioskunata kuyak runakunapa mamankuna kani.”

⁶Chay warmika *Jesukristuta kreyik runakunata paypa rimananta parlachikukunata sukaman chiknishpa

wañuchirkansapa. Chaypina entiendir-kani paykunapa yawarninkunata ichashpa sukaman kushikunanta. Chashna yawarninkunata kushikushpa ichashpa machadushina kawsan. Tukuy chayta kawashpayni sukaman manchar-kurkani.

⁷Chaypina chay chunlla partiman pushawak angelka willawarkan: “¿Imaraykutí sukaman manchakunki? Kunanka yachachishkayki pimi chay warmika nishpa. Chaymanta yachachiyki imami chay warmita pushak kanchis umayuk chunka wakrayuk manchana laya animalka nishpa. ⁸Chay manchana laya kawashkayki animalka ñawpa kawsak karkan. Kunanka manana allpapinachu kawsan. Chaymanta manarapish Tata Dios allita kulluchiptin supaykuna churadu manllayba uchukumanta llukshimunka. Chashna llukshimuptin tukuy mana Tata Diosta kreyinayak runakuna payta kuyankasapa. Chay manchana laya animal mana allpapi kawsananmanta kashkan kawsamuptin aypa runakuna sukaman almirashpa kuyankasapa. Allpata rurashkanmantapacha Tata Diospa librunpi chay animalta kuyak runakunapa shutinkuna mana killkaduchu.”

⁹Chaymanta chay angelka yachachwayllapi katirkan: “Tata Dios runakunata yachachiptinkunara atipansapa kay yachachiykanaynita entiendiyta. Chay manchana laya animalpa kanchis umankunaka kanchis urkukunashinami. Chay warmika chay kanchis urkukuna sawanpi kawsan. Chaymanta chay kanchis urkukunaka Tata Diosta chiknik kanchis kamachikukkunashinami.

¹⁰Chay kanchis sinchi kamachikukkunamanta pichka manana kamachikunspanachu. Kunanka soktayninmi kamachikuykan. Kanchisnin manara

kamachikuykanrachu. Chay kanchisnin kamachikukka shamushpa mana unaytachu kamachikunka. ¹¹Chaymanta chay mana kawsananmanta kashkan kawsamuk manchana laya animalka pusaknin kamachikukmi. Payka chay kanchis kamachikukkunashina Tata Diosta sukaman chiknin. Chashna kashkan kawsamushpa kamachikuptin-pish Tata Dioska allita kulluchinka.

¹²Chay kawashkayki manchana laya animalpa chunka wakrankunaka chunka sinchi kamachikukkunami. Paykunaka manara kamachikunsaparachu. Chay manchana laya animalwan tantalla suk tiempullata kamachikunkasapa. ¹³Chay chunka kamachikukkunaka idenllata yuyaykushpankuna chay manchana laya animalta willarkansapa paykunapa kamachikukninkuna kananpa.

¹⁴Tukuy chay kamachikukkuna *Oveja Wawanwan makanakunkasapa. Chaypina Oveja Wawanka tukuy payta allita kreyikkunawan Tata Diospa akllashkankunawan tantalla chay chunka kamachikukkunata makanasapa. Chay Oveja Wawanka tukuy sinchi kamachikukkunamanta ashwan sinchi kamachikukmi. Payka tukuy awtoridakunamanta ashwan sinchi awtoridarmi. Chayrayku tukuy kamachikukkunata makankasapa.”

¹⁵Chaymanta chay angel yachachwayllapi katirkan: “Chay waynandera warmita yaku sawanpi tiyariduta kawashkanki. Chay tiyarinan yakuka rikchak laya rimanayuk aypa llaktakunapi kawsak runakunami.

¹⁶Chaymanta chay kawashkayki manchana laya animalpa chunka wakrankunaka Tata Diosta chiknik kamachikukkunami. Paykunaka chay waynandera warmita chikninkasapa tukuy layayuk kaptin. Payta chiknishpa tukuy llachapanta tukuy imankunata

kichushpa llatanllata sakishpa aychanta mikunkasapa. Puchushkankunata rupachinkasapa.

¹⁷Tata Dios chay chunka kamachikukunapa shunkunkunapi yuyachiptinkuna chay waynandera warmita kulluchinkasapa. Tata Dios yuyachiptinkuna chay chunka kamachikukkuna idenllata yuyaykushpa chay manchana laya animalta willankasapa kamachikukninkuna kananpa. Tata Dios rimashkanta ruranankaman chay animalka kamachikunka. ¹⁸Chay kawashkayki waynandera warmika chay manllayba kamachikuk llaktami. Tukuy allpapi kamachikuk runakunata kamachinkasapa ama Tata Diosta kuyanankunapa.”

Juan kawarkan Tata Dios chay Babilonia llaktata kulluchiptin.

18¹Tukuy chaykunata kawashkayniwasha ñuka Juan suk *angelta kawarkani sielumanta urayamuptin. Chay angelka sukaman sinchi kamachikuk karkan. Sielumanta urayamushpa tukuy allpata lusichirkan. ²Payka sukaman sinchita rimarkan:

“Tata Dios kastigaptin chay manllayba llakta Babiloniaka kullushkana.

¡Ñami kullushkana!

Chay llaktapi supaykuna yaykushkasapa kawsak.

Rikchak laya mana alli rurak supaykuna chaypi kawsansapa.

Aypa chikninapa millanapa laya pawak animalkuna chaypi kawsansapa.

³Chay Babilonia llaktapi kawsak runakuna

tukuy laya munanankunallata rurashpa kawsarkansapa.

Chayrayku kullushkasapa.

Paykunaka tukuy llaktakunapi kawsak runakunata yachachir-

kansapa sukaman uchallikunankunapa.

Tukuy llaktakunapa kamachikukninkunata yachachirkansapa ruradu dioskunata kuyanankunapa.

Tukuy llaktakunapi rantikuk runakuna

Babiloniapi mana valek tiyapunankunata rantikushpa sukaman kullkiyarkansapa.”

⁴Chaymanta uyarirkani Tata Dios sielumanta rimaptin:

“Kankuna wambraynikuna, chay llaktamanta llukshiychi ama chaypi kawsak runakunashina uchallikunaykichipa.

Mana munanichu paykunatashina kankunata kastigaynikichita.

⁵Chay llaktapi kawsak runakuna sukaman uchallikuptinkuna ñuka Tata Dios rabyakuni.”

⁶Chashna Tata Dios rimashpa chay kastigakuk angelkunata willarkansapa:

“Chay llaktapi kawsak runakuna wambraynikunata sukaman sufrichirkansapa.

Chayrayku paykunatapish ashwan sinchita kastigashpa sukaman sufrichiychi.

Chay runakuna wambraynikunata sukaman sufrichishkankunarayku ashwan sinchita sukaman kastigaychi.

⁷Chay mana alli rurak runakuna sukaman kreyinakushkasapa.

Munanankunallata rurashpa kawsashkasapa.

Chayrayku sinchita kastigashpa sufrichiychi.

Chay runakuna alabanakushpa shunkunkunapi yuyanakurkansapa sukaman kulli likidu sinchi kamachikuk kanankunata.

Yuyanakurkansapa mana viyudashina sufrinankunata.

⁸ Chashna yuyanakuptinkunapish ñukaka raslla kastigashasapa. Sukaman tukuy layata atipak Tata Diosmi kani.

Chashna kastigaptinikuna sukaman yarkankasapa llakinkasapa wañunkasapa wasinkuna rupan-kasapa.”

⁹ Chashna Tata Dios rimaptin chay llakta sukaman rupashpa kusninka. Tukuy allpapi kamachikuk runakuna chayta kawashpa sukaman llakishpa wakankasapa. Chay kamachikuk runakuna munanankunallata rurashpa chay llaktapi kawsak runakunawan ruradu diosninkunata kuyashpa uchallikurkansapa. ¹⁰ Chashna chay llakta rupaptin chay sinchi kamachikuk runakuna kawashpa karullamanta manchakushpankuna rimankasapa:

“¡Alaw alaw! Chay atun Babilonia llaktapi kawsak runakuna sukaman sufriykansapa.

Chay llaktapi kawsak runakuna tukuy allpapi kawsak runakunata sinchita kamachishkasapa.

Kunanka raslla Tata Dios paykunata kastigaykansapa.”

¹¹ Chay llakta rupaptin tukuy layata rantikuk runakunapish sukaman llakishpa wakankasapa manana ni pi tiyapunankunata rantik tiyaptinna.

¹² Chay rantikuk runakuna chay llaktapi rantikurkansapa kurita, yurak kullkimanta ruradukunata, allima llipyak rumikunata, yurak *perlakunata, allima *linumanta sedamanta ruradu lllachapakunata, puka sani lllachapakunata, mishkilla asnak kaspikunata. Chaymanta rantikurkansapa elefantepa kirunkunamanta rikchak laya ruradukunata, sinchi kaspikunamanta *bronsemanta fierrumanta yurak rumimanta ruradukunata. ¹³ Chaymanta rantikurkansapa

kanelata, mikuna mishkichikkunata, mishkilla wiki rupachinapa asnakunata, tukuy laya allima mishkik asnakunata, vinuta, wirata, *triguta, trigu machkata, aparikuk animalkunata, ovejakunata, kaballukunata, karrukunata. Chaymanta runakunatapish rantikuksapa chay rantik runakunapi trabajanankunata.

¹⁴ Chashna chay llakta rupaptin chay rantikuk runakunaka rimankasapa:

“Chay llaktapika manana tiyannachu chay munanankuna mishkik wayukuna.

Tukuy chay runakunapa rikchak laya munanankuna tukuy kullkin-kuna ñami kullushkana.”

¹⁵ Ñawpa chay rantikuk runakuna chay llaktapi kawsak runakunata rantichishpankuna sukaman kullkiyarkansapa. Chayrayku Tata Dios kastigashpa rupachiptin kawashpa manchashpa karullapi kiparinkasapa. Chayllapi sukaman llakishpa wakankasapa. ¹⁶ Sukaman wakashpa rimankasapa:

“¡Alaw alaw! Chay atun llaktaka ñami rupaykanna.

Ñawpa chay llakta allima

*linumanta ruradu lllachapayuk warmishina karkan.

Chay allima lllachapanka puka sani karkan.

Chaymanta kurimanta allima llipyak rumimanta yurak perlas-manta ruradukunawan sumachidu karkan.

¹⁷ Chay tukuy layayuk llakta rasllana kullushka.”

Chaypina chay llakta rupaptin chay manllayba kochapi barkukunata purichik runakunawan yanapakninkunawan tukuy barkukunapi trabajak runakuna karullamanta rupananta kawankasapa. ¹⁸ Chay llakta rupashpa

kusniptin kawashpankuna sinchita rimankasapa: “Chay llakta tukuy llaktakunamanta ashwan sinchi ashwan atun karkan.”

¹⁹Chashna rimashpa sukaman llakishpa umankunapi allpata churankasapa. Wakashpa sinchita rimankasapa:

“¡Alaw alaw! Chay manllayba llakta rupaykan.

Ñawpa chay llaktapi barkuyuk runakuna tukuy laya allimakunata rantikushpa sukaman kullkiyarkansapa.

Kunanka chay llaktaka rasllana kullushka.”

²⁰Chaypina chay sinchi kamachikuk angelka rimarkan:

“Kankuna sielupi kawsakkuna chay llakta rupashkanrayku sukaman kushikuychi.

Kankuna Tata Diospa wambrankuna, kushikuychi.

*Jesukristupa yachachikunanta yachachikukkuna,

Tata Diospa rimananta yachachikuk runakuna, kushikuychi.

Chay llaktapi kawsakkuna kankunata sufrichishushkaykichirayku

Tata Dios ñami paykunataka kastigashkasapana.”

²¹Chaypina suk sinchi kamachikuk angel suk manllayba kutakuna rumita apishpa chay manllayba kochapi wishchukurkan. Chayta wishchukushpa rimarkan:

“Tata Dioska chay manllayba Babilonia llaktapi kawsak runakunata kastigankasapa.

Ñuka chay manllayba rumita wishchukukshina chashnashinalla Tata Dioska chay runakunata kastigankasapa.

Chaypina mana kutin ni pi paykunata kawankasapanachu.

²²Chay llakta chunlla kipariptin manana ni pi kallinkunapi

uyarinkasapanachu *arpakunata takaptinkuna nima flawtankunata nima trompetankunata pukuptinkuna.

Manana nima laya trabajadorkuna tiyankanachu.

Manana ni pi uyarinkasapanachu kutakushpa soynachiptinkuna.

²³Chay llaktapi manana niman suk lampara lusichikunkanachu.

Manana nima funsia fiesta bullakunata uyarinkasapanachu.

Chay llaktapi rantikuk runakuna tukuy allpapi rantikuk runakunamanta ashwan kullkiyuk karkansapa.

Chayrayku tukuy allpapi kawsak runakunata ñakachishpa llullachirkansapa.

²⁴Chay llaktapi kawsakkunaka Tata Diosta kreyik runakunata tukuy allpapi aypa runakunata wañuchirkansapa.

Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunatapish wañuchiptinkuna yawarnin ichakurkan.

Chayrayku Tata Dioska chay llaktapi kawsak runakunata sukaman kastigashpa kulluchinkasapa.”

Juan kawarkan sielupi kawsak runakunata Tata Diosta alabaptinkuna.

19 ¹Chaymanta sielupi ñuka Juan aypa runakunata uyarirkani rimakuptinkuna:

“Akuychi Tata Diosta alabaypachi.

Payka uchanchikunamanta salvawashkanchisapa.

Tukuy layata atipan rurayta. Sukaman allimami.

²Payka tukuy mana alli rurak runakunata kuskanpi allita kastigan.

Chayrayku chay llaktapi kawsakunata allitana kastigashkasapa waynandera warmishina kaptinkuna.

Paykunaka tukuy allpapi kawsak runakunata yachachirkansapa mana allita rurashpa kawsanakunapa.

Tata Diosta sirvik runakunatapish wañuchirkansapa.

Kunan Tata Dioska paykunata kutipashpa sukaman kastigashkasapa.

Chayrayku akuychi Tata Diosta alabaypachi.”

³Chashna chay sielupi kawsak runakuna rimashpa kashkan Tata Diosta alabarkansapa:

“Tata Dios chay llaktata rupachiptin mana tukuyniyukta kusninka.

Chayrayku akuychi Tata Diosta alabaypachi.”

⁴Chaypina chay ishkay chunka chusku *ansianukuna Tata Diospa ñawpakninpi chay chusku animalkunawan tantalla pakchanakushpa tiyarinanpi tiyaridu Tata Diosta kuyarkansapa. Chashna kuyashpa rimarkansapa: “Ariya, ñukaykunapish rimanisapa Tata Dios alli kananta. Akuychi payllata alabaypachi.”

⁵Chaypina Tata Diospa tiyarinan ladunmanta uyarirkani rimakuptin:

“Tukuy kankuna, kamachikuk mana kamachikuk kashpaykichipish Tata Diosninchita alabaychi.

Tukuy kankuna Tata Diosta kuyashpa sirvik runakuna, payta alabaychi.”

Juan uyarirkan rimaptinkuna chay Oveja Wawanpa funsia fiestanta ruranankunata.

⁶Chaymanta ñuka Juan muskuyninipishina aypa runakuna rimakuktashina uyarirkani. Rimakunankuna iden yaku urmanashina iden sinchi troynakshina

soynarkan. Chay aypa runakuna rimarkansapa:

“Akuychi Tata Diosninchita alabaypachi.

Payka tukuy layata rurayta atipashpa kallarischkana tukuy layapi kamachikuyta.

⁷Akuychi kushikuypachi.

Kushikuyninchikunawan willaypachi sukaman allima kananta.

Chay *Oveja Wawan funsia diya chayamushkana.

Paypa novian ñami allitana allichanakushka funsiaman rinanpa.

⁸Chay novia allita Tata Diosta kasushpa allita rurashpa kawsarkan.

Chayrayku Tata Dios allima

*linumanta ruradu chuya chuya llipyak llachapankunata kushka.”

⁹Chay aypa runakuna rimashkankunawasha suk *angel ñuka Juanata willawarkan: “Tukuy willanaynita killkay: ‘Chay Oveja Wawanpa funsia fiestaman konvidadu runakuna sukaman kushikunkasapa.’” Chayta willawashpa chay angel kashkan willawarkan: “Kikin Tata Dios chay willashkaynita willashunki.”

¹⁰Chashna chay angel willawaptin ñuka ñawpakninpi kunkurikurkani kuyanaynipa. Chaypina payka willawarkan: “Ama kuyawaychu. Kan tukuy Tata Diosta sirvikmasikikunawan allita mana shaykushpa yachachikunkichi *Jesukristu salvakuk kananta. Tukuy ñawpa Tata Diospa rimananta yachachikukunapish yachachikurkansapa Jesukristu salvakuk shamunanta. Ñukapish kankunashina Tata Diosta sirvishpa kawsani. Chayrayku ama ñukata kuyawaychu.”

Juan suk alli kamachikuk runata yurak kaballupi kawarkan.

¹¹Chaymanta ñuka Juan muskuyninipishina kawarkani Tata Dios kawsanan

sielu kicharinakuptin. Chashna kichari-nakuptin suk yurak kaballuta kawarkani. Chay kaballuta montak runa alli kamachikuk alli makanakuk runa karkan. Chayrayku shutin karkan Alli Rurak Kuskata Yachachikuk.

¹²Ñawinkuna nina rawraykakshina llipyarkan. Umanpi aypa koronakuna tiyarkan. Urkunpi shutinka killkadu karkan. Paylla yacharkan imatami riman chay killkadu shutinka nishpa.

¹³Llachapan yawarwan chapudu karkan. Shutin karkan Tata Diospa Rimanan.

¹⁴Sielupi kawsak soldadukuna yurak kaballukunata montashpa payta katirkansapa. Chay soldadukuna allima *Iinumanta ruradu yurak chuya chuya llachapayukkuna karkansapa.

¹⁵Chay alli kamachikukpa shimin-manta llukshirkan ishkantin ladu alli filadu macheti chaywan tukuy llaktapi kawsak runakunata kuchunanpa. Sinchi kamachikuk kashpa suk fierrumanta ruradu varawan tukuy payta chiknik runakunata kamachinkasapa. Uva wayunta chakinwan sarushpa kapikshina tukuy mana alli rurak runakunata kastigankasapa. Tukuy laya atipak Tata Dios chay chiknik runakunata piñayashpa chay kamachikuk runata willanka sukaman kastiganankunapa. ¹⁶Sawa llachapanpi susunan partipi paypa shutin killkadu karkan: “Tukuy kamachikukkunamanta ashwan sinchi kamachikuk. Tukuy awtoridarkunamanta ashwan sinchi awtoridar.”

¹⁷Chaypina ñuka Juan suk angelta inti sawanpi shayariduta kawarkani. Chay angelka tukuy pawak aycha mikuk animalkunata sinchita kayarkan: “Tata Dios aypa mana alli rurak runakunata kastigaptin wañunkasapa. Shamuychi chay wañudukunapa aychankunata mikuk. ¹⁸Shamuychi aypa runakunapa aychankunata mikuk. Kamachikuk

runakunapa soldadukuna kamachikuk-ninkunapa sinchi makanakuk runakunapa kaballunkunapa chay kaballukuna purichik runakunapa patronkunapa rantidu runakunapa aypa kullkiyuk runakunapa mana nimayuk runakunapa aychankunata shamuychi mikuk.”

¹⁹Chaymanta kawarkani chay manchana laya animalta tukuy kay allpapi kamachikuk runakunata soldadunkunawan tantanachiptinkuna. Tantanakurkansapa chay yurak kaballu montak runawan tukuy paypa soldadunkunawan makanakunankunapa.

²⁰Chaypina chay kaballuta montak runaka chay manchana laya animalta apirkan preso kananpa. Chaymanta chay mana allita yachachikuk almirana layakunata rurak animaltapish apirkan preso kananpa. Ñawpa chay almirana layakunata rurak animalka chay manchana laya animalpa figuranta rurachirkan runakuna chayta kuyanankunapa. Rikchak laya almiranakunata rurashpa chay figurata kuyak runakunata chay manchana animalpa *sellunwan selluchadu runakunata llullachirkansapa. Chaypina chay kaballuta montak runaka chay ishkantin llullachikuk animalkunata chay asufriwan rawraykak ninapi kawsakllata wishchukurkansapa.

²¹Chaymanta chay kaballuta montak runaka shiminmanta llukshik machetivan tukuy chay manchana laya animalpa soldadunkunata wañuchirkansapa. Chaypina tukuy chay pawak aycha mikuk animalkuna paykunapa aychanta mikushpa saksarkansapa.

**Juan kawarkan waranka watata
Jesukristu kreyik runakunawan
tantalla kamachikuptinkuna.**

20 ¹Chaymanta ñuka Juan muskuyninipishina suk *angelta kawarkani sielumanta urayamuptin.

Paypa makinpi tiyarkan supay wichkanan manllayba uchku punkun kicharinnan llavi. Chaymanta makinpi suk manllayba kadena tiyarkan. ²Chay angelka chay manllayba machakuyta apirkan. Chay machakuy supay kashpa allpa kallarinanmantapacha runakunata llullachirkan. Paypa shutinka

*Satanasmi. Payka tukuy supaykunapa kamachikukninmi. Chay angelka payta apishpa waranka watapa kadenawan watarkan. ³Chashna watashpa chay manllayba uchkupi wishchukurkan. Chaymanta chay uchkupa punkunta *sellucharkan waranka watata amana allpapi kawsak runakunata llullachinanpa. Chay washan Tata Dios chay machakuyta suk tiempullapa kacharichinka.

⁴Chaymanta kawarkani aypa kamachikukkunapa tiyarinankunata. Chaypi kawarkani aypa tiyaridu runakunata. Paykuna manara wañushpara Tata Diospa rimananta *Jesukristupa yachachikunanta allita yachachikurkansapa. Chay runakunaka chay kanchis umayuk manchana laya animalta mana kuyarkansapachu. Nima ruradu figuranta kuyarkansapachu. Nima makinkunapi nima urkunkunapi chay animalpa sellunwan selluchaduchu karkansapa.

Chashna Tata Diospa rimananta allita yachachikuptinkuna chay manchana laya animalka umankunata tipichishpa wañuchichirkansapa. Paykunata wañuchichiptinkunapish Tata Dios kawsachimushpa willarkansapa waranka watata Jesukristuwan tantalla kamachikunankunapa. ⁵Tata Dios manara ni pita kawsachimushpara chay kamachikuk runakunata kawsachimurkansapa. Chay waranka watakuna washan Tata Dios suk wañudukunatapish kawsachimunkasapa.

⁶Chay kawsachimudu runakuna sukaman kushikunkasapa Tata Diospa wambrankuna kashpankuna. Paykunaka manana kashkanka wañunkasapanachu. *Saserdotekunashina Tata Diosta Jesukristuta sirvinkasapa. Waranka watata Jesukristuwan tantanlla kamachikunkasapa.

**Tata Dios supaykunapa
kamachikukninta ninaman
wishchukunka.**

⁷Chaymanta chay waranka watakuna washan chay wichkadu uchkumanta Tata Dios Satanasta kacharichinka.

⁸Chaypina Satanaska rinka tukuy allpapi kawsak runakunata llullachik. Chay Gok llaktapi Magok llaktapi kawsak runakunatapish llullachinkasapa. Chay llaktakunapa soldadunkuna playashina mana yupaypa laya tantanakunkasapa Tata Diospa wambrankunawan makanakunankunapa.

⁹Chaypina tukuy maymanta chay soldadukuna shamunkasapa Tata Diosta kasuk runakunapa llaktanta kulluchik. Tata Dios kuyanana llaktata kulluchinayaptinkuna Tata Dios sielumanta ninata urmachimushpa tukuy paykunata rupachinkasapa.

¹⁰Chaypina chay manllayba asufriwan rawraykak ninapi Tata Dioska runakunata llullachik Satanasta wishchukunka. Chayllaman chay kanchis umayuk manchana laya animaltapish chay mana alli yachachikuk animaltapish wishchukunka. Chaypi diyapi tutapi mana tukuyniyukta sufrinkasapa.

**Juan Tata Diosta kawarkan allima
yurak likidu kamachikunan
tiyarinanpi tiyariduta.**

¹¹Chaymanta ñuka Juan muskuyninipishina suk atun allima yurak likidu kamachikukpa tiyarinanta kawarkani.

Chaypi Tata Diosta tiyariduta kawarkani. Chaypina Tata Diospa ñawpakninmanta tukuy allpa tukuy sielu chinkarkan. Chashna chinkashpa manana ni maypi rikurirkannachu.

¹²Chaypina ñuka Juan kamachikuk mana kamachikuk wañudukunata Tata Diospa tiyarinan ñawpakninpi shayari-dukunata kawarkani.

Chaymanta aypa librukunata kichari-dukunata kawarkani. Chaymanta chikan libruta kawarkani maypicha mana tukuyniyukta kawsak runakunapa shutinkuna killkadu karkan. Chaypina Tata Dios chay librukunapi tukuy runakunapa alli mana alli rurashkanku-nata kawarkan. Chay librukunapi killkadu rimananshina chay runakunata kastigarkansapa. ¹³Chaypina manllayba yakukunamanta, wañudukuna churanankunamanta tukuy wañudukuna shamurkansapa Tata Diospa ñawpak-ninpi shayarik. Tata Dioska paykunata willarkansapa mana alli rurashkankuna-rayku kastiganankunata.

¹⁴Chaypina chay wañudukuna churanankunata Tata Dios rawraykak ninaman wishchukurkan. Chashna wishchukushkanwasha manana ni pi wañunkasapanachu. Chay rawraykak ninapi chay mana alli rurak runakuna mana tukuyniyukta sufrishpankuna ish kaynin kuti wañukshina kankasapa. ¹⁵Tata Diospa librunpi mana tukuyni-yukta kawsak runakunapa shutinkuna killkadu. Tata Dios chay librupi shutinkuna mana killkadu runakunata chay rawraykak ninaman wishchukur-kansapa.

**Juan mushuk sieluta mushuk
allpata kawarkan.**

21 ¹Chaymanta ñuka Juan muskuyninipishina mushuk sieluta mushuk allpata kawarkani. Kay

riksinanchi sieluka kay riksinanchi allpaka kay riksinanchi manllayba kochapish chinkarkansapa. ²Chaymanta kawarkani Tata Dios akllashkan mushuk Jerusalem llaktata paypa ñawpaknin-manta urayamuykaptin. Chay mushuk llaktaka rikchak layawan allima sumachidu karkan iden suk allichana-kudu kasaranayak shipashshina novionta shuyanana.

³Chaypina uyariarki Tata Diospa tiyarinanmanta suk sinchi rimakukta rimakuptin: “Kunanka Tata Dios runakunawan kawsaykan. Paykunawan kawsanka. Paykunaka Tata Diospa wambrankunami. Kikin Tata Dioska paykunawan tantalla kawsashpa paykunapa Diosninkuna kanka.

⁴Paykuna wakakuptinkuna Tata Dios ñawinkunata pichapunkasapa. Chay mushuk llaktapi kawsak runakunaka manana wañunkasapanachu. Manana nima llakishpa wakankasapanachu. Paykunapa manana nima nanay tiyankanachu. Tukuy chay ñawpa allpa chinkashkanrayku chay runakunaka mushuk layatana kawsankasapa.”

⁵Chaypina Tata Dios chay alli tiyarinanpi kashpa rimarkan: “Ñukaka tukuy layata mushukyachini.”

Chaymanta ñuka Juanta willawarkan: “Tukuy rimashkaynika sukaman allimami. Tukuy runakuna yachanka-sapa mana llullakushpa rimashkaynita. Chayrayku tukuyta killkay.”

⁶Chaymanta Tata Dioska kashkan willawarkan: “Tukuy rimashkaynita ñami rurashkanina. Ñukami A letrashina kashpayni tukuy layata kallarini. Chaymanta Z letrashina kashpayni tukuy layata tukuchani. Ñuka suk allima kawsachikuk yakuta tukuy yakunayak runakunata mana chaninpa-chu yakuchishasapa. Tukuy ñukawan kawsayta munak runakunata mana

chaninpachu yanapashasapa ñukawan mana tukuyniyukta kawsanankunapa. ⁷Tukuy runakuna wañunankunakaman ñukata allita kasuwashpa kawsashpa willashkaynishina chay mushuk llaktay-nipi kushikushpa kawsankasapa. Ñukaka paykunapa Tata Diosninkunami kani. Paykunaka wambraynikunami kankasapa.

⁸Chaymanta tukuy sufriyta manchak runakuna, mana ñukata kreyiwakkuna, chiknikukkuna, runamasinkunata wañuchik runakuna, chikan warmiwan uchallikushpa kawsak runakuna, chikan ullkuwan uchallikushpa kawsak warmikuna, tukuy brujukuna, tukuy ruradu dioskunata kuyak runakuna, llulla likidu runakuna chay asufriwan rawraykak ninaman rinkasapa. Chay rawraykak ninapi sufrishpankuna ishkeynin kuti wañunkasapa.”

**Juan kawarkan mushuk
Jerusalen llaktata.**

⁹Chaymanta chay kanchis kopankunata tallishpa kastigakuk *angelkuna-manta sukka ñuka Juanman shamushpa willawarkan: “Mash shamuy chay *Oveja Wawanpa novianta kawachinay-nipa.”

¹⁰Chashna chay angel willawaptin Tata Diospa Espiritunka muskuyninipishina suk almirana layata kawachiwarkan. Chay angelka suk manllayba altu atun urku sawanman pushawashpa Tata Diospa kawsanan Jerusalen llaktata kawachiwarkan. Sielumanta Tata Diospa ñawpakninmanta chay allima llaktan urayamuykarkan. ¹¹Chay allima llakta Tata Diospa llipyayninwan sukaman allimata llipyarkan. Iden aypa kullkiwan rantidu ancash likidu llipyak rumishina llipyarkan. Allima chuya likidu vidroshina llipyarkan. ¹²Chay llakta tukuy vueltashnintin manllayba

pirkawan wichkadu karkan. Chay pirkaka chunka ishkey punkuyuk karkan. Tukuy punkunkunapi suk kuydakuk angel tiyarkan. Chay punkunkunapi *israel runakunapa chunka ishkey ayllunkunapa shutinkuna killkadu karkan. ¹³Kimsa punkukuna inti llukshimunan partipi karkan. Kimsa punkukuna inti yaykunan partipi karkan. Kimsa punkukuna yaku anaknin partipi karkan. Kimsa punkukuna yaku uraynin partipi karkan. ¹⁴Chay llaktapa pirka sikipi ishkey chunka sinchi manllayba suni rumikuna tiyarkan. Chay chunka ishkey rumikunapi chay Oveja Wawanpa chunka ishkey disipulunkunapa shutinkuna killkadu karkan.

¹⁵Chay ñukawan parlak angelka makinpi apaykarkan kurimanta ruradu pintushina medidata chay llaktapa punkunkunata pirkanta medianpa. ¹⁶Chay llaktapa chuskuynin ladun chay chika anchu chay chika sunilla karkan. Chay angelka chay pintushina medidawan chay llaktata medirkan. Allita medishpa rimarkan ishkey waranka ishkey pachak kilometru kananta. Suniynin anchuynin altuynin chashnalla karkan. ¹⁷Chaymanta chay angelka runakuna amañashkankuna medidawan chay pirka altuyninta medirkan. Chayta mediptin sokta chunka pichka metro karkan.

¹⁸Chay llaktapa pirkanka vueltashnintin puka likidu llipyak jaspe rumikunawan ruradu karkan. Kuriwan ruradu kashpa chuya likidu vidroshina llipyarkan. ¹⁹Chay llaktapa pirka sikipi rumikuna rikchak laya allima llipyak rumikunawan sumachidu karkansapa.

Kallariknin sumachinan rumi ancash llipyak jaspe karkan. Ishkeynin chuyayadu ancash llipyak safiro karkan. Kimsaynin chikyakyadu ancash llipyak

agate karkan. Chuskuynin chiyak likidu llipyak esmeralda karkan. ²⁰Pichkaynin killuyadu puka llipyak onise karkan. Soktaynin puka likidu llipyak kornalina karkan. Kanchisnin kurishina killu llipyak krisolito karkan. Pusaknin yanayadu chiyak likidu llipyak berilu karkan. Iskunnin chuyayadu killu likidu llipyak topasio karkan. Chunkaynin killu killuyadu ancash llipyak krisoprasa karkan. Chunka suknin saniyadu llipyak jasinto karkan. Chunka ishkaynin chuyayadu sani llipyak amatista karkan.

²¹Chaymanta chay llaktapa pirkanpi chunka ishkay punkunkuna chunka ishkay yurak likidu *perlaskunamanta ruradu karkansapa. Kada punku suk atun perlaswan ruradu karkan. Chaymanta kallin kuriwan ruradu kashpa chuya likidu vidroshina llipyarkan.

²²Chaymanta chay mushuk llaktapi Tata Diosta kuyana wasita mana kawarkanichu. Chay llaktapi kawsak runakuna maypipish kashpa tukuy laya atipak kamachikuk Tata Diosta chay Oveja Wawanta kuyankasapa. Chayrayku Tata Diosta kuyana wasi manami chaypika tiyankachu. ²³Chay mushuk llaktapi mana inti nima killa tiyankachu. Tata Dioska kikinpa llipyayninwan llipyachinka. Chay Oveja Wawanpish rawraykak lamparashina kashpa llipyanka.

²⁴Tukuy llaktakunamanta runakuna chay mushuk llakta lusninpi purinkasapa. Tukuy llaktakunapa kamachikukninkuna rinkasapa tukuy tiyapunankunata chay llaktapi churak. ²⁵Chay mushuk llaktapi mana tuta tiyapting tukuy tiempu chay punkunkuna kicharidulla kankasapa. ²⁶Tukuy llaktakunamanta runakuna alli tiyapunankunata chay llaktaman apankasapa. ²⁷Chay

llaktapi manami niman suk millanapa laya yaykunkachu. Mana niman suk millana layata rurak runakuna, niman suk llullakuk runakuna yaykunkasapachu. Chay llaktapika chay Oveja Wawanpa alli librunpi shutinkuna killkadu runakunalla yaykunkasapa. Chay librunpi shutinkuna killkadu kaptin mana tukuyiniyukta kawsankasapa.

**Juan suk chuya chuya
yakuta kawarkan.**

22 ¹Chaypina chay *angelka suk chuya likidu kawsachikuk yakuta kawachiwarkan. Chay yakuka chuya likidu kashpa vidroshina rikurirkan. Tata Diospa tiyarinanmanta *Oveja Wawanpa tiyarinanmanta chay yakuka llukshimuk.

²Chay yakuka chay llaktapa chawpi kallinta kallparkan. Ishkantin mañanpi kawsachikuk kaspikuna wiñarkan. Chay llaktapi kawsak runakuna chay kaspikunapa wayunkunata mikushpa mana tukuyiniyukta kawsankasapa. Kada killa chay kaspikuna wayuchakun. Kada wata chunka ishkay kuti wayuchakun. Chay kaspikunapa pankankuna tukuy llaktakunamanta unkudu runakunata alliyachinkasapa. ³Chay mushuk llaktapi Tata Dios manana ni pita kastigankasapanachu. Chay llaktapi Tata Diospa tiyarinanka Oveja Wawanpa tiyarinanka kanka. Chaypina tukuy payta sirvikninkuna kuyankasapa. ⁴Tata Diosta uya uya kawankasapa. Paypa shutin urkununapi killkadu kanka. ⁵Chay llaktapika manana tuta tiyankanachu. Chaypi kawsak runakuna mana lamparata nima intita munankasapanachu sinchi kamachikuk Tata Dios paykunapa lusninkuna kaptin. Chaymanta tukuy paykunaka mana tukuyiniyukta kamachikunkasapa.

**Jesukristu Juanta willarkan
utka shamunanta.**

⁶Chaymanta chay angelka ñuka Juanta willawarkan: “Kuskata mana llullakushpa rimani. Chayrayku willaptini kasunayki tiyan. Kamachikuk Tata Dios chay ñawpa yachachikuk runakunata rimananta yachachirkan. Kikin Tata Diosllami ñukata kachamuwashka tukuy payta sirvik runakunata kawachinaynipa imakunatami utkana ruranka nishpa.”

⁷Chashna chay angel willawaptin *Jesukristu willawarkan: “Ñukaka utkana shamusha. Runakuna kay librupi killkashkaykita kasushpankuna sukaman kushikunkasapa.”

⁸Ñuka Juan kikini uyarishkaynita kawashkaynita killkashkani. Chayta uyarishkayni kawashkayniwasha chay kawachiwak angelpa ñawpakninpi kunkurikurkani kuyanaynipa. ⁹Chaypina pay willawarkan: “Ama kuyawaychu. Ñukapish kanshinami Tata Diosta sirvik kani. Tata Diospa rimananta yachachikukmasikikunashina tukuy kay librupi killkadukunata kasukuk runakunashina ñukapish Tata Diosta sirvikmi kani. Chayrayku ama ñukata kuyawaychu. Tata Diosllata kuyay.”

¹⁰Chaymanta chay angelka willawarkan: “Tata Dios tukuy kay librupi killkashkaykita utkana ruranka. Chayrayku kay killkadu rimanata mana pakashpa allita yachachikuy. ¹¹Kay rimanata mana kasukuk runakuna mana allikunallata rurashpa kawsachunsapa. Chaymanta uchallikushpa kawsak runakuna uchallikuyllapi katichunsapa. Tukuy allita rurashpa kawsak runakuna allillata rurashpa kawsachunsapa. Chaymanta Tata Diosta kasuk runakuna Tata Diosllata kasushpa kawsachunsapa.”

¹²Chashna chay angel willawaptin Jesukristu willawarkan: “Ariya. Utkana shamusha tukuy runakunata rurashkan-kunataashina premyunkunata kunaynipasapa. ¹³Ñukaka A letrashina kashpayni tukuy layata kallarini. Chaymanta Z letrashina kashpayni tukuy layata tukuchani. Ñukaka mana kallarinyukmi kani. Mana tukuyiniyukta kawsasha.

¹⁴Ñukata kreyiwak runakuna uchankunamanta perdonadu kashpa chuya chuya takshadu llachapayukshina kashpa sukaman kushikunkasapa. Paykunaka atipankasapa chay allima llaktapa punkunta yaykuyta. Chayta yaykushpa mana tukuyiniyukta kawsachikuk kaspi wayunkunata mikunkasapa.

¹⁵Chay allima llaktapika mana millanapa laya mana alli rurakkuna nima ñakakukkuna nima chikan warmiwan uchallikushpa kawsakkuna nima chikan ullkuwan uchallikushpa kawsak warmikuna nima runamasinta wañuchikkuna nima ruradu dioskunata kuyakkuna nima llullachikushpalla kawsak runakuna nima llulla likidu runakuna yaykunkasapachu.”

¹⁶Chaymanta Jesukristu willawarkan: “Ñuka Jesusmi chay angelninita kachamushkani tukuy kay rimanaynita kanta yachachishunaykipa. Kanpish tukuy kreyiwak runakunata yachachiy-sapa. Ñukaka chay ñawpa kamachikuk Davidpa ayllunmanta miraknin kashpayni tukuy runakunapa sinchi kamachikukninmi kani. Ñukaka chay pakarinan llipyak luserushina kani.”

¹⁷Chaypina Tata Diospa Espiritunka chay Oveja Wawanpa novianwan payta willansapa: “¡Utkana shamuy!”

Chaymanta tukuy kay librupi killkaduta uyarik runakunapish payta willaychi: “¡Shamuyna!”

Chaymanta Tata Diosta kasunayashpaykichi yakunayak runakunashina kashpaykichi shamuychi kay mana chaniyuk kawsachikuk yakuta upyak. Chashna chay yakuta upyashpaykichi mana tukuyniyukta Tata Dioswan kawsankichi.

¹⁸Nuka Juan tukuy kay librupi killkashkaynita uyarik runakunata sinchita willani: Ama kay killkadu librupi rimanata imatami Tata Dios ruranayanan nishpa mirachiychichu. Mirachiptikichika Tata Dios kay librupi killkadu kastigukunawan kastigashunkichi. ¹⁹Chaymanta ama kay killkashkayni librumanta imatami Tata Dios ruranayanan nishpa niman suk rimanata

surkuychichu. Killkashkaynita surkuptikichika Tata Dios chay yachachishkayni mana tukuyniyukta kawsachikuk kaspipa wayunta kichushunkichi. Nima chay yachachishkayni allima llaktapi yaykuchishunkichichu.

²⁰Chaymanta tukuy kay librupi killkashkaynita yachachiwak Jesukristuka riman: “Ariya utkana shamuni.”

Chaymanta ñuka Juan Señor Jesusta willani: “Ariya, utkana shamuy.”

²¹Señorninchi Jesukristu tukuy kankunata allita yanapashuchunnikichi.

Tata Dios tukuy rimashkanta rurachun.

SALMOS

Salmo 1

**Tata Diosta kasushpanchikuna
kushikushpa kawsanchisapa.**

- ¹ Ñukanchikuna mana sakra
runakuna willawananchikunata
kasushpanchikuna
kushikushpa kawsanchisapa.
Mana uchallikuk runakunashina
kawsashpa
mana uchata rurashpa kawsashpan-
chikuna
kushikushpa kawsanchisapa.
Mana Tata Diosta asichik runakunapa
yuyanankunata rurashpanchikuna
kushikushpa kawsanchisapa.
- ² Tata Diospa rimananta kuyashpan-
chikuna tutapi diyapi chay
rimanampi yuyaykushpa
kushikushpa kawsanchisapa.
- ³ Chashna Tata Diospa rimananta
kuyashpanchikuna
yaku mañanpi tarpudu kaspishina
allimata wiñanchisapa.
Wayuchakunan tiempu aypata
wayuchakuk kaspishina kanchisapa.
Aypa allima pankayuk kaspishina
kanchisapa.
Chayrayku tukuy ima rurananchiku-
nata allita ruranchisapa.
- ⁴ Chay mana alli rurak runakuna
mana chashnachu kawsansapa.
Paykunaka wayra pushanan kutadu
murupa karapanshina kunanlla
anchunsapa.

- ⁵ Chayrayku chay mana alli rurak
runakuna
Tata Diospa kastigunmanta mana
kishpinkasapachu.
Paykunaka Tata Diosta kasushpa
kawsak runakunawan
mana tantanakunasapachu.
- ⁶ Tata Dios alli rurak runakunata
kuydansapa
alli ñanta purikshina allita rurashpa
kawsanankunapa.
Tukuy uchallikushpa kawsak
runakunata
Tata Dios sukaman kastigankasapa.

Salmo 2

**Tata Dios akllashkan wambran
kamachikun.**

- ¹ Sukaman yuyani: ¿Imapatí Tata
Diosta mana kasuk runakuna
turbakunsapa?
¿Imapatí mana valekkunata yuyay-
kunsapa rurayta?
- ² Tukuy allpapi sinchi kamachikuk-
kuna awtoridarkuna
Tata Diosta mana kasunayansapachu.
Chashna mana kasunayashpankuna
Tata Dios akllashkan sinchi
kamachikukwan makanakuk
tantanakunsapa.
- ³ Tantanakushpa kaparishpa rimansapa:
“Akuychi Tata Dios akllashkan
kamachikuk runawan makana-
kuk.

Akuychi paymanta kishpichinakuk
amana kamachiwananchikuna-
pana.”

⁴ Chashna rimaptinkuna
sielupi kawsak Tata Dios
paykunata asichinsapa.

⁵ Chaymanta Tata Dios rabyakushpa
manchachinsapa.

Sinchita piñakushpa willansapa:

⁶ “Ñukami akllashkayni Sion urkupi
sinchi kamachikukta churashkani
tukuy layata kamachinanpa.”

⁷ Kunanka ñuka willaykichi Tata Dios
munananta.

Payka willawashka:

“Kanka wambraynimi kanki.

Kantami churashkayki sinchi
kamachikuk kanaykipa.

⁸ Chayrayku tukuy llaktakunata
mañaway.

Ñukami allpa kuchun mañanta
kushkayki chaypi kamachikunay-
kipa.

⁹ Sinchi kamachikuk kashpayki suk
runakuna mana kasushunayaptin-
kuna kastigankisapa.

Yerumanta ruradu varawan
metomanta ruradu ollata pakikshina
paykunata kastigankisapa.”

¹⁰ Chashna Tata Dios wambranta
willaptin

Kankuna sinchi kamachikukkuna,
awtoridarkuna,
willanaynita allita entiendiychi.
Yachachinaynita yachakuychi.

¹¹ Tata Diosta manchashpa sirviychi.
Kushikushpa payta kuyaychi.

¹² Tata Dios kunanllami sinchita
rabyakun.

Chayrayku chukchukushpa ñawpak-
ninpi kumurayaychi

ama Tata Dios rabyashpa mana
allita rurashkaykichirayku wañu-
chishunaykichipa.

Tata Dios amachawananchikunata
yachashpanchikuna
kushikushpa kawsanchisapa.

Salmo 3

Tata Dioska kuyak runakunata yanapansapa.

¹ A, Tata Dios,
aypa chikniwak runakunami tiyan.

² Chikniwashpa ñukawan makanaku-
nayansapa.

Chay runakuna ñukapa rimansapa:
“Tata Dios manami yanapankachu.”

³ Chashna rimaptinkunapish,
Tata Dios, kanmi arkanashina
arkawanki.

Kanmi kuyawashpa yanapawashpa
animuchiwanki.

⁴ Ñuka Tata Diosta sinchita roygap-
tini
payka sielupi kawsananmanta
yanapawan.

⁵ Sirishpayni kunanlla puñuni.
Puñushkaynimanta kashkan rikcha-
muni

Tata Dios yanapawaptin.

⁶ Aypa chikniwak runakuna tukuy
maypi wañuchiwanayaptinkuna-
pish

Tata Dios yanapawaptin mana
manchakunichu.

⁷ A, Tata Dios,
yanapawashpayki favorninipi
atarimuy.

Chikniwak runakunamanta
salvaway.

Kanmi chikniwak runakunata
makashkankisapa.

Tukuy mana alli rurak runakunapa
armankunata wakllichishkanki.

- ⁸ Kanmi, Tata Dios, ñukaykunata
salvawankisapa.
Chayrayku kanta kuyaptinikuna
yanapawaysapa.

Salmo 4

**Tata Diosta kreyiptinchikuna allita
yanapawanchisapa.**

- ¹ A, Tata Dios,
kanmi allita amachawanki.
Chayrayku kanta roygaptini yanapa-
way.
Sukaman llakiptini kanmi kushichi-
wanki.
Chayrayku roygaptini llakichi-
washpa uyariway.
- ² Kankuna, chikniwak runakuna,
¿aykapikamantí llullakushpa
chatawankichi?
¿Aykapikamantí mana kuskata
yuyashpa llullakuyllata munanki-
chi?
- ³ Allita yachaychi
Tata Dios payllata kasushpa kawsak
runakunallata yanapananta.
Allita yuyaychi ñuka Tata Diosta
roygaptini yanapawananta.
- ⁴ Chayta yachashpa manchakushpa
chukchukuychi
amana ashwanta uchallikunaykichipa.
Sirishpaykichi kasillayashpa mana
alli rurashkaykichita yuyaychi.
- ⁵ Chayta yuyashpa
tukuy shunku Tata Diosta kuyashpa
animalkunata *altarpi wañuchiychi.
Allita yachaychi amachashunayki-
chita.
- ⁶ Aypa runakuna rimansapa:
Manami ni pi ñukanchikunata
kushichiwanayanchisapachu.

Chashna rimaptinkunapish
kan, Tata Dios, ñukaykunata
llakichiwaysapa.

- ⁷ Aypa mikunayuk aypa upyanayuk
runakuna sukaman kushikunsapa.
Kan, Tata Dios, paykunamanta
ashwanta kushichiwashkanki.
- ⁸ Kan kuydawaptiki mana mancha-
kushpa sirishpayni kunanlla
gustu puñuni.

Salmo 5

**Roygaypachi Tata Dios
yanapawananchikunapa.**

- ¹⁻² Kamachiwak Tatayni Dios,
parlachiptini uyariway.
Llakishpa roygaptini yanapaway.
A, Tata Dios,
kantami tukuy ima yuyanaynita
parlachiyki.
- ³ A, Tata Dios,
unay unay parlachiptini
uyariwanki.
Pakarinenta ima munanaynita
willayki.
Chaymanta yanapawanaykipa
shuyani.
- ⁴ A, Tata Dios,
runakuna mana allita ruraptinkuna
sukaman piñakunki.
Chayrayku mana alli rurak
runakuna
mana ñawpaknikipi kawsankasapa-
chu.
- ⁵ Kikinkunalla kreyinakuk runakuna
mana ñawpaknikipi kawsankasa-
pachu.
Mana alli rurak runakunata
sukaman chikninkisapa.
- ⁶ Llullakuk runakunata kulluchinki-
sapa.
Allipi tukushpa chiknikuk runaku-
nata

wañuchikunayak runakunata
chikninkisapa.

⁷ A, Tata Dios,
kuyawashpa llakichiwaptiki ñuka
atipani wasikipi yaykushpa
tukuy shunku kuyaynikita.
Aklashkayki wasikita yuyashpayni
kuyayki.

⁸ A, Tata Dios,
alli rurak kashpayki
yachachiway allita rurashpa kawsa-
naynipa
ama chikniwak runakuna chatawa-
nankunapa.
Yanapaway allita rurashpa
alli ñanta purikshina kawsanaynipa.

⁹ Chay chikniwak runakuna
tukuy tiempu llullata rimansapa.
Tukuy shunku mana allita yuyash-
palla kawsansapa.
Chashna sukaman uchasapa
kashpankuna
kicharidu asnak sepulturashinami.

¹⁰ A, Tata Dios,
chay runakunata kastigaysapa
tukuy mana alli yuyanankuna
nimapi tukunankunapa.
Uchasapa kashpankuna
mana kasushunayashkankunarayku
ñawpaknikimanta paykunata
karkuysapa.

¹¹ Ñukaykuna amachawanaykipasapa
munashpaynikuna kushikuni-
sapa.
Kushikushpa kantanisapa
kan, Tata Dios, amachawaptikisapa.
Kanta kuyashpaynikuna kushikuni-
sapa
kan yanapawaptikisapa.

¹² Allita rurashpa kawsaptinikuna
kan, Tata Dios, yanapawankisapa.
Yanapawashpaykisapa suk arkana-
shina amachawankisapa.

Salmo 6

**Llakishpanchikuna Tata Dioswan
parlanchisapa.**

¹ A, Tata Dios,
ama rabyakushpa piñayawaychu.
Ama rabyakushpa kastigawaychu.

² A, Tata Dios,
mana fersasyukmi mallinakuni.
Chayrayku llakichiway.
Tukuy kuerpuynimi chukchukun.
Chayrayku alliyachiway.

³ Manchakushpayni chukchukuni.
A, Tata Dios,
sukaman munani yanapawanay-
kipa.

⁴ A, Tata Dios,
shamuy yanapawak.
Kuyawashpayki wañuymanta
salwayay.

⁵ Wañushpayni manana kay allpapi
yuyashkaykinachu.
Pampadu kashpayni manana
atipashanachu alabaynikita.

⁶ Chayta yuyashpa sukaman
wakakushpa shaykuni.
Tukuy tuta sukaman wakakuptini
almadayni ñawini illiwan ñuyun.

⁷ Chikniwak runakuna sufrichiwap-
tinkuna
wakakuptini ñawini shaykushpa
puyuyashka.

⁸ Kankuna, mana alli rurak
runakuna,
ñukamanta anchuychi.
Sukaman llaktipini ñami Tata Dios
uyariwashkana.

⁹ Oraptini Tata Dios uyariwashkana.
Tukuy mañashkaynita
ñami Tata Dios almitiwashkana.

¹⁰ Chayrayku chikniwak runakuna
pinkakushpa turbakunkasapa.
Tata Dios yanapawaptin
pinkakuywan raslla kallpankasapa.

Salmo 7**Tata Dios kuskanpi kastigakun.**

- ¹⁻² A, Señor Tatayni Dios,
kantami maskayki amachawanay-
kipa.
Sufrichiwak runakunamanta
salvaway.
Paykunamanta kishpichichiway.
Mana amachawaptikika
llullakushpa chatawashpa
pumashina wakllichiwanmansapa.
- ³ A, Tata Dios,
¿ima mana allita rurashpatí uchalli-
kushkani?
- ⁴ Purikmasini allita rurawaptin
manami chiknishkanichu.
Chikniwak runata mana nimanachi-
waykaptin
manami payta sufrichishkanichu.
- ⁵ Payta sufrichishka kaptinika
ñukatapish sufrichiwachun.
Payta chiknishka kaptinika ñukata-
pish mana nimatashina kawawa-
chun.
- ⁶ A, Tata Dios,
piñakushpa atariy.
Favorninipi chikniwak runakunata
tinkuysapa.
Kanmi rimashkanki mana alli rurak
runakunata kastiganaykipa.
Chayrayku favorninipi llukshiy.
- ⁷ Tukuy llaktakunata tantanachish-
payki
paykunata kamachiysapa.
- ⁸ A, Tata Dios,
kanmi tukuy llaktakunapi kawsak
runakunata
willanki allitachu mana allitachu
rurashkasapa nishpa.
Chayrayku allita rurashpa kawsash-
kaynirayku
willaway allita rurashkaynita.
- ⁹ A, Tata Dios,
kanmi allillata rurak kanki.

Tukuy runakunapa yuyayninta
riksinki.
Chayrayku tukuy mana alli rurak
runakunata kulluchiy.
Ñukaykuna alli rurak runakuna
kaptinikuna
sinchichiwashpa yanapawaysapa
ama uchallikunaynikunapa.

- ¹⁰ Altu sielupi kawsak Tata Dios
tukuy alli shunkuyuk runakunata
amachan.
Chayrayku ñukata amachawan.
- ¹¹ Tata Dios kuskanpi kastigakun.
Tukuy tiempu tukuy mana alli rurak
runakunata kastigansapa.
- ¹⁷ Tata Dios alli rurak kaptin
payta alabasha.
Altu sielupi kamachikuk Tata Diosta
yuyashpa
payta kuyashpa himnokunata
kantasha.

Salmo 8**Tata Dios runakunata rurarkan
kamachikunankunapa.**

- ¹ A, Tata Dios,
ashwan sinchi kamachiwakniniku-
nami kanki.
Kanmi tukuy allpapi kamachi-
kunki.
Sieluta kawashpaynikuna yachani-
sapa
sukaman tukuy laya atipak kanay-
kita.
- ² Taksha wambrakuna ñuñukuk
wambrakuna alabashuptinkuna
riksichinakunki tukuy laya atipak
kanaykita.
Chaymanta chiknishuk runakunata
mana kasushunayak runakunata
upallayachinki.

- ³ Rurashkayki sieluta kawashpayni
chaypi churashkayki killata luseru-
kunata kawashpayni
- ⁴ yuyani rurashkayki runakuna mana
nima kanankunata.
Chashna mana nima kaptinikuna
¿imapatí yuyawashpa llakichiwanki-
sapa?
- ⁵ Ñukaykunata rurawashkankisapa
yaka *angelkunashina yachakta.
Angelkunamanta ashwanta
kuyawankisapa kushichiwanki-
sapa.
- ⁶ Alli yachakta rurawashpaykisapa
willawashkankisapa rurashkaykiku-
nata kamachinaynikunapa.
- ⁷ Ovejakunata torokunata sachapi
mana wiwa animalkunata
kuwashkankisapa ñukaykunapa
kanankunapa.
- ⁸ Sielupi pawak animalkunata
yakupi kawsak challwakunata
tukuy ima yakupi tiyakta
churashkankisapa kamachinayniku-
napa.
- ⁹ A, Tata Dios,
ashwan sinchi kamachikukniniku-
nami kanki.
Tukuy allpapi kamachikunki.

Salmo 10

Roygaptinchikuna Tata Dios yanapawanchisapa.

- ¹ A, Tata Dios,
mallinakuni karuyawashkaykita.
Llaktiptini mallinakuni mana
yanapawanaykita.
- ² Mana alli rurak runakuna sukaman
kikinkunalla kreyinakushpankuna
rabyakushpa alli rurak runakunata
sufrichinsapa.
Chashna kreyinakushpankunapish
kikinkuna churashkankuna trampa-
llapi urmankasapa.
- ³ Mana alli rurak runakuna
kikinkunapa munanankunallata
rurashpa kawsansapa.
Tukuy layata kikinkunallapa
munashpa
Tata Diosta maldisishpa washan-
chansapa.
- ⁴ Chashna washanchashpa kikinkuna-
lla kreyinakushpa rimansapa:
“Manami Tata Dios tiyanchu.
Manami ni pi ruranaynikunata
tapuwankasapachu.”
- ⁵ A, Tata Dios,
chay runakuna sukaman mana allita
rurashpa
chashnalla tukuy tiempu kawsan-
sapa.
Kanpa, Tata Dios, kamachikunaykita
mana nimatashina kawansapa.
Chikninakukmasinkunata
mana kreyishpankuna rabyachin-
sapa.
- ⁶ Yuyansapa mana ni pi atipananta
chashna kawsanankunamanta
michayta.
Rimansapa mana nimapi sufrinan-
kunata.
- ⁷ Chaykunata rimashpa sukaman
maldisikunsapa
llullakunsapa llullachikunsapa.
Runamasinkunata rabyachishpa
sufrichinsapa.
- ⁸ Llaktankuna washapi mana nimana-
chik runata chapashpa
pakallalla wañuchinsapa.
Mana amachanakuy atipak runaku-
nata kawashpa
shuyansapa wañuchinankunapa.
- ⁹ Chay mana alli rurak runakuna
pumakunashina machayninpi
pakakudunkunamanta
mana amachanakuy atipak runaku-
nata chapansapa.
Chapashpa shuyansapa imay orami
apinkasapa nishpa.

- Chashna apishpa munashkankuna
layata paykunata ruransapa.
- ¹⁰ Pumakunashina pakchanakushpa
takshayansapa
mana amachanakuy atipak runaku-
nata apinankunapa.
- ¹¹ A, Tata Dios,
chay runakuna yuyansapa
kan mana alli rurankunata kunka-
naykita.
Yuyansapa uyaykita wichkashpa
mana kawanaykita.
- ¹² A, Tata Dios, atarimuy. Yanapaway-
sapa.
Ama sufrik runakunata kunkaychu.
- ¹³ A, Tatayni Dios
¿imatatí mana alli rurak runakuna
burlata rurashunkisapa?
Paykunaka yuyansapa kan mana
kastigakunaykita.
- ¹⁴ A, Tata Dios,
kikiki kawashkanki
sakra mana allikunata ruraptinkuna.
Chayrayku paykunata kastiganayki
tiyan.
Chashna kastigakuk kaptiki
mana amachanakuy atipak
runakuna
kanta maskashunkisapa amachaku-
naykipa.
Kanmi tukuy wakcha runakunata
yanapankisapa.
- ¹⁵ A, Tata Dios,
chay mana alli rurak runakunata
kastigaysapa
amana sufrichikushpa kawsananku-
napa.
Tukuy paykunata kastigaysapa
kullunankunakaman.
- ¹⁶ Kanmi, Tata Dios, mana tukuyni-
yukta kamachikunki.
Mana kreyishuk runakunata llaktan-
kunamanta wishchunkisapa.
- ¹⁷ A, Tata Dios,

- mana kikinlla kreyinakushpa
kuyashuk runakuna
roygashuptinkuna uyarinkisapa.
Paykunata animuchishpa yanapan-
kisapa.
- ¹⁸ A, Tata Dios,
tukuy wakchakunata sufrik runaku-
nata yanapaysapa
wañuy yachak runakuna
amana runamasinkunata sufrichi-
nankunapa.

Salmo 11

Tata Dios tukuy alli rurak runakunata amachansapa.

- ¹ Ñukaka Tata Diostami shuyani
amachawanpana.
Yankamantami chikniwak runakuna
willawansapa:
“Pawak animalkuna urkukunaman
manchakushpa nitikukshina
nitikuy.”
- ² Paykunaka willawansapa:
“Mana alli rurak runakunata kaway-
chi.
Paykunaka wachinkunata balista
waskapi churashpa
balistankunata pataransapa.
Pakakudunkunamanta alli rurak
runakunata shitansapa.”
- ³ Willawansapa: “Mana awtoridar-
kuna tiyaptin
¿imatatí alli rurak runakuna
rurankasapa?”
- ⁴ Chashna willawaptinkunapish ñuka
yachani
Tata Dios wasinpi kawsananta.
Sielupi tiyananmanta tukuy runaku-
nata allita kawaykan.
- ⁵ Tata Dios alli mana alli rurak
runakunata kawan.
Wañuchikunayashpalla kawsak
runakunata

Tata Dios tukuy shunkunmanta
sukaman chikninsapa.

⁶ Tata Dios mana alli rurak runaku-
napa sawanpi
asufriwan rawraykak ninata tamyachinka.

Wayrawan chay ninata rawrachinka
chay sakra runakunata rupachinankunapa.

Chashna rupachishpa kastigankasapa.

⁷ Tata Dios alli rurakmi.
Ñukanchikuna allita rurashpa
kawsapinchikuna kuyawanchisapa.

Tata Diosta tukuy shunku kuyashpanchikuna
payta uya uya kawashunchisapa.

Salmo 19

**Sieluta kawashpa yachanchisapa
Tata Dios tukuy laya
atipak kananta.**

¹ Kawananchi sielu yachachiwanchisapa

Tata Dios tukuy laya atipak kananta.

Sieluta kawashpanchikuna yachanchisapa

Tata Dios tukuy layata rurashkanta.

² Diyan diyan sieluka yachachiwanchisapa

Tata Dioslla tukuy layata rurashkanta.

Tutapipish sieluka yachachiwanchisapa

Tata Dios alli yachak kananta.

³ Sielu mana rimakuptin uyarishpanchikunapish

allita yachanchisapa

Tata Dios tukuy layata rurashkanta.

⁴ Tukuy allpa kuchun mañanpi
kawsak runakuna

sieluta kawashpa yachanchisapa

Tata Dios tukuy layata rurashkanta.
Payka intita sielupi wasinpushina
churashka.

⁵ Intika suk novioshina
kasaranan diya kushikushpa
wasinmanta kallpan.
Premyunta chaskinanpa kallpak
runashina
kushikushpa llukshin.

⁶ Intika llukshimunana ladumanta
yaykunan ladukaman purin.
Mana ni pi rupayninmanta kishpinchu.

⁷ Tata Diospa kamachikunankuna
sukaman allimami.
Sampayaptinchi animuchiwanchi.
Paypa rimananka mana llullachiwanchisapachu.

Mana yachapinchikuna
yachachiwanchisapa alli yachak
kananchikunapa.

⁸ Tata Diospa rimanana allima kashpa
kushichiwanchisapa.
Paypa kamachikunankuna sukaman
allima kashpa
lampara llipyakshina lusichiwanchi
yachananchikunapa allita rurashpa
kawsayta.

⁹ Tata Diosta kuyashpanchikuna
mana tukuy niyukta
allita rurashpa kawsanchisapa.
Tata Dios kuskanpi mana
llullakushpa kamachiwanchisapa.

¹⁰ Paypa rimananka
kurimanta ashwan allimami.
Amu mishkinta munananchikunamanta

Tata Diospa rimananta ashwanta
munanchisapa.

¹¹ A, Tata Dios,
kamachikunaykikuna yachachiwan
ama uchallikushpa kawsanaynipa.
Chaykunata kasuptini sukaman
yanapawanki.

- ¹² Mana ni pi kikinmanta yachanchu uchallikushkanta.
A, Tata Dios,
mana yuyashpa uchallikuptini perdonaway.
- ¹³ Yanapaway ama kikinilla kreyina-kunaynipa.
Ama munaychu kreyinakushpa kawsanaynipa.
Yanapawaptiki mana uchayuk runa kasha
amana uchallikunaynipa.
- ¹⁴ A, Tata Dios,
kanmi amachawashpa uchayni-manta salvawanki.
Chayrayku munani
tukuy rimanayni tukuy yuyanayni kushichishunaykipa.

Salmo 23

Tata Dios ovejakuna kuydakshina kuydawanchisapa.

- ¹ Tata Dios ovejakuna kuydakshina kuydawan.
Chayrayku mana nima illawanchu.
- ² Chashna kuydashpa
allima pastukunapi samachiwan.
Chuya likidu ñukñuk yakukunaman pushawan.
- ³ Chashna kuydashpa animuchiwani.
Kuska ñankunata pushawan riksinaynipa alli kuydakuk kananta.
- ⁴ Kan, Tata Dios, kuydawaptiki tuta likidu urku sikinkunata puriptinipish
mana wañuyta manchakunichu.
Kan, Tata Dios, ñukawan kaptiki varaykiwan bastonnikiwani kuydawaptiki
kushikushpalla kawsasha.
- ⁵ Chikniwak runakuna tiyaptinipish aypa allima mikunata rurapashkanki.

- Kuyawashpa mishkilla asnak wirata umaynipi tallishkanki sukaman kushichiwanaykipa.
Chaymanta upyakunayni kopata untachikshina sukaman yanapawanki.
- ⁶ A, Tata Dios,
wañunayni diyakaman sukaman kuyawashpa llakichiwanki.
Chayrayku wasikiipi mana tukuyniyukta kawsasha.

Salmo 27

Tata Dios yanapawaptinchikuna mana nimata manchanchisapachu.

- ¹ Tata Dios lusninishina kashpa chikniwak runakunamanta salvawan.
Chashna salvawaptin mana ni pita manchanichu.
Tata Dios amachawaptin mana ni pita manchashachu.
- ² Chay chikniwak mana alli rurak runakuna tantanakunsapa makawashpa wañuchiwanankunapish
Chashna wañuchiwayta yuyashpankunapish
mana atipansapachu.
- ³ Chay aypa chikniwak runakuna wañuchiwanayashpa chawpichawaptinkunapish
mana paykunata manchanichu.
Sukaman makawanayaptinkunapish mana turbakunichu.
- ⁴ Ñuka Tata Diosta suk imallata mañashkani.
Sukaman munani tukuy diya paypa wasinpi yaykuyta payta kuyanaynipa.
Chaypi sukaman munani kuyawananta yuyayta.
- ⁵ Sukaman sufrishpa kawsaptini

- Tata Dios amachawashpa yanapawanka.
 Chikniwak runakunamanta wasinpi pakawanka.
 Manllayba rumi sawanpishina churawanka
 ama ni pi wakllichiwananpa.
⁶ Chashna Tata Dios salvawaptin atipani chikniwak runakunata kallpachiyta.
 Chaypina payta agradesishpayni paypa wasinpi ofrendakunata kusha kuyanaynipa.
 Kushikushpa himnokunata Tata Diosta kantasha.
- ⁷ A, Tata Dios,
 kanta roygaptini uyariway.
 Llakichiwashpa yanapaway.
⁸ Kikini yuyanakushpa rimani:
 “Tata Diosta roygasha yanapawananpa.”
 Chayrayku, Tata Dios, roygayki yanapawanaykipa.
⁹ A, Tata Dios, yanapaway.
 Ama piñakushpa karkuwaychu.
 Kanlla atipanki salvawayta.
 Ama sapallaynita sakiwaychu.
 Kanmi kanki salvawak Tatayni Dios.
¹⁰ Tatayni mamayni sakiwaptinkunapish
 kan, Tata Dios, mana sakiwashpa yanapawanki.
¹¹ A, Tata Dios,
 chikniwak runakuna makawanayaptinkuna
 yanapaway allita rurashpa alli ñanpi purikshina kawsanaynipa.
¹² Chay sakra runakuna llullakushpa chatawansapa
 mana alli rurak kanaynita.
 Chayrayku ama munaychu munashkankunata rurawanankunapa.
¹³ Chashna chatawaptinkunapish ñuka allita yachani tukuy diya

kan, Tata Dios, kuyawashpayki yanapawanaykita.

- ¹⁴ Chayrayku akuychi Tata Dios yanapawananchikunata shuyaypachi.
 Valorchinakushpa ama sampayaypachichu.
 Ariya, Tata Dios yanapawananchikunata shuyaypachi.

Salmo 34

Tata Diosta roygaptinchikuna payka yanapawanchisapa.

- ¹ Tukuy oras ñuka Tata Diosta willasha alli rurak kananta.
 Mana shaykushpa Tata Diosta alabasha.
² Tata Dios yanapawaptin sukaman kushikuni.
 Kankuna, alli modoyuk runakuna, chayta yachashpa kushikuychi.
³ Tata Dios sukaman tukuy laya atipak kaptin akuychi tantalla payllata alabaypachi.
⁴ Tata Diosta yanapawananpa mañaptini payka uyariwashka.
 Uyariwashpa yanapawashka amana manchakunaynipa.
⁵ Tata Diosta shuyashpanchikuna yanapawananchikunapa sukaman kushikunchisapa.
 Tata Dios yanapawaptinchikuna mana pinkakunchisapachu.
⁶ Ñuka sukaman sufrishpayni Tata Dios yanapawananpa roygaptini uyariwashka.
 Yanapawashpa llakidu kashkaynimanta kushichiwashka.
⁷ Tata Diospa *angelninkuna

- tukuy Tata Diosta kasuk runakunata amachansapa.
- ⁸ Kankuna mishkik mikunata mallikshina
Tata Diosta kuyaychi yachanaykichipa alli rurak kananta.
Tata Dios yanapashunaykichita yachashpaykichi sukaman kushikunkichi.
- ⁹ Kankuna, Tata Diosta kasuk runakuna, payta kuyaychi.
Chashna kuyaptikichi manami nima illapushunkichichu.
- ¹⁰ Pumakuna sinchi kashpankunapish yarkansapa.
Chashnapish kaptin ñukananchikuna
Tata Diosta kasuptinchikuna aypa allikunata kuwanchisapa.
- ¹¹ Wambraynikuna, shamuychi uyariwak.
Kunanka yachachiykichi imashnami Tata Diosta kuyankichi nishpa.
- ¹² Kunanka tapuykichi:
¿Munankichichu unayta kawsayta?
¿Munankichichu kushikushpalla kawsayta?
- ¹³ Chashna kawsanayashpaykichika ama munaychichu mana allikunata rimayta nima llullakuyta.
- ¹⁴ Mana alli ruranaykichita sakishpa allikunallata ruraychi.
Tukuy piwan allillapi kushikushpa kawsaychi.
- ¹⁵ Allita rurashpa kawsaptikichi
Tata Dios kuydashunkichi.
Roygaptikichi yanapashunkichi.
- ¹⁶ Chaymanta Tata Dios
tukuy mana alli rurak runakunata chikninsapa.
Paykunata kulluchinkasapa amana ni pi paykunata yuyanankunapa.
- ¹⁷ Allita rurashpa kawsaptinchikuna
Tata Diosta roygaptinchikuna payka yanapawanchisapa.
Llakishpa sufrishpa kawsaptinchikuna
payka yanapawashpanchikuna kushichiwanchisapa.
- ¹⁸ Tukuy uchanchikunata wanana-yashpa llakiptinchikuna
Tata Dios llakichiwashpanchikuna perdonawashpanchikuna kushichiwanchisapa.
- ¹⁹ Allita rurashpa kawsashpanchikunapish
sukaman padesinchisapa.
Chashna padesiptinchikunapish
Tata Dios yanapawanchisapa kushikushpalla kawsananchikunapa.
- ²⁰ Tata Dios yanapawashpanchikuna amachawanchisapa ama chikniwakninchi runakuna
tullunchikunata polvonankunapa.
- ²¹ Chaymanta sakra runakuna runama-sinkunata wañuchinayashpa kikinkunalla wañuyta maskaykansapa.
Tata Dios tukuy alli rurakta chiknik runakunata kastigankasapa.
- ²² Chaymanta Tata Diosta kasushpa kawsaptinchikuna
payka llakichiwashpanchikuna salvawanchisapa.
Tata Dios amachawananchikunata munaptinchikuna
payka mana kastigawanchisapachu.

Salmo 37

Runakuna mana allita ruraptinkunapish ama turbakuychu.

- ¹ Runakuna mana allita ruraptinkunapish
ama turbakuychu.

- Chay mana alli rurak runakunata
kawashpa
ama paykunashina kawsanayaychu.
- ² Chay runakunata Tata Dioska
utka kastigankasapa.
Kastigaptinkuna tipidu kiwashina
tukunkasapa.
- ³ Tata Dios yanapashunaykita
yachashpa
allita rurashpalla kawsay.
Kay allpapi kawsashpaykira
Tata Diosllata allita kasushpa kawsay.
- ⁴ Payta tukuy shunku kuyashpa
kawsay.
Chashna payta kuyaptiki
alli munanaykita almitishunki.
- ⁵ Tata Diosta kuyashpa
payta willay munananta ruranaya-
naykita.
Chashna payta willaptiki yanapa-
shunki.
- ⁶ Tata Dios yanapashuptiki
tukuy runakuna alli ruranaykita
lustashina kawankasapa.
Alli ruranaykita ruraptiki
inti llipyantashina kawankasapa
paykunapish yachanankunapa
allita rurashpa kawsayta.
- ⁷ Allita rurashpa mana turbakushpa
Tata Dios yanapashunanta shuyay.
Suk runakuna tukuy imayuk kaptin-
kuna
ama llakishpa rabyakuychu.
Mana allita yuyaykuptinkuna
ama rabyakuychu.
- ⁸ Ama rabyakushpa piñakuychu.
Ama munaychu turbakushpa
mana allita rurayta.
- ⁹ Tata Dios tukuy mana allita rurak
runakunata kastigankasapa.
Chaymanta Tata Dios yanapashu-
nanta
shuyaptiki payka yanapashunki.

- ²³ Tata Dios tukuy runakunata
yachachiwanchisapa.
Yanapawanchisapa paypa
munananta rurananchikunapa.
- ²⁴ Mana allita ruraptinchikuna
Tata Dios makinchikunamanta
apiwakninchishina yanapawan-
chisapa
ama uchallikushpa kawsananchiku-
napa.
- ²⁵ Wayna kashkaynimanta
ñami viejuyashkanina.
Manami kawashkanichu
Tata Dios alli rurak runakunata
sakiptin.
Paykunapa wambrankunapish
mana nimata mañakushpachu
kawsansapa.
- ²⁶ Alli rurak runakuna kashpanchikuna
tukuy oras llakichikushpa
runamasinchikunata yanapanchisapa.
Chay runakunapa wambrankunaka
tukuy pita sukaman kushichinsapa.
- ²⁷ Chayrayku mana alli rurashkayki-
manta wanashpa
allikunallata rurashpa kawsay.
Chashnarami Tata Dios mana
tukuyniyukta yanapashunki
allita rurashpa kawsanaykipa.
- ²⁸ Tata Dios alli rurak runakunata
kuyansapa.
Payta kasushpa kawsaptinchikuna
mana sakiwanchisapachu.
Chaymanta mana alli rurak runaku-
nata kulluchin.
Tukuy wambrankunatapish
kulluchin.

Salmo 46

**Tukuy laya atipak Tata Dios
ñukanchikunawan kawsan.**

- ¹ Tata Dios animuchiwanchisapa.
Chikniwakninchi runakunamanta
amachawanchisapa.

- Llakishpa sufriptinchikuna yanapawanchisapa.
- ² Chashna Tata Dios amachawaptinchikuna
allpa chukchukushpa waklliipin
mana manchakushunchisapachu.
Urkukuna manllayba kochapi
sumiptinkunapish
mana manchakushunchisapachu.
- ³ Yakukuna olasyashpa kaparikuptin-
pish
urkukuna chukchukuptinkunapish
mana manchakushunchisapachu.
- ⁴ Suk yaku kallpashpa kushichiwanchisapa
Tata Dios chay yakushina yanapawashpanchikuna kushichiwanchisapa.
Kamachiwakninchikuna Tata Dios ñukanchikunapi kawsan.
- ⁵ Chashna Tata Dios ñukanchikunapi kawsashpa
sufriptinchikunapish tukuy diya yanapawanchisapa.
- ⁶ Chayta kawashpa mana Tata Diosta kasuk runakuna
manchakushpa kaparinkasapa.
Sinchi kamachikukkuna sukwan sukwan makanakushpa kawsan-
sapa.
Tata Dios rimakuptin
tukuy llaktakuna wakllichinakun-
sapa.
- ⁷ Tukuy laya atipak Tata Dios ñukanchikunawanmi kawsan.
Jakobopa Tata Diosninmi amachawanchisapa.
- ⁸ Payka almirana *milagrukunatami rurashka.
Shamuychi kawak kay allpapi rurashkanta.
- ⁹ Kuchun mañan allpapi kamachikushka

- amana makanakunankunapa.
Ñami balistankunata pakishkana.
Makanakunankuna lansankunata ñami paki pakina rurashka.
Makanakunankuna karrunkunata ñami rupachishkana.
- ¹⁰ Chayrayku Tata Dios willawanchisapa:
“Kasillayaychi.
Rikiswaychi sinchi kamachikuk Tata Dios kanaynita.
Yachaychi tukuy allpapi tukuy llaktakunata sinchita kamachinaynita.”
- ¹¹ Tukuy laya atipak Tata Dios ñukanchikunawanmi kawsan.
Jakobopa Tata Diosninmi amachawanchisapa.

Salmo 51

Tata Diosta roygaypachi perdonawananchikunapa.

- ¹ A, Tata Dios,
kuyawashpayki llakichiway.
Llakichiwashpayki uchallikushkaynimanta perdonaway.
- ² Kuyawashpayki mana alli rurashkaynimanta perdonawashpa mayllaway.
Tukuy uchaynikunamanta pichaway.
- ³ Allita yachani kanta mana kasunayashpayni uchallikushkaynita.
Uchallikushkaynita mana atipanchu kunkayta.
- ⁴ A, Tata Dios,
uchallikushpayni mana allikunata rurashpayni
kanta mana kasunayashkaykichu.
Chashna mana kasunayashpayni rabyachishkayki.
Uchallikushkaynirayku kastigawanayki tiyan.

- Kan kastigawashpayki
allininpi kastigawanki.
- ⁵ Nasishkaynimantapacha
mana alli rurakmi kani.
Mamaynipa wiksan ukumantapacha
uchasapami kani.
- ⁶ A, Tata Dios, kanka alli shunkuyuk
runata kuyanki.
Shunkuynipi allita yachachiwash-
kanki.
- ⁷ Uchaynikunamanta pichaway
ñawpaknikipi chuya chuya
rikurinaynipa.
Mana alli rurashkaynimanta maylla-
way.
Chashna mayllawaptiki yurak
puyushina kiparisha
allita rurashpa kawsanaynipa.
- ⁸ A, Tata Dios, kushichiway.
Kastigawashkaykimanta kashkan
kushichiway.
- ⁹ Amana uchaynita yuyaynachu.
Mana alli rurashkaynita kunkay.
- ¹⁰ A, Tata Dios,
uchasapa yuyayninita pichay.
Yanapaway kanta kuyashpa
allita rurashpa kawsanaynipa.
- ¹¹ A, Tata Dios,
ama ñawpaknikimanta karkuway-
chu.
Ama Espirituykita kichuwaychu.
- ¹² Perdonawashpa kashkan kushichi-
way.
Chashna kushichiwashpayki
yanapaway allita rurashpa kawsa-
naynipa.
- ¹³ Chashna yanapawaptiki
mana kasushunayak runakunata
rimanaykita yachachisha
munanaykita rurashpa kawsananku-
napa.
Chashna yachachikuptini
uchasapa runakuna uchankunata
wanashpa kasushushpa kawsan-
kasapa.

Salmo 53

Tukuy runakuna uchallikunchisapa.

- ¹ Mana alli yuyayuk runakuna
yuyansapa Tata Dios mana
tiyananta.
Chashna yuyashpa uchallikushpa
waklichinakushkasapa.
Uchallikushpa kawsashpankuna
manana allikunata rurayta atipansa-
panachu.
- ² Anak sielumantapacha
Tata Dios tukuy runakunata
kawamunsapa
ichará maykan alli yuyayuk
payta kasunayan nishpa.
- ³ Chashna Tata Dios alli rurak
runakunata maskashpapisth
mana niman suk alli rurak runata
tarinchu.
Tukuy runakuna uchallikushpa
waklichinakushkasapa.
Mana ni pi alli rurak tiyanachu.
Manami niman suk tiyanachu.
- ⁴ Chay mana alli rurak runakuna
mana allikunata yuyaykunsapa.
Tata Diosta mana kasunayashpan-
kuna
payta kuyakmasinikunata
chiknishpa sufrichinsapa.
- ⁵ Chayrayku mana manchakuna oras
kaptinpush
chay mana alli rurak runakuna
manchakushpa chukchukunkasapa.
Tata Dios kastigashpa karkuptinkuna
sukaman pinkakunkasapa.
- ⁶ Sukaman munani Tata Dios tukuy
*israel runakunata kuyawashpan-
chikuna
chikniwakninchi runakunamanta
salvawananchikunapa.
Tata Dios llakichiwaptinchikuna
tukuy Jakobopa mirakninkuna
israel runakuna kushikushunchi-
sapa.

Salmo 55

**Tata Diosta roygaypachi
chikniwakninchi runakunamanta
amachawananchikunapa.**

- ¹ A, Tatayni Dios,
roygaptini uyariway.
Ama nimatashina roygayanaita
uyariychu.
- ²⁻³ A, Tata Dios,
uyariwashpa yanapaway.
Llakishpayni roygayki.
Chikniwak runakuna rimakuptin-
kuna
mana alli rurak runakuna kapari-
kuptinkuna
uyarishpa sukaman manchakuni.
Paykunaka chikniwashpa sufrichi-
wansapa.
Sukaman piñakushpa makawana-
yansapa.
- ⁴ Chayta kawashpa manchakuptini
shunkuyini sinchita waktanakun.
Wañuchiwanankunata yuyashpa
sukaman manchakuni.
- ⁵ Chashna sukaman manchakush-
payni chukchukuykani.
- ⁶ Chayta yuyashpa rimani:
¿Imapatí mana urpayshina rikrayuk
kani?
Rikrayuk kashpaynika
nitikushpa pawayman samak
rinaynipa.
- ⁷ Pawashpayni karuta riyman.
Chakidu pampapi kipariyman
chaypi kawsanaynipa.
- ⁸ Chikniwak runakuna sinchita
sufrichiwaptinkuna
Tata Diosta sukaman mañasha
sinchi wayramantashina amachawa-
nanpa.
- ¹² Manami chikniwak runachu
sufrichiwashka.
Chikniwak runa sufrichiwaptinka
mana nimachu kanman.
Sufrichiwak runamanta ñukaka
pakakuyman.
- ¹³ Chay sufrichiwak runaka
kuyanakushpa purikmasinimi
kashka.
- ¹⁴ Paywanmi *Tata Diospa wasinpi
yaykushpaynikuna parlak
kanisapa.
Paywanmi kushikushpa aypa
runakunapa chawpinkunapi purik
kanisapa.
- ¹⁵ Tukuy chikniwak runakuna
mana yuyashkankuna oras
wañuchunsapa.
Mana alli rurak kashpankuna
raslla wañuchunsapa.
- ¹⁶ Ñuka sufrishpayni
Tata Diostami roygasha.
Roygaptini yanapawanka.
- ¹⁷ Pakarinanta chishita tutata
wakaptini
Tata Dios llakichiwashpa yanapa-
wanka.
- ¹⁸ Chikniwak runakunawan makana-
kuptini
ama wañuchiwanankunapa
Tata Dios yanapawanka.
Paykuna aypa kaptinkunapish
yanapawanka.
- ¹⁹ Paykuna mana Tata Diosta
manchashpa
mana allikunallata rurashpa
kawsansapa.
Chayrayku mana tukuyniyukta
sinchi kamachikuk Tata Dios
chikniwak runakunata kastigashpa
upallayachinka.
- ²⁰ Paykunaka kuyanakupmasinkuna-
wan makanakunsapa.
Allimata kawsanankunapa parlash-
kankunawasha kunkashpa chikni-
nakunsapa.
- ²¹ Mishki shimi tukushpa parlansapa.

Chashna parlashpankunapish
makanakuyllata yuyansapa.
Mishki shimi tukushpa parlashpan-
kunapish
chikninakushpalla kawsansapa.

²² Akuychi tukuy yuyananchikunata
Tata Diosta willaypachi.
Chashna willaptinchikuna payka
yanapawashunchisapa
allillata rurashpa kawsananchiku-
napa.
Tata Diosta kasuptinchikuna
payka yanapawanchisapa ama
uchallikunanchikunapa.

²³ A, Tata Diosnini,
wañuchikuk llullakuk runakuna
mana unaytachu kawsankasapa.
Paykunata kulluchinkisapa.
Chashnapish kaptin
ñukaka yachani yanapawanaykita.

Salmo 61

Tata Dios amachawanchisapa.

¹ A, Tata Dios,
sukaman llakishpayni kaparikuptini
uyariway.
Roygaptini uyariwashpa yanapa-
way.

² Kay allpapi kuchun mañanpi
kashpaynipish
manana yachashpa imatami rurasha
nishpa kanta roygayki.
Roygaptini manllayba rumi sawan-
pishina churawashpayki
chikniwak runakunamanta
salvaway.

³ A, Tata Dios,
kanmi amachawanki.
Amachawashpayki allima
pirkashina
chay chikniwak runakunamanta
arkawanki.

⁴ Tukuy tiempu wasiki kawsanayani
wallpa wawankunata rikran sikipi
amachakshina kuydawanaykipa.

⁵ A, Tata Dios,
kanmi tukuy promesakushkaynita
uyarishkanki.

Chayrayku yanapawashkanki.
Kanka tukuy kuyashushpa kawsak
runakunata yanapankisapa.

⁶ A, Tata Dios,
kamachikuk kaptini yanapaway
sukaman unayta kawsanaynipa.

⁷ Yanapaway allita kamachikunay-
nipa.
Kuyawashpayki ama shaykushpa
kuydaway.

⁸ Chashna yanapawaptiki
tukuy tiempu kanllata alabashpayni
kawsasha.

Tukuy diya promesakushkaynita
rurasha.

Salmo 73

**Tata Dios sukaman
kuyawanchisapa.**

¹ Tata Dios tukuy *israel runakunata
kuyashpa yanapansapa.
Tukuy shunku allita yuyashpa
kawsak runakunata yanapansapa.

² Chashna Tata Dios yanapakuk
kaptin
yaka yaka mana allita rurashpa
mitkakukshina urmanayarkani.

³ Kikinkunalla kreyinakuk tukuy
imayuk
mana allita rurashpa kawsak
runakunata kawarkani.

Ñukapish paykunashina kanayash-
payni yakallapa uchallikurkani.

⁴ Paykunaka wañuyta mana
manchansapachu.
Mana ni unkushpa shaykunsapachu.

⁵ Mana yachansapachu imami llakina
nishpa.

- Mana runamasinkunashinachu
sufrihsapa kawsansapa.
- 6 Sukaman kikinkunalla kreyinakush-
pankuna
sufrihikushpalla kawsansapa.
- 7 Tukuy layayuk kashpankuna
tukuy mana alli munanankunallata
ruransapa.
- 8 Tukuy pita mana nimatashina
kawansapa.
Mana pinkakushpa kikinkunalla
alabanakunsapa.
Tukuy pita jorachinsapa
mana allita ruranankunapa sufrichi-
nankunapa.
- 9 Sukaman mana allita rurashpan-
kuna
willansapa Tata Diosta mana
kasunayanankunata.
Runakunatapish washanchansapa.
- 10 Chayrayku runamasinkuna
paykunata alabansapa.
Paykunata sukaman kreyinsapa.
- 11 Rimansapa: “Tata Dios mana alli
rurananchikunata
mana yachankachu.
Sielupi kawsak Tata Dios mana
nimata yachanchu.”
- 12 Chay mana alli rurak runakuna
mana nimapi sufrishpankuna
kullkiyansapa.
- 13 Chayta kawashpa yuyarkani:
“Llullakushpa alli shunkuyuk runa
kawsaykani.
Llullakushpa allillata rurashpa
kawsaykani.
- 14 Tukuy oras sufrini.
Tukuy diya Tata Dios kastigawan.”
- 15 A, Tata Dios,
chay mana alli rurak runakunashina
chayta rimashpaynika
kreyishukmasinikunata llullachiy-
mansapa karkan.
- 16 Chayta yuyashpayni
mana atiparkanichu entiendiyta
imapami Tata Dios mana uchan-
kunarayku kastigansapa nishpa.
- 17 *Tata Diospa wasinpi yaykushpay-
nira
allita yacharkani Tata Dios chay
mana alli rurak runakunata
kastiganankunata.
- 18 A, Tata Dios,
kanmi chay mana alli rurak runaku-
nata
churashkanki llukchak ñanpishina
uchallikuptinkuna kulluchinaykipa-
sapa.
- 19 Raslla paykunata kastigankisapa.
Paykunaka manchakuywan wañun-
kasapa.
- 20 Paykuna llullachinakuptinkunapish
kan, Tata Dios, kastigakunayki diya
chayamuptin
tukuy mana alli rurashkankunata
tukuy runakunata kawachinkisapa.
- 21 Chay mana alli rurak runakunata
kawashpa
sukaman turbakurkani.
Turbakushpa sukaman llakirkani.
- 22 A, Tata Dios,
mana nima yachak kashpayni
ñawpaknikipi suk animalshina
karkani.
- 23 Chashna mana entiendiptinipish
kanka kuyawashpa mana sakiwash-
kankichu.
Makinimanta apiwashpa purichi-
wakshina yanapawashkanki.
- 24 Yachachiwashpa yanapawashkanki
allita rurashpa kawsanaynipa.
Chaymanta kawsanaykipi
kushikushpa chaskiwanki.
- 25 Kanlla sielumanta yanapawanki.
Kanwan kawsashpayni
mana nima ashwanta munanichu.

- ²⁶ Sukaman sampayaptinipish, kan
tata Dios,
mana tukuyniyukta kuyawashpa
yanapawanki.
- ²⁷ A, Tata Dios,
mana kasushunayak runakuna
wañunkasapa.
Kanmi mana kreyishuk runakunata
kulluchinkisapa.
- ²⁸ Paykuna mana kreyishuptinkuna-
pish
ñukaka kanwan tantalla kawsana-
yani.
Kanmi, Tata Dios, amachawanki.
Chayrayku runamasinikunata
willashasapa
alli rurak kanaykita.

Salmo 100

Tata Dios

rukawashkanchikunarayku paypa wambrankuna kanchisapa.

- ¹ Tukuy allpapi kawsak runakuna,
Tata Diosta kushichishpa kantaypachi.
- ² Kushikushpa Tata Diosta kuyaypachi.
Kushikuywan kaparikushpa
ñawpakninman shamuyupachi.
- ³ Tata Diosta riksiypachi sinchi
kamachikuk kananta.
Pay rukawashkanchikunarayku
paypa wambrankunami kanchisapa.
Paypa pastunpi ovejankunashina
kanchisapa.
- ⁴ Chayrayku *Tata Diospa wasinman
shamuyupachi.
Kushikushpa payta alabashpa
kantukunata kantashpa
punkunta yaykuypachi.
Tata Dios sukaman yanapawaptin-
chikuna
kushichishpa kuyaypachi.
- ⁵ Tata Dios alli rurak kaptin
mana tukuyniyukta kuyakuk kaptin
kushikushpa payta kuyaypachi.

Salmo 104

Tukuy layata rurak Tata Diosta alabaypachi.

- ¹ Tata Diosta tukuy shunku
kushichishpa alabasha.
A, Tatayni Dios,
ashwan sinchi kamachikukmi kanki.
Tukuy laya atipak kashpayki
sukaman allimami kanki.
- ² Luswan sawa lllachapawanshina
wankunakushkanki.
Sieluta warkudu lllachapatashina
churashkanki.
- ³ Kan tukuy layata kamachishpa
sielupi wasikipa orkonninkunata-
shina
manllayba kochapi sinchichishkanki.
Puyukunata rurashkanki purinayki
karrukunashina kanankunapa.
Wayrashina maytapish rinayashpa
rinki.
- ⁴ Sinchi wayra yachachiwanchisapa
sukaman atipak kanaykita.
Rawraykak ninakunapish kanlla-
pami.
- ⁵ A, Tata Dios,
allpata allimata sinchichirkanki.
ama churashkaykimanta kuyunanpa.
- ⁶ Yakukuna suk lllachapashina allpata
kirparkan.
Yakukuna tukuy urkukunata kirpar-
kan.
- ⁷ Kan, Tata Dios, yakukunata
willaptiki kallparkansapa.
Troynoshina rimakuptiki
yakukuna uyarishpa nitirkunksapa.
- ⁸ Urkukunata llukashpa bajadakunata
urayashpa
rirkansapa maypicha willashkaykipi
kanankunapa.
- ⁹ Willarkankisapa amana chaymanta
llukshinankunapa
ama kashkan allpata kirpananku-
napa.

- 10 Chaymanta yaku pachyamunankunamanta
urkukunata pasashpa yakuta kallpachishkanki
atun yakukunaman rinankunapa.
- 11 Chay yakukunamanta tukuy sachakunapi kawsak animalkuna yakukunsapa.
Chayta upyashpa sachapi kawsak burrukuna yakunayayninta samachinsapa.
- 12 Pawak animalkuna yaku mañankunapi wasichakunsapa.
Kaspikuna ramanpi kantansapa.
- 13 A, Tata Dios,
kanmi anak sielupi wasikimantapacha yakuta tamyachishpa sachakunata ñuyuchinki.
Altumanta urmamuk yakuwan allpata saksachinki.
- 14 Chay yakuwan pastukunata wiñachinki
animalkuna mikunankunapa.
Runakuna tarpunan murukunata wiñachinki
wayuchakuptin mikunankunapa.
- 15 Chay wayukunata mikunsapa fersasyuk kanankunapa.
Vinuta upyansapa kushikunankunapa.
- 16 Kan, Tata Dios, chay yakullawan kaspikunata saksachinki.
Libano partipi tarpushkayki sedrukunata pish saksachinkisapa.
- 17 Chay kaspikunapi taksha pishkillukuna wasichakunsapa.
Pino kaspikunapi garsakuna kawsansapa.
- 18 Altu urkukunata kabrakunapa rurashkanki.
Rumikuna sikipi achunikuna pakakunsapa.
- 19 Killata rurashkanki yachanaynikunapa
ima laya tiempumi nishpa.
Intipish yachan
imay orasmi urkukunapi chinkanka nishpa.
- 20 Chaymanta yana llachapatashina mantanki tutayanana.
Tutayaptin sachapi animalkuna llukshinsapa.
- 21 Pumakuna mana mikunankunata tarishpa kaparinsapa.
Tata Diosta mañansapa mikunankunata kunankunapa.
- 22 Inti kashkan llukshimuptin machayninkunapi sirik kutinsapa.
- 23 Chashna diyayaptin ullukuna trabajunkunaman rinsapa.
Tutayanankaman trabajansapa.
- 24 A, Tata Dios,
rikchak layata rurashkanki.
Kay allpaka tukuy rurashkaykiwan untami.
- 25 Allpapi tiyan manllayba kocha.
Chay kochapi mana yupaypa atun animalkuna taksha animalkuna tiyan.
- 26 Chay manllayba kochapi barkukuna purinsapa.
Yaku ukupi manllayba manchanapa animal kawsan chaypi pukllanana.
- 27 A, Tata Dios,
tukuy chay animalkuna kanta shuyashunkisapa mikunankunata
munashkankuna oras kunaykipsapa.
- 28 Kan, Tata Dios, mikunankunata kunkisapa.
Chashna kuptiki chay animalkuna apinsapa.
Paykunata kuptiki munashkankunawan saksansapa.
- 29 Chay animalkunata manana yanapaptiki manchakunsapa.

Manana kawsanankunapa samayta
kuptiki wañunsapa.
Usushpa polvo tukunsapa.
³⁰ Munashpayki kashkan kawsachinki-
sapa.
Chashna kawsachikushpa allichanki
allpa kashkan allima rikurinanpa.
³¹ Mash uyariwaychi.
Tata Dios mana tukuyniyukta
kamachikun.
Tukuy rurashkanta kawashpa
sukaman kushikun.
³² Tata Dios munaptin allpa chukchu-
kun.
Tata Dios urkukunata llankaptin
kusrinsapa.
³³ Ñuka chaykunata kawashpa
wañunayni diyakaman
kantukunata kantashpa Tata Diosta
kushichisha.
³⁴ Allita yuyashpayni munani Tata
Diosta kushichiya.
Paymi ñukata kushichiwan.
³⁵ Kushikushpa rimani:
Allpamanta tukuy ucha rurak
runakuna chinkachunsapa.
Mana alli rurak runakuna amana
kawsachunsapanachu.
Ñukaka Tata Diosta tukuy shunku
kuyashpa alabani.
Munani tukuy runakuna Tata Diosta
alabanankunapa.

Salmo 119

Tata Diospa rimanan sukaman allima.

⁹ A, Tata Dios
¿imashnatí wayna runa atipanman
mana uchallikushpa kawsayta?
Waynaka rimanaykita kasushpa
mana uchallikushpa kawsanka.
¹⁰ Ñuka tukuy shunku yanapawanay-
kipa munani.

Yanapaway kamachikunaykikunata
kasushpa kawsanaynipa.
¹¹ Tukuy rimanaykitami tukuy shunku
allita kasushkani
ama uchallikushpa kanta rabyachi-
naynipa.
¹² A, Tata Dios,
kanta sukaman alabayki.
Kamachikunaykikunata yachachi-
way.
¹³ Tukuy yachachiwanaykita
ñukapish runamasinikunata
parlachisha.
¹⁴ Aypa imakuna tiyapaptin kushiku-
naynimanta
rimanaykita kasushpayni ashwanta
kushikusha.
¹⁵ Tukuy rimanaykita yuyashpa
kawsasha.
Chayta yuyashpa allita rurashpa
kawsashpayni
ñanniki purisha.
¹⁶ Rimanaykita yachashpayni sukaman
kushikusha.
Mana kutin kunkashachu.
¹⁷ A, Tata Dios,
sukaman yachachiwashkaykita
kuyani.
Tukuy diya chayta yuyashpa
chishyani.
¹⁸ Tukuy kamachikunaykikunata ñami
yachanina.
Rimanaykita chikniwak runakuna-
manta
ashwan alli yachaktami rurawashka.
¹⁹ Kamachikunaykikunata yuyashpa
kawsashpayni
rimanaykita yachachiwak runakuna-
manta ashwan allita entiendini.
²⁰ Rimanaykita kasushpa kawsashpayni
kamachikuk *ansianukunamanta
ashwan allita entiendini.
²¹ Tukuy mana alli ruranakunatami
sakishkani
rimanaykita kasushpa kawsanaynipa.

- ¹⁰² Rimanaykita kan yachachiwaptiki
mana chaykunata sakishkanichu.
- ¹⁰³ Rimanaykipi willawanki yanapawa-
naykipa.
Rimanayki ñukūushina allimami.
Chayrayku ñukūumanta ashwanta
rimanaykita munani.
- ¹⁰⁴ Rimanaykimi tukuy alli ruranaku-
nata yachachiwashka.
Chayrayku chay mana alli ruranaku-
nata
manana munaninachu rurayta.
- ¹⁰⁵ Rimanaykika allima lamparashi-
nami
purinayni ñanpi allima lusshina.

Salmo 121

Tata Dios amachawanchisapa.

- ¹ Urkukunata kawashpayni tapuna-
kuni:
¿Piti ñukata yanapawanman?
- ² Tukuy kay allpata sieluta rurak Tata
Diosmi yanapawanka.
- ³ Tata Diosmi kantapish yanapa-
shunki
ama uchata rurashpa urmanaykipa.
Kuydashuk Tata Dios manami
puñunchu.
- ⁴ *Israel runakunata kuydak Tata Dios
manami shaykunchu nima puñun-
chu.
- ⁵ Tata Diosmi allita kuydashunki.
Tata Diosmi amachashunki.
Laduykillapi kashpa yanapashunka.
- ⁶ Chashna Tata Dios amachashuptin
mana diyapi rupay
nima tutapi killa wakllichishunka-
chu.
- ⁷ Tata Dios yanapashunka
ama nima wakllichishunanpa.
Payka sukaman allita amachashunki.
- ⁸ Maymanpish riptiki
tukuy tiempu Tata Dios yanapa-
shunki.

Salmo 133

Kuyanakushpa kawsananchikuna tiyan.

- ¹ Mash allita yuyaychi.
Sukaman allimami wawkinchikuna-
wan paninchikunawan
kushikushpa kuyanakushpa kawsa-
nanchikunapa.
- ² Tata Dios Aronta akllaptin
*saserdotek kananpa
wawkin Moiseska umanpi mishkilli
wirata tallirkan.
Chashna talliptin Aronka runama-
sinkunata yachachirkansapa
sukwan sukwan kuyanakushpa
kawsanankunapa.
Chay wira tukuy saserdotekunapa
barbankunata surushpa
tukuy llachapankunata ñuyuchin.
Chashnashina Tata Dios ñukanchi-
kunatapish yachachiwanchisapa
sukwan sukwan kuyanakushpa
kawsananchikunapa.
- ³ Chashna kuyanakushpa kawsash-
panchikuna
Hermon urkupi serenushina kanchi-
sapa.
Sion urkuta ñuyuchik serenushina
kanchisapa.
Chashna kuyanakushpa kawsaptin-
chikuna
Tata Dios kushikushpa sukaman
yanapawanchisapa
mana tukuy niyukta paywan tantalla
kawsananchikunapa.

Salmo 139

Tata Dios allita riksiwanchisapa.

- ¹ A, Tata Dios,
sukaman allita kawawashkanki
yachanaykipa allitachu manachu
ruraykani nishpa.
Sukaman allita riksiwanki.

- ² Kan yachanki tukuy ima ruranaynita.
Kanmanta karupi kaptinipish tukuy yuyanaynita yachanki.
- ³ Maymanpish riptini maypipish samaptini tukuy ruranaynita yachanki.
- ⁴ Manara nimata rimaptinira kan yachanki imatami rimanayani nishpa.
- ⁵ Allita chawpichawashpa kuydawanki.
Makikita ñukapi churanki yanapanaykipa.
- ⁶ Chaykunata yachashpayni sukaman almirani.
Mana atipanichu entiendiyta imashnami chashna kuydawanki nishpa.
- ⁷ Chashna sukaman kuydawaptiki mana atipanichu Espirituykimanta pakakuyta.
Ñawpaknikimanta mana atipanichu pakakuyta.
- ⁸ Sieluman riptinipish chaypimi kawawanki.
Wañudukuna rinankunaman riptinipish chaypimi kawawanki.
- ⁹ Inti llukshimunan partiman riptinipish inti yaykunan partipi manllayba kochaman riptinipish chaypipish kawawanki.
- ¹⁰ Tukuy maymanpish riptini tariwanki.
Alli ladu makikiwan apiwashpa purichiwanki.
- ¹¹ Yuyaptini tutami pakawanka nishpa chaypipish tariwanki.
Diya tutayaptinipish chaypimi tariwanki.
- ¹² Sukaman tutayaptinipish mana kanmanta atipanichu pakakuyta.
Tuta kaptinipish diyapishina kawakunki.
Tutapi diyapi chashnallami kawakunki.
- ¹³ Kanmi mamaynipa wiksanpi rurawashkanki.
Tukuy kuerpuynita rurashkanki.
- ¹⁴ Chaykunata yachashpa almirashpa alabayki.
Sukaman almirana layakunata rurashkanki.
Allita yachani tukuy layata rurashkaykita.
- ¹⁵ Mamaynipa wiksanpi kuerpuyni wiñaptin mana ni pi kawawaptinipish kanmi kawawashkanki.
- ¹⁶ Kuerpuyni wiñaykaptin kawawashkanki.
Libruyki tukuy chaykunata killkashkanki.
Manara kawsaptinira yachashkanki mashna diyakunatami kawsasha nishpa.
- ¹⁷ A, Tata Dios, favorninipa allimata yuyaykanki.
Yuyanaykikunaka sukaman mana yupaypa layami.
- ¹⁸ Rurashkaykita yupanayashpayni playatashina mana atipanichu yupayta.
Puñushkaynimanta atarishpayni kanllawan kani.
- ¹⁹ A, Tata Dios, tukuy sakra mana alli rurak runakunata kastigaysapa.
Chay wañuchiwanayak runakunata ñukamanta anchuchiysapa.
- ²⁰ Washanchashuk runakunata yankamanta chiknishuk runakunata kastigaysapa.

²¹ A, Tata Dios,
 chiknishuk runakunata chiknini.
 Mana kasushunayak runakunata
 mana nimatashina kawanisapa.
²² Tukuy shunku paykunata chiknini-
 sapa.
 Chay chiknishuk runakunata
 yuyani
 chikniwak runakuna kananku-
 nata.

²³ A, Tata Dios,
 allita kawaway yachanaykipa
 allitachu manachu kuyayki nishpa.
 Riksiway allitachu manachu yuyay-
 kuni nishpa.
²⁴ Kawaway ichará mana allikunata
 ruraykani nishpa.
 Chashna mana allita ruraptini
 yanapaway allita rurashpa
 alli ñannikita katinaynipa.

Mana yachananchi rimanakunata entiendinanchikunapa killkadu

Altar Ñawpa tiempu altarkunata rumikunata pirkashpa ruraksapa. Tata Diosta kuyashpa saserdotekuna chay altar sawanpi ofrendakunata churashpa rupachiksapa. Tablamanta ruradu taksha altarkunapish tiyarkan.

Ansianu Ñawpa tiempu israel runakunapa kada ayllunpa awtoridarninkuna ansianukuna karkansapa. Jesukristuta kreyik runakunapa tiyarkan ansianunkuna. Paykuna mana vieju ullkukuna kashpankunapish kreyikukmasinkunata allita yanapashpa yachachiksapa. Apokalipsis librupi willawanchisapa sielupi ishkey chunka chusku ansianukuna tiyananta.

Angel Angel shuti riman Tata Diospa rimananta willakuk. Tata Dios angelkunata rurarkan payta sirvinankunapa. Angelkuna runakunamanta chikan laya kuerpuyuk. Paykuna aypa kashpankuna sielupi allpapi Tata Dios kamachishkankunata ruransapa.

Arpa Aypa kuerdayuk kaptin guitarrata-shina takashpankuna allima tononkunata soynachinsapa.

Artemisa Griego runakunapa ruradu diosankunapa shutin Artemisa karkan. Chay diosallata romano runakuna Diana diosa niksapa.

Asia Israel llaktamanta anakta sunita rishpa Asia parti karkan. Chaypi

aypa llaktakuna tiyarkan. Chay llaktakunapa shutinkuna Efeso Kolosas Mileto Troas Tiatira karkansapa.

Baal Ñawpa tiempu Kanaan llaktapi kawsak runakuna diosninkunata rumimanta ruraksapa. Aypa ruradu diosninkunata Baal shuti shutiyachirkansapa. Chakrankunapi tarpushkankunata allita wiñanampa animalninkuna aypata miranankunapa chay Baalkunata kuyaksapa. Chay Baal shuti hebreo runakunapa rimanankunapi riman ‘Kamachikuk’.

Belsebu Ñawpa kananeo runakunapa ruradu diosninkunapa shutin Belsebu karkan. Chay Belsebu shuti hebreo rimanampi riman ‘Chushpikunapa Kamachikuknin’. Judiyu runakuna rimansapa supaykunapa ashwan sinchi kamachikukninkuna Satanas Belsebu kananta.

Bronse Bronsepaka kolornin pukayadu killu. Fierrushina sinchi kaptin bronsemanta ruransapa trompetakunata kampanakunata klarinetekunata.

Diyakono Jesukristuta kreyikmasinkunata yanapak runami.

Epikurio Epikuriokuna Gresia llaktapi suk yachaysapa Epikurio shuti runapa katikninkuna karkansapa. Chay runakuna mana Tata Diosta nima Jesukristuta riksishpankuna

yachachikuksapa suk runa kikinpa munananllata rurashpa mana nimapa turbachinakushpa atipananta kushikuypuru kawsayta.

Estoyko Estoykokuna Gresia llaktapi kawsak Senon runapa disipulunkuna karkansapa. Paykunaka yachachikuk-sapa Tata Dios mana allpata rurashkanta. Paykuna sufriyta kushikuyta mana nimatashina kawaksapa.

Faraon Egipto llaktapi ashwan sinchi kamachikuk runakunata faraon niksapa.

Fariseo Fariseokuna munarkansapa Moises kamachikushkankunashina Tata Diosta kuyayta. Moisespa kamachikunankunata sukaman allimata kasushpa ñawpa awilunkunapa amañashkankunatapish rurashpa kawsaksapa. Jesukristu kay allpapi kawsashkan tiempu fariseokuna sinchi yachachikuk runakuna karkansapa.

Griego Gresia llaktamanta runapa griego kananta rimanchi. Chay runakuna griego rimanata rimansapa. Jesukristu kay allpapi kawsashkan tiempu yaka tukuy llaktakunapi griego rimanata parlaksapa.

Hebreo Abrahammanta mirashkan runakunata hebreo kasta kanankunata rimanchisapa. Paykunapa rimanankuna hebreo rimana karkan. Chay Abrahampa miraknin runakunallapa rimanchisapa israel runakuna chaymanta judiyu runakuna kanankunata.

Herodes Judiyu runakuna sinchi kamachikukninkunata Herodes niksapa. Aypa kamachikuk Herodeskuna tiyarkan. Suk Herodeska Jesusta llullu kaptinllara wañuchinayarkan. Ishkaynin Herodeska Juan Bawtistata wañuchichirkan. Kimsay-

nin Herodeska Pedruta wañuchichinayashpa karselpi wichkachirkan. Chuskuynin Herodeska Pablu Jesukristu yachachikushkanta parlachiptin uyarrirkan.

Igo Igo kaspí mana sukaman atunchu. Wayunkunaka sukaman alli mikunapa. Igo kaspika Israel llaktapi kada wata ishkay kuti wayuchakun.

Israel Tata Dios ñawpa Isakpa wambran Jakobota akllashkanrayku Israelpi shutiyachirkan. Chay Israelpa mirakninkuna Tata Dios willashkanshina aypata mirarkansapa. Paykuna Tata Dios yanapaptinkuna Egipto llaktamanta llukshishpa rirkansapa Kanaan partipi kawsak. Llaktankuna Israel llakta. Chayrayku paykunapa rimanchisapa israel runakuna. Paykunallami judiyu runakuna.

Jesukristu Jesukristu shutika ishkay shutikunami. Jesus shuti riman ‘Salvakuk Runa.’ Kristu shuti griego rimanapi riman ‘Tata Diospa Akllashkan Runa.’ Judiyukunapa hebreo rimanankunapi chay Kristu shuti ‘Mesías’ niksapa.

Judiyu Abrahampa ñetun Jakobopa chunka ishkay ullku wambrankuna iyarkan. Suk karkan Juda. Judapa mirakninkuna judiyu runakunami. Paykunallami israel runakuna.

Kamellu Kamellu wiwa animal kaptin alli montanapa. Bestiamanta ashwan atun kashpa atipan llashak kargata apayta. Kamellupa millwanta puchkashpankuna rakta katanakunata awansapa.

Levadura Panta rurashpankuna trigu machkata lewadurawan chakrunsapu punkichinanpa. Judiyu runakuna Paskua fiestata pasashpankuna chaymanta kanchis diya washankaman mana nima lewadurawan ruradu pankunata mikuksapa.

Levi Jakobopa kimsaynin wambran Levi shuti karkan. Tata Dios Levipa mirakninkunamanta sukkunata akllarkansapa saserdotenkuna kanankunapa. Sukkunata akllarkansapa wasinpi trabajashpankuna saserdotekunata yanapanankunapa.

Linu Linuka ukshashina wiñan. Linupa tullunkunata waktansapa chambira layata surkunankunapa. Chayta allita puchkashpankuna awansapa lllachapakunata sabanaskunata ruranankunapa.

Milagru Mana yachashpanchi suk imata imashnami rurashka nishpa rimanchi milagru kananta. Tata Dioslla tukuy laya atipak kashpa payta kreyik runakunapa milagrukunata ruran.

Moisespa kamachikunankuna Tata Dios Moiesta willarkan israel runakuna imakunatami rurankasapa imakunatami mana rurankasapachu nishpa payta kushichinankunapa. Moiseska tukuy chaykunata killkarkan.

Nikolayta Mana alli yachachikuk Nikolaspa katikninkunata nikolayta niksapa. Paykunaka ruradu dioskunata kuyayta yachakushpankuna rikchak laya mana allikunata ruraksapa.

Olivo Olivo kaspipa wayunkunamanta allima wirata surkunsapa mikonata mishkiyachinankunapa. Ñawpa tiempu israel runakuna kalkanitakunapi mechachashpa chay wirata rupachiksapa lusichikunankunapa. Jerusalem llakta ladun urkupi olivos kaspikuna wiñan. Chayrayku chay urkupa shutin ‘Olivos Urku.’

Oveja Wawan Israel runakuna Tata Diosta mañashpa uchankunata perdonananpa suk watayuk oveja wawanta wañuchishpa rupachiksapa. Manara wañuchishpankuna chay

ovejitapa umanpi makinkunata churaksapa. Chashnamanta kawachiksapa paykunapa lugarninpi chay oveja wañuykananta. Tata Dios willarkansapa oveja wawankunata wañuchinankunapa Jesukristu wañuk shamunankaman. Chayrayku Jesukristuta kawashpa Juan Bawtista runakunata willarkansapa: “Paymi Tata Dios kachamushkan wambran. Payka oveja wawanshina wañunka Tata Dios tukuy uchanchikunamanta perdonawananchikunapa.” Apokalipsis librupi ‘Oveja Wawan’ nishpa Jesukristupa rimaykan.

Paskua fiesta Judiyu runakuna ñawpa awilunkuna Egipto llaktamanta llukshishkankunata yuyashpankuna kada wata Paskua fiestata pasaksapa. Egiptomanta llukshinankuna tuta Tata Dios willashkankunashina israel runakuna wañuchishkankuna oveja wawanpa yawarinwan wasinkunapa punkunkunata chakchurkansapa. Chayrayku Tata Diospa angelnin tukuy egipto runakunapa piwi wambrankunata wañuchishpa paykunapa wambrankunata mana wañuchirkansapachu. Paskua fiestapika oveja wawanta wañuchishpa aychanta chaymanta mana lewadurawan ruradu pankunata mikuksapa.

Pentekostes Judiyu runakuna triguta pallyta tukuchashpa Tata Diosta agradesishpankuna Pentekostes fiestata ruraksapa. Pichka chunka diya Paskua fiesta washan Pentekostes fiestata ruraksapa.

Perlas Atun kochapi tiyak churukunapa aychanpi playa yaykuptin perlasyan. Chay laya perlaska allima yurak likidu ruyru rumisillushina sukaman aypa chaniyuk.

Roma, romano Roma llaktamanta runakunata romano ninchi. Kay

allpapi Jesukristu kawsashkan tiempu romanokuna Israel llaktapi kamachikuksapa. Chayrayku romano awtoridarkuna judiyu runakunata kullkita pagarachiksapa.

Saduseo Saduseo runakuna Moisespa kamachikunankunata yachachikuk-sapa. Yaka tukuy saduseokuna aypa kullkiyuk sinchi kamachikuk saserdotekuna karkansapa.

Samana diya Judiyu runakuna sabadu diya ninsapa samana diya kananta. Paykunaka samana diya mana nima laya trabajuta ruraksapachu Tata Diosta kuyanankunapa. Viernes diya inti yaykunankuna oras kallariksapa samayta sabadu inti yaykunan oraskaman.

Samaria, samaritano Judea llaktamanta anakpi Samaria llakta karkan. Samaritanokuna Jakobopa mirakninkuna karkansapa. Paykunapa ñawpa awilunkuna Babilonia llaktaman sirvikuk pushadu kaptinkuna chaypi kawsak warmikunawan kasararkansapa. Chayrayku judiyu runakuna paykunata chikniksapa.

Saserdote Tata Dios israel runakunapa chunka ishkay ayllunkunamanta Levi ayllunta aklarkan saserdotekuna kanankunapa. Paykunalla Tata Diosta kushkankuna ofrendakunata ovejakunata beshekukunata wañuchishpankuna rupachiksapa. Saserdotekuna Tata Diospa wasinpi turnunpi sirviksapa. Suk saserdote tukuy saserdotekunapa ashwan sinchi kamachikukninkuna karkan. Payllami Tata Diospa wasinpi kamachikuk saserdote karkan.

Satanas Hebreo rimanapi Satanás 'Chiknikuk' riman. Griego rimanapi Satanás shuti 'Supay' riman. Satanaska tukuy supaykunapa ashwan

sinchi kamachikukninkuna kashpa Tata Diosta chiknishpa tukuy payta kreyikkunatapish sukaman chiknin.

Sebada Sebada trigushina arosshina wiñan. Sebada machkanmantapish panta ruransapa.

Sellu, selluchay Aypa laya sellukuna tiyan. Selluwan señalta churansapa runakuna yachanankunapa pimi doynun pimi awtoridar nishpa. Ñawpa kamachikuk runakuna rumimanta fierrumanta ruradu sellunkunata kunkanpi sinturanpi makinpipish wataduta purichiksapa. Sukkunapa sellunkuna anillu laya ruradu karkan.

Señaladu runakuna Judiyu runakuna tukuy ullku wambrankunata pusak diyayuk kaptinkuna señalansapa. Pishkitunkunapa punta karapanta tipisituta kuchushpa señalansapa. Chayta ruransapa Tata Dios awilunkunapa Abrahamwan paktuta rurashkanta yuyanankunapa.

Sepo Sepokuna kaspimanta ruradu karkan. Ñawpa tiempu runakunata sukaman kastiganankunapa makin-kunata chakinkunata sepopi churashpa kastigaksapa.

Sesar Roma llaktapi aswan sinchi kamachikuk runakuna Sesar niksapa.

Tata Dios ruranyananta Tata Dios manara rurashpara rimashkanta kastellanupi rimanchi 'profecía'.

Tata Diospa wasin Jerusalem llaktallapi manllayba wasi tiyarkan maypicha tukuy judiyu runakuna riksapa Tata Diosta kuyak. Chay wasipi judiyu saserdotekunaka runakuna Tata Diosta kushkankuna ofrendakunata rupachiksapa.

Trigu Trigupa murunkuna arosshina wiñan. Tukuy maypi trigupa machkanwan panta ruransapa.